Vaikala Noxou Lataua

The New Testament plus Genesis and Jonah in the Ata language

of West New Britain, Papua New Guinea

Vaikala Noxou Lataua
The New Testament plus Genesis and Jonah in the Ata language of West New Britain, Papua New Guinea
Buk Stat, Jona, na Nupela Testamen long tokples Pele-Ata long Niugini

Copyright © 2009 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Pele-Ata

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 31 Aug 2023
4bfa18b4-9930-59a7-95c7-466b1629bee3

Contents

FRT 1
TAVA'U 3
IONA 99
MATAIO 103
MALUKO 173
LUKA 217
IOANESI 290
APOSELI 339
ROMU 407
1 KOLINITO 441
2 KOLINITO 468
XALATIA 485
EPESO 496
PILIPAI 507
KOLOSI 515
1 TESALONIKA 523
2 TESALONIKA 530
1 TIMOTI 534
2 TIMOTI 543
TITO 549
PILIMONI 553
EVALAIO 555
IAKOVO 579
1 PITA 588
2 PITA 597
1 IOANESI 603
2 IOANESI 611
3 IOANESI 613
IUDASI 615
REVELESEN 618
Read the New Testament 650
Ualauala Laalaaxu 662

Vaikala Noxou Lataua

Genesis, Jonah, and the New Testament in the Pele-Ata Language of Papua New Guinea

Buk Stat, Jona, na Nupela Testamen long tokples Pele-Ata long Niugini

Vaikala Noxou Lataua
The New Testament plus Genesis and Jonah in the Pele-Ata language of West New Britain, Papua New Guinea
[ata]

Translation by © 2009, Wycliffe Bible Translators

Print Publisher, © 2009, by The Bible Society of Papua New Guinea
in cooperation with the Maebashi Christ Church and Higashikurume Izumi Church
ISBN 9980 63 993 2

Web version
2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim

kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org*. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Vaikala Muai no Nano Lavuku Tavuna

Ualauala [tab] Uala ataxu [tab] Itiiti

Vaikala Lamana

Eni amasaxa lexe avikala laixe musuku ulai noxou Lataua Maminge. Sou vaikalau muxolu no Lavuku Tavuna. Ane muxiu mune'e no anu vaikala noxinge Ata 'o. Xo noxou Latauasi ane Anu molu mu'oxonu vote'isou. Vaikalau ane 'o sou texiunu la sou ane vaimomo 'o nenge tamaisou ngiaxu no ienge.

Eni avikala laixe musuku kalumo ulai noxi'a ane'i ane misu'uli sou mixiunu vaikala no 'a Lavuku Tavuna se'i sou mune'e mupita. La sou muxali Lavuku Tavuna 'o. Eni a'osa mo a'itinu Lataua ualasou manina xo eni emaisou lexe vaikalau ne muxolu no 'a vaikala iouiou la ta mitema no 'a Ata iitisou ia ilavusou laaxu uasi mania.

La sou eni avikala pekia'u manina ulai noxinge ngingi ta mitema sou Ata lexe xavingengi u'oki manina sou ngaitisou vaikalau Lataua no 'a vaikalamengi uisalili mo sou ngalamana laixe manina no 'a laaxu xe ngamuxaxu tangengi no anu la ngano'u mauli ane kaluxu uasi. Manina.

Preface

Vaikala Noxou Lataua is a translation of the New Testament into the Ata language of Papua New Guinea. This language is spoken by approximately 2,000 people in West New Britain Province, Papua New Guinea.

Tava'u
Vaikala lamana

Lavuku ane 'o mua'aloxu mimii latala e Lataua mukoinu mukalusi. Anu musokou la mua'aloxu a'alosou lialia ilou loxotolo mo mua'aloxa'a ta mitema misoko sou mipaa no lia 'o a loxovaa, mo mua'aloxu tava'u susu ilou tu'utu'umaxu xe navunavu e muxali no lia 'o. Mo mua'aloxu vote'i ma'ia Lataua molu mu'oxonusinge nenge ta mitema iouiou no lialia 'o mukalusi.

No nano no anu lavuku 'o, mikalipalanu la muxali la'oluxu ta tamei.

(1) No anu mautunu 1-11 la, a'alosou lialia ilou loxotolo xe a'alosou mimii latala muxali no lialia 'o tatei no mine ta mitema mixali no lialia 'o. Mo a'alosi'a Adamu ilee Iva ilo'a ta 'ili'a Kaini ilou Aveli mo a'alosou Noa ilou alipaa toxoxa'a muxali no lialia 'o, xe a'alosou tani veveeni mulai teitexi ne Vaviloni.

(2) Ta tameisou musoko no anu mautunu 12-50 la, a'alosou ta mutu ovuxa'a ta Isilaeli. Musoko noxou Avalaamu anu itema sou utaloxolixu sou umulinu masaxa noxou Lataua xe mumuxaxu tanu noxou Lataua maninasou. Anu mulosienge ta mitema sou tamuxaxu tanenge maninasou. Mo mulosienge ta mitema sou tamuxaxu tanenge maninasou. Mo a'alosou Aisaki ilou 'olu Iakovo ilo'a ta 'olu mavulovexa mulu'e lia tamei e mixalixu mata noxi'a ta Isilaeli. Mo a'alosou Iosepu kalumo no mine muxolu ne Aixiputo xe a'alosi'a ta Isilaeli no mine mixolu ne Aixiputo. Lavuku ane 'o mua'aloxu a'alosi'a ta mitema tavu'alo, ia mii mutila manina ane a'alosou mimii tavu'alo Lataua mukoinu. Tei manina la Lataua mukoinu mimii mukalusi xe ili'i no mine ta mitema misokou sou mi'oxonu 'ili'ilixo masumasua, la Lataua mukalusi'a no anu alipaa toxoxa'a, ia Noa ilee semau xe ta 'olu ane'isisi mimauli. Xe ili'i la Lataua musosovosou Avalaamu la musakiinu vaikala noxou lexe u'oxonu laixe noxou xe noxi'a ta xaixasou xe ta 'ilu'ilusunu ili'i.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Lataua mukoinu mimii latala mukalusi xe ta mitema 1:1–2:25
Susu ilou tu'utu'umaxu musoko 3:1-24
Nana musoko noxou Adamu mulai muxali noxou Noa 4:1–5:32
A'alosou Noa xe alipaa toxoxa'a 6:1–10:32
Tani veveeni ne Vaviloni 11:1-9
Nana musoko noxou Semu mulai muxali noxou Avalaamu 11:10-32
Ta Isilaeli ta 'ilu'ilusune'i: Avalaamu, Aisaki xe Iakovo 12:1–35:29
Nanasi'a Esau ta xaixasou 36:1-43
Iosepu ilo'a ta vimovimou 37:1–45:28
A'alosi'a ta Isilaeli no mine mixolu ne Aixiputo 46:1–50:26

Lataua Mukoinu Mimii Latala Mukalusi

1 Tatei manina no voxo ane Lataua musokou sou mukoinu mimii latala
loxo loxotolo ilou lia 'o,
2 la lia 'o ne, loxo tamaisou vaimomo 'o uasi. Muxolu muxovulaulau
vitanisi mo xalusousi. Isivoxo musu'asou lexa toxoxa'a ia Lataua Uleenusi
muxixaoxao no loxou lexa ne.
3 ✡Ioxe, Lataua muavuti la muvikala aloxo 'o, “Lamana upaa!”, la lamana
muxali.
4 Anu mumaisou la muxali laixe misevile. Xe muavuti la mukalipala'ane'i
lamana ilou isivoxo.

✡ **1:3:** 2Ko 4:6

5 Lamana mumoxo'u lexe “Aso” xe isivoxo lexe “'Olovoxo”. 'Olovoxo xe
kakau la anu voxo vile a mukalu ne.
6 ✡Xe ili'i la, la Lataua muvikala aloxo 'o, “Vimelu vile upaa no lexa lixinu
mo ukalipala'anu lexa ulai no xalee tamei.”
7 La anu vimelu ane ne, muxali vitanisi. Lataua mu'oxonu vimelu ane ne
sou utaluxu lexa teitexi xe lexa no lia.
8 Anu mumoxo'u vimelu ne lexe, “Loxotolo”. 'Olovoxo xe kakau la anu
voxo tamei a mukalu ne.
9 Xe ili'i, la Lataua muvikala aloxo 'o, “Lexa no laaxu loxotolo ulai upita
no xalee vile mo sou tani 'esi'esi upaa.” La anu tani 'esi'esi mupaa muxali
vitanisi.
10 Tani 'esi'esi ne, anu Lataua mumoxo'u lexe “Lia” xe lexa ane mulai
mutavo no xalee vile 'ole ne, mumoxo'u lexe “Luaki”. Xe Lataua mumaisou
la muxali laixe.
11 Xe Lataua muavuti, la muvikala aloxo 'o la, “Lia uxalixu ia'eia'e
ilou kamakala xe ovuovu iouiou ane unene'a la uxalixu ngiangiaxu xe
tematemanu.” La mimii ane ne, lia muxalixu mukalusi.
12 Xe anu mumaisou la muxali laixe.
13 'Olovoxo xe kakau la anu voxo tatalu a mukalu ne.
14 Xe ili'i la, la Lataua muvikala aloxo 'o, “Ta mimii sou ikaakaa ipaa
teitexi no loxotolo sou ikalipala'a aso ilou 'olovoxo xe sou ivikalanengexu
voxo iouiou mo voxovoxo mo tauutauu ie.
15 Ta mimii ane ne ipaa no loxotolo sou ikaa ulu'e no lia.” La ta mimii
ane ne ane'i mixali.
16 Lataua muxalixa'a ta mii tamei sou iiei. Vile uiei no aso xe vile sou uiei
no 'olovoxo. Anu muxalixa'a ta oto kalumo.
17 Anu mumulaxa'a ta mii ane ne teitexi no loxotolo sou ikaa ulu'e no lia
18 xe sou isaxila'a aso ilou 'olovoxo xe sou ikalipala'ane'i lamana ilou
isivoxo. Xe Lataua mumaisi'a la mixali laixe.
19 'Olovoxo xe kakau la anu voxo tami'a a mukalu ne.
20 Xe ili'i la, la Lataua muvikala aloxo 'o, la “Ta mimii iouiou ane sou lexa
tanu no nano, ipaa no lexa sou imauli ukalusi mo ta ngiala iouiou ixali sou
ivavava teitexi.”
21 La sou Lataua mukoine'i ta mimii ta toxotoxoxa'a sou luaki xe
mukoine'i ta mimii se'i la ane mauli uxolu noxi'a kalumo sou lexa. Mo
ta ngiala iouiou. Xe mumaisi'a la mixali laixe.
22 Xe anu Lataua muavuti la mualusi'a ta mimii ane ne la muvikala
aloxo 'o, “Ta mimii iouiou 'o ipaa tavu'alo sou i'ana'ana no luaki. Mo ta
ngiangiala ipaa tavu'alo kalumo.”
23 'Olovoxo mulai mukalu xe kakau la anu voxo ta'uve a mukalu ne.
24 Xe ili'i la, la Lataua muvikala aloxo 'o, “Ta mimii iouiou ane mauli uxoo
noxi'a ipaa no lia 'o. Ane'i ane ta temene mo ane'i ane ta vova ta tatila mo
ta kitukitu'a mo ane'i ane ixalaxala.” La ane'i ta mimii ane ne mixali.
25 Xe mumaisi'a la mixali laixe.
26 ✡Xe ili'i, la Lataua muvikala aloxo 'o la, “Ioxe, nenge takoine'i ta
mitema mo ixali loxo nenge. Tamuxaxa'a sou isaxila'a ta sinana ilo'a ta
ngiala mo ta mimii iouiou latala ane ta temene mo ta vova mo ta mimii
iouiou ane ixaxalaxala no lia.”
27 ✡ ✡Mukoine'i la mixali loxo anu, Lataua. Mukoine'i ta mulu xe ta sema
aloxo anu nesi.

✡ **1:6:** 2Pi 3:5 ✡ **1:26:** 1Ko 11:7 ✡ **1:27:** Mat 19:4; Mak 10:6 ✡ **1:27:** Tav 5:1-2

28 Lataua mualusiʼa la muvikala aloxo ʼo, “Ngapalaaneʼi ta ʼilinge tavuʼalo
mo iʼanaʼana no xalexalee lia mo ngasaxisaxilaʼa ta sinana iloʼa ta ngiala
mo ta mimii iouiou ane imauli no lia ʼo.”
29 Xe Lataua muavuti la muvikala aloxo ʼo la, “Eni aitingenge ka-
makamakala iouiou mo ovuovu iouiou ane uneneʼa la ngiangiaxu xe
tematemanu ne lexe ngingi laʼilalingenge ane.
30 Mo eni aitixaʼa ta mimii iouiou ane imauli no voxosila iloʼa aneʼi ane
ixaxalaxala no lia mo ta ngiala iaʼeiaʼe iouiou mo ovuovu iouiou volovoloxu
mo seseseenu.” La ta mimii ane ne mixali aloxo Lataua muvikala ne.
31 Lataua mumaisiʼa ta mimii ane anu molusi mukoineʼi la mixali laixe.
ʼOlovoxo mulai mukalu xe kakau la voxo muxatele vile a mukalu ne.

2

1 Lataua mukoinu loxotolo ilou lia mo ta mimii latala aloxo ne mukalu.
2 ✡ ✡Xe no voxo muxatele tamei la anu mumaʼila xo anu mukalusou xaixai
noxou.
3 Musosovosou voxo muxatele tamei ne lexe anu voxo tavuna noxou xo
anu mukalusou xaixai noxou xe no voxo ane ne la sou anu mumaʼila.

Adamu Ilee Iva

4 Nana sou Lataua mukoinu loxotolo ilou lia ne aloxo ʼo.
No voxo ane Lataua IAUE* mukoinu loxotolo ilou lia, la
5 mimii iouiou ane uleleme no lia loxo iaʼeiaʼe xe kamakala ne, uleme uao.
Xo anu ukalanu laʼiua uluʼe no lia mo itema vile sou uxaxai no lia kalumo
uao.
6 Tani pitapitaʼusi xo lexa a uxalixali utetelo no lia latanusi o.
7 ✡Io iliʼi la sou Lataua IAUE mukoinu itema vile no anu lia. Xe mutauu
tauuxu sou mauli muʼunalai no kusinou, la sou itema ne anu mutulu.
8 Xe iliʼi la sou Lataua IAUE muxalixu ovuovu lailaixe no xale lia ne Eden
no xalee mulai loxo no xalee ane aso uxaxali utelo no anu. Itema e anu
mukoinu ne, anu mulai muʼitalonu no xalee lia ane ne.
9 ✡Anu muxalixu ovuovu iouiou lailaixe muleme no nano no lia xalee ane
ne la munenaʼa la muxalixu tematemanu lailaixe misevile sou taʼoʼou. Ovu
ane ulosinge mauli xe ane sou ulosinge lavulavu sou talavu no anu mimii
maʼia ane laixe xe mii maʼia ane masua.
10 Lexa luuxu vile mupaa ne Eden sou uʼoxonu mimii no xale lia ane ne
uleme laixe. Lexa ne musiali mulai vaʼaxu la sou mukalipalaʼa la muxalixu
lexa aiinu tamiʼa.
11 Vile ilemele lexe Pisoni, ane misiali mixixaoxao tuala vile tila ilemolu
lexe Avila.
12 Lavoʼo ilemolu lexe “xoulu” mo vile ne laulauoinu, ilemo lexe “onikisi”,
mixalisou no lia xalee ane ne. Ta mii tamei ne lamolisiʼa tatila misevile. Ovu
vile kalumo muleme lai ne. Luuxu ne tumaʼu lailaixe misevile.
13 Lexa tamei sou ne ilemele lexe Xioni, ane misiali mixixao tuala vile tila
ilemolu lexe Kusu.
14 Lexa tatalusiʼa ne ilemele lexe Taixilisi. Ane misiali milai loxo no
xalee ane aso uxaxali utelo no anu ne Asiria. Xe tamiʼasiʼa ne ilemele lexe
Iupileitisi.
15 Xe iliʼi la sou Lataua IAUE mulai muʼitalonu itema ne no xalee lia ne
Eden sou uxoxoo uxaxai ane xe usaxisaxilaʼu xalee lia ane ne.
16 Lataua muavuti la muvikalanu aloxo ʼo, “Ovuovu ane muleme no xalee
lia ʼo ne, nini naʼou ngiangiaxu ukalusi,

✡ **2:2:** Eva 4:4, 10 ✡ **2:2:** Mul 20:11 * **2:4:** IAUE ne anu Lataua ualasou e aneʼi ta Iutaia imoxouʼu aloxo ne. ✡ **2:7:** 1Ko 15:45 ✡ **2:9:** Pal 2:7; 22:2, 14

17 ia ovu ane sou ulosou itema vile lavulavu no anu mimii maʹia laixe xe
mimii maʹia ane masua ne, naʹou uasi. Xo maasi xe nini naʹou la nini nasoli
manina.”
18 Xe iliʹi la, la Lataua IAUE muvikala aloxo ʹo, “Itema anusisi uxoxoo loxo
la laixe uasi. Eni akoinu menexu vile sou ilou ixoxolu sou usuʹusuʹulinu.”
19 La sou anu munoʹu lia ʹo sou mukoineʹi ta mimii iouiou ane imauli no
voxosila mo ta ngiangiala no anu. Mukoineʹi mukalu la sou munoʹa milai
noxou itema ne sou anu molu mumoxoʹu ualaualasiʹa vilevilesi. Ta mimii
iouiou ane ne iloʹa ta ngiangiala vilevilesi ualaualasiʹa ne anu itema molusi
mumoxoʹa no anu.
20 Anu itema mumoxoʹu ualaualasiʹa ta mimii iouiou ne iloʹa ta ngian-
giala mukalu, ia vile noxiʹa ne uxali menexu sou usuʹusuʹulinu uasi.
21 Ioxe, IAUE Lataua muavuti la muʹoxonu itema ne la muai ne
muvaʹavaʹamimi avile. Muai muvaʹavaʹamimi aloxo ne, io ulavu ua.
Lataua muneʹe mulaanu alamanu vile no vainu. Mulaanu mukalu, la
musovolou xiasinu ilou alamanu tanixu no vainu itema ne,
22 io munoʹu alamanu ne mulai sou mukoine sema vile no anu. Mukoine
mukalu la munoʹe milai noxou mulu ne.
23 Xe anu iou muvaxa loxo ʹo la sema eie mineʹe mixali noxou ʹo. Xe anu
muavuti la muvikala aloxo ʹo,
“Anu! Mukalu soxu! Eni tangaxo maninasou ane.
Xine ilou xiasine ne molu ane noxilo ʹosi.
Lataua munoʹu ane noxilo ʹo la sou ane Anu mukoine no anu.
Eni amoxoe lexe ‘sema’, xo ane mipaa ne no anu xilelisi.”
24 ✡Tavaʹu aloxo ne la sou ane, itema uʹumesiʹa momu ilee nenu sou ulai
ilee semau ixolu ipita sou ixali vilesisi.
25 Aneʹi ilou itoxu uasi ilou mixoo vitanisi, ia ilou imaela uasi.

3

Mulu Ilee Sema Ilomuxu Lataua Vaikalau Uasi

1 ✡IAUE Lataua mukoineʹi ta mimii iouiou ane imauli no voxosila mo aneʹi
ane ixaxalaxala mo aneʹi ane ivavava ʹo ukalusi, ia vile noxiʹa ne umomomo
noxou sinana veveeni uasi, xo anu mulavu misevile.
No voxo vile la anu sinana veveeni ne mulai muxali noxie sema
la mutaliʹisie aloxo ʹo, “Manina lexe Lataua mupelaʹinge ngongou lexe
ngongou ngaxoxoolu la mamu ngongou ngaoʹu ovu seʹi muleme no nano
no xalee lia ʹo ngiangiaxu uasi?”
2 Ane miavuti la mikolinu aloxo ʹo, “Ovuovu ane muleme no nano no
xalee lia ano ʹo ne, nexi taʹaniʹani ngiangiaxu ukalusi,
3 ia vilesisi e ututulu no nixi ʹole ne anu mupelaʹixe lexe nexi taʹou
ngiaxu uasi. Xo maasi xe nexi tanoʹu sou taʹou, la nexi tasoli. Anu Lataua
muvikalanexi aloxo ne.”
4 Xe sinana veveeni muavuti la mukolinu vaikalaie aloxo ʹo, “Vaikala ane
ne manina uasi. Ngongou ngasoli manina uasi.
5 Lataua mulavusou lexe maasi xe ngingi ngongou ngaʹou, la iengi
ngongou lamana la ngaxali loxo anu Lataua. La ngalavu no anu mimii
maʹia ane laixe xe maʹia ane masua. Tavaʹu aloxo ne la sou ane Anu
muʹapingengexu ne.”
6 Xe aliku ʹo iei mulai mutukumusou ovu ne nigangiaxu, la lailaixe
misevile. Lailaixe loxo taʹoʹousi. La sou xavutalaie muvikala lexe, “Manina,
lexe eni aʹou ovu ne ngiaxu, la eni anoʹu lavulavu no anu mimii piena

✡ **2:24:** Mat 19:5; Mak 10:7-8; 1Ko 6:16; Ep 5:31 ✡ **3:1:** Pal 12:9; 20:2

misevile.” La aliku ʹo minanavaa ʹo, milutu ʹo la milai miʹelexu ovu ne
ngiaxu sou miʹou. Xe miitixu mulue sou anu muʹou kalumo.
7 Xe alaxu vilesisi ʹo la ilou ieʹi lamana xe mixamuli loxo ʹo, la aneʹi ilou
iʹa mii loxo ʹo sou utaluxu vasimeʹa uasi. La sou ilou milai mixatelexu ovu
vile volovoloxu loxo xalupe sou ilou mitoxuʹu.
8 Xe no ʹoloʹolovoxo mine tani lelemesou, la aneʹi ilou mixamulinu IAUE
Lataua mine mumuamuaʹi no nano no xalee lia ane ne, la ilou milai
mitalume no ovu tavatavaʹu.
9 Xe IAUE Lataua muneʹe la mukamulineʹi ilou la sou muʹavalou itema
“Nini a neʹei?”
10 Xe anu muavuti la mukolinu aloxo ʹo, “Elomusine ia eʹume mo eni ane
atatalume ʹo, xo eni xeni mii vile sou ataluxu vasimelo no anu uasi, mo eni
ane axoxoolu vitanisi ʹo.”
11 Xe IAUE Lataua muavuti la mutaliʹisou aloxo ʹo, “ʹEnaʹei muvikalaneni
lexe nini meni mii vile sou nataluxu vasimene no anu uasi? Loxovaa, neʹou
ovu ngiaxu e epelaʹinexu lexe naʹou uasi ʹole?”
12 Anu muavuti la mukolinu aloxo ʹo, “Sema e nini nekoine ka neneʹene
noxilo lexe menexilo ane, ane mele minoʹu ovu ne ngiaxu la milosilo la ane
eni eʹeu ne.”
13 ✡Xe IAUE Lataua muxiu vaxa la mutaliʹisie sema ne aloxo ʹo, “Tavaʹu
loxovaa ane nini neʹoxo mii ano ʹo?” Ane mikolinu aloxo ʹo, “Sinana
veveeni muʹoxo loloxo la mukalavoileli, la sou ane eni enoʹu la eʹeu.”
14 Xe IAUE Lataua muavuti la muvikalanu sinana veveeni aloxo ʹo,
“Tavaʹu xo nini neolexaʹa ta tamei ʹo,
la nini nanoʹu navunavu tatila loxo ʹo.
Navunavu ane eni alosine ne,
anu toxoxaʹa no anu navunavu noxiʹa ta mimii iouiou ane imauli no
voxosila
mo aneʹi ane ixaxalaxala mo ta ngiangiala kalumo.
Usoko ane vaimomo ʹo mo ulai utalo avile iliʹi ne,
nini nalalaave no oponenisi, mo ʹaniʹanixene ane lialia.
15 ✡Sema uluaie ane nini xe nini uluameni ane ane.
Mo aneʹi ane ipaa iliʹi noxine xe noxie sema ne aloxo ne kalumo.
Xe aneʹi imaloxoʹu kisine la nini nakikatu sou
navalinu anaxene uneʹe sou nangaasou tavaʹa.”
16 Ioxe, IAUE Lataua muxiu vaxa la muvikalane sema aloxo ʹo,
“Ulai xe nini oponeni la nini naxamulinu navunavu tatila.
Xe navoʹo ʹiline la nanoʹu navunavu mine tatila loxo.
Navunavu ane ne molu noxilosi.
Nini namasaxa lexe nasaxilaʹu mulumeni, ia uasi.
Anu molu usaxilaʹine xo nini kisine ane anu.”
17-19 ✡Xe muxiu vaxa la muvikalanu Adamu aloxo ʹo,
“Tavaʹu xo nini nelomuxe semameni,
la neʹeu ovu ngiaxu ane eni eʹapixenexu lexe naʹou uasi ne,
la eni aʹoxo masua lia ʹo.
Nini mene xavineni sou naxaxai no voxovoxo
ane nini namamaulixu mo natotouxene laʹilali.
Ovuovu ngiangiaxu mo iaʹeiaʹe ane auauexu mo ane upalapalasinge
mo mimii ane anaanaxu la ukalukalusinge ne ileme no lia no xaixene
kalumo.
Naxoxoolu xe nasolixene la namolo ovuovu ngiangiaxu
ilou ovuovu seʹi volovoloxu la naʹou.

✡ **3:13:** 2Ko 11:3; 1Ti 2:14 ✡ **3:15:** Pal 12:17 ✡ **3:17-19:** Eva 6:8

Naxaxai xavineni mo sou sasaieni upaapaa la sou lia e natotou mimii
no anu 'o ne,
uxalixu la'ilali sou na'ou xo mole
nini nalivu ulai no lia e nini nepaa no anu 'o.
Xo eni ekoineni no anu lia.
Anu aloxo ne la sou ane nini nalivu nalai naxali loxo lia la."
20 Adamu mumoxoe semau ualasie lexe Iva. Xo ane ta mitema ukalusi
neni'a ane ane.
21 Ioxe, ili'i la sou IAUE Lataua molu muvau vile noxi'a ta mimii sou
musulukinu sosou ka mulailixu noxi'a ilou sou misakiinu.
22 ✡Ioxe, ili'i la, la IAUE Lataua muvikala aloxo 'o, "Vaimomo 'o, itema anu
muxali loxo nenge, mo anu mulavu no anu mii ma'ia ane laixe xe mii ma'ia
ane masua. La sou nenge tamasaxa lexe anu uno'u ovu ane sou ulosinge
mauli ne ngiaxu mo u'ou sou uxolu mo umauli kaluxu uasi, uasi."
23 La sou IAUE Lataua mukusau muatulai muxexesou xalee lia ne Eden,
la muvikalanu sou uxaxai no lia ane anu Lataua muxalixu no anu.
24 Xe no xalee mulai loxo aso uxali utelo no anu ne, IAUE Lataua
mumuxaxa'a ta angelo xe viso vile ukakaakaa ia uxixaoxao uxalixaliliou
pa'upa'umolu xalee lia ne sou ilo'a ta angelo isaxila'u xo loxo 'o io, evile
une'e 'alai no anu ovu sou mauli kaluxu uasi.

4

Kaini Ilou Aveli

1 Xe ili'i la sou Adamu mulai noxie semau la opoone. Xe ili'i la ane
mivo'onu 'ilie e oposou la mivikala aloxo 'o, "IAUE musu'ulileli mole ane
eni eno'u 'alixe mulu 'o." La sou mimoxo'u ualasou lexe Kaini.*
2 Xe ili'i la mivo'onu 'ilie mulu vile la. Mimoxo'u ualasou lexe Aveli anu
itema sou usaxisaxila'a ta sipsip. Xe Kaini anu itema sou xai.
3 Mixoxoolu mo mixaxai xoo xe, ili'i la Kaini mulai mumolo la'ilali no
xaixu, ka mutavulenu mulai sou mu'elaxu mulai noxou IAUE Lataua.
4 ✡Xe Aveli kalumo ne mulai muno'a ta sipsip ta 'ili'a se'i ta laixe misevile
ta laposalaxu, ka mupalepeine'i sou mu'elaxa'a milai noxou IAUE Lataua.
IAUE Lataua mumaisou la mumasaxau mo mu'osasou Aveli ne ilou lolovolo
noxou misevile.
5 Ia Kaini ne uasi. Xe Kaini mulavu aloxo ne la, iou ne masua loxo. La'iaxu
misevile.
6 IAUE Lataua muavuti la muvikalanu Kaini aloxo 'o, "Nini la'iaxene
mamu. Mo ieni ututuma loxo ne mamu.
7 Alexe nini namulinu mo na'oxonu 'ilixo ane mulapu, la ano 'o ne
nini na'osa'osasi. Ia tava'u xo nini ne'oxo 'ilixo masua, la sou anu 'ilixo
masua ne ane anu ungiuleleine mo a ulolooxene ne. Anu umasaxa lexe
utaloxolixene mo uatasine ulu'elai. Ia nini xavineni mo nataloxolixu
ulu'elai."
8 ✡Ia Kaini ne opoonu lelemesou uasi manina. No voxo vile la mu'avalou
vimou Aveli la muvikalanu aloxo 'o, "Nane'e mo nengei talai taxixaoxao."
Ilou milalai xoo xe, Kaini muavuti vaxa la muvau vimou Aveli musoli ne.
9 Xe ili'i la IAUE Lataua mutali'isou Kaini aloxo 'o, "Vivine Aveli 'ava?"
Kaini mukolinu aloxo 'o, "Eni alavusou uasi. Xo ma'i, eni amitema sou
saxisaxila'u sou vivilo ne?"

✡ **3:22:** Pal 22:14 * **4:1:** No anu vaikala Evalaio, uala e Kaini o tamaxu loxo "eno'u". ✡ **4:4:** Eva 11:4 ✡ **4:8:** Mat 23:35; Luk 11:51; 1Ioa 3:12

10 ✡Xe IAUE Lataua muxiu vaxa la mutali'isou, “Loxovaa ane nini
ne'oxonu 'ilixo masua ane ne? Eni elavu lexe nini vivine sialuxu munixi
mulu'e no lia 'o mo sialuxu ne loxo itema mukatuleli sou lexe nini nano'u
navunavu tatila sou lakoli 'ilixo masua ane nini ne'oxonu ne.
11 Ioxe, eni vaimomo 'o eni alosine tu'umaxu vile aloxo 'o, umomomo sou
nini naxaxai mo natotou mimii ulu'e no lia 'o la uasi, xo lia ne muaa mo
muiexu vivine sialuxu no voxo ane nini nevau no anu.
12 Ulai xe nini natovo mo lexe natotou mimii toxotoxosou ne la ulemeieni
uasi. Xe nini ne sine tuala mo tani sou naxolu talo no anu uasi. Naxixaoxao
no lia 'o vitavitanisi, ia naxoo talo uasi.”
13 Xe Kaini muavuti vaxa la mukoli vaikalau IAUE Lataua aloxo 'o,
“Tu'umaxu ane nini nelosilo 'o ne tatila misevile. Eni amomomo no anu
uasi.
14 Mo nini a nakusailo 'o sou eni alai axolu va'axu, ia axolu no lia no
pa'umene 'o la uasi. Mo silo tuala mo tani sou axolu no anu la ua, axixaoxao
mo avavaxa anene'e aloxo nesi, ia axoo talo no lia 'o la uasi. Itema vile
uxalisilo ne la uvelosi mole asoli.”
15 Ioxe, IAUE Lataua muavuti la muvikalanu lamana aloxo 'o, “Evile
umomomo sou uvene uasisi manina. Ia lexe evile uvene xe nasoli la eni
alosou navunavu tatila lakolineni.” La sou IAUE mumuxaxu sosovo vile
noxou Kaini sou lexe ta mitema imaisou la ivau uasi.
16 Ioxe, Kaini muavuti la mu'umesou IAUE sou mulai muxolu no lia xalee
vile ilemo lexe “Nod”. Lia xalee ane ne muxolu no xale lia ne Eden loxo aso
uxaxali utetelo no anu.
17 Xe ili'i la Kaini mutaula'i, la sou ilee semau mipalaa 'ili'a vile mulu la
mimoxo'u ualasou lexe Enoko. Xe ili'i la, la Kaini mu'ilii tuala vile tatila la
mumoxo'u tuala ne ualasou noxou 'olu ualasou.
18 Enoko mupalaa 'olu vile la mumoxo'u ualasou lexe Ielati. Ielati mu-
palaanu Meusaleli. Meusaleli mupalaanu Metusaeli. Metusaeli mupalaa
Lameki.
19 Xe Lameki muavuti la mu'uluxa'a ta sema tamei, eiae Ada ilee Sila.
20 Lameki mulai noxie Ada xe opoone, la sou mivo'onu 'ilie vile la
mimoxo'u ualasou lexe Iavala. Iavala anu 'ilusune'i ta mitema ane ilavusou
isaxila'a ta kau xe ixoxoo no tani alelaxu.
21 Xe vimou Iuvalu ane anu 'ilusune'i ta mitema ane ilala'ati xe itatau
iuxoxo.
22 Sila opoone la mipala'alixu Tuvala-Kaini. Anu mukoinu mimii iouiou
ane sou taxaxai no anu. Mu'oxonu no anu kopa ilou aen. Anu Tuvala-Kaini
ne vimou sema ane Naama.
23 Xe Lameki muavuti la muvikalane'i ta semasemau tamei ne aloxo 'o,
“Ada, ngongie Sila ngalomu une'e noxilo.
Eni evau maulu vile mo musoli xo anu muvelo.
24 ✡Ia lexe evile uxalisou Kaini xe uvau usoli
la IAUE Lataua ulosou navunavu tatila.
Mo eni kalumo ne lexe evile uvelo asoli
la IAUE Lataua ulosou navunavu toxoxa'a misevile.”
25 Adamu ilee semau mipalaa 'ili'a mulu vile la, la Iva mivikala aloxo
'o, “Lataua mulosilo 'o sou lakolisou Aveli e Kaini muvau musoli.” Ane
mimoxo'u ualasou lexe Seti.
26 Seti mutaula'i la ilee semau mipalaa 'ili'a vile mulu, la mumoxo'u
ualasou lexe Enosi. No tauu ie ane ne, la ta mitema misokou sou mi'ava
no anu ualasou IAUE anu uala tavuna no nano no anu xoluxolu noxi'a no
anu lalotu.

✡ **4:10:** Eva 12:24 ✡ **4:24:** Mat 18:22

5

Ualaualasiʼa Adamu ta Xasoxasou Iloʼa ta ʼIluʼilusunu

1 ✡Nanasiʼa Adamu ta xasoxasou iloʼa ta ʼiliʼilisunu a ano. No voxo ane
Lataua mukoineʼi ta mitema la mixali aloxo anu Lataua.
2 ✡Mukoineʼi ta mulu xe ta sema ka mualusiʼa. Ka mumoxoʼa lexe “ta
mitema”.
3 Adamu mumaulixu tauu ie itemaxu taʼuve mo mavulovexa tatalu (130)
mukalu, la mupalaa ʼolu mulu vile la. La ʼolu ne, maulixu loxo momu
manina. La mumoxoʼu ualasou lexe Seti.
4 Adamu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa (800) la.
No nano no anu tauutauu ie ane ne, anu mupalaaneʼi ta ʼolu seʼi la.
5 Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa mo itemaxu
taʼuve mo mavulovexa tatalu (930), la sou anu musoli.
6 Xe ʼolu Seti ne mumaulixu tauu ie loxo itemaxu taʼuve mo taʼuve (105)
mukalu, la mupalaa ʼolu mulu, ualasou lexe Enosi.
7 Seti muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa mo
muxatele tamei (807) la. No nano no tauutauu ie ane ne, anu mupalaaneʼi
ta ʼolu seʼi la.
8 Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa mo itemaxu
taʼuve mo mavulovexa vile mo mulelia tamei (912), la sou anu musoli.
9 Enosi mumaulixu tauu ie loxo mavulovexa muxatele tamiʼa (90)
mukalu, la mupalaa ʼolu mulu. Mumoxou ualasou lexe Kenan.
10 Io, anu muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa
mo mavulovexa vile mo mulelia taʼuve (815) la. No nano no tauutauu ie
ane ne, anu mupalaaneʼi ta ʼolu seʼi la.
11 Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa mo
itemaxu taʼuve mo taʼuve (905), la sou anu musoli.
12 Kenan mumaulixu tauu ie loxo mavulovexa muxatele tamei (70)
mukalu la mupalaa ʼolu vile mulu. Mumoxou ualasou lexe Maalaleli.
13 Kenan muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa mo
mavulovexa tamiʼa (840) la. No nano no tauu ie ane ne, anu mupalaaneʼi
ta ʼolu seʼi la.
14 Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa mo
itemaxu taʼuve mo mavulovexa vile (910), la sou anu musoli.
15 Maalaleli mumaulixu tauu ie loxo mavulovexa muxatele vile mo taʼuve
(65) mukalu la mupalaanu ʼolu vile mulu, la mumoxoʼu ualasou lexe Ielati.
16 Io, anu muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa
mo mavulovexa tatalu (830) la. No nano no tauutauu ie ane ne, anu
mupalaaneʼi ta ʼolu seʼi la.
17 Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa mo
mavulovexa muxatele tamiʼa mo taʼuve (895), la sou anu musoli.
18 Xe Ielati tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu taʼuve mo mavulovexa
muxatele vile mo tamei (162), la mupalaanu ʼolu vile ualasou lexe Enoko.
19 Io, anu muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa
(800) la. No nano no tauutauu ie ane ne, anu mupalaaneʼi ta ʼolu seʼi la.
20 Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa mo
itemaxu taʼuve mo mavulovexa muxatele vile mo tamei (962), la sou anu
musoli.
21 ʼOlu Enoko ne, tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa muxatele vile
mo taʼuve (65), la sou mupalaa ʼolu Metusela.

✡ **5:1:** Tav 1:27-28 ✡ **5:2:** Mat 19:4; Mak 10:6

22 Xoluxolu ilou toxotoxo noxou mulai noxou Lataua pumuxu no nano
no tauutauu ie aloxo itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu taʼuve (300).
No nano no tauutauu ie ane ne, anu mupalaaneʼi ta ʼolu seʼi la.
23 La sou anu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa vile mo
itemaxu taʼuve mo mavulovexa muxatele vile mo taʼuve (365).
24 ✡Xoluxoluxu mo muamuaʼixu ne, ilou Latauasi. Aloxo ne la sou ane
Lataua mupasikinoxu mole tasiauxusi, io usoli mo imaisou uasi.
25 Metusela mumaulixu tauu ie loxo itemaxu taʼuve mo mavulovexa
muxatele tatalu mo muxatele tamei (187) mukalu, la sou anu mupalaa ʼolu
vile ualasou lexe Lameki.
26 Ka muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tatalu mo
itemaxu taʼuve mo mavulovexa muxatele tatalu mo tamei (782) la. No nano
no tauu ie ane ne, anu mupalaaneʼi ta ʼolu seʼi la.
27 Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tamiʼa mo
itemaxu taʼuve mo mavulovexa muxatele vile mo muxatele tamiʼa (969),
la sou anu musoli.
28 Ioxe, xe Lameki tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu taʼuve mo
mavulovexa muxatele tatalu mo tamei (182), la sou mupalaa ʼolu vile la,
29 muvikala aloxo ʼo, “No anu lia ane IAUE muʼoxo masuanu ʼo, la
molomolo ano ʼo sou ukalusou ʼauʼau toxoxaʼa noxinge,” la sou mumoxoʼu
ʼolu ne ualasou lexe Noa.
30 Lameki mumaulixu tauutauu ie seʼi la loxo itemaxu mavulovexa tamei
mo itemaxu taʼuve mo mavulovexa muxatele tamiʼa mo taʼuve (595). No
nano no tauu ie ane ne, la anu mupalaaneʼi ta ʼolu seʼi la,
31 xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tatalu mo itemaxu
taʼuve mo mavulovexa muxatele tamei mo muxatele tamei (777), la sou anu
musoli.
32 Noa muxolu mo tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa
tamei mo itemaxu taʼuve (500), xe iliʼi la sou mupalaaneʼi ta ʼolu ta mulu
tatalu ualaualasiʼa lexe Semu ilou Amu mo Iapeti.

6

Laʼiua Toxoxaʼa

1 ✡Xe iliʼi noxiʼa aneʼi nenge tenanasiʼa mukalu ʼo, la ta mitema mitau-
taulaʼi la, la mipalaaneʼi ta ʼiliʼa tapiena mole itiitisiʼa muʼokiʼoki tani mo
mitaasou xalexalee tuatuala mukalu. Mipalaaneʼi ta ʼiliʼa ta sema xe ta
mulu.
2 Lataua ta ʼolu ta mulu mimaisiʼa ta sema ne, la ta mitema ta ʼiliʼa ta sema
ne ta lailaixe misevile, la sou milutu vaxa sou minoʼa ane aneʼi mimasaxaiʼa
sou miʼuluxaʼa.
3 Anu aloxo ne la sou IAUE muavuti la muvikala aloxo ʼo, “Eni umomomo
sou amasaxaiʼa ta mitema ʼo ixolu mo imauli maulixaʼa veveeni la uasi,
xo aneʼi ta mitemasi, ta mitema sou isoisolisi. Usoko ane vaimomo ʼo mo
ulai avile iliʼi, aneʼi imaulixu tauu ie loxo itemaxu taʼuve mo mavulovexa
tameisi (120).”
4 ✡No nano no voxovoxo ane tatei mo iliʼi, ta mitema mipalaaneʼi ta ʼiliʼa,
la ta toxotoxoxaʼasi. Ta mitema ane ne, aneʼi ta ʼilusulusuneʼi ta sema ane
miʼuluxaʼa Lataua ta ʼolu ta mulu. Aneʼi ta mitema sou xavi. Ta mitema no
xalexalee tuatuala milavusiʼa manina.
5 ✡Xe IAUE mumaisou lexe no voxovoxo utotomu ne, ta mitema ane
mitaasou xalexalee tuatuala mukalu ne, misusu misevile no anu ʼiliʼilixo

✡ **5:24:** Eva 11:5; Iud 1:14 ✡ **6:1:** Iop 1:6; 2:1 ✡ **6:4:** Iti 13:33 ✡ **6:5:** Mat 24:37; Luk 17:26; 1Pi 3:20

masumasua ane ane'i mi'oxo'oxonu mo xavutalai'a umasaxau 'ili'ilixo
masumasuasi.
6 La tanuxa'a misevile mo tanu u'elai'a, xo Anu molusi mupaalixa'a sou
mimauli no lia 'o,
7 la sou muvikala aloxo 'o, “Eni akalusi'a ta mitema ane eni melo ekoine'i
'o mo ta mimii iouiou ane ta vova mo ane ta temene ilo'a ta mimii ane
ixaxalaxala, ane'i ane ilalave, mo ane'i ane ivavava mo ta ngiangiala. Eni
talelixa'a xo eni melosi ekoine'i.”
8 Ia, itema vilesisi no taine'i nesi ane, anu IAUE opoonu laixeu misevile.
Itema ane ne, ualasou lexe Noa.
9-10 ✡Nana ano 'o sou Noa. Noa mutaula'i la mupalaane'i ta 'olu tatalu,
ualaualasi'a lexe Semu ilou Amu mo Iapeti. Noa ne, anu itema vile mulapu.
Mo mii vile ususu no anu xoluxoluxu uasi. Mo muamua'i noxou ne, ane ilou
Latauasi.
11 Ia ta mitema tavu'alo ne, 'ili'ilixo masumasua loxo, 'oto'oto mo ialivula
tuala, mo ivau itema usoli ne, mu'oki'oki tani mo mu'ana'ana no xalexalee
tuatuala mukalu. Lataua mumaisou mo mulavusou 'ili'ilixo masumasua
noxi'a ne mukalu.
12 Iou mulu'e no xalexalee tuatuala 'o, la masua misevile. Ta mitema
mi'oxo masuanu mukalu no anu 'ili'ilixo masumasua noxi'a.
13 La sou anu muvikalanu Noa aloxo 'o, “Eni emaisou mo elavusou
'ili'ilixo masumasua noxi'a ta mitema loxo 'oto'oto mo ialivula tuala mo
ivau itema usoli mukalu, mo eni amasaxa lexe akalusi'a ukalusi, xo 'ili'ilixo
masumasua noxi'a mu'ana'ana no xalexalee tuatuala mukalu.
14 Eni emasaxaine lexe natulusou lasipi vile tatila. Naxexeta ovu xopa,
ka navalavala alealelaxu la sou natulusou no anu. Natulusou ukalu, la
nakaviutunu no nano ka naluluu koluta no nano xe no ale no vasimolu.
15 Nalovaxu nasokou no ta'u ulai uxali no kusinou limaxu itemaxu
mavulovexa vile mo itemaxu ta'uve (300). Xe no anaxu pa'umolu vile ulai
uxali xalee vile limaxu mavulovexa ta'uve (50). Xe no lia no ta'u ulai teitexi,
limaxu mavulovexa tatalu (30).
16 Natulusou lasipi ne laxa'u loxo tani 'o, ia laxa'u ne une'e utalo vaxa no
lasipi pa'upa'umolu uasi. Namuxaxu taiinu ilimaxu vile no nixi no laaxu
xe no pa'upa'umolu. No nano no tanu, la nasia'u lavalataxu no nano loxo
tani lavalata tatalu. Vile no lia, vile no nixi xe vile teitexi. Ukalu, la sou
namuxaxu aitenga vilesisi no xalee vile.
17 Xo eni asou a'oxo la'iua toxoxa'a usili sou uxalixu kupa tatila loxo
luaki 'o sou unononu xalexalee tuatuala mo u'unane'i ta mitema latala
ilo'a ta mimii iouiou latala ane mimauli no xalexalee tuatuala 'o mo isoisoli
ukalusi,
18 ia eni emasaxa lexe asakiinu vaikala sou opo vilesisi, ia apala'alixu
noxine ili'i o. Ngongi'a ta 'iline ilo'a neni'a mo ta ua'aua'aneni nga'unalai
no nano no lasipi ne.
19 Ta mimii iouiou ta temene mo ta vova, ane'i ane ixaxalaxala mo ane'i
ane ivavava mo ta ngiangiala iouiou 'o ne,
20 nano'u mulu vile xe sema vile noxi'a vilevilesi sou napamauline'i.
21 Mo nano'u ngenge ngongi'a la'ilali iouiou kalumo.”
22 ✡Noa mulomuxu vaikala noxou IAUE la mimii piena e muvikalanuxu
lexe u'oxo ne, mu'oxonu mukalusi.

7

1 Xe ili'i la, la IAUE muvikalanu Noa aloxo 'o, “Ngongi'a ta 'iline ilo'a
neni'a mo ta ua'aua'aneni nga'unalai no nano no lasipi ne, xo eni elavusou

✡ **6:9-10:** 2Pi 2:5 ✡ **6:22:** Eva 11:7

lexe ninisisi itema vile mulapu no taineʹi ta mitema ane mimauli no
xalexalee tuatuala ʹo.
2 Nanoʹa ta mimii iouiou latala ane ta temene mo ta vova ane ngingi
ngalavusou ngaʹiʹa, tangatangaxaʹa muxatele tamei noxiʹa vilevilesi, sema
xe mulu. Xe aneʹi ane ngingi ngalavusou ngaʹiʹa uasi ne, la nanoʹa
tangatangaxaʹa vilevilesi, sema xe mulu ikalusi.
3 Xe ta ngiangiala latala iouiou ʹo ne, nanoʹa tangatanga muxatele tamei
noxiʹa vilevilesi kalumo. Naʹoxo aloxo eni elemolu ne, xo ta mimii ane ne
imauli sou ulai iliʹi, la ipalaa la sou ixali tapiena, la iʹanaʹana no xalexalee
tuatuala ukalusi la.
4 Voxo muxatele tameisi a uxolu sou eni apalusou laʹiua toxoxaʹa sou usili
aso xe ʹolovoxo mavulovexa tamiʹa sou uʹunaneʹi ta mitema latala ane eni
ekoineʹi iloʹa ta mimii iouiou latala ane ta temene mo ta vova mo aneʹi ane
ixaxalaxala, mo aneʹi ane ivavava mo ta ngiangiala iouiou ne ukalusi.”
5 Noa mulomuxu vaikala noxou IAUE mo mimii piena ane anu mu-
vikalanuxu lexe uʹoxonu ne, mumulinu mo muʹoxonu mukalusi.
6 No tauu ie ane Noa tauu iexu muxali loxo itemaxu mavulovexa tatalu
(600) mukalu, la sou laʹiua toxoxaʹa musokou sou musili.
7 ✡Anu ilee semau mo ta ʹolu iloʹa ta semasemaiʹa miʹunalai no lasipi mo
sou mamu iulua.
8-9 Ta mimii iouiou latala ane anu IAUE muvikalanu Noa lexe unoʹa sou
itelo no lasipi ne, aneʹi mitelotelo kalumo.
10 Miʹunalai mo mixoo no nano voxo muxatele tamei mukalu xe iliʹi la
sou voxo sou laʹiua ne muxali.
11 ✡No tauu ie ane Noa tauu iexu muxali loxo itemaxu mavulovexa tatalu
(600), no voxo mavulovexa mo mulelia taʹuve mo muvaxa simi tamei no
anu soʹio tamei, la lexa luuluuxu no lia no xalexalee tuatuala muopuopu
mutelo mukulukulupei lialia ilou lavolavoʹo sou musiali loxo lexa uʹani,
xe lexa ane no loxotolo ʹole taxataxasou kalumo muaʹa sou laʹiua tatila
muxauxaumu muluʹe no lia.
12 Laʹiua ane ne musisili aloxo ne aso xe ʹolovoxo mavulovexa tamiʹa.
13 No voxo ane ne, la Noa ilee semau mo ta ʹolu tatalu, Semu, Amu mo
Iapeti iloʹa ta semasemaiʹa miʹunalai no lasipi.
14 Ta mimii iouiou latala ane ta temene mo aneʹi ane ta vova ta
toxotoxoxaʹa mo ta kitukitu, aneʹi ane ixaxalaxala mo aneʹi ane ivavava,
mo ta ngiangiala iouiou latala ne miʹunalai kalumo no lasipi tanu.
15-16 Ta mimii iouiou latala e IAUE muvikalanu Noa lexe unoʹa ne, vile
paʹusou uasi, munoʹu sema vile xe mulu vile noxiʹa vilevilesi mukalusi.
Iloʹa miʹunalai mukalu, la sou Lataua molu mutatusou lasipi aitengaxu.
17 No nano no anu aso mo ʹolovoxo mavulovexa tamiʹa ne, lexa mupaapaa
mutetelo ne mole mutetelo ne. Mo laʹiua kalumo muxauxaumu mululuʹe
ne mo mululuʹe ne, ia uxoxoto uasisi manina.
18 Lautu tatila mole lasipi asou upuati no kupa loxoʹu. Kupa lautuxu
munononu xalexalee tuatuala mole lasipi ne mupuati no loxoʹu lexa.
19 Lexa lautuxu mutelai mutelai xoo mole muaʹulixu mo mutaasou
laxalaxaʹilu no xalexalee tuatuala mukalu.
20 Ia musoxo mususuku mutetelai mo mutetelai la loxo lima mavulovexa
vile mo mulelia taʹuve.
21-22 Ta mimii iouiou latala ane mauli muxolu noxiʹa mimauli no lia no
xalexalee tuatuala ʹo ne, misoisoli mukalu. Ta ngiangiala iouiou iloʹa ta
mimii iouiou latala ane ta temene mo ta vova mo aneʹi ane ixaxalaxala mo
ta mitema latala ne misoisoli mukalusi.

✡ **7:7:** Mat 24:38-39; Luk 17:27 ✡ **7:11:** 2Pi 3:6

23 Ta mimii iouiou latala ane mauli muxolu noxi'a mimauli no lia no
xalexalee tuatuala 'o mo ta ngiangiala latala iouiou ilo'a ta mimii iouiou
ane latala ta temene mo ta vova mo ane'i ane ixaxalaxala mo ta mitema
latala ne misoisoli mukalusi. Anu IAUE molusi mukalusi'a avile.
24 Lexa lautuxu ne usii ulu'elai palea uasi, mutavo muxoxoo aloxo ne
voxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve (150).

8

1 Noa ilo'a ta 'olu mo semau ilo'a ta ua'aua'ane'i ilou, mo ta mimii iouiou
ane muno'a sou mitelo no lasipi kalumo ne, Lataua iou si'isi'a uasi, anu
mupalusou atume sou muiili, la sou lexa lautuxu loxo luaki ne, musokou
sou musii se'isisi mulu'elai.
2 Lexa luuluuxu no lia no xalexalee tuatuala mo lexa ane no loxotolo
taxataxasou ne musovosovo mukalusi, la sou la'iua muxoto.
3 No nano no anu voxo aloxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve (150),
la lexa mine lautuxu loxo luaki ne musii se'isisi mululu'elai.
4 Xe no voxo mavulovexa vile mo mulelia ta'uve mo tamei no anu so'io
muxatele tamei, la lasipi mulai mu'oso no laxa'ilu vile kisou no laxalaxa'ilu
ne Alalati mole mutulu avile ane.
5 Lexa musii mululu'elai ne mo mululu'elai ne. Xe no voxo vile voxosou
so'io mavulovexa, la laxalaxa'ilu kisokisou mupaapaa mukalu
6 xe voxo mavulovexa tami'a mukalu la, la Noa mukisiinu aitengasou no
lasipi
7 sou mupalusou 'ola mulai sou ukili lexe lexa musii mukalu, la ua. Anu
muvavava muvavaxa mulai muxixaoxao xoo mole lexa musii mo lia ne
mutala.
8 Noa uutiti lexe 'ola ulivu une'e la uasi, la sou mupalusou utu sou mulai
mukili lexe lexa a musii mulu'elai. La uasi.
9 Lexa a mutaasou xalexalee tuatuala sio mole anu mii vile sou uxolu
no anu uasi, la muvava mulivu mune'e no lasipi. Noa mukalanu avolu
muatulai sou muxolu no anu, la sou mu'unalaixu no nano.
10 Noa muxolu no nano no lasipi sou muxoomaiou lexa sou usii ulu'elai
voxo muxatele tamei, xe ili'i la sou mupalusou utu ne mulai la.
11 No 'olo'olovoxo no voxo ane ne, la utu mulivu mune'e noxou Noa
mu'alavevenu lovo voloxu vile alavua no anaxu. Noa mumaisou la mulavu
lexe lexa a usisii ulu'elai sio.
12 Ioxe, anu mulavusou lexe lexa usii manina mo tani utala manina uao,
la ane'i ilo'a mixolu no nano ne, voxo muxatele tamei la. Ia utusi ane anu
mupalusou mulai sou mukili la. No voxo ane ne, la ulivu une'e la ua, mulai
muxolu avile.
13 No voxo vile sou so'io vile no anu tauu ie ane, Noa tauu iexu muxali
loxo itemaxu mavulovexa tatalu mo vile (601), la lexa musii mukalu avile.
Xe muavuti la mulokenu lasipi laxa'u sou anu mulai mutulu teitexi sou
musu'anu iou mulu'e no xalexalee tuatuala. Iou mulu'e la mumaisou lexe
lexa a musii mukalu, ia tanisi a utala laixe uao.
14 Ilo'a mixoxoo no nano ne la, xe no voxo itemaxu vile mo ta'uve mo
muxatele tamei (27) sou so'io tamei, la tani mutala mukalu.
15 La sou Lataua muvikalanu Noa aloxo 'o,
16 “Ngongie semameni mo ta 'ilinge ngongou ilo'a ta semasemai'a
ngauatulai no ale.
17 Ngano'a ta ngiangiala ilo'a ta mimii iouiou ane ngongi'a ngexoo no
nano ne mo ngongi'a ngalai no ale, mo sou ane'i ilai ixolu no tuala alavua
sou ipalaa mo ixalixa'a ta 'ili'ili'a tapiena mo itaasou xalexalee tuatuala
ukalusi.”

18 Ioxe, aneʹi miavuti la milutu sou milalaa miuatulai.
19 Ta ngiangiala iouiou iloʹa ta mimii iouiou ne aneʹi mikalikalineʹi sou milalaa milai no ale kalumo.
20 Milalaa mukalu, la Noa mutaxu lavoʹo sou mutaʹolunu mupita sou muxali loxo valovalo xe mukalu la munoʹa ta mimii iouiou iloʹa ta ngiangiala aneʹi ane ilavusou iʹiʹa vilevilesi noxiʹa sou ilee semau iloʹa ta ʹiliʹiliʹa mo ta uaʹauaʹaneʹi miʹelaxaʹa mulai noxou Lataua mukalusi.
21 Anu IAUE mumaisou mo mutumaʹu ne, la mumasaxau la muʹosasou misevile. La sou tanu muvikala aloxo ʹo, “Eni ulai iliʹi la aʹoxo masuanu xalexalee tuatuala aloxo eni eʹoxonu ʹo, tavaʹu no anu ʹiliʹilixo masumasua noxiʹa ta mitema la ua, xo eni elavusou lexe no mine aneʹi uao ta maumaulu mo ta vuavuanga ʹo, la aneʹi imasaxa lexe iʹoxo ʹiliʹilixo masumasua ulalai ne. Mo eni akalusiʹa ta mimii iouiou ane mimauli no lia, iloʹa ta ngiangiala iouiou mo ta mitema la ua. Mukalu ano ʹo.
22 Ia vaimomo ʹo, mo ulai utalo iliʹi manina no anu voxo ane xalexalee tuatuala ukalu no anu ne, voxo uxolu sou ixaxai mo itotou mimii mo ikookooli. Voxo seʹi, la ixamuli tani lelemesou xe tani ialuxu. Voxo seʹi, la aso xe laʹiua xe aso xe ʹolovoxo, ia ukalu uasi, xo xalexalee tuatuala ʹo ne, uxolu aloxo ne.”

9

Muloxu Leleʹe ne Anu Sosovo sou Vaikala sou Opo Vilesisi Lataua Musakiinu Noxou Noa

1 ✡Xe Lataua muavuti, la mualusiʹa Noa iloʹa ta ʹolu, la muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Ngapalaa mo ta ʹilinge ixali tapiena mo sou ta xasixasinge iloʹa ta ʹiluʹilusungengi ixali tavuʹalo sou iʹanaʹana no xalexalee tuatuala ukalusi.
2 Ta mimii iouiou ane ta temene mo ta vova mo aneʹi ane ixalaxala mo ta ngiangiala iouiou iloʹa ta sinana ne, iʹumenge. Ia aneʹi ixolu no avonge.
3 Ngingi ngamasaxaiʹa lexe ngaʹiʹa, la sou ngaveʹa sou ngaʹiʹa. Mo kamakamakala iouiou ne, ngainixu sou ngaʹou kalumo xo eni emuxaxaʹa lexe ngingi laʹilalingenge ane.
4 ✡Ia, mii vilesisi lexe mamu ngaʹou ane, mii xiasi siasialuxu o. Eni emasaxainge lexe mamu ngaʹou, xo sialuxu ne mauli a uxoo no anu sio.
5 Io, ta mii ane ta temene mo ta vova ivau itema vile usoli, la eni aveʹa isoli kalumo. Xe itema ane uvau itema vile usoli, la akalusou maulixu mitema ane ne kalumo.
6 ✡Ta mitema ne, Lataua mukoineʹi, la mixali loxo anu Lataua. La sou lexe itema vile uvau menexu vile, la vile uneʹe ukolinu ane musoli ne sou uvau.
7 ✡Emasaxa lexe ngapalaaneʹi ta ʹilinge tapiena, mo sou ta xasixasinge iloʹa ta ʹiluʹilusungengi ixali tavuʹalo sou iʹanaʹanalixu xalexalee tuatuala ʹo ukalusi.”
8 Xe Lataua muavuti la muvikalaneʹi Noa iloʹa ta ʹolu aloxo ʹo,
9 “Vaimomo ʹo eni apalaʹalixu vaikala sou opo vilesisi eni asakiinu noxinge. Mii ane eni alemolu ʹo, uxolu mo umauli noxinge mo noxiʹa ta xasixasinge iloʹa ta ʹiluʹilusungengi ane ipaa iliʹi
10 mo ta mii iouiou latala ane ngongiʹa ngelalaa muatu no lasipi ʹo.
11 Vaikala sou opo vilesisi eni asakiinu noxinge aloxo ʹo, eni umomomo sou aʹoxo masuaneʹi mo aʹunaneʹi ta mitema iloʹa ta mimii iouiou ʹo mo xalexalee tuatuala la ua.

✡ **9:1:** Tav 1:28 ✡ **9:4:** Liv 7:26-27; 17:10-14; 19:26; Lap 12:16, 23; 15:23 ✡ **9:6:** Tav 1:26; Mul 20:13 ✡ **9:7:** Tav 1:28

12 Sosovo ane eni amuxaxu 'o sou u'oxo tu'umaxu sou opo vilesisi ane eni
esakiinu noxinge ngongi'a ta mimii iouiou e ngongi'a ngaxoxolu vaimomo
'o xe noxi'a ane'i ane ixali ili'i.
13 Muloxu lele'e eni e'oxonu muxolu no tamuxala ne anu sosovo sou opo
vilesisi eni esakiinu ulai noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala no lialia
ukalusi ane.
14 Lexe eni asu'asou loxotolo no anu tamuxala xe lele'e muloxu upala'a,
15 la eni axavutalanu vaikala sou opo vilesisi eni esakiinu noxinge, lexe
mamu la eni a'oxo masuanu mo a'unanu xalexalee tuatuala mo ta mitema
ilo'a ta mimii iouiou ane ixoo sou imauli no anu tauu ano 'o, mo ulai avile
ili'i.
16 Lexe eni amaisou muloxu lele'e uxali no anu tamuxala, la eni axavuta-
lanu vaikala sou opo vilesisi e eni esakiinu noxinge. Vaikala sou opo vilesisi
e eni esakiinu ane ne, uxolu aloxo nesi mo kaluxu uasi manina.
17 Muloxu lele'e ne, anu sosovo sou vaikala sou opo vilesisi ane eni
esakiinu mulai noxinge ngongi'a ta mimii mukalusi e ixoxolu imaumauli
no lia 'o.”
18 Noa ta 'olu tatalu e ilo'a milalaa muatu no lasipi ano, eiae Semu ilou
Amu mo Iapeti (Amu ne, anu Kanani momu).
19 Ta mitema ane mimauli no xalexalee tuatuala 'o ne, ta mutu'u ovuxa'a
ane Noa ta 'olu tatalu ne.
20 Noa ne, anu itema sou xai. Anu itema ane musokou sou mutou ovu
uaini tei ane.
21 Voxo vile, la anu muiexu uaini se'i la xavutalau ne muxovulaulau, mole
ulavu ua. Muavuti la muxexenu lavalavau ia, muai vitanisi no nano no
taasou.
22 'Olu Amu mu'unalai la mumaisou momu muai loxo nesi, xe muatu la
mua'aloi'a ta vimovimou ta tamei 'ole.
23 La sou Semu ilou Iapeti mino'u lavalava vile sou mixavulalanu ia
mitetelisou ili'i no laxasi'a, io sou ane'i ilou mimuamua'i tumali'a mulai
loxo noxou mami'a uai 'ole sou milai misu'asou. Ia ilou ie'i uxiu ulai no
tumali'a sou imaisou mami'a uasi.
24 Ili'i xe Noa mutulu, la sou tanu tema la mulavu no anu mii e anu 'olu
Amu mu'oxonu noxou.
25 Xe anu mami'a muavuti la muvikala aloxo 'o,
“Eni elavu lexe Latauasi ulosou Kanani navunavu.
Ili'i la anu uxali itema vile vitanisi no laaxa'a ta vimovimou sou
ipalupalusousi.
26 Ia nenge ta'iti ualasou IAUE, Lataua noxou Semu.
Kanani ne uxolu no laaxu Semu sou upalupalusou.
27 Lataua molu ualusou Iapeti sou ta 'olu ixali tavu'alo
sou ilo'a ta mitema noxou Semu ixolu xoluxoluxa'a vilesisi.
Kanani ne, uxolu no laaxu Iapeti sou upalupalusou.”
28 Xe ili'i no anu la'iua toxoxa'a te mu'unane'i ta mitema ilo'a ta
mimii iouiou 'o mukalu, la Noa muxolu sou mumaulixu tauu ie itemaxu
mavulovexa vile mo itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve (350) la.
29 Xe tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu mavulovexa tami'a mo
itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve (950) la sou musoli.

10

Noa ta Xasoxasou Ilo'a ta 'Ilu'ilusunu Ualaualasi'a

1 Xe ili'i no anu la'iua toxoxa'a ne, la anu Noa ta 'olu ne mipalaa la
mixalixa'a ta 'ili'ili'a. Nanasi'a mulai aloxo 'o.

2 Iapeti mupalaa, la muxalixa'a ta 'olu ta mulu la ualaualasi'a aloxo 'o,
Xomeli, Maxoxu, Matai, Iavani, Tuvalu, Meseki mo Tilasi.
3 Xomeli ta 'olu mo ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu ane mixalixa'a ta tema
tuala ne Asikena, mo ne Lipata mo ne Toxama.
4 Xe Iavani noxou ane mixalixa'a ta tema tuala ne Elisa mo ne Tasisi, ne
Saipasi xe ne Lotan.
5 Ane'i ta mitema ane ne, ta xasixasi'a ta mitema ane mixolu mimauli
no la'ola'olu xe no luaki pa'umolu. Ane'i ta mitema ane ne, ane'i Iapeti
ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu. Ane'i mikalikaline'i no anu matamata
noxi'a sou milai mixolu no tuatualasi'a vilevilesi. Mo ivivikala no anu
vaivaikalai'a vilevilesi.
6 Xe Amu mupalaa, la ta 'olu ualaualasi'a ano 'o, Kusu, Aixiputo, Livia xe
Kanani.
7 Kusu mupalaane'i ta 'olu ta mulu, la ta 'olu mixalixa'a ta mitema
sou tuala ne Siva, ne Avila, ne Savata, ne Lama xe ne Savateka. Lama
mupalaane'i ta 'olu, la ta 'olu mixalixa'a ta mitema sou tuala ne Seva xe
ne Tetan.
8 Kusu mupalaa 'olu vile la mumoxo'u ualasou lexe Nimuloti. Nimuloti
muxali tei loxo anu itema sou xavi manina no lia no xalexalee tuatuala.
9 No anu xavi mo su'uli noxou IAUE, anu muxali loxo itema sou paipaa.
Anu aloxo ne la sou ane ta mitema ivikala lexe, “IAUE molu ualusine mo
sou naxali namitema sou paipaa loxo Nimuloti.”
10 Anu musaxila'u tuala tami'a tei, Vaviloni, Eliki, Akati xe Kalune. Anu
tuala tami'a mixolu no nano no tuala tila ne Vaviloni.
11 Mulutu lai ne la sou mulai ne Asiria sou mu'ilii tuala tila ne Ninive, xe
ne Leovotia ne Kala xe
12 ne Leseni. Leseni ne mixoo no nixi ne Ninive xe tuala tila ne Kala.
13 Aixiputo ta 'olu, mo ta xasoxasou mo ta 'ilusulusu mixalixa'a ta mitema
ane ta tema tuala sou tuala ne Litia mo ne Anama, ne Leavu mo ne Naputu.
14 Ne Patulusi, ne Kasulu xe ne Kilite. Ta mitema ne Pilisutain ne, ta
'ilusulusune'i mitulu ane ne Kilite.
15 Kanani ta 'olu ualaualasi'a aloxo 'o, Saidoni laposalaxu xe Keti.
16 Kanani ta 'ilu'ilusunu ane mixalixa'a ta mitema sou tuala ne Ievusi, ne
Amolu, ne Xilixasi,
17 ne Ivi, ne Alikete, ne Sini,
18 ne Aluvati, ne Semari xe ne Amati. Ta Kanani mixali tavu'alo la
mikalikalipala'a sou milai mixolu no xalexalee tuatuala tavu'alo.
19 Pilixaxa'a musokou ane ne Saidoni la sou mulai mutalo ane ne Xasa no
xalee ne Xelalu. Xe no xalee mulai loxo aso uxali utelo no anu mulai mutalo
ne Sodomu, xe ne Xomola, ne Atama xe ne Sevoimu ulai ne Lasa.
20 Ane'i ane ne, ane'i mixali noxou itema vilesisi ane, Amu. Ane'i
mikalikaline'i no anu matamata noxi'a sou milai mixolu no tuatualasi'a
vilevilesi mo ivivikala no anu vaivaikalai'a vilevilesi.
21 Semu, anu Iapeti vimou tila, anu muxalixa'a Eve ta 'olu ilo'a ta
xasoxasou mo ta 'ilusulusunu.
22 Semu ta 'olu ane, Elamu, Asulu, Apasata, Litia xe Alamu.
23 Alamu ta 'olu mixalixa'a ta mitema sou tuala ne Usu, ne Ulu, ne Xelete
mo ne Meseki.
24 Apasata 'olu ane Sela. Xe Sela 'olu ane Eve.
25 Xe Eve mupalaa la sou muxalixa'a ta 'olu tamei, vile ualasou lexe
Pelexi, xo no anu imamanu ane ne la ta mitema no xalexalee tuautala 'o
mikalipala'a, xe 'olu vile ualasou lexe Iokutani.

26 Iokutani ta 'olu mixalixa'a ta mitema sou tuala ane, ne Alamota, ne
Selepi, ne Asamaveti, ne Iela,
27 ne Atolamu, ne Usala, ne Tikala,
28 ne Ovala, ne Avimaele, ne Seva,
29 ne Opili, ne Avila xe ne Iovavu. Ta mitema no tuatuala ane ne, mixali
noxou itema vilesisi ane, Iokutani.
30 Lia xalee ane ane'i mixolu no anu ne, molu ane ne Mesa la mulai mutalo
ane ne Sepa no laxalaxa'ilu no xalee mulai loxo aso utelo no anu.
31 Ane'i ta mitema ane ne, mipaa noxou itema vilesisi ane Semu. Ane'i
mikalikaline'i no anu matamata noxi'a sou mixolu no tuatualasi'a vilevilesi
mo mivivikala no anu vaivaikalai'a vilevilesi.
32 Ane'i ta mitema ane ane'i ta matamata noxi'a Noa ta 'olu tatalu ne.
Xe ili'i no anu la'iua toxotoxoxa'a, la Noa ta 'olu mixalixa'a ta mitema
no xalexalee tuatuala ukalusi. Ane'i ta mitema ane ne, ane'i ta matamata
noxi'a manina.

11

Tani Veveeni ne Vavelu

1 Tei, la ta mitema ane mimauli no lia no xalexalee tuatuala 'o ne,
vaikalai'a vilesisi. Vaivaikala maumautunu ane ane'i ivivikala no anu ne
vilesisi kalumo.
2 Mixixaoxao no xalexalee lia mulai loxo no xalee ane aso uxali utelo no
anu, la sou milai mixali no latia vile ne Vaviloni sou mixolu ane.
3 Xe miavuti la mivikalane'i ngato'o aloxo 'o, "Laixe nenge taulalu-
umenge pilika maumautunu ka ta'elaxu mo sou uxali pekia'u loxo lavo'o."
La sou ane'i mino'u pilika maumautunu loxo ulaluu ia pekia'u sou
mitulusou tani no anu. Miteitei koluta sou mutetelisou pekia'u.
4 Ioxe, ane'i miavuti la mivikala aloxo 'o, "Vaimomo, 'o nenge ta 'iliisinge
tuala vile tatila mo tatulusou tani vile veveeni utelai utalo teiteixi no
loxotolo mo sou nenge ualasinge utelai. Mo nenge taxolu tapita vilesisi ano
'osi, ia tapaxele mo talai taxolu va'axu no xalexalee tuatuala se'i la uasi."
5 Xe ili'i, la IAUE Lataua mulu'e sou mumaisou tuala ilou tani e ta mitema
mitulusou ne,
6 la muvikala aloxo 'o, "Ta mitema ano 'o ne, ane'i ta mitema vilesisi mo
vaikalai'a vilesisi. Ane'i a misokou 'o sou imasaxa lexe imulinu masaxa
noxi'a sou lexe ixotataone'i. Ili'i xe ane'i ie'isou la, xe imasaxa lexe i'oxonu
mii vile la, la ane'i i'oxonusi.
7 Laixe nenge talu'elai mo ta'inanu vaikalai'a no anu vaivaikala piena mo
sou mamu ane'i ivivikala no anu vaikala vilesisi."
8 IAUE Lataua muavuti la mukalipala'ane'i sou milai mixolu va'ava'axu
no xalexalee tuatuala mole tuala ilou tani e mitutulusou ne musu'a.
9 Tuala ne milemolu ualasou lexe Vavelu xo IAUE Lataua mu'inanu
vaikalai'a xe mukalipala'ane'i sou milai mixolu va'ava'axu ane.
10 Ioxe, nanasi'a ta mitema ane Semu muxalixa'a aloxo 'o. Tauu ie tamei
mukalu ili'i no anu, lexa mu'unanu xalexalee tuatuala, la Semu tauu iexu
mulai muxali loxo itemaxu ta'uve (100), la anu mupalaanu 'olu vile ualasou
lexe Apasata.
11 Xe ili'i la anu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamei mo
itemaxu ta'uve (500) la. No nano no tauutauu ie ane ne, la anu mupalaane'i
ta 'olu se'i la, ka musoli.
12 Xe Apasata tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu mo ta'uve,
la mupalaanu 'olu vile ualasou lexe Sela.

13 Anu muxolu mumaulixu tauutauu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali
loxo itemaxu mavulovexa tamei mo tatalu (403), la anu mupalaane'i ta 'olu
se'i la, ka musoli.
14 Xe Sela tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu, la mupalaanu
'olu vile ualasou lexe Eve.
15 Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo
itemaxu mavulovexa tamei mo tatalu (403), la sou anu musoli.
16 Xe Eve tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu mo tami'a, la
mupalaanu 'olu vile ualasou lexe Pelexi.
17 Xe ili'i la, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo
itemaxu mavulovexa tamei mo mavulovexa tatalu (430), la sou anu musoli.
18 Xe Pelexi tauutauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu, la sou
anu mupalaanu 'olu laposalaxu ualasou lexe Leu.
19 Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo
itemaxu mavulovexa tamei mo muxatele tami'a (209), la sou anu musoli.
20 Xe Leu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu mo tamei, la
sou mupalaanu 'olu laposalaxu ualasou lexe Seluxu.
21 Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la, xe tauu iexu mulai muxali loxo
itemaxu mavulovexa vile mo muxatele tamei (207), la sou anu musoli.
22 Xe Seluxu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa tatalu, la mu-
palaanu 'olu laposalaxu ualasou lexe Naola.
23 Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo
itemaxu mavulovexa vile (200), la sou anu musoli.
24 Xe Naola tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu vile mo muxatele tami'a,
la sou mupalaanu 'olu laposalaxu ualasou lexe Tela.
25 Xe ili'i, la mupalaane'i ta 'olu se'i la. Xe tauu iexu mulai muxali loxo
itemaxu ta'uve mo muvaxa simi tami'a (119), la sou anu musoli.
26 Xe Tela tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa muxatele tamei (70),
la sou anu mupalaane'i Avalamu ilou Naola mo Alani.
27 Ioxe, nanasi'a ane'i ta mitema ane Tela muxalixa'a ano 'o. Tela
mupalaane'i Avalamu ilou Naola mo Alani. Xe Alani, la mupalaanu eiae
Loto.
28 Xe ili'i, la sou musoli no tualasou ne Ulu no nano no xalee lia tila ne
Vaviloni. Alani musoli, ia momu Tela ne usoli palea uasi, anu muxoxoolu
'o.
29 Xe ili'i, la sou Avalamu mu'uluxe Salai, xe Naola mu'uluxe Milika, Alani
'olu sema mo 'olu mulu vile kalumo ualasou lexe Isika.
30 Ia Avalamu semau Salai ne ipalaa uasi.
31 Tela mukasi noxou 'olu Avalamu xe xasou Loto eiae Alani 'olu, xe
ua'anu Salai, Avalamu semau, la ilo'a mivulasou tualasi'a ne Ulu no nano
no xalee tila ne Vaviloni sou ilai ixolu ne Kanani. Milai mixali no tuala ne
Alani la mixolu ane,
32 la sou Tela, Avalamu momu tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu
mavulovexa vile mo ta'uve (205), la sou musoli.

12

IAUE Mu'avalou Avalamu

1 ✡Ioxe, IAUE muavuti la muvikalanu Avalamu aloxo 'o,
“Mamine ta minuminu ixoo no tualasinge ngongi'a
mo lialiangenge ngongi'a ne,
ia nini nalutu mo nalai no lia xalee ane eni melo alosienixu sou nalai
no anu.

✡ **12:1:** Apo 7:2-3; Eva 11:8

2 Lexe nini nalomuxo mo na'oxo aloxo ne,
la nini naxalixa'a ta mitema tapiena aso vile mo eni aalusine
sou nini naxali itema vile toxoxa'a mo itema sou lavuluti.
Ualasine kalumo ne, uxali tatila sou ta mitema tapiena ilavusine.
La sou ualasine upala'a no anaxa'a ane'i ane ialusi'a aso vile ili'i.
Ivikala aloxo 'o, 'Lataua ualusinge loxo mualusou Avalamu.'
3 ✡Eni aalusi'a ane'i ane ialusine.
Ta mitema ane i'oxo masuaneni ne,
eni akolineni la a'oxo mausane'i kalumo.
Eni aalusi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi no anu vote'i vilesisi.
Vote'i ane ne, anu nini Avalamu."
4 La sou anu mulutu muxexesie Alani loxo IAUE muvikalanu sou mulai. No anu voxo ane ne, anu Avalamu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa muxatele tamei mo ta'uve (75). Loto kalumo ne, mumulinu sou ilou milai.
5 Mulutu la muno'e Semau Salai xe vimou 'olu, ualasou lexe Loto. Ta mitemau mo ta miumiu ane usasaxila'a loxo ta kau ilo'a ta sipsip, mo ta mee mo lavulavuluti iouiou ne, mukaoline'i mukalusi sou ilo'a milai no xalee lia ne Kanani.
6 Avalamu mumuamua'i mu'unalai no nano no lia xalee ane IAUE mupalusou lexe ulai no anu xoo la, mulai muxali no tuala vile sou la lotu noxi'a ta mitema ne Kanani. Tuala ane ne, ilemolu lexe Sikemu. Ovu tavuna vile a muleme no tuala ane ne ilemo lexe More. No voxo ane ne, la ta mitema sou tuala ne Kanani, ane'i mixoxoolu no tuala ane ne sio.
7 ✡IAUE mupala'a noxou Avalamu, la muvikalanu aloxo 'o, "Tuala e lexe eni alosi'a ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ane." La sou Avalamu muavuti la muta'olunu lavolavo'o sou muxali loxo valovalo sou mu'elaxa'a ta sipsip mulai noxou IAUE.
8 Xe ili'i la anu musuku mulai ili'i no laxalaxa'ilu no xalee mulai loxo aso uxaxali utelo no anu no tuala tila ne Veteli. Veteli ne mixolu no xalee mulai loxo aso ulololo no anu. Xe ne Ai no xalee mulai loxo aso uxaxali utelo no anu. Mulai muxolu ane no nixi no tuala tamei ne. Xe muavuti la muvalovalo no lavo'o alaxu vile la sou mu'elaxa'a ta sipsip se'i mulai noxou, xe mulotu mulai noxou IAUE.
9 Xe muavuti la musukusukululu no tuatuala mulalai loxo ne Nexevu.

Avalamu Mulai ne Aixiputo

10 Xe ili'i, la soli muxali ne Nexevu, mole ta mitema ne xa'a la'ilali uasi manina. Soli mupakipakikine'i manina. La sou Avalamu mulu'e 'alai ne Aixiputo sou muxolu ane, ia uxolu maxuveni lai ne uasi, xo anu u'unalai ne Aixiputo ne uao.
11 Ioxe, anu alalai sou lexe uaalasou pilixa sou u'unalai ne Aixiputo, la mupela'e semau aloxo 'o, "Eiseo, nini ne nini sema laixe misevile, ieni ne lailaixe misevile.
12 Maasi xe ta Aixiputo imaisine la ane'i ilavusi lexe eni semaxe ane nini, la ane'i ivelo asoli, ia ninisi naxolu, ia ivene uasi.
13 ✡Maasi xe nenge nengei ta'unalai no tuala ne Aixiputo ne, xe itali'isine la navikalane'i lexe eni vivilo sema ane nini ne. Mo sou ane'i ie'i uvaxailosi mo i'oxo laixe noxilosi."
14 Xe ilee semau mimuamua'i mi'unalai ne Aixiputo, la ta Aixiputo mimaisie Salai la miisuxe.
15 Ta mitema se'i ta tatila noxou tatananu tuala vile ne Aixiputo ne mimaisie kalumo la milai mivikalanu tatananu tuala ne Aixiputo lexe sema

✡ **12:3:** Xal 3:8 ✡ **12:7:** Apo 7:5; Xal 3:16 ✡ **12:13:** Tav 20:2; 26:7

vile iei lailaixe misevile a ilou mulu vile mixali. Anu muavuti la mupalusi'a
sou milai mine'ene milai noxou.
16 Xe mumaisie la mumasaxaie misevile. Mulue Avalamu ne, iou
muvaxausi mo mu'oxo laixe noxousi. Xe muavuti la muitiu ta sipsip mo ta
mee mo ta kau mo ta donki mo ta kameli mo ta mitema sou upalupalusi'a.
17 Ia ili'i, la IAUE muxalixu pipiena ilou navunavu iouiou noxi'a tatananu
tuala ne Aixiputo ilo'a ta mitema noxou xo tatananu tuala ne, muno'e Salai
mo mulai sou mu'uluxe.
18 Aloxo ne la sou anu mu'avalou Avalamu sou mulai noxou sou
mutali'isou aloxo 'o, "Loxovaa ane nini ne'oxo 'ilixo ano 'o noxilo loxo 'o?
Navikalaleli lamana lexe Salai ane semameni ua,
19 nevikala lexe vivine ane ane, la sou ane eni eno'e lexe semaxeni 'o.
E'e, semameni ane nalivulixe ilai noxine mo ngongou ngauatulai ane alalae
'osi."
20 Tatananu tuala ne muvikalanu aloxo ne xe mukalu, la sou mupalusi'a
ta tatila noxou sou mino'a Avalamu ilee semau mo mi'ami'a sou miuatu-
lailixa'a sou milaa mixexeesou tualasou.

13

Avalamu Ilou Loto Mikalipala'a

1 Ioxe, Avalamu mulaa molu ne Aixiputo muatu la mulai no xalee ne
Nexevu, ilee semau. Mi'ami'a latala ne mino'u mukalusi. Loto kalumo ne
ilo'a milai.
2 Avalamu anu itema sou lavuluti. Ta sipsipou mo ta meeou mo ta kauou
ne tavu'alo misevile. Lamoliou kalumo tavu'alo misevile.
3 Xe ili'i la anu musukusou tuala ane ne sou mulai loxo ne Veteli. Mulai
xoo la mulai muxali no tuala vile no nixi no tuala tila tamei ne Veteli xe ne
Ai.
4 Anu mune'e muxali no valovalo ane anu mutulusou sou muxolu tei ane,
sou mulotu mulai noxou.
5 Loto kalumo ne miumiu piena misevile aloxo Avalamu mo ta mitemau
kalumo tapiena misevile.
6 Ilo'a ikekei sou isukusuku ilalai aloxo ne la sou ta meei'a ilo'a ta sipsipi'a
mo ta kaui'a ne tapiena misevile la ia'eia'e latilatiasou mine tatatila ne, ia
i'ou la ukalasi'a uasi.
7 La sou anu, 'oto'oto muxali no nixi noxi'a ta mitema sou isaxisaxila'a ta
meei'a ilo'a ta sipsip mo ta donki mo ta kau. No tauu ie ane ne, ta Kanani
ilo'a ta Peresi mixoxoolu no xalee lia ane ne 'o.
8 Ioxe, Avalamu muavuti la muvikalanu Loto aloxo 'o, "Nenge nengei 'o
ne, nenge nengei vilesisi, mamu ta mitema noxinge nengei i'oto'oto loxo 'o.
9 Natulu mo namaisou lia xalee toxoxa'a e no talanenge 'o. Laixe nenge
nengei takalipala'a. Lexe masaxa noxine aloxo ne, la sou nini mene
nalemolu xalee ane nini namasaxa lexe nini nalai no anu. Lexe nini nalai
no xalee ano 'ole, la eni alai no xalee ano 'ole."
10 ✡Xe Loto muavuti la mutulu sou musu'asu'a iou xoo la mumaisou
vanunuxe Ioridani mulai muxali ne Soalu lexe anu lia xale ane ne,
lexalexasou piena loxo xalee lia noxou IAUE xe loxo lialia ne Aixiputo.
11 Aloxo ne, la sou Loto muilou sou mumasaxau Ioridani vanunuxe lexe
anu ulai no anu. La sou anu mulutu sou mulai no anu no xalee mulai loxo
no xalee ane aso uxaxali utelo no anu. Anu a'alosou kalipala'a noxi'a ilou
aloxo ne.

✡ **13:10:** Tav 2:10

12 Io, anu Avalamu ne muxolu ane ne Kanani ne, ia Loto ne mulai muxolu
no nixi no tuatuala se'i no vanunu ne sou mu'ilii tualasou 'alai ne Sodomu.
13 Ta mitema sou tuala ane ne, ane'i ta mitema masumasua misevile.
Ane'i ilavusou i'oxo'oxo 'ili'ilixo iouiou masumasua misevile no iou IAUE
utotomu.
14 Ioxe, Loto mulai io, IAUE muvikalanu Avalamu aloxo 'o, "Natulu ane
naxoxoo no anu ne, mo nasu'asu'a ieni ulai no xalexalee lialia 'o ukalusi.
15 ✡Lialia no xalexalee tuatuala ane ne, eni alosine ngongi'a ta 'ili'iline
mo ta xasixasine mo ta 'ilusulusuneni mo kaluxu uasi. Lialia ane ne ngingi
nga'angingi ukalusi avile.
16 Eni axalixa'a ta 'ilusulusuneni tavu'alo misevile mo ixali tapiena loxo
io'iio'i no tasi'i la evile umomomo sou uitisi'a uasi.
17 Ioxe, nalutu mo nalai nakilolou lia xalexalee ane ne ukalusi, xo eni
aitixene ukalusi."
18 La sou Avalamu musukunu taasou sou mulai mutulusou 'alai no ovu
tavuna ne Mamule no tuala ne Ebulon, la sou muvalovalo no lavo'o sou
mu'elaxa'a ta sipsip se'i mulai noxou IAUE.

14

Avalamu Mulivunoxu Loto

1-9 Ioxe, no tauu ie ane Bera, anu tatananu tuala ne Sodomu xe Bilusa
anu tatananu tuala ne Xomola, xe Sinap anu tatananu tuala ne Atama,
xe Semevelu anu tatananu tuala ne Sevoimu, xe tatananu tuala ne Bela,
tuala ane ne ilemolu kalumo lexe Soalu. Kedolulaome anu tatananu tuala
ne Elamu. Anu musaxila'a ta tatananu tuala no xalee ne Sodomu mo
ne Xomola mo ne Atama mo ne Sevoimu mo ne Bela. Anu musaxila'a
tauu ie mavulovexa mo mulelia tamei. Xe no anu tauu ie mavulovexa mo
mulelia tatalu la ane'i ilomuxu vaikalau Kedolulaome uasi. Ioxe, no anu
tauu iexu mavulovexa vile mo mulelia tami'asou, la sou anu mu'avali'a
ta menexu tatalu, eiae Amulapelu anu tatananu tuala ne Vaviloni, Alioku
anu tatananu tuala ne Elasa mo Taitalu anu tatananu tuala ne Xoimu.
Ane'i ta tatananu tuala tami'a ne, ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxi'a milai
sou ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxou Lepaimu ne Asutelo-kananimu sou
ilo'a mi'oto, la ane'i tami'a ne mitaloxolixa'a Lepaimu ilo'a ta mitema
sou 'oto'oto noxou. La mitaloxolixa'a ta Sus ne Amu mo ta Emu ilo'a ta
mitema sou 'oto'oto noxi'a no latia ne Kiliataimu. Xe mitaloxolixa'a ta
Xori no laxa'ilu ne Seiru ka milelemuline'i milai mitalo no tuala ne Elu-
paran 'alai no xalee lia vitanisi. Ka sou mixiu sou mixixao milivu mine'e
ne Kadesi. Mitaloxolixa'a ta mitema sou mive'ave'a no xalee lia ne Ameleki
mukalusi. Ka ilo'a ta Amolu ne Asason-tama mi'oto la ane'i mitaloxolixa'a
mukalusi. Xe ili'i, la ta tatananu tuala ta'uve ne Sodomu ilee Xomola mo
ne Atama mo ne Sevoimu mo ne Bela mino'a ta mitema sou 'oto'oto noxi'a
sou milai no vanunu ne Sitimu sou ilo'a ta tatananu tuala ne Elamu mo ne
Xoimu, mo ne Vaviloni mo ne Elasa mi'oto. Ane'i ta mitema sou 'oto'oto
noxi'a ta tatananu tuala ta'uve ne, ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxi'a ta
tatananu tuala tami'a ualasi'a lexe, Amulapelu ilou Alioku mo Kedolulaome
xe Taidalu, ilo'a mi'oto.
10 Vanunu ne Sitimu ne, koluta taxataxasou mu'ana'ana no anu. Ioxe, ta
tatananu tuala ne Sodomu ilee Xomola iexe lexe i'ume loxo 'o la ua, ilo'a ta
mitema sou 'oto'oto noxi'a se'i mitalotaloxo milu'e no taxataxa, ia tavu'alo
noxi'a ne mi'ume milai no laxalaxa'ilu.

✡ **13:15:** Apo 7:5

11 Kedolulaome iloʹa ta menexu tatalu ne, mitaloxolixaʹa aneʹi taʹuve ne
mole miʹunalai ne Sodomu ilee Xomola. Miʹunalai xe miuatu sou milai, la
mitavule mimii no nano ne mukalusi, mo mitavule laʹilali kalumo.
12 Loto ne, anu muxolu ne Sodomu, mole aneʹi miʹuna la minoʹu kalumo
mo mixumixu.
13 Ia itema vile noxiʹa ane ne, aneʹi miʹoto la anu muʹume mulai noxou
Avalamu anu itemasie Evalaio la muaʹalou sou eiae Loto, xo anu Avalamu
ne mulai muxolu ʹalai no ovu tavuna noxou Mamule itemasie Amolu.
Mamule iloʹa ta vimovimou eiae Esikolu ilou Anelu. Aneʹi tatalu ne
Avalamu ta menexu.
14 Ioxe, anu Avalamu mulomu lexe vimou ʹolu, Loto ane ta mitema minoʹu
ne, la sou muʹavaliʹa ta mitema sou ʹotoʹoto noxou itiitisiʹa muxali loxo
itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu taʹuve mo mavulovexa vile mo taʹuve
mo muxatele tatalu (318) sou milelemulineʹi Kedolulaome iloʹa ta menexu
tatalu mole milai mixali ne Den.
15 Milai xe milai mixali ne Den, la Avalamu mukalipalaʹaneʹi ta mitema
noxou laʹoluxaʹa tamei. Xe no ʹolovoxo la mialivulaneʹi la mitalox-
olixaʹa moso mukalusi. Milelemulineʹi xoo mole milai mixali ne Ova ne
Temasukasi. Tuala ane ne muxolu no paxa sevile ne Temasukasi.
16 Miʹume mimii e aneʹi minoʹu mo milivunoxu Loto iloʹa ta sema mo ta
mitema noxou mo miʹamiʹa kalumo.
17 Milivu mixali, io iliʹi no anu ʹotoʹoto ane ne, la tatananu tuala ne
Sodomu mulai sou mualaxu Avalamu no vanunu vile ilemolu lexe Save.
Ilemolu vanunu ane ne kalumo lexe “Vanunu Noxou Tatananu Tuala”.
18 ✡Xe Melikisateki tatananu tuala ne Salemu, anu itema sou uʹelaxaʹa ta
sipsip ulai noxou Lataua Manina Teitexi. Munoʹu laʹilali xe uaini sou mulai
noxou Avalamu.
19 Mulai muxali noxou, la mualusou, muvikala aloxo ʹo, “Lataua Manina
Teitexi anu ane mukoinu mimii latala loxo loxotolo ilou lia ualusine!
20 Anu molu mulosine xavi sou netaloxolixaʹa ta mitema sou ʹotoʹoto ane
ngongiʹa ngeʹoto ne. Laixe nenge taʹitinu Lataua ualasou.” Xe Avalamu
muavuti la mutaʹolunu mimii ane anu mulai muʹumenu mulivunoxu ne,
laʹoluxu mavulovexa vile. Xe muavuti la mulosou Melikisateki laʹoluxu
vile.
21 Xe tatananu tuala ne Sodomu muavuti la muvikalanu Avalamu aloxo
ʹo, “Mimii piena e neʹumenu mulivu ne, natetelisou mo uai noxine ne, ia ta
mitema noxilo ne, nalivulixaʹa ineʹe noxilo ukalusi.”
22 Xe Avalamu muavuti la mukolinu aloxo ʹo, “Eni atulu no iou IAUE
Lataua Manina Teitexi, Anu molu mukoinu loxotolo mo lia, mo eni avikala
manina aloxo ʹo.
23 Eni umomomo sou atetelisou mo anoʹu mii vile uai noxine uasi, loxo ʹo
io nini navikala lexe ninisi ane, nini neitixeni mimii la ane eni exali itema
sou lavuluti ʹo.
24 Mo eni umomomo sou eni anoʹu mii vile uasi. Mimii ane ta mitema
noxilo minoʹu, ane eni opoleli musexelaxusi. Ia ta vivilo tatalu e Anelu ilou
Esikolu mo Mamulesi ane lexe nini nalosiʹa naʹa.”

15

Lataua Musakiinu Vaikala sou Opo Vilesisi Noxou Avalamu

1 Xe iliʹi la sou IAUE muxali noxou Avalamu no anu loxo aipiepiena, la
mulomusou IAUE muvikalanu aloxo ʹo, “Avalamu, naʹume mamu, xo eni

✡ **14:18:** Eva 7:1-10

xaliausine sou asaxila'ine no anu tu'utu'umaxu ane lexe uxali noxine, mo nini naxali itema tila manina.”
2 Ioxe, Avalamu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “IAUE Lataua noxilo, mii ma'ia ane nini nalosilo loxo alu e nelosilo no anu. Eni ulai la asoli io, apalaa 'alixe vile sou eni ualasilo ulai ili'i la ilemolemo ua. Eliaselu sie Temasukasi ane anu sou ulai xe eni asoli, la anu ualasou utelo no anu mimii noxilo.
3 Nini naxalixa'a ta 'ali'alixeni mo ta xasixasilo uasi, mo 'alixe vile eni apalaanu sou lexe eni asoli la anu ualasou utelo no anu mimii noxilo uasi.”
4 IAUE mukolinu Avalamu la muvikalanu aloxo 'o, “Eliaselu e uxoxoolu noxine sou napalupalusou ne, ulai ili'i la anu ualasou utelo no anu mimii noxine uasi, 'iline vile manina ualasou utelo no anu.”
5 ✡Xe ili'i la sou IAUE muno'u anu Avalamu ne sou mulailixu no ale sou muvikalanu aloxo 'o, “Ieni utelai no loxotolo mo natovo lexe naitisi'a ta oto 'o ukalusi, xo ulai ili'i la ta 'iline mo ta xasixasine mo ta 'ilusulusuneni ixali tavu'alo aloxo ne.”
6 ✡Avalamu mumuxamuxaxu tanu noxou IAUE, la IAUE mumoxo'u lexe anu itema mulapu.
7 La sou IAUE muvikalanu aloxo 'o, “Eni IAUE ane elaalixene ne Ulu no xalee lia ne Vaviloni mo elosine lia ano 'o lexe na'a nini.”
8 Xe Avalamu muavuti la mutali'isou Lataua aloxo 'o, “Lataua IAUE noxilo, eni alavu a loxovaa lexe lia ano 'o ulai la eni na'a xeni?”
9 Anu mukolinu aloxo 'o, “Nano'e kau sema vile mo mee sema vile mo sipsip mulu vile tauu iexa'a tatalusi. Nano'a ine'e noxilo. Nano'u utu vile mo kuau vile kalumo.”
10 Avalamu muavuti la muno'a ta mimii ane ne milai noxou IAUE, ka anu molu muxotone'i tamomone'i tamei ka sou muta'olune'i tangatanga tametamei, ia ta ngiala ne uvalane'i uasi.
11 Ta nenusuluvi se'i mivava mulu'e sou lexe itokixa'a mo ilai i'ou la ua. Avalamu mukusai'a milai.
12 ✡Xe no 'olo'olovoxo mine aso ululu'elai 'o la, Avalamu iou muvuvuvu la muai. Anu muai ne la muaipiepiena lexe isivoxo toxoxa'a mutaasou mukalu. La mu'olo'olo la mu'ume.
13 ✡Xe IAUE muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Ulai aso vile la ta 'ilu'ilusuneni ne ixolu no tuala vile mo. Mo ilai ixolu no tuala vile va'axu mo. Mo ta mitema imuxaxa'a sou ipalupalusi'asi no tuala ane ne. Xoluxoluxa'a kalumo ne masuasi no nano no anu tauu ie loxo itemaxu mavulovexa tamei (400).
14 ✡Ia ta mitema ane i'oxo 'ilixo aloxo ne ulai noxi'a ne, eni alosi'a navunavu, ia ta 'ilusulusuneni ne no voxo ane ane'i i'umesou tuala ane ne, la itavulei'a lavuluti piena misevile sou ilailixu.
15 Xe nini ne, naxoxoo namauli laixe xoo mole nalai naaululu manina mole namuamua'i la ua. Naxoxoo laixe loxo ne ia, oponeni uavuti sou la'iaxeneu mii vile uasi manina xoo mole nasoli la i'asixene.
16 Ta 'ilu'ilusuneni ne ilivu ilai palea uasi xo ta mitema ne Amolu ne, eni umomomo sou eni akusai'a ilai palea uasi. Ixoxoo ane 'o mo lexe 'ili'ilixo masumasua noxi'a ne lexe u'oki'oki tani, la sou eni alosi'a navunavu, xe la sou akusai'a ilai. Ia ane'i ta 'ilu'ilusuneni ne ilivu ine'e lexe tauu ie itemaxu mavulovexa tamei ukalu.”
17 IAUE muvikala aloxo ne mukalu, la aso mulu'elai mole tani isivoxo. Lasopeni vile sou navu xe telu vile ne mukaa mu'okinu, ilou mipaa vitanisi

---

✡ **15:5:** Rom 4:18; Eva 11:12 ✡ **15:6:** Rom 4:3; Xal 3:6; Iak 2:23 ✡ **15:12:** Iop 4:13-14 ✡ **15:13:** Mul 1:1-14; Apo 7:6 ✡ **15:14:** Mul 12:40-41; Apo 7:7

ka ilou miiave vaxa no taiinu la'ola'oluxu mimii ane anu Avalamu musu'a
la'oluxu ne.
18 ✡No voxo ane ne, la IAUE ilou Avalamu misakiinu vaikala sou opo
vilesisi la IAUE muvikalanu Avalamu aloxo 'o, “Eni aitixa'a ta 'ili'iline ilo'a
ta xasixasine mo ta 'ilusulusuneni lialia e pilixasou musokou no lexa ne
Aixiputo la mulai mutalo ne lexa tila ne Iupileitisi.
19 Lialiaxa'a ta Kenan ilo'a ta Kenisi mo ta Kademon
20 mo ta Keti ilo'a ta Peresi mo ta Lepaimu
21 ilo'a ta Amolu mo ta Kanani ilo'a ta Xilixasi mo ta Ievusi ne, eni alosi'a
ukalusi.”

16

Axali Ilou 'Ilie Isimaeli

1 Avalamu semau e Salai ne ipapaala uasi. Ane'i ilou muluesi xe semasie
Aixiputo vile ualasie lexe Axali ane ane'i ilo'a mixoxoolu ne. Salai mino'e
Axali ne sou ixoo noxie sou ipalupalusie sou i'oxo'oxo mimii.
2 No voxo vile, la Salai miavuti la mivikalanu mulue Avalamu aloxo 'o,
“Tila noxilo, IAUE molu mumasikalaleli mole umomomo sou eni avo'o
uasi. Nini nalai mo ngongie Axali ngaai. Male nini na'oxo aloxo ne la
sou ane ivo'onuxeni keakea vile.” Avalamu mulomu aloxo ne, la xavutalau
mumasaxau xavutalaie semau ne.
3 La sou ane mino'e Axali sou milailixe noxou Avalamu. Avalamu muxolu
ne Kanani tauu ie mavulovexa mukalu,
4 la Axali milai mixolu noxou Avalamu la sou anu mulai noxie la sou ane
opoone.
Ioxe, ili'i xe ane Axali milavu lexe ane a opoone, la ane mi'osa misevile
la milevetesie tila noxie.
5 La sou Salai miavuti la mivikalanu mulue Avalamu aloxo 'o, “Nini
namoosou e ne'oxo la sou Axali milevetesilo ane. Eni elavu lexe eni melo
e'italone milai noxine, ia no voxo ane, ane milavu lexe ane a opoone, la
ane mixamaile misevile la milevetesilo. Ia eni avikalaneni, anu mii noxou
IAUE. Anu molu uvikalanenge lamana lexe 'ena'ei noxinge nengei ane anu
mususu xe 'ena'ei uasi.”
6 Avalamu muavuti la mukolinu vaikalaie aloxo 'o, “Anu laixesi, Axali ne
ane mixoxoo ane noxinge nengei 'o sou nini napalupalusie. Ane mixoo no
anu saxisaxila'u noxingesi. Namasaxa lexe na'oxone a loxovaa, la anu mii
noxinesi.” No voxo ane ne, la xoluxolu noxie Axali ne laixe la ua. Salai
imolomolosilane sou ilalavixe utotomusi la sou ane mi'ume.
7 Xe ili'i la sou angelo noxou IAUE mulai muxalisie Axali ne no lexa luuxu
vile no lexa uxaxali utetelo no anu no xalee lia vitanisi no vote'i ulai loxo
ne Suru la mutali'isie aloxo 'o,
8 “Axali, sema noxie Salai, mene ne'ei? Ia, nalalai loxo ne'ei?” Ane
mikolinu angelo ne aloxo 'o, “Eni e'umele Salai sema tatila noxilo, la sou
ane ene'e 'o.”
9 Xe angelo muavuti la muvikalane aloxo 'o, “Nalivu ulai noxie mo ipalu-
palusinexu mimii sou na'oxo'oxo loxo nexoo noxie tei la ne'oxo'oxonu.”
10 Ka muvikalane aloxo 'o la,
“Ulai ili'i la eni axalixa'a ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ixali tapiena,
la evile umomomo sou uitisi'a uasi.
11 Keakea e uxoxoo no nano no oponeni ne, nini navo'onu la mulu.
La namoxo'u ualasou lexe Isimaeli, xo IAUE mulomusou tamaxene
sou tu'umaxu ane muxali noxine ne.

✡ **15:18:** Apo 7:5

12 Ia 'iline ne uxali itema vile sou la'ia loxo donki vova.
Anu uluai'a ta mitema ukalusi mo ane'i ta mitema ukalusi ne,
uluai'a ane anu. Mo ta vimovimou kalumo ne,
ilo'a ixoo ipita uasi."
13 Xe Axali miavuti la mivikala aloxo 'o, "Vaimomo 'o, eni emaisou Lataua
anu ulavusou umaisilo." La sou ane miavuti la mimoxo'u IAUE lexe,
"Lataua anu Lataua sou umamaisilo."
14 La sou ane ta mitema vaimomo 'o ilemolu lexa iou mi'asou no nixi ne
Kadesi xe ne Bereti lexe, "Lexa noxou anu ane mauli muxolu noxou mo
umamaisilo."
15 ✡Xe ili'i la sou Axali mivo'onu 'ilie mulu la sou momu mumoxo'u
ualasou lexe Isimaeli, aloxo angelo mulemolu noxie.
16 No tauu ie ane ne, la Avalamu tauu iexu muxali loxo itemaxu tami'a
mo muxatele vile (86).

17

Lataua Musakiinu Vaikala sou Opo Vilesisi Ane Lexe Xooxoo Ungaasi'a ta Mulu Ukalusi

1 Xe no tauu ie ane Avalamu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa
muxatele tami'a mo muxatele tami'a (99), la IAUE muxali mupala'a noxou
la muvikalanu aloxo 'o,
"Eni Lataua ane xaviinu misevile.
Nini nalomuxo mo namulinu masaxa noxilo
mo na'oxonu 'ili'ilixo ane lailaixesi no ieli utotomu.
2 Nenge nengei tasakiinu vaikala sou opo vilesisi.
La eni axalixa'a ta 'iline mo ta xasixasine
mo ta 'ilu'ilusuneni ixali tavu'alo aso vile."
3 Xe Avalamu muavuti la mutangatulu mulu'elai iou mulai no lia, la sou
Lataua muvikalanu aloxo 'o,
4 "Nenge nengei tasakiinu vaikala sou opo vilesisi 'o,
la sou avikalaneni lexe ulai aso vile,
la nini mutu'uovuxa'a ta mitema tavu'alo.
5 ✡Maasi la ualasine lexe Avalamu la ua, amoxoine lexe Avalaamu,
xo eni aalusine sou nini naxali mutu'u ovuxa'a
ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi.
6 Eni axalixa'a ta xasixasine mo ta 'ilu'ilusuneni tapiena misevile, mo sou
se'i noxi'a ixali loxo ta tatananu tuala.
7 ✡Eni apala'alixu vaikala sou opo vilesisi ne aloxo 'o. Ta 'ilu'ilusuneni
ne ixali tavu'alo misevile la ixalixa'a ta mitema iouiou sou xalexalee
tuatuala ukalusi. Vaikala sou opo vilesisi eni esakiinu noxine ne, uxolu
mo umauli no nixi noxinge nengei, mo no nixi noxi'a ta xasixasine ilo'a
ta 'ilu'ilusuneni ane ipaa ili'i mo kaluxu uasi. Eni Lataua noxine mo noxi'a
ta 'ilu'ilusuneni kalumo.
8 ✡Lia ane nini nene'e nexolu no anu 'o nga'a ngingi ngongi'a uasi,
xo ngingi ngene'e ngexolu no anu 'o loxo ta aasilasi, ia eni aitingenge
ngongi'a ta 'ilu'ilusuneni lialia ne Kanani ne ukalusi. Ta xasixasine ilo'a
ta 'ilu'ilisuneni liaxa'a manina ane, mo eni axali Lataua noxinge ngongi'a
manina."
9 Xe Lataua muavuti la muvikalanu Avalaamu aloxo 'o la, "Vaikala sou
opo vilesisi ane nenge nengei tasakiinu ne, nini mo ta 'ili'iline ilo'a ta
xasixasine mo ta 'ilu'ilusuneni ane ipaa aso vile ili'i imulinusi.

✡ **16:15:** Xal 4:22 ✡ **17:5:** Rom 4:17 ✡ **17:7:** Luk 1:55 ✡ **17:8:** Apo 7:5

10 ✡Vaikala sou opo vilesisi nengei tasakiinu aloxo ʹo. Ta mulu noxinge
ukalusi ne xooxoo ungasiʹa ukalusi. Vaikala sou opo vilesisi ane nenge
nengei tesakiinu ʹo ne ngaʹoxonu xe ngamulinu.
11-12 Usoko ane vaimomo ʹo mo ulai iliʹi ngatetelisou ʹilixo sou xooxoo
ungasiʹa ta mulu, xo anu sosovo sou vaikala sou opo vilesisi ane nengei
tesakiinu. Xooxoo ungaasiʹa ta keakea ta mulu ane ta neniʹa mivoʹoneʹi
mo voxosiʹa uao taʹuvesi mo muxatele tatalu. Ta mitema ane ngenoʹa sou
mineʹe mixolu noxinge sou ngapalupalusiʹa ne ta ʹiliʹiliʹa iloʹa aneʹi ane
ngelotoneʹi no xalexalee tuala seʹi vaʹaxu ne ta ʹiliʹiliʹa kalumo.
13 Ta mulusinge ne, xooxoo ungasiʹa ukalusi. Mo sou sosovo ane ne
upalaʹalixu vaikala sou opo vilesisi nenge tesakiinu. Vaikala sou opo vilesisi
ane nenge tesakiinu ne uxoo aloxo ne mo umomomo sou ukalu uasi.
14 Ia lexe vile no nixi noxinge ne xooxoo ungasou uasi, la anu ane ne anu
noxilo uasi, xo anu umulinu mo utetelisou vaikala sou opo vilesisi ane eni
esakiinu uasi.”
15 Xe iliʹi la, la Lataua muvikalanu Avalaamu aloxo ʹo, “Maasi la nini
namoxoe semameni lexe Salai la ua, vaimomo ʹo mo ulai avile iliʹi ne
namoxoe lexe Sala.
16 Eni aalusie la sou ane ivoʹonumeni keakea mulu vile xe ane ixali ta
mitema no xalexalee tuatuala neniʹa. Ta xasixasie iloʹa ta ʹiluʹilusune ne
ulai iliʹi la seʹi noxiʹa ixali ta tatananu tuala no xalexalee tuatuala aso vile.”
17 Xe Avalaamu mulomu noxou Lataua aloxo ne mukalu, la muxolaʹu
tavaʹu tamei sou mutulu no tavaʹu voʹuvoʹuxu ka sou mutangatulu
muluʹelai no lia sou motoxonu ia mukeke xo tanu muvikala lexe, itema vile
tauu iexu uxali loxo itemaxu taʹuve (100), ia upalaa loxovaa ʹo? Xe Sala ne,
ane tauu iexe muxali loxo mavulovexa muxatele tamiʹa (90), ia ane ipalaa
loxovaa?
18 Xe Avalaamu muavuti la muvikalanu Lataua aloxo ʹo, “Eni emasaxa
lexe Isimaeli ne uxolu no anu saxisaxilaʹu noxine.”
19 Xe Lataua muavuti la mukolinu vaikalau aloxo ʹo, “Uasi. Semameni
Sala ne, ivoʹonumeni keakea mulu la sou nini namoxoʹu ualasou lexe
Aisaki. Eni apalaʹalixu vaikala sou opo vilesisi eni esakiinu noxine ʹo uxolu
noxou xe noxiʹa ta ʹolu iloʹa ta xasoxasou mo ta ʹiluʹilusunu, mo kaluxu uasi
manina.
20 Eni elomusou xavutala noxine sou eiae Isimaeli ne. La eni aalusou
mo sou anu upalaaneʹi ta ʹolu tavuʹalo la sou aneʹi ixalixaʹa ta xasoxasou
iloʹa ta ʹiluʹilusunu tavuʹalo aso vile. Anu uxali ta mitema ta tatila sou
isaxilaʹa ta mitema noxiʹa vilevilesi, mavulovexa vile mo tamei mamiʹa.
Anu upalaaneʹi la sou ixalixaʹa ta mitema tavuʹalo ane evile umomomo sou
utaloxolixaʹa uasi.
21 Ia, lexe Sala ivoʹonu Aisaki no anu tauu ie alavua, la nexi noxousi
tasakiinu vaikala sou opo vilesisi ne.”
22 Lataua muvikala aloxo ne noxou Avalaamu mukalu, la mulai.
23 Xe no voxo ane ne, Avalaamu mulomuxu vaivaikala noxou Lataua
la munoʹu ʹolu Isimaeli sou xooxoo mungaasou iloʹa ta mitemau mo ta
mitemau sou upalupalusiʹa ta mulu ane anu mulotoneʹi iloʹa ta mitemau
ta ʹiliʹiliʹa ta mulu kalumo.
24 Xe no voxo ane Avalaamu tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa
muxatele tamiʹa mo muxatele tamiʹa (99), la sou xooxoo mungaasiʹa ilou
ʹolu Isimaeli.
25 No voxo ane ne la Isimaeli tauu iexu muxali loxo mavulovexa vile mo
tatalu.

✡ **17:10:** Apo 7:8; Rom 4:11

26-27 Mo ta mitemau no taasou kalumo. Ane'i ane mixoxoo noxou tatei mo
ane'i ane mulotone'i ne, xooxoo mungaasi'a kalumo no voxo vilesisi ane.

18

Ta Mitema Tatalu Mixali Noxou Avalaamu

1 Xe ili'i la, no voxo vile la IAUE muxali mupala'a noxou Avalaamu no ovu
tavuna ilemolu lexe Mamule. No voxo ane ne la, aso ialuxu misevile la sou
Avalaamu muatu muxolu no aitenga sou taasou.
2 ✡Xe mumalei mutelo loxo 'o la mumaisi'a ta mitema tatalu a itutulu,
xe muavuti la muiave mulai noxi'a sou mualaxa'a. Muxali noxi'a la
mutangatulu mulu'elai sou mutoxone'i
3 la sou muvikalane'i aloxo 'o, "Ta tatila, lexe ngingi opongengi usexelaxo
la mamu ngingi ngapolopepee tualasilo.
4 Eni apalusou itema vile sou utau lexa mo une'e mo nga'uinu tavainge
no anu mo ngane'e ngama'ila no maimaixu ovu 'o.
5 Eni ano'ungenge la'ilali sevile une'e sou ulosinge xavi sou ngingi
ngasolo muamua'i noxinge. Laixe musuku xo ngingi ngene'e noxilo."
Ane'i ilo'a mikolinu vaikalau aloxo 'o, "Laixe musuku noxine, nexi oponexi
mu'osasou 'ilixo laixe ane ne."
6 Muvikalane'i ilo'a aloxo ne mukalu la muiave mulai no taasou la mu-
vikalane Sala aloxo 'o, "Napalea nano'u palaua tivasou sene mo napuinu
veleti se'i mo napalea naxaumusou ane alalae 'osi."
7 Xe muavuti la muiave mulai no taasi'a ta kau sou muno'u kau 'olu vile
lailaixe ka muno'u mulai noxou itema sou xaixai noxou sou mupalepeinu
ka muxutulalau.
8 Muxutulalau mukalu la mu'ele'elexu sou muxutuxu. Muxutuxu mukalu
la anu Avalaamu muno'u ilou susu lovoxu mo susu sou molu mulai mulosi'a
no ovu tava'u e ixoxoo no anu sou mi'ou. Ane'i mi'ani'ani, ia Avalaamu ne
mututulu sou muxoxoomaie'i no ovu tava'u 'alai noxi'a.
9 Mi'ani mukalu la mitali'isou aloxo 'o, "Semameni Sala ane 'ava?" Anu
muvikalane'i lexe, "Ane a ixoxoo no tani."
10 ✡Xe vile noxi'a muavuti la muvikala aloxo 'o, "Usoko vaimomo mo ulai
utalo no anu so'io ano 'o no tauu ie alavua xe eni alivu alu'e manina la ane
ivo'o 'ilie vile mulu manina." Sala ne a itutulu ili'i no tumalou no aitengaxu
taasi'a mo ane a ilolomu kalumo.
11 Anu Avalaamu ilee semau ne ane'i ta aululu, mole semau ne ikuku-
lukemele la ua.
12 ✡Mole ane milomu aloxo ne la ane mikeke la mivikala aloxo 'o,
"Vaimomo 'o ne, eni a aululu mo xavileli la ua, taleli u'osa mo umasaxau
muluxeni loxovaa la? Xo anu kalumo ne anu aululu."
13 Xe ili'i la IAUE mutali'isou Avalaamu, "Tava'u loxovaa la Sala mikeke
ka mivikala lexe umomomo sou ane ivo'onu keakea vile mine ane a aululu
'o?
14 ✡Mii ma'ia ane pekia'u noxou IAUE? Anu aloxo eni elemolu ne, so'io
ano 'o tauu ie alavua la eni alivu une'e, la Sala ivo'onu 'ilie vile mulu."
15 Tava'u xo Sala mi'ume, la ane misingi lexe ane ikeke uasi. Ia anu
muvikala lexe, "Manina, nini nekekeiou vaikala ane ne."
16 Xe ili'i la ane'i ta mitema tatalu ne milai no xalee vile sou ilai itulu
teitexi sou ie'i ulu'elai sou imaisou tuala ne Sodomu. Avalaamu mumuline'i
sou musaxane'i milai.

✡ **18:2:** Eva 13:2 ✡ **18:10:** Rom 9:9 ✡ **18:12:** 1Pi 3:6 ✡ **18:14:** Luk 1:37

17 Xe IAUE muavuti la tanu muvikalanu aloxo ʼo, “Mamu eni atalumeu
mii e eni emasaxa lexe eni aʼoxonu.
18 Ta xasoxasou mo ta ʼilu'ilusunu ixali tavuʼalo mo aneʼi ta mitema sou
xavi sou tuala. Voteʼi ane noxou ʼosi, la sou eni aalusiʼa ta mitema iouiou
no xalexalee tuatuala ʼo ukalusi.
19 Eni melosi esosovosou mo sou anu uulaxuneʼi ta ʼolu iloʼa ta xasoxasou
mo ta ʼilu'ilusunu mo sou ta mitema imuli masaxa noxou Lataua mo
imuli ʼiliʼilixo ane lailaixe mo ane manina. Lexe aneʼi imulinu aloxo eni
emasaxau ne, la eni mimii e epalaʼalixu noxou lexe eni aʼoxonu ulai noxou
ne, eni aʼoxo ukalusi.”
20 Ioxe, xe iliʼi la, la IAUE muvikalanu Avalaamu aloxo ʼo, “Aʼalo piena
musuku eni elomusou lexe tuala tamei e Sodomu ilee Xomola ne mixali
masua. Ta mitema sou tuala tamei ne, ʼiliʼilixo masumasua noxiʼa ne
muʼokiʼoki tani misevile.
21 Eni alai mo ataxuu aʼalo sou xoluxolu noxiʼa ne mo alomu laixe lexe
anu vaivaikala ane ne manina.”
22 IAUE muvikala aloxo ʼo ne mulai noxou Avalaamu mukalu, la sou ta
mitema tamei e iloʼa mikei ne, ilou milutu sou milai loxo ne Sodomu, ia
IAUE nesi, anu muxolu noxou Avalaamu.
23 Xe Avalaamu muavuti la musuku mulai ʼalai noxou IAUE la mutaliʼisou,
“Loxovaa, maasi la nini nakalusiʼa ta mitema ane milapu iloʼa aneʼi ane ta
masua ukalusi?
24 Loxovaa, lexe ta mitema mavulovexa taʼuve ane milapu ixoo no nano
no tuala tila ane ne, nini nakalusiʼa kalumo mo iloʼa tualasiʼa iulua ukalusi?
Tanenixu tuala tila ne mo, uxolusi mo sou ta mitema mavulovexa taʼuve ne
iulua uasi?
25 Manina, eni elavu lexe nini umomomo sou nakalusou maulixaʼa aneʼi
ane milapu iloʼa aneʼi ane ta masumasua uasi. Anu ane ne, umomomo no
anu xavutala uasi. Umomomo sou nini naʼoxo loxo ne uasi. Anu ane ne
masua. Laixe nini namulinu xavutala ane mulapusi, ka sou nini naʼoxo
aloxo nini nemasaxa lexe naʼoxonu noxiʼa ta mitema ukalusi.”
26 Xe IAUE muavuti la mukolinu Avalaamu vaikalau aloxo ʼo, “Lexe eni
axalisiʼa ta mitema mavulovexa taʼuve ane milapu no nano ne Sodomu ne,
la eni akalusou tuala uasi, xo aneʼi ta mitema milapu ane ne, ixoo no nano
no tuala ne, ia iulua uasi.”
27 Ioxe, Avalaamu muavuti la muvikala aloxo ʼo la, “IAUE, mamu nini
laʼiaxeneilo sou vaikala ilou taliʼi piepiena noxilo ʼo. Xo eni itema vile
vitanisi, eni amomomo sou avikalanenixu mii vile sou nini naʼoxonu uasi.
28 Ia lexe ta mitema mavulovexa taʼuve ane milapu uasi ixoo no tuala ne
uasi, ia mavulovexa tamiʼa mo taʼuvesi a ixoo, la loxovaa nini nakalusou
tuala ane nesi?” Xe IAUE muavuti la mukolinu taliʼiiou Avalaamu aloxo ʼo,
“Lexe eni amaisiʼa ta mitema mavulovexa tamiʼa mo taʼuve ane milapu, la
eni akalusou tuala ne uasi.”
29 Xe Avalaamu muavuti la mutaliʼi aloxo ʼo la, “Lexe nini namaisiʼa ta
mitema mavulovexa tamiʼa ane milapu ixolu, la loxovaa noxiʼa aneʼi ane
ne?” Anu IAUE mukolinu aloxo ʼo, “Lexe eni amaisiʼa aloxo nini nelemolu
ne, la eni amomomo sou akalusou tuala ne uasi.”
30 Xe Avalaamu muavuti la muvikalanu IAUE aloxo ʼo la, “Mamu
laʼiaxenenilo, xo eni amasaxa lexe avivikala ulai noxine la. Ioxe, lexe
itiitisiʼa uluʼe loxo mavulovexa tatalusi la ane ne loxovaa?” La Lataua
mukolinu lexe, “A lexe eni amaisiʼa xe itiitisiʼa muxali aloxo ne, la eni
amomomo sou akalusiʼa uasi.”
31 Xe Avalaamu muavuti la muvikala aloxo ʼo la, “IAUE, mamu
laʼiaxeneilo sou talitaliʼi ilou vaivaikala piepiena te aʼoxoʼoxonu uneʼe

noxine 'o, xo eni amasaxa lexe atali'isine la. Ia lexe itiitisi'a ulu'e loxo itemaxu vile, la ane ne loxovaa noxine?" Anu muavuti la mukolinu tali'i noxou Avalaamu aloxo 'o, "A lexe itiitisi'a loxo itemaxu vile, la ane ne eni amomomo sou akalusou tuala tile ne uasi."
32 Xe Avalaamu muavuti la muvikala aloxo 'o la, "IAUE, mamu la'iaxene. Eni amasaxa lexe atali'i kaluxusou la. Lexe itiitisi'a ulu'elai loxo mavulovexa vile, la loxovaa no anu ane ne?" Anu mukolinu aloxo 'o, "Lexe eni amaisou lexe ta mitema mavulovexasi milapu a ixolu, la eni amomomo sou akalusou tuala tila ne uasi."
33 Ilou mivivikala aloxo ne mukalu la, IAUE mulai xe Avalaamu mulivu mulai no taasou.

19

Sodomu Ilee Xomola

1 No voxo ane ta angelo tamei e ilo'a IAUE milai mixali noxou Avalaamu mine'e mixali ne Sodomu, la anu 'olo'olovoxo. Loto mulai mo a uxoxoo no aitengaxu vimelusou tuala tila ne Sodomu, mole anu mumaisi'a mine mitelo, la anu mutulu sou mulai noxi'a ilou sou muxali noxi'a ilou la muxola'u tava'u sou mutulu no tava'u vo'uxu sou mutangatulu mulu'elai no talaxa'a ilou sou mutoxone'i,
2 la muvikalane'i ilou aloxo 'o, "Ae, ta menexilo, eni sou asu'ulingengi ngongou. Ngongou ngane'e mo nenge'a talai no tani noxilo mo ngongou nga'uinu tavainge mo nenge'a taai, xe ne'iela no kakau la sou ngongou ngasolonu laingenge ngongou ulai no xalee ane lexe ngongou ngalai no anu."
Ia, ane'i ilou miavuti la mikolinu vaikalau aloxo 'o, "Uasi, nexi talai taai no tilovolovo."
3 Ia uasi, Loto pekia'u mole, ane'i ilou mamalaxa'asi la ilou mimulinu sou ilo'a milai no tani noxou. Xe muavuti la mupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou sou mixutuxu veleti se'i vitanisi, ia iisi sou uasi. Xe mukalu la, mi'oxoxa'a la'ilali mine lailaixe loxo 'o. Milalaxi la'ilali ne mukalu la mi'avali'a sou mine'e mi'ou.
4 'Olovoxo, ia ta aasilaxu Loto ne ilo'a iaai uao. Ta mulusie Sodomu mine'e mixaliliu tani e ane'i mixoxoo no anu ne. Ta mulusie Sodomu ne mine'e mukalusi, ta maumaulu mo ta tatila mo ta auaululu ne mine'e mukalusi.
5 ✡Mine'e mitulutulu no ale, io sou mi'ava mu'unalai sou mitali'isou Loto aloxo 'o, "Ta mitema tamei e mine'e mi'una no tani noxine no 'olo'olovoxo sou ngongi'a ngaai maasi no 'olovoxo 'o 'ava? Nano'a iuatu noxixe!" Ane'i mine'e mitalitali'isi'a loxo ne, xo imasaxa lexe i'oxo 'ilixo masua sou ilai noxi'a.
6 Xe Loto muavuti la mukisiinu aitenga sou muatulai. Muatulai mukalu la mutatusi'a pekia'u.
7 Io sou muvikalane'i ta mulusie Sodomu ne aloxo 'o, "Ta menexilo, eni alingainge aloxo 'o, nga'oxo 'ilixo ane ne mamu!
8 Ngalomu, eni ta 'alixe ta sema ta vuanga tamei a ixoxoo no nano no tani. Evile ulai noxi'a uao. Eni alai ano'a iuatu mo ngingi ngakalusou masaxa noxinge noxi'a ilou. Ia mamu nga'oxo masua noxi'a ta mitema tamei 'o, xo eni ta aasilaxeni ane, eni atatusi'asi mo ixoxoo a no nano ne."
9 Ia, uasi. Ane'i la'iaxa'a la mikaikaitolonu Loto, "Vavalau sou tani, naxexesixe. Nini nene'e 'o loxo aasila vile, ia nini navivikala loxo itema tila lai 'o. Naxexesixe, loxo 'o io nexi ta'oxonu masuaneni tila, ia ane'i ne ta'oxo

✡ **19:5:** Kis 19:22-24

masuaneʼi xolosi.” Xe miavuti, la misounu Loto mulai iliʼi no tumaliʼa, io
sou aneʼi misuku mulai no aitenga sou lexe imamulonu tatusou aitenga. La
ua.
10 Ta mitema tamei no nano ne mipasipaa la mikisiinu aitenga sou
milapunu palea muʼuna no nano, io sou ilou mitatu.
11 ✡Xe ilou miavuti la ilou miʼoxonu ta mitema latala ne ieʼi seleveenu
mukalasi mole umomomo sou imaisou aitenga la ua.
12 Xe ilou miavuti la mivikalanu Loto aloxo ʼo, “Lexe nini ta minemineni
seʼi loxo ta ʼiliʼiline ta mulu mo ta sema, ta leualeuaneni mo ta tulatulaneni
seʼi kalumo a ixoo no nano no tuala ano ʼo, la nalailixaʼa ilai no ale.
13 Xo nexi asou takalusou tuala ano ʼo. IAUE mulomusou vaivaikala sou
ʼiliʼilixo masumasua noxiʼa mukalu ne, la sou ane anu mupalusixe teneʼe
sou lexe takalusou tualasiʼa ʼo.”
14 Xe Loto muavuti la mulutu mulai noxiʼa ta mitema tamei e lexe
iʼuluxaʼa ta ʼolu ta sema tamei la muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Ngapalea mo
ngaxexesou tuala ano ʼo mo ngaʼume ulai vaʼaxu, xo IAUE anu asou
ukalusou tuala ano ʼo!” Ia aneʼi milomu aloxo nesi ka mixolu xo aneʼi miexe
lexe anu umomolo vilaʼi.
15 Xe no maxasesela, la ta angelo mitulusou Loto sou mipalusou mo
upalea uʼumesou tuala ne Sodomu. Mivikalanu aloxo ʼo, “Nanoʼe sema-
meni mo ta ʼiline ta sema tamei ne, mo ngapalea mo ngalaa ane alalae ʼosi
mo sou mamu ngaulua!”
16 ✡Loto mulomu aloxo ne la muʼume, ia ulutu mo ilee semau iloʼa ta ʼolu
iʼume palea uasi. Ia, IAUE tanuxu la sou ta angelo mikasi vaxa no avoʼa ilee
semau mo ta ʼolu sou mitilaʼa milaalixaʼa milai no ale no tuala ne.
17 Xe angelo vile muavuti la muvikalaneʼi aloxo, “Tangengixu maulin-
genge mo ngaiave avilesi. Ia iengi uxiuxiu mo ngatulu sou ngamaʼila no
vanunu vile uasi. Ngaiave utelai no laxalaxaʼilusi mo sou mamu ngaulua.”
18 Xe Loto muavuti la mukatunu aloxo ʼo, “Ae, mamu naʼoxonexi
tamulinu aloxo nelemolu ne.
19 Xo nini tanenixo mo a nelaalixo ʼo mo sou eni aulua uasi, ia nalomu,
laxalaxaʼilu e nelemolu lexe nexi tatelai no anu ʼole ne, no paxa misevile.
Nexi tapalea loxovaa la talai taxali ne. Loxo ʼo io nexi taulua ane no lia ʼosi,
io talai taxali ne ua.
20 Namaisou tuala kituʼa se ʼole. Anu ʼalaisi lexe nexi talai mo lexe taxali
ane, la nexi taulua uasi.”
21 Anu mukolinu vaikalau Loto aloxo ʼo, “Ioxe, anu laixesi, eni amulinu
masaxa noxine. Eni akalusou tuala se ne uasi.
22 Ia napalea! Naiave! Eni umomomo sou aʼoxo mii vile palea uasi mo
lexe nini nalai mo lexe naxali ane.” Tavaʼu xo Loto mulemele tuala se ne
lexe kituʼa, la sou aneʼi milemele lexe Soalu.
23 Xe aso muxali mutelo la Loto mulai muxali ne Soalu.
24 ✡Xe alaxu vilesisi ʼo la, IAUE muʼitalo navu muluʼe loxo laʼiua sou
muʼelaxu tuala tamei, eiae Sodomu ilee Xomola.
25 Navu muʼelaxu tuala tamei mo vanunu ne mukalu. Ta mitema mo
mimii latala loxo kamakamakala ne muʼela mukalu avilesi.
26 ✡Ia Loto semau ne, ivaxasi mo imuli mulue ilaisi ua. Iei muxiu sou lexe
imaisou tuala tamei nesi, la mixali loxo lavoʼo au, mole mitulu ane.
27 No kakau la Avalaamu mulutu mulai no tanixaʼa ilou IAUE e ilou
mitutulu no anu,

✡ **19:11:** 2Ta 6:18 ✡ **19:16:** 2Pi 2:7 ✡ **19:24:** Mat 10:15; 11:23-24; Luk 10:12; 17:29; 2Pi 2:6; Iud 1:7 ✡ **19:26:** Luk 17:32

28 sou iou mulu'elai ne Sodomu ilee Xomola. Iou mulu'elai, la vanunu ne
navu iauxuxu mutomu mo a uiaiauxu utetelo.
29 No voxo ane Lataua mu'elaxu tuala tamei no vanunu e Loto muxoo ne
la, xavutalau a muxoo noxou Avalaamu, la sou ane anu tanuxu Loto sou
mu'oxonu vote'isou sou mupamaulinu.

Loto Ilo'a ta 'Olu ta Sema Tamei

30 Xe ili'i la, Loto umasaxa lexe anu uxolu ne Soalu uasi, xo anu u'ume.
La sou ilo'a ta 'olu ta vuanga tamei ne mi'ume mitelai no laxalaxa'ilu sou
milai mixolu mitalume no taxa vile no tava'u maea.
31 No voxo vile, la 'olu laposalaxu mivikalane vimoe aloxo 'o, "Maminge
nengei soxu a sou aululu, ia ta mulu sou i'ulunenge sou nenge'a taxalixa'a
ta 'ilinge uasi, xo ta mulu se'i ixoo no xalexalee tuatuala 'o uasi.
32 Ia maasi la nenge nengei ta'oxo vote'i vile aloxo 'o. Nengei taienu la
sou nenge'a taai la sou anu upalaane'i ta 'olu noxinge nengei mo sou ta
xasoxasou ilo'a ta 'ilu'ilusunu ne ipaa ili'i."
33 Ilou mivikala aloxo ne, xe no 'olovoxo la ilou milosou uaini sou muiexu.
La sou 'olu laposalaxu milai noxou sou anu mulai noxie, ia mamie ne muie
mu'oki mole ulavu ua.
34 Xe loxo ne'iela no kakau, la 'olu laposalaxu ne mivikalane vimoe aloxo
'o, "Mei no 'olovoxo ne elai noxou mo noxou teai, ia maasi no 'olovoxo,
la nenge nengei taienu la mo sou nini nalai ngongou ngaai, la sou nenge
nengei tapalaa ta 'ilinge. Maminge nengei molu uxalixa'a noxinge nengei."
35 Xe no 'olovoxo la ane'i ilou miienu mami'a la. Anu muie mu'oki mole
ulavu ua. 'Olu mipasipaa la mine'e sou ilou miai sou anu mulai noxie.
36 Vote'i ane ane'i ilou mino'u opo noxou mami'a a'alosou aloxo ne.
37 'Olu laposalaxu ne mivo'o, la 'ilie mulu. La mimoxo'u ualasou lexe
Moabu. Anu Moabu ne, mutu'u ovuxa'a ta mitema ta Moabu ane mipaa
ili'i mo mimauli vaimomo 'o.
38 Xe vimoe ne mivo'o, la 'ilie mulu kalumo, la mimoxo'u ualasou lexe
Veni-ami. Anu mutu'u ovuxa'a ta mitema ne Amoni ane mipaa ili'i mo
mimauli vaimomo 'o.

20

Avalaamu Ilou Avimeleki

1 Avalaamu muavuti la muvulasou tuala ne Mamule sou mulai ili'i no
xalee ne Kanani. Mulai muxolu no nixi ne Kadesi xe ne Suru. Xe ili'i, la sou
ilou misuku milai mixolu ne Xelalu.
2 ✡La anu muvikalane'i lexe Sala ne anu vimou sema. La sou tatananu
tuala ne Xelalu ualasou lexe Avimeleki muno'e Sala milai noxou.
3 Xe no 'olovoxo la anu muaipiepiena lexe Lataua muxali noxou la
muvikalanu aloxo 'o, "Maasi la nini nasoli, xo nini neno'e sema ane ne,
ane mitaula'i."
4 Xe Avimeleki muavuti la muvikalanu Lataua aloxo 'o, "IAUE, eni asusu
uasi, ia loxovaa ane nakalusixe noxi'a ta mitema noxilo ane ane'i isusu
uasi?
5 Anu Avalaamu molu muvikala lexe anu vimou ane, mo ane kalumo
mivikala aloxo ne. Eni xavutalaxeni muvikala lexe anu mii vile masua no
anu uasi, la sou eni eno'e semau, ia eni a'oxo 'ilixo vile masua noxie uasi."
6 Xe Lataua muavuti la mukolinu vaikalau aloxo 'o, "Ani, manina. Eni
elavusou xavutalameni la sou ane eni e'oxo xavutalameni ne mutulu

✡ **20:2:** Tav 12:13; 26:7

pekia'u mo sou mamu nini nasusu no ieli. Mole ane nini nalai 'alai noxie
sou na'oxonu 'ilixo vile masua noxie ua.
7 Ia maasi 'o, nano'e sema ne mo nalivulixe ilai noxou mulue. Mulue
ne, anu itema sou usova vaikala noxou Lataua. Anu umaisine lexe nini
nalivulixe semau ne, la sou anu ulingaine mo sou mamu nini nasoli. Ia lexe
nini nalivulixe uasi, la eni avikalaneni lamana aloxo 'o, nini mo ta mitema
noxine ne, ngongi'a ngasoisoli manina."
8 Xe no kakau no mine loxo taai tatutulu 'o la anu Avimeleki mupasipaa
la mu'avali'a ta mitema sou xaixai noxou sou muvikalane'ixu vaivaikala
e Lataua muvikalanuxu no anu aipiepiena noxou no 'olovoxo. Ane'i
milomusou la mimama'u misevile.
9 Xe muavuti la mu'avalou Avalaamu sou mutali'isou, "'Ilixo mii ma'ia
ane nini ne'oxo mune'e noxixe loxo 'o? Susu ma'ia ane eni e'oxo mulai
noxine la sou ane nini ne'oxo tu'umaxu ano 'o muxali noxixe noxi'a ta
mitema noxilo 'o? Evile ulavusou u'oxo 'ilixo vile aloxo 'o une'e noxilo
uasi.
10 Ia loxovaa la nini ne'oxo loxo 'o?"
11 Xe Avalaamu muavuti la mukolinu tali'i noxou Avimeleki aloxo 'o, "Eni
eloxomale lexe ta mitema lai 'o ne itoxonu Lataua uasisi manina, la loxo io
ivelo asoli io sou ane'i i'umene semaxeni.
12 Xe, Sala ne ane vivilo sema manina, mamixe noxie vilesisi. Ia ane nenie
vile mo, la sou ane eni e'uluxe ne.
13 No voxo ane Lataua mupalusilo sou e'umesou mamilo taasou sou elai
no tuala va'axu, la eni e'unaa noxie Sala aloxo 'o, 'Lexe nini namasaxailo
manina, la nini namaxa'u taneni noxilo aloxo 'o, lexe nenge nengei ta
muamua'i xe ta mitema itali'isine, la nini navikalane'i lexe nini vivine ane
eni.' "
14 Xe Avimeleki muavuti la mulivulixe Sala milai noxou Avalaamu. Xe
mukalu la muitiu ta sipsip, ta kau xe ta mitema sou upalupalusi'a.
15 Xe muavuti la muvikalanu Avalaamu aloxo 'o, "Namaisou, lialia ano
'o ne noxilo mukalusi, namasaxa lexe nalai na'iliisine tuala sou naxolu no
anu a ne'ei ne la, mii noxinesi."
16 Xe muavuti la muvikalane Sala, "Vaimomo 'o, eni alosou vivine
Avalaamu lamoli siliva itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000). Anu umomomo
no anu tu'umaxu ane muxali noxine. Ta mitema imaisou la ilavu lexe uasi
manina, nini nasusu uasi. Ane'i latala ne, ilavu aloxo ne lexe nini na'oxo
'ilixo vile masua uasi."
17-18 Ioxe, tava'u xo anu Avimeleki muno'e Sala milai noxou, la sou IAUE
mumasikalane Avimeleki semau ilo'a ta sema sou upalupalusi'a noxou no
tuala ne mole vile noxi'a ne umomomo sou upalaa uasi. Ioxe, Avalaamu
muavuti, la mulinga sou Avimeleki, la sou Lataua mupamaulinu. Lataua
mupamauline semau mo ta sema sou upalupalusi'a noxi'a ilee semau, sou
ipalaa ta 'ili'a.

21

Sala Mivo'onu Aisaki

1 Xe ili'i la IAUE mune'e sou musu'uline Sala aloxo anu mulemolu tei,
2 ✡la sou ane opoone. Xe ili'i la sou ane mivo'onu 'ilie mulu no mine
momu Avalaamu ne anu itema tila maninanu. Mivo'onu ne no voxo ane
anu Lataua molu musosovosou lexe nenu ivo'onu no anu.
3 Xe momu muavuti la mumoxo'u ualasou lexe Aisaki,

✡ **21:2:** Eva 11:11

4 ✡xe voxo sou muxatele tatalu mukalu, la sou xooxoo mungaasou aloxo
Lataua mulemolu lamana tei.
5 No voxo ane Avalaamu tauu iexu loxo itemaxu ta'uve, la Aisaki nenu
mivo'onu.
6 Xe nenu miavuti la mivikala aloxo 'o, "Lataua molu mulosilo 'osa'ila mo
keke. Ta mitema ane ilomusou a'alosou mii ane muxali noxilo 'o, la ane'i
kalumo i'osa mo ikeke."
7 Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, "Evile uvikalanu Avalaamu lexe ulai
ili'i la semau ne ipalaa ta 'ilie uasi. Ia Avalaamu anu soxu ane, itema tila
mukalu 'o, eni evo'onu iu keakea mulu 'o."
8 Aisaki muleme tatila mupasipaa loxo. Xe no voxo ane anu mu'italonu
susu, la momu mu'oxonu la'ilali toxoxa'a.

Sala Mikusai'a Axali Ilou 'Ilie Isimaeli

9 No voxo vile, la Isimaeli e Axali semasie Aixiputo, Avalaamu mulai noxie
la mivo'onu, muvikala masua mulai noxou Aisaki, Sala 'ilie.
10 ✡Xe Sala milomusou la mivikalanu Avalaamu aloxo 'o, "Napalusi'a
Axali ilou 'ilie ne mo ilai. 'Ilie ne umomomo sou ualasou utelo no anu mimii
se'i noxine uasi. Mimii ne eni 'alixe Aisaki miumiu ukalusi."
11 Avalaamu mulomusou vaikala ane ne, la uai laixe no opo uasi, xo
Isimaeli ne anu 'olu kalumo.
12 ✡Ia Lataua muavuti la muvikalanu Avalaamu, "Taneni utamasi'a 'iline
ilee nenu ne mamu. Namuli vaikalaie Salasi, xo ulai ili'i, la ta xasixasine mo
ta 'ilusulusuneni ixali tavu'alo ane noxou Aisaki 'osi, aloxo eni epala'alixu
noxine ne.
13 Isimaeli kalumo ne eni axalixa'a ta 'olu mo ta xasoxasou mo ta
'ilusulusunu tavu'alo aso vile, mo sou ane'i mata ane ne ixali tavu'alo. Anu
Isimaeli ne nini 'iline kalumo."
14 Miai xe mitulu no kakau ne la, Avalaamu muno'u la'ilali se'i sou mulai
mulosie Axali ilou lexa mutavulenu no anu mee sosou. Xe mulutu vaxa
la muvo'onu 'olu Isimaeli sou mu'italonu vaxa noxie nenu tumalie, io
sou mupalusi'a ilou milai. Ane'i ilou 'ilie soxu milutu mole milai. Milai
mixixaoxao mivaxa mine'e ne Beru-seva. Xalee lia ane ne, xalee vitanisi.
Ovuovu ilou ia'eia'e ne uleme u'oki uasi, vilevilesi. Xalee se'i la tani
taxulunusi. Lavolavo'o mo io'iio'isi. Lexa kalumo uasi.
15 Xe no voxo ane lexaxa'a ilou mukalu la, ane milai mi'italonu 'ilie ne no
ovu soxo vile maimaixu,
16 ia ane milai mixolu no paxa sevile, io ane mixavuxavutala, la mivikala
aloxo 'o, "Eni elavu lexe umomomo sou eni amaisou 'alixeni usoli uasi."
Ane mixolu sou mixavuxavutala aloxo ne la mitatama.
17 'Ilie kalumo ne mutatama xe Lataua mulomusou mine ane itatama, la
sou angelo noxou Lataua teitexi no opoonu loxotolo mutali'isie Axali aloxo
'o, "Ma'ia ane nini oponeni uai no anu laixe uasi ne, Axali? Na'ume mamu,
xo Lataua mulomusou molomolo e utatama ne.
18 Natulu mo nalai mo navo'onu, mo naxolixolinu. Xo ulai ili'i la eni
axalixa'a ta 'olu mo ta xasoxasou mo ta 'ilusulusunu ixali tavu'alo sou ixali
ta mitema sou mata vile toxoxa'a."
19 Xe Lataua musu'uline la sou ane iei mukaa lamana laixe, la sou ane
mimaisou lexa iou uopuopu utetelo no taxasou. Ane milutu milai sou mitau
no anu tavulu e Avalaamu mulosi'a ilou sou miienu Isimaeli.
20 Lataua muxolu noxou Isimaeli la sou anu muleme toxoxa'a. Ilee nenu
mixolu no xalee lia vitanisi ne Paran mole anu muxali itema vile sou uvau
mii manina no anu pasiko ilou tavi.

✡ **21:4:** Tav 17:12; Apo 7:8 ✡ **21:10:** Xal 4:29-30 ✡ **21:12:** Rom 9:7; Eva 11:18

21 Xe nenu miavuti la milai mino'e semasie Aixiputo vile sou mine'e
mu'uluxe.

Avalaamu Ilou Avimeleki Misakii Xavutalai'a

22 ✡No tauu ie ane ne, la Avimeleki ilou Pikolu itema tila sou uulaxune'i
ta mitema sou 'oto'oto noxou anu Avimeleki milai mixali noxou Avalaamu,
la mivikalanu aloxo 'o, "Lataua a uxoo noxine mo no anu xaixai noxine
ukalusi,
23 anu aloxo ne la sou alalae 'o, eni amasaxa lexe nini napala'alixu taneni
no iou Lataua mo navikala lamana lexe nini ulai la nini namomomo sou
nakalavoinexi noxi'a ta 'ali'alixeni mo ta xasixasilo mo ta 'ilu'ilusuleli uasi.
Xo eni esu'ulineni mo asusu no anu 'ilixo vile masua no ieni uasi. Ia
lexe nini kalumo napala'alixu taneni lexe nini kalumo nini tanenixo mo
nasu'ulileli no xalee tuala ane nini nene'e naxoxoo no anu 'o."
24 Xe Avalaamu muavuti la muvikala aloxo 'o, "Eni a'oxo aloxo nini
nelemolu ne."
25 Xe muavuti la, la musolo vaivaikalau mulai noxou Avimeleki sou
mukalapuusou lexa iou anu mu'asou lexe anu ilo'a ta minuminu na'a, ia ta
mitema sou xaixai noxou anu Avimeleki mivukosou lexe ane'i lexaxa'a iou
ane.
26 Xe Avimeleki muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Eni alavu no anu mii
ane nini nalemolu 'o uasi. Mo alavusi'a ta mitema ane mi'oxo 'ilixo ane ne
uasi. Nini navikalalelixu lamana uasi, ia uao eni alomusou 'o."
27 Xe Avalaamu muavuti la muitiu Avimeleki ta sipsip ilo'a ta kau se'i xe
mukalu la sou ane'i ilou misakiinu xavutalai'a ilou lexe, ane'i ilou maasi,
la xoluxoluxa'a ilou ne vilesisi, ia mii vile loxo 'oto'oto la uasi.
28 Xe Avalaamu mulutu la mulai no taasi'a ta sipsip noxou sou mukali-
pala'ane'i ta sipsip ta 'ili'ili'a ane ta sema sou muno'a muxatele tamei no
nano no la'oluxa'a sou mulai muta'olune'i va'axu.
29 Avimeleki muavuti la mutali'isou, "Loxovaa ane nini ne'oxo loxo ne?"
30 Xe Avalaamu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Maasi 'o la oponeni
u'osasi, mo nano'a ta sipsip ta 'ili'ili'a muxatele tamei 'o. Nini nano'a mo
sou nini napala'alixu lexe eni amoosou lexa iou e'asou ano."
31 La sou lia xalee se ne ane'i mipotongalelee lexe Beru-seva.* Xo ane'i
ilou misakiinu xavuxavutalai'a ane.
32 Mukalu la sou anu Avimeleki ilou Pikolu milivu milai no tualasi'a ne
Pilistia.
33 Xe ili'i la sou Avalaamu mutounu ovu vile ne Beru-seva ne sou mulotu
mulai noxou IAUE anu Lataua kaluxu uasi.
34 Avalaamu muxolu no xalesi'a ta Pilistia ne, maxuvee misevile.

22

Lataua Mutovonu Avalaamu

1 ✡Mixoxoo ne, xe alaxu vile la Lataua mutovonu Avalaamu, la mu'avalou,
"Avalaamu!" La Avalaamu mukolinu, "Ma'ia, eni 'a!"
2 ✡ "Nano'u 'iline soxu vilesisi e Aisaki, nini tanetanenixu mo namasaxau
misevile, mo ngongou ngalai no xalee lia e ilemolu lexe Moria. Ngalai ne la
sou eni alosiengixu laxa'ilu vile lai ne, sou nini navau mo na'elaxu Aisaki
ukalusi une'e noxilo."
3 Ioxe, no kakau no mine uao sivosivo se 'o, la Avalaamu mutulu sou
muvalavala ovu sou ulai u'elaxu 'olu Aisaki loxo Lataua muvikalanuxu.
Muvotunu ovu e musiasia'u ne, ka muiti mutelo noxou donki, xe mukalu

---

✡ **21:22:** Tav 26:26 * **21:31:** Beru-seva laaxu lexe lexa iou muxatele tamei. ✡ **22:1:** Eva 11:17-19
✡ **22:2:** 2A'a 3:1

la sou muno'a Aisaki ilo'a ta mitema sou xaixai noxou tamei sou ilo'a milai
ne Moria loxo Lataua mupela'uxu.
4 Ilo'a mimuamua'i voxo vile mo tamei xe tatalusou, la Avalaamu iou
mulai mutukumusou laxa'ilu e Lataua muvikalanuxu 'ole.
5 Xe muavuti la muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou aloxo 'o, "Donki
a, mo ngongi'a ngaxoxoolu 'o, ia nexi noxou soxu 'o talai 'ole mo, ka sou
nexi noxou talivu une'e noxinge."

6 Avalaamu muvikalanu Aisaki sou mutavule ovu tavalanu, xe anu sou
muno'u viso ilou navu mu'ani'ani no totou sou anu umuxaxu navu iou sou
utauxu no anu.
7 Ilou mimuamua'i mikei milai xoo, xe Aisaki muavuti la muvikala
momu, "Mamilo," la momu mukolinu, "Ma'ia, 'alixeni?" Aisaki muavuti la
mutali'isou momu aloxo 'o, "Eni emaisou lexe nini ovu tavalanu mo navu
mo momoiou ano 'o, ia sipsip 'ilie sou ta'elaxu ukalusi uali noxou Lataua
'ava?"
8 Momu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Lataua molu ukamuli vile la sou
ulosinge." Ilou mivivikala aloxo ne la, ane'i ilou mimuamua'i mikei milalai.
9 ✡Ilou mimuamua'i xe mixali no laxa'ilu e Lataua mupela'uxu Avalaamu,
la sou anu Avalaamu muta'olunu lavo'o musokou no lia mulai muxali
teitexi sou muxali loxo valovalo. Xe mukalu la muta'olunu ovu vaxa. Xe
muavuti la mukasi vaxa noxou 'olu ka musakisakii. Mukalu la mu'itinu
sou mumuxaxu vaxa no ovu latanu e muta'olunu vaxa.
10 Xe mukasi vaxa no viso sou lexe uvau usoli, la ua.
11 Angelo noxou IAUE mu'ava teitexi molu no opo loxotolo mulu'e noxou
sou muvikalanu aloxo 'o, "Avalaamu, Avalaamu!" Avalaamu mukolinu,
"Ma'ia, eni 'a."
12 "Navila'isou 'iline sou navau usoli mamu. Vaimomo 'o, eni elavusou
lexe lolomu a muxoo noxine maninanu mo nini netaxaa Lataua manina, la
sou ane nini tanenixu 'iline soxu e vilesisi 'o mo na'apisou noxou uasi."

13 Xe Avalaamu muavuti la iou muxixao laxa'ilu kulutitinoxu se anu
ututulu no anu ne la iou mulai mutukumusou sipsip 'ilie mulu vile ne sikiliu
mu'oso no ovu soxo vile avoavolu. Aliku 'o mupasipaa 'o la mulai muno'u
sou muvau musoli, ka sou mu'elaxu mukalusi. Ia 'olu ne, Avalaamu uvau
usoli uasi, xo anu muvau sipsip 'ilie mulu vile.
14 Xe Avalaamu muavuti la mumoxo'u laxa'ilu kulutitinoxu se ne lexe,
"IAUE Ulosinge". Vaimomo 'o ne, ta mitema ilemolu lia xalee se ne lexe,
"No laxa'ilu noxou Lataua e anu ulosinge."

15 Xe angelo noxou IAUE muavuti la muvikala molu no opo loxotolo alaxu
tameisou mulai noxou Avalaamu aloxo 'o,
16 ✡ "No ualasilo, eni avikalaneni manina lexe, eni IAUE ane avivikala 'o,
tava'u xo nini na'apisou 'iline soxu vilesisi ne uasi.
17 ✡Nelomuxosi, la eni aalusine. Eni evikala lamana noxine mo
epala'alixu masaxa noxilo lexe eni axalixa'a ta xasixasine mo ta
'ilusulusuneni tavu'alo mo ixali i'oki'oki loxo ta oto no loxotolo 'o mo
loxo io'iio'i no tasi'i. Mo ulai ili'i la ta mitema sou 'oto'oto imomomo sou
italoxolixa'a uasi manina.
18 ✡Eni aalusi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi no anu vote'i
vilesisi. Vote'i ane ne, nini ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ane. Xo nini
nelomuxu vaikala noxilo manina misevile."

✡ **22:9:** Iak 2:21 ✡ **22:16:** Eva 6:13-14 ✡ **22:17:** Eva 11:12 ✡ **22:18:** Apo 3:25

19 Ilou mivikala mukalu, la Avalaamu ilou ʹolu Aisaki milivu milai noxiʹa
ta mitema sou xaixai noxou e iloʹa mineʹe sou iloʹa milivu milai ne Beru-
seva xe muxolu no anu.

Naolu ta ʹOlu

20 Avalaamu muxoxoo xe iliʹi la mulomu lexe, “Milika a mipalaa mo ta
ʹilie seʹi. Milika ne eiae Naola semau. Anu Naola ne nini vivine.
21 Naola ilee Milika ta ʹiliʹa ualaualasiʹa ano ʹo, Usu, anu laposalaxu. Vusu
mo Kemueli eiae Alamu momu.
22 Mo Keseti mo Kaso mo Piludasi mo Itilapu mo eiae Betueli.”
23 Betueli ne Liveka mamie. Milika ilou Naola mipalaaneʹi ta ʹiliʹa ta mulu
ane muxatele tatalu ne.
24 Xe Leuma mipalaaneʹi ane eiae Teva ilou Xaamu mo Taasi mo Maaka.
Leuma ne eiae Naola semau ane iliʹi ane.

23

Sala Misoli

1 Sala mixoo mo mimaulixu tauu ie loxo itemaxu taʹuve mo mavulovexa
tamei mo muxatele tamei (127), la sou misoli.
2 Misoli ne Ebulon no xalee ne Kanani, la mulue Avalaamu muxolu sou
mutamasie.
3 Xe muavuti la semau xalusie muai ne, ia anu mulutu mulai noxiʹa ta
Keti sou muvikalaneʹi aloxo ʹo,
4 ✡“Eni ʹo sou tuala vile vaʹaxu mo a, ia eni eneʹe exoo no nixi no taingengi
ʹo. Emasaxa lexe aloto lia xalee sevile noxinge mo aʹasixe semaxe no anu.”
5 Xe aneʹi miavuti la mikolinu vaikalau aloxo ʹo,
6 “Nalomu uneʹe noxixe, nexi telavu lexe nini toxo tila vile maninanu, la
anu mii vile uasi, naʹasixe semameni no anu taxa no maea tavaʹu lai ʹo.
Nini nasosovosou vile ane nini namasaxau. Vile noxixe ʹo opo uʹosa mo
lexe uiʹtalonu taxa vile sou nini naʹasixe no anu, la anu mii vile uasi.”
7 Xe Avalaamu muavuti la, muxolaʹu tavaʹu sou mutulu no tavaʹu voʹuxu
ka mutangatulu muluʹelai no laxuneʹi sou mutoxoneʹi sou
8 muvikala aloxo ʹo, “Lexe ngingi opongengi muʹosasi mo ngemasaxa lexe
eni aʹasixe Sala lai ʹo, la eni emasaxa lexe ngingi ngataliʹisou Epulon, eiae
Sokaru ʹolu,
9 lexe umasaxa la eni alotonu taxa Makapela noxou. Taxa ne miʹasou
muxoo ane no liaxu paʹumolu. Ngataliʹisou mo sou lexe anu umasaxa la
eni alotonu noxou no anu lapee toxoxaʹa umomomo no anu ane alalae no
iengi ʹosi, mo sou anu lia xalee ane ne eni naʹaxeni sou aʹasixaʹa ta mitema
no anu.”
10 Epulon to a uxoxoolu ulolomu no taineʹi ta menexu no anu pita ane ne
no aitengaxu vimelusou tualasiʹa ne. Xe muavuti soxu la muvikala no ieʹi
aneʹi ta tatila iloʹa ta menexu sou mukolinu taliʹi noxou Avalaamu aloxo ʹo,
11 “Ae, nalomu. Eni alosine lia xalee ane ne ukalusi mo taxa e miʹasou
muxolu no nano no anu ne, kalumo. Eni avivikala ʹo, la ta mitema noxilo
ane itaʹotaʹolu ilolomusilo eni avikala no iengi ngongiʹa ʹo. Eni alosine
vitanisi sou nini naʹasixe Sala no anu.”
12 Xe Avalaamu muavuti la mutangatulu sou mutoxoneʹi no ieʹi ta Keti
ane mineʹe mipita ne sou
13 mukolinu vaikalau Epulon mo sou aneʹi latala ne ilomusou, “Epulon,
eni alingaine lexe nini nalomu uneʹe noxilo. Eni masaxa noxilo tila lexe

✡ **23:4:** Apo 7:16; Eva 11:9, 13

alotonu lia xalee ane ne ukalusi. Xavutalameni u'osasou masaxa noxilosi
mo sou eni a'asixe semaxeni ane."
14 Xe Epulon muavuti la muvikalanu Avalaamu aloxo 'o,
15 "Ae, lia ne mumomomo no anu lamoli siliva alelaxu* loxo itemaxu
mavulovexa tamei (400). Ia anu mii vitanisi no nixi noxinge nengei. Nalai
naasixe semameni no anusi."
16 Avalaamu mulomu aloxo ne, la mulavu lexe lapee ane ne, anu
mumomomo aloxo Epulon mulemolu la sou mulosou lamoli no ie'i ta Keti
ane mine'e mipita no voxo ane ne.
17 La sou anu lia xalee ane ne ilou taxa ne, anu Epulon na'u, ia Avalaamu
mulotonu noxou mole anu na'u. Lia xalee ane ne, muxolu ne Makapela no
xalee ane aso uxaxali utelo no anu ne Mamule. Lia ane Avalaamu mulotonu
noxou Epulon ne a'alosou aloxo ne. Mulotonu taxa mo ovuovu ma'ima'i a
ane muleme no lia ane ne mukalusi.
18 Ta mitema ta Keti ane mine'e mixolu no anu pita ane ne, ane'i milavu
lexe lia xalee ane ne, anu Avalaamu na'u.
19 Xe vaivaikalasou lia mukalu, la sou Avalaamu mulai muluvone semau
sou mune'e mu'asixe no taxa ne Makapela alai ne Mamule. Lia xalee ane
ne muxolu no nano no lia tila ne Kanani.
20 La sou lia xalee ane anu Avalaamu mulotonu ne, ta Keti na'a la ua, anu
na'u. Mo lia xalee ane sou i'asixa'a ta mitema no anu ne, anu Avalaamu
na'u.

24

Aisaki Ilee Liveka

1 Avalaamu mumaulixu tauu ie piena xoo mole, anu aululu mukalu.
Mimii piepiena ane anu mu'oxonu ne, IAUE mualusouxu no anu mukalusi.
2 Xe muavuti la mu'avalou itema sou xaixai noxou vile. Anu itema ane
ne anu itema tila kena. Anu sou usaxisaxila'u mimii noxou Avalaamu
mukalusi. Muvikalanu aloxo 'o, "Namuxaxu avone vaxa no laaxu poxo'ilo
mo navikalaleli manina.
3 Eni emasaxaine lexe navikala manina no ualasou IAUE anu Lataua sou
loxotolo mo lia, lexe mamu nini nasosovosie sema vile iu 'alixeni noxi'a ta
mitema lai ne Kanani 'o.
4 Laixe nini nalivu ulai no tuala noxilo mo nano'e sema vile iu 'alixeni
Aisaki noxi'a ta milemileli lai ne."
5 Xe anu itema ne muavuti la mutali'isou Avalaamu, "Lexe eni alai xe
axalisie sema vile iu 'iline xe eni avikalane, xe imulileli ine'e 'o uasi la ane
ne loxovaa? Eni apalusou Aisaki ulivu ulai no tuala nini ne'umesou?"
6 Avalaamu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Mamu nini napalusou 'alixeni
ulivu ulai ne, naxavutalanu ane ne laixe.
7 IAUE Lataua sou opo loxotolo muno'ilo no tualasou mamilo mo no lia
liaxa'a ta milemileli mo anu muvikala manina lexe lialia ano 'o ne anu
ulosi'a ta 'ali'alixe ilo'a ta xasixasilo mo ta 'ilu'ilusuleli. Anu molu upalusou
angelo noxou sou uulaxuneni sou nini naxalisie sema vile iu 'alixeni.
8 Lexe nini naxalisie sema vile, xe imulineni sou ngongou ngane'e uasi,
la vaikala eni evikalanenixu ne umomomo sou utaluxene uasi. Ia nalailixu
'alixeni ulivu ulai no tuala noxilo ne uasi."
9 Ioxe, anu itema sou xaixai noxou ne muavuti la mumuxaxu avolu vile ne
no laaxu Avalaamu poxo'u sou muvikala manina lexe anu umulinu aloxo
anu Avalaamu mulemolu ne.

* **23:15:** Siliva alelaxu vile tu'umaxu loxo 11.5 gramus.

10 Xe itema sou xaixai noxou anu Avalaamu muavuti la munoʹa ta kameli
mavulovexa noxou anu Avalaamu ne, xe munoʹu mimii piena lailaixe
kalumo. Munoʹu mimii ane ne mukalu, la sou anu mulutu sou mulai noxou
Naola ne Mesopotamia.
11 Mulai xe muxali, la mutaʹoluneʹi ta kameli ʹalai no lexa iou no ale no
tuala ne sou mitaʹolu no lia. Anu asou ʹoloʹolovoxo mole ta sema aneʹi sou
ineʹe itau lexa.
12 Xe mutaʹoluneʹi ta kameli mukalu, la sou anu mulinga, “IAUE, nini
Lataua noxou tatila noxilo Avalaamu. Nini menesi naʹoxo mii ano ʹo
manina noxilo vaimomo ʹosi. Mo namaxaʹu alauna noxine noxou itema
tila noxilo Avalaamu.
13 Namalei, eni ane atutulu no paʹumolu lexa iou ʹo, mo ta mitema no
tuala ʹo, ta ʹiliʹiliʹa ta vuanga ane ineneʹe sou itau lexa.
14 Ia lexe eni avikalane vile aloxo ʹo, ‘Eiseo, namuxaxu lexaxene netau ne
no lia mo eni aie.’ Xe ane ivikala lexe, ‘Ioxe, amula ʹo, ka sou naie. Xe naie
ukalu, la sou eni aieneʹi ta kameli kalumo.’ Eni emasaxa lexe ane sema ane
nesi ane nini mene nesosovosie lexe itema sou xaixai noxine Aisaki semau.
Lexe anu masaxa ane ne uxali manina, la eni alavusi lexe nini nemaxau
alauna noxine noxou itema tila noxilo.”
15 Anu a ulilinga mo ukalu uao, ia Liveka mitavulenu lexaxe vexasou no
laxasie mineʹe mixali. Liveka ne Betueli ʹolu sema. Betueli ne momu ane
Naola, eiae Avalaamu vimou. Xe semau ne Milika.
16 Liveka ne vuanga ʹo, iei ne lailaixe misevile mo ilou mulu vile iai uao.
Mineʹe la milai avile no lexa iou sou mitau lexa, xe mukalu la milivu mitelo.
17 Xe itema sou xaixai noxou Avalaamu ne mupasipaa ʹo la muiave mulai
noxie la muvikalane aloxo ʹo, “Naiele no anu lexaxene mo aie sevile.”
18 Xe ane miavuti la mivikalanu aloxo ʹo, “Ioxe, Naie.” La sou ane
mitaloxolixu lexa vexasou mititilonu ne muluʹe mitetelisou sou mitelixu
sou muie.
19 Xe muie mukalu la ane mivikalanu aloxo ʹo, “Neie mukalu, ia eni alai
mo aieneʹi ta kamelimeni mo aneʹi iie kalumo.”
20 Xe ane miavuti la milai minixiʹu lexa paʹusou no lupexaʹa ta kameli
io milai sou mitauxaʹa lexa la. Miieneʹi xoo mole, ta kameli tavuʹalo ne
mikalusiʹa.
21 Ia itema ne anu iou a ulalai noxie sou uutiei, ia uvivikala uasi. Anu
umasaxa lexe umaisou Lataua IAUE uxaxai no anu mii ane ne mo lexe uxali
maninasou loxo mulingau mulai noxou.
22 Xe ane miieneʹi mukalu, la anu munoʹu suva xoulu vile ne tuʹumaxu
muxali loxo gramu taʹuve sou mulilixu no kusinei xe mukalanu lasa xoulu
tamei tuʹumaxu muxali loxo gramu itemaxu taʹuve (100) no avole.
23 Xe mukalu la mutaliʹisie aloxo ʹo, “Maula se, navikalaleli, mamine
ʹenaʹei? Mo lovoxaa tani noxou ne tila sevile sou nexi noxiʹa ta mitema
noxilo noxiʹa taai no anu maasi?”
24 Xe ane miavuti la mikolinu aloxo ʹo, “Mamilo ne ualasou lexe Betueli,
eiae Naola ilee Milika ʹiliʹa.
25 Mo nexi ta kameli taasiʹa lailaixe a uxolu mo laʹilalixaʹa kalumo piena
misevile a uai sou iʹou mo tani a uxolu sou ngaxolu no anu.”
26 Xe itema ne muavuti la muxolaʹu tavaʹu voʹuxu sou mutulu no anu sou
mutangatulu muluʹelai sou mulotu mulai noxou IAUE.
27 Muvikala aloxo ʹo, “Eni aʹiti ualasine IAUE, nini Lataua noxou tila
noxilo Avalaamu. Nini nemaxau alauna noxine noxou itema tila noxilo
mo nini neʹoxo maninasou vaikala noxine ane nini nevikalanu no anu.

Vaimomo 'o, nini menesi neoleleli mole ane eni emuamua'i elapu ene'e
noxi'a ta minuminu 'o.”
28 Xe sema miavuti la miiave alaxu vilesisi milai noxie nenie taasie sou
mia'aloi'a ta minemine.
29 Liveka vimoe vile mulu ualasou lexe Lavani, anu mulomu la muiave
muatulai no ale sou mulai avile no lexa iou e itema sou xaixai noxou
Avalaamu mune'e muxalisie vimou no anu.
30 Lavani mumaisou suva noxie vimou kusinei xe lasa no avole, xe
mulomusou vaivaikala e itema sou xaixai noxou Avalaamu muvikalanexu,
la anu mulai noxou. Anu itema ne a ilo'a ta kameli itutulu no lexa iou
pa'umolu.
31 Lavani mulai xe muxali noxou, la muvikalanu aloxo 'o, “Nane'e mo
nengei talai no tani. Lataua IAUE tanuxene mo mualusine. Ia loxovaa ane
nini natutulu loxo 'o? Eni epaipou taasine no taasilo mukalu, mo ta kameli
ne taasi'a kalumo a muxolu.”
32 Xe itema sou xaixai noxou Avalaamu mulomu aloxo ne xe mukalu la
mumulinu Lavani mulai no tani. Ilou milai xe mixali no tani, la Lavani
muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou sou misu'uline'i sou milu'enu
mimii ne no latane'i ta kameli, xe mukalu la miitixa'a ia'eia'e mo la'ilali
sou mi'ou. Xe mukalu la mino'u lexa mulai noxou itema sou xaixai noxou
Avalaamu ilo'a ta mitemau sou i'uinu tava'a.
33 Mino'u la'ilali mine'enu sou i'ou, la anu itema sou xaixai noxou
Avalaamu ne muvikala aloxo 'o, “Eni umomomo sou a'ani palea uasi, lexe
eni avikala lamana no anu mii ane eni ene'e lexe alemolu lamana noxinge,
la sou eni a'ani.” Xe Lavani muavuti la mukolinu vaikalau aloxo 'o, “Ioxe,
navivikala.”
34 Xe anu muavuti la muvikala musokou aloxo 'o, “Eni itema sou xaixai
noxou Avalaamu,
35 IAUE Lataua mualusou tatila noxilo Avalaamu misevile, mo mu'oxonu
muxali itema sou lavuluti. Muitiu ta sipsip mo ta mee mo ta kau, siliva
mo xoulu. Ta mitema ane sou upalulapusi'a, ane'i ane ta sema xe ta mulu.
Muitiu ta kameli mo ta donki kalumo.
36 Sala e tatila noxilo semau, ane aululu, ia ane mivo'onu 'ilie vile mulu.
Tatila noxilo Avalaamu muitiu mimii noxou latala ne mukalusi.
37 Anu muvikala pekia'u noxilo aloxo 'o, ‘Eni axoxoo lai 'o ne Kanani, ia
mamu nini nasosovosie sema vile noxi'a ta Kanani lexe 'alixe semau, uasi.
38 Nini nalai noxi'a mamilo ta temanu tuala sou mo nakamuli iu 'alixeni
sema ane.’ Anu muvikala aloxo ne la sou eni evikala lamana manina lexe
eni amulinu vaikala anu muvikalalelixu ne.
39 La sou eni evikalanu tatila noxilo aloxo 'o, ‘Lexe sema ane ne, imasaxa
lexe imulileli ine'e uasi, la ane ne loxovaa?’
40 La anu muvikala aloxo 'o la, ‘Eni amitema sou alolomu mo amulinu
vaikala noxou IAUE. Anu molu upalusou angelo noxou sou umulineni sou
mii e nini nalai na'oxo ne, anu uxali laixesi. La sou nini namomomo sou
nano'e iu 'alixe sema vile noxi'a ta mitema noxou mamilo.
41 Lexe nini na'oxo aloxo, ne la vaikala ano 'o umomomo sou utaluxene la
uasi. Mo lexe nini nalai noxi'a ta milemileli xe, ilomuxu vaikalameni uasi,
la anu aloxo nesi, vaikala eni evikalanenixu ne umomomo sou utaluxene
uasi.’
42 Vaimomo 'o eni ene'e exali no lexa iou la elinga aloxo 'o, ‘IAUE, Lataua
noxou tatila noxilo Avalaamu, nini mene na'oxo xaixai ane eni ene'e lexe
a'oxonu 'o mo uxali manina.
43 Eni a axoxoo 'alai no lexa iou, ia lexe sema vuanga vile ine'e itau lexa,
la eni avikalane aloxo 'o, “Eiseo, natauxenixo lexa une'e mo aie.”

44 Xe ane imasaxa, xe imasaxa sou iiene'i ta kameli xe kalumo, la ane
sema e nini nesosovosie lexe tatila noxilo 'olu semau ane.'
45 Eni akalusou lingalinga noxilo uao, ia Liveka mine'e mixali. Mitavu-
lenu lexa vexasou no laxasie milu'elai no lexa iou sou itau lexa. Xe eni
eavuti la evikala aloxo 'o, 'Eiseo, natauxenixo lexa sevile une'e mo aie.'
46 Xe ane mipasipaa 'o la milu'enu lexa vexasou no laxasie la mivikala
lexe naie. La sou mitelixu sou eie. Xe miavuti la mivikala lexe eni alai mo
aiene'i ta kamelimeni kalumo.
47 Xe eni elutu vaxa la etali'isie, 'Mamine 'ena'ei?' Ane miavuti la
mikolinu tali'ixeni lexe, 'Eni mamilo ualasou lexe Betueli, eiae Naola ilee
Milika 'ili'a.' Eni elomu aloxo ne, xe eavuti la eno'u suva vile ka ekelelixu
no kusinei xe lasa no avole tamei.
48 Xe eavuti la exola'u tava'ilo vo'uxu sou etulu no anu sou elotu mulai
noxou IAUE. Evikala laixe mo e'iti ualasou Lataua IAUE, anu Lataua noxou
tatila noxilo Avalaamu. Anu molu mupaamuxale mune'e noxou tatila
noxilo vimou mole ane eni ene'e exalisie sema vuanga 'o sou i'uluxu tatila
noxilo 'olu.
49 Ia ngingi alalae 'osi ne lexe ngingi ngamaxa'u alauna ulai noxou tatila
noxilo mo nga'oxo 'ilixo laixe ulai noxousi, la ngavikala lamana noxilo, xe
uasi la ngavikala lamana kalumo, mo sou eni atovo xavutala vile la."
50 Xe Lavani ilou Betueli miavuti la mikolinu vaikalau itema ne aloxo 'o,
"Nexi telavusou lexe mii ano 'o molu noxou IAUE Lataua, la anu umomomo
sou nexi tamuli xavutala vile la uasi.
51 Ia Liveka ano, nano'e mo nalailixe sou tatila noxine 'olu u'uluxe aloxo
masaxa noxou IAUE."
52 Xe itema sou xaixai noxou Avalaamu mulomu aloxo ne la mutangatulu
mulu'elai sou mulotu mulai noxou IAUE.
53 Xe muavuti la mulaasou lavuluti ane anu mutaataa no tivaxu sou
mulosie Liveka. Muno'u mimii se'i loxo siliva ilou xoulu mo lavalava
sou mulosie Liveka xe mulosou vimoe ilee nenu lavuluti se'i ane lailaixe
kalumo.
54 Ilo'a mivikala mo mulosi'a mimii ne mukalu, la sou anu ilo'a ta
mitemau mi'ani mo miie. Xe mukalu la milai miai. Xe mitulu no kakau, la
anu muvikala lamana noxi'a aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe alivu ulai noxou
tatila noxilo."
55 Xe Liveka vimoe ilee nenu miavuti la mivikala aloxo 'o, "Ngingi
ngongi'a ta mitema noxine ngalai, ia Liveka ne lexe ixolu voxo mavulovexa
vile, ka sou ilai."
56 Ia anu muavuti la muvikala aloxo 'o, "Mamu nga'oxonexi sou taxolu
la. IAUE molu musu'ulileli mo xaixai noxilo ane munene'a 'o. Ia nga'apixo
mamu, nga'italoleli mo alivu ulai noxou tatila noxilo."
57 Xe ane'i miavuti la mivikala lexe, "Ta'avalie ine'e mo tatali'isie 'o."
58 La sou mi'ava Liveka milai sou mitali'isie lexe, "Loxovaa, nemasaxa
lexe namulinu itema 'o?" La ane mikolinu lexe, "Ani, eni emasaxa lexe
alai."
59 La sou nenie ilou vimoe mipalusie ilee sema tila milai sou mimulinu
itema sou xaixai noxou Avalaamu ilo'a ta mitema noxou.
60 Xe miavuti la mialusie no anu vaivaikala ano 'o, "Vivixe sema, ulai ili'i
la tavu'alo misevile neni'a ane nini. Ulai aso vile la ta xasixasine ilo'a ta
'ilu'ilusuneni italoxolixa'a ta uluai'a."
61 La sou Liveka ilo'a ta sema sou xaixai noxie mitaxusou mi'ami'a sou
mimulinu itema sou xaixai noxou Avalaamu ilo'a ta mitema noxou sou
milai.

62 No voxo ane ne, Aisaki mu'umesou xalee lia vile, ia no nano no xalee
lia ane ne lexa iou vile a uxolu. Ilemo lexe, “Lexa Noxou Lataua Ane Mauli
Muxolu Noxou Mo Umamaisilo”. Xe anu muxoxoolu ne Nexevu.
63 No 'olo'olovoxo no voxo ane ne, la anu mulutu sou mukilaka no tani
tatatexa xe iou mulai la iou mutukumusi'a ta kameli inene'e loxo noxou.
64 Xe Liveka mimaisou la mitaloxo noxou kamelie milu'e no lia,
65 xe miavuti la mitali'isou itema sou xaixai noxou Avalaamu, “Itema
'ena'ei e uaalanenge umumuamua'i unene'e ne?” Anu muxiu vaxa la
muvikalane lexe, “Ua, tatila noxilo ane.” Xe ane milomu aloxo ne, la ane
mipasipaa misu'asou iei no anu lavalava sou kisie.
66 Aisaki mune'e muxali noxi'a la sou itema sou xaixai noxou mua'aloxu
muamua'i noxou mo mimii ane muxali no anu muamua'i noxou.
67 Aisaki muavuti sou muno'e mi'unalai no taasie nenu Sala, la sou anu
mu'uluxe semau ne. Anu umasaxaie misevile mole tanutanuxe nenu la ua.

25

Avalaamu Musoli

1 Sala misoli la Avalaamu mu'uluxe sema vile la, ualasie lexe Ketula.
2 La sou ilou mipalaane'i ta 'ili'a la ualaualasi'a ano 'o, Simulani,
Iokusani, Medani, Midiani, Isivaki xe Sua.
3 Iokusani mupalaane'i ta 'olu ane Seva ilou Tetan. Tetan ta 'olu ane
mixalixa'a ta mitema sou tuala ne Asulu mo ta mitema ne Letusi mo ne
Leumi.
4 Xe Midiani ta 'olu ta mulu ane Epa ilou Epe mo Kanoko mo Avita mo
Eluda. Ane'i ane ne Ketula ta 'ili'ilie ilo'a ta xasixasie.
5 Avalaamu mu'italonu lavuluti noxou mukalusi mulai noxou 'olu Aisaki.
6 Xe no mine anu uao uxoxoolu o, la lavulavuluti se'i ne muiti'a ta 'olu
ane noxi'a ta semasemau ane ili'i. Mulosi'a mukalu la mupalusi'a sou milai
mixolu va'axu noxou Aisaki no lia xalee ane aso uxaxali utelo no anu.
7 Avalaamu muxolu mumaulixu tauu ie loxo itemaxu ta'uve mo
mavulovexa muxatele tamei mo ta'uve (175),
8 mole anu aululu soxu manina. Muxoxolusi xe mulapuu tauuxu kaluxu
alaxu vilesisi loxo 'osi la musivita soxu. Anu aululu manina vile xo
mumaulixu tauu ie piena misevile. Xe no voxo ane anu musoli no anu ne,
la uleenu mulu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli.
9 Ta 'olu tamei eiae Aisaki ilou Isimaeli mitavule sou milai mi'asixu ne
Makapela. Makapela ne muxoo no xalee mulai loxo aso uxaxali utelo no
anu ne Mamule. Tei la lia xalee ane ne, Epulon liaxu. Epulon ne itemasie
tuala ne Keti, momu ualasou lexe Sokaru.
10 ✡Avalaamu molu mulotonu lia ane ne noxi'a ta mitema ne Keti. Milai
mi'asixu anu Avalaamu no pa'umele semau Sala ane.
11 Avalaamu musoli io Lataua muavuti la mualusou 'olu Aisaki. Aisaki
mulai muxolu 'alai no lexa iou vile ilemolu lexe, “Lexa Noxou Lataua Ane
Mauli Muxolu Noxou Mo Umamaisilo”.

Isimaeli ta 'Olu

12 Ioxe nanasou Isimaeli ano 'o. Isimaeli ne, Avalaamu mupalaanu noxie
Axali semasie Aixiputo e Sala mino'e sou mixoo noxie sou ipalupalusie ne.
13 Mupalaane'i la ta 'olu ualaualasi'a ano 'o. Musokou noxou ane
laposalaxu la mulai muxali noxou soxu ane kaluxusi'a. Laposalaxu ane
Nevaiote ka Kedaru, Atibelu, Mipusamu,
14 Misima, Tuma, Masa,
15 Kadati, Tema, Ieturu, Napisi xe Kedema.

✡ **25:10:** Tav 23:3-16

16 Ane'i, ta mitema e mavulovexa mo mulelia tamei ne, Isimaeli ta
'olu ta mulu ane. Ualaualasi'a ne, mimoxo'u tuatualasi'a ilou tanitanixu
maulixa'a no anu. Ane'i Isimaeli ta 'olu mixalixa'a ta mitema sou mata
noxi'a vilevilesi.
17 Xe Isimaeli tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu ta'uve mo
mavulovexa tatalu mo muxatele tamei (137) la sou anu musoli. Xe no voxo
ane anu musoli no anu ne, la uleenu mulu'elai no tualasi'a ta mitema sou
soli.
18 Ta xasoxasou ilo'a ta 'ilusulusunu ne milai mixolu no lia xalee no
nixi ne Avila xe ne Suru no vote'i mulai ne Asulu 'alai ne Aixiputo. Ane'i
milai mixolu va'axu noxi'a Avalaamu ta xasoxasou ilo'a ta 'ilusulusunu ane
noxou 'olu Aisaki.

Iakovo Ilou Esau

19 Avalaamu 'olu e ualasou lexe Aisaki, nanasou aloxo 'o.
20 Aisaki tauu iexu mulai loxo itemaxu tamei (40) la sou anu mu'uluxe
Liveka eiae Betueli 'olu. Betueli anu sou tuala ne Alamu no xalee ne
Mesopotamia. Vimoe mulu ualasou lexe Lavani.
21 Aisaki mu'uluxe semau Liveka ne, ia ipalaa uasi, la sou mulinga mulai
noxou IAUE la sou ane opoone.
22 Opone ne la ta 'ilie tamei a mixolu no nano, la ilou i'oto'oto. La sou
ane miavuti la mitali'i aloxo 'o, "Loxovaa ane mii ano 'o muxali noxilo loxo
'o?" Xe miavuti imasaxa lexe ilavu no anu tava'u 'oto'oto noxi'a ta keakea
tamei ne. La sou mele mitali'i no anu linga noxie mulai noxou IAUE.
23 ✡La sou IAUE mukolinu tali'i noxie aloxo 'o,
"Ta mutu'u ovuxa'a ta mitemta tamei ane ixoxoo no nano no oponeni ne,
ulai ili'i, la sou nini navo'one'i, ia ulai ili'i la ixolu ipita uasi, ikalipala'a.
Vile xaviinu xe vile ne xaviinu uasi.
Ane kitu'a e uxali la ulu'e ili'i ne, ulai la anu usaxila'u anu ane nini
navo'onu tei."
24 Xe no voxo ane sou Liveka mivo'o, la mivo'one'i ta 'ilie ta vunaxa'a ta
sema ta mulu tamei.
25 Ane mulu'e tei ne, vasimolu lauolauoinu xe laxulaxusou. La sou
mimoxo'u ualasou lexe Esau.
26 Xe ane mulu'e ili'i ne mulu'e la avolu muteteli noxou ane muuli ne
tava'u ulu'u. La sou mimoxo'u ualasou lexe Iakovo. No tauu ie ane, ane
Liveka mivo'one'i ta 'ilie tamei ne la Aisaki anu tauu iexu mulai muxali
loxo mavulovexa muxatele vile (60).
27 Ta 'olu ta tamei ne mileme mipalea loxo 'o. Esau ne muxali itema vile
sou paipaa manina. Mulavu laixe misevile sou uvau mii. Ia Iakovo ne anu
itema vile sou uxoxoo se'isisi sou u'ole'ole no tualasi.
28 Aisaki umasaxau Esau misevile xo anu u'osasou taataa e unono'u anu
u'o'ou utotomu. Xe Liveka ne ane imasaxau Iakovo misevile.
29 No voxo vile la Iakovo uxuxutuxu la'ilali se'i ne se'isisi. Xe Esau mulai
mupaipaa xe muxali, la musolixu.
30 Xe muavuti la muvikalanu vimou Iakovo aloxo 'o, "Eni esolixo misevile,
naitixo la'ilali lauoinu e naxuxutuxu ne se'i." La sou ane ane'i mimoxo'u
Esau ualasou vile lexe Edomu.*
31 Ioxe, anu Iakovo muavuti la mukolinu vaikalau Esau aloxo 'o, "Lexe
nini nalosilo ualasine lexe nini laposalaxu ne, la sou eni aitixene la'ilali 'o."
32 Xe Esau muavuti la muvikala aloxo 'o, "Anu mii vile uasi. Eni a 'alalai
sou asoli. Uala ane ne, anu mii vitanisi, umomomo sou uxalixu mii vile
noxilo uasi."

✡ **25:23:** Rom 9:12 * **25:30:** Edomu laaxu lexe lauoinu.

33 ✡Xe Iakovo muavuti la muvikalanu vimou ne lexe, “Ia lexe nini navikala maninasou lexe nini nemasaxa manina lexe na'italo uala ane ne une'e noxilo.” Esau muavuti la muvikala maninasou, la sou mulosou uala ne lexe anu Iakovo anu laposalaxu.
34 Xe Iakovo muavuti la sou muitixu vimou Esau ne, veleti ilou la'ilali se'i ane anu muxuxutuxu ne. Mu'ani mo muie mukalu, la sou mulutu sou mulai. No anu xavutala ane Esau mumulinu sou muxexeenu ualasou lexe anu laposalaxu mulai noxou vimou ne, anu lamana lexe anu uala ane ne, anu mii vitanisi noxou anu Esau.

26

Aisaki Ilou Avimeleki

1 Tauu vile sou soli muxali ne Kanani la loxo ane muxali no tauu ane Avalaamu muxoxoolu 'o, la sou Aisaki mulai noxou Avimeleki, anu tatananu tuala noxi'a ta Pilistia no tuala tila ne Xelalu.
2 IAUE mupala'a noxou no voxo ane ne la muvikalanu aloxo 'o, “Nalu'elai ne Aixiputo uasi, naxolu no xalee lia ane eni melo avikalaneni sou naxolu no anu.
3 ✡Naxolu no lia xalee ane ne la eni kalumo axolu noxine mo aalusine. Lia xalexalee ano 'o eni alosinge ngongi'a ta 'iline mo ta xasixasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ukalusi, aloxo 'o eni elemolu lamana noxou mamine Avalaamu.
4 Eni axalixa'a ta 'ili'iline mo ta xaisxasine ilo'a ta 'ilu'ilusuneni ixali tavu'alo loxo ta oto teitexi no loxotolo. Mo sou a'italonu lia xalexalee no anu lia lololinu ano 'o noxi'a. Xe ulai ili'i, la eni aalusi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi no anu vote'i vilesisi. Vote'i ane ne, nini ta xasixasine ilo'a ta 'ilusulusuneni,
5 xo Avalaamu anu mulomuxo mo mumulinu masaxa noxilo mo vaivaikala noxilo laixe mukalusi. Tava'u aloxo ne, la sou ane eni a'oxonu 'ilixo laixesi ulai noxine.”
6 Aisaki mulomusou vaivaikala lamana noxou IAUE mukalu, la sou anu muxolu ane ne Xelalu.
7 ✡Xe no voxo ane ta mitema sou tuala tila ne Xelalu mitali'isou sie semau Liveka ne, la anu muvikalane'i lexe, Liveka ne, anu semau uasi, vimou ane. Muxavutala lexe utalumeie'i ilou aloxo ne xo loxo io anu upala'alixe lexe anu semau ane, la ane'i ivau. Xo ane Liveka ne iei lailaixe misevile.
8 Aisaki muxoxoolu no xalee tuala ane ne maxuveeni misevile, xe no voxo vile la Avimeleki tatananu tuala noxi'a ta Pilistia mutulu no aitenga sou atume no taasou la iou mulaiiou Aisaki mine usa'asa'avunoxe Liveka.
9 Avimeleki mumaisou Aisaki aloxo ne mukalu, la mu'avalou mulai noxou la muvikalanu aloxo 'o, “Aisaki, vaimomo 'o eni elavu, sema e ngongou ngaxoxoolu ne, nini semameni ane, ia loxovaa la nini nevikala lexe nini vivine sema ane?” Xe Aisaki muavuti la mukolinu tali'i noxou Avimeleki aloxo 'o, “Eni xavutalaxeni mu'ume xo loxo 'o io maasi xe eni apala'alixe lexe ane semaxe ane, la ta mitema ine'e ivelo asoli io sou ine'e ino'e la ilai i'uluxe.”
10 Xe Avimeleki muavuti, la muvikalanu aloxo 'o la, “Nini nesusu toxoxa'a. Lexe itema vile noxixe 'o ilee semameni miai, la anu susu ane vaikalasou utelo noxixe. Ia ano 'o ne uasi, anu susu ane muxali no nano 'o ne, vaikalasou utelo ane noxinesi.”
11 Xe ili'i la sou anu Avimeleki ne molu muavuti sou muvikala pekia'u sou mupeletotosi'a ta mitema noxou mukalusi. Muvikalane'i aloxo 'o, “Lexe

✡ **25:33:** Eva 12:16 ✡ **26:3:** Tav 22:16-18 ✡ **26:7:** Tav 12:13; 20:2

itema vile uʼoxo susu vile noxou itema ano ʼo ilee semau, la tavaʼu itema
ane ne mo usoli.”
12 Aisaki muxoxoo ne xe iliʼi la sou muxaxai sou mutounu laʼilali seʼi
muluʼe no lia no xai ane anu muxaisou ne. No tauu ie ane ne, laʼilali no
xai ane ne, temanu piena misevile, xo IAUE mualusou anu Aisaki.
13 Aisaki muxali loxo itema tila vile maninasou lavuluti tavuʼalo mo
lavulutiu muʼokiʼoki tani manina.
14 Anu itema vile toxoxaʼa manina. Ta sipsipou iloʼa ta kau mo ta mitemau
sou ixaxaixu ne tavuʼalo misevile, la sou ta Pilistia oponeʼi masuau.
15 Xe miavuti la lexa taxataxasou e ta mitema sou xaixai noxou momu
Avalaamu miʼasou mine anu Avalaamu uxoxoolu ne, misovosovolou
mukalusi no anu lialia.
16 Xe Avimeleki muavuti la muvikalanu Aisaki aloxo ʼo, “Eni emasaxa lexe
nini naxoo no lia ʼo la uasi. Naxexesou tualasixe ʼo mo nalai naxoo vaʼaxu,
xo nexi tamomomo noxine la uasi. Nini xavineni misevile.”
17 Aisaki mulomu aloxo ne mukalu, la mulutu sou mulai. Mulai xoo la
muʼilii tualasou alavua no vanunu ne Xelalu ne sou mutulusou taasou ane.
18 Tatei la Avalaamu muxoxoolu ane, mo muʼasou lexa iou sou miie no
anu, ia iliʼi no anu soli noxou la ta Pilistia misovolou lexa taxataxasou ne
mukalusi. Ia Aisaki mulutu xe mulai muxolu ane, la anu muʼasou lexa
taxataxasou ne la. Muʼasou mukalu la mumoxoʼu ualaualasiʼa aloxo momu
mumoxoʼu no anu tei.
19 Alaxu vile la ta mitema sou xaixai noxou Aisaki miʼasou lexa iou vile
no vanunu e aneʼi milai mixolu no anu ne.
20 Xe ta mitema sou isaxisaxilaʼa ta kau ne Xelalu ne miavuti la iloʼa ta
mitema sou isaxisaxilaʼa ta kau noxou Aisaki miʼotosou lexa iou ane ne. Ta
mitema sou isaxisaxilaʼa ta kau ne Xelalu miavuti la mivikala lexe, “Lexa
iou ane ne, nexi naʼanexi.” Xe iliʼi la sou Aisaki mumoxoʼu lexa iou ane ne
lexe, “ʼOtosou”.
21 Ioxe, ta mitema sou xaixai noxou Aisaki miavuti la miʼasou xaʼa lexa
iou vile la. Xe iliʼi la ʼotoʼoto muxali no anu la. La sou Aisaki mumoxoʼu
lexa iou ane ne lexe, “Ulua”.
22 Xe Aisaki muavuti la musukusou xalee lia ane ta mitema sou xaixai
noxou miʼasou lexa iou no anu ne, ia musuku mulai no xalee vile sou
muʼasou lexa iou vile alavua la. Xe mumalei la ta mitema iʼotosou uasi, la
mumoxoʼu lexa iou ane ne lexe, “Xoluxolu laixesi”, xo anu muvikala aloxo
ʼo, “Vaimomo ʼo IAUE mulosinge tuala laixe sou taxolu laixesi no anu, mo
ulai iliʼi la nenge mimii tavuʼalo ne anu molu ulosinge no anu xoluxolu
noxinge no anu lia xalee ano ʼo.”
23 Xe iliʼi la anu Aisaki mutelai ne Beru-seva.
24 Xe no ʼolovoxo la IAUE mupalaʼa noxou la muvikalanu aloxo ʼo, “Eni
Lataua noxou mamine Avalaamu. Naʼume mamu, xo eni axoo noxine, mo
aalusine mo sou ta ʼiliʼiline mo ta xasixasine iloʼa ta ʼiluʼilusuneni ixali
tavuʼalo xo eni emasaxau itema sou xaixai noxilo Avalaamu misevile.”
25 Aisaki muavuti la muvalovalo no anu lavoʼo sou mutauuxu navu sou
muʼelaxaʼa ta sipsip sou mulinga no anu IAUE ualasou noxou IAUE. Xe
muavuti la muʼilii tuala sou mutulusou taasou no xalee lia ane ne. Xe ta
mitema sou xaixai noxou miavuti la miʼasou lexa iou vile kalumo a no xalee
lia ane ne.
26 ✡No voxo vile la Avimeleki molu no tuala ne Xelalu sou mulai
mumaisou Aisaki, la eiae Ausate e anu itema vile sou ulolosou Avimeleki
xavuxavutala mo Pikolu anu itema vile toxoxaʼa sou uuli noxiʼa ta mitema
sou ʼotoʼoto noxou Avimeleki ne ilou mimulinu sou milai noxou Aisaki.

✡ **26:26:** Tav 21:22

27 Iloʼa mimuamuaʼi xe milai mixali noxou Aisaki la mutaliʼisiʼa aloxo
ʼo, “Tatei la ngelavixo la ngekusailo la exexeesou liangenge, ia loxovaa la
ngingi ane a nganeʼe ngaxali noxilo ʼo la?”
28 Xe aneʼi tatalu ne miavuti la mikolinu taliʼiiou aloxo ʼo, “Vaimomo ʼo
nexi telavu lexe IAUE anu a uxoo noxine. La sou nexi temasaxa lexe nenge
nengeʼa tasakii xavutala vile no nixi noxinge nengeʼa.
29 Xavutala ane nenge nengeʼa tasakiinu ʼo aloxo ʼo, Mamu nini naʼoxo
masua uneʼe noxixe xo nexi taʼoxo masua noxinge uasi. Nexi teʼoxo laixesi
mulai noxingesi. Mo no voxo ane nini neʼumesou lianexe, la nexi iexi
muvaxainesi mole nelai opoone lelemesousi, ia laʼiaxene uasi. La sou nexi
temaisou lexe IAUE musuʼulineni laixe misevile.”
30 Xe Aisaki muavuti la muʼoxoxaʼa laʼilali toxoxaʼa sou miʼou xe miie.
31 Iloʼa miai xe miʼemo la iloʼa mixalixu masaxa vile toxoxaʼa lexe usoko
ane vaimomo mo ulai utalo iliʼi ne aneʼi iloʼa xoluxoluxaʼa vilesisi. Misakii
xavutala ane ne mukalu, la Aisaki musaxaneʼi sou milai, ia oponeʼi muai
seʼisisi.
32 No anu voxo ane nesi la ta mitema sou xaixai noxou anu Aisaki ne
mineʼe mixali noxou la mivikalanu aloxo ʼo, “Nexi teʼasou lexa iou vile la
lexa muxali mutelo no anu.”
33 Xe Aisaki muavuti la mumoxoʼu lexa iou ane ne lexe, “Seva (tavuʼalo)”.
La sou musoko no voxo ane ne mole muneʼe vaimomo ʼo ne, aneʼi
mimoxoʼu tuala ane ne lexe Beru-seva.
34 Ioxe, Esau tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu tamei (40), la muʼuluxe
eiae Iudi, Beri ʼolu sema. Beri anu itemasie Keti. Xe muavuti la muʼuluxe
Basemati, eiae Eloni ʼolu. Eloni kalumo anu itemasie Keti.
35 Aisaki ilee Liveka ixoxolu xe ieʼi uvavaxaiʼa ta sema tamei ne la, taneʼi
navuxuiʼa misevile.

27

Aisaki Mualusou Iakovo

1 Aisaki mumaulixu tauu ie piena misevile mole anu aululu manina. Iou
ne isivoxo mole umamalei la ua. No voxo vile, la anu muʼavalou ʼolu
laposalaxu Esau muneʼe noxou la muvikalanu aloxo ʼo, “Esau, ʼalixeni. Nini
ʼava?” La Esau mukolinu la muvikala lexe, “O! Eni a axoxoolu ʼo.”
2 Xe momu muavuti la muvikala aloxo ʼo, “ʼAlixeni, eni a amitema tila
mukalu, mole eni alavusou voxo ane sou eni asoli no anu uasi.
3 La sou eni emasaxaine lexe nanoʼu pasikomeni ilou tavimeni mo nalai
napaipaa mo navau xenixo miposi.
4 Xe naxali la naxutulalaʼu ukalu la naxutuxu xenixo laʼilali tuʼaxu
lailaixe loxo nexutuxu eʼou. Laʼilalixo ne uxutu ukalu la nanoʼu uneʼe
noxilo. Eni aʼou ukalu xe iliʼi la sou eni aalusine kaluxusou ka sou eni asoli.”
5 No voxo ane Aisaki upepelaʼu ʼolu Esau aloxo ne la Liveka a ilolomu. Xe
Esau mulutu la mulai mupaipaa.
6 Xe ane Liveka milomu aloxo ne xe milutu la milai mivikalanu ʼilie
Iakovo aloxo ʼo, “ʼAlixeni, nalomu. Alalae se ʼo elomusou mamine
upepelaʼu ʼolu Esau aloxo ʼo,
7 ‘Nalai napaipaa mo navau xenixo miposi mo naxutuxu xenixo laʼilali
tuʼaxu lailaixe loxo nexutuxu eʼou. Xe aʼou ukalu la sou eni aalusine kaluxu
no talaxu IAUE ka sou eni asoli.’
8 ʼAlixeni, nalomu noxilo. Mii maʼia ane avikalanenixu lexe naʼoxo alalae
ʼo, la namulinu vaikalaxenisi mo naʼoxonu.

9 Nalai no kalesiʼa ta mee ʼole mo nanoʼa tamei ta lailaixe ane uao
ileleme utetelo o mo ineʼe axaumusiʼa, xe axutuxuxou mamine laʼilalixu
e umasaxau utotomu,
10 la sou nanoʼu ilou ulai noxou sou uʼou, la sou anu ualusine xe iliʼi la
sou anu usoli.”
11 Ia Iakovo soxu ne muavuti la muvikalane nenu aloxo ʼo, “Atie, nini
nelavu lexe Esau ne anu vasimolu laxulaxusou, ia eni ʼo ne, vasimelo
muvelisi.
12 Loxo ʼo io anu uvavaʼou vasimelo xe ukasilo, la anu ulavusi lexe enisi
ane aʼoxo loloxu ne, la uʼoxo masualeli io ualusilo ua.”
13 Xe nenu miavuti la mikolinu vaikala aloxo ʼo, “Mii masua maʼia ne
uneʼe utelo ane noxilo eni anenine ʼo, ia nalaisi mo naʼoxo mii e elemolu
noxine.”
14 Anu mulomuxu vaikalaie nenusi mole mulai munoʼa ta mee loxo nenu
mimasaxaiʼa la muneʼeneʼi noxie sou miʼoxo xou momu laʼilali tuʼaxu
lailaixe loxo anu mumasaxau.
15 Liveka mixutuxu laʼilali ne mukalu, la milai minoʼu Esau tokolomou
lailaixe e muai no taasiʼa ne sou mitoxuʼu ʼilie Iakovo no anu.
16 Xe minoʼu mee sosou, ia laxulaxusou ka misakisakii muvaxa no avolu
xe no xolanu xo tokolomou vimou e mutaa ne, utaluxu xolanu uasi.
17 Xe miavuti la misulu veleti muvaxa noxou sou munoʼu ilou laʼilali
tuʼaxu lailaixe mulai noxou momu.
18 Mumuamuaʼi xe mulai muxali noxou momu la muvikala aloxo ʼo,
“Mamilo o!” “Maʼia?” Momu mutaliʼi mulivu mulai noxou aloxo ne. Xe
momu muavuti la muvikala aloxo ʼo, “Ngingi ta ʼaliʼalixe ne tamei, ia ʼenaʼei
noxinge ngongou ane uneʼe uʼavalilo ʼo?”
19 Xe anu Iakovo muavuti la mukolinu momu aloxo ʼo, “Eni Esau, ʼiline
laposalaxu. Natulu mo natalupexa mo naʼou laʼilalixene enoʼu muneʼe
noxine ʼo. Xe ukalu la sou naalusilo.”
20 Xe Aisaki muavuti la mutaliʼisou, “ʼAlixeni, nepalea loxovaa?” Iakovo
mukolinu la muvikalanu momu lexe, “Lataua IAUE noxine musuʼulileli la
sou eni exalisou palea.”
21 Xe Aisaki muavuti la muvikala lexe, “ʼAlixeni, nasuku uneʼe ʼalai mo
sou eni akasine mo axamulinu vasimene. Loxovaa nini Esau manina?”
22 Iakovo muavuti la musuku mulai ʼalai noxou momu sou mukasou sou
muxamulinu vasimolu. Xe muavuti la muvikalanu ʼolu aloxo ʼo, “Xolineni
loxo Iakovo xolinu, ia avone maumautunu ʼo examulinu la laxulaxusou
loxo noxou Esau.”
23 Muvikala aloxo ne, ia utongonu uasi xo vasimolu ne laxulaxusou loxo
Esau. Xe muavuti, la lexe ualusou la ua,
24 muavuti la mutaliʼisou la, “Loxovaa, nini Esau manina?” La anu
mukolinu lexe, “Ani, eni manina.”
25 Xe Aisaki muavuti la muvikalanu ʼolu aloxo ʼo, “Ioxe, nanoʼu laʼilali seʼi
e nexutuxu ne uneʼe mo aʼou. Xe ukalu la sou aalusine.” Iakovo muavuti
la munoʼu laʼilali ne mulai noxou momu sou muʼou. Munoʼu xou uaini
lumamo sou muiemolu kalumo.
26 Xe iliʼi la sou Aisaki muvikalanu ʼolu aloxo ʼo, “ʼAlixeni, nasuku uneʼe
ʼalai noxilo mo naʼaulaxo mo natimunu xaleleli.”
27 ✡Iakovo muavuti la musuku mulai ʼalai manina noxou momu paʼumolu
sou muʼaulaxu xe mutimunu momu xalenu, la momu mutumaʼu tokolo-
mou la tumaʼu lailaixe misevile, la sou mualusou. Muvikala aloxo ʼo,
“ʼAlixeni tokolomou ilou vasimolu ʼo tumatumaʼu lailaixe
loxo xai vile IAUE mualusou.

✡ **27:27:** Eva 11:20

28 Laixe Lataua molu ulosine ta oto kui'a sou usilisou liaxene
mo sou liaxene ne utuxu piena la la'ilalixene uleme laixe.
Anu molusi uitixene la'ilali ilou uaini piena.
29 ✡Ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi ne ixali loxo
ta mitema sou xaixai noxinesi.
Mo ta mitema sou xalexalee tuatuala ne'eine'ei ne ixolu no lia no laaxenesi.
Ta viivine ne ixolu no laaxenesi. Nini menesi nasaxila'a.
Ane'i kisi'a ane nini. Mo nenine ta xasixasie ilo'a ta 'ilusulusune
ane'i kalumo ne aloxo ne.
Ulai xe ta mitema imasaxa lexe ilingau Lataua sou
ulosine tu'umaxu sou u'oxo masuaneni,
la anu mii ane ne ulivui'a la.
Xe ane'i ane imasaxa lexe Lataua u'oxo laixe noxinesi mo ualusine,
la anu Lataua kalumo u'oxo laixe noxi'asi mo ualusi'a kalumo."
30 Xe Aisaki mualusou Iakovo mukalu mo mulaa mulai, io ili'i se la, la Esau e mulai mupaipaa xou momu 'ole mulivu muxali.
31 Anu kalumo muxutuxu xou momu la'ilali tu'axu lailaixe mo anu a unene'e noxou. Mu'unalai noxou momu la muvikalanu aloxo 'o, "Mamilo, natulu mo natalupexa mo na'ou la'ilalixene o se'i. Eno'u mune'e sou lexe na'ou ukalu la sou naalusilo."
32 Xe momu muavuti la mutali'i, "Nini 'ena'ei ne?" "Ua, eni Esau e 'iline laposalaxu o.", anu Esau mukolinu tali'iiou momu aloxo ne.
33 Xe Aisaki mulomu aloxo ne la mukuluke, la vasimolu mu'olo'olo. Xe muavuti la mutali'i, "Ia 'ena'ei e muvau miposi mo muno'u la'ilali mune'e eno'u 'o? Nini naxali uao ia eni e'ou la'ilali ne, mo alu kaluxusou ane elosou ne. Alu ane ne, uxolu noxou aloxo ne xo anu na'u mukalu."
34 Xe Esau mulomu aloxo ne la la'iaxu misevile. La sou mutaloxu iii mii e toxoxa'a loxo 'o, sou mutama. Xe muavuti la muvikala tamatama mulai noxou momu aloxo 'o, "Naalusilo kalumo, eni kalumo naalusilo, mamilo soxu!"
35 Momu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Vivine ane mune'e mukalavoileli o. Mo alu lexe eni aalusine no anu ane muno'u ne."
36 ✡Xe Esau muavuti la muvikala aloxo 'o, "Mukalavoileli alaxu vile ka tameisou ano 'o la. Uala ane Iakovo ne, laaxu mumomomo noxou manina. Eni 'o ne, eni laposalaxu, ia anu mune'e mukalavoileli la muno'u uala laposalaxu ne mulai noxou. Ka une'e u'umenu alusilo 'o la. Ia loxovaa, alu sevile la sou naalusilo no anu la uasi?"
37 Xe momu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Eni emuxaxu lexe anu uxali loxo tila noxine ne, mo ta minuminu ne ulai ili'i la ixolu loxo ta mitema sou upalupalusi'a noxou. Mo evikalanu lexe ulai ili'i la la'ilalixu tavu'alo misevile, mo uaini kalumo. Ia 'alixeni, eni mii vile la sou alosine la uasi."
38 ✡Xe Esau muavuti la mulingau momu la, "Mamilo, lexe alu noxine vile a uxoo noxine o, la naalusilo no anu. Naalusilo kalumo." Aliko soxu 'o mutaloxu iii sou mutama alaxu vile la noxou momu.
39 ✡Xe momu muavuti la muvikalanu aloxo 'o,
"Ulai ili'i la liaxene ne, lia laixe uasi.
Natounu la'ilalixene la uleme laixe uasi.
Mo ta oto kui'a umomomo sou usilisou xaixene uasi.
40 ✡Visomeni uulaxuneni no anu voxo ane lexe nini na'oto sou nakamulinuxene la'ilali.

✡ **27:29:** Tav 12:3 ✡ **27:36:** Tav 25:29-34 ✡ **27:38:** Eva 12:17 ✡ **27:39:** Eva 11:20 ✡ **27:40:** Tav 36:8; 2Ta 8:20

Vivine ne anu tila noxine.
Nini naxoo no laaxu sou anu upalupalusine sou naʼoxoʼoxo mixumixu.
Ia ulai iliʼi la nini laʼiaxene, la anu umomomo sou usaxilaʼine la ua.”

Iakovo Uʼume Ulai Noxou Lavani

41 Ia Esau ne laʼiaxu mo tanu masuau Iakovo misevile, xo momu
mualusou laixe, ia anu uasi. Xe muxoxoolu la xavutalau ukakamuli voteʼi
sou uvau vimou. Xe muavuti la muvikala aloxo ʼo, “ʼAlaʼalai sou mamilo
asou usoli. Usoli ukalu mo taʼasixu xe iliʼi la sou eni avau vivilo Iakovo ne.”
42 Xe Liveka neniʼa ilou milomu aloxo ne la mikalaa anaxeu ʼilie Iakovo
sou muneʼe noxie. Muneʼe muxali la ane mivikalanu aloxo ʼo, “Nalomu,
vivine Esau laʼiaxu mo umasaxa lexe uvene nasoli.
43 Nalomu mo naʼoxo aloxo eni alemolu noxine o. Nalutu ane alalae ʼosi
mo naʼume ulai noxou iameni Lavani, eni vivilo, anu a uxoxoolu ne Alani.
44 Nalai naxoo noxou ne mo lexe vivine tanu lelemesou
45 mo lexe iou siʼisou mii e neʼoxo noxou, la sou eni apalusou vile sou
ulai unoʼine uneʼeneni. Xo eni amasaxa lexe ngingi ta ʼalixe tamei ʼo mamu
ngakalu no voxo vilesisi.”
46 Alaxu vile la Liveka mivikalanu mulue Aisaki aloxo ʼo, “Eni amamaisiʼa
Esau ta semasemau tamei ʼo la opoleli laixuiʼa uasi, mo etotosa noxiʼa.
Male lexe Iakovo kalumo uʼuluxe sema vile noxiʼa ta Keti la, la male eni
ne asolisi.”

28

1 Xe Aisaki muavuti la muʼavalou ʼolu Iakovo mulai noxou sou mualusou
la muvikalanu pekiaʼu aloxo ʼo, “Mamu naʼuluxe semasie Kanani vile.
2 Nalai ne Mesopotamia no tuala noxou xasine mo sou naʼuluxe sema vile
lai ne, iameni Lavani ʼolu.
3 Lataua anu xaviinu misevile, molu uxolu noxine mo molu ualusou
taulaʼixene mo molu ulosine ta ʼiline tavuʼalo mo sou ulai iliʼi la ta mitema
tavuʼalo no xalexalee tuautala neʼeineʼei ne mamiʼa ane nini.
4 ✡Anu molusi ualusinge ngongiʼa ta ʼiliʼiline mo ta xasixasine iloʼa ta
ʼiluʼilusuneni aloxo anu mualusou Avalaamu. La sou ulai iliʼi la nini
natatananu lia ane nini nexoo no anu ʼo. Lia ano ʼo Lataua muʼitalonu
noxou Avalaamu.”
5 Aisaki muvikalanu ʼolu Iakovo aloxo ne mukalu la mupalusou sou mulai
ne Mesopotamia noxou Lavani. Lavani momu ane Betueli. Anu itemasie
Alamu. ʼOlu sema ane Liveka, eiae Iakovo ilou Esau neniʼa.
6 No voxo ane Esau mulomu lexe momu Aisaki mualusou vimou Iakovo
mo mupalusou mulai ne Mesopotamia sou ulai uʼuluxe sema vile lai ne, la
anu mulavu kalumo lexe no voxo ane anu Aisaki mulingau Lataua sou uxoo
noxou Iakovo, la anu mupelaʼu lexe mamu ulai iliʼi la uʼuluxe sema vile ne
Kanani.
7 La mulavu kalumo lexe vimou Iakovo mulomuxu vaikala noxiʼa momu
ilee nenu la sou ane anu mulai ne Mesopotamia ne.
8 Tavaʼu aloxo ne la sou anu Esau mulavu lexe momu Aisaki umasaxaiʼa
ta semasie Kanani uasi.
9 Ioxe, anu soxu muavuti la mulutu mulai noxou Isimaeli e Avalaamu ʼolu
iloʼa ta ʼolu. Mulai muxolu ane la sou muʼuluxe sema vile la. Ualasie lexe
Makaleti, Isimaeli ʼolu. Vimoe mulu ualasou lexe Nevaiote.

Iakovo Muaipiepiena ne Veteli

10 Iakovo mulutu ne Beru-seva sou mulai ne Alani,

✡ **28:4:** Tav 17:4-8

11 la mumuamuaʼi xoo mole anu asou ʼoloʼolovoxo. Mumuamuaʼi mulai
xe aso mulolo, la muxali no lia xalee vile, la mutalupexa sou muai ane.
Muavuti la munoʼu lavoʼo vile sou mutixalaxu.
12 ✡No ʼolovoxo, la muaipiepiena lexe mumaisou teetelo vile mutulu no
lia la mulai muxali avile teitexi no loxotolo, mo ta angelo noxou Lataua
ululuʼe itetelo no anu.
13 ✡Xe iou muvaxa la mumaisou Lataua muneʼe mutulu no paʼumolu.
Xe muavuti la muvikala aloxo ʼo, “Eni IAUE, Lataua noxou Avalaamu ilou
Aisaki. Ulai iliʼi la eni alosinge ngongiʼa ta ʼiliʼiline mo ta xasixasine iloʼa ta
ʼiluʼilusuneni lia ane nini naai no latanu ʼo.
14 ✡Ta ʼiliʼiline iloʼa ta xaisxasine mo ta ʼiluʼilusuneni ne itiitisiʼa uxali
tavuʼalo loxo lialia no lia ʼo. Xe ulai iliʼi, la sou aneʼi isukususukunu
pilipilixasou lialiaxaʼa ʼo ulai umomoxu atume iou tamiʼa o sou ilai ixolu
no anu. Eni aalusiʼa ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi no anu voteʼi
vilesisi. Voteʼi ane ne, nini ta ʼiliʼiline mo ta xasixasine iloʼa ta ʼiluʼilusuneni.
15 Mo nalomu la, eni axolu noxine mo asaxilaʼine no anu muamuaʼixene
no xalexalee tuatuala ane nini nalai no anu. Xe iliʼi, la alivulixene uneʼe no
lia ʼo. Umomomo sou eni aʼumesine uasi, axoo noxine mo sou mimii e eni
elemolu lexe eni aʼoxo noxine ne uxali maninasou.”
16 Aliku ʼo mukuluke xe mutulu la mutalupexa xe tanu tema, la sou
muvikala aloxo ʼo, “Manina, IAUE a uxoo no lia xalee se ane eni eai mo
ane axoxoo no anu ʼo, ia eni alavusou uasi.”
17 Mumamaʼu misevile, la sou muavuti la muvikala aloxo ʼo, “Eni
emamaʼu misevile xo tuala ano ʼo, iou vilemo. Anu Lataua taasou ano ʼo,
mo aitengasou ane mukisi mulai teitexi no opo loxotolo e emaisou ʼo.”
18 Muai ne xe mutulu no kakau no sivo, la munoʼu lavoʼo e mutixalaxu no
ʼolovoxo sou mulaanu muluʼelai no lia, loxo atola sou sosovo. Mutulusou
mukalu la munixiʼu ovu vile lexaxu no latanu sou musosovosou tani ano ʼo
lexe Lataua naʼu.
19 Xe iliʼi, la sou mumoxoʼu lia xalee ane lavoʼo kisou mutulu no anu ne
lexe Veteli. Tei la ilemolu tuala xalee ane ne lexe Lusu.
20 Xe Iakovo muavuti la mupalaʼalixu tanu mulai noxou Lataua, la mu-
vikala aloxo ʼo, “Lexe nini naxoo noxilo mo nasaxilaʼilo no anu muamuaʼi
noxilo ano ʼo, mo naitixo laʼilali ilou tokolomo
21 mo lexe eni alivu mo alai axali noxou mamilo taasou, la sou nini Lataua
noxilo manina.
22 Lavoʼo kisou e eʼasixu ne, anu sosovo lexe nini taasine ane. Xe ulai iliʼi
la mimii maʼimaʼi ane nini nalosilo mo naitixo ne, eni akalipalaʼanu la nini
naʼa nini paʼusou sevile loxo vile no anu mavulovexa ane eni alosine ulivu
ulai noxine.”

29

Iakovo Muxali Noxou Iau Lavani

1 Iakovo muvikala aloxo ne sou mupalaʼalixu tanu mulai noxou Lataua
mukalu, la sou anu muavuti sou musokou muamuaʼi noxou sou ulai.
Mumuamuaʼi ne, la mulalai aloxo no xalee lia ane aso uxaxali utetelo no
anu.
2 Mumuamuaʼi mulalaisi xe musuʼa iou loxo ʼosi la mumaisiʼa ta sipsip
laʼoluxaʼa tatalu ane misuʼa laʼoluxaʼa miai mixaliliiou iou lexa vile. Ta
sipsip ne, mineʼeneʼi sou iieneʼi ane, ia mineʼeneʼi la iieneʼi palea uasi xo
lavoʼo toxoxaʼa te ipipalopaloʼu sou uxexesou taxa e lexa uxaxali utelo no
anu ne uao.

✡ **28:12:** Ioa 1:51 ✡ **28:13:** Tav 13:14-15 ✡ **28:14:** Tav 12:3; 22:18

3 Ta mitema sou isaxisaxilaʼa kalumo a ixoxoomaieʼi. No voxo ane sou
ta mitema sou isaxisaxilaʼa ta sipsipiʼa ineʼe sou iieneʼi, la aneʼi ipipaloʼu
lavoʼo to ne uxexesou lexa iou sou ta sipsipiʼa iie. Xe ukalu la sou aneʼi
ipipaloʼu ulivu no tanixu la.
4 Iakovo mumuamuaʼi musuku mulai ʼalai manina noxiʼa sou mutaliʼisiʼa
aloxo ʼo, “Ta vivilo, ngingi sou tuala neʼei?” Aneʼi mikolinu la mivikala lexe,
“Nexi sou tuala ne Alani.”
5 Xe anu muxiu vaxa la mutaliʼisiʼa la, “Ia ngingi ngelavusou itema e
ualasou lexe Lavani o? Eiae Naola ʼolu.” “Ani, nexi telavusou.” Aneʼi
mikolinu aloxo ne.
6 Xe muavuti la mutaliʼisiʼa la aloxo ʼo, “Ia loxovaa, anu laixenusi?” “Ani,
anu laixenusi. Namalei, ʼolu sema Lakeli ane ineneʼeneʼi ta sipsip noxou
ʼole.” Aneʼi mikolinu aloxo ne la.
7 Xe anu muavuti la muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Aso a uao teitexi ʼo mo
umomomo sou ngingi ngalivulixaʼa ta sipsip ilai no nano no taasiʼa palea
uasi, ia nganavaa e ngaieneʼi palea mo sou ukalu la ngalailixaʼa sou iʼani
iaʼeiaʼe ua o?”
8 Xe aneʼi miavuti la mivikalanu lamana aloxo ʼo, “Nexi talavusou taʼoxo
loxo ne uasi. Nexi taxoomaieʼi ta menexixe mo lexe aneʼi ixalixaʼa ta
sipsipiʼa no lexa iou ʼo ukalusi, la sou nexi tapipaloʼu lavoʼo uxexesou lexa
ʼo taxanu, la sou ta sipsipmexi ʼo ne, iluʼe sou iie alaxu vilesisi.”

9 Anu Iakovo iloʼa aneʼi ane miuli mineʼe no lexa iou ne, ivivikala ia Lakeli
ane mipasipaa mo mineʼe mixalixaʼa mamie ta naʼu ta sipsip no lexa iou ne.
Xo ane ilavusou isaxisaxilaʼa ta sipsip noxou mamie.
10 Xe aliku ʼo iou muvaxa loxo ʼo la iau ʼolu ane mineʼeneʼi ta sipsipou ʼo,
xe muavuti la molu mulai sou mupipaloʼu lavoʼo muxexesou lexa iou sou
muieneʼi.
11 Xe muavuti la mutimunu xalene tei ʼo sou muvikala “aso laixe” mulai
noxie mo mutaloxu tama xo anu muʼosasie.
12 Xe iliʼi la sou muvikalane lamana, “Eni vivilo tavuna ane nini ʼo, iaxe
ane mamine Lavani ne, xo mamine vimou sema e ualasie lexe Liveka, ane
eni atie.” Xe sema ʼo miavuti no lia ʼo la ane miiave milai noxou mamie sou
miaʼalou.
13 Lavani mulomu lexe iau ane muneʼe muxali ʼo xe, muavuti la muiave
mulai mualaxu sou muʼosasou. Muavuti vaxa la muʼaulaxu ka mutimunu
xale. Xe mukasi vaxa no avolu la munoʼu muʼunalailixu no taasou. Xe iliʼi,
la sou anu muvikalanu iau lamana noxiʼa momu ilee nenu mo vimou, xe
muaʼalouxu mimii ane muxali noxou no anu muamuaʼi noxou.
14 Xe Lavani mulomu noxou iau aloxo ne xe mukalu, la muvikala aloxo
ʼo, “Manina musuku, nini ne noxilo manina. Nenge nengei ienge lavoʼo
vilesisi.” La sou Iakovo muxoo noxou iau ne, soʼio vile.

Iakovo Muʼuluxaʼa Lea Ilee Lakeli

15 Xe no voxo vile, la Lavani muvikalanu Iakovo, “Nini naxoxoo noxilo
ʼo sou nasuʼusuʼulilelixu mixomixo vitanisi loxo ʼo uasi. Loxo ʼo io nini
xavutalameni uexe lexe, eni alotoneni uasi o xo, nini noxilosi. Uasi, eni
emasaxa lexe alotonenixu xaixai e nini nasuʼusuʼulilelixu ʼo. Nemasaxa
lexe alotoneni no anu taʼei?”
16 No tauu ie ane Iakovo mulai muxoo noxou iau ne la iau ta ʼolu ta sema
tamei ne, aneʼi ta vuanga. Ane laposalaxu ne, ualasie lexe Lea, xe ane no
talie Lea ne ualasie lexe Lakeli.
17 Lea ne, iei laixe malaxo uasi, ia Lakeli nesi, iei laixe misevile.

18 Xe Iakovo muavuti la mukolinu taliʼi noxou iau Lavani aloxo ʼo, “Eni
emasaxa lexe axoo noxine ʼo tauu ie muxatele tamei mo axaxaixene, lexe
nini nemasaxa lexe eni aʼuluxe Lakeli.”
19 Iau Lavani muavuti la muvikalanu aloxo ʼo, “Anu mii vile uasi, eni
aʼitalone noxine sou naʼuluxe, xo ʼenaʼei ane uxoxoo noxilo ʼo sou uxaxaixo
la sou eni aʼitalone noxou sou uʼuluxe?”
20 Anu muxolu xe muxaxaixu iau tauu ie muxatele tamei sou uʼuluxe
Lakeli ne. Tanu muʼoxoxe la tauu ie muxatele tamei ne loxo, voxo moso
tatalusi no xavutalau.
21 Muxolu sou muxaxaixu iau ne, xe tauu ie muxatele tamei mulai
mukalu, xe mulutu la mulai muxali noxou iau, la muvikala aloxo ʼo,
“Nanoʼe ʼiline ineʼe mo aʼuluxe, xo tauu ie eni elemolu lexe eni axoo sou
axaxaixene no anu ane mukalu ne.”
22 Xe Lavani muavuti la muʼoxonu laʼilali sou iau ilee ʼolu Lakeli
taulaʼixaʼa. Mukala anaxu mulai noxiʼa ta mitema no nano no tuala ne,
sou mineʼe no anu laʼilali ane ne mukalusi.
23 Xe no ʼolovoxo la Lavani unoʼe Lakeli ilai noxou iau loxo mulemolu
tei ʼole ua, mukasivaxa noxie vimoe tila Lea mole mulailixe noxou sou ilou
miai no ʼolovoxo ne.
24 Lavani munoʼe sema vile noxiʼa ta sema e ixoxoo noxou sou upalu-
palusiʼa sou iʼoxoʼoxo mixumixu ne sou ie ʼolu Lea. Sema ne ualasie lexe
Silipa.
25 Miai xe mitulu no kakalu xe, Iakovo iou muvaxa loxo ʼo, la ano ʼo Lea
mo ane ilou miai ʼo. Xe aliku ʼo muavuti la mulai muxali noxou iau la
muvikalanu aloxo ʼo, “Loxovaa ane nini neʼoxo ʼilixo ano ʼo muneʼe noxilo
loxo ʼo? Eni exaxaixene ʼo sou lexe eni anoʼe Lakeli, ia loxovaa la, nini
neʼoxo loloxo loxo ʼo?”
26 Xe iau muavuti la muvikalanu lamana aloxo ʼo, “Lai noxixe ʼo, nexi
talavusou tavaitaulaʼineʼi ta ʼilixe ta sema ane mipaa no taliʼa ta laposalaxu
tei uasi. Ta laposalaxu ane nexi tavaitaulaʼineʼi tei.
27 Ia naxolu ʼo mo voxo sou taulaʼi ano ulai usivita no anu voxo muxatele
tameisou ʼo ka sou eni anoʼe Lakeli ilai noxine, lexe nini namasaxa lexe
naxolu tauu ie muxatele tamei la sou naxaxaixo. Xo eni masaxa noxilo
aloxo ne.”
28 Xe Iakovo muavuti la muvikalanu iau lexe, “Anu mii vile uasi.” Xe
voxo sou taulaʼi ane miʼoxo tei ʼole mulai musivita, la sou Lavani munoʼe
ʼolu Lakeli sou mulailixe noxou iau Iakovo sou muʼuluxe.
29 Ka munoʼe Vila mulailixe noxie ʼolu Lakeli ne sou ipalupalusie sou
iʼoxoʼoxo mixemixe.
30 Iakovo munoʼe Lakeli kalumo sou milai ilou miai. Anu mumasaxaie
Lakeli misevile noxie Lea. Xe muavuti la mumulinu masaxa noxou iau sou
muxolu tauu ie muxatele tamei la sou muxaxaixu.

Iakovo ta ʼOlu

31 Iakovo iloʼa ta semasemau tamei ne ixoxoolu, la anu ulai ilee Lea
ixoxoo malamalaxo uasi, ia Lakelisi ane ilou itautinaneʼi misevile. Xe IAUE
mumalei la mumaisou aloxo ne, la tanuxe Lea la sou musuʼuline la ane
opoone. Ia Lakeli ne uasi.
32 Iloʼa mixoxoo xe iliʼi la sou Lea mivoʼo ʼilie vile mulu. Xe miavuti la
mivikala aloxo ʼo, “IAUE mulavusou tuʼumaxu ane muxoo noxilo. Anu
manina lexe muluxeni umasaxailo manina.” La sou mimoxoʼu ualasou lexe
Luven.
33 Xe iliʼi la, la Lea opoone la mivoʼonu ʼilie mulu vile la. Xe miavuti
la mivikala aloxo ʼo, “IAUE muitixeni keakea mulu ʼo xo anu mulavusou

lexe Iakovo ne umasaxailo malaxo uasi.” La sou mimoxo'u ualasou lexe Simeoni.
34 Xe ili'i la, ane opoone la. La mivo'onu 'ilie vile mulu la. Xe miavuti la mivikala aloxo 'o la, “Vaimomo 'o eni elavu lexe eni muluxeni maasi la anu masaxa noxou utila une'e noxilo mo unene'e noxilo sou noxi'a ilo'a ta 'olu taxoo tapita utotomu, xo eni ane evo'one'i ta 'olu tatalu ta mulu 'o.” La sou 'ilie ane ne, ane mimoxo'u ualasou lexe Levi.
35 Xe ili'i la, ane opoone la. La mivo'onu 'ilie vile mulu la. Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, “Vaimomo 'o eni a'iti IAUE ualasou sou molomolo ano 'o la.” La sou ane mimoxo'u ualasou lexe Iuda. Io, ili'i la ane ivo'o la ua.

30

1 Leasi ane ipapalaa loxo ne, ia Lakeli uasi, la opoone masuaie vimoe Lea ne misevile. La sou milutu milai noxou Iakovo la mivikalanu aloxo 'o, “Eni emasaxa lexe apalaa ta 'alixe kalumo. Xe uasi, la eni emasaxa lexe asolisi.”
2 Xe mulue la'iaxu la muvikala toxoxa'a noxie aloxo 'o, “Nalavusou lexe Lataua molusi ane mumasikalaneni uasi? Eni Lataua sou axalixu keakea no oponeni uasi. Anu molusi mumomomo sou u'oxonu ane ne.”
3 Xe Lakeli miavuti la mivikalanu mulue aloxo 'o, “Ioxe, nano'e Vila, sema sou xaixai noxilo 'o mo, ilai ngongou ngai la sou ane ivo'onuxeni keakea. Keakea e ane ivo'onu ne, nenu ane eni 'o.”
4 Mivikalanu mulue aloxo ne, xe ili'i la sou milai mivikalane Vila lamana no anu masaxa noxie ane, ane mipala'alixu noxou mulue ne. Xe ili'i la sou mino'e Vila ne milai noxou Iakovo sou ilou miai loxo semau. Mulai noxie
5 la sou opoone xe ili'i la sou mivo'onu keakea mulu noxou Iakovo.
6 Xe Lakeli miavuti la mivikala aloxo 'o, “Lataua mumaisou mo mulavu no anu tu'umaxu ane Lea mi'oxo'oxonu mune'e noxilo la sou mulomuxu linga noxilo la ane muitixeni keakea mulu 'o.” La sou ane mimoxo'u ualasou lexe Den.
7 Xe ili'i la Vila opoone la, la mivo'onu keakea vile la.
8 Xe Lakeli miavuti la mivikala aloxo 'o, “Nexi noxie Lea te'oto'oto xoo mole, vaimomo 'o eni euli.” La sou ane mimoxo'u keakea ne ualasou lexe Napitali.
9 Lea mixoxoolu xe milavu lexe ane imomomo sou ipalaa la ua la sou ane miavuti kalumo sou mino'e sema sou xaixai noxie ualasie lexe Silipa sou milailixe noxou Iakovo. Silipa milai mixolu noxou Iakovo loxo semau.
10 Ilou mixoxoolu ne, xe ane mulai noxie xe opoone, la sou mivo'onu keakea vile mulu.
11 Xe Lea miavuti la mivikala aloxo 'o, “Voxo laixe muxali.” La sou ane mimoxo'u keakea ne ualasou lexe Xati.
12 Ilo'a mixoxoolu xe ili'i la, la Silipa mivo'onu 'ilie tameisou mulu.
13 Xe Lea miavuti la mi'osa misevile la mivikala aloxo 'o, “Vaimomo 'o, eni 'osa'ila toxoxa'a manina uxoo noxilo. Ulai ili'i, la ta sema tavu'alo ivikala lexe eni asema sou 'osa'ila.” La sou mimoxo'u keakea ne ualasou lexe Aselu.
14 No tauu ie ane ne la, uiti munene'a mole Luven, Lea 'ilie laposalaxu ne, mulai no xai, la iou mulai mutukumusou ovu vile seseenu. Ngiaxu ne sou i'oxoxa'a ta sema mii no anu. Muavuti la mulai mu'elesou ngiangiaxu ne sou mulailixu noxie nenu no tuala. Muno'u xe muxalixu noxie la nenu kokope Lakeli ne mimaisou, la milai noxie vimoe Lea la mivikalane aloxo 'o, “Loxovaa umomomo sou naitixeni se'i?”
15 Xe Lea miavuti la mivikalane aloxo 'o, “Neno'u muluxeni mo a ulai uxoxoo noxine ne ia, nini a nene'e 'o sou lexe nano'u 'alixe miu 'o la, ne?”

Xe Lakeli miavuti la mikolinu vimoe vaikalaie aloxo 'o, “Lexe nini nalosilo mii ne, la eni avikala Iakovo la ngongou ngaai maasi no 'olovoxo.”
16 Mixoxoo xe 'olo'olovoxo, la Lea mialaxu Iakovo. Milai xe mixalisou mine ulilivu une'e no tuala, la mivikalanu aloxo 'o, “Maasi no 'olovoxo la nane'e sou nengei taai, xo eni elotoneni noxie Lakeli no anu ovuxa'a ta sema ngiaxu e Luven 'alixe miu ne molu muno'u no xai.” Iakovo mulomuxesi mole no 'olovoxo la mulai noxie sou ilou miai.
17 Xe ili'i, la Lea milinga noxou Lataua la anu tanuxe la sou ane opoone. Mixoxoo xe voxo sou ivo'o 'ilie ne muxali, la sou mivo'onu 'ilie mulu ta'uvesou.
18 Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, “Eni e'italone Silipa sema sou xaixai noxilo milai noxou muluxeni la sou ane Lataua tanuxo la mulosilo keakea soxu e lailaixe 'o.” La sou mimoxo'u ualasou lexe Isikali.
19 Isikali muxoxoo xe tila, la sou nenu ne opoone la, la mivo'onu 'ilie mulu muxatele vile sou la.
20 Xe miavuti la mivikala aloxo 'o, “Lataua mulosilo mii vile toxoxa'a 'o la. Iakovo vaimomo 'o ne anu u'osa misevile mo u'iti ualasilo mo utoxoleli xo eni evo'one'i ta 'olu muxatele vile.” La sou mimoxo'u ualasou keakea ne lexe Sevulon.
21 Xe Sevulon mulai muxali tila, la Lea opoone la. Mixoxoo xe voxo muxali sou mivo'o, la mivo'one 'ilie sema vile. La sou mimoxo'u ualasie lexe Tina.
22 Tauu ie piena mulai mukalu, ia Lakeli ne ipalaa uasi manina. Ia vaimomo 'o, Lataua tanuxe la sou mulomuxu linga noxie la sou molu mululusie. Mululusie ne, la anu maxuveni la ua, ane opoone.
23 Mixoxoo xe voxo muxali sou ivo'o no anu, la sou mivo'onu 'ilie vile mulu. Xe aliku 'o miavuti la 'osa'ila misevile, la mivikala aloxo 'o, “Vaimomo 'o, eni a'osa xo Lataua tanuxo mo molu mukalusou tu'umaxu noxilo, mole eni umomomo sou amaela no anu mii vile la uasi.
24 Mo eni emasaxa lexe anu molu uitixeni keakea mulu vile la.” Xe miavuti la sou mimoxo'u keakea ane, ane mivo'onu ne lexe Iosepu.

Ta Temene Noxou Iakovo Mixali Tavu'alo

25-26 Lakeli mivo'o Iosepu mukalu, xe ili'i la momu Iakovo mulai muxali noxou iau Lavani la muvikalanu aloxo 'o, “Eni ene'e exoo noxine 'o mo exaxaixene piena misevile sou lailotosi'a ta sema tamei 'o mo ta 'ili'ili'a. Mo nelavusou lexe exaxaixene laixe misevile. Ia vaimomo 'o eni emasaxa lexe na'italonexi noxi'a ta semasemaxeni ilo'a ta 'ili'ilixe noxi'a mo talivu uali no tualasilo.”
27 Lavani muavuti la mukolinu vaikalau iau Iakovo aloxo 'o, “Laixe no anu vaikalameni, ia loxo nalomu 'o mo eni alemolu mii 'o. Eni exoxoo la emaisou aloxo 'o, IAUE tanuxo la musu'ulileli xo nini ane nene'e nexoo noxilo 'o.
28 Ia navikalaleli laixe no anu mii ane nini namasaxau, la sou eni alosine sou nini naxolu la, sou naxaxaixo.”
29 Xe Iakovo muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Nini nelavu no anu xaixai ane eni ene'e exolu 'o la e'oxo'oxonu. Mo nini nelavusou kalumo lexe eni esaxila'a ta sipsipmeni lailaixe misevile, mole ane vaimomo ane'i mixali tapiena misevile.
30 Tatei la ta sipsipmeni ne tavu'alo uasi, ta ta'ei mososi. Ia musoko no tauu ie ane eni ene'e exoo noxine mo mune'e mutalo vaimomo 'o ne, ta sipsipmeni mipaa tavu'alo misevile. Xo IAUE muxolu noxilo sou musu'ulileli no anu xaixai noxilo la sou anu musu'ulineni. Ia vaimomo 'o eni emasaxa lexe nexi mexi mii se'i sou nexi mexe tasaxila'u va'axu mo.”

31 Xe iau muavuti la mutaliʹisou aloxo ʹo, “Ia mii maʹia ane eni alosine?”
Xe Iakovo muavuti la mukolinu aloxo ʹo, “Nalosilo mii vile mamu. Ia lexe
naʹoxo aloxo eni alemolu ʹo, eni axolu la mo alai aoleneʹi ta sipsipmeni mo
asaxilaʹa.
32 Alai maasi, la ieli uiloiʹa laixe mo sou asosovosiʹa laixe. Asosovosiʹa
ta sipsip ta ʹiliʹiliʹa ane ta muximuxi mo ane matomatovineʹi iloʹa ta mee
ane matomatovineʹi kalumo. Aneʹi ane ne eni anoʹa ukalusi loxo lailotosou
xaixai tapiena e eni eneʹe exoo noxine la eʹoxoʹoxonu ane.
33 Ulai iliʹi xe nini naneʹe sou nataxuneʹi laixe xe namaisiʹa lexe eni enoʹa
aloxo elemeʹa noxine ne, la lexe eni evikala manina. Xe naneʹe xe namaisiʹa
seʹi vasimeʹa loxo eni elemeʹa noxine uasi, la lexe aneʹi ane ne epakalineʹi
ane.”
34 “Anu laixesi. Tamulinu aloxo nelemolu ne.” Lavani mukolinu iau
Iakovo vaikalau aloxo ne.
35 Xe muavuti la no voxo ane nesi ne, mulai munoʹa ta mee ta mulu xe ta
sema latala e ta kea ia matomatovineʹi iloʹa ta sipsip ta muximuxi ne sou ta
ʹolu misaxilaʹa.
36 Xe iliʹi la sou mumulineʹi ta ʹolu sou iloʹa milailixaʹa ta meeiʹa iloʹa ta
sipsipiʹa ne. Mimuamuaʹilixaʹa voxo tamei xe tatalu sou la sou mixalixaʹa
no xalee lia ane lexe aneʹi ilailixaʹa no anu ne. Ia Iakovo muxolixaʹa
paʹusiʹa ne sou musaxilaʹa.
37 Iakovo muxoxoolu ne, xe iliʹi la sou mulai muxoxola ovu iouiou seʹi
avoavolu ka muviliʹisou ovu avoavo ne sou kalaxaʹa keakea no nano ʹole
mupalaʹa, ia usuluki uasi.
38 Xe muavuti la mutavulenu ovu avoavolu ne mulai sou mulaalaa no
paʹumolu lexaxaʹa ne sou lexe aneʹi ineʹe sou iie la lexe ovu avoavolu ne a
ututulu no talaxaʹa sou imamaisou. Xe ineʹe sou iie
39 la ivavailo no paʹumolu ovu avoavolu e mulaalaa ne, la sou isuluneʹi
ta ʹiliʹa la xooxoolaxaʹa aloxo ne.
40 Xe Iakovo muavuti, la munoʹa ta sipsip iloʹa ta ʹiliʹiliʹa ane ngolangolaʹa
sou milai mixolu vaʹaxu, ia ta sipsip iloʹa ta mee ane ngolangolaʹa mo ane
ta muximuxi ta mulu iloʹa ta sema noxou Lavani ne mixolu ne sou ane ta
mulu ivavaialoneʹi ane ta sema. Muʹoxo voteʹi ane ne, la ta sipsip iloʹa ta
mee ane misuluneʹi alavua ne anu ta naʹusi, ia upitaneʹi iloʹa ta mee ane
noxou Lavani uasi.
41 Uxoxoo xe umalei lexe ta sipsip iloʹa ta mee ane xavineʹi mo ta lailaixe
ialuxaʹa xe ineʹe sou iie xe umalei lexe aneʹi a sou ivaialo, la anu upasipaa
ulai unoʹu ovuovu avoavolu ʹole sou uneʹe ulaa no talaxaʹa sou aneʹi
ivavaialo la imamaisou,
42 ia aneʹi ane ta lailaixe mo xavixavineʹi uasi ne, anu iou uvaxaʹiasi. La
sou mulai iliʹi la ta sipsip iloʹa ta mee ane ta laixe mo xavineʹi musuku ane
anu ta naʹu. Xe aneʹi ane xavineʹi uasi, ane Lavani ta naʹu.
43 Anu muʹoxo aloxo ne la sou ane, anu muxali itema vile toxoxaʹa
manina. Miumiu piena misevile. Ta sipsipou iloʹa ta mee mixali tavuʹalo
misevile. Ta mulu iloʹa ta sema sou upalupalusiʹa sou iʹoxoʹoxo mixumixu
ne tavuʹalo misevile, mo ta kameli iloʹa ta donki kalumo.

31

Iakovo Muʹume Mulai

1 Iloʹa mixoxoo ne xe alaxu vile, la Iakovo mulomu lexe iau, Lavani ta ʹolu
ta mulu misuʹanu vaikala vile. Mivikala aloxo ʹo, “Iakovo to ne muneʹe
la, iu mimii uasi ia, muneʹe muxolu noxinge nengeʹa maminge mole ane

mutaxusou maminge miumiu mukalu 'o. Mole ane anu muxali itema sou
lavuluti vile manina."
2 Mami'a kalumo ne, iau Iakovo umamaisou, la iou la'ila'iaxu mo
uvivikalanu lailaixe loxo tei uasi, muxiu mo loxo iou ututumasi.
3 Xe IAUE muavuti la muvikalanu Iakovo aloxo 'o, "Naxoxoo 'o uasi,
nalutu mo nalivu ulai no lialiaxa'a mamine ilo'a ta minemineni xo eni
kalumo alai axoo ane sou axoo noxine sou asaxila'ine."
4 Xe Iakovo muavuti la mukalanu anaxui'a Lakeli ilee Lea sou milai noxou
e uxoxoolu sou usaxisaxila'a ta sipsip ilo'a ta mee no anu.
5 Ilou milutu xe milai mixali noxou, la muvikalane'i ilou, "Emaisou
maminge ngongou, la maulixu muxiu. Tei, la nenge'a ta'osa'osasinge
ngato'o mo uvivikalanenge nenge'a ne lailaixe loxo 'o, ia vaimomo 'o ne
uasi manina, emaisou iou ne, la iou masuailosi. Ia Lataua noxou mamilo
Aisaki ane uxoxoo noxilo 'o.
6 Ngingi ngongou ngelavu lexe, eni exaxai misevile xou maminge
ngongou,
7 ia anu mukalavoileli alaxu mavulovexa la ulotoleli uasi. Mu'oxo 'ilixo
ane ne noxilo ia umomomo sou u'oxo 'ilixo vile masua une'e noxilo uasi xo
Lataua a uxolu noxilo.
8 Muvikalaleli lexe ta sipsip ilo'a ta mee ane tolotolone'i ne eni ta
na'axeni. Ioxe, ane'i isulu xe tolotolone'i ukalusi, la anu uxiunu la lexe
eni ta na'axeni ane misa'esa'eutu.
9 La sou ane Lataua muno'a maminge ngongou ta sipsipou ilo'a ta meeu
la ane mune'e muitixeni 'o.
10 No tauu ane ta mee ta mulu ane'i sou ivaialone'i ta mee ta sema, la
eni eaipiepiena lexe emaisi'a ta mee ta mulu ane tolotolone'i mo ane'i ane
misa'esa'eutusi ane mivaialone'i ta mee ta sema ne.
11 Xe angelo noxou Lataua muavuti la mu'avalilo, 'Iakovo,' la eni ekolinu
'O! Ma'ia?'
12 La anu musolonu vaikala la, 'Natulu mo namalei ta mee ta mulu
ane tolotolone'i mo ane ngolangola'a mo ane'i ane misa'esa'eutusi ane
ivavaialone'i ane'i ane ta sema. Eni emaisou 'ili'ilixo e Lavani mu'oxo'oxo
noxine ne mukalu, la sou ane eni e'oxo vote'i ano 'o sou usu'ulineni.
13 ✡Eni e avivikalaneni 'o, eni Lataua e epala'a noxine ne Veteli, anu
lia xalee ane nini nelaa lavo'o e netixalaxu ka nenixiu ovu vile lexaxu no
latanu sou nepala'alixu taneni mune'e noxilo. Ia, alalae 'osi ne, nataxusou
mimemimeni mo nalivu ulai no liaxene.' "
14 Lakeli ilee Lea milolomu noxou mului'a ilou aloxo ne mukalu, la
ilou mikolinu, "Nexi umomomo sou tano'umexi mimii se'i noxou mamixe
miumiu 'o uasi.
15 Xo anu mu'oxonexi loxo nexi ta 'olu uasi, nexi ta sema sou tuala va'axu
mo a. Muno'u 'ulusixe ne ia musu'a mukalu ne.
16 Mimii tavu'alo e Lataua muxexe noxou mamixe avolu ne, une'e nexi
noxi'a ta 'ili'ilixe mii mexi ukalusi. La sou nexi umomomo sou tamulesine
uasi. Namuli aloxo Lataua muvikalaneni ne."
17 Xe ili'i la sou anu mutelone'i ta semasemau ilo'a ta 'ili'ili'a noxi'a ta
kameli.
18 Anu mutelone'i mukalu la muolene'i ta sipsip ilo'a ta mee sou
muulaxune'i sou milai. Lavulavuluti'a e muno'u ne Mesopotamia ne,
mutavulenu kalumo sou mulailixu ne Kanani noxou Aisaki.
19 Lavani ne ulavu uasi, xo mulai no paxa mo a uxoxotosou ta sipsip
laxusi'a. Lakeli miavuti la milai mipakaline'i ta miiu e mupuine'i sou
isaxila'u taasou sou mino'a milailixa'a.

✡ **31:13:** Tav 28:18-22

20 Itemasie Alamu kena Lavani ne, 'ei muvikala lamana no anu lailutu
ane ne. Iakovo xavutalau lexe, ane'i ipasikisi mo ilai.
21 Mitaxusou mi'ami'a tavu'alo ne mukalu, la mipasikisi mole milai.
Mimuamua'i xoo xe, milai la mixisa'isou lexa toxoxa'a Iupileitisi. Mix-
isa'isou mukalu la sou mimuamua'i milai loxo no laxalaxa'ilu ne Xileati.

Lavani Mumulinu Iakovo

22 Iakovo ena milai mo voxo tatalu mupolo, ia ili'i la sou ta mitema se'i
milai mivikalanu Lavani lexe Iakovo ane mupasiki mo mu'ume mulai ne.
23 Xe Lavani mulomu aloxo ne, la mutaxusi'a ta minuminu se'i sou ilo'a
mimuline'i. Mimuline'i milalai xoo xe, voxoxa'a muxatele vile mukalu xe
muxatele tamei sou, la sou mixalisi'a no laxalaxa'ilusie Xileati.
24 Mixali xe 'olovoxo la ilo'a miai. Lavani muai la muaipiepiena lexe
Lataua muxali noxou la muvikalanu aloxo 'o, "Nelelemulinu Iakovo mo
a nene'e nexalisou 'o, ia mamu nini navikala vile loxo 'o noxou uasi!"
25 Iakovo ena miuli la milai mixolu ane no laxalaxa'ilu ne Xileati sou
mitulusi'a tani, la sou ane Lavani ilo'a ta minuminu mine'e mixalisi'a ne.
Lavani kalumo muavuti la mutulusou tani vile ane no laxalaxa'ilu ne, no
pa'umolu Iakovo.
26 Xe ili'i, la sou Lavani mulai noxou Iakovo la muvikalanu aloxo 'o,
"Loxovaa ane nini ne'oxo loloxo la nelavene'i ta 'alixe tamei 'o ilo'a ta
xasixasilo loxo ta motu ilulutu sou ilai ialivula no tuala vile 'o?
27 Loxovaa ane nini ne'oxo loloxo mo nepasikisi ia navikalaleli lamana
ua 'o? Lexe nini navikala lamana tei noxilo la nenge nenge'a taxolu tapita
mo ta'ani sevile ka tavalivali kulumiso mo talala'ati sou talelexe mo talelei,
ka sou nexi tasaxangengi la sou ta'italongengi ngalai.
28 Ano 'o ne ua, nini netalumeie'i ta xasixasilo ilo'a ta neeni'asi mole
ne'umene'i 'o ia, eni asaxane'i laixe mo atimu no xalexalene'i mo aioone'i
ka sou i'umesilo ilai uasi. Nexovulaulau misevile.
29 Eni umomomo sou akalusine ane alalae 'o ia, umomomo la uasi xo no
'olovoxo la Lataua noxou mamine mumulesilo la muvikalaleli lexe, 'Nene'e
nexalisou Iakovo ne ia mamu nini navikala vile loxo 'o noxou uasi!'
30 Eni elavu lexe nini taneni mutulu pekia'u lexe na'umesilo mo nalivu
ulai no tualasine, ia loxovaa la nalutusi mo nalaisi ua ia, nelutu la
nepakaline'i ta mimii e epuine'i sou isaxila'u taasilo?"
31 Xe Iakovo muavuti la muvikalanu iau Lavani aloxo 'o, "Ua, lexe
avikalaneni lamana ia, emama'u xo loxo io maasi xe eni avikalaneni
lamana, la nini na'apixa'a ta 'iline 'o pekia'u la na'umene'i ilivu ilai noxine.
32 Ia avikalaneni aloxo 'o, nakamuline'i ta mimii noxine alalae 'o, xe
naxalisi'a no tivaxu vile noxixe 'o la anu ane ne usoli ane alalae 'osi. Nexi
noxi'a ta molomolo noxilo ilo'a ta neeni'a mo ta mitema sou xaixai noxilo
mo, ane'i ane ngongi'a ngene'e 'o ane, nexi noxi'a tatutulu 'o ia nini mene
na'una no taataasixe ne mo nalulusou tivativanexe ne mo namalei lexe
naxalisi'a. Lexe naxalisi'a la nalaasi'a mo nano'a, ia nexi latala 'o tatulu
mo tautiieni." Iakovo uvivikala Lavani loxo ne ia, ulavu uasi. Mii ne, semau
Lakeli mipakali noxou mamie taasou mo a itatalumeiou ne.
33 Lavani muavuti la mulai mu'unalai noxou Iakovo taasou tei sou
mukamuli. Mukamuli xe uasi, la musuku mulai noxie Lea no tani.
Mu'unalai mukamuli xe uxalisou mii vile uasi, la mulaa muatu. Xe muavuti
la musuku mulai no tani noxi'a Silipa ilee Vila, la uasi. Xe musuku la mulai
noxie 'olu Lakeli no tani.
34-35 Ane moosou e mipakaline'i ta miiu mamie ane. Ane miavuti la
mitaane'i mu'una no anu tixalasou ixolu no anu kameli la ixolusou mo
milai mixolusou. Mamie mune'e xe mu'una no taasie, la ane mipasipaa

mivikalanu lamana aloxo 'o, “Tila, na'una mo nakamuli, ia nalavixo uasi, xo eni ekulukemelo mo umomomo sou eni atulu sou asukusine uasi.” Mamie mu'una la ukakamuli no nano no tivativaxe xoo mole ua, la mulaa.
36 Iakovo ne la'iaxu misevile. Xe muavuti la muasaxau iau Lavani ne sou mutali'i xatixati vaxa noxou. “Ae! Susu ma'ia ane eni e'oxonu la sou ane nini nelelemulileli, nene'e avone muxaixai mimemimexi mukalu 'o?
37 Ioxe, lexe nexalisou mii vile, la namuxaxu ulu'e no talanexe nexi latala e tatutulu 'o, mo sou ta mitema noxilo 'o ilo'a ane'i ane noxine imaisou kalumo, la sou ane'i imomosou vaikalasou no nixi noxinge nengei.
38 Xo nalomu, eni elai exolu noxine tauu ie mavulovexa tamei, la ta sipsipmeni ilo'a ta meemeni ne isusulu utotomu lailaixesi ia ixotoxoto uasi. Mo avau sipsipmeni mulu vile mo a'ou uasi.
39 Mo no 'olovoxo ane, ta mii se'i ine'e ipakaline'i ta sipsipmeni sou ive'a i'i'a, mo ane ive'a mo i'i'a pausi'a uai ne, eni ano'u mo ane'e amaxa'u noxine uasi. Eni melo axiu vaxa la, akoli mii e tasiauxu ne la. Xe naavuti la, navikala pekia'u une'e noxilo misevile sou melo akolinu mii ane ta mitema ipakali no aso xe no 'olovoxo kalumo.
40 Voxo piena musuku aso ulakaisilo xo mole kisilo ne lexe uvala. Xe no 'olovoxo la sivo ukasilo mole aolopipi loxo 'o. Mo aai laixe uasi manina.
41 Nengei texolu tepita tauu ie mavulovexa tamei, la e'ausou ane sou exaxaixene nesi. Exaxaixeni tauu ie mavulovexa vile mo mulelia tami'a xo eni e'uluxa'a ta 'iline ta sema tamei 'o. Xe ili'i la exolu sou exaxaixene tauu ie muxatele vile sou lexe ano'axeni ta sipsip se'i noxine sou lailoto sou xaixai latala ne la ua. Nini nekalakalavoilelisi alaxu mavulovexa vile.
42 Ia, lexe Lataua noxou mamilo, mo Lataua noxou Avalaamu uxoo noxilo uasi, la male eni alivu vitanisi, ia mii vile sou ano'u no avolo uasi. Ia tava'u xo Lataua mumaisou mo mulavusou xaixai tapiena e eni e'oxoxene, mo tu'utu'umaxu ane muxoo noxilo 'o, la sou ane anu muxali noxine no 'olovoxo sou muvikala pekia'u noxine ne.”
43 Xe Lavani muavuti la mukolinu vaikala noxou Iakovo aloxo 'o, “Lea ilee Lakeli ne, eni ta 'ali'alixe ta sema ane. Mo ta 'ili'ili'a ilou ne, eni ta xasixasilo ane, mo ta sipsip ilo'a ta mee kalumo ne, eni ta miixe ane. Mo namalei, mimii tavu'alo 'o ne, molu ane noxilosi, ia a'oxo mii vile noxi'a Lea ilee Lakeli mo ta 'ili'ili'a uasi.”
44 Xe anu Lavani molu muavuti la muvikalanu Iakovo la, “Eni emasaxa lexe ane alalae 'osi 'o, nane'e mo nengei tasakiinu vaikala sou opo vilesisi pumuxu sou usakinenge nenge'a no anu. Xe ili'i la sou nenge'a tasu'a la'oluxu lavo'o no lia 'o sou loxo sosovomenge. Ili'i xe nenge tane'e tamaisou, la nenge taxavutalanu vaikala e nenge taxalixu alalae 'o.”
45 Xe Iakovo muavuti no lia 'o, la mulai mutavulenu lavo'o to vile veveeni ka mune'e mulaa loxo atola pumuxu mulu'elai no lia,
46 ka muvikalane'i ta 'olu ilo'a ta mitema noxou sou milai mitavule lavo'o se'i la, sou mine'e mita'olunu vaxa muxaliliou ane anu mulaa tei. Xe mukalu, la sou ane'i ilo'a mi'ani ane no lavo'o la'oluxu pa'umolu ne.
47 Xe mi'ani mukalu, la Lavani mulemolu lavo'o la'oluxu ane ne lexe, “Iaxaru Sa'aduta” no anu vaikala noxou, xe Iakovo kalumo mulemolu lexe Xaleti no anu vaikala noxou.
48 Xe Lavani muavuti la muvikalanu Iakovo aloxo 'o, “Lavo'o la'oluxu ano 'o, anu uxolu loxo sosovo sou nenge nengei taxavutalanu vaikala ane nenge nengei tasakiinu ili'i.” La sou ane ane'i mimoxo'u lavo'o la'oluxu ne lexe Xaleti.
49 Xe Lavani muavuti la muvikala aloxo 'o la, “IAUE molusi umaisinge nengei mine nenge nengei takalipala'a.” La sou lavo'o la'oluxu ane ne,

milemolu kalumo lexe Misipa.
50 Xe Lavani muavuti la muvikalanu Iakovo la, “Ia, lexe nini nasaxilaʹa
mo naʹoxo laixe noxiʹa ta ʹalixeni ta sema tamei ʹo uasi, mo male nalai
naʹuluxaʹa ta sema seʹi vaʹaxu, ia eni alavu uasi ne, ia anu laixe nini
naxavutalanu lexe Lataua a umamaisinge nengei.
51 Lavoʹo ane eni elaanu mo ane eni esuʹa laʹoluxu no tavaʹu ane, eni
elaanu no nixi noxinge nengei ne, ane uxolu ʹo.
52 Uxolu sou nenge tamaisou aso vile, la taxavutalanu vaikala ane nenge
nengei tasakiinu. Eni amomomo sou aalasou pilixa ano ʹo sou avenge mo
ngingi umomomo sou ngaalasou sou ngavelo uasi.
53 Lataua noxou Avalaamu mo Naolu molusi umaisinge, la sou ulavu no
anu ʹiliʹilixo noxinge nengei.” Xe no ualasou Lataua anu Lataua noxou
Iakovo momu Aisaki, anu Iakovo muavuti la mupalaʹalixu tanu lexe anu
utetelisou mo umulinu vaikala ane ne.
54 Xe muavuti la muveʹa ta sipsip seʹi sou muʹelaxaʹa mulai noxou Lataua
teitexi no laxaʹilu ne. Xe iliʹi la sou muʹaviliʹa ta mitema noxou mineʹe iloʹa
miʹani. Miʹani mukalu, la miai ʹolovoxo vile la, teitexi no laxaʹilu ne.
55 Xe no kakau manina, la sou Lavani mulai noxiʹa ta ʹolu tamei ne iloʹa
ta ʹiliʹiliʹa sou mutimutimunu xalexaleneʹi ka mualusiʹa io sou muʹitaloneʹi
ia anu mulivu mulai no tualasou.

32

Iakovo Musosovosiʹa ta mimii Noxou Vimou Tila Esau

1 Lavani mulutu sou mulivu mulai, la Iakovo kalumo mulutu sou mulai
e lexe anu ulilivu ulai no anu. Mumuamuaʹi xe mulai la ta angelo noxou
Lataua mixalisou.
2 Xe Iakovo mumaisiʹa la muvikala aloxo ʹo, “Tuala ano ʹo noxou Lataua.”
La sou anu mumoxoʹu lia xalee ane ne, lexe Maanaimu.
3 Xe Iakovo muavuti la mupalusiʹa ta mitema seʹi sou milai noxou vimou
Esau no tuala vile ilemolu lexe ne Seiru no xalee lia ne Edomu.
4 Milutu sou milai, la anu mulosiʹa vaivaikala aloxo ʹo, “Ngalai xe ngaxali
noxou Esau itema tila noxilo la ngavikalanu lexe eni Iakovo, elai exolu
maxuvee misevile noxou Lavani, mo ane muneʹe mutalo vaimomo ʹo.
5 Ngavikalanu kalumo lexe eni alivu uneneʹe ʹo eni aneneʹe vitanisi uasi,
eni ta mitema mo ta sema sou xaixai noxilo a noxiʹa taneneʹe ʹo. Mo ta
kauxeni iloʹa ta mee mo ta donki mo ta sipsip kalumo. Eni ekalanu anaxo
uneʹe noxine nini tatila noxilo lexe eni aneʹe axali noxine la nini opoone
laixeilosi.”
6 Xe ta mitema ane anu Iakovo mupalusiʹa ne milai xe milivu mixali,
la mivikalanu aloxo ʹo, “Nexi telailixu vaikalameni noxou vivine Esau,
la muvikalanexi lexe anu uneʹe sou ualaxene no voteʹi. Iloʹa ta mitema
itemaxu mavulovexa tamei (400).”
7 Iakovo mulomu aloxo ne la mumamaʹu misevile la tanu kalaua mo
xavutalau ne laixe uasi. Xe muavuti la mukalipalaʹaneʹi ta mitema noxou
sou xaixai iloʹa ta sipsip mo ta mee mo ta kau mo ta kameli iloʹa ta donki
laʹoluxaʹa tamei.
8 Ka muvikala aloxo ʹo, “Lexe Esau uneʹe xe umasaxa lexe uxalixu ʹotoʹoto
vile, la anu iloʹa ta mitema noxilo laʹoluxaʹa ano ʹo iʹoto ia, aneʹi laʹoluxaʹa
ano ʹo iʹume.”
9 Xe muavuti la mukilaka aloxo ʹo, “Lataua noxou Avalaamu, eni xasilo
mo nini Lataua noxou Aisaki, eni mamilo, nalomusou linga noxilo. IAUE,
nini nevikalaleli lexe eni alivu ulai noxiʹa ta milemileli no tualasilo ne, la
nini naalusilo sou eni axali itema sou lavuluti.

10 Lataua eni amitema sou xaixai noxine. Ia eni amitema vile laixe uasi.
Ia nini tanenixo la neʹoxo laixe noxilosi. No voxo ane eni exisaʹisie lexa
Ioridani sou elai exoo noxou Lavani ne, la anoʹu mii vile no avolo sou elai
ne uasi. Vilaxoxosi ʹa ane eni enonoʹu sou evilaxoxu. Ia ane ʹo ne, eni ane
alivu uneʹe ʹo noxiʹa ta mitema xuxulusiʹa tamei ʹo.
11 Eni alingaine lexe nini nasuʹulileli mo sou mamu vivilo Esau uneʹe
ualivulanexi. Eni amamaʹu misevile xo loxo io anu uneʹe usokou ʹotoʹoto
vile, la uvexevexe ukalusi, la uveʹa ta sema iloʹa ta ʹiliʹiliʹa ʹo kalumo.
12 ✡Nexavutalanu vaikala e nini mene nevikalalelixu. Nevikala lexe nini
naxoo noxilo mo naalusilo sou eni ta xasixasilo iloʹa ta ʹilusulusuleli ixali
tavuʹalo iliʹi loxo ioʹiioʹi no tasiʹi, ia evile umomomo sou uitisiʹa uasi.”
13 ʹOlovoxo la Iakovo ena miai xe loxo neʹiela, la anu Iakovo musosovosiʹa
ta kau iloʹa ta mee mo ta sipsip mo ta kameli mo ta donki seʹi sou iu vimou
Esau.
14 Itiitisiʹa ta mimii ne aloxo ʹo ta mee ta sema ne munoʹa itemaxu
mavulovexa vile (200). Xe ta mulu, la munoʹa itemaxu vile. Ta sipsip
ta sema la munoʹa itemaxu mavulovexa vile (200) xe ta mulu la munoʹa
itemaxu vile (20).
15 Xe ta kameli ane misulu mo ta ʹiliʹiliʹa a no tavaʹa ne, munoʹa
mavulovexa tatalu (30). Xe ta kau la munoʹa mavulovexa tamiʹa (40) ane
sema, xe ta mulu mavulovexa. Ta donki la munoʹa ta sema itemaxu vile
(20) xe ta mulu mavulovexa (10).
16 Xe muavuti la musosovosiʹa ta mitema sou xaixai noxou sou vilevilesi
isaxilaʹa ta mee iloʹa ta sipsip mo ta kameli mo ta kau iloʹa ta donki
e anu Iakovo musosovosiʹa sou lexe uitiu vimou Esau. Muʹitaloneʹi ta
mitema vilevile sou isaxilaʹa ta mimii laʹoluxaʹa vilevilesi ne mukalu la
muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Maasi xe nengeʹa talutu sou talai, la ngingi ngauli,
ia ngasaxilaʹa Esau ta miu ne mo sou mamu imuaʹi ipita. Ngamuxaxu
taitaiinu. Nini ane nasaxilaʹu laʹoluxaʹa vile, la nauli, ioxe anu ane unoʹa
noxou sou umulineni, la umuxaxu taiinu o ka sou uiliʹi no tumaline.
Ngaʹoxo aloxo ne, la ulai utalo noxou ane sou uiliʹi.”
17 Xe muavuti la mulosiʹa vaikala tamei sou. Muvikalanu itema sou xaixai
noxou ane sou uulaxuneʹi aloxo ʹo, “Nauli xe eni vivilo Esau uala xe uneʹe
uxalisine xe utaliʹi lexe, ‘Nini namitema sou xaixai noxou eneʹei? Ia nalalai
neʹei ʹo? Ta mimii te naoleneʹi ne ʹenaʹei ta miu?’
18 Ioxe nini naavuti la navikalanu lexe, ‘Ta mii ʹo, itema sou xaixai noxine
Iakovo anu musovaneʹi mineʹe noxine nini tila noxou lexe nini ta miimeni.
Anu muitimeni vitanisi. Ia anu Iakovo a uiliʹi sio.’ ”
19 Musuku muneʹe noxou itema sou xaixai noxou tamei sou mo tatalu
sou la mulosiʹa vaikala vilesisi aloxo ne. Mo aneʹi ane tavuʹalo mo mulai
upee noxou ane iliʹi ne, vaikala vilesisi anesi, ane anu muvikalaneʹixu sou
ikolinu taliʹi noxou vimou Esau.
20 Xe muavuti la muvikalaneʹi la, “Vaikala vilesi anesi, lexe uxalisine xe
utaliʹi aloxo ne la, ngakoli vilesisi aloxo ne. Ngaxavutalanu sou ngavikalanu
lexe, ‘Ani, itema sou xaixai noxine a uiliʹi sio.’ ” Xe muavuti la muvikala
lexe, “Male no anu xavutala ano ʹosi la sou eni axolixoli no anu, la sou anu
uxiunu tumalouxu ʹilixo masua e eni eʹoxo noxou la sou anu laʹiaxuilo no
anu.”
21 Xe muavuti la musova iu vimou mimii muuli mulai noxou ia anu
muxolu sou muai ʹolovoxo vile la.

Iakovo Ilou Lataua Miʹotoʹoto

✡ **32:12:** Tav 22:17

22 No 'olovoxo la Iakovo muavuti la muno'a ta semasemau tamei ne ilo'a
ta sema sou xaixai noxou tamei mo ta 'olu mulelia vile (11) milai mixisa'isou
lexa Iavoku.
23 Mulailixa'a no lexa no xalee vile xe mukalu, la mulivu mune'e sou
uvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou sou itavulenu miumiu ulai no xalee
lexa noxi'a ane'i ane miuli 'ole,
24 ✡ia anusisi muxoxoo ne, xe no 'olovoxo la itema vile mune'e muxali
noxou sou ilou mi'oto. Ilou mi'oto xoo mole lamana mukea.
25 Xe itema ne muxamuli loxo 'o la anu a xavixavinu ua, xe muavuti la
mu'otunu Iakovo tanga'u no avolu la tanga'u muxatele.
26 Xe itema ne muavuti la muvikalanu Iakovo aloxo 'o, "Naxexeenu avone
mo eni alai xo anu asou lamana ukea." Iakovo muavuti la muvikalanu
aloxo 'o, "Eni umomomo sou eni axexeenu avolo uasi. Lexe nini naalusilo
'o, la sou eni axexee avolo."
27 Xe anu itema ne, muavuti la mutali'isou Iakovo aloxo 'o, "Ualasine
loxovaa?" Xe Iakovo muavuti la mukolinu lexe, "Eni ualasilo lexe Iakovo."
28 ✡Xe anu itema ne muavuti la muvikalanu Iakovo, "Tava'u xo ngingi
ngongou Lataua nge'oto mo ngongi'a ta mitema kalumo la nini netalox-
olixa'a, la ualasine lexe Iakovo ne usu'a, ia ualasine lexe Isilaeli."
29 ✡Iakovo muxiu vaxa la mutali'isou itema ne lexe, "Nini ualasine
'ena'ei? Nalemolu noxilo." La anu itema ne, mukolinu lexe, "Tava'u
loxovaa la nini nemasaxa lexe nalavusou ualasilo?" Xe muavuti la
mualusou Iakovo.
30 Xe Iakovo muavuti la muvikala lexe, "Vaimomo 'o eni emaisou Lataua
iou, ia eni asoli uasi." La sou mumoxo'u lia xalee se ane ne, lexe Penuelu.
31 Aso muxali mutelo, la Iakovo mulutu sou musukusou lia xalee ne sou
mulukeluke mulai xo tanga'u mupee.
32 La sou musoko ane tatei ne mole ane mune'e mutalo vaimomo 'o ne,
Iakovo ta 'olu'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilusulusunu ne i'ou mii xiasinu
no texesou 'o uasi xo itema e ane'i ilou mi'oto, la mu'otunu ane no tanga'u
ne.

33

Iakovo Mualaxu Vimou Tila Esau

1 Xe Iakovo muavuti la mulutu sou mulai muxisa'isou lexa Iavoku sou
mumuline'i ta semasemau ilo'a ta 'olu'olu mo ta mitema sou xaixai noxou
sou ilo'a misolonu muamua'i noxi'a ulai ne Kanani. Ilo'a mimuamua'i xoo
xe, anu Iakovo musu'a iou loxo 'o, la vimou Esau ane ilo'a ta mitema sou
'oto'oto noxou itemaxu mavulovexa tamei (400) imumuamua'i inene'e. Ia
uao no paxa sio. Xe aliku 'o muavuti la mupalusi'a ta 'olu'olu milailai noxi'a
ta neneni'a sou mitulu no tavatava'a.
2 Lea ta na'e milai noxie, xe Lakeli noxie milai xe ta sema sou xaixai noxou
tamei ne, ta noxi'a milai noxi'a ilou kalumo. Xe muavuti la muvikalane'i
ta sema sou xaixai noxou ilo'a ta 'ili'ili'a sou miulaxune'i. Ka Lea ilo'a ta
'ili'ilie. Ka Lakeli ilou 'ilie Iosepu sou miili'i no tumali'a.
3 Ioxe, anu Iakovo mumomomo sou muamua'ixa'a aloxo ne, mukalu io
sou anu mulai sou muulaxune'i sou ilo'a milai. Ilo'a milalai xoo xe, ane'i
asou ilo'a ixali alaalai, la Iakovo muxola'u tava'u sou mutulu no tava'u
vo'uxu sou mutangatulu mulu'elai sou mutaxanu vimou. Anu mu'oxonu
aloxo ne alaxu muxatele tamei xoo mole mulai muxali 'alai noxou vimou.
4 Xe vimou muiave mune'e la mua'ulaxu ka mutimunu xalenu, la sou ilou
mitama.

✡ **32:24:** Ose 12:3-4 ✡ **32:28:** Tav 35:10 ✡ **32:29:** Kis 13:17-18

5 Xe Esau musuʹanu iou la mumaisiʹa ta sema iloʹa ta ʹiliʹiliʹa, la
mutaliʹisou Iakovo aloxo ʹo, “Ia taʹei ngongiʹa ngakekei ʹo?” Xe Iakovo
muavuti la mukolinu vimou lexe, “Ta molomolo ane ne Lataua tanuxo
musuku la sou muitixeni eni amitema sou xaixai noxine.”
6 Xe ta sema sou xaixai noxou tamei ne iloʹa ta ʹiliʹiliʹa miavuti la mimua-
muaʹi mulai no talaxu Esau sou mitangatulu muluʹelai sou mitaxanu.
7 Ka Lea iloʹa ta ʹilie, ka Lakeli ilou ʹilie Iosepu.
8 Xe Esau muavuti la muvikalanu vimou lexe, “Eni exalisiʹa aneʹi e
nepalusiʹa sou miuli no voteʹi. Ia nepalusiʹa sou miulilixaʹa ta mimii ne
mineʹe noxilo sou maʹia?” Xe anu Iakovo muavuti la mukolinu vimou lexe,
“Tatila, a eni eʹoxo loxo ne sou lexe nini opoone laixeilosi.”
9 Xe Esau muavuti la mukolinu vaikalau vimou aloxo ʹo, “Vivilo, eni
mixemixe tavuʹalo misevile. Ta miimeni ne, anu laixe lexe nalivulixaʹa.”
10 Ia Iakovo ne pekiaʹu misevile. Muavuti la mukolinu vimou vaikalau
lexe, “Lexe nini oponeni laixeilo mo lexe nemasaxailo manina, la nini
oponeni usexelasi mo nanoʹa ta mimii e eni eitimeni ne. Xo eni emaisine
la loxo eni emaisou Lataua iou, tavaʹu xo nini opoone laixeilosi mo
nemasaxailo manina.
11 La sou ane vaimomo ʹo eni emasaxa lexe ta mimii e eni eitimeni ne
namulesiʹa mamu nanoʹasi, xo eni Lataua tanuxo misevile la muitixeni
mii piena misevile.” Anu Iakovo kapiaʹu aloxo ne, la sou vimou Esau ne,
opoonu musexela sou munoʹasi.
12 Xe iliʹi la, la Esau muvikalanu vimou aloxo ʹo, “Alalae ʹo eni emasaxa
lexe nenge taʹiti mo tatavuevule mimii mo nengeʹa talai, eni aulaxunenge
nengeʹa.”
13 Ia Iakovo muavuti la muvikala lexe, “Tatila, nini nelavu lexe ta
molomolo ʹo ne xavineʹi sou ipalepalea uasi. Mo ta sipsip iloʹa ta kau mo
ta mee ta ʹiliʹiliʹa e uao iʹoʹou susu ʹosi. Xo Maasi xe nenge taiavelixaʹa no
voxo vilesisi ʹo sou talai taxali no tuala ane alalae oosi ʹo, la aneʹi isoisoli
ukalusi xo xavineʹi uasi.
14 La sou tatila noxilo, eni emasaxa lexe nini naulaxuleli mo nauli, ia eni
ailiʹi seʹisisi sou apalalaxaʹa. Xe iliʹi la sou eni alai axalisine ne Edomu.”
15 Xe Esau muavuti la muvikalanu vimou Iakovo ne aloxo ʹo la, “Ioxe, la
eni asosovosiʹa ta mitema noxilo ʹo seʹi sou ngongiʹa ngaxolu ʹo sou inoʹinge
ineʹengengi.” Ia Iakovo muavuti la mukolinu vimou vaikalau lexe, “Itema
tila, nini oponeni laixeilo misevile, ia mii vile uasi, ta mitema sou xaixai
noxilo meʹa ipalalanexe la sou ixalinexe.”
16 Xe Esau muavuti la no voxo ane anu muneʹe muxalisou vimou sou ilou
mivikala ne la mulivu sou mulai ne Edomu.
17 Xe Iakovo muavuti la mulai loxo ne Sukoti. Mulai xe muxali la
mutulusou taasou xe taasiʹa ta mee iloʹa ta sipsip mo ta kau mo ta kameli
mo ta donki. La sou aneʹi milemolu tuala se ne lexe Sukoti.
18 No tauu ie ane anu Iakovo muʹumesou tuala ne Mesopotamia sou
mulivu mulai no liaxu ne Kanani, la mii vile masua uxalisou uasi. Anu
mulai ne Sikemu sou muʹilii tualasou ane.
19 ✡Xe iliʹi la sou, ulotonu lia xalee ane ne noxiʹa Sikemu iloʹa ta
vimovimou aneʹi ta mitemasie Amolu. Lia ne, mulotonu no anu lamoli
siliva alelaxu itemaxu taʹuve (100).
20 Xe iliʹi la, la sou mutulusou valovalo sou uʹelaxu ta mii no anu ulai
noxou Lataua kalumo lai ne no tualasou alavua ne. La mumoxoʹu tani ne
lexe “Elu, Lataua noxiʹa ta Isilaeli.”

✡ **33:19:** Ies 24:32; Ioa 4:5

34

Sikemu Muʼoxonu ʼIlixo Masua Mulai Noxie Tina

1 No voxo vile la eiae Tina e, Iakovo ilee semau Lea ʼiliʼa, milai mixixaoxao
sou mimaisiʼa ta sema no tuala tila ne Sikemu.
2 Amolu anu itema vile tila no anu mata Ivi, anu tatananu tani no xalee lia
ne Kanani ne, ʼolu mulu ualasou lexe Sikemu. Mumaisie Tina la mulapune
sou mulai noxie.
3 Mulai noxie mukalu la muʼunanu tanu noxie mo sou lexe ane imasaxau.
4 Xe iliʼi la sou mulai muvikalanu momu lexe, “Mamilo, eni emasaxa lexe
nanoʼe sema ʼo ineʼe mo aʼuluxe!”
5 Xe Iakovo mulomu lexe ʼolu Tina ane Sikemu muʼoxonu ʼilixo masua
noxie ne, la uvikala vile uasi xo ta ʼolu ta mulu ane mikei milai sou
milailixaʼa ta sipsip sou iieneʼi xe iʼani iaʼeiaʼe. Muxoomaieʼi mo lexe ixali
la sou uvikaleneʼi.
6 Amolu, Sikemu momu muavuti la mulutu mulai noxou Iakovo sou ilou
mivivikalasou masaxa noxou ʼolu.
7 No voxo ane Amolu muneʼe sou ilou Iakovo mivivikala ne, la anu Iakovo
ta ʼolu milivu mixali. Mixali xe milomusou aʼalosie vimoʼa Tina lexe Sikemu
mulapune sou mulai noxie, la mitamasie xe laʼiaxaʼa misevile, xo ʼilixo
masua ane Sikemu muʼoxonu noxie Tina ne, anu masua misevile no ieʼi
aneʼi ta Isilaeli. Itema vile ulai noxie sema aloxo ne, aneʼi imamaʼu no anu
misevile xo anu susu taxoxaʼa ane.
8 Xe Amolu muavuti la muvikaleneʼi Iakovo iloʼa ta ʼolu aloxo ʼo, “Eni
ʼalixeni Sikemu ne, tanu mutulu pekiaʼu noxie Tina ne misevile, la sou ane
eni ataliʼisinge lexe ngamasaxa la iengi uvaxaieisi mo uʼuluxe.
9 Anu laixe lexe nenge nengeʼa tataulaʼinenge nengeʼa ngatoʼo mo sou
xoluxolunenge nengeʼa laixesi. Ta ʼilinge ta sema ineʼe iʼulunexe, xe nexi
ta ʼilixe ta sema ilai iʼulungenge.
10 Ngemasaxa lexe ngaxoo no lia xalee anevaa ne la mii noxingesi.
Ngamasaxa lexe ngaʼoxomengi voteʼi seʼi sou mimii seʼi uxali no anu, sou
usuʼulingengi no anu xoluxolungenge mo ngingi mengesi ngasaxilaʼu, la
anu mii vile uasi.”
11 Xe Sikemu muavuti la muvikaleneʼi Tina mamie iloʼa ta ʼolu aloxo ʼo,
“Lexe ngingi opongengi uʼosasou masaxa noxilo sie Tina, la mii maʼia ane
ngingi ngamasaxau ne, eni alosingesi.
12 Ia ngasosovosou ʼulusie mo ngavikalaleli lamana no anu mimii lailaixe
ane ngemasaxau lexe eni alosinge. Mimii maʼi ane ngemasaxau ne, eni
alosingesi, ia lexe nganoʼe Tina ne ineʼe mo aʼuluxe.”
13 Ioxe, tavaʼu xo Sikemu muʼoxonu ʼilixo masua noxie Tina sou mu-
lapune sou mulai noxie, la ta vimovimoe mixalixu xavutala vile sou
ikalavoineʼi Sikemu ilou momu Amolu.
14 Ta motu miavuti la mivikaleneʼi Sikemu ilou momu aloxo ʼo, “Nexi
umomomo sou taʼitalone vivixe sou iʼuluxu itema vile ane xooxoo ungaa-
sou uao uasi. Xo maasi xe nexi taʼoxo aloxo ne la, anu mii sou maela
toxoxaʼa noxixe.
15 La sou lexe ngingi ngaʼoxo mii toxoxaʼa ʼo tei, ta mulu sou tualasinge
ne lexe xooxoo ungasiʼa ukalusi aloxo nexi ʼo.
16 Lexe ngingi ngaʼoxo aloxo nexi telemolu ne, la sou nexi iexi uvaxainge
sou ngaʼuluxaʼa ta ʼiliʼilixe ta sema xe nexi taʼuluxaʼa noxinge. La sou nenge
nengeʼa taxolu tapita sou taxali loxo ta mitema sou tuala vilesisi.
17 Ia lexe ngingi ngamulinu masaxa noxixe aloxo telemolu lamana ʼo uasi,
la nexi tanoʼe vivixe sema ʼo mo noxiʼa talivu.”

18 Xe Amolu ilou 'olu Sikemu milomusou vaikalai'a Iakovo ta 'olu ne la
tu'umaxu xe mutama laixe misevile no sangali'a ilou, la mimasaxa lexe ilai
i'oxo aloxo milomusou noxi'a Iakovo ta 'olu ne.
19 Sikemu ne anu maulu vile e ta maulu ilavusou imasaxau mo itoxonu
misevile. Anu momu ta minuminu. Anu mulomusou vaikala ane ne, la
umasaxa lexe uvoovoxo la uasi, xo anu tanu u'elaie Tina lexe u'uluxesi.
20 Xe ilou momu milomu aloxo ne, xe miavuti la ilou milai no tilovolovo
'alai no aitengaxu vimelu sou tualasi'a tila ne sou mivikalane'i ta mulu sou
tuala ne.
21 Vaikala e mivikalane'ixu aloxo 'o, "Ta mitema e nexi telai sou noxi'a
tevivikala ne, ta laixe misevile. Mo mimasaxa lexe ine'e nenge'a taxolu
tapita. Nenge lia nenge toxoxa'a misevile. Lexe nenge tamasaxai'a, la ane'i
ine'e mo nenge'a taxolu tapita ano 'o, mo mii ma'ia ane ane'i imasaxa lexe
i'oxonu ne, ane'i i'oxonusi, xo nenge lianenge toxoxa'a misevile. Lexe ane'i
ine'e nenge'a taxolu tapita maninasou ane lai 'o, la sou nenge ta'uluxa'a ta
'ili'a ta sema xe ane'i i'uluxa'a ta noxinge.
22 Ia masaxa noxi'a vilesisi e ane'i mitulu pekia'u no anu ane lexe, ta
mulu sou tuala tila noxinge 'o lexe xooxoo ungaasi'a ukalusi aloxo ane'i.
Lexe nenge ta'oxo aloxo ane'i milemolu ne, la sou ane'i opone'i u'osa sou
nenge'a taxolu,
23 la sou male ta sipsipi'a ilo'a ta kau mo mi'ami'a tavu'alo ne nenge
miimenge kalumo. Ia tamulinu masaxa noxi'asi mo sou ine'e nenge'a
taxolu."
24 Ta mulu tavu'alo mukalusi e milai mipita no aitengaxu vimelu sou
tuala pa'umolu ne, milomu noxi'a Amolu ilou 'olu Sikemu aloxo ne, la ane'i
latala ne, mimasaxa lexe i'oxo aloxo ane'i ilou milemolu noxi'a ne. Mole ta
mulu sou tuala tila ne xooxoo mungaasi'a mukalusi, ia vile pa'usou uasi.

25 Ta motu ixoxolixu xalexalevine'i voxo vile, mo tamei sou mo tatalu, mo
navunavuxa'a 'ole ukalu uao, ia Iakovo ta 'olu tamei e, eiae Simeoni ilou
Levi, Tina ta vimovimoe, ilou mino'u viso ka mitoke mimuamua'i miali no
nano no tuala tila ne Sikemu ne, sou mixali'a. Ilou mive'ave'a ta mulu e
ixoxolixu xooxoo anaxu tanixu ne mukalusi.
26 Miavuti vaxa la mive'a Amolu ilou 'olu Sikemu ne kalumo. Xe mitokine
vimo'a Tina e ixoxoo no tani noxou Sikemu ne sou ilo'a milai.
27 Simeoni ilou Levi mive'a ta mulu sou tuala ne Sikemu ne mukalu, xe
ta vimovimo'a ane ilo'a mami'a mixolu 'ole, milutu sou milai mi'unalai no
tuala tila ne sou mipakali mimii. Mimii piena lailaixe ne, mitavule mulai
mukalusi. Ane'i mi'oxo loxo ne sou lexe ikolinu 'ilixo masua e Sikemu
mu'oxo noxie vimo'a Tina.
28 Xe miavuti vaxa la mino'a ta sipsip ilo'a ta kau mo ta donkii'a ne
mukalusi. Mimii iouiou no nano mo no ale no tuala ne mino'u mukalusi.
29 Mimii iouiou e 'ulusou toxotoxoxa'a ne mino'u mukalusi. Ta sema
sou tuala tila ilo'a ta 'ili'ili'a ne mino'a mukalusi kalumo. Mo mi'ami'a no
taataasi'a ne mitaxusou mukalusi sou mitavule mulai.
30 Xe Iakovo muavuti la muvikalane'i Simeoni ilou Levi aloxo 'o, "Ngingi
ngongou nge'oxo 'ilixo ano 'o, la mulosilo tu'umaxu toxoxa'a misevile. Ta
mitema latala e ixoxolu no lia xalee ano 'o, loxo ta Kanani mo ta Peresi.
Maasi xe ipita sou imasaxa lexe ialivulaleli, la umomomo sou ikalusixe
noxi'a ta 'alixenisi, xo nexi tapiena uasi."
31 Xe ane'i ilou miavuti la mikolinu vaikalau mami'a aloxo 'o, "Xo ma'i,
nexi noxou iexi uvaxaie vivixe loxo nesi, mole ane'i i'oxone loxo sema sou
vote'i loxo ne mole loxovaa?"

35

Iakovo Mulivu Mulai ne Veteli

1 ✡Xe Lataua muavuti la muvikalanu Iakovo aloxo ʼo, “Nalutu mo
navulasou tuala ano ʼo, ia nalai mo naxolu ne Veteli mo natulusou valovalo
sou naʼelaxaʼa ta sipsip utelo noxilo. Eni Lataua e epalaʼa noxine no voxo
ane nini neʼumolu vivine Esau la neneʼe netatalume.”
2 Iakovo mulomu noxou Lataua aloxo ne xe mukalu, la muvikalaneʼi ta
ʼolu iloʼa ta semasemaiʼa mo ta ʼiliʼiliʼa mo aneʼi ta mitema latala e iloʼa
ikekei ne aloxo ʼo, “Ngingi latala ʼo ne maasi la ngaxexeneʼi ta maliava
sou kalavoi noxinge latala ne ukalusi, mo ngaxali malemalenga ukalusi mo
ngatokolomo no anu tokolomo alavua ukalusi,
3 xo nenge asou tasuku sou tuala ano ʼo ia talai ne Veteli sou eni atulusou
valovalo sou aʼelaxaʼa ta sipsip ilai noxou Lataua no anu. Lataua e
musuʼulileli no anu tuʼumaxu ane muxali noxilo xe muxolu noxilo sou
musaxilaʼilo no xalexalee tuatuala ane eni emumuamuaʼi no anu.”
4 Xe ta motu miavuti la milai mitavuleneʼi ta maliavaiʼa sou milailixaʼa
noxou Iakovo. Mo paxoxo sou sangasangaliʼa kalumo ne milaxalaxalixu
sou milosou sou miʼasixaʼa no ovu tavuna tavaʼu ʼalai ne Sikemu.
5 Xe mukalu la sou aneʼi Iakovo iloʼa ta ʼolu milutu sou milai. Milutu sou
milai, la Lataua muxalixu ʼume toxoxaʼa noxiʼa ta mitema ane mixolu no
nano no tuala tatatila ʼalai ne Sikemu, oponeʼi mole ilelemulineʼi ua.
6 Mimuamuaʼi xoo, la milai mixali ne Lusu. Vaimomo ʼo aneʼi ilemolu
tuala ane ne lexe Veteli. Anu tuala ane ne muxolu no xalee lia ne Kanani.
7 Milai mixolu ane sou anu mutulusou valovalo sou uʼelaxaʼa ta sipsip
ane. La sou mulemolu lia xalee ane Veteli ne lexe, “Lataua sou Veteli” Xo
Lataua mupalaʼa noxou no voxo ane anu muʼumolu vimou Esau la mulai
mutalume no anu.
8 Milai mixolu ane, la sou Debora sema tila e misusune Liveka no
molomoloxe misoli ane. La sou miʼasixe no ovu tavuna tavaʼu no xalee
mulai iliʼi ne Veteli. La sou mimoxoʼu ovu ne lexe, “Ovu Tavuna Sou Tama”.
9 No tauu ie ane Iakovo molu ne Mesopotamia sou mulivu muneʼe ne
Kanani, la Lataua mupalaʼa noxou la. Xe muavuti la mualusou aloxo ʼo,
10 ✡ “Ualasine lexe Iakovo, ia usokou ane vaimomo ʼo mo ulai avile iliʼi ne,
imoxoine lexe Isilaeli.”
La sou mumoxoʼu lexe Isilaeli.
11 ✡Xe Lataua muavuti la muvikalanu aloxo ʼo la,
“Eni Lataua, eni xavileli misevile.
Eni emasaxa lexe napalaaneʼi ta ʼiline tapiena,
mo sou nini naxali loxo ta mitema tapiena ʼilusuneʼi
mo ta tatila sou xalexalee tuatuala kalumo.
12 Lia ano ʼo eni elosiʼa Avalaamu ilou Aisaki tei,
ia vaimomo ʼo eni aʼitalonu ulai noxine.
Mo ta ʼiline iloʼa ta xasixasine mo ta ʼilusulusuneni ane ipaa iliʼi ne,
eni aitixaʼa lia ano ʼo kalumo.”
13 Lataua muvivikalanu aloxo ne, xe mukalu la sou mulai.
14 ✡Xe Iakovo muavuti la mutulusou lavoʼo vile veveeni ane ilou Lataua
mitutulu mivivikala ne. Xe mukalu la munixiʼu uaini ilou ovu vile lexaxu
teitexi no latanu lavoʼo ne, sou Lataua miu.
15 La sou xalee lia se ane aneʼi Lataua ilou Iakovo mitutulu sou mivivikala
no anu ne, anu Iakovo mumoxoʼu lexe Veteli.

✡ **35:1:** Tav 28:11-17 ✡ **35:10:** Tav 32:28 ✡ **35:11:** Tav 17:4-8 ✡ **35:14:** Tav 28:18-19

16 Xe ili'i la sou anu Iakovo ilo'a ta minuminu mivulasou tuala ne Veteli ne
sou lexe isuku ulai no tuala tila ne Epurata. Milutu mo a imumuamua'i sou
ilalai ne Epurata mo ixali uao, ia voxo sou lavulo'o noxie Lakeli sou ivo'o
muxalisie. No voxo ane ne, ane mixamuli navunavu toxoxa'a misevile.
17 Xe sema e mine'e sou mipaipixone ne, mivikalane aloxo 'o, "Taneni
kalaua mo na'ume mamu xo 'iline mulu vile la 'a." Sema ne imasaxa lexe
ixolixoline Lakeli aloxo ne la ua, ane misuxula'e sou soli.
18 Xe misuxula'e kaluxusou ne la, ane mimoxo'u 'ilie keakea ne ualasou.
Mimoxo'u lexe Beni-Oni. Xe ili'i la, la momu mumoxo'u ualasou lexe
Beniamini.
19 Mino'e Lakeli milai sou mi'asixe no vote'i pa'umolu ulai ne Epurata ne.
Vaimomo 'o ne ilemolu tuala ne Epurata ne lexe Vetiliemu.
20 Xe ili'i la sou mulue mutulusou lavo'o vile veveeni no lousie ne. Mo
lavo'o ne a uai sio, mo mutalo vaimomo 'o.
21 Mi'asixe Lakeli mo mitulusou lavo'o vile veveeni no lousie loxo ne xe
mukalu, la misolo muamua'i noxi'a mulai sou milai mixali ne Migudalu
Ederu. Xe misuku mulai sevile la, la sou milai mi'ilii tuala sou mitulu tani
sou mixolu no anu.
22 ✡No tauu ie ane Iakovo muxolu no lia xalee ane ne, la Luven anu
Iakovo 'olu vile mulai noxie Vila anu Iakovo semau vile. Xe ili'i la sou ane'i
mia'alou momu.
Ioxe, anu Iakovo ta 'olu mavulovexa mulelia tamei.
23 Ta 'olu ane noxie Lea ualaualasi'a ano, laposalaxu ane Luven ka
Simeoni, ka Levi, ka Iuda, ka Isikali, ka Sevulon.
24 Xe ta 'olu ane noxie Lakeli ualaualasi'a ane, Iosepu ilou Beniamini.
25 Xe ta 'olu ane noxie Vila, sema sou xaixai noxie Lakeli, ualaualasi'a ane
Den ilou Napitali.
26 Xe ta 'olu ane noxie Silipa, sema sou xaixai noxie Lea, ualaualasi'a
ane Xati ilou Aselu. Ane'i Iakovo ta 'olu 'o ne ta neni'a mivo'one'i ane ne
Mesopotamia.
27 ✡Mixoxoolu ne xe Iakovo muavuti la mulai noxou momu Aisaki ne
Mamule. Tuala ne Mamule ne 'alai ne Ebulon tualasi'a Avalaamu ilou 'olu
Aisaki mixolu no anu tei.
28 Aisaki mumaulixu tauu ie loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa mux-
atele tatalu (180).
29 Xe no voxo anu sou usoli la sou mulapunu tauuxu alaxu vilesisi loxo
'osi, la musivita. La uleenu mulu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli. Xo
anu aululu mine manina. La sou ta 'olu Esau ilou Iakovo mi'asixu.

36

Esau ta 'Olu Mo ta Xasoxasou Ilo'a ta 'Ilu'ilusunu

1 Nanasi'a ta mitema ane Esau muxalixa'a aloxo 'o. Anu Esau ne ilemolu
ualasou vile kalumo lexe Edomu.
2 ✡Anu mu'uluxa'a ta sema ne Kanani. Vile ualasie lexe Ada, eiae Eloni
'olu. Eloni anu itemasie Keti. Vile ualasie lexe O'olivama, eiae Ana 'ilie.
Ana mamie ualasou lexe Sibeoni, anu itemasie Ivi.
3 ✡Xe vile ualasie lexe Basemati, Isimaeli 'olu. Vimoe mulu ualasou lexe
Navaiote.
4 Ada opoone la sou mivo'onu Elipasi. Xe Basemati mivo'onu Leuelu
5 xe O'olivama mivo'onu Ieusu ilou Ialamu mo Kola. Esau ta 'olu ane ne
anu mupalaane'i mine ane'i mixoxoolu ne Kanani.

✡ **35:22:** Tav 49:4 ✡ **35:27:** Tav 13:18 ✡ **36:2:** Tav 26:34 ✡ **36:3:** Tav 28:9

6 Xe Esau muavuti la muno'a ta semasemau ilo'a ta 'ili'ili'a mo ta mitema
noxou mo ta mee mo ta kau mo ta donki mo ta kameli mo ta mimii iouiou
ne muno'a mukalusi sou ilo'a misuku milai no xalee lia vile va'axu no paxa.
7 Milai mixolu va'axu noxou vimou Iakovo, xo ilo'a mixolu mipita la
ilou vimou mi'ami'a ilou mixamixa'a piena misevile la umomomo sou ilou
ixolu ipita uasi xo tanixa'a uasi. Lia xalee se ane ilo'a mixolu no anu ne
umomomo sou ilo'a ixolu ipita la uasi, xo ta sipsip ilo'a ta mee mo ta kau
mo ta donki noxi'a ilou tapiena misevile mole lia xalee vile pa'usou la uasi.
8 La sou Esau musuku sou mulai muxolu no laxalaxa'ilu ne Seiru. Esau
anu mutu'u ovuxa'a ta mitema ne Edomu ane mixolu no laxalaxa'ilu ne
Seiru.
9 Ta 'olu ualaualasi'a aloxo 'o,
10 Elipasi, nenu ualasie lexe Ada, Leuelu nenu ualasie lexe Basemati.
11 Xe Elipasi mupalaa la ta 'olu ualaualasi'a aloxo 'o, eiae Teman ilou
Omaru mo Sepo mo Xatamu ilou Kenisi.
12 Xe Timuna, Elipasi semau ane vile mipalaa eiae Amaleki. Ane'i ta
mitema ane ne, Esau ta xasoxasou.
13 Xe Leuelu ta 'olu ta mulu ualaualasi'a aloxo 'o, Nakati ilou Sela mo
Sama mo Misa. Ane'i ta molomolo ane ne, Esau ilee semau Basemati ta
xasixasi'a ane.
14 Xe O'olivama e Esau semau, nenie ualasie lexe Ana. Ana mamie
ualasou lexe Sibeoni, O'olivama xasie. Ane O'olivama mipalaane'i ta 'ilie
ane eiae Ieusu ilou Ialamu mo Kola.
15-16 Ta mitema ano 'o, ane'i ta tatila ane, Esau 'olu laposalaxu Elipasi
muxalixa'a ualaualasi'a ano 'o, eiae Teman, Omaru, Sepo, Kenisi, Kola,
Xatamu mo Amaleki. Ane'i e teitiitisou ualaualasi'a ne Elipasi ta 'olu. Ane'i
ta tatila sou tuala tila ne Edomu, ane'i Ada ta xasixasie.
17 Ane'i ta tatila ano Esau 'olu e ualasou lexe Leuelu muxalixa'a.
Ualaualasi'a ano 'o, eiae Nakati, Selau, Sama mo Misa. Ane'i ta tatila ane
teitisou ualasi'a 'o la ne Leuelu muxalixa'a. Basemati, Esau semau ane
tatalusi'a ta xasixasie.
18 Ane'i ta tatila sou tuala tila ne Edomu kalumo. Xe ane'i ane noxie
O'olivama ane Ieusu ilou Ialamu mo Kola. Ane'i ta tatila ane ne O'olivama
e Esau semau ane tameisi'a mixalixa'a. O'olivama nenie ane Ana.
19 Ane'i ta mitema ane nenge teitisou ualaualasi'a mukalu ne Esau e
ualasou vile lexe Edomu muxalixa'a. Ane'i mixali ta tatila sou tuala tila
noxi'a la.
20 Xe Seiru ta 'olu ta mulu ualaualasi'a aloxo 'o. Seiru anu itemasie Xoli, ia
anu muxolu no tuala tila ne Edomu. Ta 'olu ualaualasi'a ano 'o, vile ualasou
lexe Lotan mo Sobalu mo Sibeoni mo Ana
21 mo Disoni mo Eseru mo Disan. Ane'i ane ualaualasi'a mupala'a 'o ne,
anu Seiru ta 'olu. Ane'i ta tatilasi'a ta mitema ne Xori no nano no tuala tila
ne Edomu.
22 Seiru 'olu vile e ualasou lexe Lotan muxalixa'a ta 'olu ta mulu ane, eiae
Xori ilou Koman. Lotan vimou sema ualasie lexe Timuna.
23 Sobalu ta 'olu ta mulu ualaualasi'a ane Aluvani ilou Manakati mo Ebalu
mo Sepo mo Onamu.
24 Xe Sibeoni ta 'olu ta mulu ualaualasi'a ane Aia ilou Ana. Ana e
mia'aloxu lexe mulai musaxila'a momu Sibeoni ta donkiiu la mumaisou
tivula taxataxasou. La tivula uopuopu utetelo no taxataxa ne.
25 Xe Ana mulai xe mupalaa, la mupalaane'i ta 'olu ane, Disoni ilee
O'olivama.
26 Xe Disioni la muxalixa'a ta 'olu ane, Emudan ilou Esuban mo Itiran mo
Keran. Ane'i ta mulu mukalusi.

27 Xe Eseru ta 'olu ta mulu ualaualasi'a aloxo 'o, eiae Bila ilou Savani mo
Akan.
28 Xe Disan ta noxou ane, Usu ilou Aran. Ane'i ta mitema ano 'o ane'i ta
tatilasi'a ta mitema ne Xori.
29-30 Ualaualasi'a ano 'o, Lotan ilou Sobalu mo Sibeoni mo Ana mo Disoni
mo Eseru mo Disan.
31 Xe no tauutauu ie ane ta Isilaeli'a tila vile sou usaxila'a uasi, la ane'i ta
mitema ano 'o, ane'i mixali ta tatila sou tuala xalee ne Edomu.
32 Itema ane musaxila'u tuala xalee ne Edomu tei ane Bela. Momu
ualasou lexe Beori. Anu muxolu sou musaxila'u tuala tila ne Dinava.
33 Xe Bela musoli, la Iovavu muno'u tanixu. Iovavu momu ualasou lexe
Selau. Selau anu sou tuala tila ne Bosura.
34 Xe Iovavu musoli, la Usamu anu sou xalee lia ne Teman muno'u tanixu.
35 Xe Usamu musoli, la Kadati muno'u tanixu. Kadati momu ualasou lexe
Bedati. Xe Kadati mulutu sou mulai ne Moabu sou mu'oto ne Midiani, la
mutaloxolixa'a. La sou mulai muxolu ne Aviti sou musaxila'a ta mitema ne
Aviti.
36 Xe Kadati musoli, la Samula anu sou tuala ne Masureka muno'u tanixu.
37 Xe Samula musoli, la Saulo itemasie Leovotia muno'u tanixu. Tuala ne
Leovotia ne, muxolu 'alai no lexa tila ne Iupileitisi.
38 Xe Saulo musoli, la Balukanan muno'u tanixu sou muxali tila noxi'a.
Balukanan momu ualasou lexe Akuboru.
39 Xe Balukanan musoli, la Kadati muno'u tanixu. La sou anu muxolu
sou musaxila'u tuala tila ne Pau. Semau ualasie lexe Me'etavelu. Momu
ualasou lexe Matele, xe Matele mamie ualasou lexe Mesaapu.
40-43 La sou ta mitema ta tatila ane noxou Esau ualaualasi'a aloxo 'o,
Timuna ilou Aluva mo Ieteti mo O'olivama mo Ela mo Pinon mo Kenisi
mo Taman mo Mipusalu mo Makadielu mo Iramu. Ane'i ta mitema ane ne
ane'i ta mitema ta tatila noxi'a ta mitema noxou Edomu. Edomu ne Esau
ualasou vile aloxo ne. Anu Esau ne ta mitema ne Edomu xasi'a. Ane'i ta
tatila vilevilesi no tualasi'a mo ta mitema sou isaxila'a a ixolu.

37

Aipiepiena Noxou Iosepu

1 Ia Iakovo ne u'umesou tuala ne Kanani e momu Aisaki muxoxoo no anu
ne uasi.
2 Muxoxoo ane, la sou nanasi'a ilo'a ta 'olu mikaukavunu muxolu aloxo
'o. Iosepu anu Iakovo 'olu maulu tauu iexu mumomomo loxo mavulovexa
vile mo mulelia ta'uve mo muvaxa simi tamei (17). Anu ulavusou sou
usaxila'a ta sipsip ilo'a ta mee noxou momu ilo'a ta vimovimou noxi'a
Vila ilee Silipa. Ane'i ta sema tamei ne, momu ta semasemau. Ia anu
mulai noxou momu la mua'alouxu 'ili'ilixone'i ta vimovimou e i'oxo'oxonu
masumasua.
3 Iosepu ne, momu Iakovo ualasou vile lexe Isilaeli, anu umasaxai'a
ta 'olu ia umasaxau Iosepu misevile mu'oki noxi'a. Xo nenu mivo'onu
no mine anu Isilaeli ne aululu manina. Tava'u aloxo ne la sou momu
mu'oxonu iu tokolomo vile lailaixe, utaa la ulai uxali no lia no tava'u, xe
avolu veveeni.
4 Xe ta vimovimou milavu lexe mami'a anu umasaxau 'olu Iosepu
misevile mu'oki noxi'a Iosepu ta vimovimou, la ane'i opone'i masuau
vimo'a ne misevile mo ivivikala lailaixe ulai noxou uasi.
5-7 No 'olovoxo vile, la Iosepu muaipiepiena la mulai mua'aloi'a ta
vimovimou aloxo 'o, “Ngalomu une'e noxilo mo aa'alomengixu aipiepiena
noxilo 'o. Nenge'a telai no xai sou nenge'a tevovotu uiti tavatavalanu. Xe

noxilo tavalanu muavuti la mutulu mulapu. Ia ta noxinge miavuti la mitulu
mixaliliu noxilo ka mitangatuluou.” Xe aneʹi milomu aloxo ne la laʹiaxaʹa
misevile.
8 Xe miavuti la mitaliʹisou aloxo ʹo, “Loxovaa, nini xavutalameni lexe nini
sou naxali tila sou nasaxilaʹixe?” Aneʹi laʹiaxaʹa muʹokiʹoki xo milomusou
aipiepiena noxou xe vaivaikala ane anu mulemolusiʹa.
9 Xe iliʹi la Iosepu muaipiepiena alaxu vile la. Xe muavuti la muvikalaneʹi
ta vimovimou aloxo ʹo, “Eni eaipiepiena la, la emaisou aso xe soʹio iloʹa
ta oto mavulovexa mo mulelia vile mitulutulu no talaxo ka mitangatulu
muluʹe noxilo.”
10 Xe muavuti la mulai noxou momu kalumo sou muaʹaloxu aipiepiena
noxou ne. Xe momu muavuti la mukaitolonu la muvikalanu lexe, “Aipiepi-
ena maʹi to axoo ne? Loxovaa, nini nemasaxa lexe nexi noxie nenine mo
ta viivine taneʹe taxolaʹu tavaʹixe mo tatangatulu sou tatoxoneni?”
11 ✡Ta vimovimou ne, oponeʹi masua misevile ia mamiʹasi ne iou siʹisou
aipiepiena ne uasi, uxoxoolu la uxavuxavutalanu.
12 No voxo vile, la Iosepu ta vimovimou milailixaʹa mamiʹa ta sipsipu iloʹa
ta meeou ne Sikemu sou miʹani iaʹeiaʹe xe miie lexa.
13 Xe Iakovo muavuti la muvikalanu ʹolu Iosepu aloxo ʹo, “ʹAlixeni, eni
emasaxaine lexe nalutu mo namulineʹi ta viivine ulai ne Sikemu.” Xe
Iosepu muavuti la muvikalanu momu lexe, “Ani, eni asou alutu alai.”
14-15 Xe momu muavuti la muvikalanu aloxo ʹo la, “Nalai mo namaisiʹa
ta viivine lexe aneʹi a laixeneʹisi. Mo namaisiʹa ta sipsipxeni kalumo lexe
laixeneʹisi. Nalai mo nakilisiʹa lexe laixeneʹisi la sou nalivu uneʹe sou
naaʹaloxeni.” La sou momu mupalusou sou mulai mukilisiʹa ta vimovimou.
Ia momu ne, anu muxoxoo no vanunu ne Ebulon. Iosepu mumuamuaʹi xe
mulai muxali ne Sikemu, la mulai muxixaoxao no lia xalee ane ne, la sou
mumaisou itema vile la itema ne mutaliʹisou aloxo ʹo, “Nakakamuli maʹia?”
16 Xe Iosepu muavuti la muvikalanu lexe, “Eni akakamulineʹi ta viivilo
e mineʹeneʹi mamilo ta sipsipou sou ikamulixaʹa lexa sou iiexu xe iaʹeiaʹe
sou iʹou. Nemaisiʹa a neʹei la napelaʹilo mo amulineʹi.”
17 Xe itema ne, muavuti la muvikalanu Iosepu lexe, “Aneʹi a milutu
mo milai. Elomusiʹa mivivikala lexe ilai loxo ne Dotani.” La sou anu
mumulineʹi la mulai muxalisiʹa ne Dotani.
18 Xe anu a uao no paxa, ia aneʹi mimaisou mine anu umuamuaʹi ulai
noxiʹa, la aneʹi mipotoxu sou lexe ivau usoli.
19 Ta motu miavuti la mivikalaneʹi ngatoʹo lexe, “Anu, itema sou aipiepi-
ena a uxali ʹo.
20 Tapalea mo tavaʹu soxu mo tasuʹanu uluʹelai no lexa taxasou vile musii
ʹo. Ia talai la taaʹalo lexe mii vile loxo laeoni muvau. La sou nenge tamalei
lexe mii maʹia ane uxali no anu aipiepiena noxou ne.”
21 Xe Luven mulomusiʹa mivikala aloxo ne, la mukamuli voteʹi sou
upamaulinu Iosepu no anu. Muavuti la muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Nengeʹa
tavaʹu mamu.
22 Tatetelisousi ka talea uluʹelai no taxa sou lexa ʹo no xalee lia vitanisi, ia
taʹoxo masua loxo ʹo uasi.” Anu mulosiʹa voteʹi ane ne xo anu mumasaxa
lexe anu molu ulivu uneʹe sou ulivunoxu vimou utelo sou upalusou ulivu
ulai noxou momu.
23 Iosepu mumuamuaʹi xe muneʹe muxali noxiʹa ta vimovimou ne,
xe aneʹi miavuti vaxa la mitetelisou ka milulusou tokolomo lailaixe e
mutaanu,

✡ **37:11:** Apo 7:9

24 ka sou miavuti la mi'itinu ka mileanu mulu'elai no lexa taxasou vile
musii.
25 Mileanu maulamenge soxu loxo ne mukalu, ia ane'i milai mita'olu sou
mi'ani. Mi'ani'ani ia mimalei la ta Isimaeli se'i ilo'a ta kamelii'a me'a loxo
ne Xileati ia ilalai loxo ne Aixiputo. Ta kamelii'a mitavule mimii lailaixe
loxo mii ane tuma'u laixe sou la'ilali mo lamalasile mo ovu vile lexaxu ane
tuma'u laixe.
26 Xe Iuda muavuti la muvikalane'i ta vimovimou aloxo 'o, "Taemoso,
lexe nenge tava'u vivinge usoli ka tatalumeiou, la mii ma'ia laixe ane nenge
nenge'a taxalisou no anu xavutala ane ne?
27 Nenge'a tano'u mo talosi'a ta mitema e inene'e 'o mo ilotonu. Mo sou
mamu nenge ta'oxo masuanu. Xo nenge vivinge maninasou ane. Nenge
xiasinenge ilou sialunenge ane." Xe ta vimovimou miavuti la mivikala lexe,
"Ioxe, nenge tamulinu aloxo nelemolu ne."
28 ✡Xe ta mitema sou ivaivalo sou ino'u lamoli e mimaisi'a minene'e
'ole mine'e mixali 'alai noxi'a manina, la sou Iosepu ta vimovimou ne
milai milaanu sou milosi'a. Ta Midiani milotonu Iosepu mulai noxi'a
ta vimovimou no anu lamoli siliva alelaxu mavulovexa tamei. Milotonu
mukalu, la sou mino'u milailixu ne Aixiputo.
29 Xe ili'i, la Luven mulivu no taxa e ane'i misu'anu vimo'a Iosepu no
anu ne la umaisou vimou uasi. Xe muavuti la musinasinanu tokolomou no
vasimolu ne xo tanuxu vimou misevile.
30 Xe mulivu mulai noxi'a ta vimovimou, la muvikalane'i lexe, "Ae,
molomolo soxu 'ole a tasiauxu! Ka eni anavaa maasi?"
31 Xe ta motu miavuti la mivau mee vile ka mino'u sialuxu sou mi'unanu
Iosepu tokolomou mulu'e no anu.
32 Xe ili'i la sou mino'u tokolomou ne mulai sou mimaxa'u noxou mami'a.
Mixali la mivikalanu mami'a aloxo 'o, "Namaisou mii 'o. Nexi texalisou.
Male 'iline miiu."
33 Xe Iakovo iou muvaxa no anu tokolomou 'olu ne la mutongonu la
muvikalane'i lexe, "Ani, 'alixe Iosepu tokolomou ane! Ta mii se'i loxo ta
laeoni mivau 'alixeni ne mo mi'ou."
34 Xe muavuti la musinasinanu tokolomou no vasimolu ne, io mutelonu
tokolomo su'i sou tama xo tanuxu 'olu ne misevile. Muxoxoolu tanutanuxu
'olu mo mutatamasou ne maxuvee misevile.
35 Ta 'olu ta mulu mo ane ta sema mine'e noxou sou lexe ixolixolinu, la
anu umasaxa lexe ane'i ine'e ixolixoli mamu. La sou muvikalane'i lexe,
"Taletalelixu 'alixeni 'o mo atatamasou mole eni amulinu 'alixeni ulai no
tualasi'a ta mitema sou soli ne ia ukalu uasi." La sou anu muxolu sou
mutamasou 'olu ne voxo se'i la.
36 Ioxe, ta Midiani e milotonu Iosepu noxi'a ta vimovimou ne, milailixu ne
Aixiputo, la itema vile ualasou lexe Potipaa mulotonu, anu itema sou xaixai
noxou tatananu tuala ne Aixiputo. Anu tila noxi'a ane'i ane sou isaxila'u
taasou tatananu tuala.

38

Iuda Ilee Tamari

1 No tauu ie ane ne, la Iuda mulutu mu'umesi'a ta vimovimou ia mulai
muxolu noxou itema vile ualasou lexe Ira. Ira anu itemasie tuala tila ne
Adulamu.
2 Iuda mulai muxolu ne la mu'uluxe semasie Kanani vile. Mamie ualasou
lexe Sua.

✡ **37:28:** Apo 7:9

3 Ilou mixoxoolu xe opoone, la mivoʹonu ʹilie laposalaxu, la mulu.
Mimoxoʹu ualaosu lexe Eri.
4 Xe iliʹi la, la ane opoone la. Xe mivoʹo, la ʹilie ne mulu la. La mimoxoʹu
ualaosu lexe Onani.
5 Xe iliʹi la, la ane opoone la. La sou ane mivoʹonu ʹilie mulu vile la. La
mimoxoʹu ualasou lexe Sela. No voxo ane Iuda semau mivoʹonu ʹilie Sela
ne la, anu Iuda mulai mo a uxoxoolu no tuala ne Kesipu.

6 Mixoxoolu xoo xe, Iuda ʹolu e laposalaxu, ualasou lexe Eri muxali itema
tila, la sou momu munoʹe iu sema vile ualasie lexe Tamari.
7 Ia Eri ne, ʹilixonu laixe noxou IAUE iou uasi. La sou IAUE muvau musoli.
8 Xe Iuda muavuti la muvikalanu ʹolu Onani, “Nalai mo ngongie omeni
Tamari ngaai xo vivine musoli la ta ʹolu uasi. Xoluxolu naʹa nenge aloxo
ʹo, nini nanoʹe vivine semau sou napalaaneʹi vivine ta ʹolu mo sou vivine
ualasou ne ukalu uasi. La sou ulai iliʹi la ta ʹilie ane ane ivoʹoneʹi ne, vivine
Eri ta ʹolu.”
9 Ia Onani ne, mulavu lexe ta molomolo ane anu uxalixaʹa ne ta ʹolu
uasi. La sou no voxovoxo ane aneʹi ilee Tamari iai sou anu ulai noxie
xe ʹuveʹuveʹu sou unixi, la anu uxexee sou unixi ulai vaʹaxu no lia. Anu
muʹoxo aloxo ne xo anu umasaxa lexe upalaaneʹi ta ʹolu iu vimou uasi.
10 ʹIlixo ane ne, IAUE mumaisou la laixe no iou uasisi manina, la muvau
musoli aloxo vimou Eri.
11 Xe Iuda muavuti la muvikalane uaʹanu Tamari aloxo ʹo, “Nalutu mo
nalivu ulai noxou mamine mo naxolu aloxo nesi ia nataulaʹi uasi mole
ʹalixe Sela uxali itema tila o.” Anu muvikalane aloxo ne xo anu umamaʹu
xo loxo ʹo io Sela usoli kalumo loxo ta vimovimou tamei. La sou Tamari
milivu milai noxou mamie.
12 Tauu ie tavuʹalo mulai mukalu xe iliʹi, la Iuda semau ane Sua ʹolu
sema misoli. Muxolu sou tamasie semau xo tanuxe misevile. Xe mukalu,
la sou aneʹi ilou menexu vile ualasou lexe Ira sou tuala ne Adulamu milai
ne Timuna sou ilou imaisiʹa ta mitema noxou ixoxotosou ta sipsip noxou
laxusiʹa.
13 Xe Tamari milomu lexe uaʹane Iuda a muneʹe ne Timuna sou uxotosou
ta sipsip laxusiʹa ne.
14 La ane mipasipaa sou mixexeenu tokolomoxe ane ane mitokolomoxu
sou mipoulilosou mulue, ia misakii mii vile loxo taunamo o sou mutaluxu
iei ia milai mitalupexa no voteʹi no iou xalengaxu tuala tila ne Enaimu.
Tuala ane ne muxolu no voteʹi ane mulai loxo ne Timuna. Xo ane milavu
lexe Iuda ʹolu e ualasou lexe Sela ne, anu itema tila, ia aneʹi inoʹu ulai noxie
sou iʹuluxu uasi.
15 Iuda mumuamuaʹi muneʹe xe mumaisie, la muloxomale lexe ane sema
sou voteʹi vile ane xo ane misuʹasou iei.
16 Ia utongone lexe ane uaʹanu Tamari uasi manina. Ioxe, anu muavuti
la mumuamuaʹi mulai loxo noxie no voteʹi paʹumolu, la muvikalane, “Ioxe,
nengei taai.” Xe ane miavuti la mikolinu lexe, “Nalosilo maʹia?”

17 Xe anu muavuti la muvikala lexe, “Alivu la sou asovanumeni mee ʹilie
soxo vile uneʹe noxine.” Xe ane miavuti la mivikalanu aloxo ʹo, “Anu laixe,
ia lexe nini nalosilo mii vile sou eni amuxaxu loxo sosovo ulai utalo no voxo
ane nini nasovanu mee ne uneʹe. La sou alivunoxu sosovo ne ulai noxine.”
18 Xe anu muavuti vaxa la mutaliʹisie, “Mii maʹia ane nemasaxa lexe
eni alosine?” Xe ane miavuti la mivikalanu lexe, “Nalosilo miimeni e
nasosovosou mimii no anu lexe naʹa nini ilou lamotasou ulili no xolaneni
mo vilaxoxene e natatavulenu ne.” Xe anu muavuti la mulosie mii tamei
ne xe mukalu, la sou mulai noxie.

19 Xe Tamari miavuti la milivu milai no tuala sou mixexeenu mii e misakii
sou mitaluxu iei no anu, io sou ane mitelonu tokolomo sou poulilosou
mulue 'ole mutelo la. Ane milai mixoxoo ne xe ili'i la sou opoone mupala'a.
20 Ioxe, Iuda muavuti la mupalusou menexu vile ne Adulamu sou ulailixu
mee noxie sema 'ole, xe uno'u mimii e ane milingau sou mimuxaxu muai
noxie sou umaxa'u vaikala noxou Iuda lexe anu muvikala manina, sou
ulivunoxu ulai noxou. Itema ane ne mulutu xe mulai la uxalisie uasi.
21 Xe muavuti la mutali'isi'a ta mitema se'i ne Enaimu, "Sema sou vote'i
e ilavusou ixoxolu no vote'i 'o 'ava?" Xe ane'i miavuti la mivikalanu lexe,
"Nexi sema sou vote'i vile ixolu lai 'o uasi."
22 Xe itema ne mulomu aloxo ne la, mulutu sou mulivu mulai noxou
Iuda la muvikalanu lexe, "Axalisie sema ne uasi. Ta mitemasie Enaimu
ne mivikalaleli lexe ane'i sema sou vote'i vile ixolu noxi'a no tuala ne uasi
manina."
23 La sou Iuda muavuti la muvikalanu lexe, "Mii vile uasi, mimii e sema
ne mino'u ne, uai noxie ne, xo loxo 'o io ta mitema ikekeienge. Eni esova
mee vile 'ilie ulai noxie, ia naxalisie uasi ne la, mii vile uasi."
24 Xe male loxo so'io tatalu mukalu xe ili'i la sou vaikala mune'e muxali
noxou Iuda lexe ua'anu Tamari ane mi'oxo loxo sema vile sou vote'i mo
ane a opoone. Xe anu Iuda muavuti la mupalusi'a lexe ino'e iuatulailixe
mo i'elaxe mo isoli.
25 Mino'e miuatulailixe la ane mivikala lexe, "Ngavikalanu ua'aleli lexe,
opo ano 'o itema e miumiu ane uai noxilo 'o, opou. Ngano'u mii 'o ulai
noxou mo utongonu."
26 Mii ne mino'u xe milailixu noxou Iuda, la anu mutongonusi. La
sou muvikala lexe, "Susu noxie ne tatila malaxo uasi, ia noxilo ne tatila
misevile. Xo ano'e sou i'uluxu 'alixeni Sela la ua." Xe ili'i, la Iuda ulai noxie
la uasi manina.
27 Xe no voxo ane sou ane ivo'o no anu, la milavu lexe ane ivo'one'i ta
'ilie tamei.
28 Xe no mine sema vile mine'e sou ipapaipixone, la 'ilie vile avolu muxali
muuatu, la sema e ipapaipixone nenu ne mitetelisou avolu sou misakii no
anu lamota lauoinu. Xe miavuti la mivikala lexe, "Ane ulu'e tei a."
29 La ua. Anu mu'umenu avolu mulivunoxu mulai no nano, ia vimou
mulu'e tei. La sou sema e mine'e sou mipaipixone nenu ne mivikala lexe,
"Ee, xavineni sou nelo'e la sou ane nelu'e tei 'o!" La sou mimoxo'u ualasou
lexe Peresi.
30 Xe ili'i la sou ane misakii avolu no anu lamota lauoinu ne mulu'e. La
sou mimoxo'u ualasou lexe Sela.

39

Iosepu Ilee Potipaa Semau

1 Ioxe, Iosepu e ta Isimaeli mino'u mulai ne Aixiputo ne, mino'u mulai
noxou Potipaa sou mulotonu. Potipaa ne, anu itema tila vile. Anu itema
sou xaixai noxou tatananu tuala ne Aixiputo. Anu tila noxi'a ane'i ane sou
isaxila'u taasou tatananu tuala ne Aixiputo.
2 ✡IAUE uxoo noxou Iosepu, la sou mii ma'ia ane anu u'oxonu ne, uxali
laixe misevile. Io, anu Iosepu mulai muxolu noxou Potipaa.
3 Anu uxoxoolu noxou tilasou Potipaa ne la, tilasou mutongonu lexe IAUE
a uxoo noxou mole ane xaixai piepiena ne anu mu'oxonu laixe mukalusi.

✡ **39:2:** Apo 7:9

4 Potipaa opoonu usexelaxu Iosepu misevile la sou molu musosovosou
lexe anu uxali loxo itema vile sou uxoo 'alai noxou. La sou mumuxaxu sou
usaxila'u taasou mo mixumixu mo miumiu no nano no taasou ne ukalusi.
5 Tava'u xo Iosepu ane Potipaa muno'u sou mune'e sou usaxisaxila'u
mixumixu ilou miumiu, la sou ane IAUE mualusou tila noxou mo ane'i ane
ilo'a ixoxoo no tani noxou ne mo miumiu ilou mixumixu no taasou mo no
xaixu kalumo.
6 La sou Potipaa mu'italonu mimii tavu'alo ne no avolu Iosepu sou
anu molu usaxila'u ukalusi. Ia anu uxavutalanu mii vile la uasi. Anu
uxavutalasou la'ilalisi.

Iosepu ne muleme maulu vile xaviinu misevile. Mo iou ne lailaixe
misevile.
7 La sou maxuvee uasi manina, Potipaa semau miisuxu xe miavuti la
ixoloxixiiou. La sou mivikalanu lexe, "Nane'e mo nengei talai taai no luu
noxilo."
8 Ia Iosepu mulomu ua la muvikalane lexe, "Tila noxilo musosovosilo
mo mumuxaxo lexe eni sou asaxisaxila'u mimii no nano no tani 'o
ukalusi. Miumiu mo mixumixu tavu'alo ne anu mumuxaxo lexe enisi melo
asaxila'u.
9 Tani 'o mo, mimii no nano 'o ne muxolu no anu saxisaxila'u noxilosi
aloxo anu, ia mii vile no nano 'o anu uvikalalelixu lexe eni amomomo sou
asaxila'u uasi, uasi. Ia nini ne, anu uvikalalelisine uasi, xo anu semau ane
nini. Anu umomomo sou eni amulinu masaxa noxine uasi. Xo maasi xe eni
amuli masaxa noxine, la loxo eni a'oxo 'ilixo masua manina no iou Lataua."
10 Ia ane ilomu uasi manina. No voxovoxo utotomu ne, ane ilai noxou sou
ixoloxixiioi sou lexe anu ulai noxie, ia anu ne xaviinu misevile la ulomuxe
uasi manina, mo anu muxolu va'axu noxie.
11 Io, no voxo vile la anu Iosepu mulai no nano no taasou tila noxou mo a
u'oxo'oxonu xaixai noxou se'i. Ta mitema sou xaixai noxou tila noxou vile
noxi'a ne uxolu no nano uasi.
12 Xe aliku 'o miavuti xe mine'e la miteteli pekia'u vaxa no anu tokolomou
veveeni e utataanu ka mivikalanu lexe, "Nane'e mo nengei talai taai." Xe
anu muavuti la mulo'ene sou mu'ume mulai no ale. Miisou e mutataanu
ne, muluvu no vasimolu mole ane mitetelisou no avole ne.
13 Xe ane mimalei loxo 'o la anu ane u'ume ulai no ale, ia tokolomou ane
ane itetelisou 'o xe,
14 miavuti la mi'ava mulai noxi'a ta mitema sou xaixai noxie lexe,
"Ngamaisou mii 'o! Itemasie Evalaio e muluxeni muno'u sou mune'enu
muxolu no tani noxixe 'o, utoxonenge uasi. Mulutusi ka mune'e no ano
no taasilo e aai no anu sou uexe utetelisilo mo ulai noxilo no anu masaxa
noxousi.
15 Ia eni eunga toxoxa'a sila anu muiave mulai no ale io mutautalonu
tokolomou e mutaanu muai no pa'umelo."

16 Ane mimuxaxu muai ne xe mulue muxali,
17 la sou ane mia'alou, "Itemasie Evalaio e neno'u mune'e muxolu 'o sou
napalupalusou, utoxole uasi manina, mune'e mu'una no taasilo e aai no
anu sou lexe ulai noxilo, sila ua.
18 Eni eungaunga sila anu mu'ume muiave mulai no ale ia mutautalonu
tokolomo e mutataa no vasimolu no pa'umelo."

19 Xe Potipaa mulomu aloxo ne, la la'iaxu misevile. Tanu no nano ne navu
ukaakaa.
20 La sou muvikalane'i ta mitema sou 'oto'oto noxou tatananu tuala
sou mine'e mitetelisou Iosepu sou milailixu no taasou navunavu noxou

tatananu tuala sou unoʹu navunavu sou ʹilixo ane anu muʹoxonu ne. Mulai muxolu no taasou navunavu ne
21 ✡ia IAUE muxolu noxou mo mualusou mole mimii e anu uʹoxoʹoxonu no nano ne uʹoxonu laixe ukalusi. La sou itema sou usaxilaʹu tani ane ne, opoonu usexelaxu Iosepu misevile.
22 Itema ane ne muavuti la mumuxaxu Iosepu sou usaxilaʹa ta menexu e iloʹa ixoxoo no nano no taasou navunavu ne mo xaixai piepiena no nano ne anu molu usaxilaʹu ukalusi.
23 Mole anu itema ne, umomomo sou usaxilaʹu xaixai vile la uasi xo xaixai tavuʹalo ne uxoo no avolu Iosepusi. Anu molusi uʹoxo mimii ne la laixe ukalusi xo IAUE muxoo noxou.

40

Itema sou Usaxilaʹu Laʹilali Ilou Itema sou Usaxilaʹu Uaini

1-3 Iosepu mulai muxolu no ano ne maxuvee malaxo uasi, ia mumalei la minoʹa ta mitema sou xaixai tamei noxou tatananu tuala ne Aixiputo mineʹe miʹunaneʹi no tani noxou itema sou xaixai uuli noxiʹa ta mitema sou ʹotoʹoto. Anu itema tila ne iloʹa ta mitemau ixoxoo ane sou isaxisaxilaʹu taasou tatananu tuala ne Aixiputo. Ta mitema sou xaixai noxou tatananu tuala tamei ne, vile anu tila noxiʹa ta mitema sou isaxisaxilaʹu uaini noxou tatananu tuala xe vile ne anu tila noxiʹa ta mitema sou isaxisaxilaʹu laʹilalixu tatananu tuala. Aneʹi ilou misusu no anu ʹilixo vile masua la tatananu tuala laʹiaxuiʹa ilou misevile la sou mulai muʹunalailixaʹa no taasou e Iosepu mulai muʹunalai no anu.
4 Miʹunalai mixoo no ano ne maxuvee misevile mole tila noxiʹa ta mitema sou ʹotoʹoto ne musosovosou Iosepu sou usaxisaxilaʹa ilou.
5 Xe no ʹolovoxo vile, la aneʹi ta mitema tamei ne ilou miaipiepiena. Aipiepiena noxiʹa ilou ne laaxu vilesisi uasi. Vile noxou aipiepiena ne vile mo xe vile noxou ne vile mo.
6 Iosepu mulutu no kakau xe muneʹe muxali noxiʹa ilou, la mumaisou ieʹi ne la, ilou ieʹi kalauasi.
7 Xe muavuti la mutaliʹisiʹa ilou, “Loxovaa ane iengi kalaua loxo ʹo? Tuʹumaxu vile muxali noxinge ngongou vaimomo ʹosi?”
8 Aneʹi ilou miavuti la mivivkalanu aloxo ʹo, “Nexi noxou teaipiepiena, la evile sou usuʹulinexi noxou sou ululusou laaxu uasi.” Xe Iosepu muavuti la muvikalaneʹi ilou aloxo ʹo, “Lataua anusisi ane anu molu ulosou itema lavulavu sou ululusou aipiepiena. Ioxe, ngongou ngavikalalelixu aipiepiena noxinge ngongou vilevilesi.”
9 La sou anu ane sou usaxisaxilaʹu uaini noxou tatananu tuala ne muaʹaloxu noxou tei. Muvikala aloxo ʹo, “No anu aipiepiena noxilo, eni eai la emaisou uaini aiinu vile mutulu no talaxo,
10 ia avolu tatalusi. Xe alaxu vilesisi ʹo la, volovoloxu mupaa vitanisi vaxa no avoavolu ne mo seseseenu kalumo. Xe alaxu vilesisi ʹo la, tematemanu mupaa la mumomoxo alaxu vilesisi.
11 Eni a etutulu eteteli sou kapuxu tatananu tuala tila ne Aixiputo no avolo. Xe eavuti la enoʹu uaini ngiangiaxu mumomoxo ne ka ekapinu muluʹelai no kapuxu ne ka elosou.”
12 Xe Iosepu muavuti la muvikalanu, “Aipiepiena noxine ne laaxu aloxo ʹo. Uaini avolu tatalu ne voxo tatalu.

✡ **39:21:** Apo 7:9

13 Voxo tatalusi a uxolu sou tatananu tuala ulaalixene sou ulivulixene ulai
no anu xaixai noxine la. La sou nini nalosou kapuxu aloxo nini neʼoxoʼoxo
tei.
14 Ia ulai xe nini nalivu ulai no ale sou naxoo laixe, la ieni siʼisilo uasi,
naxavutalaleli lexe xoluxoluxene ne lailaixe ukalusi. Mo lexe tanenixo la
naaʼaloxo noxou tatananu tuala ne Aixiputo mo nasuʼulileli sou eni kalumo
alaa axexesou tani ano ʼo.
15 Xo eni ʼo ne minoʼilosi ka misululeli vaxa noxiʼa ta mitema no liaxaʼa ta
Evalaio no voxo ane aneʼi ta mitema ane ne mimuamuaʼi minaneʼe loxo ne
Aixiputo la sou aneʼi milotoleli. Xe eneʼe exoo ne lai ʼo la, asusu no anu ʼilixo
vile uasi, ia minoʼilo vitanisi ka ane mineʼe miʼunaleli no taasou navunavu
ʼo.”
16 Iosepu ululusou aipiepiena noxou itema sou usaxilaʼu uaini ne, la
itema sou usaxisaxilaʼu laʼilalixu tatananu tuala ne mulolomu vaxa noxou
Iosepu, la aipiepiena laaxu e anu ululusou ne, anu tamaxu laixe no anu
xavutala noxou. La sou anu muavuti vaxa la muvikalanu Iosepu, “Eni
kalumo eaipiepiena lexe, eni evoʼutulolixu tiʼa sou veleti tatalu no kisilo
ia eʼuluʼu.
17 No nano no tiʼa ane muai teitexi ne, laʼilali iouiou ane muxutu a
muʼanaʼana no anu. Anu tatananu tuala ne Aixiputo laʼilalixu, ia ta ngiala
mineʼe mo a iʼoʼou.”
18 Xe Iosepu muavuti la mululusou laaxu aipiepienau ne aloxo ʼo. “Tiʼa
tatalu ne voxo tatalu.
19 Voxo tatalusi a uxolu sou tatananu tuala ulaalixene. Nalaa ulai no ale
la ixotonu xolaneni. Xe ukalu la sou ilaa ovu vile ka ililixene no anu. Io sou
ta ngiala ineʼe iʼou xiasineni.”
20 Iloʼa mixoxoo no nano ne xe voxo tatalu mukalu la sou tatananu tuala
ne Aixiputo ne muʼoxonu laʼilali vile toxoxaʼa xaʼa ta mitema sou xaixai
noxou. Anu muʼoxonu laʼilali ane ne sou uxavutalanu voxo ane nenu
mivoʼonu no anu. La sou muvikala, la milaalixaʼa itema sou xaixai noxou
sou usaxisaxilaʼu uaini xe itema sou usaxisaxilaʼu laʼilali.
21 Xe ilou milaa mukalu, la sou tatananu tuala muvikalanu itema sou
usaxisaxilaʼu uaini ne sou mulivu mulai no anu xaixai noxou.
22 Xe muavuti la muvikalaneʼi ta mitema sou ʼotoʼoto noxou sou mililixu
itema sou usaxisaxilaʼu laʼilali ne no ovu e milaanu. Mimii ane ne muxali
ne aloxo Iosepu mulemolu ne.
23 Ia itema sou usaxisaxilaʼu uaini ne iou siʼisou Iosepu ne mole uxavuta-
lanu la ua.

41

Tatananu Tuala Muaipiepiena

1 Xe iliʼi no anu tauu ie tamei mukalu, la tatananu tuala ne Aixiputo ne
muaipiepiena lexe anu mulai mo a mututulu no lexa Nailu paʼumele,
2 la mumaisiʼa ta kau muxatele tamei ta toxotoxoxaʼa. Vasimeʼa ne
muveli loxo ʼo. Mo lovoxaʼa misevile. Meʼa no lexa mitelo mo a iʼaniʼani
iaʼeiaʼe no lexa paʼumolu.
3 Xe iliʼi la ta kau muxatele tamei la mitelo. Aneʼi ta kau ane ne,
alaalamaneʼisi, mo vasimeʼa ne muʼitaʼitasi. Meʼa no lexa xe mixali mutelo,
la mitulu no paʼumeʼa aneʼi ane mixali mitelo tei.
4 Xe miavuti vaxa la miʼiʼa aneʼi ane mixali mitelo tei ne mukalusi.
Tatananu tuala mumaisou aipiepiena ane ne xe mukuluke la mutulu.

5 Xe iliʹi, la mulivu sou muai, la muaipiepiena la. No anu aipiepiena ane
tameisou ne, la mumaisou uiti ngiangiaxu palepanu toxotoxoxaʹa muxatele
tamei no aiinu vilesisi. Uiti ngiangiaxu ne lingamo sou ivalitusou.
6 Xe iliʹi la, la mumaisou uiti ne ngiangiaxu palepanu muxatele tamei
no aiinu vilesisi muxali mutelo la, ia kisou ngialanusi. Palepalepanu ne
kitukitusi xo atume ialuxu muili molu loxo no xalee lia ane aso utetelo no
anu la muxutuxu.
7 Xe aneʹi ta uiti ane ne, miavuti la mimalukusiʹa aneʹi ane ta toxotoxoxaʹa
e mixali mutelo tei ne. Xe tatananu tuala mukuluke la, la mutulu avile la
sou tanu tema. La sou mulavu lexe anu muaipiepiena.
8 ✡Xe mutulu no kakau la tanu laixe uasi. La sou mukala anaxu mulai
noxiʹa ta mitema sou lavulavu no tuala tila ne Aixiputo ne mo ta mitema
ane milavu no anu alualu iouiou ne sou mineʹe noxou mukalusi. Ta motu
mineʹe mixali noxou mukalu, la sou anu muvikalaneʹixu aipiepiena noxou
ne. Ia vile noxiʹa ne umomomo sou ululusou aipiepiena tamei ne laaxu ulai
noxou uasi.
9 Xe itema e sou usaxisaxilaʹu uaini ne muxavutala, la muvikalanu
tatananu tuala ne aloxo ʹo, “Vaimomo ʹo eni apalaʹalixu lexe eni eʹoxo susu
vile.
10 No voxo ane nini laʹiaxeneiʹa ta mitema sou xaixai noxine la minoʹixe
noxou itema sou usaxisaxilaʹu laʹilalixene sou milai miʹunalailinexe no tani
noxou itema sou xaixai uuli noxiʹa ta mitema sou ʹotoʹoto.
11 La nexi noxou teai la teaipiepiena mukei. Ia aipiepiena noxixe noxou
ne laaxu vilesisi uasi.
12 No nano no tani sou navunavu ne, maulusie Evalaio vile a nexi noxiʹa
texoo no nano ne. Anu uxoxoo noxou tila noxiʹa ta mitema sou ʹotoʹoto
sou isaxisaxilaʹu taasine. Maulu ne a uxoxoo noxou sou anu upalupalusou.
Nexi noxou tevikalanuxu aipiepiena noxixe noxou, la anu mululusou laaxu
aipiepiena noxixe vilevilesi ne muneʹe noxixe.
13 Xe iliʹi, la mimii ne muxali maninasou aloxo anu mulemolu lamana
noxixe ne. Nini nelaalinexe noxou, la nelivunixo sou elivu elai no anu
xaixai noxilo la, ia nelilixu itema sou usaxilaʹu laʹilalixene.”
14 Xe tatananu tuala ne Aixiputo mulomu aloxo ne, la mukalanu anaxuou
Iosepu sou uneʹe noxou. Alaxu vilesisi ʹo la milai milaanu Iosepu no nano
no tani sou navunavu. Iosepu mulaa mukalu, la mulai sou musala saexu
laxusou muxexe xe mutokolomo laixe. Xe iliʹi la sou minoʹu mulai noxou
tatananu tuala.
15 Mulai muxali noxou, la sou anu muvikalanuxu aipiepiena noxou aloxo
ʹo, “Eai la eaipiepiena, ia evile sou ululusou noxilo uasi. Eni elavu xo
mivikalaleli lexe nini nalavusou nalulusou aipiepiena laaxu.”
16 Xe Iosepu muavuti la muvikalanu tatananu tuala aloxo ʹo, “Toxo tila,
eni amomomo uasi, ia Lataua molusi ululusou aipiepiena noxine laaxu.”
17 Tatananu tuala muavuti la muvikalanuxu Iosepu sou aipiepienau aloxo
ʹo, “Eni eaipiepiena lexe, eni elai mo a atutulu no lexa Nailu paʹumele,
18 xe emalei la ta kau muxatele tamei ta toxotoxoxaʹa, vasimeʹa ne muveli
mo lovoxaʹa misevile. Meʹa no lexa mitelo mo a iʹaniʹani iaʹeiaʹe.
19 Xe iliʹi la, la ta kau muxatele tamei la mixali mutelo. Ia ta kau ane ne
vasimeʹa ne muʹitaʹitasi mo alaalamaneʹisi. Eni alavusou amaisiʹa ta kau
seʹi loxo ne lai ʹo ne Aixiputo uasisi manina.
20 Aneʹi ta kau ane ne miavuti vaxa la miʹiʹa aneʹi ane ta toxotoxoxaʹa e
emaisiʹa tei.

✡ **41:8:** Tan 2:2

21 Ia talavusou laixe uasi xo, miʼiʼa loxo ne ia vasimeʼa uxali laixe uasi.
Vasimeʼa muʼitaʼita mo alaalamaneʼi ne a uxoo nesi. Eaipiepiena aloxo ne
xe ekuluke, la etulu.
22 Xe eai muluʼelai la, la eaipiepiena la. No anu aipiepiena ane ne, la
emaisou uiti ngiangiaxu palepanu toxotoxoxaʼa muxatele tamei no aiinu
vilesisi. Uiti ngiangiaxu ne lingamo sou ivalitusou.
23 Xe iliʼi la, la emaisou uiti ngiangiaxu palepanu muxatele tamei la, ia
atume ialuxu muili molu no lia xalee ane aso utetelo no anu muxutuxu
mole uleme laixe uasi, palepalepanu ne kitukitusi.
24 Xe aneʼi ta uiti ane ne miavuti vaxa la mimalukusiʼa ane ta toxotox-
oxaʼa e mixali mutelo tei ne. Ioxe, no kakau xe etulu, la ekalaa anaxoiʼa
ta mitema ane milavu no anu alualu iouiou ne Aixiputo sou mineʼe sou
eaʼaloiʼaxu aipiepiena noxilo ʼo, ia vile noxiʼa umomomo sou ululusou
laaxu noxilo uasi manina.”
25 Xe Iosepu muavuti la muvikalanu tatananu tuala ne Aixiputo ne aloxo
ʼo, “Aipiepiena tamei ne laaxu vilesisi. Lataua mulosienixu mimii ane anu
uʼoxonu uxali iliʼi ane nemaisou.
26 Ta kau muxatele tamei ta toxotoxoxaʼa mo vasimeʼa muvelisi mo
lovoxaʼa misevile ne mo uiti ngiangiaxu palepanu toxotoxoxaʼa muxatele
tamei nemaisou no aiinu vilesisi ne laaxu vilesisi lexe tauu ie muxatele
tamei.
27 Xe ta kau muxatele tamei ane vasimeʼa muʼitaʼita mo alaalamaneʼisi ne
mo uiti ngiangiaxu palepanu muxatele tamei ia kisou ngialanusi ne laaxu
vilesisi lexe nenge ulai la taxolixu soli toxoxaʼa tauu ie muxatele tamei.
28 Nalomu, aloxo elemolu noxine tei, Lataua mulosienixu mimii ane anu
uʼoxonu uxali iliʼi ane nemaisou ne.
29 Ulai, la nenge nenge laʼilali piena misevile sou taʼou no anu, no anu
tauu ie muxatele tamei. Tuala xalee vile no ano no tuala tila ne Aixiputo ʼo
paʼusou uasi.
30 Xe iliʼi no anu tauu ie muxatele tamei ne lexe ukalu, la nenge taxolu
no anu tauu ie muxatele tamei sou soli toxoxaʼa manina. Umomomo sou
evile uxavutalanu tauutauu ie ane xoluxolu lailaixe ta mitema mixolu
sou ʼosaʼila no anu uasi, xo soli toxoxaʼa ano ʼo ne utaasinge mo uʼoxo
masuanenge ukalusi.
31 Umomomo sou ta mitema ixavutalanu tauutauu ie ane aneʼi mixoxoolu
la miʼoʼou laʼilali iouiou piepiena no anu la ua, xo soli toxoxaʼa ane uxali
noxinge ʼo ne, utila manina misevile.
32 Lataua mulosienixu mii vile tatila no anu aipiepiena tamei xo anu
umasaxa lexe nini nalavu no anu mii ane sou anu uʼoxonu uxali manina.
Mii ane ne a ʼalaʼalai sou uxali.
33 Ioxe, maasi la nini napasipaa mo nasosovosou itema vile ane xavutalau
lailaixe mo mulavu laixe manina sou usaxilaʼu muamuaʼixu xaixai no nano
ne Aixiputo ʼo.
34-35 Mo nasosovosiʼa ta mitema seʼi sou xaixai kalumo la sou isuʼuli sou
iiavelixu xoluxoluxaʼa ta mitema laixe. Navikalaneʼi pekiaʼu lexe inoʼu
laʼilali noxiʼa ta mitema no nano no anu tauu ie muxatele tamei ane asou
nenge taxoo no anu tei ʼo la, ikalipalaʼanu laʼoluxu vile no anu laʼoluxu
taʼuve ne sou ilai iʼunanu no taasou laʼilali no xalexalee tuala tila ʼo ukalusi.
Ka isaxilaʼu laixe.
36 Laʼilali ane ne uai sou ta mitema iʼou no nano no tauu ie muxatele
tamei sou soli toxoxaʼa ane uxali noxinge lexe tauu ie muxatele tamei sou
xoluxolu lailaixe mo laʼilali piepiena ukalu. Lexe nenge tamulinu xavutala
ano ʼo, la umomomo sou ta mitema isolixaʼa uasi.”

37 Xe tatananu tuala ne Aixiputo ne, mulomusou xavutala ane ne la
mutama pumuxu laixe no anu xavutalau, la sou ilo'a ta mitema ta tatila
sou xaixai noxou mimasaxa lexe imulinu aloxo Iosepu mulemolu ne.
38 Xe anu muavuti la muvikalane'i ta tatila sou xaixai noxou aloxo 'o,
"Nenge umomomo sou taxalisou itema vile laixe loxo Iosepu 'o uasi. Itema
e Lataua uleenu muxoo noxou."
39 Xe tatananu tuala muavuti la muvikalanu Iosepu aloxo 'o, "Eni elavu
lexe Latauasi ane molu mulosienixu mimii ane nini nelemolu lexe uxali
noxinge 'o, la sou anu lamanasi lexe ninisi ane nini namitema vile sou
xavutala lailaixe mo nelavu laixe manina. Evile umomomo loxo nini uasi.
40 ✡Eni emasaxa lexe eni asosovosine sou nini naxali loxo itema tila sou
nasaxila'u taasilo. Mo ta mitema noxilo sou xalexalee tuatuala sou tuala tila
'o ne ilomuxenesi. No anu ualasi, eni tila noxine, ia nini nasaxila'u tuala
tila noxilo lai 'o."

Iosepu Usaxila'u Tuala Tila ne Aixiputo

41 La sou tatananu tuala ne Aixiputo muavuti la muvikalanu Iosepu aloxo
'o la, "Nalomu, vaimomo 'o eni amuxaxene sou nini naxali itema sou
nasaxila'u xalexalee tuatuala no nano no tuala tila ne Aixiputo 'o ukalusi."
42 ✡Xe muavuti la mulaa ring no avolu simisou sou mulai mukelelixu
noxou Iosepu avolu simisou. Ia ring ane ne, sosovo vile noxou tatananu
tuala ne a muxolu no anu. Xe muavuti la mutokolomonu no anu tokolomo
noxou laixe ka mutaa xapo xoulu vile vaxa no xolanu Iosepu.
43 Xe muavuti la mulosou karisi sou 'oto'oto noxou ane tameisou sou
utavulenu. Ta mitema i'ava lexe, "Ngaxexesou vote'i! Ngaxexesou vote'i!"
La sou musosovosou Iosepu sou muxali loxo itema sou usaxila'u xalexalee
tuatuala no xalee lia tila ne Aixiputo ukalusi.
44 Xe tatananu tuala ne Aixiputo ne, muavuti la muvikalanu Iosepu aloxo
'o la, "Enisi eni tatananu tuala. Ia eni avikalaneni aloxo 'o, itema vile lai 'o
umomomo sou u'oxonu mii vile no anu masaxa noxou vitanisi uasi manina.
Lexe itema vile umasaxa u'oxonu mii vile, la anu utali'isinexu tei o."
45 Xe tatananu tuala muavuti la mumoxo'u Iosepu no anu uala vile
noxi'a ta Aixiputo. Mumoxo'u lexe Sapenati-Panea. Xe muavuti la, la
muvaitaula'inu Iosepu noxie sema vile ualasie lexe Asenata, eiae Potipera
'olu. Potipera ne anu itema sou uvala suluvixa'a ta maliava no tuala vile
ilemolu lexe Eliopolisi. Xe Iosepu ne muavuti la muxixaoxao sou umaisou
xalexalee tuatuala ukalusi no nano ne Aixiputo.
46 Iosepu ne tauu iexu muxali loxo mavulovexa tatalu, la sou anu
musokou sou muxaxai noxou tatananu tuala ne Aixiputo. Xe muavuti la
mulaa no taasou sou mulai mumuamua'i no xalexalee tuatuala no nano no
tuala tila ne Aixiputo mukalusi.
47 No nano no anu tauu ie muxatele tamei, la la'ilali muxali tavu'alo mo
mu'oki'oki tani manina.
48 La sou Iosepu mumolo la'ilali sou mu'unanu no taataasou la'ilali no
tuatuala tila vilevilesi no nano no tuala tila ne Aixiputo. No anu tuala tila
vilevilesi ne, mu'unanu la'ilali molu no xaixai no pa'upa'umolu tuatuala
vilevilesi ne.
49 Iosepu mumolo la'ilali tavu'alo misevile loxo io'iio'i no tasi'i. Tavu'alo
tavu'alo misevile, la sou anu umomomo sou uitisou uasi.
50 Ili'i no anu tauu ie muxatele tamei sou soli toxoxa'a uxalisi'a uao, ia
Iosepu ilee Asenata mipalaane'i ta 'ili'a tamei ta mulu. Asenata ane eiae
Potipera 'olu.

✡ **41:40:** Apo 7:10 ✡ **41:42:** Tan 5:29

51 La sou muvikala lexe, “Lataua musuʼulileli mole eni ieli siʼisou
tuʼutuʼumaxu ane muxali noxilo mo ieli siʼisiʼa mamilo iloʼa ta viivilo mo ta
minuminu no tualasixe noxiʼa.” La sou mumoxoʼu ʼolu laposalaxu ne lexe
Manase.
52 Xe muavuti la muvikala la aloxo ʼo, “Tavaʼu xo Lataua molu muxalixaʼa
ta ʼalixeni tamei no tuala ane eni eneʼe exalisou tuʼutuʼumaxu no anu ʼo, la
eni amoxoʼu ʼalixeni ane tameisou ʼo lexe Epalaimu.”
53 Tauu ie muxatele tamei sou laʼilali mo xoluxolu lailaixe ne Aixiputo a
muneʼe muxali no telexu,
54 ✡mo tauu ie muxatele tamei ane sou aneʼi ixolixu soli toxoxaʼa a
musoko aloxo Iosepu mulemolu. Soli toxoxaʼa mutaasou xalexalee tuatuala
mukalusi, ia no nano no tuala ne Aixiputo muʼisalili no tuatuala no xalee
lia ne Aixiputo ukalusi ne laʼilali a uxolu.
55 ✡Ta mitema ne Aixiputo ixoxolu xe isolixaʼa, la ilai ikatu noxou
tatananu tuala ne Aixiputo, la sou anu molu upalusiʼa ilai noxou Iosepu
sou anu uvikalaneʼixu mii ane aneʼi iʼoxonu.
56 Mixoxoolu xe, soli toxoxaʼa ne muʼokiʼoki tani mo mutaasou xalexalee
tuatuala ne Aixiputo ne mukalu, la sou Iosepu mukisiinu aiaitengaxu
taataasou laʼilali ne mukalusi sou ta mitema mineʼe milotoxaʼa laʼilali.
57 Ta mitema meʼa no xalexalee tuatuala mukalusi no paxapaxa ne,
mineʼe mixali noxou Iosepu ne Aixiputo ne sou ilotoxaʼa laʼilali noxou xo
soli toxoxaʼa ne muʼokiʼoki mo mutaasou xalexalee tuatuala neʼei neʼei ne
mukalusi.

42

Iosepu ta Vimovimou Ilai ne Aixiputo

1 Ioxe, Iakovo iloʼa ta ʼolu ixoxolu no tualasiʼa ne Kanani xe anu
mamiʼa mulavu lexe laʼilali tavuʼalo a uai ne Aixiputo, la anu muavuti
la muvikalaneʼi ta ʼolu aloxo ʼo, “Ngananavaa e ngataʼotaʼolu vitani ʼo,
ngaavuti mo ngaʼoxo mii vile uasi?
2 ✡Ngalomu! Eni elomu lexe ta mitema a ilalai ne Aixiputo sou ilolotoxaʼa
laʼilali. Ngalai ane mo ngalotonenge, ua tasoisoli sou soli maasi.”
3 Xe aneʼi milomu vaxa noxou mamiʼa aloxo ne, la sou aneʼi Iosepu ta
vimovimou mavulovexa vile milutu sou milai ne Aixiputo sou ilotoxaʼa
laʼilali,
4 ia mamiʼa upalusou vimoʼa soxu e kituʼa, Iosepu vimou maninasou sou
iloʼa ilai uasi. Vimou soxu ne ualasou lexe Beniamini. Mamiʼa umasaxa
lexe umulineʼi uasi xo loxo ʼo io, male mii vile uʼoxo masuanu no voteʼi.
5 Ta mitema seʼi ne Kanani ne milutu sou milai milotoxaʼa laʼilali, la aneʼi
Isilaeli ta ʼolu mavulovexa ne milutu sou mimulineʼi, xo soli tila ne mulai
mutaasou xalee lia ne Kanani mukalu.
6 Iosepu ne, anu muxali itema sou usaxilaʼu tuala tila ne Aixiputo, mo ta
mitema no xalee xalee tuatuala neʼei neʼei ne a ilalai noxou sou ilolotoxaʼa
laʼilali. Xe anu ta vimovimou mineʼe mixali noxou, la mixolaʼu tavaʼa sou
mitulu no tavaʼa voʼuvoʼuxu ka sou mitangatulu muluʼelai no talaxu sou
mitoxonu.
7 Anu Iosepu ne, mumaisiʼa ta vimovimou ne ka mutongoneʼi, ia anu
muavuti la muvivikalaneʼi loxo anu ulavusiʼa uasi. Muavuti la mutaliʼi
xatixati vaxa noxiʼa aloxo ʼo, “Ngingi menge neʼei e ngeneʼe ʼo?” Xe aneʼi
miavuti la mivikalanu lexe, “Nexi mexe no xalee lia ne Kanani ane teneʼe
ʼo, xo temasaxa lexe talotonexe laʼilali.”
8 Anu mulavusiʼa xo mutongoneʼi, ia aneʼi ne itongonu uasi.

✡ **41:54:** Apo 7:11 ✡ **41:55:** Ioa 2:5 ✡ **42:2:** Apo 7:12

9 ✡Mumaisiʼa mine aneʼi mineʼe sou mixolaʼu tavaʼa sou mitulutulu no
tavaʼa voʼuxu sou mitangatulu muluʼelai no talaxu, la anu muxavutalanu
aipiepiena noxou e muai la mumaisou, ia anu muavuti la muvikalaneʼi lexe,
“Ngingi ta mitema ano ʼo, ngingi ngeneʼe ʼo sou ngatulunexe sou ngalavu
lexe tualasixe xalee anevaa ane pekiaʼu uasi.”
10 Xe aneʼi miavuti la mikolinu vaikalau aloxo ʼo, “Tila, uasi! Nexi teneʼe
ʼo loxo nexi ta mitema vitanisi sou lexe talotonexe laʼilali.
11 Nexi latala ʼo ne, itema vilesisi ta ʼolu, ia nexi teneʼe sou tatulungenge
uasi, xo nexi ta mitema ano ne, nexi ta mitema sou vaikala manina.
Takalavoi uasi.”
12 Ia anu Iosepu muavuti la muvikala kiipali vaxa noxiʼa, “Uasisi manina!
Ngingi ngeneʼe ʼo sou ngatulunexe sou ngalavu lexe tualasixe xalee anevaa
pekiaʼu uasi.”
13 Xe aneʼi miavuti la, la mivikalanu la aloxo ʼo, “Tila. Nexi ʼo ne nexi
itema vilesisi ta ʼolu. Nexi itiitisixe muxali loxo mavulovexa mo mulelia
tamei. Mo nexi sou xalee lia ne Kanani. Vivixe vile ne musoli, xe soxu e
kaluxusixe a ilou mamixe mixolu.”
14 “Uasisi! Ngingi ngeneʼe sou ngatulunexesi!” Anu Iosepu muavuti la
muvikalaneʼi aloxo ne la.
15 “Ia eni amasaxa lexe alavusinge manina no anu voteʼi vile aloxo ʼo.
Eni atulu no xavi noxou tatananu tuala lai ne Aixiputo, la sou eni avikala
manina aloxo ʼo, umomomo sou ngingi ngalivu ulai no tualasinge uasi
manina. Mole vivinge soxu e kaluxusinge ne lexe uneʼe ʼo mo eni amaisou
no ieli maninasou.
16 La sou emasaxa lexe vile noxinge ne ulivu mo ulai unoʼu uneʼe, ia
ngingi tavuʼalo ne nganeʼe ngaxoo no anu taasou navunavu ʼo mo nexi
takamuli mo talavu manina lexe ngingi ngevikala maninasou. Xe uasi,
la eni atulu no xavi noxou tatananu tuala ne Aixiputo, la sou eni avikala
manina lexe, ngingi ngeneʼe ʼo sou ngatulunexe manina.”
17 Muvivikalaneʼi aloxo ne xe mukalu, la munoʼa sou mulai mitatuxaʼa
sou mixolu no nano no taasou navunavu voxo tatalu.
18 Xe no voxo tatalusou, la anu Iosepu mulai sou muvikalaneʼi aloxo ʼo,
“Ngalomu, eni ʼo ne, eni alavusou ataxaanu Lataua misevile. La sou eni
emasaxa lexe apamaulingengi no anu voteʼi vile aloxo ʼo.
19 Lexe ngingi ta mitema sou ngavikala manina, la eni emasaxa lexe vile
noxingesi ane maasi la ulivu mo ulai uxolu no nano no taasou navunavu
e ngingi ngongiʼa ngelai ngexoo no anu, ia ngingi muxatele tamiʼasi ne,
nganoʼu laʼilali e ngelotonu ne mo ngalivu ulai noxiʼa maminge ilou ʼolu
mo ta mingemingengi e ixolu sou soli no tuala.
20 Ngalailixu laʼilali ʼo no tuala ukalu, la sou ngatilo vivinge soxu e
kaluxusinge ne uneʼe noxilo. Xo lexe eni amaisou no ieli maninasou, la
sou eni alavu manina lexe ngingi ngevikala manina. La sou umomomo
sou ngingi ngaulua uasi.” Aneʼi milomu noxou aloxo ne xe mukalu la sou
mimasaxa lexe imulinu aloxo anu mulemolu noxiʼa ne.
21 Xe aneʼi miavuti la mivikalaneʼi ngatoʼo lexe, “Ngamaisou, nenge
teʼoxo masuanu vivinge la sou ane vaimomo ʼo nenge texalisou tuʼumaxu
ano ʼo lakoli ʼilixo ne. Nenge nengeʼa temaisou tuʼumaxu toxoxaʼa ane
muxali noxou ne mo, anu soxu mutama muneʼe noxinge sou tasuʼulinu ne,
ia nenge texiunu tumalingeusi. La sou ane nenge nengeʼa talu tuʼumaxu
ano ane muneʼe musuʼasinge ʼo.”
22 ✡Xe Luven muavuti la mukolineʼi ta vimovimou aloxo ʼo, “Eni evikalan-
gengi laixe lexe mamu ngaʼoxo masuanu maulamenge soxu, ia ngingi

✡ **42:9:** Tav 37:5-10 ✡ **42:22:** Tav 37:21-22

ngalomuxo uasi, la sou ane nenge taxalisou tuʼumaxu ano ʼo lakolisou soli
noxou ne.”
23 Ia Iosepu ta vimovimou ne ilavu lexe Iosepu mulavu no anu vaivaikala
noxiʼa e iʼoxoʼoxonu uasi, xo anu uvivikalaneʼi no anu vaikala noxiʼa ta
Aixiputo ia, itema vile a sou uxiuxiunu ulai noxiʼa no anu vaikalaiʼa.
24 Muvivikalaneʼi aloxo ne xe tamaxu mulokolaxu, la mulai mutalume no
nano mo mutama o. Xe mutama mukalu, la sou anu muuatulai noxiʼa sou
muvivikalaneʼi la. Xe iliʼi la sou mupalusiʼa ta mitema sou xaixai noxou sou
mitilaʼu Simeoni mulai loxo noxiʼa sou misakisakiinu no ieʼi ta vimovimou
ne.
25 Xe muavuti la muvikalaneʼi ta mitema sou xaixai noxou sou mitataa
laʼilali muʼunalai no tivativaxaʼa ta vimovimou ne, xe muvikalaneʼi sou
itataa lamoliʼa ulivu no tivativaxaʼa vilevilesi kalumo. Mo minoʼuxaʼa
laʼilali ane muxutu kalumo sou iʼou tuxaneʼi no voteʼi. La aneʼi miʼoxonu
aloxo anu mulemolu noxiʼa ne. Xe ta mitema sou xaixai noxou miʼoxonu
aloxo anu mulemolu ne mukalu,
26 la sou aneʼi Iosepu ta vimovimou ne mitelotelo tivativa sou laʼilalixaʼa
e milotonu ne mutelo noxiʼa ta donkiiʼa vilevilesi sou milutu milai.
27 Milutu milai xoo xe, ʼolovoxo la mitaʼolu sou miai. Xe vile noxiʼa
muavuti la mululusou tivaxu sou lexe ulaanu laʼilali seʼi sou uaʼanu donki
noxou sila, mumaisou lamoliu e mulotonu laʼilali no anu ane uai no latanu
laʼilali no tiva anaxu ʼo.
28 Xe aliku ʼo muavuti la muvikalaneʼi ta vimovimou, “Ae, taemoso!
Lamoli noxilo e elotonu laʼilali ʼo no anu ane mulivu muneʼe noxilo ʼo.
Ngamalei, ane uai no laʼilali ʼo latanu no nano no tiva ʼo.” Xe ta motu
mimalei loxo ʼo, la manina. Ka inavaa. ʼEʼeneʼi ne mutelo mulokolaxaʼa
manina. Taneʼi kalaua sou uʼumesi. Xe miavuti la mitalitaliʼisiʼa ngaton-
gatoʼo, “Lataua muʼoxonu ʼilixo maʼia ane loxo ʼo noxinge ʼo?”
29 Milutu sou mimuamuaʼi ilalai xoo xe, milai mixali noxou mamiʼa
Iakovo ne Kanani, la miaʼaloxu mimii e muxali noxiʼa ne Aixiputo ne aloxo
ʼo,
30 “Telutu e nepalusixe sou telai, xe texali ne Aixiputo, la itema tila ane
usaxilaʼu tuala ne Aixiputo ne, muvikala pekiaʼu noxixe mo mukalavoisixe
lexe nexi telai ne sou tatuluxaʼa.
31 Xe nexi teavuti la tevikalanu lamana lexe, ‘Nexi ta mitema sou
tatulungenge uasi, nexi ʼo, nexi ta mitema sou vaikala manina.
32 Mo nexi ʼo, nexi itema vilesisi ta ʼolu. Nexi itiitisixe mulai muxali
loxo mavulovexa mo mulelia tamei. Ioxe, iliʼi, la vile musoli, xe soxu anu
kaluxusixe a ilou mamixe mixolu no tualasixe.’
33 Xe itema tila ane usaxilaʼu tuala ane ne muavuti la muvikalanexi aloxo
ʼo la, ‘Ngalomu, eni emasaxa lexe alavu manina lexe ngingi vaikalamengi ʼo
manina, la vile noxinge ne uneʼe mo noxou taxolu, ia ngingi ane muxatele
tamiʼa ne ngatavule laʼilalixaʼa maminge ilou ʼolu, mo ta mingemingengi
no tuala mo ngalai.
34 Xe ngalivu uneʼe la, ngatilo vivinge soxu ane kaluxusinge sou nganeʼe
noxilo. Lexe eni amaisou soxu ne, la sou eni alavu manina lexe ngingi
nganeʼe sou ngatulunexe uasi mo lexe ngingi ngamitema sou kalavoi uasi.
La sou eni alivunoxu vivinge ane uxoo noxilo ʼo sou ulivu ulai noxinge. La
sou ngingi nganeʼe ngaxoo lai ʼo sou ngavaivaoli sou nganoʼu lamoli.’ ”
35 Mixali miaʼalou mamiʼa aloxo ne xe mukalu la sou aneʼi vilevilesi
ne mululusou tivativaxaʼa sou milaasou laʼilali e milai miloto ne, xe ieʼi
muvaxa loxo ʼo la, lamoliʼa soxisoxisou kalumo ane muai no nano no
tivativaxaʼa ʼo, la mimamaʼu misevile. Mamiʼa kalumo ne mumamaʼu
misevile.

36 Xe muavuti la muvikalane'i ta 'olu ne lexe, “Nga'oxole mole eni ta
'alixeni tasitasiauxa'a noxilo ukalu io? Iosepu tasiauxu tei mo musu'a ne.
Ka Simeoni ane kalumo tasiauxu ne. Ia ngingi a ngevikala lexe ngano'u
Beniamini kalumo sou ngalailixu la. Ia talu la axoo laixe.”
37 Xe 'olu Luven muavuti la muvikalanu momu aloxo 'o, “Ano'u mo
alailixu, xe namalei lexe eni alivu uxali noxine ia, anu uasi, la sou eni melo
ano'a ta 'alixeni ta mulu tamei ine'e noxine sou nave'a isoli. Na'italonu
Beniamini no avolo mo eni melo asaxila'u sou alailixu ka alivunoxu une'e
noxine.”
38 Ia momu ne, pekia'u misevile. Muavuti la muvikalane'i ta 'olu,
“'Alixeni 'o umomomo sou umulingengi uasi manina, xo vimou ane musoli
ne, ia anusisi soxusi ane noxou taxolu 'o. Ngalailixu uasi xo loxo 'o io, mii
vile uvau no vote'i. Ngamalei, eni soxu ane a aululu manina mukalu, lexe
mii vile masua uxali noxou la eni talelixu misevile mole eni asoli mo alu'elai
no tualasi'a ta mitema sou soli.”

43

Ane'i Ilai ne Aixiputo La

1 Ioxe, soli toxoxa'a muxali ne mulai mutaasou xalexalee tuatuala no lia
ne Kanani mukalusi mole mu'oki'oki tani manina.
2 Iakovo ilo'a ta 'olu mi'ou la'ilali e ta 'olu milai milotonu ne Aixiputo
ne mole mukalu. La sou mami'a muavuti la muvikalane'i, “Ta molomolo,
ngalutu mo ngalai ngalotonenge la'ilali se'i la.”
3 Xe 'olu Iuda muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Ani, nexi talai. Ia
aloxo nexi tevikalanenixu ne. Itema ne muvikala pekia'u noxixe lexe anu
umomomo sou umaisixe lexe nexi tano'u Beniamini ulai sou umaisou, xe
uasi, la anu umomomo sou nexi talai taxali noxou uasi.
4 Ia, lexe nini oponeni u'osasi mo na'italonu Beniamini ne une'esi mo
noxi'a talai, la sou nexi talai sou talotonuxene la'ilali.
5 Xe uasi, la nexi umomomo sou talai uasi. Xo aloxo nexi tevikalaneni
ne. Itema ne muvikala pekia'u noxixe misevile lexe anu umomomo sou
umaisixe lexe nexi tano'u Beniamini ulai sou umaisou, xe uasi la anu
umomomo sou nexi talai taxali noxou uasi.”
6 Xe Isilaeli muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi nge'oxonu
tu'umaxu ano 'o musu'asilo manina. 'Ei muvikalangengi lexe ngavikalanu
itema ne lexe ngingi vivinge a muxolu no tuala?”
7 Xe ane'i miavuti la mikolinu aloxo 'o, “Ua anu umolo tali'i misevile.
Mutali'isi'a ta mineminexi, xe mutali'i lexe, ‘Maminge a uxoxoolusi 'o? Mo
vivinge vile la uasi?’ La sou nalomu, anu molusi mutali'isixe aloxo ne,
la sou ane nexi tekolinu tali'i iou ne mukalusi. Nexi talavusou lexe anu
uvikalanexi sou tano'u vivixe soxu 'o ulai sou noxi'a talai noxou uasi.”
8 Iuda muavuti la muvikalanu momu la, “Na'apixu mamu! Na'italonusi
une'e noxilo mo noxi'a talai ane alalae 'osi xo loxo 'o io, nini mo nexi mo, ta
'ili'ilixe mo ta semasemamexi kalumo ne massi la nenge nenge'a tasoisoli
ukalusi no 'a soli ane 'o.
9 Une'esi mo noxi'a talai. Naxavutala piena uasi, eni melo asaxila'u. Ia
ulai xe namalei lexe eni alivunoxu une'e noxine uasi, la susu ane ne anu
susu noxilo. Ulai la vaikalasou utelo noxilosi mole maulixo ukalu.
10 Lexe nini opoone u'osasi sou na'italonu Beniaminisi mo noxi'a talai
palea, la male ano 'o ne nexi telai mo telivu mune'e alaxu tamei mukalu.”
11 Xe mami'a Isilaeli muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ioxe, nenge vote'i
vile la sou tamulinu uasi, ia lexe nenge tamulinu aloxo ngelelemolu ne, la
anu laixe musuku lexe ngingi ngalai, la ngatavule mimii se'i ane lailaixe

musuku molu no lialia nenge ʹo loxo lamalasile mo unuxu lexaxu mo mii
ane tumaʹu laixe sou laʹilali mo ovu vile lexaxu tumaʹu lailaixe mo laʹuele
lailaixe mo ngataataa no tivativangenge ulai xou itema tila ne loxo lolovolo
noxinge ulai noxou.
12 Mo nganoʹu lamoli ane sou ngaloto no anu xe ane mulivu muai no nano
no tivativangenge. Xo loxo ʹo io male, aneʹi ieʹi siʹisou la mitaataa mulivu
la.
13 Ngatilaʹu vivinge soxu ʹo mo ngapasipaa ngalivu ulai.
14 Lataua anu xaviinu musuku, molu uʹoxonu itema sou anu tanungenge
la, ulivunoxu Beniamini ilou Simeoni ineʹe noxinge. Ia lexe Lataua
umasaxa lexe eni axovulauneʹi ta ʹalixeni, la eni axovulauneʹisi.”
15 Xe aneʹi miavuti ʹo la, mimolo mimii e mamiʹa muvikalaneʹixu lexe
inoʹu ne mo minoʹu lamoli ane sou iloto laʹilali no anu xe ane mulivu ʹole.
Xe mikasi vaxa noxou Beniamini ʹo la, milai ne Aixiputo. Milai xe mixali,
la milai mipalaʹa avile noxou Iosepu iou.
16 Xe anu Iosepu mumaisou Beniamini no taineʹi, la muvikalanu itema
vile sou xaixai noxou e sou usaxisaxilaʹu taasou ne aloxo ʹo, “Nanoʹa ta
mitema ʹo mo nalailixaʹa no tani noxilo, xo noxiʹa taʹani no aso lixinu. Ka
nalai nasaʹavunoxu kau vile mo navau. Navau ukalu, la sou ulai uxutu. Xe
nalalaxii laʹilali seʹi sou noxiʹa taʹou ilou.”
17 Itema sou xaixai mulomu aloxo ne xe mukalu, la sou anu munoʹa
Iosepu ta vimovimou ne sou mulailixaʹa no tani noxou vimoʹa ne.
18 Munoʹa sou mulailixaʹa no tani, ka aneʹi ne taneʹi kalaua sou ʹume,
taneʹi mukuni lexe, “Anu a uneʹenenge ʹo, xo tavaʹu no anu lamoli e mulivu
muneʹe no tivativanenge loxo teneʹe tei. Xe, la sou itetelisinge ka inoʹa
ta donkimenge ilaiiʹa. Io sou aneʹi inoʹinge sou iʹoxonenge taxali loxo ta
mitema sou upalupalusinge sou taʹoxoʹoxo mixumixu.”
19 Xe mimalei loxo ʹo la itema sou xaixai noxou Iosepu e uxoxoolu
no taasou sou usaxisaxilaʹu ane muneʹe mutulu no aitenga, la sou aneʹi
miavuti vaxa la mivikalanu lexe,
20 “Ae, tila. Nexi teneʹe alaxu vile tei sou telotonexe laʹilali lai ʹo.
21 Ia telivu, la telai temaʹila no voteʹi. Xe telulusou tivativanexe vilevilesi
sou lexe tamaisou laʹilali e, mitaataanexe ne, la tekuluke xo lamoli e nexi
vilevilesi telosiʹa lapee sou laʹilali nexi tenoʹu ʹo, ane mulivu muneʹe muai
no tivativanexe ne. La sou nexi teneʹe ʹo sou talivunoxu lamoli ane ne,
22 xe tenoʹu ane sou nexi talotonexe laʹilali seʹi la no anu. Nexi tanexi
liliu lamoli ane mulivu ʹo xo, nexi talavusou itema ane mulivunoxu uasi
manina.”
23 Xe anu muavuti la muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Ngaxavutala piena uasi. Mo
ngaʹume uasi. Male Lataua noxinge, anu Lataua noxou mamingesi ane
mulivunoxu lamolimengi ne. Ia mii vile uasi, xo lamoli ne a enoʹu.” Xe
iliʹi la sou mulai munoʹu Simeoni sou muneʹenu noxiʹa.
24 Munoʹu Simeoni muneʹe noxiʹa mukalu, la sou muoleneʹi sou
muʹunalailixaʹa no nano no tani noxou vimoʹa ne. Xe muavuti la mulai
mutau lexa mulailixu noxiʹa sou miʹuinu tavatavaʹa no anu, xe mukalu la
mulai muʹaʹaneʹi ta donkiiʹa.
25 Mixoxoo no nano ne sou mixoxoomaiou Iosepu sou uneʹe sou iloʹa
iʹani, la aneʹi mipitanu mimii seʹi lailaixe ane aneʹi minoʹu no tualasiʹa
muneʹe sou ilolovoloxu no anu.
26 Mixoxoo xe aso lixinu la anu Iosepu muneʹe muxali noxiʹa ʹo. Xe aneʹi
mipasipaa ʹo la, milai noxou sou milolovoloxu no anu mimii seʹi e minoʹu
no tualasiʹa muneʹe. Xe miavuti la mitulutulu no tavaʹa voʹuvoʹuxu no
talaxu sou mitangatulu muluʹelai noxou sou mitoxonu.

27 Xe anu muavuti la mutaliʼisiʼaxu maulixaʼa, lexe aneʼi laixeneʼisi. Xe
muavuti la muvikala lexe, “Ngeneʼe tei, la ngeaʼaloxenixu aululu maminge
soxu lexe anu a uxoxoolu no tuala, la loxovaa noxou? Anu a uxoxoolu
laixenusi?”
28 Xe aneʼi miavuti mivikalanu vimoʼa ne lexe, “Tilasixe, mamixe ne
anu soxu a uxoxoolu mo laixenusi.” Xe miavuti la mitulutulu no tavaʼa
voʼuvoʼuxu muluʼe no talaxu la, sou mitangatulu muluʼelai noxou sou
mitoxonu la.
29 Xe Iosepu iou muvaxa la mumaisou vimou soxu e ualasou lexe
Beniamini anu vimou manina ilou neniʼa vilesisi la sou mutaliʼisiʼa lexe,
“Vivinge sou ane kaluxusinge e, ngevikalalelixu ano ʼo?” La sou iou mulai
noxou Beniamini sou muvikalanu lexe, “ʼEi soxu, Lataua uxoo noxine mo
ualusine.”
30 Xe muavuti no lia noxiʼa ta vimovimou ne la mulai avile no nano no
taasou xo mumaisou vimou Beniamini la tanuxu misevile. La ʼalaʼalai sou
utama no ieʼi. La sou ane anu mulai mutalumeiou tamaxu no anu sou
mutama.
31 Mutama mukalu, la mulai muʼuinu iou. Ka sou muuatulai no ale ne la
tamaxu mulokolaxu ne ia pekiaʼusi sou muvikalaneʼi ta mitema noxou sou
inoʼu laʼilali uneʼe sou ulosiʼa.
32 Aneʼi minoʼu laʼilali ne mukalu la sou Iosepu ne, milai mimuxaxu naʼu
no luu vile vaʼaxu sou anusisi mulai muxolu sou munoʼu. Xe ta vimovimou
ne, milai mikalineʼi sou miʼani no luu vile vaʼaxu mo. Xe ta mitema seʼi ne
Aixiputo e iloʼa Iosepu ixoxolu no tani noxou ne, miʼani vaʼaxu mo, xo ta
Aixiputo ne, ilavusou iloʼa ta Evalaio ixolu ipipita sou iʼaniʼani uasi.
33 Aneʼi iloʼa ta Evalaio ixolu ipita la, ane ne masua misevile noxiʼa ta
Aixiputo. Xe aneʼi ta vimovimou mimaisou mine aneʼi mixoluxolu loxo no
talaxaʼa mulai noxou, la mikuluke, la ieʼi mukaaiʼa ngatongatoʼo. Xo aneʼi
mitaʼolu sou miʼani ne la, vimoʼa ane laposalaxu muxolu tei, ka sou vimoʼa
ane tameisiʼa ka tatalusiʼa xoo la sou mulai mutalo noxou Beniamini.
34 Xe ta mitema sou xaixai noxou anu Iosepu miavuti la, ivavauxaʼa ta
vimovimou laʼilali ne molu loxo no luu sou naʼu laʼilali ne, ulalai loxo
noxiʼa. Vimoʼa soxu e Beniamini ne, mivau xou laʼilali piena misevile loxo
umomomo noxiʼa ta mitema taʼuve sou iʼou. Aneʼi iloʼa Iosepu miʼani mo
miie.

44

Iosepu Siliva Kapuxu

1 Xe iloʼa miʼani mukalu, la sou Iosepu muvikalanu itema e sou usaxilaʼu
taasou ne aloxo ʼo, “Nalai mo namoloxaʼa ta mitema ʼo laʼilali mo nataataa
uʼuna no tivativaxaʼa vilevilesi mo uʼanaʼana manina. Nataataa e piena. Xe
ukalu la, nataataa lamoliʼa vilevilesi ne ulivu ulai no nano no tivativaxaʼa
vilevilesi. Namuxaxu teiteixi no tivativaxaʼa anaanaxu.
2 Ia vimoʼa soxu e kaluxusiʼa ne, nanoʼu kapuxo siliva ʼo, ka nataanu ilou
lamoli ulai no nano no tivaxu.” Xe anu itema ne muavuti la, alaxu vilesisi.
Muʼoxonu mimii ne mukalusi aloxo tatilasou mupelaʼuxu ne.
3 Iloʼa miai xe mitulu no kakau manina, la ta mitema sou xaixai noxou
Iosepu ne misaxaneʼi iloʼa ta donkiiʼa sou milai.
4 Milutu mo miʼumesou tuala tila ne mo ilai no paxa uao ia, Iosepu
muavuti la muvikalanu itema sou xaixai noxou e usaxisaxilaʼu taasou ne
aloxo ʼo, “Nalutu mo namulineʼi ta aliku e milivu alalae ʼo mo lexe naxalisiʼa
la nataliʼisiʼa aloxo ʼo, ‘Loxovaa ane nexi teʼoxo laixe noxinge ia, ngingi
ngekoli no anu masua ʼo la ngepakalinu tila noxilo siliva kaluxu o?’

5 Kapu ane ne anu uie no anu xe sou ulavu no anu sou umaisou mii ane
utalume kalumo. Susu ane ngingi ngeʹoxonu ʹo anu mutila misevile!”
6 Xe anu itema sou usaxisaxilaʹu taasou Iosepu ne muavuti ʹo la mumu-
lineʹi anu Iosepu ta vimovimou ne xoo la, mulai muxalisiʹa. Xe muavuti la,
muvikalaneʹi aloxo tila noxou mupelaʹu ne.
7 Xe aneʹi miavuti la mikolinu, “Ae, tila. Taliʹimeni ne laaxu loxovaa?
Nexi tanexi lili. Nexi telavu lexe nexi taʹoxo ʹilixo vile loxo ne uasi manina.
8 Namaisou, nini nelavu lexe nexi mexe no lia xalee ane ne Kanani sou
telivu teneʹe ʹo la nexi tenoʹu lamoli e texalisou no tivativanexe anaanaxu
vilevilesi sou telivunoxu muneʹe. Ia nexi tapakalinu xoulu ilou siliva no
taasou tila noxine loxo ne mole loxovaa o?”
9 Xe miavuti moso la misolonu vaikalaiʹa mulai noxou itema ne aloxo
ʹo la, “Ae, tila. Lexe nini naxalisou vile noxixe ʹo munoʹu kapu ne, la
uulua avilesi. Ia nexi latala ʹo, nexi taxolu noxine sou napalupalusixe sou
taʹoxoʹoxo mixemixene.”
10 Xe anu muavuti la muvikalaneʹi lexe, “Ua maʹi, eni emasaxa aloxo
ne. Anu ane lexe eni axalisou kapu noxousi, ane eni anoʹu sou ulai uxolu
noxilo sou eni apalupalusou sou uʹoxoʹoxonu mixomixo, ia ngingi latala
nesi ngalivulivu ulai no tualasinge.”
11 Xe aneʹi milomu aloxo ne, la mitaʹolunu tivativaxaʹa no lia alaxu
vilevilesi. Ka meʹa milulusou tivativaxaʹa ne anaxu vilevilesi.
12 Xe milulusou mukalu, la sou anu itema ne molu muneʹe sou mukamuli
kapu ne no nano no tivativaxaʹa. Uxilexilenu tivativa ne laixe loxo ʹo.
Musoko noxou vimoʹa ane laposalaxu xoo la sou, mulai musivitanoxu
noxou soxu e kaluxusiʹa. La sou muxalisou siliva kapu tila noxou ane noxou
Beniamini no tiva.
13 Ta vimovimou mimalei loxo ʹo la manina. Xe miavuti la misinasinanu
tokolomoiʹa no vasimeʹa vilevilesi ne mukalu. Xo taneʹixu misevile. Xe
miavuti no lia ʹo la, mitelo mixamixaʹa no lataneʹi ta donkiiʹa alaxu vilesisi,
xe miavuti la milivu mulai ne Aixiputo.
14 Milivu xe milai mixali no tani noxou Iosepu ne, la anu Iosepu a
uxoxoolu no taasou nesi o. Iuda iloʹa ta vimovimou miʹunalai no taasou
la mitulutulu no tavaʹa voʹuvoʹuxu sou mitangatulu muluʹelai no talaxu
vimoʹa sou mitoxonu ne.
15 Xe anu muavauti la mutaliʹisiʹa, “Ngingi ngeʹoxonu ʹilixo maʹi ane loxo
ʹo? Ngalavu lexe itema vile loxo eni umomomo sou ulavu mii ane utalume
uasi?”
16 Vimou Iuda muavuti la mukolinu aloxo ʹo, “Tila, nexi talemolu mii
maʹia la ulai noxine? Mo nexi tavikala piepiena sou taxilili lexe nexi
taʹoxonu mii ano ʹo uasi, loxovaa e Lataua molusi mupalaʹalixu susu noxixe
ʹo io. Maasi la nexi latala ukalusi ʹo ne, nini nanoʹixe sou nexi taxolu
noxine sou napalupalusixexu mixemixene sou nexi taʹoxoʹoxonu. Ia anu
ane munoʹu kapuxenesi uasi. Nexi noxiʹa ukalusi.”
17 Xe Iosepu muavuti la muvikala aloxo ʹo, “Uasi manina! Umomomo sou
eni aʹoxonu loxo ne uasi! Anu ane munoʹu kapusi ane anu uxolu noxilo
sou apalupalusou sou uʹoxoʹoxo mixomixo. Ia, ngingi latala nesi mii vile
noxinge uasi. Tangengi uai laixesi mo ngalivu ulai noxou maminge.”
18 Xe Iuda muavuti la musuku mulai ʹalai noxou Iosepu ka muvikalanu
aloxo ʹo, “Tatila noxilo. Eni emaisine la nini aloxo tatananu tuala ne
Aixiputo manina. Ia naʹapixo mamu, ieni uvaxailosi mo avivikalaneni ʹo.
Ia laʹiaxeneʹilo mamu.
19 Nalomu, no voxo ane loxo nexi teneʹe tei, la nini netaliʹisixe lexe,
‘Maminge a uxoxoolu mo vivinge vile la uasi?’

20 La sou nexi tevikalaneni lexe, ‘Ua ma'i, mamixe soxu ne aululu. Anu
a uxoxoolu. Ilou vivixe soxu ane kalusixe. Anu mamixe soxu ne, aululu ia,
anu mupalaa vivixe soxu ne. Mo vimou vile kalumo, ia vimou ne musoli.
Ane'i ilou neni'a vilesisi, ia anu vimou soxu nesi ane umauli uxolu ne.
Momu tanuxu mo usaxila'u laixe misevile.’
21 Ia tatila, nini nevikalanexi lexe nexi talai tano'u mo tane'enu noxine
mo namaisou.
22 Xe nexi teavuti la tevikalaneni lexe anu umomomo sou u'umesou
momu uasi, xo maasi xe anu u'umesou la momu soxu ne anu ukalu.
23 Xe nini neavuti la nevikala toxoxa'a noxixe lexe nexi umomomo sou
namaisixe lexe nexi tano'u vivixe ane kaluxusou une'e noxine. Xe uasi, la
umomomo sou nexi tane'e taxali noxine uasi.
24 Nexi telomu noxine aloxo ne xe mukalu, la sou nexi telutu sou telivu
mulai noxou mamixe la tea'aloxu vaivaikalameni e nevikalanexixu.
25 Xe anu muavuti la mupalusixe sou talivu une'e 'o la sou taloto la'ilali
sevile la.
26 Xe nexi teavuti la tevikalanu lamana aloxo 'o, ‘Nexi umomomo sou talai
uasi. Xo maasi xe nexi talai, la umomomo sou tila opoonu usexelaixe sou
nexi talai noxou uasi manina. Ia lexe nexi tano'u vivixe ane kaluxusou 'o
ulai, la sou anu opoonu usexelanexe sou nexi talai taxali noxou aloxo anu
molu mulemolu noxixe ne.’
27 Anu mamixe soxu muavuti la mukolinu vaikalamexi ne aloxo 'o,
‘Ngingi ngelavu lexe semaxeni mivo'one'i ta 'alixeni ta mulu tamei.
28 Vile ane mu'umesilo tatei mo ne. Male ta mii se'i mivau ne, xo amaisou
uasi xoo mole ane mune'e mutalo vaimomo 'o.
29 Ia maasi xe ngingi ngano'u soxu 'o sou ngalailixu xe mii vile uvau no
vote'i, ka eni asolisi mo alu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli. Xo eni
soxu ane aululu ukalu 'o. La tu'umaxu ane ne umomomo sou ukalusou
maulixosi.’
30-31 Ia vaimomo 'o, tatila nalomu lexe eni alivu ulai noxou mamilo xe
anu umaisou maulu 'o no tava'ilo uasi, la anu ukalu soxu. Xo 'olu nesi ane
anu 'e'enu manina ane. Mamixe soxu ne anu aululu maninanu. Ia lexe
nexi talivunoxu 'olu ne uasi, la nexi mexe taolexu soxusi la, anu usoli mo
ulu'elai no tualasi'a ta mitema sou soli.
32 Anu mamilo ne mu'apixu 'olu ne pekia'u misevile. Ia eni melo eavuti
la epala'alixu masaxa noxilo maninasou mulai noxou aloxo 'o, ‘Naxavutala
piena uasi, une'e la sou eni melo asaxila'u. Ia ulai xe namalei lexe eni
alivunoxu une'e noxine uasi, la tu'umaxu ano 'o ne, vaikalasou utelo ane
noxilo 'osi mo ulai utalo lexe eni akalu.’
33 La sou nalomu, eni emasaxa aloxo 'o, eni ano'u tanixu maulu 'o
mo axoo noxine 'o sou napalupalusilo sou a'oxo'oxonu mixemixene, ia
na'italonu soxu mo ulai noxi'a ta vimovimou mo ilo'a ilivu.
34 Lexe maulu 'o nexi noxou talivu ulai noxou mamixe uasi, la enisisi
alai axali noxou loxovaa o? Xo eni amasaxa lexe amaisou tu'umaxu ano 'o
uvila'isou mamilo uasi.”

45

Iosepu Mupala'alixu Mulai Noxi'a Lexe Anu Vimo'a

1 ✡Iuda uvivikalanu aloxo ne la Iosepu ne tamaxu mulokolaxu mukalu
sou lexe utama. La sou muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou sou
milaalaa mulai no ale ia anusisi ilo'a ta vimovimousi mixolu no nano ne
sou anu mupala'alixu mulai noxi'a lexe anu Iosepu, vimo'a.

✡ **45:1:** Apo 7:13

2 Xe mutaloxu iii mie 'olu'olu uasi manina la ta mitema ne Aixiputo ilo'a
ta mitema sou ixoxolu no taasou tatananu tuala ne milomusou.
3 Iosepu muavuti la muvikalane'i ta vimovimou aloxo 'o, “Eni Iosepu a,
loxovaa, mamilo a uxoxoolu laixesi?” Xe ta vimovimou milomu vaxa noxou
aloxo ne, xe mi'ume misevile la milemolu ma'ia.
4 Anu muavuti la muvikalane'i, “Ngasuku une'e 'alai noxilo.” La ane'i
misuku mulai noxou. Xe anu muavuti la muvikalane'i la, “Eni vivinge
Iosepu a, ngingi menge ngeno'ilo ka nge'italoleli no avo'a ta mitema ne
Midiani sou milotoleli, la sou mino'ilo mine'eleli ne Aixiputo 'o.
5 Ia mamu ngaxavutala piena mo mamu ngamaela no anu 'ilixo ane
nge'oxo noxilo ne uasi, xo eni elavusou lexe Latauasi ane Anu molu
mupalusilo sou eni euli mune'e 'o sou apamauline'i ta mitema.
6 Soli toxoxa'a te muxali 'o, uao tauu ie sou tamei ano 'o. Ia tauu ie tau've
a uao uxolu 'o. Umomomo sou evile uxaxai mo ukookooli la uasi manina.
7 Lataua molusi mupalusilo sou euli ene'e 'o sou apamaulingengi
ngongi'a ta xasixasinge ilo'a ta 'ilusulusungengi mo sou mamu ngasoisoli.
Vote'i ane Lataua mu'oxonu 'o iou vile mo.
8 La sou eni emasaxa lexe ngingi ngalavu lexe ngingi ngapalusilo une'e
'o uasi. Lataua ane anu molu mupalusilo ene'e 'o. Anu mu'oxole exali loxo
tatananu tuala ne Aixiputo momu loxo molomolo vile momu usaxila'u mo
asaxila'a ta mitema no taasou ne ukalusi mo amitema sou saxisaxila'u si'a
ta mitema no xalexalee tuatuala no nano ne Aixiputo ukalusi.
9 ✡Ia alalae 'osi 'o, ngapalea mo ngalivu ulai noxou mamilo mo
ngavikalanu aloxo 'o, ‘Vaikala ano 'o molu noxou 'iline Iosepu, muvikala
aloxo 'o. Lataua muno'ilo mune'eleli ne Aixiputo 'o mole mu'oxole exali
loxo itema sou saxisaxila'usi'a ta mitema no xalexalee tuatuala lai 'o. Ia
naxoxoolu la uasi, napalea une'e noxilo.
10 Nane'e la sou naxolu ne Xosen 'alai noxilo. Ngongi'a ta 'ili'iline mo ta
xasixasine mo ta sipsipmengi ilo'a ta mee, mo ta kau mo lavulavulutimengi
tavu'alo ukalusi ne.
11 Nane'e naxolu ne Xosen 'o mo sou eni asaxila'ine, xo soli tila e muxali
'o ne, tauu iexu ta'uve a uao. Eni emasaxa aloxo ne, xo emasaxa lexe
ngingi ngongi'a ta 'ili'iline mo ta xasixasine mo ta minemine latala ilo'a
ta sipsipmeni, mo ta mee ilo'a ta kau ne mamu ngaxolu sou soli lai ne.’ ”
12 Xe muavuti la muvikalane'i ta vimovimou aloxo 'o la, “Emasaxa lexe
ngingi mo vivilo Beniamini 'o, ngamaisilo mo ngalavusilo. Evile uasi, eni
Iosepusi ane avivikalangengi 'o.
13 Ngalai mo ngavikalanu mamilo lexe eni ene'e exolu ne Aixiputo 'o la,
mi'oxole exali itema tila vile manina. Mo ngavikalanuxu mimii tavu'alo e
ngemaisou lai 'o. Ioxe ngapalea ulai mo ngano'u mamilo une'e 'o.”
14 Muvivikalane'i aloxo ne xe mukalu, la sou muavuti sou mulai
mu'aulaxu vimou Beniamini la mutama. Xe anu Beniamini kalumo
mu'aulaxu vimou la mutama.
15 Xe muavuti la musuku mulai noxi'a ta vimovimou 'ole sou mutimunu
xalexalene'i. La tama 'a ululu'e noxi'a. Ilo'a mitama mukalu, la sou ta
vimovimou tane'i laixe sou ilo'a mivivikala.
16 Xe ili'i xe a'alosi'a anu Iosepu ne ilo'a ta vimovimou mulai muxali
noxou tatananu tuala ne Aixiputo ilo'a ta tatila sou xaixai noxou, la opone'i
mu'osa misevile.
17 Xe anu tatananu tuala ne Aixiputo ne muavuti la muvikalanu Iosepu
aloxo 'o, “Navikalane'i ta viivine mo itelo tivativasou la'ilalixa'a noxi'a ta
donkii'a mo ilivu ulai no xalee lia ne Kanani,

✡ **45:9:** Apo 7:14

18 mo inoʹu maminge iloʹa ta mingemingengi ane mixoluxolu ʹole mo ilivu ineʹe noxilo. La sou eni aʹitalonu lia xalee vile ane laixe mo lovoxu misevile lai ʹo sou ngaʹani laixe.
19 Navikalaneʹi mo inoʹu karisi seʹi ne Aixiputo ʹo kalumo sou itelaneʹi ta ʹiliʹiliʹa iloʹa ta semasemaiʹa mo maminge ngongiʹa mo inoʹa ineʹeneʹi ʹo.
20 Ixavutala no anu mimii e iʹumesou ne Kanani ne uasi, xo mimii ane lailaixe lai ʹo ne, aneʹi naʹasi.”
21 Ioxe, aneʹi Isilaeli ta ʹolu miavuti la miʹoxo aloxo tatananu tuala mulemolu noxiʹa ne. Iosepu mulosiʹa karisi aloxo tatananu tuala mulemolu ne mo laʹilali kalumo sou iʹou tuxaneʹi no voteʹi.
22 Mulosiʹa ta vimovimou ne tokolomo vilevilesi, ia vimou Beniamini ne, mulosou taʹuve xe lamoli siliva alelaxu itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu taʹuve (300).
23 Xe muavuti la musovaneʹi iu momu ta donki ta mulu mavulovexa vile la mutelonu mimii lailaixe ne Aixiputo noxiʹa, xe ta donki ta sema mavulovexa vile kalumo la mutelonu momu laʹilalixu mo laʹilali seʹi kalumo sou voteʹi.
24 Mulosiʹa mimii ne mukalu, la sou mupalusiʹa sou milivu milai, la muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Ngalai ia ngaʹotoʹoto no voteʹi uasi.”
25 La sou aneʹi milutu ne Aixiputo ne sou mitelai ne Kanani sou milai noxou mamiʹa Iakovo.
26 Milai mixali la miaʹalou mamiʹa aloxo ʹo, “Iosepu usoli uasi! Anu a uxoxoolu! Anu muxali loxo itema sou saxisaxilaʹu sou xalexalee tuatuala no nano ne Aixiputo mukalusi!” Xe mamiʹa mulomu aloxo la mukuluke la ulee muvava avile, ia anu muloxomale lexe aneʹi ikakalavoinusi.
27 Ia aneʹi mivikalanuxu vaivaikala e anu Iosepu muvikalaneʹixu, xe mumaisou karisi e anu musova muneʹe sou unoʹu ulai ne Aixiputo, la tanu ne muai seʹisisi loxo ʹo.
28 Xe Isilaeli muavuti la muvikala aloxo ʹo, “Manina musuku! Eni elavu lexe ʹalixeni Iosepu usoli uasi. Anu laixe lexe eni alutu mo alai amaisou tei ʹo, ka sou asoli.”

46

Iakovo Ulai ne Aixiputo

1 Isilaeli mulomu aloxo ne xe mukalu, la mutaxusou miumiu sou iloʹa ta ʹolu iloʹa ta semasemaiʹa mo ta ʹiliʹiliʹa mo ta minemineʹi latala ne mivula sou milai ne Aixiputo. Milutu xe milai mixali ne Beru-seva, la anu muʹelaxaʹa ta sipsip seʹi lai ne mulai noxou Lataua. Anu Lataua noxou momu Aisaki.
2 Xe no ʹolovoxo, la Lataua muxali noxou la mumaisou loxo ta mitema imaisou mii no anu aipiepiena. La muʹavalou, “Iakovo! Iakovo!” Xe Iakovo muavuti la mukolinu aloxo ʹo, “Maʹia ne! Eni ʹa!”
3 Xe Lataua muavuti la muvikalanu aloxo ʹo, “Eni Lataua, Lataua noxou mamine. Nalutu mo nalai ne Aixiputo, ia naʹume mamu, xo eni axalixaʹa ta ʹiline mo ta xasixasine mo ta ʹiluʹilusuneni sou ixali ta mitema tavuʹalo sou tuala vile toxaxaʹa manina lai ne.
4 Eni amulineni sou nengei talai taxolu ne Aixiputo ne. Xe iliʹi, la eni anoʹa ta xasixasine iloʹa ta ʹiluʹilusuneni sou alivulixaʹa ineʹe no liangenge ngongiʹa ne la. Nalai naxoo ne xe, no voxo ane sou nasoli, la Iosepu uxoo alai noxine.”
5 Ioxe, Iakovo mulutu sou muʹumesou tuala ne Beru-seva la, Iakovo ta ʹolu mitelonu anu mamiʹa ne iloʹa ta xasoxasou iloʹa ta neeniʹa no anu karisi e tatananu tuala ne Aixiputo musova mulai sou milailixaʹa.

6 ✡Mino'a ta kaui'a ilo'a ta sipsipi'a mo ta meei'a mo lavulavuluti'a
tavu'alo ne Kanani ne sou milai ne Aixiputo. Ta minuminu latala ne muno'a
sou ilo'a milailai.
7 Muno'a ta 'olu ta mulu mo ta xasoxasou ta mulu mo ta 'olu ta sema ilo'a
ta xasoxasou ta sema sou ilo'a milai.
8 Ane'i anu Isilaeli muno'a sou milai ne Aixiputo ne, ia ta 'olu ta mulu
ualaualasi'a aloxo 'o. Luven, anu 'olu laposalaxu,
9 ilo'a ta 'olu. Ta 'olu ualaualasi'a ane, Kanoko ilou Palu mo Esuloni ilou
Kami.
10 Simeoni xe ta 'olu. Ta 'olu ualaualasi'a ane, Iemuelu ilou Iamin mo
O'adi ilou Iakin mo Sokaru mo Saulo. Saulo ne, sema vile ne Kanani 'ilie.
11 Levi kalumo ilo'a ta 'olu. Ta 'olu ualaualasi'a ane, Xeson ilou Koati mo
Merari.
12 Iuda ilo'a ta 'olu kalumo. Ta 'olu ualaualasi'a ane, Peresi ilou Selau. Ta
'olu tamei la ane, Eru ilou Onani. Ia ilou misoisoli ne Kanani. Iuda 'olu vile
e ualasou lexe Peresi mupalaane'i ta 'olu la ualaualasi'a ane, Esuloni ilou
Amulu.
13 Isikali ilo'a ta 'olu. Ta 'olu ualaualasi'a ane, Tola ilou Pua mo Iasupu
mo Simuron.
14 Sevulon ilo'a ta 'olu. Ta 'olu ualaualasi'a ane, Sereti ilou Eloni mo
Ialelu.
15 Ane'i ane ne, anu Iakovo ta 'olu e semau ualasie lexe Lea, ilou anu
Iakovo mixalixa'a ne Mesopotamia. Lea mivo'one 'ilie sema vile kalumo,
ualasie lexe Tina. La sou anu Iakovo ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta
'ilu'ilusunu ane Lea mixalixa'a itiitisi'a muxali loxo mavulovexa tatalu mo
tatalu (33).
16 Ioxe, Iakovo ta 'olu se'i la ano 'o. Vile ualasou lexe Xati. Xati ta 'olu
ualaualasi'a ane, Seponi ilou Axi mo Suni mo Esubon mo Eri mo Arodi mo
Areli.
17 'Olu vile la ane, Aselu. Aselu ta 'olu ta mulu ane, Imuna ilou Isiva mo
Isivi mo Beria. Xe vimo'a sema ane Sela. Aselu 'olu vile e ualasou lexe
Beria, mupalaane'i ta 'olu ane, Eberu ilou Malakieli.
18 Ane'i ane ne anu Iakovo ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ili'ilusunu
ane anu ilee Silipa mipalaane'i ane. Silipa ne ane sema e Lavani muno'e
sou milai mixoo noxie 'olu Lea sou ipalupalusie sou i'oxo'oxo mixemixe
ane. Itiitisi'a muxali loxo, mavulovexa vile mo mulelia ta'uve mo muvaxa
simi vile.
19 Ioxe, Iakovo semau ane ualasie lexe Lakeli, ane mivo'one'i ta 'ilie
noxou mulue ne ane, Iosepu ilou Beniamini.
20 ✡Xe Iosepu mu'uluxe Potipera 'olu ualasie lexe Asenata ne Aixiputo ne,
la sou ilou mupalaane'i ta 'ili'a ta mulu tamei. Vile ualasou lexe Manase,
xe vile ualasou lexe Epalaimu. Potipera ne anu aili'i ne Eliopolisi.
21 Xe Beniamini la mupalaane'i na'u ta 'olu ane, Bela ilou Beke mo Asibelu
mo Xera mo Naamani mo Eki ilou Rosi mo Mupimu mo Upimu mo Ati.
22 Ane'i ane ne anu Iakovo ilee Lakeli ta 'ili'ili'a ilo'a ta xasixasi'a. Itiitisi'a
muxali loxo, mavulovexa vile mo mulelia tami'a.
23 Iakovo 'olu vile la ane Den. Den mupalaanu 'olu vilesisi ane ualasou
lexe Usimu.
24 Xe 'olu ane ualasou lexe Napitali, mupalaane'i ta 'olu ane Iakusielu ilou
Xuni mo Ieseru ilou Silemu.
25 Ane'i ane muxatele tamei ne, Iakovo ilee Vila e Lavani muno'e sou
mulosie 'olu Lakeli sou ixolu noxie sou ipalupalusie sou i'oxo'oxo mixemixe
mipalaane'i.

✡ **46:6:** Apo 7:15 ✡ **46:20:** Tav 41:50-52

26 Itiitisi'a Iakovo ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu e milai sou
mixolu ne Aixiputo ne ane, mupita la muxali loxo mavulovexa muxatele
vile mo muxatele vile. Ia ta 'olu ta semasemai'a ne iitisi'a ipitane'i uasi.
27 ✡Iosepu mupalaane'i ta 'olu tamei lai ne Aixiputo ne, la sou itiitisi'a
mutelai muxali loxo mavulovexa muxatele tamei.
28 Ilo'a mimuamua'i xoo xe milai, la Iakovo mupalusou 'olu Iuda muuli
sou ulai uvikalanu Iosepu une'e ualaxa'a ne Xosen. Xe ane'i mine'e mixali
ne Xosen,
29 la Iosepu mutelo no anu karisi sou 'oto'oto noxou sou mune'e muxali
noxou momu Isilaeli. Mune'e xe muxali noxou momu ka mu'aulaxu la
utatama xoo mole, maxuveeni loxo 'o.
30 Xe momu muavuti la muvikala aloxo 'o, “Eni a'osa sou soli, xo eni a
ene'e mo emaisine 'o mo elavu lexe nini a naxoxoolu.”
31 Xe Iosepu muavuti la muvikalane'i ta vimovimou ilo'a momu ta
minuminu ane ilo'a mine'e ne lexe, “Eni alai mo avikalanu tatananu tuala
ne Aixiputo lexe eni ta vivilo mo mamilo ta minuminu e ilo'a mixoo ne
Kanani ane mine'e mixali noxilo 'o.
32 Avikalanu lexe ngingi ne ngingi ta mitema sou saxisaxila'a ta sipsip.
Mo avikalanu kalumo lexe ngingi ngene'e 'o la, ngeno'a mine'e kalumo.
Mo ngetavuevule lavulavulutimengi piena misevile kalumo mune'e.
33 Lexe u'avalinge sou utali'isinge mo lexe ulavu no anu xaixai noxinge,
34 la ngavikalanu lexe ngingi ne ngingi ta mitema sou saxisaxila'a ta
sipsip ne tatei mo, loxo ta xasixasixe tatei. Lexe ngapalomatananu aloxo
ne, la anu upelemasaxainge sou ngaxolu no xalee lia ne Xosen.” Iosepu
muvikalane'ixu vote'i ane ne xo ta Aixiputo ne imasaxai'a ta mitema sou
isaxila'a ta sipsip ne uasi.

47

1 Xe Iosepu muavuti la muuoloi'a ta vimovimou ta'uve sou ilo'a milai
mixali noxou tatananu tuala ne Aixiputo. Ilo'a milai xe mixali noxou la
Iosepu muvikalanu aloxo 'o, “Mamilo ilo'a ta viivilo mo ta sipsipi'a ilo'a ta
kaui'a mo ta kamelii'a mo ta donkii'a mo ta meei'a me'a ne Kanani mo a
mine'e mo a ixoo ne Xosen. Mitavule lavulavulutii'a piena misevile kalumo
mune'e.”
2 Xe muno'a ta vimovimou ta'uve e muiloi'a ne sou milai noxou tatananu
tuala.
3 Xe anu tatananu tuala muavuti la mutali'isi'a, “Xaixai ma'i ane ngingi
ngaxoxoo la nga'au'ausou sou nga'oxo'oxonu?” Xe ane'i miavuti la
mikolinu aloxo 'o, “Tatila, nexi ta mitema vitanisi 'o, nexi ta mitema sou
tasaxisaxila'a ta sipsip aloxo ta xasixasixe tatei.”
4 Xe miavuti la mivikalanu aloxo 'o la, “Nexi tene'e 'o xo soli tila 'o mulai
mutaasixe mo mu'oki'oki tani no xalee noxixe ne Kanani mo nexi ia'eia'e
sou ta sipsipmexi ilo'a ta kaumexi uasisi manina. La sou ane nexi tene'e
'o sou taxolu lai 'o, ia taxolu maxuveeni uasi. Ia tatila, vaimomo 'o, nexi
temasaxa lexe nini opoone usexelaixesi mo nexi taxoo ane ne Xosen ne.”
5 Xe anu tatananu tuala ne muavuti la muvikalanu Iosepu aloxo 'o,
“Mamine ilo'a ta viivine ane mine'e mo mixali noxine 'o sou ngongi'a
ngaxolu lai ne Aixiputo 'o.
6 Na'italone'i mo ixolu no xalee lia vile ane lailaixe misevile. Ieni
uvaxai'asi mo ilai ixolu ne Xosen, xo anu lia xalee ane ne anu laixe musuku.
Xe lexe nelavu lexe, se'i no nixi noxi'a ne milavu lailaixe musuku no anu
xaixai ane sou isaxisaxila'a ta sipsip ilo'a ta kau lailaixe misevile, la mene

✡ **46:27:** Apo 7:14

nasosovosiʹa ka nalai naʹitaloneʹi sou isaxisaxilaʹa eni ta naʹaxeni ta sipsip iloʹa ta kau.”
7 Xe iliʹi la, la sou Iosepu munoʹu momu Iakovo sou muneʹenu noxou tatananu tuala ne. Xe Iakovo muavuti la mualusou lexe, “Lataua uxoo noxine mo ualusine.”
8 Xe tatananu tuala muavuti la mutaliʹisou Iakovo aloxo ʹo, “Tauu iexene taʹei?”
9 Xe Iakovo muavuti la muvikalanu lexe, “Maulixo sou xoluxolu mo xixaoxao no lia ʹo muxali loxo tauu ie itemaxu taʹuve mo mavulovexa tatalusi. Tauu ie piena uasi, ia tuʹutuʹumaxu piena misevile muxalisilo. Ta xasixasilosi ne mixolu mo mimauli maxuveeni misevile mo tauu iexaʹa ne veveeni misevile no anu ane noxilo.”
10 Ilou muvivikala aloxo ne xe mukalu, la sou Iakovo mualusou ka muioonu io sou mulivu mulai.
11 Iloʹa tatananu tuala mivivikala aloxo xe mukalu, xe iliʹi la sou Iosepu mulai sou muʹoxo loxo tatananu tuala muvikalanuxu sou musuʹulineʹi momu iloʹa ta vimovimou sou muʹitaloneʹi no lia xalee vile ne Aixiputo ne. Mulai muʹitaloneʹi no anu lia no tuala ne Lamesesu. Lia sou tuala xalee ane ne laixe misevile. Muuli no anu lialia ne Aixiputo mukalusi.
12 No voxo sou soli toxoxaʹa ane aneʹi ixoxolixu ne, la Iosepu iou siʹisiʹa momu ena uasi, laʹilali a ulalai noxiʹa sou iʹoʹou. Momu mo ta vimovimou mo, momu ta minuminu mo moso ane ta molomolo ne ukalusi.

Ta Mitema Milotoxaʹa Laʹilali Noxou Iosepu

13 Soli toxoxaʹa e muxali ne, muxoo maxuveeni mole muʹoki tani mole laʹilali sevile uxolu no xalee lia sevile loxo uasi manina. Ta mitema sou tuala ne Aixiputo mo ne Kanani ne misoisolixaʹa mole xavineʹi la uasi manina.
14 Ta mitema ineʹe sou iloto laʹilali, la Iosepu utaxusou lamoli ne sou ulai umuxaxu noxou tatananu tuala ne Aixiputo taasou.
15 Xe ta mitema ne Aixiputo mo ne Kanani ilai ilotoloto laʹilai xe lamoliʹa ukalu manina, la aneʹi ilai noxou Iosepu la ivikalanu aloxo ʹo, “Naitinexe laʹilali, xe uasi la nexi tasoisoli sou soli avile. Nasuʹulinexi no anu voteʹi vile mo nexi tamauli xo nexi lamolimexi ane mukalukalu ne.”
16 Xe Iosepu muavuti la muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Lexe ngingi lamoli sou ngalotongenge laʹilali no anu uasi, la nganoʹa ta sipsipmengi iloʹa ta kaumengi ineʹe noxilo la sou eni aitingenge laʹilali.”
17 La sou aneʹi minoʹa ta mii loxo ta oosiiʹa iloʹa ta sipsipiʹa mo ta meeiʹa mo ta kauiʹa mo ta donkiiʹa ne sou milosou Iosepu, la sou anu muitixaʹa laʹilali. Aneʹi miʹoxoʹoxonu aloxo ne mole tauu ie ano ʹo ukalu.
18 Xe no tauu ie iliʹi, la ta motu mineʹe noxou Iosepu la, la mivikalanu aloxo ʹo, “Tila, nexi tamomomo sou tatalumeiou tuʹumaxu noxixe noxine uasi, nexi teneʹe ʹo sou tavikalaneni manina lexe, nexi lamolimexi ane mukalu ne, mo ta sipsipmexi iloʹa ta kaumexi, mo ta donkimexi mo ta meemexi mo ta kamelimexi ane milaimeni mukalu ne. Mii vile la sou nexi talosine la uasi. Nexi vasimexe ilou lialianexesi a uxolu.
19 Ia ieni uvaxaixesi mamu, xo maasi la nexi tasoisoli uluʹe no ieni ʹo mo lialianexe uxali masua ukalusi. Nalotonexi mo lialianexe no anu laʹilali mo sou taxali loxo ta mitema sou palupalusou noxou. Ia tila, anu laixe lexe nini naitinexe laʹilali toxosou sou tatounu mo sou temanu la taʹou, xe uasi, la nexi tasoisolisi. Nexi tamasaxa lexe nexi taxolu laixe mo lialianexe uxali masua uasi.”
20 Anu aloxo ne la sou Iosepu mulotonu lialia ne Aixiputo ne mukalusi xou tatananu tuala to ne. Ta mitema ne Aixiputo vilevilesi ne mulotonu

lialiaxa'a mukalu, xo soli u'oki'oki tani manina avile. Lialiaxa'a ne mulai tatananu tuala tila na'u mukalu ne.
21 Iosepu muvikalane'i lexe ta mitema ne Aixiputo no xalexalee tuatuala ukalusi ne, mi'umesou liaxa'a mo misuku milai mixolu no tuala tila se'i.
22 Ia Iosepu ulotonu lia xalexalee noxi'a ta aili'i uasi, xo tatananu tuala ulolosi'a lamoli la sou ane ane'i ilotoloto la'ilali no anu ne. La sou ane lialiaxa'a muxolusi ne.
23 Xe Iosepu muavuti la muvikalane'i ta mitema aloxo 'o, "Ngalomu, vaimomo 'o eni elotongengi iu tatananu tuala, mo elotonu lialiangenge kalumo ne lexe xou, ia la'ilali ngiangiaxu, ngano'u mo ngatootou ulu'e no lia 'o.
24 Ia ulai ili'i xe unene'a xe tematemanu, la ngano'u la'oluxu vile no anu la'oluxu ta'uve ulai noxou tatananu tuala. Xe la'oluxu tami'a ne ngamuxaxu, se'i sou ngatounu xe se'i sou ngongi'a ta 'ili'ilinge mo ane'i ane ngongi'a ngaxoxoo ne nga'ou."
25 Xe ta mitema ne miavuti la mivikalanu Iosepu, "Laixe musuku xo nini nepamaulinexi mole ane nexi latala 'o temauli laixe 'o. Mo ane nexi taxolu loxo ta mitema noxou tatananu tuala sou upalupalusixexu mixumixu sou ta'oxo'oxonu."
26 La sou Iosepu muxalixu vote'i vile no nano ne Aixiputo ne lexe, ta mitema itootou la'ilali xe ulai ili'i xe temanu xe lingamo, xe imolou la la'oluxu vile no anu la'oluxu ta'uve ne ino'u ulai noxou tatananu tuala. Vote'i ane ne, a uxoxoolu sio mo a imumulinu mo mutalo vaimomo 'o. Ia ta alili'i ne, lialiaxa'asi 'a Iosepu ulotonu ulai xou tatananu tuala uasi.
27 Io, ta Isilaeli e mine'e mixolu ne Aixiputo no xalee lia ne Xosen ne, mipalaa ta 'ili'a mole mixali tavu'alo misevile, mo mi'ami'a ilou mixamixa'a kalumo ne tavu'alo misevile.
28 Iakovo e mune'e kalumo sou ilo'a mixolu ne, mune'e muxolu mole tauu iexu mulai muxali loxo mavulovexa mo mulelia ta'uve mo muvax-asimi tamei. La sou tauu iexu maulixu mutelai loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa tami'a mo muxatele tamei (147).
29 ✡Xe voxo a 'ala'alai sou Isilaeli usoli, la mu'avalou 'olu Iosepu sou muvikalanu aloxo 'o, "Lexe nemasaxailo manina, la namuxaxu avone no laaxu poxo'ilo mo napala'alixu taneni lexe nini namaxa'u alauna noxine noxilo mo lexe eni asoli, la na'asixo lai ne Aixiputo 'o uasi,
30 ia lexe eni ieli uvuvu sou alai noxi'a ta xasixasilo ane'i ane misoisoli la natavulenu xalusilo uuatulai no ale ne Aixiputo sou nalai na'asixo ane no pa'ume'a ne." Xe Iosepu muavuti la mukolinu momu lexe, "Eni amuli masaxa noxine mo a'oxo aloxo nini mene nelemolu ne."
31 Xe Iakovo muavuti la muvikala la lexe, "Eni amasaxa lexe nini navikala maninasou lexe nini na'oxo aloxo nelemolu ne." Xe Iosepu muavuti la, la mupala'alixu tanu maninasou noxou momu, la sou momu Iakovo mutangatulu no luusou sou mulotu noxou Lataua.

48

Manase Ilou Epalaimu

1 Ilo'a mixoxoo xe ili'i, la vaikala lamana mune'e muxali noxou Iosepu lexe momu a pipiena mu'oxonu. La sou anu muno'a ta 'olu tamei, eiae Masase ilou Epalaimu sou ilo'a milai mikilisou.
2 Xe anu Iakovo mulomu lexe 'olu Iosepu a mune'e la anu mupulili sou molu muavuti sou mutulu mutalupexa no luusou ne.

✡ **47:29:** Tav 49:29-32; 50:6

3 ✡Xe muavuti la muvikalanu 'olu Iosepu, “Lataua ane xaviinu misevile
mupala'a noxilo ne Lusu no xalee lia ne Kanani, la mualusilo ane.
4 Muvikalaleli aloxo 'o, ‘Eni axalixa'a ta 'iline tavu'alo misevile mo sou
itiitisinge utelai, la sou ngingi ngaxali ta mitema tavu'alo manina ili'i. Mo
eni a'italonu lia ano 'o lexe ta 'iline ilo'a ta xasixasine mo ta 'ilu'ilusuneni
liaxa'a ulai avile ili'i mo kaluxu uasi.’ ”
5 Xe musolonu vaikalau la muvikalanu 'olu aloxo 'o la, “Ta 'iline ta tamei
e nepalane'i ne Aixiputo 'o ka sou eni ene'e ne, eni ta 'alixeni. Emasaxa
lexe Manase ilou Epalaimu ne, eni ta na'axeni ta 'alixeni, aloxo 'o Luven
ilou Simeoni.
6 Ia ulai ili'i xe male nini napalaane'i ta 'iline se'i la, la nini ta na'a nini
ane. Xe ulai ili'i xe ikalaa pilipilixasou lialiaxa'a sou i'ita'italonu noxi'a
vilevilesi, la ane'i ta 'iline ane nini napalaane'i no tumali'a Manase ilou
Epalaimu ne ane'i imoxo'u liaxa'a no anu ualasi'a tamei.
7 ✡Eni e'oxo xavutala ano 'o xo taleli utamasie nenine Lakeli misevile.
Ane misoli no xalee lia ne Kanani no voxo ane nexi tevulasou tuala ne
Mesopotamia sou tasuku ulai ne Epurata. Misoli, la e'asixe no vote'i
pa'umolu ulai ne Epurata. (Vaimomo 'o ne ilemolu tuala ne Epurata ne
lexe Vetiliemu.)”
8 Xe Isilaeli mumaisi'a Iosepu ta 'olu tamei e ilo'a mine'e ne la mutali'isou
aloxo 'o, “Ta molomolo ta 'ei moso ne?”
9 La anu muvikalanu momu lexe, “Eni ta 'alixene e Lataua mulosilo lai
ne Aixiputo 'o ane.” La sou momu muvikala lexe, “Nano'a ine'e noxilo mo
aalusi'a ilou.”
10 Isilaeli ne iou isiisivoxo mo umalei laixe la uasi, xo anu itema tila
manina. La sou 'olu Iosepu muno'a ta 'olu tamei ne milai 'alai manina
noxou momu sou momu mu'aulaxa'a ilou ka mutimunu xalene'i ilou.
11 Xe Isilaeli muavuti la muvikalanu 'olu Iosepu, “Eloxomale lexe umo-
momo sou amaisou ieni la ua, ia vaimomo 'o Lataua molu mumasaxa la
sou emaisou ieni xe emaisi'a ta 'iline kalumo.”
12 Xe momu muvikala aloxo ne xe mukalu, la sou anu mutila'a ta 'olu sou
muxexene'i noxou momu tava'u, ia anu mutangatulu mulu'elai no talaxu
momu.
13 Xe muavuti la muno'a ta 'olu tamei ne ka mutulusi'a no pa'umolu.
Epalaimu no avolu tema sou musaxi mulai loxo noxou Isilaeli avolu ae,
xe Manase ne mutulusou no pa'umolu no avolu ae sou musaxi mulai loxo
noxou Isilaeli avolu tema. Io sou musukune'i ilou milai sou mitulu 'alai
manina noxou momu talaxu.
14 Ia Isilaeli muxiunu la muno'u avolu tema, ka mutelo sou mumuxaxu
noxou ane kitu'a Epalaimu kisou, xe muno'u avolu ae, la mutelo mumux-
axu noxou ane laposalaxu, Manase kisou.
15 Io sou mualusou Iosepu la muvikala aloxo 'o,
“Nini Lataua e xasilo Avalaamu ilou mamilo Aisaki mimuamua'i noxine
maninanu mo nini Lataua sou saxisaxila'u noxilo tatei
mo mune'e mutalo vaimomo 'o.
16 Mo nini Lataua e nene'e nexali noxilo loxo angelo sou
nesaxila'ilo mo nepamaulileli no anu tu'utu'umaxu ane lexe ukalusou
maulixo.
Amasaxa lexe nini naalusi'a ta molomolo tamei 'o.
Ipalaane'i ta 'ili'a tavu'alo mo sou ta 'ili'ili'a ilo'a ta xasixasi'a ixali
tavu'alo manina
sou i'ana'ana no xalexalee tuatuala ukalusi ili'i.

✡ **48:3:** Tav 28:13-14 ✡ **48:7:** Tav 35:16-19

La sou eni ualasilo mo xasilo Avalaamu ilou mamilo Aisaki ualasi'a kalumo
ne uxexee no anaxa'a ta mitema uasi."
17 Xe Iosepu iou muvaxa la mumaisou momu mine mumuxaxu avolu
tema no latanu Epalaimu kisou, la opoonu u'osa uasi manina. Xe muavuti
la mukasi vaxa noxou momu avolu sou muxexeenu noxou Epalaimu kisou
sou mumuxaxu noxou Manase kisou,
18 ia muvikalanu lexe, "Ane nemuxaxu avone no kisou ne uasi, anu ane
laposalaxu ano 'o. Namuxaxu avone tema no kisou."
19 Ia momu umasaxa uasi, la muvikalanu lexe, "'Alixeni, eni elavusou.
Manase ne ulai la ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu ne ixali
tavu'alo misevile sou tuala vile. Ia kitu'a 'o anu ulai la utila musuku noxou.
Ta 'olu ilo'a ta xasoxasou mo ta 'ilu'ilusunu ne ixali ta mitema sou xavi, mo
ixali tavu'alo loxo ta mitema sou xalexalee tuatuala piena."
20 ✡La sou no voxo ane ne, Isilaeli mualusi'a la muvikala aloxo 'o,
"Ulai ili'i, la ta Isilaeli imoxo'u ualasinge ngongou no voxo ane
lexe ane'i ilingau Lataua sou ualusi'a se'i. Ivikala aloxo 'o,
'Lataua molu ualusinge loxo mualusi'a Epalaimu ilou Manase.' "
Anu aloxo ne la sou ane anu Isilaeli muxiune'i ilou sou mumuxaxu
Epalaimu muuli noxou Manase.
21 Xe muavuti la muvikala vaxa noxou 'olu Iosepu, "Eni asou asoli, ia
Lataua uxolu noxinge. Mo anu molu uno'inge sou ulivulingenge ulai no
liaxu xasine ilou 'ilusuneni.
22 Lia e no tuala ne Sikemu ne, anu lia xalee ane ne laixe misevile. Tatei
la eni eno'u viso ilou pasiko sou noxi'a ta Amolu te'otosou la eni eno'u
e'umenu noxi'a. La sou, tava'u xo ninisi ane nini tila noxi'a ta viivine, la
ane eni a'italonu lia ane ne noxine."

49

Iakovo Mualusi'a ta 'Olu Vilevilesi

1 Xe Iakovo muavuti, la mu'avali'a ta 'olu sou mine'e noxou mukalusi sou
muvikalane'i,
"Ngata'olu ngaxalili no pa'umelo mo eni avikalangengixu mii ane sou
uxali noxinge mo noxi'a ta 'ili'ilinge mo ta xasixasinge ilo'a
ta 'ilu'ilusungengi no voxovoxo ane unene'e ili'i.
2 Ta 'alixeni, ngingi ngane'e ngapita mo ngalomu.
Ngalomu noxilo maminge Isilaeli."
3 Xe mita'olu mukalu, la anu musokou sou muvikalanu Luven tei,
"Luven, nini 'alixeni laposalaxu ane, eni xavileli ane nini.
Eni no mine xavileli ia epalaaneni.
Nini itema vile tatila misevile mo xavineni misevile kalumo.
4 Nini loxo lexa u'ani la evile umomomo sou utalutaluxene uasi.
Ia umomomo sou nini naxali itema vile tila la ua,
xo nelai ngongie sema noxilo vile ualasie lexe Vila ngeai,
la nexomaulaleli la nepamaelaleli sou ne'oxo 'ilixo masua no luusilo."
5 Xe mukalu la musuku mulai noxi'a Simeoni ilou Levi.
"Simeoni ilou Levi ne ngingi ta taumetali.
Ngingi ngalavusou nga'oxo masuane'i ta mitema sou ngave'a
no anu mimii sou 'oto'oto noxinge.
6 Umomomo sou eni alai axolu no taingengi,
mo alai nenge'a taxolu no anu xolu pita noxinge sou vaivaikalasou
mimii uasi,

✡ **48:20:** Eva 11:21

xo ngingi laʹiangenge la ngalavusou ngaveʹa ta mitema,
xe loxo ngingi laʹiangenge uasi ia ngaxoxoo lailaixesi,
la ngingi ngamulinu masaxa noxinge sou ngaxoxolasou
ta kau tavatavaʹa vitavitanisi.
7 Tavaʹu xo ngingi ngongou ta mitema sou laʹia,
la tuʹumaxu uxolu noxinge ngongou,
xo opongengi e ututulu palepalea sou laʹia ne masua manina misevile.
Eni aveluneʹi ta xasixasinge mo ta ʹiluʹilusungengi sou
ilai ixolu vaʹavaʹaxu no xalexalee lia ne Isilaeli
mo ilai ixolu no nixi noxiʹa ta minemineʹi mo sou xavineʹi uasi.”
8 Muvikalaneʹi ta tamei ne mukalu, la musuku mulai noxou Iuda.
“Iuda, nini ne ta vivine iʹiti ualasine.
Ta uluameni ne ulai la nakapilaxaʹa.
Ta viivine ʹo ulai la ixolaʹu tavaʹa ka itulu no tavaʹa voʹuxu sou
itangatulu uluʹe no talaxene sou itoxoneni.
9 ✡Iuda, nini ne, loxo laeoni ʹolu. Nini xavineni misevile.
O! Iuda, ʹalixeni. Nini loxo laeoni anu uvau xou mii sou uʹou
ka ulivu uneʹe sou uai no taasou seʹisisi.
Umeximexi tavaʹu ilou avolu ka ulivu sou uai no lia la.
Evile umomomo sou utulusou uasi xo iʹume noxou.
10 Iuda ne, anu uxolu aloxo tatananu tuala vile,
mo utetelisou vilaxoxu ane sosovosou lexe anu tatananu tuala.
Ia tatananu tuala noxou manina uxali,
la anu usaxilaʹa ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi.
11 Ovu uaini uleme tavuʹalo la sou utaliʹisou donkiiu,
la ulai usakii no ovu uaini aiinu mo utaliʹisou oosiiu
la ulai usakii no anu uaini avolu laixe.
Xe uaini lexaxu tavuʹalo misevile
la sou unoʹu uaini lexaxu ane sou uʹuinu tokolomou,
xe unoʹu uaini lexaxu lauoinu sou uʹuinu tolomuou laixe no anu.
12 Iou lavoʹnu ne lauoinu uʹokinu, xo uiexu uaini lexaxu tavuʹalo.
Anaxu ilanu ne ukea uʹokinu, xo uiexu kau susu tavuʹalo.”
13 Xe muavuti la muvikalanu Sevulon.
“Sevulon ne ulai la uxolu no luaki paʹumolu.
Xalee tuala ane anu ulai uxolu no anu ne,
luaki laluʹuxu mo lautuxu lailaixe sou lasilasipi uʹuna utulu no anu.
Pilixasou liaxu ulai utalo ane ne Saidoni.”
14 Muvivikalanu Sevulon aloxo ne mukalu la musuku mulai sou muvikalanu Isikali.
“Isikali ne anu xaviinu loxo donki,
utavule tavuevule ia utalupexa sou umaʹila.
15 Ia lexe umaisou tilovolovo sou lexe lailaixe mo lexe lialiaxu kalumo ne lailaixe,
la utangatulu uluʹelai sou ususunu laxasou sou utavulenu tavuevule.
Xe ipalupalusou sou uxaxai uʹokinu.
16 Xe Den ne, anu ulai la anu itema vile tila sou usaxilaʹa ta mitema noxou sou
ulosieixu ʹilixo ane mulapu sou imulinu.
Ta mitema noxou ne, ulai la aneʹi aloxo aneʹi ta mata ne Isilaeli ane seʹi.
17 Den ulai la, anu loxo sinana veveeni uai no voteʹi paʹumolu.
Sinana veveenu vile masua manina no paʹumolu voteʹi.
Oosi uiave umulinu voteʹi la, ungaasou tavaʹu uluʹu

✡ **49:9:** Iti 24:9; Pal 5:5

la sou uleanu tatananu e mutelo noxou ne ulai iliʹi.
18 ‘IAUE, eni axoomaieni sou napamaulileli.’ ”
19 Xe muavuti la muvikalanu Xado.
“Xado ne ulai iliʹi la ta mitema sou pakali ilooxu sou ivau.
Ia anu uxiu ulai noxiʹa sou umulineʹi mo uveʹaveʹa.
20 Aselu ne, ulai la liaxu uxalixu laʹilai lovolovoxu lailaixe misevile.
Anu uxutuxu laʹilaili tumaʹu mo tuʹaxu lailaixe loxo tatananu tuala laʹilalixu.
21 Napitali ne ulai la anu loxo mee.
Iʹitalonu la uxixaoxao no anu masaxa noxousi.
Xe uxalixaʹa ta ʹolu la ta lailaixe misevile.”
22 Xe musuku mulai noxou ʹolu Iosepu la muvikala aloxo ʹo,
“Iosepu nini ovu uaini vile ne neneʹaxu lailaixe misevile.
Ovu uaini ane ne, uleme no paʹumolu lexa luuxu uopuopu utetelo no anu.
Ukalakala avoavolu utelo umulinu tani kakapisou.
23 Ta uluameni ixaline la ivene no anu tavi.
ʹOtoʹoto ane ne ʹoluʹolu uasi.
24 Ia nini Iosepu pasikomeni ne utalivimi uxolu aloxo ne xo Lataua noxilo,
eni Iakovo anu ulosine xavi. Avone ne pekiaʹu misevile.
Lataua ane ne, anu usaxisaxilaʹa ta Isilaeli,
mo kulu noxiʹa sou italume no anu.
25 Anu Lataua noxilo, eni mamine Iakovo mo anu Lataua xaviinu misevile.
Anusi ualusine no anu laʹiua molu teitexi no loxotolo,
mo lexa molu no lia tanu, mo ualusine sou napalaaneʹi ta ʹiline tavuʹalo.
26 Ualusine sou nini mii piena.
Alualu noxilo, eni mamine ne,
anu mutila musuku mo uvaʹusou xii laxalaxaʹilu ne ukalusi,
mo mutila no anu mimii lailaixe e ta xasixasilo minoʹu sou
mimuxaxu no taataasiʹa tatei.
Alualu latala ne ulai iliʹi la uxali noxine nini Iosepu manina no ieni
nini tila no taineʹi ta viivine.
27 Beniamini ne anu aʹaa vova toxoxaʹa.
No kakau xe no ʹoloʹolovoxo, anu uʹiʹa ta mii anu muveʹa mo ukali-palaʹaneʹi.”
28 Aneʹi ta mitema ane ne, aneʹi mata mavulovexa mo mulelia tamei noxiʹa ta Isilaeli ane. Mamiʹa vaivaikalau sou mualusiʹa no anu ane telomusou mo muneʹe mutalo noxou Beniamini. Alualu ane anu mualusiʹa no anu ne, mumomomo manina no anu maulixaʹa vilevilesi.

Iakovo Musoli

29 Xe muavuti la mupelaʹa aloxo ʹo, “Eni asou alai noxiʹa ta milemileli tapita no tuala sou soli. La sou emasaxa lexe ngaʹasixo ane ta xasixasilo miai no anu. Miʹasixaʹa no taxa no lia noxou Epulon anu itemasie Keti.
30 ✡Taxa ane ne, muxolu no xalee lia ne Makapela ʹalai ne Mamure, no xalee lia tila ne Kanani. Avalaamu mulotonu taxa ane ne noxou Epulon itemasie Keti no lia xalee ane ne kalumo.
31 ✡Miʹasixu Avalaamu ilee semau Sala mo Aisaki ilee semau Liveka mo eni eʹasixe Lea kalumo ane ʹolele.
32 Lia xalee ane ne, mo taxa sou taʹasixaʹa ta mitema no anu ne, Avalaamu muloto noxiʹa ta Keti.”
33 ✡Xe Iakovo mupelaʹa ta ʹolu aloxo ne xe mukalu, la sou mutelailixu tavaʹu no luusou sou muai muluʹelai, xe musuxulaʹe alaxu vilesisi ne la,

✡ **49:30:** Tav 23:3-20 ✡ **49:31:** Tav 25:9-10; 35:29 ✡ **49:33:** Apo 7:15

musoli. La mulai sou ilo'a ta minuminu ane misoli tei mipita no tuala noxi'a ta mitema sou soli.

50

1 Xe Iosepu mumalei loxo 'o la, momu ane musivita ne. Xe muavuti la muai mutelo noxou momu latanu sou utamasou xe utitimunu momu xaleenu.
2 Xe muavuti la muvikalane'i ta mitema sou lavulavu sou ipamaulinenge no anu pipiena iouiou sou mine'e mi'uinu vasimolu no anu lamalasile se'i iouiou sou mamu u'ui palea.
3 Ta mitema ne mine'e mi'uinu vasimolu voxo mavulovexa tami'a. Xo anu xaixai ane ne, voxosou umomomo aloxo ne. Xe ta Aixiputo mine'e la itatamasou itatamasou xoo mole, voxo mavulovexa muxatele tamei.
4 Xe voxo sou mixoxolixu sou mitatamasou mukalu, la Iosepu mulai muvikalane'i ta tatila sou xaixai noxou tatananu tuala aloxo 'o, "Lexe eni amitema vile laixe no iengi, la emasaxa lexe ngano'u anaxo ulai noxou tatananu tuala mo ngavikalanu lexe,
5 ✡mamilo a alalali sou usoli la muvikalaleli lexe eni apala'alixu taleli manina noxou lexe anu usoli, la eni amulinu masaxa noxou maninasou sou alai a'asixu no taxa e anu mu'asou no xalee ne Kanani. Alalae 'osi lexe eni atelaixu mamilo mo a'asixu ane, ka sou alivu une'e."
6 Xe vaikalau Iosepu mulai muxali, la tatananu tuala muvikala lexe, "Nalai mo na'asixu mamine ane, aloxo anu mupala'alixu tanu lexe nini na'oxonu."
7 La sou Iosepu mutelai sou mu'asixu momu. Ta tatila sou xaixai noxou tatananu tuala ilo'a ta tatila sou xaixai no anu taasou lolomu sou vaivaikala sou tu'utu'umaxu mo ta tatilasi'a ta Aixiputo
8 mo anu Iosepu ilo'a ta mitemau mo ta vimovimou mo momu ta tamitemau ne mimulinu, ia ta 'ili'ili'asi ilo'a ta sipsipi'a ilo'a ta kaui'a mo ta meei'a mo ta kamelii'a mo ta donkii'asi mixoluxolu ne Xosen.
9 Ta mitema sou mitelotelo no anu karisi sou 'oto'oto mo ane'i ane sou mitelotelo noxi'a ta oosi kalumo ne milailai mukalusi sou mimulinu Iosepu. Ta mitema tavu'alo misevile ane milailai ne.
10 Ilo'a milalai xoo xe, milai mixali ne Atade no xalee mulai loxo aso uxaxali utetelo no anu, anu xalee lia ane ne latia sou ane'i ipaupaunoxou uiti palepalepanu no anu. Atade ne muxolu 'alai no lexa Ioridani. Milai xe mixali ane la mixolu sou mimatengaleisou Iakovo ane. Iosepu mumuli loxo ane'i maulixa'a sou tane'ixu itema usoli, la muxoo mutatama voxo muxatele tamei ane.
11 Xe ta Kanani e mixoxoo ne, mimaisi'a ane'i e mine'e mixoo ne Atade sou mimatengaleisou Iakovo ne, la mivikala lexe, "Ta Aixiputo ane mine'e imamatengalei sou soli 'osi." La sou ane ane'i mimoxo'u lia xalee se ne lexe, Aveli Misiraimu.
12 Iakovo ta 'olu mimulinu aloxo 'o anu muvikalane'ixu lexe i'oxonu.
13 ✡La sou mitavulenu mami'a vasimolu ne mitelailixu no lia tila ne Kanani sou mi'asixu no taxa no xalee lia ne Makapela. Makapela ne mixolu 'alai ne Mamule. Taxa ane ne Avalaamu mulotonu lexe sou i'asixa'a ta mitema no anu. Mulotonu noxou Epulon anu itemasie Keti. Avalaamu mulotonu lia xalee ane taxa muxolu no anu kalumo.
14 Ilo'a mi'asixu mukalu, la Iosepu ilo'a ta vimovimou mo ane'i ta mitema latala e ilo'a milailai sou mi'asixu momu ne, milivulivu milai ne Aixiputo.

Iosepu Muxolixolinu ta Vimovimou Tane'i

✡ **50:5:** Tav 47:29-31 ✡ **50:13:** Apo 7:16

15 Iosepu momu musoli, ia ta vimovimou miavuti la mivikala aloxo 'o,
"Maminge nenge'a musoli, ia male vivinge Iosepu xavutalau a uxoxoolu
no anu 'ilixo masua e nenge te'oxo noxou la ukolinu."
16 La sou mikalaa anaxa'a mulai noxou Iosepu sou mivikala aloxo 'o,
"Maminge mu'italonu peletoto noxou mine usoli uao aloxo 'o,
17 'Lexe ulai ili'i la nexi tavikalaneni lexe anu muvikala lexe anu
mumasaxa lexe laixe nini naxiunu tumalineu 'ilixo masua ane nexi
te'oxo masuaneni no anu.' La sou vaimomo 'o, nexi ta mitema vitanisi
Lataua noxou maminge nenge'a Iakovo talingaine lexe laixe nini naxiunu
tumalineu 'ili'ilixo masumasua noxixe ne." Xe anaxa'a mulai muxali noxou
vimo'a Iosepu la mutama.
18 Xe ane'i milutu xe mine'e mixali noxou la mitangatulu mulu'e no
talaxu, xe miavuti la mivikalanu lexe, "Nexi vaimomo 'o nexi tene'e
noxine sou tavikalaneni lexe, nexi taxoo no laaxene sou napalupalusixe
sou ta'oxo'oxo mixemixene."
19 Ia anu Iosepu mukolinu vaikalai'a aloxo 'o, "Opongengi kalaua mo
nga'ume vitanisi mamu. Loxovaa, eni loxo Lataua sou akolinu 'ilixo masua
noxinge ne?
20 Anu manina lexe ngingi ngetovo mo lexe nga'oxo masualeli sou
ngakalusou maulixo, ia Lataua iou muvaxainge sou nge'oxonu 'ilixo ane
ne, xo muxavutala lexe anu umasaxa lexe upamauline'i ta mitema tavu'alo.
21 Ia mii vile sou ngingi nga'umolu uasi. Eni ano 'o sou asaxila'inge
ngongi'a ta 'ilinge." La sou vaikalau muxavulala mo muxolixoli tane'i xe
muvikala lailaixe mulai noxi'a.

Iosepu Musoli

22 Iosepu ilo'a ta vimovimou mo momu ta minuminu mixoo ane ne
Aixiputo ne, mole anu tauu iexu mulai muxali loxo itemaxu ta'uve mo
mavulovexa (110).
23 Mo mumaisi'a 'olu Epalaimu ta 'olu mo ta xasoxasou ta 'ili'ili'a 'o. Mo
xasou Makiru e Manase 'olu ne, semau mivo'one'i ta 'ilie la milailixa'a
noxou mo muvo'one'i ka mumuxaxa'a mulu'e no tava'u.
24 Xe muavuti la muvikalane'i ta vimovimou lexe, "Eni asou asoli. Ia
ngaxavutala piena uasi, xo Lataua molusi usaxila'inge. Xe ili'i la sou Anu
uuatulailingenge no ale sou ngaxexesou tuala ane nenge'a taxoxoo no anu
'o, sou ulailingenge no lia ane, Anu molusi muvikalane'i Avalaamu ilou
Aisaki mo Iakovo tatei lexe ulosi'a maninasou."
25 ✡Xe muavuti la muvikalane'i ta vimovimou ilo'a ta xasoxasou mo ta
'ilu'ilusunu aloxo 'o la, "Eni emasaxa lexe ngingi ngapala'alixu tangengi
noxilo mo ngavikalaleli maninasou lexe, Lataua molu usu'ulingengi mo sou
lexe ngingi ngavulasou tuala ano 'o la ngatavulenu xileli ulai no tuala ane
Lataua molu ulailingenge sou ngalai ngaxolu no anu."
26 Iosepu tauu iexu muxali loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa vile
(110), la sou anu musoli ne Aixiputo. Musoli la mi'uinu vasimolu no anu
lamalasile iouiou sou mamu vasimolu u'ui palea. Mi'oxo aloxo ne xe
mukalu la, miluvonu ka miaisou no nano no anu luvo.

✡ **50:25:** Mul 13:19; Ies 24:32; Eva 11:22

IONA
Vaikala lamana

Lavuku noxou Iona ʼo ne iou loxo lavuku moseʼi noxiʼa ta mitema sou palomatana mikaukavunu uasi. Mo uaʼaloxu vaikala palopalomatana moseʼi uasi. Ia muaʼaloxu mii maʼia Iona muʼoxonu.

Lataua mupalusou Iona lexe ulai ne Ninive. Ia Iona umasaxa sou ulai uaʼaloxu vaikala noxou Lataua ne uasi. Xo anu mulavusou lexe maasi xe anu ulai uaʼalo xe ta Ninive ixiunu oponeʼi, la Lataua umomomo sou uʼoxonu masuaneʼi uasi. La sou anu mutovo sou lexe uʼume la Lataua munoʼu mulivu muneʼe ne Ninive.

Lavuku ane ʼo mulosienge lexe Lataua mumasaxaiʼa ta mitema no lialia ʼo mukalusi, ia umasaxaiʼa moseʼisi uasi. Mo anu Lataua sou alauna, mo Anu umomomo sou uxexeenu susu xe Anu umomomo sou upamaulineʼi aneʼi ane mixali ta uluaiaʼa ta mitema noxou. Xe Anu umomomo sou ulosiʼa navunavu xe umamuloneʼi la isuʼa avile.

Aʼalo muai no nano aloxo ʼo

Lataua mupalusou Iona la anu muʼume 1:1-17
Lakilaka noxou Iona 2:1-10
Iona mulomu la mulai ne Ninive 3:1-10
Iona laʼiaxu xe Lataua mualaunasiʼa ta Ninive 4:1-11

Iona Muʼumexu IAUE Mo Mulai

1 No voxo vile, la IAUE muvikalanu Iona e Amitai ʼolu aloxo ʼo,
2 “Nalutu mo nalai no tuala tila e ne Ninive mo navikala lamana pekiaʼu
ulai noxiʼa lexe aneʼi ixiunu oponeʼi xo ʼiliʼilixo masumasua ane aneʼi
miʼoxoʼoxonu ne, mupalaa no ieli mukalu, xe uasi la eni akalusiʼa.”
3 Ia Iona mulomuanu IAUE, la umasaxa lexe uʼume ulai ne Tasisi. Mulutu,
la mulai no tuala vile ilemo lexe Iopa tei, sou lexe uxalisou lasipi vile ulai
loxo ne Tasisi. Mulai xoo xe muxali, la lasipi vile asou ulutu sou ulai.
Mumomomosou voteʼisou mukalu, la mutelai no anu sou iloʼa milai. Xo
umasaxa lexe ulomuxu IAUE vaikalau uasi.
4 Xe iliʼi, la IAUE muxalixu laʼave tatila no luaki, la xaviinu misevile, mole
lasipi ne ʼalaʼalai sou uvalavala.
5 Ta mitema sou xaixai no lasipi miʼume misevile. Xe miavuti la mikakava
mulai noxiʼa ta maliavaiʼa vilevilesi sou isuʼulineʼi. Xe miavuti, la mipeinu
mimii seʼi mulai no luaki mo lexe lasipi papaxexusi. Ia Iona ne, muluʼelai
no lia no lasipi tanu mo muai muvaʼavaʼamiminu avile.
6 Tatila sou lasipi molu muxalisou, la mutaliʼisou aloxo ʼo, “Loxovaa ane
nini naai loxo ʼo? Natulu mo naʼava ulai noxou maliava noxine mo lexe
anu tanunenge, la usuʼulinenge mo mamu nenge taulua.”
7 Xe aneʼi miavuti, la mivikala lexe, “Nenge takaukavu ualaualasinge
vilevilesi no anu ovu alelaxu mo tataanu no tiva sou talaanu vile sou lexe
taxalisou tavaʼu laʼave toxoxaʼa ane muxalisinge ʼo.” Miʼoxo aloxo ne, la
sou mixalisou Iona ualasou.
8 Ioxe miavuti, la mitaliʼi vaxa noxou aloxo ʼo, “Navikalanexi no anu
tavaʼu laʼave toxoxaʼa ane muxalisinge nengeʼa ʼo. Netetelisou xaixai
maʼia? Tualasine neʼei? Nini sou xalee tuala anevaa? Mo vaikala noxine
maʼi?”
9 Iona mukolineʼi aloxo ʼo, “Eni amitemasie Evalaio. Eni alavusou
aʼumolu mo ataxaanu IAUE anu Lataua sou tuala teitexi no opo loxotolo.

Anu mukoinu mimii latala loxo luaki ilou lia. Ia eni amasaxa lexe alomuxu
vaikalau uasi, la sou ane eni eˈume eneˈe ˈo.”
10 Aneˈi milomu noxou aloxo ne, la mimamaˈu manina. Xe miavuti vaxa,
la mivikalanu aloxo ˈo, “ˈEi soxu ˈo, nini nesusu manina.”
11 Xe ieˈi uvaxa, la laˈave uˈokiˈoki tani ukalu, miavuti la mitaliˈisou, “Nexi
taˈoxone loxovaa mo sou laˈave ˈo tasiau?”
12 Anu mukolineˈi aloxo ˈo, “Ngasuˈaleli uluˈelai no luaki la sou anu utalo
xo enisi ane, eni tavaˈu laˈave tatila ane muxalisinge ˈo.”
13 Aneˈi xavineˈiu lasipi mo lexe ilapunu ulai no tasiˈi. Ia imomomo uasi
xo xasi muˈokiˈokinu tani manina.
14 Ioxe aneˈi miavuti, la miˈava mulai noxou IAUE. “Mamu nini nalosixe
navunavu no anu soli lakolisou itema ˈo maulixu e nexi taˈoxo masua ˈo,
aloxo nini nalavusou nalosou itema ane uvaˈu menexu usoli navunavu.
Nini mene namulinu masaxa noxine mo naˈoxo mii ano.”
15 Xe miavuti, la sou mileanu muluˈelai no luaki. Alaxu vilesisi ˈo, la laˈave
tasiau.
16 Aneˈi mimalei aloxo ne, la mimamaˈu noxou IAUE. La sou miˈelaxu
sipsip mulai noxou, xe mipalaˈalixu taneˈi sou lexe aneˈi imasaxa itaxaanu
mo imulinu anusisi.
17 Ioxe, iliˈi, la sou IAUE mupalusou sinana vile toxoxaˈa sou muneˈe
mumalukusou Iona. Anu muxolu no nano noxou sinana opoonu aso xe
ˈolovoxo tatalu.

2

Iona Mukilaka

1 No nano noxou sinana opoonu, la anu muvikala lamana noxou Lataua
IAUE noxou aloxo ˈo,
2 “Auo! IAUE o, eni eˈava noxine sou mii tuˈumaxu ane muxalisilo ˈo.
La nini nelomusou ˈava noxilo.
Eni elai exolu ˈalai no tuala masua noxiˈa ta mitema sou soli.
Eni elinga sou suˈuli, la nini nelomusou linga noxilo.
3 Nini nesuˈaleli, la eni eluˈelai no lia no luaki tanu.
Luaki mutaasilo mukalusi mo xaviinu mukikatukatusilo
mo nini neˈoxonu xasi tatatila kisou uluxu mukavukavulasi no lataleli.
4 Eni evikala aloxo ˈo,
‘Nini nekusailo.
Ia, eni emuxamuxaxu taleli lexe amaisou tani tavuna noxine la.’
5 Xasi tatila kisou uluxu mukavukavulasi no lataleli,
la muˈotusou muaxo, xo luaki mutaasilo mukalusi.
Iaˈeiaˈe sou luaki muausou kisilo kalumo.
6 Eni eluˈelai manina no tavatavaˈu laxalaxaˈilu no lia no luaki tanu.
Tuala noxiˈa ta mitema sou soli ne mutatuxo pekiaˈu avile.
Ia IAUE, nini Lataua noxilo, nini nepamaulileli,
la sou eni eˈumesou tuala ane masua mole ane eni enoˈu mauli laixe ˈo.
7 Auo! IAUE, eni examuli lexe eni xavileli la ua,
aloxo ne la sou eni exavutalaneni
la ˈava noxilo mulai muxali noxine no tani tavuna.
8 Ta mitema ilavusou imuxamuxaxu taneˈi noxiˈa ta maliavaiˈa sou kalavoi
mole mixovulaunu.
Muamuaˈi laixe ane noxine mo mixiunu tumaliˈa,
ia imulineni la ua.
9 Ia eni amasaxa lexe alexe lexe sou aˈiti ualasine,
mo aˈelaxu sipsip ulai noxine mo amulinu aloxo eni epalaˈalixu ne.
IAUE, ninisi namitema sou pamauli la sou nexi temauli laixe.”

10 Ioxe ili'i, la sou IAUE muvikalanu sinana sou mulai muexinu Iona no tasi'i.

3

Iona Mulai ne Ninive

1 IAUE muvikalanu Iona la,
2 "Nalutu mo nalai no tuala tila ne Ninive mo napala'alixu taleli ulai noxi'a."
3 Iona mulomuxu vaikalau, la mulai. Ninive ne, anu tuala tatila manina. Itema vile umasaxa lexe ulutu no iou xalenga vile mo ulai uxali xalee vile la umuamua'i voxo tatalu.
4 Ioxe, Iona mulutu la mulai no nano la mumuamua'i voxo vile. Anu mu'ava noxi'a aloxo 'o, "Ili'i lexe voxo itemaxu tamei ukalu, la sou IAUE ukalusinge ngingi ta mitema ne Ninive."
5 Xe ane'i milomusou vaikala noxou Lataua ne, la mimuxamuxaxu tane'i no anu, la sou mivikala aloxo 'o, "Nenge ta'ani mamu. Taxolu loxo nesi. Nenge latala 'o, nenge tatelo tokolomo su'inu sou tama ukalusi. Usoko noxi'a ta tatila mo ulai utalo noxi'a ta mitema vitanisi sou tamaxainge lexe nenge a texiunu oponenge."
6 Tatananu tuala ne Ninive mulomusou a'alo ane ne, la mu'umesou puloulou noxou. Mu'umesou mukalu, la muxexeenu tokolomou laixe ia mutelo tokolomo su'inu sou tama sou mulai muxolu no lia no lomulo.
7 Anu mukalaa anaxu mulai noxi'a ta mitema ne Ninive, la muvikala aloxo 'o, "Nexi noxi'a ta tatila sou xaixai noxilo temasaxa lexe evile umomomo sou u'ani uasi. Ngingi ta mitema ngongi'a ta kau mo ta sipsip mengi nga'ani mo ngaie mamu. Ngingi latala ne ngaxolu loxo nesi.
8 Ngatelo tokolomo su'inu sou tama noxinge mo noxi'a ta kau ilo'a ta sipsip ukalusi mo ngingi ngatama pekia'u ulai noxou Lataua. Ngalulusou 'ili'ilixo masumasua noxinge mo ngave'a ta mitema isoli uasi.
9 Lexe nenge ta'oxo aloxo ne, la male anu uxiunu xavutalau la nenge taulua uasi."
10 Lataua mumaisou lexe ane'i milulusou 'ili'ilixo masumasua ane ane'i mi'oxo'oxonu. La sou anu muxiunu xavutalau, la ukalusi'a ta mitema loxo mulemolu tei ua.

4

Iona La'iaxu

1 Iona opoonu masua, la la'iaxu misevile xo Lataua muxiunu xavutalau, la ukalusi'a ta mitema ne Ninive uasi.
2 Xe muavuti la mulinga mulai noxou IAUE aloxo 'o, "IAUE, nini nalomusou vaikala noxilo. Eni exolu no tualasilo, la elavusou lexe nini ulai la naxiu xavutalameni, la nakalusi'a ta Ninive uasi. La sou eni e'ume mo emasaxa lexe alai ne Tasisi. Eni elavusou lexe nini Lataua sou alauna. Nalavusou la'iaxene palepalea uasi. Nini nalavusou na'oxo lailaixe noxixe utotomu mo nalavusou naxiunu xavutalameni sou nalosou itema vile navunavu uasi.
3 Ioxe, IAUE nini nakalusou maulixo alalae 'osi. Laixe lexe eni asoli ia lexe eni asoli uasi, la anu laixe uasi."
4 IAUE mukolinu vaikalau aloxo 'o, "Nini la'iaxeneu xo ma'i?"
5 Iona mu'umesou tuala tila ne Ninive, la mulai no ale no xalee tuala ane aso uxali utelo no anu. Anu mutulusou tani alelaxu, la muxolu no anu xo umasaxa lexe umaisou mii ma'ia ane uxali ne Ninive.

6 Ili'i, la sou Lataua IAUE muxalixu ovu vile sou Iona mutalume no
maimaixu, la sou aso uieisou uasi. Anu muxolu laixesi. Iona mu'osasou
ovu ane ne misevile.
7 Ia loxo ne'iela no kakau, la Lataua mupalusou tavaluli vile mulai
mu'otunu ovu ne mole muxalo.
8 Ili'i xe aso muxali tatila, la Lataua muxalixu atume ialuxu mune'e
no xalee ane aso uxali utelo no anu. Xe aso muieisou Iona kisou, la iou
muxalixalili la alaalai sou ulapau. La sou Iona muxavutala, la muvikala
aloxo 'o, “Laixe lexe eni asoli ia lexe eni asoli uasi, la anu laixe uasi.”
9 Ia Lataua muvikalanu aloxo 'o, “Nini la'iaxeneu ovu ane muxalo 'o?”
Iona mukolinu aloxo 'o, “Ani, eni la'iaxo misevile. Opoleli masua. Eni
asolisi.”
10 IAUE muvikala aloxo 'o, “Ovu ane muxali no 'olovoxo vilesisi ka musoli
no 'olovoxo vile la ne, nini na'oxo mii vile no anu uasi. Nini nasaxila'u uasi.
Ia nini tanenixu mii ane kitu'a vitanisi 'o.
11 Ia eni talelixu tuala ne Ninive misevile. Xo anu tuala tatila mo ta
mitema sou tavu'alo misevile. Ane'i ilavusou 'ili'ilixo mulapu uasi. Itiitisi'a
muxali loxo, itemaxu mavulovexa mavulovexa mavulovexa muxatele
vile (120,000) xe ta mi'ami'a loxo ta kau ilo'a ta sipsip kalumo tavu'alo
misevile.”

A'ALO LAIXE NOXOU IESU KALISITO ANE MATAIO
MUKAUKAVUNU
Vaikala lamana

A'alo laixe e Mataio mukakavunu 'o ne anu mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu lexe Anu itema nesi ane Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe Anu une'e sou upamauline'i ta mitema. Noxousi la sou Lataua mumomosou vaikala noxou e musakiinu noxi'a ta mitema tatei e ilo'a opone'i vilesisi no anu. A'alo laixe ane 'o ne ta Iutaia e Iesu mupaa noxi'a mo ilo'a mixolusi na'a uasi. A'alo laixe ane 'o ne anu noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi kalumo.

No anu a'alo noxou Mataio la mua'alo laixe manina. Xo anu musokou a'alo noxou no mine Iesu nenu mivo'onu xe mukalu, la mua'aloxu Iesu no mine Ioanesi mu'ulusou xe mukalu la mulai no anu tovotovo. Xe mukalu la mua'aloxu Iesu no mine musokou xaixai noxou sou mua'aloxu a'alo laixe mo mulosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua xe mupamauline'i ta mitema ane pipiena iouiou mu'oxone'i. Anu musokou xaixai noxou ne Xalilaia, xe mukala la mua'aloxu muamua'i noxou sou mulai ne Ielusalemu. Xe mua'aloxu mii ma'ia Iesu mu'oxonu no anu voxo kalukaluxusou mulai muxali no mine mivau mo mililixu teitexi no ovu valautu xe tulu noxou.

A'alo laixe noxou Mataio 'o ne, anu mulosinge lamana lexe Iesu anu Tisa tila vile, mo Anu muno'u xavi sou uvulaxu lapuloto noxou Lataua laaxu laixe, xe mua'aloxu saxisaxila'u noxou Lataua. No nano no anu lavuku noxou Mataio 'o, la mumila'a a'alo noxou muxali la'oluxu ta'uve.

(1) A'alo noxou Iesu teitexi no laxa'ilu e Iesu muvivikala no anu 'ili'ilixo ilou xaixai mo 'ili'ilixo ma'ia ta mitema i'oxonu la ixalisou mauli no anu ili'i teitexi no opo loxotolo. (Mautunu 5-7) (2) Ta tameisou mua'aloxu Iesu sou mupela'a ta molomolo noxou no anu xaixai noxi'a, xe mii ma'ia i'oxonu no mine ilai ia'aloxu a'alo laixe ulai noxi'a mose'i. (Mautunu 10) (3) Tatalusou, la mua'aloxu vaikala latilovo sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. (Mautunu 13) (4) Tami'asou ne mua'aloxu Iesu mululusou lamana xaixai sou molomolo noxou Iesu, xe uxaxaisou a loxovaa. (Mautunu 18) (5) Xe ta'uvesou la a'alosou Iesu mua'alo no anu mii ma'ia uxali no anu voxo kaluxusou xe mii ma'ia ane uxali ili'i no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxototo. (Mautunu 24-25)

A'alo muai no nano aloxo 'o

Nana sou Iesu xe a'alosou Iesu Kalisito nenu mivo'onu 1:1–2:23
A'alosou xaixai noxou Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema 3:1-12
Iesu mu'ulo xe mukalu la Satani mutovonu 3:13–4:11
Xaixai noxou Iesu ne Xalilaia 4:12–18:35
Iesu mulutu ne Xalilaia sou mulai ne Ielusalemu 19:1–20:34
Voxo kalukaluxusou noxou Iesu xe mii ma'ia muxali no ale ne Ielusalemu 21:1–27:66
Iesu mutulu no anu soli xe mupalapala'a 28:1-20

Nana sou Iesu
(Luk 3:23-38)

1 ✡Vaikala ane ne anu si'a Iesu Kalisito tamutu'ovuxu. Iesu ne Anu noxou Deviti 'ilusunu, xe Deviti ne anu Avalaamu 'ilusunu.

✡ **1:1:** Tav 22:18; 1A'a 17:11

2 Xe Avalaamu 'olu ane Aisaki, xe Aisaki 'olu ane Iakovo, xe Iakovo 'olu
ane Iuta ilo'a ta vimovimou,
3 ✡xe Iuta ta 'olu ane Peresi ilou Sela, neni'a ne Tamari, xe Peresi 'olu ane
Esuloni xe Esuloni 'olu ane Ramu,
4 xe Ramu 'olu ane Aminadavu, xe Aminadavu 'olu ane Nasoni, xe Nasoni
'olu ane Solomoni,
5 ✡xe Solomoni 'olu ane Boasi xe nenu ane Reebu xe Boasi 'olu ane Oveti,
xe nenu ane Rutu, xe Oveti 'olu ane Iesi xe Iesi ne momu ane Tatananu
tuala Deviti.
6 ✡Xe Tatananu tuala Deviti ne 'olu ane Solomoni, Solomoni nenu ne tei
la Ulia semau,
7 xe Solomoni 'olu ane Rovoamu la Rovoamu 'olu ane Avia, Avia 'olu ane
Asa.
8 Xe Asa 'olu ane Iosaveti, xe Iosaveti ne 'olu Iolamu, xe Iolamu 'olu ane
Usia,
9 xe Usia ne 'olu ane Iotamu, xe Iotamu 'olu ane Axasi, xe Axasi 'olu ane
Esekia.
10 Xe Esekia 'olu ane Manase, xe Manase 'olu ane Amoni, xe Amoni 'olu
ane Iosia,
11 ✡Xe Iosia 'olu ane Ekonia, xe Ekonia ilo'a ta vimovimou. No voxo ane ne
ane'i milai mixolu no paxa no tani sou navunavu no tuala tila ne Vaviloni.
12 ✡Ili'i no voxo ane ta Isilaeli milai mixolu no tani sou navunavu ne
Vaviloni, la Ekonia 'olu ane Salatieli xe Salatieli 'olu ane Seluvaveli.
13 Xe Seluvaveli 'olu ane Aviuti, xe Aviuti ne 'olu ane Eliakimu, xe
Eliakimu 'olu ane Asolu,
14 xe Asolu 'olu ane Sadoku, xe Sadoku ne 'olu ane Akimu la Akimu 'olu
ane Eliutu,
15 xe Eliutu 'olu ane Eliasa xe Eliasa 'olu ane Matani, ia Matani ne 'olu
ane Iakovo,
16 Xe Iakovo ne 'olu ane Iosepu, xe Iosepu anu Malia mulue, la sou Malia
mivo'onu Iesu la ane'i mimoxo'u lexe anu Kalisito.
17 La sou Avalaamu ta 'ilusulusunu musoko noxou anu Avalaamu mune'e
muxali noxou Deviti la ane'i mixali loxo mavulovexa mo mulelia tami'a, mo
musoko noxou Deviti mune muxali no voxo ane'i milai mixolu no paxa no
tani sou navunavu no tuala tila ne Vaviloni anu mavulovexa mo mulelia
tami'a. Xe musoko no voxo ane ane'i milai mixolu no tanisou navunavu
ne Vaviloni mune'e muxali no voxo e Kalisito muxali ne la muxali loxo
mavulovexa mo mulelia tami'a.

Malia Mivo'onu Iesu
(Luk 2:1-7)

18 ✡A'alosou Iesu kalisito muxali aloxo. Nenu Malia ane'i misosovosie
mukalu sou iuluxu Iosepu ia ilou ixolu ipita uao, ia ane'i mimaisie lexe ane
opoone. Keakea ane ne no anu xavi noxou Uleenu Tavuna la mumulaxu no
nano no opoone.
19 Mulue Iosepu anu itema mulapu, anu mulomu lexe Malia opoone la
anu lexe usuane ia anu umasaxa lexe upamaela ne Malia no ie'i ta mitema
uasi, la sou anu umasaxa lexe usu'ane se'isisi.
20 Iosepu uxoo uxavuxavutala la muai pipiena lexe angelo noxou tila
muxali noxou la sou muvikalanu aloxo 'o. “Iosepu, nini Deviti 'ilusunu,
na'ume mamu nano'e Malia loxo semameni. Nalomu! Molomolo ane
muxolu no opoone ne muxali no anu xavi noxou Ulee Tavunasi.

✡ **1:3:** Tav 38:29-30; Rut 4:18-22 ✡ **1:5:** Rut 4:13-17 ✡ **1:6:** 2Sa 12:24 ✡ **1:11:** 2Ta 22:1–24:20; 2A'a 36:10; Iel 27:20 ✡ **1:12:** Esi 3:2 ✡ **1:18:** Luk 1:27, 35

21 ✡Ane ivoˈonu ˈilie mulu, la nalemolu ualasou lexe Iesu xo Anu sou
uxexeenu ˈiliˈilixo masua noxiˈa ta mitema mo ulivunoxaˈa.”
22 Mimii tavuˈalo ˈo, muxali sou umomosou vaikala vile tila muˈoxonu no
anaxaˈa ta mitemasou palomatana.
23 ✡Muvikala aloxo ˈo. “Nalomu, sema vile ilou mulu iai ipita uao, ia ane
opoone la ivoˈonu molomolo mulu vile la ngingi ngamoxoˈu ualasou lexe
Enmanueli.” (Uala ne laaxu lexe Lataua uxolu nonginge.)
24 No voxo ane Iosepu mutulu la anu mulai muˈoxonu aloxo angelo noxou
Tila muvikala nuxu lexe anu unoˈe semau.
25 ✡Ia ilou iai uasi, mulai muxali no voxo e Malia mivoˈonu ˈilie no anu,
la sou mumoxoˈu ualasou lexe Iesu.

2

Ta Mitema sou Lavulavu no Aso Uxali Utelo Aneˈi Mineˈe sou Imaisou Iesu

1 Malia mivoˈonu Iesu no tuala ne Vetiliemu, no xalee lia tila ne Iutaia, no
voxo ane Elodesi muxolu tatananu tuala. Ane mivoˈonu Iesu mukalu xe iliˈi
la ta mitema sou lavulavu meˈa no aso uxali utelo mineˈe ne Ielusalemu.
2 ✡La aneˈi mitalitaliˈi aloxo ˈo. “Molomolo e muxali lexe anu tatananu
tuala ne Iutaia ne Anu muxolu ˈava? Xo nengi temaisou oto sou no xalee
mutelo no anu aso uxali utelo, la sou nexi teneˈe sou talotu ulai noxou.”
3 Xe Elodesi tatananu tuala mulomu aloxo ne la anu muxavutala piena
no anu, mo ta mitema ne Ielusalemu kalumo.
4 La sou Elodesi muavuti la muˈavaliˈa ta kisiˈa ta ailiˈi xe ta mitema
sou lavulavu no ˈa lapuloto ne Isilaeli mineˈe mipita sou mutaliˈisiˈa lexe
mivoˈonu Kalisito a neˈei?
5 Aneˈi mikolinu lexe, “Ne Vetiliemu no xalee lia tila ne Iutaia. Xo ta
mitema sou palomatana mikaukavu aloxo.
6 ✡ ‘Nini ta mitema ne Vetiliemu no xalee lia tila ne Iutaia,
nini naxavutala lexe nini mii vitanisi no iei tatananu tuala ne Iutaia
uasi.
Xo tila uxali noxine, sou usaxilaˈa ta mitema noxilo ne Isilaeli.’ ”
7 Xe Elodesi musova anaxu mulai noxiˈa ta mitema sou lavulvavu ne la
mitalumesi, la milai noxou sou ulavusou laixe noxiˈa lexe oto ne muxali a
talu.
8 La sou anu mupalusiˈa milai ne Vetiliemu, la muvikalaneˈi aloxo ˈo.
“Ngingi ngalai la ngakamuli molomolo ne laixe. Lexe ngingi naxali sou
ukalu la sou ngasovanu vaikala ulivu uneˈe noxilo. Mo eni kalumo alai
alotu noxou.”
9 Xe aneˈi milomusou vaikala noxou tatananu tuala ne mukalu, la sou
aneˈi milai. Aneˈi mimaisou oto loxo aneˈi mimaisou teˈi no aso uxali utelo,
oto ne muulaxuneˈi mulai mutulu muisalili teitexi no tani e molomolo ne
muai no anu.
10 Xe aneˈi mimaisou oto aloxo ne la miˈosa manina.
11 ✡La aneˈi miˈunalai no tani, la mimaisiˈa keakea ilee nenu Malia, la
mixolaˈu tavaˈa voˈuxu mo mitangatulu muluˈelai no lia sou milotu mulai
noxou keakea. Aneˈi minoˈu mimii e loxo xoulu, xe ueli, xe avuavu e tumaˈu
laixe sou milolovolo mulai noxou.
12 Xe miai no ˈolovoxo la miai pipiena lexe Lataua muvikalaneˈi lexe
mamu sou ngingi ngalivu ngalai noxou Elodesi, la sou aneˈi mimulinu voteˈi
vileli sou milivu milai no tualasiˈa.

✡ **1:21:** Luk 1:31; 2:21 ✡ **1:23:** Ais 7:14 ✡ **1:25:** Luk 2:21 ✡ **2:2:** Iti 24:17 ✡ **2:6:** Mai 5:2; Ioa 7:42 ✡ **2:11:** Lex 72:10-15; Ais 60:6

Iosepu Ilee Semau Mo Keakea Mivula Milai ne Aixiputo

13 Aneˈi milivu mukalu, la sou Iosepu muai pipiena lexe angelo noxou
Tila muxali noxou la muvikalanu aloxo ˈo. “Natulu mo nanoˈa keakea ilee
nenu mo ngavula ngalai ne Aixiputo. Ngaxolu ne ulai uxali no anu voxo
ane lexe eni avikala neni. Xo Elodesi anu ukamulinu keakea ne sou lexe
uvau usoli.”
14 Anu muavuti la muvulaneˈi keakea ilee nenu no ˈolovoxo la iloˈa milai
ne Aixipto,
15 ✡La iloˈa milai mixolu ne mutalo no voxo ane Elodesi musoli, la mimii
ane ne anu mumomosou vaikala vile Tila muxalixu teˈi no anaxu itema
sou palomatana vile ne muvikala aloxo ˈo, “Eni aˈavalou alixeni uatu ne
Aixipto.”
16 Xe Elodesi mulavu lexe ta mitema sou lavulavu no aso uxali utelo ˈole
ne mikalavoinu, la anu laˈiaxu misevile la anu mupalusiˈa ta mitema sou
ˈotoˈoto noxou milai no tuala tila ne Vetiliemu. La muvikalaneˈi aloxo ˈo.
“Ngalai no tuala tila mo ngaveˈaveˈa ta molomolo ta mulu e tauu iexaˈa
muxali loxo tamei mo uluˈe isoisoli.” Xo anu xavutalau lexe uˈvea ta
molomolo ta kitukitu e ta neniˈa miˈvoˈoneˈi no voxo ane ne. Umomomo
loxo anu mutaliˈisiˈa ta mitema sou lavulavu lexe voxo ane vaa ne oto
muxali no anu.
17 La sou mimii ane ne umomosou vaikala noxou Ieremaia itema sou
palomatana mulemolu aloxo ˈo.
18 ✡ “Tama tila mo imatengalei ilomu sou uxali no tuala tila ne Lama.
Ia Lakeli itatamasiˈa ta ˈiliˈe misoisoli.
La ane imasaxa lexe ta mitema ixolixoline uasi.
Xo ta ˈiliˈe tavuˈalo ne ixolu uasi.”

Iosepu Ilee Semau mo ˈIliˈa Milivu

19 Iliˈi no voxo e Elodesi musoli mukalu, la Iosepu muxolu ne Aixiputo.
Anu muai pipiena lexe angelo noxou Tila muxali noxou la muvikalanu
aloxo ˈo.
20 “Nini natulu, mo nanoˈa molomolo ilee nenu ˈo mo nalivu ulai ne
Isilaeli. Xo ta mitema imasaxa lexe ivaˈu keakea ne a misoisoli mukalu.”
21 Iosepu muavuti la munoˈa keakea ilee nenu milivu milai no tuala tila
ne Isilaeli.
22 Anu mulomu lexe Akelao munoˈu tanixu momu Elodesi sou usaxilaˈa
ta Iutaia. Iosepu mumamaˈu sou lexe ulai no xalee ane ne. La Lataua
muvikalanu no anu aipiepiena lexe nalai no tuala tila ne Xalilaia.
23 ✡La sou anu mulai muxolu no tuala tila ne ilemolu lexe Nasaleti. ˈIlixo
ane ne mumomosou vaikala noxiˈa ta mitema sou palomatana lexe, “Aneˈi
ilemolu lexe itema siˈe Nasaleti.”

3

Ioanesi Itema sou Uˈulosiˈa ta Mitema Xe Ulalaxiinu Voteˈi
(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Ioa 1:19-28)

1 No voxo ane no mine Iesu muxoxolu ne Naseleti ne Ioanesi itema sou
uˈulosiˈa ta mitema anu muxali. Anu muneˈe muˈavaˈava no xalee lia
vitanisi ne Iutaia, la muvikala aloxo ˈo.
2 ✡ “Ngingi ngaxiu opongengi. Xo saxisaxilaˈu teitexi no opo loxotolo anu
a ˈalaˈalai mukalu.”

✡ **2:15:** Ose 11:1 ✡ **2:18:** Tav 35:19; Iel 31:15 ✡ **2:23:** Ais 11:1; 53:2; Luk 2:39; Ioa 1:45 ✡ **3:2:** Mat 4:17; Mak 1:15

3 ✡Ioanesi anu itema e Lataua muvikalanu no anaxu itemasou palo-
matana Aisaia, anu muvikala aloxo ʼo,
“Ngalomu sou itema vile uʼavaʼava no xalee lia vitanisi lexe
ngalalaxiinu voteʼi mo ngamomosou voteʼi sou Tila.”
4 ✡Ioanesi ne musakii kameli laxusou sou mutaluxu vasimolu, xe muu-
tupokoxu bulumakau sosou. ʼAniʼanixu ane musiaʼe taula ilou unuxu.
5 Ta mitema mutelo ne Ielusalemu mo ne Iutaia mo tuatuala e ʼalai no
lexa Ioridani aneʼi mineʼe noxou Ioanesi,
6 la aneʼi mipaʼalixu lamana ʼiliʼilixo masumasua noxiʼa, la sou anu
muʼulosiʼa no lexa ne Ioridani.
7 ✡Ia mumaisiʼa ta Palisaio iloʼa ta Sadokaio mineʼe sou lexe uʼulosiʼa
la anu muvikalaneʼi aloxo ʼo. “Ngingi loxo lasile molosila ta ʼolu, Lataua
laʼiaxuinge ia ʼei muvikalangengi lexe ngaʼume sou ngapolopepeenu laiʼa
noxou.”
8 Lexe ngingi ngaxiu opongengi manina, la ʼiliʼilixomengi ne umaxaʼinge,
lexe ngingi ngexiu opongengi.
9 ✡Ia mamu sou tangengi uvikalangengi, “lexe ngingi Avalaamu ta
ʼiluʼilusunu.” Eni avikalangengi aloxo. Lataua umomomo sou uʼoxonu
lavoʼo la uxali Avalaamu ta ʼiluʼilusunu.
10 ✡Lapemu a mulalaxii muai no ovu tavaʼu. Lexe ovu ane uneneʼa laixe
uasi la ixetau loxo itema vile uxetau ovu sou uleanu no navu.
11 ✡La sou eni avikalangengi lexe eni aʼulosinge no anu lexa vitanisi loxo
sosovo, sou ngingi ngexiunu opongengi, la iliʼi la itema vile xaviinu uneʼe la
uʼulosinge no anu Uleenu Tavuna mo navu, la xavi noxou ne uaulixu xavi
noxilo. Mo eni amomomosou alulusou lamotasou siove sou tavaʼu uasi.
12 Anu uneʼe loxo itema vile, utetelisou silapa no avolu sou ukalipalanu
uiti sosou sou uʼelaxu no anu navu e ukalu uasi. Ia temanu la uai no taasou
laʼilali.

Ioanesi Muʼulosou Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 No voxo vile la Iesu molu ne Xalilaia muneʼe no lexa ne Ioridani, sou
umasaxa lexe Ioanesi uʼulosou.
14 Ia Ioanesi mumulesou la muvikalanu aloxo ʼo, “umomomo lexe nini
naʼulosilo ia loxovaa ane nini neneʼe noxilo ʼo?”
15 La sou Iesu mukolinu vaikalau aloxo, “Naʼoxo loxo ne uasi. Nenge
taʼoxonu mimii tavuʼalo ne umomomo ukalusi ulai noxou Lataua aloxo ne.”
La sou Ioanesi mumulinu vaikala noxou.
16 ✡No mine Iesu muʼulo mukalu, la sou mulaa no lexa sou mulai no ale.
La sou opo loxotolo mukisi la Iesu mumaisou Uleenu Tavuna muluʼe loxo
ngiala kuau muvava muluʼe muxolu no kisou.
17 ✡La sou vaikala vile molu teitexi no opo loxotolo muʼava aloxo. “Eni
ʼalixeni ane, eni amasaxau mo opoleli uʼosasou misevile.”

4

Satani Mutovonu Iesu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 ✡Iesu muʼulo mukalu la Uleenu Tavuna mulutulixu sou mulailixu no
xalee lia vitanisi, sou Satani utovonu.
2 ✡Iesu mupelemu la unoʼu ʼani uasi aso mavulovexa tamiʼa xe ʼolovoxo

---

✡ **3:3:** Ais 40:3 ✡ **3:4:** 2Ta 1:8 ✡ **3:7:** Mat 12:34; 23:33 ✡ **3:9:** Ioa 8:33, 39; Rom 4:12 ✡ **3:10:** Mat 7:19; Luk 13:6-9 ✡ **3:11:** Ioa 1:26-27, 33; Apo 1:5 ✡ **3:16:** Ioa 1:32 ✡ **3:17:** Lex 2:7; Ais 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 ✡ **4:1:** Eva 2:18; 4:15 ✡ **4:2:** Mul 34:28

mavulovexa tami'a la Anu musolixu.
3 Itemasou tovotovo mune'e sou utovonu la muvikalanu aloxo 'o. “Lexe
nini Lataua 'olu manina la navikalanu lavo'o mo uxali veleti.”
4 ✡La Iesu mukolinu vaikalau aloxo 'o. “Vaikala muai no nano no Lavuku
Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo, ‘Ta mitema imauli no anu
veletisi uasi ia ane'i imauli no anu vaivaikala ane ulaa no anaxu Latauasi.’ ”
5 Anu muvikala loxo ne mukalu, la sou Satani muno'u mulai no tuala
tila ne Ielusalemu, sou mutelailixu no tani tila noxou Lataua kisou teitexi
manina.
6 ✡La muvikalanu lexe. “Nini Lataua 'Olu manina la naili'e ulu'elai. Xo
lavuku noxou Lataua muvikala lexe anu uvikalane'i ta angelo noxou la
ilooxene mo iamoneni teitexi no avo'a si, mo sou na'otunu tava'ine no 'a
lavo'o uasi.”
7 ✡Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o. “Vaikala noxou Lataua muvikala
lexe, mamu sou natovonu Lataua Tila noxine.”
8 Mukalu la Satani mulutulixu Iesu mutelailixu teitexi no laxa'ilu kisou,
mukalu la mulosioxu mimii iouiou no xalexalee lia 'o ilou tokolomosou.
9 La anu muvikalanu Iesu aloxo 'o. “Lexe nini naxola'u tava'ine vo'oxu
no lia sou nalotu une'e noxilo la sou eni alosine mimii tavu'alo 'o ne
ukalusi.”
10 ✡Iesu muavuti la mukaitolonu lexe, “Satani nalai va'axu vaikala noxou
Lataua muvikala aloxo 'o. ‘Nini nalu'elailixene noxou Lataua Tila noxine
mo nini nalotu ulai noxou Anusisi.’ ”
11 Xe Satani mu'ume la mulai, la ta angelo mine'e mixali noxou Iesu sou
misu'ulinu.

Iesu Musokou Xaixai ne Xalilaia
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

12 ✡Xe ili'i la Iesu mulomu lexe ane'i miteteli sou Ioanesi sou milailixu
no taasou navunavu, la sou Anu mulivu mulai no tuala no xalee lia tila ne
Xalilaia.
13 Ia Anu musuku no tuala tila ne Naseleti sou mulu'elai ne Kapenaumu
ne muxolu no pa'umolu kupa ne no lialiaxa'a mata noxi'a ta Sevuloni ilo'a
ta Napitali.
14 'Ilixo ane ne, Iesu mumomosou vaikala muxali noxou Lataua muxali
no anaxu Aisaia itema sou palomatana aloxo.
15 ✡ “Lialia noxi'a mata ta Sevuloni mo Napitali lia ne
muxolu 'alai no vote'i tila ulai no luaki,
xe lia e muxolu no xalee lexa ne Ioridani anu lia ne
muxolu no nano no xalee lia tila ne Xalilaia,
tuala xalee ane ne noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi.
16 Mo ta mitema tavu'alo noxou Lataua ane mixolu no 'a isivoxo tatila ne
ane'i mimaisou teelu kaaxu,
mo lamanaxu ne muxali noxi'a ta mitema e ilavusou Lataua uasi
la loxo misoisoli ne lamana muxali noxi'a kalumo.”
17 ✡No voxo ane Iesu musoko sou mua'aloi'a ta mitema la muvikalane'i
aloxo 'o. “Ngingi ngaxiunu opongengi xo saxisaxila'u no opo loxotolo anu
a 'alai mukalu.”

Iesu Musokou sou Mu'avali'a ta Molomolo Noxou
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

✡ **4:4:** Lap 8:3 ✡ **4:6:** Lex 91:11-12 ✡ **4:7:** Lap 6:16 ✡ **4:10:** Lap 6:13 ✡ **4:12:** Mat 14:3; Mak 6:17; Luk 3:19-20 ✡ **4:15:** Ais 9:1-2 ✡ **4:17:** Mat 3:2; 19:27

18 No voxo vile, la Iesu muamua'i no pa'umolu kupa ne Xalilaia, la
mumaisou itema vile ualasou lexe Saimoni ilemo lexe Pita ilou vimou
Andeleasi ikakae. Xo ane'i ilou ta mitema sou ikaene'i ta sinana.
19 Xe muavuti la muvikalane'i ilou aloxo 'o. "Ngane'e mo ngamulileli mo
sou eni alosinge lavulavu sou ngalapune'i ta mitema."
20 Xe alaxu vilesisi 'o, la ilou mitautalonu kaexa'a muai ne, ia milutu sou
mimulinu Iesu.
21 Ia milutu sou mimuamua'i misuku milai, sevile la mumaisi'a Iakovo
ilou vimou Ioanesi Sevedi ta 'olu. Ane'i ilo'a mami'a ixoxolu teitexi no anu
uaxa mo isimesimenu kaexa'a. Iesu muavuti la mu'avali'a ilou.
22 Xe ilou miavuti la mi'umesou mami'a no 'a xaixai noxou no anu uaxa
ne, ia ane'i ilou milutusou mimulinu Iesu.

Iesu Mu'aloxu Vaikala Mua'alo Xe Mupamauline'i ta Mitema
(Luk 6:17-19)

23 ✡Xe ili'i, la Iesu muxixao no xalee tuala tila ne Xalilaia la mu'unalai no
tani sou lalotu noxi'a ta Iutaia sou mulosi'a lavulavu, xe Anu mua'aloxu
a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua, mo Anu mupamauline'i ta
mitema ane pipiena mu'oxo masuanu vasime'a kalumo.
24 ✡La sou ane'i mia'alo mulai no tuala xalee tila ne Silia. La ta
mitema milailixa'a ane'i ane pipiena iouiou mu'oxo masuane'i. Ane'i ane
navunavu tatila mu'oxone'i, mo ane'i ane ta uleenu ta masmasua mixolu
noxi'a, mo ane'i ane pipiena masua e u'oxonu vasime'a uoloolo la ilapau,
xe ane'i ane vasime'a musoisoli, la sou Iesu mupamauline'i.
25 ✡Anu mu'oxonu aloxo ne xe ta mitema tavu'alo ne Xalilaia mo no xalee
lia tila ne Dekapolisi mo ne Ielusalemu mo ne Iutaia mo xalee lia e mixolu
'alai no lexa pa'umolu ne Ioridani ne ane'i mimaisou la sou mimulinu.

5

Iesu Mua'alo Teitexi no Laxa'ilu
(Luk 6:20-23)

1 Iesu mumaisi'a ta mitema tavu'alo mine'e la Anu mutelai muxolu teitexi
no laxa'ilu vainu la sou ta molomolo noxou mine'e noxou.
2 La sou Anu musokosou mua'aloi'a aloxo 'o.
3 ✡ "Ane'i ane ulene'i iu lavuluti uasi la ane'i i'osa ili'i la Anu ualusi'a
xo ili'i la ane'i ixolu no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo
loxotolo.
4 ✡Ane'i ane itatama la ane'i i'osa
xo ili'i la Anu ualusi'a mo uxolixoline'i.
5 ✡Ane'i ane italoxolixa'a ilu'elai la ane'i i'osa
xo ili'i la Anu ualusi'a la lia ane 'o ne ane'i na'a.
6 ✡Ane'i ane isoisolixa'a sou imulinu 'ili'ilixo mulapu la ane'i i'osa
xo Anu ualusi'a ili'i la ane'i i'ana'ana,
no anu 'ilixo sou imulinu masaxa noxou Lataua utotomu.
7 Ane'i ane i'oxo alauna la ane'i i'osa
xo Anu ualusi'a mo u'oxo alauna noxi'a ili'i.
8 Ane'i ane opone'i malemalenga la ane'i i'osa
xo Anu ualusi'a mo ili'i la ane'i imaisou Lataua.
9 Ane'i ane ixolixoline'i ta mitema no anu 'oto'oto sou ukalu la ane'i i'osa
xo Lataua ualusi'a la nenge tamoxo'a lexe ane'i Lataua ta 'olu.
10 ✡Ane'i ane mi'oxo masuane'i xo mi'oxonu 'ili'ilixo mulapu la ane'i i'osa

---

✡ **4:23:** Mat 9:35; Mak 1:39; Apo 10:38 ✡ **4:24:** Mak 6:55 ✡ **4:25:** Mak 3:7-8 ✡ **5:3:** Ais 57:15
✡ **5:4:** Ais 61:2-3; Pal 7:17 ✡ **5:5:** Lex 37:11 ✡ **5:6:** Ais 55:1-2 ✡ **5:10:** 1Pi 3:14

xo ili'i la Anu ualusi'a mo ane'i ixolu no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.

11 ✡Ngingi ane ta mitema ilevetesinge mo i'oxomasuangengi mo ivikalasinge masumasua mo ikalavoisinge xo ngemulinu Itema 'Olu ne, la ngingi nga'osa.

12 ✡Ia ngingi na'osa mo ngalei xo ulumengi ne tatila a uai teitexi no opo loxotolo xo 'ilixo ane ane'i mi'oxonu noxine ne anu iou vilesisi aloxo ane'i mi'oxo masuane'i ta mitema sou palomatana tei.

Ngingi loxo Au Xe Lamana (Mak 9:50; Luk 8:16; 14:34-35)

13 Ngingi loxo au si'a ta mitema iouiou no tuala xalexalee ukalusi ia lexe au ne tu'axu ukalu la nenge talivu noxu tu'axu a loxovaa, xo au ane loxo ne la xaixai vile no anu uasi ta mitema isu'anusi ka imalamalaxo'u no tava'a.

14 ✡Ngingi loxo teelu si'a ta mitema iouiou no tuala xalexalee ukalusi tuala vile uxolu teitexi no laxa'ilu la anu utalume uasi.

15 ✡Ta mitema ilavusou itoisou lalamo ka itaa u'unalai no nano no ti'a uasi, ia ane'i imulaxu teitexi no valovalosi sou ukaa si'a ta mitema tavu'alo e ixolu no nano no tani.

16 ✡La sou anu iou vilesisi aloxo nini ne loxo teelu sou ukaa la lamanaxu ne uieisi'a ta mitema mo ane'i imaisou 'ili'ilixo laixe ngingi nge'oxonu la sou ane'i i'itinu ualasou Maminge e muxolu teitexi no opo loxotolo.

Iesu Mumomomosou Lapuloto

17 ✡Mamu ngingi ngaxavutala lexe eni exali sou axexeenu lapuloto mo vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana, uasi. Eni ene'e 'o sou axexeenu uasi eni ene'e 'o sou a'oxo pekia'u sou.

18 ✡Eni avikalanengi manina lexe umomomo no voxo ane loxotolo ilou lialia ukalu la vaikala mautunu vile mo kaukavu vile ane'i mikaukavunu no nano no lapuloto tasiauxu uasi uxolu aloxo ne ulai utalo lexe mimii tavu'alo ne uxali ukalusi.

19 ✡Lexe itema vile umaisou lapuloto xalenu vile aloxo mii vile vitanisi, ia anu ulapune'i ta mitema sou i'oxonu aloxo ne la ualasou itema ne uxali kitu'a manina teitexi no opo loxotolo. Ia itema ne umulinu lapuloto ne sou ulosie'i ta mitema sou imulinu la sou anu ualasou tila no a saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.

20 Eni avikalangengi manina lexe ngamulinu masaxa noxou Lataua mo 'ili'ilixo mengi ulapu laixe uasi loxo 'ili'ilixo mulapu noxi'a ta mitema sou lavulavu no 'a lapuloto ilo'a ta Palisaio la ngingi ngamomomosou nga'u nalai no a saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo uasi.

Iesu Uvikalasou 'Ilixosou Imomosou Vaikala

21 ✡Ngingi ngalomusou vaikala noxi'a ta 'ilusungengi mino'u mukalu lexe, 'Ngingi ngave'a ta mitema isoli uasi, itema vile uva'u itema vile usoli la anu utulu no 'a vaivaikala.'

22 ✡Ia eni avikalangengi aloxo 'o, lexe itema vile la'iaxuu vimou la anu utulu no anu vaivaikala. Mo 'ena'ei ane uvikalanu vimou lexe 'Kisine muxovulaulau 'o.' la anu uxali noxou tatananu lapuloto te'i, ia itema vile uvikalanu itema va'axu aloxo 'nini itema ne nexovulaulau manina.' la anu ulai no taxa e navu u'ani'ani no anu kaluxu uasi.

✡ **5:11:** 1Pi 4:14 ✡ **5:12:** 2A'a 36:16; Apo 7:52 ✡ **5:14:** Ioa 8:12; 9:5 ✡ **5:15:** Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 ✡ **5:16:** Ep 5:8-9; 1Pi 2:12 ✡ **5:17:** Rom 3:31 ✡ **5:18:** Luk 16:17; 21:33 ✡ **5:19:** Iak 2:10 ✡ **5:21:** Mul 20:13; Lap 5:17 ✡ **5:22:** 1Ioa 3:15

23 ✡La sou lexe nini nane'enu lolovolo noxine sou naelaxu no valovalo ia
naxavutalanu mii vile ngamomosou noxou vivine uao la,
24 namulaxu lolovolo noxine ne uai 'alai no valovalo ne ia nalai mo
namomosou tei 'o. Lexe ngingi ngongou ngexali no anu opo vilesisi ukalu
la sou nini nalai naelaxu lolovolo noxine ne.
25 Ia itema vile umasaxa sou utulusine no anu vaivaikala, la ngingi
ngongou ngamuamua'i no vote'i sou ngalai no tanixu vaivaikala la nini
napalea mo ngongou ngamomosou vaivaikala tei. Xo masua sou itema ne
ulailixene no avolu itema sou ulomu sou vaivaikala la ulailixene no avolu
polisi, la sou polisi umuxaxene no tani sou navunavu.
26 Eni avikalaneni manina lexe nini naxolu no nano no tani sou navunavu
ulai utalo lexe nini nalotonu ulu ane ane'i misosovosou noxine."

Iesu Muvivikala no Anu 'Ilixosou Vote'i

27 ✡Iesu muvikala la aloxo 'o, "Ngingi ngelomusou tei lexe, 'Mamu sou
ngingi nga'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i.'
28 Ia eni avikalangengi aloxo, lexe itema vile umaisie sema vile ia iou
uisuxe xe tanu umulimuline la loxo anu mu'oxonu 'ilixo sou vote'i mukalu
ne.
29 ✡La sou lexe ieni tema ususulixene sou na'oxonu 'ilixo masua la laixe
lexe nini naluvunu mo nasuanu. Anu laixe lexe vasimene xalee vilesisi ne
usua loxo io ili'i la vasimenge ukalusi ulai no navu ane kaluxu uasi.
30 ✡Mo lexe avonge tema ususulixene sou na'oxonu 'ilixo masua no anu,
la laixe lexe nini naxotonu mo nasuanu. Anu laixe lexe vasimene xalee
vilesisi ne usu'a loxo io ili'i la vasimene ukalusi ulai no navu ane kaluxu
uasi."

Itema Usuane Semau
(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

31 ✡Iesu muvikala la aloxo 'o, "Ngingi ngelomusou tei lexe, 'itema vile
umasaxa lexe usu'ane semau la ulosie la pepasou ixotonu taula'ixa'a.' "
32 ✡Ia Iesu musolonu vaikala noxou la, la muvikala aloxo 'o, "Lexe itema
vile uxalisie semau i'oxonu 'ilixosou vote'i la anu usu'ane. Ia lexe anu
usuane vitanisi xe ilai iuluxu mulu vile la, la ane'i ilou mi'oxonu 'ili'ilixo
sou vote'i.
33 ✡Mo ngingi ngelomu sou kalumo lexe ane'i mivikalane'i ta mitema
tatei aloxo, 'Mamu sou ngingi ngasakiinu vaikala vitanisi, ia ngingi nga'oxo
manina sou uasi. Lexe ngingi ngesakiinu vaikala la nga'oxonu manina sou
ulai noxou Tila.'
34 ✡Ia lexe ngingi ngasakiinu vaikala sou mivile, la mamu sou ngavikala
lexe manina teitexi. Xo anu Lataua puloulousou sou uxoxolu no anu.
35 ✡Mo mamu sou ngavikala lexe manina no lia 'o, xo lialia 'o ne Lataua
tava'u tanixu sou ututulu no anu ane. Xe mamu sou ngavikala lexe manina
ne Ielusalemu, xo Ielusalemu ne anu tuala tila noxou tatananu tuala e tatila
manina ane.
36 Mo mamu sou ngavikala lexe manina teitexi no kisilo, xo nini
namomomo sou nakoinu laxusine vile uxali kea xe muximuxi uasi.
37 La sou laixe lexe vaikala mengi ne manina, la nini navikalasi lexe
manina xe uasi la nini navikalasi lexe uasi. Xo vaikala se'i la utelo no latanu
ne molu noxou itema masua.

✡ **5:23:** Mak 11:25 ✡ **5:27:** Mul 20:14; Lap 5:18 ✡ **5:29:** Mat 18:9; Mak 9:47 ✡ **5:30:** Mat 18:8; Mak 9:43 ✡ **5:31:** Lap 24:1-4; Mak 10:4 ✡ **5:32:** 1Ko 7:10-11 ✡ **5:33:** Liv 19:12; Iti 30:2; Lap 23:21 ✡ **5:34:** Ais 66:1; Mat 23:22; Iak 5:12 ✡ **5:35:** Lex 48:2; Ais 66:1

Mamu sou Nakolinu Masua
(Luk 6:29-30)

38 ✡Mo ngingi ngalomu sou aneˈi mivikala aloxo ˈo, ‘Lexe itema vile uvene
no ieni la nini nakolinu mo navau no iou xe uvene no anaxene la nini
nakolinu mo navau no anaxu.’
39 Ia eni avikalangengi aloxo ˈo. Lexe itema vile uˈoxo masuaneni la nini
nakolinu uasi. Mo lexe usavaline no xaleneni tema la natolosou xaleneni
ae la ulai mo anu usavaline la.
40 Mo lexe itema vile utulusinge no anu vaivaikala sou lexe nini nalosou
tokolomo la nalosou tokolomo ane veveeni noxine kalumo.
41 Mo itema vile xaviinu sou lexe nini natavulenu laˈilalixu ulai uxali loxo
lova (1,500m) la nini natavulenu ulai utalo loxo lova tamei (3,000m).
42 Mo lexe itema vile umasaxau mivile noxine la nini nalosousi, mo lexe
itema vile ulingau mivile noxine lexe unoˈu ˈo xe iliˈi la ukolinu la nini
nalosousi.

ˈIliˈilixo sou Namasaxaiˈa ta Uluameni
(Luk 6:27-28, 32-36)

43 ✡Mo ngingi ngelomusou vaikala tei lexe, ‘Ngamasaxaiˈa ta menexinge
ia ngaˈoxonu masua noxiˈa ta uluamengi.’
44 ✡Ia eni avikalangengi aloxo ˈo, ngamasaxaiˈa ta uluamengi mo ngaki-
lakasiˈa aneˈi ane iˈoxonu masuangengi.
45 Aloxo ne la sou ngingi ngaxali loxo Maminge ta ˈolu teitexi no opo
loxotolo. Anu uˈoxonu aso uiei teitexi noxiˈa ta mitema ta masua xe ta
mitema ta laixe kalumo. Mo Anu ulavusou uˈoxonu laˈiua usili noxiˈa ta
mitema milapu mo aneˈi ane ilapu uasi kalumo.
46 Ia lexe ngingi ngamasaxaiˈa ta mitema e imasaxaingesi la ngingi
nganoˈu ulu ane loxovaa? Male uasi. Ta mitema e itaxusou lamoli noxixe
ne aneˈi kalumo ilavusou iˈoxonu ˈilixo aloxo ne.
47 Ngingi ngaˈoxonu aso laixe siˈa ta vivinge, la ngingi ngauualixaˈa ta
mitema vaˈaxu no ˈa mii maˈia? Male uasi. Tamitema ane aneˈi ta Iutaia
uasi ne aneˈi iˈoxonu aloxo ne kalumo.
48 ✡Ngingi ta mitema ngaxolu ngalapu manina loxo Maminge muxolu no
loxotolo ne Anu mulapu manina.”

6

ˈIliˈilixo sou Isuˈulineˈi ta Mitema Vaˈaxu

1 ✡Mo Iesu musolonu vaivaikala noxou la muvikala aloxo ˈo. “Ngasax-
ilainge laixe mamu sou ngingi ngaˈoxonu ˈiliˈilixo mulapu no ieˈi ta
mitemasi sou imaisinge. Xo lexe ngingi ngaˈoxonu aloxo ne la umomomo
sou Maminge teitexi no opo loxotolo ulosinge ulusou vile uasi.
2 La sou ngingi ngamasaxa lexe ngasuˈulineˈi ta mitema ane pausiˈa no
anu mimii moseˈi, la mamu sou ngapalusou itema vile uˈuli mo utautaunu
xoolau sou uvikala lamana aloxo ta mitema sou kalakalavoi iˈoxoˈoxonu
no taasou lalotu noxiˈa, xe no voteˈi sou ta mitema imaisiˈasi. Eni
avikalangengi manina aloxo ta mitema ane iˈoxonu ˈilixo aloxo ne aneˈi
minoˈu ulusou mukalu.
3 Lexe ngingi ngalosiˈa ta mitema ane pausiˈa no anu mimii no avonge
tema. La mamu sou avonge ae ulavusou mii maˈia ane avonge tema
uˈoxoˈoxonu.

✡ **5:38:** Mul 21:24; Liv 24:20; Lap 19:21 ✡ **5:43:** Liv 19:18 ✡ **5:44:** Mul 23:4-5; Luk 23:34; Apo 7:60; Rom 12:14, 20 ✡ **5:48:** Liv 19:2; Lap 18:13 ✡ **6:1:** Mat 23:5

4 Mo sou su'uli noxinge ne utalumesi. Ngingi nga'oxonu aloxo ne la
Maminge umaisou mii ma'ia ane nini ne'oxonu mutalume ne la Anu
ulosinge ulusou.

Iesu Mulosie'i ta Molomolo Noxou sou Ikilaka
(Luk 11:2-4)

5 ✡Voxo ane lexe ngingi ngakilaka la mamu sou ngingi na'oxonu loxo ta
mitema sou ikalavoi i'oxo'oxonu. Ane'i imasaxau sou itulu la ikilaka no
nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo no vote'i mupita sou ta mitema
imaisi'a. Eni avikalangengi manina. Lexe ane'i mino'u ului'a mukalu.
6 Ia voxo e lexe nini namasaxa sou nakilaka la nini na'unalai no kaveutu
noxine mo natatu ukalu la sou nakilaka ulai noxou Mamine muxolu
mutalume. La sou Mamine umaisou mimii e ngingi nge'oxonu mutalume
ne, la sou Anu ulosinge ulumengi.
7 ✡La sou lexe ngingi ngakilaka la mamu sou nga'oxonu vaikala piena
vitavitanisi loxo ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi i'oxo'oxonu. Ane'i
ixavutala lexe ivivikala tavu'alo la Lataua ulomusi'a.
8 ✡Ia mamu sou ngingi ngamulinu 'ili'ilixo noxi'a, xo tei no mine ngingi
ngakilaka uao la Maminge mulavu sou mii ma'ia ane ngingi ngemasaxau.
9 Ngingi ngakilaka aloxo 'o,
"Mamixe nini nexoo teitexi no opo loxotolo, laixe nexi tatoxonu ualasine.
10 ✡Laixe nini nalu'e nasaxila'u tuala ane no lia 'o.
Mo laixe talomuxene no lia 'o loxo ane'i ilolomuxene teitexi no opo
loxotolo.
11 Vaimomo 'o nalosixe la'ilali sou nexi ta'ou voxovoxo.
12 ✡Naxiunu tumalineu 'ili'ilixo masumasua noxixe
aloxo nexi taxiunu tumalixeu 'ili'ilixo masumasua
noxi'a ane'i ane mi'oxo masua mune'e noxixe.
13 ✡Mamu sou naolenexi ulai no anu mimii sou tovotovo.
Ia naolenexi ulai va'axu no anu 'ili'ilixo ane masumasua. (Xo saxisax-
ila'u ne noxinesi mo xavi mo lamana anu kaluxu uasi. Manina.)
14 ✡Mo lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu 'ili'ilixo masumasua ane ta
mitema mi'oxonu une'e noxinge la Maminge uxolu teitexi no opo loxotolo
kalumo uxiunu tumalou 'ili'ilixo masumasua noxinge.
15 Ia lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu 'ili'ilixo masumasua ane ta mitema
mi'oxonu mune'e noxinge uasi la Maminge kalumo umomomo sou uxiunu
tumalou 'ili'ilixo masumasua noxinge uasi.

Peletoto sou Pelemu

16 ✡La sou no mine ngingi ngapelemu la ngakasangi loxo ta mitema sou
kalakalavoi i'oxo'oxonu mamu. Ane'i i'oxonu ie'i uolevolo sou lexe ta
mitema imaisi'a lexe ane'i mipelemu. La sou eni avikalangengi aloxo 'o,
ane'i mino'u ulusou mukalu.
17 Ia no mine ngingi ngamasaxa lexe ngapelemu la nga'ulo mo ngamu-
laxu mii tuma'u lailaixe no vasimenge mo iengi.
18 Mo sou ta mitema ilavusou lexe ngingi ngapelemu uasi. La Maminge
anusisi e talavusou tamaisou uasi, Anu molusi umaisou mii ma'ia ane
ngingi nge'oxonu mutalume ne la sou Anu ulosinge ulusou.

'Ili'ilixo sou Ixalisou Mimii Lailaixe
(Luk 12:33-34)

19 ✡Mo mamu ngingi xavutalamengi utulu no anu lamoli mo lavuluti e

---

✡ **6:5:** Mat 23:5; Luk 18:10-14 ✡ **6:7:** 1Ta 18:26-29 ✡ **6:8:** Mat 6:32 ✡ **6:10:** Luk 22:42 ✡ **6:12:** Mat 6:14-15; 18:21-35 ✡ **6:13:** Luk 22:40; Iak 1:13; Ioa 17:15; 2Te 3:3; 2Ti 4:18 ✡ **6:14:** Mak 11:25-26 ✡ **6:16:** Ais 58:5-9 ✡ **6:19:** Iak 5:1-3

ngamulaxu no lia ʼo. Xo lamoli mo lavuluti ne ngamulaxu la tatotoxae
ixotosou mo uai la ukukakuka la usuʼa, xe ta mitema sou pakali iʼuna no
tani la ipakalinu.
20 ✡Ia anu laixe lexe ngingi xavingengiu lamoli mo lavuluti sou teitexi mo
ngamulaxu. Xo lamoli mo lavuluti ane teitexi ne tatotoxae ixotosou mo uai
la ukukakuka xe ta mitema sou pakali imomomo sou iʼunalai la ipakalinu
uasi.
21 Xo no tuala ane ne mimii lailaixe noxinge a uai no anu ne ia tanenge
mo xavutala menge a uxolu lai ne kalumo.
22 Ngingi iengi ne, anu teelu sou vasimenge. Xo lexe iengi ne laixe, la anu
ulosinge lamana.
23 Ia lexe iengi ne masua, la anu ulosinge isivoxosi, ia lexe teelu ne uxolu
no nano noxinge ne uasi la isivoxo ne uxali tila misevile.
24 Itema sou xaixai vile umomomo sou uxaxai noxiʼa ta tatila noxou tamei
uasi. Xo maasi xe xavutala noxou ukalipala, la anu umasaxau vile uasi, ia
tanu vulusiu ane vile aloxo ne la sou ngingi ngamomomo sou ngaxaxai no
iou Lataua xe ngaxaxai sou lamoli kalumo uasi.”

Tangengi Uangenge Mamu
(Luk 12:22-31)

25 ✡Mo Iesu muavuti la muvikalaneʼi ta mitema la aloxo ʼo, “Mamu sou
ngaxavutala piena no anu maulingenge mo ngavikala lexe nenge taʼou
mii maʼia mo taiexu mii maʼia xe tasakiinu mii maʼia sou vasimenge? Xo
laʼilali anu utila no anu maulingenge mo tokolomo kalumo utila no anu
maulingenge? Uasi.
26 ✡Loxo naxavutalaneʼi ta ngiala, aneʼi ilavusou itotounu xai mo imolo
laʼilali uasi mo, aneʼi siʼa tani sou ipitanu laʼilalixaʼa no anu uasi. Ia
Maminge anu muxolu no opo loxotolo molu ulosiʼa laʼilali. Io ngingi ne
loxo ta ngiala uasi ngingi ne tatila musuku noxiʼa mo ngeuaulixaʼa.
27 Ia lexe vile nonixi noxinge ne uxavutala piena no anu maulixu lexe
uxolu maxuveeni sevile, la anu umomomo sou molu usukunu maulixu ulai
sevile? Uasisi manina.
28 Loxovaa la ngingi ngaxavutala piena no anu mimii ane loxo tokolomo
ʼo? Ngaxavutalanu kungalo seseenu ne a loxovaa? Anu uxaxaisou uʼoxonu
tokolomo uasi.
29 ✡Ia avikalangengi lexe Solomoni tatananu tuala ne munoʼu mimii
lailaixe no lia ʼo mukalusi, ia kungalo seseenu muuaulixu tokolomoxu ne.
30 Ia lexe Lataua utokolomonu iaiae no anu seseenu ane uleme vaimomo
ʼo xe neʼiela la ta mitema ixotosou sou iʼelaxu, la anu utokolomongengi laixe
manina musuku uuaulixu sesee ne. Ae, ngingi ta mitema ane ne ngemulaxu
tangengi noxou Lataua kituʼasi ne.
31 Aloxo ne, la sou mamu sou ngingi ngaxavutala piena no anu mii maʼia
sou ngaʼou mo ngaiexu mo ngatokolomoxu.
32 ✡Xo ta mitema ane ilavusou Lataua uasi no lia ʼo ne, aneʼi ixavutala
piena sou ikakamulinu mimii ane ne. Ia Maminge muxolu no opo loxotolo
ne mulavusou lexe mimii ane ne, anu laixe sou ngingi nganoʼu.
33 ✡Ia mii vile lexe ngingi ngaʼoxonu tei aloxo, ngingi ngaxolu ngatalox-
olingenge no laaxu Lataua mo ngalomuxu la sou Anu ulosinge mimii latala
kalumo.

✡ **6:20:** Mat 19:21; Luk 18:22 ✡ **6:25:** Pil 4:6; 1Ti 6:6-8; 1Pi 5:7 ✡ **6:26:** Mat 10:29-31; Luk 12:6-7
✡ **6:29:** 1Ta 10:4-7; 2Aʼa 9:3-6 ✡ **6:32:** Mat 6:8 ✡ **6:33:** 1Ta 3:11-14; Lex 37:4, 25; Rom 14:17

34 Aloxo ne la sou ngaxavutala sou neˈiela mamu, Xo neˈiela ne anu voxo
vilemo, xe tuˈumaxu sou voxo vilevilesi ne anu iou vilesisi uasi.

7

Mamu sou Ngatilovo sou ˈIliˈilixo Noxiˈa ta Mitema Ane Vaˈaxu
(Luk 6:37-38, 41-42)

1 ✡Mamu sou ngatilovosou ˈilixoiˈa ta menexinge, mo sou Lataua
utilovosou ˈiliˈilixomengi uasi.
2 ✡Xo Lataua utilovosou ˈiliˈilixomengi iou vilesisi aloxo ngingi
ngetilovosou ˈiliˈilixoiˈa ta menenginge ne. Mo utilovosou ˈiliˈilixomengi
iou vilesisi aloxo ngingi ngetilovosou ˈiliˈilixoiˈa ta menexinge.
3 Ia tavaˈu loxovaa la sou namaisou ˈiliˈili seˈi no iou itema vile noxou
Lataua e anu loxo vivine, ia nini namaisou ovu alelaxu e muxolu no ieni ne
ua.
4 Nini namaisou ovu alelaxu uxolu no ieni uasi io loxovaa la sou
navikalanu vivine lexe, ‘Vivilo ieni uvaxailosi mo axexeenu, ˈiliˈili no ieni.’
5 La nini loxo itema sou kalavoi manina, tei la nini naxexeenu ovu alelaxu
no ieni ˈo, ka sou namalei lamana laixe la sou naxexeenu ˈiliˈili seˈi noxou
vivine iou ne.
6 Mamu sou naaˈaneˈi ta aˈaa no ˈa mimii ane malemalenga, mo mamu
sou ngingi ngasuˈanu tualemengi ulai noxiˈa ta memee. Lexe ngingi
ngaˈoxonu aloxo ne la aneˈi imalamalaxoˈu no tavaˈa, xe ukalu la ixiu uneˈe
noxinge la ingangasinge mo iteateangengi.

Ngalinga mo Ngakamuli Xe Ngapolopolo
(Luk 11:9-13)

7 ✡Lexe ngalinga utotomu noxou Lataua la Anu ulosinge mo ngakamulinu
utotomu la ngaxalisou xe ngapolopolo noxou utotomu la ukisiinu aitenga
noxinge.
8 ✡La sou aneˈi ane ilinga noxou utotomu la Anu ulosiˈa mo aneˈi ane
ikakamulinu utotomu la ixalisou, xe aneˈi ane ipolopolo utotomu la Lataua
ukisiinu aitenga noxiˈa.
9 ˈEnaˈei noxinge ˈolu ulingau veleti la anu ulosou lavoˈo? Male uasi.
10 Mo lexe ulingau sinana la anu ulosou sinanaveveeni? Male uasi.
11 ✡Aloxo ngingi ta mitema ta masua, ia ngelavusou ngalosiˈa ta ˈilinge
mimii lailaixesi. La sou loxovaa noxou Maminge ane muxolu teitexi no
opo loxotolo ulavusou ulosiˈa aneˈi ane ilinga mimii lailaixe.
12 ✡La ngaˈoxonu mii ulai noxiˈa ta mitema aloxo ngingi ngemasaxa lexe
aneˈi iˈoxo uneˈe noxinge ne. Xo mimii ane ne mikaukavunu muai no nano
no anu lavukusou lapuloto noxiˈa ta mitema sou palomatana.

Aitenga Kituˈa Xe Aitenga Tatila
(Luk 13:24)

13 Mo ngingi xavingengi sou ngaˈunalai no anu aitenga kituˈa. Xo aitenga
mo voteˈi ane ulai no anu taxasou navunavu ne toxoxaˈa, la anu seˈisisi
noxiˈa ta mitema tavuˈalo sou imulinu.
14 Ia aitenga mo voteˈi ane ulai no tualasou mauli ne kituˈasi, la ta mitema
ta taˈeisi iˈunalai no anu.

Ovu Xe Ngiaxu
(Luk 6:43-45)

✡ **7:1:** Rom 2:1; 1Ko 4:5; Iak 4:11-12 ✡ **7:2:** Mak 4:24 ✡ **7:7:** Mak 11:24; Ioa 14:13; 15:7; 16:23-24
✡ **7:8:** 1Ioa 3:22; 5:14-15 ✡ **7:11:** Iak 1:17 ✡ **7:12:** Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10

15 ✡Ngingi ngasaxi laixe noxi'a ta mitema sou palomatana kalakalavoi, xo
ane'i itokolomoxu sipsip laxusou no ale no vasime'a, ia opone'i ne loxo ta
a'aa ta vova.
16 ✡La sou nenge tatongone'i ta mitema sou palomatana kalakalavoi
aloxo, nenge tatongonu ovuovu no anu ngiangiaxu. La sou ta mitema
imomomosou ielexu ovu ngiaxu no anu xuxua uasi mo uaini ngiaxu no
anu lamota anaanaxu uasi.
17 Aloxo ne la ovuovu laixe ne unene'a la uxalixu temanu laixe ia ovuovu
ane masua unene'a la tematemanu ne anu masua.
18 Ovu laixe umomomo sou unene'a la temanu masua uasi, mo ovu masua
anu umomomo sou unene'a la temanu laixe uasi.
19 ✡Ovuovu tavu'alo ane ne ulavusou unene'a laixe uasi, la ixeta'u ka
ileanu ulu'elai no navu.
20 ✡Aloxo ne la sou ngingi ngatoxonu itemasou palomatana kalakalavoi xe
itemasou palomatana manina no anu 'ilixo noxi'a aloxo ngatoxonu ovuovu
ne no anu ngiangiaxu.
21 ✡Ia ngingi ngaxavutala lexe ta mitema e ilavusou imoxo'ilo lexe tila
tila i'unalai no anu saxisaxila'u no opo loxotolo. Uasi. Ia 'ei ane umulinu
masaxa noxou Mamilo muxolu teitexi no opo loxotolo anu si a u'unalai no
anu saxisaxila'u noxou Lataua.
22 No 'a voxo sou vaivaikala tila noxou Lataua la ta mitema tavu'alo
ivikalaleli aloxo 'o, 'Tila Tila nexi e texaxai loxo ta mitema sou palomatana
no ualasine ano, mo nexi tekusai'a ta uleenu ta masumasua no ualasine xe
nexi te'oxonu sosovo tavu'alo ano.'
23 ✡La eni avikala lamana noxi'a aloxo 'o, 'Eni alavusinge sevile uasisi
manina, ngingi ngamitema sou nga'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua ane,
ngalai va'axu.'

Ta Mitema Tamei Mitulusou Tani
(Luk 6:47-49)

24 Aloxo ne la sou lexe ane'i ane ilomusou mo imulinu vaivaikala
noxilo 'o, mo imuxaxu no tane'i, la ane'i aloxo itema e xavutalau laixe la
mutulusou taasou teitexi no kulukisou.
25 La'iua usili la ulu'e mo lexa uanianipaa mo atume uili une'e utuvu vaxa
no anu tani ne, la tani ne umomomosou ulapau uasi. Xo anu mutulu teitexi
no anu kulukisou.
26 Ia ane'i ane ulomusou vaivaikala noxilo 'o, ia imuxaxu no tane'i mo
imulinu uasi, la ane'i aloxo itema e xavutalau laixe uasi, la mutulusou
taasou teitexi no i'oii'oi.
27 La'iua musili mulu'e mo lexa muanianipaa mo atume muili mune'e
musu'a vaxa no anu tani ne la mulapau. Anu mulapau ne la masua avile."
28 Iesu muxalilixu vaikala ne mukalu, la ta mitema tavu'alo mikuluke
manina no anu vaikala noxou.
29 ✡Xo Anu mulosi'a lavulavu ne loxo ta mitema sou lapuloto ilavusou
i'oxo'oxonu uasi, ia Anu mulosie'i loxo itema e anu muno'u xavi sou
u'oxonu.

8

Iesu Mupamaulinu Itema E Vulukali Mu'oxonu
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 Iesu molu no laxa'ilu sou mulu'e, la ta mitema tavu'alo mimulinu.

✡ **7:15:** Mat 24:24; Apo 20:29; 2Pi 2:1 ✡ **7:16:** Xal 5:19-22; Iak 3:12 ✡ **7:19:** Mat 3:10; Luk 3:9; Ioa 15:6 ✡ **7:20:** Mat 12:33 ✡ **7:21:** Luk 6:46; Iak 1:25 ✡ **7:23:** Lex 6:8; 2Ti 2:19 ✡ **7:29:** Mak 1:22; Luk 4:32

2 Xe ili'i la itema vile vulukali mu'oxonu ne mune'e noxou Iesu. La
muxola'u tava'u vo'oxu mo mutangatulu no talaxu la muvikalanu sou
lexe upamaulinu. La sou muvikalanu aloxo 'o, "Lexe nini namasaxa la
napamaulileli mo eni axali malemalenga."
3 La Iesu mukasivaxa no vasimolu la muvikalanu aloxo 'o, "Eni emasaxa
lexe nini naxali malemalenga." Xe alaxu vilesisi o la vulukali ne muxexee
avile mole anu mumalemalenga.
4 ✡Xe Iesu muavuti la mupalusou mulai. La mulosou vaikala pekia'u
aloxo 'o, "Nalai ia umomomo sou naa'alou evile no anu mii ane eni e'oxonu
noxine o uasi manina. Ia nalai namaxainesi noxi'a ta aili'i mo nalosi'a mii
ane i'elaxu ulai noxou Lataua loxo Mosesi mulemolu sou napala'alixu lexe
nini nexali malemalenga no iou Lataua mukalu mo sou ta mitema imaisou
la ilavu lexe nini vasimene laixe mukalu."

Iesu Mupamaulinu Itema sou Uulaxune'i ta Mitema Itemaxu Ta'uve sou 'Oto'oto
(Luk 7:1-10)

5 Iesu mu'unalai no tuala tila ne Kapenaumu, la itemasou usaxila'a ta
mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto ne Romu mune'e la mutali'isou Iesu
sou usu'ulinu,
6 "Tila, itemasou xaixai noxilo mupipiena mo anu vasimolu usoisoli xe
navunavu mu'oxonu mo a uai no tani."
7 La sou Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Eni alai mo apamaulinu."
8 Ia itema sou usaxila'a ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto mukolinu
vaikalau aloxo 'o, "Tila eni amitema a laixe sou nini na'una no taasilo uasi,
nini navikalasi la sou itema sou xaixai noxilo ne anu umauli la."
9 Eni evikala loxo ne, xo eni exolu no laxa'a ta mitema e ane'i mino'u
sosovo sou isaxilailo, mo ta mitema sou 'oto'oto ane eni esaxila'a mixolu
no laaxo kalumo. La sou lexe eni apalusou vile lexe nalai la anu ulai, mo
avikalanu vile lexe nane'e la anu une'e. Xe avikalanu itema sou xaixai
noxilo lexe na'oxonu mii 'o la anu u'oxonusi.
10 Xe Iesu mulomu vaxa noxou la mukuluke. La sou Anu muvikalane'i
ta mitema e mimulinu ne aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina lexe eni
amaisou itema vile nonixi noxinge ta Isilaeli ne umuxaxu taanu, loxo itema
o uasi.
11 ✡La sou eni avikalangengi aloxo 'o. Ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi
tavu'alo me'a no aso uxali xe no aso u'una ilai ino'u tanixa'a sou ilo'a
Avalaamu mo Aisaki xe Iakovo ixolu ipita la i'ani no anu la'ilali tatila teitexi
no opo loxotolo.
12 ✡Ia ta Iutaia e Lataua musosovosi'a tei sou lexe ixolu no anu saxisax-
ila'u noxou ne Anu ukusai'a ilai no tuala sou isivoxo no 'a xalee a ne itatama
mo anaxa'a ukalakikiki no anu."
13 La Iesu muvikalanu itema sou uulaxune'i ta mitema sou 'oto'oto lexe
"Nini nalai, la sou mimii uxali noxine aloxo nini nemulaxu taneni no anu
mukalu." La muisalili no voxo ane ne la itema sou xaixai noxou ne anu
mumauli.

Iesu Mupamauline Pita Leuanu
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 Xe Iesu mulai muxali no tani noxou Pita, la mumaisie Pita leuanu ne
iai no luu, xo pipiena mu'oxone mo vasimele ialuxu.

✡ **8:4:** Liv 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14 ✡ **8:11:** Luk 13:29 ✡ **8:12:** Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28

15 Xe Anu muavuti la mulai noxie la mukasi vaxa no avole la pipiena ne
muxexesie la sou ane mitulu sou mixutuxuxaˈa laˈilali.
16 Xe no ˈolovoxo la ta mitema minoˈa aneˈi ane ta uleenu ta masumasua
mixoo noxiˈa sou mineˈe noxou, la Anu mukusaiˈa ta uleenu ta masumasua
sou mixexesiˈa ta mitema ne. Xe mupamaulineˈi aneˈi ane mipipiena.
17 ✡Anu muˈoxonu aloxo ne sou umomosou vaikala noxou Lataua mulaa
no anaxu itemasou palomatana noxou Aisaia muvikala aloxo ˈo, “Anusisi
uxexeenu vovolea iouiou noxinge mo utavulenu tuˈumaxu noxinge.”

Iesu Muvikala no Anu ˈIliˈilixo sou Imulinu no Anu (Luk 9:57-62)

18 Ioxe Iesu mumaisiˈa ta mitema tavuˈalo mitulu mixaliliu, la mu-
vikalaneˈi ta molomolo noxou aloxo ˈo, “Nenge talai no kupa xalee vile.”
19 Ia itema vile sou lavulavu no ˈa lapuloto muneˈe la muvikala Iesu
aloxo ˈo, “Tila eni emasaxa lexe amulineni mo nini nalai neˈei ne la eni
amulinenisi.”
20 ✡La sou Iesu mukolinu aloxo ˈo, “Ta aˈaa ta vova ne siˈa taxa no ˈa lialia
sou iai no anu, mo ta ngiala kalumo ne siˈa iomu sou iai no anu, ia Itema
ˈOlu ne sou tani sou uai no anu uasi.”
21 ✡Itema vile sou xaixai noxou muvikalanu Iesu aloxo ˈo. “Tila eni
amasaxa lexe amulineni ia eni alai aˈasixu mamilo tei o.”
22 La Iesu muvikalanu lexe, “Nini naneˈe mo namulileli, ia ta mitema ane
misoisoli ne aneˈi meˈa iˈasixaˈa la.”

Iesu Mukaitolonu Atume Toxoxaˈa Ilou Luaki (Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

23 Xe Iesu mutelo no ˈa uaxa la ta molomolo noxou mimulinu,
24 ✡iloˈa milai nonixi no kupa la sivo tatila xe xasi tatila muavuti la
muxiuxiunu uaxa la luaki mupei muˈuna no uaxa, ia Iesu ne Anu muai.
25 Ia aneˈi milai sou mitulusou la mivikalanu lexe, “Tila nasuˈulinenge,
xo nenge ˈalaˈalai sou taˈuoˈuo.”
26 ✡La sou Anu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Muxamuxaxu tangengi noxinge
ne anu kituˈa manina, loxovaa la sou ngingi ngeˈume ˈo?” Xe Anu muavuti
la mukaitolonu atume ilou xasi ne la atume mukalu la lexa kalumo ne muai
seˈisisi manina.
27 La sou aneˈi mikuluke no anu, la mivikala lexe “Itema maˈia ˈo, e
mukaitolonu atume ilou lexa la milomuxu ˈo?”

Iesu Mukusaiˈa ta Uleenu ta Masumasua Noxiˈa ta Mitema ta Tamei (Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Iesu muxali no xalee lia tila ne Xadala, la muxalisiˈa ta mitema ta
tamei ta uleenu ta masumasua mixolu noxiˈa. Aneˈi mimaisou Iesu la meˈa
no lousiˈa ta mitema misoisoli mineˈe noxou. Ta mitema ta tamei ne ta
uleenu ta masumasua miˈoxoneˈi ilou la ilou mivova manina la ta mitema
imuamuaˈi no voteˈi mautunu ane ne uasi.
29 ✡Aneˈi mimaisou Iesu, la ilou miˈava mulai noxou aloxo ˈo “Nini Lataua
ˈOlu, loxovaa, voxo a uao, ia nini neneˈe sou naˈoxo masuanexi io?”
30-31 Mo miavuti la mivikalanu aloxo ˈo, “Lexe nini namasaxa sou
nakusaixe la napalusixe talai taˈunalai noxiˈa ta memee e laoluxaˈa iuveuve
ˈalai no laxaˈilu ˈolele.”
32 La sou Anu muvikalaneˈi lexe, “Ioxe ta uleenu ta masua ngalai mo
ngaˈunalai noxiˈa ta memee.” La sou aneˈi milai miˈunalai noxiˈa ta memee

---

✡ **8:17:** Ais 53:4 ✡ **8:20:** 2Ko 8:9 ✡ **8:21:** 1Ta 19:20 ✡ **8:24:** Lex 4:8 ✡ **8:26:** Mat 14:31; Lex 89:9 ✡ **8:29:** Mak 1:24; Luk 4:41

la miiave milai no kisou maea la mitalotaloxo milu'elai no kupaxu la
mi'uo'uo la misoisoli.
33 Xe ta mitema sou isaxila'a ta memee ne mimaisou mii ane ne la mi'ume
la milai mia'alo no anu mii ane muxali noxi'a ta mitema ta tamei e ta uleenu
ta masumasua mixolu noxi'a ilou ne no tuala.
34 La sou ta mitema tavu'alo no tuala tila ne mine'e noxou Iesu, mimaisou
la ane'i mivikala pekia'u noxou lexe usukusou lia xalee tila ne mo ulai.

9

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Vasimolu Musoisoli
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 ✡Iesu mutelo no uaxa la mulai no kupa xalee levi la mulai muxali no
tualasou ne Kapenaumu.
2 La ta mitema mitavulenu itema vile vasimolu musoisoli muai no
mo'esou la mine'e noxou Iesu. No mine Iesu mumaisou lexe ta mitema
ne mimuxaxu tane'i manina la muvikalanu itema e vasimolu musoisoli
ne aloxo 'o, "'Alixeni taneni utulu vilesisi. Eni exiunu tumalilou 'ili'ilixo
masumasua noxine."
3 No mine Anu muvikalanu itema ne aloxo ne, la ta mitema sou lapuloto
milomusou la xavutala muxali noxi'a lexe, "Itema ne muvikala masua
noxou Lataua."
4 ✡Ia Iesu mulavusou xavutalai'a ne xe muavuti la muvikalane'i aloxo
'o. "Loxovaa la sou ngingi nga'oxonu xavutala masua u'oxoo masuanu
tangengi 'o?
5 Vaikala anevaa se'isisi sou eni alemolu, lexe eni avikala lexe eni exiunu
tumalilou 'ili'ilixo masumasua noxine ne, uasi, avikala lexe natulu mo
namuamua'i.
6 ✡Eni emasaxa lexe ngingi ngalavu sou lexe Itema 'Olu muno'u xavi
sou uxiunu tumalou no anu 'ili'ilixo masumasua noxi'a ta mitema." Xe
muavuti la muvikalanu itema e vasimolu musoisoli ne lexe, "Natulu mo
nano'u mo'esine mo nalai no taasine."
7 La itema ne mutulu la mulivu mulai no taasou.
8 Ta mitema tavu'alo mimaisou la mikuluke manina la mi'itinu Lataua
ualasou no anu xavi ane Anu mulosou itema ne.

Iesu Mu'avalou Mataio
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 Xe Iesu mumuamua'i mulai la, la mumaisou itema vile ualasou lexe
Mataio uxaxai no anu tanisi'a ta mitema sou inono'u lamoli. Iesu muavuti
la muvikalanu lexe, "Nane'e mo namulileli." Xe Mataio muavuti 'o la
mumulinu.
10 Xe ili'i no mine Iesu mulai sou u'ani no tani noxou Mataio, la ta mitema
sou ino'u lamoli tavu'alo mo ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua mine'e la
Iesu ilo'a ta molomolou mi'ani mipita.
11 ✡No mine ta Palisaio mimaisou aloxo ne, la mitali'isi'a ta molomolo
noxou Iesu lexe, "Loxovaa la sou itema sou ulosinge lavulavu ilo'a ta
mitema sou ino'u lamoli xe ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua i'ani'ani
'o?"
12 Ia Iesu mulomusou vaikala noxi'a ne la sou muvikalane'i aloxo 'o,
"Ane'i ane mipipienasi ilavusou ilai noxou itema sou pamauli, ia ane'i ane
ipipiena uasi, ilavusou ilai noxou itema sou pamauli uasi."
13 ✡Ia ngalai mo ngakamulinu vaikala ane 'o laaxu laixe, vaikala ne muai

✡ **9:1:** Mat 4:13 ✡ **9:4:** Luk 9:47; Ioa 2:25 ✡ **9:6:** Ioa 17:2 ✡ **9:11:** Luk 15:2 ✡ **9:13:** Ose 6:6; Mat 12:7

no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala lexe, “Eni masaxa tatila noxilo lexe ngingi ngaalaunasinge ngatongatoˈo ia amasaxau mii e ngaˈelaxu uasi. Xo eni xaixai noxilo aloxo ˈo, eni eneˈe sou aˈaviliˈa aneˈi ane milapu uasi, ia eni eneˈe sou aˈaviliˈa aneˈi ane iˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo masumasua.”

Talitaliˈi sou Pelemu
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 ✡Alaxu vile la ta molomolo noxou Ioanesi mineˈe noxou Iesu la mitaliˈisou aloxo ˈo, “Loxovaa la nexi noxiˈa ta Palisaio ta pelemu ia ta molomolo noxine ilavusou ipelemu uasi ˈo?”
15 La sou Iesu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Lexe maulu vile sou utaulaˈi alavua, la male ta menexu oponeˈi tuˈumaxu uasi, xo no voxo ane anu iloˈa ixolu ˈo uasi, ia iliˈi aneˈi inou itema ne ulai ukalu la anu iloˈa ta menexu ixolu la ua, la sou aneˈi ipelemu sou no anu laˈilali.
16 Lexe tokolomo veveeni vile teinu ukakaa la itema vile umomomo sou unoˈu lavalava xasixu alavua ia ulai usimenu vaxa no anu uasi. Xo lavalava xasixu alavua ne ulapunu tokolomo veveeni ne la uˈoxonu ukakaa tatila la.
17 Mo itema vile umomomo sou usixolonu uaini alavua uˈunalai no anu uaini vexasou teinu uasi, xo maasi la ukakaa la uaini unixi uatu la uˈoxonu uaini xalusou ne ukakaa la masua avile. La sou inixiˈu uaini alavua uˈuna no anu uaini alavua vexasou la anu uxali laixe.”

Iesu Mupamauline Molomolo Vile Misoli Xe Sema Vile Mikasou Iesu Tokolomou
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 No mine Iesu uvivikalaneˈi ta molomolo noxou Ioanesi, la itema sou usaxilaˈu taasou lalotu muneˈe muxolaˈu tavaˈu voˈuxu muluˈelai no talaxu Iesu la muvikalanu lexe, “ˈAlixeni sema misoli ˈalalaese ˈo la sou naneˈe mo namulaxu avone no vasimele mo sou ane imauli la.”
19 Xe Iesu muavuti la mumulinu la ta molomolou kalumo mimulinu.
20-21 ✡Aneˈi mimuamuaˈi milai la sema vile ne sialu uluˈe noxie tauu ie mavulovexa mo muluˈe lia tamei mimuamuaˈi mineˈe no talou Iesu la mivikala no tane lexe, “Lexe eni akasou tokolomousi la eni laixeleli.” La sou ane milutu milai mikasou tokolomou.
22 Ia Iesu iou muxiu la mumaisie sema ne la muvikalane lexe, “ˈAlixeni, taneni utulu vilesisi xo muxamuxaxu taneni noxine siˈa mupamaulineni.” La sema ne laixene ane ˈalalaenesi.
23 Xe no mine Iesu mulai muˈunalai no tani noxou itema sou usaxilaˈu lalotu, la mumaisiˈa ta mitema itautaunu vei xe ta mitema e mineˈe mipita sou soli ne itatama, la nalolomu uasisi manina.
24 Anu muavuti la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngalailai. Molomolo ne isoli uasi ane miai ane.” Ia aneˈi milomusou aloxo ne la mikekeiou.
25 Xe iliˈi no mine ta mitema milailai no ale mukalu, la Anu mulai mukasi vaxa no avole molomolo ne, la mutulusie la ane mitulu.
26 La aˈalosou mii maˈia ane Iesu muˈoxonu ne mulai no xalee tuatuala mukalusi.

Iesu Mupamaulineˈi ta Mitema Tamei Ieˈi Seleveenu Xe Vile Anaxu Mutomu

27 ✡Iesu musuku no tuala ane ne sou mumuamuaˈi mulai ia ta mitema tamei ieˈi seleveenu mimulinu la miˈava aloxo ˈo, “Nini Deviti ˈilusunu, nini taneninexe noxou.”

✡ **9:14:** Luk 18:12 ✡ **9:20-21:** Mat 14:36 ✡ **9:27:** Mat 20:29-34

28 Anu muˈunalai no tani la sou ta mitema tamei e ieˈi seleveenu ne
mineˈe noxou, la Iesu mutaliˈisiˈa ilou aloxo ˈo, “Loxovaa ngingi ngongoˈu
ngemuxamuxaxu tangengi lexe eni amomomo sou aˈoxo mii ane ˈo?” La
aneˈi ilou mikolinu vaikala lexe, “Aani Tila.”
29 La sou Iesu mukasivaxa no ieˈi ilou la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngingi
ngongoˈu ngemuxamuxaxu tangengi noxilo aloxo ne la sou mii ane ne anu
uxali noxinge ngongoˈu.”
30 ✡La ieˈi ilou mukaa mo lamana laixe. La Iesu muvikalaneˈi ilou
pekiaˈu aloxo ˈo “Ngongou ngaaˈalo mo evile ulavu no anu mii ane ˈo uasisi
manina.”
31 Ia aneˈi ilou milai la miaˈaloxu mii maˈia Iesu muˈoxonu noxiˈa ilou la
aˈalo ne mulai no xalee lia tila mukalusi.
32 No mine aneˈi ilou miuatulai la itema vile uleenu masua muaˈaisou mo
ulavusou uvivikala uasi minoˈu miˈunanu noxou Iesu.
33 ✡La Iesu mukusau uleenu masua ne la itema e uvivikala uasi ne
muvikala. Xe ta mitema mimaisou la mikuluke manina, la mivikala lexe,
“Mii vile aloxo ˈo uxali mo tamaisou tatei ne Isilaeli uasi.”
34 ✡Ia ta Palisaio mivikala lexe, “Anu ukusaiˈa ta uleenu ta masumasua
no anu xaviinu Velusavelu ane.”

Ta Mitema sou Xaixai ta Taˈeisi

35 ✡Iesu mulai muxixaoxao no tuala ta tatila xe no tuala kitukitu la
muˈunalai no taasou lalotu la mulosiˈa lavulavu, xe muaˈaloxu aˈalo lailaixe
sou saxisaxilaˈu noxou Lataua. Mo mupamaulineˈi ta mitema pipiena
iouiou muˈoxoneˈi.
36 ✡Ia no mine Anu umaisiˈa ta mitema tavuˈalo la tanuxaˈa xo aneˈi
mixolu ne mixovulaulausi, xe mixolu masua loxo ta sipsip tatananeˈi uasi.
37 ✡La muvikalaneˈi ta molomolo noxou aloxo, “Xai lingamo mukalu ia ta
mitema sou ikokoli tapiena uasi.
38 La sou laixe lexe ngingi ngalinga noxou Tila sou xai ne mo upalusiˈa ta
mitema sou xaixai la sou ineˈe ikokoli no xai ne.”

10

Iesu Musosovosiˈa ta Mitema sou Xaixai Noxou Mavulovexa Mo Muluˈelia Tamei
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 ✡Iesu muˈaveliˈa ta molomolo noxou mavulovexa mo muluˈelia tamei
mineˈe noxou, la mulosiˈa xavi sou ikusaiˈa ta uleenu ta masumasua iuatu
noxiˈa ta mitema xe ipamaulineˈi aneˈi ane pipiena iouiou muˈoxoneˈi.
2 Aneˈi ta molomolo mavulovexa mo muluˈelia tamei ne ualaualasiˈa
aloxo ˈo. Vile Saimoni, ualasou vile lexe Pita ilou vimou Andeleasi mo
Sevetaio ta ˈolu ta tamei Iakovo ilou Ioanesi.
3 Mo Pilipi mo Vatolomaio mo Tomasi mo Mataio itema sou unoˈu lamoli
mo Iakovo, Alipaio ˈolu mo Tadiasi,
4 Mo Saimoni anu itema vile noxiˈa aneˈi ane ixavutala lexe aneˈi meˈa
isaxilaˈu tualasiˈa xe Iudasi e anu muitalonu Iesu no avoˈa ta mitema sou
mivau.
5 Aneˈi ta molomolo mavulovexa mo muluˈelia tamei ne Iesu mupalusiˈa
milai la mupelaˈa aloxo ˈo. “Mamu sou ngalai noxiˈa ta mitema ane aneˈi
ta Iutaia uasi, mo ngaˈunalai no tuala ta tatila ne Samalia uasi.”

✡ **9:30:** Mat 8:4 ✡ **9:33:** Mak 2:12 ✡ **9:34:** Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 ✡ **9:35:** Mat 4:23; Mak 1:39 ✡ **9:36:** Iti 27:17; 1Ta 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 ✡ **9:37:** Luk 10:2 ✡ **10:1:** Mak 6:7; Luk 9:1

6 ✡Ia ngalai noxiʹa ta sipsip ne Isilaeli e mixovulaneʹi.
7 ✡Mo lexe ngalai la ngaʹalo lexe saxisaxilaʹu noxou Lataua a muneʹe ʹalai
mukalu.
8 Ngapamaulineʹi aneʹi ane mipipiena, mo ngatulusiʹa aneʹi ane misoisoli
mo aneʹi ane vulukali muʹoxoneʹi la ixali malemalenga xe ngakusaiʹa ta
uleenu ta masumasua e mixolu noxiʹa ta mitema. Mii maʹia ngingi ngenoʹu
ne ngenoʹu vitanisi la sou ngingi ngalosiʹa ta mitema vitanisi.
9 ✡Mo mamu sou nganoʹu lamoli xoulu mo siliva xe kopa ngataanu no
vasimenge.
10 ✡Mo ngamuamuaʹi la nganoʹu tiva aoao mo nganoʹu tokolomo veveeni
ta tamei mo siove sou tavaʹinge xe vilaxo sou ngavilaxo no anu uasi. Xo
itema sou xaixai umuamuaʹi la aneʹi ilosou mimii.
11 Xe ngingi ngaʹunalai no tuala tila mo no tuala vile la ngingi ngaka-
mulinu laixe ʹo lexe itema ʹei no tuala ane ne anu laixe mo itema mulapu,
la sou ngingi ngongiʹa itema ne ngaxolu ulai uxali no voxo ane lexe ngingi
ngasuku no tuala ane ne.
12 ✡Lexe ngingi ngaʹunalai no tani vile la ngavikalaneʹi aneʹi ane ixolu no
nano no tani ne lexe, “Lataua uxolu noxinge.”
13 Mo lexe ngaʹunalai no tani vile xe aneʹi iʹosasinge, la ngingi
ngavikalaneʹi lexe opo seʹisisi ne uxo noxinge xe iʹosasinge uasi, la opo
seʹisisi ne ulivu uneʹe noxinge.
14 ✡Ia lexe ngalai ngaxali no tuala tila vile xe no tuala vile ia ta mitema
sou tuala ne iʹavalinge mo inoʹinge ngaʹunalai no tani uasi mo ilomungenge
uasi, xe no mine ngalaa la ngavutasou lomulo no tavaʹinge ia ngasuku
ngalai no tuala vile la.
15 ✡Eni avikalangengi manina lexe, no anu voxo sou ta mitema itulu no
anu vaivaikala la tuala tatila ne inoʹu tuʹutuʹumaxu tatila manina uaʹulixu
tuʹutuʹumaxu noxiʹa ta Sodomu xe ta Xomola.

Tuʹutuʹumaxu Tavuʹalo Uxali
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 ✡Eni apalusinge ngalai loxo ta sipsip ilai no taineʹi ta aʹaa ta vova.
Aloxo ne la sou ngingi ngamulinu ʹilixo noxiʹa ta sinana ta veveeni mo
ngaxavutalanu mii maʹia sou lexe ngingi ngaʹoxonu mo ngamulinu ʹilixo
laixe noxiʹa ta ngiala ta kuau.
17 ✡Mo ngasaxilaʹinge laixe noxiʹa ta mitema. Xo inoʹinge la ilai itulusinge
no anu vaivaikala no ieʹi ta tatila no anu pita noxiʹa la ipuapuasinge no
nano no taasou lalotu noxiʹa.
18 Tavaʹu xo ngingi noxilo, la sou aneʹi itulusinge no ieʹi tamitema sou
xaixai noxiʹa ta tamutuxu tuatuala mo tatananu tuatuala, la sou ngingi
ngaavuti sou ngaʹaloxu aʹalo laixe ulai noxiʹa xe ulai noxiʹa ta mitema ane
aneʹi ta Iutaia uasi.
19 Xe lexe itetelisinge ngalai ngatulu no anu vaivaikala, la ngaxavutala
piena no ʹa vaikala sou ngalemolu uasi, mo ngaxavutala lexe ngavikala a
loxovaa uasi. Xo no voxo ane ne vaikala uxali no anangenge vitanisi.
20 ✡La sou ngingi ngalavusou lexe ngingi ane ngavivikala ne uasi. Uleenu
noxou Maminge ane uxolu noxinge la uvivikala ne.

✡ **10:6:** Iel 50:6 ✡ **10:7:** Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9, 11 ✡ **10:9:** Luk 10:4 ✡ **10:10:** Luk 10:7; 1Ko 9:14 ✡ **10:12:** Luk 10:5-6 ✡ **10:14:** Luk 10:10-12; Apo 13:51 ✡ **10:15:** Mat 11:24; Iud 1:7 ✡ **10:16:** Luk 10:3; Rom 16:19 ✡ **10:17:** Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 ✡ **10:20:** Ioa 14:26

21 ✡Itema vile uavuti la ukalanu vimou sou ivau usoli, mo ta molomolo
kalumo ne ta mami'a i'oxoo aloxo ne noxi'a. Xe ta 'ili'ili'a ne, iavuti xe
iasaxai'a ta mami'a ilo'a ta neni'a la ikalane'i ulai sou ive'a isoisoli.
22 Ulai la ta mitema imasaxainge uasi xo ngingi noxilo, ia 'ena'ei ane utulu
pekia'u ulai utalo no anu soli la Lataua upamaulinu.
23 Mo lexe i'oxoo masuangengi no tuala vile, la nga'ume ngalai no tuala
vile. Mo avikalangengi manina aloxo 'o, ngingi ngalai ngakalusou tuatuala
ta tatila no nano no tuala tila ne Isilaeli uao ia Itema 'Olu une'e.
24 ✡Molomolo anu utila noxou tilasou e ulosiou lavulavu uasi xe itema
sou xaixai anu tila noxou tilasou uasi.
25 ✡Anu laixe lexe molomolo ne uxali umomomo loxo tilasou sou ulosiou
lavulavu la anu mumomomo. Xe itema sou xaixai kalumo uxali umomomo
loxo tilasou. Ia lexe tatananu tani ilemolu lexe Velusavelu ne uxolu no nano
no tani ne, la ane'i ane mixolu no nano no tani ne ileme'a lexe ane'i ta
masua manina.

Ta mitema I'umolu Lataua
(Luk 12:2-7)

26 ✡La sou nga'ume noxi'a ta mitema uasi xo mii ma'ia ane misu'asou mo
mitalumeiou ne ulai ili'i la upala'a xo mii ma'ia ane mutalume ne ili'i la
utalume uasi.
27 Mo vaikala ma'ia eni evikalangengixu no isivoxo 'o ne ngingi
ngaa'aloxu no lamana. Mo mii ma'ia emunusou no sangalinge ne ili'i la
ngalai ngatulu teitexi no tani kisou la ngaa'aloxu noxi'a ta mitema.
28 ✡Mo mamu sou nga'ume noxi'a ane'i ane ivau vasimengesi usoli, ia
imomomosou ivau uleengengi uasi. Ia laixe lexe nga'ume noxou Anu ane
umomomo sou ukalusou vasimenge xe uleengengi no anu navu e kaluxu
uasi.
29 Ia ngingi ngelavu lexe ta mitema ilotone'i ta ngiala kitukitu tamei no
anu kesi vile. Ia Lataua usaxila'u mimii iouiou mukalusi mo lexe mii vile
u'oxonu ngiala kitu'a vile ne usoli, la Lataua mulavusou.
30 Mo laxusinge no kisinge ne Lataua muitisou mukalu.
31 ✡La sou nga'ume mamu xo ngingi ngeuaulixa'a ta ngiala ta kitukitu
moso ne.

Nenge Mamu sou Tamaela Mo Tavikala Lamana Lexe Nenge Taxolu ta Mitemau Iesu
(Luk 12:8-9)

32 La sou 'ei ane uvikala lexe anu ulavusilo no ie'i ta mitema, la eni
kalumo avikala lexe eni elavusou no iou Mamilo teitexi no opo loxotolo.
33 ✡Ia 'ei ane uvikala lexe anu ulavusilo uasi no ie'i ta mitema, la eni
kalumo avikala lexe eni alavusou uasi no iou Mamilo teitexi no opo loxotolo
kalumo.
34 Loxo io ngingi ngaxavutala lexe eni ene'e sou akalusou 'oto'oto no lia
'o uasi, eni ene'e 'o sou axalixu 'oto'oto no taingengi.
35 ✡Mo eni ene'e sou axalilixu kalipala la, itema 'olu mulu uxiu u'oxo
masua noxou momu xe 'olu sema i'oxo masua noxie nenie xe ua'ane i'oxo
masua noxie nenie.
36 La ane'i ane ilo'a itema ne ixolu no tani ne ixiu imolosila ne'i
ngatongato'o.

✡ **10:21:** Mai 7:6; Mat 10:35; Mak 13:12; Luk 21:16 ✡ **10:24:** Luk 6:40; Ioa 13:16; 15:20 ✡ **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 ✡ **10:26:** Mak 4:22; Luk 8:17 ✡ **10:28:** Rom 8:31; Iak 4:12 ✡ **10:31:** Mat 6:26 ✡ **10:33:** Mak 8:38; Luk 9:26; 2Ti 2:12 ✡ **10:35:** Mai 7:6

37 Mo ʼenaʼei ane umasaxaiʼa momu ilee nenusi manina ia umasaxailo
manina uasi, la anu noxilo uasi. Mo ʼenaʼei ane umasaxau ʼolu mulu ilee
ʼolu semasi manina ia umasaxailo manina uasi la anu noxilo uasi.
38 ✡Mo ʼenaʼei ane utavulenu ovu valautu noxou ia umulileli uasi la anu
noxilo uasi.
39 Mo ʼenaʼei ane tanuxu maulixu ne iliʼi la uxovulaunu, xe ʼenaʼei ane
ulosou maulixu sou uaʼaloxu aʼalo laixe noxilo ne iliʼi la anu uxalisou mauli.
40 ✡Mo ʼei ane uʼosasou unoʼu itema ane eni epalusou, la anu uʼosasou
unoʼilo kalumo. Xe ʼei ane uʼosasou unoʼilo, la anu uʼosasou unoʼu anu ane
mupalusilo.
41 Mo ʼei ane uʼosasou unoʼu itemasou palomatana xo anu itemasou
palomatana ne iliʼi la anu unoʼu ulu loxo aneʼi ta mitema sou palomatana
minoʼu. Mo ʼei ane uʼosasou unoʼu itema mulapu la anu unoʼu ulu iou
vilesisi aloxo itema mulapu unoʼu ne.
42 Xe ʼei ane ulosiʼa aneʼi ane ualasiʼa uasi lexa sou iiexu xo aneʼi ta
molomolo noxilo, la eni avikalangengi manina lexe itema ne umomomo
sou unoʼu naʼu ulusou kalumo.

11

Ioanesi Itema sou Uʼulosiʼa ta Mitema Mupalusiʼa ta Molomolo Noxou Milai Noxou Iesu
(Luk 7:18-35)

1 Ioxe iliʼi no mine Iesu muvivikalaneʼi ta molomolo noxou mavulovexa
mo mulelia tamei mukalu, la aneʼi misuku milai no xalee lia tila ne Xalilaia.
La miʼunalai no tuala tatatila sou Anu mulosieʼi xe muaʼaloxu vaikala
noxou Lataua noxiʼa ta mitema.
2 Ioxe, no mine Ioanesi muxolu no taasou navunavu, la mulomusou
aʼalosou xaixai noxou Kalisito, la mupalusiʼa ta molomolo noxou milai
noxou.
3 Aneʼi milai la mitaliʼisou aloxo ʼo, “Nini itema e lexe naneʼe ano ʼo? Uasi,
nexi texomaiou itema vile ʼa uao.”
4 Iesu muavuti la mukolineʼi lexe, “Ngalivu ngalai noxou Ioanesi la
ngaʼaloxu mii maʼia ane ngemaisou xe ngelomusou.
5 ✡Ngalai ngaʼalo lexe, ta mitema ieʼi seleveenu mimalei, mo aneʼi
ane tavaʼa musoisoli ne mimuamuaʼi, mo aneʼi ane vulukali muʼoxonu
vasimeʼa ne laixeneʼi, mo aneʼi ane ilolomu uasi ne milomu mo aneʼi ane
misoisoli ne mimauli. Xe aneʼi ane lavulutiʼa uasi ne, milomusou aʼalo laixe
noxou Lataua.
6 Mo ʼei ane umaisou xaixai ane eni eʼoxonu xe xavutalau ukalipala uasi,
ia xavutalau vilesisi noxilo, la anu uʼosa.”
7 Ioxe no mine ta molomolo noxou Ioanesi milivu mukalu la Iesu muavuti
sou muaʼaloiʼa ta mitema lamana noxou Ioanesi aloxo ʼo, “Ngingi ngelai no
xalee lia vitanisi sou ngemaisou mii maʼia? Ngelai sou ngemaisou atume
muilisou visoviso volovoloxu?
8 Lexe uasi, la ngingi ngelai ne sou ngemaisou mii maʼia manina? Itema
vile mutokolomo no anu tokolomo lailaixe? Uasi, aneʼi ane tokolomo no
anu tokolomo lailaixe ne ixoxolu no tani noxiʼa ta tatananu tualasi.
9 Aloxo ne la sou ngingi ngelai sou ngemaisou mii maʼia manina ne?
Itema sou palomatana vile? Ani, ia eni avikalangengi lexe itema sou
palomatana ane ne muuliuli noxiʼa ta mitema sou palomatana tatei.

✡ **10:38:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Ioa 12:25 ✡ **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Ioa 13:20 ✡ **11:5:** Ais 35:5-6; 61:1

10 ✡Itema ane nesi aneˈi mikaukavusou muxolu no nano no anu Lavuku
Tavuna teinu muvikala lexe,
‘Eni apalusou itema vile sou aˈalo uuli noxine,
mo upaipounu voteˈisine tei.’
11 Eni avikalangengi manina aloxo ˈo. No taineˈi ta mitema e ta neniˈa
mivoˈoneˈi no lia ˈo ne, vile uxali tatila manina loxo Ioanesi itema sou
uˈulosiˈa ta mitema uasi. Ia lexe itema ane uxali kituˈa manina no nano
no anu saxisaxilaˈu noxou Lataua la anu utila noxou Ioanesi.
12 ✡Musoko no voxo ane Ioanesi itema sou uˈulosiˈa ta mitema muaˈalo
muneˈe muxali vaimomo ˈo ne, la ta mitema e xavineˈi ne iˈotoˈoto xavineˈi
sou lexe inoˈu tualasou saxisaxilaˈu noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.
La aneˈi xavineˈi sou iˈoxonu ˈilixo iouiou mo iˈotoˈoto xe itetelisou mii ane
ne.
13 Ta mitema sou palomatana mo Lapuloto noxou Mosesi miaˈaloxu
vaikala noxou Lataua muneˈe mutalo no voxo ane Ioanesi muxali no anu.
14 ✡Ia lexe ngingi opongengi uˈosa mo ngalomuxu la anu Eliasi e lexe
uneˈe ane.
15 Ia lexe ˈenaˈei ane mulavusou lexe sangalou a uxoxolu sou ulomu no
anu la laixe lexe ulomu sou vaikala ane ˈo.
16 Ia ta mitema mipaa vaimomo ˈo, eni avikalasiˈa a loxovaa? Aneˈi loxo
ta molomolo ixoxolu no tanixu pitapita, la miˈava mulai noxiˈa ta menexiˈa
lexe,
17 ‘Nexi tevau xita lexe ngalei la ngingi ngamasaxa ngalei uasi,
mo nexi telexe lexe sou soli la ngingi ngatama uasi.’
18 La sou ngingi ne aloxo ta molomolo ne, xo Ioanesi itema sou uˈulosiˈa ta
mitema muxali la uˈani xe uie uasi, la ngingi ngevikala lexe uleenu masua
muxolu noxou.
19 ✡Ia Itema ˈOlu muxali xe muˈani xe muiexu uaini la ngingi ngevikala
lexe, ‘Itema ˈo ne uvunekaina mo uie uˈokinu manina. Mo anu vaitamiˈa
ta mitema sou itaxusou lamoli iloˈa ta mitema sou ˈiliˈilixo masumasua.’ Ia
aneˈi ixaxai noxou Lataua sou imaxaˈu lexe lavulavu noxou Lataua ne anu
lavulavu maninasou.”

Tuala Ta Tatila E Imuxaxu Taneˈi Uasi ne Inoˈu Navunavu Kaluxu Uasi (Luk 10:13-15)

20 Ioxe, Iesu muavuti la muˈunalai no tuala ta tatila, la muˈoxonu sosovo
tavuˈalo ia aneˈi ixiu oponeˈi uasi.
21 ✡La sou Anu muavuti la mulavixaˈa la muvikala lexe, “Eni talelixaˈa
ta Korasini iloˈa ta Vetesaida! Lexe sosovo ane eni eˈoxonu noxinge ˈo,
aˈoxonu ne ta Taia xe ne ta Saidoni, la aneˈi ipalea sou itokolomoxu
tokolomo sou tama xe iˈuloxu no lomulo sou umaxaˈu lexe aneˈi mixiunu
oponeˈi.
22 Ia eni avikalangengi aloxo ˈo, no voxo ane Lataua utulusiˈa ta mitema
no anu vaivaikala la tuˈutuˈumaxu uxali noxinge ne uaˈulixu tuˈutuˈumaxu
noxiˈa ta Taia iloˈa ta Saidoni.
23 ✡Mo ngingi ta Kapenaumu loxovaa ngingi ngalai teitexi no loxotolo
kalumo? Uasi, Lataua uleangengi ngaluˈelai no lia no taxa kaluxu uasi. Ia
lexe sosovo ane eni eˈoxonu noxinge ˈo, uxali noxiˈa ta Sodomu la vaimomo
ˈo ta Sodomu a ixoxolu sio.

✡ **11:10:** Mal 3:1; Luk 1:76 ✡ **11:12:** Luk 16:16 ✡ **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13 ✡ **11:19:** Mat 9:14 ✡ **11:21:** Ais 23; Ese 26:1–28:26; Ioe 3:4-8; Amo 1:9-10; Sek 9:2-4 ✡ **11:23:** Tav 19:24-28; Ais 14:13-15

24 ✡Ia eni avikalangengi aloxo ʼo, tuʼutuʼumaxu noxiʼa ta Sodomu ne
kituʼa sesi uaʼulixu tuʼutuʼumaxu noxinge no anu voxo ane Lataua utulusiʼa
ta mitema no anu vaivaikala.”

Ngingi Nganeʼe Mo Ngamaʼila
(Luk 10:21-22)

25 ✡Ioxe Iesu muavuti la musolonu vaivaikala noxou la muvikala lexe,
“Eni aʼitinu Mamilo Lataua ualasou anu Tila teitexi no opo loxotolo mo no
lia ʼo kalumo. Xo Anu mutalumeu noxiʼa ta mitema sou lavulavu xe itema
mulavusou mimii latala ia mupalaʼalixu vaikala manina lamana noxiʼa
aneʼi ane italoxolixaʼa loxo ta molomolo.
26 Ani, Mamilo nini masaxa noxine aloxo ne la sou nini neʼoxonu aloxo
ne.
27 ✡Mamilo anu mulosilo mimii tavuʼalo mukalusi. Evile ulavusou Lataua
ʼOlu uasi, ia Momusi mulavusou mo evile ulavusou Momu uasi anu ʼOlu
anusisi mulavusou. La sou ʼOlu mupalaʼalixu momu lamana noxiʼa, aneʼi
ane Anu musosovosiʼa lexe Anu ta naʼu.
28 ✡La sou ngingi ane tavuevulengenge tuʼumaxu la nganeʼe noxilo mo
eni alosinge maʼila.
29 Ngatavulenu tavule noxilo loxo isakiinu no anu ta kau xolaneʼi mo
sou eni alosiengi no anu lavulavusilo. Xo eni opo seʼisisi mo ʼilixo sou
ataloxolixo no taleli. La sou uleengengi umaʼila.
30 ✡Xo tavule noxilo ne papaxexu mo tavuevule noxilo ne tuʼumaxu uasi
papaxexusi.”

12

Iesu Anu Tila sou Voxo Tavuna
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 ✡No voxo Tavuna vile la Iesu iloʼa ta molomolou mimuamuaʼi no nano
no xai sou uiti. Iloʼa mimuamuaʼi milai la ta molomolou misolingaʼa. Xe
miavuti la miʼelexu uiti temanu seʼi la miʼou.
2 ✡Xe ta Palisaio mimaisiʼa la mitaliʼisou Iesu aloxo ʼo, “Ae, loxovaa la
sou ta molomolomeni miʼoxonu ʼilixo ane umomomo sou taʼoxonu no voxo
Tavuna uasi ʼo?”
3 ✡Xe Iesu muavuti la mukolineʼi aloxo ʼo, “Xo loxovaa ngingi ngaitisou
aʼalo sou Deviti iloʼa ta mitema noxou e misolixaʼa la miʼoxonu uasi?
4 ✡Anu muʼunalai no tani noxou Lataua la munoʼu veleti e umomomo
sou ta mitema vitanisi ioʼou uasi ta ailiʼisi ioʼou ne la iloʼa ta mitema noxou
miʼou.
5 ✡Mo male ngingi ngaitisou vaivaikala muai no nano no anu lapuloto
lexe ta ailiʼi ipupunu voxo Tavuna sou ixaxai no nano no tani sou lalotu
uasi? Aneʼi miʼoxonu aloxo ne la anu masua uasi.
6 ✡La sou eni avikalangengi manina lexe vile anu tila no anu taasou lalotu
ne anu a uxoxolu ʼo.
7 ✡Ia lexe ngingi ngelavusou vaikala ʼo laaxu e muai no nano no anu
Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe, ‘Eni amasaxaiʼa ta mimii ngaʼelaxu
sou uxexeenu susu noxinge uasi eni emasaxau alauna.’ Lexe ngalavusou
vaikala ne laaxu la ngingi ngamomomo sou ngaʼoxo masuaneʼi ta mitema
vaʼaxu e xoluxoluxaʼa laixe ne uasi.

✡ **11:24:** Mat 10:15; Luk 10:12 ✡ **11:25:** 1Ko 1:26-29 ✡ **11:27:** Mat 28:18; Ioa 1:18; 3:35; 10:15; 17:2 ✡ **11:28:** Iel 31:25 ✡ **11:30:** 1Ioa 5:3 ✡ **12:1:** Lap 23:25 ✡ **12:2:** Mul 20:10 ✡ **12:3:** 1Sa 21:1-6 ✡ **12:4:** Liv 24:5-9 ✡ **12:5:** Iti 28:9-10 ✡ **12:6:** Mat 12:41-42 ✡ **12:7:** Ose 6:6; Mat 9:13

8 Xo Itema 'Olu ne Anu Tila sou voxo Tavuna.”

Iesu Mupamaulinu Itema Avolu Musoli
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Iesu muvivikalane'i ta Palisaio ne mukalu la musuku mulai no tuala vile
la mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia.
10 ✡Anu mu'unalai la mumaisou itema vile avolu musoli a uxoxolu no
nano ne. Ioxe, ta mitema e mixoxolu no nano no taasou lalotu ne ikamuli
vote'i sou lexe i'oxonu Iesu ususu, la mitali'isou lexe, “Loxovaa lapuloto
noxinge muvikala lexe umomomo sou tapamaulinu itema vile no voxo
Tavuna?”
11 ✡Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Lexe vile no taingengi ne sipsipu
vile ulapau u'unalai no taxa no voxo Tavuna, la loxovaa, anu iou uvaxau
uxoxolu ne, uasi ulapunu utelo?
12 Xo itema maulixu anu mii mutila mua'ulixu sipsip. La sou lapuloto
muvikala lexe nenge ta momomo sou ta'oxonu 'ilixo laixe no voxo Tavuna
sou tasu'uline'i ta menexinge.”
13 Xe Iesu muavuti la muvikalanu itema e avolu musoli ne lexe, “Namexi-
inu avone.” Xe anu mumexiinu avolu ne muatu la avolu ne laixe alaxu
vilesisi loxo ane vile 'ole.
14 ✡Xe ta Palisaio mimaisou aloxo ne la milaa vilevilesi, la milai mipita
sou ikamuli vote'i sou lexe ivau Iesu usoli.

Itema sou Xaixai Noxou Lataua Ane Anu Musosovosou

15 Ia Iesu mulavusou aloxo ne la Anu musuku mulai no tuala vile la. Anu
mulai la ta mitema tavu'alo mimulinu la Anu mupamauline'i.
16 ✡La mutalosi'a lexe ane'i ia'aloxu mii ma'ia e ane'i mimaisou ne mamu
xe ipala'alixu mamu.
17 Anu muvikala aloxo ne sou umomomo sou vaikala mulaa no anaxu
Aisaia itema sou palomatana muvikala aloxo 'o,
18 ✡ ✡ “Itema sou xaixai noxilo e eni esosovosou ane,
mo emasaxau misevile xo opoleli u'osasou manina.
Eni a'ana'analixu no anu Uleenu Tavuna noxilo
la ua'aloi'a ta mitema no lia 'o ukalusi no anu 'ili'ilixo mulapu.
19 Anu umomomo sou ukaitolo mo uunga uasi,
mo umomomo sou ilomusou xolinu no vote'i uasi.
20 Visoviso anu mamalaxu sou uxola la uxola ia umomomo sou anu uxolau
uasi
mo lalamo e uikisou masua la ukaa laixe uasi ne utausou mo usitanoxu
uasi.
Anu u'oxonu aloxo ne ulai uxali no mine anu u'oxonu 'ilixo lailaixe
ane muuliuli manina.
21 La sou no anu ualasou la ta mitema no lia ukalusi 'o
imuxaxu tane'i noxou Lataua.”

Iesu Xe Velusavelu
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

22 Ane'i milailixu itema vile uleenu masua vile muxolu noxou la
mu'oxonu iou seleveenu xe anaxu mutomu mune'e noxou Iesu, sou lexe
Anu upamaulinu mo sou anu uvikala xe umalei.
23 Anu mupamaulinu itema ne la ta mitema tavu'alo mikuluke la
mivikalane'i ngatongato'o lexe, “Loxovaa itema 'o anu Deviti 'olu?”

✡ **12:10:** Luk 14:3 ✡ **12:11:** Luk 14:5 ✡ **12:14:** Ioa 5:16 ✡ **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 ✡ **12:18:** Ais 42:1-4 ✡ **12:18:** Mat 3:17

24 ✡Ia ta Palisaio milomusi'a ilelemolu la mivikalane'i aloxo 'o, “Anu
itema anu 'o ukusai'a ta uleenu ta masumasua no anu xavi noxou
Velusavelu anu tila noxi'a ta molosila.”
25 Ia Iesu mulavusou xavutalai'a la muvikalane'i no anu vaikala latilovo
aloxo 'o, “Lexe tuala xalee tila vile ta mitemasou ikalipalane'i sou i'oto'oto
ngatongato'o noxi'a, la tuala ne umomomo sou utulu pekia'u uasi. Mo tuala
tila vile xe ta mitemasou tani vile ikalipala xe i'oto ngatongato'o la ane'i
imomomo sou ixolu laixe uasi.
26 La sou loxovaa Satani umomomo sou ukusau Satani la? Lexe Satani
ilo'a ta mitema noxou ikalipala xe i'oto'oto ngatongato'o la anu xaviinu
uasisi.
27 Mo lexe eni akusai'a ta uleenu ta masumasua no anu xavi noxou
Velusavelu, la sou no anu xavi noxou 'ei ane ta mitema noxinge ikusai'a ta
uleenu ta masumasua no anu ne? La sou ta mitema noxinge ivikalangengi
lexe vaikala noxinge ne temanu uasi.
28 ✡Ia lexe eni akusai'a ta uleenu ta masumasua no anu xavi Uleenu
Lataua, la sou ngingi ngalavusou lexe saxisaxila'u noxou Lataua ne a
mune'e noxinge 'o.
29 Mo lexe itema vile umasaxa lexe u'unalai no taasou itema la'ia vile ne
mo utaxusou mimii noxou la anu laixe lexe usakisakiinu itema ne tei 'o. Xe
ukalu la sou anu u'unalai no tani sou upakalinu miumiu.
30 ✡'Ena'ei ane noxilo uasi la anu u'apixo mo 'ei ane usu'ulileli sou
upitane'i ta mitema uasi ne la anu sou ukusai'asi.”
31 ✡Mo Iesu muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, Eni avikalangengi
manina lexe Lataua umomomo sou uxiu tumalou 'ili'ilixo masumasua mo
vaikala masumasua noxi'a ta mitema ane i'oxonu ulai noxou. Ia anu ane
uvikala masua ulai noxou Uleenu Tavuna ne, la Lataua umomomo sou uxiu
tumalou uasi.
32 Mo 'ena'ei ane uvikala masua noxou Itema 'Olu la Lataua umomomo
sou uxiu tumalou. Ia lexe 'ei ane uvikala masua ulai noxou Uleenu Tavuna
ne, la Lataua umomomo sou uxiu tumalou uasisi manina. Vaimomo 'o xe
ili'i la susu noxou ne uxolu avile.

Ovu Ilou Ngiaxu
(Luk 6:43-45)

33 ✡Lexe ngingi natounu ovu laixe la ngingi nga'elexu ngiaxu laixe. Ia lexe
ngingi ngatounu ovu masua la ngingi nga'elexu ngiaxu ne masua kalumo.
Xo ovu ne nenge tatongonu no anu ngiaxu kalumo.
34 ✡Ngingi lasile molosila ta 'olu, la sou ngingi ngamomomo sou
nga'oxonu vaikala laixe a loxovaa e ngingi 'ilixo masumasua mu'ana'ana
noxingesi 'o? Xo mii ma'ia ulaa no anangenge ne upala'alixu mii ma'ia ane
mu'ana'ana no nano no opongengi la sou anu mulaa muatu ne.
35 No anaxu itema laixe la ulaanu mii ma'ia lailaixe ane mukopinu muai
no nano no tanu. Xe no anaxu itema masua la ulaanu mii ma'ia masumasua
e mukopinu muai no nano no tanu.
36 La sou eni avikalangengi manina aloxo 'o, ulai ili'i no anu voxo sou
tatulu no anu vaivaikala la ane'i ino'u ulusou vaikala masumasua e mulaa
no anaxa'a ne.
37 Xo no anu vaivaikala noxine molu upalalixene lamana no mine
tatulu no anu vaivaikala. La sou no anu vaivaikala noxinesi ne molu
upala'alixene lexe nini itema laixe xe itema masua.”

✡ **12:24:** Mat 9:34; 10:25 ✡ **12:28:** Apo 10:38; 1Ioa 3:8 ✡ **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 ✡ **12:31:** Eva 6:4-6 ✡ **12:33:** Mat 7:16-20 ✡ **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:45

Sosovo Vile La Uasi, Noxou Ionasi
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 ✡La sou ta Palisaio iloˈa ta tisa sou lapuloto miavuti la mivikalanu
Iesu aloxo ˈo, “Tisa, nexi temasaxa lexe nini naˈoxonu sosovo vile mo nexi
tamaisou.”
39 ✡Ia Anu muavuti la mukolineˈi aloxo ˈo, “Ta mitema sou susu mo ta
mitema ilavusou iˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo sou voteˈi vaimomo ˈo, ne imasaxa
lexe imaisou sosovo vile. Ia umomomo sou imaisou sosovo vile uasi. Ia
anu sosovo vilesisi ane noxou itema sou palomatana Iona nesi.
40 ✡La sou anu iou vilesisi a loxo Iona muxolu voxo tatalu xe ˈolovoxo
tatalu no nano no opoonu sinana tatila ne, la Itema ˈOlu kalumo uai voxo
tatalu xe ˈolovoxo tatalu no nano no lia tanu.
41 ✡No anu voxo sou Lataua utulusiˈa ta mitema no anu vaivaikala la
ta mitema ne Ninive iavuti la ilea anaxaˈa ulai noxiˈa ta mitema e mipaa
vaimomo ˈo. Xo aneˈi no voxo ane Iona mulai xe muaˈaloxu vaikala noxou
Lataua mulai noxiˈa la aneˈi mixiunu oponeˈi. Xo vaimomo ˈo itema vile
anu ualasou uaulixu Iona.
42 ✡Mo no anu voxo ane ne kalumo la tatananu tuala ne Seva (ane sema)
iloˈa ta mitema e mipaa vaimomo ˈo itulu no anu vaivaikala. La aneˈi iteloo
vaikala noxiˈa ta mitema e mipaa vaimomo ˈo. Xo aneˈi meˈa no paxa no
lia paˈumolu no xalee mutoˈo ˈole, aneˈi milutu mineˈe sou milomu no anu
vaikala sou lavulavu noxou Solomoni. Ia vaimomo ˈo ne Itema vile anu
mutila noxou Solomoni ˈa uxoxolu ˈo.
43 Ioxe Iesu muavuti la musolonu vaivaikala la aloxo ˈo, Lexe uleenu
masua vile ulaa uatu noxou itema, la anu ulai uxixaoxao no tani ˈesiˈesi
sou ukakamuli tanixu sou lexe uxolu mo umaˈila no anu la uxalisou uasi,
44 la anu molu uvikalanu lexe, ‘Alivu mo alai no tani e eˈumesou ˈole.’
Ia anu uneˈe xe umalei lexe tani no nano ne misilapanu malemalenge mo
mimii ne mutaˈolu laixe, ia evile uxolu no nano no anu uasi.
45 ✡Ia ulai ukasi noxiˈa ta uleenu ta masumasua muxatele tamei e
ˈilixoneˈi masumasua manina muaˈulixu ˈilixo noxou ne. La iloˈa ilai
ixolu no nano no tani ne. La sou xoluxoluxu itema ne uxali masua no
anu xoluxoluxu tei. Anu iou vilesisi aloxo ne uxali noxiˈa ta mitema sou
iˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo masumasua e mipaa vaimomo ˈo.”

Iesu Nenu Iloˈa ta Vimovimou
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 No mine Iesu uao uvivikalaneˈi ta mitema o la nenu iloˈa ta vimovimou
mineˈe mitulu no ale sou imasaxa lexe ivikala noxou.
47 La sou itema vile muvikalanu lexe, “Nenine iloˈa ta vivine ˈa itutulu no
ale sou imasaxa lexe ivikala noxine.”
48 Xe Anu muavuti la mutaliˈisiˈa lexe, “Nenilo ˈei ne, mo ta vivilo ta ˈei
ne?”
49 Xe muavuti la mutolosou avolu mulai noxiˈa ta molomolo noxou la
muvikala lexe, “Ngamaisiˈa nenilo iloˈa ta vivilo aneˈi ane?
50 ✡Xo ˈenaˈei ane umulinu masaxa noxou mamilo teitexi no opo loxotolo
la anu vivilo xe vivilo sema xe nenilo ane.”

13

Vaikala Tovolaˈi sou Itema Usuˈanu Ovu Ngiaxu
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

✡ **12:38:** Mat 16:1; Luk 11:16; Ioa 6:30 ✡ **12:39:** Mat 16:4; Mak 8:12 ✡ **12:40:** Ioa 1:17 ✡ **12:41:** Ioa 3:5 ✡ **12:42:** 1Ta 10:1-10 ✡ **12:45:** 2Pi 2:20 ✡ **12:50:** Rom 8:29

1 No anu voxo vilesisi ne la Iesu mulaa muatu no tani ne la mulai muxolu
no luaki paˈumolu.
2 ✡La ta mitema tavuˈalo misevile mineˈe mixali noxou mole mitataasou,
la sou Anu muiliˈe mutelai no uaxa la mutalupexa no anu, ia ta mitema
mitaˈo no tasiˈi ne.
3 Anu muaˈaloiˈa no anu mimii tavuˈalo. Ia aˈalo latala ne Anu mulailixu
no anu vaikala latilovosi, la musokou aloxo ˈo. “Ngalomu itema vile mulai
no xaixu sou usuˈanu ovu ngiaxu.
4 La seˈi mulapalapau no voteˈi, la ta ngiala mineˈe miˈou mukalusi.
5 Xe seˈi mulapalapau no lia ane lavolavoˈo, la mupau palea xo lia ne
muxolu seˈi teitexisi.
6 Ia aso muiei, la muxalo alaxu vilesisi xo uliuliˈu ne ulai no lia manina
uasi.
7 Xe seˈi mulapalapau muluˈe no xuxua tanutanu, xe muleme la xuxua
mukupokuponu mole uneneˈa ua.
8 Ia seˈi ne, mulapalapau muluˈe no lia laixe, la muleme muxali tila mole
muneneˈa. Seˈi muxalilixu itemaxu taˈuve, xe seˈi itemaxu tatalu, xe seˈi la
mavulovexa tatalu.
9 La sou Anu muvikalaneˈi aloxo ˈo, Itema ane sangalou la anu ulomusou
vaikala.”

Iesu Muvikala Vaikala Latilovo Ulai Noxiˈa ta Mitema Tavuˈalo (Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Ioxe ta molomolo noxou miavuti la milai ˈalai noxou no uaxa ne, la
mitaliˈisou aloxo ˈo, “Tavaˈu a loxovaa la sou nini navivikalaneˈi ta mitema,
la navikalaneˈi no anu vaikala latilovosi ˈo?”
11 La sou Anu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngingi ne Lataua mulosiengixu
laaxu vaikala mutalume sou saxisaxilaˈu noxou. Ia aneˈi ne uasi.
12 ✡La sou lexe itema ane anu munoˈu mimii moseˈi ˈo, la Lataua ulosou
mimii seˈi la. La anu umomomo sou paˈusou no anu mii vile uasi. Ia lexe
itema ane unoˈu mii vile uasi, la Lataua uxexeenu mii maˈia kituˈa se anu
munoˈu ne.
13 Anu tavaˈu aloxo ne, la sou eni avivikala la, aˈoxonu vaikala latilovosi.
La sou aneˈi imamalei mo imamalei ne ia imaisou mii vile uasi. Mo ilolomu
mo ilolomu ne ia ilomusou mii vile uasi. Xe ilavusou mii vile uasi.
14 ✡Noxiˈa ta mitema ne la sou anu umomomo sou vaikala noxou Aisaia
itema sou palomatana muvikala aloxo ˈo,

‘Ngingi ngalolomu mo ngalolomu ne ia umomomo sou ngalavusou laaxu
uasi.
Mo ngingi ngamamalei mo ngamamalei ne ia umomomo sou ngaton-
gonu uasi.
15 Xo ta mitema ne mitatusou oponeˈi mo sangaliˈa kalumo ne mutomutomu
xe ieˈi ne seleveenu mukalu la imalei uasi.
Loxo ˈo io ieˈi laixe xe imalei mo sangaliˈa laixe sou ilomusou vaikala
xe ilavusou vaikala laaxu la ixiunu oponeˈi la sou eni apamaulineˈi.’

16-17 ✡Eni avikalangengi manina lexe tatei la ta mitema sou palomatana
tapiena, mo ta mitema ˈilixoneˈi mulapu tapiena, mo masaxa noxiˈa mutila
lexe imaisou mii maˈia ane ngingi ngemaisou xe ilomusou mii maˈia ane
ngingi ngelomusou ne, la uasi. Ia ngingisi ngaˈosa xo ngingi ngemaisou xe
ngelomusou.

✡ **13:2:** Luk 5:1-3 ✡ **13:12:** Mat 25:29; Mak 4:25; Luk 8:18; 19:26 ✡ **13:14:** Ais 6:9-10; Ioa 12:40; Apo 28:26-27 ✡ **13:16-17:** Luk 10:23-24

Iesu Muvikala Latilovo sou Itema Mupeinu Uiti Ngiaxu no Xai (Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 Ioxe ngalomusou vaikala latilovo sou itema usu'anu ovu ngiaxu laaxu.
19 Ovu ngiaxu e mulapau no vote'i ne anu aloxo itema e ulomusou vaikala
noxou Lataua sou saxisaxila'u noxou ia ulamana no anu uasi, la itema
masua une'e uxexeenu no anu xavutalau.
20 Xe ovu ngiaxu e mulapau no lavolavo'o ne, anu aloxo itema e ulomusou
vaikala noxou Lataua la u'osa sou ulomusousi.
21 Ia umulaxu no tanu uasi loxo uli'u ulu'elai uasi. Xe no mine
tu'utu'umaxu xe vaikala sevile uto'omolu la anu ulapau alaxu vilesisi.
Tava'u xo uli'uli'a uasi, la vaikala ne uxoo maxuveeni uasi.
22 ✡Xe ovu ngiaxu ane mulapau no xuxua ne, loxo itema e ulomusou
vaikala noxou Lataua ia uxavutala piena no anu mauli ilou xoluxolu no lia
'o, mo umasaxa lexe xavutalau utulu pekia'u no lamoli xe mauli no lialia 'o.
La sou mimii ne usu'asou vaikala noxou Lataua la unene'a no anu maulixu
uasi.
23 Xe ovu ngiaxu ane mulapau no anu lia laixe ne aloxo itema e ulomusou
vaikala noxou Lataua la umulaxu no tanu mo mulavusou laaxu. La
nene'axu uxali loxo se'i muxalilixu itemaxu ta'uve mutelo no latanu la, xe
se'i itemaxu tatalu mutelo no latanu la, se'i la mavulovexa tatalu mutelo no
latanu la."

Vaikala Latilovo sou Uiti Xe Uiti Ane Masua

24 Ioxe Iesu muavuti la musolonu vaikala latilovo vile aloxo 'o, "Sax-
isaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo anu aloxo itema vile mulai
mutotou uiti ngiaxu laixe no xai noxou.
25 Ia no 'olovoxo vile ane'i miaiai mukalu la, uluau itema ne mune'e
mutotou uiti masua ngiaxu no taitaiinu uiti 'ole la mulivu mulai.
26 Xe no mine uiti mupau mutelo tatatila xe munene'a la uiti masua 'ole
muleme kalumo.
27 Ia ta mitema sou xaixai noxou tatananu xai ne mine'e la mitali'isou
lexe, 'Tila, loxovaa nini netotou uitu laixesi no xai? Ia 'ena'ei mutounu uiti
masua e muleme kalumo ne?'
28 Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, 'Uluaxeni mu'oxonu ane.' Ioxe
ta mitema sou xaixai noxou itema ne miavuti la mitali'isou lexe, 'Loxovaa
nini nemasaxa lexe nexi talai mo takakalau uxexee?'
29 Anu muavuti la muvikalane'i lexe, 'Mamu xo maasi xe ngingi ngalai
ngakakala'u la ngaluvusou uiti kalumo.'
30 Iengi uvaxau uleleme ilou uiti ne mo uiti lingamo. Xe no anu voxo sou
kokoli la sou avikalane'i ta mitema e ikokoli ne lexe iluvusou uiti masua
ne tei mo ivotunu tavatavalanu mo ilai ipitanu sou u'ela. Xe ukalu, la sou
ipitanu uiti la ilai imuxaxu no tani sou la'ilali noxilo."

Vaikala Latilovo sou Masitati Ngiaxu Xe Isi (Mak 4:30-32; Luk 13:18-21)

31 Iesu musolonu vaivaikala latilovo vile la aloxo 'o, "Saxisaxila'u noxou
Lataua ne, aloxo mii e ilemolu lexe masitati ngiaxu. E itema vile muno'u la
mutotou no xaixu.
32 Masitati ne ngiaxu kitu'a manina no anu mimii iouiou e itotou no xai.
Ia itounu xe uleme la uleme toxoxa'a manina, la ua'ulixu la'ilali iouiou e
mitounu no xai ne. Avolu ne toxotoxoxa'a mo uialaiala ulai no ale la ta
ngiala ine'e mo i'oxonu iomusi'a no avoavolu ne."

✡ **13:22:** Luk 12:16-21; 1Ti 6:9-10, 17

33 Mo musolonu vaivaikala noxou no anu vaikala latilovo vile la aloxo
ˈo. “Saxisaxilaˈu noxou Lataua ne aloxo isi sevile e sema vile minoˈu sou
mipitanu mixiunu ilou palaua, la usoxolixu veleti ne uxali toxoxaˈa.”
34 No anu vaivaikala noxou Iesu ne, la muvivikalaneˈi ta mitema tavuˈalo
ne no anu vaikala latilovosi.
35 ✡Sou umomomo sou vaikala noxou itema sou palomatana mulemolu
tatei aloxo ˈo.
“Eni avivikala, la avivikalangengi no anu vaikala latilovo si,
eni avivikalangengi no anu mimii maˈia ane mutalume tatei
no mine ikoinu tuala xalexalee uao, muneˈe muxali vaimomo ˈo.”

Iesu Mululusou Laaxu Vaikala Latilovo sou Uiti Xe Uiti Masua

36 Ioxe Iesu muavuti, la ta mitema tavuˈalo ne mixoxolu ne, ia Anu
musuku mulai no nano no tani. Xe ta molomolou miavuti la milutu milai
noxou, la mivikalanu, “Nalulusou laaxu vaikala latilovo sou uiti masua e
muleme no nano no xai noxixe.”
37 Anu muavuti la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Itema e mutotou uiti ngiaxu ne
Itema ˈOlu.
38 Xe xai ne xalexalee tuatuala no lia ˈo. Mo uiti ngiaxu ne ane ta mitema
e mixolu no nano no anu saxisaxilaˈu noxou Lataua. Xe uiti masua ne ane
Satani ta ˈolu.
39 Uluau e muneˈe mutotou uiti ngiaxu masua ne ane Satani. Mo voxo
sou kokoli ne ane voxo kaluxusou. Xe ta mitema sou ikokoli no xai ne ane
ta angelo.
40 ✡Mo uiti masua e ipitanu sou uˈela no navu ne, anu ˈilixo ane ne uxali
no anu voxo kaluxusou aloxo ne.
41 ✡Itema ˈOlu upalusiˈa ta angelo noxou la ixexenu mimii masumasua e
uˈoxoo masuaneˈi ta mitema, mo aneˈi ane miˈoxonu ˈilixo masumasua ne
ixexe no anu saxisaxilaˈu noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.
42 ✡Aneˈi ileaneˈi ulai no navu toxoxaˈa. No anu navu ne la aneˈi itama xe
anaxaˈa ukalakiki.
43 ✡Ia aneˈi ta mitema ane ˈilixoneˈi mulapu la ixali loxo aso no nano no
anu saxisaxilaˈu noxou Lataua Mamilo. La sou ˈenaˈei ane mulavusou lexe
sangalou laixe sou ulolomu no anu la anu laixe lexe anu ulomusou vaikala
ane ˈo.

Vaikala Latilovo sou Poxolusou Mimii Miˈasixu Xe Lasala

44 Iesu mululusou vaikala latilovo ne laaxu mukalu, la musolonu
vaivaikala noxou no anu vaikala latilovo vile la aloxo ˈo. ‘Saxisaxilaˈu
noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo poxolusou mimii lailaixe
e miˈasixu mutalumeiou no lia. Ia itema vile mulai xe muxalisou la
musukunu mulai mutalumeiou la. La anu muˈosa misevile xe muavuti la
musovanu mimii noxou ne mukalusi. Xe mukalu la mulai sou mulotonu lia
xalenu anene.
45 Mo Saxisaxilaˈu noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne anu aloxo
lasala laixe e itema vile usosovanu mimii ukakamulinu sou lexe ulotonu.
46 Ia mulai xe muxalisou vile lailaixe manina la mulai musovanu mimii
noxou mukalusi. La sou anu mulai mulotonu lasala ne.

Vaikala Latilovo sou Vuˈo

47 Iesu muavuti la musolonu vaivaikala noxou no anu vaikala latilovo vile
la aloxo ˈo. Saxisaxilaˈu noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo vuˈo

---

✡ **13:35:** Lex 78:2 ✡ **13:40:** Ioa 15:6 ✡ **13:41:** Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27 ✡ **13:42:** Mat 8:12
✡ **13:43:** Tan 12:3

vile ta mitema ivuˈovuˈo no anu no luaki. Vuˈo ne ileanu uluˈelai no luaki
la ta sinana iouiou ineˈe iˈuna no anu.
48 Xe vuˈo ne uˈanaˈana ukalu, la sou ta mitema ne ilapunu uatu no tasiˈi,
la sou ixolu sou ilevineˈi ta sinana. La itaataaneˈi ta sinana ane ta lailaixe
no lakela xe ane ta masumasua la ipeineˈi.
49 Anu iou vilesisi aloxo ne uxali iliˈi no mine tuala xalexaleenu ukalu.
La ta angelo ineˈe ikalipakaneˈi ta mitema ta masumasua noxiˈa ta mitema
ane milapu.
50 ✡La ileaneˈi ulai no navu ane toxoxaˈa la itatama xe anaxaˈa
ukalakikiki.’ ”
51 Xe Iesu muavuti la mutaliˈisiˈa lexe, “Loxovaa ngingi ngelavusou
vaivaikala latilovo ne laaxu?” La aneˈi mikolinu lexe “Ani.”
52 Anu muavuti la muvikalaneˈi lexe, “Aloxo ne la sou ta tisa sou lapuloto
ne aneˈi milavusou laaxu vaivaikala sou saxisaxilaˈu noxou Lataua teitexi
no opo loxotolo. Aneˈi aloxo ta mitema sou isaxilaˈu tani tatila vile. Aneˈi
iˈuna no tani ne la ilaasou mimii lailaixe e mikuponu muai ne uatu. La
ilaanu alaalavua, xe teiteinu kalumo.”

Ta Nasaleti Mikusau Iesu
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 No mine Iesu mukalusou vaikala latilovo mukalu la Anu musuku mulai
no tualasou ne Nasaleti.
54 ✡Anu mulai muxali no tualasou mukalu la muˈunalai no taasou lalotu
noxiˈa. Xe aneˈi milomusou vaivaikala noxou la mikuluke manina. La
mitaliˈi lexe, “Itema ˈo munoˈu lavulavu neˈi ˈo? Mo tavaˈu a loxovaa la
sou Anu munoˈu xavi sou uˈoxonu sosovo iouiou ˈo?
55 ✡Nenge telavusou lexe itema ne Anu itemasou utulusou tani vile ˈolu
ane, mo nenu ualasie lexe Malia xe ta vimovimou ane Iakovo ilou Iosepu
mo Saimoni xe Iudasi.
56 Mo ta vimovimou ta sema kalumo ane nenge nengeˈa taxoxolu ˈo. Ia
loxovaa la Anu munoˈu xavi sou uˈoxonu sosovo ˈo?”
57 ✡La aneˈi ilomuxu uasi. Ia Anu muavuti la muvikalaneˈi lexe, “Itema
sou palomatana ne ta tema tualasou iloˈa ta minuminu no nano no taasou
ne ilavusou itoxonu uasisi manina. Ia no tuala vaˈavaˈaxusi ne la ta mitema
itoxonu misevile.”
58 La sou Anu uˈoxonu sosovo tavuˈalo uasi xo aneˈi imuxaxu taneˈi noxou
uasi.

14

Soli Noxou Ioanesi
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

1 No voxo ane Elodesi muxolu tatananu tuala ne Xalilaia, la mulomusou
aˈalosou xaixai noxou Iesu.
2 La sou muvikalaneˈi ta mitema sou xaixai noxou lexe, “Itema ane ne
anu Ioanesi itema sou uˈulosiˈa ta mitema ane. Anu musoli mo miˈasixu ia
mumauli a mutulu ne. La sou anu xaviinu sou uˈoxonu sosovo iouiou ne.”
3-4 ✡Xo Elodesi munoˈe ou e Pilipi semau sou muˈuluxe, la sou Ioanesi
muvikalanu lexe, “Nini neˈoxonu ˈilixo ane ne, umomomo no anu lapuloto
noxou Mosesi uasi, sou nenoˈe Elodia vivine semau la neˈuluxe ne.”

✡ **13:50:** Mat 13:42; Luk 13:28 ✡ **13:54:** Ioa 7:15 ✡ **13:55:** Ioa 6:42 ✡ **13:57:** Ioa 4:44 ✡ **14:3-4:** Liv 18:16; 20:21; Luk 3:19-20

5 ✡Ioanesi muvikalanu Elodesi aloxo ne, la anu la'iaxu, la anu umasaxa
lexe uvau mo usoli. Ia u'ume noxi'a ta mitema xo ane'i mi'oxo lexe anu
itema sou palomatana vile ane.
6 Xe voxo sou isosovo sou voxo ane Elodesi nenu mivo'onu no anu muxali
la anu mu'oxonu la'ilali toxoxa'a. Ia no mine ane'i i'ani'ani la Elodia 'ilie
sema mi'unalai no nano no tani la milei no ie'i. La Elodesi muisuxu leie ne.
7 La sou anu muavuti la musakii vaikala mo muvikala lexe, "Manina
teitexi, nini nemasaxau mii ma'ia xe navikalaleli, la eni alosinesi."
8 Xe nenie miavuti la mi'unanu tane noxie lexe imasaxau Ioanesi kisou.
La sou ane'i milai mivikalanu mamie lexe, "Eni emasaxau Ioanesi kisou uai
no anu la kupapa vile une'e."
9-10 La tatananu tuala ne opo tu'umaxu manina, ia umomomo sou uxiunu
xavutalau uasi. Xo uxavutala no anu vaikala musakiinu noxie 'olu mo
muvikala lexe manina teitexi, xe uxavutala noxi'a ta tatila e mine'e no
anu la'ilali ne kalumo xo ipupuiou. La sou anu mupalusi'a ta mitema sou
'oto'oto lexe ilai no taasou navunavu mo ixotonu Ioanesi xolanu mo ino'u
kisou une'e noxie loxo ane mimasaxau ne.
11 Ane'i milai mixotonu xolanu mukalu la mimulaxu kisou no anu
lakupapa la sou mino'u mune'e sou milosie vuanga ne. La sou ane mino'u
mulai noxie nenie.
12 Xe ta molomolo noxou Ioanesi mine'e la sou mino'u vasimolu mulai
sou mi'asixu. Ane'i mi'asixu mukalu la milai mia'alou Iesu.

Iesu Mulosi'a ta Mitema 5,000 'Ani
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Ioa 6:1-14)

13 Iesu mulomusou a'alo sou Ioanesi mukalu, la Anu mutelo kokovu no
anu uaxa sou mulai no xalee tani e ta mitema se'i ixoxolu no anu uasi. Ia ta
mitema no xalexalee tuala ta tatila milomusou la mimulinu mimuamua'i
no tava'a la milai mixali.
14 Xe no mine Iesu mune'e muxali no tasi'i la mumaisi'a ta mitema
tavu'alo ita'ota'olu. La Anu tanuxa'a misevile, la sou anu mupamauline'i
ane'i ane pipiena mu'oxone'i.
15 Xe no 'olo'olovoxo manina la ta molomolo noxou mine'e mivikalanu
lexe, "Anu a'ala'alai sou aso u'una, la sou anu laixe lexe nini napalusi'a mo
ilai no tuatuala se'i 'ala'alai 'o mo ilotonuxa'a la'ilali sou i'ou. Xo nenge
texolu no xalee lia ane 'o ne ta mitema se'i ixolu no anu uasi."
16 Iesu muavuti la muvikalane'i lexe, "Uasi, ngapalusi'a ilai mamu, ngingi
menge ngakamulixa'a la'ilali mo ngalosi'a i'ou."
17 Ane'i miavuti la mivikalanu lexe, "Nexi veleti ta'uvesi xe sinana ta
tameisi ane 'o."
18 Xe Anu muavuti la muvikalane'i lexe, "Ngano'u une'e."
19 ✡La sou Iesu mupalusi'a ta mitema ne sou mixolu no lia no ia'eia'e ne.
Xe ane'i mita'olu no lia mukalu la sou anu muno'u veleti ta'uve ne ilou
sinana ta tamei ne la iou mulai teitexi no opo loxotolo sou mulemolu laixe
musuku mulai noxou Lataua no anu. La sou Anu muse'ise'inu veleti ne la
mulosi'a ta molomolo noxou sou mimila'anu noxi'a ta mitema.
20 Ane'i latala ne mi'ani'ani xo mole mi'ana'ana manina, la sou ta molo-
molo noxou Iesu mine'e mitaxusou la'ilali matomatovinu pa'upa'usou.
Ane'i mitaxusou xe mipitanu, la mitataanu no lakela mavulovexa mo
mulu'e lia tamei.
21 Itiitisi'a ta mitema e mi'ani ne mumomomo loxo 5,000. Ane itiitisi'a ta
mulusi ia ta sema xe ta molomolo ino'u itiitisi'a uasi.

✡ **14:5:** Mat 21:26 ✡ **14:19:** Mat 15:35-39; Mak 8:6-10

Iesu Mumuamua'i no Lexa
(Mak 6:45-52; Ioa 6:15-21)

22 Xe alaxu vilesisi 'o la Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou sou mitelo
no uaxa la miuli milai no xalee vile. No mine Anu mupalusi'a ta mitema
milailai.
23 ✡Xe ili'i no mine Anu mupalusi'a ta mitema milailai mukalu, la Anu
mutelai teitexi no laxa'ilu vile sou mukilaka. Xe no 'olovoxo la Anusisi
muxoxolu no laxa'ilu ne.
24 Ia no mine uaxa mulai nopaxa, la xasi mo atume toxoxa'a molu no
talaxa'a mune'e ututeletelenu uaxa ne la ulivulivusi'a.
25 No mine 'ala'alai sou lamana ukekea la Iesu mumuamua'i no lexa
loxo'u mulai noxi'a.
26 ✡Xe ta molomolo noxou mimaisou Iesu mine umuamua'i no lexa loxo'u
ia unene'e noxi'a la ane'i tane'i kalaua xo mixavutala lexe male ulee xale'a
vile ane, la ane'i miungaunga.
27 Xe Anu muavuti la mupasipaa muvikalane'i alaxu vilesisi lexe,
"Nga'ume mamu! Peki'ainge xo enisi'a!"
28 Xe Pita muavuti la muvikalanu lexe, "Tatila lexe nini manina, la
navikalaleli mo amuamua'i no lexa loxo'u, alai noxine."
29 Iesu muavuti la muvikalanu lexe, "Nane'e." La sou Pita mutaloxo
teitexi no uaxa mulu'e la mumuamua'i no lexa loxo'u mulai noxou Iesu.
30 Ia no mine anu mumaisou atume ilou xasi toxoxa'a xe mu'ume,
la musoko sou u'uo'uo ulu'elai. La sou mu'ava noxou Iesu lexe, "Tila!
nasu'ulileli."
31 ✡Alaxu vilesisi la Iesu mutolosou avolu mulai la mulapunu mutelo. La
muvikalanu lexe, "Nini loopala noxine kitu'asi, mo xavutalameni ta tamei
sou ma'i?"
32 Xe ane'i ilou mitelo no uaxa la atume ne tasiau.
33 La sou ane'i teitexi no uaxa ne mimaisou aloxo ne la mixola'u tava'a
sou milotu noxou la mivikala lexe, "Manina misevile, nini Lataua 'Olu."

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Mii Pipiena ne Xenesaleti
(Mak 6:53-56)

34 Xe ane'i milai la mixali no kupa xalee vile ne Xenesaleti.
35 Xe ta mitema no tuala ne mitongonu Iesu la misova anaxa'a mulai no
tuatuala ta tatila 'ala'alai no pa'upa'ume'a. La ta mitema mitavutavulene'i
ta mitema ane vovolea iouiou mu'oxone'i no luusi'a sou mine'ene'i noxou
Iesu.
36 ✡La mivikalanu pekia'u lexe ta mitema ane vovolea iouiou mu'oxone'i
ne ikasou tokolomou veveeni telexusi. La sou ane'i latala ane mikasou ne
mimauli.

15

Lapuloto Noxou Lataua Muuli no Anu Lapuloto Noxi'a ta Mitema
(Mak 7:1-13)

1 Alaxu vile la ta Palisaio ilo'a ta tisa sou lapuloto me'a ne Ielusalemu
mine'e noxou Iesu, la mitali'isou aloxo 'o.
2 "Tava'u loxovaa, la sou ta molomolo noxine imulinu lapuloto noxi'a ta
xaixaisinge ua, mo i'uinu avo'a ka sou i'ani ua?"
3 Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Tava'u loxovaa la sou ngingi
ngamulinu lapuloto noxou Lataua ua, ia ngemulinu noxinge 'o?

✡ **14:23:** Luk 6:12; 9:28 ✡ **14:26:** Luk 24:37 ✡ **14:31:** Mat 8:26; Mak 4:39 ✡ **14:36:** Mat 9:20-21

4 ✡Xo Lataua muvikala lexe, ‘Ngatoxone'i mamine ilee nenine.’ Mo ‘Anu
ane uleanu vaikala se'i masumasua ulai noxi'a momu ilee nenu, la itema
ne ivau usoli.’
5 Ia ngingi ngavikala lexe, itema vile uvikalane'i momu ilee nenu lexe,
‘Su'uli ma'ia ane lexe ngingi ngongou ngano'u noxilo ne anu ulai noxou
Lataua.’
6 Anu u'oxonu aloxo ne la utoxone'i momu ilee nenu uasi. Ngingi
ngepolovilenu vaivaikala noxou Lataua laaxu la ngelai nge'unanu no anu
lapuloto noxi'a ta xaixasinge.
7 La sou Aisaia itema sou palomatana muvikalasinge ne manina. Iesu
muvikala lexe, ‘Ngingi ta mitema sou kalakalavoi!’ Anu mukaukavunu
singe aloxo 'o,
8 ✡ “Ta mitema ano 'o ne i'itinu ualasilo no anaxa'asi,
ia opone'i ne muxolu va'axu noxilo manina.
9 Mo ilotu noxilo ne, ia lalotui'a ne maninasou uasi.
Xo ilosie'ixu ta mitema no anu lapuloto molu noxou Lataua uasi,
lapuloto ane molu noxi'asi.’ ”

Mimii Ane Molu no Nano no Opoo Itema La U'oxo Masua (Mak 7:14-23)

10 Xe Iesu muavuti la mu'avali'a ta mitema tavu'alo ne mine'e noxou
mukalusi la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi latala ne ngalomu laixe noxilo
mo ngalavusou laixe no anu mii ano 'o.
11 ✡Mii ma'ia ane u'una noxou itema anaxu ne ulavusou u'oxo masuanu
uasi, ia mii ma'ia ane ulaa uatu no anaxusi ane u'oxoo masuanu.”
12 La sou ta molomolo noxou mine'e mitali'isou lexe, “Nini nelavusou
lexe ta Palisaio milomusou vaikala noxine la opone'i tu'umaxu uasi?”
13 Anu mukoline'i aloxo 'o, “Lexe ovuovu ane Mamilo teitexi no opo
loxotolo utounu uasi, la anu uluvusou ilou uliuli'u.
14 ✡Ngaxavutala noxi'a ta mitema aloxo ne uasi, ane'i loxo ta mitema ie'i
seleveenu iulaxune'i ta menexi'a. Ia lexe itema e iou seleveenu ulaxunu
itema iou seleveenu kalumo, la ane'i ilou ilapau ulu'elai no taxa ukei.”
15 Xe Pita muavuti la muvikala lexe, “Nalulusou vaikala latilovo ne
noxixe.”
16 Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, “Loxovaa ngingi kalumo ngala-
mana uasi?
17 Ngingi ngelavusou lexe mii ma'ia e u'una noxou itema anaxu ne ulai
uai no nano no opoonusi ka ulaa uatu la ulai no ale.
18 Ia mii ma'ia muxolu no nano noxou itema tanu, ia ulaa uatusi ane
u'oxoo masuanu itema ne.
19 Xo no nano no tanu itema ne 'ili'ilixo loxo xavutala masumasua, mo
'ilixo sou vote'i, mo pakali, mo uvau itema usoli, mo 'ilixo ane mulu ulai
noxie sema mitaula'i, xe sema ilai noxou mulu mutaula'i, xe 'ilixo sou
ikalavoisi'a ta mitema la itulusi'a no anu vaivaikala, mo uvikalasi'a ta
mitema masumasua.
20 La sou mimii e u'oxo masuanu itema ane. Ia ane itema u'uinu avolu
uasi ia u'ani ne u'oxonu masuanu itema ne uasi.”

Sema sie Kenani Mimuxaxu Tane Noxou Iesu (Mak 7:24-30)

21 Xe Iesu muavuti la musuku no tuala e mune'e muxolu no anu ne, sou
mulai no xalee lia tila ne Taia xe Saidoni.

✡ **15:4:** Mul 20:12; 21:17; Lap 5:16 ✡ **15:8:** Ais 29:13 ✡ **15:11:** Mat 12:34 ✡ **15:14:** Luk 6:39; Rom 2:19

22 La sema Kenani vile e mixoxolu no xalenu lia ne mineʼe la miʼava
noxou lexe, “Tila Deviti ʼOlu, tanenixo! Xo ʼalixeni sema ne uleenu masua
vile muxolu noxie la muʼoxoo masuane manina.”
23 La Iesu ukolinu vaikalaie vile uasi. La sou ta molomolo noxou mineʼe
la mivikalanu lexe, “Sema ʼo ane a iʼavaʼava xe imulimulinengesi ʼo, la sou
nakusaie mo ilai.”
24 ✡La sou Anu mukolineʼi lexe, “Lataua mupalusilo eneʼe sou akamu-
lineʼi ta Isilaeli e loxo ta sipsip ane milai mixolu mixovulaulau. Ia eni eneʼe
sou akamulineʼi aneʼi ane ta Isilaeli uasi. Uasi.”
25 Ia sema ne mineʼe la mixolaʼu tavaʼe voʼuxu muluʼelai no talaxu Iesu
la mivikalanu lexe, “Tila, nasuʼulileli.”
26 Anu muavuti la muvikalane aloxo ʼo, “Anu laixe sou talosiʼa ta aʼaa ta
molomolo laʼilalixaʼa uasi.”
27 Xe ane miavuti la mikolinu vaikalau lexe, “Tila, vaikala noxine ne
manina, ia ta aʼaa ne laʼilali utuʼutuxu ulapalapau noxou tatananeʼi no luu
la aneʼi inoʼu sou iʼou.”
28 La sou Iesu muvikalane lexe, “Nini sema ʼo ne muxamuxaxu taneni
mutila musuku. La sou mii maʼia nini nemasaxau ne anu uxali aloxo nini
nemasaxau ne.” La sou no anu aso iou anesi la ʼilie mimauli.

Iesu Mupamaulineʼi ta Mitema Tavuʼalo

29 Ioxe Iesu muvula la mulutu mulai no luaki ne Xalilaia paʼumolu la
mutelai muxolu no laxaʼilu vile.
30 Ia ta mitema tavuʼalo mineʼe noxou. Aneʼi mineʼe la mitavuleneʼi
ta mitema tavaʼa ilou avoʼa musoisoli, mo aneʼi ane ieʼi seleveenu, mo
tavaʼa mukilikalu, mo aneʼi ane ivivikala uasi xe aneʼi ane vovolea iouiou
muʼoxoneʼi la mineʼe misuʼa laʼoluxaʼa no tavaʼu la Anu mupamaulineʼi.
31 ✡Xe ta mitema mimaisou la mikuluke manina. Xo mimaisiʼa aneʼi ane
ivivikala uasi mivikala mo aneʼi ane imuamuaʼi uasi, mimuamuaʼi xe aneʼi
ane ieʼi seleveenu mimalei, la miʼitinu Lataua noxiʼa ta Isilaeli.

Iesu Mulosiʼa ta Mitema 4,000 ʼAni
(Mak 8:1-10)

32 ✡Xe Iesu muʼavaliʼa ta molomolo noxou mineʼe noxou la muvikalaneʼi
aloxo ʼo, “Eni talelixaʼa ta mitema ʼo misevile xo mineʼe mixolu noxilo ʼo
voxo tatalu mukalu, ia xaʼa mii loxo ʼo sou iʼou uasi. La eni amasaxa lexe
apalusiʼa ilivu ilai no tuatualasiʼa uasi xo loxo ʼo io ilai la ilapalapau no
voteʼi.”
33 Ta molomolo noxou miavuti la mikolinu aloxo ʼo, “La sou nenge
taxalisou veleti neʼei sou umomomosiʼa ta mitema latala ʼo? Nenge texolu
ʼo ne no xalee tani vitanisi ano ʼo.”
34 Xe Anu muavuti la mutaliʼisiʼa lexe, “Xo ngingi veleti taʼei e ngenonoʼu
ne?” Aneʼi mikolinu lexe, “Muxatele tameisi xe ta sinana ta kitukituʼa
tavuʼalo uasi.”
35 Anu muavuti la muvikalaneʼi ta mitema tavuʼalo sou mixolu no lia.
36 Aneʼi mixolu no lia mukalu la Anu munoʼu veleti muxatele tamei
xe ta sinana moso ne, sou muvikala laixe noxou Momu. Xe mukalu la
museʼiseʼinu la mulosiʼa ta molomolo noxou sou mimilaʼanu noxiʼa ta
mitema.
37 Ta mitema miʼaniʼani xo mole miʼanaʼana manina. Xe iliʼi, la sou
ta molomolo noxou minoʼu lakela muxatele tamei la mitaataa laʼilali
paʼupaʼusou no anu.

✡ **15:24:** Mat 10:6 ✡ **15:31:** Mak 7:37 ✡ **15:32:** Mat 14:14

38 Ta mitema e miˈani ne itiitisiˈa muxali loxo 4,000. Ane ne itiitisiˈa ta
mulusi ia ta sema iloˈa ta molomolo uasi.
39 Xe iliˈi no mine Iesu mupalusiˈa ta mitema milailai mukalu la sou Anu
mutelo no anu uaxa sou mulai no xalee lia ne Maxatani.

16

Ta Palisaio Mivikalanu Iesu sou Lexe Uˈoxonu Sosovo Vile
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 ✡Xe ta Palisaio iloˈa ta Sadokaio mineˈe noxou Iesu la iˈoxo lexe itovo
lexe italiˈisou, la mivikalanu lexe uˈoxonu sosovo vile mo aneˈi imaisou lexe
Anu molu noxou Lataua.
2 Anu muavuti la mukolineˈi aloxo ˈo, “ ‘No mine aso uˈuna xe ngingi
ngamaisou loxotolo lauolaouinu,’ la ngingi ngaˈoxo lexe, ‘Neˈiela la voxo
vile laixe la.’
3 Xe no kakao la ngamaisou loxotolo lauolauoinu ia tamuxala utomu
la ngingi ngavikala lexe, ‘Maasi la nenge laˈiua usili.’ Ngingi ngelavusou
sosovo seˈi teitexi no loxotolo, musosovosou mii maˈia. Ia ngingi ngalavu-
sou mii maˈia ane uxali vaimomo ˈo uasi.
4 ✡Ngingi ta mitema ta masumasua mo ta mitemasou ngaˈoxoˈoxonu
ˈiliˈilixo sou voteˈi. Ngingi ngamasaxa lexe ngamaisou sosovo vile ia
umomomo sou ngamaisou vile uasisi manina, sosovo vilesisi ane noxou
Iona nesi.” Xe Iesu muˈumesiˈa la mixoxolu ne ia Anu mulai.

Iesu Mupeletotosiˈa ta Molomolo Noxou no Anu Isi Noxiˈa ta Palisaio Xe ta Sadokaio
(Mak 8:14-21)

5 Xe no mine Iesu iloˈa ta molomolou mixisaˈi milai no kupa xalee vile, la
ta molomolo noxou Iesu taneˈi vulusi la inoˈu xaˈa veleti uasi.
6 ✡La Iesu muvikalaneˈi lexe, “Ngasaxilaˈinge laixe no anu isi (ˈilixo)
noxiˈa ta Palisaio mo ta Sadokaio.”
7 Aneˈi milomu sou aloxo ne la mivikalaneˈi ngatongatoˈo lexe, “Anu
muvikalanenge aloxo ne xo nenge tanoˈu nenge veleti uasi.”
8 Aneˈi milai la ialimolosou vaikala ne, la Anu mulavu. La sou mutaliˈisiˈa
aloxo ˈo, “Tavaˈu loxovaa la ngingi ngevikala ngatongatoˈo lexe ngingi
nganoˈu nenge veleti uasi? Ngingi ngamuxaxu tangengi uasi?
9 ✡Loxovaa, ngingi ngalavusou uao? Mo ngaxavutalanu uasi? No voxo
ane eni eseˈiseˈinu veleti taˈuve ilou sinana ta tamei xaˈa ta mitema (5,000)
itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei mo itemaxu mavulovexa taˈuve,
la ngetaanu paˈupaˈusou lakela sou taˈei?
10 ✡Mo no voxo ane eni eseˈiseˈinu veleti muxatele tamei xaˈa ta mitema
(4,000) itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei, la ngetaanu paˈupaˈusou
lakela taˈei?
11 La sou ngingi nganava e ngalavu sou uao ˈo? Eni alelemolu veleti uasi,
ia eni avivikala ngengi lexe ngasaxilaˈinge laixe no anu isi noxiˈa ta Palisaio
iloˈa ta Sadokaio.”
12 Aneˈi milomu sou la sou milamana lexe anu ulelemolu isi e imulaxu no
anu veleti sou uˈoxoo usoxo uasi. Ia Anu mupeletotosiˈa, so lexe isaxilaˈa
laixe no anu ˈilixo noxiˈa ta Palisaio iloˈa ta Sadokaio. Xo ilosoieˈi no anu
ˈilixo noxiˈa.

✡ **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16 ✡ **16:4:** Mat 12:39; Luk 11:29 ✡ **16:6:** Luk 12:1 ✡ **16:9:** Mat 14:17-21 ✡ **16:10:** Mat 15:34-38

Palapala'alixu Noxou Pita
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Xe ili'i no mine Iesu ilo'a ta molomolo mixali no xalee ne Kaisalia
Pilipai, la Anu mutali'isi'a ta molomolo noxou aloxo 'o. "Ta mitema
mimaisou Itema 'Olu la mi'oxo lexe 'ena'ei."
14 ✡Ane'i miavuti la mikolinu lexe, "Se'i mivikala lexe nini Ioanesi itema
sou u'ulosi'a ta mitema mose'i ivikala lexe nini Eliasi, mose'i la ivikala lexe
nini Elemia, xe se'i ivikala lexe nini vile noxi'a ta mitema sou palomatana."
15 Xe Anu muavuti la mutali'i vaxa noxi'a lexe, "Ia ngingi la ngingi
ngavikala lexe eni 'ena'ei?"
16 ✡Xe Saimoni Pita muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Nini Kalisito, Lataua
umauli utotomu 'Olu."
17 ✡Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Saimoni, Ioanesi 'olu nini
na'osa. Xo itema vile upala'alixu noxine uasi, Mamilo anu uxolu teitexi no
opo loxotolo, Anusisi ane mupala'alixu noxine ne.
18 ✡Mo eni avikalaneni manina aloxo. Nini Pita, mo teitexi no anu lavo'o
ne la eni atulusou taasou lalotu noxilo. La umomomo sou xavi no anu soli
u'una no nano no anu aitengaxu lalotu ne uasi.
19 ✡Mo eni alosine lakii sou aitenga sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi
no opo loxotolo. Mii ma'ia nini nasakiinu no lia 'o la Lataua usakiinu teitexi
kalumo. Xe mii ma'ia nini nalulusou no lia 'o la Lataua ululusou teitexi
kalumo."
20 Xe muavuti la mupela'a ta molomolo noxou lexe umomomo sou
ia'aloxu noxou evile lexe anu Kalisito uasi.

Iesu Mutotokala sou Solixu
(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

21 Ioxe, no voxo ane ne la Iesu musolonu vaivaikala noxou sou mupela'a
ta molomolo noxou lexe, anu laixe lexe Anu ulai ne Ielusalemu. Mo
utavulenu tu'utu'umaxu tavu'alo no avo'a ta tatila sou lalotu ilo'a ta aili'i,
xe ta tisa sou lapuloto. Mo ivau usoli la i'asixu uai voxo tamei, xe no anu
voxo tatalusou la Anu utulu.
22 Xe Pita muavuti la mutila'u Iesu la mulailixu va'axu sou mulavixu. La
muvikalanu lexe, "Tila umomomo sou mimii ane ne uxali noxine mamu."
23 Iesu muxiu la muvikalanu Pita aloxo 'o, "Satani naxexesilo! Natalu-
taluxu vote'i silo uasi. Xavutala e muxolu noxine ne, nini namulinu masaxa
noxou Lataua uasi, nemulinu xavutala noxi'a ta mitemasi."
24 ✡Xe Iesu muavuti la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Lexe
'ei ane umasaxa lexe umulileli la anu umulinu masaxa noxou uasi, ia une'e
mo utavulenu ovu valautu loxo eni etavulenu 'o mo umulileli, mo usoli loxo
eni asoli no ovu valautu.
25 ✡Xo itema ane tanuxu maulixu ne, ili'i la uxovulaunu. Ia itema ane
tanuxu maulixu uasi, ia uitalonu maulixu silo ne ili'i la uxali sou mauli.
26 ✡Ia lexe itema vile uno'u mimii latala sou lia 'o ukalusi, xe uxovulaunu
uleenu, la sou mimii sou lialia ane anu muno'u ne usu'ulinu a loxovaa?
Male uasi. Mo mii ma'ia ane sou anu ulotonu uleenu no anu sou ulivulixu.
27 ✡Xo Itema 'Olu ulivu une'e la une'e no anu xavi noxou Momu, ilo'a
ta angelo noxou. Mo ulosi'a ta mitema ulusou 'ili'ilixo ma'ia ane ane'i
mi'oxo'oxonu.

✡ **16:14:** Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 ✡ **16:16:** Ioa 6:69 ✡ **16:17:** Xal 1:15-16 ✡ **16:18:** Ioa 1:42; Ep 2:20 ✡ **16:19:** Mat 18:18; Ioa 20:23 ✡ **16:24:** Mat 10:38; Luk 14:27 ✡ **16:25:** Mat 10:39; Luk 17:33; Ioa 12:25 ✡ **16:26:** Mat 4:8-9 ✡ **16:27:** Lex 62:12; Xav 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Pal 22:12

28 La sou eni avikalangengi manina musuku lexe, se'i noxinge e itulutulu
no taingengi 'o isoli uasi ixoxolu mo imaisou Itema 'Olu ulivu une'e no anu
xavi mo saxisaxila'u noxou."

17

Iesu Vasimolu Muxali Iou Vilemo
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 Ioxe ilo'a mixoxolu xe voxo muxatele vile mukalu, la sou anu Iesu
muno'a Pita ilou Iakovo xe Ioanesi e Iakovo vimou la muulaxune'i sou ilo'a
milai mitelai no laxa'ilu vile teitexi manina mole ane'isisi milai mixoxolu
ne.
2 ✡Ilo'a mixoxolusi xe mimalei loxo 'o la Iesu vasimolu ne muxiu mo
muxali iou vilemo manina. Iou ne muxali loxo aso, mo tokolomou ne
muxali iou vilemo mo muxali lamanaxu xe mulamilami loxo 'o.
3 Xe mimalei loxo 'o la Eliasi ilou Mosesi mipaa mixali mitulu no pa'umolu
Iesu la ilo'a mivivikala.
4 Pita muavuti la muvikala vaxa noxou Iesu aloxo 'o, "Tila anu laixe xo
nexi kalumo a taxoxolu 'o. La sou lexe nini namasaxa la nexi ta'alaxu tani
alelaxu tatalu. Nini sine vile, Mosesi sou vile xe Eliasi sou vile."
5 ✡No mine Pita uao uvivikala 'o, ia tamuxala vile lamanaxu misevile
mune'e la mukupone'i mukalusi. La vaikala vile mupaa no nano no anu
tamuxala ne la muvikala aloxo 'o, "Eni 'alixeni ano, amasaxau misevile.
Ngalomuxu vaivaikalau."
6 Xe no mine ane'i milomusou vaivaikala aloxo ne la mi'ume la misusunu
ie'i mulu'elai no lia.
7 Ia Iesu mune'e la mukasi vaxa noxi'a la muvikalane'i lexe, "Nga'ume
mamu, ngatulu."
8 Xe alaxu vilesisi 'o, la ane'i mimamalei, la imaisou evile uasi, Iesu
anusisi a ututulu.
9 Ioxe ilo'a miavuti sou misuku teitexi no laxa'ilu ne sou ilivu ilu'e, la Iesu
mutalosi'a lexe, "Mimii e ngemaisou 'o, umomomo sou nga'aloxu noxou
evile uasi ulai uxali no voxo ane Itema 'Olu utulu no lulusou."
10 ✡Xe ane'i miavuti la mitali'isou lexe, "Ia loxovaa, la sou ta tisa sou
lapuloto mivikala lexe Eliasi anu uxali tei?"
11 Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Vaikala ne anu manina, Eliasi
ne anu uxali tei sou ulalaxine'i ta mitema ukalusi.
12 ✡Ia eni avikalangengi aloxo 'o, Eliasi ne mune'e ia ta mitema ne itoxonu
uasi, la mikalusou masaxa noxi'a sou mi'oxonu 'ili'ilixo se'i mulai noxou.
Anu iou vilesisi aloxo ne la Itema 'Olu uno'u tu'umaxu no avo'a ta mitema."
13 ✡La sou ane'i ta molomolo noxou milavusou lexe Anu mulelemolu
Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema ane.

Molomolo Vile Uleenu Masua Muxolu Noxou La Iesu Mupamaulinu
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

14 Ilo'a milu'e xe mixali no lia noxi'a ane'i latala la itema vile mune'e la
mixola'u tava'u vo'uxu mulu'e no tava'u Iesu la muvikala aloxo 'o.
15 "Tila, tanenixu 'alixe mulu, xo uleenu masua muxolu noxou la mu'oxo
masuanu manina. No mine u'oxonu la voxo mose'i ne uleanu u'una no
navu xe uleanu ulu'e no lexa.
16 Eni eno'u mune'e noxi'a ta molomolo noxine lexe ipamaulinu la ane'i
imomomo uasi."

✡ **17:2:** 2Pi 1:16-18 ✡ **17:5:** Lap 18:15; Lex 2:7; Ais 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22 ✡ **17:10:** Mal 4:5 ✡ **17:12:** Mat 11:14 ✡ **17:13:** Luk 1:17

17 Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sou
ngamuxaxu tangengi noxou Lataua uasi! Tauu ie ta'ei exolu noxinge 'o?
Mo alaxu ta'ei ane sou eni atavulenu tu'utu'umaxu noxinge? Ngano'u
molomolo ne une'e noxilo.”
18 Xe Iesu muavuti la mulavixu uleenu masua la muxexesou molomolo
ne, la anu laixenu alaxu vilasisi.
19 ✡Xe ta molomolo milutu milai noxou Iesu la mitali'isou se'isisi aloxo 'o,
“Tava'u loxovaa la sou nexi tamomomo sou takusau uleenu masua ne ua?”
20 ✡Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Xo loopala noxine ne kituasi, eni avikalan-
gengi manina aloxo, lexe loopala noxine ne kitu'a loxo ovu masitati ngiaxu
la ngingi ngamomomo sou ngavikalanu laxa'ilu vile lexe, nasuku mo nalai,
la laxa'ilu ne ulomuxenesi.” Mii vile pekia'u noxinge uasi.
21 (Ia mimii uxali no anu mii vile uasi, no anu 'ilixo sou pelemu xe
lakilakasi.)

Iesu Mua'aloxu Soli Noxou La
(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

22 ✡Xe no voxo ane ane'i mipita ne Xalilaia la Iesu muvikalane'i aloxo
'o, “Ulai ili'i la ta mitema i'italonu Itema 'Olu no avo'a ta mitema sou ivau
usoli.
23 Ane'i ivau usoli la uai no nano no lulu xe voxo tatalusou la Anu utulu
umauli la.” Xe ta molomolo noxou milomusou aloxo ne, la ane'i tane'i
kalaua xe tane'i mutama.

Iesu Muleanu Lamoli Mulai sou Lalotu

24 ✡Iesu ilo'a ta molomolo noxou mixali ne Kapenaumu xe ili'i la
ta mitema sou itaxusou lamoli sou lalotu mune'e mitali'isou Pita lexe,
“Loxovaa, Tisa noxinge uleanu lamoli no anu tani sou lalotu kalumo?”
25 Xe Pita muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Ani Anu uleanu kalumo.” Ia no
mine Pita mu'unalai no nano no tani la Iesu mutali'isou aloxo 'o, “Saimoni
nini nexavutala a loxovaa? Ta tatananu lialia 'o, no mine itaxusou lamoli
la ino'u noxi'a ta 'ili'ili'a kalumo, uasi, ino'u noxi'a ane'i va'axusi?”
26 Xe Pita muavuti la mukolinu lexe “Ani ane'i ino'u noxi'a va'axusi.” Iesu
muvikala Pita lexe, “Ta 'ili'ili'a ne ane'i itaxusou lamoli noxi'a uasi.”
27 La sou Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Xo loxo 'o io nenge ta'oxonu opone'i
masuainge. La sou nalai no luaki mo naleanu xalolo xe sinana ane u'ala
tei xe nalapu utelo la namalei no nano no anaxu. La sou namaisou lamoli
itiitisou mumomomo noxinge nengei, la sou nalai nalosi'a.”

18

'Ei Anu Tila no Anu Saxisaxila'u Noxou Lataua Teitexi no Opo Loxotolo
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 ✡No anu voxo ane ne la ta molomolo noxou Iesu mine'e noxou la
mitali'isou lexe, “'Ei anu mutila no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi
no opo loxotolo?”
2 Xe Iesu muavuti la mu'avalou molomolo kitu'a vile mune'e la mitulusou
no taine'i.
3 ✡La muvikalane'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina aloxo 'o, lexe
ngingi ngaxiu mo ngaxali loxo ta molomolo ta kitukitu'a uasi la umomomo
sou nga'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo
uasisi manina.

✡ **17:19:** Mat 10:1 ✡ **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1Ko 13:2 ✡ **17:22:** Mat 16:21
✡ **17:24:** Mul 30:13; 38:26 ✡ **18:1:** Luk 22:24 ✡ **18:3:** Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17

4 La sou lexe 'ei ane utaloxolixu loxo molomolo kitu'a 'o la anu utila no
anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.
5 ✡Mo 'ei ane u'osa sou usu'ulinu molomolo kitu'a vile no ualasilo aloxo
'o xo anu muxavutalaleli, la anu mu'oxonu noxilo.
6 Ia lexe itema vile uolexu vile noxi'a ta molomolo e mimuxaxu tane'i
noxilo ne isusu no anu 'ilixo masua vile, la anu laixe lexe isakii lavo'o
kulu vile toxoxa'a no xolanu mo ileanu ulu'elai no lautu no luaki lixinu
mo u'uo'uo.
7 La sou ngingi ta mitema no lialia 'o ngasaxilainge laixe no anu
tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge, xo mimii tavu'alo sou lialia 'o
u'oxone'i la ilapau la i'una no anu susu. Anu susu ne uxali aloxo ne.
8 ✡Ia lexe avone vile ilou tava'ine vile ususulixene, la naxotosou uxexee
mo nasu'anu. Anu laixe lexe na'unalai no nano no anu tuala sou mauli no
'a tava'ine vilesisi xe avone vilesisi. Loxo 'o io avone ta tamei xe tava'ine ta
tamei uxolu la ileaneni ulu'elai no anu navu e ukakaa utotomu mo kaluxu
uasisi manina.
9 Mo lexe ieni vile ususulixene la naluvunu uxexee mo nasu'anu. Anu
laixe lexe nini na'unalai no tuala sou mauli no ieni vilesisi. Loxo 'o io ieni ta
tamei uxolu la ileaneni ulu'elai no anu navu e ukakaa utotomu mo kaluxu
uasisi manina."

Vaikala Latilovo sou Sipsip Tatananu Muxovulaunu (Luk 15:3-7)

10 ✡Iesu musolonu vaivaikala noxou la muvikala la aloxo 'o, "Ngasaxi-
lainge laixe, loxo 'o io ngamaisi'a ta molomolo loxo 'o, loxo ta mii vitanisi.
Uasi. Eni avikalangengi lexe teitexi no opo loxotolo ne ta angelo noxi'a
ilavusou imaisou Mamilo iou utotomu teitexi no opo loxotolo.
11 ✡ 'La sou Itema 'Olu mulivunoxa'a ane'i ane mixovulaune'i mine'e sou
mupamauline'i.'
12 Mo lexe itema vile usaxila'a ta sipsip itemaxu ta'uve ia uxovulaunu vile
la, ngingi ngexavutala a loxovaa? Umomomo sou anu uitalone'i ta sipsip
mavulovexa muxatele tami'a mo muxatele tami'a ne ixoxolu no laxa'ilu ne
ia anu ulai sou ukamulinu ane muxovulaunu ne o? Ani.
13 La sou eni avikalangengi manina aloxo 'o, no mine anu uxalisou sipsip
vilesisi e muxovulaunu ne la anu u'osa manina. 'Osa sou sipsip vilesisi ne
utila noxi'a ta sipsip mavulovexa muxatele tami'a mo muxatele tami'a 'ole.
14 Anu iou vilesisi aloxo Maminge uxolu teitexi no opo loxotolo umasaxa
lexe vile noxi'a ta molomolo ta kitukitu'a ne isusu ilai va'axu uasi."

'Ilixo sou Namomosou Vivine Mususu (Luk 17:3-4)

15 ✡Iesu muavuti la musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o, "Lexe
vivine vile u'oxo masuaneni, la nini nalai noxou mo ngingisisi ngongou
ngamomosou. Lexe anu ulomuxene la nini nelivunoxu.
16 ✡Ia lexe anu ulomuxene uasi, la nalai nano'u itema vile xe uasi la ta
tamei la ine'e sou imomosou. Aloxo ne mo sou no anaxa'a ta mitema ta
tamei xe tatalu la imomomo sou ivalaxu vaikala.
17 Ia lexe anu ulomuxa'a ta mitema ne uasi, la nalai nano'a ane'i no anu
lalotu ine'e imomo sou. Ia lexe anu ulomuxa'a ta mitema sou lalotu la ne
uasi, la ane'i ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi mo loxo itemasou uno'u
lamoli noxi'a ta mitema.

✡ **18:5:** Mat 10:40; Luk 10:16; Ioa 13:20 ✡ **18:8:** Mat 5:29-30 ✡ **18:10:** Eva 1:14 ✡ **18:11:** Luk 19:10 ✡ **18:15:** Luk 17:3; Xal 6:1 ✡ **18:16:** Lap 19:15; Ioa 8:17

18 ✡Eni avikalangengi manina lexe, mii ma'ia ane ngingi ngasakiinu no lia
'o, la anu usakii teitexi no opo loxotolo. Xe mii ma'ia ane ngingi ngalulusou
no lia 'o, la Anu ululusou teitexi no opo loxotolo.
19 ✡Mo eni avikalangengi la aloxo 'o, lexe ta mitema ta tamei noxinge no
lia 'o imasaxau mii vile mo opone'i vilesisi no anu xe ilingau la Mamilo
uxolu teitexi no opo loxotolo Anu ulosi'asi.
20 Xo ta mitema ta tamei xe tatalu ipita no anu ualasilo la eni kalumo a
axolu no taine'i.”

Vaikala Latilovo sou Itema sou Xaixai Tanuxu Menexu Uasi

21 Xe no voxo ane ne la Pita mune'e noxou Iesu, la mutali'isou aloxo
'o, “Tila, alaxu ta'ei eni alulusou susu noxou vivilo vile mu'oxonu mune'e
noxilo? Alaxu muxatele tamei?”
22 ✡Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Eni avikalaneni aloxo 'o, lexe nini
namasaxa nalulusou susu noxou vivine, la nalulusou alaxu muxatele tamei
uasi. Nini nalulusou alaxu mavulovexa muxatele tamei alaxu muxatele
tamei (70 x 7).
23 La sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne anu aloxo
tatananu tuala vile mune'e sou uno'u lakolisou mii ma'ia ane anu mulosi'a
ta mitema sou xaixai noxou.
24 No mine anu musokou sou mumomomo sou la itema e muno'u (10,000
taranito) ia ukolinu uasi mune'e noxou.
25 Ia anu itema ne umomomo sou ukolinu lamoli ne uasi. La sou tila
noxou itema ne muavuti la muvikala lexe, ngano'a ilee semau mo ta 'olu
xe ta miumiu ukalusi ne mo ngasovane'i, la sou lamolisi'a une'e ukolinu
lamoli noxilo.
26 Ioxe itemasou xaixai ne mulomu sou vaikala ne la mulapau mulu'elai
muxola'u tava'u vo'uxu no tava'u tatananu tuala ne la mukatunu lexe, ‘Nini
tanenixo mo nalosilo voxo se'i la, la sou eni akolinu lamoli ne ukalusi.’
27 Tila noxou itemasou xaixai ne mumaisou aloxo ne la anu tanuxu.
La sou anu muavuti la muvikalanu lexe, umomomo sou nakolinu uasi la
mupalusou mulai.
28 Ioxe itema ne mulai no ale la mumaisou menexu vile e muno'u lamoli
se'i (100 Denalia) noxou ia ukolinu uasi la mukasi noxou la mukapilaxu
pekia'u la muvikalanu lexe, ‘Nini napalea nakolinu lamoli noxilo.’
29 La sou itema ne menexu muavuti la mulapau mulu'elai la muxola'u
tava'u vo'uxu no lia la mukatunu la muvikalanu lexe, ‘Nini tanenixo mo
nalosilo voxo se'i la, la sou eni akolinu.’
30 Ia itema ne ulomuxu menexu ne uasi, la mulai mumuxaxu menexu ne
no taasou navunavu umomomo anu ukolinu lamoli noxou.
31 No mine ta menexu mimaisou 'ilixo e menexi'a mu'oxonu ne la opone'i
tu'umaxu manina. Xe miavuti la milai mia'aloxu noxou tilasi'a.
32 Tatila noxou itema ne mulomusou aloxo ne la mu'avalou itema ne
mu'una la muvikalanu lexe, ‘Nini itema sou xaixai masua. Tei la nini
netama noxilo la eni e'oxonu 'ilixo laixe noxine la nakolinu lamoli toxoxa'a
noxilo uasi.
33 Loxovaa la nini tanenixu menexine ne loxo eni e'oxonu noxine ne ua.’
34 ✡La sou tila noxou ne lai'axu la sou mulai mumulaxu no taasou
navunavu ulai uxali no mine anu ukolinu lamoli ne ukalusi.

✡ **18:18:** Mat 16:19; Ioa 20:23 ✡ **18:19:** Mak 11:24; Ioa 15:7 ✡ **18:22:** Luk 17:4 ✡ **18:34:** Mat 5:25-26

35 ✡La sou mamilo uxolu teitexi no opo loxotolo u'oxonu 'ilixo iou vilesisi
aloxo ne noxinge. Lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu susu noxi'a tavivinge
no nano no opongengi manina."

19

Iesu Muvivikala no Anu 'Ilixo sou Itema Usu'ane Semau
(Mak 10:1-12)

1 Iesu muvivikalane'i aloxo ne xe mukalu, la Anu musuku no xalee lia tila
ne Xalilaia la muxisa'isou lexa ne Ioridani mulaia xalee vile no xalee lia tila
ne Iutaia.
2 La ta mitema tavu'alo mimulinu mine la Anu mupamauline'i.
3 Ioxe ta Palisaio se'i mine'e noxou sou lexe itovonu. Mine'e mixali noxou
la mitali'isou lexe, "Itema vile umasaxa lexe usu'ane semau no anu masaxa
noxou, la loxovaa, 'ilixo ane ne mumomomo no anu lapuloto noxinge?"
4 ✡Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Loxovaa ngingi ngamaisou uai
no nano no anu vaikala noxou Lataua uasi? Lexe tatei manina no voxo
ane Lataua musokou mukoinu mimii latala, la Anu mukoine'i ta mitema
kalumo. La mukoine'i ta mulu xe ta sema.
5 ✡Mo muvikala lexe, tava'u aloxo ne la sou mulu u'umesi'a momu ilee
nenu la ulai ilee semau ipita la ixali vasime'a vilesisi.
6 La ane'i ixali ta tamei la ua 'a, ia ixali vilesisi. Aloxo ne la sou mii ma'ia
Lataua mupitanu muxali vilesisi ne umomomo sou itema vile ukalipalanu
uasi."
7 ✡Ane'i milomusou aloxo ne la mivikala lexe, "Ia Mosesi muvikala lexe
itema vile umasaxa lexe uxotonu taula'i noxi'a ilee semau la anu molu
ukaukavu ulai noxie la sou upalusie ilai."
8 La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Xo ngingi opongengi pekia'u la sou
Mosesi mupelemasaxangengi sou ngaxotonu taula'ingenge ngongi'a ta
semasemamengi. Ia tatei manina no mine Lataua musokou mukoinu mimii
latala uasi.
9 ✡La sou eni avikalangengi aloxo 'o, lexe mulu vile ukusaie semau no
anu masaxa noxou ia i'oxonu susu vile uasi, ia ulai u'uluxe sama vile la, la
anu mu'oxonu 'ilixo sou vote'i."
10 Ta molomolo noxou Iesu milomusou aloxo ne la mivikalanu Iesu aloxo
'o, "Xo 'ili'ilixo aloxo ne uxali noxi'a mulu ilee semau, la sou anu laixe lexe
ta mulu itaula'i uasi."
11 Ioxe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Umomomo sou ta mitema
tavu'alo imulinu vaikala ane ne uasi. Ia ane'i ane Lataua mulosi'a xavi sou
itaula'i uasisi imulinu.
12 Ta mulu mose'i ilavusou itaula'i uasi. Xo se'i ne no mine ta neni'a
mivo'one'i la vasime'a uxolu uasi xe se'i ne ta mitema mipalane'i. Xe se'i
ne, ane'i me'a imasaxa lexe itaula'i uasi, ia ixolu aloxo ne sou i'oxonu xaixai
no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. La sou 'ei ane
umasaxa lexe uno'u vaikala ane 'o la anu uno'u."

Iesu Mualusi'a ta Molomolo
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 No voxo ane ne la ta mitema mino'a ta molomolo mine'e noxou Iesu
sou lexe Anu umulaxu avolu no kisi'a xe ukilakasi'a. Ia ta molomolo noxou
miavuti la mikusai'a ta mitema ne.

✡ **18:35:** Mat 6:15; Mak 11:25; Ep 4:32; Kol 3:13 ✡ **19:4:** Tav 1:27; 5:2 ✡ **19:5:** Tav 2:24; Ep 5:31
✡ **19:7:** Lap 24:1-4; Mat 5:31 ✡ **19:9:** Mat 5:32; 1Ko 7:10-11

14 ✡Xe Iesu muavuti la muvikalane'i lexe, “Iengi uvaxai'a ta molomolo ne
si mo ine'e noxilo. Xo saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo anu
noxi'a ta molomolo aloxo ne.”
15 Anu mumulaxu avolu no kisi'a sou mukilakasi'a mukalu la Anu
musuku sou mulai.

Maulu Vile sou Lavuluti Ilou Iesu Mivivikala
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Xe Iesu mulai la itema vile mune'e noxou la mutali'isou lexe, “Tisa, eni
a'oxonu 'ilixo ma'ia ulapu la sou ano'u mauli ane kaluxu uasi no anu?”
17 ✡Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Tava'u loxovaa la sou nini
netali'isilo no anu 'ilixo mulapu 'o? Lataua anusisi Anu mulapu, ia lexe
nini namasaxa sou nano'u mauli ane kaluxu uasi, la namulinu lapuloto
noxou Lataua.”
18 ✡Xe itema ne muavuti la mutali'i mulivu noxou Iesu lexe, “Lapuloto
ma'ia?” La sou Iesu muvikalanu lexe, “Lapuloto ne aloxo 'o, ‘Navau itema
vile usoli mamu mo na'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i mamu mo napakali mamu
xe nakalavoi sou itema vile vitanisi mamu.’
19 ✡Mo natoxone'i mamine ilee nenine xe tanenixa'a ta mitema va'axu
loxo nini tanenixene.”
20 Xe anu maulu ne muavuti la mukolinu Iesu aloxo 'o, “Lapuloto ne eni
emulinu mukalusi, ia mii ma'ia ane eni pa'usilo no anu?”
21 Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Lexe nini namasaxa naxali
itema mulapu manina la nalai mo nasovanu mimemimeni mo ta mitema
ilotonu. Xe lamolisou la nalai nalosi'a ta mitema ane i'a mimii uasi. Nini
na'oxonu aloxo ne la sou mimii lailaixe ane uai teitexi no opo loxotolo ne
nini na'anini. Mo nane'e namulileli.”
22 No mine maulu ne, mulomusou aloxo ne la iou ne mupalulu, la
mumuamua'isi mole mulai avile. Opoonu u'osa uasi xo anu muxavutala
no anu miumiu tavu'alo 'ole.
23 Xe Iesu muavuti la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Eni
avikalangengi manina lexe itema sou lavuluti ne pekia'u noxou sou
u'unalai no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.
24 Mo avikalangengi lexe kameli umasaxa u'unalai no anu 'umo taxanu
ne la anu se'isisi. Ia itema sou lavuluti anu pekia'u noxou sou u'unalai no
anu saxisaxila'u noxou Lataua.”
25 No mine ta molomolo noxou milomusou aloxo ne la mikuluke manina
la mivikala lexe, “La sou 'ei manina ane anu uno'u mauli ane kaluxu uasi?”
26 ✡Iesu iou mulai noxi'a la mumatakisi'a, la muvikalane'i aloxo 'o,
“Mimii tavu'alo ne se'isisi noxou Lataua ia noxi'a ta mitema la anu
pekia'u.”
27 Xe Pita muavuti la muvikalanu lexe, “Nexi tavu'alo ne texiu tumalixeu
mimii ne ia tene'e sou temulineni ne. La sou nini nalosixe mii ma'ia?”
28 ✡La Iesu muvikalane'i lexe, “Eni avikalangengi manina aloxo 'o, no
voxo ane mimii uxali alavua xe Itema 'Olu uno'u uala tila la uxolu no
anu puloulou noxou. No voxo ane ne la ngingi ane ngemulileli ne, ngingi
kalumo ngaxolu no anu puloulou ane laixe mavulovexa mo mulelia tamei,
la ngaxolu sou ngatilovosi'a ta mata mavulovexa mo mulelia tamei ne
Isilaeli.
29 Mo ane'i ane mixavutala no anu ualasilo la mi'umesou taataasi'a mo
mi'umesi'a ta vimovimo'a ta mulu mo ta vimovimo'a ta sema ilo'a ta

---

✡ **19:14:** Mat 18:2-3 ✡ **19:17:** Liv 18:5; Luk 10:28 ✡ **19:18:** Mul 20:13-16; Lap 5:17-20 ✡ **19:19:** Mul 20:12; Liv 19:18 ✡ **19:26:** Iop 42:2 ✡ **19:28:** Mat 25:31; Luk 22:30; Pal 3:21

mami'a mo ta neni'a xe ta 'ili'ili'a ilou xaixaixa'a ne ino'u lakolisou alaxu itemaxu ta'uve. Xe ino'u mauli ane kaluxu uasi.
30 ✡Ia ta mitema tavu'alo e miuliuli, ulai la ane'i ilai ili'i, ia ane'i ane itoxone'i vaimomo uasi 'o ne ilai la iuli."

20

Vaikala Latilovosi'a ta Mitema sou Ixaxai no Xaisou Uaini

1 Iesu musolonu vaivaikala noxou lexe, "Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo, itema vile musaxila'u xaisou uaini vile. No kakau manina la anu mulai mu'avali'a ta mitema mose'i sou ilai ixaxai no anu xaisou uaini ne.
2 Ta mitema ne misosovosou Denalia vile lexe anu ulotone'i no anu voxo vile la sou anu mupalusi'a milai sou mixaxai no anu xaisou uaini noxou ne.
3 Xe no anu aso iou muxatele tami'a la anu mulai la, la mumaisi'a ta mitema se'i la a itulutulu no anu tanixu pitapita 'ole la ixoxolu vitanisi.
4 La sou anu muavuti la muvikalane'i lexe, 'Ngingi kalumo ngalai mo ngaxaxai no anu xaisou uaini noxilo. La sou eni alotongengi umomomo no anu xaixai ma'ia ngingi nge'oxonu.'
5 La sou ane'i milai. Xe no aso mukulupa mo no aso iou tatalu, la anu mulai no tanixu pitapita la mu'oxonu xaixai iou vilesisi aloxo mu'oxonu tei ne la.
6 Xe no a aso iou ta'uve no 'olo'olovoxo la anu mulivu mulai la, la mumaisi'a se'i la a itutulu. La sou anu muavuti la mutali'isi'a lexe, 'Tava'u loxovaa la sou ngingi ngatutulu vitanisi aso veveeni ia nga'oxonu mii vile uasi 'o?'
7 Ane'i muavuti la mikolinu lexe, 'Xo itema vile ulosixe xaixai uasi.' La sou anu muvikalane'i lexe, 'Ngingi kalumo ngalai mo ngaxaxai no anu xaixai sou uaini noxilo.'
8 ✡Xe no 'olo'olovoxo, la tatananu xaisou uaini ne muvikalanu itema sou xaixai noxou e musaxila'u xai sou uaini ne lexe, 'Na'avali'a ta mitema e mixaixai ne mo nalosi'a ului'a. Nasoko noxi'a ane'i ane miili'i la sou ulai uxali noxi'a ane'i ane miuli.'
9 La sou ane'i ane misoko mixaxai no aso iou ta'uve ne mine'e la mino'u Denalia vilevilesi momoxa'a.
10 Xe ane'i ane misoko mixaixai tei mine'e la miloopala lexe ino'u lamoli tatila. Ia uasi ane'i kalumo mino'u Denalia vilevilesi.
11 No mine ane mino'u lamoli xe mimaisou aloxo ne, la la'iaxa'au tatananu xai ne.
12 La mivikala lexe, 'Ta mitema ane mixali ili'i manina 'o mixaxai aso iou vilesisi, la nini nelosi'a lamoli vilesisi aloxo nexi 'o. Ia nexi te'oxonu xaixai toxoxa'a mo tetuluxu aso ialuxu voxo vile lololi.'
13 Ia anu muavuti la muvikalanu vile noxi'a ne aloxo 'o, 'Menexilo, eni a'oxo masuaneni uasi, nenge nengei tesakii vaikala lexe nini naxaxai no anu voxo vile la nano'u Denalia vile.
14 Nano'u na'anini mo nalai, xo eni e masaxa lexe alosi'a ane'i ane mixali ili'i ulu iou vilesisi aloxo nini neno'u nesi.
15 Nini oponeni masuailo xo ma'i? Anu mii noxilo. Mo eni amasaxa lexe avelunu lamoli a loxovaa no anu masaxa noxilo, la anu mii noxilo. Uasi, loxovaa oponeni masuailo xo eni e'oxonu 'ilixo laixe noxi'a ta mitema ne?'
16 ✡Aloxo ne la sou ane'i tapiena e miuli ne ulai la ilai ili'i ia ane'i ane miili'i ne ilai iuli."

✡ **19:30:** Mat 20:16; Luk 13:30 ✡ **20:8:** Liv 19:13; Lap 24:15 ✡ **20:16:** Mat 19:30; Mak 10:31

Iesu Mutotokala sou Soli Noxou Alaxu Tatalusou (Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Ioxe no mine Iesu mulutu sou mutelai ne Ielusalemu la munoˈa ta
molomolo noxou mavulovexa mo mulelia tamei ne la iloˈa aneˈisisi milai.
La muvikalaneˈi aloxo ˈo,
18 ✡ “Ngalomu nenge nengeˈa tatelai ne Ielusalemu la aneˈi iˈitalonu Itema
ˈOlu no avoˈa ta tatila noxiˈa ta ailiˈi iloˈa ta mitema sou lapuloto. La
itulusou no anu vaivaikala la ivau usoli.
19 Mo inoˈu ulai noxiˈa ta mitema ane aneˈi ta Iutaia uasi sou
imolovilaˈisou mo ipuapuasou xe ililixu no ovu valautu. Xe usoli, la inoˈu
ulai uai no lulu voxo tatamei xe voxo tatalusou la anu utulu umauli la.”

Linga Noxie Iakovo Ilou Ioanesi Neniˈa (Mak 10:35-45)

20 Xe iliˈi la Zevetaio ta ˈolu ta tamei neniˈa mineˈe la minoˈa ta ˈilie mineˈe
noxou Iesu la mixolaˈu tavaˈe voˈuxu no lia la mivikalanu lexe uˈoxonu mii
vile no anu masaxa noxie.
21 ✡Xe Iesu muavuti la mutaliˈisie lexe, “Nemasaxau mii maˈia?” La sema
ne mivikalanu Iesu lexe, “Eni emasaxa lexe nini navikala lexe ulai iliˈi no
mine nini naxali tatananu tuala, la ta ˈalixeni ta tamei ˈo ixolu no paˈumene.
Vile uxolu no tema xe vile no ˈae.”
22 ✡Xe Iesu muavuti la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngingi ngalavusou mii
maˈia ane ngingi ngalingau ˈo uasi. Loxovaa ngingi ngongou ngemomomo
sou nganoˈu tuˈutuˈumaxu aloxo eni anoˈu ˈo, ngaie no anu paku e eni aie
no anu ˈo?” La aneˈi ilou mikolinu lexe, “Ani, nexi temomomo.”
23 La Iesu muvikalaneˈi ilou la aloxo ˈo, “Manina, ngingi ngongou
ngemomomo sou nganoˈu tuˈutuˈumaxu no anu paku ne. Ia no anu masaxa
noxinge ngongou lexe vile uxolu no tema xe vile no ˈae ne anu mii noxilo
sou alosinge vitanisi uasi. Xo luu ane ne Mamilo mulalaxisiˈa ta mitema
ane Anu molu musosovosiˈa sou ilai ixolu no anu.”
24 Xe no mine aneˈi mavulovexa ne milomusou la laˈiaxaˈaiˈa ilou vimou
misevile.
25 ✡Xe Iesu muavuti la muˈavaliˈa la mineˈe mipita mukalu la mu-
vikalaneˈi aloxo ˈo. “Ngingi ngelavusou lexe ta tatananu tuatuala noxiˈa
ta mitema ane aneˈi ta Iutaia uasi ne, iulaxuneˈi ta mitema noxiˈa utotomu.
Mo ta tatilasiˈa ne itovo lexe ta mitema ilomuxu vaikalaiˈasi.
26 ✡Ia ngingi aloxo ne uasi. Lexe anu ane umasaxa lexe uxali utila noxinge
la anu laixe lexe anu uxali itema sou xaixai noxinge.
27 Mo ˈei ane umasaxa lexe uuliuli noxinge, la anu laixe lexe anu uxali
itema sou xaixai vitanisi noxinge.
28 ✡Anu iou vilesisi aloxo Itema ˈOlu muneˈe ˈo sou ta mitema ixaxai
noxou uasi ia anu uxaxai noxiˈa ta mitema. Mo muˈitalonu maulixu sou
ulivulixaˈa ta mitema tavuˈalo ukalusi.”

Iesu Mupamaulineˈi ta Mitema ta Tamei Ilou Ieˈi Seleveenu (Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 No mine Iesu iloˈa ta molomolo noxou sou ilaa ne Ieriko la ta mitema
tavuˈalo mimulinu.
30 Aneˈi milai la ta mitema ta tamei ieˈi seleveenu a ixoxolu no voteˈi
paumolu, xe no mine aneˈi ilou milomusou lexe Iesu a umuamuaˈi unene ˈe,
la ilou miˈava toxoxaˈa mulai noxou lexe, “Tila, Deviti ˈOlu, taneninexe!”

✡ **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23 ✡ **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30 ✡ **20:22:** Mat 26:39; Ioa 18:11
✡ **20:25:** Luk 22:25-26 ✡ **20:26:** Mat 23:11; Mak 9:35 ✡ **20:28:** Luk 22:27; Pil 2:7

31 Xe ta mitema e ilo'a Iesu mimuamua'i ne milomusi'a ilou, la milavixa'a
ilou lexe ilou ixolu tasiau. Ia ane'i ilou miavuti la mi'ava toxoxa'a manina
lexe, “Tila, Deviti 'Olu, taneninexe.”
32 Xe alaxu vilesisi 'o la Iesu mutulu la mu'avali'a ilou la mutali'isi'a
ilou lexe, “Ngingi ngongou ngemasaxa lexe eni a'oxonu mii ma'ia noxinge
ngongou?”
33 La ane'i ilou muavuti la mikolinu lexe, “Tila nexi noxou temasaxa lexe
tamalei.”
34 Iesu tanuxa'a ilou la mukasi vaxa no ie'i ilou, xe alaxu vilesisi 'o la ane'i
ilou mimalei, la ilou mimulinu Iesu.

21

Iesu Mu'unalai ne Ielusalemu
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-38; Ioa 12:12-19)

1 Ioxe ilo'a mimuamua'i xe mixali 'alai ne Ielusalemu, la mixali no tuala
ne Vetepaxe no laxa'ilu ne Olivu, la Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou ta
tamei.
2 La muvikalane'i ilou lexe, “Ngongou ngalai no tuala vile a no laxungengi
ne, la ngamaisie donki neni'a vile a misakii ne itutulu ia 'ilie a ututulu no
pa'umele. La sou ngalulusi'a ilou la ngano'a ine'e noxilo.
3 Ia lexe ngalulusi'a ia evile utali'isingexa'a la, ngavikalanu lexe Tila
mumasaxai'a. La anu upalusinge ngalivu une'e alaxu vilesisi.”
4 Mii ane uxali aloxo ne sou umomomo sou vaikala e ta mitema sou
palomatana milemolu tei.
5 ✡Vaivaikala ne muvikala aloxo 'o,
“Ngavikalane'i ta mitema ne Ielusalemu lexe,
‘Ngamaisou tatananu tuala noxinge anu a unene'e noxinge.
Mo ngamaisou anu mutaloxolixu ualasou xe mutalupexa no anu donki
'ilie
latasou mo anu a uxali 'o.’ ”
6 Ioxe ta molomolo noxou ne milai la mi'oxonu aloxo anu mupela'a ilou
ne.
7 Ilou mino'a donki ilee 'ilie milai mixalixa'a noxou Iesu mukalu la sou
mino'u 'ala'alasou vasime'a ilou sou milalanu no latanu donki ane maulu
ne sou Iesu mutelo mutalupexa no anu.
8 Xe ta mitema tavu'alo kalumo mixexeenu 'ala'alasou vasime'a no ale
ka misia'u no vote'i, xe se'i milai mixola'u ovu avoavolu la mita'olunu no
vote'i kalumo.
9 ✡Ta mitema ane miulaxu Iesu xe ane'i ane mimulimulinu ili'i no
tumalou ne mi'ava aloxo 'o.
“Ta 'osasou, Deviti 'Olu.”
“Lataua ualusou anu ane mune'e no anu xavi noxou IAUE.”
“Ta itinu Lataua ualasou mo ane'i i'itinu ualasine teitexi no opo loxotolo.”
10 Iesu mune'e xe mu'unalai ne Ielusalemu la, ta mitema tavu'alo no tuala
tila ne mikuluke manina, la mitali'isi'a ngatongato'o lexe, “Itema 'ena'ei
manina ne?”
11 La sou ane'i ta mitema tavu'alo ne mivikalane'i lexe, “Iesu anu itema
sou palomatana sie Naseleti no xalee lia tila ne Xalilaia.”

Iesu Mukusai'a ta Mitema no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Ioa 2:13-22)

✡ **21:5:** Sek 9:9 ✡ **21:9:** Lex 118:25-26

12 Iesu muˈunalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la
mukusaiˈa ta mitema e mitaˈotaˈolunu mimii sou ta mitema ilotonu mo
aneˈi ane mineˈe sou ilotoloto no nano ne milailai no ale. Muvuluvexanu
valovaloxaˈa ta mitema ane ilavusou ivalavala lamoli no anu. Xe muvulu-
vexanu luuluusiˈa aneˈi ane mitaˈoluneˈi ta kuau sou ilotoneˈi.
13 ✡Xe muavuti la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Vaikala mikaukavunu muxolu
no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo ˈo. ‘Taasilo ne ilemolu lexe
taasou lakilaka,’ ia ngingi ngexiunu mole muxali loxo taasiˈa ta mitema sou
pakali sou italume no anu.”
14 Xe ta mitema e ieˈi seleveenu mo aneˈi ane imuamuaˈi uasi mineˈe
noxou Iesu sou Anu mupamaulineˈi no nano no vimeluxu tani tila noxou
Lataua.
15 Ia ta tatila noxiˈa ta ailiˈi iloˈa ta mitema sou lapuloto mimaisou sosovo
ane anu muˈoxonu ne anu iou vilemo. Xe milomusiˈa ta molomolo no nano
no ˈa taasou lalotu tatila noxou Lataua ne miˈava lexe, “Taˈosasou Deviti
ˈOlu.” La aneˈi laˈiaxaˈa.
16 ✡Xe miavuti la mitaliˈisou Iesu lexe, “Male nini nelomusou mii maˈia
e ta molomolo ˈo milemolu ˈo?” La Iesu mukolineˈi aloxo ˈo, “Ani eni
elomusou. Ia loxovaa male ngingi ngaitisou vaikala ane ne muai no anu
Lavuku Tavuna uasi?” Muvikala aloxo ˈo, “Male nini nelomusou mii maˈia
e, ‘Lataua mulalaxiinu mulaa no anaxaˈa ta molomolo xe ta keakea ˈo iˈitinu
ualasou.’ ”
17 Iesu muvikalaneˈi aloxo ne mukalu la muˈitaloneˈi mixoxolu ne la
mulaa no tuala tila ne sou mulai muxolu ne Vetania no ˈolovoxo ne.

Ovu Lovo Muxalo
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Iloˈa milai miai xe no kakau la milivu milai ne Ielusalemu la, Iesu
musolixu.
19 Xe iou mulai la mutukumusou ovu lovo vile ne mutulu no voteˈi paumolu.
La sou mulutu mulai no anu sou ukamuli lexe temanu seˈi ˈa
no anu, la mumaisou lexe ovu ne volovoloxusi ia uneneˈa uasi. La sou
muvikalanu ovu ne aloxo ˈo, “Usoko vaimomo ˈo, umomomo sou nanene'a
la uasi.” Xe alaxu vilesisi la ovu ne muxalo.
20 Xe ta molomolo noxou mimaisou aloxo ne la taneˈilili. La mitaliˈisou
Iesu lexe, “Loxovaa la sou ovu muxalo alaxu vilesisi ˈo?”
21 ✡La Iesu mukolineˈi aloxo ˈo, “Eni avikalangengi manina aloxo ˈo, lexe
ngingi ngamuxamuxaxu tangengi ia xavutalamengi tatamei uasi, la ngingi
ngaˈoxonu mii maˈia aloxo eni eˈoxonu no anu ovu lovo ˈo. Ia ane nesi uasi,
anu umomomo sou ngavikalanu laxaˈilu vile lexe, ‘Naavuti mo nailiˈe ulai
no luaki, la anu uˈoxonu aloxo ne.’
22 ✡Lexe ngingi ngamuxamuxaxu tangengi xe ngakilaka sou mii vile
ngemasaxau, la ngingi nganoˈusi.”

Aneˈi Mitaliˈisou Iesu Lexe ˈEi Mulosou Xavi ne
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Ioxe Iesu muˈunalai no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua,
la mulosieˈi ta mitema lavulavu. Xe no mine Anu ulolosieˈi ta mitema
lavulavu, la ta tatilasiˈa ta ˈailiˈi iloˈa ta tatilasiˈa ta Isilaeli mineˈe noxou
la mitaliˈisou aloxo ˈo, “Nini nenoˈu xavi ane ne neˈi la sou naˈoxoˈoxonu
mimii ane ne no anu ˈo? Xe ˈei molu sou mulosine mo mupelemasaxaneni
sou lexe nini naˈoxonu xaixai ne?”

✡ **21:13:** Ais 56:7; Iel 7:11 ✡ **21:16:** Lex 8:2 ✡ **21:21:** Mat 17:20; Luk 17:6; Ioa 14:12; 1Ko 13:2
✡ **21:22:** Mat 7:7-11; 18:19

24 Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Eni kalumo atali'isingexu tali'i
vile, lexe ngingi ngakolinu tali'i ne une'e noxilo, la sou eni avikalangengi
no anu. Lexe no anu xavi ma'ia ane eni a'oxonu mimii 'o.
25 Xavi ane Ioanesi muxaxai no anu sou mu'ulosi'a ta mitema 'o ne, anu
molu ne'i? Anu molu teitexi no opo loxotolo, uasi molu noxi'a ta mitema?”
Xe ane'i miavuti la mivikalasou tali'i ne. La mivikalane'i ngatongato'o lexe,
“Maasi xe nenge tavikala lexe Anu molu no opo loxotolo la Anu utali'isinge
ulivu la lexe, ia loxovaa la sou ngingi ngamuxaxu tangengi noxou ua?
26 ✡Xe nenge tavikala lexe molu noxi'a ta mitema, la ane ne umomomo
uasi. Nenge ta'ume noxi'a ta mitema, xo ta mitema latala ne milavusi lexe
Ioanesi ne anu itema sou palomatana manina vile ane.”
27 La ane'i miavuti la mikolinu Iesu aloxo 'o, “Nexi talavusou uasi.” Xe
Iesu muavuti la muvikalane'i lexe, “Eni kalumo umomomo sou apala'alixu
lexe 'ei ane mupelemasaxaleli sou a'oxo mii ano 'o uasi.”

Vaikala Latilovosi'a Itema Vile ta 'Olu ta Tamei

28 Iesu musolonu vaivaikala noxou la muvikalane'i la aloxo 'o, “Ia ngingi
ngexavutala a loxovaa? Lexe itema vile ta 'olu ta tamei, ia anu mulai la
muvikalanu 'olu ane laposalaxu lexe, ‘'Alixeni maasi la nalai mo naxaxai
no 'a xaisou uaini.’
29 La anu ukolinu lexe, ‘Eni amasaxa uasi.’ Ia ili'i la anu muxiunu
xavutalau la, mulai sou muxaxai.
30 Xe momu mulai la muvikalanu 'olu ane kokope no anu vaikala vilesisi
aloxo ne. La anu muvikalanu momu lexe, ‘Ani mamilo eni alai.’ Ia ili'i la
anu ulai ua.
31 La sou 'ei noxi'a ilou mumulinu masaxa noxou momu?” Ane'i miavuti
la mikolinu lexe, ‘Ane laposalaxu.’ Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo
'o, “Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema sou itaxusou lamoli mo
ta sema sou vote'i ne ane'i iulaxungengi sou i'unalai no anu saxisaxila'u
noxou Lataua tei ia ngingi ngaili'i.
32 ✡Aloxo ne, la sou Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema mune'e sou
mulosiengixu vote'i sou 'ili'ilixo mulapu la ngingi ngamuxaxu tangengi
noxou uasi. Ia ta mitema sou itaxusou lamoli ilo'a ta sema sou vote'isi
mimuxaxu tane'i noxou. Mo ili'i no mine ngingi ngamaisou mimii ne la
ngingi ngaxiunu opongengi mo ngamuxaxu tangengi noxou uasi.”

Vaikala Latilovosi'a ta Mitema Ane Isaxila'u Xaisou Uaini

33 ✡Mo Iesu muvikalane'i la lexe, “Ngalomusou vaikala latilovo vile la
aloxo 'o. Itema vile mutounu xaisou uaini vile, xe mukalu la muvimelu
sou. Xe mukalu la mutulusou lavalolo sou imuxaxu uaini ngiangiaxu la
ikapikapinu no anu. Mo mumuxaxu latotope sou uaini lexaxu ulu'elai la
utavo no anu. Mo mutulusou tani vile teitexi sou ta mitema ixolu no anu
sou isaxila'u xai ne. Mu'oxonu aloxo ne, xe mukalu la, muitalonu xai ne no
avo'a ta mitema se'i sou ane'i ixaxai no anu sou ulai la anu uno'u temanu
se'i no anu ia anu mulutu sou mulai no tuala vile no paxa.
34 Ioxe, no voxo ane xaisou ovu uaini ne temanu xe momoxosou i'elexu, la
mupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou milai noxi'a ta mitema e misaxila'u
xai ne sou lexe ino'u na'u temanu se'i.
35 Ane'i milutu xe milai mixali, la ta mitema e misaxila'u xai ne
mitetelisi'a la mito'oto'omolu vile xe vile la mivau musoli avile xe mivau
vile no lavo'o.

✡ **21:26:** Mat 14:5 ✡ **21:32:** Luk 3:12; 7:29-30 ✡ **21:33:** Ais 5:1-2

36 La anu mupalusiˈa ta mitema sou xaixai noxou seˈi aneˈi itiitisiˈa tila
noxiˈa ane tei ˈole milai la. La ta mitema sou isaxilaˈu xai sou uaini ne
miˈoxoneˈi aloxo ane tei ne la.
37 Miˈoxoneˈi aloxo ne, la sou anu mupalusou ˈolu mulai sou kaluxu sou.
La muvikala lexe, ‘Male ˈalixeni ulai la aneˈi itoxonu.’
38 ✡Mulutu xe mulai muxali, xe ta mitema e ixaxai no xai ne mimaisou
la mivikalaneˈi ngatongatoˈo lexe, ‘Itema ano ˈo ne, anu ulai iliˈi la ualasou
utelo no anu momu mixumixu ˈo ane. Nganeˈe mo nengeˈa tatetelisou mo
tavaˈu usoli, mo sou ulai iliˈi la nenge ualasinge utelo no anu.’
39 ✡Xe milutu vaxa la mivau musoli, ka mikasi vaxa noxou la mileanu
muuatulai no anu vimeluxu xai ne.
40 Ioxe tatananu xai ne mulavu lexe ˈolu ane ta mitema ne mivau musoli
ne, xe uneˈe la sou ngingi ngexavutala a loxovaa, mo uˈoxonu mii maˈia
noxiˈa ta mitema e misaxilaˈu xai ne?”
41 La sou aneˈi mikolinu lexe, “Anu uveˈaveˈa ta mitema ta masua ne
isoisoli ukalusi, io sou anu uˈitalonu xai ne ulai noxiˈa ta mitema sou xaixai
seˈi vaˈaxu.”
42 ✡Xe Iesu muavuti la mutaliˈisiˈa lexe, “Loxovaa, ngingi ngeitisou
vaivaikala seˈi no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo ˈo?
‘Lavoˈo e ta mitema sou itutulu tani misuˈanu ne,
anu muxali lavoˈo vile laixe manina sou utetelisou tani.
IAUE molusi muˈoxonu mii ane ne.
Nexi temaisou la laixe manina.’
43 Vaikala latilovo ne laaxu aloxo ˈo, Lataua uxexeenu saxisaxilaˈu noxou
no avonge la ulosiˈa ta mitema laˈoluxaˈa ane vaˈaxu mo ixaxaisou la ixalixu
temanu.
44 Mo itema ane ulapau no latanu lavoˈo ane ne la anu utuxusi xe ˈei ane
lavoˈo ne ulapau utelo no latanu la upelese avile.”
45 No mine ta tatilasiˈa ta ailiˈi iloˈa ta Palisaio milomusou vaikala Iesu
muˈoxonu ne, la aneˈi milavusousi lexe vaikala latilovo ne mumomomo
noxiˈa manina.
46 Xe aneˈi miavuti la sou mikamuli voteˈi sou lexe itetelisou Iesu, ia
imamaˈu noxiˈa ta mitema xo ta mitema mixavutala lexe Anu itemasou
palomatana ane.

22

Vaikala Latilovo sou Laˈilali sou Taulaˈi Toxoxaˈa
(Luk 14:15-24)

1 Iesu musolonu vaivaikala noxou, la muvikalaneˈi no anu vaikala
latilovo la aloxo ˈo.
2 “Saxisaxilaˈu noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne, aloxo tatananu
tuala vile ulalaxi sou uˈoxonu laˈilali sou ˈolu utaulaˈi.
3 Anu mupalusiˈa ta mitema sou xaixai noxou milai noxiˈa aneˈi ane anu
muˈaveliˈa sou lexe ineˈe no anu laˈilali ne, la aneˈi imasaxa sou ineˈe uasi.
4 La anu mupalusiˈa ta mitema sou xaixai seˈi la milai la muvikalaneˈi
lexe, ilai ivikalaneˈi ta mitema e muˈaveliˈa sou ineˈe no anu laˈilali lexe,
‘Nganeˈe xo laˈilali sou taulaˈi a eni elalaxiinu mukalu. Kau tongolixu mo
ta mimii ta tongotongolixaˈa miˈeleˈelexaˈa mukalu, xe laˈilali iouiou ne
muxutu mukalu. La sou ngingi nganeˈe mo ngaˈani.’
5 Ia aneˈi milomu uasi la milai no anu xaixaiiˈa vilevilesi. Vile mulai no
xaixu, xe vile mulai no taasou la iloto noxou.

✡ **21:38:** Mat 27:18 ✡ **21:39:** Eva 13:12 ✡ **21:42:** Lex 118:22-23; Rom 9:33; 1Pi 2:6-8

6 ✡Ia ane'i se'i ne miavuti la mitetelisi'a ta mitema sou xaixai ne ka
mive'ave'a misoisoli.
7 La tatananu tuala la'iaxu misevile la mupalusi'a ta mitema sou 'oto'oto
noxou milai mive'ave'a ta mitema ne misoisoli mukalusi xe mielaxu
tualasi'a.
8 Xe muavuti la muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou lexe, 'la'ilali
sou taula'i mulalaxii mukalu, la ta mitema e eni e'avali'a lexe ine'e no anu
la'ilali 'o ne ta mitema ta laixe sou ine'e uasi.
9 La sou ngalai no ioxuioxu votevote'i xe ngaxalisou 'ena'ei ne, la
nga'avalou une'e.'
10 Xe ta mitema sou xaixai ne milai la mi'avali'a ta mitema ta'ei e ane'i
mixalisi'a no vote'i ne mine'e, se'i ta mitema ta lailaixe xe se'i ta mitema
ta masumasua. Xe mine'e mipita no anu tani sou taula'i ne la mu'ana'ana
manina.
11 Ia no mine tatananu tuala mu'una sou iou mumaisi'a la mumaisou vile
no taine'i ne utaanu tokolomo sou taula'i uasi.
12 Xe tatananu tuala muavuti la mutali'isou lexe, 'Ae menexilo, nini
nenava la nataanu tokolomo sou taula'i laixe ka sou na'una 'o ua?' La anu
ukolinu uasi.
13 ✡La sou tatananu tuala muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou lexe,
'Ngatetelisou mo ngasakisakiinu avolu ilou tava'u mo ngalea ulai no ale no
isivoxo no tuala sou itatama xe anaxa'a ukalakikiki.'
14 La Iesu mukalusou vaivaikala noxou aloxo 'o, ta mitema tavu'alo
Lataua mu'avali'a, ia anu musosovosi'a ta ta'eisi sou i'unalai."

Tali'i sou Talea Lamoli Ulai Noxou Kaisari
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 ✡Xe ta Palisaio milai la mikamuli vote'i sou lexe iuauoixu Iesu no anu
vaivaikalau.
16 La mipalusi'a ta molomolo noxi'a ilo'a ta mitema noxou Elodesi milai
noxou Iesu, la mivikalanu aloxo 'o, "Tisa, nexi telavu lexe nini itema vile
sou nalemo mii, la navikala maninasou. Mo nini nalavusou na'ume'a
ta mitema uasi, xo ane'i ane ualasi'a mo ane'i ane ualasi'a uasi ne,
mimomomo vilesisi no ieni. Ia nini nalosie'ixu vote'i laixe noxou Lataua
no anu vaikala manina.
17 La sou navikalanexi lexe, loxovaa anu lapuloto vile umomomo sou
nenge taleanu lamoli ulai noxou Kaisari? Uasi, loxovaa taleanu?"
18 Ane'i mitali'isou Iesu aloxo ne la Anu mulavu no anu kalakalavoi
noxi'a ne. La muvikalane'i lexe, "Ngingi ngamitema sou kalakalavoi.
Tava'u loxovaa ane ngingi nga'oxo lexe ngatovoleli sou ngatetelisilo 'o?
19 Ioxe ngano'u Denalia vile une'e mo amaisou." La ane'i mino'u mulai
noxou sou mumaisou.
20 Xe muavuti la mutali'isi'a lexe, "'Ei kisou mo ualasou e uxolu no anu
lamoli 'o?"
21 ✡La ane'i mikolinu lexe, "Anu noxou Kaisari." La sou Anu muvikalane'i
lexe, "Mii ma'ia ane noxou Kaisari, la ngalosou Kaisari. Xe mii ma'ia ane
noxou Lataua la ngalosou Lataua."
22 No mine ane'i milomusou aloxo ne la ane'i mikuluke manina, la
mi'italonu Iesu la milai.

Tali'i Noxi'a ta Sadokaio

✡ **22:6:** Mat 21:35 ✡ **22:13:** Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 ✡ **22:15:** Mak 3:6 ✡ **22:21:** Rom 13:7

23 ✡Xe ili'i no voxo ane ne la ta Sadokaio mine'e noxou. Ane'i ta mitema
ane ne, ixavutala lexe ta mitema isoli, io ulai ili'i la imauli la uasi. Mine'e
mixali noxou Iesu la mitali'isou aloxo 'o,
24 ✡"Tisa, vaikala muai no anu kaukavu noxou Mosesi mune'e noxinge
aloxo 'o. Itema vile mutaula'i ia upalane'i ta 'olu uasi xe usoli, la anu laixe
lexe vimou u'uluxe sema ne, mo sou upalane'i iu vimou ta 'olu noxie.
25 Ioxe, no voxo vile la ta mitema muxatele tamei ixoxolu. Ane'i muxatele
tamei ne ane'i ta taumetali. Ilo'a ixoxolu la ane laposalaxu ne mutaula'i,
xe ili'i la musoli. Ia upalane'i ta 'olu se'i noxie sema ne uasi, la mu'italone
noxou vimou sou u'uluxe.
26 Xe vimo'a ane ta tameisi'a ne muavuti la mu'uluxe sema ne, la anu
kalumo musoli la, ia upalane'i ta 'olu se'i noxie uasi. Mo vimo'a tatalusi'a
ne anu kalumo aloxo ne si. Anu aloxo ne mole, ane'i muxatele tamei mo
ne, mi'uluxe sema vilesisi ne, la vile noxi'a upalaa 'olu vile noxie uasi.
27 Mole ili'i la ane sema kalumo misoli.
28 Ioxe, ulai ili'i no anu voxo ane sou ta mitema ane misoisoli itulu sou
imauli, la 'ei noxi'a ane'i muxatele tamei ne semau maninasou xo loxo ane'i
muxatele tamei mo ne ane'i mi'uluxe sema vilesisi ne?"
29 Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngexovulaulau no
anu vaikalamengi, xo ngingi ngalavusou vaikala muxolu no anu Lavuku
Tavuna mo xavi noxou Lataua uasi.
30 Ta mitema ane misoisoli ne lexe imauli la umomomo sou itaula'i la
uasi. Ane'i ixali loxo ta angelo teitexi no opo loxotolo.
31 Ioxe no anu vaivaikalasi'a ta mitema ane misoisoli ka itulu ne, loxovaa
ngingi ngaitisou vaikala ma'ia Lataua muvikalangengixu uasi?
32 ✡Anu muvikala lexe, 'Eni Lataua noxou Avalaamu mo Lataua noxou
Aisaki mo Lataua noxou Iakovo.' Anu Lataua ne noxi'a ta mitema misoisoli
uasi, anu Lataua noxi'a ta mitema ane imauli vaimomo."
33 Xe no mine ane'i milomusou vaivaikala noxou Iesu ne, la mikuluke
manina no anu a'alo noxou ne.

Lapuloto Anevaa Ane Muuli no Anu Lapuloto Mukalusi
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Ta Palisaio mixolu mipita ia milomusou Iesu mine mukolinu tali'i
noxi'a ta Sadokaio la vaivaikalau ne mulapusi.
35 La sou vile noxi'a ne anu mulavu laixe no anu lapuloto ne u'oxo lexe
utovonu Iesu no anu tali'i ne.
36 Xe muavuti la mutali'isou aloxo 'o, "Tisa, eni elavu lexe lapuloto
noxinge tavu'alo, ia lapuloto anevaa ane muuli manina no anu lapuloto
latala ne?"
37 ✡La Iesu mukolinu aloxo 'o, " 'Ngamasaxau IAUE Lataua noxinge no
anu tangengi, mo no anu uleengengi, mo no anu xavutalamengi ukalusi.'
38 Lapuloto ane ne anu muuliuli xe mutila manina no anu lapuloto latala
mukalusi.
39 ✡Xe ta tameisou ne anu mutila iou vilesisi aloxo ane tei ne aloxo 'o,
'Ngamasaxau menexinge vile aloxo ngingi ngemasaxainge la!'
40 ✡Lapuloto noxou Mosesi mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palo-
matana ne anu tava'u vilesisi ane no anu lapuloto tamei nesi."

'Ei 'Olu E Kalisito 'o
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Ioxe no mine ta Palisaio mixolu mipita la Iesu mutali'isi'a aloxo 'o.

✡ **22:23:** Apo 23:8 ✡ **22:24:** Lap 25:5 ✡ **22:32:** Mul 3:6; Mat 8:11 ✡ **22:37:** Lap 6:5 ✡ **22:39:** Liv 19:18; Mat 7:12 ✡ **22:40:** Rom 13:10; Xal 5:14

42 ✡ “Ngingi ngexavutala noxou Kalisito a loxovaa? Mo ˈei ˈolu ne?” Xe
aneˈi miavuti la mikolinu lexe, “Deviti ˈolu.”
43 La sou Anu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Tavaˈu loxovaa la sou Uleenu
Tavuna mulosou Deviti lavulavu la molu mumoxoˈu lexe Tila noxilo? Deviti
muvikala aloxo ˈo.
44 ✡ ‘IAUE muvikalanu Tila noxilo aloxo ˈo,
Navaˈisaˈileli no avolo tema ulai utalo no anu voxo ane
sou eni amuxaxaˈa ta uluameni no tavaˈine laaxu.’
45 La sou lexe Deviti molu mumoxoˈu lexe anu Tila noxou. Ia loxovaa la
sou anu Tila ne anu Deviti ˈolu la?”
46 Aneˈi milomu sou aloxo ne la vile ukolinu vaikala noxou uasi. Mo
musoko no anu voxo ane ne la itema vile ulai noxou sou utaliˈisou no anu
taliˈi vile la uasi.

23

Ngasaxilaˈinge Noxiˈa ta Tatila sou Lalotu
(Mak 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)

1 Xe iliˈi la Iesu muvikalaneˈi ta mitema iloˈa ta molomolo noxou la aloxo
ˈo,
2 “Ta Palisaio iloˈa ta mitema sou lapuloto ilavusou ilosiengi no anu
lapuloto loxo Mosesi muˈoxonu.
3 ✡La sou, anu laixe lexe ngingi ngalomu sou mo ngamulinu aloxo aneˈi
milosiengixu ne. Ia ngamulinu ˈiliˈilixo noxiˈa mamu, xo aneˈi ilosiengi ne
ia ilavusou imulinu uasi.
4 Anu aloxo aneˈi isakiinu tavuevule tuˈumaxu la imuxaxu no laxasinge,
ia aneˈi imuxaxu avoˈa sevile no anu uasi.
5 ✡Mimii tavuˈalo aneˈi iˈoxonu ne sou lexe ta mitema imaisiˈasi. Aneˈi
ikaukavunu vaikala noxou Lataua la isakii no alaieˈi xe itaanu tokolomo
veveeni la lamota sou veveeni uvuvu ulili uluˈe no anu la ixixaoxao.
6 Mo aneˈi ilavu sou imasaxa lexe ixolu uuli no anu puloulou laixesi no
anu voxo sou laˈilali toxotoxoxaˈa. Mo imasaxa lexe ixolu no anu puloulou
uulisi no anu taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia.
7 Mo aneˈi imasaxa sou ta mitema ixalisiˈa no anu taasou pitapita la
iˈoxonu aso laixe noxiˈa xe imoxoˈa lexe, ‘Tisa.’
8 Ia ngingi ta mitema imoxoˈinge lexe tisa uasi, xo itema vilesisi anu ‘tisa’
noxinge ia ngingi tavuˈalo ne ngamoxoˈinge lexe ta vivixesi.
9 Mo namoxoˈu itema vile no lia ˈo lexe maminge uasi xo nenge Maminge
vilesisi Anu ˈa uxoxolu teitexi no opo loxotolo.
10 Mo ngamoxoˈu vile lexe tisa, uasi, xo tisa noxinge vilesisi ane Kalisito.
11 ✡Mo tilasinge ne anu uxali loxo itema sou xaixai noxinge.
12 ✡Xo ˈei ane uˈitinu ualasou la Lataua utaloxolixu xe ˈei ane utaloxolixu
la Lataua uˈitinu ualasou.
13-14 Mo eni avikalangengi ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio lexe,
ngasaxilaixe laixe no anu tuˈutuˈumaxu ane sou uxalinoxinge, xo ngingi
ta mitemasou kalakalavoi. Xo ngingi ngetatusou aitenga sou saxisaxilaˈu
noxou Lataua teitexi no opo loxotolo no ieˈi ta mitema. Ia ngingi ngalavu
sou ngaˈunalai uasi, io no mine ta mitema itovo lexe iˈunalai la ngingi
ngaˈapixaˈa.
15 Eni talelingenge ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio no anu
tuˈutuˈumaxu ane sou uxali noxinge xo ngingi ngaxixaoxao no xalexaleenu

---

✡ **22:42:** Ioa 7:42 ✡ **22:44:** Lex 110:1; Mat 26:64 ✡ **23:3:** Mal 2:7-8 ✡ **23:5:** Mul 13:9; Iti 15:38-39; Lap 6:8; Mat 6:1 ✡ **23:11:** Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 ✡ **23:12:** Iop 22:29; Xav 29:23; Luk 14:11; 18:14

lia mo no luaki xalexaleenu sou nga'oxonu itema vilesisi sou uxali molomolo noxinge. Mo no mine ngingi nga'oxonu uxali loxo molomolo vile noxinge ukalu, la nga'oxonu ua'ulingenge no anu 'ili'ilixo masumasua manina, la sou uxali molomolo sou navu e u'ani'ani no taxa la kaluxu uasi 'ole.

16 ✡Mo eni talelingenge no anu tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge. Xo ngingi iengi seleveenu ia nga'oxo lexe ngalosie'ixa'a ta mitema vote'i. Ngingi ngavikala aloxo 'o, ‘Lexe itema vile uvikala lexe manina teitexi no taasou lalotu la anu mii vile uasi. Ia lexe itema vile uvikala lexe manina teitexi no anu xoulu uai no taasou lalotu la anu u'oxonu aloxo anu mulemolu ne.’

17 Ngingi iengi seleveenu mo ngexovulaulau manina. Mii ma'ia mutila manina no iou Lataua, male xoulu uasi taasou lalotu. Ngingi ngelavusou lexe xoulu uai no nano no taasou lalotu, la sou anu uxali loxo mii noxou Lataua.

18 Mo ngingi ngavikala kalumo aloxo 'o. ‘Lexe itema vile uvikala manina teitexi no anu tani alelaxu sou lalotu, la anu mii vile uasi. Ia anu uvikala lexe manina teitexi no anu mimii i'elaxu 'a uaai 'o, no nano no anu valovalo sou i'elaxu mimii no anu la anu u'oxonu aloxo anu mulemolu ne.’

19 Ngingi iengi seleveenu mo ngexovulaulau manina. Mii ma'ia anu mutila no iou Lataua mii sou i'elaxu, uasi valovalo sou i'elaxu mimii no anu? Ngingi ngano'u mimii ngane'e nga'elaxu no tani alelaxu ne la sou ngingi nga'oxo lexe anu mii noxou Lataua. Ia uasi valovalo anu mii tatila no anu mii e nga'elaxu ne.

20 Aloxo ne la sou 'ei ane uvikala lexe manina teitexi no anu tani alelaxu sou lalotu ne la muvikala aloxo ne no anu tani alelaxu sou lalotu mo no mimii tavu'alo e muai no nano no anu.

21 Mo 'ei ane uvikala lexe manina teitexi no anu taasou lalotu, la anu u'oxonu aloxo ne no anu taasou lalotusi uasi, anu mu'oxonu aloxo ne noxou Lataua.

22 ✡Mo 'ei ane uvikala lexe manina teitexi no opo loxotolo, la anu uvikala aloxo ne ulai teitexi no opo loxotolosi uasi, anu mu'oxonu aloxo ne no anu puloulou noxou Lataua mo noxou anu ane uxolu no anu puloulou ne.

23 ✡Eni talelingenge ta tisa sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Ngingi ngalavusou ngano'u mimii tuma'u lailaixe ngatounu no xai loxo, mint mo dilu xe kumini la ngakalipalanu sou ngalosou Lataua na'u mavulovexasou. Mimii kitukitu no anu Lapuloto noxou Mosesi ngingi ngemulinu laixe. Ia ngingi ngalavusou ngamulinu mii ta tatila lapuloto mulemolu uasi, loxo 'ili'ilixo ane mulapu mo 'ili'ilixo sou alauna xe 'ilixo sou ngamuxamuxaxu tangengi no anu vaikala noxou Lataua. Anu laixe lexe ngingi xavingengi sou ngamulinu vaivaikala sou lapuloto ane ta tatila muai tei aloxo xavingengi sou ngamulinu ane sou vaimomo 'o.

24 Ngingi e iengi seleveenu ia nga'oxo lexe ngalosie'i ta mitema vote'i. Ngingi aloxo itema e mumaisou vuvuu muxolu no anu la'ilalixu la muxeeenu, io umaisou kameli uxolu no anu la'ilalixu uasi la mumalukusou.

25 ✡Eni talelingenge ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'umaxu ane sou uxali noxinge xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Ngingi ngalavu sou nga'uinu paku mo lakupapa, la nga'uinu no ale no vasimolusi malemalenga. Ia no nano ne nuni'u mo ngetaanu la'ilali ne ngeno'u no anu 'ili'ilixo sou pakali xo ngingi ngexavutalangengisi.

✡ **23:16:** Mat 15:14 ✡ **23:22:** Ais 66:1; Mat 5:34 ✡ **23:23:** Liv 27:30; Mai 6:8 ✡ **23:25:** Mak 7:4

26 Ngingi ta Palisaio ne iengi seleveenu. Lexe ngingi ngamasaxa lexe
nga'uinu paku xe lakupapa la nga'uinu tanu no nano mo malemalenga tei
xe ukalu la sou ngingi nga'uinu vasimolu no ale.
27 ✡Eni talelingenge ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio no anu
tu'umaxu ane sou uxali noxinge, xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi.
Ngingi aloxo lulu e mimulaxu lasimeni sou xe mukalu la milulunu kuvo sou
no ale no vasimolu la mukea loxo 'o, mo laixe sou tamaisousi. Ia no nano
no tanu ne mu'ana'ana no anu ta mitema misoisoli xinexine'i xe mimii
nuninuni'u.
28 ✡La sou anu iou vilesisi aloxo ngingi ngamulinu 'ili'ilixo mulapu sou
ta mitema imaisou no ale no vasimengesi. Ia no nano no tangengi ne,
mu'ana'ana no anu 'ili'ilixo masumasua xe no anu 'ilixo sou kalavoi.

Iesu Muvikala Lamana no Anu Mimii Masumasua Lakolisou

29 Mo eni talelingenge ta tisa sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'umaxu
anu sou uxali noxinge xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Xo ngingi
nga'asou lulusi'a ta mitema sou palomatana xe ngatokolomonu lulusi'a
ane'i ane mi'oxonu 'ilixo mulapu ne laixe.
30 Mo ngingi ngavikala aloxo 'o, male lexe ngingi ngaxolu tatei la umo-
momo sou ngasu'uline'i ta 'ilusulusungengi, sou ngave'ave'a ta mitema sou
palomatana isoisoli uasi.
31 ✡La sou ngingi mulaa no anangenge lexe ngingi ta 'ilusulusungengi ane
mive'ave'a ta mitema sou palomatana misoisoli tatei ne.
32 Ioxe, aloxo ne la ngingi ngalai nga'oxo mo ngasolonu 'ili'ilixo masua
noxi'a ta 'ilusulusungengi ne.
33 ✡Ngingi loxo lasile molosila mo lasile molosila ta 'olu. Ngingi ngamo-
momo sou ngapolopepeenu taxa sou navu a loxovaa?
34 Aloxo ne la sou eni apalusi'a ta mitema sou palomatana xe ta mitema
sou lavulavu ilo'a ta tisa sou lapuloto ine'e noxinge. Ia ngingi ngalutu
vaxa la ngave'ave'a se'i isoisoli xe ngailixa'a no ovu valautu. Xe se'i la
ngingi ngapuapuasi'a no nano no taasou lalotu noxinge, xe se'i la ngingi
ngakusai'a no tuala ta tatila noxinge la i'ume ilai no tuala ta tatila se'i
va'axu.
35 ✡Aloxo ne la sou tu'umaxu sou sialuxa'a ta mitema mulapu e munixi no
lia 'o ne utelo noxinge. Usoko noxou Aveli sialuxu ulai uxali noxou Sekalia
e Velekia 'olu, e ngingi ngevau la musoli muai no taiinu valovalo sou i'elaxu
mimii, no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua.
36 Eni avikalangengi manina lexe ulu sou sialuxa'a ta mitema mulapu ne,
ngingi ta mitema e ngepaa vaimomo 'o ngatavulenu.

Iesu Tanuxu Tuala Tila ne Ielusalemu
(Luk 13:34-35)

37 Iauo, ta mitema ne Ielusalemu 'o, ngingi ngeve'ave'a ta mitema
sou palomatana misoisoli mo ta mitema e Lataua mupalusi'a mine'e la
ngeve'ave'a no anu kulu la misoisoli. Ia alaxu tavu'alo misevile eni atovonu
sou lexe apitangengi loxo koko'a neni'a ipitane'i ta 'ilie no vivisie laaxu la
ngingi ngamasaxa uasi.
38 ✡Ngalomu, ili'i la Lataua iou uvaxainge la taasinge mo tualasinge ne
uxolu vitanisi.
39 ✡Eni avikalangengi aloxo 'o, usoko vaimomo 'o la umomomo sou
ngamaisilo la uasi. Ia ulai ili'i la ngingi ngavikala lexe, Lataua ualusou anu
ane Tila mupalusou mune'e 'o.”

✡ **23:27:** Apo 23:3 ✡ **23:28:** Luk 16:15 ✡ **23:31:** Apo 7:52 ✡ **23:33:** Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7
✡ **23:35:** Tav 4:8; 2A'a 24:20-21 ✡ **23:38:** 1Ta 9:7-8; Iel 22:5 ✡ **23:39:** Lex 118:26

24

Sosovo sou Voxo Kaluxu
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

1 Xe Iesu muavuti la musuku sou taasou lalotu tatila noxou Lataua, la ta
molomolo noxou mineʼe noxou la mivikalanu sou umaisou taasou lalotu
tatila noxou Lataua ilou tanitani.
2 ✡Iesu muavuti la muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Ngingi ngemaisou tanitani
e toxotoxoxaʼa lailaixe manina ʼo ne? Eni avikalangengi manina aloxo
ʼo, umomomo sou ieʼi uvaxau lavoʼo vile ʼo ne uvoʼuvoʼutulo no lataanu
menexu vile uasi, lavolavoʼo latala ne imamumamulonu ka ipeinu uleʼelai
no lia ukalusi.”

Iesu Mutotokalasou Tuʼutuʼumaxu Tavuʼalo Uxali
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

3 No mine Iesu mulai mo a uxoxolu no laxaʼilu ne Olivu, la ta molomolo
noxou aneʼisisi milai noxou, la mitaliʼisou seʼisisi vaʼaxu aloxo ʼo, “Ioxe
navikalanexi. Talu la mimii ane lexe uxali ʼo, uxali manina sou? Sosovo
maʼia ane uxali tei sou uvikala lamana noxixe no anu voxo ane sou nini
naneʼe xe voxo kaluxusou?”
4 Xe Iesu muavuti la mupeletotosiʼa aloxo ʼo, “Ngasaxilaʼinge laixe. Loxo
ʼo io itema vile uneʼe ukalavoingengi.
5 ✡Ta mitema tavuʼalo ixali la imoxoʼu ualasilo, la ivikala lexe, ‘Eni kalisito
ano.’ La ikalavoineʼi tavuʼalo.
6 No voxo ane ngingi ngalomusiʼa ta mitema iʼotoʼoto ne, la ngaavuavuti
mo tangengi kalaua mo ngaʼume uasi. Anu mimii ane loxo ne anu uxali, ia
voxo kaluxusou ne a uao uneneʼe ʼo.
7 Ta mitema sou tuala vile iavuti, la ilai ialivulaneʼi ta mitema sou tuala
vile ane vaʼaxu. Mo ta mitema noxou tatananu tuala vile iavuti, la iloʼa
ta mitema noxou tatananu tuala vile ane vaʼaxu iʼoto. Xe no xalexalee
tuatuala seʼi, la laliua ukunikuni mo soli toxoxaʼa uxali.
8 Anu tuʼutuʼumaxu ane ne anu soko no anusi, uxali tei loxo sema ixamuli
navunavu tei ka sou ivoʼo ʼilie.
9 ✡Mo no voxo ane ne inoʼinge la ilai ilosinge navunavu mo ivenge ngasoli.
Mo ta mitema ukalusi ne imolosilangengi, xo ualasilo a uxolu noxinge.
10 No voxo ane ne la ta mitema tavuʼalo e mimuxaxu taneʼi noxilo ne
imomomo sou imuxaxu taneʼi noxilo la uasi. Mo ixiu la ikala tomoxaʼa ta
menexiʼa ngatongatoʼo xe imolosilaneʼi ngatongatoʼo.
11 ✡Mo ta mitema sou palomatana kalakalavoi tavuʼalo ixali la
ikalavoineʼi ta mitema tavuʼalo.
12 Mo ʼiliʼilixo masumasua ne utila manina mo ʼilixo sou imasaxaiʼa ta
menexiʼa ngatongatoʼo ne usuʼa.
13 ✡Ia anu ane utulu pekiaʼu ulai uxali no anu voxo kaluxu sou la Lataua
umomomo sou upamaulinu.
14 ✡Mo lexe ta mitema latala no lia ukalusi ʼo ne ilomusou aʼalo laixe sou
saxisaxilaʼu noxou Lataua ia iaʼaloxu noxiʼa ukalu, xe iliʼi no anu la sou
voxo kaluxusou uxali.

Mii Masua Manina a Uxali
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 ✡Xe Iesu muavuti la muvikalaneʼi la aloxo ʼo. ‘Ngingi ngamaisou mii
vile masua manina e itemasou palomatana Danieli muaʼaloxu taatei lexe,

---

✡ **24:2:** Luk 19:44 ✡ **24:5:** Mat 24:23-24; 1Ioa 2:18 ✡ **24:9:** Mat 10:22 ✡ **24:11:** Mat 24:5, 24; 1Ioa 4:1 ✡ **24:13:** Mat 10:22 ✡ **24:14:** Mat 28:19 ✡ **24:15:** Tan 9:27; 11:31; 12:11

(mii ane ne masua manina anu utulu teitexi no anu tani tila noxou Lataua.
Itema ane uitisou vaikala ane ʻo la uxavutalanu laixe.)’
16 No voxo ane ne la ta mitema e ixoxolu no xalee lia tila ne Iutaia ne
iʻumeʻume ilai no laxaʻilu.
17 ✡Itema ane mulai mo ʻa uxoxolu no taasou kisou ne, umomomo sou
uluʻelai mo uʻunalai no tani la sou utaxusou mimii seʻi uuatunu uasi.
18 Mo itema ane mulai no xaixu mo ʻa uxaxai ne, umomomo sou ulivu
ulai no tani mo unoʻu tokolomou la uasi.
19 Ia ta sema ane opooponeʻi xe aneʻi ane isusuneʻi ta ʻiliʻiliʻa ta keakea
ne la anu voxo masua noxiʻa manina.
20 La sou anu laixe lexe ngingi ngakilaka, mo sou voxo sou ngingi ngaʻume
ne uxali no anu voxo sou laʻiua xe no voxo tavuna uasi.
21 ✡Xo no voxo ane ne, anu voxovoxo sou tuʻutuʻumaxu manina, umo-
momo no anu voxo ane tatei Lataua mukoinu xalexalee tuatuala mo utalo
vaimomo ʻo mo iliʻi la uasi manina.
22 Ia lexe tila uxoto voxo ane ne ulivu uneʻe ataxu, la evile umomomo sou
umauli uasi. Ia tavaʻu xo aneʻi ta mitema ane anu musovosiʻa lexe anu ta
mitema noxou maninasou, la sou anu uxotonu voxo ne uneʻe ataxu.
23 ✡No voxo ane ne, la evile uvikalangengi aloxo ʻo. ‘Ngamaisou, Kalisito
ano ʻo! Uasi, uvikala lexe, Ngamaisou anu ʻa ʻole!’ Ia mamu sou
ngamuxaxutangengi no anu vaikala noxou.
24 ✡Xo ta mitema seʻi ixali, la ikalavoi lexe aneʻi Kalisito xo aneʻi ta mitema
sou palomatana kalakalavoi. Lexe ixali, la iʻoxonu sosovo seʻi toxotoxoxaʻa
uxali mo mimii seʻi sou ta mitema imaisou la ikuluke no anu kalumo, lexe
anu umomomo sou ikalavoineʻi ta mitema ane Lataua musosovosiʻa lexe
anu ta naʻu ʻole.
25 Lexe ngingi ngamaisou mimii aloxo ne uxali noxinge iliʻi, la eni
evikalangengixu tei.
26 ✡La sou lexe evile uvikalangengi lexe, ‘Kalisito anu a uxolu no ale la
nalai no ale uasi, xe uʻoxo lexe ne anu ʻa no nano no tani, la ngamuxaxu
tangengi no anu vaikala noxou ne uasi.’
27 ✡La sou Itema ʻOlu uneʻe, la anu aloxo leleʻe ulami no aso uxali la
lamixu ulai uxali no aso uluʻelai la aneʻi tavuʻalo imaisou.
28 ✡No anu xalee ane ta mimii misoisoli miai no anu, la ta nenu suluvi
ipita sou iʻou xiasineʻi.

Iliʻi la Itema ʻOlu Ulivu Uneʻe
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 ✡Ia no voxo ane iliʻi no anu voxo sou tuʻutuʻumaxu ukalu la aso ne uxali
isivoxo mo soʻio ne uiei la uasi, mo ta oto ne ilapalapau teitexi no loxotolo
iluʻe mo ta mimii loxo taʻumali iloʻa koiuxaxai mo tavaivolo no opo loxotolo
ne ikunikuni.
30 ✡No anu voxo ane ne la ta mitema imaisou sosovo sou Itema ʻOlu mine
ulaa no opo loxotolo la uluʻe no anu umuumu no anu xavi mo lamana
toxoxaʻa noxou. La ta mitema latala no xalexalee tuatuala ukalusi no lia
ʻo imaisou mine Anu uneʻe, la aneʻi itama.
31 ✡Xe xoolau utama tatila la Anu upalusiʻa ta angelo noxou sou inoʻa
aneʻi ane noxou e Anu molu musosovosiʻa meʻa no anu atume iou tamiʻa,
xe no xalexalee lia teletelexu ʻo, ulai utelo no teletelexu loxotolo ukalusi ne
ineʻe ipitaneʻi.

✡ **24:17:** Luk 17:31 ✡ **24:21:** Tan 12:1 ✡ **24:23:** Mat 24:5 ✡ **24:24:** Lap 13:1-3; 2Te 2:8-9; Pal 13:13-14 ✡ **24:26:** Luk 17:23-24 ✡ **24:27:** Mat 24:37-39 ✡ **24:28:** Luk 17:37 ✡ **24:29:** Ais 13:10; 34:4; Ese 32:7; Ioe 2:10, 31; 2Pi 3:10; Pal 6:12-13 ✡ **24:30:** Tan 7:13; Sek 12:10; Pal 1:7 ✡ **24:31:** 1Ko 15:52; 1Te 4:16

Vaikala Latilovo sou Ovu Lovo
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 Xe Iesu muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o. Anu laixe lexe ngingi
ngano'u lavulavu no anu ovu lovo. No voxo ane ovu xolanu uxata xe uxali
tatila, la ngingi ngelavu lexe anu voxo laixe sou aso a uxali 'alai.
33 Lexe ngingi ngamaisou mimii ane ne uxali, la anu aloxo nesi. Ngingi
ngalavusi lexe voxo sou Itema 'Olu 'a une'e ne. Anu 'a muxali 'alai manina
ne.
34 ✡Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema sou voxo ano 'o ilai uao,
ia mimii ane eni elemolu lamana noxinge ne, anu uxali.
35 ✡Mimii latala teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o ne, ulai la ukalu. Ia
vaivaikala noxilo ne ukalu uasi.
36 ✡Evile ulavu no anu voxo mo aso iou ne uasi. Ta angelo teitexi no opo
loxotolo mo 'Olu kalumo ne ilavusou uasi, ia Momu anusisi mulavusou.
37 ✡Muamua'i noxou Itema 'Olu sou ulivu une'e ne aloxo no anu voxo
noxou Noa.
38 No voxo ane alipaa toxoxa'a uxali uao la ta mitema mivevelu mo miie
xe mitaula'i mulai mune'e mulai mutalo no anu voxou e Noa mu'unalai
no lasipi.
39 ✡La ane'i ilavusou mii ma'ia ane sou uxali ne uasi, mixolu mixovu-
laulausi mulai muxali no voxo e alipaa toxoxa'a muxali mukulukene'i la
mukalusi'a. No voxo sou Itema 'Olu ulivu une'e la ta mitema i'oxo'oxonu
'ili'ilixo iou vilesisi aloxo ne.
40 No anu voxo ane ne la ta mitema ta tamei i'oxo'oxo no xai la vile uno'u
ulai io vile uxolu.
41 Mo ta sema ta tamei i'otu'otunu lauele sou lexe i'ulalu no anu la vile
uno'e ilai io vile ixolu.
42 ✡Aloxo ne la sou ngasaxila'inge laixe mo ngautiti laixe, xo ngingi
ngalavusou voxo ma'ia ane tila noxinge une'e ne uasi.
43 ✡Mo ngaxavutalanu mimii ne laixe. Lexe moosou tani ulavusou tei
lexe ta mitema sou pakali ine'e no anu 'olovoxo mautunu anevaa, la anu
uxolu uloo la sou ta mitema sou pakali ne imomomo sou imamulonu tani
la i'unalai uasi.
44 La sou ngingi kalumo ngalalaxii xo Itema 'Olu une'e, la une'e no anu
voxo mautunu e ngingi ngexavutala lexe Anu une'e no anu ne, uasi.

Vaikala Latilovo sou Itema sou Xaixai Ane Xavutalau Laixe Xe Ane Xavutalau Laixe Uasi
(Luk 12:35-48)

45 Mo Iesu musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o. Itema sou xaixai
anevaa xavutala laixe, la u'oxonu xaixai noxou laixe? La tila sou u'italonu
sou usaxila'a ta mitema sou xaixai no tani noxou xe ulosi'a la'ilali no anu
aso iou e tila sou musosovo sou.
46 Itema sou xaixai aloxo ne, anu u'osa manina no mine tila sou ulivu
une'e xe umaisou lexe anu 'a u'oxo'oxonu xaixai noxou.
47 ✡Eni avikalangengi manina aloxo 'o, tila sou ne usosovosou itema sou
xaixai ne la usaxila'u mimii latala noxou ukalusi.
48 Ia lexe anu itema sou xaixai ne masua la anu tanu uvikala lexe, ‘Tila
noxilo ne umomomo sou ulivu une'e palea uasi.’
49 Mo uavuti la uve'a ta menexu e ilo'a ixaxai ne xe ulai ilo'a ta menexu
e ilolutu sou iiexu lexa pekia'u la ixovulaulau piena 'ole i'ani'ani xe iie.

✡ **24:34:** Mat 16:28 ✡ **24:35:** Mat 5:18 ✡ **24:36:** Apo 1:7; 1Te 5:1-2 ✡ **24:37:** Tav 6:5-8 ✡ **24:39:** Tav 7:21-23 ✡ **24:42:** Mat 25:13 ✡ **24:43:** Luk 12:39-40; Pal 16:15 ✡ **24:47:** Mat 25:21, 23

50 Ioxe tila sou itema sou xaixai ne ulivu une'e la une'e no anu voxo ane
anu itema sou xaixai ne uxavutala lexe anu tila sou ne une'e no anu uasi.
51 Ia anu ukuluke noxou tila sou mine une'e xe uxalisou mine
u'oxo'oxonu 'ili'ilixo ne, la anu tila sou ne u'oxoo masuanu manina, la
ulailixu ilo'a ta mitema sou kalakalavoi ixolu ipita no anu tuala e itatama
xe anaxa'a ukalakikiki no anu."

25

Vaikala Latilovosi'a ta Sema Mavulovexa

1 ✡Xe Iesu musolonu vaivaikala noxou la, la muvikala aloxo 'o, "Saxisax-
ila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo a'alosi'a ta sema ta
vuanga mavulovexa e mino'u lalamosi'a la milai sou lexe imaisou maulu
sou taula'i alavua uxali.
2 Ane'i milai la ta'uve xavutalai'a laixe, ia ta'uve ne xavutalai'a laixe uasi.
3 Ane'i ane xavutalai'a laixe uasi ne milutu, la mino'u lalamosi'asi io ino'u
lexa sou uasi.
4 Ia ane'i ane xavutalai'a laixe ne milutu la mino'u lalamosi'a xe mino'u
lexa sou kalumo.
5 Itema e maulu sou taula'i alavua ne uxali palea uasi la ta sema
mavulovexa ne ixoxolu xoo mole ie'i muvuvu la miaiai.
6 Ia no 'olovoxo lixinu manina, la milomu sou itema vile mu'ava aloxo 'o,
'Itema e maulu sou taula'i alavua anu 'a uxali 'o! Ngingi ngane'e mo nenge
taalaxu no vote'i, la sou tano'u une'e.'
7 La sou ta sema ta vuanga ne mitulu la mito'isou lalamosi'a.
8 La ane'i ta'uve e xavutalai'a laixe uasi 'ole miavuti la mivikalane'i ane'i
ane xavutalai'a laixe lexe, 'Ngaitisixe lexa sevile mo tanixi'u u'una no anu
lalamo noxixe xo anu 'a 'ala'alai sou usita.'
9 Ane'i ane xavutala laixe mikoline'i lexe, 'Uasi, anu umomomo noxinge
nenge'a uasi, ngalai mo ngalotosinge noxi'a ta mitema ane isosovanu
lexasou lalamo.'
10 Ia no mine ane'i milutu sou milai milotosi'a lexa la itema e maulu sou
taula'i alavua ne muxali. Anu muxali la ta vuanga ta'uve e milalaxi ne, ilo'a
mi'unalai no nano no tani sou la'ilali toxoxa'a sou taula'i alavua ne. Ane'i
mi'unalai mukalu la aitenga mutatu.
11 ✡Ili'i la ta sema ta vuanga ta'uve 'ole mixalixali. Ane'i mine'e mixali la
mi'ava mu'unalai lexe, 'Tila, tila nakisiinu aitenga mo nexi ta'una.'
12 ✡Xe anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, 'Eni avikalangengi manina lexe
eni alavusinge uasi.'
13 ✡Aloxo ne la sou ngasaxila'inge mo ngaloo laixe xo ngingi ngalavusou
voxo ngiou ilou aso iou uasi.

Vaikala Latilovosi'a ta Mitema sou Xaixai Tatalu Tilasi'a Mulosi'a Lamoli (Luk 19:11-27)

14 Mo saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo 'o, itema
vile mulutu sou mulai lexe ulai no tuala vile no paxa. La mu'avali'a ta
mitema sou xaixai noxou mine'e la muitalonu mimii noxou noxi'a sou
isaxila'u.
15 ✡Anu mulosou vile tiva sou xoulu ta'uve, xe vile mulosou tiva sou xoulu
ta tamei xe vile la mulosou tiva sou xoulu vile. Anu mulosi'a aloxo ne
mumomomo no anu xavine'i vilevilesi. Ia anu mulutu la mulai.

✡ **25:1:** Luk 12:35; Pal 19:7 ✡ **25:11:** Luk 13:25-27 ✡ **25:12:** Mat 7:23 ✡ **25:13:** Mat 24:42
✡ **25:15:** Rom 12:6

16 Xe ane mulosou tiva sou xoulu taˈuve ne, mulutu alaxu vilesisi ˈo la
mulai sou muxaxai sou lamoli ne la munoˈu tiva sou xoulu ne taˈuve la.
17 Mo ane munoˈu tiva sou xoulu ta tamei ne mulai la muˈoxonu aloxo ne
kalumo la munoˈu tiva sou xoulu ta tamei la.
18 Ia ane munoˈu tiva sou xoulu vilesisi ne mulai la muˈasou taxa xe
mukalu la muˈasixu lamoli noxou tilasou ne mutalumeiou la muaai ne.
19 Tilasiˈa ne mulai muxoxolu ne maxuveeni xe mukalu la anu mulivu
muneˈe. Anu muneˈe sou lexe iloˈa ta mitema sou xaixai noxou ne
imomomo sou vaikala sou lamoli e anu mulosiˈa lexe ixaxaisou ne.
20 La sou itema e munoˈu tiva sou xoulu taˈuve ne mulai la munoˈu tiva
sou xoulu taˈuve la muneˈenu noxou tilasou. La muvikalanu aloxo ˈo, ‘Tila
nini nelosilo tiva sou xoulu taˈuve, ia namaisou eni exaxaisou la enoˈu tiva
taˈuve la ano.’
21 ✡Xe tilasou muavuti la muvikalanu lexe, ‘Nini itemasou xaixai laixe
mo neˈoxonu xaixai noxine laixe manina. Xe nini neˈoxonu xaixai laixe xe
nesaxilaˈu mii kituˈa laixe la sou eni aˈoxoneni nasaxilaˈu mimii tavuˈalo ˈo
xe naneˈe mo nengei taˈosa.’
22 Mo itema ane munoˈu tiva sou xoulu ta tamei ne muneˈe kalumo, la
muvikalanu tilasou lexe, ‘Tila namaisou, nini nelosilo tiva sou xoulu ta
tamei ia eni exaxaisou, la enoˈu tiva ta tamei la ano.’
23 La tila noxou muvikalanu lexe, ‘Nini itemasou xaixai laixe mo
neˈoxonu xaixai noxine laixe manina. Xo nini neˈoxonu xaixai laixe mo
nesaxilaˈu mii kituˈa eni elosine, la sou eni aˈoxoneni nasaxilaˈu mimii
tavuˈalo ˈo. Xe naneˈe mo nengei taˈosa.’
24 Xe itema ane munoˈu tiva sou xoulu vile ne muneˈe kalumo la
muvikalanu tilasou lexe, ‘Eni elavusine lexe nini itema laˈia, mo nalavusou
nalai la nakokoli laˈilali no anu xai e nini netounu uasi, nalai nakokoli no
anu xai e ta mitema vaˈaxu mitounu, xe nataxusou laˈilali ane ta mitema
vaˈaxu misuˈanu la muleme.
25 Aloxo ne la sou eni eˈume noxine la elai eˈasixu tiva sou xoulu noxine
e nelosilo. La sou namaisou lamolimeni e nelosilo ano ˈo.’
26 Xe tilasou muavuti la muvikalanu aloxo ˈo, ‘Nini itema sou xaixai ne
pauxesine manina xe namitema sou xaixai masua. Lexe nini nelavusou
lexe eni alavusou akokoli no anu xai e eni atounu uasi xe ataxusou laˈilali
e ta mitema vaˈaxu misuˈanu la muleme.
27 La sou anu laixe lexe nini namulaxu lamolixeni no taasou lamoli mo
sou eni alivu aneˈe la anoˈu ilou xolanu.’
28 Mukalu la sou anu muvikalaneˈi aneˈi ane itulutulu no paˈumolu aloxo
ˈo, ‘Ngaˈumenu tiva sou xoulu vilesisi ane noxou ne, mo ngalosou itema ane
muxalixu tiva sou xoulu mavulovexa.’
29 ✡La sou anu muvikalaneˈi aloxo, eni avikalangengi aloxo ˈo, ta mitema
ane minoˈu mimii seˈi xe ixaxaisou laixe, la Lataua ulosiˈa moseˈi la, xe aneˈi
ane inoˈu mii sevile kutuˈasi ia ixaxaisou laixe uasi la Lataua a uxexeenu
avile.
30 ✡Ia ngingi nganoˈu itemasou xaixai masua ne mo ngaleanu ulai no ale
no usivoxo, noxiˈa aneˈi ane itatama mo anaxaˈa ukalakiki.

Voxo sou Itema ˈOlu Utulusiˈa ta Mitema no Anu Vaivaikala

31 ✡No voxo ane Itema ˈOlu ulivu uneˈe loxo tatananu tuala, xe iloˈa ta
angelo noxou ineˈe, la anu uxolu no anu puloulou noxou loxo anu tatananu
tuala ane teitexi no opo loxotolo.

✡ **25:21:** Mat 24:45-47; Luk 16:10 ✡ **25:29:** Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 ✡ **25:30:** Mat 8:12; Luk 13:28 ✡ **25:31:** Mat 16:27; 19:28

32 ✡La ta mitema latala no xalee tuatuala ukalusi ineˈe ipita no talaxu, la
sou Anu ukalipalaneˈi xulumuxaˈa tamei loxo itema sou usaxilaˈa ta sipsip
ukalipalaneˈi ta sipsip ilai xalee vile xe ta mee ilai ipita no xalee vile.
33 Anu ukalipalaneˈi ta sipsip ilai no avolu tema, xe ta mee ilai no avolu
ae.
34 Xe tatananu tuala uavuti la uvikalaneˈi aneˈi ane mixolu no avolu tema
aloxo ˈo, ‘Ngingi nganeˈe, xo Mamilo mualusinge, mo musosovosinge sou
ngaunalai no anu saxisaxilaˈu noxou tei no mine Anu usokou sou ukoinu
xalexalee tuatuala no lia ˈo uao.
35 ✡Xo eni esolixo la ngingi ngelosilo laˈilali sou eˈou mo esoliu lexa, la
ngelosilo lexa sou eiexu, xe exali loxo aasila la ngingi ngeˈavalilo elai no
tani noxinge.
36 Mo eni xeni tokolomo uasi, la ngingi ngelosilo mo no voxo eni epipiena
la ngingi ngeneˈe sou ngesaxilailo xe exolu no tani sou navunavu la ngingi
ngeneˈe ngemaisilo.’
37 Xe aneˈi ta mitema ane milapu ne miavuti la mitaliˈisou lexe, ‘Ia tila,
nexi tamaisine ne solixene la telosine laˈilali xe nesoliu lexa la telosine
neiexu ne ˈa taalu?
38 Mo nexali loxo aasila la teˈavaline neneˈe no tani noxixe xe meni
tokolomo uasi la nexi telosine ne ˈa taalu?
39 Mo nexolu no tani sou pipiena la nexi tesaxilaˈine xe nexolu no tani
sou navunavu la nexi telai temaisine ne ˈa taalu?’
40 ✡La anu tatananu tuala ne mukolineˈi aloxo ˈo, ‘Eni avikalangengi
manina aloxo ˈo, lexe ngingi ngaˈoxonu aloxo ne ulai noxou vivilo vile e
ualasou uasi, la ngingi ngeˈoxonu noxilo ane.’
41 ✡Xe anu muavuti la muvikalaneˈi aneˈi ane mixolu no avolu ae lexe,
‘Ngingi ane ˈo sou ngaulua. Ngaˈume mo ngaxexesilo, mo ngalai no anu
navu e uaniani la kaluxu uasi. Navu ne milalaxiinusiˈa Satani iloˈa ta angelo
noxou.
42 Xo eni esolixo la ngingi ngalosilo mii vile sou aˈou uasi. Xe esoliu lexa
la ngingi ngalosilo mo aiexu uasi.
43 Mo eni exali loxo aasila la ngingi ngaˈavalilo ulai no tani noxinge uasi
xe enixeni tokolomo uasi la ngingi ngalosilo uasi. Mo eni exolu no tani sou
pipiena la ngingi nganeˈe ngasaxilaˈilo uasi xe exolu no tani sou navunavu
la ngingi nganeˈe ngamaisilo uasi.’
44 La aneˈi kalumo mitaliˈisou lexe, ‘Ia tila nexi temaisine, nesolixene mo
nesoliu lexa mo nexolu loxo aasila, xe meni tokolomo uasi mo nepipiena
xe nexolu no tani sou navunavu la nexi tasuˈulineˈi uasi ˈa talu?’
45 La Anu mukolineˈi aloxo ˈo, ‘Lexe ngingi ngaˈoxonu aloxo ne uasi noxou
vile noxiˈa aneˈi ane ualasiˈa uasi la ngingi ngeˈoxonu noxilo.’
46 ✡Aloxo ne la sou aneˈi ane ne ilai ixolu no anu tuala sou navunavu e
navu uˈaniˈani la kaluxu uasi ˈole. Ia aneˈi ane milapu ilai ixolu no tuala e
mauli kaluxu uasi manina ˈole.”

26

Aneˈi Misakii Vaikala sou Lexe Ivau Iesu Usoli
(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Ioa 11:45-53)

1 No mine Iesu muvikala mukalu la muvikalaneˈi ta molomolo noxou
aloxo ˈo,
2 ✡ “Ngingi ngelavusou lexe voxo tamei siˈa uxolu sou nenge tasosovosou

✡ **25:32:** Ese 34:17; Pal 20:11-13 ✡ **25:35:** Ais 58:7 ✡ **25:40:** Xav 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41
✡ **25:41:** Mat 7:23 ✡ **25:46:** Tan 12:2; Ioa 5:29 ✡ **26:2:** Mul 12:1-27; Mat 20:18

voxo e Lataua mupolopepene'i ta Isilaeli, la ino'u Itema 'Olu ilailixu no
avo'a ta mitema sou ivau usoli."
3 La ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta Isilaeli mipita no tani tatila
noxou kisi'a ta aili'i ualasou lexe Kaiapasi,
4 Sou ikamuli vote'i sou lexe itetelisou lesu mo ivau usoli a loxo vaa.
5 Ane'i miavuti la mivikala lexe, "Maasi la nenge ta'oxonu mii e nenge
tevivikalasou 'o no nixi no anu voxo tila 'o uasi. Xo loxo 'o io ta mitema
imaisinge, la iavutinoxu 'oto'oto toxoxa'a."

Sema Vile Minixi'u Ueli E Tuma'u Lailaixe no Kisou Iesu (Mak 14:3-9; Ioa 12:1-8)

6 No mine Iesu muxolu ne Vetania la mulai mu'unalai no tani noxou itema
vile ualasou lexe Saimoni. Anu Saimoni ne vulukali mu'oxonu tei.
7 ✡Iesu mu'unalai mo mutalupexa sou lexe u'ani. Ia sema vile mino'u
lavotoli sou ueli e tuma'u lailaixe vile ne lamoli sou tila misevile. Ane
mino'u xe milai mixali noxou Iesu, la mixola'u anaxu ka minixi'u no kisou
Iesu.
8 Ia no mine ta molomolo noxou mimaisie aloxo ne, la ane'i la'iaxa'a, la
mivikalane'i ngatongato'o lexe "Tava'u loxovaa ane sema 'o ivila'isou ueli
e tuma'u lailaixe loxo 'o?
9 Lexe uaisi mo sou tasovanu, la ilotonu no anu lamoli tatila manina, la
sou tano'u la taiti'a ta mitema ane i'a mimii uasi."
10 Ane'i mivivikalane'i ngatongato'o aloxo ne, la Iesu mulavusou la mu-
vikalane'i aloxo 'o, "Iengi uvaxaiesi, loxovaa ane ngingi ngalosie tu'umaxu
ane loxo ne? Mii e ane mi'oxonu mune'e noxilo ne, ane mi'oxonu laixe
misevile.
11 ✡Ta mitema ane i'a mimii uasi ne, anu voxovoxo piepiena 'a uxoxolu
sou ngingi ngaiti'a mimii loxo ngemasaxau, xo ngingi ngongi'a ngaxoxolu.
Ia eni ne nenge nenge'a taxoxolu utotomu uasi.
12 Ane minixi'u ueli e tuma'u lailaixe no vasimelo tei loxo ne, sou
ulalaxiinu vasimelo sou ulai no lulu.
13 Eni avikalangengi manina aloxo 'o. No xalexalee tuatuala ne'i ne, lexe
ilai ia'aloxu a'alo laixe, la mii e ane mi'oxonu 'o ne, ane'i ia'aloxu kalumo
sou ixavutalane."

Iudasi Mulai Muxali Noxi'a ta Tatilasi'a ta Aili'i sou lexe Anu U'italonu Iesu Ulai Noxi'a (Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

14 Xe Iudasi Isikarioti, anu vile noxi'a ta molomolou mavulovexa mo
mulelia tamei ne, muavuti la mulai muxali noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i, la
mutali'isi'a aloxo 'o,
15 ✡ "Lexe eni a'italonu Iesu ulai no avonge, la ngingi ngalosilo ma'ia?"
Xe ane'i miavuti la miitisou lamoli siliva muxali loxo mavulovexa tatalu la
milosou.
16 La sou Iudasi muavuti sou ukamuli vote'i sou u'italonu Iesu no avo'a.

Iesu Ilo'a ta Molomolou Mi'ani (Mak 14:12-21; Luk 22:7-13; Ioa 13:21-30)

17 ✡Voxo vile sou veleti imulaxu isi sou uasi 'a muxali, la ta molomolo
noxou Iesu mine'e noxou la mitali'isou lexe, "Nini nemasaxa lexe nexi
talalaxii la'ilalixene sou voxo sou Lataua Mupolopepene'i ta Isilaeli 'ava?"
18 La Iesu muvikalane'ixu itema vile, la sou mupalusi'a lexe, "Ngalai no
nano no tuala tila ne Ielusalemu xe ngamaisou itema e epela'ingexu ne la

✡ **26:7:** Luk 7:37-38 ✡ **26:11:** Lap 15:11 ✡ **26:15:** Sek 11:12; Ioa 11:57 ✡ **26:17:** Mul 12:14-20

ngavikalanu lexe, ‘Tisa muˈoxo lexe voxo noxilo ˈa muxali ˈalai. La sou nexi noxiˈa ta molomolo noxilo taˈani laˈilali sou ta sosovosou voxo sou Lataua Mupolopepeneˈi ta Isilaeli no tani noxine.’ ”
19 La sou ta molomolo noxou Iesu miˈoxonu aloxo Anu mupelaˈaxu ne sou milalaxiinu laˈilali sou ixavutalanu voxo sou Lataua Mupolopepeneˈi ta Isilaeli.
20 Xe no ˈoloˈolovoxo la Iesu iloˈa ta molomolo noxou mavulovexa mo mulelia tamei ne milai mixolu mipita sou iˈani.
21 No mine aneˈi iˈaniˈani, la Iesu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Eni avikalangengi aloxo ˈo, vile no nixi noxinge ne, ulai la anu uˈitaloleli ulai no avoˈa ta mitema sou ˈotoˈoto.”
22 Xe aneˈi milomu aloxo ne, la oponeˈi tuˈumaxu la sou aneˈi vilevilesi miavuti la mitaliˈisou aloxo ˈo, “Tila male eni uasi ne?”
23 ✡Xe Iesu muavuti la mukolineˈi aloxo ˈo, “Anu ane loxo nexi noxou taˈuinu laˈilali no anu lisi vilesisi, la anu moosou e sou uˈitaloleli no avoˈa ta mitema ane.
24 Itema ˈOlu ne, ulaisi mo uulua aloxo vaivaikalasou mikaukavunu no anu Lavuku Tavuna teinu. Ia itema e uitalonu itema ˈolu ulai noxiˈa ta mitema avoˈa ne usaxilaˈu no anu tuˈutuˈumaxu. Anu laixe lexe nenu ivoˈonu uasi, la anu laixesi.”
25 Xe Iudasi itema e sou uˈitalonu Iesu no avoˈa ta mitema ne muavuti, la muvikalanu Iesu aloxo ˈo. “Tila male eni ne?” La Iesu mukolinu lexe, “Ani, ninisi.”

Tila Unoˈu Navunavu
(Mak 14:22-26; Luk 22:14-23; 1Ko 11:23-25)

26 No mine aneˈi iloˈa iˈaniˈani la Iesu mukasi muluˈe no anu veleti la munoˈu sou muvikala laixe musuku noxou Lataua, xe mukalu, la museˈiseˈinu sou mulosiˈa ta molomolo noxou vilevilesi la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Nganoˈu mo ngaˈou, anu vasimelo ane.”
27 Xe muavuti la mukasi vaxa no anu lisi sou uaini, la muvikala laixe musuku noxou Lataua. Xe mukalu la mulosiˈa la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngingi latala ne ngaiexu.”
28 ✡Mo muvikalaneˈi la aloxo ˈo, “Sialuxo ano ˈo. Eni asoli xe sialuxo unixi, la anu uˈoxonu vaikala e nenge nengeˈa Lataua tesakii ˈo, uxali manina. Sialuxo ˈo ne, sou unixisiˈa ta mitema tavuˈalo sou upamaulineˈi xe uxexeenu ˈiliˈilixo masumasua noxiˈa.”
29 La muvikalaneˈi la aloxo ˈo, “Eni avikalangengi manina. Umomomo sou eni aie la no anu uaini temanu la uasi, ulai utalo no voxo ane sou nenge nengeˈa taiexu ane alavua no tuala teitexi noxou Lataua.”
30 ✡Xe iloˈa miˈani mukalu la milexe lexe vile sou milaa milai no laxaˈilu ne Olivu.

Iesu Mutotokalasou Pita Lexe Usingisou
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Ioa 13:36-38)

31 ✡Iloˈa milai xoo la Iesu muvikalaneˈi aloxo ˈo la, “Maasi no ˈolovoxo ˈo, la ngingi latala ˈo ne, ngaˈumesilo ukalusi. Xo mikaukavunu vaikala vile muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo ˈo, ‘Ulai la eni avau itema sou usaxilaˈa ta sipsip la aneˈi ta sipsip ne iˈume ipeilaˈu tani.’
32 ✡Ia iliˈi, eni atulu sou amauli, la eni auli alai ne Xalilaia.”
33 Xe Pita muavuti la muvikalanu lexe, “Ulai la aneˈi latala ˈo ne iˈumeˈume ukalusi, ia eni ne uasi.”

✡ **26:23:** Lex 41:9 ✡ **26:28:** Mul 24:8; Iel 31:31-34; Sek 9:11; 1Ko 10:16 ✡ **26:30:** Luk 22:39; Ioa 18:1 ✡ **26:31:** Sek 13:7; Ioa 16:32 ✡ **26:32:** Mat 28:7, 16

34 ✡Xe Iesu muavuti la mukolinu vaikala noxou lexe, “Eni avikalaneni
manina aloxo ʼo, maasi no ʼolovoxo ʼo la kokoʼa uʼava uao, ia nini
nasingisilo alaxu tatalu lexe nalavusilo uasi.”
35 La Pita ne mutotoiti manina. Xe muavuti la muvikala pekiaʼu lexe,
“Eni umomomo sou asingisine lexe eni alavusine uasi, uasi xo nenge nengei
tasoli takei.” Mo Pita ta menexu ne mivikala kalumo aloxo ne.

Iesu Mukilaka ne Xetesemane
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Iloʼa mimuamuaʼi xe mixali no lia xalee ilemolu lexe Xetesemane, la
Iesu muvikalaneʼi ta molomolo noxou lexe, “Ngaxoxolu ʼo ia eni alai mo
akilaka.”
37 Xe Anu muavuti la munoʼa Pita iloʼa Sevetaio ta ʼolu tamei sou iloʼa
milai. Iloʼa milutu xe milai la Anu tanulili xe opo tuʼumaxu manina.
38 ✡La muvikalaneʼi aneʼi tatalu ne aloxo ʼo, “Ngaxoxolu ano mo ngautiti
laixe. Xo eni opoleli tuʼumaxu manina mo eni ʼa ʼalaʼalai sou asoli.”
39 Musuku mulai vaʼaxu sevile mukalu, la sou mutangatulu muluʼelai no
lia sou mukilaka. Mukilaka la muvikala lexe, “Mamilo mimii latala ne,
pekiaʼu noxine sou naʼoxonu uasi. La sou eni emasaxa lexe naxexeenu soli
noxilo ʼo uxexesilo. Mo namulinu masaxa noxilo uasi, ia namulinu masaxa
noxinesi.”
40 Anu mukilaka mukalu xe mulivu mulai noxiʼa ta molomolo noxou
tatalu ne, la aneʼi a iaai. Xe muavuti la muvikalanu Pita aloxo ʼo, “Loxovaa
ngingi ngongiʼa ta menexine umomomo sou ngaxolu mo ngautiti utalo loxo
aso iou taiinu vile uasi?
41 Ngingi ngaxoxolu mo ngautiti mo ngakilaka, mo sou tovotovo uxali
noxinge la utaloxolingenge uasi. Manina musuku, itema uleenu umasaxa
lexe uxaxai ia vasimolu ne pekiaʼu uasi, mamalaxusi.”
42 Iesu muvikalaneʼi aloxo ne xe mukalu, la mulivu mulai la sou mukilaka
alaxu tameisou. Mulai la mukilaka aloxo ʼo, “Mamilo mimii latala ne,
pekiaʼu noxine sou naʼoxonu uasi. La sou eni emasaxa lexe naxexeenu soli
noxilo ʼo uxexesilo. Lexe nini nemasaxa lexe eni alai asoli la anu mivile
uasi, eni amulinu masaxa noxinesi.”
43 Xe mulivu muneʼe, la mumaisiʼa ta molomolo noxou tatalu ne aneʼi a
iaai sio, xo ieʼi uvuvusio.
44 La sou Anu muʼumesiʼa miai ne ia Anu mulivu mulai la, sou mukilaka
alaxu tatalusou. La mukilaka aloxo tei ne la.
45 Anu mukilaka alaxu tatalusou mukalu xe mulivu muneʼe la mumaisiʼa
aneʼi a iaai sio. Xe muavuti la mutaliʼisiʼa lexe, “Ngingi a ngamaʼila mo
ngaai sio? Mumomomo aloxo ne! Xo voxo a muxali. Ngamaisou! Aneʼi ta
mitema sou iʼitalonu Itema ʼOlu no avoʼa ta mitema sou susu a ʼalaʼalai sou
ixali ʼo.
46 ✡La sou ngatulu mo nengeʼa talai. Ngamaisou! Itema e uʼitaloleli no
avoʼa ta mitema ne, anu a uxali ʼo.”

Mitetelisou Iesu
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Ioa 18:3-12)

47 Iesu uvivikala ʼo, ia alaxu vilesisi ʼo, la Iudasi muneʼe noxou. Anu
vile noxiʼa ta molomolou noxou mavulovexa mulelia tamei. Anu iloʼa ta
mitema tavuʼalo mixali, ia ta mitema ne mitetelisou viso ilou kuluvololou.
Ta mitema e mineʼe ne, ta tatila noxiʼa ta ailiʼi iloʼa ta tatilasiʼa ta mitema
mipalusiʼa mineʼe.

✡ **26:34:** Mat 26:69-75 ✡ **26:38:** Ioa 12:27 ✡ **26:46:** Ioa 14:31

48 Itema e muˈitalonu Iesu no avoˈa ta mitema ne, muvikalaneˈixu sosovo
vile tei aloxo ˈo, “Lexe eni alai atimu no xaleenu, la Anu ane, ngatetelisou.”
49 Ioxe, Iudasi muxali la mulai alaxu vilesisi noxou. La muvikalanu lexe,
“Tila! laixenenisi.” La sou mutimu no xaleenu.
50 Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo ˈo, “Menexilo, mii maˈia ane nini
namasaxa lexe naˈoxonu.” Xe ta mitema ne mimaisou Iudasi mine mutimu
no xaleenu, la sou aneˈi mikasi vaxa no avolu sou mitetelisou.
51 ✡La itema vile mututulu ˈalai noxou Iesu ne muavuti la mulavee viso ka
muvali vaxa no sangalou itema sou xaixai noxou kisiˈa ta ailiˈi. La sangalou
ne muxoto la mulapau mulai no lia.
52 ✡Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo ˈo, “Nanoˈu lavisomeni mo
namulaxu no tanixu. Xo aneˈi e iˈoto no anu viso la isoli no anu viso.
53 Male nini nalavusou uasi ne? Eni emomomo sou aˈava ulai noxou
Mamilo, la Anu upalusiˈa ta angelo noxou ne ineˈe alaxu vilesisi. Ta angelo
ne itiitisiˈa uaˈulixaˈa ta mitema sou ˈotoˈoto xulumuxaˈa mavulovexa
mulelia tamei.
54 Ia lexe eni aˈoxonu aloxo ne, la vaikala e muxolu no anu Lavuku
Tavuna teinu ne umomomo sou uxali manina uasi. Xo lavuku noxou Lataua
ne muvikala lexe, mimii ane ne anu uxali la uxali manina.”
55 ✡Xe Iesu muxiu la muvikalaneˈi ta mitema e mineˈe sou itetelisou
ne aloxo ˈo, “Ngingi ngenoˈu viso ilou kuluvololou sou ngeneˈe sou
ngatetelisilo xo eni amitema sou aavutilixu ˈotoˈoto? No voxovoxo nengeˈa
texoxolu no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou elosiˈa ta mitema
lavulavu la ngingi nganava la ngatetelisilo no voxo ane ne ua?
56 Ia anu mii vile uasi. Mimii ne anu uxali sou umomosou vaikala noxiˈa
ta mitema sou palomatana mikaukavunu.” La ta molomolo noxou Iesu
miˈume la milailai.

Mitulusou Iesu no ˈa Vaivaikala
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Ioa 18:13-14, 19-24)

57 Xe iliˈi la aneˈi ane mitetelisou Iesu ne, milailixu noxou Kaiapasi anu
kisiˈa ta ailiˈi. La ta tisa sou lapuloto iloˈa ta tatila latala a ipita ixoxolu ne.
58 Ia Pita mumulinu Iesu muiliˈi no paxa. Xe mulai muxali, la muˈunalai
avile no nano no vimelu sou tani noxou kisiˈa ta ailiˈi ne. Anu muˈunalai,
la iloˈa ta mitema sou isaxilaˈu tani mixolu sou lexe umaisou mii maˈia
iˈoxonu noxou Iesu.
59 La ta tatila noxiˈa ta ailiˈi iloˈa ta tatila sou imomomosou tuˈutuˈumaxu
noxiˈa ta mitema latala ne, ikalavoi sou Iesu no anu vaikala moseˈi mo
ikamuli susu noxou Iesu sou lexe ivau usoli.
60 Ta mitema tavuˈalo mitelo vaikala noxou, ia vaikalaiˈa ne manina uasi.
Mo ixalisou susu vile noxou mumomomo sou ivau usoli uasi. Ia iliˈi manina
la ta mitema tamei mineˈe la mitulu iliˈi no tumaliˈa sou mivikala.
61 ✡Ia mivikala lexe, “Nexi telomusou itema ˈo muvikala lexe, ‘Eni
amomomo sou akisilalanu tani tila noxou Lataua, ia voxo tatalusou la eni
atulusou ulivu la.’ ”
62 Ioxe, kisiˈa ta ailiˈi muavuti mutulu, la mutaliˈisou Iesu aloxo ˈo, “Nini
namasaxa nakolinu vaikala ane aneˈi mitelonu noxine ne uasi? Nini
nexavutala a loxovaa no anu vaikala ane aneˈi mitelonu noxine ˈo?”
63 ✡La Iesu mutaloxaˈasi. Ia ukolinu vaikalaiˈa vile uasi. Xe kisiˈa ta ailiˈi
muavuti la muvikalanu aloxo ˈo, “Eni alingaine no ualasou Lataua anu
mauli no anu aloxo ˈo. Lexe nini Kalisito, Lataua ˈOlu, la nini navikalanexi.”

✡ **26:51:** Ioa 18:26 ✡ **26:52:** Tav 9:6; Pal 13:10 ✡ **26:55:** Luk 19:47; 21:37 ✡ **26:61:** Ioa 2:19-21
✡ **26:63:** Ais 53:7; Mat 27:12

64 ✡La Iesu mukolinu lexe, “Ani, anu aloxo nini nelemolu ne. Ia eni
avikalangengi latala ʼo aloxo ʼo, iliʼi la ngingi ngamaisou Itema ʼOlu mine
uxolu uvaʼisaʼinu Lataua xavinu musuku. Ngingi ngamaisou mine Anu
uxolu no paʼumolu no avolu tema la uneʼe no anu umuumu molu teitexi
no opo loxotolo uluʼe.”
65 ✡Anu mulomusou Iesu muvikala aloxo ne la mukakanu tokolomou xo
anu laʼiaxu. Xe muavuti la muvikala lexe, “Ngamaisou, ngingi ngelomusou
ne. Itema ʼo anu muvikala masua mulai noxou Lataua, la sou nenge
tataliʼisiʼa ta mitema seʼi la sou ipalaʼalixu susu noxou la uasi.
66 ✡La sou ngingi ngexavutala a loxovaa? Nenge taʼoxonu mii maʼia
noxou?” Xe aneʼi miavuti la mikolinu lexe, “Anu mususu ane, mo Anu
mumomomo sou usolisi.”
67 ✡Xe miavuti la mituve vaxa no iou xe mivau, xe seʼi misavasavalou.
68 La mivikalanu lexe, “Ioxe nini Kalisito, la nalemolu ʼei ane muvene
ne?”

Pita Musingisou Iesu
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Ioa 18:15-18, 25-27)

69 Ta mitema miʼoxoʼoxonu Iesu aloxo ne, la Pita ne anu a muxolu no
nano no vimelu sou tani ne, la sema sou xaixai vile noxou kisiʼa ta ailiʼi ne
mineʼe noxou la mivikalanu lexe. “Nini kalumo ngingi ngongou Iesu sie
Xalilaia ngexolu ane.”
70 Ia anu musingisou no ieʼi latala ne lexe, “Eni alavusou mii maʼia e nini
nalelemolu ne uasi.”
71 Anu muvikala aloxo ne mukalu, la mulaa no aitengaxu tani sou mulai
no ale. Xe sema sou xaixai vile la mimaisou, la mivikalaneʼi aneʼi ane
itutulu ʼalai noxou ne lexe, “Itema ane ʼo, anu ilou Iesu sie Naseleti ane.”
72 La anu musingisou la lexe, “Manina teitexi, eni alavusou itema ne
uasi.”
73 Mixolu sevile kituʼa, la ta mitema e ane mitulutulu ʼalai noxou ne,
mineʼe noxou la mivikalanu lexe, “Manina, nini vile noxiʼa ane, xo xolineni
molu mupalalixene.”
74 Ioxe, Pita muavuti la muvikala pekiaʼu aloxo ʼo, “Manina teitexi,
eni alavusou itema e ngingi ngelelemolu ne uasisi manina. Lexe eni
akalavoingengi la laixe lexe Lataua ukalusilo.” Anu muvikala aloxo ne xe
mukalu la alaxu vilesisi ʼo la kokoʼa muʼava.
75 ✡La Pita muxavutalanu vaikala noxou Iesu e muvikalanu lexe, “Maasi
no ʼolovoxo ʼo, la kokoʼa uʼava uao, ia nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nini
nalavusilo uasi.” La Pita mutaloxu iii sou mutama mulai no ale.

27

Iudasi Mulai Muʼalili ʼo
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Ioa 18:28-32)

1 Xe iliʼi no kakau manina, la ta tatila noxiʼa ta ailiʼi iloʼa ta tatilasiʼa ta
mitema mipita sou mipotoxu Iesu. Xe mukalu la sou misakiinu vaikala lexe
ivau usoli.
2 La sou aneʼi misakisakiinu la milailixu no avolu Pilato anu tila noxiʼa ta
Romu.
3 Xe no mine Iudasi anu itema e muʼitalonu Iesu no avoʼa ta mitema
sou ivau mumaisou Iesu mine aneʼi mitulusou no anu vaivaikala sou iʼoxo
masuanu, la anu muxiunu xavutalau. La munoʼu lamoli siliva mavulovexa

---

✡ **26:64:** Lex 110:1; Tan 7:13; Mat 24:30 ✡ **26:65:** Mat 9:3; Ioa 10:33 ✡ **26:66:** Liv 24:16; Ioa 19:7
✡ **26:67:** Ais 50:6; 53:5 ✡ **26:75:** Mat 26:34

tatalu sou mulivunoxu mulai noxi'a ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a
ta mitema.
4 Mulai muxali la muvikalane'i lexe, “Manina eni e'oxonu masua noxou
itema mulapu 'o la elailixu sou sialuxu unixi, la Anu u'oxonu susu vile
uasi.” Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, “La sou anu mii ma'ia noxixe?
Ane'i mikolinu lexe, anu mii noxine.”
5 ✡La sou Iudasi muavuti la mupeinu lamoli ne mu'unalai no nano no
taasou lalotu tatila noxou Lataua, ia mu'ume mulai sou mu'alili 'o.
6 Xe ili'i la ta kisi'a ta aili'i mitaxusou lamoli ne la mivikala lexe, “Lamoli
ano 'o ne tamuxaxu ilou lamolisou tani tila noxou Lataua uasi xo anu lamoli
ane 'o ne nenge teno'u sou 'ulusou ivau itema usoli.”
7 La sou ane'i misakiinu vaikala lexe lamoli ne, ane'i ilotonu lia xalee vile
noxi'a ta mitema e ilavusou i'oxonu lasopeni no anu. Xo ane'i imasaxa lexe
lia ne uxolu sou iasixa'a taasila no anu.
8 Tava'u aloxo ne la sou lia xalee ane ne ane'i ilemolu lexe, “Lia sou sialu
no voxo vaimomo.”
9 ✡Aloxo ne sou anu umomomo sou mii ma'ia ane itema sou palomatana
Elemia mulemolu tei, muvikala lexe, “La sou ane'i ino'u lamoli mi'oxonu
no anu siliva mavulovexa tatalu loxo ta mitema ne Isilaeli misosovo sou
lexe ino'u 'ulu sou itema no anu.
10 Mo no anu lamoli ne la ane'i ilotonu lia xalee vile noxi'a ta mitema sou
i'oxonu lasopeni, loxo tatila muvikalalelixu.”

Iesu Mutulu no Talaxu Pilato Anu Tila Noxi'a ta Romu
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Ioa 18:33-38)

11 Ioxe, ta kisi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema mino'u Iesu xe
milailixu noxou Pilato la mulai mutulu no talaxu. Xe tila noxi'a ta Romu
muavuti la mutali'isou Iesu lexe, “Nini tatananu tuala noxi'a ta Iutaia?” La
Iesu mukolinu vaikala noxou lexe, “Ani, aloxo nini nelemolu ne.”
12 ✡No mine ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema milomu
aloxo ne la mileanu vaikala tu'utu'umaxu tavu'alo mulai noxou, la Iesu
ukolinu uasi.
13 La Pilato mutali'isou aloxo 'o, “Loxovaa, nini nelomusou vaikala
tavu'alo e ane'i mileanu mune'e noxine ne uasi?”
14 La Iesu ukolinu vaikala vile e ane'i mileanu mune'e noxou ne uasisi
manina. Aloxo ne la mu'oxonu Pilato mukuluke manina.

Mililixu Iesu no Ovu Valautu sou Usoli
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-26; Ioa 18:39–19:16)

15 Io, no voxo tila aloxo ne, la Pilato ulavusou sou ululusou itema vile
uxolu no nano no taasou navunavu ne, uatu. Ta mitema me'asi ilavusou
isosovosou itema la sou anu ululusou.
16 No voxo ane ne la itema vile ualasou lexe Valavasi, anu a uxoxolu no
nano no taasou navunavu ne. Anu itema e ta mitema latala milavusou lexe
anu itema masua vile.
17 Ta mitema mixali mipita mukalu, la sou Pilato mutali'isi'a aloxo 'o,
“Ioxe ngingi ngemasaxa lexe eni alulusou 'ena'ei uuatu noxinge Valavasi,
uasi, Iesu e ilemolu lexe anu Kalisito 'o?”
18 ✡Anu muvikala aloxo ne, xo anu mulavusou lexe ane'i ta tatilasi'a ta
tatila noxi'a ta aili'i ne tane'i masuau Iesu misevile.
19 Xe no mine Pilato uxoxolu no anu puloulou sou ulomusou vaivaikala
noxi'a ta mitema sou itulu no anu vaivaikala, la semau misovanu vaikala
mune'e noxou, la mimulesou aloxo 'o. “Mamu sou na'oxonu mii vile noxou

✡ **27:5:** Mat 26:14-15; Apo 1:18-19 ✡ **27:9:** Sek 11:12-13 ✡ **27:12:** Ais 53:7 ✡ **27:18:** Ioa 11:47-48; 12:19

itema e mulapu ne, xo eni eai pipiena no ˈolovoxo la emaisou itema ne la
examuli tuˈumaxu tatila.”
20 Xe ta kisia ta ailiˈi iloˈa ta tatilasiˈa ta mitema ne miavutinoxu oponeˈi ta
mitema latala ne, sou lexe iˈava ulai noxou Pilato lexe nalulusou Valavasi,
ia navau Iesu mo usoli.
21 La sou tila ne Romu mutaliˈisiˈa lexe “Ngingi ngemasaxa lexe, eni
alulusou ˈenaˈei noxiˈa ta tamei ˈo ulai noxinge?” La aneˈi mikolinu lexe
“Valavasi.”
22 La anu mutaliˈisiˈa la lexe, “Ia eni aˈoxonu mii maˈia noxou Iesu e aneˈi
ilemolu lexe Kalisito ˈo?” La aneˈi latala ne mikolinu lexe, “Ngalilixu teitexi
no ovu valautu.”
23 Xe Pilato muavuti la mutaliˈisiˈa la aloxo ˈo, “Tavaˈu loxovaa, anu
uˈoxonu susu vile uasi?” Xe aneˈi miavuti la miˈava tatila manina lexe,
“Ngalilixu teitexi no ovu valautu.”
24 ✡Ia Pilato mumaisou lexe anu voteˈi vile la sou anu uˈoxonu la uasi
xo maasi la ˈotoˈoto toxoxaˈa uxali. La sou anu mukasi vaxa no lexa ka
muˈuinu avolu no ieˈi ta mitema xo mulavu lexe maasi la ˈotoˈoto toxoxaˈa
uxali la sou muvikalaneˈi lexe, “Eni susu noxilo uasi, ia lexe itema ˈo usoli
la anu mii noxingesi.”
25 ✡Xe aneˈi miavuti la mikolinu lexe, “Sialuxu ne uneˈe utelo noxixe xe
noxiˈa ta ˈiliˈilixe iliˈi.”
26 La sou anu mululusou Valavasi mulai noxiˈa. Ia anu muvikalaneˈi ta
mitema sou ˈotoˈoto la mipuapuasou Iesu. Mipuapuasou mukalu la sou anu
muˈitalonu mulai no avoˈa ta mitema sou lexe ililixu no ovu valautu.

Ta Mitema sou ˈOtoˈoto Mimolovilaˈisou Iesu
(Mak 15:16-21; Ioa 19:2-3)

27 Xe iliˈi la aneˈi ta mitema sou ˈotoˈoto noxou tila noxiˈa ta Romu
milailixu Iesu muˈunalai no nano no vimelusou taasou itema tila noxiˈa ta
Romu. La aneˈi miˈaviliˈa ta mitema sou ˈotoˈoto latala ne mineˈe mipita.
28 ✡Aneˈi mineˈe mipita mukalu, la miluvusou tokolomou la mitaanu
tokolomo vile lauoinu vaxa noxou.
29 Xe mipalipaxoxonu savovolu ka mimuxaxu vaxa no kisou loxo kisivalu
sou sosovo lexe Anu tatananu tuala vile ane. Mo minoˈu puate vile la
mimuxaxu no avolu tema xe mukalu, la mitangatulu muluˈelai no talaxu
la mimolovilaˈisou lexe, “Anu ane tatananu tuala noxiˈa ta Iutaia.”
30 ✡Aneˈi mituvetuvesou xe minoˈu puate la mivau no kisou ka mivau la.
31 Xe iliˈi no mine mimolovilaˈisou mukalu la miluvunu tokolomo lauo-
lauoinu e mitaanu noxou ne ia aneˈi mitaanu tokolomo noxou mulivu vaxa
noxou la. La sou minoˈu milailixu sou lexe ililixu no ovu valautu.

Mililixu Iesu no Ovu Valautu
(Mak 15:22-32; Luk 23:27-43; Ioa 19:17-27)

32 No mine aneˈi minoˈu Iesu miuatulailixu no ale, la mixalisou itema vile
ualasou lexe Saimoni, tualasou ne Sairini, la mivikala pekiaˈu noxou sou
lexe anu utavulenu ovu valautu noxou Iesu.
33 Aneˈi minoˈu Iesu la milailixu no tuala ilemolu lexe Xoluxata. Uala ane
ne, laaxu lexe tuala sou ta mitema xavananeˈi.
34 ✡Xe milai mixali ne, la milosou Iesu uaini ane aneˈi mixiunu ilou
lamalasile sixula, la Anu mutovonu muiexu sevile kituˈasi ka mulomuanu.

✡ **27:24:** Lap 21:6-9 ✡ **27:25:** Apo 5:28 ✡ **27:28:** Luk 23:11 ✡ **27:30:** Ais 50:6 ✡ **27:34:** Lex 69:21

35 ✡Xe ili'i la ane'i mililixu Iesu no ovu valautu. No mine mililixu mukalu
la sou ane'i mi'oxonu vila'i vile sou misosovosou lexe 'ei ane uno'u mii
ma'ia ma'ia. La sou ane'i mivelunu tokolomou Iesu noxi'a vilevilesi.
36 Xe mukalu la ane'i mixoxolu ne sou miloosou.
37 Ane'i mikaukavunu vaikala e anu mususu no anu ne, la miteinu teitexi
no kisou. Ane'i mikaukavunu aloxo 'o, "Anu ano 'o Iesu tatananu tuala
noxi'a ta Iutaia ane."
38 ✡Mo ane'i mililixa'a ta mitema sou pakali ta tamei no pa'umolu.
Mililixu vile no avolu tema xe vile mililixu no avolu ae.
39 ✡Ta mitema mimuamua'i xe mine'e mipolopepeenu, la milulu kisi'a
sou mimolovila'isou.
40 ✡La mivikala mulai noxou lexe, "Ae, nini namitema e ne'oxo lexe
namamulonu tani tila noxou Lataua ka natulusou ulivu voxo tatalusi ane!
Mo lexe nini Lataua 'Olu la mene nasu'ulineni mo nalu'e no ovu valautu
ne."
41 Ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tisa sou lapuloto xe ta tatilasi'a ta mitema
kalumo mimolovila'isou.
42 La mivikala lexe, "Anu musu'uline'i ane'i ane va'axu, ia Anu molu
umomomosou upamaulinu uasi. Lexe Anu tatananu tuala noxi'a ta Isilaeli,
la ane alalae 'osi la Anu uxexee no anu ovu valautu ne mo ulu'e la sou nexi
tamuxaxu tanexi noxou.
43 ✡Anu mumuxaxu tanu noxou Lataua mo Anu muvikala lexe, 'Eni
Lataua 'Olu.' Ioxe, lexe Lataua mumasaxau, la Anu Lataua molu
usu'ulinu."
44 Mo ta mitema ta tamei e mililixa'a no pa'umolu ne, ane'i ilou
mimolovila'isou kalumo.

Iesu Musoli
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Ioa 19:28-30)

45 Aso mukulupa mo mulai muxali no aso iou tatalu no 'olo'olovoxo la
isivoxo mutaasou xalexalee tuatuala mukalusi.
46 ✡Ia alaalai sou aso iou tatalu no 'olo'olovoxo la Iesu mu'ava tatila lexe,
"Eloi, eloi lama savakatani?" Laaxu lexe, Lataua noxilo, Lataua noxilo,
loxovaa la sou nini nesu'aleli 'o?
47 Anu mu'ava aloxo ne, la ta mitema se'i mitulutulu 'alai noxou ne
milomusou, la mivikala lexe, "Ngalomu anu a u'avalou Eliasi."
48 ✡Xe itema vile muiave alaxu vilesisi 'o la mulai muno'u kateni la mutaa
mulu'elai no uaini e sixula. Xe mukalu la mutolosou mutelai no anaxu Iesu
sou muie no anu.
49 Xe ane'i latala miavuti la mivikala lexe, "Ioxe, naxexesou, mo tamaisou
lexe Eliasi une'e sou usu'ulinu."
50 Xe no mine Iesu muunga tatila alaxu vile la mukalu la Anu musoli.
51 ✡No mine Anu musoli ne, la lavalava e mulili no nano no tani tila noxou
Lataua ne, mukakaa tamomolu teitexi la mulai mupee no lia. Mo laliua
mukunikuni la kulu muvalavala.
52 Xe lulusi'a ta mitema e misoisoli ne mumamulo xe mukisi la ta mitema
tavu'alo noxou Lataua e misoisoli ne mitulu mimauli.
53 Ane'i milaa no anu lousi'a xe Iesu mutulu mumauli, la ane'i milai
mi'unalai ne Ielusalemu mo ta mitema tavu'alo mimaisi'a.
54 Mo itema tila sou uulaxune'i ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto
ilo'a ta mitema sou 'oto'oto e mitulutulu sou iloosou Iesu ne mimaisou

✡ **27:35:** Lex 22:18 ✡ **27:38:** Ais 53:12 ✡ **27:39:** Lex 22:7; 109:25 ✡ **27:40:** Mat 26:61; Ioa 2:19
✡ **27:43:** Lex 22:8 ✡ **27:46:** Lex 22:1 ✡ **27:48:** Lex 69:21 ✡ **27:51:** Mul 26:31-33; Eva 10:19-20

laliua mukunikuni, xe mimii latala e muxali ne la miˈume. La mivikala
lexe, “Manina misevile, itema ane ˈo ne, anu Lataua ˈOlu ane.”
55 ✡Mo ta sema tavuˈalo seˈi a itulutulu vaˈaxu sevile sou imamalei. Aneˈi
mimulinu Iesu ne Xalilaia mitoˈo sou isuˈulinu.
56 Xe no taneˈi ne la Malia sie Maxadala mo Malia ane Iakovo ilou Iosepu
neniˈa xe Sevetaio ta ˈolu neniˈa ne aneˈi kalumo mitutulu ne.

Iosepu Muˈasixu Iesu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Ioa 19:38-42)

57 Xe no ˈolovoxo la itema sou lavuluti vile sie Alimatia, ualasou lexe
Iosepu anu muxali molomolo vile noxou Iesu muneˈe muxali.
58 ✡Anu muneˈe la mulai muxali noxou Pilato la mutaliˈisou sou lexe
unoˈu Iesu vasimolu, la sou Pilato mupalusou sou unoˈu.
59 La sou Iosepu mulai munoˈu lavalava kea vile alavua sou muneˈe
mukupoonu Iesu vasimolu no anu.
60 ✡Xe mukalu la munoˈu mulai mumulaxu no anu lulu noxou alavua e
muˈasou no tavaˈu maea ne. Xe mupipaloˈu lavoˈo vile toxoxaˈa la muneˈe
mutaluxu lulu anaxu ne, io anu mulivu.
61 La Malia sie Maxadala ilee Malia ane vile, aneˈi ilou a ixoxolu xalee vile
ia ieˈi ulalai.

Ta Mitema sou ˈOtoˈoto Miloosou Lulu

62 Xe voxo sou lalaxii sou voxo Tavuna mukalu ia no anu voxo ane iliˈi, la
ta tatila noxiˈa ta ailiˈi iloˈa ta Palisaio milai mixali noxou Pilato.
63 ✡La mivikalanu lexe, “Tila, nexi texavutalanu vaikala noxou itema sou
kalakalavoi ne no mine uao uxoxolu ˈo la muvikala lexe, voxo tatalusou la
anu utulu.
64 La sou laixe lexe nini navikala mo sou iloosou lulu anaxu ne ulai uxali
no anu voxo tatalusou. Xo loxo ˈo io ta molomolo noxou ineˈe ipakalinu
vasimolu, ia ilai ikalavoineˈi ta mitema lexe Anu mutulu. La sou kalavoi
noxiˈa ne uaˈulixu kalavoi noxou e anu muˈoxonu tei ne.”
65 Xe Pilato muavuti la muvikalaneˈi lexe “Ioxe, nganoˈa ta mitema sou
ˈotoˈoto, mo ilai iloosou lulu ne, mo ngapaipounu xo ipakalinu.”
66 La sou aneˈi milai mipaipounu lulu anaxu ne la mimuxaxu sosovo vile
no anu lavoˈo no lulu anaxu ne xe mimuxaxaˈa ta mitema sou iloosou lulu
ne.

28

Iesu Mutulu no Anu Soli
(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12; Ioa 20:1-10)

1 Voxo Tavuna mukalu, xe no kakau manina no anu voxo vile, la Malia
sie Maxadala iloˈa Malia ane vile milai no lulu ne.
2 Xe alaxu vilesisi ˈo la laliua mukunikuni toxoxaˈa manina, Xo angelo
vile noxou Lataua molu teitexi no opo loxotolo muluˈe mulai no anu lulu
ne sou mupipaloˈu kulu e mutaluxu lulu anaxu ne muxexenu. Xe mukalu
la anu muxolu no anu ne.
3 Ia alaiou ne mulamilami loxo leleˈe lamixu xe tokolomou veveeni ne
mukea loxo tamuxala ne.
4 Xe ta mitema sou ˈotoˈoto e mixolu sou miloosou lulu ne miˈumolu, la
miˈoloˈolo, la misoisoli vitanisi loxo itema musoli.

✡ **27:55:** Luk 8:2-3 ✡ **27:58:** Lap 21:22-23 ✡ **27:60:** Ais 53:9 ✡ **27:63:** Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Ioa 2:19-21

5 Xe angelo muavuti la muvikalane'i ta sema tamei ne lexe, “Ngingi
nga'ume mamu, xo eni elavusou lexe ngingi ngene'e sou lexe ngamaisou
Iesu e ta mitema mivau musoli. La mililixu no ovu valautu.
6 ✡Ia Anu uxolu 'o uasi, Anu mutulu loxo Anu mulemolu. Ngamaisou
tanixu e ane'i mimulaxu muai no anu a.
7 La sou ngalivu ngapasipaa ulai mo ngavikalane'i ta molomolo noxou.
Ngavikalane'i lexe Anu mutulu mo mumauli mo muuli mulai ne Xalilaia.
La sou ane'i ilai imaisou ane. Eni ene'e sou avikalangengi aloxo ne.”
8 Xe ta sema ne milaa no lulu ne sou milai no ale, la mi'ume manina,
ia 'osa'ila mu'ana'ana noxi'a kalumo, la sou miiave sou lexe ivikalane'i ta
molomolo noxou.
9 Ia no mine ane'i miave sou lexe ilai ivikalane'i ta molomolo noxou
loxo 'o la ua'a, Iesu alaxu vilesisi 'o la mune'e muxali vaxa noxi'a, la
muvikalane'i lexe, “Opongengi uxolu se'isisi.” Xe ane'i miiavuti la milai
miteteli no tava'u sou milotu noxou.
10 ✡La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngaume mamu. Ngalai mo
ngavikalane'i ta vivilo lexe ilai ne Xalilaia, la sou imaisilo ane.”

A'alo Noxi'a ta Mitema E Miloosou Lulu

11 No mine ta sema 'a uao ilalai o, la ta mitema e miloosou lulu ne
mi'unalai no nano no tuala tila (Ielusalemu) la mia'aloxu mimii latala e
muxali ne noxi'a ta kisi'a ta aili'i.
12 Xe ta kisi'a ta aili'i milomu aloxo ne, la ilo'a ta tatilasi'a ta mitema
mipita la mixali no anu xavutala vile, la milosi'a ta mitema sou 'oto'oto ne
lamoli tatila.
13 La mivikalane'i aloxo 'o, “Maasi la ngingi ngavikala aloxo 'o, ‘Ta
molomolo noxou mine'e no 'olovoxo no mine nexi teai teva'amiminu, la
ane'i mine'e mipakalinu Iesu vasimolu.’
14 Mo sou lexe tila noxi'a ta Romu ulomusou, la nexi mexe tamomosou
noxou, la ngingi tu'umaxu vile uxali noxinge uasi.”
15 La sou ta mitema sou 'oto'oto ne mino'u lamoli mukalu, la milai
mi'oxonu aloxo ane'i mivikalane'ixu ne. La sou a'alo ane ne mulaa mulai
muno'a ta Iutaia mukalusi, la muxolu noxi'a mune'e muxali vaimomo 'o.

Iesu Mulosi'a ta Molomolo Noxou Xaixai sou I'oxonu
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Ioa 20:19-23; Apo 1:6-8)

16 ✡Xe ili'i la ta molomolo noxou mavulovexa mulelia vile milai no alaele
ne Xalilaia e anu Iesu muvikalane'ixu lexe ane'i ilai no anu.
17 No mine ane'i mimaisou, la ane'i milotu noxou, ia se'i noxi'a ne
xavutalai'a tamei.
18 ✡Iesu mune'e 'alai noxi'a la muvikalane'i aloxo 'o, “Lataua mulosilo
xavi sou asaxila'u mimii latala teitexi no opo loxotolo xe no lia 'o ukalusi.”
19 ✡Aloxo ne la sou ngingi ngalai no xalexalee tuatuala ukalusi mo
nga'oxone'i ta mitema ixali ta molomolo noxilo, mo nga'ulosi'a no ualasou
Mamilo mo no ualasou 'Olu xe no ualasou Uleenu Tavuna.
20 Mo ngalosie'i sou imulinu mimii latala e eni evikalangengi sou
nga'oxonu ne. Mo ngalavu laixe lexe eni axolu noxinge utotomu ulai utalo
no 'a voxo sou tuala xalexalee ukalu.

✡ **28:6:** Mat 12:40; 16:21 ✡ **28:10:** Mat 26:32 ✡ **28:16:** Mat 26:32 ✡ **28:18:** Ioa 13:3; Ep 1:20-22
✡ **28:19:** Mak 16:15-16; Apo 1:8

A'ALO LAIXE NOXOU IESU KALISITO ANE MALUKO
MUKAUKAVUNU
Vaikala lamana

A'alo laixe ane Maluko mukaukavu ne anu musokou a'alo noxou lexe, "A'alo laixe ane 'o ne, anu a'alosou Iesu Kalisito, anu Lataua 'Olu." No anu a'alo ane 'o la nenge tamaisou xavi no anu xaixai noxou. Nenge tamisou xavi no anu a'alo noxou no mine mulosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua, xe xavi no mine mukusai'a ta uleenu ta masumasua, xe no mine mululusou susu noxi'a ta mitema. Iesu anu molu mulemolu lexe, "Anu Itema 'Olu." Mo Anu muvikala lexe Anu mune'e mu'italonu maulixu sou ulotone'i ta mitema ilivu no anu susu.

No anu a'alo noxou Maluko, la anu mua'alo muisalili no anu xaixai noxou Iesusi, ia ua'alo tavu'alo no anu vaivaikala noxou xe a'alo noxou e mulosie'i ta mitema no anu uasi. Xe ili'i la Maluko mua'aloxu Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema sevile xe a'alosou Iesu mulai la Satani mutovonu. Anu mua'alo aloxo ne mukalu la mulai mua'aloxu xaixai noxou Iesu sou mupamauline'i ta mitema xe mulosie'i ta mitema lavulavu. Tei la ta molomolo noxou Iesu ilavusou Iesu laixe uasi, ia no mine ilo'a mixolu maxuveeni la sou ane'i misoko sou milavusou laixe. Ia ane'i ane imasaxau Iesu uasi ne tane'i masuau mo i'oxonu masuanu. Xe no anu mautunu ta tamei sou ukalusou a'alo, la mua'aloxu mii ma'ia muxali noxou Iesu no anu voxo kalukaluxusou no lialia 'o. Mii mutila ane ta mitema mivau musoli xe mililixu teitexi no ovu valautu ilou voxo sou Anu mutulu mumauli la.

A'alo muai no nano aloxo 'o

A'alo laixe musokou 1:1-13
Xaixai noxou Iesu ne Xalilaia 1:14–9:50
Iesu mulutu ne Xalilaia sou mulai ne Ielusalemu 10:1-52
Voxo kaluxusou noxou Iesu xe mii ma'ia muxali no ale ne Ielusalemu 11:1–15:47
A'alosou Iesu mutulu no anu soli 16:1-8
Iesu mupalapala'a xe mukalu la mulivu mulai teitexi 16:9-20

Ioanesi Mua'aloxu Vaikala
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Ioa 1:19-28)

1 Tava'u a'alo laixe sou Iesu Kalisito, Lataua 'Olu ne, Anu muxali tatei aloxo 'o.

2 ✡Aisaia, itema sou palomatana ne, anu mukaukavu aloxo 'o,
"Ngalomu, eni apalusou itema vile sou upala'alixu vaikala noxilo
mo uuli noxine sou upaipounu vote'isine."

3 ✡"Itema vile u'ava'ava no xalee lia vitanisi aloxo 'o,
'Ngalalaxiinu vote'isou IAUE, mo ngamomosou kalumo.' "

4 ✡La sou itema e ualasou lexe Ioanesi ne, anu muxali no xalee lia vitanisi. Anu muvikala pekia'u mulai noxi'a ta mitema lexe ixiu opone'i, mo sou anu u'ulosi'a. La sou Lataua uxiu tumalouu 'ili'ilixo masumasua noxi'a ne.

5 Ta mitema sou xalee lia tila ne Iutaia mo tuala tila ne Ielusalemu ne, mine'e noxou mukalusi, sou mivikala lamana no anu 'ili'ilixone'i vilevilesi, la sou anu Ioanesi mu'ulosi'a no lexa ne Ioridani.

✡ **1:2:** Mal 3:1 ✡ **1:3:** Ais 40:3 ✡ **1:4:** Apo 13:24; 19:4

6 ✡Ioanesi ne, musakii kameli laxusou sou mutaluxu vasimolu xe muu-
tupokoxu no anu bulumakau sosou. ˈAniˈanixu ane musiaˈe taula ilou
unuxu lexaxu.
7 ✡Anu muvikala aloxo ˈo, “Eni euli ˈo, ia Anu ane uiliˈi noxilo ne, Anu
xaviinu muuli noxilo mo eni amomomo sou alulusou lamotasou siovexu
tavaˈu uasi. Xo eni amitema vitanisi.
8 Eni aˈulosinge no anu lexasi, ia Anu uˈulosinge no anu Uleenu Tavuna.”

Ioanesi Muˈulosou Iesu Mukalu, La sou Tovotovo Muxali Noxou (Mat 3:13–4:11; Luk 3:21-22)

9 No anu imamaa ane ne, la Iesu muˈumesou tualasou ne Naseleti no xalee
lia tila ne Xalilaia sou mununa muxali no lexa ne Ioridani. La sou Ioanesi
muˈulosou.
10 Xe muˈulo mukalu ia muxali mutelo no lexa loxoˈu, la alaxu vilesisi,
mumaisou opo loxotolo mukisi la Uleenu muvava muluˈe loxo ngiala kuau
sou muxolu noxou.
11 ✡La mulomusou ˈava molu no opo loxotolo, muvikala aloxo ˈo, “Eni
ˈalixeni ane nini, amasaxaine misevile mo opoleli muˈosasine misevile.”
12 Xe alaxu vilesisi ˈo, la Uleenu Tavuna mulutulixu sou mulailixu no
xalee lia vitanisi.
13 ✡Mulai muxolu ane voxo mavulovexa tamiˈa, la Satani mutovonu.
Mulai iloˈa ta mimii iouiou ane ta vova mixolu ane, ia ta angelo mineˈe
sou misaxilaˈu.

Iesu Muˈavaliˈa ta Molomolou (Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)

14 ✡Xe iliˈi no voxo ane aneˈi mitetelisou Ioanesi sou milai miˈunalailixu
mo mitatuxu no taasou navunavu, la Iesu mulivu mutoˈo ne Xalilaia sou
muaˈaloxu aˈalo laixe noxou Lataua,
15 ✡la muvikala aloxo ˈo, “Voxo ane ne a muxali ˈo, mo saxisaxilaˈu noxou
Lataua a muneˈe ˈalai mukalu. Ngaxiu opongengi mo ngamuxamuxaxu
tangengi no anu aˈalo laixe noxou Lataua.”
16 No voxo vile, la Iesu mumuamuaˈi no paˈumolu kupa ne Xalilaia, la
mumaisou itema vile ualasou lexe Saimoni ilou vimou Andeleasi ikakae,
xo aneˈi ilou ta mitema sou ikaeneˈi ta sinana.
17 Xe muavuti la muvikalaneˈi ilou aloxo ˈo, “Nganeˈe mo ngamulileli, mo
sou eni alosinge lavulavu sou ngalapuneˈi ta mitema.”
18 Xe alaxu vilesisi ˈo, la ilou miˈumesou kaexaˈa mukalusi muai ne, ia
ilou milutu sou mimulinu.
19 Xe mulutu sou mumuamuaˈi musuku mulai sevile la, la mumaisiˈa
Iakovo ilou vimou Ioanesi ioloonu kaexaˈa ilou.
20 La uvoovoxo la uasi. Muavuti sou muˈavaliˈa ilou la. Xe ilou miavuti la
miˈumesou mamiˈa Sevetaio iloˈa ta mitema sou xaixai noxou no uaxa ne,
ia aneˈi ilou milutu sou mimulinu Iesu.

Iesu Mukusau Uleenu Vile Masua Muxolu Noxou Itema Vile (Luk 4:31-37)

21 Aneˈi milutu sou milai no tuala ne Kapenaumu. Mixali mixolu, la anu
voxo Tavuna muxalisiˈa. La sou Iesu muˈunalai no taasou lalotu noxiˈa ta
Iutaia sou musoko mulosiˈa ta mitema lavulavu.

✡ **1:6:** 2Ta 1:8; Mat 11:8 ✡ **1:7:** Apo 13:25 ✡ **1:11:** Lex 2:7; Ais 42:1; Mat 12:18; Mak 9:7 ✡ **1:13:** Lex 91:11-13 ✡ **1:14:** Mak 6:17 ✡ **1:15:** Mat 3:2

22 ✡Xe ta mitema milomusou vaivaikala noxou, la mikuluke misevile. Xo
Anu mulosiˈa lavulavu ne loxo itema vile tatila vaikalau, ia loxo vaikala
noxiˈa ta mitema sou lapuloto uasi.
23 Alaxu vilesisi ˈo, la itema vile no nixi no taiineˈi ne, uleenu vile masua
muxoo noxou, la muavuti sou muˈava aloxo ˈo,
24 ✡“Iesu, nini itema sie Nasaleti. Neneˈe ˈo sou naˈoxonu maˈia noxixe?
Neneˈe ˈo sou lexe nakalusixe? Eni elavu lexe nini itema e Lataua
musosovosine lexe nini Anu naˈu ˈole ane.”
25 Xe Iesu mulomu aloxo ne, la muavuti sou mukaitolonu aloxo ˈo,
“Naxolu tasiau! Mo naxexesou itema ne!”
26 ✡Xe uleenu masua ne, muavuti la muˈumuˈumunu itema ne xe
muungaunga, la sou muxexesou.
27 Xe ta mitema mimalei aloxo ne, la mikuluke la mitalitaliˈisiˈa nga-
tongatoˈo aloxo ˈo, “Nenge mii maˈia ane muxali loxo ˈo? Nenge telavu
lexe lavulavu noxou ne, mii alavua mo Anu xaviinu misevile. Xo Anu
mupalusiˈa ta uleenu masua ˈo la milomuxusi.”
28 ✡Alaxu vilesisi ˈo, la aˈalo sou Iesu ne milai miaˈaloxu no xalee lia tila
ne Xalilaia mukalusi.

Iesu Mupamaulineˈi ta Mitema Tavuˈalo
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

29 Xe milaa miuatu no taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia ne, la milai avilesi
no tani noxou Saimoni ilou Andeleasi. Iakovo ilou Ioanesi kalumo ne
mimulinu sou iloˈa milai.
30 Milai mixali, la Saimoni leuanu ne a iai no luu, xo pipiena muˈoxone la
vasimele ialuxu. Alaxu vilesisi, la mivikalanu Iesu lexe ane mipipiena.
31 Xe Anu muavuti la mulai noxie sou mukasi vaxa no avole, io sou
mutulusie. Xe pipiena ne muxexesie, la sou ane mitulu sou mixutuxuxaˈa
laˈilali.
32 Xe no ˈoloˈolovoxo no mine aso uluˈelai, la ta mitema minoˈa aneˈi
ane vovolea iouiou muˈoxoneˈi mo aneˈi ane ta uleenu masumasua mixoo
noxiˈa sou mineˈeneˈi noxou.
33 Ta mitema no tuala ane ne, mineˈe mukalusi mole no ale no aitengaxu
tani ne aneˈisi.
34 ✡La sou Anu mupamaulineˈi aneˈi tavuˈalo e vovolea iouiou muˈoxoneˈi
ne, xe mukusaiˈa ta uleenu masua noxiˈa xalee seˈi. Ia ta uleenu masua ne
milavusou Iesu, la sou Iesu iou muvaxa noxiˈa la muvikalaneˈi lexe mamu
sou ivivikala lexe Anu ˈei.

Iesu Mulinga Mulai Noxou Momu

35 ✡Xe no kakau no mine lamana upau lailaixe uao, la Iesu mulaa sou
mulai mulinga no xalee tani vile e ta mitema seˈi ixolu no anu uasi.
36 La sou Saimoni iloˈa ta menexu, milutu sou milai mikamulinu.
37 Xe mixalisou la mivikalanu aloxo ˈo, “Ta mitema te tavuˈalo ˈa
ikakamulineni!”
38 Xe Anu muavuti la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ioxe, nengeˈa talai no xalee
tuala seˈi ane uxolu se ˈalaˈalai. Xo eni emasaxa lexe aaˈaloxu aˈalo noxou
Lataua noxiˈa kalumo. Xo xaixai e eni eneˈe sou lexe aˈoxonu ane.”
39 ✡La sou Anu muxixaoxao no xalexalee tuatuala no nano no xalee lia
tila ne Xalilaia sou muaˈalo no taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia xe mukusaiˈa
ta uleenu ta masumasua e mixolu noxiˈa ta mitema.

✡ **1:22:** Mat 7:28-29 ✡ **1:24:** Mak 5:7 ✡ **1:26:** Mak 9:26 ✡ **1:28:** Mat 4:24 ✡ **1:34:** Mak 3:10-12 ✡ **1:35:** Mat 14:23; Mak 6:46 ✡ **1:39:** Mat 4:23; 9:35

Iesu Mupamaulinu Itema E Vulukali Mu'oxonu
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 Xe ili'i, la itema vile vulukali mu'oxonu ne, mune'e noxou Iesu la
muxola'u tava'u vo'uxu mo mutangatulu no talaxu ka mulinga xaviinu sou
lexe upamaulinu. La sou muvikalanu aloxo 'o, "Lexe nini nemasaxa, la
napamaulileli mo eni axali malemalenga no iou Lataua."
41 La sou Iesu tanuxu misevile la mukasi vaxa no vasimolu la muvikalanu
aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe nini naxali malemalenga."
42 Xe alaxu vilesisi 'o, la vulukali ne muxexesou avile, mole anu male-
malenga.
43 Xe Iesu muavuti la mupalusou mupasipaa mulai, la mulosou vaikala
pekia'u aloxo 'o,
44 ✡ "Nalai, ia umomomo sou naa'alou evile no anu mii ane eni e'oxonu
noxine 'o uasi manina. Ia nalai namaxainesi noxi'a ta aili'i mo nalosi'a mii
ane ulai noxou Lataua loxo Mosesi mulemolu sou napala'alixu lexe nini
nexali malemalenga no iou Lataua mukalu. Mo sou ta mitema imaisou, la
ilavu lexe nini ane vasimene laixe mukalu."
45 Ia, itema ne ulomu ua. Mulai ne la mua'aloi'axu ta mitema mii
ma'ia ane muxali noxou. Mole a'alo ne, ta mitema no xalexalee tuatuala
milomusou mukalu. Tava'u xo ta mitema milomusou a'alo ka mine'e noxou
Iesu, la sou ane Iesu u'unalai no tuala vile mo iou upala'a noxi'a ta mitema
la ua. Uxoxolu no ale no xalexalee tani ane evile uxolu no anu uasi. Ia
ta mitemasi ne, ilutu no xalexalee tuatuala va'ava'axu sou inene'e noxou
ukalusi.

2

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Vasimolu Musoisoli
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Ioxe, voxo se'i mukalu, la Iesu mulivu mune'e ne Kapenaumu la, sou
mulai muxolu no tani vile. Xe ta mitema milavu aloxo ne,
2 la mixali mipita no nano no tani ne, mole tani ne mu'ana'ana mo no ale
no aitenga ne, tani mutomu manina. Mine'e sou Anu mua'a'aloi'a no anu
vaikala noxou Lataua.
3 Mine'e la ta mitema tami'a noxi'a mitavulenu itema vile ne vasimolu
musoisoli mukalu mo umomomo sou umuamua'i uasi.
4 Tava'u xo ta mitema te tavu'alo e mine'e mixali ne, la tani mutomu
mukalu. La ane'i imomomo sou imuamua'ilixu ulai noxou Iesu uasi. La
sou mitelailixu no tani e Iesu muxolu no anu ne laxa'u ka mi'elixu taxa
mumomomo noxou itema ne io, sou mitaloxolixu ilou luusou e muai no
anu mulu'e noxou Iesu.
5 Xe Iesu mumaisou mii ane ta mitema tami'a ne mi'oxo noxou menexi'a
ne, la Anu mulavu lexe ane'i mimuxamuxaxu tane'i maninasou. La sou
muavuti la muvikalanu itema e vasimolu musoisoli ne aloxo 'o, "Vivilo, eni
exiu tumalilou 'ili'ilixo masumasua noxine ne."
6 No voxo ane ne, la ta mitema sou lapuloto se'i a italupexa ne, la
milomusou Iesu muvikalanu itema ne, la xavutalai'a muvikala lexe,
7 "Loxovaa ane itema 'o mu'oxonu vaikala ane loxo 'o? Anu muvikala
masua mulai noxou Lataua ne. 'Ei ane umomomo sou uxiu tumalouu
'ili'ilixo masumasua o? E, Lataua anusisi!"
8 Alaxu vilesisi 'o, la Iesu uleenu mulavusou xavutalai'a. La sou Anu
mutali'isi'a aloxo 'o, "Loxovaa ane ngingi ngexavutala piena no anu mimii
ane 'o?

✡ **1:44:** Liv 14:1-32

9 Vaikala anevaa ane laixe sou eni alemolu ulai noxou itema e vasimolu
musoisoli, sou lexe eni amaxaˈu xavi noxilo? Eni avikalanu lexe ˈiliˈilixo
masumasua noxou a exiu tumalilou ne, uasi? Eni avikalanu lexe utavulenu
moˈesou mo ulai?
10 Mo sou ngingi ngalavu lexe Itema ˈOlu ne, Anu munoˈu xavi kalumo
sou uxaxai no lia ˈo sou uxiunu tumalouu ˈiliˈilixo ane masumasua.” Xe
muavuti la muvikalanu itema e muai no moˈesou ne aloxo ˈo,
11 “Avikalaneni, natulu mo nanoˈu moˈesine mo nalai no taasine.”
12 Xe itema muavauti no lia ˈo, la mutulu sou munoˈu moˈesou alaxu
vilesisi, la mulaa muuatu no ieˈi aneˈi latala ne, sou mulai. Aneˈi latala ne,
mimaisou la mikuluke manina la miˈitinu Lataua ualasou. Mivikala aloxo
ˈo, “Nexi talavusou tamaisou mii vile loxo ˈo tatei uasi!”

Iesu Muˈavalou Levi
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 Xe iliˈi, la Iesu mulivu sou mulai no kupa paˈumolu ne Xalilaia la. La
ta mitema tavuˈalo mineˈe mixali noxou, la Anu muavuti sou muaˈaloiˈa no
anu vaikala noxou Lataua.
14 Xe mumuamuaˈi musuku mulai, la mumaisou itema vile ualasou lexe
Levi, e Alipaio ˈolu uxoxolu no nano no tani ane ta mitema iˈuna xe iuatu
no xalee lia tila ne Xalilaia, la ilea lamoli no anu, la muˈavalou aloxo ˈo,
“Naneˈe mo namulileli.” La sou Levi muavuti sou mumulinu.
15 Ilou milai mixali no taasou Levi, la sou aneˈi iloˈa Iesu mixolu sou
miˈani. Seˈi noxiˈa ne, aneˈi ta mitema sou itaxusou lamoli moseˈi aneˈi ta
mitema sou ilavusou iˈoxonu ˈilixo masumasua misevile xe ta molomolou
Iesu kalumo. Aneˈi ta mitema ane aloxo ne, tavuˈalo noxiˈa ilavusou
imulinu Iesu utotomu.
16 ✡Xe ta mitema sou lapuloto, aneˈi ta Palisaio mimaisou Iesu iloˈa ta
mitema ane ilavusou iˈoxonu ˈilixo ane masumasua mo ta mitema sou
itaxusou lamoli iˈani ipita loxo ne, la mitaliˈisiˈa ta molomolou Iesu aloxo
ˈo, “Loxovaa ane Anu iloˈa ta mitema sou itaxusou lamoli mo ta mitema ane
ilavusou iˈoxonu ˈilixo masumasua iˈani ipita loxo ne?”
17 Xe anu Iesu mulomu aloxo ne, la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Itema e
pipiena uˈoxonu uasi ne, umomomo sou ulai umaisou itema sou pamauli
uasi. Ia itema ane pipiena uˈoxonusi, anu ulai umaisou itema sou pamauli.
Anu aloxo ne, la sou eni eneˈe ˈo sou aˈaviliˈa ta mitema mulapu uasi, eni
eneˈe ˈo sou aˈaviliˈa ta mitema ane ilavusou iˈoxonu ˈilixo masumasua.”

Talitaliˈisou Pelemu
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Alaxu vile, la ta molomolou Ioanesi xe noxiˈa ta Palisaio ipepelemu. La
sou ta mitema seˈi mineˈe noxou Iesu, la mitaliˈisou aloxo ˈo, “Loxovaa la
ta molomolou Ioanesi mo noxiˈa ta Palisaio a ipepelemu, ia ta noxine uasi
ˈo?”
19 Xe Anu muavuti la mukolinu taliˈiiˈa aloxo ˈo, “Ia xo lexe, itema vile
utaulaˈi alavua loxo vaimomo ˈo, la ta minuminu e mineˈe sou mimaisouxu
taulaˈixu ne, umomomo sou ipelemu? Uasi, aneˈi iˈani. Voxo ane anu itema
e utaulaˈi a iloˈa ixoxolu ne ˈo, la aneˈi umomomo sou ipelemu sou laˈilali
uasi.
20 Ia lexe no voxo ane aneˈi inoˈu itema e mutaulaˈi alavua ulai, ia iloˈa
ixolu la uasi, la sou no voxo ane ne, aneˈi ipelemu sou iˈou laˈilali ua.
21 Itema vile umomomo sou unoˈu lavalava xasixu sevile alavua, ka ulai
usimenu vaxa no anu ane mamuxanu mukakaa ne uasi. Xo lexe anu uˈoxo

✡ **2:16:** Mat 11:19

aloxo ne, xe lavalava xasixu alavua ne utaxulapu la ukakaa lavalava ane mamuxanu ne uʹokinu la.
22 Mo itema vile umomomo sou utau uaini alavua uʹuna no anu uaini vexasou ane mamuxanu uasi. Xo lexe anu uʹoxo aloxo ne, la uaini ne upaunoxu vexasou mamuxanu, la uaini ilou vexasou ne masua avile. Uasi, anu utau uaini alavua ne, uʹuna no anu vexasou alavuasi.”

Miʹelexu Ame Temanu no Voxo Tavuna
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 No voxo Tavuna vile, la Iesu iloʹa ta molomolou milai mimuamuaʹi no nano no xai sou ame. Iloʹa mimuamuaʹi milalai, la ta molomolou misoko sou miʹelexu ame temanu seʹi.
24 ✡Xe ta Palisaio mimaisiʹa la mitaliʹisou Iesu aloxo ʹo, “Ae, loxovaa ane ta molomolomeni ʹo miʹoxonu ʹilixo ane umomomo sou taʹoxonu uasi no voxo Tavuna loxo ʹo?”
25 ✡Xe Anu muavuti la mukolinu taliʹiiʹa aloxo ʹo, “Xo loxovaa, ngaitisou aʹalo sou Deviti iloʹa ta mitema noxou uasi? Aneʹi xaʹa laʹilali sou inoʹu uasi xe misolixaʹa, la miʹoxo maʹi?
26 ✡No tauu ie ane itema vile ualasou lexe Aviata muxolu loxo kisiʹa ta ailiʹi, la anu Deviti ne mulai muʹunalai no taasou Lataua ne, sou munoʹu laʹilali noxou Lataua sou iloʹa ta mitemau minoʹu. Laʹilali ane ne, umomomo sou ta mitema vitanisi iʹou uasi. Ta ailiʹi aloxo Aviata ne, imomomo sou iʹou.”
27 ✡Xe muavuti la muvikalaneʹi la aloxo ʹo, “Voxo Tavuna ne, Lataua musosovosou sou usuʹulineʹi ta mitema, ia sou ta mitema isuʹulinu voxo Tavuna uasi.
28 La sou Itema ʹOlusi ne, Anu mutila manina misevile no anu voxo Tavuna ne.”

3

Iesu Mupamaulinu Itema E Avolu Musoisoli (Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 Xe alaxu vile la, la Iesu mulai muʹunalai no taasou lalotu noxiʹa ta Iutaia. La itema vile avolu musoli ne ʹa, iloʹa ixoxolu no nano.
2 Ta mitema seʹi noxiʹa ne, ikakamuli voteʹi sou itulusou Iesu no anu vaivaikala. Aneʹi mineʹe sou iutiou sou imalei lexe anu upamaulinu itema ne no voxo Tavuna ne.
3 Xe Iesu muavuti la muvikala itema e avolu musoisoli ne aloxo ʹo, “Naneʹe mo natulu no talaxaʹa ta mitema latala ʹo.”
4 ✡Xe itema ne, muneʹe mutulu mukalu la Iesu mutaliʹisiʹa ta mitema ne aloxo ʹo, “Voteʹi anevaa ane laixe sou tamulinu lapuloto sou voxo Tavuna ʹo? Anu laixe sou taʹoxonu ʹilixo laixe, uasi? Laixe sou taʹoxonu ʹilixo masua? Anu laixe sou tapamauli itema, uasi? Laixe sou tavaʹu itema usoli?” Anu mutaliʹisiʹa aloxo ne, ia aneʹi ivikala vile uasi, mixolu tasiausi.
5 Xe Anu laʹiaxu, la iou muitisiʹa mukalusi. Io tanu liliʹa misevile xo aneʹi oponeʹi pekiaʹu, la sou muvikalanu itema ne aloxo ʹo, “Namexiinu avone uuatu!” Xe anu mumexii avolu muuatu la avolu ne muxali laixe la.
6 ✡Xe alaxu vilesisi ʹo, la ta Palisaio miavuti milaalaa sou milai iloʹa ta mitema noxou Elodesi mipita sou mivivikala sou ikamuli voteʹi sou itetelisou Iesu sou ivau.

Ta Mitema Tavuʹalo Mipita no Kupa Paʹumolu

✡ **2:24:** Lap 23:25 ✡ **2:25:** 1Sa 21:1-6 ✡ **2:26:** Liv 24:5-9 ✡ **2:27:** Lap 5:14 ✡ **3:4:** Luk 14:3 ✡ **3:6:** Mat 22:15-16

7 Xe Iesu muavuti la iloˈa ta molomolo noxou ne, misuku no tuala ane
ne, sou milai loxo no kupa ne Xalilaia. La ta mitema sie Xalilaia tavuˈalo
misevile mimulinu.
8 Ta mitema milomusou aˈalosou xaixai e Anu muˈoxonu, la tavuˈalo
misevile mineˈe mixali noxou. Meˈa loxo ne Iutaia mo ne Ielusalemu mo
ne Idumaia mo no xalee lia mulai loxo taxisaˈisie lexa ne Ioridani ia xalee
vile ne. Xe ta mitema tavuˈalo mixolu ˈalaˈalai no tuala ne Taia ilee Saidoni
ne mineˈe mukalusi.
9 Tavaˈu xo ta mitema tavuˈalo misevile minaneˈe, la Anu muvikalaneˈi ta
molomolou lexe inoˈu uaxa vile sou uneˈe uai lumamo sou Anu utelai uxolu
no anu. Xo mamu lexe aneˈi ineˈe ipita la isounu.
10 ✡Xo Anu mupamaulineˈi ta mitema tavuˈalo, la sou aneˈi ane pipiena
iouiou muˈoxoneˈi ne, isousouneˈi ta menexiˈa sou ikasou.
11 ✡Xe aneˈi ane ta uleenu masua ixoo noxiˈa imaisou Iesu, la itangatulu
uluˈelai no tavaˈu, io sou iˈava aloxo ˈo, “Nini ˈo ne, nini Lataua ˈOlu
manina.”
12 ✡Ia Anu Iesu muvikala pekiaˈu mulai noxiˈa lexe mamu sou ilai ivikala
lamana lexe Anu ˈei manina.

Iesu Musosovosiˈa ta Mitema sou Xaixai Noxou
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 Xe iliˈi, la Iesu mutelai no laxaˈilu vile sou muˈaveliˈa aneˈi ta mitema
ane anu mumasaxaiˈa, la sou aneˈi mineˈe mixali noxou.
14 Anu muˈaveliˈa mavulovexa vile mo mulelia tamei, la sou mumoxoˈa
lexe aneˈi ta mitema sou xaixai noxou, sou lexe ixoo ˈalai noxou mo Anu
upalupalusiˈa ilai no tuatuala sou iaˈaloxu vaikala noxou Lataua,
15 mo ulosiˈa xavi kalumo sou ikusaiˈa ta uleenu masua.
16 ✡Aneˈi e mavulovexa vile mo mulelia tamei Anu musosovosiˈa ne,
ualaualasiˈa aloxo ˈo. Vile noxiˈa ane Saimoni e Iesu mumoxoˈu ualasou
vile lexe Pita.
17 ✡Xe tameisiˈa ilou tatalusiˈa ane Iakovo, ilou vimou Ioanesi e Sevetaio
ta ˈolu. Iesu mumoxoˈa ilou kalumo lexe Voanelexesi. Uala ane ne, laaxu
lexe Leleˈe ta ˈolu.
18 Xe seˈi noxiˈa ane Andeleasi mo Pilipi mo Vatolomaio mo Mataio ilou
Tomasi mo Iakovo e Alipaio ˈolu mo Tataio mo Saimoni anu itema vile
noxiˈa ta mitema ane ixavutala lexe aneˈi meˈa isaxilaˈu tualasiˈa,
19 mo Iudasi Isikarioti, anu e muˈitalonu Iesu no avoˈa ta mitema sou
mivau.

Iesu Xe Velesevulu
(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

20 Xe Iesu mulivu muneˈe sou muˈunalai no tani la, la ta mitema tapiena
misevile mineˈe mipita noxou, la mole anu iloˈa ta molomolo noxou ne,
umomomo sou iˈani la ua.
21 Xe ta minuminu milomusou aˈalosou xaixai e Anu muˈoxoˈoxonu ne, la
milutu mineˈe mixali noxou sou lexe ilivulixu. Xo ta mitema mivikala lexe
Anu muxovulaulau.
22 ✡Xe ta mitema sou lapuloto meˈa loxo ne Ielusalemu mitoˈo mixali, la
mivikala lexe, “Velesevulu ane uxolu noxou ne, la sou ane anu ukukusaiˈa
ta uleenu masua no anu xavi noxou ne. Xo anu Velesevulu ne, anu tila
noxiˈa ta uleenu masua ane.”

✡ **3:10:** Mat 14:36 ✡ **3:11:** Luk 4:41 ✡ **3:12:** Mak 1:34 ✡ **3:16:** Ioa 1:42 ✡ **3:17:** Luk 9:54
✡ **3:22:** Mat 9:34; 10:25

23 Xe Iesu muavuti la muʹavaliʹa mineʹe noxou sou muvikalaneʹi no
anu vaikala latilovo seʹi aloxo ʹo, “Loxovaa, Satani umomomo sou ukusau
Satani?
24 Xe lexe tuala vile ta mitema sou ikalikalipalaneʹi sou iʹotoʹoto ngaton-
gatoʹo noxiʹa, la tuala ne umomomo sou utulu pekiaʹu uasi.
25 Mo lexe tani vile ta mitemasou kalumo ne ikalikalipalaneʹi sou iʹotoʹoto
ngatongatoʹo noxiʹa, la ta mitema sou tani ane ne, xoluxoluxaʹa ne laixe
uasi.
26 Ia lexe Satani ne, iloʹa ta mitemau iʹotoʹoto mo ikalipala la anu xaviinu
uasisi.
27 Mo anu manina lexe itema vile umasaxa sou uʹunalai no taasou itema
sou xavi vile sou unoʹu miumiu, la anu laixe lexe anu usakisakiinu itema
sou xavi ne tei o, ka sou anu uʹunalai sou upakali itema ne miumiu.”
28 Xe Iesu muvikala aloxo ne mukalu, la muavuti sou muvikalaneʹi aloxo
ʹo la, “Eni avikalangengi manina musuku aloxo ʹo, Lataua umomomo sou
uxiu tumalouu ʹiliʹilixo masumasua mo vaivaikala masumasua noxiʹa ta
mitema ulai noxou.
29 Ia, anu ane uvikala masua ulai noxou Uleenu Tavuna ne, la Lataua
umomomo sou uxiu tumalou vaimomo ʹo mo iliʹi uasisi manina. Susu
noxou ne, uxolu avilesi.”
30 Iesu muvivikala mulai noxiʹa aloxo ne, xo aneʹi mivikala lexe uleenu
masua vile ane uxolu noxou.

Iesu Nenu Iloʹa ta Vimovimou
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 ✡Iesu uvivikalaneʹi ta mitema aloxo ne, ia nenu iloʹa ta vimovimou
mineʹe mo a itutulu no ale no tani e Anu uxoxolu no anu ne. Mineʹe mitulu
ane no ale nesi, ia mipalusou itema vile sou uʹavalou lexe uneʹe noxiʹa.
32 Ta mitema tavuʹalo te mineʹe mitaʹolu mixaliliiou ne a ixoxolu no lia,
ia mivikalanu lexe, “Nenine iloʹa ta vivine a ikakamulineni, mo a itutulu
no ale.”
33 Xe Anu muavuti la mutaliʹisiʹa aloxo ʹo, “ʹEi ane nenilo iloʹa ta vivilo
ne?”
34 La muavuti sou iou muitisiʹa ta mitema e itataʹolu ixaliliiou ne ka
muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Ngamaisou, nenilo iloʹa ta vivilo aneʹi ʹa.
35 Aneʹi ane lexe imulinu masaxa noxou Lataua, la eni nenilo mo vivilo
mulu ilee vivilo sema ane.”

4

Vaikala Latilovo sou Itema Usuʹa Ovu Ngiaxu
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 ✡Xe iliʹi, la Iesu musukusou tuala mo tani e Anu muxoxolu no anu ne,
io Anu musuku mulai no kupa ne Xalilaia sou musoko sou ulosieixu ta
mitema lavulavu la. La ta mitema tavuʹalo misevile mineʹe mixali noxou
mole mitaataasou, la sou Anu muiliʹe mutelai no uaxa sou mutalupexa no
anu, ia ta mitema mitaʹolu no nano no kupa paʹumolu.
2 ✡Mulosiʹa lavulavu no anu mii piena misevile. Lavulavu ane Anu
mulosiʹa ne, anu mulailixu no anu vaikala latilovo mukalusi. No nano no
anu vaikala noxou ne, Anu muvikala aloxo ʹo,
3 “Ngalomu! Itema vile mulai no xaixu sou usuʹanu ovu ngiaxu,
4 la seʹi mulapalapau no voteʹi, la ta ngiala mineʹe miʹou mukalusi.

✡ **3:31:** Mak 6:3; Ioa 2:12; Apo 1:14 ✡ **4:1:** Mak 3:7-9; Luk 5:1-3 ✡ **4:2:** Mat 13:34; Mak 4:33-34

5 Xe se'i mulapalapau no lia lavolavo'o, la mupau palea xo lia ne muxolu
se teitexisi.
6 Ia aso muiei, la muxalo alaxu vilesisi xo uli'uli'u ulai no lia manina uasi.
7 Se'i mulapalapau mulu'e no xuxua tanutanu, xe muleme la xuxua ne
mukupokuponu mole unene'a ua.
8 Xe se'i ne, mulapalapau mulu'e no lia ane laixe, la muleme muxali tila
sou munene'a. Se'i muxalixu ngiaxu mavulovexa tatalu, xe se'i itemaxu
tatalu xe se'i la itemaxu ta'uve."
9 Iesu muvivikala latilovo mulai noxi'a ta mitema aloxo ne xe mukalu, la
sou Anu muvikalane'i aloxo 'o la, "Itema ane anu mulavu lexe anu sangalou
a uxoxolu sou ulolomu no anu, la laixe lexe anu ulomusou vaikala ane ne
no anu."
10 Ta mitema milailai mukalu, ia Iesusi ilo'a ane'i e mavulovexa vile
mo mulelia tamei xe ta mitema se'i e ilo'a ixoxolu ne, mine'e noxou sou
mitali'isou lexe tava'u loxovaa la sou anu uvikala no anu vaikala latilovosi.
11 La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ne, Lataua mulosiengixu
laaxu vaikala mutalume sou saxisaxila'u noxou. Ia ta mitema va'axu
ilomusou vaivaikala latala ne no anu vaikala latilovosi.
12 ✡Mo sou,
'ane'i imamalei ia imaisou mii vile uasi,
mo ilolomu ia ilavusou mii vile uasi,
mo ixiunu opone'i sou Lataua uxiu tumalouu 'ili'ilixo masua noxi'a
uasi!' "
13 Xe Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, "Vaikala latilovo e eni
elemolu 'o, ulamana no xavutalamengi uasi? Ngingi nga'oxo aloxo ne, la
ngalavu no anu vaikala latilovo se'i laaxu a loxovaa?
14 Vaikala latilovo e eni elemolu 'o, anu laaxu aloxo 'o. Itema sou xai e
musu'anu ovu ngiaxu ne, anu musu'anu vaikala noxou Lataua.
15 Vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no vote'i ne, anu aloxo ta
mitema ane milomusou vaikala noxou Lataua, ia Satani mune'e muxexenu
vaikala ane Lataua mutounu no opone'i alaxu vilesisi.
16 Xe vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no lia ane lavolavo'o ne, anu
aloxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua la ipasipaa sou ino'u
xe i'osasou.
17 Ia tava'u xo uli'uli'a uasi, la vaikala ne uxoo maxuveni uasi. Xe no voxo
ane loxo tu'utu'umaxu se'i uxali noxi'a xo ane'i mino'u Lataua vaikalau no
opone'i, la ane'i ilapau alaxu vilesisi.
18 Xe vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no xuxua tanu ne, anu loxo
ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua ne,
19 ✡ia ane'i ixavutala piena no anu mauli ilou xoluxolu no lia 'o, mo
imasaxa lexe i'a lavuluti piena mo opone'i uisuisuxu mimii iouiou, la sou
anu mimii ane ne uva'usou vaikalau Lataua la unene'a uasi.
20 Ia vaikala ane musu'anu xe mulapau no lia ane laixe ne, anu loxo
ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua, la ino'u mo itetelisou la
inene'a. Se'i muxalixu ngiaxu mavulovexa tatalu, xe se'i itemaxu tatalu, xe
se'i la itemaxu ta'uve."

Telu Utulu Teitexi no Valovalosou sou Ukaa
(Luk 8:16-18)

21 ✡Xe Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, "Loxovaa, ngingi
ngane'enu telu sou ngatalumeiou no anu pupuni? Mo ngamulaxu no luu
laaxu? Uasi, ngatulusou teitexi no valovalosou sou ukaa.

✡ **4:12:** Ais 6:9-10; Apo 28:26-27 ✡ **4:19:** Mat 19:23-24 ✡ **4:21:** Mat 5:15; Luk 11:33

22 ✡Xo mii maʹia ane mutalume ne, ulai iliʹi la upalaʹa. Xe mii maʹia ane
misuʹasou mo mitalumeiou ne, ulai iliʹi la upalaʹa.
23 Lexe itema ane mulavu lexe anu sangalou a uxolu sou anu ululomu no
anu, la laixe lexe anu ulomusou vaikala ane ne no anu.”
24 ✡Anu musolonu sou muvikalaneʹi aloxo ʹo la, “Vaikala maʹia ane
ngalomusou ne, ngalomusou laixe mo ngaxavutala no anu laixe. Mo mii
maʹia ane ngingi ngalosiʹa ta mitema ne, ulai iliʹi la ikolinu sou ilosinge,
mo ilosinge seʹi uai utelo no latanu la.
25 ✡Xe ʹei ane iu mimii tavuʹalo uai, la ilosou seʹi uai utelo no latanu la. Ia
ʹei ane iu mimii se kituʹasi, la ixexeenu noxou.

Vaikala Latilovo sou Ame Ngiaxu Muleme Laixe

26 Xe muavuti la muvikalaneʹi aloxo ʹo la, “Saxisaxilaʹu noxou Lataua ne,
anu aloxo itema vile utapunu ame ngiaxu no lia.
27 No ʹolovoxo, la anu uai xe no kakau la anu utulu sou uʹoxonu xaixai
seʹi no aso, ia ame ngiaxu e anu mutapunu ne, mupau mo muleme. Ia anu
itema ne ulavusou lexe ame ngiaxu ne mupau mo muleme a loxovaa uasi.
28 Lia molusi muʹoxonu ame ngiaxu ne muleme, la sou munaneʹa. Ame
ngiaxu ne muleme, la sou mumuxaxu aiinu xe ngiangiaxu, xe iliʹi la sou
temanu.
29 ✡Ia iliʹi xe anu lingamo, la sou anu itema ne ulai uʹelexu sou upitanu
xo voxosou a muxali ne.”

Vaikala Latilovo sou Masitati
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

30 Xe Iesu muavuti la muvikala aloxo ʹo la, “Nenge talemolu saxisaxilaʹu
noxou Lataua lexe anu a loxo maʹia mo tatilovosou no anu vaikala maʹia?”
31 La sou muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Saxisaxilaʹu noxou Lataua ne, aloxo mii
e ilemolu lexe masitati ngiaxu. Masitati ne, ngiaxu kituʹa manina, itotou
uluʹelai no lia tanu.
32 Ia loxo itounu xe uavuti utelo la uleme toxoxaʹa misevile, la uuaulixu
laʹilali iouiou ane mitounu no xai ne. Avoavolu ne toxotoxoxaʹa mo
uialaiala ulai no ale mole ta ngiala ineʹe sou itaʹotaʹolu no maimaixu.”
33 Iesu muvikaneʹixu vaikala noxou Lataua no anu vaikala latilovo
tavuʹalo aloxo ʹo ane mumomomo no ʹa xavutalaiʹa.
34 Uvikaneʹixu vaikala vile vitanisi uasi, uvivikaneʹi ne uvikaneʹi
no anu vaikala latilovosi. Ia loxo anu iloʹa ta molomolo noxousi, la sou Anu
ululusou vaivaikala laaxu noxou ne laixe ukalusi ulai noxiʹa.

Iesu Mukaitolonu Atume Toxoxaʹa
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Xe no ʹoloʹolovoxo no voxo ane ne, la Anu muvikaneʹi ta molomolo
noxou aloxo ʹo, “Nengeʹa talai loxo no kupa xalee ane vile.”
36 Xe ta molomolo noxou ne, miavuti la miʹumesiʹa ta mitema te mineʹe
mipita sou milolomu vaivaikala noxou ne mixolu. Ia aneʹi milai mitelo
noxou Iesu no uaxa ane Anu uxoo no anu. Uaxauaxa seʹi kalumo a iloʹa
milai no voxo ane ne.
37 Iloʹa milalai xoo xe iliʹi, la atume toxoxaʹa muxalisiʹa, la xasi muʹokiʹoki
tani mole lexa muʹunalai no uaxa tanu la ʹalaʹalai sou uʹanaʹana.
38 Ia Iesu ne, mulai mutixala no anu tixalasou mo muai no uaxa taʹu. Xe
ta molomolo noxou miavuti, la mitulusou la mivikalanu aloxo ʹo, “Itema
sou ulosixe lavulavu, nenge asou taʹuoʹuo, loxovaa taneninenge uasi?”

✡ **4:22:** Mat 10:26; Luk 12:2 ✡ **4:24:** Mat 7:2 ✡ **4:25:** Mat 13:12; 25:29; Luk 19:26 ✡ **4:29:** Ioe 3:13; Pal 14:15

39 Xe Anu muavuti la mutulu sou mukaitolonu atume ne, xe muvikalanu
xasi lexe, “Naxoo tasiau! Mo naai seˈisisi!” La atume ne, tasiau xe xasi ne,
muai seˈisisi.
40 Xe muavuti la muvikalaneˈi ta molomolo noxou aloxo ˈo, “Loxovaa ane
ngingi ngeˈume malaxo loxo ˈo? Loxovaa ngingi ngamuxamuxaxu tangengi
noxilo uasi?”
41 Ia aneˈi ne, miˈume misevile mole italiˈisiˈa ngatongatoˈo lexe, “Itema
ano ˈo ne, itema maˈi loxo ˈo? La sou atume ilou xasi milomuxusi ˈo!”

5

Iesu Mukusau Uleenu Vile Masua Muxolu Noxou Itema Vile
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 Iloˈa milalai xoo, xe milai mixali no kupa paˈumolu xalee vile, la milai
mixali no tuala ne Xelasene.
2 Xe Iesu muiliˈe muuatu no uaxa sou mulai no ale, la alaxu vilesisi sou
itema vile uleenu vile masua muxolu noxou muneˈe sou mualaxu Iesu molu
loxo no lousiˈa ta mitema.
3 Itema ne, ulavusou uxoxolu ane no lousiˈa ta mitema, ia evile umomomo
sou usakisakiinu no anu lalae mixaloxu uasi manina.
4 Xo voxo seˈi aneˈi mitetelisou mo misakisakii avolu ilou tavaˈu no anu
ne, ia anu muloˈe ne la lalae mixaloxu ne muxotoxoto vitanisi no avolu ilou
tavaˈu. Evile xaviinu umomomo noxou sou utetelisou la uasi.
5 No ˈolovoxo mo no aso ne, anu ulai uxoxolu ane no lousiˈa ta mitema mo
no laxalaxaˈilu sou uˈavaˈava, xe uxotoxotosou vasivasimolu no anu lavoˈo
anaanaxu.
6 Xe anu iou mulaiiou Iesu e uao no paxa o, la muiave mulai noxou. Mulai
muxali noxou sou mutangatulu muluˈelai no talaxu.
7-8 ✡Ia Iesu muvikalanu lexe, “Nini uleenu masua ane nexolu noxou itema
ˈo ne, naxexee noxou!” Xe anu itema ne muavuti, la muˈava toxoxaˈa
mulai noxou Iesu aloxo ˈo, “Iesu, nini Lataua e muxolu teitexi manina
ˈOlu, nemasaxa lexe naˈoxonu maˈia noxilo? Eni alingaine mo avikalaneni
manina no iou Lataua lexe mamu sou naˈoxole masua loxo ˈo.”
9 Xe Iesu muavuti la mutaliˈisou aloxo ˈo, “Ualasine loxovaa?” La sou anu
mukolinu lexe, “Eni ualasilo lexe Lexioni, xo nexi tavuˈalo misevile.”
10 Xe muavuti la mulinga pekiaˈu mulai noxou Iesu alaxu piena sou lexe
mamu sou upalusiˈa ta uleenu masua ixexeesou tuala ane ne.
11 Ia ta memee laˈoluxaˈa vile toxoxaˈa a iˈaniˈani no laxaˈilu vile ˈalai ne.
12 La sou ta uleenu masua ne, milinga pekiaˈu noxou Iesu aloxo ˈo,
“Napalusixe talai noxiˈa ta memee, ieni uvaxaixesi mo talai taˈaisiˈa.”
13 La sou mupelemasaxaneˈi ta uleenu masua ne sou mixexeesou itema
ne. Ia milai miˈaisiˈa ta memee ne. Ta memee laˈoluxaˈa ne, itiitisiˈa muxali
loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa vile (2,000). Miiaˈuxu muluˈe no
tavaˈu maea e no kupa paˈumolu ne, la miluˈe miˈuoˈuo mole misoisoli
mukalusi.
14 Ta mitema sou isaxisaxilaˈa ta memee ne, mimaisou mii ane ne la
miˈumeˈume sou milai miaˈalo no tuala xe tuatuala ane muxoluxolu no
paˈupaˈumolu tuala ne. La sou ta mitema sou tuatuala ne, mineˈe sou
mimaisou mii maˈia ane muxali ne.
15 Mineˈe xe mixali noxou Iesu, la mimaisou itema e Lexioni, ta uleenu
masua tavuˈalo miˈaisou ne a mutokolomo mo a uxoxolu. Xavutalau ne,
lamana ia uxovulaulau la uasi. Ta motu mimaisou aloxo ne, la mimamaˈu
misevile.

✡ **5:7-8:** Mak 1:24

16 Ta mitema ane ane'i misaxila'a ta memee ne, mia'aloi'a ta mitema ane
ne no anu mii ma'ia ane muxali noxou itema e ta uleenu masua mixolu
noxou ne, xe mii ma'ia ane muxali noxi'a ta memee kalumo.
17 Xe ta mitema miavuti la mivikalanu Iesu pekia'u lexe Anu ulutu mo
uxexesou tualasi'a xalee ane ne.
18 Ioxe, Iesu asou utelai no uaxa, la itema e ta uleenu masua tavu'alo
mixolu noxou ne, mutali'isou pekia'u lexe anu umulinu mo ilou ilai.
19 Ia Iesu umasaxa uasi, la muvikalanu lexe, "Nalai no tualasine mo nalai
noxi'a ta minemineni mo naa'aloi'axu mimii latala ane Tila tanuxene la
mu'oxonu noxine."
20 La sou anu itema ne, mulai la musoko sou mua'alo ane no tuatuala e
no xalee lia tila ne Dekapolisi. Mua'aloxu mimii tavu'alo e Iesu mu'oxonu
noxou ne. Xe ta mitema latala lai ne, milomu aloxo ne la mikuluke.

Iairo 'Olu Sema Ilee Sema E Mikasou Iesu Tokolomou (Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Xe Iesu mulutu mutelo no uaxa sou mulivu mulai no kupa xalee vile.
Mulai muxali, la Anu a uao uxoxolu no kupa pa'umolu ne o, ia ta mitema
tavu'alo misevile mine'e mixali noxou.
22 La sou itema vile ualasou lexe Iairo, anu itema sou usaxisaxila'u
taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, mune'e muxali. Xe mumaisou Iesu, la
mutangatulu mulu'elai no talaxu sou
23 mukatu pekia'u mulai noxou, la muvikala aloxo 'o, "'Alixeni sema
kitu'a ane asou isoli. Nane'e mo namuxaxu avone noxie mo sou ane imauli
mo ixolu laixesi."
24 La sou Iesu mulutu sou ilou milai.

Ilou milai ne, la ta mitema tavu'alo ne mimulinu la mitomu loxo 'o.
25 Mo sema vile a mine'e kalumo. Ane sema ne, mikulukemele la sialu ne
ukalu noxie uasi. Muxolu tauu ie mavulovexa mo mulelia tamei.
26 Sema ne, milai mimaisi'a ta mitema sou pamauli tavu'alo, ia ane'i
milosie tu'utu'umaxu tavu'alo. Mo ane mikalusou miemie sou milotone'i
no anu sou lexe ane laixene. Ia uasi. Pipiena noxie ne ukalu uasi, muxali
mu'oki masua manina.
27 Xe ane milomusou a'alosou Iesu, la mine'e la mimuamua'i ili'i no
tumalou no taiine'i ta mitema tavu'alo te mine'e noxou Iesu ne, la mikasou
tokolomou vevee.
28 Xo ane tane muvikala lexe, "Lexe eni akasou tokolomousi, la eni
laixeleli."
29 Xe alaxu vilesisi 'o, la sialu ne mutalo mole ane mixamuli no nano no
vasimele lexe pipiena ane ne mukalu noxie.
30 ✡Xe alaxu vilesisi 'o, la Iesu muxamuli lexe xavi noxou se'i a mux-
exe noxou. La sou iou muxiu mulai ili'i noxi'a ta mitema tavu'alo te
imulimulinu ne, la mutali'isi'a aloxo 'o, "'Ei ane mukasou tokolomoxo 'o?"
31 Xe ta molomolo noxou miavuti la mikolinu aloxo 'o, "Xo namaisi'a ta
mitema e mitomu no tumaline 'o uasi? Ia loxovaa ane nini netali'i lexe, 'Ei
ane mukasilo 'o?' "
32 Ia Iesu a iou uxixaoxao ukakamuli sou lexe umaisou 'ei ane mukasou
tokolomoxu ne.
33 Xe sema ne, milavu no anu mii ane muxali noxie ne, la mine'e
mitangatulu mulu'elai no talaxu Iesu, la 'ume ilou 'olo'olo misevile. Xe
miavuti la mivikalanu lamana manina no anu mii latala ane muxali noxie.

✡ **5:30:** Luk 6:19

34 ✡Xe Anu muavuti la muvikalane aloxo ʼo, “Vivilo, nini nemuxaxu
taneni noxilo, la sou nemauli mukalu. Nalai la oponeni uai seʼisisi. Pipiena
ane muxolu noxine ne, anu ukalu.”
35 Iesu a uao uvivikala o, ia ta mitema seʼi meʼa no taasou Iairo, anu itema
sou usaxisaxilaʼu taasou lalotu noxiʼa ta Iutaia, mineʼe mivikalanu aloxo
ʼo, “ʼIline sema ne a misoli ne, ia naʼausou itema sou ulosiʼa ta mitema
lavulavu mamu.”
36 Ia Iesu mulomusou vaikalaiʼa ne, la muvikalanu itema sou usaxisax-
ilaʼu taasou lalotu noxiʼa ta Iutaia aloxo ʼo, “Nalomuxaʼa mo naʼoloʼolo
mamu. Namuxaxu taneni noxilosi.”
37 Xe muavuti la munoʼa Pita ilou Iakovo mo Ioanesi e Iakovo vimou sou
iloʼa milai. Xo Iesu umasaxa lexe evile umulineʼi uasi.
38 Milai xe mixali no taasou itema e usaxisaxilaʼu taasou lalotu noxiʼa ta
Iutaia ne, la Iesu mumaisiʼa ta mitema itatamasie Iairo ʼolu la iungaunga
xo mole xavutalaiʼa muxovulaulau.
39 Iesu muʼunalai no nano no tani xe muavuti la muvikalaneʼi aloxo ʼo,
“Tavaʼu loxovaa ane ngingi ngaungaunga xoo mole ngaxovulaulau loxo ʼo?
Molomolo ʼo ne, isoli uasi. Ane iai ane.”
40 Iesu muvikala aloxo ne, la aneʼi mikekeiou.
Xe Anu muavuti la mukusaiʼa milaalaa mukalusi, ia Anu munoʼa mamie
ilee nenie mo ta molomolo noxou tatalu sou iloʼa miʼunalai no nano no
kapiutu ane ane molomolo iai no anu.
41 ✡Xe muavuti la mukasi vaxa no avole, ka sou muvikalane aloxo ʼo,
“Talita kumi!” Laaxu lexe, “Sema kituʼa, avikalaneni lexe nini natulu!”
42 Xe alaxu vilesisi ʼo, la ane mitulu sou mimuamuaʼi mixixaoxao. Tauu
iexe loxo mavulovexa vile mo mulelia tamei. Xe ta mitema mimaisou mii
ane ne, la mikuluke manina.
43 Ia Anu muvikala pekiaʼu noxiʼa lexe mamu sou ilai iaʼaloiʼa seʼi no anu
mii ane muxali noxie. Xe muxiu vaxa, la muvikalaneʼi lexe ilosie laʼilali
sevile mo iʼou.

6

Ta Mitema Itoxonu Itema sou Palomatana Uasi
(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 Iesu muʼumesou tuala ane ne, sou mulai no tuala noxou ne Nasaleti. La
sou ta molomolo noxou mimulinu kalumo sou iloʼa milai.
2 ✡Aneʼi mixali mixolu xe voxo Tavuna muxali, la Anu muʼunalai no
taasou lalotu noxiʼa ta Iutaia lai ne, sou musoko sou mulosiʼa ta mitema
lavulavu. Ia aneʼi tavuʼalo e milomusou vaikala noxou ne, mikuluke
manina la mitaliʼi aloxo ʼo,
“Itema ane ʼo, munoʼu vaivaikala ne neʼei? Mo lavulavu ane muxolu
noxou ne, Anu lavulavu iou anevaa, mo loxovaa la Anu uʼoxonu xaixai no
anu xaviinu kalumo?
3 Nenge telavusou lexe Anu itema vile sou utulusou tani. Mo Anu Malia
ʼilie ane. Ta vimovimou ane Iakovo ilou Iosepu mo Iudasi ilou Saimoni. Mo
ta vimovimou ta sema kalumo ane nengeʼa taxoxolu ʼo.” Mivivikala aloxo
ne, la mixiu tumaliʼa noxou mo imuxamuxaxu taneʼi noxou uasi.
4 ✡Xe anu Iesu muavuti la muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Itema sou palomatana
ne, ta tema tualasou mo ta tulatulanu mo ta minuminu no nano no taasou
ne, ilavusou itoxonu uasisi manina. Ia no tuatuala vaʼavaʼaxusi, ta mitema
itoxonu misevile.”

✡ **5:34:** Mak 10:52; Luk 7:50; 17:19 ✡ **5:41:** Luk 7:14 ✡ **6:2:** Ioa 7:15 ✡ **6:4:** Ioa 4:44

5 La sou umomomo sou u'oxonu sosovo vile no tualasou ne uasi, ia
mumuxaxu avolu noxi'a se'i ane pipiena mu'oxone'i sou mupamauline'i.
6 La Anu mukuluke noxi'a xo ane'i imuxaxu tane'i noxou uasi.

Iesu Mupalusi'a ta Molomolo Noxou Mavulovexa Vile Mo Mulelia Tamei (Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Xe muavuti la mulai mumomoxu tuatuala no xalee lai ne, sou mulosi'a
lavulavu no anu vaivaikala noxou Lataua.
7 Xe ili'i, la sou mu'avali'a ta molomolo mavulovexa vile mo mulelia tamei
mine'e noxou sou mupalusi'a tametamei. Mulosi'a xavi sou ikusai'a ta
uleenu masumasua mixoo noxi'a ta mitema.
8 ✡Xe muavuti la mupotone'i aloxo 'o, "Ngalai, io ngano'u mii vile no anu
muamua'ingenge ne uasi, ia ngano'u vilaxongengesi. Ngano'u la'ilali mo
tiva mo lamoli ngataanu no anu utupokongenge uasi.
9 Ngamulaxu siovesou tava'ingesi, xe ngataa tokolomo tamei uasi."
10 Xe muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, "Ngalai no tuala vile xe
nga'unalai no tani vile, la ngaxoxolu anesi, xoo mole umomomo no voxo
ane sou ngingi nga'umesou tuala ane ne.
11 ✡Ia lexe ngalai xe ngaxali no tuala vile xe ta mitema sou tuala ane ne,
i'avalinge mo ino'inge sou i'unalailingenge no tani uasi mo ilomungenge
uasi, la ngavutasou lomulo no tava'inge uxexee, io sou ngingi ngasukusou
tuala ane ne. Nga'oxo aloxo ne, mo sou ane'i ilavu lexe Lataua ulosi'a
navunavu no anu 'ilixo ane ane'i mi'oxo noxinge ne."
12 Ioxe, ane'i milomu noxou aloxo ne xe mukalu, la milutulutu sou milai
mia'aloxu vaikala noxou Lataua sou lexe ane'i ilomusou la ixiunu opone'i.
13 ✡Ane'i milai, la mikusai'a ta uleenu ta masumasua e mixolu noxi'a
ta mitema, xe miluluunu lamalasile no vasime'a ane'i ane vovolea iouiou
mu'oxone'i kalumo sou mipamauline'i.

Soli Noxou Ioanesi (Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

14 ✡Ioxe, ta mitema mimaisou xaixai e Iesu mu'oxonu ne, la sou milai
mia'aloxu noxou tatanaanu tuala e Elodesi. Xo ta mitema tavu'alo
milavusou Iesu ualasou. Ta mitema se'i mivikala lexe, "Ioanesi e ulavusou
u'ulosi'a ta mitema ne, musoli mo mi'asixu ia mumauli mo a mutulu ne. La
sou ane anu u'oxonu xaixai no anu xaviinu."
15 Se'i noxi'a mivikala lexe, "Anu Eliasi." Xe se'i noxi'a la mivikala lexe,
"Anu vile noxi'a ta mitema sou palomatana tatei ane."
16 Ia anu Elodesi mulomusou vaikala ane ne, la muvikala aloxo 'o,
"Ioanesi ne, eni exotonu xolanu ne, ia vaimomo 'o anu a mumauli mo 'a
mutulu ne."
17-18 ✡Xo tei, la anu Elodesi muno'e ou e Pilipi semau sou mu'uluxe
la sou Ioanesi muvikalanu lexe, "Nini ne'oxonu 'ilixo ane ne umomomo
no anu lapuloto noxou Mosesi uasi, xo nini neno'e vivine semau ane
ne'uluxene." La sou Elodesi la'iaxu la mupalusi'a ta mitema sou milai
mitetelisou ka misakisakiinu sou mi'unalailixu mo mitatuxu no nano no
taasou navunavu.
19 La sou ane Elodia opoone masuau Ioanesi ne misevile mo lexe ivau
usoli, ia imomomo uasi.
20 Xo Elodesi ne, umama'u noxou Ioanesi mo ulavusou usaxila'u xo anu
mulavu lexe anu Ioanesi ne, anu itema mulapu mo anu noxou Lataua. Xe

---

✡ **6:8:** Luk 10:4-11 ✡ **6:11:** Apo 13:51 ✡ **6:13:** Iak 5:14 ✡ **6:14:** Mat 16:14; Mak 8:28; Luk 9:19-20 ✡ **6:17-18:** Liv 18:16

Elodesi mulomusou vaikala noxou, la anu muxavutala piena misevile mo opoo uai laixe uasi. Ia anu umasaxa lexe ulomusou vaikala noxou.
21 Ia Elodia ne, ane mixalisou voteʼi sou ivau Ioanesi aloxo ʼo. Voxo sou isosovosou voxo ane Elodesi nenu mivoʼonu no anu muxali, la anu muʼoxo laʼilalixaʼa ta mitema sou xaixai noxou, iloʼa ta tatila noxiʼa ta mitema sou ʼotoʼoto noxou mo ta tatila sie xalee lia tila ne Xalilaia.
22 Aneʼi ta mitema ne ʼa itataʼolu mo iʼaniʼani, ia Elodia ʼilie sema milutu sou miʼunalai no nano no tani la milei no ieʼi. Xe aneʼi mimaisou leie la miisuxu misevile.
La sou tatanaanu tuala ne, muavuti la muvikalane vuanga ne aloxo ʼo, “Nemasaxau mii maʼia la nalemo. La eni alosinesi.”
23 La sou musakii vaikala manina teitexi mulai noxie lexe, “Manina teitexi lexe nini namasaxau mii maʼia noxilo xe nataliʼisiloxu, la eni alosinesi. Mo lexe nini namasaxa lexe eni akalipalanu tuala noxilo sou uxali tamei mo alosine ngiou vile, la eni aʼoxonusi.”
24 Xe ane miavuti la milai no ale sou mitaliʼisie nenie aloxo ʼo, “Navikalalelixu mii maʼia ane eni alemolu noxou sou ulosilo.” Xe nenie miavuti la mivikalane lexe, “Navikalanu lexe unoʼu Ioanesi e itema sou uʼulosiʼa ta mitema, kisou mo ulosine.”
25 Ane milomu noxie nenie aloxo ne xe mukalu, la sou mipasipaa milivu miʼunalai noxou tatanaanu tuala, la mivikalanu aloxo ʼo, “Ane ʼalalae ʼosi, la eni emasaxa lexe nalosilo Ioanesi e itema sou uʼulosiʼa ta mitema, kisou uneʼe noxilo. Namuxaxu no anu lakupapa ka nalosilo.”
26 Xe tatananu tuala mulomu aloxo ne, la opoonu tuʼumaxu misevile, ia umomomo sou uxiunu xavutalau uasi, xo anu uxavutala no anu vaikala e anu musakii manina teitexi mulai noxie sema ne, mo ta mitema e mineʼeneʼe sou laʼilali ne milomusou. Mole pekiaʼu noxou misevile sou uxiunu masaxa noxie.
27 Xe alaxu vilesisi ʼo, la anu mupalusou itema sou ʼotoʼoto noxou sou mulai munoʼu Ioanesi kisou muneʼe. Itema ne, mulai la muʼunalai no taasou navunavu sou muxotonu Ioanesi xolanu,
28 la sou mumulaxu no anu lakupapa sou munoʼu muneʼe mulosie vuanga ne. La sou ane milai milosie nenie.
29 Xe ta molomolo noxou Ioanesi, milomusou aʼalosou mii ane Elodesi muʼoxonu noxou ne, la sou aneʼi mineʼe sou minoʼu vasimolu sou milai miʼasixu no lousiʼa ta mitema.

Iesu Mulosiʼa ta Mitema 5,000 ʼAni
(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Ioa 6:1-14)

30 ✡Ioxe, ta mitema sou xaixai noxou Iesu milivu mineʼe mitaʼolu mixaliliiou Iesu. La sou miaʼalouxu mimii ane aneʼi miʼoxonu mo milosiʼa ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua.
31 Xe tavaʼu xo ta mitema tapiena misevile ivaxa ineʼe, la anu taii sevile sou aneʼi iʼani no anu uasi. La sou Iesu muvikalaneʼi lexe, “Ioxe, nenge nengeʼa talai no xalee tani vile e ta mitema seʼi ixolu uasi mo tamaʼila sevile o.”
32 La sou aneʼisisi mitelai no uaxa sou milai no xalee tani vile e ta mitema seʼi ixolu no anu uasi.
33 Xe iloʼa milai xoo, ia ta mitema tapiena ne mimaisiʼa la mitongoneʼi. La sou meʼa no xalexalee tuatuala mukalusi, miiaveiave sou milai mixali tei no xalee tani ane lexe aneʼi Iesu iloʼa ta molomolo ilai no anu.
34 ✡Xe aneʼi mineʼe mixali no kupa paʼumolu no anu uaxa, la Iesu mumaisiʼa ta mitema la tanuxaʼa misevile, xo itaʼotaʼolu vitanisi loxo ta

✡ **6:30:** Luk 10:17 ✡ **6:34:** Iti 27:17; Mat 9:36

sipsip tatanane'i vile sou usaxisaxila'a uasi. La sou Anu muavuti sou
mulosi'a lavulavu piena no anu vaikala noxou Lataua.
35 ✡Ilo'a mixoxolu ane mole aso mulu'elai, la sou ta molomolo noxou
mine'e mixali noxou la mivikalanu aloxo 'o, “Nenge'a texolu 'o no xalee
tani ane 'o e ta mitema se'i ixolu no anu uasi mo aso a ulu'elai ukalu.
36 La anu laixe lexe nini napalusi'a ta mitema 'o mo ilai no tuatuala se'i
'ala'alai 'o mo, ilotoxa'a la'ilali sou i'ou.”
37 Ia Anu muavuti la mukolinu vaikalai'a aloxo 'o, “Ngingi menge
ngaitixa'a mii sou i'ou.”
Xe ane'i miavuti la mivikalanu aloxo 'o, “Nexi talai sou talotoxa'a la'ilali
no anu Denalia* itemaxu mavulovexa vile (200) mo talosi'a?
38 Ia Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Veleti ta 'ei a ngeno'u ne?
Ngalai mo ngamaisou.”
Milai xe mixalisou veleti ta'uve xe ta sinana tamei, la sou milivu mine'e
noxou Iesu, la mivikalanu lexe, “Nexi teno'u veleti ta'uve xe ta sinana tamei
ano.”
39 La sou Iesu mupalusi'a sou mivikalane'i ta mitema ne, sou mixoluxolu
no lia la'ola'oluxa'a no ia'eia'e vevesinu lailaixe ne.
40 La sou ta mitema ne mita'olu no lia la'ola'oluxa'a itemaxu ta'uta'uve
xe mavulovexa ta'uta'uve.
41 Mixoluxolu no lia mukalu, la sou anu Iesu muno'u veleti ta'uve xe
ta sinana tamei ne sou mutala mutelai no opo loxotolo sou muvikala
laixe musuku mulai noxou Momu. Xe mukalu, la sou muse'ise'i veleti ka
mulosi'a ta molomolou sou mimila'a noxi'a ta mitema ne, xe muse'ise'i
sinana ka mulosi'a ta molomolou sou mi'oxo aloxo ne la.
42 Ane'i latala ne, mi'ani'ani xoo mole mi'ana'ana manina,
43 mole ikalusou uasi. La sou ta molomolo noxou mino'u lakela
mavulovexa vile mo mulelia tamei sou mine'e mitaataa veleti ilou sinana
pa'upa'usou ane ikalusou uasi.
44 Itiitisi'a ta mulusi ane, muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa
tamei (4,000) mo itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000).

Iesu Mumuamua'i Teitexi no Lexa Loxo'u
(Mat 14:22-33; Ioa 6:15-21)

45 Xe alaxu vilesisi 'o, la Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou lexe itelai
no uaxa sou iulaxunu ilai ne Vetesaida no kupa pa'umolu xalee levi, ia Anu
muxolu sou mupalusi'a ta mitema sou milivulivu.
46 ✡Xe mupalusi'a ta mitema sou milailai mukalu, la sou Anu mutelai no
laxa'ilu vile sou mulinga.
47 Xe no 'olo'olovoxo manina, la uaxa e ta molomolo noxou mitelo no anu
ne, mulalai xoo mole mulai muxali no kupa lixinu manina. Ia Iesu anusisi
muxoo no lia.
48 Anu iou mulai la mumaisi'a mine ane'i kikipaline'i sou ivovole uaxa
ilalai, xo atume xaviinu molu no talaxa'a sou ulivulivusi'a. Xe 'ala'alai sou
lamana ukekea, la anu Iesu mumuamua'i teitexi no lexa loxo'u sou mulai
noxi'a. Mumuamua'i mulai, la sou lexe upolopepeene'i,
49 ✡xe ane'i mimaisou mine Anu mumuamua'i no lexa loxo'u loxo ne, la
mi'ume la tane'i kalaua xo mixavutala lexe male ulee xale'a vile ane, la
miungaunga.

✡ **6:35:** Mak 8:1-9 * **6:37:** Denalia ne, lamoli noxi'a ta Iutaia. Itema vile uxaxai no voxo vile, la anu uno'u Denalia vile loxo lakolisou xaixai e anu mu'oxonu no voxo ane ne. ✡ **6:46:** Luk 5:16 ✡ **6:49:** Luk 24:37

50 Xe Anu muavuti la mupasipaa muvikalane'i alaxu vilesisi lexe,
"Nga'ume mamu! Peki'ainge! Xo enisi 'a!"
51 ✡Muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la sou mutelai noxi'a no uaxa
sila atume ne tasiau. Xe ane'i mimaisou atume mine tasiauxu loxo ne, la
mikuluke manina,
52 xo mimaisou veleti e mulosi'a ta mitema tapiena musuku mi'ou, ia
ane'i ilamana laixe no anu mo tane'i utaxunu uasi. Xo xavutalai'a mutomu
sio.
53 Ilo'a mixisa'isou kupa ne, xe milai mixali xalee vile ne Xenesaleti, la
milea lavo'osou mulu'elai mole uaxa mupuapuatisi.
54 Xe miavuti la miuatuuatulai no ale, la alaxu vilesisi ta mitema
mimaisou Iesu la mitongonu.
55 La sou ane'i ta mitema miiaveiave no tuatuala no xalee lia ne Xenesaleti
ne sou mitavulene'i ta mitema ane vovolea iouiou mu'oxone'i no luusi'a
sou mine'ene'i noxou Iesu. Xo ane'i ilavu lexe Iesu a uxolu no tuala ne'ei,
la ane'i imulunu sou ilai.
56 No nano no tuatuala kitukitu mo ane ta tatila mo no ale no xalexalee
lia ane Iesu umuamua'i no anu ne, ta mitema itavulene'i ane'i ane vovolea
iouiou mu'oxo'oxone'i ne sou ilai iaisi'a no tani e ilotoloto la'ilali no anu.
Xe Anu mune'e, la ane'i milingau sou lexe iou uvaxai'asi mo ane'i imulaxu
avo'a no anu tokolomoxu telexusi. Ane'i latala e mikasou ne, ane'i mimauli
mukalusi.

7

Lapuloto Noxou Lataua Muuli no Anu Lapuloto Noxi'a ta Mitema (Mat 15:1-9)

1 Alaxu vile, la ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto se'i me'a loxo ne
Ielusalemu mine'e mita'olu mixaliliiou Iesu.
2 ✡La mimaisi'a ta molomolo noxou se'i i'ani'ani, ia imulinu lapuloto
noxi'a ta Iutaia sou i'uinu avo'a tei o ka i'ani'ani uasi.
3 Xo ta Palisaio ilo'a ta Iutaia ne, ilavusou i'ani vitanisi uasi, i'uinu avo'a
tei o ka sou i'ani. Ane'i imulinu lapuloto noxi'a ta xaixasi'a tatei. Ia lexe
i'uinu avo'a uasi, la umomomo sou i'ani uasi.
4 ✡Mo ilai no tani sou ilotoloto la'ilali no anu ne, xe ilivu ixali ia i'ulo uasi,
la umomomo sou i'ani uasi. 'Ili'ilixo se'i piena kalumo a imumulinu loxo,
i'uinu pakuxa'a ilou lexa vexasou mo latotope.
5 La sou ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto ne, miavuti la mitali'isou
Iesu aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, la ta molomolo noxine imulinu lapuloto
noxi'a ta xaixasinge mo i'uinu avo'a o ka i'ani ua, io i'ani no anu avo'a
nuni'u loxo 'o?"
6 ✡Xe Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Itema sou palomatana, Aisaia
muvikalangengi ngingi ta mitema sou kalavoi, la vaikala noxou ne manina.
Anu mukaukavunu aloxo 'o,
'Ta mitema ano 'o ne, i'itinu ualasilo no anaxa'a vitanisi,
ia tane'i ne muxoo no paxa noxilo manina.
7 Ilotu noxilo ne, ia lalotui'a ne maninasou uasi, kalavoisi.
Xo ilosieixu ta mitema lapuloto, ia lapuloto ane ne
molu noxou Lataua uasi, molu noxi'a ta mitemasi.'
8 Mo ngexovulaunu lapuloto noxou Lataua ne, ia lapuloto noxi'a ta
mitemasi ane ngetetelisou pekia'u ne."

✡ **6:51:** Mak 4:39 ✡ **7:2:** Luk 11:38 ✡ **7:4:** Mat 23:25 ✡ **7:6:** Ais 29:13

9 Xe muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, “Ngingi ngexiu tumalingeu
lapuloto noxou Lataua, ia ngemulinu lapuloto noxi'a ta xaixasinge.
10 ✡Mosesi muvikala tatei aloxo 'o, ‘Natoxone'i mamine ilee nenine.’ Mo
‘Anu ane uleanu vaikala se'i masua ulai noxi'a momu ilee nenu, la anu
uulua.’
11 Ia ngingi ngevikala lexe, itema vile uvikalane'i momu ilee nenu lexe,
‘Su'uli ma'i ane lexe ngingi ngongou ngano'u noxilo ne anu ulai noxou
Lataua.’
12 io ngingi iengi uvaxausi mo anu u'oxonu mii vile loxo 'o xa'a momu
ilee nenu ua,
13 ngingi ngepolovilenu vaivaikala noxou Lataua laaxu sou ngelai
nge'unanu no anu lapuloto noxi'a ta xaixasinge ilou lavulavui'a ane
ngeno'u muxolu noxinge mo ngemulinu mutalo vaimomo 'o. Mo mimii
piena ne nge'oxo aloxo ne mukalusi.”
14 Xe muavuti la, la mu'avali'a ta mitema tavu'alo ne mine'e noxou
mukalusi, sou muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi latala ne, ngalomu laixe une'e
noxilo, mo sou ngalavu laixe no anu mii ano 'o.
15-16 ✡Mii ane molu va'axu, ia u'unalai noxou itema vile, la mii ane ne
umomomo sou u'oxonu itema ne masua uasi manina. Ia lexe mii ulaa
noxou itema tanu ulai no ale, la sou anu mii ane ne, anu u'oxo masuanu
itema ne.”
17 Iesu mulosi'a ta mitema latala ne lavulavu ane ne xe mukalu, la sou
mu'umesi'a sou mu'unalai no tani. Xe ta molomolo noxou miavuti la
mitali'isouxu laaxu vaikala latilovo ane ne.
18 Xe Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Loxovaa, kisinge mutomu?
Ngalavu lexe mii molu va'axu ia u'unalai noxou itema vile, la anu
umomomo sou u'oxonu itema ne masua uasi?
19 Xo mii ane ne, u'unalai noxou itema tanu uasi, u'unalai no opoonu
mole ulai la ulaa uuatu no ale la.” Vaikala ane Iesu mulemolu 'o, anu laaxu
lexe la'ilali tavu'alo ne lailaixe mukalusi.
20 Xe Iesu muavuti la musolo vaikala aloxo 'o la, “Mii ane molu noxou
itema tanu, ia ulaa uuatu, ane u'oxo masuanu itema ane ne.
21 Xo no nano no tanu itema ne, 'ili'ilixo loxo, xavutala masumasua, mo
'ilixo sou vote'i mo pakali mo uvau itema usoli mo 'ilixo ane loxo mulu ulai
noxie sema mitaula'i xe sema ilai noxou mulu mutaula'i
22 mo umasaxau mimii tavu'alo mo opoo masua mo kalavoi mo uisuxu
mimii iouiou mo usa'isa'isou itema mo u'iti ualasou mo uxovulaulau.
23 'Ili'ilixo masumasua ane ne, uxolu no nano noxou itema, ia ulaa uuatu
la u'oxonu anu itema ne uxali masua.”

Sema sie Ponisia Mimulaxu Tane Noxou Iesu (Mat 15:21-28)

24 Xe Iesu muavuti, la musukusou tuala e mune'e muxolu no anu ne, sou
mulai loxo 'alai no tuala ne Taia. Mulai xe muxali, la mu'unalai no tani vile.
Ia Anu umasaxa lexe evile ulavusou lexe Anu a uxolu no nano no tani uasi.
Ia, umomomo sou Anu uxolu utalume uasi.
25 Ioxe, sema vile lai ne, milomu lexe Iesu a mune'e muxolu no tani ne,
la alaxu vilesisi, milai noxou ka mitangatulu mulu'elai no talaxu, xo 'ilie
sema vile kitu'a ne uleenu vile masua muxolu noxie.
26 La milingau pekia'u sou lexe Anu ukusau uleenu masua e uxoxolu
noxie 'ilie ne. Ane sema ne, sema Xiliki. Mivo'one no xalee lia tila ne Ponisia
no tuala tila ne Silia.

✡ **7:10:** Mul 20:12; 21:17; Lap 5:16 ✡ **7:15-16:** Apo 10:14-15

27 Xe anu Iesu muavuti la muvikalane sema ne aloxo ʼo, “Ieni uvaxaiʼa
ta molomolo mo iʼou laʼilali e mimasaxa lexe iʼou ne ukalusi. Xo anu
umomomo sou tanoʼu laʼilalixaʼa ta molomolo ne ka taleanu uluʼelai noxiʼa
ta aʼaa uasi.”
28 Xe ane sema miavuti la mikolinu vaikala noxou aloxo ʼo, “Ani, Tila, ia
ta aʼaa ane ixolu no laaxu luu sou laʼilali ne, iʼoʼou ta molomolo laʼilalixaʼa
utuutuxu.”
29 Xe Iesu muavuti la muvikalane aloxo ʼo la, “Tavaʼu xo nini nevikala
aloxo ne sou nekolinu vaikala noxilo, la anu laixe nini nalai, uleenu masua
e muxolu noxie ʼiline ne, muxexe noxie.”
30 Ane milutu la milai no taasie xe miʼunalai, la ʼilie ne, ʼa iai no luusie, ia
uleenu masua ne muxexesie.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Sangalou Ilou Anaxu Mutomu

31 Xe iliʼi, la sou anu Iesu musuku sou mutoʼo loxo ne Saidoni ka mulivu
mununalai loxo no kupa ne Xalilaia, la sou mulai loxo no xalee lia tila ne
Dekapolisi.
32 Mulai xe muxali, la ta mitema seʼi minoʼu itema vile, sangalou ilou
anaxu mutomu sou mineʼenu noxou. Mineʼenu la milingau sou lexe
umuxaxu avolu uvaxa no vasimolu.
33 Iesu muavuti la munoʼu itema ne mulailixu vaʼaxu noxiʼa ta mitema
ane mineʼe mipita ne. Xe muavuti la mutaloxu avolu simisou vaxa no
sangalou taxataxanu. Xe muʼoxonu aloxo ne mukalu, la sou mutuve vaxa
no avolu simisou ka mumuxaxu avolu simisou ne vaxa no levexu.
34 Ka sou Anu iou mulai teitexi no opo loxotolo xe muee muaxu tila, la
sou muvikalanu lexe, “Epata!” Vaikala ne, laaxu lexe, “Nakisi!”
35 Xe alaxu vilesisi ʼo, la itema ne, sangalou mukisi sou mulomu, xe levexu
ne papaxe sou muvikala laixe.
36 ✡Iesu muavuti la muvikalaneʼi pekiaʼu lexe mamu sou ivikalanu itema
vile no anu mii ane aneʼi mimaisou. Ia ilomuxu uasi. Iesu muvikalaneʼi
aloxo ne alaxu tavuʼalo, ia aneʼi iaʼaloiʼa mo iaʼaloiʼa ta mitema alaxu
tavuʼalo.
37 ✡Ta mitema milomusou aʼalo sou xaixai noxou Iesu ne, la mikuluke no
anu, la mivikala lexe, “Mimii tavuʼalo e muʼoxonu ne, muʼoxonu la muxali
laixesi. Aneʼi ane ilolomu mo ivivikala uasi ne, mupamaulineʼi mukalusi.”

8

Iesu Mulosiʼa ta Mitema 4,000 ʼAni (Mat 15:32-39)

1 ✡No nano no voxovoxo ane Iesu muxaxai no anu ne, la ta mitema seʼi
tavuʼalo la mixali mipita noxou Iesu, mole xaʼa laʼilali sou iʼou uasi. La sou
Anu muʼavaliʼa ta molomolo noxou la muvikalaneʼi aloxo ʼo,
2 “Eni talelixaʼa ta mitema ʼo misevile xo mineʼe mixolu noxilo voxo tatalu
mukalu, ia xaʼa mii loxo ʼo sou iʼou uasi.
3 Ia lexe eni apalusiʼa sou ilivu ilai no tuatualasiʼa vitanisi, la ilapalapau
no voteʼi xo seʼi ne, milutu no paxapaxa ane mineʼe mixali ʼo.”
4 Xe aneʼi miavuti la mikolinu vaikalau aloxo ʼo, “Mole nenge ʼei ane sou
unoʼu laʼilali lai no xalee lia vitanisi e nenge teneʼe texolu no anu ʼo mo
talosiʼa sou iʼou?”
5 Xe Anu muavuti la mutaliʼisiʼa aloxo ʼo, “Xo veleti ta ʼei ane ngingi
ngenonoʼu ne?”

✡ **7:36:** Mak 1:43-45 ✡ **7:37:** Ais 35:5 ✡ **8:1:** Mak 6:35-44

Ane'i mikolinu lexe, “Muxatele tameisi.”
6 Anu muavuti la muvikalane'i ta mitema tavu'alo ne sou mixoluxolu
no lia. Mixoluxolu no lia mukalu, la sou Anu muno'u veleti muxatele
tamei ne sou muvikala laixe musuku mulai noxou Momu xe mukalu, la sou
muse'ise'i sou mulosi'a ta molomolo noxou sou mimila'a noxi'a ta mitema
ne. La ane'i mi'oxonu loxo Anu mupalusi'axu ne.
7 Xe muavuti la muno'u sinana moso e minono'u ilou veleti ne sou
muvikala laixe musuku mulai noxou Momu xe mukalu, la sou muvikalane'i
ta molomolo noxou lexe imila'anu noxi'a ta mitema.
8 Ta mitema mi'ani'ani xoo mole mi'ana'ana. Xe ili'i, la sou ta molo-
molo noxou mino'u lakela muxatele tamei sou mine'e mitaataa la'ilali
pa'upa'usou ne no anu.
9 Ta mitema ane mine'e mixali noxou Iesu no voxo ane ne, itiitisi'a muxali
loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei (4,000). Mi'ani mukalu, la sou
Iesu mupalusi'a sou milivulivu,
10 ia alaxu vilesisi 'o, la ilo'a ta molomolo noxou mitelo no uaxa sou milai
no xalee lia ne Dalumanuta.
11 Xe ane'i mixali, la ta Palisaio mine'e mixali noxou. La misoko sou
mitali'isou Iesu sou lexe itovonu. Ane'i miavuti la mitali'isou sou lexe Anu
u'oxonu sosovo vile molu no opo loxotolo mo imaisou.
12 ✡Xe Anu mulomusi'a aloxo ne, la muee tanu la muvikala aloxo 'o,
“Tava'u loxovaa ane ta mitema vaimomo 'o imasaxa lexe imaisou sosovo
vile molu teitexi no opo loxotolo o? Eni avikalangengi manina aloxo 'o.
Umomomo sou ane'i imaisou sosovo vile uasi manina.”
13 Xe muavuti 'o, la mu'italone'i ta mitema, ia Anu ilo'a ta molomolou
mitelai no uaxa sou mixisa'i milai no kupa pa'umolu xalee levi.

'Ilixo Noxi'a ta Palisaio Ilo'a Elodesi (Mat 6:5-12)

14 Ta molomolo noxou ne, ie'i si'isou veleti mole ino'u tavu'alo uasi,
mino'u vilesisi a uai no nano no uaxa.
15 ✡Iesu muavuti la mupela'a aloxo 'o, “Ngasaxila'inge laixe no anu 'ilixo
noxi'a ta Palisaio mo ane noxou Elodesi, xo upoloinge la u'oxo masuangengi
loxo u'oxo masuanu veleti.”
16 Ane'i milomu noxou aloxo ne, la mivikalane'i ngatongato'o lexe, “Male
Anu muvikalanenge aloxo ne, xo nenge tano'u veleti tavu'alo uasi.”
17 ✡Ane'i milai la mi'otosou anaxa'au vaikala noxou ne, la Anu mulavu.
La sou Anu mutali'isi'a aloxo 'o, “Tava'u loxovaa ane ngingi ngevikala lexe
ngingi ngano'u veleti tavu'alo uasi? Loxovaa, ngingi ngalavusou uao? Mo
loxovaa xavutalamengi mutomu?
18 Mo iengi a uxolu, ia male ngamalei uasi? Mo sangalinge a uxolu ia
ngalomu no anu uasi? Mo ngaxavutala uasi?
19 ✡No voxo ane eni ese'ise'i veleti ta'uve xa'a ta mulu itemaxu
mavulovexa mavulovexa tamei mo itemaxu mavulovexa ta'uve (5,000), la
pa'upa'usou ngetaanu ne, lakela sou ta 'ei?”
La ane'i mikolinu lexe, “Mavulovexa vile mo mulelia tamei.”
20 Xe muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o la, “Xe no voxo ane eni ese'ise'i veleti
muxatele tamei xa'a ta mitema itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei
(4,000), la pa'upa'usou ne, ngetaanu lakela sou ta 'ei?”
La ane'i mikolinu lexe, “Muxatele tamei.”
21 Xe Anu muavuti la muvikalane'i lexe, “Loxovaa, ngingi ngalavu uao?”

✡ **8:12:** Mat 12:39; Luk 11:29 ✡ **8:15:** Luk 12:1 ✡ **8:17:** Mak 6:52 ✡ **8:19:** Mak 6:41-44

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Iou Seleveenu ne Vetesaida

22 Xe iloˈa milutu la milai mixali ne Vetesaida, la ta mitema seˈi minoˈu
itema vile ne iou seleveenu sou mineˈenu noxou. Mineˈenu xe mixalixu
noxou, la milinga pekiaˈu sou lexe umuxaxu avolu vaxa noxou mo
upamaulinu.
23 Xe Iesu muavuti la mukasi vaxa no avolu itema ne, ka mutilaˈu sou
ilou milai no ale no tuala. Ilou milai xe mutuve vaxa no iou mukalu,
la mumuxaxu avolu vaxa noxou, io sou mutaliˈisou aloxo ˈo, “Loxovaa,
nemaisou mii vile?”
24 Xe itema ˈo musuˈa iou loxo ˈo xe muavuti la muvikala lexe, “Emaisiˈa
ta mitema, aneˈi loxo ovuovu ivavaxa inineˈe.”
25 Xe Iesu muavuti la, la mumuxaxu avolu vaxa noxou itema iou la, la sou
iou mukaa avile mole saxisaxi noxou ne, muxali laixe. Mimii ne, mumaisou
la lamana ukalusi.
26 Iesu muavuti la mupalusou sou mulivu no tani noxou xe muvikalanu
lexe umomomo sou ulivu uˈunalai no tuala la uasi.

Palapalaˈalixu Noxou Pita
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 Xe iliˈi, la sou Anu iloˈa ta molomolo noxou milai no tuatuala ane
muxoluxolu ˈalaˈalai no tuala ne Kaisalia Pilipi. Iloˈa milai xe no voteˈi,
la mutaliˈisiˈa aloxo ˈo, “Ta mitema ilavusou ivikala lexe eni ˈei?”
28 ✡Xe aneˈi miavuti la mikolinu lexe, “Seˈi ivikala lexe nini Ioanesi, itema
sou uˈulosiˈa ta mitema, xe seˈi ivikala lexe nini Eliasi, xe seˈi la ivikala lexe
nini vile noxiˈa ta mitema sou palomatana.”
29 ✡Xe Anu muavuti, la mutaliˈi vaxa noxiˈa aloxo ˈo, “Ia, ngingi la ngingi
ngavikala lexe eni ˈei?”
Xe Pita muavuti la mukolinu aloxo ˈo, “Nini ne, nini Kalisito ane.”
30 ✡Xe anu Iesu muavuti la mupelaˈa lexe mamu sou ipalaˈalixu noxou
evile.

Iesu Mutotokalasou Soli Noxou
(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Ioxe, Iesu musoko sou mulosiˈa lavulavu lexe ulai iliˈi, la Itema ˈOlu ne,
utavule navunavu piena misevile. Ta tatila iloˈa ta tatila noxiˈa ta ailiˈi mo
ta mitema sou lapuloto ne, ixiunu tumaliˈau la ivau usoli. Uai no lulu voxo
vile mo tamei xe tatalusou, la sou Anu utulu.
32 Anu molu muvikala lamana laixe noxiˈa aloxo ne, la sou Pita munoˈu
mulailixu vaˈaxu sou mukaitolonu.
33 Xe Anu muavuti, la iou mulai noxiˈa ta molomolo noxou, sou muvikala
teitexi noxou Pita aloxo ˈo, “Satani! Nalai iliˈi no tumalilo. Nini naxavutala
mii noxou Lataua uasi, nini nexavutala mii noxiˈa ta mitemasi.”
34 ✡Xe muavuti la muˈaviˈa ta mitema e mineˈe mipita ne iloˈa ta
molomolo noxou sou muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Lexe evile umasaxa lexe
umulileli, la anu uxiunu tumalouu masaxa noxou, ia uneˈe mo utavulenu
tuˈutuˈumaxu loxo eni etavulenu mo umulileli, mo usoli loxo eni asoli.
35 Xo itema ane tanuxu maulixu ne, ulai iliˈi la uxovulaunu maulixu. Ia
itema ane tanuxu maulixu uasi, uˈitalonu maulixu uneˈe noxilo mo aˈalo
laixe noxilo, la anu umauli.
36 Ia lexe itema vile unoˈu mimii latala sou lia ˈo ukalusi, xe uxovulaunu
uleenu, la mimii sou lia ane anu unoˈu ne, usuˈulinu a loxovaa?
37 Mii maˈia ane sou anu ulotonu uleenu no anu sou ulivulixu?

✡ **8:28:** Mak 6:15 ✡ **8:29:** Ioa 6:68-69 ✡ **8:30:** Mak 9:9 ✡ **8:34:** Mat 10:38-39; Luk 14:27

38 ✡Ta mitema vaimomo ʼo, mixiu tumaliʼa noxou Lataua mo iʼoxoʼoxonu
ʼiliʼilixo masumasua. Xe itema ane umaela noxilo mo no anu vaikala noxilo,
la no voxo ane sou Itema ʼOlu ulivu uneʼe no anu lamana noxou Momu mo
iloʼa ta angelo noxou Momu, la anu umaela noxou itema ne kalumo.”

9

1 ✡Xe muavuti la muvikaleneʼi aloxo ʼo la, “Eni avikalangengi manina
aloxo ʼo, ta mitema seʼi ane itutulu ʼo, ulai iliʼi la umomomo sou isoli uao,
ixoxolu sio mo imaisou saxisaxilaʼu noxou Lataua uxali ilou xaviinu.”

Iesu Vasimolu Muxali Iou Vilemo
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 ✡Ioxe iloʼa mixolu xe voxo muxatele vile mukalu, la sou anu Iesu munoʼa
Pita ilou Iakovo mo Ioanesi sou muulaxuneʼi sou iloʼa milai no laxaʼilu vile
teitexi manina mole aneʼisisi milai mixolu ane. Iloʼa mixoxolusi xe mimalei
loxo ʼo, la Iesu vasivasimolu ne muxiu mo muxali iou vilemo manina.
3 Tokolomoxu ne, muxali iou vilemo mo muxali lamanaxu. Evile sou tuala
no lia ʼo umomomo sou uʼuinu tokolomo ane ne, la uxali maenaxu laixe
manina aloxo ne uasi.
4 Xe mimalei loxo ʼo, la mimaisiʼa Eliasi ilou Mosesi mipaa mixali mitulu
no paʼumolu Iesu sou iloʼa mivivikala.
5 Pita muavuti la muvikala vaxa noxou Iesu aloxo ʼo, “Rabi,* anu laixe
noxixe lexe nexi taxolu ano ʼo mo taʼalaxu tani alelexu tatalu. Nini sine
vile, Mosesi sou vile xe Eliasi sou vile.”
6 Pita muvikala aloxo ne, xo anu iloʼa tamei ne mimamaʼu misevile.
7 Xe tamuxala vile muneʼe la mukuponeʼi mukalusi, la aneʼi milomusou
vaikala mupaa no nano no anu tamuxala tanu la muvikala aloxo ʼo, “Eni
ʼalixeni ano, amasaxau misevile. Ngalomuxu vaikalau.”
8 Alaxu vilesisi ʼo, la aneʼi mimamalei ia imaisou evile la uasi, Iesusi ʼa
ututulu.
9 Ioxe, iloʼa miavuti, la sou iloʼa misuku sou laxaʼilu ne sou miluʼe. Xe no
mine iloʼa milululʼe, la Anu mupelaʼa lexe mamu sou iaʼalou evile no anu
mii ane aneʼi mimaisou ne, mole ulai utalo no voxo ane Itema ʼOlu utulu
molu no anu lousou.
10 Aneʼi milomu noxou aloxo ne, la ivikalanu vile uasi, mii sou taneʼi
vilevilesi. Ia aneʼi mivivikalasou vaikala mautunu e lexe, “Utulu molu no
anu lousou.” lexe laaxu a loxovaa.
11 ✡Xe miavuti la mitaliʼisou aloxo ʼo, “Tavaʼu loxovaa, la ta mitema sou
lapuloto ivikala lexe Eliasi anu uxali tei?”
12 ✡Xe Iesu muavuti la mukoli taliʼi noxiʼa aloxo ʼo, “Vaikala ane ne
manina. Eliasi ne, uxali tei sou umomosou mimii latala ne ukalusi. Ia tavaʼu
loxovaa la mikaukavunu no anu Lavuku Tavuna teinu lexe, Itema ʼOlu ne
utavulenu navunavu tatila mo ta mitema ixiu tumaliʼau?
13 ✡Ia avikalangengi aloxo ʼo. Eliasi ne, muneʼe muxali mo ta mitema
mikalusou masaxa noxiʼa sou miʼoxonu ʼiliʼilixo seʼi mulai noxou aloxo
Lavuku Tavuna teinu muaʼaloxusou.”

Molomolo Vile Uleenu Masua Muxolu Noxou, Ia Iesu Mupamaulinu
(Mat 17:14-20; Luk 9:37-43a)

14 Iloʼa miluʼe xe mixali noxiʼa ta molomolou ane paʼusiʼa, la mimaisiʼa
ta mitema tapiena misevile mineʼe mitulu mixaliliieʼi, ia mitomu loxo. Xe

---

✡ **8:38:** Mat 10:33 ✡ **9:1:** Mak 13:30 ✡ **9:2:** Apo 3:22; 2Pi 1:17-18 * **9:5:** Rabi: Vaikala ane ne, anu vaikala noxiʼa ta Iutaia ilemolu lexe Evalaio. Ia laaxu ane ne, lexe itema sou ulosiʼa ta mitema lavulavu. ✡ **9:11:** Mal 3:1 ✡ **9:12:** Lex 22:1-18; Ais 53:3; Mal 4:5-6 ✡ **9:13:** Mat 11:14

milomusiʼa aneʼi ta molomolo noxou ne iloʼa ta mitema sou lapuloto ne iʼotoʼotosou anaxaʼa.
15 Xe ta mitema mimalei loxo ʼo, la mimaisou Iesu la mikuluke, la alaxu
vilesisi miiave milai noxou sou misexelaxu.
16 Xe Anu muavuti la mutaliʼisiʼa ta mitema ne aloxo ʼo, “Maʼia ane ngingi
ngongiʼa ngaʼotoʼotosou anangenge sou loxo ne?”
17 Itema vile no nano no taiineʼi ne, muavuti la mukolinu Iesu taliʼiu aloxo
ʼo, “Itema sou ulosixe lavulavu, eni eneʼenu ʼalixeni mulu ʼo, xo uleenu vile
masua uxoxolu noxou la uʼoxo uvivikala uasi.
18 Voxovoxo piena musuku ne, utelosou la xavi misevile, la uleanu uluʼe
no lia mole livilivixu upaipasinga mo anaxu ukalakikiki mole utotoʼeke loxo
ʼo. Elingaiʼa ta molomolo noxine lexe ikusau uleenu ane muxolu noxou
ʼalixeni ʼo, ia imomomo uasi.”
19 Xe Iesu muavuti la muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Ngingi ta mitema sou
ngamuxaxu tangengi noxou Lataua uasi! Tauu ie ta ʼei ane sou eni axolu
noxinge? Mo alaxu ta ʼei ane sou eni atavulenu tuʼutuʼumaxu noxinge?
Nganoʼu molomolo ne uneʼe noxilo.”
20 La sou aneʼi minoʼu mulai noxou. Xe uleenu masua ne mumaisou Iesu,
la alaxu vilesisi ʼo, la muʼoxonu molomolo ne muʼoloʼolo mole muleanu
muluʼelai no lia. La mupipaopao la livilivixu muxalixali no anaxu.
21 Xe Iesu muavuti la mutaliʼisou momu aloxo ʼo, “Mii e uxolu noxou ʼo
musoko a talu?”
La momu mukolinu lexe, “No molomoloxu mo.
22 Uʼoxonu no voxo tavuʼalo, la uleanu ulai no navu xe no lexa sou
lexe uvau usoli. Ia lexe nini namomomo sou naʼoxonu mii vile noxou, la
taneninexe mo nasuʼulinexi.”
23 ✡Xe Iesu muavuti la muvikala aloxo ʼo, “Tavaʼu loxovaa la nini
nevikalaleli, lexe eni amomomo sou aʼoxonu? Lexe nini namuxaxu taneni,
la nini namomomo sou naʼoxonu mimii latala ne ukalusi.”
24 Xe muavuti la alaxu vilesisi, muʼava aloxo ʼo, “Eni emuxaxu taleli
noxine manina, ia nasuʼulileli xo muxaxu taleli noxilo ulai noxine ne,
kituʼasi.”
25 Xe Iesu mumalei loxo ʼo, la ta mitema tavuʼalo a iiaveiave ineneʼe loxo
noxou, la sou Anu mukaitolonu uleenu masua la muvikalanu aloxo ʼo, “Nini
uleenu ane saxavou mo ane uvivikala uasi e naxoxolu noxou molomolo ʼo
ne, eni avikalaneni pekiaʼu lexe naxexesou, ia nalivu naneʼe natelo noxou
la uasi.”
26 ✡La sou uleenu ne, muungaunga xe muvaxa muxaluxalu molomolo la
muʼokiʼoki tani manina, sila muxexesou. Uleenu ne muxexesou io, aneʼi
ieʼi muvaxa la loxo musoli, sila aneʼi tavuʼalo mivikala lexe, “Anu musoli.”
27 Sixe Iesu mukasi vaxa no avolu xe mutulusou, sila anu mutulu.
28 Iesu mupamaulinu mukalu, io sou Anu mulai no tani. Xe no tani, la
aneʼi ta molomolo noxou ne milutu vaxa la mitaliʼisou seʼisisi aloxo ʼo,
“Tavaʼu loxovaa, la nexi tamomomo sou takusau uleenu masua ne uasi o?”
29 Iesu mukolineʼi aloxo ʼo, “Linga anusisi ane umomomo sou ukusau
uleenu ane loxo ʼo.”
30 ✡Xe iloʼa miavuti la misukusou tuala ane iloʼa mixolu no anu ne, sou
minuna mimuamuaʼi no nano no xalee lia tila ne Xalilaia. Iesu umasaxa
lexe evile ulavu no anu xalee ane aneʼi ixolu no anu uasi,
31 ✡xo Anu ulosiʼa ta molomolou lavulavu. Muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Ulai
iliʼi, la ta mitema iʼitalonu Itema ʼOlu no avoʼa ta mitema sou ivau usoli.

✡ **9:23:** Mat 21:21; Mak 11:23 ✡ **9:26:** Mak 1:26 ✡ **9:30:** Ioa 7:1 ✡ **9:31:** Mak 8:31; 10:32-34

Uai no nano no lulu voxo vile mo tamei, xe no voxo tatalusou, la sou Anu utulu.”
32 ✡Ia ane'i ilamana no anu vaikala laaxu ane anu mulemolu noxi'a uasi.
Mimama'u la itali'isouxu uasi.

'Ei Ane Tila Noxi'a
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Ilo'a mimuamua'i xe milai mixali ne Kapenaumu, la mi'unalai no
tani. Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Mii ma'ia ane ngingi
nge'oto'otosou anangenge no vote'i 'o?”
34 Anu mutali'isi'a aloxo ne, la ane'i mita'olu tasia'usi xo ane'i milavu
lexe no vote'i, la ane'i mi'oto'otosou anaxa'a lexe 'ei ane tila noxi'a.
35 ✡Xe Anu muavuti la muxolu no lia, io sou Anu mu'avali'a ta molomolo
noxou ane'i mulelia tamei ne, mine'e noxou la sou muvikalane'i aloxo 'o,
“Lexe itema vile umasaxa lexe uuli, la laixe lexe anu uili'i mo uxali loxo
itema vile vitanisi sou ipalupalusou.”
36 Mutila'u molomolo vile kitu'a ka mulai mutulusou no taiine'i, xe
muavuti la muvo'onu io sou muvikalane'i aloxo 'o,
37 ✡“'Ei ane lexe uxavutalaleli mo u'osa sou uno'u molomolo vile kitu'a
loxo 'o, la anu ane u'osa sou uno'ilo. Xe 'ei ane lexe u'osasilo sou uno'ilo,
la anu ane u'osasou uno'u ane mupalusilo ene'e 'o.”

Anu Ane U'apinenge Uasi ne, Anu Noxinge Ane
(Luk 9:49-50)

38 Xe Ioanesi muavuti la muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Itema sou ulosixe
lavulavu, nexi temaisou itema vile ukukusai'a ta uleenu masua no anu xavi
noxine, la nexi te'apixu, xo anu vile noxinge nenge'a uasi.”
39 Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Nga'apixu mamu, xo lexe
itema vile u'oxonu mii vile xaviinu no anu xavi noxilo, la umomomo sou
upasipaa uleanu vaikala vile masua une'e noxilo uasi,
40 ✡xo anu ane u'apinenge uasi ne, anu noxinge ane.
41 ✡Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ‘Anu ane uiengengi no anu lexa
xo ngingi noxou Kalisito, la anu uno'u lakolisou manina.’ ”

Mii sou Uolexa'a ta Mitema sou Isusu
(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, “Lexe itema vile uolexu vile
noxi'a ane'i ta mitema vitanisi ane imuxamuxaxu tane'i noxilo, sou ususu
no anu 'ilixo masua, la anu laixe lexe isakii lavo'o kulu vile no xolanu ka
ilea ulu'elai no luaki, ia laixe uasi lexe Lataua ulosou navunavu.
43-44 ✡Mo lexe avone vile ususulixene, la nalixinu mo uxexee. Laixe lexe
nini na'unalai no tuala sou mauli no anu avone vilesisi, ia laixe uasi lexe
nini avone tamei ne uxolusi, la nini na'unalai no tuala sou navunavu e navu
u'ani'ani ia usisita uasi.
45-46 Mo lexe tava'ine vile ususulixene, la nalixinu mo uxexee. Laixe lexe
na'unalai no tuala sou mauli no anu tava'ine vilesisi, ia laixe uasi lexe nini
tava'ine tamei ne uxolusi, la nini na'unalai no tuala sou navunavu.
47 ✡Mo lexe ieni vile ususulixene, la naluvu uxexee. Laixe lexe nini
na'unalai no tuala noxou Lataua no anu ieni vilesisi, ia laixe uasi lexe nini
ieni tamei ne uxolusi, la nini na'unalai no tuala sou navunavu e,
48 ✡ ‘ta polikokasi'a imomomo sou isoisoli uasi mo navu umomomo sou
usisita uasi.’

✡ **9:32:** Luk 9:45 ✡ **9:35:** Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26 ✡ **9:37:** Mat 10:40 ✡ **9:40:** Mat 12:30; Luk 11:23 ✡ **9:41:** Mat 10:42 ✡ **9:43-44:** Mat 5:30 ✡ **9:47:** Mat 5:29 ✡ **9:48:** Ais 66:24

49 Laixe lexe anu Lataua u'uisi'a ta mitema vilevilesi no anu navu, loxo
ta mitema i'uisou la'ilali no anu au.
50 ✡Au ne laixe, ia lexe tu'axu ne tasiau la ngingi ngalivulixu tu'axu ne
loxovaa la? Laixe lexe ngingi latala ne, ngatetelisou au tu'axu lailaixe no
anu maulingenge mo xoluxolu noxinge ngongi'a ane'i ane va'ava'axu ne
laixesi."

10

Taula'i Muxoto
(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

1 Iesu muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la sou musukusou tuala ane ne,
sou mununa no xalee lia tila ne Iutaia, la mualasou lexa ne Ioridani. Mulai,
la ta mitema tavu'alo misevile mine'e noxou la, la Anu mulosi'a lavulavu
no anu vaikala noxou Lataua, aloxo Anu mulavusou mu'oxo'oxonu.
2 Ta Palisaio se'i mine'e mixali noxou sou lexe itovonu. Mine'e mixali
la mitali'isou aloxo 'o, "Itema vile mutaula'i, ia anu umasaxa lexe usu'ane
semau la anu laixe no anu lapuloto noxou Mosesi?"
3 Xe anu Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Ia xo Mosesi muvikalan-
gengi a loxovaa?"
4 ✡Ane'i miavuti la mivikalanu lexe, "Mosesi muvikala lexe itema vile
umasaxa lexe u'oxonu aloxo ne, la anu molu ukaukavu ulai noxie sou
uxotonu taula'ixa'a ilou, io sou upalusie sou ilivu ilai."
5 Ioxe, Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Mosesi mukaukavu
lapuloto aloxo ne, xo ngingi opongengi pekia'u misevile.
6 ✡Ia ngalomu, tatei manina no voxo ane Lataua musoko sou mukoinu
mimii latala 'o, la mukoine'i ta mitema. Mukoine'i ta mulu xe ta sema.
7 ✡La sou ane mulu u'umesi'a momu ilee nenu sou ulai noxie semau sou
8 ilou ixali vilesisi. Mole ane'i tamei la ua, ane'i ilou vilesisi.
9 La sou mii ma'ia ane Lataua musakii mupitanu ne, itema vile umomomo
sou ukalipalane'i uasi."
10 Iesu ilo'a ta molomolo noxou milivu milai no tani, la ane'i mitali'isouxu
la.
11 ✡Xe Anu muavuti la muvikalane'i lamana aloxo 'o, "Lexe itema vile
usu'ane semau, ia ulai u'uluxe sema vileli, la anu itema ane ne anu mususu
noxie semau.
12 Anu aloxo ne kalumo noxie sema. Lexe ane isu'anu mulue, ia ilai
i'uluxu mulu vileli, la ane misusu noxou mulue."

Iesu Ilo'a ta Molomolo ta Kitukitu
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 Anu uvivikalane'i aloxo ne, la ta mitema a ixaxalixa'a ta molomolo
ta kitukitu sou ine'ene'i noxou Iesu sou lexe Anu ukasi'a, ia ta molomolo
noxou ne mikaitolone'i ta mitema.
14 Xe Iesu mumaisi'a mine ane'i mikaitolone'i aloxo ne, la la'iaxu
misevile. La sou muvikalane'i lexe, "Iengi uvaxai'a ta molomolo ta kitukitu
nesi mo ine'e noxilo, ia nga'apixa'a mamu, xo ane'i ane maulixa'a loxo ta
molomolo ane ne, la saxisaxila'u noxou Lataua uxolu noxi'a.
15 ✡Mo eni avikalangengi manina aloxo 'o. Lexe itema vile uno'u
saxisaxila'u noxou Lataua loxo ta molomolo 'o uasi, la anu umomomo sou
u'unalai no anu uasi manina."

✡ **9:50:** Mat 5:13; Luk 14:34 ✡ **10:4:** Lap 24:1-4; Mat 5:31 ✡ **10:6:** Tav 1:27; 5:2 ✡ **10:7:** Tav 2:24; Ep 5:31-33 ✡ **10:11:** Mat 5:32 ✡ **10:15:** Mat 18:3

16 Xe muavuti la sou muˈaulaxaˈa ta molomolo ne, xe mukalu la sou
mumuxaxu avolu noxiˈa io sou mualusiˈa.

Itema Vile sou Lavuluti
(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 Mualusiˈa ta molomolo aloxo ne xe mukalu, la sou Anu mulutu sou
mumuamuaˈi mulai. Ia itema vile muiave mulai noxou, la muxolaˈu tavaˈu
voˈuxu no talaxu io sou mutaliˈisou aloxo ˈo, “Itema laixe sou ulosixe
lavulavu, mii maˈia ane lexe eni aˈoxonu sou eni anoˈu mauli ane kaluxu
uasi no anu?”
18 Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo ˈo, “Tavaˈu loxovaa ane nini
nemoxoˈilo lexe eni laixe? Itema vile laixe uasi, ia Lataua anusisi.
19 ✡Nini nelavu no anu lapuloto e muvikala lexe, ‘Mamu sou navau itema
vile usoli. Nini namulu, la mamu sou nalai noxie sema mitaulaˈi xe nini
nasema, la mamu sou nalai noxou itema mutaulaˈi. Mamu sou napakali,
mamu sou nakalavoisou itema vile vitanisi, la nalemolu manina teitexi,
mamu sou nakalavoinu itema vile sou nanoˈu miumiu vile vitanisi, mo
natoxoneˈi mamine ilee nenine.’ ”
20 Xe anu muavuti la muvikalanu Iesu aloxo ˈo, “Itema sou ulosixe
lavulavu, lapuloto ane ne, eni emulinu no mine eni molomoloxo mo mutalo
vaimomo.”
21 Iesu mulomu noxou aloxo ne xe iou mulai noxou sou mumatakisou,
la tanuxu. La sou muvikalanu lexe, “Mii vilesisi a naˈoxonu uao, nalai
mo nanoˈu lavulavulutimeni ukalusi mo ta mitema ilotonu, xe nanoˈu
lamolisou la sou naitiˈa aneˈi ane iˈa mimii uasi. Lexe nini naˈoxonu aloxo
ne, la sou mimii ane lailaixe uai teitexi no opo loxotolo ne, nini naˈa nini.
Ia naneˈe mo namulileli.”
22 Xe anu itema ne, mulomu aloxo ne, la iou mupalulu. Ia mumuamuaˈisi
mole mulai ne, opoonu uˈosa uasi xo anu mulavu lexe anu lavulavulutiu
tavuˈalo misevile.
23 Iesu musuˈanu iou sou muitisiˈa ta molomolo noxou, la sou muvikala
aloxo ˈo, “Ta mitema ane lavuluti ˈa piena musuku ne, anu pekiaˈu musuku
noxiˈa sou iˈunalai no anu saxisaxilaˈu noxou Lataua.”
24 Xe aneˈi milomusou vaikala noxou ne, la mikuluke no anu. Ia Anu
musolonu vaikalau mulai la muvikala aloxo ˈo la, “Ta molomolo, lexe
itema vile umasaxa lexe uˈunalai no anu saxisaxilaˈu noxou Lataua, la anu
pekiaˈu misevile.
25 Anu pekiaˈu sou kameli vile uˈunalai no anu umo vile taxanu uasi,
ia itema ane lavulutiu piena musuku ne, anu pekiaˈu misevile noxou sou
uˈunalai no anu saxisaxilaˈu noxou Lataua.”
26 Xe ta molomolo noxou milomu aloxo ne, la mikuluke misevile la. Xe
miavuti la mitalitaliˈisiˈa ngatongatoˈo lexe, “Ia ˈei ane sou unoˈu mauli ane
kaluxu uasi ne?”
27 Iesu iou mulai noxiˈa, la mumatakisiˈa la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ta
mitemasi la imomomo uasi. Ia Lataua la Anu mumomomo. Xo Lataua ne,
Anu umomomo sou uˈoxonu mimii latala ne ukalusi.”
28 Xe Pita muavuti la muvikalanu aloxo ˈo, “Nexi texiu tumalixeu mimii
latala ne mukalu, ia teneˈe ˈo sou tamulineni.”
29 Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo ˈo, “Avikalangengi manina musuku.
Lexe itema vile uˈumesou taasou, uasi ta vimovimou ta mulu iloˈa ta sema,
uasi momu ilee nenu, uasi ta ˈolu, uasi xaixaixu, xo anu umasaxailo lexe
uaˈaloxu aˈalo laixe ulai noxiˈa ta mitema,

✡ **10:19:** Mul 20:12-17; Lap 5:16-20

30 la umomomo sou anu unoˈu taasou itemaxu taˈuve, mo ta vimovimou
ta mulu itemaxu taˈuve, mo ta sema itemaxu taˈuve, mo ta nenenu
itemaxu taˈuve, mo ta ˈolu itemaxu taˈuve, mo xaixaixu itemaxu taˈuve ilou
tuˈutuˈumaxu ta mitema iˈoxonu ulai noxou. Xe ulai iliˈi xe anu usoli, la anu
unoˈu mauli ane kaluxu uasi manina.
31 ✡Ia aneˈi tapiena e miuliuli ne, ulai la aneˈi ilai iliˈi, ia aneˈi ane miiliˈi
ne ilai, la iuli.”

Iesu Mutotokalasou Soli Noxou Alaxu Tatalusou (Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 ✡Ioxe, Iesu muvivikalaneˈi aloxo ne xe mukalu, la muulaxuneˈi sou iloˈa
miluˈe ne Ielusalemu. Ta molomolo noxou ne, mikuluke xe ta mitema ane
mimumulineˈi ne vasimeˈa muˈume misevile. Iesu muavuti la munoˈa ta
molomolo noxou mavulovexa mulelia tamei sou mineˈe ˈalai noxou, la sou
muvikalaneˈixu mii ane sou uxali noxou.
33 Muvikala aloxo ˈo, “Nenge nengeˈa asou taluˈelai ne Ielusalemu o, la
Itema ˈOlu ne, ta mitema inoˈu sou iˈitalonu ulai no avoˈa ta tatila noxiˈa ta
ailiˈi, iloˈa ta mitema sou lapuloto. Itulusou no anu vaivaikala sou lexe ivau
mo usoli. La sou inoˈu ulai noxiˈa ta asila avoˈa
34 sou aneˈi imolovilaˈisou mo ilikesou mo ipuapuasou mo ivau usoli. Uai
no lulu voxo vile, tamei xe tatalusou la sou Anu utulu.”

Linga Noxiˈa Iakovo Ilou Ioanesi (Mat 20:20-28)

35 Sevetaio ta ˈolu tamei Iakovo ilou Ioanesi ne, ilou milai mixali noxou
Iesu ne, la milinga aloxo ˈo, “Itema sou ulosixe lavulavu, nexi noxou
temasaxa lexe nini naˈoxonu mii vile noxixe noxou.”
36 Xe Iesu muavuti la mutaliˈisiˈa lexe, “Maˈia ane ngingi ngongou
ngemasaxailo lexe eni aˈoxonu noxinge ngongou?”
37 Ilou mikolinu lexe, “Ulai iliˈi xe nini naxali tatananu tuala, la nexi
temasaxa lexe vile noxixe ˈo ulai uvaˈisaˈineni no paˈumene no tema xe
vile no ae.”
38 ✡Xe Anu muavuti la muvikalaneˈi ilou aloxo ˈo, “Ngingi ngongou
ngelinga aloxo ne, ia ngingi ngongou ngalavusou lexe mii maˈia ngingi
ngelingau ne uasi. Loxovaa, umomomo sou ngingi ngongou ngamasaxa
lexe ngasoli loxo eni asoli?”
39 ✡Aneˈi miavuti la mikolinu Iesu lexe, “Nexi temasaxau.”
Xe Anu muavuti la muvikalaneˈi ilou aloxo ˈo, “Anu umomomo sou ngingi
ngongou ngasoli loxo eni asoli,
40 ia no anu masaxa noxinge ngongou lexe vile sou uvaˈisaˈileli no
paˈumelo no tema xe vile no ae ne, umomomo sou alosinge vitanisi uasi,
xo luu ane ne, Lataua mulalaxisiˈa ta mitema ane anu musosovosiˈasi, ane
lexe aneˈi ilai ixolu no anu.”
41 Ioxe, aneˈi ta molomolo noxou ane mavulovexa vile ne, milomusiˈa
Iakovo ilou Ioanesi, la laˈiaxaˈaiˈa ilou misevile.
42 ✡Xe Iesu muavuti la muˈavaliˈa sou mupitaneˈi. La sou muvikalaneˈi
aloxo ˈo, “Ngingi ngelavu lexe ta tatananu tuatuala noxiˈa ta asila ne,
aneˈi isaxilaˈa ta mitemaiˈa pekiaˈu, xe ta tatilasiˈa ne, ivikala la aneˈi ta
mitemaiˈa ne ilomuxu vaikalaiˈasi.
43 ✡Ia noxinge ne, anu aloxo ne uasi. Xo anu ane umasaxa lexe utila no
nixi noxinge ne, la laixe lexe anu uxolu itema vile sou xaixai noxingesi.

✡ **10:31:** Mat 20:16; Luk 13:30 ✡ **10:32:** Mak 8:31; 9:31 ✡ **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50 ✡ **10:39:** Apo 12:2; Pal 1:9 ✡ **10:42:** Luk 22:25-26 ✡ **10:43:** Mat 23:11; Mak 9:35

44 Xe itema ane umasaxa lexe anu uxali tila sou uuli noxinge, la laixe
lexe anu uxali loxo itema vile vitanisi noxiʹa ta mitema ukalusi sou
ipalupalusou.
45 Xo Itema ʹOlu ʹo ne, muneʹe sou lexe ta mitema iʹoxoʹoxonu xaixai
noxou uasi. Anu muneʹe sou lexe Anu uʹoxonu xaixai sou uʹitalonu maulixu
sou uʹoleneʹi ta mitema tavuʹalo.”

Iesu Mupamaulinu Vatimaio
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 Ioxe, anu Iesu iloʹa ta molomolo noxou mimuamuaʹi xoo, la milai
mixali ne Ieriko. Xe Iesu iloʹa ta molomolou mo ta mitema tavuʹalo
misukusou tuala ne Ieriko sou milai. La itema vile ualasou lexe Vatimaio,
e Timaio ʹolu, a muxoxolu no voteʹi paʹumolu. Ia anu iou seleveenu. Anu
muxoxolu ne sou ulingalinga mimii noxiʹa ta mitema.
47 No voxo ane ne, anu mulomu lexe Iesu, itema sie Naseleti a uneneʹe ne,
la anu mutaloxu ʹava mulai noxou, “Iesu, nini Deviti ʹilusunu, tanenixo!”
48 Ta mitema tavuʹalo milomusou aloxo ne, la mikaitolonu. Mivikala lexe
uxolu tasiau. Ia anu ulomuxaʹa uasi, anu muʹava muʹokinu mulai noxou
Iesusi. “Deviti ʹilusunu, tanenixo!”
49 Xe Iesu mutulu, la sou muvikalaneʹi lexe, “Ngaʹavalou uneʹe.” Aneʹi
miʹava mulai noxou aloxo ʹo, “Naʹosa. Mo natulu! Xo anu a muʹavaline.”
50 Xe anu muavuti la musuʹanu ʹalaʹalasou muai, io anu muiliʹe mutulu
sou mulai noxou Iesu.
51 Mulai muxali noxou Iesu, la sou Iesu mutaliʹisou lexe, “Mii maʹia ane
nemasaxau lexe eni aʹoxonu noxine?” La sou anu muvikalanu Iesu lexe,
“Rabi, eni emasaxa lexe amamalei.”
52 ✡La sou Iesu muvikalanu lexe, “Nalai, nini nemauli xo nemuxaxu
taneni noxilo.” Xe alaxu vilesisi ʹo, la anu iou mukaa sou mumalei avile.
La sou muavuti sou mumulinu Iesu no voteʹi e Anu mumuamuaʹi no anu
ne.

11

Iesu Muʹunalai ne Ielusalemu
(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Ioa 12:12-19)

1 Ioxe, iloʹa mimuamuaʹi xe milai mixali ʹalai ne Ielusalemu, la mixali no
tuala ne Vetepaxe ilee Vetania, ʹalai no laxaʹilu ne Olivu. Xe Iesu muavuti
la mupalusiʹa ta molomolo noxou tamei,
2 la muvikalaneʹi ilou aloxo ʹo, “Ngongou ngalai no tuala e no laxungengi
ne, xe ngaʹunalaisi, ka ngamaisou donki ʹilie mulu a mitalisou mo misaki-
inu mo a ututulu. Dongki ne, evile utelo mo uxolu no anu uao. Ngongou
ngalulusou ukalu, la sou ngano ʹu uneʹe noxilo ʹo.
3 Ngongou ngalulusou, xe lexe evile utaliʹisinge lexe, ‘Loxovaa ane
ngingi ngongou ngalulusou donki ne?’ La ngongou ngakolinu lexe, ‘Tila
mumasaxau lexe uʹoxonu xaixai no anu. Io xaixai ukalu, la sou upalea
ulivulixu uneʹe la.’ ”
4 Ilou milutu xe milai, la mimaisou donki vile ne a ututulu no voteʹi.
Mitalisou ka misakiinu no ale ʹalai no tani vile aitengaxu. Aneʹi ilou miavuti
la milulusou.
5 Xe ta mitema seʹi mitutulu ne, mimaisiʹa ilou la mitaliʹisiʹa aloxo ʹo,
“Ngongou ngananavaa loxo ngalulusou donki ʹilie ne?”
6 Aneʹi ilou miavuti la mivikalaneʹi aloxo Iesu mupelaʹaxu ne, la sou aneʹi
ieʹi muvaxaiʹa ilousi sou ilou minoʹu milailixu noxou.

✡ **10:52:** Mak 5:34

7 Ilou mino'u xe milai mixalixu noxou Iesu, la sou mino'u 'ala'alasou
vasime'a ilou sou milalanu vaxa no lataanu donki ne, sou anu Iesu mutelo
mutalupexa no anu.
8 Ta mitema tavu'alo kalumo mixavulalanu 'ala'alasou vasime'a ka
misia'u no vote'i, xe se'i ne milai no xai sou mivalivalitusou ovu avoavolu
sou mita'olunu no vote'i kalumo.
9 ✡Ta mitema ane miulaxu Iesu xe ane'i ane miili'i no tumalou sou
mimumulinu ne, mi'ava aloxo 'o,
"Napamaulinexi!
Lataua ualusou anu ane IAUE mupalusou mo a unene'e 'o!
10 Lataua ualusou saxisaxila'u noxou 'ilusunu Deviti,
Anu 'ilusunenge anu a unene'e 'o.
Napamaulinexi,
mo sou ane'i i'itinu ualasine teitexi no opo loxotolo!"
11 Iesu muxali ne Ielusalemu mukalu, la sou Anu mu'unalai no nano
no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Mulai muxixaou no nano ne mo
mumaisou mimii latala ne mukalu. Ia tava'u xo aso a mulu'elai, la sou
Anu ilo'a ta molomolou mavulovexa tamei ne, milaa sou milivu ne Vetania.

Iesu Mukusai'a ta Mitema no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua (Mat 21:18-19)

12 Miai xe kakau, la ane'i milutu ne Vetania sou milivu milai loxo ne
Ielusalemu la, la Iesu musolixu.
13 ✡Xe iou mulai mutukumusou ovu lovo vile ne mutulu no paxa.
Volovoloxu piena misevile, la sou mulutu mulai no anu sou ukamuli lexe
temanu se'i 'a no anu. Mulai xe muxali no anu, la mumaisou lexe ovu ne,
volovoloxusi, ia unene'a mo temanu uasi, xo anu ovu ne, voxo sou unene'a
uao.
14 La sou muvikalanu ovu ne aloxo 'o, "Usoko ane vaimomo 'o, la nini
nanene'a mo evile u'ou ngiaxene la uasi manina." Muvikala aloxo ne, la ta
molomolo noxou ne milomusou.
15 Ilo'a mimuamua'i xe milivu mixali ne Ielusalemu, la Iesu mu'unalai
no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, sou musoko sou mukusai'a
ta mitema e mitata'olu mimii sou ta mitema ilotonu mo ane'i ane mine'e
sou iloto no nano ne, miuatuuatu. Mavulovexa valovaloxa'a ta mitema ane
ilavusou ivalavala lamoli no anu. Xe luuluusi'a ane'i ane mita'olune'i ta
kuau sou ilotone'i.
16 Xe muvikala pekia'u noxi'a sou mamu evile loxo 'o utavule mimii se'i
sou ta mitema ilotonu ka uvaxa une'e no nano no taasou lalotu tatila noxou
Lataua.
17 ✡Xe muavuti la mulosie'ixu ta mitema lavulavu se'i la aloxo 'o,
"Ngalavusou lexe vaikala ane 'o muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu uasi?
Mikaukavu aloxo 'o,
'Taasilo ne, ilemolu lexe anu taasou lingaligna noxi'a ta mitema no
xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi.' Ia ngingi ngexiunu mole muxali loxo
taasi'a ta mitema sou pakali sou italume no anu."
18 ✡Ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto, milomusou
vaivaikala ane Iesu muvikalane'i ta mitema no anu ne, la ane'i misoko sou
mikamuli vote'i sou lexe ivau usoli, xo ane'i mi'umolu. Xo ta mitema latala
ne, milomusou vaivaikala la mikuluke no anu.
19 Xe no 'olo'olovoxo, la ane'i milaa ne Ielusalemu ne sou milivu milai.

✡ **11:9:** Lex 118:25-26 ✡ **11:13:** Luk 13:6 ✡ **11:17:** Ais 56:7; Iel 7:11 ✡ **11:18:** Mak 14:1

Ovu Lovo Muxalo
(Mat 21:20-22)

20 Iloʹa milai miai xe no kakau, la iloʹa milivu milai ne Ielusalemu la.
Mimuamuaʹi xe mineʹe no voteʹi, la mimaisou lovo e Iesu muvavaaxu ne
muxalo. Muxalo musoko no uliuliʹu mulai muxali teitexi avile.
21 Xe Pita muxavutalanu vaikala e Iesu muvikalanu mei, la muvikalanu
Iesu aloxo ʹo, “Rabi, namalei ovu e laʹiaxene la nevavaaxu ane muxalo
mukalu!”
22 Iesu muavuti la muvikalanu aloxo ʹo, “Ngamuxamuxaxu tangengi
noxou Lataua.
23 ✡Avikalangengi manina musuku lexe itema vile uvikalanu laxaʹilu ʹo
lexe, ‘Naavuti mo nailiʹe ulai no luaki.’ ia xavutalau tamei uasi, umuxaxu
tanu no anu vaikalau ne, la mii ane anu mumasaxau ne, uxali manina aloxo
anu muvikalanu.
24 ✡La sou ane lexe eni avikalangengi aloxo ʹo, mii maʹia ane ngingi
ngalingau ne, ngamuxaxu tangengi lexe mii ne ane ngenoʹu ne. La anu
mii ne, uxali noxinge aloxo masaxa noxinge.
25-26 ✡Xe lexe ngatulu sou ngalinga, ia lexe evile uxomasuangengi no anu
ʹilixo vile masua mo mii ne a mumauli no xavutalamengisi ʹo, la anu laixe
lexe ngaxiunu tumalingeusi, mo sou Maminge teitexi no opo loxotolo, Anu
uxiunu tumalouu ʹiliʹilixo masumasua noxinge kalumo.”

Aneʹi Mitaliʹisou Iesu Lexe ʹEi Mulosou Xavi
(Mat 20:23-27; Luk 20:1-8)

27 Iloʹa mimuamuaʹi xe mixali ne Ielusalemu la, la Iesu muʹunalai no
nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Muʹunalai, la ta tatilasiʹa ta ailiʹi
iloʹa ta mitema sou lapuloto mo ta tatila seʹi kalumo no nano ne, mineʹe
mixali noxou,
28 la mitaliʹisou aloxo ʹo, “Xavi maʹia ane muxolu noxine ne, la sou
nini naʹoxoʹoxo mimii ane ne no anu ʹo? ʹEi molu ane mulosine xavi mo
mupelemasaxaneni sou lexe naʹoxonu xaixai ne?”
29 Xe Iesu muavuti la mukolineʹi aloxo ʹo, “Eni kalumo ataliʹisingexu taliʹi
vile, lexe ngingi ngakolinu uneʹe noxilo, la sou eni avikalangengi no anu
xavi ane eni axaxai no anu ʹo.
30 Ioanesi, anu itema sou uʹulosiʹa ta mitema ʹo ne, anu molu no opo
loxotolo, uasi? Anu molu noxiʹa ta mitema? Ngakoli uneʹe noxilo!”
31 Aneʹi miavuti la milutu vaxa sou mivivikalasou taliʹi ane ne, sou
mivikalaneʹi ngatongatoʹo xe miavuti la mivikala aloxo ʹo, “Maasi xe nenge
tavikala lexe, ‘anu molu no opo loxotolo,’ la Anu utaliʹisinge lexe, ‘La
loxovaa la ngingi ngamuxamuxaxu tangengi noxou ua?’
32 Xe nenge tavikala lexe ‘anu molu noxiʹa ta mitema,’ la ane ne kalumo
umomomo uasi.” (Aneʹi mivikala aloxo ne, ia aneʹi mimamaʹu noxiʹa ta
mitema. Xo ta mitema latala ne, milavusi lexe Ioanesi ne, anu itema vile
manina sou palomatana.)
33 La sou miavuti la mikolinu Iesu aloxo ʹo, “Nexi talavusou uasi.”
Xe Iesu muavauti la muvikalaneʹi lexe, “Eni kalumo umomomo sou
apalaʹalixu lexe ʹei ane mupelemasaxaleli ʹo uasi.”

12

Vaikala Latilovosiʹa ta Mitema Ane Isaxilaʹu Xaisou Ovu Uaini
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

✡ **11:23:** Mat 17:20 ✡ **11:24:** Mat 7:7 ✡ **11:25-26:** Mat 6:14-15

1 ✡Muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la Anu musoko sou mu'oxonu
vaikala latilovo se'i mulai noxi'a. Muvikalane'i aloxo 'o, “Itema vile mutou
xaisou uaini vile, xe mukalu la muvimelusou ka mutulusou lavalolo sou
ikapinu uaini ngiangiaxu la lexaxu ulu'elai utavo no latotope, ka mutulusou
tani vile teitexi sou ta mitema ixolu no anu sou isaxila'u xai ne. Mu'oxonu
aloxo ne, xe mukalu la mu'italonu xai ane ne no avo'a ta mitema se'i sou
ane'i ixaxai sou ulai la uno'u temanu se'i no anu, ia anu mulutu sou mulai
no tuala vile no paxa.
2 Ioxe, no voxo ane sou xaisou ovu uaini ne temanu xe momoxo sou
i'elexu, la anu mupalusou itema sou xaixai vile noxou mulai noxi'a ta
mitema e misaxila'u xai ne sou lexe uno'u temanu se'i noxi'a.
3 Mulutu xe mulai, la ta motu mitetelisou ka mivau. Mivau mukalu la
mimulesou sou mulivu vitanisi.
4 Xe muavuti la, la mupalusou itema sou xaixai noxou vile la mulai la.
Mulutu xe mulai, la mipaunoxu kisou. Ka mipamaelanu manina.
5 Xe anu muavuti la mupalusou vile la, sou mulai. Mulai la mivau musoli.
Xe muavuti la mupalusi'a tavu'alo, la sou milailai. Milai xe mixali noxi'a,
la mi'otu'otune'i se'i xe se'i ne mive'ave'a misoisoli.
6 Mi'oxone'i aloxo ne, io itema vilesisi 'a ilou mixolu. Itema ane ne,
anu 'olu manina. Anu umasaxau misevile ia tanusou uasi. Muavuti la
mupalusou mulai noxi'a la muvikalanu aloxo 'o, ‘Eni 'alixeni ane apalusou
ulai uxali noxi'a, la ane'i itoxonusi.’
7 Mulutu xe mulai muxali, la ta mitema e ixaxai no xai ne, mivikalane'i
ngatongato'o aloxo 'o, ‘Itema ano 'o ne, anu ulai ili'i, la ualasou utelo no
anu momu mixumixu 'o ane. Ngane'e mo nenge'a tatetelisou mo tava'u
usoli, mo sou ulai ili'i la nenge ualasinge utelo no anu.’
8 ✡Xe milutu vaxa la mitetelisou sou mivau. Mivau mukalu la mikasi vaxa
noxou ka mileanu muuatulai no ale no vimelusou xai.
9 Ioxe, tatananu xai ne mulavu lexe 'olu ane ta mitema ne mivau musoli
ne, la anu u'oxonu mii ma'i? Anu molu ulutu une'e ka uve'ave'a ta mitema
ne mo isoisoli ukalusi, io sou anu u'italonu xai ne ulai noxi'a ta mitema se'i
va'axu.”
10 ✡Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, “Loxovaa, ngingi ngeitisou
vaivaikala se'i no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o?
‘Lavo'o e ta mitema sou itutulu tani misu'anu ne,
anu muxali lavo'o vile laixe manina sou utetelisou tani.
11 IAUE molusi mu'oxonu mii ane ne.
Nexi temaisou, la laixe manina.’ ”
12 Xe ane'i ane anu muvivikalane'i ne, miavuti la mikamuli vote'i sou
lexe itetelisou, xo milavu lexe vaikala latilovo ane anu mu'oxonu ne, laaxu
mumomomo noxi'a manina. Ia mimama'u noxi'a ta mitema tavu'alo, la
ie'i muvaxausi, ia milutusi mole milailai.

Tali'i sou Talea Lamoli
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 ✡Xe ili'i, la mipalusi'a ta Palisaio se'i ilo'a ta mitema se'i noxou Elodesi
mine'e noxou Iesu sou ikalavoinu lexe Anu ususu no anu vaivaikala se'i la
itetelisou.
14 Milutu xe mine'e mixali noxou la mivikala aloxo 'o, “Itema sou
ulosixe lavulavu, nexi telavu lexe nini itema vile sou nalemo mii, la
navikala maninasou. Nini nalavusou na'ume'a ta mitema uasi, xo ane'i ane
ualasi'a mo ane'i ane ualasi'a uasi ne, mimomomo vilesisi no ieni. Ia nini
nalosieixu vote'i laixe noxou Lataua no anu vaikala manina. Ia lovoxaa,

✡ **12:1:** Ais 5:1-2 ✡ **12:8:** Eva 13:12 ✡ **12:10:** Lex 118:22-23 ✡ **12:13:** Luk 11:53-54

anu mumomomo sou nenge talea lamoli ulai noxou Kaisari uasi? Uasi, taleanu?”
15 Ane'i italitali'i aloxo ne, ia anu Iesu mulavu no anu kalavoi noxi'a ne.
La sou mutali'isi'a lexe, “Tava'u loxovaa ane ngingi ngatovoleli loxo 'o sou
ngatetelisilo 'o? Ioxe, ngano'u Denalia vile une'e mo amaisou.”
16 Ane'i miavuti la mino'u mulai noxou sou mumaisou. La sou mu-
tali'isi'a aloxo 'o, “'Ei kisou mo ualasou ane uxolu no anu lamoli 'o?”
Ane'i mikolinu lexe anu noxou Kaisari.
17 ✡La sou anu muvikalane'i lexe, “Mii ane noxou Kaisari, la ngalosou
Kaisari. Xe mii ane noxou Lataua, la ngalosou Lataua.” Ane'i milomu
noxou aloxo ne, la mikuluke manina.

Tali'i Noxi'a ta Sadokaio
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

18 ✡Xe ili'i, la ta Sadokaio mine'e mixali noxou. Ane'i ta mitema ane ne,
ixavutala lexe ta mitema isoli, io ulai ili'i la umomomo sou imauli la uasi.
Mine'e mixali, la mitali'isou aloxo 'o,
19 ✡“Itema sou ulosixe lavulavu, vaikala muai no anu kaukavu noxou
Mosesi mune'e noxinge aloxo 'o. Itema vile mutaula'i, ia anu musoli. Ia
upalane'i ta 'olu uasi. La anu laixe lexe vimou ne u'uluxe sema ne, mo sou
upalane'i iu vimou ta 'olu noxie.
20 Ioxe, no voxo vile, la ta mitema muxatele tamei ixoxolu. Ane'i muxatele
tamei ne, ane'i ta taumetali. Ilo'a mixoxolu, la ane laposalaxu noxi'a ne
mutaula'i, xe ili'i la musoli. Ia upalane'i ta 'olu noxie sema ne uasi.
21 Xe vimo'a ane tameisi'a ne, muavuti la mu'uluxe sema vaalu ne, ia anu
kalumo musoli. Ia upalaa ta 'olu noxie uasi. Mo vimo'a tatalusi'a kalumo
ne aloxo nesi.
22 Anu aloxo ne mole, ane'i muxatele tamei ne, mi'uluxe sema vilesisi ne,
ia vile noxi'a upalaa 'olu vile noxie uasi, mole ili'i la ane kalumo misoli.
23 Ioxe, ulai ili'i no anu voxo ane sou ta mitema ane misoisoli itulu sou
imauli, la 'ei noxi'a ane'i muxatele tamei ne, semau maninasou xo loxo
ane'i muxatele tamei ane mi'uluxe sema vilesisi ne?”
24 Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Loxovaa ngingi ngexovulaulau
no anu vaikalamengi, xo ngingi ngalavusou vaikala muxolu no anu Lavuku
Tavuna mo xavi noxou Lataua uasi?
25 Ta mitema ane misoisoli ne, lexe imauli la umomomo sou itaula'i la
uasi. Ane'i ixali loxo ta angelo teitexi no opo loxotolo.
26 ✡Ioxe, no anu vaivaikalasi'a ta mitema ane misoisoli ka itulu ne,
loxovaa ngingi ngaitisou a'alosou ovu e ukaakaa no nano no kaukavu
noxou Mosesi uasi? No anu a'alo ane ne, Lataua muvikala noxou Mosesi
lexe, ‘Eni Lataua noxou Avalaamu mo Lataua noxou Aisaki mo Lataua
noxou Iakovo.’
27 Anu Lataua ne, noxi'a ta mitema ane misoisoli uasi, anu Lataua noxi'a
ta mitema ane ixolu imauli vaimomo. La sou eni avikalangengi lexe ngingi
ngexovulaulau manina.”

Lapuloto Anevaa Ane Muuli no Anu Lapuloto Latala Mukalusi?
(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 ✡Iesu Ilo'a ta Sadokaio mi'otosou anaxa'a aloxo ne, la itema vile sou
lapuloto mulomusi'a. Muxoxolu sou mulolomu aloxo ne, la mulomusou
Iesu mine mukokolinu vaikalai'a, la vaikalau ne mulapusi. La sou anu

---

✡ **12:17:** Rom 13:7 ✡ **12:18:** Apo 23:8 ✡ **12:19:** Lap 25:5 ✡ **12:26:** Mul 3:2, 6 ✡ **12:28:** Luk 10:25-28

mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Eni elavu lexe lapuloto noxinge tavu'alo, ia
lapuloto anevaa ane muuli no anu lapuloto latala ne mukalusi?”
29 ✡Iesu mukolinu aloxo 'o, “Lapuloto ane muuli no anu lapuloto latala
mukalusi ne aloxo 'o, ‘Ngingi ta Isilaeli. Ngalomu, IAUE anusisi Lataua,
anu Lataua noxinge.
30 La sou lexe ngingi ngamasaxau IAUE Lataua noxinge, la ngamasaxau
no anu tangengi, mo no anu uleengengi, mo no anu xavutalamengi, mo no
anu xavingengi ukalusi.’
31 ✡Xe tamei sou aloxo 'o, ‘Ngamasaxau menexinge vile aloxo ngingi
ngemasaxainge la.’ Lapuloto vile la uuli no anu ane tamei ne uasi.”
32 Xe itema ne, muavuti la muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Itema sou ulosixe
lavulavu, vaikala noxine ne, mulapu manina musuku. Nevikala lexe
Lataua ne Anu anusisi, ia vile la uasi.
33 ✡Mo lexe tamasaxau no anu tanenge, mo no anu xavutalamenge, mo no
anu xavinenge ukalusi, mo sou lexe tamasaxau menexinge vile aloxo nenge
tamasaxainge la. Mii tamei ne, anu mutila no anu ta mimii ane i'elaxa'a
ukalusi ulai noxou Lataua xe mimii se'i sou ulai noxou.”
34 Xe Iesu mulomu vaxa no anu vaivaikala noxou sou mukolinu vaikalau,
la mukolinu mulapu loxo itema vile lavulavu muxolu noxou, la muvikalanu
aloxo 'o, “Nini ne no paxa no anu saxisaxila'u noxou Lataua la uasi.” La
sou ta mitema milomu aloxo ne, la vile noxi'a ne, umomomo sou utali'isou
Iesu no anu mii vile la uasi.

'Ei 'Olu E Kalisito 'o
(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Xe no mine Iesu anu a uxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou
Lataua sou ulosi'a ta mitema lavulavu, la mutali'isi'a aloxo 'o, “Tava'u a
loxovaa, la ta mitema sou lapuloto ivikala lexe Kalisito ne, Deviti 'ilusunusi?
36 ✡Ia Deviti molu muvikala no anu Uleenu Tavuna mulosou lavulavu la
mupala'alixu aloxo 'o,
‘IAUE muvikalanu Tila noxilo aloxo 'o,
“Nava'isa'ile no avolo tema ulai utalo no anu voxo ane sou
eni amuxaxa'a ta uluameni no tava'ine laaxu.” ’
37 Deviti molu mumoxo'u lexe anu Tila noxou. Ia loxovaa la anu Tila ne,
Deviti 'ilusunusi la?”
Ta mitema tavu'alo te mixoxolu ne milolomusou vaikala noxou, la
mi'osasou misevile.
38 Mulosi'a lavulavu ne, la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngasaxila'inge laixe
noxi'a ta mitema sou lapuloto. Imasaxa lexe itaa tokolomoi'a veveeni,
io sou ixixaoxao. Mo imasaxa lexe ta mitema ixalisi'a no tilovolovo, la
isexelaxa'a.
39 Xe no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, la imasaxa lexe ixoxolu no puloulou
ane uulisi. Xe ixali sou la'ilali toxotoxoxa'a, la imasaxa lexe ixolu no
puloulou ane uulisi ne kalumo aloxo ne.
40 Xe iavuti la ikalavoine'i ta sema ta vaalu sou ikalusou mi'ami'a. Xe
ikalavoi sou ilinga veveeni misevile. Ta mitema ane loxo ne, ulai ili'i la
ino'u navunavu 'olu'olu uasi manina.”

Sema Vaalu Mi'italonu Lamoli Mulai Noxou Lataua
(Luk 21:1-4)

41 Iesu muvikalane'i sou mulosi'a lavulavu aloxo ne xe mukalu, la muxolu
'alai no taasou lamoli sou umamaisi'a ta mitema mine inene'e sou i'italonu

---

✡ **12:29:** Lap 6:4-5 ✡ **12:31:** Liv 19:18 ✡ **12:33:** 1Sa 15:22; Ose 6:6 ✡ **12:36:** Lex 110:1

lamoli'a ulu'elai no taasou lamoli ne. Ta mitema tavu'alo ane lamoli'a
tavu'alo misevile mine'e mi'italonu lamoli toxotoxoxa'a loxo 'o no voxo
ane ne.
42 Ia sema vaalu vile ne, ie lamoli se kitu'asi, mine'e la mi'italonu Leputa*
tamei, mumomomo Koduranto† vile.
43 ✡Xe Iesu mumaisie aloxo ne, la sou mu'avali'a ta molomolo noxou sou
muvikalane'i aloxo 'o, "Avikalangengi manina musuku. Sema vaalu 'o ne,
ie lamoli se kitu'a ia lamoli soxu e ane mi'italonu ne, mutila musuku noxi'a
ane'i ane mi'italonu.
44 Ane'i ane latala e mi'italonu lamoli toxotoxoxa'a ne, ane'i mi'italonu
aloxo ne ia lamoli'a piepienanu 'a muai. Ia ane sema vaalu ne, ie mii vile
sou uai la uasi, soxu e mino'u ne ane mi'italonu mulai mukalusi. Ia vile la
uai sou iloto la'ilali no anu la uasi."

13

Sosovo sou Voxo Kaluxu
(Mat 24:1-14; Luk 21:5-19)

1 Xe Iesu muavuti, la musukusou taasou lalotu tatila noxou Lataua, la
vile noxi'a ta molomolo noxou ne, muvikalanu aloxo 'o, "Itema sou ulosixe
lavulavu! Namalei. Lavolavo'o 'o ne, lailaixe misevile. Mo tanitani 'o ne,
lailaixe kalumo misevile."
2 ✡Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Nini nemaisou tanitani e toxo-
toxoxa'a 'o? Ia umomomo sou ie'i uvaxau lavo'o vile 'o ne, uvo'uvo'utulo
no lataanu menexu vile uasi, lavolavo'o latala ne, imamamulo ka ipeinu
ulu'elai no lia."
3 Iesu mulai mo a uxoxolu no laxa'ilu ne Olivu, la iou muvaxau tani tila
noxou Lataua no talaxu. Pita ilou Iakovo mo Ioanesi ilou Andeleasi milutu
vaxa, la mitali'isou se'isisi va'axu aloxo 'o,
4 "Navikalanexi. Talu la mimii ane lexe uxali 'o, uxali maninasou? Sosovo
ma'ia ane uxali tei sou uvikala lamana noxixe lexe anu mimii ane ne, asou
uxali maninasou?"
5 Xe Iesu muavuti la mupeletotosi'a aloxo 'o, "Ngasaxila'inge laixe. Loxo
'o io itema vile uxali ukalavoingengi.
6 Ta mitema tavu'alo ixali, la imoxou ualasilo. Ivikala lexe, 'Eni anu,' la
ikalavoine'i tavu'alo.
7 No voxo ane ngingi ngalomusi'a ta mitema i'oto'oto mo vaikala sivosivo
sou 'oto'oto ne, la ngaavuavuti mo tangengi kalaua mo nga'ume uasi. Anu
mimii ane loxo ne anu uxali, ia voxo kaluxusou ne a uao unene'e o.
8 Ta mitema sou tuala vile iavuti, la ialivulane'i ta mitema sou tuala
vile ane va'axu. Mo ta mitema noxou tatananu tuala vile iavuti, la ilo'a
ta mitema noxou tatananu tuala vile ane va'axu i'oto. Xe no xalexalee
tuatuala se'i, la laliua ukunikuni, mo soli toxoxa'a uxali. Anu tu'utu'umaxu
ane ne, uxali tei loxo sema ixamuli navunavu tei ka sou ivo'o 'ilie.
9 ✡Anu laixe lexe ngingi ngasaxila'inge laixe. Xo ino'inge ka ilai itulusinge
no anu vaivaikala no ie'i ta tatila no anu pita noxi'a ka ivenge no nano
no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. Tava'u xo ngingi noxilo, la sou ane'i
itulusinge no ie'i ta mitema sou xaixai noxi'a ta tatananu tuatuala ilo'a ta
tatananu tuatuala, la sou ngingi ngaavuti sou nga'aloxu a'alo laixe noxilo
ulai noxi'a.

---

* **12:42:** Leputa ne, ta Iutaia lamoli'a. Lexe ipitanu Leputa 128, la uxali loxo Denalia vile. † **12:42:** Koduranto kalumo ta Iutaia lamoli'a. Lexe ipitanu Koduranto 68, la uxali loxo Denalia vile.
✡ **12:43:** 2Ko 8:12 ✡ **13:2:** Luk 19:44 ✡ **13:9:** Mat 10:17-20

10 La sou voxo kaluxusou uxali uao, la aˈalo laixe ne, iaˈaloxu no xalexalee
tuatuala ukalusi tei.
11 ✡Xe lexe itetelisinge mo ilailingenge sou itovongengi, la ngaxavutala
piena no anu vaikala sou ngalemolu uasi. Vaikala maˈi ane uxali no
anu xavutalamengi alalae ne, la ngalemolu ulai noxiˈa. Xo ngingi ane
ngavivikala ne uasi, Uleenu Tavuna ane uvivikala ne.
12 ✡Itema vile uavuti la ukalanu vimou sou ivau usoli, mo ta molomolo
kalumo ne ta mamiˈa iˈoxo aloxo ne noxiˈa. Xe ta ˈiliˈiliˈa ne, iavuti la
iasaxaiˈa ta neniˈa iloˈa ta mamiˈa sou iveˈa isoli.
13 ✡Ulai la ta mitema tavuˈalo oponeˈi masuainge xo ngingi noxilo, ia aneˈi
ane itulu pekiaˈa ulai utalo no voxo ane aneˈi maulixaˈa ukalu no anu, la
Lataua upamaulineˈi.”
14 ✡Xe Iesu muavuti la muvikalaneˈi la aloxo ˈo, “Lexe ngamaisou mii vile
e Lataua umasaxa uasisi manina xe umamulonu mimii a ututulu no xalee
lia vile ne anu noxou uasi, la laixe lexe ˈei ane uitisou vaivaikala ano ˈo, la
ulavu laixe no anu. Mo ta mitema ane ixolu ne Iutaia ne, iˈumeˈume ilai no
laxalaxaˈilu.
15 ✡Itema ane mulai mo ˈa uxoxolu no taasou kisou ne, umomomo sou
uluˈelai mo uˈunalai sou unoˈu mimii seˈi uuatunu uasi.
16 Mo itema ane mulai no xaixu mo ˈa uxaxai ne, umomomo sou ulivu
ulai no tani sou unoˈu tokolomou uasi.
17 ✡Ia ta sema ane opooponeˈi xe aneˈi ane isusuneˈi ta ˈiliˈiliˈa ta keakea,
anu voxo masua noxiˈa manina.
18 Ia anu laixe lexe ngingi ngalinga, mo sou anu mii ane ne uxali no voxo
sou laˈiua uasi.
19 ✡Xo no voxo ane ne, anu voxovoxo sou tuˈutuˈumaxu manina, umo-
momo no anu voxo ane tatei Lataua mukoinu xalexalee tuatuala mo utalo
vaimomo mo iliˈi la uasi manina.
20 Ia lexe Tila uxoto voxo ane ne uxali kulunu uasi, la evile umomomo sou
umauli uasi. Ia tavaˈu xo aneˈi ta mitema ane anu musovosiˈa lexe anu ta
mitema noxou maninasou, la sou ane anu uxotonu voxo ne uxali kulunu.
21 No voxo ane ne, la evile uvikalangengi aloxo ˈo, ‘Ngamaisou, Kalisito
ano ˈo!’ Uasi, uvikala lexe, ‘Ngamaisou, anu ˈole!’, la mamu sou ngamuxa-
muxaxu tangengi no anu vaikalau.
22 ✡Xo ta mitema seˈi ixali, la ikalavoi lexe aneˈi Kalisito xe aneˈi ta mitema
sou palomatana. Lexe ixali, la iˈoxonu sosovo seˈi uxali mo mimii seˈi sou
ta mitema imaisou la ikuluke no anu kalumo, lexe anu umomomo sou
ikalavoineˈi ta mitema ane Lataua musosovosiˈa lexe ta naˈu ˈole.
23 La sou ane eni avikalangengi lexe ngasaxilaˈinge laixe, xo mimii latala
ane uxali noxinge iliˈi, ane evikalangengixu mukalu ne.
24 ✡Ia no voxo ane iliˈi no anu voxo sou tuˈutuˈumaxu ukalu, la,
‘aso ne uxali isivoxo mo soˈio ne uiei la uasi,
25 ta oto ne, ilapalapau no opo loxotolo iluˈe, mo ta mimii loxo taˈumali iloˈa
koiuxaxai mo tavaivolo no opo loxotolo ne ikunikuni.’
26 ✡No voxo ane ne, la ta mitema imaisou Itema ˈOlu mine uluˈe no
umuumu no anu xavi mo lamana toxoxaˈa noxou.
27 ✡La sou Anu upalusiˈa ta angelo noxou sou inoˈa aneˈi ane noxou e Anu
molu musovosiˈa meˈa no atume iou tamiˈa, xe no xalexalee lia teletelexu
ˈo, ulai utalo no teletelexu loxotolo ukalusi.”

✡ **13:11:** Luk 12:11-12 ✡ **13:12:** Mat 10:21 ✡ **13:13:** Mat 10:22; Ioa 15:21 ✡ **13:14:** Tan 9:27; 11:31; 12:11 ✡ **13:15:** Luk 17:31 ✡ **13:17:** Luk 23:29 ✡ **13:19:** Tan 12:1; Pal 7:14 ✡ **13:22:** Pal 13:13 ✡ **13:24:** Ais 13:10; Ioe 2:10, 31; 3:15; Pal 6:12-13 ✡ **13:26:** Pal 1:7 ✡ **13:27:** Mat 13:41

28 Xe Iesu muavuti la muvikala aloxo ʼo la, “Anu laixe lexe ngingi nganoʼu
lavulavu no anu ovu lovo. No voxo ane ovu xolanu uxali xe uxalixu
xataxataxu, la ngingi ngelavu lexe anu voxo laixe sou aso a uxali ʼalai.
29 Lexe ngingi ngamaisou sosovo iouiou uxali, la anu aloxo nesi. Ngingi
ngalavusi lexe voxo sou Itema ʼOlu ʼa uneʼe ne. Muxali ʼalai manina.
30 Eni avikalangengi manina aloxo ʼo, ta mitema sou voxo ano ʼo isoisoli
uao, ia mimii ane eni elemolu lamana noxinge ne, anu uxali.
31 Mii latala teitexi no opo loxotolo mo no lia ʼo ne, ulai la ukalu. Ia
vaivaikala noxilo ne ukalu uasi.

Evile Ulavu no Anu Voxo Ane ne Uasi
(Mat 24:36-44)

32 Evile ulavu no anu voxo ane ne uasi. Ta angelo teitexi no opo loxotolo
mo ʼOlu ne ilavusou uasi, ia Momusi Anu mulavusou.
33 Ngasaxilaʼinge laixe. Mo ngautiti laixe. Xo ngingi ngalavusou lexe voxo
ane ne uxali talu uasi.
34 Anu aloxo itema vile ulai no tuala vile vaʼaxu. Ulutu la uʼumesou taasou
sou ulai, io umuxaxaʼa ta mitema sou xaixai noxou sou isaxilaʼu. Anu
muvelu xaixai noxiʼa vilevilesi, ia ane sou usaxilaʼu aitenga ne, muvikalanu
sou lexe uutiti uxoxolu aloxo ne.
35 ✡Anu aloxo ne, la sou ngingi ngautiti laixe, xo ngingi ngalavusou voxo
ane tatananu tani ulivu uneʼe no anu uasi. Male uxali no ʼoloʼolovoxo. Uasi
la, no ʼolovoxo lixinu. Uasi la, no kakau mine ta kokoʼa iʼavaʼava. Uasi la,
no aso uxali utetelo.
36 Lexe anu uxali upasipaangengi, la mamu sou ngingi ʼa ngaai.
37 Vaivaikala ane eni elemolu noxinge ʼo ne, eni elemolu noxiʼa ta mitema
latala ne mukalusi. Ngaxoxolu ia ngautiti laixe.”

14

Sema Vile Minixiʼu Ueli E Tumaʼu Lailaixe noxou Iesu Kisou
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Ioa 11:45-53)

1 Voxo tamei a uao no anu voxo ane isosovosou voxo e Lataua
Mupolopepeeneʼi Ta Isilaeli xe voxo e Ixutuxu Laʼilaliaxaʼa Vitanisi, la ta
tatila noxiʼa ta ailiʼi iloʼa ta mitema sou lapuloto mikamuli voteʼi sou lexe
itetelisou Iesu mo ivau usoli.
2 Miavuti la mivikala aloxo ʼo, “Nenge taʼoxo mii ane nenge tevivikalasou
ʼo no nixi no anu voxo tila ʼo uasi, xo loxo ʼo io ta itema imaisinge la
iavutinoxu ʼotoʼoto.”
3 ✡Anu Iesu a mulai mo ʼa muʼunalai no tani noxou itema vile ualasou
lexe Saimoni. Saimoni ne, vulukali muʼoxonu. Iesu muʼunalai mo mulai
mutalupexa sou lexe uʼani. Ia sema vile minoʼu lavotoli vile ne sou ueli
e tumaʼu lailaixe. Lexa ane ne, lamoli sou tila misevile. Minoʼu xe milai
mixali noxou Iesu, la mixolaʼu anaxu ka minixiʼu noxou Iesu kisou.
4 Ta mitema seʼi ane iloʼa Iesu mixoxolu ne, mimaisie la laʼiaxaʼa, la
mivikalaneʼi ngatoʼo lexe, “Tavaʼu loxovaa ane, sema ʼo ivilaʼisou ueli e
tumaʼu lailaixe loxo ʼo?
5 Lexe uaisi mo sou lexe ilotonu no anu Denalia itemaxu mavulovexa vile
mo itemaxu taʼuve (300), la sou nenge taitiʼa ta mitema ane iʼa mimii uasi.”
Taneʼi laʼiaxaʼaie misevile la sou mivikala aloxo ne.
6 Xe Iesu muavuti la muvikaneʼi aloxo ʼo, “Iengi uvaxaiesi. Loxovaa
ane ngingi ngalosie tuʼumaxu ane loxo ne? Mii ane ane miʼoxonu muneʼe
noxilo ne, anu laixe misevile.

✡ **13:35:** Luk 12:38 ✡ **14:3:** Luk 7:37-38

7 ✡Ta mitema ane iˈa mimii uasi ne, anu voxovoxo piepiena ˈa uxoxolu
sou ngingi ngaitiˈa mimii loxo ngemasaxau, xo ngingi ngongiˈa ngaxoxolu.
Ia eni ne, nenge nengeˈa taxoxolu utotomu uasi.
8 ✡Ane miˈoxonu mii ane ne, ane mumomomo noxie sou lexe iˈoxonu. Ane
minixiˈu ueli e tumaˈu lailaixe no vasimelo tei loxo ne, sou ulalaxi vasimelo
sou mine ilai iˈasixo.
9 Eni avikalangengi manina aloxo ˈo. No xalexalee tuatuala neˈei neˈei
ne, lexe ilai iaˈaloxu aˈalo laixe, la mii e ane miˈoxonu ne, aneˈi iaˈaloxu
kalumo la ixavutalane.”
10 Xe Iudasi Isikarioti, anu vile noxiˈa ta molomolou mavulovexa mo
mulelia tamei ne, muavuti la mulai muxali noxiˈa ta ailiˈi sou lexe anu
uˈitalonu Iesu ulai no avoˈa.
11 Aneˈi milomu noxou aloxo ne, la oponeˈi muˈosa manina, la sou aneˈi
misakii vaikala lexe ilosou lamoli. La sou Iudasi muavuti sou ukamuli voteˈi
sou uˈitalonu Iesu no avoˈa.

Iesu Iloˈa ta Molomolou Miˈani
(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Ioa 13:21-30)

12 ✡Voxo vilesou Ixutuxu Laˈilalixaˈa Vitanisi ˈa muxali, la no voxo ane
ne, aneˈi ilavusou iveˈa ta sipsip ta ˈiliˈa sou iˈoxonu laˈilali sou ixavutalanu
voxo ane sou Lataua Mupolopepeeneˈi Ta Isilaeli no anu. Xe ta molomolo
noxou Iesu miavuti la mitaliˈisou aloxo ˈo, “Nini nemasaxa lexe nexi
talalaxii laˈilalixene sou voxo sou Lataua Mupolopepeeneˈi Ta Isilaeli ˈava?”
13 La sou Iesu mupalusiˈa ta molomolo noxou tamei, la muvikalaneˈi
aloxo ˈo, “Ngalai no nano no tuala tila xe ngaxalisou itema vile utatavulenu
lexa vexasou mutau lexa no anu, la ngamulinu.
14 Ngongou ngalai xe ngaxali no tani e anu uˈunalai no anu ne, la
ngavikalanu tatananu tani ne aloxo ˈo, ‘Itema sou ulosixe lavulavu mutaliˈi
aloxo ˈo. Tani kapiutuxu noxou ane sou nexi noxiˈa taˈani laˈilali sou
tasosovosou voxo sou Lataua Mupolopepeeneˈi Ta Isilaeli no anu ˈava?’
15 La sou anu ulosiengixu kapiutu vile tatila muxolu teitexi. Valovalo mo
luuluusou mo mimii seˈi kalumo ne a mulalaxii mukalu. Ngongou ngalai,
la sou ngalalaxiinu laˈilalinenge ane.”
16 Aneˈi ilou milai xe miˈunalai no tuala tila, la ilou mimaisou mimii ne
aloxo Iesu mulemolu noxiˈa ilou. La sou ilou milalaxi laˈilalixaˈa iloˈa.
17 Xe no ˈoloˈolovoxo, la sou anu Iesu iloˈa ta molomolo noxou mulelia
tamei ne mixali.
18 ✡Iloˈa mitaˈolu sou iˈaniˈani, ia Iesu muavuti la muvikalaneˈi aloxo ˈo,
“Eni avikalangengi manina aloxo ˈo, vile nonixi noxinge ne, ulai la anu
uˈitaloleli alai no avoˈa ta mitema. Anu ˈa nexi noxou taˈaniˈani ˈo.”
19 Xe aneˈi milomu aloxo ne, la oponeˈi tuˈumaxu, la sou aneˈi vilevilesi
miavuti la mitaliˈisou aloxo ˈo, “Male, eni uasi, ne?”
20 “Itema ne anu vile noxinge ngingi mulelia tamei ne.” Anu mukolineˈi
aloxo ne. “Anu e loxo nexi noxou taˈuinu laˈilali no anu paku vilesisi.
21 Itema ˈOlu ne, ulaisi mo uulua aloxo vaivaikalasou mikaukavunu no
anu Lavuku Tavuna teinu. Ia laixe lexe Lataua uvavaaxu itema e uˈitalonu
Itema ˈOlu ulai no avoˈa ta mitema. Lexe ane nenu ivoˈonu uasi, la anu
laixesi.”
22 Iloˈa iˈaniˈani, ia Iesu mukasi muluˈe no anu veleti sou munoˈu sou
muvikala laixe musuku noxou Lataua xe mukalu, la museˈiseˈinu sou
mulosilosiˈa vilevilesi la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Nganoˈu. Vasimelo ane.”

✡ **14:7:** Lap 15:11 ✡ **14:8:** Ioa 19:40 ✡ **14:12:** Mul 12:6 ✡ **14:18:** Lex 41:9

23 Xe muavuti la mukasi vaxa no anu paku sou uaini, la muvikala laixe
musuku noxou Lataua. Xe mukalu la mulosiʼa sou aneʼi latala ne miiexu.
24 ✡La sou muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Sialuxo ano ʼo. Eni asoli xe sialuxo
unixi, la anu uʼoxonu vaikala e nenge nengeʼa Lataua tesakiinu ʼo, uxali
manina. Sialuxo ne, sou unixisiʼa ta mitema tavuʼalo sou upamaulineʼi.”
25 Xe muavuti la muvikalaneʼi aloxo ʼo la, “Avikalangengi manina.
Umomomo sou eni aie la no anu uaini temanu uasi, ulai utalo no voxo ane
sou eni aiexu ane alavua no tuala teitexi noxou Lataua.”
26 Iloʼa miʼani mukalu la milexe lexe vile sou iloʼa milaa milai no laxaʼilu
ne Olivu.

Iesu Mutotokalasou Pita Lexe Usingisou
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Ioa 13:36-38)

27 ✡Iloʼa milai xoo la Iesu muvikaleneʼi aloxo ʼo la, “Ngingi latala ʼo ne
ulai, la ngaʼumesilo ukalusi. Xo vaikala vile mikaukavunu muxolu no anu
Lavuku Tavuna teinu aloxo ʼo,
‘Ulai, la eni avau itema sou usaxilaʼa ta sipsip,
la aneʼi ta sipsip ne iʼume ipaxele.’
28 ✡Ia iliʼi, eni atulu sou amauli, la eni auli alai ne Xalilaia.”
29 Xe Pita muavuti la muvikalanu lexe, “Ulai, la latala ʼo ne, iʼumeʼume
ukalusi, ia eni ne uasi.”
30 Xe Iesu muavuti la mukolinu Pita vaikalau aloxo ʼo, “Eni avikalaneni
manina aloxo ʼo, maasi no ʼolovoxo ʼo, la kokoʼa uʼava alaxu tamei uao, ia
nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nalavusilo uasi.”
31 ✡Ia Pita ne, mutotoiti misevile. Xe muavuti la muvikala pekiaʼu aloxo
ʼo, “Eni umomomo sou asingisine lexe eni alavusine uasi, xo nenge nengei
tasoli takei.” Aneʼi Pita ta menexu ne, mivikala kalumo aloxo ne.

Iesu Mulinga ne Xetesemane
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 ✡Iloʼa mimuamuaʼi xe milai mixali no lia xalee ilemolu lexe Xetese-
mane, la Iesu muvikaleneʼi ta molomolo noxou aloxo ʼo, “Ngataʼolu ano, ia
eni alai alinga.”
33 Munoʼa Pita ilou Iakovo mo Ioanesi sou iloʼa milai, la Anu tanu lili xe
opo tuʼumaxu.
34 ✡Iloʼa tatalu ne, milai la sou muvikaleneʼi aloxo ʼo, “Ngaxolu ano mo
ngautiti laixe. Xo eni opoleli tuʼumaxu mo eni ʼa ʼalaʼalai sou asoli.”
35 Musuku mulai sevile vaʼaxu noxiʼa mukalu, la sou mutangatulu
muluʼelai no lia sou mulinga. Mulinga lexe voxo sou tuʼumaxu ane ne
uxexesou.
36 ✡Mulinga la, la muvikala aloxo ʼo, “Aba,* Mamilo. Mimii latala ne,
pekiaʼu noxine sou naʼoxonu uasi. La sou eni emasaxa lexe naxexeenu
soli noxilo uxexesilo. Ia namulinu masaxa noxilo uasi, namulinu masaxa
noxinesi.”
37 Mulivu mulai noxiʼa ta molomolo noxou tatalu ne, la aneʼi ʼa iai, xe
muavuti la muvikalanu Pita aloxo ʼo, “Saimoni, nini ʼa naai? Loxovaa,
nautiti naxolu no aso iou taiinu vile uasi?
38 Nautiti mo nalinga, mo sou tovotovo uxali noxine la utaloxolixene uasi.
Manina musuku, itema uleenu umasaxa lexe uxaxai, ia vasimolu ne pekiaʼu
uasi, mamalaxusi.”

✡ **14:24:** Mul 24:8; Iel 31:31-34; Sek 9:11; 1Ko 10:16; Eva 9:20 ✡ **14:27:** Sek 13:7 ✡ **14:28:** Mat 28:16; Mak 16:7 ✡ **14:31:** Ioa 11:16 ✡ **14:32:** Ioa 18:1 ✡ **14:34:** Ioa 12:27 ✡ **14:36:** Mak 10:38; Ioa 6:38 * **14:36:** Aba: vaikala ane ne, anu vaikala noxiʼa ta Isilaeli, ia laaxu lexe mamilo.

39 Iesu mune'e muvivikalane'i aloxo ne xe mukalu, la mulivu sou mulai
mulinga la. Anu mulinga aloxo tei ne.
40 Mulivu mune'e, la ane'i 'a iai sio, xo ie'i uvuvu sio. Xo tane'i tema uao,
la sou ivikalanu no anu vaikala vile uasi.
41 Xe mulivu mulai sou mulinga xe mulivu mune'e noxi'a alaxu tatalusou,
la ane'i 'a iai sio, la mutali'isi'a aloxo 'o, "Ngingi 'a ngaaisi sou ngama'ila?
Mumomomo aloxo ne! Voxo 'a muxali. Ngamaisou! Ane'i ta mitema
i'italonu Itema 'Olu no avo'a ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ilixo ane
masumasua.
42 Ngatulu mo nenge'a talai. Ngamaisou! Itema e u'italoleli no avo'a ta
mitema ne, anu a uxali 'o."

Mitetelisou Iesu
(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Ioa 18:3-12)

43 Iesu uvivikala 'o, ia alaxu vilesisi 'o, la Iudasi mune'e noxou. Anu vile
noxi'a ta molomolou mulelia tamei. Anu ilo'a ta mitema tavu'alo mixali, ia
ta mitema mitetelisou viso ilou kuluvololou. Ioxe, ta mitema ane ne, ane'i
ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mo ta tatila mipalusi'a
mine'e.
44 Itema e mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema ne, muvikalane'ixu sosovo
vile tei aloxo 'o, "Lexe eni atimu no xaleenu, la Anu ane. Ngatetelisou mo
ngalailixu, ia ngasaxila'u laixe."
45 Ioxe, Iudasi muxali, la alaxu vilesisi anu mulai noxou. Muvikalanu
aloxo 'o, "Rabi", la sou mutimu no xaleenu.
46 Ane'i mimaisou Iudasi mutimu no xaleenu, la sou ane'i mikasi vaxa no
avolu sou mitetelisou.
47 Itema vile mutulu 'alai noxou Iesu mulavee viso ka muvali vaxa no
sangalou itema sou xaixai noxou kisi'a ta aili'i. Sangalou ne, muxoto la
mulapau.
48 Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngeno'u viso xe kuluvololou sou
ngene'e sou ngatetelisilo xo eni amitema sou aavutilixu 'oto'oto?
49 ✡No voxovoxo 'o, nenge'a texoxolu no nano no taasou lalotu tatila
noxou Lataua sou elosi'a ta mitema lavulavu, ia loxovaa la ngatetelisilo
ua? Mii vile uasi. Xo vaikala muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu
ne, muxali manina."
50 ✡Ane'i ta molomolo noxou latala milomu aloxo ne, la mi'ume sou
milailai.
51 Maulu vile e mumulinu Iesu ne, mutaa tokolomo maenaxu vilesisi. Ia
ane'i ta mitema mitovo lexe itetelisou,
52 la anu mu'ume mulai pangapanga'usi. Tokolomou ne, muluvu muai.

Iesu Mutulu no Anu Vaivaikala
(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Ioa 18:13-14, 19-24)

53 Xe ili'i, la ane'i ane mitetelisou Iesu ne, milailixu noxou kisi'a ta aili'i.
Io, ta tatila noxi'a ta aili'i latala ilo'a ta tatila mo ta mitema sou lapuloto 'a
ipita ixolu.
54 Pita ne, anu mumulinu Iesu muili'i no paxa. Anu muxali no vimelusou
tani noxou kisi'a ta aili'i, la mu'unalai sou ilo'a ta mitema sou isaxila'u tani
mixolu sou mutu'e navu.
55 Ia, ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila sou ipotosou tu'utu'umaxu
noxi'a ta mitema latala ne, ikamuli susu noxou Iesu sou ivau usoli, ia
ixalisou vile uasi.
56 Ta mitema tavu'alo mitelo vaikala noxou, ia vaikalai'a ne vilesisi uasi.

✡ **14:49:** Luk 19:47; 21:37; Ioa 18:20 ✡ **14:50:** Lex 31:11

57 Se'i mitulu sou mikalavoisou Iesu aloxo 'o,
58 ✡ “Nexi telomusou muvikala aloxo 'o, ‘Eni akisilalanu tani tila noxou
Lataua ane'i ta mitema mitulusou no avo'a, ia ili'i no anu voxo tatalusou la
atulusou ulivu la, ia atulusou no avolo loxo ta mitema itulusou uasi.’ ”
59 Ia vaikala noxi'a ne kalumo vilesisi uasi.
60 Ioxe, kisi'a ta aili'i mutulu no talaxa'a ta mitema, la mutali'isou Iesu
aloxo 'o, “Nini namasaxa nakoli vaikalai'a ane mutelo noxine ne uasi? Nini
naxavutala a loxovaa no anu vaikala ane mutelo noxine 'o?”
61 Ia Iesu mutaloxa'asi. Anu ukolinu vaikalai'a vile uasi.
La kisi'a ta aili'i mutali'isou la aloxo 'o, “Nini Kalisito ane? Itema ane
ualusinge, 'Olu ane nini 'o?”
62 Iesu mukolinu aloxo 'o, “Eni ano. Ngingi ngamaisou Itema 'Olu
uva'isa'inu no avo tema Itema sou xavi mo une'e ulu'e no anu umuumu
molu no opo loxotolo.”
63 Anu mulomusou Iesu muvikala aloxo ne, la mukakanu tokolomou, xo
anu la'iaxu. Xe muvikala aloxo 'o, “Nenge tatali'isi'a ta mitema se'i sou
ipala'alixu 'ilixonu la uasi.
64 ✡Ngingi ngelomu lexe Anu muvikala masua mulai noxou Lataua.
Ngingi ngaxavutala loxovaa? Nenge ta'oxo ma'ia ane noxou?”
Ane'i latala mikolinu aloxo 'o, “Anu mususu ane ne. Anu usoli.”
65 Ane'i mivikala aloxo ne xe mukalu, la se'i misoko sou mituvesou.
Misu'asou iou xe mivau. La mivikalanu aloxo 'o, “Nalemo lexe 'ei ane
muvene?” Ia, ta mitema sou isaxila'u tani mino'u sou misavasavalou.

Pita Musingisou Iesu
(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Ioa 18:15-18, 25-27)

66 Ta mitema mi'oxo'oxonu Iesu aloxo ne, ia Pita ne, anu muxolu no nano
no vimelusou tani, la sema sou xaixai vile noxou kisi'a ta aili'i, mine'e
noxou.
67 La mimaisou Pita uxoxolu utu'e navu, la sema ne mimatakisou la
mivikalanu aloxo 'o,
“Nini kalumo, ngingi ngongou Iesu sie Naseleti ngexolu ane.”
68 Ia anu musingisou lexe, “Eni alavusou vaikala ane nini nelemolu ne,
uasi.” Anu muvikala aloxo ne xe mukalu, la sou anu mulaa muuatulai no
aitengaxu tani.
69 Sema ne, mimaisou, la mivikalane'i ane'i ane itulutulu 'alai noxou
aloxo 'o, “Anu ne, vile noxi'a ane.”
70 Ia anu musingisou lexe uasi la.
Mixolu sevile kitu'a, la ta mitema ane mitulutulu 'alai noxou ne,
mivikalanu aloxo 'o, “Manina, nini vile noxi'a ane, xo nini itema sie Xalilaia
ane.”
71 Ia Pita muvikala pekia'u aloxo 'o, “Manina teitexi, eni alavusou itema
e ngingi ngalelemolu ne uasi. Lexe eni akalavoingengi, la laixe lexe Lataua
ukalusilosi.”
72 Anu muvikala aloxo ne, xe mukalu la alaxu vilesisi 'o, la koko'a mu'ava
alaxu tameisou. La Pita muxavutalanu vaikalau Iesu lexe koko'a u'ava
alaxu tameisou uao, ia anu usingisou alaxu tatalu lexe ulavusou uasi. La
Pita ne, mutaloxu iii sou mutama.

15

Iesu Mutulu no Talaxu Pilato
(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Ioa 18:28-38)

✡ **14:58:** Ioa 2:19-21 ✡ **14:64:** Liv 24:16; Ioa 19:7

1 ✡Xe ili'i no kakau manina, la ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila mo
ta mitema sou lapuloto mo ta tatila sou ipotosou tu'utu'umaxu noxi'a ta
mitema latala, mipita sou mipotoxu Iesu. Xe mukalu, la sou misakiinu sou
milailixu noxou Pilato avolu.
2 Anu Pilato mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Nini tatananu tuala noxi'a ta Iutaia
ne?”
La anu mukolinu vaikalau aloxo 'o, “Ani, anu aloxo nini nelemolu ne.”
3 Ta tatila noxi'a ta aili'i milomu aloxo ne, la mileanu vaikala tavu'alo
mulai noxou Iesu.
4 La Pilato mutali'isou la aloxo 'o, “Loxovaa, la nini nakoli vaikala vile ua
'o? Nini nelomusou lexe ane'i mileanu vaikala tavu'alo mune'e noxine.”
5 ✡Ia Iesu ukolinu vaikala vile la uasi. Anu aloxo ne, la sou Pilato
mukuluke no anu.
6 Io, no voxo tila ane ne, la Pilato ulavusou sou ululusou itema vile uxolu
no nano no taasou navunavu. Ta mitema me'asi ilavusou isosovosou itema
vile.
7 No voxo ane ne, la itema vile ualasou lexe Valavasi ilo'a ta mitema se'i
mixolu no taasou navunavu. Xo ane'i miavutinoxu 'oto'oto noxi'a ane'i ane
isaxila'u tuala ne, la mive'a ta mitema se'i misoisoli.
8 Ioxe, ta mitema tavu'alo mixali noxou Pilato, la mitali'isouxu mii ane
anu ulavusou u'oxo'oxonu tatei noxi'a.
9 Anu mukoline'i la muvikala aloxo 'o, “Ngingi ngemasaxa lexe eni
alulusou tatananu tuala noxi'a ta Iutaia ulai noxinge?”
10 Muvikala aloxo ne, xo mulavu lexe ane'i ta tatila noxi'a ta aili'i, tane'i
masuau Iesu misevile, la sou milailixu sou mitulusou no anu vaivaikala.
11 ✡Ia ane'i miavutinoxu opone'i ta mitema sou lexe ululusou Iesu uasi,
ululusou Valavasisi ulai noxi'a.
12 La sou Pilato mutali'isi'a la aloxo 'o, “Ngingi ngemasaxa lexe eni
a'oxonu mii ma'ia noxou itema ane ngingi ngalemolu lexe tatananu tuala
noxi'a ta Iutaia?”
13 Ane'i mikoli la mi'ava aloxo 'o, “Talilixu no ovu valautu!”
14 Anu mutali'isi'a aloxo 'o la, “Loxovaa? Anu mu'oxo susu ma'ia?”
Ia ane'i mi'ava tatila aloxo 'o, “Talilixu no ovu valautusi!”
15 Anu mululusou Valavasi mulai noxi'a, xo anu umasaxa lexe u'oxo aloxo
ne sou ane'i i'osasou. Anu muvikalane'i ta mitema sou 'oto'oto lexe ane'i
ipuapuasou. Mipuapuasou mukalu, la sou mu'italonu mulai no avo'a ta
mitema sou 'oto'oto sou lexe ililixu no ovu valautu.

Ta Mitema sou 'Oto'oto Mimolovila'isou Iesu
(Mat 27:27-30; Ioa 19:2-3)

16 Xe ili'i, la ane'i ta mitema sou 'oto'oto milailixu Iesu mu'unalai no nano
no vimelusou taasou itema sou xaixai noxou tatananu tuala ne Romu. La
ane'i mi'avali'a ta mitema sou 'oto'oto latala mine'e mipita.
17 Ane'i mine'e mipita mukalu, la mitaanu tokolomo lauoinu noxou xe
mipalipaxoxonu savovolu ka mimuxaxu no kisou loxo kisivalu sou sosovo
lexe Anu tatananu tuala vile ane.
18 Ane'i mi'oxonu aloxo ne xe mukalu, la sou mivikalanu aloxo 'o, “Anu
ane, tatananu tuala noxi'a ta Iutaia!”
19 Xe mivavau kisou no anu lukae xe mituvetuvesou xe mitangatangatulu
mulu'elai no lia sou mi'itinu ualasou.
20 Ane'i mimolovila'isou aloxo ne xe mukalu, la sou ane'i mixexeenu
tokolomo lauolauoinu noxou. Ia mimulaxu tokolomoxu vaxa la. La sou
milailixu sou lexe ililixu no ovu valautu.

✡ **15:1:** Luk 22:66 ✡ **15:5:** Ais 53:7; Mak 14:61 ✡ **15:11:** Apo 3:13-14

Mililixu Iesu no Ovu Valautu
(Mat 27:31-44; Luk 23:27-43; Ioa 19:17-27)

21 ✡Itema vile ualasou lexe Saimoni, tualasou ne Kilene, anu Alekisanda
ilou Rupusi mamiʹa. Anu molu no tuala vile ʹalai ne Ielusalemu, ia muneʹe
mupolopepeeneʹi sou lexe uʹunalai no tuala tila. Aneʹi ta mitema sou
ʹotoʹoto mimaisou, la mivikala pekiaʹu noxou lexe anu utavulenu ovu
valautu noxou Iesu.
22 Aneʹi minoʹu Iesu sou milailixu no tuala ilemo lexe Xoluxata. Uala ane
ne, laaxu lexe tuala sou ta mitema xavananeʹi.
23 Aneʹi milosou Iesu uaini ane mixiunu ilou lamalasile sou uxamuli
navunavu uasi. Ia Anu uiexu uasi.
24 ✡Xe iliʹi, la sou mililixu Iesu no ovu valautu. Aneʹi mimilaʹanu tokolo-
mou Iesu noxiʹa vilevilesi. Ia aneʹi miʹoxonu vilaʹi vile sou misosovosou
lexe ʹei ane unoʹu mii maʹia maʹia.
25 Aneʹi mililixu Iesu no ovu valautu, la anu aso iou muxatele tamiʹa no
kakau.
26 Vaikala e anu mususu no anu ne, aneʹi mikaukavunu no paʹumolu
aloxo ʹo, “Tatananu Tuala Noxiʹa Ta Iutaia Ane.”
27-28 ✡Aneʹi mililixaʹa ta mitema tamei sou pakali no paʹumolu kalumo.
Mililixu vile no avo tema xe vile mililixu no avo ae.
29 ✡Ta mitema mimuamuaʹi xe mipolopepeenu la milulu kisiʹa sou
mimolovilaʹisou la mivikala aloxo ʹo, “Ae, nini namitema sou namamulonu
tani tila noxou Lataua ka natulusou ulivu no voxo tatalusi ane.
30 Ioxe nini naluʹe no ovu valautu mo nini mene napamaulineni la.”
31 Ta tatila noxiʹa ta ailiʹi iloʹa ta mitema sou lapuloto kalumo mi-
molovilaʹisou mo mivikala ngatongatoʹo noxiʹa aloxo ʹo, “Anu mupa-
maulineʹi ta mitema vaʹaxaʹa, ia Anu umomomo sou upamaulinu uasi.
32 Lexe nini Kalisito, tatananu tuala ne Isilaeli, la ane ʹalalae ʹosi
naxexee no anu ovu valautu mo naluʹe, mo sou nexi tamaisine, la sou
tamuxamuxaxu tanexi ulai noxine.” Ta mitema tamei aneʹi mililixaʹa no
paʹumolu ne, ilou mimolovilaʹisou kalumo.

Iesu Musoli
(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Ioa 19:28-30)

33 Aso mukulupa, la isivoxo mutaasou xalexalee tuatuala mukalusi, mole
aso iou tatalu no ʹoloʹolovoxo.
34 ✡Io, aso iou tatalu mukalu, la sou Iesu muʹava tatila aloxo ʹo, “Eloi,
Eloi, lama savakatani?” Laaxu lexe, “Lataua noxilo, Lataua noxilo, loxovaa
la nini nesuʹaleli ʹo?”
35 Ta mitema seʹi mitulutulu ʹalai noxou ne, la milomusou vaikala ane ne,
la mivikala aloxo ʹo, “Ngalomu, Anu a uʹavalou Eliasi.”
36 ✡Ioxe, itema vile muiave mulai la munoʹu kateni sou mutaa muluʹelai
no uaini sixula. Xe mukalu, la mutotole vaxa no lukae telexu sou muienu
no anu. Ia anu muvikala aloxo ʹo, “Taxolu o, mo tamaisou. Eliasi uneʹe sou
unoʹu uluʹenu no lia male.”
37 Ia Iesu muunga tatila mukalu, la sou Anu musoli.
38 Iesu musoli, la lavalava e mulili no nano no tani tila noxou Lataua ne,
mukakaa tamomolu teitexi mulai mupee no lia.
39 Itema tila sou uulaxuneʹi ta mitema itemaxu taʹuve sou ʹotoʹoto
ne, mutulu no talaxu Iesu. Anu mulolomusou Iesu mine muunga mo

---

✡ **15:21:** Rom 16:13 ✡ **15:24:** Lex 22:18 ✡ **15:27-28:** Ais 53:12 ✡ **15:29:** Lex 22:7; 109:25; Mak 14:58 ✡ **15:34:** Lex 22:1 ✡ **15:36:** Lex 69:21

mumaisou mine musoli. La sou anu muvikala lexe, “Manina musuku, itema ane ne Anu Lataua ˈOlu ane.”
40 ✡Ia ta sema seˈi a itutulu vaˈaxu sevile sou imamalei. Vile noxiˈa ane
Malia sie Maxatale, xe Malia ane Iakovo kituˈa ilou Iosesi neniˈa mo Salome
kalumo.
41 Iesu muxoxolu ne Xalilaia, la aneˈi mimulimulinu sou misuˈulinu. Ta
sema tavuˈalo iloˈa Iesu minuna ne Ielusalemu ne, aneˈi a itutulu kalumo.

Iosepu Muˈasixu Iesu
(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Ioa 19:38-42)

42 Voxo ane ne, anu voxo sou lalaxi sou Voxo Tavuna. Mo anu a ˈalai sou
ˈolovoxo.
43 La sou Iosepu sie Alimatia, anu uˈume uasi, mulai noxou Pilato sou
mulingau Iesu vasimolu. Anu ne, ta mitema itoxonu xo itema vile noxiˈa
ta tatila sou ipotosou tuˈutuˈumaxu noxiˈa ta mitema xe anu itema vile sou
uxomaiou saxisaxilaˈu noxou Lataua sou uneˈe kalumo.
44 Pilato mukuluke xo mulomusou lexe Iesu ˈa musoli palea ne. La sou
anu muˈavalou itema tila sou uulaxuneˈi ta mitema itemaxu taˈuve sou
ˈotoˈoto sou mutaliˈisou aloxo ˈo, “Iesu ˈa musoli io, uasi uao?”
45 Itema ne muvikalanu mukalu, la sou Pilato muˈitalonu Iesu vasimolu
mulai noxou Iosepu.
46 La sou Iosepu mulai muloto lavalava vile maenaxu sou muneˈe munoˈu
Iesu vasimolu muluˈe sou mukupoonu no anu. Mukupoonu mukalu, la sou
munoˈu vasimolu mulailixu no lulu vile. Lulu ne, miˈasou no tavaˈu maea.
Xe mukalu, la sou mupipaloˈu lavoˈo tatila muneˈe mutaloxu lulu anaxu no
anu.
47 Malia sie Maxatale ilee Malia ane Iosesi nenu a itutulu imamalei mo
mimaisou tuala e mumulaxu Iesu vasimolu no anu.

16

Iesu Mutulu no Anu Soli
(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Ioa 20:1-10)

1 Voxo Tavuna mukalu, xe iliˈi la Malia sie Maxatale ilee Malia, Iakovo
nenu mo Salome, aneˈi milotonu ueli e tumaˈu lailaixe sou milai lexe
iˈulosou Iesu vasimolu no anu.
2 No kakau manina no voxo vilesou lalotu vaˈa vile no mine aso upolosile,
la aneˈi milutusou milai no lulu.
3 No voteˈi, la aneˈi mivikalaneˈi ngatongatoˈo aloxo ˈo, “ˈEi ane sou
usuˈulinenge mo upipaloˈu lavoˈo e mimulaxu no lulu anaxu?”
4 Ia, aneˈi ieˈi mutelo la mimaisou lavoˈo toxoxaˈa ne, uai la uasi.
Mipipalou muxexe ne.
5 Ioxe, aneˈi miˈunalai la mimaisou maulu vile a uxoxolu no avoˈa tema.
Ia anu mutaa tokolomo maenaxu veveeni. Aneˈi mimaisou la mikuluke.
6 Ia anu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngakuluke mamu. Eni elavu lexe ngingi
ngakakamuli Iesu sie Naseleti aneˈi mililixu no ovu valautu. Anu a mutulu
mo mumauli ne, anu uai ˈo uasi. Ngamaisou tanixu ane aneˈi mimulaxu no
anu ˈa.
7 ✡Ia, ngalai mo ngavikalaneˈi ta molomolou Iesu mo Pita lexe Anu
ˈa muulaxungengi mulai ne Xalilaia sou lexe ngamaisou ane, aloxo Anu
mulemolu noxinge tei.”
8 La miˈoloˈolo xe mikuluke, la sou aneˈi ta sema milaa miuatu no lulu la
miiave. Ia iaˈalou itema vile uasi, xo aneˈi miˈume.

✡ **15:40:** Luk 8:2-3 ✡ **16:7:** Mat 26:32; Mak 14:28

9 * [Iesu mutulu mo mumauli no kakau manina no voxo vile ʼiliʼi no anu
voxo Tavuna noxiʼa ta Isilaeli. La sou muxali noxie Malia sie Maxatale tei.
Ane sema e Iesu muxexeneʼi ta uleenu masua taʼuve mo muxatele tamei
noxie.
10 Aneʼi ta mitema e iloʼa Iesu imuamuaʼi ikekei a ixolu itatamasou. Ia
ane mixali la mivikalaneʼi,
11 aloxo ʼo, “Iesu ʼa mumauli mo eni emaisou ne.” Aneʼi milomusou
vaikala noxie, ia imuxaxu taneʼi no anu uasi.
12 Xe iliʼi, la ta molomolo noxou Iesu tamei miʼumesou tuala tila sou
mimuamuaʼi milai. Aneʼi milai xoo, la Iesu mupalaʼa noxiʼa. Aneʼi
mimaisou la vasimolu ne iou vilemo.
13 La sou aneʼi ilou milivu sou miaʼaloiʼa ta menexiʼa paʼusiʼa e aneʼi
mixolu ʼole. Aneʼi milomusou aʼalo noxiʼa ilou, ia imuxaxu taneʼi no anu
uasi.
14 ✡Xe iliʼi, la ta molomolo noxou Iesu mavulovexa vile mo mulelia vile
mixolu sou iʼaniʼani. La Iesu muxali noxiʼa. Anu mulavixaʼa xo aneʼi
imuxaxu taneʼi no anu vaikalaiʼa ta mitema e mimaisou lexe Anu mutulu
uasi.
15 ✡Anu muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Ngalutu mo ngalai no xalexalee tuatuala
ukalusi mo ngaaʼaloxu aʼalo laixe ulai noxiʼa ta mitema e eni ekoineʼi
ukalusi.
16 ✡ʼEi ane umuxaxu tanu noxilo mo iʼulosou, la sou Lataua upamaulinu.
Ia ʼei ane umuxaxu tanu noxilo uasi, la anu utulu no anu vaivaikala.
17 ✡Lataua uʼoxonu sosovo seʼi no avoʼa ta mitema aneʼi ane imuxaxu
taneʼi noxilo. Iʼoxonu sosovo loxo. No anu xavi noxilo, la ixexeneʼi ta
uleenu masua. Mo ivikala no anu vaivaikala seʼi ane aneʼi ilavusou uasi.
18 ✡Mo aneʼi itetelisou sinana veveeni xe iiexu lexa masua loxo peupeu
ʼo, ia umomomo sou uʼoxoneʼi vile loxo ʼo uasi. Xe imuxaxu avoʼa noxiʼa ta
amitema e pipiena uʼoxoneʼi, la aneʼi imauli.”
19 ✡Xe Tila Iesu muvikala aloxo ne mukalu, la Lataua munoʼu mulailixu
teitexi no opo loxotolo. Mulai la muxolu muvaʼisaʼinu Lataua no avolu
tema.
20 ✡Xe iliʼi, la sou ta molomolo noxou milai no xalexalee tuatuala ukalusi
sou miaʼaloxu. Tila iloʼa mixaxai mipita xe muʼoxonu sosovo seʼi muxali
sou muʼoxonu pekiaʼu sou vaikala noxou.]

---

* **16:9:** Aʼalo ane usoko no anu makovusou muxatele tamiʼa mo ulai utalo no anu makovusou itemaxu vile ne, ta mitema sou lavulavu tavuʼalo ixavutala lexe Maluko ukaukavunu uasi, male itema vile mukaukavunu iliʼi. ✡ **16:14:** 1Ko 15:5 ✡ **16:15:** Apo 1:8 ✡ **16:16:** Apo 2:38 ✡ **16:17:** Apo 2:4; 8:7 ✡ **16:18:** Luk 10:19; Apo 28:3-6 ✡ **16:19:** Apo 1:9-11; 2:33-34 ✡ **16:20:** Apo 14:3; Eva 2:3-4

A'ALO LAIXE NOXOU IESU KALISITO ANE LUKA
MUKAUKAVU VAIKALA LAMANA MULAI NOXOU TEOPILO

Vaikala lamana

A'alo laixe sou Iesu Kalisito e Luka mukaukavu 'o ne anu mua'aloxu Iesu lamana lexe Anu mune'e sou uno'a ta Isilaeli ilo'a ta mitema latala ukalusi ilivu. No anu a'alo noxou (4:18), la Iesu muvikalane'i ta mitema lexe, Uleenu Tavuna muavutilixu sou ua'aloxu vaikala laixe noxou Lataua ulai noxi'a ta mitema ane pa'usi'a no anu mimii tavu'alo. No anu lavuku noxou Luka 'o, la mua'alo tavu'alo no anu mauli sou 'osa'ila. Musoko no anu a'alo noxou la mua'aloxu xali noxou Iesu ne, muxalixu 'osa'ila toxoxa'a manina (1:42-48; 2:10) xe no anu kaluxusou (24:52). No mine Iesu mulivu mutelai teitexi no opo loxotolo.

Luka anusisi mua'aloxu xaixai noxou Iesu xe mimii tavu'alo Anu mu'oxonu. Mo vaikala tovola'i mose'i Anu mu'oxonu kalumo ne umomomo sou namaisou no anu lavuku leviani uasi. Loxo lexe sou 'osa'ila noxi'a ta angelo (2:13-14), xe ta mitema sou isaxila'a ta sipsip milai mimaisou Iesu no mine nenu mivo'onu. Mo Luka mua'aloxu Iesu no mine nenu ilou momu mino'u milailixu no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua sou mialusou loxo lapuloto noxou Mosesi mivikalane'i sou imulinu. Mo mua'aloxu vaikala tovola'i vile sou itema ne Samalia e mu'oxonu 'ilixo laixe noxou itema vile ane ta mitema ta masua mivau xe molomolo e mu'umesou momu. No nano no anu lavuku noxou Luka, la anu mua'aloxu 'ilixo sou lakilala maninasou mo mua'aloxu xaixai noxi'a ta sema no nano no anu xaixai noxou Iesu, mo xaixai no anu Uleenu Tavuna xe 'ilixo sou Lataua uxiunu tumalou no anu 'ilixo masumasua noxi'a ta mitema.

A'alo noxou Luka ukalu ane 'o uasi, anu musolonu a'alo noxou la no anu lavuku vile mukaukavunu a'alosou xaixai noxi'a ta aposeli. Lavuku ane xaixai noxi'a ta aposeli ne, anu mua'aloxu xaixai noxi'a ta aposeli no mine Iesu mulivu mulai teitexi no opo loxotolo.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana mulai noxou Tiopilasi 1:1-4
A'alosi'a Iesu ilou Ioanesi ta neni'a mivo'one'i xe ta molomoloxa'a 1:5–2:52
Xaixai noxou Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema 3:1-20
Iesu mu'ulo xe mukalu la mulai no anu tovotovo 3:21–4:13
Xaixai noxou Iesu ne Xalilaia 4:14–9:50
Iesu mulutu ne Xalilaia sou mulai ne Ielusalemu 9:51–19:27
Voxo kalukaluxusou no ale xe no nano ne Ielusalemu 19:28–23:56
Iesu mutulu, mo mupalapla'alixu, xe mulivu mulai teitexi no opo loxotolo 24:1-53

1 ✡Eni akaukavu vaivaikala ano 'o ulai noxine, nini tila Teopilo. Tei, la ta
mitema tapiena mitovo avo'a sou mikaukavunu a'alo sou mimii ane Lataua
mumomomosou muxali no nixi noxixe.
2 Ane'i mimulinu vaikala noxi'a ta mitema ane'i e mimaisou mimii ane
ne no ie'i no voxo ane mimii ne musoko muxali. Ane'i ta mitema ane ne,
mixolu lexe ane'i ta mitema sou xaixai sou vaikala noxou Iesu. La sou ane'i
milosixe a'alo sou mimii ane ne.

✡ **1:1:** Apo 1:1

3 Loxo ne, la sou eni kalumo emasaxa lexe akaukavunu aˈalo sou
mimii ane ne mo asovanu ulai noxine. Eni exaxai maxuveeni musuku
sou ekakamulinu mimii mukalusi ne tavaˈu laixe. Mo vaimomo ˈo, eni
ekaukavu laixe aloxo nesi, aloxo mimii ane ne muxali.
4 Nini naitisou, la sou nalavu laixe lexe vaivaikala ane aneˈi milosienixu
ne, anu maninasi.

Elisaveti Mivoˈonu Ioanesi

5 No voxo ane Elodesi muxolu loxo tatananu tuala no xalee lia tila ne
Iutaia, la ailiˈi vile muxoxolu lai ne, ualasou lexe Sakalia. Anu itema vile no
anu laˈoluxaˈa ta Avia. Semau ne, ane Aloni mutuˈu ovuxu e ualasie lexe
Elisaveti.
6 Ilou mixolu milapu no iou Lataua mo milavusou mimulinu vaivaikala
noxou Lataua mo lapuloto noxou mukalusi, la isusu no iou uasi.
7 Ia, ilou ta ˈiliˈa uasi, xo Elisaveti imomomosou ipalaa la uasi, mole ilou
ta aululu mukalu ne.
8 Alaxu vile, la laˈoluxaˈa noxou Sakalia milai miˈoxonu xaixai noxiˈa sou
iˈelaxaˈa ta sipsip no iou Lataua.
9 ✡La aneˈi miˈoxonu vilaˈi vile mimulinu ˈilixo noxiˈa sou misosovosou
vile noxiˈa sou lexe uˈunalai no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou
uˈelaxu mimii ane tumaˈu lailaixe. Xe miˈoxo aloxo ne, la misosovosou
Sakalia.
10 Voxo sou anu uˈelaxu mimii ane tumaˈu lailaixe muxali, la ta mitema
tapiena mipita no ale sou milinga mulai noxou Lataua.
11 La sou angelo vile noxou Tila muxali mupalaˈa noxou Sakalia. Muxali
la mutulu no xalee tema no anu valovalo e iˈelaxu mimii tumaˈu lailaixe no
anu.
12 Anu mumaisou angelo ne, la mukuluke xe mumamaˈu.
13 Ia angelo muvikalanu aloxo ˈo, “Sakalia, naˈume mamu! Lataua
mulomusou linga noxine ne. Iliˈi, la semameni Elisaveti ivoˈonu keakea
mulu vile. La nini namoxoˈu ualasou lexe Ioanesi.
14 Ulai iliˈi, la oponeni uˈosaˈosasou mo ta mitema tapiena kalumo
iˈosasou no voxo mine ivoˈonu.
15 ✡Xo anu uxali itema tila vile no iou Lataua. Anu umomomosou uiexu
uaini mo lexa pekiaˈu uasi. Xo no mine anu uxolu noxie nenu opoone sio
mo no anu maulixu ukalusi ne, la Uleenu Tavuna uˈanaˈana noxou.
16 Anu ulivulixaˈa ta mitema tavuˈalo ne Isilaeli ilivu ilai noxou Tila, anu
Lataua noxiˈa.
17 ✡Anu unoˈu uleenu mo xavi noxou Eliasi sou uuli noxou Tila. Anu
upitaneˈi ta mamiˈa iloˈa ta ˈiliˈa sou oponeˈi upita vilesisi mo uxiuneˈi aneˈi
ane ilomuxu vaikala noxou Lataua uasi mo ixali ta mitema sou ilavu no anu
voteˈi ane mulapusi. Anu ulalaaxineˈi ta mitema sou ixomaiou Tila.”
18 Sakalia mulomusou vaikala ane ne, la mutaliˈisou angelo aloxo ˈo,
“Loxovaa, la sou eni alavu manina lexe nini nevikala ne manina? Xo nexi
noxie semaxeni ne, ta aululu manina.”
19 ✡La angelo mukolinu vaikalau aloxo ˈo, “Eni ualasilo lexe Xavulieli. Eni
atutulu no talaxu Lataua. La sou Anu mupalusilo eneˈe noxine sou avikala
no anu aˈalo laixe ane ne.
20 Ioxe, nini nalomu. Usoko vaimomo ˈo mo ulai utalo no voxo ane mii
ane eni evikalanenixu ˈo uxali manina, la nini anaxene utomu mo navikala
uasi. Xo nini namuxaxu taneni no anu vaikala noxilo ane uxali manina no
voxo ane Lataua musosovosou ne uasi.”

✡ **1:9:** Mul 30:7 ✡ **1:15:** Iti 6:2-3 ✡ **1:17:** Mal 3:1; 4:5-6; Mat 17:11-13 ✡ **1:19:** Tan 8:16; 9:21

21 Ta mitema mixomaiou Sakalia maxuveeni, la sou ane'i tane'i lili lexe
tava'u loxovaa la sou anu muxolu maxuveeni no nano no tani tila noxou
Lataua ne.
22 Xe ili'i, la anu muuatu no ale, ia umomomo sou uvikalane'i uasi. La sou
ane'i milavu lexe anu mumaisou mii vile loxo aipiepiena no nano no taasou
lalotu tatila noxou Lataua. Anu mutovotovola'i no avolusi, ia uvikala uasi.
23 Xe ili'i no mine voxo sou xaixai noxou mukalu, la mulivu mulai no tani.
24 Ioxe, ili'i la semau Elisaveti opoone. La ane mixolixu no nano no tani
mumomomo loxo so'io ta'uve.
25 La mivikala lexe, "Tila tanuxo, la sou mu'oxonu mii ano 'o muxali
noxilo sou ukalusou maela noxilo no ie'i ta mitema."

Vaikala Lamana sou Xali Noxou Iesu

26 So'io ta'uve mukalu xe muxatele vile sou muxali, la Lataua mupalusou
angelo vile ualasou lexe Xavulieli muxali mune'e no tuala vile ne Naseleti
no xalee lia tila ne Xalilaia.
27 ✡Anu muxali noxie sema vile vuanga misosovosie lexe i'uluxu itema
vile ualasou lexe Iosepu, anu Deviti 'ilusunu vile. Sema ne, ualasie lexe
Malia.
28 Ioxe, angelo muxali noxie, la muvikala aloxo 'o, "Opoo se'isisi uxolu
noxine. Lataua uxolu noxine mo ualusine."
29 Ia Malia milomusou vaikala ane ne, la tane lili no anu, la mixavutala
lexe vaikala ano 'o laaxu a loxovaa?
30-31 ✡La anu muvikalane aloxo 'o, "Na'ume uasi. Lataua tanuxene nini
Malia. Nalomu, ulai ili'i la nini oponeni la navo'onu 'iline vile mulu. La
namoxo'u ualasou lexe Iesu.
32 ✡Ulai, la anu uxali tila mo ane'i ilemolu lexe Lataua teitexi manina 'Olu.
La Lataua Tila usosovosou Iesu sou uno'u tanixu 'ilusunu Deviti.
33 Anu sou usaxila'a Iakovo ta xaixasou ilo'a ta 'ilu'ilusunu utotomu mo
saxisaxila'u noxou ne umomomo sou ukalu uasi."
34 Ia Malia mivikalanu angelo aloxo 'o, "Mii ane 'o uxali a loxovaa? Xo
eni vuanga sio."
35 Angelo mukoline aloxo 'o, "Ulai, la Uleenu Tavuna uxolu noxine, la sou
Lataua teitexi manina xaviinu uvausine. Aloxo ne, la sou nini navo'onu
'iline ne. La imoxo'u lexe itema vile malemalenge noxou Lataua mo Anu
Lataua 'Olu.
36 Namaisie tulaneni Elisaveti. Ane aululu mukalu, ia ane 'a opoone sou
ivo'onu 'ilie mulu. Tei, la ane sema sou ipalaa uasi, ia so'ioxe sou opoone a
muxatele vile sou.
37 ✡Mii vile pekia'u sou Lataua u'oxonu uasi."
38 Malia mivikalanu aloxo 'o, "Mii ane nini nelemolu ne, uxali noxilosi
aloxo ne. Xo eni asema sou xaixai noxou Tilasi." Angelo muvikalane aloxo
ne mukalu, la mu'umesie sou mulai.

Malia Mixixaosie Elisaveti

39 No voxo ane ne, la Malia miavuti sou mipalea minuna no xalee lia tila
ne Iutaia, la sou mitelo no tuala vile muxolu no laxa'ilu vile.
40 Mixali la mi'unalai no tani noxou Sakalia sou misexelaxe Elisaveti.
41 No mine Elisaveti milomusou vaikala sou sexela noxie Malia, la keakea
no nano no opoone ne, musuxulae. Xe Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxie
Elisaveti.

✡ **1:27:** Mat 1:16, 18 ✡ **1:30-31:** Ais 7:14; Mat 1:21-23 ✡ **1:32:** 2Sa 7:12-13, 16; Ais 9:7 ✡ **1:37:** Tav 18:14

42 La ane miˈava tatila aloxo ˈo, “Lataua mualusine laixe manina no
taiineˈi ta sema tavuˈalo, mo mualusou ˈiline e muxolu no oponeni ne
kalumo.
43 Eni asema maˈi, la sou Tila noxilo nenu mineˈe noxilo ˈo?
44 Eni elomusou sexela noxine, la alaxu vilesisi ˈo, la keakea muxolu no
opoleli ˈo, musuxulae sou muˈosa.
45 Lataua ualusie ane ane mimulaxu tane no anu vaikala noxou lexe
mimii e mulemolu ne, anu uˈoxonu maninasou.”

Lexeie Malia

46 ✡Xe Malia miavuti, la milexe aloxo ˈo,
“Eni taleli uˈitinu Tila ualasou,
47 mo eni uleeleli kalumo uˈosasou Lataua,
Anu itema sou pamauli noxilo.
48 Xo Anu muxavutalaleli eni asema sou xaixai noxou vitanisi,
la sou ulai iliˈi, la ta mitema tavuˈalo ilemelo lexe Lataua mualusilo.
49 Xo itema sou xavi muˈoxonu mimii tatila manina muneˈe noxilo.
Anusi anu Lataua malemalenga manina mo anu loxo itema uasi.
50 ✡Anu ualaunaxaˈa aneˈi ane itoxonu utotomu mo kaluxu uasi.
51 ✡Anu muˈoxonu xaixai xaviinu no avolu,
mo mukusaiˈa aneˈi ane meˈa iˈitinu ualasiˈa no anu xavutalaiˈasi.
52 ✡Anu muluˈelainixiˈa ta motu sou isaxilaˈa ta mitema
mo muxexeneˈi no puloulousiˈa,
ia mutelailixaˈa aneˈi ta mitema vitanisi la mitelai minoˈu tanixaˈa.
53 ✡Anu muˈanaˈanalixaˈa aneˈi ane misolixaˈa no anu laˈilali laixe,
ia mukusaiˈa aneˈi ane lavulutiiˈa tavuˈalo ne, milai viatanisi.
54 ✡Anu musuˈulineˈi ta mitema sou xaixai noxou, ta Isilaeli.
Anu muxavutalaneˈi mo tanuxaˈa.
55 ✡Aloxo Anu muxavutalanu vaikala e Anu mulemolu noxou Avalaamu
iloˈa ta xaixasou mo ta ˈiluˈilusunu xe ta xaixasiˈa ta maminge iloˈa ta
ˈiluˈilusuneˈi ta maminge.”
56 Malia ilee Elisaveti mixoxolu mumomomo loxo soˈio tatalu, xe iliˈi la
ane milivu milai no tualasie.

Elisaveti Mivoˈonu Ioanesi

57 Voxo sou Elisaveti ivoˈo muxali, la mivoˈo ˈilie mulu vile.
58 Xe ta tema tualasie iloˈa ta minemine milomusie xo mimaisie lexe Tila
tanuxe musuku, la aneˈi iloˈa miˈosa.
59 ✡Xe mivoˈo mo voxo muxatele tatalu sou, la aneˈi mineˈe mipita sou
xooxoo mungaasou xe sou lexe imoxou ualasou sou momu Sakalia.
60 Ia nenu mivikala aloxo ˈo, “Uasi! Tamoxou ualasou lexe Ioanesi.”
61 Ia aneˈi mivikalane aloxo ˈo, “Ta minemineni vile ualasou loxo ne uasi.”
62 La sou aneˈi milosi no avoˈa mulai noxou momu lexe umoxoˈu ˈolu
ualasou a loxovaa?
63 Anu mutovolaˈi sou lexe inoˈu ovu alelaxu sou ukaukavu no anu. Xe
milosou mukalu, la anu mukaukavu no anu aloxo ˈo, “Ngamoxoˈu ualasou
lexe Ioanesi.” Aneˈi mimaisou uala ane ne, la mikuluke manina.
64 Alaxu vilesisi ˈo, la Sakalia anaxu e mutomu ne, utomu la ua. Anu
umomomo sou uvikala la. La sou muvikala sou muˈitinu Lataua ualasou.
65 Xe ta tema tualasou mimaisou aloxo ne, la mimamaˈu misevile. La sou
aˈalosou mimii latala e muxali ne, mulutu la mulai no tuatuala e no anu
laxalaxaˈilu sie Iutaia.

✡ **1:46:** 1Sa 2:1-10 ✡ **1:50:** Lex 103:13, 17 ✡ **1:51:** 2Sa 22:28 ✡ **1:52:** Iop 5:11; 12:19; Lex 147:6
✡ **1:53:** Lex 34:10 ✡ **1:54:** Lex 98:3 ✡ **1:55:** Tav 17:7; Mai 7:20 ✡ **1:59:** Tav 17:12; Liv 12:3;
Luk 2:21

66 Ta mitema latala milomusou aˈalo ane ne, la aneˈi taneˈi lili no anu. La
sou mivikala lexe iliˈi, la anu keakea ne uxali itema a loxovaa? Xo milavu
lexe xavi noxou Tila a muxolu noxou ne.

Lexeu Sakalia

67 Ioxe, Uleenu Tavuna muˈanaˈana noxou Ioanesi momu e Sakalia ne, la
sou anu muvikala mupalomatana aloxo ˈo,
68 ✡ “Nenge taˈitinu Tila ualasou, anu Lataua noxinge nenge ta Isilaeli,
xo Anu muneˈe sou mulivulixaˈa ta mitema noxou.
69 ✡No nano no taiineˈi ta xaixasou iloˈa ta ˈiluˈilusunu,
Deviti e itema sou xaixai noxou.
la Anu muxalixu itema vile xaviinu sou upamaulinenge.
70 Aloxo, tatei la Anu mulemo noxiˈa ta mitema sou palomatana noxou e
Anu musosovosiˈa.
71 ✡Anu upamaulinenge no avoˈa ta uluamenge
mo no avoˈa ta mitema ukalusi ane imasaxainge uasi.
72 ✡Anu tanuxaˈa ta xaixasinge iloˈa ta ˈiluˈilusunenge,
mo muxavutalanu vaikala noxou e Anu musakiinu tatei,
73 ✡noxou Avalaamu, Anu ˈilusunenge.
74 Sou lexe Anu upamaulinenge no avoˈa ta uluamenge
mo sou lexe nenge tamamaˈu mo taˈume uasi,
75 ✡ia nenge taxaxai noxou, la nenge taxolu vaˈaxu no anu ˈiliˈilixo
masumasua
mo tamulinu ˈilixo ane mulapu no voxovoxo utotomu.
76 ✡Mo nini ˈalixeni ˈo, ulai iliˈi la imoxoine lexe nini itema sou palomatana
noxou Lataua teitexi manina.
Xo nini naulaxunu Tila sou namomosou voteˈisou,
77 ✡mo sou ta mitema noxou ilavusou lexe
Anu uxiu tumalou ˈiliˈilixo masumasua noxiˈa mo upamauineˈi
78 ✡xo Anu tanuxaˈa musuku. Mo no anu alauna noxou,
la Anu usovanu lamana sou tuala teitexi uneˈe noxinge,
79 sou ukaasiˈa ta mitema aneˈi e mixolu no isivoxo
mo mimuamuaˈi no voteˈi ane masua sou soli uxalisiˈa no anu,
mo sou upamuxanenge no anu voteˈi sou opo seˈisisi.”
80 Iliˈi, xe molomolo ne muxali tila, la uleenu tavuna muˈanaˈana noxou.
La mulai muxolu no xalee lia vitanisi, mutalo no voxo sou anu mupalaˈa no
ieˈi ta Isilaeli.

2

Malia Mivoˈonu Iesu
(Mat 1:18-25)

1 Ioxe, no voxo ane ne, la tila noxiˈa ta Romu ualasou lexe Kaisari
Auxusuto mumulaxu vaikala vile pekiaˈu. La muvikala aloxo ˈo, “Ngingi ta
mitema ne Romu ukalusi ne, ngalai no nunisinge sou ikaukavu ualasinge
no lavuku noxilo.”
2 Ano ˈo ne, anu usoko sou ikaukavu ualasiˈa tei manina no voxo ane
Kirinito musaxilaˈu xalee lia tila ne Silia.
3 La sou ta mitema mukalusi milai no nunisiˈa sou lexe ikaukavu ualasiˈa.

✡ **1:68:** Lex 72:18 ✡ **1:69:** Lex 18:2 ✡ **1:71:** Lex 106:10 ✡ **1:72:** Tav 17:7; Lex 105:8-9 ✡ **1:73:** Tav 22:16-17 ✡ **1:75:** Tit 2:12-14 ✡ **1:76:** Ais 40:3 ✡ **1:77:** Iel 31:34 ✡ **1:78:** Ais 60:1-2

4 Ioxe, itema vile ualasou lexe Iosepu kalumo mulutu no tuala ne Naseleti
no xalee lia tila ne Xalilaia, sou mununa no tuala ne Vetiliemu no xalee lia
tila ne Iutaia. Xo anu Deviti ʼilusunu vile.
5 Anu ilee Malia e misosovosie lexe anu semau, milai sou ikaukavu
ualasiʼa. Ia Malia ne, ane opoone.
6 Xe no voxo ane ilou mixolu ne Vetiliemu, la voxo sou lavuloʼo noxie
muxali.
7 La mivoʼonu ʼilie mulu laposalaxu. Mivoʼonu mukalu, la mikupokuponu
no anu lavalavasiʼa ta keakea sou miaisou no nano no taasou laʼilalixaʼa ta
bulumakau. Xo tani vile sou aneʼi iai no anu uasi.

Ta Angelo Miaʼaloiʼa ta Mitema sou Isaxilaʼa ta Sipsip

8 Io, no xalee lia vile no ale ne Vetiliemu, la ta mitema moseʼi ʼa mixaxai
sou misaxilaʼa ta sipsip no ʼolovoxo ane ne.
9 La angelo noxou Tila muxali noxiʼa xe lamanaxu Tila mukaasiʼa, la aneʼi
miʼume.
10 Ia, angelo muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Ngaʼume uasi. Xo eni eneʼenu aʼalo
laixe sou uʼoxongengi ta mitema ukalusi no lia ʼo, ngaʼosa no anu.
11 Aʼalo laixe ne aloxo ʼo. Vaimomo ʼo, itema sou pamauli mupaa no tuala
noxou Deviti. Anu Tila Kalisito.
12 Anu sosovo noxinge sou ngalavusou aloxo ʼo. Ngalai la nga-
maisou keakea vile mikupokuponu no anu lavalava ka miaisou no taasou
laʼilalixaʼa ta bulumakau.”
13 Angelo muvikala mukalu, la alaxu vilesisi, la ta angelo tavuʼalo sou
ʼotoʼoto no opo loxotolo ne mixali mipita noxou sou miʼitinu Lataua
ualasou.
14 ✡La mivikala aloxo ʼo,
“Taʼitinu ualasou Lataua uxolu teitexi manina.
Nexi telinga lexe opo seʼisisi noxou Lataua uxolu noxiʼa ta mitema no
lia ane Lataua uʼosasiʼa.”
15 Ta angelo mivikala aloxo ne mukalu, xe mixexesiʼa sou milivu no
opo loxotolo, la ta mitema sou isaxilaʼa ta sipsip mivikalaneʼi ngatongatoʼo
lexe, “Ioxe, nengeʼa talai ne Vetiliemu mo tamaisou mii ane muxali e Tila
muvikalanengexu ʼo.”
16 La sou aneʼi mipalea milai, la mixalisiʼa Malia ilou Iosepu xe mimaisou
keakea uai no taasou laʼilalixaʼa ta bulumakau.
17 Mimaisou mukalu, la milai miaʼaloiʼa ta mitema no anu aʼalosou
keakea e ta angelo miaʼaloxu.
18 La ta mitema latala e milomusou aʼalo e ta mitemasou isaxilaʼa ta sipsip
miaʼaloiʼaxu ne, mikuluke.
19 ✡Ia Malia ne, mimolo taneu mimii latala e muxali noxie sou ʼilie ne mo
tane umulimulinu.
20 Io, aneʼi ta mitema sou isaxilaʼa ta sipsip ne, milivu la miʼitiʼitinu
Lataua ualasou sou mimii mukalusi ane milomu sou mo mimaisou muxali
manina loxo ta angelo mivikalaneʼixu.

Milaixu Keakea Iesu no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

21 ✡Malia mivoʼonu keakea xe voxo taʼuve mo muxatele tatalu mukalu,
la xooxoo ungaasou xe mimoxoʼu ualasou lexe Iesu. Xo uala ane ne, nenu
opoone uao, ia angelo vile mulemolu tei.
22 ✡Iliʼi, xe voxo sou aneʼi ixali malemalenga no iou Lataua loxo Mosesi
muvikala muxali, la milaixu keakea ne Ielusalemu sou milosou Tila.

✡ **2:14:** Luk 19:38 ✡ **2:19:** Luk 2:51 ✡ **2:21:** Luk 1:31 ✡ **2:22:** Liv 12:1-8

23 ✡Ane'i mi'oxonu aloxo ne, xo lapuloto noxou Tila muvikala aloxo 'o,
"Ta keakea ta mulu laposalaxa'a ukalusi ne, ikaline'i sou ixolu va'axu loxo
Tila ta na'u."
24 ✡Mo milai ne lexe sou miiamane'i ta kuau tameii'a, lexe uasi la ta utu
tamei loxo lapuloto noxou Tila muvikala.

25-26 No voxo ane ne, la itema vile muxolu ne Ielusalemu, ualasou lexe
Simeoni. Anu itema sou u'oxonu 'ilixo laixe mo anu itema sou utoxonu
Lataua mo anu uxomaiou voxo sou pamauli noxi'a ta Isilaeli. Mo Uleenu
Tavuna muxolu noxou, la muvikalanu lexe anu usoli uao, ia umaisou
Kalisito noxou Tila.
27 Uleenu Tavuna muavutinoxu Simeoni, la mu'unalai no nano no taasou
lalotu tatila noxou Lataua. La Iosepu ilee Malia mine'enu 'ili'a Iesu mo
mi'unalai kalumo sou imulinu 'ili'ilixosou e loxo lapuloto noxou Mosesi
mulemolu.
28 Simeoni mumaisi'a, la mulai noxi'a sou muvo'onu keakea. Io mu'iti
Lataua, la muvikala aloxo 'o,
29 "Tila, eni amitema sou xaixai noxinesi.
La eni emasaxa lexe asoli se'isisi loxo nini nelemolu.
30 ✡Xo eni ieli mumaisou itema e nesovanu mune'e sou upamaulinexi.
31 Nini nemomomosou itema ane 'o mo ta mitema latala ukalusi imaisou.
32 ✡Anu lamana sou ukaasi'a ta mitema ane ilavusou Lataua uasi.
Ia lamana ane ne, ukaasi'a la ane'i i'itinu ta Isilaeli ualasi'a."
33 Momu ilee nenu mikuluke no anu mimii ane Simeoni mulemolusou.
34 ✡Xe Simeoni mualusi'a, la muvikalane Malia aloxo 'o, "Nalomu. Lataua
musosovosou 'iline 'o sou u'oxone'i ta mitema tavu'alo ne Isilaeli ilapau xe
tavu'alo itulu. Mo anu Lataua musosovosou lexe ta mitema tavu'alo ivikala
tumalou noxou.
35 La sou xavutalai'a ne uxali upala'a lamana lexe imasaxau 'iline uasi.
La nini taneni uxoto sou 'iline ne loxo laviso uxotonu taneni."
36 No anu voxo e Simeoni muvikalane Malia ne, la sema vile sou
palomatana mixoxolu ne kalumo. Ualasie lexe Ana, ane Panueli 'olu sema,
ia ane vile noxi'a ta Aseli. Ane aululu manina mukalu. Tatei no mine ane
vuanga, la ane mitaula'i mo ilou mulue mixolu tauu ie ta'uve mo muxatele
tamei.
37 Ia ili'i, la mulue musoli, io ane mixolu vaalu mole tauu iexe muxali
loxo itemaxu tami'a mo tami'a. Ia ane Ana ne, i'umesou taasou lalotu tatila
noxou Lataua uasi, ane ixolu sou ilolotu noxou Lataua no aso mo 'olovoxo.
Mo ane ipelemu sou ikilaka ulai noxou Lataua no voxovoxo.
38 Ia ane mine'e 'alai noxou keakea kalumo, la mivikala laixe musuku
mulai noxou Lataua. Ane mia'aloxu keakea mulai noxi'a ta Ielusalemu
mukalusi e mixomaiou voxo ane sou Lataua upamauline'i.

39 ✡Iosepu ilee Malia mi'oxonu mimii latala mukalusi loxo lapuloto noxou
Tila mulemolu. Mukalu, la milivu milai no tualasi'a ne Naseleti no xalee lia
tila ne Xalilaia.
40 Mixolu xe, ili'i la 'ili'a muleme tatila mo muxali pekia'u. La Anu
mu'ana'ana no anu xavutala lailaixe mo alauna noxou Lataua muxolu
noxou kalumo.

Molomolo Iesu Mulai no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

---

✡ **2:23:** Mul 13:2, 12 ✡ **2:24:** Liv 12:8 ✡ **2:30:** Ais 52:10; Luk 3:6; Tit 2:11 ✡ **2:32:** Ais 42:6; 49:6; 52:10 ✡ **2:34:** Ais 8:14; Mat 21:42; 1Pi 2:8 ✡ **2:39:** Mat 2:23

41 ✡No anu tauutauu ie utotomu, la Iesu momu ilee nenu ilavusou ilalai
ne Ielusalemu no voxo sou isosovosou voxo ane Lataua Mupolopepeene'i
Ta Isilaeli.
42 Xe no tauu ie ane Iesu tauu iexu muxali loxo mavulovexa vile mo tamei,
la ane'i ilo'a minuna ne Ielusalemu loxo ane'i imumulinu 'ilixo sou voxo
tila ane ne.
43 Ili'i no mine voxo sou Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli ne mukalu,
ia ane'i ililivu o no tualasi'a, la molomolo Iesu ne muxolu ne Ielusalemu.
Muxolu, io momu ilee nenu ilavusou lexe Anu a uxolu ne uasi.
44 Ane'i mixavutala lexe Anu ilo'a ane'i ane mimuamua'i sou ilivulivu
ne, la sou ane'i ilou mimuamua'i voxo vile mukalu. Xe ili'i, la sou ane'i ilou
misoko sou mikamulinu no taiine'i ta tema tualasi'a mo ta minemine'i.
45 Ia ixalisou uasi. La sou ane'i ilou milivu milai ne Ielusalemu sou
ikakamulinu.
46 Ikakamuli xoo xe voxo tatalusou, la mixalisou no nano no taasou lalotu
tatila noxou Lataua. No mine mixalisou, la Anu uxoxolu no taiine'i ta
mitema sou ilosi'a ta mitema lavulavu sou ulolomusou vaikala noxi'a xe
utalitali'isi'a kalumo.
47 La ane'i ane ilolomusou vaikalau Iesu ne, ane'i latala mikuluke no anu
lavulavu noxou sou mukolinu tali'i noxi'a.
48 Ane'i ilou mimaisou aloxo ne, la mikuluke manina. La nenu
mivikalanu aloxo 'o, “Ae, 'alixeni, tava'u loxovaa, la sou nini ne'oxonexi
noxou mamine loxo ne? Namaisou, nexi noxou tekakamulineni xoo mole
tanexi lili ne.”
49 Ane mivikalanu aloxo ne, la Iesu muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Loxovaa,
la sou ngingi nongou ngakakamulileli o? Ngalavusilo lexe eni axoxolu no
tani noxou mamilo uasi?”
50 Ia ane'i ilou ilamana no anu vaikala noxou ne laaxu uasi.
51 ✡Ilo'a mivikala mukalu, la milivu mito'o no tualasi'a ne Naseleti sou
mixolu. Mixolu, la Iesu ne ulolomuxa'a momu ilee nenusi. La ane nenu
mimolo taneu mimii latala e Iesu mu'oxonu.
52 ✡Xe ili'i, la Iesu muleme tatila xe xavutala laixe noxou kalumo muxali
tatila. La Lataua mo ta mitema kalumo mimasaxau misevile.

3

Ioanesi Mua'aloxu Iesu
(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Ioa 1:19-28)

1-2 No mine Kaisari Tiverio muxolu loxo tila ne Romu, xe tauu ie
mavulovexa mo mulu'e no lia ta'uve mukalu, la vaikala noxou Lataua
muxali noxou Ioanesi, e Sakalia 'olu no xalee lia vitanisi. No 'a tauu ie ane
ne, la Pontio Pilato musaxila'u xalee lia tila ne Iutaia, xe Elodesi muxolu
loxo tatananu tuala no xalee lia tila ne Xalilaia, xe vimou Pilipi kalumo
muxolu loxo tatananu tuala no xalee lia ne Ituria xe Tarakoniti. Xe Lisanio
kalumo muxolu loxo tatananu tuala no xalee lia ne Avilene, ia Anasi ilou
Kaiapasi mixolu loxo ta kisi'a ta aili'i.
3 ✡Vaikala noxou Lataua muxali noxou Ioanesi, la sou anu mumua-
mua'inoxu mulai noxi'a ta mitema no tuatuala mukalusi e muxolu 'alai
no lexa ne Ioridani. La mu'ava aloxo 'o, “Ngingi ngaxiu opongengi mo
ngaxiu tumalingeu 'ili'ilixo masumasua noxinge, mo nga'ulo sou sosovo
lexe Lataua uxiu tumalouou 'ili'ilixo masumasua noxinge.”

✡ **2:41:** Mul 12:24-27; 23:14-17; Lap 16:1-8 ✡ **2:51:** Luk 2:19 ✡ **2:52:** 1Sa 2:26; Xav 3:4 ✡ **3:3:** Apo 13:24

4 ✡Anu muvikala aloxo ne, xo itema sou palomatana, Aisaia mukaukavu
tatei aloxo ʼo,
“Itema vile uʼavaʼava no xalee lia vitanisi aloxo ʼo,
‘Ngalalaxiinu voteʼisou IAUE mo ngalapunoxu voteʼisou.
5 Ngasovolou vanuvanunu ukalusi mo ngamomomosou,
xe ngaʼasou tani laʼolaʼoluxu ilou laxalaxaʼiluxu ukalusi mo uxali latia
laixe.
Ngingi ngalapunoxu voteʼi ane mukilikalukalu mo ulapu,
xe voteʼi ane laixe uasi, la ngaʼoxonu laixe mo uxali uvilimi laixe.
6 La sou ta mitema no tuatuala ukalusi ne,
imaisou itema e Lataua usovanu uneʼe sou upamaulineʼi ta mitema.’ ”
7 ✡La sou ta mitema tavuʼalo mineʼe noxou Ioanesi sou lexe anu uʼulosiʼa.
Ia anu mumaisiʼa, la muvikala laʼiaxuiʼa aloxo ʼo, “Ngingi loxo sinana
veveeni masua ta ʼolu! Lataua laʼiaxuinge, ia ʼei muvikalangengi lexe
ngaʼume sou ngapoloxalonu laiʼa noxou?
8 ✡Lexe ngingi ngexiu opongengi manina, la ʼiliʼilixomengi ne umaxaʼinge
lexe ngingi ngexiu opongengi mo neneʼaxu ne uxali no anu maulingenge. Io
mamu sou ngavikalangengi ngatongatoʼo vitavitanisi lexe ngingi Avalaamu
ta ʼiluʼilusunu. Eni avikalangengi aloxo ne, xo Lataua umomomo sou
uxalixaʼa Avalaamu ta ʼiluʼilusunu no anu lavoʼo vile vitanisi ʼolele.
9 ✡La Lataua uxexengengi loxo itema vile uxetau ovu no anu lapemu sou
uxexee mo uʼelaxu, xo uneneʼa laixe uasi.”
10 Io, aneʼi milolomusou vaikalau Ioanesi aloxo ne, la mitaliʼisou aloxo ʼo,
“La sou nexi taʼoxo maʼia ʼo?”
11 La Ioanesi mukolinu vaikalaiʼa aloxo ʼo, “ʼEi ane tokolomou tamei uai,
la avikalanu pekiaʼu lexe anu ulosou menexu vile ane anu iu tokolomou
uasi ne vile. Xe ʼei ane laʼilalixu uai tavuʼalo, la anu kalumo uʼoxonu aloxo
ne.”
12 ✡Ta mitema sou itaxusou lamoli kalumo mineʼe noxou sou lexe
uʼulosiʼa, la aneʼi kalumo mitaliʼisou aloxo ʼo, “Itema sou ulosinge lavulavu,
nexi taʼoxo maʼia?”
13 La anu mukolineʼi aloxo ʼo, “Ngataxusou lamoli, la nganoʼu uʼisalili no
anu sosovosousi, ia nganoʼu usukusuku mamu.”
14 Io, ta mitema sou ʼotoʼoto kalumo mineʼe noxou sou lexe uʼulosiʼa,
la aneʼi kalumo mitaliʼisou aloxo ʼo, “Nexi taʼoxo a loxovaa?” La anu
mukolineʼi aloxo ʼo, “Ngingi ngakaitoloneʼi ta mitema mo ngaviou lamoliiʼa
vitanisi mamu. Ia eni avikalangengi pekiaʼu lexe ngingi ngaʼosasou lamoli
e nganonoʼu sou xaixaimengi uʼisalili.”
15 Ta mitema e ixomaiou itema sou pamauli uluʼe no lia ʼo, mimaisou
Ioanesi, la taneʼi lili. La mixavutala lexe mane anu Kalisito ane.
16 ✡La sou anu muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Eni aʼulosinge no anu lexa viatanisi
loxo sosovo lexe ngingi ngexiunu opongengi. Ia iliʼi, la itema vile xaviinu
uneʼe sou uʼulosinge no anu Uleenu Tavuna mo navu. Ia xavi noxou ne,
uaulixu xavi noxilo. La sou eni amomomosou alulusou lamotasou siovexu
tavaʼu uasi.
17 Anu uneʼe loxo itema vile utetelisou silapa no avolu sou usilapanu uiti
sosou sou uʼelaxu no anu navu e ukalu uasi. Io, temanu, la ulai uai no
taasou laʼilali.”
18 Ioanesi musolo vaikala tavuʼalo la, xe muaʼaloxu aʼalo laixe noxou
Lataua mulai noxiʼa kalumo.

✡ **3:4:** Ais 40:3-5 ✡ **3:7:** Mat 12:34; 23:33 ✡ **3:8:** Ioa 8:33, 39 ✡ **3:9:** Mat 7:19 ✡ **3:12:** Luk 7:29 ✡ **3:16:** Apo 13:25

19 ✡Ioxe, no voxo vile ili'i, la Ioanesi mukaitolonu Elodesi, anu tatananu
tuala ne Xalilaia. Xo anu muno'e vimou semau ualasie lexe Elodia mo
mu'oxonu 'ili'ilixo masumasua se'i la.
20 La sou Elodesi musukunu 'ilixo vile masua sou mutatuxu Ioanesi no
taasou navunavu.

Ioanesi Mu'ulosou Iesu
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

21 No mine Elodesi utatuxu Ioanesi no anu taasou navunavu uao, la
Ioanesi mu'ulosi'a ta mitema tavu'alo. Mo Iesu kalumo mune'e noxou, la
anu mu'ulosou. Xe mu'ulosou mukalu, la Iesu mulinga. La opo loxotolo
mukisi,
22 ✡la sou Uleenu Tavuna mulu'e loxo ngiala kuau muvava mulu'e
muxolu no kisou. La itema vile no opo loxotolo muvikala mulu'e aloxo
'o, “Nini eni 'alixeni. Eni emasaxaine musuku mo opoleli mu'osasine
misevile.”

Nanasi'a Iesu ta 'Ilu'ilusunu Ilo'a ta Xaixasou
(Mat 1:1-17)

23 ✡Iesu mu'ulo xe musokou xaixai noxou sou ulosi'a ta mitema lavulavu,
la tauu iexu muxali loxo mavulovexa tatalu. La ta mitema tavu'alo
mixavutala lexe anu Iosepu 'olu. Ia Iosepu ne, anu Eli 'olu.
24 Eli ne, Matati 'olu. Xe Matati ne, Levi 'olu. Xe Levi ne, Meleki 'olu. Xe
Meleki ne, Iana 'olu. Xe Iana ne, Iosepu 'olu.
25 Xe Iosepu ne, Matatio 'olu. Xe Matatio ne, Amosi 'olu. Xe Amosi ne,
Naumu 'olu. Xe Naumu ne, Esili 'olu. Xe Esili ne, Naxai 'olu.
26 Xe Naxai ne, Mati 'olu. Xe Mati ne, Matatio 'olu. Xe Matatio ne, Semei
'olu. Xe Semei ne, Ioseki 'olu. Xe Ioseki ne, Ioda 'olu.
27 Xe Ioda ne, Ioanani 'olu. Xe Ioanani ne, Resa 'olu. Xe Resa ne,
Seruvaveli 'olu. Xe Seruvaveli ne, Salatieli 'olu. Xe Salatieli ne, Neri 'olu.
28 Xe Neri ne, Meleki 'olu. Xe Meleki ne, Adi 'olu. Xe Adi ne, Kosamu 'olu.
Xe Kosamu ne, Elimada 'olu. Xe Elimada ne, Ela 'olu.
29 Xe Ela ne, Iosua 'olu. Xe Iosua ne, Eliaselu 'olu. Xe Eliaselu ne, Iorimu
'olu. Xe Iorimu ne, Matati 'olu. Xe Matati ne, Levi 'olu.
30 Xe Levi ne, Simeoni 'olu. Xe Simeoni ne, Iuda 'olu. Xe Iuda ne, Iosepu
'olu. Xe Iosepu ne, Ionamu 'olu. Xe Ionamu ne, Eliakimu 'olu.
31 Xe Eliakimu ne, Melea 'olu. Xe Melea ne, Mena 'olu. Xe Mena ne,
Matata 'olu. Xe Matata ne, Natani 'olu. Xe Natani ne, Deviti 'olu.
32 ✡Xe Deviti ne, Iesi 'olu. Xe Iesi ne, Oveti 'olu. Xe Oveti ne, Voasi 'olu.
Xe Voasi ne, Solomoni 'olu. Xe Solomoni ne, Nasoni 'olu.
33 Xe Nasoni ne, Aminadavu 'olu. Xe Aminadavu ne Ademini 'olu. Xe
Ademini ne Ramu 'olu. Xe Ramu ne, Esuloni 'olu. Xe Esuloni ne, Peresi
'olu. Xe Peresi ne, Iuda 'olu.
34 Xe Iuda ne, Iakovo 'olu. Xe Iakovo ne, Aisaki 'olu. Xe Aisaki ne,
Avalaamu 'olu. Xe Avalaamu ne, Tela 'olu. Xe Tela ne, Naolu 'olu.
35 Xe Naolu ne, Seluxu 'olu. Xe Seluxu ne, Leu 'olu. Xe Leu ne, Pelexi 'olu.
Xe Pelexi ne, Eve 'olu. Xe Eve ne, Sela 'olu.
36 ✡Xe Sela ne, Kainani 'olu. Xe Kainani ne, Apasata 'olu. Xe Apasata ne,
Semu 'olu. Xe Semu ne, Noa 'olu. Xe Noa ne, Lameki 'olu.
37 Xe Lameki ne, Metusela 'olu. Xe Metusela ne, Enoko 'olu. Xe Enoko ne,
Ielati 'olu. Xe Ielati ne, Maalaleli 'olu. Xe Maalaleli ne, Kenani 'olu.

✡ **3:19:** Mat 14:3-4; Mak 6:17-18 ✡ **3:22:** Ioa 1:32 ✡ **3:23:** Luk 4:22; Ioa 6:42 ✡ **3:32:** Rut 4:17-22 ✡ **3:36:** Tav 11:10-26

38 ✡Xe Kenani ne, Enosi ʼolu. Xe Enosi ne, Seti ʼolu. Xe Seti ne, Adamu
ʼolu. Xe Adamu ne, Lataua mukoinu.

4

Tovotovo Noxou Iesu
(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

1-2 Ioxe, Iesu muʼulo ne Ioridani mukalu xe xaviinu Uleenu Tavuna
muʼanaʼana noxou, la mulivu no tualasou. Xe iliʼi, la Uleenu Tavuna
mulaixu no xalee lia vitanisi sou lexe Satani utovonu. Anu muxolu lai ne, la
uʼani uasi mumomomo loxo voxo mavulovexa tamiʼa. Xe voxo mavolovexa
tamiʼa mukalu, la muxamuli lexe Anu musolixu.
3 Anu musolixu, la sou Satani muvikalanu aloxo ʼo, “Lexe nini Lataua
ʼOlu, la navikalanu lavoʼo vile ʼo mo uxiu uxali veleti.”
4 ✡Ia Iesu mukolinu aloxo ʼo, “Vaikalau Lataua muvikala lexe ta mitema
imauli no anu veletisi uasi, ia imauli no anu vaivaikala noxou Lataua
kalumo.”
5 Mukalu, la Satani mulutunoxu Iesu mutelonu no laʼolu vile teitexi. Xe
alaxu vilesisi ʼo, la mulosiouxu tuatuala mukalusi no lia ʼo.
6 La muvikalanu aloxo ʼo, “Eni alosine xavi sou nasaxilaʼu tuatuala
ukalusi mo alosine mimii ukalusi no anu sou naʼanini. Xo eni esaxilaʼu
mimii ane ne, la sou eni alosou mitema ʼenaʼei ane eni emasaxa sou alosou.
7 La sou lexe nini napalaʼalixo lexe eni Lataua, la mimii ukalusi ʼo ne, nini
naʼanini.”
8 ✡Ia Iesu mukolinu aloxo ʼo, “Vaikalau Lataua muvikala lexe ngingi
ngaluʼelailingenge sou ngaʼitinu Tila Lataua noxinge ualasou mo ngaxaxai
noxousi.”
9 Xe mukalu, la Satani mulaixu mulai ne Ielusalemu sou muʼitalonu
muxolu teitexi no tani tila noxou Lataua kisou. Ia muvikalanu Iesu aloxo
ʼo, “Lexe nini Lataua ʼOlu, la nailiʼe lai ʼo nalai no lia.
10 ✡Xo vaikalau Lataua muvikala lexe Lataua upalusiʼa ta angelo noxou
sou ilooxene no avoʼa lailaixe.
11 Mo itetelisine no avoʼa teitexi, mo sou mamu sou lavoʼo vile utoʼomolu
tavaʼine.”
12 ✡Ia Iesu mukolinu aloxo ʼo, “Vaikalau Lataua muvikala lexe mamu sou
nenge tatovonu xavi noxou Tila, anu Lataua noxinge.”
13 ✡Satani mutovonu Iesu no anu tovotovo iouiou ne mukalu, ia Iesu
ulapau uasi. La sou Satani muʼumesou sou ulai uxomaiou no anu voxo
vile iliʼi la.
14 Iliʼi no anu tovotovo, la xaviinu Uleenu Tavuna muʼanaʼana noxou
Iesu sou mulivu no xalee lia tila ne Xalilaia. Anu mulivu, la ta mitema no
xalee lia mukalusi ne minoʼu aʼalosou la, milavusou lexe Iesu Anu a mulivu
muneʼe ne Xalilaia.
15 Xe Anu mulosiʼa ta mitema lavulavu no taasou la lotu noxiʼa ta Iutaia,
la ta mitema mukalusi miʼitinu ualasou.

Ta Mitema no Tualasou Iesu Laʼiaxaʼau Misevile
(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Xe iliʼi, la Iesu mulai ne Nasaleti. No mine anu kituʼaxu sio, la muxolu
no tuala ane ne mo muxali tila no anu. No voxo Tavuna vile, la Anu
muʼunalai no taasou lalotu noxiʼa ta Iutaia loxo Anu ulavusou uʼunalai no
anu. Xe Anu muʼunalai mukalu, la mutulu sou lexe uitisou vaikala noxou
Lataua.

✡ **3:38:** Tav 4:25-26 ✡ **4:4:** Lap 8:3 ✡ **4:8:** Lap 6:13-14 ✡ **4:10:** Lex 91:11-12 ✡ **4:12:** Lap 6:16; 1Ko 10:9 ✡ **4:13:** Eva 2:18; 4:15

17 La ane'i milosou lavuku e Aisaia anu itema sou palomatana
mukaukavunu mipipinu muai. Anu muno'u ka muxavulalanu sou muka-
muli vaikala vile muvikala aloxo 'o,
18 ✡ "Uleenu Tavuna noxou IAUE, anu a uxolu noxilo 'o.
Xo anu IAUE musosovosilo sou lexe
eni aa'aloxu a'alo laixe noxou Lataua noxi'a ta mitema e i'a lavuluti
uasi.
Anu mupalusilo sou lexe
eni alulusi'a ta mitema ane mixolu no anu taasou navunavu,
mo avikalane'i ane'i e ie'i seleselevenu lexe ie'i ukaa la.
Mo Anu mupalusilo kalumo sou lexe
eni akalusou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema
ane'i ane ta tatilasi'a mi'oxo masuane'i,
19 mo avikalane'i no anu voxo sou IAUE ualaunasi'a ta mitema."
20 Iesu muitisou aloxo ne mukalu, la mupipinu mukalu la mulosou itema
sou usaxila'u kaukavu ne. Io, Anu muxolu no lia, la ta mitema mukalusi
mixolu no nano ne, mimatakisou.
21 Ia Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Kaukavu ane eni eitisou 'o,
anu a muxali manina vaimomo 'o loxo ngingi ngelomusou ne."
22 ✡Ane'i milomusou, la miitinu ualasou xe mikuluke no anu vaivaikalau
lailaixe ne. Ia ane'i mixavutala piena, la mivikalane'i ngatongato'o aloxo
'o, "Anu ne, nenge telavusou lexe Anu Iosepu 'olu, ia loxovaa la sou Anu
muvikala aloxo ne."
23 La Iesu musolonu vaikala sou muvikalane'i aloxo 'o la, "Eni elavu
manina lexe ulai ili'i, la ngingi ngalemolu vaikala vile tatei mikaukavunu
lexe, 'Itema sou pamauli, nini mene napamaulineni.' Mo ngavikalaleli lexe
mimii e eni e'oxonu lai ne Kapenaumu ne, eni a'oxonu lai no tualasilo 'o.
24 ✡Eni avikalangengi manina musuku. Ta tema tualasou itema sou
palomatana vile ne imomomo sou i'osasou uasi.
25 ✡Eni avikalangengi manina musuku. No anu voxo e Eliasi muxaxai loxo
itema sou palomatana, xe tauu aso toxoxa'a mo tausoli kalumo muxolu ne
no tuatuala mukalusi mumomomo loxo tauu ie tatalu mo so'io muxatele
vile. La ta sema ta vaalu tavu'alo mixolu ne Isilaeli,
26 ✡ia Lataua upalusou Eliasi ulai noxie vile noxi'a ne uasi. Mupalusou
mulai noxie vaalu vile ne Sareputa no xalee lia ne Saidoni.
27 ✡Xe no anu voxo e Elisa muxaxai loxo itema sou palomatana sie Isilaeli,
la pipiena vulukali mu'oxone'i ta mitema tavu'alo ne Isilaeli. Ia vile noxi'a
une'e noxou Elisa sou umauli uasi. Naamani e ne Siliasi a mulai noxou Elisa
sou mumauli."
28 Ioxe, ta mitema mukalusi no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne,
milomu aloxo ne, la la'iaxa'a manina.
29 Xe ane'i miavuti la mikusau Iesu mulai no ale sou milaixu no maea
kisou e tuala tila muxolu no anu sou lexe ivau usoli.
30 Ia, uasi. Anu musixa no taiine'i ta mitema, la mulai avile.

Iesu Mukusau Ulee Vile Masua
(Mak 1:21-28)

31 Ioxe, ili'i la Iesu mulu'elai no tuala ne Kapenaumu e ne Xalilaia.
Muxolu ne sou musoko sou ulosieixa'a ta mitema lavulavu no voxo Tavuna.
32 ✡Xe ta mitema milomusou vaivaikala noxou, la ane'i mikuluke, xo
vaikalau ne xaviinu.

✡ **4:18:** Ais 61:1-2 ✡ **4:22:** Luk 3:23; Ioa 6:42 ✡ **4:24:** Ioa 4:44 ✡ **4:25:** 1Ta 17:1, 7 ✡ **4:26:** 1Ta 17:8-16 ✡ **4:27:** 2Ta 5:1-14 ✡ **4:32:** Mat 7:28-29

33 Io, no voxo vile la itema vile muxolu no taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia
ne, ulee vile masua muxolu noxou. La anu muˈavaˈava tatila misevile.
34 La muvikalanu Iesu aloxo ˈo, “Ae, nini Iesu sie Nasaleti! Neneˈe ˈo sou
naˈoxonu maˈi noxixe? Nini neneˈe ˈo sou naˈoxonu masuanexi? Nini ne,
eni elavusine. Nini itema mulapu noxou Lataua.”
35 Ia Iesu mulomu sou aloxo ne, la mukaitolonu ulee masua ne aloxo ˈo,
“Naxoo tasiau! Mo naxexesou itema ne!” La ulee masua ne, mulovelixu
itema ne muluˈe no talaxaˈa mukalu, la sou muxexesou mulai. Ia uˈoxonu
masuanu itema ne uasi.
36 Ta mitema mimaisou aloxo ne, la mikuluke la mivikalaneˈi nga-
tongatoˈo aloxo ˈo, “Iu, nenge vaikala mii maˈia ane loxo! Itema ˈo
mukaitoloneˈi ta ulee ta masumasua no anu xavi noxou, la aneˈi milomuxu
mo milaalaa.”
37 Loxo ne, la sou aˈalosou mimii e Iesu muˈoxonu ne, mulai no tuatuala
tavuˈalo e muxolu ˈalaˈalai ne Kapenaumu.

Iesu Mupamaulineˈi ta Mitema Tavuˈalo
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

38 Iesu mulutu no taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia sou mulai no tani noxou
Saimoni. Ia Saimoni leuanu ne mipipiena, mo vasimele ialuxu misevile. La
aneˈi mitaliˈisou Iesu lexe upamauline.
39 La sou Anu mutulu ˈalai noxie sou muvikala pekiaˈu lexe pipiena ne
uxexesie. La ialuialuxe ne mukalu. Io, alaxu vilesisi la ane mitulu sou
mixuxutuxaˈa laˈilali.
40 Iliˈi no ˈoloˈolovoxo, la ta mitema mineˈeneˈi ta minemineˈi e pipi-
ena iouiou muˈoxoneˈi ne noxou Iesu sou Anu mumulaxu avolu noxiˈa
vilevilesi, la aneˈi mimauli.
41 ✡Xe ta ulee masumasua kalumo milaalaa noxiˈa ta mitema tapiena. La
iˈavaˈava aloxo ˈo, “Nini ne, Lataua ˈOlu.” Ia Anu mukaitoloneˈi lexe mamu
sou ivikala. La aneˈi milomuxu Iesu, xo milavu lexe Anu Kalisito.
42 ˈOlovoxo mukalu xe kakau, la Iesu mulutu sou mulai no xalee lia vile
ane ta mitema ixolu no anu uasi. Ia ta mitema mikakamulinu xe mixalisou,
la miapixu lexe iloˈa ixolu ˈo.
43 Ia Anu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Eni eneˈe ˈo sou aaˈaloxu aˈalo laixe
sou saxisaxilaˈu noxou Lataua no tuatuala seˈi vaˈaxu kalumo. Xo Lataua
mupalusilo sou xaixai aloxo nesi.”
44 ✡La sou Anu muxixaoxao no tuatuala ne Iutaia sou muaˈalo no taasou
lalotu noxiˈa.

5

Iesu Muˈavaliˈa ta Molomolo Noxou
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 ✡Iliˈi no voxo vile, la Iesu mulai no kupa ne Xenesaleti. La ta mitema
tavuˈalo mipita noxou sou ilomusou vaikala noxou Lataua, la sou Iesu
mutulu no kupa paˈumolu.
2 Anu mumaisou uaxa tamei muai no tasiˈi, io ta moosou miluˈe sou
miˈuinu kaexaˈa.
3 Xe Anu mumaisiˈa aloxo ne, la muvikalanu Saimoni iloˈa ta menexu ne
sou misulunu no anu uaxa vile noxou Saimoni ne mulai no ale sevile. Io
Iesu muxolu teitexi no uaxa ne sou mulosiˈa ta mitema tavuˈalo ne lavulavu.

✡ **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12 ✡ **4:44:** Mat 4:23 ✡ **5:1:** Mat 13:1-2; Mak 3:9-10

4 Mulosiʹa lavulavu mukalu, xe iliʹi la muvikalanu Saimoni aloxo ʹo, “Navole nalai no kupa lixinu mo ngongiʹa ta menexine ngasuʹanu kaengenge sou nganoʹa ta sinana moseʹi.”
5 ✡Ia Saimoni muvikalanu Iesu aloxo ʹo, “Tila, no ʹolovoxo lololi ano ʹo, nexi texaxai ialuxu mo mutalo no anu lamana, ia tanoʹu sinana soxu vile uasi. Ia, mii vile uasi, nexi tamulinu vaikalameni mo tasuʹanu kaenexe.”
6 Aneʹi miʹoxo aloxo ne, la minoʹa ta sinana tavuʹalo misevile, la kae ne lexe sou ukakaa.
7 La sou mitaveneʹi ta menexiʹa ane no anu uaxa vile ʹolele lexe ineʹe mo isuʹulineʹi. Aneʹi mixali xe mitaaneʹi ta sinana no anu uaxa tamei ne, la uaxa ne muʹanaʹana mo sexasisi sou uʹuoʹuo.
8 Saimoni mumaisou aloxo ne, la mutangatulu no talaxu Iesu sou muvikalanu aloxo ʹo, “Tila, nalai vaʹaxu noxilo, xo eni amitema sou ʹilixo masua.”
9 Muvikalanu aloxo ne, xo anu iloʹa ta menexu mimamaʹu noxiʹa ta sinana tavuʹalo e mikaeneʹi ne.
10 Ta menexu tamei e Iakovo ilou Ioanesi, e Sevetaio ta ʹolu ne, ilou mimamaʹu kalumo.
La sou Iesu muvikalanu Saimoni lexe, “Nini namamaʹu uasi. Vaimomo ʹo ne, nini nenoʹa ta sinanasi, ia iliʹi la nini nakaeneʹi ta mitema ineʹe noxilo.”
11 ✡La sou aneʹi mivole sou milai no nano no tasiʹi. Mixali no tasiʹi, la miʹitalonu mimiiʹa mukalusi, io mimulinu Iesu.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Vulukali Muʹoxonu (Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 Ioxe, no voxo vile, la Iesu muxolu no tuala vile. La itema vile vulukali muʹoxonu mo mutaasou vasimolu mukalusi ne muxolu no tuala ane ne kalumo. Anu mumaisou Iesu, la mutangatulu no talaxu Iesu sou mulinga noxou, la muvikalanu aloxo ʹo, “Tila, lexe nini nemasaxa, la nini napaipouleli no a vulukali ʹo sou uxexesou vasimelo mo axali malemalenga noxou Lataua iou.”
13 Xe Iesu mumexinu avolu sou mukasou, la muvikalanu aloxo ʹo, “Eni emasaxa lexe nini naxali malemalenga.” La alaxu vilesisi ʹo, la vulukali ne tasiauxu avile.
14 ✡Mukalu, la Iesu muvikala pekiaʹu noxou aloxo ʹo, “Mamu sou navikalanu itema vile sou mii e muxali noxine ʹo, ia nalai nalapu noxou ailiʹi vile mo namaxaʹu vasimene noxou. Ukalu, la sou naiama mimii ulai noxou Lataua loxo Mosesi muvikala pekiaʹu lexe nini namulinu sou napalaʹalixene noxiʹa ta mitema lexe nini nexali malemalenga noxou Lataua iou.”
15 Ia uasi. Aʹalo sou mimii e Iesu muʹoxonu ne, ta mitema tavuʹalo milavusou mukalu. La sou tavuʹalo noxiʹa mineʹe sou milomu noxou, xe tavuʹalo noxiʹa e pipiena muʹoxoneʹi ne mineʹe noxou sou lexe Anu upamaulineʹi.
16 Ia voxo seʹi, la Anu uʹumesiʹa mo ulai no xalee lia e ta mitema ixolu no anu uasi sou mulinga noxou Lataua.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile E Vasimolu Musoisoli (Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 Iliʹi no voxo vile la, no mine Iesu mulosiʹa ta mitema lavulavu, la ta Palisaio moseʹi iloʹa ta mitema sou ilosinge lavulavu sou lapuloto moseʹi kalumo a mixolu ne, moseʹi noxiʹa meʹa no tuatuala mukalusi loxo ne

✡ **5:5:** Ioa 21:3-8 ✡ **5:11:** Mat 19:27 ✡ **5:14:** Liv 14:1-32

Xalilaia xe ne Iutaia xe ne Ielusalemu a mineʼe mipita ne. La xavi noxou
Tila muxolu noxou Iesu sou upamaulineʼi ta mitema e pipiena muʼoxoneʼi.
18 La sou ta mulu seʼi mitavulenu itema vile e vasimolu musoisoli no anu
luusou mineʼenu. La mitovo lexe iʼunalainixu mo imulaxu no talaxu Iesu.
19 Ia imomomo sou iʼunalainixu uasi, xo ta mitema tavuʼalo mitomu
manina. La sou aneʼi mitavulenu mitelaixu no tani laxaʼu. Mukalu, la
miʼelixu tani laxaʼu sou mikalaanu ilou luusou ne muluʼe no nixineʼi ta
mitema no talaxu Iesu.
20 ✡Xe Iesu mumaisiʼa aloxo ne, la mulavu lexe aneʼi mimulaxu taneʼi
noxou manina, la sou muvikalanu itema ne aloxo ʼo, “Menexilo, Lataua
muxiu tumalouou ʼiliʼilixo masumasua noxine mukalu.”
21 Ia ta mitema sou lapuloto iloʼa ta Palisaio milomusou Iesu muvikala
aloxo ne, la mivikala piena no anu xavutala noxiʼa aloxo ʼo, “Anu itema
maʼia, la sou muvikala masua mulai noxou Lataua ʼo? Lataua anusisi Anu
umomomo sou uxiu tumalouu ʼiliʼilixo masumasua.”
22 Ia Iesu mulavusou xavuxavutala noxiʼa, la sou muvikalaneʼi aloxo ʼo,
“Loxovaa, la sou ngingi ngemolo tangengi loxo ne?
23-24 ✡Vaikala maʼia ane, eni alemolu, la seʼisisi noxinge sou ngalavu-
sou lexe Lataua mulosou Itema ʼOlu xavi sou uxiu tumalouu ʼiliʼilixo
masumasua noxiʼa ta mitema no lia ʼo? Avikala lexe Lataua muxiu
tumalouu ʼiliʼilixo masumasua noxou, uasi? Avikala lexe utulu mo ulai.”
La sou Iesu iou mulai noxou itema e vasimolu musoisoli mukalu ne, io
muvikalanu aloxo ʼo, “Avikalaneni lexe natulu mo nanoʼu moʼesine mo
nalai no taasine.”
25 Xe alaxu vilesisi ʼo, la itema ne mutulu no talaxaʼa ta mitema sou
munoʼu moʼesou e muai no anu ne. Xe muavuti sou mulai no tani, la
muʼitiʼitinu Lataua ualasou no voteʼi.
26 Ia, ta mitema mimaisou aloxo ne, la mikuluke manina mo mimamaʼu
misevile. Ia miʼitinu Lataua ualasou, la mivikala aloxo ʼo, “Vaimomo ʼo,
nenge temaisou mii vile e nenge talavusou tamaisou tatei uasi.”

Iesu Muʼavalou Levi
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Iliʼi no anu ne, la Iesu mulaa mulai no ale. Mulai la mumaisou itema
vile ualasou lexe Levi, anu itema sou utaxusou lamoli, ia uxoxolu no tani e
ta mitema iʼuna xe iuatu la ilea lamoli no anu. La Iesu muvikalanu aloxo
ʼo, “Nini naneʼe mo namulileli.”
28 Xe Levi muavuti la muʼitalonu miomiou, ia mumulinu avile.
29 Xe Levi muxali no taasou, la muʼoxonu laʼilali vile toxoxaʼa xou Iesu.
Ta mitema sou itaxusou lamoli iloʼa ta mitema tavuʼalo kalumo mixolu sou
iloʼa miʼani.
30 ✡La ta Palisaio moseʼi xe ta mitema sou lapuloto moseʼi e aneʼi kalumo e
mixolu ne mivikala tapiena noxiʼa ta molomolou Iesu aloxo ʼo, “Loxovaa, la
sou ngingi ngongiʼa ta mitema sou itaxusou lamoli xe ta mitema sou ʼiliʼilixo
masumasua, ngaʼani xe ngaie ngapita ʼo?”
31 La sou Iesu mukolineʼi aloxo ʼo, “Ta mitema e ipipiena uasi ne, ilavusou
ilai noxou itema sou pamauli sou pipiena uasi. Ia ta mitema e ipipienasi la
ilai noxou.
32 Anu aloxo nesi, la sou eni eneʼe ʼo sou aʼavaliʼa ta mitema e milavusiʼa
lexe aneʼi milaixe uasi. Eni eneʼe ʼo sou aʼavaliʼa ta mitema e milavusiʼa
lexe aneʼi mimasua sou aneʼi ixiu tumaliʼau ʼilixo masua noxiʼa.”

✡ **5:20:** Ais 43:25; Luk 7:48 ✡ **5:23-24:** Ioa 5:8 ✡ **5:30:** Luk 15:1-2

Iesu Mutali'i no Anu 'Ilixo sou ta Pelemu
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Iesu mukolinu tali'i noxi'a aloxo ne mukalu, la sou ane'i mitali'isou
Iesu la aloxo 'o, "Voxo tapiena, la ta molomolou Ioanesi ilavusou ipelemu
sou ikilaka, mo ta molomolo noxi'a ta Palisaio kalumo i'oxo aloxo ne.
Ia tava'u loxovaa, la sou ta molomolo noxine 'o ipelemu uasi ne? Ane'i
i'ani'anisi xe iiesi."
34 ✡La Iesu mukoline'i la aloxo 'o, "No voxo mine itema sou utaula'i ilo'a
ta minuminu ixoxolu o, la ngingi ngamomomo sou ngavikalane'i sou lexe
ipelemu no anu la'ilali sou taula'i ne? Uasi anesi.
35 Ia ulai ili'i no anu voxo ane sou anu u'umesi'a, la sou ane'i ipelemu."
36 Mukalu, la sou Iesu mulemolu vaikala tovola'i vile noxi'a aloxo
'o, "Itema vile umomomo sou uxotonu lavalava vile alavua xasixu sou
usimenu vaxa no anu ane teinu ne uasi. Xo lexe anu u'oxonu aloxo ne, la
anu uvila'isou lavalava alavua ne sou ukakanu, xe lavalava xasixu alavua
ne anu utoxo laixe uasi.
37 Xe itema vile umomomo sou utaanu uaini lexaxu alavua ulu'e no anu
xalusou ane teinu uasi. Xo lexe anu u'oxonu aloxo ne, la uaini lexaxu
alavua ne upaunoxu xalusou ne la unixi ulai no lia, xe vexasou ne umamulo
mo usu'a.
38 Tava'u aloxo ne, la sou tataanu uaini lexaxu alavua no anu xalusou e
alavuasi.
39 Xe ta mitema ane miiexu uaini lexaxu teinu mukalu, la ane'i imasaxa
sou iiexu ane alavua ne uasi. Xo ane'i ivikala lexe ane teinusi ne anu laixe."

6

Vaikala sou Voxo Tavuna
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

1 ✡Ili'i no voxo Tavuna vile, la Iesu ilo'a ta molomolo noxou mimuamua'i
no nano no xai sou uiti, la ta molomolo noxou mi'elexu uiti temanu ka
miteasou sou mio'u.
2 ✡Ia ta Palisaio mose'i mimaisi'a la mitali'isi'a aloxo 'o, "Loxovaa, la sou
ngingi nge'oxonu mii ane nenge talavusou ta'oxonu no voxo Tavuna uasi
'o?"
3 ✡La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Ngingi ngaitisou a'alo sou mii ane Deviti
mu'oxonu no voxo ane anu ilo'a ta menexu misolixa'a uasi?
4 ✡No voxo ane ne, la Deviti mu'una no tani noxou Lataua ka muno'u
la'ilali ane ane'i milosou Lataua. La'ilali ane ne, anu noxou Lataua, la sou
ta aili'isi i'ou. Ia Deviti muno'u ka mu'ou mo muitixa'a ta menexu kalumo."
5 La Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, "Itema 'Olu ne, Anu Tila no anu voxo
Tavuna sou usaxila'u."
6 Xe ili'i no voxo vile Tavuna la, la Iesu mu'unalai no taasou lalotu noxi'a
ta Iutaia sou mulosi'a lavulavu. La mitema vile a muxolu ne kalumo, avolu
tema musoli.
7 La ta mitema sou lapuloto ilo'a ta Palisaio mose'i no nano ne, ie'i
umulimulinu Iesu lexe Anu upamaulinu mitema e avolu musoli ne no voxo
Tavuna. Xo ane'i ikakamuli vote'i vile sou itulusou no anu vaivaikala.
8 Ia Iesu mulavusou xavutala noxi'a ne mukalu, la sou Anu muvikalanu
itema e avolu musoli ne aloxo 'o, "Naavuti mo natulu no ie'i ta mitema 'o."
La sou mitema ne muavuti sou mutulu.
9 Mutulu mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni atali'isinge. Lapu-
loto noxinge nenge'a muvikalanenge a loxovaa? Nenge ta'oxonu 'ilixo laixe

✡ **5:34:** Ioa 3:29 ✡ **6:1:** Lap 23:25 ✡ **6:2:** Ioa 5:10 ✡ **6:3:** 1Sa 21:1-6 ✡ **6:4:** Liv 24:5-9

no voxo Tavuna, uasi? Ta'oxonu 'ilixo masua? Lapuloto muvikalanenge
sou tasu'ulinu itema, uasi? Ta'oxo masuanu?”
10 Iesu muvikala mukalu, la iou muitisi'a ta mitema ne mukalusi. La
muvikalanu itema ne aloxo 'o, “Namexiinu avone uuatu.” La mitema ne
mu'oxonu aloxo ne, la sou avolu ne muxali laixe la.
11 Ia ta mitema sou lapuloto ilo'a ta Palisaio ne la'iaxa'a masua manina,
la mivikalane'i ngatongato'o lexe, “Nenge ta'oxonu mii ma'ia noxou Iesu
'o?”

Iesu Mu'avali'a ta Aposeli Noxou Mavulovexa Mo Mulu'e no Lia Tamei (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 No voxo ane Iesu mutelai no laxa'ilu sou mukilaka noxou Lataua, la
mukilaka no 'olovoxo lololinu ne.
13 Xe no kakau, la Anu mu'avali'a ta molomolo noxou ne mine'e
sou musosovosi'a mavulovexa mo mulu'e no lia tamei noxi'a ane Anu
mumoxo'a lexe ta aposeli noxou.
14 Itiitisi'a ne aloxo 'o. Saimoni e Iesu mumoxo'u lexe Pita, xe vimou
Andeleasi, xe Iakovo ilou Ioanesi, xe Pilipi ilou Vatolomaio,
15 xe Mataio ilou Tomasi, xe Iakovo e Alipaio 'olu, xe Saimoni vile la, anu
vile noxi'a ta mitema ane imasaxa lexe me'a isaxila'u tualasi'a tatila.
16 Xe Iudasi e Iakovo 'olu xe Iudasi Isikarioti ane mu'italonu Iesu no avo'a
ta mitema.

'Ei Ane U'osa Xe 'Ei Ane Uxolu no Anu Tu'umaxu? (Mat 4:23-25)

17 Ili'i, la Iesu ilo'a ta molomolo noxou me'a no laxa'ilu ne, milu'e. La Anu
mulai mutulu no anu lialia latia vile. Io, ta molomolo noxou tapiena mine'e
mipita noxou. Xe ta mitema tavu'alo manina sou tuatuala no xalee lia tila
ne Iutaia mo no tuala tila ne Ielusalemu mo 'alai no luaki pa'upa'umolu no
tuala ne Taia xe ne Saidoni, ane'i kalumo mine'e mipita ne.
18 Se'i noxi'a ne mine'e mipita sou lexe ilomusou vaikala noxou, xe se'i ne
mine'e sou Iesu upamauline'i. La ta mitema e ta ulee masumasua mi'oxo
masuane'i ne mixali laixe.
19 Mo ta mitema mukalusi e mitovo sou mikasou Iesu ne, ane'i mixali
laixe. Xo xavi muxolu noxou ne, mulaa sou mupamauline'i.
20 Iesu iou mulai noxi'a ta molomolo noxou, io muvikalane'i aloxo 'o,
“Ngingi ane mengi lavuluti uasi, la ngingi nga'osa,
xo Lataua usaxila'inge.
21 ✡Xe ngingi ane la'ilalingenge uasi, la ngingi nga'osa,
xo ili'i, la Lataua ulosinge la'ilali mo nga'ana'ana.
Mo ngingi ane ngaxolu sou ngatatama, la ngingi nga'osa,
xo ili'i, la ngingi ngakeke.
22 ✡Xe ili'i, la ta mitema imasaxainge uasisi manina mo ikusainge
mo ikalipalangengi mo ivikala lexe ngingi ta mitema ta masua
xo ngingi ngemulinu Itema 'Olu ne. Ia mii vile uasi, ngingi nga'osa.
23 No voxo ane ta mitema i'oxo aloxo ne noxinge loxo
ta 'ilu'ilusune'i mi'oxo masuane'i ta mitema sou palomatana tatei,
la opongengi uai laixesi mo ngalei sou 'osa'ila.
Xo lakolisou sou ngemulileli ne tatila musuku a uai sou ngano'u ili'i no
opo loxotolo.
24 Ia, ngingi ane nge'osa xo lavulutimengi tapiena 'o,
ili'i la ngaxolu no anu tu'umaxu

✡ **6:21:** Lex 126:5-6; Ais 61:3; Pal 7:16-17 ✡ **6:22:** Ioa 15:19; 16:2; 1Pi 4:14

25 Xe ngingi ane ngeˈani mo ngeˈanaˈana vaimomo ˈo,
ili'i la ngaxolu no anu tuˈumaxu sou ngasolingenge.
Mo tuˈumaxu uxali noxinge ane ngakeke vaimomo ˈo,
xo ili'i la ngaxolu sou tama.
26 Mo lexe ta mitema i'itiˈitinu ualasinge loxo ta ˈiluˈilusuneˈi miˈoxo noxiˈa
ta mitema sou palomatana kalakalavoi tatei,
la ngingi ngaxolu no anu tuˈumaxu,
xo ngingi ngeˈoxonu xaixai loxo aneˈi ta mitema sou palomatana
kalakalavoi miˈoxonu tei.”

Ngamasaxaiˈa ta Uluamengi
(Mat 5:38-48; 7:12a)

27 Iesu musolonu vaivaikalau, la muvikalaneˈi ta molomolo noxou la aloxo ˈo, “Ioxe, eni avikalangengi ngingi e ngalolomusilo lexe ngingi ngamasaxaiˈa ta uluamengi. Mo ngaˈoxo ˈilixo laixe noxiˈa aneˈi ane imasaxainge uasisi manina.
28 Mo ngaalusiˈa aneˈi ane ivavaangenge. Mo ngakilakasiˈa aneˈi ane iˈoxo masuangengi.
29 Mo loxo evile usavalou xaleeneni vile, la naxiu xaleeneni vile la mo usavalou la. Mo loxo evile uˈumenu tokolomomeni vile sou vasimene no ale, la nini namalanixu unoˈu vile ane sou no nano ne la kalumo.
30 Mo aneˈi ane ilingaiˈa mimii noxine, la nalosiˈasi. Mo lexe itema vile unoˈu mii vile noxine, la nalingau la mamu.
31 ✡Ngaˈoxonu mii ulai noxiˈa ta mitema aloxo ngingi ngemasaxa lexe aneˈi iˈoxo uneˈe noxinge nesi.
32 Xo lexe ngingi ngamasaxaiˈa ta mitema ane aneˈi mimasaxaingesi, la Lataua ulosinge lakolisou ˈilixomengi ne? Uasi. Xo ta mitema sou ˈiliˈilixo masumasua kalumo ne, ilavusou iˈoxonu aloxo ne.
33 Mo lexe ngingi ngaˈoxonu ˈilixo laixe noxiˈa aneˈi ane iˈoxonu laixe noxinge, la Lataua ulosinge lakolisou ˈilixomenge ne? Uasi. Xo ta mitema sou ˈiliˈilixo masumasua kalumo ne, ilavusou iˈoxonu aloxo ne.
34 Mo lexe ngingi ngalosiˈa ta mitema mimii vitanisi uasi, ia ngaxavutala lexe ikolinu ulivu ulai noxinge, la Lataua ulosinge lakolisou ˈilixomengi ne? Uasi. Xo ta mitema sou ˈiliˈilixo masumasua kalumo ne, ilavusou iˈoxonu aloxo ne.
35 Ia ngingi ngaˈoxonu loxo ta mitema sou ˈiliˈilixo masumasua ilavusou iˈoxonu uasi. Eni avikalangengi pekiaˈu lexe ngamasaxaiˈa ta uluamengi mo ngaˈoxonu laixe ulai noxiˈa mo ngalosiˈa mimii vitanisi, ia mamu sou ngaxavutala lexe ikolinu noxinge. Lexe ngingi ngaˈoxonu aloxo ne, la ngingi nganoˈu lakolisou toxoxu mo ngingi ngaxolu loxo Lataua Teitexi Manina ta ˈolu. Xo anu tanuxaˈa ta mitema ta masua e ilavusou ilemolu laixe noxou uasi.
36 La sou ngingi kalumo tangengixaˈa ta mitema aloxo Maminge tanuxaˈa ne.

Mamu sou Ngailevinu ˈIlixoiˈa ta Menexinge
(Mat 7:1-5)

37 ✡Mukalu, la Iesu muvikalaneˈi aloxo ˈo la, “Mamu sou ngatilovosou ˈilixoiˈa ta menexinge, mo sou Lataua utilovosou ˈiliˈilixomengi uasi. Mo mamu sou ngavikala lexe aneˈi ta mitema sou ˈilixo masua, mo sou Lataua uvikalasinge lexe ngingi ta mitema sou ˈilixo masua mamu. Ia ngaxiu tumalingeu ˈilixo masumasua noxiˈa ta menexinge, mo sou Lataua uxiu tumalouu ˈilixo masumasua noxinge kalumo.

✡ **6:31:** Mat 7:12 ✡ **6:37:** Mat 6:14

38 ✡Io, ngalosi'a ta menexingesi, mo sou Lataua ulosinge kalumo. La uvelu
laixe mo utaanu u'ana'ana manina no anu kupomengi, ia utaanu sio mo
upaxepaxelesinge sou ngano'u. 'Ilixo sou ngaiti mi ane ngingi nga'oxo ulai
noxi'a ta menexinge ne, anusi ane Lataua u'oxo une'e noxinge."
39 ✡Iesu muvikalane'i la no anu vaikala tovola'i vile aloxo 'o, "Itema vile
iou seleveenu, la umomomo sou utilau menexu vile iou seleveenu la uasi.
Lexe aloxo ne, la ilou ikei italoxo no anu taxa.
40 ✡Xe molomolo vile sou umulimulinu tila noxou ne, umomomo sou
uuaulixu tilasou ne uasi. Ia lexe anu uno'u lavulavu ukalusi noxou tilasou
ne, la sou anu uxali loxo tilasou ne.
41 Ia tava'u loxovaa, la sou namaisou 'ili'ili se no iou itema vile noxou
Lataua e anu loxo vivine, ia namaisou ovu visoxu e muxolu no ieni ne uasi?
42 Nini namaisou ovu visoxu no ieni uasi, io loxovaa la sou navikalanu
vivine lexe, 'Vivilo, ieni uvaxailosi mo axexeenu 'ili'ili no ieni.' La nini loxo
itema sou kalavoi manina. Tei, la nini naxexeenu ovu visoxu no ieni o, ka
sou namalei lamana laixe sou naxexee 'ili'ili se noxou vivine iou ne."

Ovu Masua La Nene'axu Kalumo ne Masua
(Mat 7:17-20; 12:34-35)

43 Mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o la, "Ovu laixe ne, ulavusou
unene'a masua uasi. Xe ovu masua ne, ulavusou unene'a laixe uasi.
44 Ovuovu ne, ta mitema itongonu no anu ngiaxu. Umomomo sou ta
mitema i'elexu lovo temanu no anu lamota anaanaxu uasi, xe umomomo
sou i'elexu uaini ngiaxu no anu xuxua uasi.
45 Anu aloxo nesi, itema laixe ulaalixu 'ili'ilixo laixe ane muxolu no tanu.
Xe itema masua ulaalixu 'ili'ilixo masumasua ane muxolu no tanu. Xo ta
mitema ilavusou ipala'alixu no anaxa'a mii ma'ia ane muxolu no nano no
tane'i."

Ta Mitema sou Itulusou Tani Mitulusou Tani Iou Tamei
(Mat 7:24-27)

46 ✡Mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o la, "Ngingi ngamoxo'ilo lexe,
'Tila noxixe, Tila noxixe.' Ia loxovaa, la sou ngalomuxo sou ngamulinu
vaikala noxilo uasi 'o?
47 Itema ane une'e noxilo mo ulomusou vaikalaxeni xe umulinu, la
avikalangengi lexe anu itema ne a loxovaa?
48 Anu ne, aloxo itema e mu'asou taxa mulai no lia muxalisou lavo'o, la
mutulusou tani teiteixi no anu. Ili'i xe uali musili xe lexa mu'ani, la tani ne
ukuni uasisi xo anu mutulu musiatoto pekia'u no lavo'o kisou.
49 Ia itema vile ulomusou vaikalaxeni, ia umulinu uasi ne, anu aloxo
itema e mutulusou tani no lia vitavitanisi. Ili'i xe uali musili, xe lexa mu'ani,
la tani ne mulapau alaxu vilesisi la mumamulo avile."

7

Itema Tila Noxi'a ta Mitema sou 'Oto'oto Mumulaxu Tanu Noxou Iesu
(Mat 8:5-13; Ioa 4:43-54)

1 Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou e mipita sou milomusou ne
mukalu, la Anu mu'unalai no tuala ne Kapenaumu.
2 La itema sou xaixai noxou tila noxi'a ta mitema itemaxu ta'uve sou
'oto'oto, mupipiena mo anu sou usoli. Ia tilasou ne, mumasaxau misevile.

✡ **6:38:** Mak 4:24 ✡ **6:39:** Mat 15:14 ✡ **6:40:** Mat 10:24-25 ✡ **6:46:** Mat 7:21

3 Ia no voxo ane ne, la mulomusou lexe Iesu muxali ne Kapenaumu. La
sou anu mupalusiʼa ta tatila noxiʼa ta Iutaia milai milinga noxou Iesu lexe
uneʼe mo upamaulinu itema sou xaixai noxou.
4 Aneʼi mixali noxou Iesu, la miuoloteteu mo mivikalanu aloxo ʼo, “Itema
e mupalusixe teneʼe ne, anu itema laixe manina. La sou laixe sou nini
nasuʼulinu.
5 Xo anu mulavusou umasaxaixe nexi ta Iutaia mo anu molu mutulusou
taasou lalotu noxixe.”
6 La sou anu iloʼa milai.
Milai xe mixali ʼalaʼalai no tani noxou tila noxiʼa ta mitema itemaxu
taʼuve sou ʼotoʼoto ne, la anu mupalusiʼa ta menexu seʼi milai noxou
Iesu sou mivikalanu aloxo ʼo, “Tila, napuuneni sou nalai no tani noxou
menexixe mamu. Xo anu muvikala lexe anu itema laixe sou uʼavaline nalai
no tani noxou uasi.
7 La sou anu molu uneʼe uxali noxine uasi. Ia mumasaxa lexe nini
navikalasi, la sou itema sou xaixai noxou ne umauli laixe.
8 Anu muvikala aloxo ne, xo anu kalumo muxolu no laaxu tila noxou,
mo anu kalumo musaxilaʼa ta mitema sou ʼotoʼoto noxou, la aneʼi mixolu
no laaxu la. Uvikalanu vile noxiʼa lexe ulai, la anu ulai. Xe uvikalanu vile
noxiʼa lexe uneʼe, la anu uneʼesi. Mo uvikala itema sou xaixai noxou vile
lexe uʼoxonu mii ʼo, la anu uʼoxonusi.”
9 Iesu mulomusou vaikala noxiʼa aloxo ne, la mukuluke ka muxiu mulai
noxiʼa ta mitema e mimulimulinu, io muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Avikalan-
gengi, eni axalisou itema vile sou muxamuxaxu tanu noxilo loxo ʼo no
taiingengi ngingi ta Isilaeli uasi.”
10 Ta mitema e tila noxiʼa ta mitema sou ʼotoʼoto mupalusiʼa ne, milivu
milai no taasou, la mimaisou itema sou xaixai noxou ne mumauli laixe
mukalu.

Iesu Mutulusou Sema Vile Vaalu ʼIlie

11 Iliʼi sevile la, la Iesu iloʼa ta molomolou mo ta mitema tavuʼalo mikei
mivaxa no tuala vile ilemolu lexe Naini.
12 Anu iloʼa mixali ʼalai no iou xalengaxu tuala ne Naini ne, la mixalisiʼa
ta mitema mitavulenu itema e musoli ne miuatunu. Itema e musoli ne,
anu sema vaalu vile ʼilie vilesisi anesi, mo ta mitema tavuʼalo no tuala ne
mivaitaone sou miuatunu ʼilie ne.
13 Xe Tila mumaisie vaalu ne, la tanuxe manina la sou muvikalane lexe,
“Natama uasi.”
14 Muvikalane mukalu, la mulai ʼalai no luvo sou muʼitalonu avolu no
anu. La ta mitema e mitavulenu luvo ne, mitulu. Ia Iesu muvikalanu itema
e musoli ne aloxo ʼo, “Nini maulu ne, eni avikalaneni lexe natulu.”
15 ✡La itema e musoli ne, muavuti mutalupexa mo musoko sou mu-
vivikala avile. La Iesu muʼitalonu mulivu noxie nenu.
16 ✡Xe ta mitema tavuʼalo mimaisou aloxo ne, la mimamaʼu misevile
mo miʼitinu Lataua ualasou. La seʼi noxiʼa mivikala aloxo ʼo, “Itema sou
palomatana vile tila a muxali noxinge ʼo.” Xe seʼi mivikala aloxo ʼo, “Lataua
anu a muneʼe ʼo sou usuʼulineʼi ta mitema noxou.”
17 La sou ta mitema milutunoxu aʼalo sou mimii e Iesu muʼoxonu ne,
mulai no xalexalee tuatuala mukalusi no xalee lia tila ne Iutaia mo tuatuala
seʼi ʼalaʼalai ne Iutaia.

Taliʼi Noxou Ioanesi Xe Vaikala Lamana Noxou Iesu sou Ioanesi (Mat 11:1-19)

✡ **7:15:** 1Ta 17:23; 2Ta 4:36 ✡ **7:16:** Luk 1:68

18 Ioxe, ta molomolo noxou Ioanesi milomusou a'alo sou mimii ane Iesu
mu'oxonu ne, la milai mia'aloxu mukalusi noxou Ioanesi.
19 ✡La sou Ioanesi mu'avali'a ta molomolou tamei sou mupalusi'a milai
noxou Tila sou lexe itali'isou aloxo 'o, “Nini itema e Lataua muvikala
lamana tei sine lexe usovaneni nane'e ano 'o? Uasi? Nexi taxomaiou itema
vile anu a uao?”
20 Tamei ne, mixali noxou Iesu mukalu, la mivikalanu aloxo 'o, “Tila
noxixe Ioanesi mupalusixe sou tatali'isine lexe, ‘Nini mitema e Lataua
muvikala lamana tei lexe usovaneni nane'e ano 'o? Uasi? Nexi taxomaiou
itema vile anu a uao?’ ”
21 No voxo ngiou ane ne, la Iesu mupamauline'i ta mitema tavu'alo ane
pipiena iouiou mu'oxone'i mo ane'i ane ta ulee ta masumasua mixolu
noxi'a xe mupamauline'i ta mitema tavu'alo ane'i ane ie'i seleveenu
kalumo.
22 ✡La sou Iesu mukolinu tali'i noxou Ioanesi, la muvikalane'i ilou aloxo
'o, “Ngingi nongou ngalivu mo ngavikalanu Ioanesi sou mii ma'ia ane
ngingi nongou ngemaisou mo ngelomusou 'o. Mimii e ngemaisou mo
ngelomusou ne aloxo 'o. Ane'i ane ie'i seleveenu ne, ane'i mimalei laixe
mo ane'i ane tava'a musoisoli ne, ane'i a mimuamua'i mo ane'i ane
vulukali mu'ou vasime'a ne, ane'i a vasime'a laixe mo ane'i ane sangali'a
mutomutomu ne, ane'i a milomu laixe mo ane'i ane misoisoli ne, ane'i
a mimauli. Xe ane'i ane lavulutii'a uasi ne, ane'i milomusou a'alo laixe
noxou Lataua.
23 Aloxo ne, la sou Lataua ualusou 'ena'ei ane xavutalau mutulu vilesisi
noxilo, ia ukalipala mo ulapau uasi.”
24 Ioxe, ta mitema tamei e Ioanesi mupalusi'a mine'e ne, milivu mukalu,
la sou Iesu muavuti sou muvikalane'i ta mitema lamana sou Ioanesi aloxo
'o, “No voxo ane ngingi ngelai no xalee lia vitanisi ne sou lexe ngamaisou
mii ma'ia? Ngelai ne sou lexe ngamaisou visoviso voloxu no mine atume
uiliilisou?
25 Lexe uasi, la ngelai sou lexe ngamaisou mii ma'ia ne? Ngelai ne sou lexe
ngamaisou itema vile mutokolomo lailaixe? Uasi. Ta mitema ane lavulutii'a
tapiena xe itokolomo lailaixe mo i'ani'ani lailaixe ne, ixolu no taasi'a ta
tatananu tualasi.
26 ✡Lexe uasi, la ngingi ngelai sou lexe ngamaisou mii ma'ia ne? Ngelai
sou lexe ngamaisou itema sou palomatana vile ne? Ani, eni avikalangengi
lexe ngingi ngelai sou lexe ngemasiou itema vile ne anu tila noxi'a ta
mitema sou palomatana ane tei.
27 ✡Itema ane nesi, ane'i mikaukavusou muxolu no nano no Lavuku
Tavuna teinu lexe,
‘Lataua upalusou itema vile sou a'alo noxou,
sou uulaxuneni Tila mo upaipounu vote'isine tei.’
28 Eni avikalangengi aloxo 'o. Ioanesi ne, anu tatila manina noxi'a ta
mitema mukalusi no lia 'o. Ia itema ane uxali kitu'a manina no nano no
anu saxisaxila'u noxou Lataua, la anu utila noxou Ioanesi.”
29 ✡Ta mitema tavu'alo mukalusi mo ta mitema sou itaxusou lamoli
kalumo, milomusou vaikala noxou Iesu aloxo ne, la milavu lexe 'ili'ilixo
noxou Lataua ne mulapu manina. Xo ane'i milai noxou Ioanesi sou anu
mu'ulosi'a tei.
30 ✡Ia ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto ne imasaxa sou imulinu
masaxa noxou Lataua si'a ne uasi. Xo ane'i ilai noxou Ioanesi sou anu
u'ulosi'a tei uasi.

✡ **7:19:** Lex 40:7; Mal 3:1; Pal 1:8 ✡ **7:22:** Ais 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 ✡ **7:26:** Luk 1:76 ✡ **7:27:** Mal 3:1 ✡ **7:29:** Luk 3:12 ✡ **7:30:** Mat 21:32

31 Mukalu, la sou Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, “Lexe eni amasaxa sou
avikala tovola'isi'a ta mitema vaimomo 'o, la atovola'ine'i a loxovaa? Ane'i
a loxo ma'i?
32 Ane'i a loxo ta molomolo e ixoxolu la'oluxa'a vilesisi no loxomala, io
i'ava noxi'a ngato'o aloxo 'o,
‘Nexi tetau vei lexe sou ngingi ngalei,
ia ngingi ngamasaxa sou ngalei uasi.
Mo nexi tematengalei kalumo,
ia ngingi ngamasaxa sou ngatama uasi.’
33 La sou ngingi ne aloxo ta molomolo ne, xo Ioanesi sou u'ulosi'a ta
mitema muxali xe u'ani veleti uasi mo uiexu uaini lexaxu uasi, la ngingi
ngevikala lexe, ‘Ulee masua a uxolu noxou ne.’
34 ✡Io, Itema 'Olu muxali xe mu'ani'ani mo muie, la ngingi ngevikalasou
lexe, ‘Ngamaisou. Anu itema sou vunekaina mo uie u'oki manina. Mo Anu
uvaitami noxi'a ta mitema sou itaxusou lamoli ilo'a ta mitema sou 'ili'ilixo
masumasua.’
35 Ngingi ngevikalasilo aloxo ne, ia ane'i ane milavusou Lataua la
milavusou lexe lavulavu noxou Lataua ne, anu maninasou.”

Sema Vile Minixi'u Ueli E Tuma'u Lailaixe sou Iesu Tava'u

36 Iesu muvikalane'i mukalu, la Palisaio vile mu'avalou Iesu sou lexe ulai
u'ani no tani noxou. La sou Iesu mulai muxolu no tani noxou sou lexe u'ani.
37 ✡La sema sou 'ili'ilixo masumasua vile e ixoxolu no tuala ane ne,
milavusou lexe Iesu anu a u'ani'ani no taasou Palisaio ane ne. La sou ane
mino'u ueli e tuma'u lailaixe vexasou vile mine'enu no tani.
38 Mixali no tani, la milai mitulu no tumalou Iesu 'alai no tava'u, ia
itatama. Xe iei lexaxu munixi mulu'e sou miuinu Iesu tava'u mukalu,
la milutunu no anu kisie laxusou. Mukalu, la ane mitimu tava'u sou
mi'osasou xe minixi'u ueli e tuma'u lailaixe no anu.
39 Xe Palisaio ualasou lexe Saimoni e mu'avalou Iesu mune'e ne, mu-
maisie sema ne no mine mi'oxonu Iesu aloxo ne, la tanu muvikala aloxo 'o,
“Lexe mitema ano 'o ne Anu itema sou palomatana manina, la Anu ulavusie
lexe 'ena'ei ane ikakasou 'o mo ulavusou 'ili'ilixoie kalumo. Xo ane sema
sou 'ili'ilixo masumasua.”
40 Saimoni muxavutala aloxo ne, la Iesu mulavusou. La sou muvikalanu
aloxo 'o, “Saimoni, Nalomu. Eni vaikala vile sou avikalanenixu aloxo 'o.”
La sou Saimoni muvikalanu lexe, “Itema sou ulosixe lavulavu, nalemolu
vaikalameni ne.”
41 La Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Ta mitema tamei mino'u itema vile lam-
oliu, io lexe ili'i la ikolinu. Vile noxi'a muno'u Denalia itemaxu mavulovexa
tamei mo itemaxu ta'uve (500) xe vile muno'u Denalia mavulovexa ta'uve
(50).
42 Ia ane'i ilou imomomo sou ikolinu uasi. Loxo ne, la sou moosou lamoli
ne muvikalane'i ilou lexe mamu sou ikolinu. Ioxe, nini naxavutala lexe
'ena'ei noxi'a ilou ane umasaxau mitema ne musuku?”
43 La Saimoni mukolinu aloxo 'o, “Eni exavutala lexe mitema ane muno'u
lamoli tatila, io moosou muvikalanu lexe mamu sou ukolinu.”
Iesu mulomusou aloxo ne, la muvikalanu lexe, “Xavutalameni ne,
mulapu manina.”
44 Mukalu, la Iesu muxiu sou iou mulai noxie sema ne, io muvikalanu
Saimoni aloxo 'o, “Nini nemaisie sema 'o? Eni e'una no taasine 'o, la nini
natau lexa sou nauinu tava'ilo uasi. Ia sema ano 'o ne, ane miuinu tava'ilo
no 'a iei lexaxu mo miasou no anu kisie laxusou.

✡ **7:34:** Luk 15:2 ✡ **7:37:** Mat 26:7; Mak 14:3; Ioa 12:3

45 Mo nini natimu xaleeleli sou naˈosasilo uasi. Ia sema ano ˈo ne, ane
mitimunu tavaˈilo ne no mine eni eˈuna mo.
46 Mo nini nanixiˈu ueli e tumaˈu lailaixe no kisilo uasi. Ia sema ˈo nesi,
ane minixiu no tavaˈilo.
47 Aloxo ne, la sou eni avikalaneni lexe ane sema ˈo mimaxaˈu masaxasilo
tila musuku, xo Lataua muxiu tumalouou ˈilˈilixo masumasua noxie.
Ia mitema e muˈoxonu ˈiliˈilixo masumasua tavuˈalo, ia Lataua muxiu
tumalouu ˈiliˈilixo masumasua noxou taˈeisi, la anu umaxaˈu masaxasou
Lataua ne sevile kituˈasi.”
48 Iesu muvikalanu aloxo ne mukalu, la muvikalane sema ne aloxo, “Eni
exiunu tumalilou ˈiliˈilxo masumasua noxine mukalu ne.”
49 Ta mitema e mixolu mipita sou ˈaniˈani ne, milomusou muvikala aloxo
ne, la aneˈi miavuti sou mivikalaneˈi ngatongatoˈo aloxo ˈo, “Itema ano ˈo
ne, anu itema maˈi, la sou uxiunu tumalouu ˈiliˈilixo masumasua ˈo?”
50 ✡La Iesu muvikalane sema ne aloxo ˈo, “Nini nemulaxu taneni noxilo,
la sou Lataua mupamaulineni. Nini nalai, no ˈa opo seˈisisi.”

8

Vaikala Tovolaˈi sou Itema Usuˈa Ovu Ngiaxu
(Mat 13:1-17; Mak 4:1-12)

1 Xe iliˈi, la Iesu muxixaoxao no tuatuala seˈi tatatila xe seˈi kitukituˈa sou
muaˈaloiˈa ta mitema sou aˈalo laixe sou saxisaxilaˈu noxou Lataua. La ta
molomolo noxou mavulovexa mo muluˈe no lia tamei kalumo a mimulinu
ne.
2 ✡Mo ta sema moseˈi e tei la Iesu mukusaiˈa ta ulee ta masumasua noxiˈa
mo mupamaulineˈi no anu pipienaxaˈa ne, aneˈi a imumulinu kalumo. Vile
ualasie lexe Malia sie Maxatale e Iesu mukusaiˈa ta ulee ta masumasua
muxatele tamei noxie.
3 Xe vile ualasie lexe Ioana e Kusa semau. Io, Kusa ne, anu itema tila
noxiˈa aneˈi ane isaxilaˈu tani noxou Elodesi. Xe Susana iloˈa ta sema
tapiena moseˈi la mimulineˈi Iesu iloˈa ta molomolo noxou. Aneˈi ta sema
ane ne, mimolo mimii noxiˈa sou isuˈusuˈulineˈi Iesu iloˈa ta molomolo
noxou no anu.
4 Ta mitema tavuˈalo mixali mipita noxou Iesu, ia ta mitema meˈa no
tuatuala kalumo mixaxali sio sou mipita noxou, la Iesu muvikala tovolaˈi
vile mulai noxiˈa aloxo ˈo,
5 “No voxo vile, la itema vile mulai no xai sou usuˈanu ovu ngiaxu. No
mine anu ususuˈanu ovu ngiaxu ne, la seˈi mulapalapau no voteˈi. La ta
mitema mimalomaloxou xe ta ngiala miˈou.
6 Xe moseˈi mulapalapau no lavolavoˈo. La mupau, ia muxalo la. Xo lia
siliu uasi.
7 Xe moseˈi mulapalapau no xuxua tanutanu, xe muleme la xuxua ne
muisiisinu mole uleme laixe sou uneneˈa uasi.
8 Ia moseˈi mulapalapau no lia laixe mole muleme muxali tila sou
muneneˈa. Moseˈi muxalixu ngiaxu itemaxu taˈuve (100).”
Iesu muvikala tovolaˈi mulai noxiˈa mukalu, la muˈava noxiˈa aloxo ˈo,
“Itema ane anu mulavu lexe anu sangalou a uxoxolu sou ululomu no anu,
la laixe lexe anu ulomusou vaikala ane ne no anu.”
9 Ioxe, ta molomolo noxou Iesu milomusou vaikala tovolaˈi noxou ne, ia
ilamana no anu uasi. La sou aneˈi mitaliˈisou Iesu lexe ulamanalixaˈa no
anu vaikala tovolaˈi ne laaxu.
10 ✡La sou Iesu mulamanalixaˈa no anu aloxo ˈo, “Lataua mulosiengixu

✡ **7:50:** Luk 8:48; 18:42 ✡ **8:2:** Mat 27:55-56; Mak 15:40-41; Luk 23:49 ✡ **8:10:** Ais 6:9-10

laaxu vaikala mutalume sou saxisaxila'u noxou. Ia ta mitema va'axu
ilomusou vaivaikala latala ne no anu vaikala tovola'isi. Mo sou,
‘ane'i imalei, ia imaisou mii vile uasi,
mo ilolomu, ia ilavusou mii vile uasi.’
11 Ioxe, vaikala tovola'i ane ne, laaxu aloxo 'o. Ovu ngiaxu ne, anu
musosovosou vaikala noxou Lataua.
12 Vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no vote'i ne, anu loxo ta mitema
ane ilomusou vaikala noxou Lataua, ia Satani une'e la uxexeenu vaikala
ane Lataua mutounu no opone'i ne alaxu vilesisi. Xo Satani uxavutala lexe
loxo 'o io ane'i imulaxu tane'i noxou Lataua, la Lataua upamauline'i.
13 Xe vaikala ane anu musu'anu, io mulapau no lavolavo'o ne, anu loxo
ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua la ino'u palea mo i'osasou.
Ia tava'u xo uliuli'a uasi, la vaikala ne uxolu maxuveeni uasi. Xe no anu
voxo ane loxo tovotovo uxali noxi'a, la ane'i ilapau alaxu vilesisi.
14 Xe Vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no xuxua tanu ne, anu loxo
ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua ne. Ia ane'i imulinu masaxa
noxi'a sou ixavutala piena no anu mauli ilou xoluxolu no lia 'o mo imasaxa
lexe i'a lavuluti piena mo opone'i uisuisuxu mimii iouiou, la sou anu mimii
ane ne uvausou vaikalau Lataua la unene'a uasi.
15 Ia vaikala ane musu'anu xe mulapau no lia laixe ne, anu loxo ta mitema
ane ilomusou vaikala noxou Lataua no anu opone'i lailaixe manina, la ino'u
mo itetelisou pekia'u la inene'a.”

Telu Utulu Teitexi no Valovalo sou Ukaa
(Mak 4:21-25)

16 ✡Iesu muavuti, la muvikala aloxo 'o la, “Itema vile umomomo sou
u'elaxu telu ka utulu pupunisou xe utalumeu no lia no laaxu luu uasi. Ia
anu utulusou teitexi no valovalo, mo sou ta mitema e i'una no tani ne, la
imaisou lamana ane ne.
17 ✡Xo mimii ukalusi ane mutalume ne, ili'i la anu upala'a. Mo mimii
ukalusi ane ta mitema mivauvausou mo a uai ne, ili'i la upala'a no taatexa.
18 ✡Aloxo ne, la sou ngingi ngalaxa'ingengi sou ngalomusou vaikala. Xo
lexe itema vile mimiu tavu'alo sevile, la Lataua ulosou mose'i la. Ia lexe
itema ane miumiu uasi, ia uxavutala lexe anu miu sevile ne, la Lataua
uxexee noxou.”

Iesu Nenu Ilo'a ta Vimovimou
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 Xe ili'i, la Iesu nenu ilo'a ta vimovimou mine'e sou lexe imaisou, ia
ane'i imomomo sou ixali noxou uasi. Xo ta mitema tapiena musuku, la
mitaluxa'a.
20 La sou itema vile muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Nenine ilo'a ta vivine ane'i
a itutulu no ale sou imasaxa lexe imaisine.”
21 La Anu mukolinu vaikala noxou mitema ne aloxo 'o, “Ane'i ane
ilomusou vaikala noxou Lataua mo imulinu, la ane'i ne eni nenilo mo ta
vivilo.”

Iesu Mukaitolone'i Sivo Ilou Xasi
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 No voxo vile ili'i, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou lexe,
“Nenge'a talai no kupa xalee vile.” La sou ane'i ilo'a mitelo no anu uaxa
sou milai.

✡ **8:16:** Mat 5:15; Luk 11:33 ✡ **8:17:** Mat 10:26; Luk 12:2 ✡ **8:18:** Mat 25:29; Luk 19:26

23 Aneˈi mivole uaxa ne lexe sou ilai xalee vile, la Iesu mupasipaa la muai.
Ia atume vile tatila muilisou kupa, la muavutinoxu xasi tatila mole lexa
muˈuna no anu uaxa mo ˈalai sou iˈuoˈuo.
24 La sou aneˈi milai mitulusou Iesu sou mivikalanu lexe, “Tilasixe,
tilasixe. Natulu mo nasuˈulinenge, xo nenge asou taˈuoˈuo!”
Xe Iesu muavuti mutulu, la mukaitoloneˈi atume ilou xasi tila ne. La
atume ilou xasi tila ne, tasiauxaˈa avile mo lexa loxoˈu muai seˈisisi.
25 Mukalu, la sou Iesu muvikalaneˈi ta molomolo noxou aloxo ˈo, “Loxo-
vaa, la sou ngingi ngamuxaxu tangengi noxilo uasi ˈo?”
Iesu muˈoxo aloxo ne xe aneˈi mimaisou, la aneˈi mikuluke mo mi-
mamaˈu. La sou mivikalaneˈi ngatongatoˈo aloxo, “Itema ano ˈo ne, Anu
itema maˈi ˈo? La sou atume ilou xasi milomuxu vaikalau ˈo.”

Iesu Mukusau Ulee Vile Masua Muxolu Noxou Mitema Vile (Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Aneˈi mivole uaxa no anu kupa ne Xalilaia, la milai mixali no xalee vile
no xalee lia tila ne Xelasene.
27 Xe Iesu muiliˈe muuatu no uaxa sou lexe ulai no ale. La mitema vile
e ulee masua muxolu noxou ne, molu no tuala ane ne muneˈe muxalisou
Iesu. Itema ane ne, anu ulavusou usakii malo uasi mo ulavusou uxoxolu
no tani vile uasi maxuveeni manina. Ia ulavusou uxoxolu no loulousiˈa ta
mitemasi.
28 Io, no mine anu mumaisou Iesu, la anu muˈava tatila ka mulapau
noxou Iesu tavaˈu. Io anu muunga toxoxaˈa mulai noxou Iesu sou muvikala
aloxo ˈo, “Iesu, nini Lataua e muxolu teitexi manina ˈOlu. Nini nemasaxa
lexe naˈoxonu maˈia noxilo? Eni alingaine lexe mamu sou naˈoxo masua
noxilo!”
29 Anu muˈava tatila aloxo ne, xo Iesu muvikala pekiaˈu mulai noxou lexe
uxexesou mitema ne. Xo ta mitema e isaxilaˈu itema ne, misakisakiinu
avolu ilou tavaˈu no anu xalolo. Ia alaxu tavuˈalo, xe ulee masua ne uˈaisou,
la anu uxotosou xalolo ane ne. Io, ulee masua ne ulaixu no xalee lia ane ta
mitema ixolu no anu uasi.
30 La Iesu mutaliˈisou aloxo ˈo, “Ualasine a loxovaa?”
La anu mukolinu aloxo ˈo, “Ualasilo lexe Lexioni.” Xo ta ulee ta
masumasua tavuˈalo mixolu mipita noxou.
31 Aneˈi milinga noxou Iesu alaxu tavuˈalo lexe mamu sou Anu ukusaiˈa
ilai no taxa e kaluxusou uasi.
32 Ia, ta memee laˈoluxaˈa vile toxoxaˈa a iˈaniˈani no laxaˈilu vile ˈalai ne.
La sou ta ulee ta masua ne, milinga pekiaˈu noxou Iesu lexe upalusiˈa ilai
iˈuna noxiˈa ta memee ne. La Iesu muvikala lexe ilai iˈuna noxiˈa.
33 La sou aneˈi mixexesou mitema ane ne, io milai miˈuna noxiˈa ta
memee. Miˈuna noxiˈa, la ta memee laˈoluxaˈa ne miiaˈuxu miluˈe no tavaˈu
maea e no kupa ne, la miˈuoˈuo mole misoisoli mukalu.
34 Xe ta mitema sou isaxilaˈa ta memee ne, mimaisou mii ane ne, la
miˈumeˈume sou milai miaˈalo no tuala xe tuatuala ane muxoluxolu no
paˈupaˈumolu tuala ne.
35 La sou ta mitema sou tuatuala ne mineˈe sou mimaisou mii maˈia ane
muxali ne. Mineˈe xe mixali noxou Iesu, la mimaisou itema e ta ulee ta
masumasua miˈaisou ne a mutokolomo mo a uxoxolu noxou Iesu tavaˈu.
Xavutalau ne, mulamana ia uxovulaulau la uasi. Ta motu mimaisou aloxo
ne, la mimamaˈu misevile.
36 Xe ta mitema ane aneˈi mimaisou mii ane ne, miaˈaloiˈa ta mitema ane
mixali ne sou imaisou itema ane ta ulee ta masumasua mixolu noxou ne,
muxali laixe.

37 Xe ta mitema latala no xalee lia tila ne Xelasene miavuti, la mivikalanu
Iesu pekiaˈu lexe Anu uxexesiˈa. Xo aneˈi mimamaˈu manina. La sou Iesu
mutelo no anu uaxa sou mulai.
38-39 Ioxe, Iesu asou lexe utelai no anu uaxa, la itema e ta ulee ta
masumasua mixolu noxou ne, mutaliˈisou pekiaˈu lexe anu umulinu mo
ilou ilai. Ia Iesu mulivusou, la muvikalanu lexe, “Nalai no tualasine mo
nalai noxiˈa ta minemineni la naaˈaloxu mimii latala ane Lataua muˈoxonu
noxine.” La sou, anu itema ne mulai la musoko sou muaˈaloiˈa ta mitema
mukalusi no tualasou no anu mimii latala e Iesu muˈoxonu noxou ne.

Molomolo Sema Misoli Ilee Sema E Sialu Muluˈe Noxie (Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Ioxe, Iesu mulivu muneˈe no kupa paˈumolu xalee vile, la ta mitema
tavuˈalo misevile milooxu sou misexelaxu. Xo aneˈi mixolu ne imulaxu
taneˈi sousi.
41 La itema vile sou usaxilaˈu taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia ne, ualasou
lexe Iairo ne muneˈe muxali. Muneˈe muxali noxou Iesu, la mulapau
muluˈe noxou Iesu tavaˈu, sou mukatu pekiaˈu lexe Iesu ulai no taasou.
42 Xo anu ˈolu sema se vilesisi kituˈa ne, ane asou isoli. Ane tauu iexe loxo
mavulovexa mo muluˈe no lia tamei.
La sou Iesu mulutu sou ilou milai. Ilou milai ne, la ta mitema tavuˈalo ne
mimulinu, la mitomu manina.
43 Mo sema vile mineˈe kalumo. Ane sema ne, sialu ululuˈe noxie, la ukalu
noxie uasi. Muxolu tauu ie mavulovexa mo muluˈe no lia tamei. Ia itema
vile umomomo sou upamauline uasi.
44 Ane mineˈe mimulinu Iesu ˈalai no tumalou, ka mikasou tokolomoxu e
veveeni ne telexu. La sialu ne, mutalo mo mukalu avile.
45 La Iesu muavuti la mutaliˈisiˈa ta mitema aloxo ˈo, “Ngingi ˈenaˈei ane
mukasilo ˈo?” La aneˈi mikolinu lexe, “Nexi takasine uasi.” Ia Pita muavuti
la muvikalanu Iesu aloxo ˈo, “Tila, nini nalavusou lexe ta mitema tavuˈalo
musuku ane mipita ˈo la sou misousouneni ne uasi?”
46 Xe Iesu muvikala aloxo ˈo, “Eni elavu lexe ngingi vile a mukasilo ˈo, xo
eni examuli xavi noxilo a muxexesilo.”
47 Anu muvikala aloxo ne, la sema ne milavu lexe ane imomomo sou
italume uasi. La sou ane miˈoloˈolo mineˈe sou milapau noxou Iesu tavaˈu.
Xe no ieˈi ta mitema tavuˈalo ne, la ane mivikala lamana lexe tavaˈu loxovaa
la sou ane mikasou Iesu ne mo mivikala lamana kalumo lexe pipienaxe ne
a muxexesie mo ane laixene avile.
48 ✡La Iesu muvikalane aloxo ˈo, “ˈAlixeni, nini nemulaxu taneni noxilo,
la sou pipiena noxine ne a mukalu. Nalai, ia oponeni uai seˈisisi.”
49 No mine Iesu uao uvivikala sio, ia ta mitema seˈi meˈa no taasou
Iairo, anu itema sou usaxisaxilaˈu taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia, mineˈe
mivikalanu aloxo ˈo, “ˈIline sema ne a misoli ne. Ia naˈausou itema sou
ulosinge lavulavu ne malaxo mamu.”
50 Iesu mulomusou vaikala ane ne, la muvikalanu Iairo aloxo ˈo,
“Naˈoloˈolo mamu. Ia namuxaxu taneni noxilosi, la ˈiline ne imauli.”
51 Ioxe, Iesu mulai muxali no tani noxou Iairo, la Iesu munoˈa Pita iloˈa
Ioanesi ilou Iakovo mo molomolo sema ne mamie ilee neniesi sou iloˈa
miˈunalai no tani. Xo Iesu umasaxa lexe evile la umulineˈi uasi.
52 Iesu muˈunalai no tani, la mumaisiˈa ta mitema taneˈixe molomolo ne
mo itatamasie. Xe Iesu muavuti, la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngatama mamu.
Xo ane isoli uasi, ane miaisi ane.”

✡ **8:48:** Luk 7:50

53 Iesu muvikala aloxo ne, la ane'i mikekeiou xo milavusou lexe ane
misoli.
54 Ia Anu muavuti la mukasi vaxa no avole, ka sou muvikalane aloxo 'o,
"'Alixeni seo, nini natulu!"
55 Iesu muvikalane aloxo ne, la uleenu mulivu mune'e mu'una noxie. La
ane mitulu alaxu vilesisi. Mukalu, la Iesu muvikalane'i lexe ilosie 'ani sou
i'ou.
56 Molomolo ne mamie ilee nenie mimaisou aloxo ne, la mikuluke
manina. Ia Iesu muvikala pekia'u noxi'a ilou aloxo 'o, "Masi la, ngingi
ngongou ngavikalanu itema vile sou mimii ane muxali 'o, mamu."

9

Iesu Mupalusi'a ta Molomolo Noxou Mavulovexa Mo Mulu'e no Lia Tamei
(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)

1 Xe ili'i, la sou Iesu mu'avali'a ta molomolo noxou mavulovexa mo
mulu'e no lia tamei ne mine'e noxou. Mine'e mukalu, la muvikalane'i xe
mulosi'a xavi sou ikusai'a ta ulee ta masumasua ukalausi e mixolu noxi'a
ta mitema mo ipamauline'i ta mitema no anu pipienaxa'a.
2 Xe muavuti, la mupalusi'a milai sou ia'aloxu a'alo sou saxisaxila'u
noxou Lataua xe ipamauline'i ta mitema e mipipiena.
3 ✡Mupalusi'a, la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngalai, io ngano'u mii
vile no anu muamua'ingenge ne uasi. Ngano'u vilaxongenge mo tivamengi
mo la'ilalingenge mo lamolimengi xe tokolomomengi tamei mamu.
4 Xe ngalai no tuala vile xe nga'unalai no tani vile, la ngaxolu anesi, ulai
utalo no voxo ane sou ngingi nga'umesou tuala ane ne.
5 Ia lexe ta mitema sou tuala ane ne, i'avalinge mo ino'inge i'unangengi
no taasi'a uasi, la ngavutasou lomulo no tava'inge ne uxexee, ia ngingi
ngasukusou tuala ane ne. Nga'oxo aloxo ne, mo sou ane'i ilavu lexe Lataua
ulosi'a navunavu no anu 'ilixo ane ane'i mi'oxonu noxinge ne."
6 Ioxe, ane'i milomu noxou aloxo ne mukalu, la milutusou milai no
tuatuala sou mia'aloxu a'alo laixe noxou Lataua mo mipamauline'i ta
mitema mukalusi no anu pipienaxa'a.
7 ✡Ioxe, ta mitema mimaisou xaixai e Iesu mu'oxonu ne, la sou ane'i milai
mia'aloxu noxou tatananu tuala e ualasou lexe Elodesi. La anu tanu lili, xo
ta mitema se'i mivikala lexe Ioanesi e musoli ne a mumauli ne la.
8 Xe mose'i mivikala lexe Eliasi anu a muxali ne, xe mose'i la mivikala
lexe anu vile noxi'a ta mitema sou palomatana tatei a mumauli la ne.
9 ✡Ia Elodesi mulomusou vaikala ane ne, la muvikala aloxo 'o, "Ioanesi
ne, eni epalusi'a la mixotonu xolanu ne. Io mitema ane ne, Anu itema ma'i,
la sou eni alomusou a'alo sou mimii ane anu u'oxo'oxonu ne?" La sou anu
utovo sou lexe umaisou Iesu.

Iesu Mulosi'a ta Mitema 5,000 'Ani
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Ioa 6:1-14)

10 Ioxe, ta mitema sou xaixai noxou Iesu milivu mine'e mukalu, la ane'i
mia'aloxu mimii ane ane'i mi'oxonu. Xe mukalu, la Iesu muno'a sou ilo'a
mitalumexa'a ta mitema ne, sou milai no tuala vile ilemo lexe Vetesaida
sou lexe ima'ila.
11 Ilo'a milai ne, io ta mitema tavu'alo milavusi'a. La sou ane'i milutu
sou mimuline'i milai. Ia Iesu mumaisi'a aloxo ne, la musexelaxa'asi mo

✡ **9:3:** Luk 10:4-11 ✡ **9:7:** Mat 16:14; Mak 8:28; Luk 9:19 ✡ **9:9:** Luk 23:8

mua'aloi'a no anu saxisaxila'u noxou Lataua xe mupamauline'i ane'i ane mipipiena kalumo.

12 Ilo'a mixoxolu ane xoo mole aso mulu'elai, la sou ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'e no lia tamei ne mine'e mixali noxou, la mivikalanu aloxo 'o, "Laixe lexe nini napalusi'a ta mitema ukalusi 'o mo ilai no tuatuala ane 'ala'alai 'o xe pa'upa'umolu tuatuala ne sou ilotoxa'a la'ilali mo ikamulisi'a tani sou iai no anu. Xo nenge texoxolu 'o no xalee tani ane ta mitema ixolu no anu uasi."

13 Ia Anu muavuti la mukolinu vaikalai'a aloxo 'o, "Ngingi menge ngalosi'a 'ani'ani."

Xe ane'i miavuti la mikolinu Iesu aloxo 'o, "Ia lexe nenge tamomomosou talotonu la'ilalixa'a ta mitema latala 'o uasi, la nexi teno'u veleti ta'uve xe sinana tameisi 'a uai 'o."

14 (Ta mulusi ne, itititisi'a umomomo loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei mo itemaxu mavulovexa ta'uve 5,000.) Ia Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Ngingi ngavikalane'i ta mitema ne lexe ixoluxolu no lia la'ola'oluxa'a mavulovexa ta'uta'uve."

15 La sou ta molomolo noxou mi'oxonu aloxo ne noxi'a ta mitema ne sou mixoluxolu no lia.

16 Xe mukalu, la sou Iesu muno'u veleti ta'uve xe sinana tamei ne. Io iou mutelo no opo loxotolo sou muvikala laixe musuku mulai noxou Lataua. Xe mukalu, la sou Anu muse'ise'i veleti ilou sinana ne ka mulosi'a ta molomolo noxou ne sou mivelunu noxi'a ta mitema ne.

17 La ane'i ta mitema mukalusi ne, mi'ani'ani xoo mole mi'ana'ana manina. Io ikalusou uasi. La sou ta molomolo noxou mino'u lakela mavulovexa mo mulu'e no lia tamei sou mine'e mitaataanu veleti ilou sinana pa'upa'usou ane ane'i ikalusou uasi ne.

Palapala'anixu Noxou Pita sou Iesu (Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 No voxo vile mine Iesu anusisi mulai sou mulinga mulai noxou Lataua, la ta molomolo noxou mimulinu. La Anu mutali'isi'a aloxo 'o, "Ta mitema tavu'alo 'o ilemelo lexe eni 'ena'ei?"

19 ✡Xe ane'i miavuti, la mikolinu aloxo 'o, "Mose'i ivikala lexe nini Ioanesi e itema sou u'ulosi'a ta mitema, xe mose'i ivikala lexe nini Eliasi, xe mose'i la ivikala lexe nini vile noxi'a ta mitema sou palomatana e tatei anu a mumauli la 'o."

20 ✡Xe Anu muavuti la mutali'i vaxa noxi'a aloxo 'o, "Ia ngingi, la ngavikala lexe eni 'ena'ei?"

Xe Pita muavuti, la mukolinu aloxo 'o, "Nini ne, nini Kalisito ane Lataua mupalusine nene'e no lia 'o."

21 Xe Iesu muavuti, la muvikalane'i pekia'u sou ia'aloi'a ta mitema no anu mamu.

22 ✡Mukalu, la Iesu muvikalane'i la aloxo, "Ulai ili'i, la Itema 'Olu ne utavule navunavu piena misevile mo ta tatila ilo'a ta tatila noxi'a ta aili'i mo ta mitema sou lapuloto ixiu tumali'au, la ivau usoli. Ia voxo tatalu ukalu, la Anu utulu."

23 ✡Xe muvikalane'i aloxo 'o la, "Lexe evile umasaxa sou umulileli, la anu uxiunu tumalouu masaxa noxou, ia une'e mo utavulenu tu'utu'umaxu no voxovoxo loxo eni atatavulenu 'o mo umulileli, mo usoli loxo eni asoli 'o.

✡ **9:19:** Luk 9:7-8 ✡ **9:20:** Ioa 6:68-69 ✡ **9:22:** Luk 9:44; 18:32-33 ✡ **9:23:** Mat 10:38; Luk 14:27

24 ✡Xo itema ane tanuxu maulixu sou vasimolu, la uʻoxovaunu mauli ane
kaluxu uasi. Ia itema ane tanuxu maulixu sou vasimolu uasi, io uʻitalonu
uneʻe noxilo, la anu unoʻu mauli ane kaluxu uasi.
25 Mo lexe itema vile unoʻu mimii latala sou lialia ʻo ukalusi, ia uxovu-
launu uleenu, la mimii sou lialia e anu unoʻu ne, usuʻulinu sou ulivunoxu
maulixu a loxovaa?
26 ✡Xe itema ane umaela noxilo mo umaela sou uaʻaloxu vaikala noxilo,
la Itema ʻOlu kalumo umaela noxou no anu voxo ane Anu ulivu uneʻe no
anu lamana noxou mo lamana noxou Momu iloʻa ta angelo noxou.
27 Eni avikalangengi manina musuku aloxo ʻo. Ta mitema seʻi aneʻi
itutulu ʻo ne, umomomo sou isoli uao, ia imaisou saxisaxilaʻu noxou Lataua
ne uxali.”

Iesu Vasimolu Muxali Iou Vilemo
(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

28 Ioxe, Iesu muvikalaneʻi aloxo ne mukalu, io loxo voxo taʻuve mo
muxatele tatalu mukalu, la Anu munoʻa Pita ilou Ioanesi mo Iakovo. La
iloʻa mitelai no laxaʻilu vile teitexi sou ilinga ulai noxou Lataua.
29 Anu Iesu ulilinga noxou Lataua sio, la vasimolu ne muxiu. Tokolomoxu
kalumo ne, muxiu mo muxali mukea loxo leleʻe lamixu.
30 Xe ta molomolo noxou tatalu ne mimalei loxo ʻo, la mimaisiʻa Mosesi
ilou Eliasi
31 ✡mipalaʻa mixali no anu lamana toxoxaʻa mo mitulu no paʻumolu Iesu
sou iloʻa mivivikala. Aneʻi iloʻa mivivikalasou soli noxou Iesu e asou lexe
uxali noxou ne Ielusalemu loxo Lataua mumasaxa.
32 ✡Pita iloʻa ta menexu ne, ieʻi uvuvu manina. Ia no mine ieʻi mukala, la
mimaisiʻa ta mitema tamei iloʻa Iesu itutulu.
33 No mine ta tamei ne sou iʻumesou Iesu, la Pita muavuti sou muvikala
vaxa noxou Iesu aloxo ʻo, “Tila, anu laixe noxinge lexe nenge taxolu ano ʻo
mo taʻalaxu tani alelaxu tatalu. Nini sine vile xe Mosesi sou vile xe Eliasi
sou vile.” (Pita muvikala aloxo ne, ia anu ulavusou lexe anu mulemolu mii
maʻia ne uasi.)
34 Xe anu uvivikala sio, la tamuxala vile muneʻe la muvausiʻa iloʻa
mukalusi. La aneʻi miʻume.
35 ✡La aneʻi milomusou vaikala vile molu no nano no anu tamuxala
muneʻe aloxo ʻo, “Eni ʻalixeni mulu Anu ano ʻo ne eni esosovosou. Ngingi
ngalomu noxou.”
36 Milomusou vaikala aloxo ne mukalu xe aneʻi mimalei loxo ʻo, la
imaisou evile la uasi, ia Iesu anusisi ʻa mututulu ne. Ta molomolo noxou
tatalu ne, mimolo taneʻiiou mii ane aneʻi mimaisou ne. Mo no voxo ane ne,
la iaʻalou evile no anu uasi.

Iesu Mupamaulinu Molomolo Vile Ulee Masua Muxolu Noxou
(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)

37 Voxo vile mukalu, la aneʻi iloʻa meʻa no laxaʻilu ne miluʻe. Miluʻe, la ta
mitema tavuʻalo mixalisou Iesu.
38 La itema vile no nano no taiineʻi ne, muʻava mulai noxou Iesu aloxo
ʻo, “Itema sou ulosixe lavulavu, eni alinga pekiaʻu ulai noxine lexe nini
namaisou ʻalixeni mulu ʻo, xo anu ʻalixeni soxu vilesisi anesi.
39 Ia ulee vile uʻaisou, la uiauiauukaka avile mo vasimolu utotoʻeke, la
sou livilivixu uxali no anaxu. Mo ulee ane ne uvilaʻisou vasimolu manina,
ia uxexesou palea uasi.

✡ **9:24:** Mat 10:39; Luk 17:33; Ioa 12:25 ✡ **9:26:** Mat 10:33; Luk 12:9 ✡ **9:31:** Luk 9:22 ✡ **9:32:** 2Pi 1:16-18 ✡ **9:35:** Luk 3:22

40 Eni elingaiʹa ta molomolo noxine lexe ikusau ulee ane ne, la aneʹi
imomomo uasi.”
41 Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo ʹo, “Ngingi ta mitema sou
ngamuxaxu tangengi noxou Lataua uasi! Tauu ie taʹei ane sou eni axolu
noxinge? Mo alaxu taʹei ane sou eni atavulenu tuʹutuʹumaxu noxinge?
Nganoʹu molomolo ne uneʹe noxilo.”
42 Xe no mine molomolo ne umuamuaʹi uneneʹe noxou Iesu, la ulee
masua ne mulovelixu muluʹe no lialia mo vasimolu mutotoeke. Xe Iesu
mumaisou aloxo ne, la Anu mukaitolonu ulee masua ne. La ulee masua
muxexesou, io Anu mupamaulinu molomolo ne. Mukalu, la muitalonu
mulivu noxou momu.
43-44 ✡La ta mitema latala ne, mikuluke no anu xavi noxou Lataua.
Aneʹi latala mixavuxavutala piena no anu mimii latala e Iesu muʹoxonu
ne, la Anu muvikalaneʹi ta molomolo noxou aloxo ʹo, “Ngalomu laixe sou
mii ane eni avikalangengixu ʹo. Itema ʹOlu ne, ta mitema iʹitalonu no avoʹa
ta mitema.”
45 ✡Ia aneʹi ilavu lexe vaikala ane ne, laaxu a loxovaa uasi. Vaikala laaxu
ne, mutalume noxiʹa, la sou aneʹi ilamana no anu uasi. Xe aneʹi kalumo
mimamaʹu sou italiʹisou sou ulamananixu vaikala ne laaxu noxiʹa.

ʹEnaʹei Ane Utila Noxiʹa
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 ✡Iliʹi, la ta molomolo noxou Iesu miavuti sou miʹotosou anaxaʹa sou
lexe ʹenaʹei ane uxali tila noxiʹa.
47 Iesu mulavusou xavutala noxiʹa aloxo ne, la sou munoʹu molomolo
soxu vile kituʹa muneʹe mutulusou no paʹumolu.
48 ✡Mukalu, io muvikalaneʹi ta molomolo noxou aloxo ʹo, “ʹEnaʹei ane
lexe uxavutalaleli mo uʹosasou unoʹu molomolo vile kituʹa loxo ʹo no
ualasilo, la anu ane ne uʹosasou unoʹilo. Xe ʹenaʹei ane lexe uʹosasilo sou
unoʹilo, la anu ane ne uʹosasou unoʹu ane mupalusilo eneʹe ʹo. Xo ʹenaʹei
ane uluʹelaixu mo uxali kituʹa no taiingengi ne, la anu uxali tila manina
noxinge.”
49 Xe Ioanesi muavuti, la muvikalanu Iesu aloxo ʹo, “Tilasixe, nexi
temaisou itema vile ukukusaiʹa ta ulee ta masumasua no anu ualasine, la
nexi tetovo sou temulesou. Xo anu vile noxinge nengeʹa uasi.”
50 ✡Xe Iesu muavuti, la muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Ngamulesou mamu, xo
anu ane uapingenge uasi ne, anu noxinge ane.”

Ta Samalia Imasaxau Iesu Uasi

51 Ioxe, voxo sou Lataua unoʹu Iesu utelailixu no opo loxotolo, a muxali
ʹalai mukalu, la Iesu xavutalau pekiaʹusi lexe ulai ne Ielusalemu.
52 La sou Anu mupalusiʹa ta mitema seʹi miuli milai no tuala vile no xalee
lia tila ne Samalia sou lexe imomosou mii seʹi sou Iesu.
53 Ia ta tema tuala ne, iʹosasou inoʹu Iesu uasi. Xo Anu mumuamuaʹi ne
sou lexe ulai ne Ielusalemu mo.
54 ✡Xe ta molomolo tamei noxou e ualasiʹa lexe Iakovo ilou Ioanesi
mimaisou aloxo ne, la ilou mitaliʹisou Iesu lexe, “Tilasixe, nemasaxa lexe
nexi talinga noxou Lataua sou usuʹanu navu uluʹe mo uʹelaxaʹa ta mitema
no tuala ano ʹo?”
55 Ia Iesu muxiu vaxa noxiʹa sou mukaitoloneʹi ilou lexe uasi.
56 Mukalu, la sou aneʹi mimuamuaʹi milai no tuala vileli.

✡ **9:43-44:** Luk 9:22 ✡ **9:45:** Luk 18:34 ✡ **9:46:** Luk 22:24 ✡ **9:48:** Mat 10:40 ✡ **9:50:** Mat 12:30; Luk 11:23 ✡ **9:54:** 2Ta 1:9-16

'Ili'ilixo sou Tamulinu Iesu
(Mat 8:19-22)

57 Ane'i ilo'a mimuamua'i no vote'i sio, la mitema vile mune'e mu-
vikalanu Iesu lexe, “Lexe nini nalai no tuala ne'ei ne'ei ne, la eni
amulinenisi.”
58 La Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Ta a'aa ta vova ne, si'a taxa no 'a lialia
sou iai no anu, mo ta ngiala kalumo ne, si'a iomu sou iai no anu. Ia Itema
'Olu ne, sou tani sou uai no anu uasi.”
59 Mukalu, la sou muvikalanu itema vile la aloxo 'o, “Nane'e mo
namulileli.”
Ia mitema ane ne, muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Tila, tei sou amulineni la
alai mo a'asixu mamilo o.”
60 La Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Mamu. Laixe lexe ta tulanu e loxo
misoisoli me'a i'asixu. Ia nini nalai mo naa'aloxu vaikala sou saxisaxila'u
noxou Lataua.”
61 ✡Mukalu, la itema vile la muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Tila, eni emasaxa
lexe amulineni. Ia tei la alai mo aioone'i ta milemileli o.”
62 La Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Mitema vile utotou, io iou ulai ili'i, la
mitema ane aloxo ne, umomomo sou u'oxonu xaixai sou saxisaxila'u noxou
Lataua uasi manina.”

10

Iesu Mupalusi'a ta Mitemau 72

1 ✡Tila muvikalane'i aloxo ne mukalu, xe ili'i la Anu musosovosi'a
ta mitemau itemaxu tatalu mo mavulovexa vile mo tamei (72) la sou
mupalusi'a tametamei sou lexe iulaxunu ilai no tuatuala ane lexe ili'i la
Iesu ulai no anu.
2 ✡La Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Xai ne lingamo mukalu, ia ta mitema
sou iluvunu xai temanu ne, tavu'alo uasi. La sou ngalinga ulai noxou Tila e
moosou xai ne, sou upalusi'a ta mitema sou ine'e iluvunu xaixu ne temanu.
3 ✡Ngalai! Eni apalusinge loxo ta sipsip ta 'ili'a e xavine'i uasi, ilai noxi'a
ta a'aa ta vova e xavine'i musuku ne.
4 ✡Ngalai, la ngano'u tiva sou lamoli mo lakela xe ngataa siovesou
tava'inge mamu. Mo ngaxalisi'a ta mitema no vote'i, la ngasexelaxa'a
mamu.
5 Xe ngalai xe nga'unalai no tani vile, la ngavikalane'i ta moosou tani ne
tei lexe, ‘Opoo se'isisi noxou Lataua uxolu noxinge.’
6 Ia lexe itema vile sou opo se'isisi a uxolu no tani ne, la vaikala noxinge
sou opo se'isisi ne ulu'e noxou. Ia lexe uasi, la anu ulivu une'e noxinge.
7 ✡Xe nga'unalai no tani ne, la ngaxolu anesi mo nga'ani mo ngaie mimii
ane ane'i iitingenge ne. Xo ta mitema sou xaixai ne, ane'i ino'u lakoli sou
xaixai e ane'i i'oxonu ne. Ia mamu sou ngavaxa ngane'e no tatani.
8 ✡Xe no mine ngingi ngalai nga'unalai no tuala vile xe ane'i ta mitema
no tuala ane ne i'osa sou ino'inge, la nga'ou mii ma'ia ane ane'i ilosinge ne.
9 Mo ngapamauline'i ane'i ane mipipiena no tuala ne mo ngavikalane'i
lexe, ‘Saxisaxila'u noxou Lataua a muxali 'alai mukalu.’
10 Ia lexe ngingi ngalai nga'unalai no tuala vile, io ta mitema no tuala ane
ne i'osa sou ino'inge uasi, la nga'unalai ngatulu no vote'i, io ngavikala lexe,
11 ✡‘Lialia sou tualasinge e mutei sou tava'ixe loxo'u 'o 'a, tapaxelenu
uvaxasinge ne, mo sou ngingi ngalavu lexe Lataua ulosinge navunavu sou

✡ **9:61:** 1Ta 19:20 ✡ **10:1:** Mak 6:7 ✡ **10:2:** Mat 9:37-38; Ioa 4:35 ✡ **10:3:** Mat 10:16 ✡ **10:4:** Mat 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5 ✡ **10:7:** 1Ko 9:6-14; 1Ti 5:18 ✡ **10:8:** 1Ko 10:27 ✡ **10:11:** Apo 13:51; 18:6

ˈilixo ane ngingi ngeˈoxonu ne. Ia ngingi ngalavu laixe lexe saxisaxilaˈu
noxou Lataua a muxali ˈalai mukalu.’
12 ✡Io eni avikalangengi lexe tuˈutuˈumaxu ane uxali noxiˈa no tuala ane
ne, anu uaˈulixu tuˈutuˈumaxu ane muxali noxiˈa ta Sodomu.
13 Eni talelixaˈa ta Korasini mo ta Vetesaida! Xo lexe eni aˈoxonu sosovo
noxilo e eni eˈoxonu noxinge ˈo noxiˈa ta Taia iloˈa ta Saidoni, la aneˈi
mitaa tokolomo sou tama mo miˈuloxu kaso sou mimaxaˈa lexe aneˈi mixiu
oponeˈi mukalu.
14 Ia no voxo ane Lataua utulusiˈa ta mitema no anu vaivaikala, la
tuˈutuˈumaxu ane uxali noxiˈa ta Korasini iloˈa ta Vetesaida ne, anu
uaˈulixu tuˈutuˈumaxu noxiˈa ta Taia iloˈa ta Saidoni.
15 Xe ta Kapenaumu ne, Lataua utelailixaˈa teitexi no loxotolo? Uasi, aneˈi
iluˈelai no tualasiˈa ta mitema aneˈi ane misoisoli.
16 ✡Ia ˈenaˈei ane ulomusou vaikala noxinge, la anu ulomusou vaikala
noxilo kalumo. Xe ˈenaˈei ane uxiu tumalouinge, la anu uxiu tumalouilo
kalumo. Xe ˈenaˈei ane uxiu tumalouilo, la anu uxiu tumalouu anu ane
mupalusilo eneˈe ˈo.”
17 Aneˈi itemaxu tatalu mo mavulovexa vile mo tamei (72) ne, milai
mixaxai loxo Iesu mupalusiˈa ne. Xe milivu mineˈe, la miˈosa manina. La
mivikalanu Iesu aloxo ˈo, “Tilasixe, telai xe tekusaiˈa ta ulee masumasua no
anu ualasine, la aneˈi milomunexesi mo miˈumeˈume.”
18 ✡La Iesu muvikala mulai noxiˈa aloxo ˈo, “Eni emaisou Satani mulapau
molu no opo loxotolo muluˈe loxo leleˈe mulami.
19 ✡Ia eni elosinge xavi ne mumomomo sou ngingi ngamaloxoˈa ta sinana
veveeni mo ta tanga mo ngauaulixu xavi noxou uluamengi. Ia mii vile
umomomo sou uˈoxo masuangengi uasi.
20 ✡Ia ngingi ngaˈoxo aloxo ne, io ngaˈosa lexe ta ulee ta masumasua
ilomungenge uasi, ia ngaˈosasi lexe ualasinge a mikaukavunu muai no anu
lavuku noxou Lataua no opo loxotolo.”
21 No anu voxo ngiou ane ne, la Uleenu Tavuna muˈoxonu Iesu muˈosa
la muvikala aloxo ˈo, “Eni aˈitinu nini Mamilo ualasine, nini Tila sou
nasaxilaˈu mimii latala mukalusi no opo loxotolo mo lialia kalumo. Xo
nini netalumeu xavi noxine noxiˈa ta mitema sou xavutala laixe mo ta
mitema sou lavulavu, ia nepalaˈanixu noxiˈa ta molomolo ta kitukituˈa e
iˈa lavulavu uasi. Xo Mamilo, nini nemasaxa lexe naˈoxonu aloxo nesi.
22 ✡Mamilo muˈitalonu mimii latala mukalusi muneˈe noxilo mo evile
ulavusou lexe ˈOlu ne Anu ˈenaˈei ane uasi, Momusi a mulavusou. Xe evile
ulavusou lexe Momu ne Anu ˈenaˈei ane uasi, ia ˈOlusi a mulavusou. Mo
aneˈi ane ˈOlu musosovosiˈasi ne, ˈOlu mupalaˈalixu Momu noxiˈa.”
23 Iesu muvikalaneˈi aloxo ne mukalu, la sou muxiu mulai noxiˈa ta
molomolo noxou sou muvikalaneˈi aneˈisisi aloxo ˈo, “Lataua ualusiˈa aneˈi
ane imaisou mii ane ngingi ngamaisou ˈo.
24 Xo Eni avikalangengi lexe ta mitema sou palomatana tavuˈalo iloˈa
ta tatananu tuatuala mimasaxa lexe imaisou mo ilomusou mii ane ngingi
ngemaisou mo ngelomusou ˈo, ia aneˈi imaisou mo ilomusou uasi.”

Vaikala Tovolaˈi sou Itema Laixe sie Samalia

25 ✡No voxo vile, la itema vile ane mulavusou lapuloto noxou Mosesi
muavuti mutulu sou mutovo Iesu la mutaliˈisou aloxo ˈo, “Itema sou ulosixe

---

✡ **10:12:** Tav 19:24-25; Mat 10:15; 11:24 ✡ **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Ioa 5:23 ✡ **10:18:** Ioa 12:31; Pal 12:8-9 ✡ **10:19:** Lex 91:13; Mak 16:18 ✡ **10:20:** Pil 4:3; Pal 3:5 ✡ **10:22:** Ioa 3:35; 10:15 ✡ **10:25:** Mat 22:35-40; Luk 18:18

lavulavu, eni aˈoxonu mii maˈia manina, la sou eni anoˈu mauli ane kaluxu uasi?”
26 La Iesu mukolinu taliˈi noxou ne aloxo ˈo, “Mii maˈia ane aneˈi
mikaukavunu no anu lapuloto noxou Mosesi? Nini neitisou, la nelamana
no anu a loxovaa?”
27 ✡La sou anu mukolinu aloxo ˈo, “ ‘Ngingi ngamasaxau IAUE Lataua
noxinge no anu tangengi mo no anu uleengengi mo no anu xavingengi
mo no anu xavutalamengi ukalusi.’ Mo ‘Ngamasaxaiˈa ta menexinge aloxo
ngingi ngemasaxainge la.’ ”
28 ✡Itema ne mukolinu aloxo ne, la Iesu muvikalanu lexe, “Nekolinu ne
mulapu. Naˈoxo aloxo ne, la sou nini nanoˈu mauli ane kaluxu uasi ne.”
29 Ia anu mumasaxa sou umaxaˈu lexe taliˈi noxou ne mulapu manina, la
sou mutaliˈisou Iesu aloxo ˈo la, “Ta menexilo ne, aneˈi ta ˈei manina?”
30 La Iesu mukolinu no anu vaikala tovolaˈi vile aloxo ˈo, “No voxo
vile, la itema vile molu ne Ielusalemu mutelo ne Ieriko. La muxalisiˈa ta
mitema sou pakali no voteˈi. La mitaxusou miumiu, io mivau xoo mole anu
musolilulu muai. Ia aneˈi miˈume milai.
31 Iliˈi no anu voxo ngiou ane ne, la ailiˈi vile mumulinu voteˈi ane ne
mutelo. Xe mumaisou mitema ne muai no voteˈi ne, la mupolopepeenu no
voteˈi paˈumolu xalee vile mo mulai.
32 Aloxo ne la, la Levi vile kalumo muneˈe muxali no voteˈi ngiou ane ne,
la anu mumaisou mitema ane ne. Ia anu kalumo mupolopepeenu no voteˈi
paˈumolu xalee vile mo mulai.
33 Ioxe, itema vile sie Samalia mumuamuaˈi muneˈe muxali noxou
mitema ne xe mumaisou, la tanuxu manina.
34 La sou anu mulai noxou sou muˈoxo lamalasile sou xalexalevinu ka
muisinu. Mukalu, la anu mutelonu no anu donki noxou ka musaxa mulai
no tani sou aiai sou itema sou usaxilaˈu tani ne lexe usaxilaˈu.
35 Xe no voxo ane loxo neˈiela, la anu mulosou itema e usaxilaˈu tani sou
aiai ne Denalia tamei, io muvikalanu aloxo ˈo, ‘Nasaxilaˈu mitema ano ˈo, xe
lexe napaipalunu lamolimeni moseˈi la, sou nasaxilaˈu no anu, la no voxo
ane eni alivu aneˈe, la eni akolinu ulivu noxine.’ ”
36 Iesu mutovolaˈi no anu aˈalo aloxo ne mukalu, la sou mutaliˈisou
mitema ane mulavu manina no anu lapuloto noxou Mosesi ne aloxo ˈo,
“Nini nexavutala lexe ˈenaˈei noxiˈa aneˈi tatalu ne, muxali loxo menexu
mitema ane ta mitema sou pakali mivau ne?”
37 La anu mukolinu aloxo ˈo, “Mitema ane anu tanuxu mo musuˈulinu.”
Xe, la sou Iesu muvikalanu lexe, “Nalai mo naˈoxonu aloxo mitema ne
muˈoxonu ne.”

Mata Ilee Malia

38 Iesu iloˈa ta molomolo noxou mimuamuaˈi milai, la mixali no tuala vile
ane sema vile ualasie lexe Mata ixoxolu no anu. La ane miˈavalou Iesu sou
mulai muˈunalai no taasie.
39 ✡Iesu muˈunalai, la Mata vimoe sema vile ualasie lexe Malia ne, mineˈe
mixolu no lia no tavaˈu sou milomusou vaivaikala noxou.
40 Ia, Mata ne tane uxoo no anu xaixai tavuˈalo sou ilalaxi laˈilali. La
sou ane mineˈe mivikalanu Iesu aloxo ˈo, “Tila, nelavu lexe enisisi axaxai
sou alalaxi laˈilali uasi? Io, vivilo miˈumesilo mo ane a ixoxolu sou ilolomu
noxine, ia isuˈulileli uasi. La sou navikalane lexe ane ineˈe mo isuˈulileli!”
41 Ia Tila mukoli vaikalaie aloxo ˈo, “Mata, Mata, nini taneni uoxoxu mo
nexavutala piena no anu mimii tapiena musuku.

✡ **10:27:** Lap 6:5; Liv 19:18 ✡ **10:28:** Liv 18:5 ✡ **10:39:** Ioa 11:1; 12:2-3

42 ✡Ia laixe lexe nini naxavutalanu mii vilesisi ane sou nini na'oxonu.
Malia ane misosovosou mii ane tila no anu xaixai ane nini naxavutala piena
no anu ne. Mo umomomo sou nenge taxexeenu mii ane ne noxie uasi.”

11

'Ilixo sou Talinga Ulai Noxou Lataua
(Mat 6:9-13; 7:7-11)

1 No voxo vile, la Iesu mulai no tuala vile sou mulinga mulai noxou
Lataua. Mulinga mukalu, la vile noxi'a ta molomolo noxou muvikalanu
aloxo 'o, “Tilasixe, nexi temasaxa lexe nini nalosiexixu 'ilixo sou talinga
ulai noxou Lataua loxo Ioanesi mulosieixa'a ta molomolo noxou.”
2 La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “No mine ngingi ngalinga ulai noxou
Lataua, la ngingi ngavikala aloxo 'o,
‘Mamixe, nexi ta'itinu ualasine
mo talinga lexe saxisaxila'u noxine une'e.
3 Naitinexe la'ilali sou voxovoxo ukalusi.
4 Mo naxiu tumalineu 'ili'ilixo masumasua noxixe,
xo nexi kalumo taxiu tumalixeu 'ili'ilixo masumasua noxi'a
ane'i ane latala e i'oxonu 'ili'ilixo masumasua une'e noxixe.
Mo mamu sou nini naolenexi no anu tovotovo.’ ”
5 Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, “Lexe itema vile no taiingengei ne,
menexu vile a uxoxolu. Ia no 'olovoxo lixinu manina, la mulai noxou
menexu sou mulinga aloxo 'o, ‘Menexilo, eni emasaxau veleti tatalu.
6 Xo tulaleli vile mumuamua'i xoo mole anu a mune'e muxali noxilo, ia
eni xenixo la'ilali sou alosou uasi.’
7 Ia lexe menexu ane uxoxolu no nano no tani ne, ukolinu vaikalau aloxo
'o, ‘Namolo'inasilo uasi. Xo nexi tetatu mo tesilikoo aitenga mukalu, mo
nexi noxi'a ta 'alixe teai no luu mukalu. La sou eni amomomo sou atulu
mo alosine mii vile uasi.’
8 Anu mulavusi lexe anu menexu vile, ia utulu mo ulosou mii vile uasi. Ia
eni avikalangengi lexe anu ulinga pekia'u sio ulai noxou, la anu uavuti ka
ulosou mii ma'ia ane anu ulingau.
9 La sou eni avikalangengi aloxo 'o. Ngalinga ulai noxou Lataua, la Anu
ulosinge. Mo ngakakamuli mii, la sou ngaxalisou. Xe ngapolopolo no
aitenga, la Lataua ukisiinu aitenga.
10 Xo itema ane ulingau mii vile, la anu uno'u. Mo itema ane ukakamuli
mii vile, la anu uxalisou. Xe itema ane upolopolo no aitenga, la aitenga
ukisi noxou.
11 Loxovaa? Ngingi e ta 'ilinge, io ilingau sinana vile noxinge ngingi ta
mami'a, la ngingi ngalosi'a sinana veveeni? Uasi.
12 Mo lexe ta 'ilinge ilingau atolu vile noxinge, la ngalosi'a tanga vile?
Uasi.
13 Xo ngingi ne ta masua, ia ngelavusou ngalosi'a ta 'ilinge mimii
lailaixesi. Ia Maminge lailaixe e uxolu no opo loxotolo ne, u'oxo aloxo ne, ia
Anu muliuli manina sou ulosi'a ta mitema e ilingau Uleenu Tavuna noxou!”

Iesu Xe Velesevulu
(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

14 Ili'i, la Iesu ukukusau uleenu vile masua sou u'oxo ta mitema anaxa'a
utomu ne muxolu noxou itema vile. Xe Anu mukusau mukalu, la itema ane
anaxu mutomu ne, anaxu papaxe sou uvivikala. La ta mitema mimaisou
aloxo ne, la mikuluke.

✡ **10:42:** Mat 6:33

15 ✡Ia mose'i noxi'a ta mitema ne, mivikala aloxo 'o Anu ukukusai'a ta
ulee ta masumasua ne no anu xavi noxou Velesevulu e anu tila noxi'a ta
ulee ta masumasua.
16 ✡Xe mose'i mitovonu sou lexe u'oxonu sosovo vile no opo loxotolo sou
umaxa'u lexe Anu uxaxai no anu xavi noxou Lataua.
17 Iesu mulavusou xavutalai'a aloxo ne, la sou muvikalane'i aloxo 'o,
"Tuala vile ta mitema sou ikalikalipalane'i sou i'oto'oto ngatongato'o
noxi'a, la tuala ane ne, ta moosou ipaxele mo tuala ne usivu. Mo lexe ta
temanu tani vile kalumo ne, ikalipalane'i ngatongato'o sou i'oto'oto noxi'a,
la ta temanu tani ane ne ipaxele sou tani ne.
18 Mo lexe Satani ilo'a ta mitemau ikalipalane'i ngatongato'o sou i'oto'oto
noxi'a, la ane'i xavine'i sou itulu uasi. Eni avikalangengi aloxo ne, xo ngingi
ngevikala lexe eni akukusai'a ta ulee ta masumasua no anu xavi noxou
Velesevulu.
19 Ioxe, lexe eni akukusai'a ta ulee ta masumasua no anu xavi noxou Ve-
lesevulu, la sou no anu xavi noxou 'ena'ei ane ta mitemamengi ikukusai'a
no anu ne? Xavi ane ta mitemamengi ixaxai no anu ne, uvikalangengi lexe
vaikalamengi ne ulapu uasi.
20 Ia lexe eni akukusai'a ta ulee ta masumasua no anu xavi no avolu
Lataua, la ngingi ngelavusou lexe saxisaxila'u noxou Lataua ne a mune'e
noxinge 'o.
21 La sou lexe itema vile xaviinu muno'u miumiu latala sou 'oto'oto, sou
usaxila'u taasou, la evile uno'u miumiu uasi, uai laixesi.
22 ✡Ia lexe itema vile anu xaviinu muuaulixu xavi noxou itema ane ne,
une'e u'alivulanu mo ua'ulixu, la u'umenu misomisou 'oto'oto noxou e anu
ususoa no anu xe mimii sou uvelunu noxi'a ta menexu.
23 ✡Io, itema ane uxolu noxilo uasi, la anu u'apixo, xe itema ane nexi
noxou tapita uasi, la anu umolo vila'isilo.
24 Xe no mine ulee vile masua muxolu noxou itema vile, ia ulaa la anu
uxixaoxao no tani e lexa no anu uasi sou ukakamulinu tani e anu uma'ila
no anu. Xe uxalisou uasi, la uvikala lexe, 'Eni alivu no tani eni exolu no anu
tei.'
25 Anu mulivu mune'e no tani ane ne, la mumaisou lexe ane'i misilapa
tani laixe mo mita'olunu mimii sou tani no tanitanixu laixe.
26 Ioxe, mumaisou aloxo ne, la mulai sou mu'avali'a ta ulee ta masumasua
muxatele tamei e ane'i mimasua manina noxou. Mukalu, la sou ane'i ilo'a
ilai i'unalai no tani ne mo ixolu avile ane. La sou xoluxoluxu itema ane ne,
uxali masua no 'a xoluxoluxu ane tei."
27 ✡Iesu uao Anu uvivikala sio, io sema vile no taiine'i ne mi'ava mulai
noxou aloxo 'o, "Lataua ualusie nenine e mivo'oneni mo misusuneni."
28 La Anu muvikalane aloxo 'o, "Uasi, ia Lataua ualusi'a ane'i ane
ilomusou vaikala noxou mo imulinu."

Sosovo Noxou Iona
(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

29 ✡Ta mitema laoluxa'a musuku ixali ipita noxou Iesu sio, la Anu mu-
vikalane'i aloxo 'o, "Ta mitema vaimomo 'o, ane'i ta mitema ta masumasua.
Xo ane'i imasaxa lexe imaisou sosovo vile silo lexe Lataua mupalusilo a
ene'e 'o. Ia umomomo sou ane'i imaisou sosovo vile uasi. Sosovo vilesisi
anu a noxou Iona nesi.
30 Xo aloxo Iona ne, anu sosovo noxi'a ta Ninive, la Itema 'Olu kalumo ne
Anu sosovo noxi'a ta mitema vaimomo 'o.

✡ **11:15:** Mat 9:34; 10:25 ✡ **11:16:** Mat 12:38 ✡ **11:22:** Kol 2:15 ✡ **11:23:** Luk 9:50 ✡ **11:27:** Luk 1:28, 42, 48 ✡ **11:29:** Mat 16:4

31 ✡No voxo ane sou Lataua utulusiʹa ta mitema no anu vaivaikala, la
sema vile ane tatananu tuala ne Seva iloʹa ta mitema ane vaimomo ʹo,
itulu. La ane itelo vaikala noxiʹa ta mitema sou vaimomo ʹo. Xo ane mele
no lia paʹumolu nopaxa, ia milutu mineʹe sou milomu no anu vaikala sou
xavutala laixe noxou Solomoni. Ia vaimomo ʹo ne, itema vile Anu mutila
noxou Solomoni a ututulu ʹo.
32 ✡Xe no voxo ane ne, la ta mitema sie Ninive kalumo iavuti itulu sou
itelo vaikala noxiʹa ta mitema sou vaimomo ʹo. Xo aneʹi milomusou Iona
muaʹalo mulai noxiʹa, la aneʹi mixiu oponeʹi. Ia vaimomo ʹo ne, itema vile
Anu mutila noxou Iona a ututulu ʹo.”

Ienge Anu Telu sou Vasimenge
(Mat 5:15; 6:22-23)

33 ✡Iesu musolonu vaikala noxou aloxo ʹo la, “Itema vile uʹelaxu telu, ka
utalumeu no nano no kaveutu kituʹa uasi, mo utulu pupunisou uasi. Ia
utulusou teitexi no valovalo, mo sou ta mitema ane iʹuna no tani ne, la
imaisou lamana ane ne.
34 Ngingi iengi ne, anu telu sou vasimenge. Xo lexe iengi ne laixe, la anu
ulosinge lamana. Ia lexe iengi ne masua, la anu ulosinge isivoxosi.
35 La sou ngasaxilaʹinge laixe, mo sou lamana no nano no tangengi ne,
uxali isivoxo mamu.
36 Aloxo ne, la sou lexe iengi laixe xe ulosinge lamana, io paʹusou isivoxo
uasi, la anu lamana usavelesi loxo telu ukaasinge.”

Iesu Mukaitoloneʹi ta Palisaio Iloʹa ta Mitema sou Lapuloto
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

37 Iesu muvikalaneʹi ta mitema ne aloxo ne mukalu, la Palisaio vile
muʹavalou sou lexe ilou ilai no taasou sou iʹani. La sou Iesu mulai
muʹunalai no taasou, la muxolu no luusou laʹilali sou lexe uʹani.
38 Ia Palisaio ne, mumaisou Iesu mine uʹuinu avolu tei ka uʹani uasi, la
mukuluke.
39 Tila mumaisou aloxo ne, la sou muvikalanu aloxo ʹo, “Manina lexe
ngingi ta Palisaio ngaʹuinu paku ilou latotope, la ngaʹuinu no alesi. Ia
no nano no anu paku ilou latotope ne, ʹiliʹilixo sou isuisu mo ʹiliʹilixo sou
xavutala masumasua a muʹanaʹana no nano no anu ne.
40 Ngingi ta mitema sou xovulaulau! Anu manina lexe itema ane uʹoxonu
mimii vasimolu no ale, la anu uʹoxonu no nano kalumo.
41 Ia ngalosiʹa mimii ane uai no nano no paku ilou latotope ne ulai noxiʹa
ta mitema ane xaʹa laʹilali uasi. Ngaʹoxo aloxo ne, la sou mingemingenge
latala ne, uxali malemalenga.
42 Ngingi ta Palisaio ne, iliʹi la Lataua ulosinge navunavu. Xo kamaka-
makala latala e tumaʹu lailaixe ukalusi no xaingenge ne, ngingi ngelavusou
sou ngakalipalanu la ngalivunoxu mavulovexasou ulai noxou Lataua. Ia
ngingi ngexolu vaʹaxu no anu ʹiliʹilixo lailaixe ane Lataua mumasaxau ulai
noxiʹa ta menexinge mo ngexolu vaʹaxu no anu ʹilixo sou ngamasaxau
Lataua. Ia emasaxa manina lexe ngingi ngaʹoxonu ʹiliʹilixo ane ne, mo sou
tangengi vulusiou lapuloto sou ngalosou mavulovexasou mimii ulai noxou
Lataua uasi.
43 Mo ngingi ta Palisaio ne, iliʹi la Lataua ulosinge navunavu. Xo
ngingi ngamasaxa lexe ngaxolu no puloulou ane lailaixesi uuli no nano no
taasou lalotu noxiʹa ta Iutaia, mo ngamasaxa lexe ta mitema ixalisinge no
tilovolovo la itoxongengi xe isexelangenge.

✡ **11:31:** 1Ta 10:1-10 ✡ **11:32:** Io 3:5-10 ✡ **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16

44 Mo ngingi ta Palisaio ne, ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo ngingi
loxo lousi'a ta mitema e mutalume, la ta mitema imaisou uasi la imuamua'i
teitexi no anu."
45 Ioxe, itema vile noxi'a ta mitema ane milavusou lapuloto noxou Mosesi
manina mulomu aloxo ne, la mukolinu Iesu aloxo 'o, "Itema sou ulosixe
lavulavu, nini nevikalasi'a ta Palisaio aloxo ne, la nini netaloxolinexe
kalumo."
46 La Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Ngingi ta mitema ane ngelavusou lapu-
loto noxou Mosesi manina kalumo ne, ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo
ngingi ngalosi'a ta mitema tavala ane ane'i imomomo sou itavule ilutunoxu
uasi. Ia ngingi ngamasaxa sou ngasu'uline'i mo ngakasi vaxa no anu tavala
ne sevile uasi.
47 Mo ngingi ne, ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo ngingi ngapaipounu
lousi'a ta mitema sou palomatana e ta xaixasinge ilo'a ta 'ilu'ilusungengi
mive'a tatei.
48 No anu 'ilixo ane ne, la ngingi ngevikala manina xe ngemaxa'inge
kalumo lexe ta xaixasinge ilo'a ta 'ilu'ilusungengi mive'a ta mitema sou
palomatana ane ngingi ngapapaipounu lousi'a ne.
49 La sou Lataua mulemolu no anu xavutala laixe noxou aloxo 'o, 'Eni
apalusi'a ta mitema sou palomatana ilo'a ta mitema sou xaixaixeni ilai
noxi'a ta mitema, la mose'i noxi'a ne ane'i ive'a xe mose'i noxi'a ne ane'i
i'oxo masuane'i.'
50 La sou Lataua ulosi'a ta mitema ane'i ane vaimomo 'o navunavu, xo
ane'i mive'a ta mitema sou palomatana mukalusi musoko no anu voxo ane
Lataua mukoinu loxotolo ilou lia mo mune'e mutalo vaimomo 'o.
51 Musoko sou mive'a ta mitema sou palomatana ne, musoko noxou Aveli
mune'e muxali noxou Sakalia. Ane'i mivau Sakalia no nixi no anu valovalo
sou i'elaxa'a ta sipsip no anu xe tani tila noxou Lataua. Ani manina, Lataua
ulosi'a ta mitema sou vaimomo 'o navunavu.
52 Ngingi ta mitema ane ngelavu manina no anu lapuloto noxou Mosesi,
ili'i la Lataua ulosinge navunavu. Xo ngingi ngalavusou sou ngataluxu
vote'i sou lavulavu noxou Lataua, la ta mitema ilavusou uasi. Mo ngingi
kalumo ne, ngalavu no anu uasi, mo ngingi nge'apixa'a ta mitema ane
imasaxa lexe ino'u lavulavu ane ne."
53 Iesu muvikala mukalu, xe mulaa muuatu. La ta mitema sou lapuloto
ilo'a ta Palisaio la'iaxa'au manina, la sou misoko sou mitalitali'isou,
54 sou lexe Anu ususu no anu tali'i noxi'a vile, la sou ane'i itetelisou.

12

Iesu Mupela'a ta Molomolo Noxou (Mat 10:26-33)

1 No mine Iesu uvivikalane'i aloxo ne, la ta mitema tavu'alo mine'e
mipita noxou la tani mutomu manina mo tanixa'a uasi. La sou ane'i
mimalomaloxou tava'a ngatongato'o. La Iesu muavuti sou mupela'a ta
molomolo noxou aloxo 'o, "Ngingi ngasaxila'inge laixe no anu 'ilixo sou
kalavoi noxi'a ta Palisaio, xo 'ilixo noxi'a ne uvasainge.
2 ✡Mii ma'ia ane mivausou ne, ulai ili'i la upala'a no taatexa. Xe mii ma'ia
ane mutalume ne, ulai ili'i la ane'i ilavusou.
3 La sou mii ma'ia ane ngingi ngalemolu no isivoxo ne, ulai la ta mitema
ilomusou no aso. Xe mii ma'ia ane ngingi ngamunumunusou no nano no
tani tanu ne, ulai la ta mitema itulu teitexi no tani laxa'u sou ia'aloxu.

✡ **12:2:** Luk 8:17

4 Ta menexilo, eni avikalangengi aloxo ˈo. Mamu sou ngaˈumeˈa aneˈi ane
ivau vasimenge mo usoli, ia iliˈi la imomomo sou iˈoxonu mii vile la noxinge
uasisi.
5 Ia eni alosiengixu ˈenaˈei ane ngingi ngaˈumolu. Ngaˈumolu itema ane
Anu xaviinu sou uvau vasimenge usoli mo uleanu uleengengi ulai no taxa
sou navunavu. Eni avikalangengi lexe ngaˈumolu itema ane ne.
6 Ngingi ngelavusou lexe ta mitema ilavusou ilotoneˈi ta ngiala ta
kitukituˈa taˈuve no anu Asarioni* tamei. Ia Lataua iou siˈisiˈa ta ngiala
ta kitukituˈa ane ne uasi.
7 ✡Xe kalumo Lataua mulavusou sou uitisou kisinge laxusou. La sou
ngingi ngaˈume mamu. Xo ngingi ne, ngatiatila noxiˈa ta ngiala ta kitukituˈa
moso ne.
8 La sou eni avikalangengi aloxo ˈo. ˈEnaˈei ane uvikala lexe anu ulavusilo
no ieˈi ta mitema, la Itema ˈOlu kalumo uvikala lexe Anu ulavusou no ieˈi
ta angelo noxou Lataua.
9 Ia, ˈenaˈei ane uvikala lexe anu ulavusilo uasi no ieˈi ta mitema, la Itema
ˈOlu kalumo uvikala lexe Anu ulavusou no ieˈi ta angelo noxou Lataua uasi.
10 Xe ˈenaˈei ane uvikala masua ulai noxou Itema ˈOlu, la Lataua uxiu
tumalouu vaikala masua noxou ne. Ia ˈenaˈei ane uvikala masua ulai noxou
Uleenu Tavuna, la umomomo sou Lataua uxiu tumalouu vaikala masua
noxou ne uasi.
11 ✡Xe lexe ta mitema ilailingenge no taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia, xe
itulusinge no ieˈi ta mitema sou isaxilaˈu tuatuala, la ngaxavutala piena sou
ngaˈoxo latolosinge a loxovaa mo mii maˈia ane ngingi ngalemo ulai noxiˈa
mamu.
12 Xo no mine ngingi ngatulu sou ngavikala ulai noxiˈa, la Uleenu Tavuna
molu ulosiengixu vaikala maˈia ane ngingi ngalemolu noxiˈa ne.”

Vaikala Tovolaˈi sou Itema Vile Iou Lavuluti Tapiena Muxovulaulau

13 Xe vile noxiˈa ta mitema tavuˈalo ne, muavuti la muvikalanu Iesu aloxo
ˈo, “Itema sou ulosixe lavulavu. Mamixe a musoli ne, ia eni emasaxa lexe
navikala vivilo mo uvelu mimii e mamixe musolisou ne mo ulosilo moseˈi.”
14 Ia Iesu mukolinu aloxo ˈo, “Ae, ˈenaˈei musosovosilo sou axali itema
vile sou atulu no ˈa vaikala sou no nixi noxinge nongou vivine ne?”
15 ✡La Anu Iesu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngasaxilaˈinge laixe! Xo loxo ˈo io,
iengi uisuisuxu mimii iouiou. Xo maulinenge a uxolu no anu mimemimengi
ne uasi.”
16 La Anu muvikala tovolaˈi vile noxiˈa aloxo ˈo, “Itema vile sou lavuluti
ne, xaixu muneneˈa muˈoki.
17 La anu muxavutala aloxo ˈo, ‘Eni aˈoxo a loxovaa? Xo eni silo tani vile
umomomo sou apitanu laˈilalixo no anu uasi.’
18 La muvikala aloxo ˈo, ‘Mane, eni aˈoxo aloxo ˈo. Eni amamulonu tani
kitukituˈa sou laˈilalixo mo atulusou apitanu tani ta tatilasi sou laˈilalixo xe
lavulutixeni.
19 Mo sou eni melo taleli uvikalaleli aloxo ˈo, “Eni ne, mixomixo tavuˈalo
misevile manina. Umomomo sou uai no anu tauu ie tavuˈalo. La sou eni
amaˈila laixe mo aˈani mo aie mo axolu aˈosaˈosasi.” ’
20 Ia Lataua muvikalanu aloxo ˈo, ‘Kisine muxovulaulau manina!
Vaimomo no ˈolovoxo ˈo si, la nini nasoli avile. La mixemixene ane nelalaxii
muai no tani ne, ˈenaˈei unoˈu ne?’

---

* **12:6:** Asarioni ne, lamoli noxiˈa ta Iutaia. Lexe nenge tanoˈu Asarioni mavulovexa mo muluˈe no lia taˈuve mo muxatele vile (16), la anu uxali loxo Denalia vile. ✡ **12:7:** Luk 12:24; Apo 27:34
✡ **12:11:** Mak 13:11; Luk 21:12-15 ✡ **12:15:** 1Ti 6:9-10

21 ✡'Ilixo ane loxo ne, uxali noxi'a ta mitema ane ipitanu mimii sou no lia
'o. Ia no iou Lataua, la ane'i ta mitema vitanisi mo i'a lavuluti uasi.”

Ngaxavutala Piena Mamu
(Mat 6:25-34)

22 Iesu muvikalane'i ta mitema mukalu, la sou muvikalane'i ta molomolo
noxou aloxo 'o, “Aloxo ne, la sou ngaxavutala piena no anu maulingenge
mamu. Mo mamu sou ngavikala lexe, ‘Nenge ta'ou mii ma'ia xe tasakii mii
ma'ia sou vasimenge?’
23 Xo maulinenge ne, anu mutila no anu la'ilali xe vasimenge ne anu
mutila no anu tokolomo.
24 Loxo ngaxavutalane'i ta 'ola. Ane'i ilavusou itotou no xai mo imolo
la'ilali uasi. Kalumo ane'i si'a tani sou ipitanu la'ilalixa'a no anu uasi.
Ia Lataua molu ulosi'a la'ilali. Io, ngingi ne, loxo ta ngiala uasi. Ngingi
ngatatila manina musuku noxi'a mo ngauaulixa'a!
25 Ia lexe vile no nixi noxinge ne uxavutala piena sou maulixu uxolu
maxuvee sevile, la anu umomomo sou molu usukunu maulixu ulai sevile
la? Uasi manina.
26 Lexe ngingi ngamomomo sou nga'oxonu mii se ane kitu'a ne uasi, la
tava'u loxovaa la sou ngaxavutala piena no anu mimii ukalusi la?
27 Ngaxavutala lexe kungalo seseenu ne uleme a loxovaa? Anu uxaxaisou
u'oxonu tokolomou uasi. Ia avikalangengi lexe Solomoni ne muno'u mimii
lailaixe no lia 'o mukalusi, ia kungalo seseenu muuaulixu tokolomoxu ne.
28 Ia lexe Lataua utokolomo sese seseenu ane uleme vaimomo 'o xe
ne'iela la ta mitema ixotosou sou i'elaxu, la anu utokolomongengi laixe
manina musuku uuaulixu sese seseenu ne. Ae, ngingi ta mitema ane
ngeuaulixu ne, ngemulaxu tangengi noxou Lataua ne kitu'asi.
29 Aloxo ne, la sou mamu sou ngingi ngaxavutala piena no anu mii ma'ia
sou nga'ou mo ngaiexu.
30 Xo ta mitema ane ilavusou Lataua uasi no lia 'o ne, ane'i ixavutala
piena sou ikakamulinu mimii ane ne. Ia Maminge mulavusou lexe mimii
ane ne, anu laixe sou ngingi ngano'u.
31 La sou laixe lexe ngingi ngakamulinu saxisaxila'u noxou Lataua tei, la
sou Anu ulosinge mimii ane ne.
32 Ngingi moosou e loxo ta sipsip la'oluxa'a sevile kitu'a ne, nga'ume
mamu. Xo Maminge mu'osa lexe Anu ulosinge sou ngasaxila'u tuala ane
anu usaxila'u.
33 ✡La sou ngingi ngalosi'a ta mitema lavulutimengi sou ilotonu. Xe
ngano'u lamolisou, la ngalosi'a ta mitema ane'i i'a lamoli uasi. Io ngano'u
tiva sou lamoli ane ulavusou ukakaa uasi sou ngataa mimii lailaixe no anu,
mo ngamulaxu teitexi no opo loxotolo e mimii ukukasou uasi. Xo no tuala
ane ne, la ta mitema sou pakali ilai 'alai no anu uasi mo ta totoxae ixotosou
uasi.
34 Xo no tuala ane mimii lalaixe noxinge uai no anu ne, la tangengi a uxolu
lai ne kalumo.”

Ngaxolu sou Ngautiti
(Mat 24:45-51)

35-36 ✡Iesu muvikalanu la aloxo 'o, “Ngasakiinu malomengi ataxu mo
ngautupokoxu sou ngalalaxii sou xaixai mo nga'elaxu telusinge ukaakaa
loxo ta mitema ane ixomaiou tila noxi'a molu no anu la'ilali tila sou taula'i

✡ **12:21:** Mat 6:19-20 ✡ **12:33:** Luk 18:22 ✡ **12:35-36:** Mat 25:1-13

mine ulivu uneˈe. No voxo ane anu uneˈe xe upolopolo no aitenga, la aneˈi
ikisiinu aitenga noxou alaxu vilesisi.
37 Anu laixe lexe tila noxiˈa uneˈe la uxalisiˈa ta mitema sou xaixai noxou
mine aneˈi ixoxomaiou. Eni avikalangengi manina musuku. Anu molu
usakiinu maloxu ataxu mo utupokoxu ka uvikalaneˈi lexe ixolu no anu luu
sou laˈilali mo Anu molu ulosiˈa laˈilali.
38 Mo anu laixe lexe tila noxiˈa uneˈe, la uxalisiˈa ta mitema sou xaixai
noxou no ˈolovoxo lixinu, uasi la no maxasesela mine aneˈi ixoxomaiou.
39 ✡Ia ngalavusou aloxo ˈo. Lexe moosou tani ulavusou voxo ngiou ane
itema sou pakali uneˈe no anu, la anu umomomo sou upelemasaxanu itema
sou pakali ne uˈuna no taasou uasi.
40 Aloxo ne, la sou ngingi kalumo ngaxolu sou ngautitisi, xo Itema ˈOlu
uneˈe no anu voxo ngiou ane ngingi ngaxavutala lexe Anu uneˈe uasi.”
41 Pita mulomu aloxo ne, la mutaliˈisou Iesu aloxo ˈo, “Tilasixe, nini
nevikala tovolaˈi uneˈe noxixesi, uasi ulai noxiˈa ta mitema ukalusi
kalumo?”
42 Tila mukolinu aloxo ˈo, “Ioxe, moosou tani muˈitaloneˈi ta mitema sou
xaixai noxou no avolu itema vile noxou sou usaxilaˈa. Ia anu itema ne, anu
uvikala lexe uˈoxonu mii vile, la anu uˈoxonu manina mo uˈoxonu laixe
ukalusi. Anu ulosiˈa ta mitema sou xaixai laˈilalixaˈa no aso iou e moosou
tani musosovosou, la ˈenaˈei ane itema laixe sou uˈoxonu xaxai ane loxo
ne?
43 Anu laixe lexe moosou tani ulivu uneˈe, la uxalisou itema sou xaixai
noxou ne uˈoxo xaixai aloxo ne.
44 ✡Eni avikalangengi manina musuku lexe moosou tani ne, anu uˈitalonu
mimii noxou ukalusi no avolu sou anu usaxilaˈu.
45 Ia lexe itema sou xaixai noxou moosou tani ne, uxavutala lexe, ‘Tila
noxilo ne ulivu palea uasi.’ La sou anu uavuti sou uveˈa ta mulu mo ta sema
sou xaixai noxou moosou tani xe uˈaniˈani mo uie xoo mole uˈoxovulaulau.
46 Xe tila noxou itema sou xaixai ne, ulivu uneˈe no anu voxo e anu
uxavutala lexe anu uneˈe no anu uasi mo no voxo ngiou ane ulavusou
uasi, la anu ulosou navunavu tatila misevile mo uxexee ulai upita noxiˈa
ta mitema ane ilavusou Lataua uasi.
47 ✡Itema sou xaixai noxou tila vile ane anu mulavusou masaxa noxou
tila noxou, ia ulalaxi mo uˈoxonu mii ane tila noxou mumasaxau ne uasi,
la upuapuasou alaxu tavuˈalo manina.
48 Ia ˈenaˈei ane ulavusou masaxa noxou tila uasi, ia ususunoxu xaixai e
umomomo sou tila noxou upuapuasouxu, la anu upuapuasou alaxu taˈeisi.
Xo aneˈi ane ta mitema milosiˈa mimii tapiena ne, la ta mitema ilinga lexe
ikolinu tapiena sio. Xe aneˈi ane ta mitema milosiˈa mimii tavuˈalo noxiˈa
ne, la ta mitema ivikala lexe ikolinu tavuˈalo la.”

Kalipala
(Mat 10:34-36)

49 Iesu muvikalaneˈi la aloxo ˈo, “Eni eneˈe ˈo sou alea navu uluˈe no lialia
ˈo. Mo eni emasaxa lexe navu ane ne, uˈani paleasi la eni aˈosa.
50 ✡Ia, ulai iliˈi, la eni aˈulo no anu ˈulo sou soli. Mo vaimomo ˈo, eni opoole
tuˈumaxu sio xo xaixai ane ne, eni akalusou uao.
51 Loxo ˈo io, ngingi ngaxavutala lexe eni eneˈe ˈo sou akalusou ˈotoˈoto
no lia ˈo. Uasi, eni avikalangengi lexe eni eneˈe ˈo sou akalikalipalaneˈi ta
mitema.

✡ **12:39:** Mat 24:43-44; 1Te 5:2 ✡ **12:44:** Mat 25:21, 23 ✡ **12:47:** Iak 4:17 ✡ **12:50:** Mak 10:38-39

52 Vaimomo 'o mo ulai ili'i, la ta mitema ta'uve no tani vile ne, ikalipala
mo ixali tamei. Tatalu i'oto noxi'a tamei xe tamei i'oto noxi'a tatalu.
53 ✡Ikalipala, la mami'a u'oto noxou 'olu xe 'olu u'oto noxou momu, xe
neni'a i'oto noxie 'ilie sema xe 'ilie sema i'oto noxie nenie, xe nenie i'oto
noxie ua'a'ne xe ua'a'ne i'oto noxie."

Lavulavusou Imuxaxu Kila Sou Voxo Ngiongiou
(Mat 16:2-3; 5:25-26)

54 Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou mukalu, la Anu muvikalane'i ta
mitema laoluxa'a aloxo 'o, "Lexe ngingi ngamaisou tamuxala utulu utelo no
xalee ane aso u'una no anu, la ngingi ngapalea ngavikala lexe, 'Uali asou
usili.' La anu usili manina.
55 Xe no voxo ane atume uili molu lu'e no luaki utelo, la ngavikala lexe,
'Vaimomo 'o, la tani ialuxu.' La anu uxali manina.
56 Ngingi ta mitema sou kalakalavoi! Ngingi ngelavusou voxo sou mimii
ane uxali no lia 'o mo teitexi no loxotolo. Ia loxovaa, la sou ngingi
ngalavusou mii ma'ia ane uxaxali no anu voxo ano 'o uasi 'o?
57 Ia tava'u loxovaa, la sou ngingi menge ngatilovosou mii ane laixe xe
mii ane masua uasi 'o?
58 No anu voxo ane ngingi nongou itema ane utelo vaikala noxine nga-
muamua'i ngalai noxou itema sou utilovosou vaikalamengi, la natovonu
peki'aine sou namomosou vaivaikala no mine ngingi nongou uao no
vote'i io. Nini na'oxo aloxo ne uasi, la anu usu'aneni nalai noxou itema
sou uvelunu vaikalamengi. La itema sou utilovosou vaikala u'italoneni
nalai noxou itema sou xaixai noxou, la anu usu'aneni na'una no taasou
navunavu.
59 La eni avikalaneni aloxo 'o. Nini naxolu no anu taasou navunavu ne,
utalo no anu voxo ane nini naleanu Leputa vile kaluxusou."

13

Itema Uxiu Opoonu Uasi, La Anu Uulua

1 Ioxe, no mine Iesu muvika-lane'i mukalu, la sou ta mitema mose'i
mia'alou si'a ta mitema ne Xalilaia e Pilato mupalusi'a sou muve'ave'a la
sialuxa'a ilou musiali mukei ilou sialuxa'a ta sipsip e ane'i i'oxe i'elaxa'a
ulai noxou Lataua.
2 ✡La Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngexavutala lexe 'ili'ilixo
masumasua noxi'a ta mitema ane ne, muuaulixu 'ili'ilixo masumasua
noxi'a ta mitema ane mose'i sie Xalilaia ne, la sou anu muve'ave'a ne?
3 Eni avikalangengi lexe uasi manina. Ia lexe ngingi ngaxiu opongengi
uasi, la ngingi latala ukalusi kalumo ne ngaulua aloxo ne.
4 Xe ta mitema mavulovexa mo mulu'e no lia ta'uve mo muxatele tatalu
e tani veveeni ne Siloamu mulapau la muatasi'a mo misoisoli ne, la
ngingi ngexavutala lexe 'ili'ilixo masumasua noxi'a ne muuaulixu 'ili'ilixo
masumasua noxi'a ta mitema ane ixoxolu ne Ielusalemu ne?
5 Eni avikalangengi lexe uasisi manina. Ia lexe ngingi ngaxiu opongengi
uasi, la ngingi kalumo ngaulua aloxo nesi."
6 Mukalu, la sou Anu muvikalane'i no anu vaikala tovola'i vile aloxo 'o,
"Itema vile mutounu lovo vile no anu xai sou ovu uaini noxou, ia ili'i la anu
mune'e sou mumaisou lexe munene'a. Ia uxalisou temanu uasi.
7 ✡La sou anu muvikalanu itema ane usaxila'u xai sou ovu uaini noxou
ne aloxo 'o, 'No 'a tauu ie tatalu mukalu, la eni ene'e ekakamuli ovu ano 'o

✡ **12:53:** Mai 7:6 ✡ **13:2:** Ioa 9:2 ✡ **13:7:** Luk 3:9

temanu. Ia axalisou vile uasi. La sou naxetaˈu mo uxexee! Xo loxovaa, la
sou anu upaipalunu lialia lovoxu vitanisi ˈo.’
8 ✡La sou itema sou usaxilaˈu xai ne, mukolinu aloxo ˈo, ‘Tila, namalanixu
uxolu no anu tauu ie vile ˈo la, mo amamulonu lialia no tavaˈu xe asuanu
mosomoso no tavaˈu sou uleme laixe.
9 Ia lexe uneneˈa no tauu ie ane uuli o, la anu laixe musuku. Ia lexe
uneneˈa uasi, la sou naxetaˈu mo uxexee.’ ”

Iesu Mupamauline Sema Vile Ane Xine Tavulenu Mukilikalu

10 No anu voxo Tavuna vile, la Iesu ulolosiˈa ta mitema lavulavu no anu
vaikala noxou Lataua no nano no taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia.
11 La sema vile ane mixoxolu ne, ulee masua vile muxolu noxie, la sou
muˈoxonu xine tavulenu mukilikalu maxuveeni umomomo loxo tauu ie
mavulovexa mo muluˈe no lia taˈuve mo muxatele tatalu. Milanga aloxo
nesi, ia umomomo sou imexi itelo uasi.
12 Xe Iesu mumaisie, la muˈavalie mineˈe noxou sou muvikalane aloxo ˈo,
“Eiseo, eni exexeenu pipiena noxine mukalu ne.”
13 Mukalu, la Anu muˈitalonu avolu noxie, xe alaxu vilesisi ˈo, la ane
mimexi mutelo mo miˈitinu Lataua ualasou.
14 ✡Ia itema sou usaxilaˈu taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia mumaisou Iesu
mupamauline no anu voxo Tavuna, la laˈiaxu misevile. La sou muvikalaneˈi
ta mitema aloxo ˈo, “Nenge voxo sou xaixai noxinge muxatele vilesi. La
ngingi nganeˈe noxou Iesu sou upamaulingengi no anu voxovoxo ane ne,
io no anu voxo Tavuna uasi.”
15 ✡Ioxe, Tila mulomu aloxo ne, la muvikalanu itema ne aloxo ˈo, “Ngingi
ta mitema sou kalakalavoi! Xo ngingi vilevilesi ngalavusou ngalulusiˈa ta
mimiimengi loxo ta bulumakaumengi iloˈa ta donkimengi no taasiˈa sou
ngalaixaˈa sou iie no voxo Tavuna ne.
16 Ia sema ane ˈo ne, ane Avalaamu ˈilusunu vile, ia Satani musakisakiine
mumomomo loxo tauu ie mavulovexa mo muluˈe no lia taˈuve mo muxatele
tatalu. La sou umomomo sou eni axexeenu tuˈumaxu noxie ˈo no anu voxo
Tavuna ˈo uasi?”
17 Anu muvikala aloxo ne, la ta ulua noxou ne mimaela masua. Ia
ta mitema ne miˈosa manina no anu xaixai lailaixe mukalusi ane Anu
uˈoxoˈoxonu ne.

Vaikala Tovolaˈi sou Masitati Ngiaxu Ilou Iisi
(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

18 Iesu muavuti la mutaliˈisiˈa aloxo ˈo, “Saxisaxilaˈu noxou Lataua ne,
anu aloxo mii maˈia? Eni atovolaˈinu a loxovaa?
19 Anu aloxo masitati ngiaxu kituˈa e itema vile mutounu no xaixu. Ia iliˈi
xe muleme muxali tatila loxo ovu vile, la ta ngiangiala iˈoxonu iomusiˈa no
anu avoavolu.”
20 Anu mutaliˈi la aloxo ˈo, “Mii maˈia ane sou, eni atovolaˈinu saxisaxilaˈu
noxou Lataua no anu?
21 Anu aloxo iisi sevile kituˈa e sema vile minoˈu sou mipitanu mixiunu
ilou veleti ane tatila, la musoxolixu veleti ane ne.”

Pekiaˈinge sou Ngaˈuna no Anu Aitenga Kituˈa
(Mat 7:13-14, 21-23)

22 Ioxe, Iesu mumuamuaˈi sou ulai ne Ielusalemu, la muˈuna no tuatuala
sou mulosiˈa ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua.

✡ **13:8:** 2Pi 3:9, 15 ✡ **13:14:** Mul 20:9-10; Lap 5:13-14 ✡ **13:15:** Luk 14:5

23-24 La mitema vile mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Tila, ta mitema ta 'eisi
mane ino'u mauli ane kaluxu uasi, ne?”
La Iesu muvikalane'i ta mitema aloxo 'o, “Ngapita xavingengi sou
nga'una no anu aitenga ane kitu'a ne. Xo avikalangengi lexe ta mitema
tavu'alo itovonu sou i'unalai, ia imomomo uasi.
25 ✡Xo loxo moosou tani uavuti xe utatusou aitengaxu tani, la ngingi
ngane'e ka ngatulu no ale sou ngapolopolo, io ngalinga aloxo 'o, ‘Tila, nakisi
aitengasixe.’
Ia, anu ukolinu vaikalamengi aloxo 'o, ‘Eni alavusinge lexe ngingi menge
ne'ei uasi.’
26 La ngingi ngavikalanu aloxo 'o, ‘Nenge nenge'a tepita sou te'ani mo teie
ano. Mo nini netulu no vote'isixe sou nelosiexixu lavulavu no anu vaikala
noxou Lataua.’
27 ✡Ia anu ukolinengi la aloxo 'o, ‘Eni alavusinge lexe ngingi menge
ne'ei uasi. Ngingi ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua, ngaxexee mo ngalai
va'axu.’
28 ✡Io, ngingi ngamaisi'a Avalaamu ilou Aisaki mo Iakovo ilo'a ta mitema
sou palomatana ixoxolu no tuala noxou Lataua, la ngingi ngatama mo
anangenge ukalakiki. Xo ngingi ngaxolu no ale.
29 ✡Ia ta mitema ilutu me'a no tuatuala no xalee lia tami'a ine'e ixolu no
luusi'a sou la'ilali no tuala noxou Lataua.
30 ✡Manina musuku lexe ta mitema ane ixavutala lexe ili'i, la ane'i ixali
iuli, xe ane'i ane ixavutala lexe ixolu iuli, la ane'i ilai ili'i.”

Iesu Mutamasi'a ta Mitema ne Ielusalemu

31 No voxo ane ne, la ta Palisaio se'i mine'e noxou Iesu sou mivikalanu
aloxo 'o, “Nalutu mo naxexesou tuala ano 'o, io nalai no tuala vile va'axu.
Xo Elodesi umasaxa lexe uvene.”
32 La Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngalai mo ngavikalanu mivulaulau
ne lexe eni akusai'a ta ulee ta masumasua mo apamauline'i ta mitema
vaimomo 'o mo ne'iela. Xe no anu voxo tatalusou, la eni akalusou xaixai
noxilo.
33 Mii ma'ia ane uxali noxilo vaimomo 'o mo ne'iela mo ualisa ne, ia
eni axaxaisi. Xo itema sou palomatana vile umomomo sou usoli no ale ne
Ielusalemu uasi!
34 Iauo, ngingi ta Ielusalemu o, ta Ielusalemu o, ngingi ta mitema
sou ngave'a ta mitema sou palomatana mo ngave'a ane'i ane Lataua
mupalusi'a mine'e noxinge no anu kulu mo isoli. Alaxu tapiena musuku,
la eni emasaxa sou apitane'i ta 'ilinge loxo koko'a neni'a ipitane'i ta 'ilie no
laaxu vivisie. Ia ngingi ngamasaxa uasi.
35 ✡Ngamaisou. Ili'i, la Lataua umamulonu tualasinge mo anu usaxila'u
la uasi. Eni avikalangengi lexe umomomo sou ngamaisilo la uasi, ulai utalo
no voxo ane ngingi ngavikala lexe Lataua ualusou anu ane Tila mupalusou
mune'e 'o.”

14

Iesu Mupamaulinu Itema Vile no Taasou Palisaio Vile

1 No voxo Tavuna vile, la Iesu mulai mu'ani no tani noxou tila noxi'a ta
Palisaio. La ta mitema ane mipita no tani ne, miutitisou laixe.
2 Ia itema vile e muxolu no talaxu Iesu ne, pipiena vile mu'oxonu la avolu
ilou tava'u ne musoxosoxo.

✡ **13:25:** Mat 25:10-12 ✡ **13:27:** Lex 6:8 ✡ **13:28:** Mat 8:11-12 ✡ **13:29:** Lex 107:3 ✡ **13:30:** Mat 19:30 ✡ **13:35:** Lex 118:26

3 ✡Iesu mumaisou itema ne, la Anu mutali'isi'a ta Palisaio ilo'a ta mitema
ane milavu manina no anu lapuloto noxou Mosesi ne aloxo 'o, “Loxovaa,
lapuloto noxou Mosesi muvikala laixe lexe tapamaulinu itema no anu voxo
Tavuna, uasi?”
4 Ia ane'i mixolu tani mukiisi. La sou Anu mutetelisou mitema ne sou
mupamaulinu. Mukalu, la mupalusou mulai.
5 ✡Io mutali'isi'a aloxo 'o, “Lexe ngingi vile 'olu vile, uasi la bulumakau
vile ulapau ulu'e no taxa sou lexa no voxo Tavuna, la umomomo sou ngingi
ngapalea ngatokinu ngatelonu uasi?”
6 La ane'i i'a vaikala vile sou ikolinu uasi.
7 Ioxe, Iesu mumaisi'a ta mitema ane mine'e mipita sou i'ani ne, mito-
mutomusou luuluu laixesi sou ane'i mixolu no anu, la Anu muvikalane'i
no anu vaikala tovola'i aloxo 'o,
8 ✡ “No voxo ane itema vile u'avalinge sou ngalai no anu la'ilali sou taula'i,
la mamu sou ngatomutomusou luuluu laixe. Xo loxo 'o io anu mu'avalou
itema vile tatila noxinge kalumo a uxali uao.
9 Lexe anu uxali, la itema e mualinge ne une'e la uvikalangengi lexe,
‘Ngaxexesou luu ne mo mitema tila 'o uxolu no anu.’ La ngingi ne,
ngamaela maninasi ka ngalai ngaxolu ili'i.
10 Ia lexe ialinge sou ngalai nga'ani, la ngalai ngaxolu no luu ili'i manina.
Mo sou itema e mualinge ne une'e la uvikalangengi lexe, ‘Ta menexilo,
ngasuku ngatelo no anu luu ane laixe uuli o.’ La ta mitema ane mine'e
mipita sou i'ani ne, i'itinu ualasinge.
11 ✡Xo ta mitema ane ane'i me'a itelailixa'a, la Lataua ulu'elailixa'a, xe
ane'i ane me'a ilu'elailixa'a, la Lataua utelailixa'a.”
12 Muvikalane'i ta mitema e mixali mipita sou la'ilali ne mukalu, la sou
Anu muvikalanu mitema e mualiu ne aloxo 'o, “No mine nini na'oxonu
la'ilali sou aso, xe sou 'olo'olovoxo, la mamu sou naali'a ta menexine mo ta
vivine mo ta tulaneni ilo'a ta minemineni xe ta tema tualasine e i'a lavuluti
piena. Xo nini naali'a maasi, la ane'i ialine kalumo sou ikolinu la'ilalixene
ne.
13 Ia uasi. Nini na'oxo la'ilali, la naali'a ta mitema ane i'a lavulutii'a uasi
mo ane'i ane vasime'a musoisoli mo ane'i ane tava'a mukilikalu xe ane'i
ane ie'i seleveenu.
14 ✡Mo sou Lataua ualusine. Xo ane'i ta mitema ane loxo ne, imomomo
sou ikoli la'ilalixene ne uasi. Ia Lataua ukolinu xaixai noxine ne no anu
voxo ane ta mitemau itulu sou imauli.”

Vaikala Tovola'isou La'ilali Toxoxa'a (Mat 22:1-10)

15 ✡Itema vile no taiine'i no anu luusou la'ilali ne, mulomusou Iesu
muvikala aloxo ne, la anu muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Lataua ualusi'a ta
mitema ane'i ane ili'i la i'ani no anu la'ilali no tuala noxou.”
16 La Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Itema vile mulalaxiinu la'ilali vile
toxoxa'a ka mualiʼa ta mitema tavu'alo sou lexe ine'e i'ani no anu la'ilali
ane ne.
17 Io, voxo sou 'ani'ani muxali, la anu mupalusou itema sou xaixai noxou
vile sou lexe ulai uvikalane'i ane'i ane anu mu'avali'a ne lexe, ‘Ngane'e, xo
la'ilali mulalaxii mukalu.’
18 Ia ta mitema latala ane ne, ane'i miavuti sou mivikala lexe ane'i
imomomo sou ilai uasi xo ane'i 'au'au. Vile noxi'a muvikala tei aloxo 'o,

✡ **14:3:** Luk 6:9 ✡ **14:5:** Mat 12:11; Luk 13:15 ✡ **14:8:** Xav 25:6-7 ✡ **14:11:** Mat 23:12; Luk 18:14 ✡ **14:14:** Ioa 5:29 ✡ **14:15:** Luk 13:29

‘Eni amomomo sou alai uasi, xo eni elotonu xai vile alavuasi, mo eni alai
mo amaisou.’
19 Xe tameisiˈa muvikala aloxo ˈo, ‘Eni amomomo sou alai uasi, xo eni
elotoneˈi ta bulumakau mavulovexa mo eni amuamuaˈi alalaisou atovoneˈi
lexe ixaxai alovoxaa?’
20 ✡Xe tatalusiˈa kalumo muvikala aloxo ˈo, ‘Eni amomomo sou alai uasi,
xo eni a uao etaulaˈi alavua ˈo.’
21 Aloxo ne, la sou itema sou xaixai noxou ne mulivunoxu vaikalaiˈa
mulai noxou tilasou. La tilasou ne laˈiaxu ka muvikalanu itema sou xaixai
noxou ne aloxo ˈo, ‘Napalea nalai no voteˈi ta tatila xe voteˈi kitukituˈa sou
tuala ane ne, mo nataxusiˈa ta mitema ane iˈa lavulutiiˈa uasi mo aneˈi
ane vasimeˈa musoisoli xe aneˈi ane ieˈi seleveenu iloˈa aneˈi ane tavaˈa
mukilikalu mo naneˈeneˈi no taasilo.’
22 Ioxe, la sou itema sou xaixai noxou ne muˈoxonu aloxo ne mukalu, la
muvikalanu tilasou aloxo ˈo, ‘Tila, eni eˈoxo loxo nini nevikalaleli, ia tani
uˈanaˈana uao.’
23 La tilasou muvikalanu la aloxo ˈo, ‘Nalai no ale no voteˈi ta tatila mo
namulinu voteˈi kitukituˈa sou xai xe naxalisiˈa, la naneˈeneˈi no taasilo.
Mo sou taasilo uˈanaˈana.
24 Eni avikalangengi lexe ta mitema aneˈi ane eˈavaliˈa, ia ineˈe uasi ne
umomomo sou iˈou laˈilalixo ˈo sevile uasi.’ ”

ˈIlixo sou Tamulinu Iesu
(Mat 22:1-10)

25 Ta mitema tavuˈalo mimulinu Iesu, la anu muxiu vaxa noxiˈa sou
muvikalaneˈi aloxo ˈo,
26 ✡ “Lexe itema vile uneˈe noxilo, ia tanu vulusiˈa momu ilee nenu mo
semau iloˈa ta ˈolu mo ta vimovimou xe tanu vulusiu maulixu kalumo uasi,
la anu umomomo sou uxali molomolo noxilo uasi.
27 Mo loxo itema vile utavulenu tuˈutuˈumaxu mo usoli loxo eni asoli o
uasi, la anu umomomo sou uxali loxo molomolo noxilo uasi.
28 Ia lexe vile noxinge ne umasaxa lexe utulusou tani vile veveeni, la
uxolu mo uxavutala laixe tei lexe misomisou tani ane ne lamolisou taˈei
xe umaisou lexe anu lamoliu umomomo sou ukalusou xaixai sou utulusou
tani ne.
29 Xo loxo ˈo io, anu usokou tani ne, io ukalusou uasi xe ta mitema imaisou
aloxo ne, la aneˈi ikekeiou.
30 Io ivikala lexe, ‘Ngamaisou! Maulamenge soxu ne, musokou sou
mutulusou tani ne, ia umomomo sou ukalusou uasi.’
31 Mo lexe tatananu tuala vile ˈalaˈalai sou uˈoto noxou tatananu tuala ane
vile ˈolele, la anu uxolu mo uxavutala laixe tei o lexe anu umomomo sou
iloˈa ta mitema sou ˈotoˈoto noxou ane itemaxu mavulovexa mavulovexa
taˈuve (10,000) iˈoto, la imomomo sou iuaulixaˈa ane vile iloˈa ta mitema sou
ˈotoˈoto noxou ane itemaxu mavulovexa mavulovexa mavulovexa (20,000)
ne.
32 Ia lexe anu ulavu lexe umomomo sou uuaulixu tatananu tuala ane vile
ˈolele uasi xe anu uao no paxa sio, la anu usosovosou noxou itema vile sou
ulai uvikalanu tatananu tuala ane vile lexe nenge nengei taˈoto mamu.
33 Anu aloxo nesi, lexe vile noxinge usuˈanu miumiu ukalusi uasi, la anu
umomomo sou uxolu molomolo noxilo uasi.
34 Au ne, anu laixe. Ia lexe tuˈaxu ne tasiaˈuxu, la nenge talivunoxu tuˈaxu
ne a loxovaa?

✡ **14:20:** 1Ko 7:33 ✡ **14:26:** Luk 9:23

35 Anu umomomo sou u'oxo lialia lovoxu uasi mo umomomo sou tapita
ilou mosomoso sou u'oxonu lialia lovoxu sou la'ilali uleme no anu uasi.
Ane'i isuanu vitanisi.
Itema ane sangalou a uxolu sou ulomu, la anu ulomusou vaikala noxilo
'o."

15

Vaikala Tovola'isou Sipsip Vile Mu'oxovau
(Mat 18:12-14)

1 Ioxe, ili'i la ta mitema sou itaxusou lamoli ilo'a ta mitema sou 'ili'ilixo
masumasua mine'e mipita mixaliliiou Iesu sou ilomu noxou.
2 ✡Ia ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto mimunumunuxu Iesu aloxo
'o, "Itema ane ne, ulavusou upita noxi'a ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua
mo ilo'a i'ani ipipita kalumo."
3 Xe Iesu mulavusou xavutalai'a aloxo ne, la sou Anu muvikalane'i no
anu vaikala tovola'i vile aloxo 'o,
4 ✡ "Lexe ngingi vile ta sipsipiu itemaxu ta'uve, ia vile noxi'a tasia'uxu.
La anu u'umesi'a ane'i ane itemaxu tami'a mo mavulovexa mo muxatele
tami'a ne ixolu no tani taatexa ne sou i'ani'ani, io anu ulai ukakamulinu
ane vile e tasia'uxu ne xoo mo uxalisou.
5 Xe uxalisou ukalu, la u'osasou la utavulenu no laxasou,
6 sou ulaixu no tuala. Uxali no tuala, la u'avali'a ta menexu ilo'a ta
tema tualasou ine'e ipita, io uvikalane'i lexe, 'Nenge nenge'a ta'osa. Xo
eni exalisou sipsipxeni e tasia'uxu 'ole.'
7 Eni avikalangengi lexe anu aloxo nesi, lexe itema vile sou 'ili'ilixo
masumasua uxiu opoonu, la 'osa'osasou toxoxa'a ane uxali teitexi no opo
loxotolo, uuaulixu 'osa'ila ane'i ane itemaxu tami'a mo mavulovexa mo
muxatele tami'a ane'i mixiu opone'i tei mo milapu no iou Lataua.

Vaikala Tovola'isou Lamoli Tasia'uxu

8 Mo lexe sema vile lamolie siliva mavulovexa, ia vile tasia'uxu. La ane
i'elaxu telu ka isilapa tani mo ikamuli laixe mo ixalisou.
9 Xe ixalisou ukalu, la ane i'avali'a ta menexie ilo'a ta tema tualasie ine'e
ipita, io ivikalane'i lexe, 'Nenge nenge'a ta'osa. Xo eni exalisou lamolixeni
e tasiauxu 'ole.'
10 Eni avikalangengi lexe anu aloxo nesi, lexe itema vile sou 'ili'ilixo
masumasua uxiu opoonu, la 'osa'osasou toxoxa'a uxali no talaxa'a ta
angelo noxou Lataua."

Vaikala Tovola'isou Itema Mu'umesou Momu

11 Iesu muavuti sou musolonu vaikala noxou aloxo 'o, "Itema vile ilo'a ta
'olu ta mulu tamei ne mixoxolu.
12 La 'olu ane kitu'a muvikalanu momu aloxo 'o, 'Mamilo, nini nalosilo
mixemixeni e nini nemulaxu muai va'axu sou lexe nini nasoli la eni ano'u
ne, nalosilo a vaimomo 'o.' La sou momu muvelunu miumiu mulosi'a ta
'olu tamei ne.
13 Maxuveeni uasi, io 'olu ane kitu'a ne mutaxusou miumiu mukalusi
sou mulutu mulai no tuala vile no paxa manina. La muvelunu miumiu
mukalusi no anu 'ilixosou lexamana noxou.
14 Xe mukalusou miumiu avile aloxo ne, io tausoli toxoxa'a muxali no
xalexalee tuala ne mukalusi, la anu muxamuli lexe anu xou 'ani vile la sou
u'ou uasi.

✡ **15:2:** Luk 5:30 ✡ **15:4:** Ese 34:11, 16; Luk 19:10

15 La sou anu mulai sou lexe uxaxai noxou itema vile sou tuala ane ne.
La itema ane ne, mupalusou mulai no xalee lia ane ta memeeu ixolu sou
i'ani'ani no anu sou lexe u'a'ane'i.
16 Anu muxamulinu lexe musolixu manina mo umomomo sou u'ou
la'ilalixa'a ta memee. Ia itema vile ulosou mii vile sou u'ou uasi.

17 Muxamuli tu'utu'umaxu aloxo ne, la sou xavutalau mulivu. La
muvikala aloxo 'o, 'Ta mitema ta piena sou xaixai noxou mamilo ne,
i'ani'ani ia la'ilalixa'a pa'usou a uai sio. Ia eni ne, esolixo manina mo 'aso
asoli.
18 ✡Eni aavutisi mo alutu alivu alai noxou mamilo mo avikalanu lexe,
"Mamilo, eni e'oxonu 'ili'ilixo masumasua mulai noxou Lataua teitexi no
opo loxotolo mo noxine kalumo.
19 Mo umomomo sou nini namoxo'ilo lexe eni 'iline la uasi. Eni axolu
loxo itema vile sou xaixai noxinesi." '
20 La sou anu muavuti sou mulivu mulai noxou momu.

Xe anu uao unene'e no paxa sio, io momu mumaisou la anu tanu
mutamasou manina. La sou anu muiave mulai noxou 'olu ne, sou
muaulaxu xe mutimunu xaleenu sou mu'osasou.
21 La 'olu muvikalanu aloxo 'o, 'Mamilo, eni e'oxonu 'ili'ilixo masumasua
mulai noxou Lataua teiteixi no opo loxotolo mo noxine kalumo. Mo
umomomo sou nini namoxo'ilo lexe eni 'iline la uasi.'

22 Ia momu muvikalane'i ta mitema sou xaixai noxou aloxo 'o, 'Ngapalea!
Ngano'u tokolomo lailaixe noxilo ne ngane'enu mo ngatokolomonu no anu.
Mo ngano'u 'ola'ola mo ngane'e nataanu no avolu. Xe ngano'u siove mo
nataanu sou tava'u.
23 Xe ngano'u bulumakau 'ilie vile mulu ane lovoxu manina mo ngavau.
Ngavau sou ta'oxo la'ilali tila mo ta'osa.
24 ✡Xo 'alixeni mulu 'o mu'umesilo loxo musoli, ia mulivu mune'e noxilo
loxo anu mumauli la.' La sou ane'i miavuti sou mi'osasou.

25 No voxo ngiou ane ne, la 'olu laposalaxu ne, anu muxolu no xai. Xe no
mine mulivu mune'e muxali 'alai no tani, la mulomusi'a ta mitema ilelexe
mo ilelei.
26 La sou anu mu'avalou itema sou xaixai noxou momu vile mune'e sou
mutali'isou lexe mii ma'ia ane ane'i i'oxo'oxonu ne?
27 La anu itema sou xaixai noxou momu ne, mukolinu aloxo 'o, 'Vivine
anu a muxali mo mamine muvau bulumakau 'ilie vile mulu ane lovoxu
manina. Xo anu mulivu mune'e muxali noxou laixesi mo uulua uasi.'

28 Vimou mulomusou aloxo ne, la la'iaxu mo umasaxa sou u'una no tani
uasi. La sou momu muuatulai sou muxolixolinu sou lexe u'unalai no tani.
29 Ia anu muvikalanu momu aloxo 'o, 'Nalomu, no tauutauu ie tavu'alo
mukalu o ne, eni exaxai noxine loxo itema sou napalupalusousi mo
alavusou aloloxoloxu vaikalameni uasi. Ia nini nalavusou sou nalosilo mee
'olu vilesi loxo 'o sou nexi noxi'a ta menexilo ta'ou mo ta'osa uasi.
30 Ia 'iline soxu ane ne, anu mulai muvelunu mimemimeni no anu 'ilixo
sou lexamana noxou, ia mulivu mune'e la nini nevauxou bulumakau vile
mulu ane lovoxu!'

31 La momu muvikalanu aloxo 'o, 'Alixeni, nini ne nexoxolu noxilosi mo
mimii latala noxilo ne, nini na'aninisi.
32 Ia laixe lexe nenge nenge'a tapita sou ta'ani mo ta'osa, xo vivine soxu
ne mu'umesinge loxo musoli, ia mulivu mune'e 'o loxo mumauli la.' "

✡ **15:18:** Lex 51:4 ✡ **15:24:** Ep 2:1, 5

16

Vaikala Tovolaˈisou Itema sou Kalavoi Muˈoxonu Xaixai Laixe

1 Mukalu, la Iesu muvikalaneˈi ta molomolo noxou aloxo ˈo, “Itema vile
sou usaxilaˈu lamoliu itema sou lavuluti vile mupaipalunu lamoliu tila
noxou. La sou ta mitema moseˈi milai miaˈaloxu noxou tilasou ne.
2 La sou tila noxou muˈavalou sou mutaliˈisou lexe, ‘Nini neˈoxo mii maˈia,
la sou ta mitema miaˈaloxene noxilo? Nini naxolu loxo itema sou usaxilaˈu
lamolixeni la uasi. Nini nakalu, io nini nakaukavunu aˈalosou lamolixeni
ukalusi mo nalosilo.’
3 La sou itema sou usaxilaˈu lamoliu tilasou ne, anu molu muvikala aloxo
ˈo, ‘Tila noxilo uxexeleli no anu xaixai ane anu mulosilo ˈo, la eni aˈoxonu
mii maˈia? Xo eni xavileli sou aˈasiˈasi uasi mo eni amaelasou alingalinga
mimii noxiˈa ta mitema.
4 Anu ane, eni exalisou voteˈi vile sou aˈoxonu no mine tila noxilo
uxexeleli no anu xaixai noxilo lai ˈo, la ta mitema iˈosasilo mo iˈavalilo
aˈunalai no taasiˈa.’
5 Anu muxalisou voteˈi vile aloxo ne, la sou anu muˈaveliˈa ta mitema
vilevilesi e minoˈu tilasou miumiu ia ikolinu uao. Aneˈi mineˈe, la sou
mutaliˈisou vile noxiˈa tei aloxo ˈo, ‘Nini nenoˈu miumiu tila noxilo taˈei
sou nakolinu?’
6 La anu mukolinu aloxo ˈo, ‘Eni enoˈu vata sou ovu olivu temanu lexaxu
vexasou itemaxu taˈuve (100).’
La sou anu muvikala lexe, ‘Nanoˈu uoli voloxu e ekaukavunu mii ane nini
nenoˈu ne, mo naxolu no lia palea sou naxiu mo nakaukavu mavulovexa
taˈuve.’
7 Mukalu, la mutaliˈisou tameisiˈa lexe, ‘Nini nenoˈu taˈei sou nakolinu?’
La anu mukolinu aloxo ˈo, ‘Eni enoˈu tiva sou uiti temanu itemaxu taˈuve.’
La anu muvikala lexe, ‘Nanoˈu uoli voloxu e ekaukavu mii ane nini
nenoˈu ne mo naxiu uxali loxo itemaxu tamiˈa (80).’
8 Anu itema sou kalavoi, ia muˈoxonu xaixai laixe no anu lavulavu noxou
aloxo ne, xe tila noxou mulavusou, la muˈitinu ualasou. Xo ta mitema ane
ilavusou Lataua uasi no lia ˈo, iuaulixaˈa aneˈi ane milavusou Lataua no
anu xaixai sou lialia ˈo.
9 La sou eni avikalangengi ta molomolo noxilo lexe, ngaxaxai laixe no anu
mimii sou lialia ˈo sou ngamolo ta menexinge ane imaxaˈu ˈiliˈilixomengi,
mo sou iliˈi xe mimemimengi ne ukalu, la Lataua uˈavalinge ngalai ngaxolu
no tuala ane kaluxu uasi.
10 ✡Aloxo ne, la sou lexe itema vile umomomo sou usaxilaˈu mii ane
kituˈa laixe, la anu umomomo sou usaxilaˈu mii ane tatila laixe kalumo.
Ia lexe itema vile umomomo sou usaxilaˈu mii ane kituˈa laixe uasi, la anu
umomomo sou usaxilaˈu mii ane tatila laixe uasi kalumo.
11 La sou lexe ngingi ngamomomo sou ngasaxilaˈu mimii ane sou lia ˈo
laixe uasi, la ˈenaˈei uˈitalongengi sou ngasaxilaˈu mimii ane maninasou?
12 Mo lexe ngingi ngamomomo sou ngasaxilaˈu itema vile miumiu laixe
uasi, la ˈenaˈei uitimengi mimii sou ngasaxilaˈu?
13 ✡Mo eni avikalangengi kalumo lexe, itema sou xaixai vile umomomo
sou uxaxai noxiˈa ta tatila noxou tamei uasi. Xo maasi, xe xavutalau
ukalipala, la anu umasaxau vile uasi, io umasaxau ane vile. Xe anu uxaxai
noxou vilesi, ia tanu vulusiou ane vile. Aloxo ne, la sou ngingi ngamomomo
sou ngaxaxai noxou Lataua xe ngaxaxaisou lamoli kalumo uasi.”
14 Ta Palisaio ane taneˈi uxolu no anu lamoli musuku milomusou Iesu
muvikala aloxo ne, la aneˈi mipilikeu.

✡ **16:10:** Luk 19:17-26 ✡ **16:13:** Mat 6:24

15 ✡La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sou ngatoon-
genge lexe ngingi ta mitema ta laixe no ie'i ta mitema, ia Lataua mulavusou
mii ma'ia ane muxolu no tangengi ne. La sou 'ena'ei ane ta mitema i'itinu
ualasou ne, Lataua umasaxau uasisi manina.”

Iesu Mulosi'a Lavulavu Mose'i La

16 ✡Iesu muvikalane'i ta Palisaio la aloxo 'o, “Vaikala sou lapuloto noxou
Mosesi mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana mune'e mutalo
noxou Ioanesi. Musoko no voxo ane ne, la eni esokou a'alo laixe sou
saxisaxila'u noxou Lataua sou alutunoxu ulai no tuatuala. La ta mitema
tapiena xavine'i sou imasaxa lexe i'una no anu.
17 ✡Ia mimii latala teitexi no loxotolo mo lialia 'o, ili'i la ukalu. Ia vaikala
sevile kitu'a no nano no 'a lapuloto noxou Mosesi ne, umomomo sou ukalu
uasi.
18 La sou itema ukusaie semau, io u'uluxe sema vileli, la anu mususunoxu
taula'i. Xe mulu vile ane uno'e sema e mulue musu'ane ne, la anu
mususunoxu taula'i noxou kalumo.”

Itema sou Lavuluti Tapiena Ilou Lasaro

19 Iesu musolo vaikala noxou la aloxo 'o, “Itema vile sou lavuluti tapiena
muxoxolu. Ia utaa tokolomoxu lauoinu veveeni no ale, xe utaa ane keakea
laixe no nano. Mo u'ou la'ilali lailaixesi no voxovoxo.
20 Io, no aitengaxu taasou ne, la itema vile sou lingalinga ualasou lexe
Lasaro e xalexalevi mutomunu vasimolu, anu a uxoxolu ne.
21 Anu umasaxa lexe u'ou la'ilali 'utu'utuxu ane ulapau no luusou la'ilali
noxou itema sou lavuluti piena ne. Ia ta a'aa ine'e la ixamexamesou
xalexalevinu.
22 Ioxe, ili'i xe itema sou lingalinga ne musoli, la ta angelo mitavule mulai
mipamotonu muxolu muvaisa'inu Avalaamu. Xe ili'i la itema sou lavuluti
tapiena ne kalumo musoli, la mi'asixu.
23 La mulai muxolu no tualasi'a ta mitema ane misoisoli la anu muxam-
ulinu navunavu tatila. Xe iou mutelo, la mumaisou Avalaamu muxolu no
paxa, ia Lasaro anu muvaisa'inu.
24 La sou mu'ava mulai noxou aloxo 'o, ‘Ae, 'ilisuleli Avalaamu, eni
examuli navunavu tatila no anu navu 'o. La sou nini tanenixo mo
napalusou Lasaro utoo avolu simisou no lexa mo une'e umulaxu no levexo
mo u'oxo lelemesou.’
25 Ia Avalaamu muvikalanu aloxo 'o, ‘'Ilusuleli, naxavutala lexe no mine
nini nemauli nexoxolu no lia, la nini neno'u mimii ane lailaixe. Ia Lasaro
ne, anu muno'u mimii ane masumasuasi. Ia vaimomo 'o, la anu uxolu laixe
mo u'osa 'o, ia nini a naxolu no anu navunavu ne.
26 Xe kalumo xo, vanunu toxoxa'a anu a uxolu no nixi noxinge nenge'a,
la sou evile lai 'o umasaxa lexe ulai noxine ne, la umomomo uasi, xe evile
lai noxine ne, umasaxa lexe une'e noxixe 'o, la umomomo uasi kalumo.’
27 La sou anu muvikalanu Avalaamu aloxo 'o, ‘Ioxe, la sou eni alingaine
nini 'ilusuleli. Napalusou Lasaro ulai no tani noxou mamilo,
28 xo eni ta vivilo ta'uve ane a ixoxolu no anu ne. La sou Lasaro
upeletotosi'a, mo sou ane'i kalumo la ine'e no tuala sou navunavu 'o uasi.’
29 Ia Avalaamu muvikalanu aloxo 'o, ‘Nalomu, lapuloto noxou Mosesi mo
vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana anu a muxolu ne sou ane'i
ilomu no anu.’

✡ **16:15:** Mat 23:28; Luk 18:9-14 ✡ **16:16:** Mat 11:12-13 ✡ **16:17:** Mat 5:18

30 Xe anu muavuti la muvikalanu la aloxo ˈo, ‘ˈIlusuleli Avalaamu,
navikala aloxo ne uasi. Xo lexe itema vile musoli, ia utulu mo ulai noxiˈa la
sou aneˈi ixiu oponeˈi.’
31 La Avalaamu muvikalanu aloxo ˈo, ‘Lexe aneˈi ilomusou lapuloto noxou
Mosesi mo vaivaikala noxiˈa ta mitema sou palomatana uasi, la aneˈi
imomomo sou ilomuxu itema vile e musoli ka mumauli ne sou ixiu oponeˈi
uasi kalumo.’ ”

17

ˈIliˈilixo Ane Uolexaˈa ta Mitema sou Isusu Noxou Lataua (Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

1 Iesu muvikalaneˈi ta Palisaio mukalu, la muvikalaneˈi ta molomolo
noxou la aloxo ˈo, “Mimii ane uolexaˈa ta mitema sou isusu noxou Lataua
ne, anu a uxoxolu. Ia itema ane uolexaˈa ta mitema sou isusu noxou Lataua
ne, Lataua ulosou navunavu.
2 Lexe itema vile uolexu vile noxiˈa ta mitema ane imuxamuxaxu taneˈi
noxilo loxo ta molomolo ta kituˈa sio sou isusu noxou Lataua, la laixe lexe
isakiinu lavoˈo vile tatila no xolanu mo ilea uluˈelai no luaki, mo sou Lataua
ulosou navunavu uasi.
3 ✡Aloxo ne, la sou ngingi ngasaxilaˈinge laixe.
Ia lexe menexinge vile ane mumulaxu tanu noxou Lataua io uˈoxonu
ˈilixo vile masua, la nakaitolonu. Xe lexe anu upalaˈalixu susu noxou
noxine mo uxiu opoonu, la nini naxiu tumalineu.
4 Mo lexe anu uˈoxonu ˈiliˈilixo masumasua noxine alaxu muxatele tamei
no anu voxo vile, ia anu uneˈe noxine alaxu muxatele tamei sou upalaˈalixu
ˈiliˈilixo masumasua noxou ne, la nini naxiu tumalineu.”
5 Ta mitema sou xaixai noxou Iesu mivikalanu Tila aloxo ˈo, “Naˈoxonexi
mo tamuxamuxaxu tanexi pekiaˈu noxou Lataua!”
6 ✡La sou anu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Lexe ngingi ngamuxamuxaxu
tangengi noxou Lataua kituˈasi umomomo loxo ovu masitati ngiaxu, la
ngingi ngamomomo sou ngavikalanu ovu vile ˈo lexe, ‘Naluvuneni no
mukuluxene mo nalai natouneni no luaki,’ la anu ulomungengesi.”
7 Iesu musolonu vaikala noxou aloxo ˈo la, “Lexe ngingi vile ne, upalusou
itema sou xaixai noxou sou lexe uxaxai no xaixu mo usaxilaˈa ta sipsipiu,
xe ulivu uneˈe, la loxovaa anu uvikalanu lexe, ‘Naneˈe avile mo naxolu mo
naˈani.’ Uasi.
8 Ia anu uvikalanu lexe, ‘Nalalaxii laˈilalixo mo natavulenu ilou lexasou
uneˈe sou aˈou mo aiemolu, io nini natutulumaieli. Xe eni aˈani mo aie
ukalu, la sou nini naˈani xe naie.’
9 Mo lovoxaa anu uvikala laixe noxou itema sou xaixai noxou ne xo anu
mulomusou muˈoxonu mii ane anu muvikalanuxu ne? Uasi.
10 Aloxo ne, la sou ngingi kalumo lexe ngaˈoxonu mii ane tilasinge
uvikalangengixu ne, la sou ngavikala lexe, ‘Nexi minu ne ta mitema sou
xaixai noxine vitanisi. Nexi teˈoxo xaixaimexisi ane nini nelosixe.’ ”

Iesu Mupamauneˈi ta Mitema Mavolovexa Ane Vulukali Muˈiˈa

11 Iesu muvikalaneˈi mukalu, la mulutu sou lexe ulai ne Ielusalemu.
La mumuamuaˈi mulai mumulinu pilixasou xalee lia tila ne Samalia xe
Xalilaia.
12 Anu sou uˈuna no tuala vile, la ta mitema mavulovexa ane vulukali
muˈiˈa ne, mineˈe mimaisou Iesu no voteˈi. La aneˈi mitulu no paxasi,

---

✡ **17:3:** Mat 18:15 ✡ **17:6:** Mat 17:20; 21:21

13 ✡ia mi'ava tatila mulai noxou lexe, “Tila Iesu, nini taneninexe!”
14 ✡Ia no mine Iesu mumaisi'a, la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngalai mo
ngamaxa'inge noxi'a ta aili'i.” Xe ane'i mimuamua'i milalai no vote'i, la
vasime'a laixe mukalu.
15 La sou vile noxi'a mumaisou vasimolu lexe muxali laixe mukalu, la
mu'ava'ava tatila sou mu'itinu Lataua ualasou mo mulivu mune'e noxou
Iesu.
16 Mune'e, la mulapau mulu'e noxou Iesu tava'u sou muvikala laixe mulai
noxou. Ia itema ane ne sie Samalia mo.
17 Iesu mumaisou itema ne aloxo ne, la mutali'isou aloxo 'o, “Eni
epamaulingengi ta mitema mavulovexa, ia muxatele tami'a ane'i 'ava?
18 La ilivu ine'e mo i'itinu Lataua ualasou ua. Ia itema aasila soxu vilesisi
'o, mulivu mune'e sou mu'itinu Lataua ualasou 'o.”
19 Mukalu, la Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Natulu mo nalai. Xo nini
nemuxamuxaxu taneni noxilo, la sou nini vasimene muxali laixe.”

Saxisaxila'u Noxou Lataua a Muxali ne (Mat 24:23-28, 37-41)

20 Ioxe, no voxo vile, la ta Palisaio mitali'isou Iesu lexe saxisaxila'u noxou
Lataua une'e talu? La sou Iesu mukolinu tali'i noxi'a aloxo 'o, “Saxisaxila'u
noxou Lataua ne uxali loxo mii e nenge tamaisou no anu ienge uasi.
21 Mo umomomo sou ta mitema ivikala lexe, ‘Anu 'a lai 'o.’ mo ivikala
lexe, ‘Anu 'a 'olele.’ uasi. Xo ngamaisou, Lataua Anu 'a usasaxila'inge ne.”
22 Mukalu, la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Ngemasaxa lexe
ngamaisou Itema 'Olu no anu voxo vilesisi 'o, ia voxo sou umomomo sou
ngamaisou la uasi, a unene'e.
23 ✡Ia ta mitema ivikalangengi lexe, ‘Anu 'a 'olele.’ mo ivikala lexe, ‘Anu
'a lai 'o.’ Ia mamu sou ngalomuxa'a mo ngamuline'i.
24 Xo voxo noxou Itema 'Olu ne, uxali loxo lele'e ulami e ukaasou opo
loxotolo ukalusi.
25 Ia tei no anu, la Anu utavulenu tu'utu'umaxu tapiena mo ta mitema
vaimomo 'o ixiu tumali'a noxou.
26 Mii ma'ia ane uxali no xovo ane ne, anu iou vilesisi aloxo no anu voxo
noxou Noa.
27 No anu voxo ane ne, la ta mitema i'ani'ani mo iie mo itataula'ixa'a
ngatongato'o mulai muxali no voxo ane Noa mu'unalai no anu lasipi tatila.
Io alipaa toxoxa'a muxali mole mu'uo'uosi'a mikalu avile.
28 ✡Mo anu iou vilesisi aloxo no anu voxo noxou Loti kalumo. No anu
voxo ane ne, la ta mitema i'ani'ani mo iie mo ilotolotonu mimii mo imomolo
mimii sou ta mitema iloto noxi'a mo itotou la'ilali xe itutulusou tatani.
29 Ia no anu voxo ane Loti mulutu mu'umesou tuala ne Sodomu, la
navu ilou lavo'o axeaxexaxu mulapalapau molu no opo loxotolo mulu'e
mu'elaxa'a mikalu avile.
30 Voxo ane Itema 'Olu uxali ne, anu iou vilesisi kalumo aloxo ne.
31 ✡No anu voxo ane ne, la umomomo sou mitema ane uxolu teitexi no
tani laxa'u ne, ulivu ulu'e no taasou sou utaxusou miumiu la uasi. Xe anu
aloxo nesi, la itema ane mulai no xaixu ne, ulivu une'e no taasou sou uno'u
mii vile la uasi.
32 ✡Ngaxavutalane Loti semau.

✡ **17:13:** Liv 13:45-46 ✡ **17:14:** Liv 14:2-3; Mat 8:3-4 ✡ **17:23:** Mak 13:21; Luk 21:8 ✡ **17:28:** Tav 18:20; 19:25 ✡ **17:31:** Mat 24:17-18 ✡ **17:32:** Tav 19:17, 26

33 ✡Lexe itema ane tanuxu maulixu sou lia ˈo, la anu uxovulaunu mauli
ane kaluxu uasi, xe itema ane uxovaunu maulixu sou lia ˈo, la anu unoˈu
mauli ane kaluxu uasi.
34 Eni avikalangengi lexe no anu ˈolovoxo ane ne, la ta mitema tamei iai
ipita no luu vile, ia ta angelo inoˈu vile ulai io vile usuˈa uai ne.
35-36 Mo ta sema ta tamei iˈulaluu laˈilali, la ta angelo ineˈe inoˈe vile, io
vile isuˈa ixolu ne.”
37 Xe ta molomolo noxou milomusou aloxo ne, la mitaliˈisou aloxo ˈo,
“Tila, mii ane ne, uxali ˈa neˈei?”
La Iesu mukolineˈi aloxo ˈo, “No anu xalee lia ane vasimeˈa ta mitema
misoisoli utaˈolu no anu, la ta suluvi nenu ineˈe ipita sou iˈiˈa ta mitema e
misoisoli ne.”

18

Vaikala Tovolaˈisie Sema Vaalu Vile Milinga Pekiaˈu Noxou Itema sou Uilevinu Vaivaikala

1 ✡Ioxe iliˈi, la Iesu muvikalaneˈi ta molomolo noxou no anu vaikala
tovolaˈi vile sou ulosieixaˈa lexe ikilaka utotomu, io isuanu ˈilixo sou
lakilaka uasi.
2 La sou Anu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “No anu tuala vile, la mitema sou
itilovosou vaivaikala vile a muxolu ne. Ia anu ulavusou umamaˈu noxou
Lataua mo uxavutalaneˈi ta mitema uasi.
3 Mo sema vaalu vile ane a mixolu no tuala ane ne kalumo. Ia ane ineˈe
utotomu noxou itema sou utilovosou vaivaikala ne sou ilinga noxou lexe,
‘Nasuˈulileli no anu vaivaikala ane uluaxeni utulusilo no anu.’
4 Ane mineˈe milinga noxou alaxu tavuˈalo mukalu tei, la anu ulomuxe
uasi. Ia iliˈi, la tanu muvikala aloxo ˈo, ‘Eni ne, amamaˈu noxou Lataua uasi
mo axavutalaneˈi ta mitema uasi,
5 ia xo sema vaalu ano ˈo imoloˈinasilo utotomu ˈo, la eni asuˈuline no
anu vaivaikala ane uluaie utulusie no anu. Mo sou mamu sou ane ineˈe
utotomu sou itotosaleli.’ ”
6 La Anu musolo vaikala aloxo ˈo, “Ngalomusou mii maˈia ane itema
masua sou utilovosou vaivaikala mulemolu.
7 La sou loxovaa, ta mitema ane Lataua musosovosiˈa lexe ta naˈu itama
noxou no voxovoxo utotomu, la Anu umomomo sou usuˈulineˈi no anu
vaivaikala ane ta uluaiˈa itulusiˈa no anu uasi? Mo anu uˈoxolooxaˈa, io
usuˈulineˈi uasi?
8 Eni avikalangengi aloxo ˈo. Lataua usuˈulineˈi no anu vaivaikala paleasi.
Ia loxovaa, Itema ˈOlu uneˈe, la umomomo sou Anu umaisiˈa ta mitema no
lialia ˈo imuxamuxaxu taneˈi noxou Lataua? Uasi.”

Vaikala Tovolaˈisiˈa Palisaio Ilou Itema sou Utaxusou Lamoli

9 Ta mitema moseˈi mixavutala lexe aneˈi mimulinu lapuloto noxou
Mosesi, la sou aneˈi ta mitema ta laixe, io iluˈelailixaˈa ta mitema moˈsei sou
ixavutala lexe aneˈi ta laixe uasi. La sou Iesu muvikalaneˈi no anu vaikala
tovolaˈi vile aloxo ˈo,
10 “Ta mitema tamei milai no tani tila noxou Lataua sou ilinga. Vile noxiˈa
ilou ne, anu Palisaio xe vile ne anu itema sou utaxusou lamoli.
11 Io, ilou milai, la Palisaio mutulu sou mukilakasou no tanu aloxo ˈo,
‘Lataua, eni alemo laixe ulai noxine xo eni loxo ta mitema moˈsei ane
ipakali mo iˈoxonu ˈiliˈilixo masumasua mo isusu no anu taulaˈi xe loxo
itema ane sou utaxusou lamoli e utulu no paˈumelo ˈo uasi.

✡ **17:33:** Luk 9:24 ✡ **18:1:** Kol 4:2; 1Te 5:17

12 ✡Ia eni amitema sou alavusou apelemu alaxu tamei no anu voxo taˈuve
mo muxatele tamei mo alavusou avelunu mimii ukalusi noxilo sou aitinu
mavulovexasou ulai noxine.’
13 ✡Ia itema sou utaxusou lamoli ne, mutulu vaˈaxu noxou Palisaio mo
iou utelo no opo loxotolo uasi. Ia mutangatulu sou muˈotuˈotunu lutunu, io
muvikala lexe, ‘Lataua, tanenixo xo eni itema sou ˈiliˈilixo masumasua.’
14 ✡La sou avikalangengi lexe itema ane sou utaxusou lamoli ne mulivu
no tani, la Lataua mumoxoˈu lexe anu itema mulapu. Ia Palisaio ne aloxo
ne uasi. Xo ta mitema tavuˈalo aneˈi ane iˈitinu ualasiˈa ne, la Lataua
uluˈelailixaˈa, xe aneˈi ane iluˈelailixaˈa, la Lataua uˈitinu ualasiˈa.”

Mineˈeneˈi ta Molomolo Noxou Iesu

15 Iesu muvikalaneˈi aloxo ne xe mukalu, la ta mitema mineˈeneˈi ta ˈiliˈa
ta keakea noxou sou lexe Iesu umulaxu avolu noxiˈa sou ualusiˈa. Xe ta
molomolo noxou mimaisiˈa aloxo ne, la mikaitoloneˈi.
16 Ia Iesu muˈaliˈa ta molomolo ta kitukituˈa mineˈe noxou, io mu-
vikalaneˈi ta molomolo noxou aloxo ˈo, “Ngaxexesiˈa ta molomolo ta
kitukituˈa nesi mo ineˈe noxilo. Io ngaˈapixaˈa uasi. Xo ta mitema ane loxo
ta molomolo ta kitukituˈa ˈo, aneˈi imomomo sou ixolu no anu saxisaxilaˈu
noxou Lataua.
17 ✡Eni avikalangengi manina musuku aloxo ˈo. Itema vile umasaxa
sou uxali loxo ta molomolo ta kitukituˈa ˈo uasi, la umomomo sou Lataua
usaxilaˈu uasi.”

Tila sou Lalotu Noxiˈa ta Iutaia E Anu Itema sou Lavuluti (Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 ✡Tila vile sou lalotu noxiˈa ta Iutaia mutaliˈisou Iesu aloxo ˈo, “Itema
laixe sou ulosixe lavulavu, mii maˈia ane lexe eni aˈoxonu la sou eni anoˈu
mauli ane kaluxu uasi no anu?”
19 Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo ˈo, “Tavaˈu loxovaa ane nini
nemoxoˈilo lexe eni laixe ˈo? Itema vile laixe uasi, ia Lataua Anusisi.
20 ✡Nini nelavu no anu lapuloto noxou Mosesi e muvikala lexe, ‘Ngingi
ane ngetaulaˈi, la ngasusunoxu taulaˈingenge uasi. Mo mamu sou ngavau
itema vile usoli. Mo mamu sou ngapakali. Mo mamu sou ngakalavoinu
itema vile vitanisi sou ngavikala lexe manina teitexi. Xe ngatoxoneˈi ta
maminge iloˈa ta neninge.’ ”
21 Xe anu muavuti, la muvikalanu Iesu aloxo ˈo, “Lapuloto ane ne, eni
emulinu no mine eni molomoloxo mo muneˈe mutalo vaimomo ˈo.”
22 Xe Iesu mulomu noxou aloxo ne, la sou muvikalanu lexe, “Mii vilesisi
a naˈoxo uao. Nalai mo nanoˈu lavulavulutimeni ukalusi mo ta mitema
ilotonu, xe nanoˈu lamolisou la sou naitiˈa aneˈi ane iˈa mimii uasi. Xe nini
naˈoxo aloxo ne, la sou mimii lailaixe ane uai teitexi no opo loxotolo ne,
nini naˈanini. Ia naneˈe mo namulileli.”
23 Xe itema ne mulomusou vaikala noxou aloxo ne, la iou mupalulu. Xo
anu mulavusou lexe anu lavulavulutiu tavuˈalo misevile.
24 Iesu mumaisou itema ne la muvikalanu aloxo ˈo, “Ta mitema ane
lavulutiiˈa tavuˈalo musuku ne, anu pekiaˈu musuku noxiˈa sou iˈunalai no
anu saxisaxilaˈu noxou Lataua!
25 Manina lexe anu seˈisisi sou kameli vile uˈunalai no anu umo vile
taxanu, ia itema ane lavulutiu piena musuku ne, anu pekiaˈu misevile
noxou sou uˈunalai no anu saxisaxilaˈu noxou Lataua.”

✡ **18:12:** Ais 58:1-4; Mat 23:23 ✡ **18:13:** Lex 51:1 ✡ **18:14:** Mat 23:12 ✡ **18:17:** Mat 18:3
✡ **18:18:** Luk 10:25 ✡ **18:20:** Mul 20:12-16; Lap 5:16-20

26 Xe ane'i ane milomusou vaikala noxou aloxo ne, la ane'i mitali'isou
Iesu aloxo 'o, “La sou 'ena'ei ane sou uno'u mauli ane kaluxu uasi ne?”
27 La Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Mii ma'ia ane ta mitema imomomo sou
i'oxonu uasi ne, Lataua umomomo sou u'oxonu.”
28 Xe Pita muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Nexi texiu tumalixeu mimii
latala noxixe ne mukalu, ia tene'e 'o sou temulineni!”
29 Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina
musuku aloxo 'o. Lexe itema vile u'umesou taasou mo semau mo ta
vimovimou mo momu ilee nenu xe ta 'olu'olu sou lexe u'italonu maulixu
ulai noxou Lataua sou usaxila'u,
30 la anu uno'u mimii tavu'alo uuaulixu mimii ane anu mu'umesou tei
no mine anu uxolu no lia 'o xe ili'i no mine anu usoli, la uno'u mauli ane
kaluxu uasi.”

Iesu Mutotokalasou Soli Noxou Alaxu Tatalusou (Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 ✡Ioxe, Iesu muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la muno'a ta molomolo
noxou mavulovexa mo mulu'e no lia tamei mine'e 'alai noxou sou mu-
vikalane'i aloxo 'o, “Nenge nenge'a sou tanuna ne Ielusalemu 'o, mo sou
mimii latala ane ta mitema sou palomatana mikaukavunusou Itema 'Olu
ne, uxali manina.
32 ✡La sou ta mitema ino'u sou i'italonu ulai no avo'a ta mitema ane'i
ane ilavusou Lataua uasi, sou imolovila'isou mo ikekeiou mo ituvesou xe
ipuapuasou mo ivau usoli.
33 Uai no anu lulu voxo tamei xe tatalusou, la Anu utulu.”
34 ✡Ia ta molomolo noxou ilamana no anu mimii ane Iesu mulemolu ne
uasi. Xo laaxu ne mutalume noxi'a, la sou ane'i ilavusou mii ma'ia ane Anu
ulelemolu ne uasi.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Iou Seleveenu (Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Ioxe, Iesu ilo'a ta molomolo noxou milai mixali 'alai ne Ieriko, la itema
vile iou seleveenu a muxoxolu no vote'i pa'umolu ne. Anu uxoxolu ne sou
ulingalinga mimii noxi'a ta mitema.
36 No voxo ane ne, anu mulomusi'a ta mitema tavu'alo imuamua'i
inene'e, la mutali'isi'a aloxo 'o, “Mii ma'ia ane, uxaxali ne?”
37 La ane'i mikolinu aloxo 'o, “Iesu sie Naseleti Anu a une'e ulai ne.”
38 La anu mu'ava mulai noxou Iesu aloxo 'o, “Iesu, nini Deviti 'ilusunu,
nini tanenixo!”
39 Ia ane'i ane miulaxunu Iesu ne mikaitolonu, la mivikalanu lexe anu
uxolu tasiau, ia anu ulomuxa'a uasi, anu mu'ava mu'oki mulai noxou Iesusi
aloxo 'o, “Deviti 'ilisunu, nini tanenixo.”
40 Xe Iesu mulomu aloxo ne, la sou mutulu sou muvikalane'i lexe ine'enu
itema ne noxou. Xe mine'e mixalixu 'alai noxou, la Iesu mutali'isou aloxo
'o,
41 “Nini nemasaxailo lexe eni a'oxonu mii ma'ia noxine ne?”
La anu mukolinu aloxo 'o, “Tila, emasaxa lexe ieli ukala mo amalei laixe.”
42 La sou Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Eni emasaxa lexe nini ieni ukala mo
namalei laixe. Xo nini nemuxaxu taneni noxilo, la sou ieni mukala.”
43 Alaxu vilesisi 'o, la iou mukala sou mumalei, la sou anu mu'iti Lataua
ualasou mo mumulinu Iesu. Xe ta mitema mukalusi ne mimaisou, la ane'i
kalumo mi'itinu Lataua ualasou.

✡ **18:31:** Luk 24:44 ✡ **18:32:** Luk 9:22, 44 ✡ **18:34:** Mak 9:32

19

Iesu Mu'avalou Sakiasi

1 Ioxe, Iesu mu'unalai no tuala ne Ieriko, la mulai a vile sou lexe ulai ne
Ielusalemu.
2 La itema vile a muxolu no tuala ne, ualasou lexe Sakiasi. Anu tila noxi'a
ta mitema sou itaxusou lamoli, xe anu itema sou lavuluti tavu'alo.
3 Ia mumasaxa lexe umaisou Iesu ne lexe Anu itema ma'ia. Ia umomomo
sou umaisou uasi. Xo anu aii ataxu xe ta mitema tapiena musuku mitaluxu.
4 La sou anu muiave muuli no anu vote'i ane Iesu unene'e no anu, la
mutelai no ovu lovo vile sou lexe umaisou Iesu no mine anu une'e.
5 Ioxe, Iesu mune'e xe muxali no lia no ovu tava'u, la Anu iou mutelo xe
mumaisou Sakiasi no anu ovu ne, la sou muvikalanu lexe, "Sakiasi, napalea
nalu'e no lia. Xo vaimomo 'o, eni alai avile sou axolu no tani noxinesi."
6 La sou anu mupalea mulu'e no lia sou mu'osasou Iesu sou mulailixu no
taasou.
7 ✡Ta mitema mukalusi ne, mimaisou aloxo ne, la miavuti sou
mimunumunuxu aloxo 'o, "Ngamaisou, Anu a mulai muxolu sou u'ani no
tani noxou itema sou 'ili'ilixo masumasua."
8 ✡Ia Sakiasi muavuti, la mutulu sou muvikalanu Tila aloxo 'o, "Tila
nalomu noxilo. Eni akalipalanu mimii noxilo ukalusi mo avelu xalee
vilesi'a ta mitema ane i'a lavuluti uasi. Mo lexe eni e'oxo loloxu itema vile
sou epakalinu miu vile, la eni akolinu miu ne alaxu tami'a."
9 ✡La Iesu muvikalanu aloxo 'o, "Vaimomo 'o, Lataua mupamauline'i ta
tema tani ane 'o. Xo itema ane 'o ne kalumo anu Avalaamu 'ilusunu vile.
10 ✡Xo Itema 'Olu ne mulu'e no lialia 'o sou ukamuline'i ta mitema, xe
upamauline'i ane'i ane mixovulau."

Vaikala Tovola'isou Mina Mavulovexa*
(Mat 25:14-30)

11 Ane'i ixolu sou ilolomu noxou, la Anu muvikalane'i no anu vaikala
tovola'i vile. Xo anu muxali 'alai ne Ielusalemu loxo ne, la ta mitema
mixavutala lexe imaisou saxisaxila'u noxou Lataua no ie'i paleasi.
12 La sou Anu muvikala aloxo 'o, "Itema tila vile mulutu sou mulai no
tuala vile no paxa, sou lexe isosovosou sou uxali tatananu tuala, ka io sou
ulivu une'e.
13 La sou anu mu'avali'a ta mitema sou xaixai noxou mavulovexa mine'e
noxou sou muvelunu lamoli e ilemolu lexe Mina ne vilevilesi momoxa'a.
Io muvikalane'i aloxo 'o, 'Ngaxaxaisou lamoli ano 'o utalo no anu voxo ane
eni alivu ane'e.'
14 Ia ta tema tualasou imasaxau uasisi manina, la sou misosovosi'a ta
mitema se'i sou mipalusi'a mimulinu sou mivikalane'i ta mitema no tuala
ane anu mulai no anu ne aloxo 'o, 'Nexi tamasaxau itema ane ne sou uxali
tatananu tualasixe uasi.'
15 Ia ane'i misosovosou sou muxali tatana tuala mukalu, la mulivu
mune'e no tualasou. Muxali no tualasou, la mukala anaxui'a ta mitema sou
xaixai noxou ane anu muvelunu lamoliu noxi'a, mo sou ulavu lexe ane'i
mixaxaisou mo mixalisou xolanu ta'ei mukalu.
16 Vile noxi'a mune'e noxou tei la muvikalanu aloxo 'o, 'Tila, Mina noxine
vile ane nini nelosilo ne, muxalixu xolanu Mina mavulovexa la.'

✡ **19:7:** Luk 15:2 ✡ **19:8:** Mul 22:1; Iti 5:6-7 ✡ **19:9:** Luk 13:16; Apo 16:31 ✡ **19:10:** Luk 15:4; Ioa 3:17; 1Ti 1:15 * **19:10:** Mina ne, lamoli noxi'a ta Iutaia sosovosou loxo Denalia itemaxu ta'uve.

17 ✡La tila noxou muvikalanu aloxo ʼo, ‘Itema laixe sou xaixai noxilo, nini
nexaxai laixe musuku. Xo nini nexaxai laixe no anu mii se ane kituʼa ʼo, la
eni amuxaxene sou nasaxilaʼu tuala mavulovexa.’
18 Xe iliʼi, la ane tameisiʼa muneʼe sou muvikalanu aloxo ʼo, ‘Tila, Mina
noxine vile ane nini nelosilo ne, muxalixu xolanu Mina taʼuve la.’
19 La tila noxou muvikalanu aloxo ʼo, ‘Eni amulaxene sou nini nasaxilaʼu
tuala taʼuve.’
20 Xe iliʼi, la ane tatalusiʼa muneʼe la muvikalanu aloxo ʼo, ‘Tila, Mina
noxine vile ane nini nelosilo ne, anu ʼa. Eni ekuponu mo etalumeu muaisi.
21 Xo nini namitema sou xaixai pekiaʼu. Mo nini nalavusou naʼumenu
mimii ane nini namulaxu uasi xe nalavusou naluvunu xai temanu ane nini
natounu uasi. La sou eni eʼumolu laxuneni.’
22 La tila noxou muvikalanu aloxo ʼo, ‘Nini namitema sou xaixai masua
manina noxilo, la sou eni alosine navunavu aloxo nini nelemolu ne. Xo
nini nelavu lexe eni amitema sou xaixai pekiaʼu mo eni alavusou aʼumenu
mimii ane eni amulaxu uasi xe alavusou aluvunu xai temanu ane eni
atounu uasi.
23 Ia tavaʼu loxovaa, la sou nini namulaxu lamolixeni no anu taasou
lamoli, mo sou eni alivu aneʼe la anoʼu ilou xolanu ua?’
24 Mukalu, la sou anu muvikalaneʼi aneʼi ane itulutulu no paʼumolu
aloxo ʼo, ‘Ngaʼumenu Mina vilesisi ane noxou ne, mo ngalosou itema ane
muxalixu Mina mavulovexa.’
25 La aneʼi mivikalanu aloxo ʼo, ‘Tila, anu ne munoʼu Mina mavulovexa
mukalu!’
26 ✡La sou anu muvikalaneʼi aloxo ʼo, ‘Eni avikalangengi aloxo ʼo. Ta
mitema ane minoʼu mimii seʼi ne, la Lataua ulosiʼa moseʼi la, xe aneʼi ane
inoʼu mii sevile kituʼasi, la Lataua uxexeenu avile.
27 Ia aneʼi ta uluaxeni ane imasaxa lexe eni axali tatananu tuala noxiʼa
uasi ne, nganoʼa ineʼe noxilo mo ngaveʼa isolisoli no talaxo ʼo.’ ”

Iesu Muʼunalai ne Ielusalemu
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Ioa 12:12-19)

28 Iesu muvikala aloxo ne mukalu, la Anu muavuti sou mulutu muvaxa
ne Ielusalemu.
29 Xe muxali ʼalai no tuala ne Vetepaxe ilee Vetania e ʼalai no laxaʼilu vile
ilemo lexe Olivu, la mupalusiʼa ta molomolo tamei noxou mo muvikalaneʼi
aloxo ʼo,
30 “Ngongou ngalai no tuala e no laxungengi ne, xe ngaʼunalai, la
ngamaisou donki ʼilie mulu vile ane mitalisou ka misakiinu mo a ututulu
ne. Donki ne, evile utelo mo uxolu no anu uao. Ia ngongou ngalulusou mo
nganoʼu uneʼe noxilo.
31 Lexe ngongou ngalulusou, io lexe itema vile utaliʼisinge ngongou lexe,
‘Loxovaa ane ngingi ngongou ngalulusou donki ne?’ la ngongou ngakolinu
lexe, ‘Tila noxixe mumasaxau sou uʼoxonu xaixai no anu.’ ”
32 Aneʼi tamei ane Iesu mupalusiʼa miuli ne, milai mixali. La mixalisou
mimii ane Iesu mulemo noxiʼa ne muʼisalilisi.
33 Xe no mine aneʼi ilou ilulusou donki ʼilie mulu ne, la ta moosou
mitaliʼisiʼa aloxo ʼo, “Loxovaa ane ngingi ngongou ngalulusou donki ʼilie
ne?”
34 La aneʼi ilou mikolineʼi aloxo ʼo, “Tila noxixe mumasaxau sou uʼoxonu
xaixai no anu.”

✡ **19:17:** Luk 16:10 ✡ **19:26:** Mat 13:12; Luk 8:18

35 Ilou minoˈu xe milai mixalixu noxou Iesu, la sou aneˈi ilou minoˈu
ˈalaˈalasou vasimeˈa veveveeni ne sou mixavulalanu vaxa no latanu donki
ne, ka sou Iesu mutelo mutalupexa no anu.
36 Xe mulutu mulai, la ta mitema mixavulalanu ˈalaˈalasou vasimeˈa
veveveeni ne no voteˈi.
37 Anu muneˈe xe muxali ˈalai no voteˈi molu no laxaˈilu ne Olivu mulue,
la ta molomolo noxou tavuˈalo mipita sou misoko miˈosa mo miˈavaˈava sou
miˈitinu Lataua ualasou, xo taneˈi mumulinu xavi no ˈa sosovo tavuˈalo ane
anu muˈoxonu no ieˈi.
38 ✡La aneˈi miˈavaˈava aloxo ˈo,
“Lataua ualusou tatananu tuala ane IAUE mupalusou mo a unene ˈe ˈo.
Mo taˈitinu Lataua ualasou teiteixi manina,
xo Anu mulosinge opo seˈisisi molu no opo loxotolo muneˈe noxinge no
lia ˈo.”
39 Ia ta Palisaio moseˈi no taiineˈi ta mitema tavuˈalo ne, mivikalanu Iesu
aloxo ˈo, “Itema sou ulosixe lavulavu, nakaitoloneˈi ta molomolo noxine.”
40 La Iesu muvikaloneˈi aloxo ˈo, “Eni avikalangengi lexe aneˈi ixolu
tasiaˈusi, la lavolavoˈo ˈo molu uavuti sou uˈavaˈava.”
41 Iesu muneˈe muxali ˈalai ne Ielusalemu xe mumaisou tuala tila ane ne,
la mutamasiˈa ta mitema ane mixolu no anu ne.
42 La muvikala aloxo ˈo, “Ngingi, laixe lexe vaimomo ˈo ngingi ngalavusou
mii maˈia ane ulosinge opo seˈisisi, ia mii ane ne anu mutalume mo ngingi
ngamomomo sou ngamaisou uasi.
43 Ia iliˈi no anu voxo vile, la ta uluamengi ineˈe ivimelungenge mo
ixalilingenge sou ialivulangengi avile.
44 ✡Aneˈi ialivulangengi, la ipalepeipeingengi ngongiˈa ta ˈilinge ane
ngexolu no nano ne. Mo umomomo sou aneˈi imalanixu lavoˈo vile uai
no latanu vile uasi, xo ngingi ngatongonu voxo ane Lataua muneˈe noxinge
o uasi.”

Iesu Mukusaiˈa ta Mitema no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua (Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Ioa 2:13-22)

45 Iliˈi, la Anu muˈunalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la
musoko sou mukusaiˈa ta mitema e mitataˈolu mimii sou ta mitema ilotonu.
46 ✡La muvikaloneˈi aloxo ˈo, “Aneˈi mikaukavu no nano no Lavuku
Tavuna teinu aloxo ˈo. ‘Taasilo ne, ilemo lexe anu taasou lakilaka ulai
noxou Lataua,’ ia ngingi ngeˈoxo muxali loxo taasiˈa ta mitema sou pakali
sou italume no anu.”
47 ✡No voxovoxo utotomu, la Iesu ulosieixaˈa ta mitema lavulavu no anu
vaikala noxou Lataua no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Ia ta
tatila noxiˈa ta ailiˈi mo ta mitema sou lapuloto iloˈa ta tatila noxiˈa ta Iutaia
e mixolu no nano no taiineˈi ta mitema, itovo lexe ivau.
48 Ia aneˈi ixalisou voteˈi vile sou ivau no anu uasi. Xo ta mitema tavuˈalo
mukalusi ne, aneˈi mimasaxa manina sou ilomusou vaikala noxou Iesu.

20

Aneˈi Mitaliˈisou Iesu Lexe ˈEnaˈei Mulosou Xavi ne (Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

1 No voxo vile, la Iesu mulolosiˈa ta mitema lavulavu no anu vaikala
noxou Lataua mo muaˈaloxu aˈalo laixe noxou no nano no taasou lalotu
tatila noxou Lataua. La ta tatilasiˈa ta ailiˈi mo ta mitema sou lapuloto iloˈa
ta tatila noxiˈa ta Iutaia mipita mineˈe noxou Iesu,

✡ **19:38:** Lex 118:26; Luk 2:14 ✡ **19:44:** Luk 21:6 ✡ **19:46:** Ais 56:7; Iel 7:11 ✡ **19:47:** Luk 21:37

2 sou mitaliˈisou aloxo ˈo, “Navikalanexi lexe xavi maˈia ane muxolu
noxine ne, la sou nini naˈoxoˈoxonu mimii ane ne no anu ˈo? Mo ˈenaˈei
mulosine xavi ane ne?”
3 La sou Anu mukolineˈi aloxo ˈo, “Eni kalumo atali'isingexu taliˈi vile.
Ngavikalaleli.
4 Ioanesi, anu itema sou uˈulosiˈa ta mitema ˈo ne, anu molu no opo
loxotolo? Uasi, anu molu noxiˈa ta mitema?”
5 La sou aneˈi mivikalaneˈi ngatongatoˈo aloxo ˈo, “Maasi, xe nenge
tavikala lexe anu molu no opo loxotolo, la Anu utaliˈisinge lexe, ‘Ia loxovaa,
la sou ngingi ngamuxamuxaxu tangengi noxou uasi ˈo?’
6 Xe nenge tavikala lexe anu molu noxiˈa ta mitema, la ta mitema tavuˈalo
ˈo ivenge no anu lavoˈo, xo aneˈi milavusi lexe Ioanesi ne, anu itema vile
sou palomatana.”
7 La sou aneˈi mikolinu aloxo ˈo, “Nexi talavusou lexe anu molu neˈei
uasi.”
8 La Iesu muvikalaneˈi lexe, “Eni kalumo apalaˈalixu xavi maˈia ane eni
aˈoxoˈoxonu mimii ane ne no anu ˈo uasi.”

Vaikala Tovolaˈisiˈa ta Mitema Ane Isaxilaˈu Xaisou Ovu Uaini (Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 ✡Muvikalaneˈi aloxo ne xe mukalu, la musolonu vaikala noxou no anu
vaikala tavolaˈi vile aloxo ˈo, “Itema vile mutounu xaisou ovu uaini vile.
Xe mukalu, la muˈitalonu xai ane ne no avoˈa ta mitema seˈi sou aneˈi
ixaxaisou ia anu mulutu sou mulai no tuala vile no paxa sou lexe anu uxolu
maxuveeni manina.
10 Ioxe no anu voxo ane sou xaisou ovu uaini ne temanu xe momoxo
sou iˈelexu, la anu mupalusou itema sou xaixai noxou vile mulai noxiˈa ta
mitema ane misaxilaˈu xai ne, sou lexe unoˈu temanu seˈi noxiˈa. Ia aneˈi
mivau mukalu, la mipalusou mulivu vitanisi.
11 Xe anu muavuti, la mupalusou itema sou xaixai noxou vile sou mulai
la. Ia aneˈi mivau kalumo, mo mipamaelanu manina, ka mipalusou mulivu
vitanisi la.
12 Xe anu muavuti, la mupalusou tatalusiˈa la, sou mulai. Ia aneˈi mivau
mo siasialuxu, ka misuˈa mulai no ale no xai.
13 Miˈoxoneˈi aloxo ne, la sou moosou xai ne muvikala aloxo ˈo, ‘Eni
aˈoxonu mii maˈia la? Ioxe, eni apalusou ˈalixeni e emasaxau misevile ˈo
ulai noxiˈa, la mane aneˈi itoxonusi.’
14 Ia ta mitema e ixaxai no xai ne mimaisou moosou xai ˈolu ne, la
mivikalaneˈi ngatongatoˈo aloxo ˈo, ‘Itema ane ˈo ne, ulai iliˈi la ualasou
utelo no anu momu xaixu ˈo ane. Nganeˈe mo nengeˈa tavaˈu mo usoli, mo
sou ulai liˈi la nenge ualasinge utelo no anu xai ano ˈo.’
15 La sou aneˈi misuˈanu mulai no ale no vimelusou xai mo mivau musoli.
Ioxe, iliˈi la sou moosou xai ne, anu uˈoxonu mii maˈia noxiˈa ta mitema
ane ne?
16 Anu molu ulutu uneˈe ka uveˈaveˈa ta mitema ane ne isoisoli ukalusi,
io sou anu uˈitalonu xai ane ne ulai noxiˈa ta mitema seˈi vaˈaxu li.”
Ta mitema milomusou aloxo ne, la mivikala lexe, “Mamu sou mii ane
loxo ne uxali.”
17 Xe Iesu muavuti la mumatakisiˈa, io mutaliˈisiˈa aloxo ˈo, “Ngingi
ngelavusou vaikala ane mikaukavunu no nano no Lavuku Tavuna teinu
ˈo laaxu? Muvikala aloxo ˈo,
‘Lavoˈo e ta mitema sou itulusou tani misuˈanu ne,

✡ **20:9:** Ais 5:1

anu muxali lavoˈo vile laixe manina sou utetelisou tani.’
18 ✡Ta mitema latala ukalusi ane ilapau xe ituvu no anu lavoˈo ane ne,
la imamulo manina. Xe lavoˈo ane ne, ulapau utuvu noxou itema vile, la
umutanu avile.”
19 Ta mitema sou lapuloto iloˈa ta tatilasiˈa ta ailiˈi mikamulinu voteˈi sou
lexe itetelisou avile no anu, xo aneˈi milavu lexe Anu muvikala tovolaˈi ne
muˈisalili noxiˈasi. Ia aneˈi mimamaˈu noxiˈa ta mitema tavuˈalo ne, la sou
itetelisou Iesu uasi.

Taliˈisou Talea Lamoli Ulai Noxou Kaisari
(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

20 ✡Ioxe, aneˈi ikakamuli voteˈi vile sou itetelisou Iesu no anu, la sou aneˈi
mipalusiˈa ta mitema moseˈi sou itovotovole Iesu, io aneˈi mikalavoi lexe
aneˈi ne ta mitema ta laixe. Aneˈi mimasaxa lexe ilomusou Iesu ulemolu
mii vile ususu, la sou aneˈi itetelisou mo iˈitalonu no avolu itema anu ane
mutetelisou xavi sou usaxilaˈu tuala.
21 La sou aneˈi mitaliˈisou Iesu aloxo ˈo, “Itema sou ulosixe lavulavu, nexi
telavu lexe nini navivikala mo nalosiexixu mii maˈia ane mulapu, io nini
naxavutala ualasiˈa ta mitema uasi, ia nini nalavusou nalosiexixu voteˈi
laixe noxou Lataua no anu vaikala manina noxou.
22 Io, loxovaa, anu laixe lexe nenge talea lamoli ulai noxou Kaisari?”
23 La Iesu mulavusou kalakalavoi noxiˈa, la mutaliˈisiˈa aloxo ˈo,
24 “Nganoˈu Denalia vile uneˈe mo amaisou. ˈEnaˈei kisou mo ualasou ane
muxolu no anu lamoli ˈo?”
25 La aneˈi mikolinu lexe, “Kaisari noxou.”
Xe Iesu muavuti la muvikalaneˈi aloxo, “Mii ane noxou Kaisari, la
ngalivunoxu ulai noxou Kaisari, xe mii ane noxou Lataua, la ngalivunoxu
ulai noxou Lataua.”
26 Aloxo ne, la sou aneˈi imomomo sou ixalisou susu vile no anu vaikala
noxou no ieˈi ta mitema sou itetelisou no anu uasi. Ia aneˈi mikuluke no
anu vaikala lakolisou molu noxou, la mixolu tasiaˈuxaˈa avile.

Taliˈi Noxiˈa ta Sadokaio
(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Xe iliˈi, la ta Sadokaio moseˈi mineˈe mixali noxou Iesu sou mitaliˈisou.
Xo aneˈi xavutalaiˈa lexe ta mitema isoli, io ulai iliˈi la umomomo sou imauli
la uasi.
28 ✡Ioxe, la sou aneˈi mitaliˈisou Iesu aloxo ˈo, “Itema sou ulosixe lavulavu,
vaikala muai no anu kaukavu noxou Mosesi muneˈe noxixe aloxo ˈo. ‘Lexe
itema vile utaulaˈi xe iliˈi la usoli. Ia upalaneˈi ta ˈolu noxie semau ne uasi, la
laixe lexe vimou kokope uˈuluxe vimou vaaluu ne, mo sou upalaneˈi vimou
ta ˈolu noxie.’
29 Ioxe, no voxo vile, la itema vile ta ˈolu muxatele tamei ixoxolu. Iloˈa
mixoxolu, la ane ailiˈisiˈa ne mutaulaˈi, xe iliˈi la musoli. Ia upalaneˈi ta
ˈolu noxie semau ne uasi.
30 Xe vimoˈa ane tameisiˈa ne muavuti, la muˈuluxe sema vaalu ne. Ia
anu kalumo musoli, ia upalaneˈi ta ˈolu noxie uasi.
31 Mo vimoˈa tatalusiˈa kalumo ne aloxo nesi. Anu aloxo nesi, mole aneˈi
muxatele tamei mukalusi ne, miuluxe sema vilesisi ne, ia vile noxiˈa upalaa
ˈolu vile noxie uasi.
32 Xe iliˈi, la sema ne kalumo misoli.

✡ **20:18:** Ais 8:14-15 ✡ **20:20:** Luk 11:54 ✡ **20:28:** Lap 25:5

33 Ioxe, ulai ili'i no anu voxo ane sou ta mitema ane misoisoli itulu sou
imauli, la 'ena'ei noxi'a ane'i muxatele tamei ne, semau maninasou, xo loxo
ane'i mukalusi ne mi'uluxe sema vilesisi ne?"
34 Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Ta mitema sou voxo vaimomo
'o ne, ane'i itaula'ixa'a ngato'o.
35 Ia ta mitema ane Lataua mupelemasaxane'i sou isoli, ia imauli ili'i ne,
la ane'i imomomo sou itaula'ixa'a ngato'o la uasi.
36 Mo ane'i imomomo sou isoli la uasi. Ane'i ixali loxo ta angelo. Mo ane'i
ixali Lataua ta 'olu, xo Anu mutulusi'a no anu soli mo mimauli.
37 ✡No anu a'alosou ovu mukaakaa, la Mosesi mupala'anixu lexe itema
ane musoli ne umauli la. Xo anu mulemolu Tila lexe, 'Anu Lataua noxou
Avalaamu mo noxou Aisaki xe noxou Iakovo.'
38 La sou Tila ne, anu Lataua noxi'a ane'i ane misoisoli uasi, ia Anu
noxi'a ane'i ane imauli. Xo ta mitema latala ukalusi ne, ane'i imauli noxou
Latauasi."
39 Mose'i noxi'a ta mitema sou lapuloto milomusou aloxo ne, la mivikala
aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu, nini nekoline'i laixe."
40 Aloxo ne, la sou ane'i itovo sou itali'isou la uasi.

'Ena'ei 'Olu Ane Kalisito 'o?
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Mukalu, la sou Iesu mutali'isi'a aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, la sou ane'i
ivikala lexe Kalisito ne, Deviti 'ilusunusi?
42 ✡Ia Deviti molu mupala'alixu no anu Lavuku sou Lexe aloxo 'o.
'IAUE muvikalanu Tila noxilo aloxo 'o.
"Navaisa'ileli no avolo tema
43 ulai utalo no anu voxo ane sou
eni amuxaxa'a ta uluameni no tava'ine laaxu.' "
44 Deviti molu mumoxo'u lexe anu Tila noxou. Ia loxovaa, la anu Tila ne,
Deviti 'ilusunu la?"
45 Ta mitema tavu'alo ne uao ilolomu sio, la Iesu muvikalane'i ta
molomolo noxou aloxo 'o,
46 "Ngasaxila'inge laixe noxi'a ta mitema sou lapuloto. Xo ane'i imasaxa
lexe itaanu tokolomoi'a veveeni, io sou ixixaoxao. Mo imasaxa lexe ta
mitema ixalisi'a no tilovolovo la itoxone'i xe isexelaxa'a. Xe no taasou
lalotu noxi'a ta Iutaia, la imasaxa lexe ixoxolu no anu puloulou ane uuli
laixesi. Xe ixalisou la'ilali toxoxa'a, la imasaxa lexe ixolu no anu puloulou
ane uulisi ne kalumo aloxo ne.
47 Xe iavuti, la ikalavoine'i ta sema ta vaalu sou ikalusou miami'a no
nano no taasi'a. Xe ikalavoi sou ilinga veveeni misevile sou lexe ta mitema
imaisi'a. Ta mitema ane loxo ne, ulai ili'i, la Lataua ulosi'a navunavu tatila
manina."

21

Sema Vaalu Vile Mi'italonu Lamoli Mulai Noxou Lataua
(Mak 12:41-44)

1 Iesu muvikalane'i mukalu xe iou mutelo, la mumaisi'a ta mitema sou
lavulavuluti piena mine'e sou mi'italonu lamolii'a sou ulai noxou Lataua
no anu taasou lamoli ne.
2 La Anu mumaisie sema vaalu vile kalumo ne ie lamoli se kitu'asi, mine'e
mi'italonu Leputa* tamei.

✡ **20:37:** Mul 3:6 ✡ **20:42:** Lex 110:1 * **21:2:** Leputa ne, ta Iutaia lamolii'a. Lexe ipitanu Leputa 128, la uxali loxo Denalia vile.

3 ✡Xe Iesu mumaisie aloxo ne, la muvikala aloxo ʼo, “Eni avikalangengi
manina musuku lexe sema vaalu ane ʼo ne, ie lamoli se kituʼasi, ia lamoli
soxu e ane mileanu ne, anu tatila musuku mo muaʼalixu noxiʼa aneʼi ane
mileanu ʼo.
4 Xo aneʼi ane latala e mileanu lamoli ne, aneʼi mileanu loxo ne, ia
lamoliiʼa pienanu a uai sio. Ia ane sema vaalu ʼo ne, ie mii vile la sou uai
uasi. Soxu e minoʼu ne, ane mileanu mulai mukalusi ne. Ia vile uai sou
iloto laʼilali no anu la uasi.”

Sosovosou Voxo Kaluxusou
(Mat 24:1-14; Mak 13:1-13)

5 Xe ta molomolo noxou moseʼi mivikalanusou taatani ane muxolu no
nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua ne aloxo ʼo, “Namaisou taatani
ano ʼo ne, mitulusou no anu lavolavoʼo lailaixe mo mitokolomonu no anu
mimii lailaixe ane ta mitema milosou Lataua.” Ia Iesu muvikalaneʼi aloxo
ʼo,
6 ✡ “Ngingi ngemaisou taatani e lailaixe ʼo, ia ulai iliʼi la lavolavoʼo ano ʼo
ne, umomomo sou vile uvoutulo no lataanu menexu vile uasi. Xo tapiena
ukalusi ne imamulonu, ka ipeinu uluʼelai no lia.”
7 La aneʼi mitaliʼisou Iesu aloxo ʼo, “Itema sou ulosixe lavulavu, nini
navikalanexi lexe, Talu, la mimii ane ne uxali? Xe sosovo maʼia uxali tei
sou uvikala lamana noxixe lexe mimii ane ne, anu ʼaso uxali maninasou?”
8 Xe Iesu muavuti, la mukolineʼi aloxo ʼo, “Ngasaxilaʼinge laixe, xo loxo ʼo
io ta mitema ikalavoingengi. Ta mitema tavuʼalo ixali, la imoxoʼu ualasilo,
io ivikala lexe, ‘Eni anu ʼa.’ mo ivikala lexe, ‘Voxo kaluxusou anu ʼa uxali.’
Ia ngingi ngalomuxaʼa uasi.
9 No mine ngingi ngalomusou aʼalosiʼa ta mitema iʼotoʼoto mo ngalomu-
sou aʼalosou tuʼutuʼumaxu ane uxali no lialia ʼo, la ngaʼoloʼolo mo ngaʼume
mamu. Xo mimii ane ne, anu uxali tei o, ia voxo kaluxusou ne anu a uxali
avile ne uasi.”
10 Iesu muvikalaneʼi la aloxo ʼo, “Ta mitema sou tuala vile iavuti, la iʼoto
noxiʼa ta mitema sou tuala vile ane vaʼaxu. Mo ta mitema noxou tatananu
tuala vile iavuti, la iloʼa ta mitema noxou tatananu tuala vile ane vaʼaxu ne
iʼoto.
11 Xe no xalexalee tuatuala moseʼi, la uniuni toxoxaʼa ukunikuni mo soli
uxali mo pipiena iouiou uxali no tuatuala mo mimii ane nenge taʼumolu ne
uxali xe sosovo toxoxaʼa molu no opo loxotolo uxali kalumo.
12 Ia mimii ane ne uxali uao, la ta mitema itetelisinge sou ivenge mo aneʼi
ilalingenge no taasou lalotu noxiʼa ta Iutaia mo no taasou navunavu mo ilai
itulusinge no talaxaʼa ta tatananu tuatuala iloʼa aneʼi ane isaxilaʼu tuatuala,
xo ngingi ngemulileli.
13 No anu voteʼi ane ne, la ngingi ngaaʼaloxu ualasilo ulai noxiʼa.
14 ✡Ia mamu sou ngaxavutala piena tei lexe maasi la ngavikala loxovaa
no mine aneʼi italiʼisinge.
15 ✡Xo eni melo alosinge lavulavu sou vaikala ane umomomo so ta
uluamengi ne ikolinu vaikalamengi mo italoxolingenge uasi.
16 ✡Ia ta maminge iloʼa ta neninge mo ta vivinge iloʼa ta mingemingengi
mo ta menexinge ne kalumo iʼitalongengi ngalai no avoʼa ta uluamengi, la
aneʼi ivenge ngingi moseʼi ngasoli.
17 Ta mitema ukalusi ne, imasaxainge uasisi manina xo ngingi ta noxilo.
18 Ia Lataua usaxilaʼinge, la sou kisinge laxusou vile umomomo so
tasiaʼuxu uasi.

✡ **21:3:** 2Ko 8:12 ✡ **21:6:** Luk 19:44 ✡ **21:14:** Luk 12:11-12 ✡ **21:15:** Apo 6:10 ✡ **21:16:** Mat 10:21-22

19 Ia loxo ngingi ngatulu pekiaˈinge, la nganoˈu mauli ane kaluxu uasi.
20 Ia no mine ngingi ngamaisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto ixalilixu tuala tila
ne Ielusalemu, la ngalavu lexe voxo sou aneˈi imamulonu tuala ne, anu a
muneˈe ˈalai.
21 La sou aneˈi ane ixolu no xalee lia tila ne Iutaia ne, iˈume ilai no
laˈolaoˈlu mo aneˈi ane ixolu no nano ne Ielusalemu ne, iˈume ilai no ale
xe aneˈi ane ixolu no aleale ne, la iˈuna no tuala tila ne uasi.
22 ✡Xo voxo ano ˈo ne sou Lataua ulosiˈa ta mitema navunavu loxo mimii
latala ane aneˈi mikaukavunu no nano no Lavuku Tavuna teinu uxali
manina.
23 Anu voxo ane ne uxali, la anu voxo masua manina noxiˈa ta sema ane
opooponeˈi iloˈa aneˈi ane isusuneˈi ta ˈiliˈa sio! Xo tuˈutuˈumaxu tatila uxali
no lialia ˈo mo Lataua laˈiaxuiˈa ta mitema ne Ielusalemu, la sou Anu ulosiˈa
navunavu.
24 ✡Aneˈi ta mitema sou ˈotoˈoto ne, iveˈa moseˈi no anu laviso mo isoisoli
xe aneˈi itaxusiˈa moseˈi sou ipaxeleneˈi ilai no tuatuala vaˈavaˈaxu ukalusi.
Ia ta mitema ane ilavusou Lataua uasi ne, imalomaloxoˈu tuala tila ne
Ielusalemu ne, ulai utalo no anu voxo noxiˈa ukalu.
25 ✡No anu voxo ane ne, la sosovo iouiou uxali no anu aso mo soˈio iloˈa
ta oto. La xasi toxoxu uvausu no luaki mo luluxu, la ta mitema latala no
tuatuala no lialia ˈo ne, aneˈi iˈoloˈolo mo ixavutala piena.
26 Xe aneˈi milavu lexe mii maˈia ane sou uxali no lialia ˈo, la sou aneˈi
miˈume manina mole ieˈi muxalixalili sou ilapau. Xo ta mimii loxo ta oto
mo taˈumali iloˈa koiˈuxaxai mo tavaivolo no opo loxotolo ikunikuni ukalu.
27 ✡No voxo ane ne, la ta mitema imaisou Itema ˈOlu mine uluˈe no anu
xavi mo lamanaxu toxoxaˈa, ia uxolu no anu tamuxala.
28 Lexe mimii ane ne usoko sou uxali, la ngaavuti ngatulu mo ngamexi
xolangengi utelo sou ngamalei teiteixi, xo Lataua anu ˈaso upamaulin-
gengi.”
29 Xe Anu muavuti la muvikalaneˈi no anu vaikala tovolaˈi vile aloxo ˈo,
“Ngamaisou ovu lovo vile iloˈa ovuovu tavuˈalo.
30 No voxo ane ovuovu xolanu uxali xe uxataxata, la ngingi ngalavu lexe
voxo sou aso muxali ˈalai mukalu.
31 Anu aloxo ne, la sou ngingi ngamaisou mimii ane ne uxali, la ngalavu
lexe saxisaxilaˈu noxou Lataua a muxali ˈalai mukalu.
32 Eni avikalangengi manina musuku aloxo ˈo. Ta mitema sou voxo ano
ˈo isoisoli uao, ia mimii ane eni elemolu lamana noxinge ne, anu uxali.
33 Mimii latala teitexi no opo loxotolo mo no lialia ˈo ne, ulai la ukalu. Ia
vaivaikala noxilo ne umomomo sou ukalu uasi.
34 La sou ngingi ngasaxilaˈinge laixe, xo loxo ˈo io opongengi tuˈumaxu no
anu mimii sou lialia ˈo, loxo laˈilali lailaixe mo lexa pekipekiaˈu xe mimii
lailaixe sou vasimenge. Lexe ngingi ngaˈoxo aloxo ne xe voxo ane ne uxali
noxinge, la ngakuluke loxo memee uˈamo no anu uoi,
35 xo anu uxali noxiˈa ta mitema ukalusi aneˈi ane ixoxolu no anu lialia
ˈo.
36 Mo ngingi ngaxolu sou ngautiti mo ngakilaka ulai noxou Lataua
utotomu, mo sou ngingi ngamomomo sou ngamaxalexu mimii ukalusi ane
sou uxali ne mo ngamomomo sou ngatulu no talaxu Itema ˈOlu.”
37 No voxovoxo utotomu, la Iesu ulolosieixaˈa ta mitema lavulavu no anu
vaikala noxou Lataua no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Ia no

✡ **21:22:** Iel 5:29; 46:10; Ose 9:7 ✡ **21:24:** Lex 79:1; Pal 11:2 ✡ **21:25:** Ais 13:10; Ese 32:7; Ioe 2:31; Pal 6:12-13 ✡ **21:27:** Tan 7:13; Mat 26:64; Pal 1:7

ˈoloˈolovoxo utotomu, la Anu ulai no ale no laˈolu e ilemolu lexe Olivu sou uxolu lai ne no ˈolovoxo.
38 Xe no kakau manina, la ta mitema tavuˈalo mukalusi mineˈe noxou sou ilolomu noxou no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua.

22

Iudasi Uˈitalonu Iesu no Avoˈa ta Mitema
(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Ioa 11:45-53)

1 Ioxe, voxo sou Ixutuxu Veletixaˈa Vitanisi sou isosovosou voxo ane Lataua Mupolopepeeneˈi Ta Isilaeli a muxali ˈalai.
2 La ta tatilasiˈa ta ailiˈi iloˈa ta mitema sou lapuloto mimasaxa lexe ivau Iesu mo usoli, ia iˈumeˈa ta mitema, la sou ikakamuli voteˈi seˈi la, sou lexe ixexeenu no anu.
3 ✡Ia Satani muˈuna noxou Iudasi e ilemo lexe Isikarioti e anu vile noxiˈa ta molomolo noxou Iesu mavulovexa mo muluˈe no lia tamei.
4 La sou Iudasi mulutu mulai noxiˈa ta tatilasiˈa ta ailiˈi iloˈa ta mitema sou isaxilaˈu tani tila noxou Lataua sou iloˈa mivikalasou lexe anu uˈitalonu Iesu noxiˈa a loxovaa?
5 Iloˈa mivikala, la sou aneˈi misakii vaikala lexe aneˈi mimasaxa sou ilosou lamoli.
6 La Iudasi muˈosasou xavutalaiˈa ane ne, la sou anu mukakamulinu voxo taiinu vile lexe ta mitema ipita noxou uasi, la sou anu uˈitalonu no avoˈa.

Iesu Iloˈa ta Molomolo Noxou Miˈani Kaluxusou
(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; Ioa 13:21-30)

7 ✡Xe voxo sou Ixutuxu Veletixaˈa Vitanisi muxali, la aneˈi ilavusou iveˈa ta sipsip ta ˈiliˈa sou iˈoxonu laˈilali sou ixavutalanu voxo ane Lataua mupolopepeeneˈi.
8 La Iesu mupalusiˈa Pita ilou Ioanesi la muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngingi nongou ngalai mo ngalalaxinenge laˈilali ane usosovosou voxo ane Lataua Mupolopepeenenge Ta Isilaeli no anu.”
9 La sou aneˈi ilou mitaliˈisou lexe, “Nemasaxa lexe nexi talalaxii laˈilalinenge ne a neˈei?”
10 La Anu mukolineˈi aloxo ˈo, “Ngingi ngaˈunalai no tuala tila ne, la ngaxalisou itema vile utatavulenu lexa vexasou mutau lexa no anu. La ngamulinu ngalai ngaˈunalai no tani e anu uˈunalai no anu ne.
11 La ngavikalanu tatananu tani ne aloxo ˈo, ‘Itema sou ulosixe lavulavu mutaliˈi lexe, “Tani kaveutuxu ane sou nexi noxiˈa ta molomolo noxilo taˈani sou tasosovosou voxo ane Lataua Mupolopepeenenge Ta Isilaeli ava?” ’
12 La sou anu ulosiengixu kaveutu vile tila muxolu teitexi. Valovalo mo luuluusou mo mimii seˈi kalumo ne mulalaxii mukalu, ia ngongou ngalai, la sou ngalalaxiinu laˈilainenge ane.”
13 Xe aneˈi ilou milai, la mimaisou mimii ne aloxo Iesu mulemolu noxiˈa ilou nesi. la sou ilou milalaxiinu laˈilalixaˈa iloˈa.
14 Xe voxo ngiou sou aneˈi iˈani muxali, la sou Iesu iloˈa ta mitema sou xaixai noxou mixolu no luusou laˈilali.
15 La Iesu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Eni emasaxa manina lexe nenge nengeˈa taˈani laˈilali sou usosovosou voxo ane Lataua Mupolopepeenenge Ta Isilaeli ˈo ukalu, la sou eni aˈuna no anu tuˈutuˈumaxu.

✡ **22:3:** Ioa 13:2, 27 ✡ **22:7:** Mul 12:1-27

16 Eni avikalangengi aloxo ne, xo umomomo sou eni aʼou laʼilali ano ʼo la
uasi, ulai utalo no anu voxo ane nenge nengeʼa tapita sou taʼani teitexi no
tuala noxou Lataua.”
17 Anu munoʼu paku xe muvikala laixe mulai noxou Lataua mukalu, la
muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Ngano ʼu paku ʼo mo ngingi ukalusi ngaie no anu.
18 Xo eni avikalangengi lexe eni aiexu uaini temanu lexaxu ʼo la uasi, ulai
utalo no anu voxo ane Lataua molu usaxilaʼinge nengeʼa ukalusi.”
19 Muvikalaneʼi aloxo ne xe mukalu, la Anu munoʼu veleti vile ka
muvikala laixe mulai noxou Lataua. Xe mukalu, la museʼiseʼinu sou
mulosiʼa, io muvikala lexe, “Eni vasimelo ano ʼo ane alosinge ʼo. Ngaʼoxonu
mii ano ʼo sou ngaxavutalaleli no anu.”
20 Aneʼi miʼani mukalu, la Anu munoʼu paku ka muʼoxo aloxo ne la,
io muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Eni asoli xe sialuxo unixi, la paku ano ʼo ne
usosovosou vaikala alavua e nenge ngengeʼa Lataua tasakiinu. Sialuxo ne,
anu sou unixisinge.
21 ✡Ia itema ane sou uʼitaloleli no avoʼa ta mitema ne, anu a noxou taʼaʼani
tapita no luusou laʼilali ʼo.
22 Ia xo Itema ʼOlu ne Anu usoli aloxo Lataua mulemolu, ia itema ane
uʼitalonu no avoʼa ta mitema ne, Lataua ulosou navunavu tatila.”
23 La sou aneʼi miavuti sou mitalitaliʼisiʼa ngatongatoʼo lexe ʼenaʼei noxiʼa
ane uʼoxonu mii ane loxo ne.
24 ✡Xe kalumo aneʼi miʼotosou anaxaʼa sou lexe ʼenaʼei noxiʼa ane anu
tilasiʼa.
25 ✡La sou Iesu muvikaleneʼi aloxo ʼo, “Ta tatananu tuatuala noxiʼa ta
mitema ane ilavusou Lataua uasi ne, aneʼi isaxilaʼa ta mitemaiʼa pekiaʼu, xe
aneʼi ane isaxilaʼa ta mitemaiʼa ne, aneʼi meʼa ilemeʼa lexe aneʼi ta mitema
sou iʼoxonu mimii ane laixesi ulai noxiʼa ta mitemaiʼa.
26 ✡Ia noxinge ne, aloxo ne uasi. Ane utila noxinge, la anu uxolu loxo
anu kituʼasi, mo anu ane usaxilaʼa ta menexu, la anu uxolu loxo itema sou
xaixai noxiʼasi.
27 ✡Xo itema vile uxolu sou uʼani, xe vile ulalaxiinu laʼilali mo utavalinu
uneʼe noxou, la ʼenaʼei noxiʼa ilou ane anu tila? Nenge telavu lexe anu ane
uxolu sou uʼani ne, anu tila. Ia eni exolu no nixi noxinge loxo amitema sou
xaixai noxinge vitanisi.
28 Ia ngingi ngetulu no paʼumelo no mine tovotovo iouiou muxali noxilo.
29 La sou eni alosinge xavi sou ngasaxilaʼa ta mitema loxo mamilo
mulosilo xavi sou asaxilaʼa ta mitema noxou.
30 ✡Mo sou ngingi ngaʼani mo ngaie no luusou ʼani noxilo no tualasilo mo
ngaxolu no anu luusiʼa ta tatananu tuatuala sou ngatilovosiʼa ta mitema
laʼoluxaʼa mavulovexa mo muluʼe no lia tamei sie Isilaeli.
31 Saimoni, Saimoni, nalomu. Satani mutaliʼisou Lataua, la anu mu-
pelemasaxanu sou lexe utovo uʼumuʼumungengi loxo iʼumuʼumunu uiti
temanu.
32 ✡Ia eni ekilakasine nini Saimoni, mo sou naʼumesilo avile uasi. Xe no
mine nini nalivu naneʼe noxilo, la naʼoxo pekiaʼa ta menexine.”
33 Ia anu muvikalanu aloxo ʼo, “Tila, eni emasaxa lexe amulineni sou
nenge nengei talai taxolu no anu taasou navunavu mo nengei tasoli.”
34 La Iesu muvikalanu aloxo ʼo, “Pita, avikalaneni lexe vaimomo ʼo,
kokoʼa mulu vile uʼava uao, la nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nini
nalavusilo uasi.”

✡ **22:21:** Lex 41:9; Ioa 13:21-22 ✡ **22:24:** Luk 9:46 ✡ **22:25:** Mat 20:25-27; Mak 10:42-45
✡ **22:26:** Mat 23:11; Mak 9:35 ✡ **22:27:** Ioa 13:12-15 ✡ **22:30:** Mat 19:28 ✡ **22:32:** Ioa 17:15

35 ✡Xe mukalu, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “No
mine eni epalusinge ngelai vitanisi, io ngingi ngano'u tiva sou lamolimengi
mo lakelangenge xe siovesou tava'inge uasi. La ngingi ngemasaxau mii
vile?”
La ane'i mikolinu aloxo 'o, “Nexi tamasaxau mii vile la uasi.”
36 La Anu muvikalane'i la aloxo 'o, “Ia vaimomo 'o, lexe ngingimengi tiva
sou lamoli a uai, la ngano'u ilou lakelangenge kalumo. Xe lexe ngingimengi
laviso uasi, la ta mitema ilotonu tokolomomengi xe ngano'u lamolisou, la
ngalotomengi laviso vile.
37 ✡Xo avikalangengi lexe kaukavusilo vile muxolu no anu Lavuku
Tavuna ne aloxo 'o, ‘Ta mitema mivikala lexe Anu itema vile noxi'a ta
mitema sou 'ili'ilixo masumasua.’ La sou kaukavusilo ane ne, anu uxali
maninasi, mo anu asou uxali maninasou noxilo 'o.”
38 La ta molomolo noxou mivikala lexe, “Tila, namaisou. Laviso tamei
ano 'o.”
La Anu muvikalane'i lexe, “Anu mumomomo ane.”

Iesu Mukilaka no La'olu ne Olivu
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Ili'i, la Iesu mulutu sou mulai no ale no la'olu ne Olivu loxo Anu
ulavusou u'oxonu utotomu, la ta molomolo noxou mimulinu.
40 Ane'i milai mixali no la'olu ne, la Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngaxolu
mo ngakilaka, mo sou tovotovo uxalisinge, io utaloxonixinge uasi.”
41-42 Anu muvikalane'i mukalu, la musuku mulai va'axu sevile loxo
talea lavo'o la uxali no anu, io muxola'u tava'u mo mutangatulu sou
mukilaka. La mulinga noxou momu aloxo 'o, “Mamilo, lexe nini namasaxa
la naxexeenu soli noxilo 'o mo uxexesilo. Ia namulinu masaxa noxilo uasi,
namulinu masaxa noxinesi.”
43 Anu mulinga aloxo ne, la angelo vile molu no opo loxotolo mupala'a
noxou sou mu'oxonu pekia'unu.
44 Ia Anu muxamuli tu'umaxu musuku sio, la sou mukilaka pekia'u la,
mole sasaiou musiali mulapalapau loxo sialu mulu'e no lia.
45 Xe Anu muavuti, la mulivu mulai noxi'a ta molomolo noxou. La
muxalisi'a no mine iai, xo xavine'i mukalu sou tama.
46 La muvikalane'i aloxo 'o, “Tava'u loxovaa, ane ngingi ngaai 'o?
Ngaavuti mo ngakilaka, mo sou tovotovo uxalisinge, io utaloxonixinge
uasi.”

Mitetelisou Iesu
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Ioa 18:3-11)

47 Iesu uao uvivikala sio, io ta mitema tavu'alo mixali mine'e noxou.
Ia vile noxi'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'e no lia tamei e
ualasou lexe Iudasi ne, muulaxune'i ta mitema ane ne. Anu mune'e 'alai
noxou Iesu sou mutimunu xaleenu.
48 La Anu Iesu mutali'isou aloxo 'o, “Iudasi, nini netimunu Itema 'Olu
xaleenu sou na'italonu no avo'a ta mitema?”
49 Xe ane'i ane mimulinu Iesu mimaisou mii ane muxali noxou ne, la mi-
tali'isou aloxo 'o, “Tilasixe, loxovaa nexi tapooposi'a no anu lavilavisomexi
'o?”
50 La sou vile noxi'a mumainu laviso la muxotonu itema vile sou xaixai
noxou tilasi'a ta aili'i ne sangalou no xalee tema.
51 Ia Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Na'oxo aloxo ne la uasi!” Io, mu'italonu
avolu no anu tanixu laviso, la sialuxu la uasi.

✡ **22:35:** Luk 9:3; 10:4 ✡ **22:37:** Ais 53:12

52 Mukalu, la sou Iesu muvikalane'i ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta mitema
sou isaxila'u tani tila noxou Lataua mo ta tatila noxi'a ta Iutaia aloxo
'o, “Nge'oxo lexe eni eulaxunu 'oto'oto vile, la sou ngingi ngene'e la
ngetaxusou lavilaviso ilou kulukuluvololou 'o?
53 No voxovoxo 'o nenge nenge'a texoxolu a no nano no taasou lalotu
tatila noxou Lataua ne, ia ngingi ngakasilo sou ngatetelisilo uasi. Ia ane 'o
voxo ngiou nga'angingi sou ngatetelisilo no mine xavi sou isivoxo uxaxai.”

Pita Musingisou Iesu
(Mat 26:57-58, 67-75; Mak 14:53-54, 66-72; Ioa 18:12-18, 25-27)

54 ✡Xe Iesu muvikala mukalu, la ane'i mitetelisou sou mino'u milaixu
mi'unanu no tani noxou kisi'a ta aili'i. La Pita mumuline'i muili'i va'axu
no paaxa.
55 La ane'i mitauxu navu no nano no nixinu vimelusou tani noxou ne, ia
mixolu mixixaonu. La Pita kalumo a muxolu no taiine'i ne.
56 Ia sema sou xaixai noxou kisi'a ta aili'i ne, mimaisou mine muxoxolu
ne, la navu mukaasou. La sou ane mimalei 'alai vaxa noxou, io mivikala
lexe, “Itema ano 'o ne, anu muxolu noxou Iesu 'a.”
57 Ia anu musingisou aloxo 'o, “Seo, eni alavusou itema ane ne uasi.”
58 Xe ili'i sevile la, la itema vile la mumaisou, la muvikala aloxo 'o, “Nini
kalumo ne, nini vile noxi'a anesi.”
Ia Pita mukolinu la aloxo 'o, “Soxu 'o, eni uasi.”
59 Ioxe, ili'i no anu aso vo'uxu vile mukalu, la itema vile la muvikala
pekia'u aloxo 'o, “Maninasi lexe aliku 'o ne anu muxolu noxou, xo ane'i
ilo'a ne sie Xalilaia.”
60 Ia Pita mukolinu aloxo 'o, “Soxu 'o, eni alavusou mii ma'ia ane nini
navivikalasou ne uasi.” Xe anu uao uvivikala sio, la koko'a mulu vile
mu'ava.
61 La sou Tila noxou muxiu sou mumatakisou Pita, la Pita muxavutalanu
vaikala ane Tila muvikalanuxu aloxo 'o, “Vaimomo 'o, koko'a mulu vile
u'ava uao, la nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nini nalavusilo uasi.”
62 La sou anu mulai no ale sou mutama tatila musuku.

Ta Mitema sou 'Oto'oto Mimolovila'isou Iesu

63 Ioxe, ta mitema ane misaxila'u Iesu ne, miavuti sou mimolovila'isou
xe mivavau.
64 Mi'oxo aloxo ne mukalu, la sou misakii iou no anu lavalava, io
mimolovila'isou lexe, “Nalemolu 'ena'ei ane uveve ne?”
65 Xe ane'i milavixu no anu vaivaikala masumasua mose'i la.

Iesu Mutulu no Laxune'i Pilato Ilou Elodesi
(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Ioa 18:19-24)

66 Ane'i mi'oxonu Iesu aloxo ne xe lamana mupau, la la'oluxa'a ta tatila
noxi'a ta Iutaia ilo'a ta tatilasi'a ta aili'i mo ta mitema sou lapuloto mine'e
mipita, io mitulusou Iesu no laxune'i.
67 ✡Io mivikalanu aloxo 'o, “Lexe nini Kalisito, la navikalanexi.”
La Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Lexe eni avikalangengi lexe eni Kalisito,
la ngingi ngamomomo sou ngamuxaxu tangengi no anu vaikala noxilo ne
uasi.
68 Xe lexe Eni atali'isinge lexe Eni 'ena'ei, la ngingi ngamomomo sou
ngakolileli uasi.
69 ✡Ia usoko vaimomo 'o mo ulai ili'i, la Itema 'Olu ne uxolu no luusou no
xalee tema noxou Lataua sou xavi.”

✡ **22:54:** Mak 14:53-54 ✡ **22:67:** Ioa 3:12 ✡ **22:69:** Apo 7:56

70 La sou ane'i mukalusi ne mitali'isou aloxo 'o, “La sou lexe nini ne,
Lataua 'Olu?”
La Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Ngingi ngetali'isilo ne maninasou lexe eni
Lataua 'Olu.”
71 Mukoline'i aloxo ne, la sou ane'i mivikala aloxo 'o, “Loxovaa, la sou
nenge takamulinu itema vile sou une'e upala'alixu susu noxou la? Uasi, xo
nenge telomusou Anu molu mulemolu no anaxu aloxo ne.”

23

1 La sou ane'i latala e mipita ne, miavuti sou milutunoxu milaixu noxou
Pilato.
2 Milaixu noxou, la ane'i misokou sou mitelo vaikala noxou aloxo 'o,
“Nexi texalisou mitema 'o ne lexe mu'oxovulaulaunu xavutalai'a ta mitema
no tualasixe. Xe Anu muvikala lexe mamu sou talea lamoli ulai noxou
Kaisari, xe Anu molu muvikala lexe anu Kalisito e tatananu tuala.”
3 La sou Pilato mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Nini ne, tatananu tuala noxi'a
ta Iutaia ne?”
La Iesu mukolinu aloxo 'o, “Ani, anu aloxo nini nelemolu nesi.”
4 Mukalu, la sou Pilato muvikala lamana mulai noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i
ilo'a ta mitema tavu'alo ne aloxo 'o, “Eni axalisou tava'u susu vile sou
talosou itema ane 'o navunavu no anu uasi.”
5 Ia ane'i mi'olosou vaikalasi lexe, “Anu musoko mulosi'a ta mitema
lavulavu no xalee lia tila ne Xalilaia, la sou mune'e ne Iutaia mo mune'e
muxali avile lai 'o. La sou Anu muavutinoxu ta mitema opone'i sou
i'oto'oto.”
6 Pilato mulomusi'a mivikala aloxo ne, la mutali'isi'a lexe anu itema ne
sie Xalilaia.
7 ✡Xe anu mulavusou lexe Iesu ne muxolu no anu saxila'u noxou Elodesi,
la anu mupalusou mulai noxou, xo anu kalumo a muxolu ne Ielusalemu no
anu voxo ane ne.
8 No mine Iesu mulai muxali xe Elodesi mumaisou, la anu mu'osa man-
ina. Xo mulomusou a'alosou mimii ane anu mu'oxo'oxonu, la mumasaxa
lexe umaisou Iesu ne maxuveeni musuku mo mumasaxa lexe umaisou
sosovo se'i e Anu uo'xonu kalumo.
9 La sou anu mutali'isou no anu tali'i tapiena, ia Iesu ukolinu uasi.
10 La sou ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto ane mitulutulu
ne, mitelo anaxa'a pekia'u noxou.
11 Mukalu, la sou Elodesi ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxou
mi'oxomaulanu mo mimolovila'isou sou mitaa tokolomo lailaixe noxou,
ka io sou mipalusou mulivu mulai noxou Pilato.
12 Tatei, la Elodesi ilou Pilato ne, imolosilane'i ngatongato'o. Ia no anu
voxo ane nesi, la ilou mivaitami laixe.
13 La Pilato mu'avali'a ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia
mo ta mitema e mine'e mipita,
14 la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngene'enu itema 'o noxilo sou
ngevikala lexe anu mu'oxovulaulaunu xavutalai'a ta mitema sou iavuti-
noxu 'oto'oto. Ia eni etali'i masianu laixe sou mimii e ngevikala lexe Anu
mu'oxonu no iengi 'o, la axalisou tava'u susu vile sou talosou itema ane 'o
navunavu no anu uasi.
15 Mo Elodesi kalumo ne anu uxalisou susu tava'u vile noxou uasi, la sou
anu mupalusou mulivu mune'e noxixe 'o. Nenge telavusou lexe itema ano
'o, u'oxo susu vile e umomomo sou eni avikala lexe anu usoli no anu uasi.

✡ **23:7:** Luk 3:1

16-17 Aloxo ne, la sou eni apuapuasousi, ka io sou alulusou ulai.”

18 Ia aneʼi ta mitema mikeinoxu anaxaʼa toxoxaʼa lexe, “Naxexeenu itema
ane ne mo usoli! Ia nalulusou Valavasi uneʼe noxixe!”
19 [Xo Valavasi ne, anu itema vile e muavutinoxu ʼotoʼoto vile noxiʼa ta
mitema sou isaxilaʼu tuala tila ʼo, la muveʼaveʼa ta mitema. La sou aneʼi
mitatuxu muxolu no nano no taasou navunavu.]
20 Pilato mumasaxa lexe anu ululusou Iesu mo ulai, la sou anu mulinga
la, sou lexe ilulusou Iesu.
21 Ia aneʼi miʼavaʼava toxoxaʼa la aloxo ʼo, “Ngalilixu no ovu valautu!
Ngalilixu no ovu valautu!”

22 Alaxu tatalusou la, la anu muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Anu itema ano ʼo
muʼoxonu susu maʼia manina? Eni axalisou tavaʼu susu vile sou tavaʼu
usoli no anu uasi. La sou eni apuapuasousi, ka alulusou mo ulai.”

23 Ia aneʼi miuolotete manina sou milinga pekiaʼu ulai noxou Pilato lexe
anu ulilixu no ovu valautu. Aneʼi milinga pekiaʼu aloxo ne, la sou Pilato
mulomuxaʼa
24 sou mumulinu masaxa noxiʼa.
25 La sou itema e muavutinoxu ʼotoʼoto mo muveʼaveʼa ta mitema misoli,
ne aneʼi mitatuxu no nano no taasou navunavu ne, anu mululusou aloxo
aneʼi ta mitema milingau. Ia muʼitalonu Iesu mulai no avoʼa ta mitema sou
ʼotoʼoto sou lexe iʼoxonu mii maʼia noxou no anu masaxa noxiʼa ta mitema
ne.

Aneʼi Mililinoxu Iesu no Anu Ovu Valautu
(Mat 27:31-44; Mak 15:21-32; Ioa 19:17-27)

26 La sou ta mitema sou ʼotoʼoto milaixu Iesu sou lexe ililixu no ovu
valautu, la mitetelisou itema vile ualasou lexe Saimoni e tualasou ne Kilene,
sou mutavulenu ovu valautu noxou Iesu, io Iesu mumuamuaʼi mumuli
sou ilou milai. Anu molu no tuala vile ʼalai ne Ielusalemu, ia muneʼe
mupolopepeeneʼi sou lexe uʼunalai no tuala tila.
27 La ta mitema tavuʼalo mimulinu Iesu, la ta sema seʼi itatama tatila sou
imumulinu Iesu.
28 La Iesu muxiu vaxa noxiʼa io muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Ngingi ta sema
sie Ielusalemu, mamu sou ngatatamasilo, ia lexe ngingi ngatatamasinge
ngongiʼa ta ʼilinge.”
29 ✡Xo iliʼi, xe voxo vile uxali, la ngingi ngavikala lexe, ‘Lataua ualusiʼa ta
sema ane imomomo sou ivoʼo keakea uasi xe ualusiʼa aneʼi ane xaluasiʼa ta
ʼiliʼa uxalixu keakea uasi mo ualasiʼa aneʼi ane susuneʼi, ia imomomo sou
isusuneʼi ta ʼiliʼa uasi.’
30 ✡No anu voxo ane ne, la aneʼi ivikalanu laʼolaʼolu ʼo lexe, ‘Ngingi
ngaluʼe mo ngasuʼasixe!’ mo ivikalanu laxalaxaʼilu ʼo lexe, ‘Ngingi ngaluʼe
mo ngatalumeixe!’
31 Xo lexe itema uʼoxonu mimii ane ne no mine loxo ovu xaleʼasi io, la mii
maʼia uxali no mine ovu uxalo?
32 Ioxe, no voxo ane ne, la ta mitema sou ʼotoʼoto minoʼa ta mitema tamei
sou ʼilixo masua kalumo milaixiʼa lexe iveʼa iloʼa Iesu.
33 Ia aneʼi milaixaʼa xe mixali no tani vile ilemo lexe Itema Xavananu, la
aneʼi mililixu Iesu no ovu valautu. Mo aneʼi ta mitema sou ʼilixo masua ne
kalumo, mililixaʼa ilou, la mililixu vile no avolu tema xe vile no avolu ae.
34 ✡La Iesu muvikala aloxo ʼo, “Mamilo, nini naxiu tumalineu ʼilixo ane
aneʼi iʼoxonu noxilo ʼo, xo aneʼi ilavusou lexe mii maʼia ane aneʼi iʼoxonu ne

---

✡ **23:29:** Luk 21:23 ✡ **23:30:** Ose 10:8; Pal 6:16 ✡ **23:34:** Lex 22:18; Ais 53:12

uasi.” Ia ane'i mi'oxonu vila'i vile sou mimila'anu tokolomou Iesu noxi'a
vilevilesi.
35 ✡Io, ta mitema mitutulu sou mimamalei, ia ta tatila noxi'a ta Iutaia
mimolovila'isou la mivikalanu aloxo 'o, “Anu mupamauline'i ta mitema
va'ava'axu, ia lexe anu Kalisito noxou Lataua e Anu musosovosou lexe Anu
na'u, la Anu molu upamaulinu.”
36 ✡La ta mitema sou 'oto'oto kalumo mimolovila'isou, ka mine'e 'alai
noxou sou lexe ilosou uaini ane sixula.
37 La ane'i mivikala aloxo 'o, “Ia lexe nini tatananu tuala ne Iutaia, la nini
mene napamaulineni.”
38 Ane'i mililixu Iesu no ovu valautu, la mikaukavu vaikala lamana vile
misakiinu teitexi noxou Iesu kisou aloxo 'o, “Itema ane 'o ne, Anu tatananu
tuala noxi'a ta Iutaia.”
39 Ia vile noxi'a tamei e mililixa'a ilo'a Iesu ne, muvikala masua mulai
noxou Iesu aloxo 'o, “Lexe nini Kalisito, la napamaulinenge nenge'a!”
40 Ia ane vile mulomusou mine muvikala loxo ne, la mukaitolonu sou
muvikala aloxo 'o, “Nini namama'u noxou Lataua uasi? Nenge nenge'a,
teno'u navunavu iou vilesisi.
41 Ia navunavu noxinge nengei 'o, anu umomomo no anu 'ilixo e nenge
nengei te'oxonu. Ia itema ane 'o, u'oxonu 'ilixo vile masua uasi.”
42 La anu muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Iesu, lexe nini nalai xe naxali no
tuala noxou Lataua, la naxavutalaleli.”
43 La Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Eni avikalaneni manina lexe vaimomo
'o, la nenge nengei taxolu no opo loxotolo e Lataua uxolu no anu.”

Iesu Musoli
(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Ioa 19:28-30)

44 Xe ili'i no mine aso anu asou ukulupa, la isivoxo mutaasou xalexalee
tuatuala mukalusi, mole aso iou tatalu no 'olo'olovoxo.
45 ✡Xo aso lamanaxu ne, mukalu xe lavalava e mulili no nano no tani tila
noxou Lataua ne, mukakaa tamomolu teitexi mulai mupe'e no lia.
46 La Iesu mu'ava toxoxa'a aloxo 'o, “Mamilo, eni a'italonu uleeleli ulai
no avone.” Anu muvikala aloxo ne mukalu, la mulapulapu ulu sou musoli.
47 Ioxe, itema tila sou uulaxune'i ta mitema sou 'oto'oto itemaxu ta'uve
mumaisou mii ane muxali noxou Iesu, la mu'itinu Lataua ualasou, la
muvikala aloxo 'o, “Manina musuku lexe itema ano 'o ne, Anu mulapu
manina.”
48 Ia ta mitema tavu'alo ane mine'e mipita sou misasaxisou mimii e
mi'oxo noxou Iesu ne, la ane'i tane'ixu mo mitamasou toxoxa'a, ka milivu
milai no taasi'a.
49 Ia ta mitema tavu'alo ane milavusou Iesu ilo'a ta sema ane mimulinu
Iesu ilo'a me'a ne Xalilaia ne, mitutulu no paxa, io mimaisou mimii ane
ane'i mi'oxonu noxou ne.

Iosepu Mu'asixu Iesu
(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Ioa 19:38-42)

50-52 Xe Iesu musoli mukalu, la itema vile ualasou lexe Iosepu mulai noxou
Pilato sou mulingau Iesu vasimolu. Anu vile noxi'a ta tatila sou ipotosou
tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema mo anu itema vile laixe mo mulapu manina.
Ia anu u'osasou vaikala ane ta menexu misakiinu sou mi'oxonu noxou Iesu
ne uasi. Ia anu molu no tuala ne Alimatia no xalee lia tila ne Iutaia mo anu
uxomaiou saxisaxila'u noxou Lataua une'e.

✡ **23:35:** Lex 22:7-8 ✡ **23:36:** Lex 69:21 ✡ **23:45:** Eva 6:19-20; 10:19-20

53 Pilato muvikala ee noxou Iosepu, la sou anu mulai mulaxalixu Iesu
vasimolu teitexi no ovu valautu sou mulu'e no lia. Mukalu, la sou muno'u
lavalava vile keakea sou mukupoonu Iesu vasimolu no anu. Mukupoonu
mukalu, la sou mutavulenu vasimolu mulailixu no lulu vile no lavo'o
taxanu. Io lulu ane ne i'asixu itema vile no anu uao.
54 Xo voxo ane ne, anu voxo sou lalaxii sou voxo Tavuna. Mo anu a 'alai
sou voxo Tavuna usoko.
55 Ta sema ane ilo'a Iesu me'a ne Xalilaia, mine'e ne mimulinu Iosepu sou
milai mimaisou lulu xe mimaisou Iosepu lexe u'asixu Iesu a loxovaa.
56 ✡Ane'i mimaisou mukalu, la ane'i milivu milai no tani sou milalaxiinu
lamalasile ilou lexa ane tuma'u lailaixe. Ia ane'i mima'ila no voxo Tavuna
sou mimulinu lapuloto sou voxo ane ne.

24

Iesu Mutulu no Anu Soli
(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Ioa 20:1-10)

1 Voxo Tavuna mukalu, xe ili'i no anu voxo vile no kakau manina, la ta
sema mino'u lamalasile ane ane'i milalaxiinu ne sou milaixu no lulu.
2 Ane'i milai la mimaisou lavo'o e mipipalou sou mutaluxu lulu anaxu
ne, mipipalou mo muxexee.
3 Ia ane'i mi'una sou lexe imaisou Tila Iesu vasimolu, la uai la uasi.
4 Ane'i mitutulu tane'i lili, io alaxu vilesisi, la ta mitema tamei tokolo-
moxa'a keakea loxo lele'e lamixu ne, ilou mixali mitulu no pa'ume'a.
5 La ta sema ne, mi'ume la mitangatulu mulai no lia. Ia ta mitema tamei
ne mivikalane'i aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, la sou ngingi ngakakamulinu
itema ane mumauli ne no tualasi'a ta mitema ane misoisoli 'o?
6 ✡Anu uxolu 'o la uasi. Anu mumauli ne! Ngingi ngaxavutalanu
vaivaikala ane Anu muvikalangengixu no mine uao ngingi ngongi'a ngex-
olu ne Xalilaia sio.
7 Anu muvikalangengi lexe Itema 'Olu ne, i'italonu ulai no avo'a ta
mitema sou 'ili'ilixo masumasua sou ililixu no ovu valautu mo ivau usoli,
xe voxo tatalusou, la Anu umauli la."
8 Ane'i ta mitema tamei ne, mivikalane'i aloxo ne, la sou ane'i mixavuta-
lanu vaikala noxou Iesu.
9 No mine ane'i me'a no lulu milivu milai, la mia'aloxu mimii ane ane'i
mimaisou ne noxi'a ane'i mavulovexa mo mulu'e no lia vile ilo'a ta mitema
ane ilo'a mixolu ne.
10 Ta sema ane mia'aloxu mimii ane ne noxi'a ta mitema sou xaixai noxou
Iesu ne, ualaualasi'a aloxo. Vile noxi'a ualasie lexe Malia sie Maxatale xe
vile ualasie lexe Ioana xe vile ualasie lexe Malia ane Iakovo nenu mo ta
sema mose'i la.
11 Ta sema mia'aloi'a aloxo ne, ia ane'i imuxamuxaxu tane'i no anu
vaikalai'a ne uasi, xo vaikalai'a ne mutama mii vitanisi.
12 Xe Pita muavuti, la muiave mulai no lulu. Xe muxali, la mulanga
sou muia'ili mu'unasi, la mumaisou lavalava keakea ne muxexe muta'olu
vitanisi. La sou anu mulivu mulai, ia muxavutala piena no anu mii ane
muxali ne.

Iesu Ilo'a ta Mitema Tamei Mivivikala no Vote'i Ulai ne Emausi
(Mak 16:12-13)

13 Xe no voxo ane nesi, la ta molomolo tamei noxou Iesu ilou milutu
ne Ielusalemu sou lexe ilai no tuala vile ilemo lexe Emausi. Tuala tila ne

✡ **23:56:** Mul 20:10; Lap 5:14 ✡ **24:6:** Luk 9:22

Ielusalemu xe tuala ne Emausi ne, lovaxaˈa ilou loxo Kilo Mita mavulovexa
mo muluˈe no lia vile.
14 Aneˈi ilou mimuamuaˈi milai, la ilou mivivikalasou mimii tavuˈalo e
muxali noxou Iesu.
15 Ilou mivivikala aloxo ne, la Iesu muneˈe ˈalai noxiˈa ilou sou iloˈa
mimuamuaˈi mikei.
16 Ia aneˈi ilou imomomo sou itongonu lexe anu Iesu ane uasi, xo mii vile
mutaluxaˈa.
17 La Anu mutaliˈisiˈa aloxo ˈo, “Ngingi ngongou ngamuamuaˈi ˈo, la
ngavaaveisou mii maˈia ne?”
Anu mutaliˈisiˈa aloxo ne, la aneˈi ilou mitulusi mole ieˈi mupalulu.
18 Xe vile noxiˈa ilou ualasou lexe Kileopa muavuti, la mutaliˈisou aloxo
ˈo, “Nini vile noxiˈa ta mitema tavuˈalo mineˈe mipita ne Ielusalemu, ia
loxovaa la sou ninisisi nalavusou mimii ane muxali malao ne Ielusalemu
ne uasi?”
19 La Iesu mukolineˈi lexe, “Mii maˈia ane muxali ne Ielusalemu ne?” La
aneˈi mikolinu aloxo ˈo, “Nexi tevaaveisou mimii e muxali noxou Iesu sie
Nasaleti. Anu itema sou palomatana mo mii maˈia ane Anu muvikala mo
muˈoxonu ne, xaviinu misevile no iou Lataua mo noxiˈa ta mitema kalumo.
20 Ia ta tatilasiˈa ta ailiˈi iloˈa ta tatilasinge ne, miˈitalonu no avolu Pilato
sou misakii vaikalasou la mivau mo mililixu no ovu valautu.
21 ✡Ia nexi temolo tanexi lexe Anu itema ane ne sou ululusixe no anu
sakisaki noxiˈa ta Romu. La aneˈi mililixu no ovu valautu mo mivau musoli.
Mo voxo tatalusou ane vaimomo ˈo.
22 La ta sema seˈi noxixe miˈoxonexi tekuluke. Xo no mine kakau manina
ˈo, la aneˈi milai no lulu,
23 ia imaisou Iesu vasimolu uasi. La sou aneˈi milivu mineˈe la
mivikalanexi lexe aneˈi mimaisiˈa ta angelo mo ta angelo mivikalaneˈi lexe
anu mutulu no anu soli.
24 ✡Xe aneˈi moseˈi noxixe kalumo milai no lulu, la mimaisou mimii
iouvilesisi aloxo ta sema milemolu ne, ia ixalisou Iesu vasimolu uasi.”
25 Xe Iesu muavuti, la muvikalaneˈi ilou aloxo ˈo, “Ngingi ngongou ne, ta
mitema sou xovulaulau! Mo kalumo ngingi kisinge lamana sou ngamuxaxu
tangengi no anu vaivaikala noxiˈa ta mitema sou palomatana uasi!
26 ✡Aloxo ne, la loxovaa la sou ngingi ngalavusou lexe Kalisito ne utavule
tuˈutuˈumaxu tei, ka io sou uˈunalai no lamana noxou Lataua no opo
loxotolo uasi?”
27 ✡Xe Anu muavuti, la muvikalaneˈi ilou sou mululusou vaivaikala laaxu
e Lavuku Tavuna mukalusi loxo usoko no anu lavuku noxou Mosesi mo
noxiˈa ta mitema sou palomatana mikaukavunusou anu Iesu.
28 Xe aneˈi iloˈa mimuamuaˈi milai mixali ˈalai no tuala ane lexe aneˈi ilou
ilai no anu ne, la Iesu mumaxaˈu lexe Anu uluale sou ulai avile.
29 La sou aneˈi ilou mitalosou lexe, “Nengeˈa taxolu xo aso muluˈelai mo
anu asou ˈolovoxo.” La sou Anu muˈuna sou iloˈa mixolu no nano no tani
ne.
30 Xe iliˈi, la aneˈi iloˈa mixolu no luusou laˈilali sou lexe iloˈa iˈani. La
Iesu munoˈu veleti vile sou muvikala laixe no anu mulai noxou Lataua, ka
museˈiseˈinu sou mulosiˈa ilou.
31 Anu muˈoxonu aloxo ne, la mii e mutaluxu ieˈi ilou ne, muxexe mo
mitongonu lexe Anu Iesu. Ia alaxu vilesisi ˈo, la Anu tasiˈuxu mo aneˈi ilou
imaisou la uasi.

✡ **24:21:** Luk 19:11; Apo 1:6 ✡ **24:24:** Ioa 20:3-10 ✡ **24:26:** Luk 9:22 ✡ **24:27:** Lex 22:1-21; Ais 53

32 La sou aneʹi ilou mivivikalaneʹi ngatoʹo aloxo ʹo, “No mine nenge
nengeʹa temuamuaʹi no voteʹi, io Anu muvivikalanenge sou mululusou
vaikala laaxu e muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu ne, la nenge nengei
texamuli lexe oponenge muʹosa manina.”
33 Aneʹi mivikala aloxo ne mukalu, la alaxu vilesisi ʹo, la ilou miavuti sou
mitulu milivu ne Ielusalemu. Mixali, la mixalisiʹa aneʹi mavulovexa mo
muluʹe no lia vile iloʹa ta menexiʹa a ipipita ixoxolu.
34 ✡La aneʹi mivikalaneʹi aloxo ʹo, “Manina musuku lexe Tilasinge ne,
mutulu no anu soli ne mo Anu mupalaʹa noxou Saimoni!”
35 La sou ilou miaʹaloiʹa no anu mimii ane muxali noxiʹa ilou no voteʹi,
mo miaʹaloiʹa kalumo lexe no mine Iesu museʹinu veleti ka mulosiʹa ilou,
la aneʹi ilou mitongonu lexe Anu Iesusi Anu anesi.

Iesu Mupalaʹa Noxiʹa ta Molomolo Noxou
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Ioa 20:19-23; Apo 1:6-8)

36 Ta molomolo noxou uao iaʹaloiʹa ngatongatoʹo, io Iesu molu muxali
mutulu no taiineʹi sou muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Opo seʹisisi noxou Lataua
uxolu noxinge.”
37 ✡La aneʹi mikuluke mo miʹume, xo mixavutala lexe aneʹi mimaisou
ulee xaleʹa ane.
38 Ia Anu mutaliʹisiʹa aloxo ʹo, “Tavaʹu loxovaa, la sou ngingi ngekuluke
mo ngexavutala piena?
39 Ngamaisou avolo ilou tavaʹilo mo ngakasilo. Xo enisi ano ʹo mo xiasileli
ilou xileli a uxolu ʹo. Ia ulee xaleʹa vile ne, vasimolu loxo eni e ngingi
ngamaisilo ʹo uasi.”
40 Anu muvikalaneʹi aloxo ne mukalu, la sou mumaxaʹu avolu ilou tavaʹu
noxiʹa.
41 La aneʹi miʹosa mo mikuluke manina musuku, ia imomomo sou
imuxamuxaxu taneʹi noxou manina uasi. La anu Iesu mutaliʹisiʹa aloxo
ʹo, “Ngingi ngenge laʹilali seʹi ʹa uai ne?”
42 La sou aneʹi milosou sinana paʹusou vile e mixutuxu sou lexe Anu uʹou.
43 La Anu munoʹu sou muʹou no ieʹi.
44 ✡Muʹou mukalu, la muvikalaneʹi la aloxo ʹo, “No voxo ane uao nenge
nengeʹa texoxolu ʹo, la eni evikalangengi aloxo ʹo. Mimii mukalusi e
mikaukavunusilo no anu Lavuku noxou Mosesi mo noxiʹa ta mitema sou
palomatana xe no anu Lavuku sou Lexe ne, uxali manina.”
45 Mo Anu mulamanalixu xavutalaiʹa sou ilavusou vaivaikala muxolu no
anu Lavuku Tavuna.
46 La Anu muvikalaneʹi la aloxo ʹo, “Vaivaikala ane muxolu no anu
Lavuku Tavuna teinu ne muvikala aloxo ʹo. Kalisito ne, Anu utavule
tuʹutuʹumaxu xe voxo tatalusou, la Anu utulu no anu soli,
47 sou lexe aneʹi ane ixiu oponeʹi mo ipalaʹanixu ʹiliʹilixo masumasua
noxiʹa noxou Lataua mo imuxaxu taneʹi noxilo, la anu Lataua uxiu
tumalouu ʹiliʹilixo masumasua noxiʹa. La sou aneʹi isoko iaʹaloxu aʹalo ane
ne ne Ielusalemu tei, ka sou iaʹaloxu ulai noxiʹa ta mitema no xalexalee
tuatuala ukalusi.
48 ✡Ngingi ngemaisou mimii ane muxali no iengi, la sou ngingi ngaaʹaloxu
aʹalo ane ne.
49 ✡Ioxe, iliʹi la eni alosinge mii ane Mamilo musakiinu vaikala sou lexe
Anu ulosinge. Ia ngingi ngaxolu mo ngaxomaiou mii ane ne no tuala tila ʹo,
ulai utalo no anu voxo ane Lataua ulosinge xavi ane molu teitexi.”

✡ **24:34:** 1Ko 15:4-5 ✡ **24:37:** Mat 14:26 ✡ **24:44:** Luk 9:22 ✡ **24:48:** Ioa 15:27; Apo 1:8
✡ **24:49:** Ioa 14:16; 15:26; Apo 1:4

Lataua Mulivunoxu Iesu Mulai no Opo Loxotolo
(Mak 16:19-20; Apo 1:9-11)

50 Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la Anu muno'a sou ilo'a milai ne
Vetania la Anu mutolosou avolu mulai teitexi sou mualusi'a.
51 Anu uao ualusi'a sio, la Lataua muno'u Iesu sou mu'umesi'a mulai
teiteixi no opo loxotolo.
52 La ane'i mixola'u tava'a sou milotu mulai noxou. Mukalu, la ane'i
mi'osa manina sou milivu milai ne Ielusalemu.
53 Xe ili'i, la ane'i ixoxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua
ne, sou i'iti'itinu Lataua ualasou utotomu.

A'ALO LAIXE NOXOU IESU KALISITO ANE IOANESI
MUKAUKAVUNU
Vaikala lamana

No nano no anu lavuku noxou Ioanesi la anu mupa'alixu Iesu lamana lexe Iesu ne "Anu vaikala noxou Lataua," e muxali itema la mune'e muxolu no tainenge. Ioanesi mukaukavunu a'alo laixe noxou Iesu 'o, xo umasaxa lexe ta mitema iitisou la imuxaxu tane'i noxou Iesu lexe Anu Lataua 'Olu mo ilavusou lexe Anu itema nesi ane Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe upalusou une'e sou ulivulixa'a ta mitema xe no mine ane'i imuxaxu tane'i noxou la sou ino'u mauli ane kaluxu uasi (20:31).

Tei la Ioanesi mua'aloxu Iesu lamana lexe, "Iesu anu vaikala noxou Lataua e muxolu tei." Xe ili'i la anu mua'aloxu sosovo mose'i Iesu mu'oxonu, mo sou nenge talavusou lexe anu Iesusi ane Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe une'e sou ulivulixa'a ta mitema xe talavusou laixe lexe anu Lataua 'Olu. Mo Ioanesi mulamanalixu sosovo e Iesu mu'oxonu laaxu, mo mua'aloxa'a ta mitema mose'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu la mimulinu, ia leviani mixilili la muxaxu tane'i uasi. No anu mautunu 13-17, la Ioanesi mua'aloxu mii ma'ia muxali no 'olovoxo e mine'e mitetelisou Iesu. Mo mua'aloxu Iesu ilo'a ta molomolo noxou mixolu mipita sou mupeletotosi'a mo mupateteline'i mo mukilakasi'a xe mulalaxine'i. No anu a'alo kaluxusou noxou Ioanesi la anu mua'aloxu Iesu no mine mine'e mitetelisou la mino'u mulai sou mitulusou no anu vaivaikala mo mivau xe mivau mukalu lamililixu teitexi no ovu valautu. Xe mua'aloxu Iesu no mine musoli xe mutulu la mupala'a noxi'a ta molomolo noxou.

No anu mautunu 8:1-11, la mua'aloxe sema e mi'oxonu 'ilixo sou vote'i la ta mitema mitetelisie mine'ene noxou Iesu. A'alo ane ne mimuxaxu sosovo mose'i no anu, xo no mine mipitanu a'alo sou muxali lavuku xe ane'i ane mixiunu vaikala 'o tatei la mixexeenu muai va'axu ia i'unanu no anu a'alo uasi, ia leviani mikaukavu mu'una loxo a'alo vile.

Mii vile tamaisou Ioanesi muvivikala tavu'alo no anu ane mauli ane tano'u noxou Iesu Kalisito no voxovoxo utotomu. Mauli ane ne ta mitema isoko sou ino'u vaimomo 'o mo ili'i noxi'a ane'i ane imuxaxu tane'i noxou Iesu lexe Anu vaikala manina, mo tava'u mauli xe xavi. Mii tatila manina Ioanesi muvikala no anu ane mimii e sou usu'ulinu ta mitema maulixa'a no voxovoxo loxo lexa, veleti, telu, itema sou usaxila'a ta sipsip ilo'a ta sipsipiou xe ovu uaini ilou uaini tematemanu. Mimii ane ne Iesu muvikala tovola'isi no anu. Ia anu maninasou, la Anu mu'oxonu vaikala tovola'i sou mauli no anu ulenenge.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala anu muxali itema 1:1-18
Iesu musokou xaixai noxou 1:19-51
Iesu muxalixu lamana xaixai noxou 2:1–11
Voxo kalukaluxusou no ale xe no nano ne Ielusalemu 12:1-19
Iesu mutulu xe mupala'a noxi'a ta molomolo noxou 20:1-29
Tava'u lavuku ane 'o aloxo 'o 20:30-31
Iesu mupala'a alaxu vile la noxi'a ta molomolo noxou 21:1-25

1-2 ✡Tatei manina no mine Lataua ukoinu mii uao, la vaikala anu muxolu.
Anu ilou Lataua mixolu. Mo anu vaikala ne, Anu Latauasi.
3 ✡Mimii latala mukalusi ne, muxali no anu vaikala nesi, io mii vile uxali
no anu vote'i vile la uasi.
4 ✡Mauli muxolu no Anu mo mauli ane ne, Anu ulosi'a ta mitema lamana.
5 ✡Lamana uiei no nano no isivoxo, ia isivoxo utaloxolixu uasi.
6 ✡Lataua mupalusou itema vile mune'e, ualasou lexe Ioanesi.
7 Anu mune'e sou ua'alo xe uvikala lamana no anu lamana ne. Mo sou ta
mitema latala ilomusou, la imulaxu tane'i no Anu.
8 Anu ane mune'e ne, anu lamana uasi, ia anu mune'e sou ua'aloxu
lamana nesi.
9 ✡Lamana maninasou e ulosi'a ta mitema latala lamana ne, Anu a
unene'e ulu'e no lia 'o.
10 Anu muxolu no lia 'o mo mimii latala no lia 'o ne, muxali noxousi. Ia
ta mitema no lia 'o itongonu uasi.
11 Mune'e no tualasou manina, la ta tema tualasou mipianu.
12 Ia, ane'i ane ipianu uasi, imulaxu tane'i no anu ualasou, la Lataua
umoxo'a lexe ane'i Lataua ta 'olu.
13 ✡Ane'i ixali no anu masaxa noxou Lataua, ia no anu vote'i sou taula'i
mo xavutala noxou itema vile mo masaxa noxou itema vile uasi. Ane'i ixali
no anu masaxa noxou Latauasi.
14 ✡Ioxe, Lataua mupalusou vaikala ane ne mune'e no lia 'o, la Anu
muxali itema mo muxolu no taiinenge. Mo, nenge temaisou xavi noxou
'Olu vilesisi molu noxou Momu ne. Itema ane ne, Anu itema sou alauna
mo Anu uvikala la uvikala maninasi.
15 La sou Ioanesi mu'ava mulai noxi'a ta mitema sou uvikala lamana
aloxo 'o, "Eni ea'alomengixu itema ano 'o tei lexe itema ane uxali ili'i noxilo
ne, Anu tila noxilo xo Anu muxolu tei."
16 Anu mu'ana'ana no anu alauna manina, la sou Anu mu'italonu alauna
noxou mune'e noxinge utotomu.
17 ✡Xo Lataua mulosou Mosesi lapuloto noxou, ia alauna mo vaikala
manina noxou Lataua ne, muxali manina noxou Iesu Kalisito.
18 ✡Itema vile umaisou Lataua iou uasi. Ia itema vilesisi Anu muxolu
noxou Momu pa'umolu nesi, mupala'alixu Momu noxi'a ta mitema. Anu
Lataua 'Olu mo Anu Lataua kalumo.

Ioanesi Anu Itema sou U'ulosi'a ta Mitema Mua'aloxu Vaikala Manina (Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:15-17)

19 Ioxe, ili'i la ta tatila noxi'a ta Iutaia ne Ielusalemu mipalusi'a ta mitema
sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Levi mine'e mitali'isou Ioanesi lexe anu
'ena'ei.
20 Anu utalumeiou vaikala vile uasi, anu muvikalane'i lamana aloxo 'o,
"Eni Kalisito uasi."
21 ✡La sou ane'i mitali'isou la, "Ia nini 'ena'ei manina? Nini Eliasi?"
Anu mukoline'i aloxo 'o, "Uasi." La ane'i mitali'isou la, "Nini itema sou
palomatana e mia'aloxene tatei ano?" Anu muvikalane'i lexe, "Eni uasi."
22 La sou ane'i mitali'isou la lexe, "Ia nini 'ena'ei manina? Navikalanexi
lamana mo sou nexi talivu la talai tavikalane'i ane'i ane mipalusixe tene'e
'o lexe nini 'ena'ei manina."

✡ **1:1-2:** Ioa 17:5; 1Ioa 1:1-2; Pal 19:13 ✡ **1:3:** 1Ko 8:6; Kol 1:16-17; Eva 1:2 ✡ **1:4:** Ioa 5:26 ✡ **1:5:** Ioa 3:19 ✡ **1:6:** Mat 3:1; Luk 1:13-17, 76 ✡ **1:9:** Ioa 8:12 ✡ **1:13:** Ioa 2:11; 3:3-6; 1Pi 1:23 ✡ **1:14:** Pil 2:7 ✡ **1:17:** Mul 34:28; Rom 6:14 ✡ **1:18:** Mul 33:20; Ioa 6:46; 1Ti 6:16 ✡ **1:21:** Lap 18:15, 18; Mat 11:14

23 ✡Anu mukoline'i, la muvikala loxo Aisaia e itema sou palomatana
mulemolu tatei aloxo 'o, “Eni loxo itema vile u'ava'ava no xalee lia vitanisi.
Anu u'ava aloxo 'o, ‘Ngamomosou vote'isou IAUE.’ ”
24 Ta Palisaio se'i mitutulu no taiine'i ta mitema ne,
25 mitali'isou aloxo 'o, “Nini nevikala lexe nini Kalisito xe nini Eliasi mo
itema sou palomatana ane ne uasi. Ia tava'u loxovaa la nini na'ulosi'a ta
mitema 'o?”
26 La Ioanesi mukoline'i aloxo 'o, “Eni a'ulosi'a ta mitema no anu lexasi.
Ia itema vile a ututulu no taiingengi ne, ia ngingi ngalavusou uasi.
27 ✡Anu itema ane une'e ili'i noxilo ne, eni amomomo sou alulusou
lamotasou siovexu tava'u uasi, xo Anu mutila musuku.”
28 Tei la Ioanesi mu'ulo'ulosi'a ta mitema no xalee vile no tuala ne Vetania
no xaleenu lexa Ioridani. Ia anu musuku mune'e ne Vetania la mimii ane
ne, muxali ane.

Iesu Anu Sipsip 'Olu Noxou Lataua

29 ✡No voxo vile ili'i, la Ioanesi mumaisou Iesu mumuamua'i mune'e
noxou, la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamaisou ane! Anu Sipsip 'Olu noxou
Lataua e une'e sou ulivulixa'a ta mitema ine'e 'alai noxou Lataua xo ane'i
mixolu va'axu!
30 ✡Itema e eni elemolu tei lexe, ‘Anu une'e ili'i noxilo ne, Anu mutila
musuku noxilo. Xo Anu muxolu tei.’ Anu ano.
31 Eni kalumo alavusou itema ane ne uasi. Ia eni ene'e sou a'ulosi'a ta
Isilaeli no anu lexa sou ane'i ilavusou lexe itema ane ne Anu 'ena'ei.”
32 ✡La sou Ioanesi muvikala lamana aloxo 'o, “Eni emaisou Uleenu
Tavuna molu no opo loxotolo mulu'e loxo kuau vile la muxolu noxou.
33 Eni kalumo alavusou itema ane ne uasi. Ia anu ane mupalusilo sou
a'ulosi'a ta mitema no anu lexa muvikalaleli lexe, ‘Namaisou itema ane
Uleenu Tavuna mulu'e muxolu noxou, la Anu ane sou u'ulosi'a ta mitema
no anu Uleenu Tavuna ane.’
34 ✡Eni emaisou, la sou eni apala'alixu lexe Anu Lataua 'Olu.”

Tatalu Mixali ta Molomolou Iesu

35 No voxo vile ili'i, la Ioanesi ilo'a ta molomolou ta tamei itutulu,
36 ✡ia anu iou mulai la mumaisou Iesu umuamua'i ulalai. La sou
muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamaisou Sipsip 'Olu noxou Lataua! Anu ane!”
37 Ane'i ilou milomusou aloxo ne, la ane'i ilou miavuti sou mimulinu Iesu.
38 Iesu iou mulivu la mumaisi'a ilou a imulinu inene'e, la sou mutali'isi'a
ilou aloxo 'o, “Ngongou ngemasaxau ma'i?” La ane'i mivikalanu lexe, “Rabi
(vaikala ane ne, laaxu lexe anu itema sou ulosi'a ta mitema lavulavu.) Nini
nexoxolu no tani anevaa?”
39 Iesu mukoline'i ilou aloxo 'o, “Ngane'e mo ngamaisou.” La sou Anu
muolene'i sou milai mimaisou tani e Anu muxolu no anu. Mixali no tani,
la aso iou tami'a no 'olo'olovoxo. No voxo ane ne, la ane'i ilo'a mixolu.
40 ✡Vile noxi'a e mulomusou vaikala noxou Ioanesi la mumulinu Iesu ne,
ualasou lexe Andeleasi, anu Saimoni Pita vimou.
41 Anu mulutu la anu u'oxonu mii vile uasi, anu muavuti la mulai
mukamulinu vimou Saimoni sou muvikalanu lexe nexi texalisou Mesaia
(Anu Kalisito).
42 ✡La sou anu muolenu Saimoni sou mulai noxou Iesu. Iesu mumaisou
la muvikalanu aloxo 'o, “Saimoni. Nini Ioanesi 'olu. Vaimomo 'o, la eni
amoxo'ine lexe nini Kepasi (uala ane ne, ixiunu la uxali lexe Pita).”

✡ **1:23:** Ais 40:3 ✡ **1:27:** Ioa 1:15 ✡ **1:29:** Ais 53:6-7; 1Pi 1:18-19 ✡ **1:30:** Ioa 1:15 ✡ **1:32:** Mat 3:16 ✡ **1:34:** Mat 3:17 ✡ **1:36:** Ioa 1:29 ✡ **1:40:** Mat 4:18-20 ✡ **1:42:** Mat 16:18

Iesu Muʹavaliʹa Pilipi Ilou Natanaeli

43 No voxo vile iliʹi, la Iesu muavuti sou ulai ne Xalilaia, la Anu muxalisou
Pilipi. Mumaisou Pilipi la muvikalanu aloxo ʹo, “Naneʹe mo namulileli.”
44 Pilipi iloʹa Andeleasi ilou Pita tualasiʹa vilesisi ne Vetesaida.
45 ✡Pilipi mulutu mulai la muxalisou Natanaeli la muvikalanu aloxo
ʹo, “Nexi texalisou itema ane Mosesi muaʹaloxu no nano no lavuku sou
lapuloto mo ta mitema sou palomatana miaʹaloxu no anu lavuku noxiʹa
kalumo. Anu Iesu, Iosepu ʹolu. Anu sou tuala ne Nasaleti.”
46 Natanaeli muavuti la muvikalanu lexe, “Loxovaa mii vile laixe uxali no
tuala ne Nasaleti? Uasisi manina.” Ia Pilipi muvikalanu aloxo ʹo, “Naneʹe
mo mene namaisou.”
47 Iesu mumaisou Natanaeli uneneʹe la muvikalaneʹi lexe, “Ngamaisou!
Itema ne, anusie Isilaeli manina. Anu ulavusou ukalavoi uasi.”
48 La sou Natanaeli muavuti la mutaliʹisou Iesu aloxo ʹo, “Nini nelavusilo
a loxovaa?” La sou Iesu mukolinu aloxo ʹo, “No mine Pilipi uʹavaline uao,
la eni emaisine nexoxolu no ovu lovo tavaʹu.”
49 ✡Natanaeli mupalaʹalixu lexe, “Rabi. Nini Lataua ʹOlu mo nini
tatananu tuala tila ne Isilaeli.”
50 La Iesu mukolinu vaikala noxou aloxo ʹo, “Nini nemulaxu taneni noxilo
xo eni emaisine nexoxolu no ovu lovo tavaʹu. Ia mii ane eni emaisine ne,
anu mii kituʹasi. Io iliʹi la sou nini namaisou xaixai noxilo seʹi ta tatila.
51 ✡Eni avikalangengi manina musuku. Iliʹi la ngamaisou opo loxotolo
ukisi la ngamaisiʹa ta angelo noxou Lataua ululuʹe noxou Itema ʹOlu xe
itetelai.”

2

Iesu Muxiunu Lexa Muxali Uaini

1 Iesu muʹavaliʹa Pilipi ilou Natanaeli mukalu xe voxo tamei iliʹi no anu,
la laʹilali vile sou taulaʹi alavua muxali no tuala ne Kana no xalee lia tila ne
Xalilaia. La Iesu nenu milai kalumo.
2 Mo anu Iesu iloʹa ta molomolou ne, miʹavaliʹa sou milai no anu laʹilali
sou taulaʹi ne.
3 No mine uaini mukalu, la Iesu nenu mivikalanu Iesu lexe uaini mukalu.
4 ✡La Iesu mukoline aloxo ʹo, “Sema ʹo, mii ane ne, nini naʹanini. Eni
naʹaxe uasi. Xo eni voxo noxilo uxali uao.”
5 Iesu nenu miavuti la mivikalaneʹi ta mitema sou xaixai sou laʹilali ne
aloxo ʹo, “Mii maʹia ane Anu uvikalangengixu, la ngaʹoxonusi.”
6 Io, no nano no tani ne, lexa vexasou muxatele vile a uai sou ta mitema
iʹuna la iui avoʹa no anu. Xo anu ʹilixo noxiʹa aneʹi ta Iutaia aloxo ne.
Aneʹi miʹoxonu lexa vexasou no anu lavoʹo. Io itau lexa uʹuna no anu xe
uʹanaʹana, la itiitisou seʹi uxali loxo Lita itemaxu tamiʹa (80) xe seʹi Lita
itemaxu muxatele vile (120).
7 Iesu muvikalaneʹi ta mitema sou xaixai sou laʹilali lexe, “Ngatau lexa
uʹunalai no lexa vexasou mo uʹanaʹana.” La aneʹi milomuxusi ka mitau
muʹanaʹana.
8 La sou Iesu muvikalaneʹi lexe, “Ioxe, ngasixolo seʹi mo nganoʹu ulai
noxou itema ane usaxilaʹu laʹilali ne. La aneʹi miʹoxo aloxo ne.”
9 Lexa ne muxiu la muxali uaini. Minoʹu uaini milai milosou itema sou
usaxilaʹu laʹilali, la anu mutovo muiexu. Ia anu ulavusou lexe minoʹu uaini

---

✡ **1:45:** Lap 18:18; Ais 7:14; 9:6; Iel 23:5; Ese 34:23 ✡ **1:49:** Mat 14:33; 16:16; Mak 3:11 ✡ **1:51:** Tav 28:12 ✡ **2:4:** Ioa 7:30; 8:20

ane ne a ne'ei uasi. Ta mitema ane ane'i misixolonu ne, ane'isi milavusou.
La sou anu mu'avalou mulu ane mutaula'i alavua ne mune'e.
10 Anu muxali la itema sou usaxila'u la'ilali muvikalanu aloxo 'o, "No
anu la'ilali aloxo 'o, la ta mitema tavu'alo ilavusou ivelunu uaini lailaixe
tei xe ili'i no mine ta mitema i'ana'ana manina, la sou ane'i ivelunu uaini
masumasua sevile 'ole. Ia nini na'oxo loxo ne uasi. Nini nevelunu uaini
lailaixe no mine tesokou la'ilali mo mune'e mukalu 'o."
11 Iesu mu'oxonu sosovo ane ne alavua no tuala ne Kana no xalee lia tila
ne Xalilaia. Anu mumaxa'u xavi noxou, la sou ta molomolou mimaisou la
mimulaxu tane'i noxou.

Iesu Mukusai'a ta Mitema Isosova Mimii no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua
(Mat 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

12 ✡Ioxe, Iesu mumaxa'u xavi noxou ne Kana mukalu xe ili'i, la Anu
ilo'a nenu mo ta vimovimou mo ta molomolou milutu sou milai lu'e ne
Kapenaumu. Milai mixolu lu'e ne voxo se'i.
13 ✡Io, voxo tila noxi'a ta Iutaia sou isosovosou voxo ane Lataua Iou Mu-
vaxai'a muxali 'alai, la Iesu muavuti sou mulutu mununalai ne Ielusalemu.
14 Anu muxali ne Ielusalemu, la mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila
noxou Lataua. La Anu mumaisi'a ta mitema e mitata'olune'i ta bulumakau
mo ta sipsip mo ta kuau sou ta mitema ilotone'i xe ta mitema e ilavusou
ivalavala lamoli,
15 la sou Anu mu'oxo kulue sou mupuapuasi'a ta mimii mo mukusai'a
ta mitema ilo'a ta mimii loxo ta sipsip ilo'a ta bulumakau milai no ale.
Ia muavuti la mupeinu lamoli'a xe muvuluvexanu valovalo e ta mitema
ivalavala lamoli no anu ne.
16 Xe muvikalane'i ta mitema e ane'i itata'olune'i ta kuau sou ilotone'i
aloxo 'o, "Ngano'a ta kuaumengi mo ngalai no ale! Ngexiu tani noxou
Mamilo Lataua muxali loxo taasou ilotoloto no anu."
17 ✡Ta molomolou mimaisou mii ane ne, la mixavutalanu kaukavu vile
muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu. Mikaukavunu aloxo 'o, "Eni
asou akalu, xo talelixu taasine misevile."
18 Ta tatila noxi'a ta Iutaia mimaisou mii e Iesu mu'oxonu ne, la
mivikalanu aloxo 'o, "Namaxa'u sosovo vile mo sou nexi tamaisou la talavu
lexe 'ei muvikala laixe lexe nini ne'oxonu mii ane ne."
19 ✡Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Ngingi ngamamulonu tani tila noxou Lataua
ane ne, la eni atulusou voxo tatalusi."
20 Ta tatila noxi'a ta Iutaia la'iaxa'a la miavuti mikolinu vaikala noxou
aloxo 'o, "Tani 'o ne, nexi tetulusou tauu ie itemaxu tamei mo muxatele
vile (46). Ia nini nevikala lexe natulusou voxo tatalusi?"
21 ✡Ia Anu mulemolu tani tila noxou Lataua e ta mitema itulusou ne uasi.
Anu mulemolu vasimolu.
22 ✡Io, no voxo ili'i no mine Iesu usoli xe utulu, la ta molomolou
mixavutalanu vaikalau. La sou ane'i imulaxu tane'i no anu Lavuku Tavuna
mo vaikala e Anu mulemolu ne.
23 ✡No mine ane'i misosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a ukalu uao
xe Iesu muxolu ne Ielusalemu, la ta mitema tavu'alo mimaisou sosovo e
Anu mu'oxonu la mimulaxu tane'i no ualasou.
24 Ia Anu umulaxu tanu noxi'a uasi, xo Anu mulavusi'a mo umasaxa
umuli xavutalai'a uasi.

✡ **2:12:** Mat 4:13 ✡ **2:13:** Mul 12:1-27 ✡ **2:17:** Lex 69:9 ✡ **2:19:** Mat 26:61; 27:40 ✡ **2:21:** 1Ko 6:19 ✡ **2:22:** Luk 24:6-8; Ioa 12:16 ✡ **2:23:** Ioa 7:31

25 Anu umasaxa lexe evile ua'aloxu uasi. Xo Anu mulavusou ta mitema
tane'i mukalusi.

3

Iesu Mulosou Nikodimo Lavulavu

1 ✡Ioxe, no voxo vile la itema vile ualasou lexe Nikodimo, anu Palisaio vile
mo anu itema tila vile noxi'a ta Iutaia
2 mune'e noxou Iesu no 'olovoxo. La muvikalanu aloxo 'o, “Rabi, nexi
telavusou lexe Lataua mupalusine nene'e loxo itema sou ulosi'a ta mitema
lavulavu. Lexe Lataua uxolu noxine uasi, la umomomo sou nini na'oxonu
sosovo ane ne uasi.”
3 ✡Iesu mukolinu vaikalau aloxo 'o, “Eni avikalaneni manina musuku.
Lexe itema vile uxali alavua uasi, la umomomo sou umaisou saxisaxila'u
noxou Lataua uasi.”
4 Nikodimo muavuti la mutali'isou aloxo 'o, “Loxovaa, umomomo sou
itema vile aululu ulivu u'unalai noxie nenu opoone, la ivo'onu la?”
5 ✡Iesu mukoli aloxo 'o, “Eni avikalaneni manina musuku. Lexe itema
vile uxali alavua no anu lexa mo Uleenu Tavuna uasi, la anu umomomo
sou u'unalai no 'a saxisaxila'u noxou Lataua uasi.
6 ✡Mauli ane muxali no anu masaxa noxi'a ta mitemasi ne, la anu mauli
ane ne ukalu vitanisi. Ia mauli ane muxali no anu Uleenu Tavuna, anu
mauli ane ne kaluxu uasi.
7 Eni evikalaneni lexe nini naxali alavua la, io mamu nini nakuluke no
anu vaikala ane 'o.
8 Nini namaisou atume uili ulai no anu masaxa na'u mo nalomusou
luluxusi, ia nalavusou lexe molu ava xe ulai ava uasi. Ta mitema ane
maulixa'a ane uxali no anu Uleenu Tavuna ne, anu aloxo nesi.”
9 Nikodimo mutali'isou aloxo 'o, “Mole, anu uxali a loxovaa?”
10 Iesu mukolinu aloxo 'o, “Nini namitema sou nalosi'a ta Isilaeli lavulavu
ane, ia nalavusou mii ane ne uasi?
11 Avikalaneni manina musuku. Nexi talemolu ma'ia nexi telavusou mo
temaisou. Ia ngingi ta mitema nga'osasou mo ngano'u uasi.
12 Eni evikalangengixu mii sou no lia 'o, ia ngingi ngamulaxu tangengi no
anu uasi. Io lexe eni avikalangengixu mii sou teitexi no opo loxotolo, la sou
ngingi ngamulaxu tangengi no anu a loxovaa?
13 Itema vile ulai teitexi no opo loxotolo uao, ia itema vile molu teitexi no
opo loxotolo mulu'e, Anu anusisi Anu Itema 'Olu.
14 ✡Loxo Mosesi mu'itinu sinana veveeni no xalee lia vitanisi, ane'i iitinu
Itema 'Olu kalumo,
15 ✡sou lexe 'ena'ei ane umulaxu tanu noxou la uno'u mauli ane kaluxu
uasi.”
16 ✡Lataua tanunenge nenge ta mitema no xalee lia mukalusi, la sou
mulosinge 'Olu vilesisi mo sou lexe anu ane umulaxu tanu noxou 'Olu ne,
la usoli uasi, uno'u mauli kaluxu uasi.
17 ✡Anu Lataua mupalusou 'Olu mulu'e sou utulusi'a ta mitema no lia 'o
no anu vaivaikala uasi, mulu'e sou upamauline'i.
18 ✡'Ei ane umulaxu tanu noxou, la anu utulu no anu vaivaikala uasi. 'Ei
ane umulaxu tanu no anu Lataua 'Olu vilesisi ualasou uasi, la anu mutulu
no anu vaivaikala mukalu ne.

✡ **3:1:** Ioa 7:50; 19:39 ✡ **3:3:** Mat 18:3; 1Pi 1:23 ✡ **3:5:** Ese 36:25-27 ✡ **3:6:** Ioa 1:13 ✡ **3:14:** Iti 21:9; Ioa 8:28; 12:32 ✡ **3:15:** Ioa 20:31 ✡ **3:16:** Ioa 3:36; 10:28; Rom 5:8; 8:32; 1Ioa 4:9-10 ✡ **3:17:** Luk 19:10 ✡ **3:18:** Ioa 5:24

19 ✡Tavaˈu itulu no anu vaivaikala ne, aloxo. Lamana muluˈe no lia
mukalu, ia ta mitema mimasaxau lamana ne uasi, imasaxau isivoxo. Xo
ˈiliˈilixo noxiˈa ne, masumasua misevile.
20 Aneˈi ane iˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo masumasua ne, imasaxau lamana ne mo
ilai no lamana ne uasi. Xo aneˈi imasaxa lexe ˈiliˈilixo masumasua noxiˈa
ne upalaˈa no ieˈi ta mitema uasi, utalumesi.
21 Ia anu ane uˈoxonu ˈiliˈilixo ane laixe ne, anu uneneˈe no lamana, la
sou ta mitema ilavusou manina lexe anu muˈoxonu ˈiliˈilixo ane manina
no anu xavi noxou Lataua.

Ioanesi Anu Itema sou Uˈulosiˈa ta Mitema Muvikala Lamana Noxou Iesu Lexe Anu ˈEi

22 ✡Iesu ilou Nikodimo mivivikala mukalu xe iliˈi, la Iesu iloˈa ta molo-
molou milutu ne Ielusalemu sou milai no xalee vile no xalee lia tila ne
Iutaia. La mixolu voxo seˈi sou Iesu muˈulosiˈa ta mitema.
23 Mo Ioanesi kalumo uˈulosiˈa ta mitema no tuala ne Ainon ˈalai ne
Salimu. Xo no xalee lia ane ne, lexa tavuˈalo. Ta mitema tavuˈalo inene'e
noxou Ioanesi sou uˈulosiˈa.
24 No voxo ane ne, Ioanesi, itatuxu no anu taasou navunavu uao.
25 No voxo ane ne, la ta molomolou Ioanesi iloˈa Iutaia vile miˈotosou
anaxaˈa sou voteˈi sou itema vile uˈulo sou uxali malemalenga no iou
Lataua a loxovaa.
26 La sou aneˈi milutu milai noxou Ioanesi la mivikalanu aloxo ˈo,
“Rabi, itema e ngingi ngongou ngexolu no xalee vile ne Ioridani xe nini
nepalaˈalixu noxixe ne, Anu a uˈuloˈulosiˈa ta mitema mo ta mitema latala
a ilalai noxou sio.”
27 Anu mukolineˈi aloxo ˈo, “Lexe Lataua no opo loxotolo ulosou itema
vile mii vile uasi, la anu umomomo sou unoˈu uasi.
28 ✡Ngingi ngelomusilo eni evikalangengixu aloxo ˈo, ‘Eni Kalisito uasi.
Lataua mupalusilo sou euli noxousi.’
29 Itema vile utaulaˈi alavua la sema ne anu semausi. Ia menexu e muneˈe
no anu laˈilali sou taulaˈi alavua ne, uxolu mo ulomusou xolinu la ˈosaˈila
noxou uˈoki manina. La sou eni kalumo aˈosa manina xo mii ne muxali
manina.
30 Xo Anu ualasou utelai, ia eni ualasilo uluˈelai.”

31 ✡Anu ane molu teitexi, Anu tila no anu mimii mukalusi. Ia Anu ane
molu no lia ˈo, Anu sou lia ˈosi mo uvikala loxo itema vile sou lia ˈosi. Anu
ane molu no opo loxotolo, Anu tila no anu mimii mukalusi.
32 ✡Itema ane ne mupalaˈalixu mimii ane mumaisou mo mulomusou. Io
itema vile uˈosasou sou unoˈu vaikala ane Anu mulemolu ne uasi.
33 ˈEi ane uˈosa sou unoˈu vaikalau ne, anu musosovosou lexe Lataua anu
manina.
34 Anu ane Lataua mupalusou muluˈe ne, Anu uvikala vaivaikala noxou
Lataua. Xo Lataua mulosou Uleenu Tavuna mukalusi.
35 ✡Momu mumasaxau ˈOlu misevile, la sou muˈitalonu mimii latala
mukalusi no avolu.
36 ✡ˈEi ane umulaxu tanu noxou Lataua ˈOlu ne, la unoˈu mauli ane kaluxu
uasi. Ia lexe ˈei ane ulomuxu vaikala noxou Lataua ˈOlu uasi, la umomomo
sou umauli uasi xo laˈia noxou Lataua a uxolu noxou.

✡ **3:19:** Ioa 1:5, 9; 8:12 ✡ **3:22:** Ioa 4:1-2 ✡ **3:28:** Mat 11:10; Ioa 1:20 ✡ **3:31:** Ioa 8:23 ✡ **3:32:** Ioa 3:11 ✡ **3:35:** Mat 11:27; Ioa 5:20 ✡ **3:36:** Ioa 3:16-18; 1Ioa 5:12

4

Iesu Muvikala Noxie Sema sie Samalia

1-2 ✡Iesu anu molu u'ulosi'a ta mitema uasi, ta molomolo noxou me'a
mi'ulo'ulosi'a. Ia no mine ta Palisaio milomu lexe Iesu mu'ulosi'a ta
mitema mo ane'i mixali loxo ta molomolou, la itiitisi'a muaulixu itiitisi'a
ta molomolo noxou Ioanesi.
3 Ioxe Tila mulavu aloxo ne, la sou Anu mu'umesou xalee lia tila ne Iutaia
sou mulivu mulai to'o no xalee lia tila ne Xalilaia la.
4 Ia muavuti sou lexe ulai la muxavutala lexe u'unalai no xalee lia tila ne
Samalia tei o.
5 ✡Mu'unalai la muxali no tuala ne Sikari 'alai no lia e Iakovo mu'italonu
mulai noxou 'olu Iosepu.
6 Iesu mumuamua'i xoo mole mutotosa la mulai muxali no anu lexa iou
vile Iakovo mu'asou la muma'ila ne, la aso mukulupa.
7-8 Iesu muavuti la mupalusi'a ta molomolou milai no tuala sou ilotoxa'a
la'ilali. Io Iesu anusisi muxoxolu ne, la sema Samalia vile mine'e sou lexe
itau lexa. Iesu mumaisie la muvikalane lexe, “Natau lexa sevile une'e mo
aie.”
9 ✡Ane miavuti la mivikalanu aloxo, “Nini namitema sie Iutaia xe eni sie
Samalia. Ia tava'u loxovaa la nini nevikalaleli sou atauxene lexa o?” Ane
mivikalanu aloxo ne, xo ta Iutaia ilo'a ta Samalia ilavusou ixolu ipita uasi.
10 ✡Iesu mukoline aloxo 'o, “Lexe nini nalavusou mii molu noxou Lataua
ane Anu mulosine vitanisi mo nalavusou itema e mulingau lexa noxine sou
lexe uiexu, la nini natali'i noxou mo sou Anu ulosine lexa sou mauli.”
11 La sema ne mivikalanu aloxo 'o, “Tila, nini mii vile sou natau lexa no
anu uasi, mo lexa iou ne muxolu no lia manina. La sou nini natau lexa sou
mauli a loxovaa?
12 ✡Nini natatila loxo mutu'uovunenge Iakovo uasi. Anu mu'italonu lexa
iou 'o sou nexi taie no anu. Anu ilo'a ta 'olu mo ta mimii ta temene kalumo
miie no anu.”
13 Iesu mukoline aloxo 'o, “Lexe 'ena'ei uie no anu lexa ane 'o, la usoliu
lexa la.
14 ✡Ia lexe anu ane uie no anu lexa ane eni alosou, la anu umomomo sou
usoliu lexa la uasi. Lexa e eni alosou ne, uxali loxo lexa luuxu no nano no
tanu la ulosou mauli kaluxu uasi.”
15 Sema miavuti la mivikalanu aloxo 'o, “Tila, nalosilo lexa ane ne, la sou
eni aiexu la asoliu la uasi, mo ane'e 'o sou atau lexa 'o la uasi.”
16 La Iesu muvikalane aloxo 'o, “Nalai na'avalou mulumeni mo une'e.”
17 Sema mikolinu lexe, “Eni muluxeni uasi.” La Iesu muvikalane la, “Nini
nevikala lexe mulumeni uasi ne, manina.
18 Xo tei la ta mulumulumeni ta'uve, ia vaimomo ane ngingi ngongou
ngaxoxolu ne, anu mulumeni manina uasi. La sou nini nevikala ne
manina.”
19 Sema mikolinu Iesu aloxo 'o, “Tila, eni elavusou lexe nini itema sou
palomatana vile.
20 ✡Ta totoxosixe ilolotu no laxa'ilu ano 'o, ia ngingi ta Iutaia ngavikala
lexe nenge talotu lai 'o uasi, talotu ne Ielusalemusi.”
21 Iesu muvikalane sema lamana aloxo 'o, “Nini namulaxu taneni no
'a vaikala noxilo. Voxo a unene'e sou ngingi ngalotu noxou Maminge no
laxa'ilu 'o mo ne Ielusalemu ne uasi.

✡ **4:1-2:** Ioa 3:22 ✡ **4:5:** Tav 33:19; Ies 24:32 ✡ **4:9:** Esi 4:1-5 ✡ **4:10:** Ioa 7:37-38; Pal 21:6
✡ **4:12:** Ioa 8:53 ✡ **4:14:** Ioa 6:35 ✡ **4:20:** Lap 12:5-14; Lex 122:1-5

22 ✡Ngingi ta Samalia ngalavusou ngalotu noxou ʼenaʼei uasi. Ia nexi
ta Iutaiasi telavusou lexe talotu noxou ʼenaʼei manina. Xo itema sou
upamaulinenge uxali noxixe nexi ta Iutaia.
23 Ia voxo e lexe ta mitema ilotu manina ulai noxou Maminge a unene'e
a mune'e mukalu. Ia lexe ta mitema e ilotu manina noxou Maminge no
anu uleene'i mo opone'i maninasou. Xo Maminge ukakamuline'i ta mitema
aloxo ne.
24 ✡Xo Lataua anu uleenu la sou ane'i ane ilotu noxou, la ilotu no anu
uleene'i mo opone'i maninasou."
25 Sema mivikalanu Iesu aloxo 'o, "Eni elavusou lexe Mesaia e ilemo lexe
Kalisito, Anu a unene'e. No voxo ane Anu une'e, la sou Anu ululusou mimii
tavu'alo une'e noxixe."
26 ✡Iesu muvikalane lamana aloxo 'o, "Itema ne, ane enisi o ane avivikala-
neni."

Ta Molomolou Iesu Milivu Mine'e La

27 Iesu ilee sema ne ivivikala aloxo ne, la ta molomolo noxou milotoxa'a
la'ilali mo milivu mixali. Mine'e mixali la mimaisou Iesu uvivikalane
sema ne, la mikuluke. Ia vile noxi'a utali'isou uasi lexe, "Nemasaxau ma'i
noxie?" mo "Tava'u loxovaa la sou ngingi ngongie ngavivikala 'o?"
28 Xe sema miavuti la mi'italonu lexaxe vexasou muai ne, ia milivu milai
no tuala. Mixali no tuala, la mivikalane'i ta mitema no tualasie aloxo 'o,
29 "Ngane'e mo ngamaisou itema vile e Anu mupala'alixu mimii tavu'alo
no anu maulixo. Male Anu Kalisito ane."
30 Ane'i milomusou vaikalaie la milutu sou milai mimaisou.
31 No mine ta mitema ine'e ixali uao, la ta molomolou mivikalanu aloxo,
"Tila, nexi temasaxa lexe nini na'ani sevile o."
32 Ia Anu muavuti la muvikalane'i aloxo, "Eni la'ilalixo a uai. Ia ngingi
ngalavusou uasi."
33 La ta molomolou mivikalane'i ngato'o lexe, "Evile mune'e muitixu
la'ilali male."
34 ✡Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, "La'ilalixo ne, ane eni amulinu masaxa
noxou Anu ane mupalusilo ene'e sou akalusou xaixai noxou.
35 ✡Ngingi ngavikala lexe, 'Uao so'io tami'a a uxolu sou ngamolo la'ilali
uxali,' ia eni avikalangengi aloxo 'o, ngatulu mo ngamaisou xai laixe o.
La'ilali a lingamo sou ngalai ngamolou.
36 Vaimomo 'o itema sou umolo la'ilali ne, muno'u lakolisou xaixai noxou
mo vaimomo 'o umolo la'ilali sou mauli kaluxu uasi. La sou itema utotou
xai xe itema sou umolo la'ilali ne, ilou i'osa mo ixolu ipita.
37 Anu vaikala ane ne manina lexe, 'Itema vile sou utotou xe itema vile
sou umomolou.'
38 Eni apalusinge ngalai sou ngamolo la'ilali no xai e ngingi ngatou uasi.
Ta mitema mose'i sasaie'i no anu, ia ngingi ngalai sou ngamolousi."

Ta Mitema sie Samalia Tavu'alo Ane'i Mimulaxu Tane'i Noxou Iesu

39 Sema mipala'alixu noxi'a ta Samalia lexe anu Iesu ululusou mimii
tavu'alo no anu maulixe. Ane'i tavu'alo milomusou aloxo ne, la mimulaxu
tane'i noxou.
40 La sou ane'i mine'e noxou la mivikalanu mimasaxa lexe ilo'a ixolu. La
ilo'a mixolu voxo tamei.
41 No anu vaikalausi, la ta mitema tavu'alo la mimuxaxu tane'i noxou.

✡ **4:22:** 2Ta 17:29-41; Ais 2:3; Rom 9:4-5 ✡ **4:24:** Rom 12:1; 2Ko 3:17; Pil 3:3 ✡ **4:26:** Mak 14:61-62
✡ **4:34:** Ioa 6:38 ✡ **4:35:** Luk 10:2

42 ✡Ane'i mivikalane sema ne aloxo 'o, “Nexi temulaxu tanexi noxou xo
nini nene'e nea'alomexi o uasi. Nexi mexe telomusou mo telavu manina
lexe itema ano 'o Anu itema sou upamaulinenge no lia 'o.”

Iesu Mupamaulinu Itema sou Xaixai Noxou Tatananu Tuala 'Olu
(Mat 8:5-13; Luk 7:1-10)

43 Ilo'a mixolu voxo tamei mukalu, la Iesu mulutu sou mulai to'o no xalee
lia tila ne Xalilaia.
44 ✡Xo Iesu anu molu muvikala lexe, “Itema sou palomatana vile, ta tema
tualasou itoxonu uasi.”
45 ✡Anu mulutu xe muxali ne Xalilaia, la ta mitema mi'osasou. Xo ane'i
mimaisou sosovo ane Iesu mu'oxonu ne Ielusalemu no voxo e misosovosou
voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a.
46-47 ✡Io Iesu mulutu la mulai no tuala ne Kana la. Tei la Anu muxiunu
lexa muxali uaini. Iesu muxali ne Kana, la itema vile sou xaixai noxou
tatananu tuala ne Xalilaia muxolu ne Kapenaumu, mulomu lexe Iesu molu
ne Iutaia mune'e muxali ne Xalilaia la mulai noxou Iesu. Xo anu 'olu
pipiena mu'oxonu mo 'alai sou usoli. Anu mulai noxou Iesu la mulingau
sou lexe ilou ilai mo upamaulinu.
48 ✡Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Ngingi ngamaisou sosovo noxilo uasi, la
ngamulaxu tangengi noxilo uasisi manina.”
49 Itema sou xaixai noxou tatananu tuala ne Xalilaia muavuti la mu-
vikalanu aloxo 'o, “Tila, nane'e mo nengei talai ua, 'alixe usoli maasi.”
50 ✡Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Nalivu mo nalai. Xo 'iline a mumauli
mukalu.” Anu mumulaxu tanu no anu vaikala noxou Iesu la mulutu mulai.
51 Anu uxali no tualasou uao, la ta mitema e ixaxai noxou ne mixalisou
la mivikalanu lexe 'olu mumauli.
52 Anu muavuti la mutali'isi'a lexe mumauli talu. La ane'i mikolinu aloxo
'o, “Vasimolu ialuxu a mukalu no aso iou vile mei no 'olo'olovoxo.”
53 Molomolo momu mulomusi'a la mulavu lexe 'olu mumauli no aso iou
vile no 'olo'olovoxo no mine Iesu muvikalanu lexe, “'Iline mumauli.” La
sou anu ilo'a ta mitema no taasou mimulaxu tane'i noxou Iesu.
54 ✡Sosovo tamei sou ne, muxali no mine Iesu mulutu ne Iutaia mune'e
muxali ne Xalilaia.

5

Iesu Mupamaulinu Itema Vile no Kupa no Lexa ne Betesida

1 Ili'i no anu Iesu mupamaulinu molomolo ne Kana mukalu, la Anu
mulivu mununa ne Ielusalemu no voxo vile tila noxi'a ta Iutaia.
2 No voxo ane ne, la kupa vile ilemo lexe Vetesaida no anu vaikala noxi'a
ta Alamu, muxolu no nano ne Ielusalemu 'alai no aitenga vile ilemolu
lexe Aitengasi'a Ta sipsip. Io no kupa ne la tani alelaxu ta'uve mitulusou
muxoxosou.
3-4 No kupa pa'umolu ne, la ta mitema tavu'alo lavileo iouiou mu'oxone'i
a miai. Se'i no taiine'i ie'i seleveenu xe se'i tava'a mukilikalukalu xe se'i
xine'i musoisoli.
5 Ia itema vile no taiine'i ne, pipiena toxoxa'a muxolu noxou mumomomo
loxo tauu ie mavulovexa tatalu mo muxatele tatalu (38).
6 Iesu mumaisou mii e uai la mulavusou lexe pipiena muxolu noxou
maxuveeni misevile. Muavuti la mutali'isou aloxo 'o, “Loxovaa nini
nemasaxa lexe namauli?”

✡ **4:42:** 1Ioa 4:14 ✡ **4:44:** Mat 13:57 ✡ **4:45:** Ioa 2:23 ✡ **4:46-47:** Mat 8:5-6; Ioa 2:1-11 ✡ **4:48:** Ioa 2:18; 1Ko 1:22 ✡ **4:50:** Mat 8:13 ✡ **4:54:** Ioa 2:11

7 Anu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Tila, itema vile sou usu'ulileli sou
ulu'elailixo no kupa no mine ixiunu lexa uasi, la sou eni ano'u mauli uasi.
Lexe eni atovo sou alu'elai la ane'i ane iuli noxilo ne italuxo.”
8 ✡Iesu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Natulu mo nataxusou misimi-
sine mo namuamua'i nalai.”
9 Alaxu vilesisi la itema ne mumauli la mutavulenu misomisou la
mumuamua'i mulai.

Ia no voxo ane ne, voxo tavuna.
10 ✡Ta tatilasi'a ta Iutaia mimaisou itema e Iesu mupamaulinu la
mivikalanu aloxo 'o, “Nalavusou lexe voxo tavuna vaimomo o uasi? Nini
umomomo sou natavulenu misimisine mo namuamua'i no voxo vaimomo
o uasi.”
11 Ia anu mukoline'i aloxo 'o, “Itema vile mupamaulileli muvikalaleli
aloxo 'o, ‘Nalutu mo nataxusou misimisine mo namuamua'i nalai.’ ”
12 Ane'i mitali'isou aloxo 'o, “Itema 'ena'ei ane mupalusine sou lexe
nataxusou misimisine mo namuamua'i?”
13 Itema ane ne, ulavusou itema e mupamaulinu ne uasi. Xo ta mitema
tavu'alo mipita la umaisou Iesu la ua. Anu mulai.
14 Ili'i la Iesu muxalisou itema ne no nano no taasou lalotu tatila noxou
Lataua la muvikalanu aloxo 'o, “Namaisou, nini nemauli mukalu. Nini
na'oxonu 'ili'ilixo masumasua la uasi. Loxo 'o io tu'umaxu tila vile uxali
noxine la.”
15 Itema ne muavuti la mulai muvikalane'i ta tatilasi'a ta Iutaia aloxo 'o,
“Itema e mupamaulileli ne anu Iesu.”
16 Ane'i milavu lexe Iesu mupamauli itema ne no voxo tavuna, la sou
ane'i mi'oxo masuanu.
17 Anu muvikalane'i ta Iutaia aloxo 'o, “Mamilo uxaxai utotomu xoo mo
a muxali no voxo vaimomo. La sou eni kalumo axaxai.”
18 ✡Iesu umulinu lapuloto vile noxi'a ta tatilasi'a ta Iutaia sou voxo tavuna
uasi mo muvikala lexe Lataua anu Momu xe anu Lataua. Tava'u aloxo ne,
la sou ta Iutaia mitovo ikamuli vote'i se'i sou lexe ivau.

Lataua Mulosou 'Olu Xavi sou U'oxo Xaixai Noxou

19 ✡Iesu muvikalane'i ta Iutaia aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina
musuku. Itema 'Olu anusisi la umomomo sou u'oxonu mii vile uasi. Anu
u'oxonu mii ma'ia e mumaisou Momu u'oxonusi. Xo mii ma'ia Momu
u'oxonu la anu 'Olu kalumo u'oxonu.
20 Momu umasaxau 'Olu, la sou ulosiouxu mii ma'ia sou u'oxonu. Ili'i la
Momu ulosiouxu xaixai se'i ta tatila no anu xaixai e Anu mu'oxonu tei. Ia
ngingi ngamaisou la ngakuluke no anu.
21 Loxo Momu utulusi'a ta mitema ane misoisoli, la anu 'Olu kalumo
upamauline'i ta mitema e Anu umasaxa lexe ane'i imauli.
22 ✡Momu molu utulusou itema vile no anu vaivaikala uasi. Anu
mu'italonu xaixai ane ne noxou 'Olu.
23 ✡La sou ane'i tavu'alo itoxonu 'Olu loxo itoxonu Momu. Ane'i ane
itoxonu 'Olu uasi, la itoxonu itema e mupalusou 'Olu ne uasi.
24 ✡Eni avikalangengi manina musuku. 'Ei ane ulomusou vaikala noxilo
mo umulaxu tanu noxou ane mupalusilo ene'e, la uno'u mauli ane kaluxu
uasi mo itulusou no anu vaivaikala uasi. Xo Anu muaulixu soli mo
mumauli.

✡ **5:8:** Mat 9:6 ✡ **5:10:** Nee 13:19; Iel 17:21 ✡ **5:18:** Mat 26:4; Ioa 7:1; 10:30 ✡ **5:19:** Ioa 5:30
✡ **5:22:** Ioa 5:27; Apo 10:42 ✡ **5:23:** Pil 2:10-11; 1Ioa 2:23 ✡ **5:24:** Ioa 3:15-18

25 Eni avikalangengi manina musuku. Voxo ane ta mitema misoisoli
ilomusou Lataua ʼOlu xolinu a unene'e. Ia voxo ane ne, a muxali vaimomo
o. Ane'i ane ilomusou la imauli.
26 Xo loxo mauli ane muxolu noxou Momu, a mu'italonu noxou ʼOlu
kalumo.
27 Momu mu'italonu xaixai e sou utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala
mulai noxou ʼOlu.
28 Ngingi ngakuluke no anu vaikala ano ʼo uasi. Xo voxo sou ta mitema
miai no lulu ilomusou ʼolu xolinu mo iuatu a unene'e.
29 ✡Ane'i ane mimulaxu tane'i noxou la itulu sou imauli, ia ane'i ane
imulaxu tane'i uasi, la itulu sou itulu no anu vaivaikala sou ʼilixo masua
noxi'a.

Ta Mitema Mose'i Kalumo Mivikala Lexe Iesu Anu ʼEna'ei

30 ✡Enisisi la eni amomomo sou a'oxonu mii vile uasi. Eni atulusi'a
ta mitema no anu vaivaikala, la alomusou vaikala noxou Mamilo tei, ka
sou a'oxonu xaixai noxilo. La eni a'oxonu xaixai noxilo laixesi. Xo eni
a'oxonu no anu masaxa noxilo uasi, a'oxonu no anu masaxa noxou ane
anu mupalusilo ene'e o.
31 Lexe eni melo aa'aloxo, la ta mitema imomo sou ilomuxu vaikala noxilo
uasi.
32 Ia vile ane ua'aloxo a muxolu ne mo eni elavu lexe a'alo ane ne anu
manina.
33-34 Ia lexe anu ua'aloxo uasi, la anu mii vile no anu uasi. Ngingi
ngepalusi'a ta mitema milai noxou Ioanesi, la anu mua'aloxu mii ane man-
ina. Ia eni elemolu a'alo noxou Ioanesi sou lexe Lataua upamaulingengi.
35 Ioanesi anu loxo lalamo ane mukaakaa sou mulosi'a ta mitema lamana.
La ngingi nge'osasou lamana ane ne, ia ʼosa'ila noxinge ne uxolu maxuvee
uasi.
36 ✡Ia mii ane anu uaulixu a'aloxo noxou Ioanesi a muxolu ne. Mii ane
ne, anu xaixai e Mamilo mulosilo sou lexe akalusou mo eni a a'oxo'oxonu,
muvikala lamana lexe Mamilo mupalusilo ene'e.
37 ✡Mamilo ane mupalusilo Anu molu mupala'alixo. Ia ngingi ngalomu-
sou xolinu mo ngamaisou vasimolu mo
38 vaikala noxou uxolu noxinge uasi. Xo ngingi ngamulaxu tangengi
noxou itema e Momu mupalusou mune'e uasi.
39 ✡Ngingi ngaitiiti lailaixe no anu Lavuku Tavuna teinu, xo ngaxavutala
lexe ngano'u mauli ane kaluxu uasi no anu. Ia uasi. Kaukavu muxolu no
nano ne, muvivikalasilosi.
40 Ia ngingi ngamasaxa ngane'e noxilo sou ngano'u mauli ane ne uasi.
41 Eni amasaxa lexe ta mitema i'itinu ualasilo uasi.
42 Ia eni elavusinge, mo elavu lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge
uasi.
43 Eni ene'e sou asosovosou ualasou Mamilo, ia ngingi nga'osasilo uasi.
Ia lexe itema vile une'e sou usosovosou ualasousi, la ngingi nga'osasousi.
44 Ngingi nga'osasou nga'itinu ualasinge ngato'o, ia ngingi ngatovo
nga'oxonu xaixai vile sou lexe Lataua anu Anusisi umaisou la u'itinu
ualasinge no anu uasi. La sou ngingi ngamulaxu tangengi noxilo a loxovaa?
45 Ngaxavutala lexe eni atulusinge no anu vaivaikala no iou Mamilo
uasi. Itema e anu utulusinge no anu vaivaikala ne, anu Mosesi e ngingi
ngaloopala noxou lexe usu'ulingengi.

✡ **5:29:** Tan 12:2; Mat 16:27; Apo 24:15 ✡ **5:30:** Ioa 5:19; 6:38 ✡ **5:36:** Ioa 3:2; 14:11 ✡ **5:37:** Mat 3:17; Ioa 5:32; 8:18 ✡ **5:39:** Luk 24:27

46 ✡Lexe ngingi ngamulaxu tangengi noxou Mosesi, la ngingi ngamulaxu
tangengi noxilo kalumo. Xo Mosesi mukaukavu lavuku noxou, la anu
mukaukavu aˈaloxosi.
47 Ia ngingi ngamulaxu tangengi no anu kaukavu noxou Mosesi uasi,
la ngingi ngamomomo sou ngamulaxu tangengi no anu vaikala e eni
alelemolu o uasi.”

6

Iesu Mulosiˈa ta Mitema 5,000 Veleti
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 Iesu muvivivkalaneˈi ta Iutaia mukalu xe iliˈi, la mulivu mutoˈo no xalee
vile no kupa ne Xalilaia, ualasou vile lexe Tiberia.
2 La ta mitema tavuˈalo mimulinu. Xo aneˈi mimaisou sosovo ane Anu
muˈoxonu noxiˈa ta mitema e lavileo muˈoxoneˈi.
3 La sou Iesu iloˈa ta molomolou mitelai mixolu no laxaˈilu vile.
4 No voxo ane ne, la voxo sou ta Iutaia isosovosou voxo sou Lataua Iou
Muvaxaiˈa muneˈe ˈalai.
5-6 Iesu iou muvaxa la mumaisiˈa ta mitema tavuˈalo misevile ineneˈe
noxou, la Anu mulavusou maˈia lexe Anu uˈoxonu. Ia Anu muavuti la
mutovonu Pilipi. La mutaliˈisou aloxo ˈo, “Nenge talotoxaˈa ta mitema
laˈilali sou iˈou a neˈei?”
7 Pilipi mukolinu aloxo ˈo, “Lexe nenge talotonu laˈilali no anu Denalia
itemaxu mavulovexa (200), la anu umomomo noxiˈa kalumo uasi. Anu
mumomomo sou itema vilevilesi unoˈu kituˈa sesi ane.”
8 Ia vile noxiˈa ta molomolou Iesu, ualasou lexe Andeleasi, Saimoni Pita
vimou muvikalanu Iesu aloxo ˈo,
9 “Molomolo soxo vile ano ˈo. Anu munoˈu veleti taˈuve mixutuxu no
anu bali ngiaxu xe ta sinana moso tamei. Ia anu umomomosiˈa ta mitema
tavuˈalo a loxovaa?”
10 Iesu muvikalaneˈi ta molomolou lexe ivikalaneˈi ta mitema mo ixolu
no lia. No xalee ane ne, la iaˈeiaˈe muleme tapiena. Ta mitema mixolu
no lia ne, la itiitisiˈa ta mulusi muaulixu itemaxu itemaxu mavulovexa mo
itemaxu mavulovexa taˈuve (5,000).
11 Aneˈi mixolu no lia mukalu, la Iesu munoˈu veleti ilou sinana sou
muvikala laixe mulai noxou Lataua. Xe mukalu la Anu muvelunu mulai
noxiˈa ta mitema sou miˈou.
12 Aneˈi miˈani mo miˈanaˈana mukalu la Iesu mupalusiˈa ta molomolou
mo muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngavilaˈisou veleti paˈusou usuˈa uasi. Ngataxu-
sou mo ngapitanu.”
13 Iesu muvikalaneˈi aloxo ne, la sou aneˈi mitaataa veleti paˈupaˈusou
muˈuna no lakelakela ˈole la muxali loxo mavulovexa mulelia tamei.
14 Aneˈi mimaisou sosovo e Anu muˈoxonu ne la mivikala aloxo ˈo,
“Manina musuku. Itema ˈo ne, Anu itema sou palomatana vile e Lataua
mupalusou muneˈe no lia ˈo ano.”
15 ✡Iesu mulavusou lexe ta mitema ineˈe sou itetelisou sou uxali loxo
tatananu tuala tila noxiˈa, la Anu muˈume mulivu mulai no laxaˈilu la.

Iesu Mumuamuaˈi Teitexi no Lexa Kupa
(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

16 No ˈoloˈolovoxo, la ta molomolou Iesu miluˈelai no kupa paˈumolu.

✡ **5:46:** Apo 3:22 ✡ **6:15:** Ioa 18:36

17 Milai mixali la mitelo no anu uaxa sou lexe ilai xalee vile ne Kapenaumu. Ane'i mitelo no anu uaxa, ia lexe ilutu la 'olovoxo. Ia anu Iesu une'e ilo'a ikei uao.
18 Io ane'i milutu milai maxuvee sevile la atume toxoxa'a muxali la muavutilixu kupa loxo'u.
19 Ane'i mivovole uaxa milai mixali loxo Kilo Mita tami'a o ta'uve, la ane'i mimaisou Iesu mine mumuamua'i no kupa loxou mune'e 'alai noxi'a. Ane'i mimaisou aloxo ne, la mi'olo'olo.
20 Ia Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Enisi ane. Nga'ume uasi."
21 Mimaisou la mi'osasou mo mino'u mutelo no anu uaxa ne. Alaxu vilesisi, la uaxa muxali no tasi'i no tuala ane lexe ilalai no anu.

Ta Mitema Ane'i Mikamulinu Iesu

22 Voxo vile ili'i, la ta mitema e mixolu no xalee vile no kupa pa'umolu milavusou lexe uaxa vilesisi a muai mo ta molomolou Iesusi mitelai no anu mo milai, ia Anu uasi.
23 Ia uaxa se'i molu ne Tiberia mune'e muxali no xalee lia 'alai e Tila muvikala laixe mulai noxou Lataua, mo muvelunu veleti mulai noxi'a ta mitema sou mi'ou.
24 Ta mitema milavu lexe Iesu ilo'a ta molomolou ixolu ne uasi, la sou mitelotelo no uaxa sou milai mikamulinu Iesu ne Kapenaumu.

Iesu Anu Veleti sou Mauli

25 Ane'i mixalisou Iesu no kupa xalee vile, la mitali'isou aloxo 'o, "Tila, nini nene'e 'o talu?"
26 Anu mukoline'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina musuku. Ngemaisou sosovo noxilo, ia ngakakamulileli xo ngingi nge'ou veleti mo nge'ana'ana.
27 ✡Mamu ngaxaxai sou la'ilali ane ukalu vitanisi, ngaxaxai sou la'ilali ane ulosinge mauli ane ukalu uasi. La'ilali ane ne, anu Itema 'Olu molu ulosinge, xo Momu Lataua musosovosou lexe Anu u'oxonu xaixai noxou."
28 Ane'i miavuti la mitali'isou aloxo 'o, "Nexi ta'oxonu mii ma'ia, la sou ta'oxonu xaixai noxou Lataua? Anu umasaxainge lexe nenge ta'oxonu."
29 ✡Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Xaixai noxou Lataua e Anu umasaxa lexe ngingi nga'oxonu ne aloxo 'o. Ngamulaxu tangengi noxou itema e Lataua mupalusou mune'e."
30 ✡La ane'i mitali'isou la, "Sosovo ma'ia nini na'oxonu sou nexi tamaisou la tamulaxu tanexi noxine? Ia nini na'oxonu ma'ia?"
31 ✡Tatei la ta totoxosixe mi'ou veleti ilemolu lexe Mana no xalee lia vitanisi aloxo mikaukavunu no nano no Lavuku Tavuna teinu, "Anu mulosi'a veleti molu no opo loxotolo sou mi'ou."
32 Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina musuku. Mosesi ulosinge veleti molu no opo loxotolo uasi. Ia eni Mamilo ulosinge veleti maninasou molu no opo loxotolo.
33 Veleti noxou Lataua ne, Anu molu no opo loxotolo mulu'e sou ulosi'a ta mitema no lia 'o mauli."
34 Ane'i miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Tila, naitinexe veleti ane ne utotomu."
35 ✡Iesu muavuti la muvikalane'i lamana aloxo, "Eni veleti sou mauli. 'Ei ane une'e noxilo la anu umomomo sou usolixu uasi. Mo 'ei ane umulaxu tanu noxilo la umomomo sou usoliu lexa la uasi.
36 Ia eni evikalangengi lexe ngemaisilo ne, ia ngamulaxu tangengi uasi.

✡ **6:27:** Ioa 6:48-58 ✡ **6:29:** 1Ioa 3:23 ✡ **6:30:** Mat 16:1; Ioa 2:18 ✡ **6:31:** Mul 16:14-15; Iti 11:7-9; Lex 78:24 ✡ **6:35:** Ioa 4:14

37 Ane'i ane Mamilo ulosilo la ine'e noxilo, ia ane'i ane ine'e noxilo la
umomomo sou eni akusai'a uasi.
38 Tava'u xo eni melo no opo loxotolo elu'e, la eni a'oxonu xaixai no anu
masaxa noxilo uasi, no anu masaxa noxou ane mupalusilo ene'e.
39 ✡Masaxa noxou ane mupalusilo ene'e ne, aloxo 'o. Mamu sou eni
axovulaunu itema vile anu mulosilo, ia atulusi'a ukalusi no voxo ane sou
kaluxu.
40 Xo masaxa noxou Mamilo ne aloxo 'o, 'ena'ei ane umaisou 'Olu mo
umulaxu tanu noxou, la uno'u mauli ane ukalu uasi. Eni atulusou itema
ane ne no voxo ane sou kaluxu."
41 Ane'i ta Iutaia mimunumunuxu Iesu, xo Anu muvikala lexe Anu veleti
molu no opo loxotolo mulu'e.
42 ✡Ane'i mivikala aloxo 'o, "Iesu anu Iosepu 'olu mo nenge telavusi'a
momu ilee nenu. Ia loxovaa la Anu muvikala lexe Anu molu no opo loxotolo
mulu'e 'o?"
43 Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngamunumunu mamu."
44 ✡ "Mamilo e Anu mupalusilo ene'e 'o, Anu umasaxa lexe evile une'e
noxilo uasi, la anu umomomo sou une'e noxilo uasi. Ia 'ei ane une'e noxilo
ne, la eni atulusou no anu voxo sou kaluxu.
45 ✡Kaukavu vile no anu lavuku noxi'a ta mitema sou palomatana
muvikala aloxo 'o, 'Lataua ulosi'a ta mitema lavulavu,' ia 'ena'ei ane ulomu
mo ulavusou Mamilo la une'e noxilo.
46 ✡Evile umaisou Mamilo uasi. Ia anu ane molu noxou Latauasi anusisi
mumaisou.
47 ✡Eni avikalangengi manina musuku. 'Ena'ei ane umulaxu tanu, la
uno'u mauli kaluxu uasi.
48 ✡Eni veleti sou mauli.
49 Ta totoxosinge mi'ou veleti ilemolu lexe Mana no xalee lia vitanisi, ia
misoisoli mukalu.
50 Ia Anu veleti maninasou 'a ane molu no opo loxotolo mulu'e lexe itema
vile u'ou la usoli uasi.
51 Eni veleti sou mauli e molu no opo loxotolo mulu'e. Ia 'ei ane u'ou
veleti ne, la anu uno'u mauli kaluxu uasi. Veleti ano 'o, anu vasimelo e
ulosi'a ta mitema no lia mauli."
52 Ta Iutaia milomusou vaikala noxou Iesu mukalu, la ane'i mi'otosou
anaxa'a ngato'o. Mivikala aloxo 'o, "Itema 'o muvikala lexe ulosinge
vasimolu mo ta'ou a loxovaa?"
53 Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina
musuku. Lexe ngingi nga'ou Itema 'Olu vasimolu mo ngaiexu sialuxu uasi,
la ngano'u mauli uasi.
54 'Ena'ei ane u'ou vasimelo mo uiexu sialuxo, la uno'u mauli kaluxu uasi.
La sou eni atulusou no anu voxo kaluxu.
55 Xo vasimelo anu la'ilali manina mo sialuxo anu lexa maninasou sou
ngaiexu.
56 'Ei ane u'ou vasimelo mo uiexu sialuxo, la eni axolu noxou mo anu
uxolu noxilo.
57 ✡Aloxo Mamilo e Anu itemasou mauli mupalusilo ene'e mo emauli,
'ena'ei ane u'ou vasimelo ne la anu kalumo umauli noxilosi.
58 Anu veleti molu no opo loxotolo mulu'e. Ta totoxosinge mi'ou veleti
ilemo lexe Mana tatei, la misoisoli. Ia 'ei ane u'ou veleti ane 'o, la anu uno'u
mauli kaluxu uasi."

✡ **6:39:** Ioa 10:28-29; 17:12 ✡ **6:42:** Mat 13:55 ✡ **6:44:** Ioa 6:65 ✡ **6:45:** Ais 54:13 ✡ **6:46:** Ioa 1:18 ✡ **6:47:** Ioa 3:15-16 ✡ **6:48:** Ioa 6:32, 58 ✡ **6:57:** 1Ioa 3:24

59 Iesu muxolu no nano no taasou lalotu noxiʹa ta Iutaia ne Kapenaumu,
la Anu mulosiʹa vaivaikala ane ne.

Iesu Anu Vaikala sou Mauli Maninasou

60 Ta molomolou tavuʹalo milomusou vaivaikala ane ne, la mivikala aloxo
ʹo, “Vaivaikala ane ne, telomusou la laixe uasi. Nexi tamasaxa talomusou
uasi.”
61 Iesu mulavusiʹa lexe aneʹi imunumunu la muvikalaneʹi aloxo ʹo,
“Loxovaa ngelomusou vaikala noxilo la muʹoxo xavutalamengi masua?
62 Ngamaisou Itema ʹOlu utelai no tuala e Anu muxolu tei no anu, la ngingi
nganavaa?
63 Anu ane ulosinge mauli ne, anu Uleenu Tavuna. Mimii sou vasimenge
ne, anu mii vitanisi. Vaivaikala ane eni evivikalangengixu ne, Anu uleenu
mo mauli.
64 ✡Ia seʹi no taiingengi imulaxu taneʹi no anu vaikala noxilo uasi.” Iesu
muvikala aloxo ne, xo Anu mulavusiʹa aneʹi ane imulaxu taneʹi noxou uasi
xe mulavusou teiʹei ane uʹitalonu no avoʹa ta mitema.
65 ✡Musolo vaikala la aloxo ʹo, “Tavaʹu aloxo ne, la sou eni evikalangengi
tei aloxo ʹo, ‘Lexe Mamilo usuʹulinu uasi, la evile umomomo sou uneʹe
noxilo uasi.’ ”
66 Ta molomolou tavuʹalo milomusou vaivaikala noxou Iesu aloxo ne, la
tavuʹalo noxiʹa miʹume milailai la iloʹa ikei la ua.
67 Iesu mutaliʹisiʹa ta molomolou mavulovexa mulelia tamei aloxo ʹo,
“Loxovaa ngingi kalumo ngaʹumesilo ngalai?”
68 ✡Vile noxiʹa ualasou lexe Saimoni Pita mukolinu aloxo ʹo, “Tila, nexi
talai noxou ʹenaʹei? Vaikala noxine anu ulosixe mauli e kaluxu uasi.
69 Nexi temulaxu tanexi mo telavusou lexe nini itema e Lataua musosovo-
sine lexe nini Anu naʹu.”
70 Iesu muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Eni melo esosovosinge ngingi mavulovexa
mulelia tamei. Ia vile no taiingengi ne, uleenu masua vile a muxolu noxou.”
71 Iesu mulemolu Iudasi, anu Saimoni Isikarioti ʹolu. Anu vile noxiʹa ta
molomolou mavulovexa mulelia tamei e iliʹi la anu uʹitalonu Iesu no avoʹa
ta mitema.

7

Iesu Mulai Mumaisou Voxo Tila Noxiʹa ta Iutaia sou Tani Alelaxu Tavuna Noxou Lataua

1 ✡Xe iliʹi, la Iesu ununalai no xalee lia tila ne Iutaia uasi. Xo ta tatila
noxiʹa ta Iutaia ilooxu sou lexe ivau. La sou Anu muxolu mo muxixaoxao
no nano no xalee lia tila ne Xalilaiasi.
2 ✡Io, voxo tila noxiʹa ta Iutaia misosovosou voxo e ta totoxosiʹa mixolu
no tani alelaxu tavuna noxou Lataua no xalee lia vitanisi, muxali ʹalai.
3 La Iesu ta vimovimou mivikalanu aloxo ʹo, “Mamu nini naxolu lai ʹo,
nalai nuna no xalee lia tila ne Iutaia mo sou ta molomolomeni imaisou
sosovo seʹi nini naʹoxonu.
4 Nini naxali lamana no ieʹi ta mitema, la mii maʹia naʹoxonu ne,
natalumeu uasi. Napalaʹalixu mo ta mitema tavuʹalo imaisine.”
5 ✡Xo ta vimovimou kalumo imulaxu taneʹi noxou uasi.
6 La sou Iesu muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Voxo noxilo a uxali uao. Ia voxovoxo
ne, ngingi ngaʹangingisi.

✡ **6:64:** Ioa 13:11 ✡ **6:65:** Ioa 6:44 ✡ **6:68:** Mat 16:16 ✡ **7:1:** Ioa 5:18 ✡ **7:2:** Liv 23:34
✡ **7:5:** Apo 1:14

7 Ta mitema no lia ʻo imasaxainge, ia imasaxailo uasi. Xo eni apalaʻalixu
ʻiliʻilixo masumasua ane aneʻi iʻoxoʻoxonu.
8 Ngingi ngalai no anu voxo tila ne. Ia eni umomomo sou alai uasi. Xo
voxo noxilo uxali uao.”
9 La sou Anu muxolu ne Xalilaia.
10 Ta vimovimou milutu la milai sou voxo tila ne. Iliʻi la anu Iesu
mumulineʻi mulai, ia upalaʻa noxiʻa ta mitema uasi. Mutalumesi.
11 No anu voxo tila ne, la ta tatila noxiʻa ta Iutaia imaisou Iesu iou uasi,
la mitaliʻisiʻa ta mitema lexe Anu a uxolu neʻei?
12 Ta mitema tavuʻalo imunumunu noxiʻa ngatoʻo sou Iesu. Seʻi ivikala
lexe Anu itema laixe, xe seʻi ivikala lexe Anu ukalakalavoineʻi ta mitema.
13 Ia aneʻi ta mitema ivikala tatila uasi. Xo miʻumeʻa ta tatila noxiʻa ta
Iutaia.
14 No nixi no anu voxo tila noxiʻa ta Iutaia, la Iesu muʻunalai no nano no
taasou lalotu noxou Lataua sou musokou mulosiʻa ta mitema lavulavu.
15 ✡Ta tatila noxiʻa ta Iutaia milomusou vaikala noxou Iesu, la mikuluke la
mitaliʻi aloxo ʻo, “Itema ano ʻo uvivikala loxo ʻo xo mulai munoʻu lavulavu
neʻei?”
16 ✡Iesu mukolineʻi aloxo ʻo, “Lavulavu e eni elosiʻa ta mitema ne, anu
noxilo uasi. Anu molu noxou ane mupalusilo eneʻe.
17 Lexe vile umulinu masaxa noxou Lataua, la anu ulavusou lexe lavulavu
noxilo molu noxou Lataua ʻo molu noxilosi.
18 ✡Anu ane uvikala no anu lavulavu noxousi, la anu umasaxa lexe ta
mitema iʻitinu ualasou. Ia anu ane umasaxa lexe uʻitinu ualasou ane
mupalusou uneʻe ʻo, anu uvikala manina mo ukalavoi uasi.
19 ✡Mosesi mulosinge lapuloto noxou ne. Ia evile noxinge umulinu
lapuloto ne uasi. Ia tavaʻu loxovaa la ngingi ngavelo asoli?”
20 ✡Aneʻi mikolinu vaikala noxou aloxo ʻo, “Uleenu vile masua a muxolu
noxine! ʻEi umasaxa lexe uvene?”
21 Iesu mukolineʻi aloxo ʻo, “Eni eʻoxonu xaixai maʻia tila ne, la sou ngingi
ngexavutala piena no anu ʻo.
22 ✡Mosesi mulosinge voteʻisou xooxoo ungasiʻa ta molomolo. Ia anu
molu noxou Mosesi uasi, molu noxiʻa ta totoxosinge. La sou ngingi ngamuli
lapuloto noxou sou xooxoo ungasiʻa ta molomolo no voxo tavuna.
23 ✡Ngingi ngavikala lexe ngamulinu lapuloto noxou Mosesi sou xooxoo
ungasiʻa ta molomolo, la ngingi ngaʻoxonu no voxo tavuna kalumo. Ia
loxovaa la eni epamaulinu itema no voxo tavuna kalumo, la ngingi
laʻiangenge o?
24 Iengi umaisou itemasi ka ngavikala lexe itema anu laixe uasi la anu
masua aloxo ʻo uasi. Ngalavusou itema laixe ukalu, la sou ngavikala lexe
anu itema laixe uasi la anu masua.”

Aneʻi ta Mitema Mimasaxa Lexe Ilavusou Iesu Anu ʻEi Manina

25 Io, ta mitema seʻi ne Ielusalemu milomusou vaikala noxou Iesu, la
mivikala lexe, “Anu itema ane ta mitema imasaxa lexe ivau ʻole ane?
26 Anu ane uvivikalaneʻi aneʻi tavuʻalo ne, ia aneʻi ilea vaikala vile noxou
uasi. Ta tatila noxiʻa ta Iutaia, male ilavusou lexe Anu Kalisito uasi?
27 ✡Ia nenge telavusou itema ne mo telavusou tualasou. Ia lexe Kalisito
uxali, la evile umomomosou ulavusou lexe anu molu neʻei uasi.”

✡ **7:15:** Mat 13:54; Luk 2:47 ✡ **7:16:** Ioa 12:49; 14:10 ✡ **7:18:** Ioa 8:50 ✡ **7:19:** Apo 7:53; Rom 2:21-24 ✡ **7:20:** Ioa 8:48; 10:20 ✡ **7:22:** Tav 17:9-13; Liv 12:3 ✡ **7:23:** Ioa 5:8-10, 16 ✡ **7:27:** Ioa 7:41; 9:29

28 ✡Iesu uao ulolosi'a ta mitema lavulavu no nano no taasou lalotu tatila
noxou Lataua. Muavuti la mu'ava aloxo 'o, “Manina, ngingi ngelavusilo mo
ngelavusou tualasilo. Ia eni ane'e 'o no anu masaxa noxilo uasi. Eni ene'e
no anu masaxa noxou ane mupalusilo. Anu ne manina. Ngingi ngalavusou
itema ane ne uasi.
29 Ia enisi elavusou. Xo eni melo noxou mo anu mupalusilo ene'e.”
30 ✡No anu vaivaikala noxou ne, la ane'i mitovonu lexe itetelisou, ia evile
utetelisou uasi. Xo voxo noxou a uxali uao.
31 Ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i noxou la imunumunu sou ivikala
aloxo 'o, “Lexe Kalisito uxali la male anu u'oxonu sosovo se'i uaulixu
sosovo noxou itema 'o?”

Ta Mitema Mipalusi'a ta Mitema sou Isaxila'u Tani Tila Noxou Lataua sou Itetelisou Iesu

32 Ta Palisaio mixolu no taiine'i ta mitema la milomusi'a
mimunumunusou Iesu. La sou ane'i ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a
ta sipsip ilo'a ta Palisaio mipalusi'a ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou
Lataua sou lexe ilai itetelisou.
33 La Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Nenge nenge'a taxolu
maxuvee uasi. Xo eni alivu alai noxou anu ane mupalusilo ene'e.
34 ✡Ngingi ngakakamulileli la ngaxalisilo uasi mo umomomo sou ngingi
ngane'e no tuala e eni alai no anu uasi.”
35 Ta tatila noxi'a ta Iutaia milomu aloxo ne, la mivikalane'i ngato'o aloxo
'o, “Itema 'o umasaxa lexe ulai ne'ei, la sou nenge tamaisou uasi o. Loxovaa
anu ulai noxi'a ta mineminenge se'i mi'ume la milai mixolu no tuala tila ne
Elenasi* sou ulosi'a lavulavu?
36 La sou Anu muvikala lexe, ‘Ngingi ngakakamulileli, la ngaxalisilo uasi,’
mo ‘Umomomo sou ngingi ngane'e no tuala e eni alai no anu uasi.’ Ia laaxu
vaikala noxou ne a loxovaa?”

Iesu Anu Mulemo Lexa sou Mauli

37 ✡No anu voxo kaluxu sou voxo tila noxi'a ta Iutaia, la anu Iesu mutulu
mo mu'ava tila aloxo 'o, “'Ei ane usoliu lexa, la une'e noxilo mo uie.
38 ✡'Ei ane umulaxu tanu noxilo, la lexa sou mauli usiali no nano no tanu
loxo Lavuku Tavuna teinu mulemolu.”
39 ✡Lexa sou mauli ne, anu Uleenu Tavuna e 'ei ane umulaxu tanu noxou
Iesu, la anu uno'u ili'i. Xo no voxo ane ne, la Iesu ulivu ulai noxou Momu
teitexi no opo loxotolo uao. La sou Lataua upalusou Uleenu Tavuna ulu'e
uasi.

Ta Mitema Mikalipala Mixali Laoluxa'a Tamei

40 ✡Ta mitema milomusou vaikala noxou Iesu la se'i mivikala aloxo 'o,
“Manina. Itema 'o Anu itema sou palomatana e Lataua mupalusou mulu'e
no lia 'o 'a,”
41 ✡ia se'i mivikala aloxo 'o, “Anu Kalisito.” Xe se'i mivikala aloxo 'o,
“Kalisito ne, umomomo sou uxali ne Xalilaia uasi.
42 ✡Xo Lavuku Tavuna muvikala lexe Kalisito uxali noxi'a Deviti ta
'ilu'ilusunu mo uxali ne Vetiliemu e Deviti muxolu no anu tei.”
43 La sou xavutalai'a muxali iouiou noxou Iesu la ane'i mikalipala.
44 Mose'i mimasaxa lexe itetelisou Iesu, ia evile sou utetelisou uasi.

✡ **7:28:** Mat 11:27; Ioa 8:55 ✡ **7:30:** Ioa 7:44 ✡ **7:34:** Ioa 8:21; 13:36 * **7:35:** Elenasi ne ane'i ta mitema ta Xiliki. ✡ **7:37:** Liv 23:36; Ais 55:1; Ioa 4:14 ✡ **7:38:** Ais 58:11 ✡ **7:39:** Ioa 16:7; 20:22; Apo 2:4 ✡ **7:40:** Ioa 6:14 ✡ **7:41:** Ioa 1:46 ✡ **7:42:** Lex 89:3-4; Mai 5:2

Ta Tatilasiʹa Imulaxu Taneʹi Noxou Iesu Uasi

45 Iliʹi la ta mitema sou isaxilaʹu tani tila noxou Lataua milivu mixali
noxiʹa ta tatilasiʹa ta mitema sou iʹelaxaʹa ta sipsip iloʹa ta Palisaio. La aneʹi
mitaliʹisiʹa aloxo ʹo, “Loxovaa la nganoʹu itema ne uneʹe ua?”
46 ✡Aneʹi ta mitema sou isaxilaʹu tani tila noxou Lataua mikolineʹi aloxo,
“Evile uvivikala aloxo itema ʹo tatei uasi.”
47 Ta Palisaio milomu aloxo ne, la mivikaleneʹi aloxo ʹo, “Itema ne
mukalavoingengi kalumo ne?
48 ✡Ngemaisixe nexi ta tatilasinge mo ta Palisaio o temulaxu tanexi
noxou? Uasi manina.
49 Aneʹi tavuʹalo mipita ne ilavusou lapuloto noxou Mosesi uasi. La sou
Lataua uʹoxo masuaneʹi ne.”
50 ✡Io, vile noxiʹa ualasou lexe Nikodimo anu itema e muneʹe noxou Iesu
tei muvikaleneʹi aloxo ʹo,
51 “No anu lapuloto noxinge, la umomomo sou tatulusou itema vile no
anu vaivaikala vitanisi uasi. Talomu noxou laixe mo talavusou mii maʹia
ane anu muʹoxonu, la sou tatulusou no anu vaivaikala.”
52 ✡Aneʹi miavuti la mivikalanu aloxo ʹo, “Male nini sie Xalilaia kalumo?
Namalei laixe no anu Lavuku Tavuna, la sou nini nalavusou lexe itema sou
palomatana vile uxali ne Xalilaia uasi.”
53 Aloxo ne, la sou aneʹi milivulivu no taataasiʹa.

8

Aneʹi Mineʹe ne Sema Vile sou Voteʹi Noxou Iesu

1 Ia Iesu mulai no laxaʹilu vile ilemo lexe Olivu.
2 No kakau manina, la Iesu mulivu mulai muʹunalai no nano no taasou
lalotu tatila noxou Lataua. La ta mitema tavuʹalo milai noxou. Iesu
mumaisiʹa, la sou muxolu no lia sou mulosiʹa lavulavu.
3 La ta mitema sou lapuloto iloʹa ta Palisaio milai noxie sema vile sou
voteʹi e iʹoxoʹoxo ʹiliʹilixo sou voteʹi. La minoʹe sema ne, mineʹene sou
mitulusie no talaxaʹa ta mitema
4 la mivikalanu Iesu aloxo ʹo, “Tila, sema ʹo ne nexi texalisie no mine
iʹoxoʹoxo ʹiliʹilixo sou voteʹi.
5 ✡Ia lapuloto noxou Mosesi muvikalanenge lexe ʹenaʹei ane uʹoxonu
ʹiliʹilixo ane ne, la tavaʹu no anu lavoʹo mo usoli. Ia nini navikalanexi a
loxovaa?”
6 Aneʹi mitaliʹisou aloxo ne sou itovonu lexe anu uleanu vaikala vile, la
sou itulusou no anu vaivaikala. Ia Iesu mutangatulu sou mukaukavu no lia
no anu avolu simisou.
7 ✡Aneʹi italitaliʹisou la, la sou Iesu mutulu la muvikaleneʹi aloxo ʹo, “ʹEi
ane mulavusou lexe anu uʹoxonu ʹilixo vile masua uasi, la uvee no anu
lavoʹo tei.”
8 Muvikaleneʹi aloxo ne mukalu, la mutangatulu no lia sou mukaukavu
la.
9 Aneʹi milomusou aloxo ne, la ta tatila milaa tei, la sou aneʹi ta mitema
milaa vilevilesi. Ia Iesu ilee sema ne, aneʹisisi mixolu.
10 Iesu muavuti mutulu la mutaliʹisie sema aloxo ʹo, “Se ʹo, ta mitema
milai neʹei? Evile utulusine no anu vaivaikala uasi?”
11 ✡Sema miavuti la mikolinu aloxo ʹo, “Tila, evile uasi.” Iesu muavuti
la muvikalane aloxo ʹo, “Mo eni kalumo atulusine no anu vaivaikala uasi.
Nalai, ia naʹoxonu ʹilixo masua la uasi.”

✡ **7:46:** Mak 1:22 ✡ **7:48:** Ioa 12:42 ✡ **7:50:** Ioa 3:1-2 ✡ **7:52:** Ioa 7:41-42 ✡ **8:5:** Liv 20:10; Lap 22:22-24 ✡ **8:7:** Lap 17:7 ✡ **8:11:** Ioa 5:14

Iesu Anu Telusiʹa ta Mitema no Lia ʹo

12 ✡Iesu muvikalaneʹi ta mitema aloxo ʹo la, “Eni telusiʹa ta mitema no lia
ukalusi. ʹEi ane umulileli la anu umuamuaʹi no isivoxo uasi manina. Anu
unoʹu lamana sou mauli.”
13 Ta Palisaio milomusou aloxo ne la mivikalanu aloxo ʹo, “Nini na-
vivikalasinesi. Navikala aloxo ne, la ta mitema imomomosou ilomuxu
vaikala noxine uasi.”
14 ✡Anu mukolineʹi aloxo ʹo, “Eni avivikalasilo, la vaikala noxilo ne
manina. Xo eni elavusou lexe eni melo neʹei mo alivu la alai neʹei. Ia ngingi
ngalavusou lexe eni melo neʹei mo eni alai neʹei uasi.
15 ✡Ngingi ngamaisou itema vilesi ka ngavikala lexe anu itema laixe o
masua. Ia eni aʹoxo aloxo ne uasi.
16 ✡Lexe eni avikala lexe itema anu laixe o masua, la vaikala noxilo ne
anu manina. Xo enisisi uasi. Nexi noxou Mamilo ane mupalusilo eneʹe,
tavikala lexe anu itema vile laixe o masua.
17 ✡Xo lapuloto noxinge ne, mikaukavu lexe ta mitema tamei ivikala
lamana la anu vaikala noxiʹa ne manina.
18 ✡Nexi noxou Mamilo e mupalusilo eneʹe ne, tavikala lamanasilo.”
19 Aneʹi miavuti la mitaliʹisou la, “Mamine ʹava?” Anu mukolineʹi aloxo
ʹo, “Ngingi ngalavusilo mo ngalavusou Mamilo uasi. Ia lexe ngalavusilo, la
ngalavusou Mamilo kalumo.”
20 ✡Iesu mulosiʹa ta mitema lavulavu no nano no taasou lalotu tatila
noxou Lataua, la Anu mulemolu vaivaikala ane ne no paʹumolu tani e
ta mitema ilavusou ilea lamoli ulai noxou Lataua no anu. Ia evile sou
utetelisou uasi. Xo voxo noxou uxali uao.

Iesu Muvikala lexe Aneʹi ta Mitema Imomomo sou Ilai no Anu Tuala Ane Anu Ulai no ʹa Uasi

21 ✡Iesu muavuti la muvikalaneʹi la lexe, “Eni asou alai. Ia ngingi
ngakakamulileli la ngamaisilo uasi. Ngingi ngasoli la ngaxolu vaʹaxu
noxilo. Tuala ane eni alai no anu ne, ngingi ngamomomo sou ngalai no
anu uasi.”
22 Aneʹi ta tatila noxiʹa ta Iutaia milomusou aloxo ne, la mitaliʹisiʹa
ngatoʹo aloxo ʹo, “Anu muvikala lexe nenge umomomo sou talai no tuala
ane anu ulai no anu ne uasi. Ia loxovaa anu molu uvau?”
23 ✡Anu musolonu vaivaikala noxou la aloxo ʹo, “Ngingi ngexali no lia ʹo,
la sou ngingi sou no lia ʹosi. Ia eni melo teitexi, la sou eni sou no lia ʹo uasi.
24 La sou eni evikalangengi lexe ngingi ngasoli la ngingi ngaxolu vaʹaxu
noxilo. Lexe ngingi ngamulaxu tangengi no ʹa vaikala noxilo e eni elemolu
lexe eni ʹenaʹei uasi, la ngingi ngasoli la ngingi ngaxolu vaʹaxu noxilo.”
25 La aneʹi mitaliʹisou la aloxo ʹo, “Nini ʹenaʹei?” Anu mukolineʹi aloxo
ʹo, “Vaivaikala noxilo musoko tei xe muneʹe mutalo vaimomo ʹo, anu molu
uvikalangengi lamana lexe eni ʹenaʹei.
26 Vaikala tavuʹalo sou avikalangengi lexe ngingi ngamitema ta laixe uasi
la ngingi ta masua, a uxoxolu. Ia anu ane mupalusilo eneʹe ne, anu manina.
Mii maʹia eni alomusousi noxou la avikalaneʹi ta mitema no lia ʹo no anu.”
27 Aneʹi ta Iutaia ilavusou lexe Anu uvivikalaneʹixu Momu uasi.
28 ✡La sou Anu muvikalaneʹi la aloxo ʹo, “No voxo ane ngingi ngaʹitinu
Itema ʹOlu utelai, la ngingi ngalavusou lexe eni ʹenaʹei xe eni alemolu

---

✡ **8:12:** Ais 49:6; Ioa 1:4-9; 9:5; 12:46 ✡ **8:14:** Ioa 5:31-32; 7:28 ✡ **8:15:** Ioa 12:47 ✡ **8:16:** Ioa 5:30; 8:29 ✡ **8:17:** Lap 19:15 ✡ **8:18:** 1Ioa 5:9 ✡ **8:20:** Ioa 7:30 ✡ **8:21:** Ioa 7:34; 13:33 ✡ **8:23:** Ioa 3:31 ✡ **8:28:** Ioa 3:14

mii vile no anu masaxa noxilo uasi, ia eni alemolu mii ma'ia e Mamilo
mulosilosi.
29 Anu ane mupalusilo ene'e ne, anu a uxolu noxilo, ia u'umesilo uasi. Xo
eni a'oxonu ma'ia la anu u'osasiloxusi."
30 No anu vaivaikala noxou ne, la ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i
noxou.

Nexi ta Mutu'u Ovuxu Avalaamu

31 Anu muvikalane'i ta Iutaia ane'i mimulaxu tane'i noxou aloxo 'o, "Ta'ei
ane itetelisou lavulavu ane eni elosinge, la ane'i ixali ta molomolo noxilo
manina.
32 La sou ane'i ilavusou vaikala manina, mo vaikala manina ne, molu
ululusi'a."
33 ✡Ane'i mikolinu aloxo 'o, "Nexi ta mutu'u ovuxu Avalaamu mo evile
usakisakinexi uasi. Io tava'u loxovaa, la sou nini nevikala lexe ilulusixe?"
34 ✡Anu mukoline'i la aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina musuku. 'Ei
ane u'oxo'oxo 'ili'ilixo masumasua la 'ilixo ane ne musakisakiinu.
35 Itema sou ipalupalusou ne, uxolu talo noxou tatananu taasou uasi, ia
'olusi anu uxoxolu ne utotomu.
36 La sou 'olu ululusinge la evile usakisakingengi la uasi manina.
37 Eni elavu lexe ngingi Avalaamu ta mutu'u ovuxu. Ia vaikala noxilo
uxolu no tangengi uasi, la sou ngingi ngavikala lexe ngavelo mo asoli.
38 Eni avivikalangengixu mii ma'ia ane eni emaisou noxou Mamilo. Ia
ngingi nga'oxonu mii ma'ia ane Maminge mulosiengixu."
39 ✡Ane'i mivikala aloxo 'o, "Nexi mutu'u ovunexe Avalaamu." La Anu
mukoline'i la aloxo 'o, "Manina lexe ngingi mutu'u ovungenge Avalaamu,
la ngingi ngamulinu 'ilixo ma'ia ane anu mu'oxonu.
40 Eni ea'alomengixu mii ane manina molu noxou Lataua, ia ngingi
ngamasaxa lexe ngavelo mo asoli. 'Ilixo ane ne, Avalaamu u'oxonu uasi.
41 ✡Ngingi maminge u'oxonu 'ilixo ane ne, la sou ngingi ngamulinu ne."
Ane'i mikolinu aloxo 'o, "Nexi ta 'olovote'i uasi. Nexi Mamixe vilesisi, ane
anu Lataua."
42 Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Lexe ngingi Lataua ta 'olu, la ngingi
ngamasaxailo. Xo eni melo noxou Lataua mo a ene'e 'o. Eni ene'e no anu
masaxa noxilo uasi, ia anu Lataua molu mupalusilo ene'e.
43 Loxovaa, vaikala noxilo lamana noxinge uasi? Anu lamana uasi, xo
tava'u aloxo 'o. Sangalinge umomomo sou ulomusou vaikala noxilo laixe
uasi.
44 ✡Ngingi ngexali noxou maminge anu Satani mo nga'osa sou ngamulinu
masaxa noxou maminge ne. Tei manina anu itema sou uve'a ta mitema mo
utetelisou vaikala manina uasi. Xo vaikala manina ne, uxolu noxou uasi.
Anu ukalavoine'i ta mitema la anu uvikala no anu vaikala noxou. Xo anu
itema sou kalavoi mo anu kalavoi momu.
45 Ia eni avikala manina musuku, la sou ngingi ngamulaxu tanengi no
anu vaikala noxilo uasi.
46 ✡Evile uvikala manina lexe eni esusu no anu mii ma'ia? Eni asusu no
anu mii vile uasi. Ia lexe eni avikala manina musuku, la loxovaa la ngingi
ngamulaxu tangengi noxilo ua?
47 ✡'Ena'ei ane noxou Lataua, la anu ulomusou vaikala noxou. Tava'u xo
ngingi ngalomuxu uasi, la ngingi noxou uasi."

Iesu Muvikala Lexe, "Avalaamu Uxali Uao Ia Enisi a Exolu"

✡ **8:33:** Mat 3:9 ✡ **8:34:** Rom 6:16, 20 ✡ **8:39:** Mat 3:9 ✡ **8:41:** Ais 63:16 ✡ **8:44:** 1Ioa 3:8
✡ **8:46:** 2Ko 5:21; 1Pi 2:22 ✡ **8:47:** 1Ioa 4:6

48 ✡Ta Iutaia milomusou vaikala noxou la mikolinu aloxo ʼo, “Nexi
tevikala manina lexe nini itema sie Samalia mo uleenu vile masua a muxolu
noxine.”
49 Anu muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Eni uleenu vile masua uxolu noxilo uasi.
Eni atoxonu Mamilo, ia ngingi ngatoxoleli uasi.
50 Eni aʼiti ualasilo uasi. Ia itema vile mo molu uʼitinu ualasilo. Anu molu
umaisou xaixai noxilo lexe eni eʼoxonu laixe o uasi la masua.
51 ✡Eni avikalangengi manina musuku. Lexe ʼei ane umulinu vaikala
noxilo, la anu umomomo sou usoli uasi.”
52 Ta tatila noxiʼa ta Iutaia miavuti la mivikalanu la aloxo ʼo, “Vaimomo
ʼo nexi telavusou lexe uleenu vile masua a uxoxolu noxine! Avalaamu iloʼa
ta mitema sou palomatana misoisoli mukalu. Ia nini nevikala lexe ʼei ane
umulinu vaikala noxine la umomomo sou usoli uasi.
53 Loxovaa nini tatila noxou mutuʼu ovunexe Avalaamu? Ia anu iloʼa ta
mitema sou palomatana misoisoli. Ia nini navikala loxo ʼo xo nini ʼenaʼei
manina?”
54 Anu mukolineʼi aloxo ʼo, “Lexe eni melo aʼitinu ualasilo, la anu uala ne
mii vitanisi. Anu ane uʼitinu ualasilo ne, anu Mamilo e ngingi ngalemolu
lexe Anu Lataua noxinge.
55 Ia ngingi ngalavusou uasi. Enisisi elavusou. Lexe eni avikala lexe
alavusou uasi, la eni itema sou kalavoi loxo ngingi ne. Eni elavusou, la
sou amulinu vaikala noxou.
56 Mutuʼu ovungenge Avalaamu muxavutalanu voxo noxilo la anu
muʼosa. Xe anu mumaisou muxali, la muʼosa.”
57 Ta Iutaia mivikalanu aloxo ʼo, “Nini tauu iexene uxali loxo mavulovexa
taʼuve uao, ia loxovaa la nevikala lexe nemaisou Avalaamu?”
58 ✡Anu mukolineʼi aloxo ʼo, “Eni avikalangengi manina musuku. No
voxo ane Avalaamu uxali uao, la eni a exolu.”
59 Aneʼi milomusou vaikala noxou Iesu aloxo ne, la minoʼu lavoʼo sou lexe
ivau no anu. Ia Anu mutalume la muʼume no nano no taasou lalotu tatila
noxou Lataua, la mulai no ale.

9

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Iou Seleveenu no Mine Nenu Mivoʼonu

1 Iesu iloʼa ta molomolou mimua-muaʼi milai la mixalisou itema vile iou
seleveenu no mine nenu mivoʼonu mo.
2 ✡Aneʼi ta molomolou mimaisou itema ne, la mitaliʼisou Iesu aloxo ʼo,
“Tila, tavaʼu loxovaa, la sou itema ʼo iou seleveenu no mine nenu mivoʼonu
mo ʼo? Loxovaa momu ilee nenu miʼoxonu ʼilixo masumasua, uasi anu
muʼoxonu, la sou anu iou seleveenu o?”
3 ✡Anu mukolineʼi aloxo ʼo, “Momu ilee nenu mo anu iʼoxonu ʼilixo
masumasua uasi. Xaixai noxou Lataua uxali no ʼa mauli noxou, la sou ta
mitema imaisou lamana no ieʼi.
4 Aso a uxoxolu o, la nenge taʼoxonu xaixai noxou e mupalusilo eneʼe. Xo
ʼolovoxo uxali la umomomo sou taʼoxonu xaixai vile la uasi.
5 ✡No mine eni axolu no lia ʼo, la eni telusiʼa ta mitema no lia ʼo ukalusi.”
6 ✡Anu muvikala aloxo ne xe mukalu, la mutuve muluʼe no lia sou
muxiunu lia ilou tuvexu. Xe mukalu la munoʼu sou muteinu muvaxa no
iou itema ne. La muvikalanu aloxo ʼo,

✡ **8:48:** Mak 3:21-22 ✡ **8:51:** Ioa 5:24 ✡ **8:58:** Ioa 1:1 ✡ **9:2:** Ese 18:20; Luk 13:2, 4 ✡ **9:3:** Ioa 11:4 ✡ **9:5:** Mat 5:14; Ioa 8:12 ✡ **9:6:** Mak 8:23

7 “Nalai mo naˈuinu ieni no kupa ne Siloamu (laaxu vaikala Siloamu ne,
lexe itema e mipalusou mulai).” Itema ne mulai muˈuinu iou mukalu, la
mumalei laixe xo iou lamana mukalu. La anu mulivu no taasou.
8 Anu muxali no tani, la ta mitema no tuala noxou iloˈa ta mitema e
mimaisou uxolu ulingalinga, mivikala aloxo ˈo, “Itema e ulingalinga mimii,
anu male ane?”
9 Seˈi mivikala lexe, “Anusi ane.” Xe seˈi mivikala lexe, “Uasi, itema ne,
iou loxo anu ane iou seleveenu.” Ia anu molu muavuti la muvikalaneˈi
aloxo ˈo, “Enisi ano!”
10 La aneˈi mitaliˈisou lexe, “Loxovaa la ieni muxali lamana?”
11 La anu mukolineˈi aloxo ˈo, “Itema vile ualasou lexe Iesu muxiunu lia
ilou tuvexu la muteinu no ieli. Mo mupalusilo lexe alai aˈuinu ieli no kupa
ne Siloamu. Eni elai eˈuinu la sou ieli muxali lamana o.”
12 Aneˈi miavuti la mitaliˈisou aloxo ˈo, “Itema ne anu ˈava?” Anu
mukolineˈi aloxo ˈo, “Eni alavusou uasi.”
13-14 Iesu muxiu lia ilou tuvexu muxali loxo pita mo muteinu no iou itema
e iou seleveenu ne, no voxo tavuna. La sou itema ne ta tulanu minoˈu mulai
noxiˈa ta Palisaio.
15 Milai mixali noxiˈa ta Palisaio mukalu, la ta Palisaio kalumo mitaliˈisou
lexe, “Nini neˈoxo a loxovaa la sou ieni lamana o?” La anu mukolineˈi aloxo
ˈo, “Itema ne muteinu pita no ieli mo mupalusilo elai eˈuinu ieli. La sou
emalei laixe o.”
16 Ta Palisaio seˈi miavuti la mivikala aloxo ˈo, “Nexi telavusou lexe
Lataua upalusou itema ane ne, uneˈe ˈo uasi. Xo anu utaxanu voxo tavuna
uasi.” Ia seˈi noxiˈa mivikala aloxo ˈo, “Loxovaa la anu itema masua, ia anu
muˈoxonu sosovo ne?” Xavutalaiˈa muxali iouiou la sou aneˈi mikalipala.
17 ✡La sou aneˈi mitaliˈisou itema iou seleveenu la aloxo ˈo, “Itema
e muˈoxonu ieni lamana ne, nini nexavutala lexe anu ˈenaˈei?” Anu
mukolineˈi aloxo ˈo, “Anu itema sou palomatana vile.”
18 Ta tatila noxiˈa ta Iutaia imulaxu taneˈi no anu vaikala noxou lexe anu
iou seleveenu ia muxali lamana, la uasi. La sou miˈavaliˈa momu ilee nenu
mineˈe.
19 Aneˈi miavuti la mitaliˈisiˈa ilou aloxo ˈo, “Ngingi ngongou ˈilinge e
nenu mivoˈonu la iou seleveenu ano? Ia tavaˈu loxovaa, la sou iou laixe
o?”
20 Aneˈi ilou mikolineˈi aloxo ˈo, “Nexi telavusou lexe anu ˈilixe mo nenu
mivoˈonu la iou seleveenu.
21 Ia nexi talavusou lexe ˈenaˈei mupamaulinu, la sou iou muxali lamana
a loxovaa o uasi. Ngataliˈisou la sou anu molu uvikalangengi. Xo anu
muleme muxali tila mo anu tanu.”
22 Aneˈi ilou mivikala aloxo ne, xo ta tatila noxiˈa ta Iutaia misakiinu
vaikala lexe ˈei ane upalaˈalixu lexe Iesu anu Kalisito, la umomomo sou
iloˈa ixolu ipita sou ilotu uasi.
23 Tavaˈu aloxo ne, la sou momu ilee nenu mivikala lexe ngataliˈisou xo
anu muleme muxali tila mo anu tanu.
24 Aneˈi miˈavalou itema e iou seleveenu alaxu tameisou la, la mivikalanu
aloxo ˈo, “Nini navikala manina lexe mii maˈia muxali noxine la sou
naˈitinu Lataua ualasou. Nexi telavusou lexe itema ne Anu itema masua.”
25 Anu mukolinu vaikala noxiˈa la muvikala aloxo ˈo, “Eni alavusou lexe
Anu itema masua uasi la itema laixe o uasi. Ia mii vilesisi eni elavusou lexe
ieli seleveenu ia vaimomo ˈo ieli lamana.”

✡ **9:17:** Ioa 4:19

26 Aneˈi miavuti la mitaliˈisou la aloxo ˈo, “Itema ane ne, muˈoxonu mii maˈia noxine la sou ieni lamana o?”
27 Anu mukolineˈi aloxo ˈo, “Eni evikalangengi tei, ia ngingi ngalomu noxilo uasi. Tavaˈu loxovaa la ngatalitaliˈisilo la. Male ngingi kalumo ngamasaxa lexe ngaxali loxo ta molomolo noxou?”
28 Aneˈi milomusou vaikala noxou aloxo ne la milavixu aloxo, “Ninisi ane nini namolomolo noxou. Ia nexi ta molomolou Mosesi.
29 Nexi telavusou vaikala noxou Lataua anu muvikalanu Mosesi. Ia nexi talavusou itema ane ne lexe molu ˈava uasi.”
30 Anu muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Eni ekuluke xo ngingi ngevikala lexe ngalavusou itema ne molu neˈei uasi. Ia eni elavusou lexe itema ne, mupaipounu ieli la lamana.
31 ✡Nenge telavusou lexe Lataua ulomuxaˈa ta mitema e mixolu vaˈaxu noxou uasi. Mo telavusou lexe ˈei ane utoxonu Lataua mo umulinu masaxa noxou, la Lataua ulomusou mii maˈia anu ulemolu ulai noxou.
32 Tatei mo muneˈe mutalo vaimomo ˈo, evile ulomusou aˈalo vile sou itema vile nenu mivoˈonu la iou seleveenu, ia itema vile upaipounu mo iou lamana, uasi.
33 Lexe Lataua upalusou uneˈe uasi, la umomomo sou uˈoxonu mii vile loxo ne uasi.”
34 ✡No anu vaikala noxou ne la aneˈi mikolinu aloxo ˈo, “No mine nenine mivoˈoneni mo muneˈe mutalo vaimomo ˈo, nini itema masua manina. Ia tavaˈu loxovaa la nini nalosixe lavulavu o?” Aneˈi miavuti la mikusau mulai no ale.

Ta Mitema Aneˈi Imulaxu Taneˈi Noxou Iesu Uasi La Aneˈi Loxo Ieˈi Seleveenu

35 Iesu mulomusou lexe aneˈi mikusau itema ne, la Anu mulai mukamulinu. Muxalisou itema ne la muvikalanu aloxo ˈo, “Nini namulaxu taneni noxou Itema ˈOlu o uasi?”
36 Anu mukolinu vaikala noxou aloxo ˈo, “Tila, navikalalelixu itema ne, mo sou eni amulaxu taleli noxou.”
37 Iesu muvikalanu aloxo ˈo, “Nini nemaisou. Anu ane ngongou ngavivikala ne.”
38 Anu itema ne muvikalanu lexe, “Tila, eni emulaxu taleli noxine.” La sou anu muxolaˈu tavaˈu voˈuxu muluˈelai sou mulotu noxou.
39 Anu muvikalanu la aloxo ˈo, “Eni eneˈe ˈo sou atulusiˈa ta mitema no anu vaivaikala. Eni aˈoxonu aloxo ne sou lexe ta mitema ane ieˈi seleveenu ne, ieˈi uxali lamana, ia aneˈi e ieˈi lamana ne uxali seleveenu.”
40 ✡Ta Palisaio seˈi mixoxolu ne milomusou vaikala noxou Iesu la mitaliˈisou aloxo ˈo, “Loxovaa nexi kalumo iexi seleveenu?”
41 Iesu mukolinu taliˈi noxiˈa aloxo ˈo, “Lexe ngingi iengi seleveenu la umomomosou ngingi ngasusu uasi. Ia ngingi ngevikala lexe iengi lamana, la susu noxinge a uxoxolu o.”

10

Iesu Anu Itema Laixe sou Usaxilaˈa ta Sipsip

1 Iesu muvikalaneˈi ta Palisaio la aloxo ˈo, “Eni avikalangengi manina musuku. Itema vile uˈuna no aitengaxu vimelusiˈa ta sipsip uasi, ia uiliˈesou vimelu la anu itema sou pakali mo itema sou utaxusou mii vitanisi.
2 Ia itema ane uˈunalai no aitenga ne, anu itema sou usaxilaˈa ta sipsip.

✡ **9:31:** Lex 34:15 ✡ **9:34:** Lex 51:5 ✡ **9:40:** Mat 15:14

3-4 Itema sou usaxilaˈu aitenga ne, ukisiinu aitengasou itema ne sou
uˈunalai. Anu umoxoˈu ualasiˈa ta sipsipiu la itongo xolinu, la sou imulinu
sou iloˈa ilai no ale. Aneˈi iuatulai ukalu, la anu uulaxuneˈi.
5 Ia lexe itema vilemo uneˈe uulaxuneˈi, la aneˈi iˈumeˈume xo ilavusou
itema ne mo itongonu xolinu uasi.”
6 Iesu muvikala latilovo ne, ia aneˈi ilavusou laaxu mii maˈia e Anu
mulelemolu ne uasi.
7 Aneˈi ilavusou uasi, la sou Iesu muvikalaneˈi la aloxo ˈo, “Eni avikalan-
gengi manina musuku. Eni aitengaxu vimelusiˈa ta sipsip.
8 ✡Aneˈi ane miuli noxilo ne, aneˈi ta mitema sou pakali mo ta mitema sou
itaxusou mimii vitanisi. Ia ta sipsip ilomuxaˈa uasi.
9 Enisi eni aitenga. ˈEi ane uˈuna noxilo la anu umauli mo uˈuna xe ulaa
ulai no ale sou uˈaniˈani iaˈeiaˈe.
10 Itema sou pakali uneˈe sou upakali mo uveˈa xe uˈoxo masuaneˈi ta
sipsip. Ia eni eneˈe sou lexe aneˈi imauli mo mauli ne uˈanaˈana.
11 ✡Eni amitema laixe sou asaxilaˈa ta sipsip. Xo eni aˈosa sou asolisiˈa ta
sipsip noxilo.
12 ✡Itema sou usaxilaˈa ta sipsip uˈavalou itema vile sou uneˈe uxaxai
noxou. Ia no voxo sou aˈaa vova uxali, la itema ne anu uˈumesiˈa ta sipsip
mo ulai. Xo anu tataneˈi ta sipsip manina uasi. La sou aˈaa vova ne uneˈe
ungangasiˈa xe ulelemuneˈi.
13 Tavaˈu xo anu uxaxaisou lamolisi la uxavutalaneˈi ta sipsip uasi.
14 Eni amitema laixe sou asaxilaˈa ta sipsip. Eni elavusiˈa xe aneˈi
milavusilo.
15 ✡Aloxo Mamilo mulavusilo xe eni elavusou Mamilo. Mo eni a sou
auluasiˈa ta sipsip.
16 ✡Ta sipsip seˈi ixolu no nano no vimelu uasi, la sou eni anoˈa iˈuna.
Aneˈi itongonu xolileli mo ixali laˈoluxaˈa vilesisi.
17 ✡Tavaˈu Mamilo umasaxailo, xo eni auluasiˈa ta sipsip sou eni
alivunoxu maulixo.
18 Evile umomomo sou ukalusou maulixo vitanisi uasi. No anu masaxa
noxilo, eni aˈitalonu maulixo. Eni amomomo sou aˈitalonu maulixo mo
amomomo sou alivunoxu. Mamilo muvikalaleli lexe eni aˈoxonu aloxo ne.”
19 Ta tatila noxiˈa ta Iutaia milomusou vaikala noxou Iesu aloxo ne, la
aneˈi mikalipala.
20 Xo tavuˈalo noxiˈa mivikala aloxo ˈo, “Uleenu vile masua a uxolu noxou,
la sou uˈoxonu uxovulaulau ne. Loxovaa la ngingi ngalolomu noxou ne?”
21 Xe seˈi mivikala aloxo ˈo, “Anu uvivikala la uvikala loxo itema e uleenu
masua uxolu noxou uasi. Uleenu masua umomomo sou upamaulinu itema
iou seleveenu uasi.”

Aneˈi ta Iutaia Imulaxu Taneˈi Noxou Iesu Uasi

22 No imama ane ne, la voxo tila noxiˈa ta Iutaia sou isosovosou voxo sou
mikisiinu tani tila noxou Lataua muxali ne Ielusalemu.
23 No voxo ane ne, la anu voxo sou sivo mo tani lelemesou. Iesu muˈunalai
no tani tila noxou Lataua la mumuamuaˈi no matavalaxu tani ilemolu lexe
matavala noxou Solomoni.
24 Ta Iutaia mimaisou Iesu la mineˈe mipita mixaliliiou la mivikalanu
aloxo ˈo, “Nini neˈoxonexi texavutala piena maxuveeni misevile lexe nini
ˈenaˈei manina. Lexe nini Kalisito, la navikalanexi lamana.”

✡ **10:8:** Iel 23:1-2; Ese 34:2-3 ✡ **10:11:** Lex 23:1; Pal 7:17 ✡ **10:12:** Apo 20:29 ✡ **10:15:** Mat 11:27; 1Ioa 3:16 ✡ **10:16:** Ais 56:8; Ese 34:23 ✡ **10:17:** Pil 2:8-9

25 La Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni evikalangengi, ia ngingi ngamulaxu
tangengi no anu vaikala noxilo uasi. Sosovo ane eni e'oxonu no anu xavi
noxou Mamilo, Anu molu uvikalangengi lamana lexe eni 'ena'ei manina.
26 Ngingi ngamulaxu tangengi noxilo uasi, xo ngingi ta sipsip noxilo uasi.
27 Ta sipsip noxilo itongonu xolileli mo eni elavusi'a, la sou ane'i imulileli.
28 ✡Eni alosi'a mauli ane kaluxu uasi mo ane'i imomomo sou isoli la uasi.
Ia evile umomomo sou utokine'i no avolo uasi.
29 Mamilo ane Anu mulosilo ta sipsip ne, Anu tila no anu mimii latala
ukalusi. Evile umomomo sou utokine'i no avolu uasi.
30 Xo nexi noxou Mamilo ne, nexi vilesisi.”
31 Ta Iutaia milomusou vaikala noxou aloxo ne, la mino'u lavo'o sou lexe
ivau la.
32 Ia Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni elosiengixu sosovo tavu'alo Anu molu
noxou Mamilo. Ia loxovaa sosovo anevaa masua no iengi, la sou ngingi
la'iangengeilo lexe ngavelo no anu lavo'o?”
33 ✡Ane'i mikolinu aloxo 'o, “Nexi tavene no anu lavo'o sou sosovo vile
masua uasi. Tava'u manina aloxo. Nini nevikala masua mulai noxou
Lataua. Xo nini namitemasi ia nevikala lexe nini Lataua.”
34 ✡La Anu mukoline'i la aloxo 'o, “Nenge telavusou lexe kaukavu vile
muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu. Mikaukavu aloxo 'o, ‘Eni
evikalangengi lexe ngingi ngexali loxo ta latalataua.’
35 Lavuku Tavuna ulavusou uxiuxiu uasi. Io Lataua mumoxo'a ta mitema
tei e mino'u vaikala noxou lexe ane'i loxo ta latalataua.
36 Ia ngingi ngaxavutalanu itema e Lataua musosovosou lexe Anu na'u
mo mupalusou mulu'e no lia 'o loxovaa? Tava'u loxovaa la sou ngingi
ngevikala lexe eni evikala masua mulai noxou lexe, ‘Eni Lataua 'Olu?’
37 Lexe eni a'oxonu xaixai noxou Mamilo uasi, la ngamulaxu tangengi
noxilo uasi.
38 ✡Ia lexe eni a'oxonu xaixai noxou, la ngamulaxu tangengi no anu
vaikala noxilo uasi, ngamulaxu tangengi no anu xaixai e eni e'oxonu. Mo
sou ngingi ngalavusou lexe Mamilo a muxolu noxilo xe eni exolu noxou.”
39 Anu muvikala aloxo ne mukalu, la ane'i itovo lexe itetelisou la ua. Anu
mu'ume la mulai.
40 ✡Anu mu'ume mulai la muxisa'isou lexa ne Ioridani sou mulai muxolu
no xalee lia e Ioanesi mu'ulosi'a ta mitema tei.
41 Anu mulai muxolu ne, la ta mitema tavu'alo milai noxou la mivikalanu
aloxo 'o, “Ioanesi u'oxonu sosovo vile uasi. Ia mii ma'ia ane anu
mua'alosou itema 'o ne, anu manina.”
42 No xalee lia ne, la ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i noxou.

11

Lasarusu Musoli

1 ✡Ioxe, itema vile ualasou lexe Lasarusu, anu mupipiena. Tualasou ne
Vetania ilo'a Mata ilee vimoe Malia.
2 ✡Malia e vimoe Lasarusu mupipiena ne, ane sema sou e inixiu ueli
tuma'u lailaixe noxou tatila tava'u ka iiasou no anu laxusie.
3 Lasarusu mupipiena, la sou ta vimovimou ta sema tamei ne misova
vaikala mulai noxou Iesu lexe, “Tila, itema e nini nemasaxau misevile ne
pipiena mu'oxonu.”
4 ✡Anu mulomusou la muvikala aloxo 'o, “Pipiena ane ne sou u'oxonu

---

✡ **10:28:** Ioa 3:16; 6:39 ✡ **10:33:** Liv 24:16 ✡ **10:34:** Lex 82:6 ✡ **10:38:** Ioa 14:10-11 ✡ **10:40:** Ioa 1:28 ✡ **11:1:** Luk 10:38-39 ✡ **11:2:** Ioa 12:3 ✡ **11:4:** Ioa 9:3

itema usoli uasi. Anu sou ta mitema imaisou Lataua xaviinu la iˈitinu ˈOlu
ualasou no anu.”
5 Anu mumasaxaiˈa Mata ilee vimoe Malia mo Lasarusu manina,
6 la sou Anu mulomu lexe Lasarusu mupipiena, la Anu muxolu ne voxo
tamei la.
7 Xe iliˈi, la Anu muvikalaneˈi ta molomolou aloxo ˈo, “Nengeˈa talivu talai
ne Iutaia la.”
8 Aneˈi ta molomolou miavuti la mivikalanu aloxo ˈo, “Tila, maxuveeni
uasi, la ta Iutaia mivikala lexe ivene no anu lavoˈo mo nasoli. Ia nini
navikala lexe nenge talivu talai noxiˈa la?”
9 Iesu mukolineˈi aloxo ˈo, “Itema vile umuamuaˈi no aso usokou no
kakau mo ulai uxali no ˈolovoxo, la umomomo sou ulapau uasi. Xo anu
umuamuaˈi no lamana.
10 Ia itema ane umuamuaˈi no ˈolovoxo, la anu ulapau. Xo lamana sou
umuamuaˈi no anu uasi.”
11 Anu muvikala aloxo ne xe mukalu, la mulai sou muvikalaneˈi ta
molomolou aloxo ˈo, “Menexinge Lasarusu soxu a muai. Ia eni alai sou
atulusou.”
12 Ta molomolou miavuti la mivikalanu aloxo ˈo, “Tila, lexe anu uai, la
anu uai ne la sou laixenu la utulu.”
13 Ia Anu mulemolu soli noxou Lasarusu. Ia ta molomolou mikalavoi lexe
anu mulemolu ne uai si.
14 La sou Anu muvikalaneˈi lamana aloxo ˈo, “Lasarusu musoli.
15 Ia eni eˈosa xo eni alai noxou uasi sou lexe ngingi ngamulaxu tangengi
noxilo iliˈi. Nengeˈa talai noxou.”
16 ✡Ia Tomasi ualasou vile lexe Didimasi, muvikalaneˈi ta menexu aloxo
ˈo, “Nenge nengeˈa Tila talai mo tasoli.”

Iesu Muvikala Lexe, “Eni Amitema sou Atulusiˈa ta Mitema Misoisoli Mo Alosiˈa Mauli”

17 Lasarusu musoli mo miˈasixu voxo tamiˈa mukalu, la Iesu iloˈa ta
molomolou milai mixali ne Vetania.
18 Tuala ane ne, muxolu ˈalai ne Ielusalemu mo mumomomo loxo Kilo
Mita tatalu.
19 Ta Iutaia tavuˈalo mineˈe mixolu noxiˈa Mata ilee Malia sou mi-
vaitaoneˈi ilou. Xo vimoˈa muˈumesiˈa.
20 Mata milomu lexe Iesu a muxali, la milai noxou. Ia Malia mixolu no
tanisi.
21 Mata milai mixali noxou Iesu, la mivikalanu aloxo ˈo, “Tila, lexe nini
naxolu ˈo, la vivilo umomomo sou usoli uasi.
22 Ia eni elavusou lexe mii maˈia nini nalinga ulai noxou Lataua, la Anu
ulosinesi.”
23 Iesu muvikalane aloxo ˈo, “Vivine maasi ˈo la utulu.”
24 ✡Ane mivikalanu aloxo ˈo, “Eni elavusou lexe no voxo ane ta mitema
misoisoli itulu, la anu utulu kalumo.”
25 Anu muvikalane la aloxo ˈo, “Eni amitema sou atulusiˈa ta mitema
misoisoli mo alosiˈa mauli. ˈEi ane umulaxu tanu noxilo, la anu usoli no
anu vasimolu ia uleenu umauli.
26 Ia ˈei ane umauli mo umulaxu tanu noxilo, la anu umomomo sou usoli
uasi. Loxovaa nini nemulaxu taneni no anu vaikala ane ne?”
27 ✡Ane mivikalanu aloxo ˈo, “Ani. Tila. Eni emulaxu taleli lexe nini
Kalisito Lataua ˈOlu e Anu mupalusou sou lexe uluˈe no lia ˈo.”

✡ **11:16:** Mak 14:31 ✡ **11:24:** Ioa 6:40 ✡ **11:27:** Ioa 6:69

28 Ane mivikala aloxo ne xe mukalu, la milivu milai no tani sou mi'avalie
vimoe Malia mine'e noxie. La mivikalane aloxo 'o, “Tila anu a muxali mo
Anu mu'avaline.”
29 Malia milomu aloxo ne, la alaxu vilesisi milutu milai noxou.
30 Iesu u'unalai no tuala ne Vetania uao. Anu muxolu no xalee e Mata
milai mixalisou no anu.
31 Ta Iutaia e mine'e sou mivaita'o ne, ilo'a Malia mixolu no tani. Ia ane'i
mimaisie Malia milutu sou milai, la ane'i mimuline xo mikalavoi lexe ane
ilai itama no lulusou Lasarusu.
32 Malia milutu milai mixali no xalee e Iesu mututulu ne, xe mimaisou la
milapau mulu'e no tava'u sou mixavutalane noxou. La mivikalanu aloxo
'o, “Tila, lexe nini naxolu 'o, la vivilo umomomo sou usoli uasi.”
33-34 Anu mumaisie Malia ilo'a ta Iutaia mine'e ne mitama, la la'iaxu xe
tanu lili. La sou mutali'isi'a aloxo 'o, “Nge'asixu ava?” Ane'i mikolinu aloxo
'o, “Tila, nane'e mo namaisou.”
35 La Anu mutama.
36 Ane'i ta Iutaia mimaisou Iesu mine mutama la mivikala aloxo 'o,
“Ngamaisou. Anu tanuxu misevile.”
37 ✡Xe se'i noxi'a mivikala aloxo 'o, “Itema ne, mupamaulinu itema iou
seleveenu. Ia loxovaa la upamaulinu Lasarusu ua?”

Ane'i ta Iutaia Tavu'alo Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi

38 Iesu la'iaxu xe tanu lili la, la mulai muxali no lulu. Lulu ne mi'asou no
tava'u maea, ia mitaulovonu no anu lavo'o vile.
39 La Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngaxexeenu lavo'o ne.” Mata e ane
vimoe musoli ne, mivikalanu aloxo 'o “Tila, vaimomo 'o anu tuma'u. Xo
anu voxoxu tami'a sou ano.”
40 Anu muavuti la muvikalane aloxo 'o, “Tei la eni evikalaneni lexe nini
namulaxu taneni noxilo, la sou nini namaisou xavi noxou Lataua.”
41 La sou ane'i mixexeenu lavo'o no lulu anaxu ne. Iesu iou mulai teitexi
la mulinga aloxo 'o, “Mamilo. Eni alemolu laixe musuku ulai noxine, xo
nini nelomusou linga noxilo.
42 Eni elavusou lexe utotomu ne nini nalomusou linga noxilo. Ia
eni alinga aloxo ne sou ta mitema itulutulu 'o imulaxu tane'i lexe nini
nepalusilo ene'e.”
43 Anu mulinga aloxo ne mukalu, la mu'ava aloxo 'o, “Lasarusu, nauatu!”

Vaikala Noxou Iesu Anu Mupala'alixu ne Utulusi'a ta Mitema no 'a Vaivaikala

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

44 La anu muuatu no ale, ia lavalava e mikuponu vasimolu no anu ne, a
uxoxolu no vasimolu. La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngalulusou mo
ulai.”
45 ✡Ta Iutaia tavu'alo ane mine'e noxie Malia ne, mimaisou mii ma'ia ane
Iesu mu'oxonu ne la mimulaxu tane'i noxou.
46 ✡Ia se'i noxi'a mimaisou aloxo ne, la milai noxi'a ta Palisaio sou
mia'aloi'a no anu mii ma'ia ane Iesu mu'oxonu ne.
47 La sou ta tatila noxi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Palisaio,
mi'avali'a ta tatila sou isaxila'a ta Iutaia mine'e mipita. La mivikala aloxo
'o, “Itema 'o mu'oxonu sosovo tavu'alo, ia nenge ta'oxo mii ma'ia ulai
noxou?

✡ **11:37:** Ioa 9:6-7 ✡ **11:45:** Ioa 7:31 ✡ **11:46:** Luk 16:31

48 Lexe nenge ienge uvaxaˈusi, la ta mitema tavuˈalo imulaxu taneˈi
noxou. Ia ta Romu ilomusou lexe ta mitema tavuˈalo imulinu, la aneˈi ineˈe
la ikalusinge mo inoˈu lianenge.”
49 Vile no taiineˈi ne, ualasou lexe Kaiapasi anu kisiˈa ta mitema sou
iˈelaxaˈa ta sipsip no nano no anu tauu ie ane ne, anu muxolu. La
muvikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngingi ngalavusou mii vile uasisi manina.
50 Ngingi ngalavusou uasi? Laixe lexe itema vilesisi unoˈu tanixaˈa ta
mitema mo usoli la ta mitema iulua uasi.”
51 Anu mulemolu no anu xavutala noxousi uasi. Anu kisiˈa ta mitema sou
iˈelaxaˈa ta sipsip no tauu ie ane ne. La sou anu mutotokalasou Iesu aloxo
ne. Muvikala lexe Iesu usolisiˈa ta Iutaia
52 ✡iloˈa Lataua ta ˈolu ane miˈume milai mixolu no tuatuala ne, sou
ulivilixaˈa ineˈe ipita vilesisi.
53 ✡La no voxo ane ne, la aneˈi ikamuli voteˈi sou lexe ivau usoli.
54 Aloxo ne, la sou Iesu umuamuaˈi no ieˈi ta tatila noxiˈa ta Iutaia la uasi.
Mulutu la iloˈa ta molomolou milai no xalee vile ˈalai no xalee lia vitanisi.
Xe iliˈi la aneˈi milai no tuala vile ilemo lexe Epalaimu mo mixolu.
55 Voxo tila noxiˈa ta Iutaia misosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxaiˈa
a muxali ˈalai. Voxo ane ne uxali uao, la ta mitema tavuˈalo no tuatuala
milailai ne Ielusalemu milalaxi sou iˈoxonu mimii seˈi sou Lataua uxexeenu
susu maˈia aneˈi miˈoxonu.
56 Ta mitema mixali ne Ielusalemu, la mikamuli Iesu. Mitulu no nano no
taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mitaliˈisiˈa ngatoˈo aloxo ˈo, “Ngingi
ngexavutala loxovaa? Anu uneˈe no anu voxo tila ˈo kalumo?”
57 Ta tatilasiˈa ta mitema sou iˈelaxaˈa ta sipsip iloˈa ta Palisaio mimulaxu
vaikala noxiˈa ta mitema lexe, “Ngingi ngamaisou Iesu iou, la nganeˈe
ngavikalanexi lamana lexe Anu a uxolu neˈei. La sou nexi talai tatetelisou.”

12

Sema Vile Minixiˈu Ueli E Tumaˈu Lailaixe noxou Iesu Kisou
(Mat 26:6-16; Mak 14:3-9)

1 ✡Voxo muxatele vile a uxolu sou voxo tila noxiˈa ta Iutaia isosovosou
voxo sou Lataua Iou Muvaxaiˈa uxali. La Iesu iloˈa ta molomolou milivu
mineˈe ne Vetania. No tuala ane ne, anu Lasarusu e Iesu mutulusou uxoxolu
no anu.
2 ✡Ta mitema mixutuxu laˈilali sou iloˈa Iesu mixolu miˈani. Aneˈi
miˈoxonu aloxo ne sou imaxaˈu ˈosaˈila noxiˈa ulai noxou. Mata mivau
laˈilali mulai no luu, ia Lasarusu a muxolu no taiineˈi aneˈi iloˈa Iesu
iˈaniˈani.
3 ✡Ia Malia minoˈu ueli e tumaˈu lailaixe tuˈumaxu mumomomo loxo
Gramu itemaxu mavulovexa mo itemaxu taˈuve (300) ia lamoli tatila sou
ilotonu no anu, la mineˈe minixiu noxou Iesu tavaˈu. Minixiˈu mukalu la
miiasou no anu laxusie. La tumaˈu lailaixe ne, mutaasou tani no nano ne
mukalusi.
4 Ia molomolou vile ualasou lexe Iudasi Isikarioti anu e iliˈi la uˈitalonu
Iesu no avoˈa ta mitema. Muavuti la muvikala aloxo ˈo,
5 “Loxovaa la ueli e tumaˈu lailaixe ˈo uai mo ta mitema ilotonu ua?
Ilotonu la tanoˈu Denalia itemaxu mavulovexa mo itemaxu taˈuve (300) sou
usuˈulineˈi ta mitema ane iˈa mimii uasi.”

✡ **11:52:** Ioa 10:16 ✡ **11:53:** Ioa 5:18 ✡ **12:1:** Ioa 11:1, 43 ✡ **12:2:** Luk 10:40 ✡ **12:3:** Luk 7:37-38

6 Anu muvikala aloxo ne sou kalavoisi. Anu uxavutalane'i ta mitema ane
i'a mimii uasi, 'ole uasi. Anu itema sou pakali xo anu musaxila'u lamoli'a
la upakalinu no voxovoxo.
7 Iesu mulomusou vaikala noxou, la muvikalanu aloxo 'o, “Ieni uvaxaie
sema 'o. Eni elavu lexe sema 'o misaxila'u ueli ane tuma'u lailaixe ne sou
voxo e ane'i i'asixo 'ole.
8 ✡Ta mitema e i'a mimii uasi ne, ngingi ngongi'a ngaxolu maxuveeni. Ia
eni amomomo sou nenge'a taxolu maxuveeni uasi.”

9 Ta Iutaia tavu'alo milomu lexe Iesu anu uxolu ne Betania, la mine'ene'e.
Ane'i mine'e sou imaisou Iesusi uasi, mine'e sou imaisou Lasarusu e Iesu
mutulusou 'ole kalumo.
10 Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip mivivikala sou ikamuli
vote'i sou ivau Lasarusu kalumo.
11 ✡Xo ta Iutaia tavu'alo mimaisou Iesu mutulusou Lasarusu, la
mi'umesi'a mo mimulaxu tane'i noxou la mimulinu.
12 No voxo vile ili'i, la ta mitema tavu'alo ane mine'e ne Ielusalemu sou
voxo tila ne milomu lexe Iesu a unene'e ne Ielusalemu.
13 ✡La ane'i milai sou milooxu la mimolo xoolou volovoloxu. Mi'ava
mulai noxou Iesu aloxo 'o,
“Napamaulinexi!
Lataua ualusine xo nini nene'e sou nasosovosou.
Lataua ualusou tatananu tuala ne Isilaeli!”
14 Iesu unene'e ne Ielusalemu ne la muno'u donki 'ilie vile la mutelo
muxolu no latanu. Xo kaukavu vile muxolu no nano no Lavuku Tavuna
teinu muvikala aloxo 'o,
15 ✡“Ta Sioni ta 'iliili'a ta sema, nga'ume uasi.
Ngamaisou, tatananu tuala noxinge a unene'e.
Anu muxolu no latanu donki 'ilie vile.”
16 ✡Tei la ta molomolou Iesu ilavusou mimii ane muxali ne uasi. Ia no
voxo ane Iesu musoli xe mutulu, la ane'i mixavutalanu kaukavu muai
no nano no Lavuku Tavuna teinu ne mulelemolu anu Iesusi. La sou
mixavutalanu mimii e ta mitema mi'oxo noxou ne.
17 Ta mitema tavu'alo e mimaisou Iesu mutulusou Lasarusu ne, misolo
a'alo sou Lasarusu mulai noxi'a ta mitema.
18 Ane'i milomusou a'alo sou Lasarusu aloxo ne, la sou ane'i milai sou
milooxu Iesu.
19 Ta Palisaio mimaisi'a ta mitema aloxo ne la mivikalane'i ngato'o lexe,
“Nenge tetovonu vote'i iouiou sou lexe tatetelisou, la uasi. Ngamaisou! Ta
mitema tavu'alo no tuatuala ukalusi a imulinu ukalu.”
20 Ta mitema minene'e sou ilotu no 'a voxo tila ne, la ta Xiliki se'i kalumo
a mine'e.
21 Ane'i mine'e noxou Pilipi, anu sou tuala ne Vetesaida no xalee lia tila ne
Xalilaia, la mivikalanu aloxo 'o, “Tila, nexi temasaxa lexe tamaisou Iesu.”
22 Pilipi mulutu la mulai noxou Andeleasi sou ilou milai mivikalanu Iesu.
23 ✡Anu muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Voxo ane sou Itema 'Olu usoli muxali
'alai mukalu la Lataua uitinu ualasou.
24 ✡Eni avikalangengi manina musuku. Lexe uiti ngiaxu vile ulapau no
lia ia u'ui uasi, la uleme uasi. Ia lexe ulapau no lia ia u'ui, la sou anu uleme
mo unene'a.

✡ **12:8:** Lap 15:11 ✡ **12:11:** Ioa 11:45 ✡ **12:13:** Lex 118:25-26; Ioa 1:49 ✡ **12:15:** Sek 9:9
✡ **12:16:** Ioa 2:22 ✡ **12:23:** Ioa 13:31-32; 17:1 ✡ **12:24:** 1Ko 15:36

25 ✡Itema ane anu umasaxau maulixu sou lia ʻo, la anu uxovulaunu. Ia
itema ane umasaxau maulixu sou lia ʻo uasi, la unoʻu mauli no lia ʻo mo
unoʻu mauli ane kaluxu uasi.
26 ʻEi ane umasaxa lexe uxali itema sou xaixai noxilo, la umulilelisi.
Mo nexi noxou taxolu tapita. Itema ane uxaxai noxilo, la Mamilo uitinu
ualasou.
27 ✡Vaimomo ʻo eni tale lili manina. Ia eni avikala loxovaa? Eni avikala
lexe, ‘Mamilo, nini naxexeenu tuʻutuʻumaxu ane no voxo ane uneʻe.’ Ia
uasi, eni elavu lexe eneʻe sou voxo ane ʻo.
28 Mamilo, nini namaxaʻu xavineni noxiʻa ta mitema mo sou aneʻi
imaisou la iʻitinu ualasine.” La Lataua muvikalanu molu no opo loxotolo
muluʻe aloxo ʻo, “Eni emaxaʻu xavi noxilo mukalu. Ia eni amaxaʻu alaxu
vile la.”
29 Ta mitema tavuʻalo e mitulutulu ʻalai noxou Iesu ne, mivikala lexe
milomusou leleʻe mupau. Ia seʻi mivikala aloxo ʻo, “Uasi, angelo vile
muvikalanu.”
30 Ia Anu muvikalaneʻi aloxo ʻo, “Vaikala e ngelomusou ne, anu sou
usuʻulileli uasi. Anu sou usuʻulingengi.
31 Vaimomo ʻo, anu voxo sou Lataua utulusiʻa ta mitema no lia ʻo ukalusi
no anu vaivaikala. Mo ukusau itema e anu usaxilaʻa ta mitema no lia ʻo
ulai no ale.
32 ✡Ia no mine aneʻi iʻitileli atelai, la eni apitaneʻi ta mitema ineʻe noxilo.”
33 ✡Anu muvikala aloxo ne sou uvikala lamana lexe Anu usoli a loxovaa.
34 ✡Ta mitema milomusou la mivikala aloxo ʻo, “Nexi telomu lexe Lavuku
Tavuna muvikala lexe Kalisito umomomo sou usoli uasi. Ia loxovaa la nini
nevikala lexe Itema ʻOlu iʻitinu utelai. Anu Itema ʻOlu ne, ʻenaʻei manina?”
35 ✡Anu muvikalaneʻi la aloxo ʻo, “Lamana ne a uxolu noxinge, ia
umomomo sou uxolu maxuveeni uasi. Lamana uao a uxolu ʻo, la ngingi
ngamuamuaʻi xo isivoxo uxali la usuʻasinge. Itema ane umuamuaʻi no
isivoxo, la anu ulavusou lexe ulai ʻava uasi.
36 ✡Uao lamana uxoxolu ʻo, la ngamulaxu tangengi no anu, mo sou ngaxali
loxo lamana ta ʻolu.”
Iesu muvivikalaneʻi aloxo ne mukalu, la Anu mulai sou mutalume.
37 Anu muʻoxonu sosovo tavuʻalo mo mimaisou, ia imulaxu taneʻi noxou
uasi.
38 ✡Xo Aisaia, itema sou palomatana mukaukavunu tatei a muxali manina
ʻo. Muvikala aloxo ʻo,
“IAUE, ʻei umulaxu tanu no anu vaikala noxixe?
Xe nini nemaxau xavineni mulai noxiʻa ta ʻei?”
39 Aneʻi imulaxu taneʻi noxou Iesu uasi, xo Aisaia muvikala la aloxo ʻo,
40 ✡ “Anu muʻoxo ieʻi seleveenu mo mutatusou oponeʻi.
Tavaʻu aloxo ne xo anu umasaxa lexe
aneʻi umomomo sou itongonu xaixai noxou Lataua
mo ilavusou mo ilivu ulai noxou sou upamaulineʻi la uasi.”
41 ✡Aisaia muvikala aloxo ne xo anu mumaisou Iesu solixu la vaivaikala
noxou ne sou Iesusi.
42 ✡Ia tavuʻalo noxiʻa ta tatila noxiʻa ta Iutaia ne mimulaxu taneʻi noxou
Iesu ia ipalaʻalixu taneʻi uasi. Xo miʻume noxiʻa ta Palisaio. Ta Palisaio
milavu lexe aneʻi imulaxu taneʻi noxou la ikusaiʻa mo iloʻa ixolu ipita sou
ilotu uasi.

✡ **12:25:** Mat 16:25 ✡ **12:27:** Lex 6:3; 42:5; Mat 26:38 ✡ **12:32:** Ioa 3:14 ✡ **12:33:** Ioa 19:6
✡ **12:34:** Lex 110:4; Ais 9:7; Tan 7:14 ✡ **12:35:** Ioa 8:12 ✡ **12:36:** Ep 5:8 ✡ **12:38:** Ais 53:1
✡ **12:40:** Ais 6:10 ✡ **12:41:** Ais 6:1 ✡ **12:42:** Ioa 9:22

43 ✡Ane'i ta tatilasi'a ta Iutaia ne imasaxa lexe ta mitema i'itinu ualasi'asi,
io imasaxa lexe Lataua u'itinu ualasi'a uasi.
44 Iesu mu'ava mulai noxi'a ta mitema aloxo 'o, "'Ei ane umulaxu tanu
noxilo, la anu umulaxu tanu noxilosi uasi. Anu umulaxu tanu noxou ane
mupalusilo ene'e kalumo.
45 ✡'Ei ane umaisilo, la anu umaisou anu ane mupalusilo ene'e kalumo.
46 Eni ene'e no lia 'o loxo lamana sou lexe anu ane umulaxu tanu noxilo
ne uxolu no isivoxo uasi.
47 ✡'Ei ane ulomusou vaikala noxilo ia umulinu uasi, la eni umomomo
sou atulusou no anu vaivaikala uasi. Xo eni ene'e sou aloxo ne uasi, ene'e
sou apamauline'i ta mitema no lia 'o.
48 'Ei ane uxiu tumalou noxilo mo uno'u vaivaikala noxilo uasi, la anu
utulu no anu vaivaikala. Vaikala ane eni alelemolu 'o, anu molu utulusou
itema no anu vaivaikala no voxo kaluxusou.
49 Vaivaikala e eni alelemolu 'o, eni a'oxonu no anu xavutalaxeni uasi.
Anu ane mupalusilo ene'e, anu molu uvikalalelixu, la sou eni apala'alixu
noxinge.
50 Eni elavusou lexe vaikala noxou Mamilo ne, uxalilixu mauli ane kaluxu
uasi. La sou vaikala ane eni alelemolu 'o ne, anu molu muvikalalelixu la
sou eni alelemolu."

13

Iesu Mu'uinu ta Molomolou Tava'a

1 Ioxe, voxo tila noxi'a ta Iutaia isosovosou voxo sou Lataua Iou Mu-
vaxai'a uxali uao, la Iesu mulavusou lexe anu voxo noxou a mune'e
'alai. Voxo sou u'umesou lia no lia 'o, ia ulivu ulai noxou Momu. Anu
mumasaxai'a ane'i ta na'u no lia 'o, la sou Anu mulosieixu alauna noxou
mukalusi mulai noxi'a.
2 ✡No mine ane'i mipita sou i'ani, la Satani mulosou Iudasi Isikarioti,
Saimoni 'olu xavutala masua sou lexe anu u'italonu no avo'a ta mitema.
3 ✡Iesu mulavu lexe Momu mu'italonu mimii latala mukalusi no avolu
mo anu molu noxou mo ulivu ulai noxou,
4 la sou Anu muavuti mutulu sou muxexeenu tokolomo noxou. Anu
muxexeenu mukalu, la muno'u lavalava vile sou iiasiiasi no anu la
mutupokonu no vaimolu.
5 La munixiu lexa mulu'e no anu latotope vile. Munixiu mukalu, la
musokou sou mu'uinu tava'a ta molomolou xe uiasoiasou no anu lavalava
sou iiasiiasi e mutupokonu 'ole.
6 Mu'uinu tava'a xe mune'e muxali noxou Saimoni Pita, la anu mu-
vikalanu aloxo 'o, "Tila, lovoxaa la sou nini nauinu tava'ilo?"
7 Iesu mukolinu aloxo 'o, "Mii ma'ia ane eni a'oxo'oxonu 'o nini
nalavusou uasi. Ia ili'i la sou nini nalavusou."
8 Ia Pita muvikalanu la aloxo 'o, "Mamu, nauinu tava'ilo uasi." Anu
muvikalanu la aloxo 'o, "Ia lexe eni auinu tava'ine uasi, la umomomo sou
nenge nengei taxaxai tapita uasi."
9 Saimoni Pita muvikalanu aloxo 'o, "Tila, aloxo ne la nauinu tava'ilosi
uasi. Nauinu avolo ilou kisilo kalumo."
10 ✡Iesu muvikalanu la aloxo 'o, "Itema ane mu'ulo mukalu la umomomo
sou u'ulo la uasi. Anu uuinu tava'usi. Xo vasimolu ne malemalenga. Ia
ngingi malemalenga'inge mukalu, ia ngingi latala ne uasi."

✡ **12:43:** Ioa 5:44 ✡ **12:45:** Ioa 14:9 ✡ **12:47:** Ioa 3:17 ✡ **13:2:** Luk 22:3; Ioa 13:27 ✡ **13:3:** Ioa 3:35; 16:28 ✡ **13:10:** Ioa 6:64, 70-71; 15:3

11 Xo Iesu mulavusou lexe vile no taiine'i ne, u'italonu no avo'a ta mitema,
la sou Anu muvikalane'i lexe ane'i latala ne malemalenga ukalusi uasi.

12 Anu mu'uinu tava'a mukalu la mutaa tokolomou, la sou mulivu mulai
muxolu no tanixu. Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Ngingi ngelavusou
mii ma'ia ane eni e'oxonu noxinge 'o?
13 Ngingi ngamoxo'ilo lexe itema sou ulosinge lavulavu mo tilasinge. Anu
laixe sou lexe ngingi ngamoxo'ilo aloxo ne. Xo eni amitema aloxo ne.
14 ✡Aloxo eni tilasinge mo itema sou ulosinge lavulavu e'uinu tava'inge
la ngingi nga'uinu ta menexinge tava'a ngatongato'o kalumo.
15 ✡Eni e'oxou aloxo ne sou ngingi ngamaisou la ngamulinu aloxo 'o eni
e'oxo noxinge.
16 ✡Eni avikalangengi manina musuku. Itema sou xaixai vile ne, anu utila
noxou tilasou uasi. Mo itema sou upalupalusou ne, utila noxou anu ane
mupalusou ne uasi.
17 Ngingi ngelavusou mimii e eni elosiengixu mukalu. Ia lexe ngingi
nga'oxonu la Lataua ualusinge.
18 ✡Eni avivikalasinge ngingi latala uasi. Ia eni elavusi'a ta mitema ane
eni esosovosi'a. Ia kaukavu vile muai no nano no Lavuku Tavuna teinu
muxali manina. Mikaukavunu aloxo 'o, ‘Itema ane nexi noxou tava'isuxu
la'ilali 'o ne, anu sou utaxapalisilo.’
19 ✡Mii ane uxali noxilo uao, la eni avikalangengixu tei. Mo sou mii ane
ne uxali, la ngingi ngamulaxu tangengi lexe itema ane ne enisi.
20 ✡Eni avikalangengi manina musuku. 'Ena'ei ane u'osa sou uno'u itema
ane eni epalusou, la anu u'osa sou uno'ilo kalumo.” La 'ena'ei ane u'osasilo
mo uno'ilo, la anu u'osasou 'ei ane mupalusilo ene'e.

Iudasi Anu sou U'italonu Iesu no Avo'a ta Mitema sou 'Oto'oto (Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la tanu lili manina la sou mu-
vikalane'i lamana aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. Vile no
taiingengi ne, anu asou u'italoleli no avo'a ta mitema.”
22 Ta molomolou milomusou aloxo ne, la ane'i mimatakisi'a ngato'o. La
tane'i lili lexe 'ena'ei no taiine'i ne manina.
23 Molomolou vile ane anu mumasaxau musuku a uxoxolu 'alai no
pa'umolu.
24 Saimoni Pita muavuti la iou mukeau la mumunu mulai noxou aloxo 'o,
“Natali'isou lexe anu mulemulu 'ena'ei manina?”
25 Molomolo ane Iesu mumasaxau musuku ne, mutao mulai ili'i no
tumalou Iesu la mumunu aloxo 'o, “Tila, 'ena'ei manina ne?”
26 Anu mukoline'i aloxo 'o, “Anu moosou ane eni atoonu veleti u'una no
latotope ia alosou, la anu ane.” Anu muvikala aloxo ne mukalu, la muno'u
veleti matovinu vile la mutoonu mu'una no latotope. Mutoonu mukalu la
mulosou Iudasi Isikarioti, anu Saimoni 'olu.
27 ✡Alaxu vilesisi Iudasi muno'u veleti mukalu, la Satani mu'una noxou.
Iesu mulavu aloxo ne, la muvikalanu aloxo 'o, “Mii ma'ia ane nini
nemasaxa lexe na'oxonu, la napasipaa na'oxonu.”
28 Ta molomolou ane ilo'a mi'ani'ani no luu ne, ilavusou lexe tava'u
loxovaa la sou Iesu muvikalanu aloxo ne uasi.

✡ **13:14:** Mat 20:28; Luk 22:27 ✡ **13:15:** Pil 2:5; Kol 3:13; 1Pi 2:21 ✡ **13:16:** Mat 10:24 ✡ **13:18:** Lex 41:9 ✡ **13:19:** Ioa 14:29; 16:4 ✡ **13:20:** Mat 10:40 ✡ **13:27:** Ioa 13:2

29 Xo anu usaxila'u lamoli'a la sou se'i noxi'a mikalavoi lexe Iesu
mupalusou sou ulai ulotoxa'a la'ilali sou voxo tila ne. Xe se'i mikalavoi
lexe anu ulai sou uloto mimii sou uitixa'a ane'i ane xa'a mimii uasi.
30 Iudasi muno'u veleti mukalu, la alaxu vilesisi la mulai no ale. Anu
mulutu mulai no ale la tani isivoxo.

Iesu Mulosi'a ta Molomolou Lapuloto Alavua

31 ✡Anu mulai no ale mukalu la Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Vaimomo 'o,
ta mitema i'itinu Itema 'Olu ualasou la sou ta mitema i'itinu Lataua ualasou
no anu mii ma'ia Itema 'Olu mu'oxonu.
32 ✡Lexe ta mitema i'itinu Lataua ualasou noxou Itema 'Olu ne, la Lataua
kalumo Anu molu u'itinu Itema 'Olu ualasou. Anu u'itinu ualasou alaxu
vilesisi.
33 ✡Ta molomoloxeni. Nenge nenge'a taxolu maxuveeni uasi. La ngingi
ngakamulileli. Ia ngaxalisilo uasi. Xo eni evikalane'i ta tatila noxi'a
ta Iutaia ia avikalangengixu la aloxo 'o, ‘No tuala e eni alai no anu ne,
umomomo sou ngingi ngalai no anu uasi.’
34 ✡Ia eni alosinge lapuloto alavua aloxo 'o. Ngingi ngamasaxainge
ngato'o. Aloxo eni emasaxainge 'o, la sou ngingi kalumo ngamasaxai'a ta
menexinge.
35 Ngingi ngamasaxai'a ta menexinge, la sou ta mitema imaisinge la
ilavusou lexe ngingi ta molomolo noxilo.”
36 Ioxe Saimoni Pita muavuti la mutali'isou aloxo 'o, “Tila, nini nalai
ne'ei?” Anu mukolinu aloxo 'o, “Tuala e eni alai no anu ne, umomomo
sou nini namulileli no 'a vaimomo uasi. Io ili'i la sou nini namulileli.”
37 Pita mutali'isou la, “Tila, lovoxaa la sou eni amulineni vaimomo la ua?
Eni emasaxa lexe eni asolisine.”
38 Iesu muvikalanu la aloxo 'o, “Nini nevikala lexe nini nasolisilo ne
manina? Eni avikalaneni manina musuku. Koko'a u'ava uao la nini
nasingisilo alaxu tatalu.”

14

Iesu Anu Vote'i sou Ulai Noxou Lataua Maminge

1 Iesu musolonu vaikala noxou la aloxo 'o, “Mamu sou tangengi lili
mo ngaxavutala piena. Ngamulaxu tangeni noxou Lataua mo ngamulaxu
tangengi noxilo kalumo.
2 No tani noxou Mamilo ne, la kaveutu tavu'alo a uxolu. Mo eni alai
sou apaipounu kaveutusinge. Ia lexe aloxo ne uasi, la eni amomomo sou
avikalangengixu aloxo 'o uasi.
3 ✡Ia lexe eni alai apaipounu kaveutusinge ukalu, la sou alivu ane'e sou
ano'inge sou nenge'a talai taxolu tapita no tuala ane ne.
4 Ngingi ngelavusou vote'i ane eni alai no anu ne.”
5 Tomasi mutali'isou aloxo 'o, “Tila, nexi talavusou lexe nini nalai ne'ei
uasi. Loxovaa la sou nexi talavusou vote'i ane nini nalai no anu ne?”
6 ✡Anu mukolinu aloxo 'o, “Eni vote'i mo manina mo mauli. Evile
umomomo sou ulai noxou Mamilo no anu vote'i vile la uasi. Une'e noxilo
tei, xo enisisi vote'i ulai noxou Mamilo.
7 ✡Ia lexe ngingi ngelavusilo, la ngingi ngelavusou Mamilo kalumo. Ia
vaimomo 'o ngingi ngelavusou mo ngemaisou.”

✡ **13:31:** Ioa 12:23 ✡ **13:32:** Ioa 17:5 ✡ **13:33:** Ioa 7:33-34 ✡ **13:34:** Ioa 15:12, 17; 1Ioa 3:23; 2Ioa 1:5 ✡ **14:3:** Ioa 12:26 ✡ **14:6:** Ioa 11:25; Rom 5:1-2 ✡ **14:7:** Ioa 8:19

8 Pilipi mulomusou vaikala noxou Iesu la muvikalanu aloxo 'o, “Tila,
nalosiexixu Mamine mo sou umomomo sou masaxa noxixe.”
9 ✡Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Pilipi, nenge nenge'a texolu maxuveeni, ia
lovoxaa la nini nalavusilo uao? Itema ane mumaisilo, la anu mumaisou
Mamilo kalumo. Ia loxovaa la nini nevikala lexe alosiengixu Mamilo 'o?
10 ✡Loxovaa nini namulaxu taneni lexe eni exolu noxou Mamilo mo Anu
muxolu noxilo uasi? Vaivaikala ane eni avivikalangengixu ne, na'axeni
uasi. Mamilo ane Anu muxolu noxilo ne, Anu mu'oxonu xaixai na'u.
11 ✡Ngamulaxu tangengi no anu vaikala ane eni elemolu lexe eni exolu
noxou Mamilo xe Anu muxolu noxilo. Ia lexe ngingi ngamulaxu tangengi
no anu vaikala noxilo uasi, la ngamulaxu tangengi no anu sosovo e eni
e'oxonu.
12 ✡Eni avikalangengi manina musuku. Itema ane umulaxu tanu noxilo,
la anu umomomo sou u'oxonu xaixai loxo eni e'oxonu. Mo anu u'oxonu
xaixai ne, la xaixai noxou uuaulixu xaixai noxilo, xo eni alivu ulai noxou
Mamilo.
13 ✡Mo eni a'oxonu mii mai'a ngingi ngalingau no ualasilo. La sou anu
'Olu u'itinu Momu ualasou.
14 Ngingi ngamasaxau mii mai'a noxilo la ngalinga no ualasilo, la eni
a'oxonu.

Iesu Muvikala Lexe Usovanu Uleenu Tavuna Une'e

15 ✡Lexe ngingi ngamasaxailo la ngingi ngamulinu lapuloto noxilo.
16 ✡La sou eni alinga noxou Mamilo, la Anu upalusou itema vile sou
usaxila'inge. Anu une'e la uxolu noxinge utotomu.
17 ✡Itema ane ne, anu Uleenu Tavuna maninasou e uxolu noxinge
utotomu. Ia ulu'e no lia 'o, la ta mitema i'osasou ino'u uasi, xo ane'i imaisou
mo ilavusou uasi. Ia ngingisi ngelavusou, xo Anu uxolu noxinge mo uxolu
no nano no tangengi.
18 Eni amomomo sou a'italongengi vitanisi loxo ta 'oloxola uasi. Eni alivu
une'e noxinge la.
19 'Ala'alaisou eni a'umesinge, la sou ta mitema umomomo sou imaisilo la
uasi. Ia ngingisi ngamaisilo. Xo eni emauli, la sou ngingi kalumo ngamauli.
20 ✡No anu voxo ane ne, la ngingi ngalavusou lexe eni exolu noxou
Mamilo mo ngingi ngexolu noxilo mo eni exolu noxinge.
21 'Ei ane utetelisou mo umulinu lapuloto noxilo, la itema ane ne anu
mumasaxailo. Itema ane umasaxailo ne, la Mamilo umasaxau mo eni
kalumo amasaxau, la sou eni apala'alixo noxou.”
22 Iudasi, anu Iudasi Isikarioti uasi mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Tila,
loxovaa la nini nevikala lexe nini namaxa'ine noxixesi? Ia tava'u loxovaa
la sou nini namaxa'ine noxi'a ta mitema no lia 'o ua?”
23 Anu mukolinu aloxo 'o, “'Ena'ei ane umasaxailo la anu umulinu
vaikala noxilo. La Mamilo umasaxau itema ne, la sou nexi noxou tane'e
taxolu tapita.
24 ✡Ia anu ane umasaxailo uasi, la umulinu vaivaikala noxilo uasi.
Vaivaikala e ngingi ngelomusou noxilo ne, anu vaivaikala noxilo uasi. Anu
vaivaikala ane ne, noxou Mamilo e mupalusilo ene'e.
25 Nenge nenge'a uao taxoxolu 'o, la eni avikalangengixu mimii ne.

✡ **14:9:** Ioa 12:45; Kol 1:15; Eva 1:3 ✡ **14:10:** Ioa 12:49 ✡ **14:11:** Ioa 10:38 ✡ **14:12:** Mak 16:19-20 ✡ **14:13:** Mat 7:7; Ioa 15:16 ✡ **14:15:** Ioa 15:10; 1Ioa 5:3 ✡ **14:16:** Ioa 14:26; 15:26; 16:7 ✡ **14:17:** Ioa 16:13 ✡ **14:20:** Ioa 17:21-23 ✡ **14:24:** Ioa 7:16

26 Ia itema sou usaxila'inge ne, anu Uleenu Tavuna. Eni atali'isou
Mamilo la Anu upalusou ulu'e. La sou Anu ulosiengixu mimii tavu'alo mo
usu'ulingengi sou ngaxavutalanu vaivaikala noxilo ukalusi.
27 Eni a'umesinge la alosinge opo se'isisi. Opo se'isisi ane eni alosinge 'o,
anu vilemo. Anu loxo ta mitema no lia 'o ilosinge uasi. Ngingi tangengi lili
mo nga'ume uasi.
28 ✡Ngingi ngelomusou vaivaikala eni elemo noxine ne. Evikalangengi
tei aloxo, 'Eni a'umesinge mo alai, la sou alivu ane'e.' Lexe ngingi
ngemasaxailo la ngingi nga'osa lexe eni alai noxou Mamilo. Xo anu Mamilo
Anu tila noxilo.
29 ✡Mii ane uxali uao, la eni evikalangengixu tei. Mo sou anu ulai xe uxali
manina, la ngingi ngamulaxu tangengi no anu.
30 Eni amomomo sou avikala tapiena noxinge uasi. Xo itema sou usaxila'u
lia no lia 'o, anu a unene'e. Ia anu xaviinu sou u'oxonu mii vile noxilo uasi.
31 Ia anu une'e. La uuaulixo uasi, la sou ta mitema ilavu lexe eni
emasaxau Mamilo mo e'oxonu mii ma'ia ane anu Mamilo muvikalalelixusi.
Ioxe ngatulu mo talai.

15

Iesu Anu Ovu Uaini Maninasou

1 Eni loxo ovu uaini maninasou. Mamilo anu moosou xai.
2 ✡Avolo vile unene'a uasi, la Mamilo ulixinu uxexeenu. Ia avolo vile
unene'a mo temanu, la Anu usaxila'u mo uxexeenu malumalusou no anu
mo sou unene'a laixe.
3 Ia ngingi ne, no anu vaivaikala noxilosi la mu'oxongengi ngexali
malemalenga mukalu.
4 Ngingi ngaxolu noxilo mo eni axolu noxinge. Ovu avolu vile uxolu no
aiinu uasi, la umomomo sou unene'a uasi. Aloxo ngingi ngaxolu noxilo
uasi, la umomomo sou nganene'a uasi.
5 Eni loxo ovu uaini, ia ngingi loxo avoavolu. Itema vile uxolu noxilo
xe eni axolu noxou, la anu unene'a laixe. Ia lexe itema vile uxolu va'axu
noxilo, la umomomo sou u'oxonu mii vile uasi.
6 ✡Lexe itema vile uxolu noxilo uasi, la anu aloxo ovu avolu ane
mixexeenu ia milai misu'a la'oluxu sou u'ela.
7 Ngingi ngaxolu noxilo xe vaikala noxilo uxolu noxinge, la ngalingau mii
ma'ia ane ngingi ngamasaxau, la anu uxali.
8 ✡Ngingi nganene'a laixe xe ngaxali ta molomolo noxilo, la Mamilo uno'u
uala tila.
9 Aloxo Mamilo mumasaxailo, la eni emasaxainge kalumo. La sou ngingi
kalumo ngamasaxainge ngato'o aloxo eni emasaxainge.
10 ✡Lexe ngingi ngamulinu lapuloto noxilo, la ngingi ngamasaxainge
ngato'o aloxo eni emasaxainge. Aloxo eni emulinu lapuloto noxou Mamilo,
la eni emasaxau Mamilo aloxo Mamilo mumasaxailo.
11 Eni evikalangengi aloxo ne, mo sou 'osa'ila noxilo uxolu noxinge mo
'osa'ila noxinge ne u'ana'ana manina.
12 ✡Lapuloto noxilo ne aloxo 'o. Ngamasaxainge ngato'o aloxo eni
emasaxainge.
13 ✡Itema vile umasaxai'a ta menexu mo usolisi'a, la anu 'ilixo ane ne anu
mutila musuku.
14 ✡Lexe ngingi ngamulinu vaikala e eni elomolu, la ngingi ngaxolu ta

---

✡ **14:28:** Ioa 20:17 ✡ **14:29:** Ioa 13:19 ✡ **15:2:** Mat 3:10 ✡ **15:6:** Mat 7:19; 13:42 ✡ **15:8:** Mat 5:16 ✡ **15:10:** Ioa 14:15; 1Ioa 2:5 ✡ **15:12:** Ioa 13:34 ✡ **15:13:** Ioa 10:11; 1Ioa 3:16 ✡ **15:14:** Mat 12:50

menexilo.
15 Eni amoxoˈinge lexe ta mitema sou ipalupalusiˈa uasi. Xo aneˈi ilavusou
mii maˈia ane tilasiˈa uˈoxonu uasi. Ia eni amoxoˈinge lexe ta menexilo. Xo
eni elosinge mii maˈia mukalusi ane eni elomusou noxou Mamilo.
16 Ngingi ngasosovosilo uasi. Eni esosovosinge sou ngalai mo nganeneˈa.
La neneˈangenge ne, uxolu laixesi. Xe mii maˈia ane ngingi ngalingau no
ualasilo, la Mamilo anu ulosingesi.
17 ✡Lapuloto noxilo aloxo ˈo. Ngamasaxainge ngatoˈo.

Ta Mitema sou Lia ˈo Iˈoxo ˈIliˈilixo Masua Noxiˈa ta Molomolo Noxou Iesu

18 Ia lexe ta mitema no lia ˈo imasaxainge manina uasi, la ngalavusou lexe
aneˈi miˈoxonu noxilo tei aloxo ne.
19 ✡Lexe ngingi loxo ta mitema no lia ˈo, la aneˈi imasaxainge loxo
ngingi ta naˈa. Ia ngingi ta mitema no lia ˈo uasi, xo eni esosovosinge mo
elaangengi. La sou ta mitema no lia ˈo, imasaxainge manina uasi.
20 ✡Ngaxavutalanu vaikala ane eni elemolu tei lexe itema sou ipalupalu-
sou ne, anu utila noxou tilasou uasi. Lexe ta mitema iˈoxoleli masua la aneˈi
iˈoxo masuangengi kalumo. Ia lexe aneˈi imulinu vaivaikala noxilo, la aneˈi
imulinu noxinge kalumo.
21 Aneˈi ilavusou itema e mupalusilo eneˈe uasi, la sou aneˈi iˈoxo
masuangengi xo aneˈi milavusou lexe ngingi ta noxilo.
22 Ia lexe eni aneˈe avikalaneˈi lamana uasi, la aneˈi isusu uasi. Ia
vaimomo eni evikalaneˈi lamana, la sou voteˈi vile sou italumeu susu noxiˈa
uasi.
23 ✡Anu ane umasaxailo manina uasi, la anu umasaxau Mamilo kalumo
uasi.
24 Lexe eni aˈoxonu xaixai e evile uˈoxonu uasi no taiineˈi uasi, la aneˈi
isusu uasi. Ia vaimomo aneˈi mimaisou sosovo moseˈi noxilo, ia aneˈi
imasaxaixe noxou Mamilo uasi.
25 ✡Aneˈi miˈoxonu ˈilixo aloxo ne, sou umomomo sou kaukavu vile muai
no nano no Lavuku Tavuna teinu. Mikaukavunu aloxo ˈo, ‘Ta mitema iˈoxo
masualeli vitanisi.’
26 ✡No mine eni apalusou itema sou usaxilaˈinge, anu Uleenu Tavuna
maninasou molu noxou Mamilo uneˈe, la Anu uvikala lamanasilo.
27 Ngingi kalumo ngavikala lamanasilo. Xo ngingi ngexolu noxilo no mine
eni esokou xaixai mo muneˈe muxali vaimomo ˈo.

16

1 Eni evikalangengi aloxo ne, mo sou ngingi ngaˈumesilo mo ngalai
vaˈavaˈaxu uasi.
2 ✡Iliˈi la ta mitema ikusainge mo ngongiˈa ngalotu ngapita uasi. Aloxo
ne la voxo vile a uneneˈe sou aneˈi tavuˈalo ivenge la ikalavoi lexe aneˈi
iˈoxonu xaixai noxou Lataua ane.
3 ✡Aneˈi iˈoxonu aloxo ne, xo ilavusixe noxou Mamilo uasi.
4 Eni evikalangengixu mii ne, mo sou voxo ane ne uxali la ngingi
ngaxavutalanu vaikala noxilo. Eni avikalangengi aloxo ne tei uasi, xo
nenge nengeˈa texolu.

Iesu Mulemolu Xaixai Noxou Uleenu Tavuna

5 Ia eni ˈalaˈalai sou alai. Alai noxou ane anu mupalusilo eneˈe. Ia vile
noxinge utaliˈisilo lexe eni alai neˈei ne uasi.

✡ **15:17:** Ioa 13:34 ✡ **15:19:** Ioa 17:14 ✡ **15:20:** Ioa 13:16 ✡ **15:23:** Luk 10:16 ✡ **15:25:** Lex 35:19; 69:4 ✡ **15:26:** Ioa 14:26 ✡ **16:2:** Mat 24:9; Luk 6:22; Ioa 9:22 ✡ **16:3:** Ioa 15:21

6 Xo eni evikalangengi aloxo ne, la ngingi tamangenge mulokolangenge
manina.
7 ✡Ia eni avikalangengi manina. Eni aʹumesinge la anu laixe. Xo eni
aʹumesinge uasi, la itema sou usaxilaʹinge umomomo sou uneʹe uasi. Ia
lexe eni alai, la eni apalusou uneʹe noxinge.
8 Anu uneʹe la ta mitema itongonu laixe lexe susu a loxovaa mo ʹilixo ane
mulapu a loxovaa mo Lataua utulusiʹa no anu vaivaikala ne, a loxovaa.
9 Susu ne laaxu aloxo ʹo. Aneʹi imulaxu taneʹi noxilo uasi.
10 Mo ʹilixo ane mulapu ne laaxu aloxo ʹo. Eni alai noxou Mamilo la ngingi
umomomo sou ngamaisilo uasi.
11 ✡Lataua utulusiʹa no anu vaivaikala ne, laaxu aloxo ʹo. Iesu mutalox-
olixu itema sou usaxilaʹu lia no lia ʹo mukalu.
12 ✡Eni vaikala tavuʹalo a uxolu sou lexe avikalangengixu. Ia eni
avikalangengi uasi. Xo ngingi umomomo sou nganoʹu uasi.
13 Ia lexe anu Uleenu Tavuna maninasou uneʹe, la sou Anu molu
ulosiengixu mimii latala mo ngalavusou manina. Anu umomomo sou
uvikala no anu masaxa noxou uasi, Anu ulemolu maʹia ane anu mulomu-
sousi. Mo uvikalangengixu mii maʹia ane uxali iliʹi.
14 Anu uʹitinu ualasilo. Xo Anu unoʹu vaivaikala noxilo la sou ulosiengixu.
15 Mimii latala noxou Mamilo ne, Anu muʹitalo muneʹe noxilo. Tavaʹu
aloxo ne, la sou evikala lexe Uleenu Tavuna unoʹu vaikala noxilo sou
ulosiengixu.
16 ✡Eni ʹalaʹalai sou aʹumesinge la umomomo sou ngamaisilo la uasi. Ia
maxuveeni uasi, la ngamaisilo la.”

Tama Iliʹi La Uxalixu ʹOsaʹila

17 Ta molomolou seʹi noxiʹa ne, mitaliʹisiʹa ngatoʹo aloxo ʹo, “Anu
muvikala lexe Anu ʹalaʹalai sou uʹumesinge mo umomomo sou tamaisou
la uasi, xe maxuveeni uasi la tamaisou la. Mo Anu muvikala lexe Anu ulai
noxou Momu. Ia vaikalau ne, laaxu a loxovaa?
18 Mo Anu muvikala lexe maxuveeni uasi, ia vaikalau ne laaxu a loxovaa?
Nenge talavusou maʹia ane Anu ulelemolu ne uasi.”
19 Iesu mulavu lexe aneʹi imasaxa italiʹisou no anu vaikala ane ne, la Anu
muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Ngingi ngatalitaliʹisinge ngatoʹo no anu vaikala ane
evikalangengi lexe maxuveeni uasi la ngamaisilo la ua, xe maxuveeni uasi
la ngamaisilo la, laaxu?
20 Eni avikalangengi manina musuku. No mine ngingi ngatatama mo
ngamatengaleisilo, la ta mitema no lia ʹo aneʹi iʹosa. Ia tama noxinge ne,
iliʹi la uxalilixu ʹosaʹila.
21 Loxo voxo ʹalai sou sema ivoʹo la ane ixamulinu navunavu. Ia ivoʹonu
keakea ukalu, la ixavutalanu navunavu ne la ua. Ane ixolu sou iʹosasou
ʹilie muxali no lia ʹo.
22 Vaimomo ʹo, ngingi ngatama. Ia iliʹi la eni amaisinge la. Aloxo ne,
la ʹosaʹila noxinge utila manina. Ia itema vile umomomo sou uxexeenu
ʹosaʹilo noxinge uasi.
23 ✡No anu voxo ane ne, ngingi umomomo sou ngalingau mii vile noxilo
uasi. Eni avikalangengi manina musuku. Mamilo ulosinge mii maʹia ane
ngingi ngalingau no anu ualasilo.
24 Tei manina utalo vaimomo ʹo la ngingi ngalavusou ngalingau mii vile
no anu ualasilo uasi. Ngalinga la ngingi nganoʹu. La ʹosaʹila noxinge ne
utila manina.

✡ **16:7:** Ioa 14:16 ✡ **16:11:** Ioa 12:31 ✡ **16:12:** 1Ko 3:1-2 ✡ **16:16:** Ioa 14:19 ✡ **16:23:** Mat 7:7

Iesu Xaviinu Muualixu Xavi Ane sou Lia ʹo

25 Eni avivikalangengi la avivikala latilovosi. Ia voxo a unene'e sou
avikalangengi latilovo la uasi. Avikalangengi lamanasou Mamilo.
26 No voxo ane ne, ngingi ngalinga ulai noxou Mamilo no anu ualasilo. Ia
eni avikala lexe eni akilakasinge ulai noxou uasi.
27 ✡Xo Mamilo mumasaxainge aloxo ngingi ngemasaxailo mo ngamulaxu
tangengi noxilo lexe eni melo noxou Lataua.
28 Mamilo mupalusilo elu'e no lia 'o. Ia eni a'umesinge no lia 'o mo alivu
alai noxou Mamilo."
29 Ta molomolou miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Manina. Nini nevikala
lamana. Ia navikala latilovo la uasi xo nini nelavusou tali mai'a muxolu no
'a ta mitema xavutalai'a.
30 Vaimomo 'o nexi telavusou lexe nelavusou mimii latala mukalu mo
nevikalanexixu. Ia evile umomomo sou utali'isinexu uasi. Aloxo ne la sou
nexi telavusou lexe nini mene noxou Lataua mo nene'e."
31 Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ae, Vaimomo 'o, ngingi ngamulaxu
tangengi noxilo?
32 ✡Ngalomu! Voxo a unene'e, ia anu a muxali sou nga'ume'ume ngalivu
ngalai no tuatualasinge. Ngingi nga'umesilo, mo enisisi axolu. Ia enisisi
uasi xo Mamilo a muxolu noxilo.
33 ✡Eni evikalangengixu mimii ne mo sou opo se'isisi noxilo uxolu
noxinge. No lia 'o, la ngingi ngaxalisou tu'utu'umaxu. Ia ngatulu pekia'inge
xo eni etaloxolixu xavi sou lia 'o."

17

Iesu Mukilaka sou Usu'uline'i ta Molomolo Noxou

1 Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la iou mulai teitexi no opo loxotolo,
la mulinga aloxo 'o, "Mamilo, naitinu ualasou 'iline, mo 'iline u'itinu
ualasine."
2 Aloxo nini nelosou 'iline xavi sou usaxila'a ta mitema ukalusi no lia 'o.
La sou Anu ulosi'a ta mitema ane'i e nini nelosi'a mauli ane ukalu uasi.
3 ✡Ane'i ane ino'u mauli kaluxu uasi ne aloxo 'o, ane'i ilavusine lexe nini
Lataua vilesisi mo manina, mo ilavusou Iesu Kalisito ane nini nepalusou
mune'e.
4 ✡Xaixai e nini nelosilo sou lexe eni a'oxonu ne, eni e'oxonu mukalu. La
ta mitema mimaisou xavi noxine no anu xaixai ane eni e'oxonu.
5 ✡Tatei nini nakoinu mimii no lia uao la eni eno'u xavi tila loxo nenge
nengei texolu tepita. Ia vaimomo 'o, Mamilo nini nalosilo xavi ane ne la xo
eni alivu alai noxine.
6 Eni epala'alixene noxi'a ane'i ane nini nelaane'i no lia 'o mo nelosilo.
Ane'i ta na'anini ia nini nelosilo la ane'i mimulinu vaivaikala noxine.
7 Mo ane'i milavusou lexe mimii latala nini nelosilo ne, molu noxinesi.
8 Xo vaivaikala nini nelosilo xe eni elosi'a, la mi'osasou mo mino'u.
Ane'i milavu manina lexe eni melo noxine mo mimulaxu tane'i lexe nini
nepalusilo ene'e.
9 Eni akilakasi'a ta mitema ane nini nelosilo, xo ane'i nini ta noxine. Ia
eni akilakasi'a ta mitema no lia 'o uasi.
10 Ane'i ane ta noxilo ne, nini ta na'anini. Mo ane'i ane ta noxine ne, eni
ta na'axeni. La sou ane'i i'itinu ualasilo.

✡ **16:27:** Ioa 14:21, 23 ✡ **16:32:** Mat 26:31, 56 ✡ **16:33:** Ioa 14:27; Rom 5:1; 1Ioa 5:4 ✡ **17:3:** 1Ioa 5:20 ✡ **17:4:** Ioa 4:34 ✡ **17:5:** Ioa 1:1

11 Eni axolu maxuveeni no lia ʼo uasi. Alivu ulai noxine, ia ta mitema
noxilo ixolu no lia ʼo. Mamilo, nini itoxoneni misevile. Nini nasaxilaʼa no
anu xavi no anu ualasilo ane nini nelosilo. Mo sou aneʼi ixali vilesisi loxo
nenge nengei.
12 ✡No mine nexi noxiʼa texoxolu, la eni esaxilaʼa no anu xavi ane nini
nelosilo. La sou aneʼi isuʼa uasi, ia itema vilesisi sou usuʼa ne, anu anusisi
musuʼa sou umomomosou vaikala muai no nano no Lavuku Tavuna teinu.
13 Vaimomo ʼo eni alivu ulai noxine. La sou eni avikalaneni aloxo ʼo
no mine eni axoxolu no lia ʼo. Mo sou aneʼi inoʼu ʼosaʼila muʼoki manina
noxilo.
14 Eni elosiʼa vaivaikala noxine, la ta mitema no lia ʼo imasaxaiʼa uasi. Xo
aneʼi sou no lia ʼo la uasi loxo eni.
15 ✡Eni alinga ulai noxine sou lexe nini nalaaneʼi no lia ʼo uasi. Eni elinga
lexe nini natulu xaliausiʼa sou nataluxu itema ane masua.
16 Aneʼi sou no lia ʼo uasi aloxo eni kalumo.
17 Ia eni emasaxa lexe nini nasosovosiʼa no anu vaikala noxine anu
manina lexe aneʼi ta naʼanini.
18 ✡Aloxo nini nepalusilo eneʼe no lia ʼo, la eni kalumo epalusiʼa.
19 Eni melo asosovosilo sou aʼoxo xaixai noxine, la sou aneʼi meʼa milosiʼa
lexe aneʼi ta naʼanini.

Iesu Mukilakasiʼa Aneʼi Ane Imulaxu Taneʼi Noxou

20 Eni akilakasiʼa aneʼisisi uasi. Akilakasiʼa aneʼi ane iliʼi ilomusou aʼalo
noxiʼa, la imulaxu taneʼi no anu kalumo.
21 Mamilo, eni akilakasiʼa aloxo ne, mo sou aneʼi ixali vilesisi loxo nini
nexolu noxilo mo eni exolu noxine. Ta mitema no lia ʼo imaisiʼa ixali
vilesisi, la imulaxu taneʼi lexe nini nepalusilo eneʼe ʼo.
22 ✡Xe eni elosiʼa xavi e nini nelosilo, mo aneʼi ixali vilesisi aloxo nenge
nengei.
23 Eni exolu noxiʼa xe nini nexolu noxilo. Mo sou aneʼi kalumo ixali
vilesisi manina. La sou ta mitema no lia ʼo ilavusou lexe nini nepalusilo
eneʼe mo nini nemasaxaiʼa loxo nemasaxailo.
24 Mamilo, eni emasaxa lexe ta mitema ane nini nelosilo ineʼe mo noxiʼa
taxolu no tuala e eni alai axolu no anu. Mo sou aneʼi imaisou xavi ane nini
nemasaxailo la sou nelosilo no mine nakoinu mimii no lia ʼo uao.
25 “Mamilo lailaixe. Ta mitema no lia ʼo ne, ilavusine uasi. Ia eni
elavusine mo ta mitema ane nini nelosilo milavusou lexe nini nepalusilo
eneʼe.
26 Eni epalaʼalixene noxiʼa mo aneʼi milavusine mukalu. Ia eni asolonu
sou apalaʼalixene la. Mo sou aneʼi imasaxaiʼa ngatoʼo loxo nini nemasax-
ailo la eni axolu noxiʼa.”

18

Iudasi Muʼitalonu Iesu no Avoʼa ta Mitema sou ʼOtoʼoto
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

1 Iesu mukilaka mukalu la iloʼa ta molomolou milai mixisaʼisou lexa ne
Kedoroni. Mixisaʼi mukalu la milai mixali no xalee vile e no sasila sevile a
muxolu. La sou Anu iloʼa ta molomolou miʼunalai no sasila ne.
2 Anu Iudasi ane anu uʼitalonu Iesu no avoʼa ta mitema, mulavusou xalee
ane ne. Xo Iesu iloʼa ta molomolou ilavusou ilai ixoxolu ane.
3 La sou Anu muulaxuneʼi ta mitema sou ʼotoʼoto ne Romu iloʼa ta mitema
isaxilaʼu tani tila noxou Lataua e ta tatilasiʼa ta mitema sou iʼelaxaʼa ta

✡ **17:12:** Ioa 6:39; 13:18 ✡ **17:15:** Mat 6:13; 2Te 3:3 ✡ **17:18:** Ioa 20:21 ✡ **17:22:** Apo 4:32

sipsip xe ta Palisaio mipalusiʹa. Aneʹi mineʹe la mitetelisou telu no avoʹa
xe tavi ilou viso.
4 Iesu mulavusou mimii ane sou lexe uxali noxou, la sou Anu mulai mu-
taliʹisiʹa aloxo ʹo, “ʹEnaʹei manina ane ngingi ngeneʹe sou ngakakamulinu?”
5 Aneʹi mikolinu aloxo ʹo, “Iesu, Anu sie Nasaleti.” La Anu muvikalaneʹi
aloxo ʹo, “Eni ano.” Ia Iudasi ane uʹitalonu no avoʹa ne, a ututulu no taiineʹi.
6 No mine Iesu muvikala lexe, “Eni ano,” la aneʹi miʹume milivu la
milapalapau.
7 Iesu muavuti la mutaliʹisiʹa la aloxo ʹo, “ʹEnaʹei manina ane ngingi
ngeneʹe sou ngakakamulinu?” la aneʹi mikolinu la aloxo ʹo, “Iesu, Anu sie
Nasaleti.”
8 Iesu muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Eni evikalangengi lexe eni ano. Lexe ngingi
nganeʹe sou ngakakamulileli, la iengi uvaxaiʹa ta mitema ʹo.”
9 ✡Mo sou vaikala ane Iesu mulemolu tei lexe, “Eni axovulaunu evile nini
nelosilo uasi,” uxali manina.
10 Ia Saimoni Pita mutetelisou viso vile, ia muavuti la mulaanu no taasou.
Mulaanu mukalu la muxotonu itema sou xaixai noxou kisiʹa ta mitema
sou iʹelaxaʹa ta sipsip, sangalou tema. Itema e Pita muxotonu sangalou ne,
ualasou lexe Malukusi.
11 ✡Iesu muavuti la muvikalanu Pita aloxo ʹo, “Namulaxu visomeni ulivu
no taasou. Loxovaa umomomo sou eni aie no anu paku sou navunavu ane
Mamilo ulosilo uasi?”

Aneʹi Milalixu Iesu Noxou Anasi
(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54; Luk 22:54)

12 La sou ta mitema sou ʹotoʹoto iloʹa tilasiʹa mo ta mitema sou isaxilaʹu
tani tila noxou Lataua ane aneʹi ta tatilasiʹa ta Iutaia mipalusiʹa, mitetelisou
Iesu. Mukalu la misakisakiinu avolu.
13 Misakiinu mukalu la milailixu noxou Anasi, anu Kaiapasi leuanu. Anu
Kaiapasi muxolu kisiʹa ta mitema sou iʹelaxaʹa ta sipsip no anu tauu ie ane
ne.
14 ✡Anu moosou e tei la muvikalaneʹi ta tatilasiʹa ta Iutaia lexe anu laixe
lexe itema vilesisi usolisiʹa ta mitema.

Saimoni Pita Muvikala Lexe Anu Ulavusou Iesu Uasi La
(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

15 Minoʹu Iesu milailixu la Saimoni Pita ilou Iesu molomolou vile
mimulinu. Molomolou ane ne, kisiʹa ta mitema sou iʹelaxaʹa ta sipsip
mulavusou. La sou anu mumulinu Iesu mulai avile no nano no vimelusou
taasou kisiʹa ta mitema sou iʹelaxaʹa ta sipsip ne.
16 Pita mutulu no ale no aitenga paʹumolu ne. Ia molomolo ane kisiʹa ta
mitema sou iʹelaxaʹa ta sipsip mulavusou ne, mulivu muneʹe la muvikalane
sema sou isaxalaʹu aitenga ne, la sou Pita muʹuna.
17 Pita muʹuna mukalu, la sema ne mimaisou la mitaliʹisou aloxo ʹo, “Nini
molomolou itema ane ne uasi, ne?” La Pita mukoline aloxo ʹo, “Uasi. Eni
uasi.”
18 Sivo kalumo, la ta mitema sou xaixai noxou tatananu tani iloʹa ta
mitema sou isaxilaʹu tani tila noxou Lataua mitauxu navu mo mitulu
mixoxosou mo mitutuʹe. La anu Pita kalumo mulai mutulu no taiineʹi sou
utuʹe navu.
19 Ioxe iliʹi la kisiʹa ta mitema sou iʹelaxaʹa ta sipsip mutaliʹisou Iesusiʹa
ta molomolou mo vaivaikala ane anu mulosiʹa ta mitema.

✡ **18:9:** Ioa 17:12 ✡ **18:11:** Mat 26:39 ✡ **18:14:** Ioa 11:49-51

20 Anu mukolinu vaikala noxou aloxo ʼo, “Eni utotomu la ta Iutaia ineʼe
ipita no taasou lalotu noxiʼa mo no nano no taasou lalotu tatila noxou
Lataua, la elosiʼa lavulavu. Eni atalume ia alosiʼa ta mitema vaikala vile
uasi. Eni etulu mo evivikala no ieʼi ta mitema tavuʼalo.
21 Ia loxovaa la nini netaliʼisilo ʼo? Lexe nini nataliʼisiʼa ta mitema e aneʼi
milomusou vaivaikala noxilo, la sou aneʼi meʼa ilemolu noxine lexe eni
evikala a loxovaa. Xo aneʼi milavusou mii maiʼa eni elemolu.”
22 Iesu muvikalanu aloxo ne la itema vile sou usaxilaʼu tani tila noxou
Lataua a ututulu no paʼumolu ne, muavuti la mulai musavalou no xaleenu.
La muvikalanu aloxo ʼo, “Nini nekolinu tila aloxo ne xo maʼia?”
23 Iesu muavuti la mukolinu aloxo ʼo, “Loxovaa eni elemolu mii vile
masua, la navikala lamana no anu vaikala maʼia ane eni esusu no anu. Ia
lexe eni evikala laixesi, la loxovaa la nini neneʼe nesavalilo?”
24 Anasi mulomusou vaivaikala noxou Iesu mukalu, la mupalusou mulai
noxou leuanu Kaiapasi. Ia ilulusou lamota no avolu uasi.

25 Io, Saimoni Pita mutulu mutuʼe navu ne, la ta mitema mitaliʼisou aloxo
ʼo, “Nini molomolou itema ane ne, uasi ne?” Pita musingisou la muvikala
aloxo ʼo, “Uasi. Eni uasi.”
26 Itema vile sou xaixai noxou kisiʼa ta mitema sou iʼelaxaʼa ta sipsip
muvikalanu aloxo ʼo, “Nini nevikala lexe eni amaisine uasi? Uasi, eni
emaisine no mine ngingi ngongou ngexolu no xaleenu e telai tetetelisou no
anu.” Itema ane ilou Pita miʼoxosou anaxaʼa ne, anu itema e Pita muxotonu
sangalou tulanu vile.
27 ✡Pita mulomusou aloxo ne, la musingisou la. Vaikalau ulai mo ulapau
uao, ia alaxu vilesisi la kokoʼa muʼava.

Aneʼi Milalixu Iesu Noxou Pilato
(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Ioxe, Iesu mulai noxou Kaiapasi mukalu, la ta tatilasiʼa ta Iutaia minoʼu
sou mulai no tani tila noxou itema ane ta Romu misosovosou lexe anu
usaxilaʼu xalee lia tila ne Iutaia. Aneʼi minoʼu milailixu no kakau manina.
Ia milai mixali la aneʼi iʼunalai no tani uasi. Xo aneʼi ta tatilasiʼa ta Iutaia
ixavutala lexe iʼunalai no tani tila la ixali masua no iou Lataua la umomomo
sou iʼou laʼilali sou voxo tila noxiʼa sou isosovosou voxo sou Lataua Iou
Muvaxaiʼa uasi.
29 Pilato muuatu la mutaliʼisiʼa aloxo ʼo, “Ngingi ngexalisou susu maʼia
noxou itema ʼo, la sou nganeʼenu sou ngatulusou no anu vaivaikala ʼo?”
30 Aneʼi mikolinu aloxo ʼo, “Lexe Anu ususu uasi, la nexi umomomo sou
tanoʼu uneʼe noxine uasi.”
31 ✡Pilato muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Nganoʼu itema ane ʼo mo ngalai
ngatulusou no anu vaivaikala umomomo no anu lapuloto noxinge.” Ia ta
Iutaia miavuti la mivikalanu aloxo ʼo, “Nexi umomomo sou tavau itema
vile uasi.”
32 ✡Tei la Iesu mulemolu solixu aloxo ne. La sou mimii ane ne muxali sou
umomomo sou vaikala noxou ne uxali manina.
33 Pilato muuatu muvikalaneʼi mukalu la mulivu muʼunalai no taasou la
muʼavalou Iesu mulai noxou la mutaliʼisou aloxo ʼo, “Nini tatananu tuala
ne Iutaia?”
34 Iesu muavuti la mutaliʼisou aloxo ʼo, “Nini mene nexavutala lexe eni
itema aloxo ne? Uasi, ta mitema moseʼi mivikalanenixo aloxo ne?”

✡ **18:27:** Ioa 13:38 ✡ **18:31:** Ioa 19:6-7 ✡ **18:32:** Ioa 3:14; 12:33

35 ✡Pilato mukolinu aloxo 'o, “Eni amitema sie Iutaia uasi. Ia ta mitema
tualasine ilo'a ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip, mine'eneni
noxilo. Ia nini ne'oxo mii ma'ia manina?”
36 Iesu mukolinu aloxo 'o, “Eni tualasilo no lia 'o uasi. Lexe tualasilo no
lia 'o, la ane'i ane ivulu noxilo ilo'a ta tatilasi'a ta Iutaia i'oto la umomomo
sou itetelisilo uasi. Ia eni tualasilo no lia 'o uasi.”
37 Pilato mulomusou aloxo ne, la muvikalanu aloxo 'o, “Nini tatananu
tuala ane, ne?” Iesu mukolinu aloxo 'o la, “Nini nevikala manina lexe eni
tatananu tuala. Eni nenilo mivo'oleli mo ene'e no lia 'o sou lexe apala'alixu
vaikala manina. 'Ena'ei ane umulinu vaikala manina ne, la anu ulomu
noxilosi.”
38 Pilato mulomusou aloxo ne la mutali'isou aloxo 'o, “Vaikala manina
ne, ma'ia?” Mutali'isou mukalu la mulai no ale la, la sou muvikalane'i ta
Iutaia aloxo 'o, “Eni axalisou susu vile noxou uasi.
39 Ia no voxo sou ngasosovosou voxo e Lataua Iou Muvaxai'a, la eni
alavusou alaanu itema vile uxolu no nano no taasou navunavu uuatu. Ia
ngingi ngemasaxa lexe eni alulusou tatananu tuala noxinge 'o?”
40 Ane'i mi'ava mulivu aloxo 'o, “Uasi, Anu uasi. Nalulusou Valavasi!”
Anu Valavasi ne, anu itema sou upakapakali.

19

Pilato Muvikala Lexe Iliilixu Iesu no 'a Ovu Valautu

1 La sou Pilato muno'u Iesu mulai sou mipuapuasou.
2 ✡Ta mitema sou 'oto'oto mipalipaxoxonu savovolu la mitaa no kisou
loxo tatananu tuala vile xe mino'u tokolomo malivololoonu vile veveeni la
mitaanu no vasimolu.
3 Ane'i mitelonu mimii no vasimolu mukalu la milai lalalaxu noxou la
mivikalanu aloxo 'o, “Nexi ta'osasine. Xo nini tatananu tuala ne Iutaia!”
Xe miavuti la misavasavalou.
4 Pilato mulivu muuatulai no ale noxi'a ta Iutaia la, la muvikalane'i aloxo
'o, “Ngalomu, maasi la eni ano'u uuatu noxinge, mo sou ngingi ngalavusou
lexe eni axalisou susu vile noxou uasi.”
5 No mine Iesu muuatu la mutaanu savovolu e ane'i mipalipaxoxonu no
kisou mo tokolomo malivololoonu vile veveeni. Iesu muuatu mukalu la
Pilato muvikalane'i aloxo 'o, “Anu itema ano 'o.”
6 Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta mitema sou
isaxala'u tani tila noxou Lataua mimaisou Iesu la alaxu vilesisi, mi'ava
aloxo 'o, “Nalilixu! Nalilixu!” Ia Pilato muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi
menge ngano'u mo ngalilixu. Xo eni axalisou susu vile noxou uasi.”
7 Ane'i miavuti la mivikalanu la aloxo 'o, “Nexi lapuloto noxixe a muxolu.
No anu lapuloto ne, la Anu usoli. Xo Anu muvikala lexe Anu Lataua 'Olu.”
8 Pilato mulomu aloxo ne la mu'ume misevile.
9 ✡La anu mulivu mulai no nano no taasou la, la mutali'isou Iesu aloxo
'o, “Nini mene ne'ei?” Ia Iesu ukolinu vile uasi.
10 Pilato muvikalanu la aloxo 'o, “Nini namasaxa lexe navikalaleli uasi?
Nalavusou lexe eni xavi umomomo sou alulusine mo alilixene no ovu
valautu uasi?”
11 ✡Iesu mukolinu aloxo 'o, “Lataua uvikala laixe lexe nini na'oxonu aloxo
ne uasi, la umomomo sou nini na'oxonu mii vile noxilo uasi. La sou anu
ane mu'italoleli no avone 'o ne, anu mu'oxonu susu tatila manina.”

✡ **18:35:** Ioa 1:11 ✡ **19:2:** Luk 23:11 ✡ **19:9:** Mat 27:12 ✡ **19:11:** Ioa 10:18; Apo 2:23; Rom 13:1

12 ✡No anu vaivaikala noxou Iesu ne, la Pilato ukakamuli voteˈi sou lexe ululusou Iesu. Ia ta Iutaia miˈava la aloxo ˈo, “Lexe nini nalulusou itema ulai, la nini navulu noxou Kaisari uasi. Itema ane anu molu uvikala lexe anu tatananu tuala vile, la anu uluau noxou Kaisari kalumo.”
13 Pilato mulomu aloxo ne, la munoˈu Iesu muuatu. Anu muuatu la muxolu no anu luu sou ulomusou vaivaikala. Ia tani sou ulomusou vaivaikala ne, ilemolu lexe Lavoˈo Sou Voteˈi. No anu vaikala noxiˈa ta Alamu, la ilemolu lexe Gabata.
14 No voxo ane ne, la anu voxo sou ilalaxi laˈilali sou voxo tila noxiˈa sou isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxaiˈa. La anu aso mukulupa. Pilato muvikalaneˈi ta Iutaia la aloxo ˈo, “Tatananu tuala noxinge ano ˈo.”
15 La aneˈi miˈava aloxo ˈo la, “Naxexeenu mo ulai! Naxexeenu mo ulai! Mo nalilixu!” Pilato muavuti la mutaliˈisiˈa la aloxo ˈo, “Loxovaa eni alilixu tatananu tuala noxinge ˈo?” Ta tatilasiˈa ta mitema sou iˈelaxaˈa ta sipsip milomu aloxo ne, la mikolinu aloxo ˈo, “Nexi mexi tatananu tuala vile uasi. Kaisari anusisi.”
16 Mivivikala mukalu la Pilato munoˈu Iesu sou mulai muˈitalonu no avoˈa ta mitema sou ilai ililixu no ovu valautu.
17 La sou ta mitema sou ˈotoˈoto minoˈu Iesu mulai. Aneˈi milai la milosou ovusou sou ililixu no anu, la molu mutavulenu. Anu mutavulenu mulai no xaleenu ane ilemolu lexe lia sou xavananeˈi ta mitema. No anu vaikala Alamu, la ilemolu lexe Xoluxata.
18 Aneˈi milai mixali la mililixu Iesu iloˈa ta mitema tamei no anu ovu valautu. Mililixu vile xalee levi xe vile xalee levi, ia Iesu mulili no nixi.
19 Pilato mupalusou vile noxiˈa sou mukaukavunu vaikala aloxo ˈo, “Iesu sie Nasaleti, anu tatananu tuala noxiˈa ta Iutaia.” La mulai mulilinu teitexi no ovu valautu.
20 Anu mukaukavunu la mukaukavunu no anu vaikala noxiˈa ta Alamu xe ta Romu xe ta Xiliki. La ta Iutaia tavuˈalo miitisou kaukavu ane ne, xo xaleenu ane mililixu Iesu no anu ne, muxolu ˈalai no tuala ne Ielusalemu.
21 Ta tatilasiˈa ta mitema sou iˈelaxaˈa ta sipsip ne Iutaia milaˈu latala la milai mixali noxou Pilato. La mivikalanu aloxo ˈo, “Nakaukavu lexe anu tatananu tuala noxiˈa ta Iutaia uasi, ia nakaukavunu lexe anu molu muvikala lexe anu tatananu tuala noxiˈa ta Iutaia.”
22 Pilato mukolineˈi aloxo ˈo, “Mii maˈia ane eni ekaukavunu, la eni ekaukavunu.”
23 Aneˈi ta mitema sou ˈotoˈoto minoˈu Iesu la mililixu no ovu valautu. Mililixu mukalu la mivelunu tokolomou muxali tamiˈa, la sou vilevilesi momoxaˈa. Ia siovesou tokolomou veveeni ne muai. Anu siovesou ne molu teitexi mulai muxali no lia, ia isimesimenu uasi. Muxolu ovunusi.
24 ✡Aneˈi miavuti la mivikalaneˈi ngatoˈo aloxo ˈo, “Nengeˈa takakanu uasi. Taˈoxonu vilaˈi vile sou talavusou lexe ˈenaˈei noxinge unoˈu.” Aneˈi miˈoxonu aloxo ne sou umomomo sou vaikala vile muai no nano no Lavuku Tavuna teinu uxali manina. Muvikala aloxo ˈo, “Aneˈi mivelunu tokolomoxenisiˈa mo miˈoxonu vilaˈi vile sou siovexeni.”
25 ✡Aneˈi miˈoxoˈoxonu miumiu aloxo ne, ia ˈalai noxou Iesu mine mililixu ne la nenu ilee vimoe mo Malia ane Kilopa semau mo Malia sie Maxatalene a itutulu.
26 ✡Iesu mulili teitexi, ia iou muluˈe la mumaisie nenu ilou molomolou e Anu mumasaxau piena ˈole a itutulu. La muvikalane nenu aloxo ˈo, “Sema ˈo, ˈiline ane.”

✡ **19:12:** Luk 23:2; Apo 17:7 ✡ **19:24:** Lex 22:18 ✡ **19:25:** Mat 27:55-56 ✡ **19:26:** Ioa 13:23

27 Mo muvikalanu molomolou kalumo aloxo ʼo, “Nenine ane.” No voxo
ane nesi la molomolou Iesu ne, munoʼe mulailixe no taasou sou musaxilaʼe.

Iesu Anu Musoli
(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 ✡Iliʼi la Iesu mulavusou lexe Anu mukalusou mimii latala mukalu, la
muvikala lexe, “Esoliu lexa.” Muvikala aloxo ne sou kaukavu vile muai no
nano no Lavuku Tavuna uxali manina.
29 ✡Aneʼi milomusou Iesu muvikala aloxo ne, la minoʼu kateni la mitaanu
no nano no uaini sixula. Xo uaini vexasou vile mitau muʼanaʼana a
mututulu ne. Uaini sixula muʼanaʼana no anu kateni mukalu, la mitotolenu
no anu ovu vile avolu telexu. Ovu ne, ilemolu lexe Isopi. Mukalu la
mitolosou mutelai noxou Iesu anaxu sou muiexu.
30 Anu muiexu mukalu, la muvikala aloxo ʼo, “Mukalu.” Muvikala aloxo
ne mukalu, la mutangatulu sou muʼitalonu uleenu mulai noxou Momu.

Itema sou ʼOtoʼoto Vile Noxiʼa Mulaanu Lalumiso Muvaxa Noxou Iesu Vaimolu

31 ✡No voxo ane ne, la anu voxo sou ilalaxi laʼilali sou voxo tila noxiʼa. Ia
loxo neʼiela la anu voxo tavuna iouvilemo ne uxali. La sou ta tatilasiʼa ta
Iutaia milai mivikalanu Pilato lexe ilai ixoxolasou tavaʼa mo inoʼu vasimeʼa
iluʼe mo iʼasixaʼa lumamo. Xo imasaxa lexe vasimeʼa ulili no ovu valautu
no voxo tavuna uasi.
32 La sou ta mitema sou ʼotoʼoto milai mixoxolasou tavaʼu itema ane
mililixu tei. Mukalu la sou mixoxolasou tavaʼu menexu la. Aneʼi ane
mililixaʼa iloʼa Iesu mikei.
33 Aneʼi mixoxolasou tavaʼa ilou mukalu, ia mineʼe sou lexe ixoxolasou
Iesu tavaʼu la ua. Xo aneʼi mimaisou lexe Anu musoli.
34 Ia vile noxiʼa ta mitema sou ʼotoʼoto mulaanu lalumiso muvaxa noxou
Iesu vaimolu, la sialuxu ilou lexaxu munixi alaxu vilesisi.
35 ✡Itema ane mumaisou mimii e miʼoxonu noxou Iesu, la anu muvikala
lamana no anu. Anu vaikala noxou ne manina. Anu mulavusou lexe
anu uvikala manina no anu mii maʼia ane anu mumaisou, mo sou ngingi
ngamulaxu tangengi noxou.
36 ✡Ixoxolasou Iesu tavaʼu uasi. Xo kaukavu vile muai no Lavuku Tavuna
teinu uxali manina. Muvikala aloxo ʼo, “Umomomo sou ixolaʼu xinu vile
uasi.”
37 ✡Mo kaukavu vile la muvikala aloxo ʼo, “Aneʼi ieʼi ulai noxou ane
mitoʼomolu.”

Aneʼi Mimulaxu Iesu Vasimolu no Nano no ʼa Lulu Vile Alavua
(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Ioxe Iosepu sie Alimatia, anu molomolou Iesu vile. Ia anu upalaʼalixu
noxiʼa ta tatilasiʼa ta Iutaia lexe anu molomolou uasi. Xo muʼumeʼa. Io, anu
mulutu la mulai noxou Pilato sou mutaliʼisouxu Iesu vasimolu. La Pilato
muvikalanu laixe lexe anu ulai unoʼu. La sou anu mulai muluʼenu Iesu
vasimolu mukalu la munoʼu sou mulailixu.
39 ✡Ia Nikodimo anu itema e muneʼe noxou Iesu tei no ʼolovoxo, anu
muneʼe kalumo. Muneʼe la munoʼu mii vile tumaʼu lailaixe. Mii ane ne,
anu mupitanu ilou lamalasile tumaʼu lailaixe xe aloe, la tuʼumaxu muxali
loxo Kilo Gramu mavulovexa tatalu.

✡ **19:28:** Lex 22:15 ✡ **19:29:** Lex 69:21 ✡ **19:31:** Lap 21:22-23 ✡ **19:35:** Ioa 21:24 ✡ **19:36:** Mul 12:46; Iti 9:12; Lex 34:20 ✡ **19:37:** Sek 12:10; Pal 1:7 ✡ **19:39:** Ioa 3:1-2

40 Aneˈi ilou minoˈu Iesu vasimolu, la mimulaxu mii tumaˈu lailaixe ne
vaxa no vasimolu. Ilou mimulaxu mukalu, la mikuponu no anu lavalava.
Aneˈi mimulinu loxo aneˈi ta Iutaia iˈoxonu noxiˈa ta mitema isoisoli.
41 No xaleenu ane mililixu Iesu, la xai oiixu sevile a muxolu ne. Ia no
nano no xai oiixu ne, la miˈasou lulu vile alavua a muxolu ne. Ia iˈasixu
evile no anu uao.
42 No voxo ane ne, la aneˈi ta Iutaia ilalaxiinu laˈilali sou voxo tila. La sou
aneˈi ilou minoˈu Iesu vasimolu ne, la milai miˈasixu no lulu ane ne. Xo anu
lulu ne, muxolu ˈalai sesi.

20

Iesu Anu Mumauli
(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 Voxo vile iliˈi no anu Voxo Tavuna, la Malia sie Maxatalene miˈemo no
sivosivo sou milai no lulusou Iesu. Milutu xe milai mixali la mimaisou
lavoˈo e mitatusou aitenga no anu ne, mixexeenu.
2 Mimaisou aloxo ne, la miiave milivu milai noxiˈa Saimoni Pita ilou
molomolo ane Iesu mumasaxau piena. La mivikalaneˈi aloxo ˈo, “Mo seˈi
minoˈu Tila vasimolu. Ia nexi talavusou lexe mimulaxu vasimolu neˈei
uasi.”
3 Aneˈi milomusou aloxo ne, la miiave milai no lulu.
4 Aneˈi ilou miiave milai, la molomolo ane vile muaulixu Pita, la muxali
no lulu tei.
5 Anu mulai muxali, la mutulu no aitengasi, ia muiaˈili muˈunalai. Iou
muˈunalai la mumaisou lavalavasi a muai. Ia anu uˈunalai uasi.
6 Ia Saimoni Pita muiliˈi xe muneˈe muxali la muˈunalai no nano avile.
7 La mumaisou lavalava a muai. Mo mumaisou lavalava vile la ane aneˈi
miisinu kisou no anu ne, mupipinu la mumulaxu vaˈaxu no anu lavalava
ane seˈi ˈole.
8 Pita muˈunalai mukalu, la sou molomolo ane muxali no lulu tei ˈole,
mumulinu sou muˈunalai. Anu muˈunalai xe mumaisou mimii ne, la
mumulaxu tanu.
9 ✡Aneˈi ilou mimaisou mimii ane ne, ia aneˈi ilou ilavusou vaivaikala
muai no nano no Lavuku Tavuna teinu lexe Iesu usoli xe utulu uasi.
10 Ilou mimaisou mukalu, la milivu no tani.

Iesu Muxali Noxie Malia sie Maxatalene
(Mak 16:9-11)

11 Ia ane Malia mitulu mitatama no lulu paˈumolu ne. Ane mitulu
mitatama ne, ia miiaˈili muˈunalai no lulu.
12 La mimaisiˈa ta angelo tamei mitokolomoxu mii kea mukalusi. Vile
muxolu no kisou xe vile muxolu no tavaˈu.
13 Aneˈi ilou mimaisie la mitaliˈisie aloxo ˈo, “Sema ˈo, natatamasou
maˈi?” Ane mikolineˈi ilou aloxo ˈo, “Mo seˈi minoˈu Tila noxilo vasimolu
milailixu. Ia eni alavusou lexe aneˈi mimulaxu neˈei uasi.”
14 ✡Ane mivikala mukalu, ia iei muxiu la mimaisou Iesu a ututulu. Ia ane
ilavusou lexe anu Iesu uasi.
15 Iesu mumaisie la muvikalane aloxo ˈo, “Sema ˈo. Natatamasou maˈi?
Nini nakakamuli ˈenaˈei?” Ane mimaisou Iesu la mikalavoi lexe Anu itema
sou usaxilaˈu xalee lia ane ne. La mivikalanu aloxo ˈo, “Tila, lexe nini
nenoˈu vasimolu nelailixu, la navikalaleli lexe nini nemulaxu ˈava? Mo sou
eni alai la anoˈu.”

✡ **20:9:** Apo 2:24-32; 1Ko 15:4 ✡ **20:14:** Luk 24:16; Ioa 21:4

16 La Iesu muvikalane aloxo ʼo, “Malia.” La ane iei muxiu mulai noxou,
la mivikalanu no anu vaikala Alamu aloxo ʼo, “Raboni. (Laaxu lexe tisa.)”
17 ✡Iesu muvikalane aloxo ʼo, “Natetelisilo mamu. Xo eni alivu alai noxou
Mamilo uao. Ia nalivu nalai mo navikalaneʼi ‘ta vivilo lexe eni alivu ulai
noxou Mamilo, anu Lataua noxilo mo aneʼi Mamiʼa mo Lataua noxiʼa
kalumo.’ ”
18 Malia sie Maxatalene milai la miaʼaloiʼa ta molomolou aloxo ʼo, “Eni
emaisou Tila. Mo Anu muvikalaleli lexe eni aneʼe aaʼalomengi.”

Iesu Muxali Noxiʼa ta Molomolo Noxou
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

19 No ʼoloʼolovoxo no voxo ane ne, la ta molomolou Iesu mipita no tani
vile. Ia mitatusou aitenga mukalusi, xo miʼumeʼa ta tatilasiʼa noxiʼa ta
Iutaia. La Iesu muneʼe mutulu no taiineʼi la muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Opo
seʼisisi uxolu noxinge.”
20 ✡Anu muvikalaneʼi aloxo ne mukalu, la mulosieixaʼa avolu ilou
vaimolu. Aneʼi mimaisou Tila noxiʼa aloxo ne, la miʼosa manina.
21 Anu muvikalaneʼi la aloxo ʼo, “Opo seʼisisi uxolu noxinge! Aloxo
Mamilo mupalusilo eneʼe, eni apalusinge ngalai kalumo.”
22 Muvikala aloxo ne mukalu, la mutauunu tauuxu mulai noxiʼa. La
muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Nganoʼu Uleenu Tavuna.
23 ✡Lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu ʼiliʼilixo masumasua itema vile
uʼoxonu, la eni kalumo axiunu tumalilou. Ia lexe ngingi ngaxiunu
tumalingeu uasi, la eni kalumo axiunu tumalilou uasi.”

Iesu Muxali Noxou Tomasi

24 No mine Iesu muneʼe muxali noxiʼa ne, la Tomasi ualasou vile
lexe Didimasi anu iloʼa ixolu uasi. Anu vile noxiʼa aneʼi ta molomolou
mavulovexa mulelia tamei.
25 Anu muxali la aneʼi mivikalanu lexe nexi temaisou Tila. Ia anu muavuti
la muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Manina lexe eni amaisou lalili tanixu no avolu
mo akelelixu avolo simisou no lalili tanixu mo akelelixu avolo no vainu, la
sou eni amulaxu taleli noxou.”
26 Voxo muxatele tamei mukalu, la aneʼi ta molomolou mipita no tani la.
No voxo ane ne, la anu Tomasi iloʼa. Aneʼi mitatusou aitenga, ia Iesu muneʼe
la mutulu no taiineʼi la muvikalaneʼi aloxo ʼo, “Opo seʼisisi uxolu noxinge!”
27 Anu muavuti la muvikalanu Tomasi aloxo ʼo, “Namulaxu avone
simisou uneʼe ʼo. Mo namaisou avolo. Mo namexiinu avone uneʼe mo
namulaxu no vaileli. Xavutalameni ukalipala mamu. Namulaxu tanenisi.”
28 Iesu muvikalanu aloxo ne, la Tomasi muvikalanu aloxo ʼo, “Nini Tila
noxilo mo nini Lataua noxilo.”
29 ✡La Iesu mukolinu aloxo ʼo, “Tavaʼu xo nini nemaisilo, la sou nini
nemulaxu taneni? Aneʼi ane imaisilo uasi, ia imulaxu taneʼi noxilo, la
Lataua ualusiʼa.”

Laaxu Lavuku Ano ʼo

30 Iesu muʼoxonu sosovo tavuʼalo misevile no ieʼi ta molomolou. Ia eni
akaukavunu ukalusi uasi.
31 ✡Eni ekaukavunu aʼalo ane ʼo sou lexe ngingi ngaitisou la ngamulaxu
tangengi lexe Iesu anu Kalisito, Lataua ʼOlu mo ngamulaxu tangengi noxou
la ngingi nganoʼu mauli ane kaluxu uasi.

✡ **20:17:** Rom 8:29; Eva 2:11-12 ✡ **20:20:** Ioa 16:22; 1Ioa 1:1 ✡ **20:23:** Mat 16:19 ✡ **20:29:** 1Pi 1:8 ✡ **20:31:** Ioa 3:15; Rom 1:17; 1Ioa 5:13

21

Iesu Muxali Noxi'a ta Molomolo Noxou Muxatele Tamei

1 Ioxe, ili'i la Iesu mulai muxali noxi'a ta molomolou la no kupa ne Tiberia
pa'umolu. A'alosou ne aloxo 'o.
2 No mine Iesu mulai muxali noxi'a la, la ta molomolou se'i mixolu mipita.
Ualaualasi'a aloxo 'o. Saimoni Pita mo Tomasi ualasou vile lexe Didimasi
mo Natanaeli tualasou ne Kana no xalee lia tila ne Xalilaia mo Sebedaio ta
'olu ilo'a ta molomolou tamei.
3 ✡Saimoni Pita muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Eni alai mo alapu
sinana.” La ane'i mivikalanu lexe, “Nenge nenge'a.” La sou ane'i
miuatuuatulai sou mitelo no anu uaxa. Ia no 'olovoxo veveeni ne, la ane'i
ilapuunu sinana vile uasi.
4 No kakau manina, la Iesu mutulu no tasi'i. Ia ta molomolou itongonu
lexe Anu Iesu uasi.
5 Anu muavuti la mu'ava mulai noxi'a aloxo 'o, “Ta molomolo! Ngelapu
sinana se'i?” La ane'i mikolinu lexe, “Uasi Nexi matalanexe.”
6 La Anu muvikalane'i la aloxo 'o, “Ngaleanu kaengenge ulai no uaxa
pa'umolu no xalee tema, la sou ngingi ngalapu se'i.” Ane'i mimulinu
vaikala noxou aloxo ne, la mino'a ta sinana tavu'alo. La umomomo sou
ilapuune'i itelo uasi.
7 ✡La sou molomolo ane Iesu mumasaxau musuku, muvikalanu Pita aloxo
'o, “Anu Tila ane!” Saimoni Pita mulomusou aloxo ne, la alaxu vilesisi xo
anu utokolomo laixe uasi la anu musakiinu tokolomou laixe, la sou muili'e
mulu'elai no lexa.
8 Ia ta molomolou ane mixolu no uaxa ne, milapunu uaxa ilou kae ane ta
sinana mi'una mi'ana'ana no anu 'ole. Ane'i milapuunu sou ilai no tasi'i.
Xo tasi'i ne no paxa uasi. Mumomomo loxo Mita itemaxu ta'uvesi.
9 Milai mixali no tasi'i la mimaisou Iesu uxuxutuxa'a sinana ilou veleti
no navu.
10 Ane'i milai mixali mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamolo
sinana se'i ngelapunu ne une'e.”
11 ✡Saimoni Pita mutelai no uaxa la mulapunu kae mulai no tasi'i. Ta
sinana tatila tavu'alo mi'una no kae. Itiitisi'a mumomomo loxo itemaxu
ta'uve mo mavulovexa ta'uve mo tatalu (153), ia kae ukakaa uasi.
12 Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngane'e mo nga'ani.” Ane'i mine'e la evile
utali'isou lexe nini 'ena'ei uasi. Xo ane'i milavusou lexe Anu Tila.
13 Iesu mune'e la muvelunu sinana ilou veleti mulai noxi'a.
14 ✡Anu musoli xe mutulu, ia ili'i la Anu mupala'a noxi'a ta molomolou
alaxu tatalusou ano.

Iesu Muvikalanu Pita Lexe Ua'ane'i ta Sipsip Noxou

15 Ane'i mi'ani mukalu, la Iesu mutali'isou Saimoni Pita aloxo 'o, “Sai-
moni, Ioanesi 'olu. Loxovaa nini nemasaxailo, la masaxa noxine mutila
noxi'a ane'i ane 'o?” La anu Pita mukolinu aloxo 'o, “Ani. Tila, nini
nelavusou lexe eni emasaxaine.” La Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Na'a'ane'i
ta sipsipxeni ta 'ili'a.”
16 ✡Iesu mutali'isou la aloxo 'o, “Saimoni, Ioanesi 'olu. Loxovaa nini
nemasaxailo?” La anu mukolinu aloxo 'o, “Ani. Tila, nini nelavusou
lexe eni emasaxaine.” La Iesu muvikalanu la aloxo 'o, “Nasaxila'a ta
sipsipxeni.”

✡ **21:3:** Luk 5:4-7 ✡ **21:7:** Mat 14:29; Ioa 13:23 ✡ **21:11:** Luk 5:6 ✡ **21:14:** Ioa 20:19, 26
✡ **21:16:** Apo 20:28

17 Iesu mutali'isou Pita alaxu tatalusou la aloxo 'o, “Saimoni, Ioanesi 'olu.
Loxovaa nini nemasaxailo?” Ia Pita opoonu tu'umaxu xo Iesu mutali'isou
alaxu tatalu lexe, “Loxovaa nini nemasaxailo?” La sou Pita mukolinu
aloxo 'o, “Tila, nini nelavusou mimii latala mukalu. Nelavusou lexe eni
emasaxaine.” La Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Nini na'a'ane'i ta sipsipxeni.
18 Eni avikalaneni manina musuku. No mine nini namaulu la natokolomo
no anu masaxa noxine mo nalai ne'ei no anu masaxa noxine. Ia no mine
nini naaululu, la natolosou avone la evile utokolomoneni mo uulaxuneni
ulailixene no xalee ane nini namasaxa nalai no anu uasi.”
19 ✡Iesu muvikala aloxo ne sou Pita usoli a loxovaa la u'itinu Lataua
ualasou no anu. Anu muvikalanu aloxo ne mukalu, la muvikalanu lexe,
“Namulileli!”

Vaikala Noxou Vile Noxi'a ta Molomolo Noxou Ane Anu Mumasaxau Musuku

20 ✡Pita iou muxiu la mumaisou molomolo ane Iesu mumasaxau mumu-
line'i. Moosou e mi'ani'ani la muxoxolu 'alai no pa'umolu mo mutali'isou
lexe, “Tila, 'ena'ei ane sou u'italoneni no avo'a ta mitema?”
21 Pita mumaisou la mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Tila, loxovaa noxou?”
22 Iesu mukolinu aloxo 'o, “Lexe eni emasaxa lexe anu umauli ulai uxali
no mine eni alivu ane'e, ia anu mii noxine uasi. Nini namulileli.”
23 Iesu muvikala aloxo ne, la sou ta molomolou mikalavoi lexe molomolo
ane ne usoli uasi. Ia Iesu uvikala aloxo ne uasi. Anu muvikala aloxo, “Lexe
eni emasaxa lexe anu umauli ulai uxali no mine eni alivu ane'e, ia anu mii
noxine uasi.”
24 ✡Molomolo ane nesi, ane anu muvikala lamana no anu mimii ane ne
mo mukaukavunu. La nexi telavusou lexe vaikala noxou ne manina.
25 ✡Iesu mu'oxonu mimii tavu'alo misevile. Lexe ane'i kaukavunu
a'alosou ukalusi, la male lia xalee ukalusi no lia 'o ne, u'ana'ana no anu
lavuku e ane'i mikaukavunu, mo taiinu vile sou imulaxu lavuku vile no
anu uasi.

✡ **21:19:** Mat 16:24-25; 2Pi 1:14 ✡ **21:20:** Ioa 13:23-25 ✡ **21:24:** Ioa 19:35 ✡ **21:25:** Ioa 20:30

A'ALO SOU XAIXAI NOXI'A
TA APOSELI
Vaikala lamana

Luka tei la mukaukavu lavuku vile ilemolu lexe a'alo laixe Luka mukaukavunu. Ia lavuku ane xaixai noxi'a ta aposeli 'o ne anu Luka mukaukavunu kalumo sou musolonu a'alo noxou. No anu lavuku ane 'o ne, mii tatila no nano no anu ane a'alosi'a ta molomolo noxou Iesu mi'oxonu tatei. Nenge tamisou lexe no anu xaviinu Uleenu Tavunasi la sou muulaxune'i ta aposeli sou mia'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito. Misoko ne Ielusalemu la milai no tuatuala no xalee lia tila ne Iutaia mo ne Samalia xe milai no xalexalee lia ukalusi. (1:8) Lavuku sou xaixai noxi'a ta aposeli ne mua'aloxu tava'u lalotu mine musoko no taine'i ta Iutaia la musuku mulai muxali tatila no xalexalee lialia mukalusi. Luka umasaxa lexe uvikalane'i ta mitema lamana lexe lalotu noxou Iesu ne muxali sou utaloxolixu saxisaxila'u noxi'a ta Romu e misaxila'a uasi. Mo muvikala lexe xaixai noxi'a ta mitema e mimuxaxu tane'i noxou Iesu xe milosou maulixa'a la mimulinu Iesu ne, anu mumomomo sou vaikala noxou Lataua e musakiinu tatei noxi'a ta Isilaeli.

Lavuku ane 'o mua'aloxu xaixai noxi'a ta aposeli sou milai mia'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito mulai no aleale no xalexalee lia mose'i la xe misokou lalotu no tuatuala mose'i la. No nano no anu a'alo 'o la mivalavalanu muxali xulumuxu tatalu. (1) Vile, a'alosou Iesu mine mulivu mutelai teitexi no opo loxotolo xe lalotu ne Ielusalemu musoko no anu xaviinu Uleenu Tavuna. (2) A'alosou xaixai musuku mulai no xalexalee lialia tila ne Pilistia. (3) Xe tatalusou, la xaixai musuku mulai muxisa'i sou luaki tila ne Meditaliani la mulai muxali ne Romu.

Mii tatila manina no nano no anu xaixai noxi'a ta aposeli ane xaixai no anu Uleenu Tavuna. No voxo sou Pentikosi la Uleenu Tavuna mune'e mu'ana'analixa'a ta molomolo noxou Iesu ne Ielusalemu. Mo musolonu sou mulosi'a xavi mo muulaxune'i xe mu'oxonu pekia'a ta temanu lalotu ilo'a ta kisokisou no anu lalotu. No anu a'alo sou xaixai noxi'a ta aposeli 'o la mua'aloxu a'alo veveveeni mose'i sou Iesu Kalisito ta aposeli mia'aloi'a ta mitema no anu. La sou no anu xavi no anu a'alo laixe ne, la nenge temaisou lexe ta mitema tavu'alo mimuxaxu tane'i noxou Iesu, la sou lalotu muleme muxali pekia'u.

No nano no anu a'alo noxou Luka 'o, la tamaisou a'alosou xaixai noxou Paulo sou mulai mua'aloxu a'alo laixe no tuatuala leviani. No nano no anu a'alosou Paulo ne, voxo leviani la anu uvikala lexe, “nexi.” No anu vaikala mautunu se ne, la ta mitema sou lavulavu mose'i mi'oxo lexe Luka male ilou Paulo mixixao no voxo leviani, la sou no anu a'alo noxou la mu'oxo lexe, “nexi.”

A'alo muai no nano aloxo 'o

Iesu mulalaxine'i ta molomolo noxou sou ilai ia'alo xe mulivu mulai teitexi no opo loxotolo 1:1-26
- a. Iesu ilo'a ta molomolo noxou misakii vaikala xe mupalusi'a 1:1-11
- b. Lakolisou Iudasi 1:12-26

Ta molomolo noxou Iesu misoko mia'alo ne Ielusalemu 2:1–8:3

Misolonu a'alo laixe mulai ne Iutaia xe ne Samalia 8:4–12:25

Paulo musokou xaixai noxou 13:1–28:31
- a. Paulo musokou muamua'i noxou 13:1–14:28
- b. Ta kisokisou no anu lalotu mipita mivivikala ne Ielusalemu 15:1-35
- c. Muamua'i noxou Paulo ta tameisou 15:36–18:22

d. Muamuaˈi noxou Paulo tatalusou 18:23–21:16
e. Misakisakinu Paulo ne Ielusalemu, la mulai ne Kaisalia xe mukalu la mulai ne Romu 21:17–28:31

Iesu Mutelai no Opo Loxotolo

1 ✡Eni Luka akaukavu ulai noxine Teopilo aloxo ˈo, aˈalo ane tei ne sou
mimii latala ane Iesu musoko sou muˈoxonu, mo mulosieˈixaˈa ta mitema
lavulavu no anu.
2 ✡Mo muneˈe mutalo no voxo ane Lataua munoˈu mutelailixu teitexi
no opo loxotolo. Ia tei no mine Anu utelai uao, io no anu xavi noxou
Uleenu Tavuna, la Anu mupelaˈa ta mitema sou xaixai noxou. Aneˈi e Anu
musosovosiˈa sou xaixai lexe aneˈi iˈoxonu.
3 ✡Tei, la muxamuli navunavu tatila sou soli, xe iliˈi la mumauli la. Xe no
nano no anu voxo itemaxu tamei, la mupalapalaˈa noxiˈa ta aposeli noxou
ne sou mumaxaˈu mo muˈoxonu mimii seˈi sou aneˈi ilavusou manina lexe
Anu mumauli. Xe Anu muvikalaneˈi no anu saxisaxilaˈu noxou Lataua
kalumo.
4 ✡No voxo vile iliˈi no mine Iesu musoli xe mutulu la Anu iloˈa uao
ixolu sou iˈaniˈani o, la Anu muvikalaneˈi pekiaˈu aloxo ˈo, “Mamu sou
ngaˈumesou tuala ne Ielusalemu, ia ngaxoxolu ne mo ngaxomaiou Uleenu
Tavuna ane Mamilo muvikala lexe ulosinge loxo ngingi ngelomusou eni
evikalangengi no anu.
5 ✡Ioanesi muˈulosiˈa ta mitema no anu lexa, ia maxuveeni uasi, la ngingi
ngaˈulo no anu Uleenu Tavuna.”
6 ✡Ioxe, no mine aneˈi mixolu mipita, la mitaliˈisou Iesu aloxo ˈo, “Tilasixe,
loxovaa vaimomo ˈo sou nini nasuˈulinexi ta Isilaeli sou talivunoxu tu-
alasixe mo mexe tasaxilaˈu?”
7 ✡La Anu mukolineˈi aloxo ˈo, “Voxo sou ngalivunoxu tualasinge ne,
Mamilo molu musosovosou no anu masaxa noxou, ia anu mii sou ngingi
ngalavusou no anu uasi.
8 ✡Ia, iliˈi no mine nganoˈu xaviinu Uleenu Tavuna xe uluˈe uxolu noxinge,
la sou ngingi ngaaˈaloxu ualasilo ne Ielusalemu mo no xalee lia tila ne Iutaia
mo Samalia ukalusi xe ulai uxali no xalexalee lia ukalusi.”
9 Anu muvikalaneˈi aloxo ne mukalu, la aneˈi uao itutulu imamaisou sio,
io Lataua munoˈu mutelailixu teiteixi la tamuxala mutaluxu mole aneˈi
imaisou la uasi.
10 No mine aneˈi uao itutulu sou iutitiiou no mine mutelai, io alaxu vilesisi
ˈo, la ta mitema ta tamei tokolomoxaˈa keakea mixali mitulu no paˈumeˈa.
11 ✡La ilou mivikalaneˈi aloxo ˈo, “Ngingi ta mitema sie Xalilaia, tavaˈu
loxovaa la sou ngatulu ngamamalei utetelai no loxotolo loxo ne? Iesu e
Lataua muxexeenu noxinge sou mulaixu teitexi no opo loxotolo ne, Anu
ulai la ulivu uneˈe iouvilesisi aloxo ngingi ngetulu ngemaisou mutelai ne.”

Mateasi Munoˈu Tanixu Iudasi

12 ✡Iesu mutelai mukalu, la aneˈi meˈa no laxaˈilu vile ilemo lexe Olivu sou
milivu milai ne Ielusalemu. Laxaˈilu ane ne, muxolu ˈalaisi ne Ielusalemu.
La umomomo sou imuamuaˈi sou ilai ilotu no voxo tavuna.*
13 ✡No mine aneˈi miˈunalai no tuala tila mukalu, la mitelai no tani
kaveutuxu vile muxolu teitexi e aneˈi ixoxolu no anu. Aneˈi e ixoxolu ne,

---

✡ **1:1:** Luk 1:3 ✡ **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 ✡ **1:3:** Luk 24:36-49; Apo 10:41 ✡ **1:4:** Luk 24:49; Ioa 14:16-17; Apo 2:33 ✡ **1:5:** Mat 3:11 ✡ **1:6:** Luk 24:21 ✡ **1:7:** Mak 13:32 ✡ **1:8:** Mat 28:19; Luk 24:48 ✡ **1:11:** Mat 26:64; Luk 21:27 ✡ **1:12:** Luk 24:50-53 * **1:12:** Anu umomomo loxo 1Km. ✡ **1:13:** Mat 10:2-4

ualaualasi'a aloxo 'o. Vile noxi'a ane Pita, xe tameisi'a ane Ioanesi, xe tatalusi'a ane Iakovo. Xe se'i noxi'a ane Andeleasi mo Pilipi mo Tomasi mo Vatolomaio mo Mataio mo Iakovo ane Alipaio 'olu mo Saimoni anu itema vile noxi'a ta mitema ane imasaxa lexe ane'i me'a isaxila'u tualasi'a, xe Iudasi e Iakovo vile la 'olu.

14 Ane'i opone'i vilesisi sou ikilaka pekia'u ulai noxou Lataua utotomu. La ta sema mose'i ilo'a Malia e Iesu nenu mo ta vimovimou mipita noxi'a kalumo sou mikilaka.

15 Ili'i no mine ane'i ta mitema sou imuxamuxaxu tane'i noxou Iesu mipita, la itiitisi'a mumomomo loxo itemaxu muxatele vile (120). La Pita mutulu no taine'i sou muvikala aloxo 'o,

16 ✡"Ngingi ta vivilo 'o, tatei la Uleenu Tavuna muxolu noxou Deviti la Anu mu'oxonu sou mulemolu vaikala vile sou Iudasi e anu muulaxune'i ta mitema e mitetelisou Iesu. Mo vaikala muai no Lavuku Tavuna teinu ne, anu a muxali manina 'o.

17 Iudasi ne, anu itema vile e nenge nenge'a texolu mo texaxai tepita.

18 ✡Ia ta mitema milosou lamoli loxo lakolisou 'ilixo vile masua e anu mu'oxo noxou Iesu, la sou anu mulotonu lia vile no anu. Ia ili'i, la anu mulapau no anu lia ane ne la opoonu mupau la tamusinu mulaalaa.

19 Anu musoli aloxo ne, la ta mitema mukalusi ne Ielusalemu milomusou a'alosou la milemolu lia ane ne ualasou lexe Akeludama no anu vaikala noxi'a ne laaxu lexe lia e sialu munixisou."

20 ✡La Pita muvikala aloxo 'o, "Mimii muxali noxou Iudasi aloxo ne, xo mikaukavunu muai no anu Lavuku sou Lexe aloxo 'o,
'Tanixu uxolu vitanisi mo itema vile uxolu no anu mamu.'

Xe no anu vaikala vile la, la muvikala aloxo 'o,
'Itema vile uno'u tanixu no anu xaixai sou uulaxunu ane ne o.'

21 Anu aloxo ne, la sou nenge tasosovosou itema vile no nixi noxinge e nenge nenge'a Tila Iesu texoxolu mutotomu,

22 ✡musoko no mine Ioanesi mu'ulosou mo mune'e mutalo no mine Lataua muno'u Iesu mo mu'umesinge mulai teiteixi. Itema ane ne sou nenge nenge'a taa'aloxu a'alosou soli mo tulu noxou Iesu."

23 Pita muvikala aloxo ne mukalu, la ane'i mileme'a ta mitema ta tamei sou iua'uli sou vile uno'u tanixu Iudasi. Vile ualasou lexe Iosepu e ilemo lexe Valusavasi mo ualasou vile la lexe Iusuto, xe tameisou ualasou lexe Mateasi.

24 Mukalu, la ane'i mixolu sou mikilaka aloxo 'o, "Tilasixe, nini nelavusou xavutalamexi mukalusi, la sou nini nalosiexixu itema 'ena'ei noxi'a ane'i tamei 'o

25 sou uxali aposeli noxou Iesu mo uno'u tanixu Iudasi. Xo anu mu'umesou xaixai noxou mulai no tualasou sou uno'u navunavu no anu 'ilixo ane anu mu'oxonu."

26 Ioxe, ane'i miavuti, la mi'oxonu vila'i vile sou lexe isosovosou vile noxi'a ilou. La sosovo noxi'a ne, mu'isalili noxou Mateasi. La sou ane'i mimuxaxu loxo anu vile noxi'a ane'i ta aposeli noxou Iesu mavulovexa mo mulu'e no lia vile.

2

Uleenu Tavuna Mulu'e

✡ **1:16:** Lex 41:9 ✡ **1:18:** Mat 27:3-8 ✡ **1:20:** Lex 69:25; 109:8 ✡ **1:22:** Mak 1:9; 16:19; Ioa 15:27

1 ✡No anu voxo e ilemolu lexe Pentikosi* muxali, la aneˈi muka-lusi ne
mipita no tani vile.
2 Xe alaxu vilesisi ˈo, la milomusou mii vile luluxu loxo atume toxoxaˈa
molu no opo loxotolo muluˈe muˈanaˈana no tani e aneˈi mixolu no anu ne.
3 ✡Xe mimalei loxo ˈo, la mimaisou mii vile loxo navu lamixu loxo
itema levexu mulapau muluˈe muxolu no kisiˈa momoxaˈa ta mitema ne
mukalusi.
4 La aneˈi miˈanaˈana no anu Uleenu Tavuna mole ta mitema mukalusi ne
misoko sou mivikala no anu vaivaikala iouiou. Xo Uleenu Tavuana muxolu
noxiˈa, la sou aneˈi mimomomo sou miˈoxo aloxo ne.
5 Ioxe, no voxo ane ne la ta Iutaia e ilavusou itaxaanu Lataua meˈa no
tuatuala mukalusi no lia ˈo ne, mineˈe mipita ne Ielusalemu.
6 Xe aneˈi milomusou mii e luluxu ne, la ta mitema tavuˈalo mukalusi
mineˈe mipita. Xo milomusou vaivaikalaiˈa vilevilesi noxiˈa no mine ta
mitema ne milelemolu no anaxaˈa muˈisalili, la aneˈi taneˈi lili manina.
7 Aneˈi mikuluke manina, la sou mivikalaneˈi ngatongatoˈo lexe, “Aneˈi
ta mitema ane aneˈi ivivikala ˈo ne, aneˈi sie Xalilaia mukalusi.
8 Ia loxovaa, la sou nenge ta mitema ukalusi ˈo telomusou vaivaikala-
menge muˈisalili aneˈi ilelemolu ˈo?
9 Nenge ta Palutoi mo ta Medoi mo ta Elamitai mo ne Mesopotamia mo
ne Iutaia mo ne Kapadokia mo ne Pontasi mo ne Asia
10 mo ne Pulixia mo ne Pamfulia mo ne Aixiputo mo no xalee lia seˈi no
nano ne Livia e muxolu ˈalai ne Kilene mo aneˈi ane mixixaoxao meˈa ne
Romu,
11 ia moseˈi aneˈi ane ta Iutaia xe moseˈi aneˈi ta mitema e imulimulinu
lalotu noxiˈa ta Iutaia, mo nenge ta Kureta iloˈa ta Alavia telomusiˈa
aneˈi miaˈaloxu xaixai toxoxaˈa noxou Lataua no anu vaivaikalamenge
muˈisalili.”
12 Aneˈi milomusiˈa aloxo ne, la moseˈi mikuluke mo taneˈi lili no anu, la
sou aneˈi mivikalaneˈi ngatongatoˈo lexe, “Mii ane muxali vaimomo ˈo, anu
mii maˈia manina?”
13 Xe moseˈi miavuti, la mimolo-vilaˈisiˈa la mivikala aloxo ˈo, “Aneˈi
miiexu uaini tapiena musuku, la sou mixovulaulau aloxo ne.”

Pita Muaˈalo

14 Aneˈi mivikala aloxo ne, la sou Pita iloˈa aneˈi mavulovexa mo
muluˈe no lia vile mitulu sou anu muvikala toxoxaˈa mulai noxiˈa ta
mitema tavuˈalo ne aloxo ˈo, “Ngingi ta menexilo ta Iutaia mo ngingi ta
mitema tavuˈalo ane ngexolu no nano ne Ielusalemu ˈo, ngingi ngamulaxu
sangalinge laixe mo ngalomusou mii e eni alemolu noxinge ˈo.
15 Ngingi ngevikala lexe aneˈi ta mitema ˈo miiexu lexa uaini tapiena
musuku, la sou mixovulaulau ˈo? Uasi manina. Anu a uao aso iou taˈuve
mo muxatele tamiˈa no kakau ˈosi!
16 Ia eni avikalangengi lexe mii ane muxali ˈo ne, anu mii e itema sou
palomatana ualasou lexe Ioeli mulemolu tatei, a muxali ˈo.
17 ✡Anu muvikala aloxo ˈo,
‘Lataua muvikala aloxo ˈo, no anu voxo kalukaluxusou,
la Eni anixiu Uleenu uluˈe noxiˈa
ta mitema ukalusi mo ta ˈiliˈiliˈa ukalusi sou ipalomatana.
Mo ta maulusiˈa imaisou no ieˈi tei mii loxo aipiepiena ane

✡ **2:1:** Liv 23:15-21; Lap 16:9-11 * **2:1:** Naitisou Ualauala laalaaxu no anu Laˈ ilali sou Pentikosi.
✡ **2:3:** Mat 3:11 ✡ **2:17:** Ioe 2:28-32

Lataua u'oxonu ili'i xe ta aululusi'a imaisou mii ane ne no anu aipiepiena.
18 Mo no voxo ane ne, la Eni unixi'u Uleenu ulu'e noxi'a
ta mulu xe ta sema sou xaixai noxilo sou ipalomatana.
19 Xe Eni amaxa'u mii sou ta mitema imaisou
la tane'i lili no anu teitexi no opo loxotolo xe sosovo iouiou no anu lia 'o
loxo sialuxa'a ta mitema unixi no anu 'oto'oto mo navu
xe umuumu utomu tuatuala ukalusi.
20 Xe aso ne, uxali isivoxo mo so'io ne uxali lauoinu loxo sialu tei io,
ka sou voxo tatila noxou Tila e lamanaxu ane tu'utu'umaxu musuku
mo ta mitema imama'u no anu ne, uxali.
21 Ia 'ei ane ukilaka no anu Tila ualasou, la Lataua upamaulinu.'
22 Ngingi ta mitema sie Isilaeli, ngalomusou vaikala ane eni elemolu 'o. Lataua mupelemasaxanu Iesu sie Naseleti ne sou mu'oxonu xaixai tatila ane ngemaisou la tangengililiiou mo sosovo iouiou no nixi noxinge aloxo ne la sou ngingi ngelavusou lexe Lataua molu mu'oxonu mii ane ne noxou Iesu.
23 Lataua mu'italonu itema ane ne no avonge, la ngingi ngongi'a ta mitema ta masua ngelilixu mo ngevau musoli no ovu valautu. Mii ane muxali noxou ne, Lataua mumulinu xavutala noxou ane Anu molu muxavutala sou lexe u'oxonu mo mulavusou tei.
24 Ia Lataua mutulusou no anu soli mo muxexeenu navunavu sou soli noxou, xo anu ne soli umomomo sou utetelisou uasi.
25 ✡Aloxo ne, la sou Deviti muvikalasou aloxo 'o,
'Eni† amaisou Tila uxolu 'alai utotomu noxilo.
Xo Anu muxolu no avolo tema,
la sou mii vile u'oxoleli a'ume mo a'olo'olo uasi.
26 Aloxo ne, la sou opoleli laixe mo a'osa ulai noxou Tila.
Xe eni axolu la aloopala no anu mii ane laixe.
27 xo nini namomomo sou ieni uvaxa'ilosi
sou alai no lulusi'a ta mitema ane misoisoli uasi
mo nini umomomo sou ieni uvaxa'u itema ane nini nesosovosou
lexe nini na'anini ne u'ui no lulu uasi.
28 Ia nini nelosielixu vote'i sou mauli
mo nini na'ana'ananixilo no anu 'osa no ieni.'
29 ✡Ta vivilo, eni emomomo sou avikalangengi maninasou lexe 'ilusununenge Deviti ne musoli mo mi'asixu, ia lousou ne muxolu tatei mo, mo mune'e muxali vaimomo 'o.
30 ✡Ia Deviti ne, itema sou palomatana, la sou anu mulavusou lexe Lataua musakiinu vaikala noxou lexe manina teitexi sou usosovosou 'ilusunu vile uno'u tanixu mo uxali tatananu tuala.
31 ✡Xe mumaisou mii ane sou uxali ili'i, la anu mutotokalasou soli mo tulu noxou Kalisito lexe Lataua umalanixu ulai no lulusi'a ta mitema ane misoisoli uasi mo umalanixu vasimolu uai u'ui no lulu uasi.
32 Lataua mutulusou Iesu ne mo mumauli, la sou nexi latala mukalusi temaisou mii ane ne muxali manina.
33 ✡Anu mutulu, la mutelai teitexi mo muxolu noxou Lataua no avolu tema. La Momu mulosou Uleenu Tavuna ane Anu musakii vaikalasou lexe ulosou. Mulosou mukalu, la sou anu Iesu munixiu mulu'e noxixe la sou ane vaimomo 'o ngingi ngemaisou mo ngelomusou ne.

✡ **2:25:** Lex 16:8-11 † **2:25:** Pita mulemolu lexe "eni" ane Iesu mulemolu. ✡ **2:29:** 1Ta 2:10
✡ **2:30:** 2Sa 7:12; Lex 89:3-4; 132:11 ✡ **2:31:** Lex 16:10 ✡ **2:33:** Apo 5:32; 7:55-56

34 ✡Deviti ne utelai no opo loxotolo uasi, ia anu muvikalasi lexe, ‘Tila
muvikalanu Tila noxilo aloxo ʼo.
35 Navaisaʼileli no avolo tema ulai utalo no anu voxo ane
sou eni amulaxaʼa ta uluameni no tavaʼine laaxu.’
36 ✡Anu aloxo ne, la sou laixe lexe nenge ta Isilaeli ukalusi ne talavusou
manina lexe Iesu e Lataua musosovosou lexe Anu Tila mo Kalisito ane, Anu
ane ngingi ngelilixu no anu ovu valautu.”
37 Pita muaʼalo aloxo ne mukalu xe ta mitema milomusou, la taneʼi ialuxu
manina. La sou aneʼi mitaliʼisou Pita iloʼa ta aposeli moseʼi ne aloxo ʼo, “Ta
vivixe, nexi taʼoxonu mii maʼia?”
38 Xe Pita muavuti la mukolinu taliʼi noxiʼa ne aloxo ʼo, “Ngingi vilevilesi
ngaxiu opongengi mo ngaʼulo no anu ualasou Iesu Kalisito, mo sou Lataua
ululusou susu noxinge, la ulosinge Uleenu Tavuna.
39 ✡Mii ane ne, Lataua musakiinu vaikalasou lexe ulosinge ngongiʼa ta
ʼiliʼilinge mo ta mitema ukalusi aneʼi ane ixolu vaʼaxu. Xo Tila Lataua
noxinge uʼavaliʼa ineʼe noxou.”
40 Pita mupeletotosiʼa pekiaʼu no anu vaikala piena moseʼi la aloxo
ʼo, “Ngaʼumengengi noxiʼa ta mitema ane ʼilixoneʼi masumasua manina
vaimomo ʼo.”
41 ✡No voxo ane ne, la aneʼi ane minoʼu vaikala noxou la sou miʼulo
ne, itiitisiʼa muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa mo itemaxu
mavulovexa taʼuve (3,000) mutelo no anu ititisiʼa aneʼi ane mimulinu Iesu
tei.

Ta Mitema Mixolu Oponeʼi Vilesisi

42 ✡Ioxe, aneʼi mixolu la aneʼi xavineʼi sou milomusou vaivaikala noxiʼa
ta aposeli noxou Iesu mo ipitapita utotomu sou iseʼinu veleti sou iʼou xe
ikikilaka ulai noxou Lataua.
43 La aneʼi tapiena vilevilesi ne, mimamaʼu xo imaxaʼa lexe aneʼi noxou
Iesu ta aposeli noxou Iesu miʼoxonu mii ane ta mitema imaisou la taneʼi
liliiou mo sosovo iouiou.
44 ✡Xe aneʼi latala ane imuxamuxaxu taneʼi noxou Iesu ne oponeʼi vilesisi
la iveluvelu mimii noxiʼa ngatongatoʼo.
45 Moseʼi noxiʼa miʼitalonu lialiaxaʼa mo miʼamiʼa sou ta mitema ilotonu
xe inoʼu lamolisou, la ilosiʼa ta mitema aneʼi ane iʼa mimii uasi.
46 No voxovoxo utotomu ne, aneʼi iʼosaʼosa sou ipitapita no nano no
taasou lalotu tatila noxou Lataua, mo iseʼiseʼi veleti no taataasiʼa vilevilesi
mo iʼani ipita no anu opo manina.
47 ✡Mo iʼitinu Lataua ualasou mo ta mitema ukalusi oponeʼi uʼosasiʼa
kalumo. Xe Tila musukunu itiitisiʼa aneʼi ane Lataua upamaulineʼi utetelo
no voxovoxo.

3

Pita Mupamaulinu Itema Vile Tavatavaʼu Musoisoli

1 Ioxe, no voxo vile no aso iou tatalu no ʼoloʼolovoxo, la Pita ilou Ioanesi
mimuamuaʼi milai sou lexe ikilaka ulai noxou Lataua no nano no taasou
lalotu tatila noxou Lataua loxo aneʼi ilavusou iʼoxoʼoxonu.
2 La ta mitema mitavulenu itema vile ne tavaʼu musoisoli lumamo no
mine nenu mivoʼonu mo. No voxo utotomu ne, aneʼi ilavusou itavulenu
itema ane ne sou ineʼenu iʼitalonu no anu aitengaxu taasou lalotu tatila

---

✡ **2:34:** Lex 110:1 ✡ **2:36:** Apo 5:30-31 ✡ **2:39:** Ais 57:19 ✡ **2:41:** Apo 2:47; 4:4 ✡ **2:42:** Apo 20:7 ✡ **2:44:** Apo 4:32-35 ✡ **2:47:** Apo 6:7; 11:21

noxou Lataua vile ilemo lexe, “Aitenga Lailaixe” sou ulingalingau mimii
noxiʹa ta mitema ane iʹuna no nano no taasou lalotu tatila ane ne.
3 Anu muxolu xe mumaisiʹa Pita ilou Ioanesi no mine sou lexe ilou iʹuna,
la mulinga lamoli noxiʹa ilou.
4 ✡Ia aneʹi ilou mimatakisou itema ne. Xe Pita muavuti la muvikalanu
aloxo ʹo, “Nini ieni uneʹe mo namaisixe.”
5 Xe itema ne muavuti la mumatakisiʹa ilou, xo muloopala lexe aneʹi ilou
ilosou mii vile loxo lamoli.
6 ✡Ia Pita muavuti la muvikalanu aloxo ʹo, “Eni xeni lamoli uasi. Ia mii
maʹia ane eni atetelisou ʹo nesi a, eni emasaxa sou alosine. No anu xavi
no ualasou Iesu Kalisito sie Nasaleti, la eni avikalaneni lexe natulu mo
namuamuaʹi.”
7 Muvikalanu aloxo ne mukalu, la sou anu mutetelisou avolu tema, io
musuʹulinu sou mutulusou. Xe alaxu vilesisi ʹo, la tavatavaʹu ilou tavaʹu
voʹuvoʹuxu e musoisoli ne, muxali pekiaʹu.
8 La sou anu mupisikei sou mutulu xe mumuamuaʹi sou mumulineʹi ilou
miʹunalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Anu mumuamuaʹi,
la muiliʹeliʹe xe muʹitiʹitinu Lataua ualasou.
9 Xe ta mitema latala ne, mimaisou no mine mumuamuaʹi xe uʹitiʹitinu
Lataua ualasou ne,
10 la aneʹi mitongonusi lexe anu itema e muxoxolu sou mulingalinga
no aitengaxu taasou lalotu tatila noxou Lataua vile e ilemo lexe, “Aitenga
Lailaixe” ne, anu ane. Aneʹi mimaisou mii ane ne muxali noxou ne, la aneʹi
mixavutala piena xe mikuluke manina no anu.

Pita Muaʹalo Noxiʹa ta Mitema La

11 No mine itema sou lingalinga ne uvaitaoneʹi Pita ilou Ioanesi, la ta
mitema latala ane mimaisou la mikuluke ne, miiaveiave mineʹe noxiʹa no
tani tila noxou Lataua paʹumolu ilemo lexe, “Matavala noxou Solomoni.”
12 Xe Pita mumaisiʹa aloxo ne, la anu muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Ngingi ta
mitema sie Isilaeli, loxovaa ane ngingi ngekuluke no anu mii ane muxali ʹo?
Mo loxovaa ane ngingi ngamatakisixe noxou ʹo? Male, ngingi ngexavutala
lexe nexi noxou mexi xavi tatila mo temulimulinu ʹiliʹilixo ane Lataua
mumasaxau, la sou nexi tepamaulinu itema ʹo la anu a umuamuaʹi ʹo? Uasi.
13 ✡Ia avikalangengi aloxo ʹo. Lataua noxiʹa Avalaamu ilou Aisaki mo
Iakovo mo noxiʹa ta ʹiluʹilusinenge ne, Anu muʹitinu itema sou xaixai noxou
vitanisi e Iesu ne. Ngingi ngeʹitalonu no avoʹa ta mitema sou lexe ivau usoli
la Pilato mumasaxa lexe ululusou, la ngingi ngexiu tumalingeu no iou.
14 Ngingi ngexiu tumalingeu itema ane muʹitalonu maulixu noxou Lataua
mo muʹoxonu ʹiliʹilixo muisalili mukalusi, ia ngelinga noxou Pilato lexe anu
ululusou itema ane muvau itema usoli ne uneʹe noxinge.
15 Ngingi ngevau itema ane sou ulosinge mauli ne musoli. Ia Lataua
mutulusou no anu soli xe nexi noxou temaisou mii ane ne, la nexi
taaʹalomengi no anu.
16 Nexi noxou Ioanesi temulaxu tanexi no anu xavi no ualasou Iesu, la
sou itema ane ngingi ngemaisou mo ngelavusou ne anu muxali laixe aloxo
ngingi ngemaisou. Iesu molu muavutinoxu tanexi sou temuxaxu noxou, la
sou itema ʹo mumauli.
17 ✡Ioxe, ta vivilo. Eni elavu lexe ngingi ngongiʹa ta tatilasinge ngalavusou
Iesu laixe uasi, la sou ngingi ngeʹoxonu ʹilixo ane ne noxou.

✡ **3:4:** Apo 14:9 ✡ **3:6:** Apo 4:10; 16:18 ✡ **3:13:** Mul 3:6, 15; Luk 23:13-25; Apo 2:23 ✡ **3:17:** Luk 23:34; 1Ti 1:13

18 Ia Lataua mutotokalasou noxiˈa ta mitema sou palomatana tatei mo
lexe Kalisito ne unoˈu navunavu. La sou mii maˈia ane Anu mutotokalasou
ne muxali manina loxo ngingi ngeˈoxonu ˈilixo masua noxou.
19 ✡La sou ngingi ngaxiu opongengi mo ngalivu ngalai noxou Lataua, mo
sou Anu ululusou susu noxinge.
20 Lexe ngingi ngaˈoxo aloxo ne, la Tila ulosinge voxo sou maˈila mo
nganoˈu xavi la upalusou Kalisito ane Anu musosovosou singe uneˈe. Itema
ane ne, Anu Iesu.
21 Anu uxolu teitexi no opo loxotolo ne ulai utalo no voxo ane Lataua
uˈoxonu mimii ukalusi uxali alavua loxo Anu musakii vaikalasou tatei
noxiˈa ta mitema sou palomatana noxou.
22 ✡Xo tatei, la Mosesi muvikala aloxo ˈo, ‘Tila anu Lataua noxinge
usosovosou itema sou palomatana vile taingengi ne la aloxo Anu mu-
sosovosilo. Ngingi ngalomuxu vaivaikalau ukalusi.
23 Ia ˈenaˈei ane umasaxa sou ulomuxu vaikalau uasi, la Lataua uxexeenu
noxiˈa ta mitema noxou mo ukalusou maulixu.’
24 Manina musuku lexe ta mitema sou palomatana ukalusi musoko noxou
Samueli muneˈe ne mitotokalasou voxovoxo ˈo ne alaxu tavuˈalo mukalu.
25 ✡Ngingi ne, ta ˈiluˈilusuneˈi ta mitema sou palomatana iloˈa ta mitema
ane Lataua musakii vaikala tei noxiˈa. La Lataua muvikalanu Avalaamu
aloxo ˈo, ‘Noxou ˈilusuneni vile, la eni aalusiˈa ta mitema ukalusi no lialia
ˈo.’
26 ✡Ioxe, la sou Lataua musosovosou itema sou xaixai noxou vitanisi
sou mupalusou muneˈe noxinge tei sou lexe ualusinge mo usuˈulingengi
vilevilesi sou ngaxiu tumalingeu ˈiliˈilixo masumasua noxinge.”

4

Pita Ilou Ioanesi Mitulu no Anu Vaivaikala Noxiˈa ta Iutaia

1 Aneˈi Pita ilou Ioanesi uao ivivikala noxiˈa ta mitema sio, la ta ailiˈi iloˈa
ta Sadokaio mo tila noxiˈa ta mitema sou isaxilaˈu taasou lalotu tatila noxou
Lataua mixali neˈe.
2 Xe aneˈi laˈiaxaˈa manina xo aneˈi ilou ilosieˈixaˈa ta mitema mo iaˈaloxu
tulu noxou Iesu mo ivikala lexe aneˈi ane isoisoli ne aneˈi kalumo itulu.
3 La aneˈi mitetelisiˈa ilou, sou mimulaxaˈa no taasou navunavu xo
ˈolovoxo mukalu. Aneˈi mixolu no nano ne ˈolovoxo vile lololi.
4 ✡Ia aneˈi tapiena ane milomusou vaivaikala noxiˈa ilou ne mimulaxu
taneˈi noxou Iesu. La sou itiitisiˈa ta mulu musuku mutelo loxo 5,000.
5 ˈOlovoxo mukalu xe kakau, la aneˈi ane ta Iutaia isaxilaˈa ta mitema
iloˈa ta tatila sou tuala mo ta mitema sou lapuloto mipita ne Ielusalemu.
6 La kisiˈa ta ailiˈi e ualasou lexe Anasi iloˈa ta tema taasou ualasiˈa lexe
Kaiapasi mo Ioanesi mo Alekisanda iloˈa moseˈi noxiˈa mipita kalumo.
7 La mitulusiˈa Pita ilou Ioanesi no talaxaˈa sou mitaliˈisiˈa ilou aloxo ˈo,
“No anu xavi anevaa ane ngingi ngongou ngepamaulinu itema ˈo no anu?
Mo ˈenaˈei mupelemasaxangengi sou ngeˈoxo loxo ne?”
8 Xe Uleenu Tavuna muˈanaˈana noxou Pita, la mukolineˈi aloxo ˈo,
“Ngingi sou ngasaxilaˈa ta mitema mo ngingi ta tatila sou tuala!
9 Lexe ngingi ngeˈavalixe sou ngataliˈisixe noxou vaimomo ˈo sou ˈilixo
laixe ane nexi noxou temaxaˈu mulai noxou itema e tavaˈu musoisoli mo
ngingi ngetaliˈisixe lexe anu mumauli a loxovaa,

✡ **3:19:** Apo 2:38 ✡ **3:22:** Lap 18:15, 18-19 ✡ **3:25:** Tav 22:18 ✡ **3:26:** Apo 13:46 ✡ **4:4:** Apo 2:41

10 ✡la ngingi mo ta mitema sie Isilaeli ukalusi ne ngalavusou mii ano ʼo.
Nexi tavikalangengi lexe itema ane ututulu no iengi ʼo ne, anu mumauli no
anu xavi noxou Iesu Kalisito sie Naseletisi ane ngingi ngevau musoli no anu
ovu valautu ia Lataua mutulusou no anu soli.
11 ✡Lavuku Tavuna teinu muvikalasou Iesu anu aloxo ʼo, ‘Anu lavoʼo e
ngingi ta mitema sou ngatulusou tani ngexexeenu musua, ia anu muxali
lavoʼo vile laixe manina sou utetelisou tani.’
12 ✡Nenge tamomomo sou taxalisou mauli noxou itema vile la uasi. Xo
Lataua ulosinge uala vile la no lia ʼo sou nenge tanoʼu mauli no anu uasi.”
13 Aneʼi mimaisiʼa ilou lexe aneʼi iʼumeʼa uasi xe aneʼi milavusiʼa ilou lexe
aneʼi ta mitema vitanisi mo iʼa lavulavu uasi, la aneʼi mikuluke manina ia
mitongoneʼi lexe aneʼi mixolu noxou Iesu tei.
14 Ia tavaʼu lexe aneʼi mimaisou itema ane ilou mipamaulinu ne a ututulu
no paʼumeʼa ilou, la aneʼi iʼa vaikala vile sou ilemolu la uasi.
15 La sou aneʼi ta mitema ne mivikalaneʼi ilou lexe ixexee mo ilai vaʼaxu.
Aneʼi mixexeneʼi milai mukalu, io aneʼi mixolu sou mivivikalaneʼi mo
mitalitaliʼisiʼa ngatongatoʼo aloxo ʼo,
16 “Nenge taʼoxonu mii maʼia noxiʼa ta mitema tamei ʼo? Xo ta mitema
latala e ixoxolu ne Ielusalemu ʼo ne, milavusou sosovo tatila ane aneʼi ilou
miʼoxonu mo umomomo sou nenge tasingisou uasi.
17 Ia nenge tavikalaneʼi ilou pekiaʼu lexe mamu sou ilou iaʼaloxu Iesu
ualasou ne la. Aloxo ne, la sou nenge tataluxu voteʼisou aʼalo ne mo mamu
sou usuku ulai noxiʼa ta mitema moseʼi la.”
18 ✡Mivivikala mukalu, la sou miʼavaliʼa ilou milivu miʼuna la, sou
mivikalaneʼi ilou pekiaʼu lexe mamu sou aneʼi ivivikala mo ilosieʼixaʼa ta
mitema no anu xavi no ʼa ualasou Iesu.
19 ✡Ia Pita ilou Ioanesi mikolineʼi aloxo ʼo, “Ngingi menge ngaxavutala
laixe lexe anu laixe no iou Lataua sou nexi talomuxu vaikalamengi? Uasi,
nexi talomuxu vaikalau Lataua?
20 Xo nexi umomomo sou tatomunu ananexe no anu mii maʼia ane nexi
temaisou mo telomusou ne uasi.”
21 Mukalu, la aneʼi mivikala pekiaʼu moseʼi la noxiʼa ilou, io sou mi-
malanixiʼa ilou milai. Aneʼi imomomo sou ixalisou voteʼi vile la sou ilosiʼa
ilou navunavu no anu uasi, xo ta mitema latala mukalusi ne miʼitiʼitinu
Lataua ualasou sou mii ane aneʼi ilou miʼoxonu ne.
22 Itema ane aneʼi ilou mimaxaʼu sosovo sou mipamaulinu ne, tauu ʼiexu
muuaulixu tauu ie itemaxu tamei.

Aneʼi Milinga Noxou Lataua

23 Aneʼi mimalanixiʼa Pita ilou Ioanesi mukalu, la sou aneʼi ilou milivu
milai noxiʼa ta menexiʼa sou miaʼaloxu vaivaikala latala e ta tatilasiʼa ta
ailiʼi iloʼa ta tatila sou tuala milemolu.
24 ✡Xe aneʼi milomusou mukalu, la aneʼi mipita sou milinga mulai noxou
Lataua aloxo ʼo, “Tila, nini nekoinu mimii tavuʼalo mukalusi ane muxolu
teitexi no loxotolo mo no lialia ʼo xe no luaki kalumo.
25 ✡Xe nini nevikala noxou itema sou xaixai noxine Deviti, ʼilusunexi tatei
no anu Uleenu Tavuna, la anu muvikala lexe,
‘Tavaʼu loxovaa, la sou ta mitema aneʼi ane ta Iutaia uasi ne laʼiaxaʼa
musuku
mo aneʼi misakiinu vaikala sou lexe iʼoto noxou Tila
ia vaikala noxiʼa ne vitanisi ʼo?

✡ **4:10:** Apo 3:6, 13-16 ✡ **4:11:** Lex 118:22 ✡ **4:12:** Mat 1:21 ✡ **4:18:** Apo 5:28 ✡ **4:19:** Apo 5:29 ✡ **4:24:** Mul 20:11; Nee 9:6; Lex 146:6 ✡ **4:25:** Lex 2:1-2

26 Mo ta tatananu tuatuala iloˈa ta tatila sou isaxilaˈa ta mitema milalaxii
mo mipita sou lexe iˈoto noxiˈa Tila ilou Kalisito noxou.’
27 ✡Vaivaikala ane ne, manina musuku. Xo Elodesi ilou Pontio Pilato iloˈa
ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi mo ta Isilaeli no tuala tila ane ˈo mipita
sou miˈoto noxou itema malemalenga e Lataua naˈu sou xaixai noxine
vitanisi, ualasou lexe Iesu e nini nesosovosou.
28 ✡La aneˈi miˈoxo mii ane ne aloxo nini nesakiinu xavutalameni tatei
mo nemasaxa lexe naˈoxonu no ˈa xavineni mo uxali.
29 ✡Aloxo ne, la sou Tila nini naxavutala no anu ˈiliˈilixo noxiˈa ane aneˈi
iˈoxonu sou nexi taˈume no anu mo naˈoxo pekiaˈinge nexi ta mitema sou
xaixai noxine, mo sou nexi taaˈaloxu vaikalameni ia taˈume uasi.
30 Mo nini nalosixe xavi sou nexi tapamaulineˈi ta mitema no anu
pipienaxaˈa mo nexi taˈoxonu sosovo iouiou ilou mii ane ta mitema imaisou
la taneˈi liliiou no ˈa ualasou Iesu, Anu itema malemalenga sou xaixai
noxine.”
31 Aneˈi milinga aloxo ne mukalu, la tani ane aneˈi mixolu mipita no anu
ne, mukunikuni. Tani mukunikuni, la aneˈi miˈanaˈana no anu Uleenu
Tavuna, la sou aneˈi miaˈaloxu vaikala noxou Lataua, ia iˈume uasi.

Ta Mitema Noxou Lataua Misuˈulineˈi Ngatongatoˈo

32 ✡La sou ta mitema tavuˈalo ne, mimulaxu taneˈi noxou Iesu, mo oponeˈi
ilou xavutalaiˈa ne muxali vilesisi. La vile noxiˈa uvikala lexe mimii noxou
ne anu anusisi naˈu uasi. Ia aneˈi ivelunu mimiiˈa ne noxiˈa ngatongatoˈo.
33 Xe ta aposeli ne, aneˈi misolonu sou miaˈalo xavineˈi no anu soli mo
tulu noxou Tila Iesu, la Lataua mualusiˈa aneˈi mukalusi muˈoki manina.
34 ✡Itema vile loxo xou laˈilali mo lavuluti uasi uxolu no taiineˈi ne uasi.
Xo aneˈi ane xaˈa lia mo siˈa tanitani miˈitalonu sou ta mitema ilotonu uneˈe
noxiˈa, la aneˈi mitavulenu lamoli
35 mo milaixu mimulaxu no talaxaˈa ta aposeli sou mivelunu noxiˈa ta
mitema aneˈi ane loxo xaˈa laˈilali mo iˈa lavuluti uasi.
36 Io itema vile no anu mata noxiˈa ta Levi ne ualasou lexe Iosepu sie
Kipulosi. Ia ta aposeli ne, mimoxoˈu ualasou vile la lexe Valunavasi laaxu
lexe itema vile sou xolixoli.
37 Anu xaixu vile a muxolu, la anu muˈitalonu noxiˈa ta mitema sou
milotonu. Xe munoˈu lamolisou, la muneˈenu mumulaxu no talaxaˈa ta
aposeli.

5

Ananiasi Ilee Semau Sapila

1 Ioxe, itema vile ualasou lexe Ananiasi muxolu no taiineˈi. Ia semau
ne, ualasie lexe Sapila. Aneˈi kalumo miˈitalonu liaxaˈa vile sou ta mitema
milotonu.
2 ✡Ia anu mutalumeu lamolisou lia ne paˈusou lexe anu naˈu. La semau
kalumo ne, milavusou aloxo ne. Ia anu muneˈenu lamoli paˈusousi sou
muˈitalonu no talaxaˈa ta aposeli.
3 ✡La Pita mutaliˈisou aloxo ˈo, “Ananiasi, loxovaa ane nini nemalanixu
Satani sou musaxilaˈine, la sou nini nekalavoinu Uleenu Tavuna mo
netalumeu lamolisou liaxene paˈusou sou lexe naˈa nini ˈo?
4 Nini nelavu lexe ta mitema iloto liaxene uao, la liaxene ne nini
naˈaninisi. Xe iliˈi no mine ta mitema milotonu mukalu xe nenoˈu lamolisou
mukalu, la nini naˈaninisi. Ia mii maˈia muˈoxoneni, la sou neˈoxonu

✡ **4:27:** Mat 27:1-2; Luk 23:7-11; Apo 3:13 ✡ **4:28:** Apo 2:23 ✡ **4:29:** Ep 6:19 ✡ **4:32:** Apo 2:44
✡ **4:34:** Apo 2:45 ✡ **5:2:** Apo 4:34-35 ✡ **5:3:** Ioa 13:2

ˈilixo masua ane ˈo? Nini neˈoxo loloxaˈa ta mitema uasi, ia neˈoxo loloxu
Lataua!”
5 Xe Ananiasi mulomusou aloxo ne, la anu mulapau muluˈesi mole musoli
avile. Xe ta mitema milomusou aˈalosou mii ane muxali noxou Ananiasi ne,
la aneˈi mukalusi mimamaˈu manina.
6 Musoli mukalu, la ta maulisiˈa mineˈe miluvonu vasimolu ka mitavu-
lenu milaixu no ale sou miˈasixu.
7 Xe iliˈi maxuveeni sevile, la semau kalumo mineˈe miˈuna no tani ane
aneˈi mipita no anu ne. Ia ilavusou mii maˈia ane muxali noxou mulue ne
uasi.
8 La Pita mutaliˈisie aloxo ˈo, “Navikalaleli. Lamolisou liangenge nongou
mulumeni Ananiasi ne, anu ase ˈosi?”
La ane mikolinu taliˈi noxou aloxo ˈo, “Ani, anu aloxo nesi.”
9 La sou Pita muvikala aloxo ˈo la, “Loxovaa ane ngingi nongou mulumeni
ngepita xavutalamengi sou ngetovo Uleenu Tavuna noxou Tila ˈo? Namalei,
ta mitema ane miˈasixu mulumeni aneˈi a ixali itulu no ale no aitenga ne,
mo maasi ˈo la aneˈi itavuleneni ilaixine no ale kalumo.”
10 Pita muvikala aloxo ne mukalu, la sema ne misoli avile mole milapau
miluˈe no tavaˈu. Xe ta maulusiˈa miˈuna la mimaisie no mine misoli miai,
la sou aneˈi mitavulene milaixe no ale sou miˈasixe noxou mulue paˈumolu.
11 La ta mitema mukalusi noxou Lataua mo aneˈi ane milomusou aˈalosiˈa
ilou ne, mimamaˈu manina.

Ta Mitema Tavuˈalo Mimauli

12 ✡Xe ta aposeli ne, miavuti la miˈoxonu sosovo iouiou mo mii ane ta
mitema imaisou la taneˈi liliiou no taiineˈi ta mitema. Xe aneˈi mukalusi
ane mimulaxu taneˈi noxou Iesu milavusou sou mineˈe mipita no Matavala
noxou Solomoni.
13 Ta mitema ane vaˈavaˈaxu ne mimaisiˈa la miˈiti ualasiˈasi, ia ineˈe ipita
noxiˈa uasi xo aneˈi mimamaˈu.
14 Io, ta mitema ta mulu xe ta sema tavuˈalo ne mimulaxu taneˈi noxou
Tila mole ˈitiˈitisiˈa ne musuku mutelai.
15 Ta mitema mimaisiˈa ta aposeli miˈoxonu sosovo iouiou, la sou
ta mitema mineˈeneˈi aneˈi ane mipipiena sou misiaˈu luuluusiˈa xe
moˈemoˈesiˈa no voteˈi paˈumolu no mine Pita umuamuaˈi uvaxa uneˈe no
anu. Mo sou lexe Pita xalexu ulaisiˈa seˈi, la aneˈi laixeneˈi.
16 Mo ta mitema tapiena kalumo meˈa no tuatuala ane ˈalai ne Ielusalemu
ne mineˈe. La mitavuleneˈi aneˈi ane mipipiena iloˈa aneˈi ane ta uleenu
ta masumasua miˈoxo masuaneˈi ne, mineˈeneˈi la aneˈi mipamuineˈi
mukalusi.

Ta Tatila sou Ivelunu Vaivaikala Miˈoxo Masuaneˈi ta Aposeli

17 Io kisiˈa ta ailiˈi iloˈa ta menexu mukalusi aneˈi ane muxolu no anu
laˈoluxaˈa ta Sadokaio ne misangalakoneˈi manina,
18 la sou aneˈi mitetelisiˈa ta aposeli, mo mitatuxaˈa no nano no taasou
navunavu.
19 ✡Ia no anu ˈolovoxo, la angelo noxou Tila mukisiinu aitengaxu taasou
navunavu, la mulalixaˈa milai no ale, io muvikala aloxo ˈo,
20 “Ngalai, ngatulu no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua, mo
ngaaˈaloiˈa ta mitema no anu vaivaikala sou mauli ane alavua ˈo ukalusi.”
21 Ia no mine lamana upau ˈo, la aneˈi miˈuna no anu taasou lalotu
tatila noxou Lataua loxo milomusou angelo muvikalaneˈi, mo misokou sou
milosiˈa ta mitema lavulavu. Xe no mine kisiˈa ta ailiˈi iloˈa ta menexu

✡ **5:12:** Apo 2:43; 14:3 ✡ **5:19:** Apo 12:7-10

mixali, la ane'i mi'avali'a ta tatila sou itilovosou vaivaikala xe ta tatilasi'a
ta Isilaeli mukalusi sou mine'e mipita, la mikalaa anaxa'ai'a ta aposeli no
taasou navunavu, sou ino'a ta aposeli ine'e noxi'a.
22 Ia no mine ane'i mixali no anu taasou navunavu, la ta tatila sou xaixai
noxi'a ne ixalisi'a ia ta aposeli ne ixolu uasi. La sou ane'i milivu milai sou
mia'alo lexe,
23 "Nexi temaisou taasou navunavu ne mitatusou laixe mo ta mitema
sou isaxila'u ne mitulutulu no aitenga, ia no mine nexi tekisiinu aitenga,
la taxalisou itema vile no nano uasi."
24 Xe no mine milomusou a'alo aloxo ne, la tila noxi'a ta mitema sou
isaxila'u taasou lalotu tatila noxou Lataua mo ta tatilasi'a ta aili'i ne tane'i
lili xe mixavutala piena lexe mii ane ne muxali a loxovaa.
25 La itema vile mune'e sou muvikala lexe, "Ngalomu, ta mitema ane
ngingi ngetatuxa'a no taasou navunavu ne ane'i a itutulu no nano no anu
taasou lalotu tatila noxou Lataua mo a ilosi'a ta mitema lavulavu."
26 Aloxo ne, la tila noxi'a ta mitema sou isaxila'u taasou lalotu tatila noxou
Lataua ilo'a ta tatila sou xaixai noxou milai sou mine'ene'i ta aposeli. Ia
ane'i i'oxo masuane'i uasi. Xo ane'i mi'ume lexe loxo 'o io ta mitema ive'a
no anu lavo'o.
27 Ane'i mine'ene'i ta aposeli, la mine'e mitulusi'a no ie'i ta mitema ane
ipita sou ilomusou xe ivelunu vaivaikala. La kisi'a ta aili'i mutalisi'a aloxo
'o,
28 ✡ "Nexi tevikalangengi pekia'u lexe mamu sou ngalosi'a ta mitema
lavulavu no anu uala ane ne. Ia ngingi ngelosi'a ta mitema mukalusi ne
Ielusalemu ne lavulavu noxinge, mo ngingi nga'oxo lexe ngatelonu vaikala
sou susu sou sialuxu itema ne noxixe."
29 ✡La Pita mo ta aposeli mose'i la ne mikoline'i ta aili'i ne aloxo 'o, "Nexi
temulinu vaikala noxou Lataua, ia tamulinu vaikala noxi'a ta mitema uasi.
30 Lataua noxi'a ta xaixasixe mutulusou Iesu no anu soli e ngingi ngevau
la ngelilinoxu no anu ovu valautu.
31 ✡Io Lataua mutelaixu la muxolu no avolu tema sou muxali loxo
tatananu tuala 'Olu mo mitema sou pamauli sou lexe usuuline'i ta Isilaeli
sou ixiu opone'i mo Anu uxiunu tumalouu 'ilixo masumasua noxi'a.
32 La sou nexi ne ta mitema sou a'alosou mimii ane ne. Mo Uleenu Tavuna
kalumo ane Lataua mulosi'a ane'i ane milomuxu vaikala noxou ne Anu
kalumo mitema sou a'alosou mimii ane ne."
33 Xe no mine ane'i milomu aloxo ne, la ane'i laiaxa'a masua mo
mimasaxa lexe ive'a isoisoli.
34 Ia Palisaio vile ualasou lexe Xamalieli anu itema sou lavulavu no anu
lapuloto mo ta mitema mukalusi ne itoxonu. Anu muavuti mutulu no nano
no anu pitapita ne la muvikala pekia'u lexe ilaixa'a ta aposeli ne no ale
sevile 'o.
35 Ka sou anu muvikalane'i ta mitema ane mipita ne aloxo 'o, "Ta mitema
sie Isilaeli, ngaxavutala laixe no anu mii ma'ia ane ngingi ngamasaxa lexe
nga'oxonu noxi'a ta mitema ane 'o.
36 ✡Xo taalu se 'o, la Tiudasi muxali muvikala lexe anu itema tila. La sou ta
mitema itemaxu itemaxu vile (400) mimulinu. Ia ta mitema mivau musoli,
la ta mitema mukalusi ane mimulinu ne mipaxele mole xaixai noxou ne
tasiauxu vitanisi.
37 Xe ili'i noxou, la Iudasi ane sie Xalilaia ne mupalaa no anu voxo sou
'iti'itisi'a ta mitema, la mulapunu xavutalai'a ta mitema tavu'alo sou lexe
i'oto sou ixexeenu itema sou usaxila'u lialia ne Xalilaia. Ia anu kalumo ne

✡ **5:28:** Mat 27:25 ✡ **5:29:** Apo 4:19 ✡ **5:31:** Apo 2:33-34; Ep 1:20; Eva 2:10; 12:2 ✡ **5:36:** Apo 21:38

ta mitema mivau musoli la ane'i mukalusi ane mimulinu kalumo ne ane'i
mipaxele mole milailai.
38 Aloxo ne la sou, no anu mii ane vaimomo 'o ne, eni apeletotosinge lexe
ngaxexesi'a ta mitema ane ne mo ngamalanixi'a ilai. Xo lexe xavutalai'a
mo xaixai noxi'a ne molu noxi'a ta mitemasi la anu xaixai ne tasiau mo
ukalu.
39 Ia lexe anu molu noxou Lataua, la ngingi ne umomomo sou ngatalosi'a
ta mitema ane ne uasi. Ia ngingi ne loxo nga'oto'otoxu Latauasi."
40 ✡Vaivaikala noxou ne mulapunu xavutalai'a, la sou ane'i mi'avali'a ta
aposeli mi'una mo mipuapuasi'a. Mukalu la ane'i mivikalane'i pekia'u lexe
ia'alo no anu Iesu ualasou mamu. Io mimalanixi'a milai.
41 ✡La ta aposeli mixexee no anu pitapita ne, io milai la mi'osa xo Lataua
mulavusi'a mo muxavutala lexe ane'i imomomo sou itavulenu maela no
anu ualasou Iesu.
42 Voxovoxo utotomu ne, ane'i ipitapita no taasou lalotu tatila noxou
Lataua mo ta taasi'a ta mitema, ia ane'i italo uasi sou ilosi'a ta mitema
lavulavu mo mia'alo a'alo laixe lexe Iesu ne Anu Kalisito.

6

Misosovosi'a ta Mitema Muxatele Tamei sou Isu'uline'i ta Mitema sou Xaixai.

1 ✡No anu voxovoxo ane ne, no mine 'iti'itisi'a ta mitema ane ane'i
mimuxaxu tane'i noxou Iesu muxali ta tatila, la ta Iutaia ane milavusou
mivikala no anu vaikala Xiliki no taine'i ne mikalapuu mulai noxi'a ane'i
ane milavusou mivikala no anu vaikala Evalaio. Xo no anu voxovoxo sou
lavilelusou la'ilali, la ta sema ta vaalu noxi'a ne ino'u lavilelu umomomosi'a
uasi.
2 La sou ane'i ta aposeli mavulovexa mo mulu'e no lia tamei mipitane'i
ta mitema ane ane'i imuxaxu tane'i noxou Iesu mukalusi sou mivikalane'i
aloxo 'o, "Anu laixe noxixe uasi sou ta'italonu xaixai sou taa'aloxu vaikala
noxou Lataua io tavelunu la'ilali.
3 Io ta vivixe, ngasosovosi'a ta mitema muxatele tamei no taingengi ne e
ta mitema milavusi'a lexe ane'i mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna mo ane'i
ta mitema sou lavulavu laixe kalumo. La sou nenge tamuxaxu xaixai ane
ne ulai noxi'a sou isaxila'u.
4 Io nexi ta'italonu xavutalamexi no anu lakilaka mo xaixai sou taa'aloxu
vaikalasi."
5 Xavutala ane ne ane'i la'oluxa'a lololi ne mi'osasou, la ane'i mis-
osovosou Sutepano itema e muxamuxaxu tanu pekia'u mo mu'ana'ana no
anu Uleenu Tavuna, xe Pilipi mo Purokorusi mo Nikanolu mo Timoni mo
Parumenasi mo Nikolasi sie Antioki e umulinu lalotu noxi'a ta Iutaia.
6 Ane'i mitulusi'a ta mitema ane ne no ie'i ta aposeli. La ane'i mikilakasi'a
mo mimulaxu avo'a teitexi noxi'a sou mialusi'a.
7 ✡La sou vaikala noxou Lataua mutaasou tani. La 'iti'itisi'a ta mitema
ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne Ielusalemu ne muxali tatila
mupaleasi. Mo ta aili'i tavu'alo milomuxu vaikala noxou Lataua sou
mimuxaxu tane'i.

Ta Iutaia Mitetelisou Sutepano

8 Ioxe Sutepano ne anu mu'ana'ana no anu alauna mo xavi noxou Lataua,
la mu'oxonu mii ane talavusou uasi mo sosovo iouiou no taine'i ta mitema.

✡ **5:40:** Apo 4:18 ✡ **5:41:** Mat 5:10-12; 1Pi 4:13 ✡ **6:1:** Apo 4:35 ✡ **6:7:** Apo 2:41; 16:5

9 Ia ta mitema ta Iutaia miavuti sou miˈoto no anaxaˈa mulai noxou
Sutepano. Aneˈi ne ta mitema sou taasou lalotu ane milemo lexe ta mitema
manamanaˈa. Aneˈi ta mitema sie Kilene mo sie Alekisandolia mo no xalee
lia tila tamei ne Kilikia xe Asia kalumo.
10 ✡Ia aneˈi imomomo sou itulu mo itooxu lavulavu noxou mo Uleenu
Tavuna ane anu muvikala no anu ne uasi.
11 La sou aneˈi mitalume sou miavutilixaˈa ta mitema moseˈi sou lexe
ivikala aloxo ˈo, “Nexi telomusou Sutepano muvikala la mulemolu vaikala
moseˈi masua mulai noxou Mosesi mo noxou Lataua.”
12 La sou aneˈi miavutinoxu laˈia no oponeˈi ta mitema mo ta tatilasiˈa mo
ta mitema sou lavulavu no anu lapuloto, la aneˈi mitetelisou Sutepano sou
mineˈe mitulusou no ieˈi ta mitema ane mipita sou vaivaikala ne.
13 Aneˈi mitulusiˈa ta mitema sou aˈalo kalakalavoi ne sou mivikalaneˈi
aloxo ˈo, “Itema ane ˈo ne muvikala masua no anu Tani Tavuna mo no anu
lapuloto noxou Mosesi.
14 Xo nexi telomusou muvikala lexe ‘Iesu e sie Naseleti ne umamulonu
Tani Tavuna mo uxiunu ˈiliˈilixo ane Mosesi mulosinge.’ ”
15 La aneˈi mukalusi ane mixoxolu no anu pitapita ne mimatakisou
Sutepano. La aneˈi mimaisou lexe iou ne muxali loxo angelo vile noxou
Lataua iou.

7

Sutepano Muvikala Mulai Noxiˈa ta Tatila sou Ilomusou Vaivaikala

1 Xe kisiˈa ta ailiˈi mutalisou aloxo ˈo, “Loxovaa, vaivaikala ane mitelonu
noxine ˈo anu manina?”
2 ✡La anu mukolinu aloxo ˈo, “Ta vivilo, mo ta mamamilo. Ngalomu
noxilo. Lataua e taˈitinu ualasou teitexi manina ne mupalaˈa noxou
ˈilusunenge Avalaamu, mo no mine anu muxolu ne Mesopotamia io ulai
ne Harani uao, la muvikalanu aloxo ˈo,
3 ‘Natulu mo naˈumesou lialiaxene mo ta temanu taasine, io nalai no anu
lialia vile ane Eni alosienixu.’
4 ✡La sou anu mulutu sou muˈumesou lialia noxiˈa ta Kaludia io mulai
sou muxolu ne Harani. Xe iliˈi no mine Avalaamu momu musoli, mukalu, la
Lataua mupalusou muneˈe sou muxolu no anu lialia ane ngingi ngaxoxolu
no anu ˈo.
5 ✡Ia Anu ulosou mii vile sou lexe anu naˈu no anu lialia lai ˈo uasi mo
lialia sevile loxo tatulu no anu ne uasi. Ia Lataua musakii vaikala noxou
lexe anu mo ta ˈiuˈilusunu iliˈi ne mulosiˈa lialia ane ne loxo aneˈi naˈa sou
ixolu no anu. Muvikala aloxo nesi io no voxo ane ne, la Avalaamu ne ˈolu
vile uasi.
6 ✡La Lataua muvikalanu aloxo ˈo, ‘Ta ˈiluˈilusuneni ne ilai la ixali loxo ta
mitema vilemo no anu tuala vaˈaxu mo ixali ta mitema sou ipalupalusiˈasi
mo ta mitema vaˈaxu iˈoxo masuaneˈi umomomo no anu tauu leleˈe
itemaxu itemaxu vile (400).
7 ✡Ia Eni alosiˈa ta mitema ane iˈoxo masuaneˈi mo anu navunavu xe iliˈi
la aneˈi ilaa ixexee no anu xalee tuala tila io ineˈe ilotu noxilo no tuala ane
ˈo.’
8 ✡La Lataua muvikalanu Avalaamu sou lexe xooxoo ungasiˈa aloxo
sosovo sou mii ane Lataua musakiinu vaikalasou. Xe iliˈi la Avalaamu
muxalixu ˈolu Aisaki, io Aisaki nenu mivoˈonu mo voxo muxatele tatalu
mukalu, la xooxoo mungasou. Xe iliˈi, la Aisaki muxalixu ˈolu Iakovo, la

---

✡ **6:10:** Luk 21:15 ✡ **7:2:** Tav 11:31; 12:1 ✡ **7:4:** Tav 11:31–12:5 ✡ **7:5:** Tav 12:7; 15:18; 17:8
✡ **7:6:** Tav 15:13-14; Mul 12:40 ✡ **7:7:** Mul 3:12 ✡ **7:8:** Tav 17:9-14; 21:4

Iakovo muxali ta xaixasinge mavulovexa mo mulu'e no lia tamei, mami'a ane.
9 ✡Ia xo ta xaixasinge mavulovexa mo mulu'e no lia vile ne miavuti la
misangalakonu vimo'a vile ualasou lexe Iosepu, la sou misovanu mulai
noxi'a ta mitema sou mi'oxonu muxali loxo itema sou ipalupalusousi ne
Aixiputo. Mi'oxo aloxo ne ia Lataua u'umesou uasi. Anu musaxila'u laixe.
10 ✡Mo musu'ulinu no anu tu'umaxu noxou, io mulosou xavutala laixe
mole no mine anu ulai uvikala noxou mutuxu tuala ne Aixiputo e ualasou
lexe Palao ne la anu uisuxu lavulavuu ne. La sou anu musosovosou sou
muxali itema sou usaxila'u xalexalee tuatuala mo tanitani noxou mukalusi.
11 ✡Ia no voxo ane ne, la tauu soli tatila muxali no xalexalee tuatuala
mukalusi ne Aixiputo mo ne Kanani kalumo. Aloxo ne, la muxalixu soli
sou la'ilali toxoxa'a mole ta xaixasinge ne imomomo sou i'ani la uasi.
12 Xe Iakovo mulomu loxo 'o la lexe tuala tila ne Aixiputo ne la'ilali ta
piena a muai no taataasou la'ilali. La sou anu mupalusi'a ta xaixasinge sou
misokou muamua'i noxi'a sou milai ne Aixiputo ka milivu mine'e la. Xe
la'ilali mukalu.
13 ✡La sou ane'i milutu alaxu tameisou sou milai. Xe vimo'a Iosepu
mupala'anixu lexe anu ne ane'i vimo'a ane. La sou motuxu tuala Palao
mulavusi'a kalumo lexe ane'i ne Iosepu ta minuminu.
14 ✡Xe ili'i la sou Iosepu mukala anaxui'a momu Iakovo ilo'a ta minuminu
mukalusi e sosovosi'a muxali loxo itemaxu tatalu mo mavulovexa mo
ta'uve (75) sou ane'i mine'e,
15 ✡milu'e ne Aixiputo mole anu ilo'a ta xaixasinge mukalusi ne misoisoli
a lai ne.
16 ✡Misoisoli lai ne la sou mitavutavulene'i milivunixi'a ne Sikemu sou
milai mi'asixa'a no 'a tanixu lulusi'a e Avalaamu mulotonu noxi'a ta Amolu
ne Sikemu.
17 ✡No mine voxo 'ala'alai sou Lataua mumasaxa lexe umomomo sou
vaikala e musakiinu noxou 'ilusunenge Avalaamu la sosovosi'a ta mitema
ne Isilaeli e mixolu no nano ne Aixiputo ne mulai teitexi manina.
18 No voxo ane ne la mutuxu tuala e musaxila'u tuala tila ne Aixiputo tei
ne musoli, io vile alavua mune'e muno'u tanixu sou usaxila'u tuala tila ne
Aixiputo ne ulavusou Iosepu ne uasi.
19 ✡Anu mumaisi'a ta Isilaeli no mine mixali ta piena mulolutu xe anu
muavuti la mu'oxo loloxa'a sou lexe ipeine'i ta 'ili'a ta keakea ne mo sou
isoisoli.
20 ✡No voxo ane ne la Mosesi ne nenu mivo'onu kalumo. Mo anu uao
keakeaxusi la Lataua mu'osasou manina, io mitalumeu muxolu no nano
no tani noxou momu so'io tatalu.
21 ✡Ia no mine ane'i mi'italonu mulai muxolu no ale, la mutuxu tuala
Palao 'olu sema mino'u sou mituvu'u la muxali loxo ane 'ilie.
22 Xe Mosesi muxali tatila, la muno'u lavulavu mukalusi e noxi'a ta
Aixiputo mo anu xaviinu mulolutu sou uvivikala xe umamaxa'u xaviinu
kalumo.
23 Ia no mine anu tauu lele'exu itemaxu tamei mukalu, la anu mumasaxa
lexe uxixao sou umaleisi'a ta tema taasou ta Isilaeli.
24 ✡Xe anu muxixaosi'a aloxo ne, la mumaisou itema sie Aixiputo vile
muvau itema sie Isilaeli vile, la sou anu muavuti mukolinu itema sie Isilaeli
ne sou muvau itema sie Aixiputo ne musoli.

✡ **7:9:** Tav 37:11, 28; 39:2, 21-23 ✡ **7:10:** Tav 41:37-44 ✡ **7:11:** Tav 41:54; 42:1-2 ✡ **7:13:** Tav 45:1-4, 16 ✡ **7:14:** Tav 45:9-11; 46:27 ✡ **7:15:** Tav 46:1-7; 49:33 ✡ **7:16:** Tav 23:2-20; 33:19; Ies 24:32 ✡ **7:17:** Mul 1:7-8 ✡ **7:19:** Mul 1:11-22 ✡ **7:20:** Mul 2:2 ✡ **7:21:** Mul 2:3-10 ✡ **7:24:** Mul 2:11-15

25 Mosesi muˈoxo aloxo ne xo anu muxavutala lexe ta tema tualasou ne
imomomo sou ilavusou lexe Lataua musosovosou sou ulivunixiˈa, ia aneˈi
ilamana no anu mii ane ne uasi.
26 Xe no voxo vile iliˈi la, la Mosesi mumaisiˈa ta Isilaeli tamei meˈa
miˈotoˈoto. Ia anu mulai sou lexe utululuneˈi ilou, la mulai muvikalaneˈi
aloxo ˈo, ‘Ae, ngingi ngongou vivinesi a ne. Ia loxovaa la sou ngingi ngongou
menge ngavilaisinge la loxo ne?’
27 Ia ane musokou ˈotoˈoto ne musounu Mosesi sou mutaliˈisou aloxo
ˈo, ‘ˈEnaˈei musosovosine sou lexe naxali nini itema sou naulaxunexi mo
nailevinu ˈilixomexi loxo ne?
28 ✡Nini naˈoxo lexe navelo asoli loxo nevau itema sie Aixiputo vile musoli
mei ˈo?’
29 ✡Xe Mosesi mulomusou aloxo ne, la muavuti sou muˈume avile mulai
no xalee lia ne Midiani. La mutaulaˈi mole mupalaneˈi ta ˈolu ta mulu tamei.
30 ✡Ia tauu leleˈe itemaxu tamei mukalu xe iliˈi no anu la angelo vile
muneˈe muxali noxou Mosesi no xalee lia vitanisi ˈalai no anu laˈolu ne
Sinai. Angelo ne muxali no anu navu vile muˈani no anu ovu vile.
31 No mine anu mumaisou aloxo ne, la anu mukuluke, la musuku mulai
ˈalai sou lexe umaisou laixe. La sou mulomusou Tila muvikala.
32 La muvikalanu aloxo ˈo, ‘Eni Lataua noxiˈa ta xaixasinge. Eni Lataua
noxou Avalaamu mo Aisaki xe Iakovo.’ No mine Mosesi mulomu aloxo ne
la muˈume mo umasaxa sou umaisou mii ne uasi.
33 La sou Tila muvikalanu aloxo ˈo, ‘Naxexeenu siovesou tavaine ne xo
lialia ane nini natutulu no anu ˈo ne anu Tavuna.
34 Eni emaisou tuˈutuˈumaxu ane muxali noxiˈa ta tamitemaxeni e ixolu
ne Aixiputo ne anu manina. Mo Eni alomusou tamaxaˈa, la sou Eni eluˈe ˈo
sou lexe axexee tuˈutuˈumaxu ane ne noxiˈa. Aloxo ne la sou Eni emasaxa
lexe apalusine nalivu nalai ne Aixiputo.’
35 ✡Anu Mosesi anusi ane loxo ta mitema mixililiiou mo mivikalanu lexe,
‘ˈEna ˈei musosovosine sou lexe naxali nini itema sou naulaxunexi mo
nailevinu ˈilixomexi loxo ne?’ Anu anesi ane Lataua upalusou sou uxali
loxo itema sou uulaxuneˈi mo ululusiˈa no anu xavi e muneˈe noxou angelo
ne muxali no anu navu vile muˈani no anu.
36 ✡Aloxo ne la sou anu Mosesi mulutu mulai sou mulaaneˈi ta mitema
ta Isilaeli mixolu ne Aixiputo no anu sosovo iouiou e ta mitema imaisou la
ilavusou uasi ne no nano ne Aixiputo mo no Luaki Laouinu xe no xalee lia
vitanisi kalumo no nano no anu tauu leleˈe itemaxu tamei.
37 ✡Anu Mosesi muvikalaneˈi ta Isilaeli lexe, ‘Lataua usosovosou vivinge
vile no nixi noxiˈa ne sou uxali itema sou palomatana loxo eni.’
38 ✡Xe anu Mosesi muavuti la muvikalaneˈi la aloxo ˈo, iliˈi la ta xaixasinge
ipita no xalee lia vitanisi la Mosesi nesi anu iloˈa ixolu. La sou anu mutelai
no laˈolu ne Sinai la angelo muvikalanu no ˈa vaikala noxou Lataua anu sou
mauli mo kaluxu uasi. La sou vaikala ne ane nenge telomusou vaimomo ˈo.
39 Ia ta xaixasinge ne imasaxa sou ilomusou vaikala noxou Mosesi uasi.
Aneˈi misuunu Mosesi xo oponeˈi pekiaˈusi sou imasaxa lexe ilivu ne
Aixiputosi.
40 ✡La sou aneˈi mivikalanu Aloni lexe, ‘Nexi talavusou lexe mii maˈia
ane muxali noxou Mosesi e anu itema ane munoinge ne Aixiputo sou
muneˈenenge lai ˈo uasi. Aloxo ne la sou vaimomo nini napuinexi ta lataua
sou iulaxunexi no voteˈi.’

✡ **7:28:** Mul 2:14 ✡ **7:29:** Mul 2:21-22; 18:3-4 ✡ **7:30:** Mul 3:1-10 ✡ **7:35:** Mul 2:14 ✡ **7:36:** Mul 7:3; 14:21; Iti 14:33 ✡ **7:37:** Lap 18:15 ✡ **7:38:** Mul 19:3 ✡ **7:40:** Mul 32:1

41 ✡No voxo ane ne la ane'i miavuti la mipuinu bulumakau 'olu vile sou
milotu noxou aloxo lataua kalavoi noxi'a ne mo miiamau no anu mimii
mose'i xe mi'osasou.
42 ✡Aloxo ne la sou Lataua muxiu tumalou noxi'a sou lexe ane'i ilotu
noxi'a ta 'oto sou opo loxotolo, sou umomomo sou vaikala vile no anu
Lavuku noxi'a ta mitema sou palomatana mikaukavunu lexe,
'Loxovaa ngingi ta Isilaeli ne,
no mine ngingi ngexolu tauu lele'e itemaxu tamei no xalee lia vitanisi,
la ngingi ngave'a ta bulumakau ilo'a ta sipsip sou ngeiamane'i mine'e
noxilo?
Uasi.
43 Xo tani alelaxu ane ngingi ngatavulenu ne Eni taasilo uasi.
Anu taasou lataua kalavoi e ualasou lexe Moleki
mo ngingi ngatavulenu sosovosou 'oto noxou lataua kalavoi e ualasou
lexe Lepani.
Ngingi ngepuine'i ta lataua kalakalavoi ane ne sou lexe ngalotu noxi'a.
Aloxo ne la sou Eni akusainge no xalee lia tila ane lexe ngingi
nga'angingi
sou ngalai ngaxolu no xalee lia tila ne Vaviloni ia ulai la.'
44 Ia avikalangengi lexe no mine ta xaixasinge mixolu no xalee lia vitanisi
la mitulusou tani alelaxu noxou Lataua xe Lataua muxolu noxi'a la sou
mupamuxanu Mosesi sou mutulusou no anu kaukavuxu anu mumaisou
mu'isalili.
45 ✡La sou ta xaixasinge ilo'a Iosua mine'e ne misukunu tani alelaxu
noxou Lataua ane ne sou milaixu no xalee lia ane lexe ilai ixolu no anu.
Aloxo ne la sou Lataua musu'uline'i sou muxexene'i ta mitema sou xalee
lia ane ne, io Anu muxolu noxi'a sou mupamuxune'i la mulai muxali no
mine Deviti muxali.
46 ✡Io Deviti ne Lataua mumasaxau misevile, la sou anu mulinga noxou
Lataua lexe anu utulusou taasou lalotu sou Lataua noxou Iakovo uxolu no
anu.
47 ✡Ia ili'i, no mine Solomoni muxali, la sou anu molu mutulusou taasou
lalotu maninasou.
48 Ia aloxo ne uasi xo Lataua e uxolu teiteixi manina ne itema vile
utulusou taasou sou uxoxolu no anu uasi. Aloxo itema sou palomatana
muvikala lexe,
49 ✡ 'Tila muvikala aloxo ne.
Opo loxotolo ne anu pulolou e eni axolu mo asaxila'u mutuxu tuala
noxilo.
Xe lialia ne sou atulusou tavailo no anu.
Ia tani iou ma'ia ane ngingi ngatulusou lexe Eni taasilo ne
xe tanixu ma'ilaxo 'ava?
50 Xo Eni avolosi ane molu mu'oxonu mimii mukalusi ane ne.' "
51 ✡Xe Sutepano muavuti la muvikalane'i ta tatila aloxo 'o, "Ngingi ta
mitema sou sangalinge mutomu xe opongengi pekia'u, la sou ngamulinu
Uleenu Tavuna uasi loxo ta xaixasinge.
52 ✡Aloxo ne la sou vaimomo 'o eni atali'isinge lexe, itema sou palomatana
anevaa ane ta xaixasinge mi'oxo laixe noxou tatei uasi. Ane'i mive'ave'a
ta mitema ane'i ane lexe ine'e sou ia'aloxu itema sou 'ilixo muisalili e lexe
une'e. Mo vaimomo 'o Anu itema ne mune'e, ia ngingi ngemuxaxu no avo'a
ta mitema ta masua sou mivau musoli.

✡ **7:41:** Mul 32:2-6 ✡ **7:42:** Amo 5:25-27 ✡ **7:45:** Ies 3:14-17 ✡ **7:46:** 2Sa 7:1-16 ✡ **7:47:** 1Ta 6:1-38 ✡ **7:49:** Ais 66:1-2 ✡ **7:51:** Ais 63:10 ✡ **7:52:** Mat 23:31

53 Ngingi ngenoʻu lapuloto noxou Lataua e ta angelo mivikalangengixu,
ia ngingi ngamulinu uasi.”

Aneʻi Mivau Sutepano Musoli no Anu Lavoʻo

54 Xe no mine aneʻi milomusou Sutepano muvikala aloxo ne, la aneʻi
laiaxaʻa muʻoki mo anaxaʻa mukalakiki.
55 ✡Ia Sutepano ne muʻanaʻana no anu Uleenu Tavuna xe mutala mutelo
no loxotolo la mumaisou lamanaxu Lataua xe mumaisou Iesu no mine
ututulu noxou Lataua no xalee no avolu tema.
56 ✡La sou anu muvikalaneʻi aloxo ʻo, “Ngamalei ʻo, Eni emaisou opo
loxotolo mukisi, mo emaisou Itema ʻOlu Anu a ututulu noxou Lataua no
xalee no avolu tema.”
57 Xe aneʻi miavuti la misovolou sangaliʻa xe miungaunga toxoxaʻa
manina, io aneʻi mukalusi miave milai noxou.
58 La sou mikusau milaixu vaʻaxu no ale no tuala tila ne sou mivau
no lavoʻo sou lexe usoli. Ia no mine maulu vile e ualasou lexe Saulo ne
anu mututulu ne la ta mitema e mitelo vaikala noxou kalumo ne moseʻi
mitaʻolunu tokolomoiʻa no tavaʻu.
59 Xe no mine aneʻi ivavau no anu lavoʻo tei aloxo ne, la anu mulinga
noxou Tila aloxo ʻo, “Tila Iesu, nanoʻu uleleli.”
60 ✡Io anu muxolaʻu tavaʻu vulenu muluʻe no lia sou muʻava toxoxaʻa, io
mulinga lexe, “Tila nalulusou susu noxiʻa.” Anu muvikala aloxo ne mukalu,
la anu mulapau sou musoli.

8

Aʻalo sou ta Mitema Miʻoxonu Masuaneʻi ta Mitema sou Lalotu Noxou Iesu

1 Xe Saulo mumaisou la opoonu vilesisi no anu ʻilixo ane aneʻi miʻoxonu
sou mivau Sutepano musoli. Ta mitema miʻoxonu masuaneʻi mo mipaxe-
leneʻi ta mitema noxou Iesu. Mo no anu voxo ane ne la ta mitema ne Iutaia
miveʻaveʻa ta aposeli ane mixolu ne Ielusalemu, la miʻumeʻume milai no
xalee lia tila ne Iutaia mo ne Samalia, io ta aposeli aneʻisisi a mixolu ne
Ielusalemu.
2 Ta mitema moseʻi milavusou mimulinu ʻilixo noxou Lataua laixe
miʻasixu Sutepano mo mitamasou tatila muoki manina.
3 ✡Ia Saulo ne anu muavuti sou muʻoxo masuaneʻi ta mitema sou lalotu
noxou Iesu, la anu muʻuna no ʻa tani vilevilesi ne sou mulapuneʻi ta mulu
mo ta sema milaa la sou mulai mutatuxaʻa no ʻa taasou navunavu.

Pilipi Mulai ne Samalia

4 Io ta mulu mo ta sema noxou Iesu aneʻi ane miʻume mipaxele ne
miaʻaloxu vaikala noxou Lataua no tuatuala ane aneʻi milai no anu ne.
5 Xe Pilipi muluʻelai no tuala tila ne Samalia, la muaʻaloxu Kalisito mulai
noxiʻa.
6 Xe no mine ta mitema tavuʻalo milomusou aʻalo ane Pilipi muaʻaloxu,
xe mimaisou sosovo iouiou ane anu muʻoxonu muxali. La aneʻi mimulaxu
sangaliʻa sou milomu laixe no ʻa vaikala ane anu mulemolu.
7 Aneʻi ane ta uleenu ta masumasua tavuʻalo mixolu noxiʻa ne miun-
gaunga mo milaa sou mixexesiʻa. Mo ta mitema tavuʻalo aneʻi ane vasimeʻa
musoisoli xe aneʻi ane tavaʻa mukilikalukalu ne mixali laixe la.
8 La sou ta mitema no ʻa tuala tila ane ne miʻosaʻosa tatila manina.

Saimoni Itema sou Kasila

✡ **7:55:** Lex 110:1 ✡ **7:56:** Kol 3:1 ✡ **7:60:** Luk 23:34 ✡ **8:3:** Apo 9:1, 13; 22:4; 26:9-11

9 Ioxe, Itema vile ualasou lexe Saimoni muxolu no ˈa tuala tila ne Samalia.
No voxo seˈi la anu itema sou kasila mo aalu iouiou, la ta mitema ne Samalia
mikuluke mo mimamaˈu noxou xo anu muˈoxe anu itema tila vile.
10 Mole ta mitema ualasiˈa ta tatila mo aneˈi ane ta mitema vitavitanisi ne
aneˈi mimaisou la mivikalasou lexe, “Anu itema ane ˈo xavi noxou Lataua
e tatila ne a uxolu noxou.”
11 Aneˈi mimulimulinu ne xo anu mumolololoxaˈa ta mitema la aneˈi
mikuluke sou anu muˈoxoˈoxonu aalu noxou ne maxuveeni no ieˈi.
12 Ia no mine aneˈi mimuxaxu taneˈi no anu aˈalo laixe sou saxisaxilaˈu
noxou Lataua mo no anu ualasou Iesu Kalisito ane Pilipi muaˈaloxu, la ta
mulu mo ta sema ne kalumo aneˈi miˈulo.
13 Xe Saimoni ne mumulaxu tanu la muˈulo kalumo. Xe Pilipi mulai no
tuatuala neˈei ne la anu mumulinu mulai kalumo. Anu mumaisou sosovo
iouiou mo xavi tatila anu Pilipi muˈoxonu la anu mumamaˈu no anu.
14 No voxo ane ta aposeli mixolu ne Ielusalemu xe milomu lexe ta mitema
ne Samalia mimasaxau mo minoˈu vaikala noxou Lataua la aneˈi mitaliˈisiˈa
Pita ilou Ioanesi sou milai noxiˈa.
15 Aneˈi milai xe mixali la ilou mikilakasiˈa ta mitema noxou Lataua sou
lexe Lataua ulosiˈa Uleenu Tavuna.
16 Xo Uleenu Tavuna uluˈe mo uxolu noxou vile noxiˈa uao, aneˈi miˈulo
no anu ualasou Tila Iesusi.
17 ✡Aneˈi Pita ilou Ioanesi milingasiˈa mukalu, la ilou miˈitalonu avoˈa no
kisikisiˈa, la sou Uleenu Tavuna muluˈe sou muxolu noxiˈa.
18 No mine Saimoni mumaisou lexe ta aposeli mimulaxu avoˈa teitexi no
kisiˈa xe Uleenu Tavuna muˈuna sou muxolu noxiˈa la anu mulosiˈa lamoli.
19 Io muvikala lexe, “Ngalosilo xavi ane ne kalumo mo sou eni amuxaxu
avolo noxou itema ˈenaˈei ne, la Uleenu Tavuna uneˈe uxolu noxou.”
20 Ia Pita mukolinu vaikala noxou aloxo ˈo, “Umomomo sou lamolimeni
mo nini kalumo ne ngongou tasiaungenge ukalusi, xo nini ne nexavutala
lexe nini namomomo sou nalotonu xavi noxou Lataua ane ulosinge vitanisi
ne no ˈa lamoli.
21 Nini umomomosou napita noxixe no anu xaixai ano ˈo, xo tavaˈu lexe
taneni ne uisalili noxou Lataua iou uasi.
22 Naxiu oponeni mo naxiu tumalineu ˈilixo masumasua noxine ane
neˈoxoˈoxonu mo nalinga ulai noxou Lataua, la sou Anu uxiu tumalouu
ˈiliˈilixo masumasua no taneni.
23 Naˈoxo aloxo ne xo eni emaisine lexe ˈilixo sou isuisu muˈanaˈana
noxine mo taneni ne sixula xe nini namitema sou ˈilixo masua utotomu.”
24 Xe Saimoni muavuti la mukolinu Pita aloxo ˈo, “Nalingasilo ulai noxou
Lataua, mo sou mimii e nini nelemolu ne umomomo sou uxali noxilo
mamu.”
25 No mine aneˈi mivivikala lamana no anu mii ane Lataua muˈoxonu
no anu maulixaˈa mo miaˈaloxu vaikala noxou Tila mukalu, la aneˈi ilou
milivu milai ne Ielusalemu. Milivu milai, la miaˈaloxu aˈalo laixe noxou
Iesu Kalisito no ˈa tuatuala ta piena ne Samalia.

Pilipi Ilou Itema sie Etiopia

26 Ioxe angelo vile noxou Tila muvikalanu Pilipi aloxo ˈo, “Naavuti mo
nalai no ˈa sivo uˈuna la namulinu voteˈi ane upolo no xalee lia vitanisi
muluˈe ne Ielusalemu e mulai muxali ne Xasa.”
27 La sou anu muavuti sou mulutu mulai. Xe mumuamuaˈi no voteˈi
la muxalisou itema Etiopia vile. Itema ne anu tila noxiˈa, xe itema sou
usaxilaˈu tuala noxie tatananu tuala semau e ualasie lexe Kandasi sie

✡ **8:17:** Apo 19:6

Etiopia. Mo anu mulavusou usaxila'u lamoli mo mimii ukalusi noxie
tananu tuala semau. Anu mune'e ne Ielusalemu sou ulotu.
28 Xe mulivu mune'e, la muxolu no anu tava'u tamei e oosi ulapunu, ia
uitiiti no anu lavuku noxou itema sou palomatana Aisaia.
29 Ia Uleenu Lataua muvikalanu Pilipi lexe, “Nalai naxolu 'alai no anu
tava'u tamei e oosi ulapunu.”
30 La sou Pilipi muiave mulai no 'a tava'u tamei e oosi ulapunu ne la
mulomusou itema ne mii ne uitiiti no 'a lavuku noxou Aisaia e itema sou
palomatana. La sou Pilipi mutali'isou lexe, “Nini nelavusou mii ma'ia ane
nini naitisou ne.”
31 La anu muvikala lexe, “Lexe itema vile ulamanalixu noxilo uasi, la sou
eni alavusou a loxovaa?” La sou anu mu'avalou Pilipi mutelo sou muxolu
muvaisa'inu,
32 ✡itema sie Etiopia ne io anu muitiiti no anu Lavuku Tavuna teinu
mautunu ane ne muvikala aloxo 'o,
“Itema miulaxunu loxo sipsip sou milai mivau musoli.
Mo Anu loxo sipsip 'olu e ta mitema mixotosou laxusou,
ia Anu utulu tasiausi, mo uvikala uasi.
33 Ta mitema milu'elaixu mo mitulusou no anu vaivaikala
ia ivelunu 'ilixo noxou laixe uasi.
Evile umomomo sou ua'aloxa'a ta xaixasou uasi,
xo mixexeenu mo uxolu no lia 'o la uasi.”
34 Xe muitiiti mukalu, la mutali'isou Pilipi aloxo 'o, “Navikalaleli lexe
itema sou palomatana 'o mu'oxonu a'alo ne sou 'o, sou itema vile mo?”
35 La sou Pilipi muavuti sou musoko mua'alo no anu Lavuku Tavuna e
itema muitisou ne la mua'aloxu a'alo laixe noxou Iesu.
36 ✡Ane'i mimulinu vote'i milalai, la mixali no lexa vile. Xe itema sie
Etiopia ne muavuti la muvikala mu'oxe, “Namalei lexa 'o mii ma'ia ane
utaluxo la sou eni aulo uasi.”
37 Xe Pilipi muavuti la muvikalanu, “Lexe nini namuxaxu taneni ukalusi,
la nini umomomo sou na'ulo.” La anu mukolinu vaikala aloxo 'o, “Eni
amuxaxu taleli lexe Iesu Kalisito ne Anu Lataua 'Olu.”
38 La sou anu itema ne muvikalanu itema sou utavulenu tava'u tamei e
oosi mulapunu sou utulusou la mutulu. Io Pilipi ilou itema ne mikei milu'e
no lexa. No nano no lexa la Pilipi mu'ulosou.
39 No mine ane'i me'a no lexa miuatu no ale la Tila Uleenu mupalea
muno'u Pilipi mulai va'axu. Mole itema sie Etiopia ne umomomo sou
umaisou la uasi, ia anu mu'osa'osasi sou mulai no tuala.
40 ✡Pilipi tasiauxu ne la muxali ne Azoto. La sou mumuamua'i sou
mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito no tuatuala ta tatila mukalusi ne
xo mole muxali ne Kaisalia.

9

Saulo Muxiu Opoonu

1 ✡No voxo ane 'o, la Saulo ne la'iaxu mu'oki mo masaxa lexe uve'a ta
molomolo noxou Tila sou isoli. La sou anu mulai muxali noxou kisi'a ta
aili'i noxou Lataua,
2 sou mutali'isou lexe ukaukavunu uoli voloxu mo ulosou sou ulaixu
noxi'a ta kisokisou no 'a taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne Temasukasi. Sou
lexe anu uxalisi'a ta mulu mo ta sema mose'i ane'i mimulinu vote'i noxou

✡ **8:32:** Ais 53:7-8 ✡ **8:36:** Apo 10:47 ✡ **8:40:** Apo 21:8 ✡ **9:1:** Apo 8:3

Iesu ane'i ane ixolu lai ne, la anu utetelisi'a mo usakisakine'i sou une'ene'i
ne Ielusalemu.
3 Ioxe mu'oxonu aloxo ne xe mune'e 'alai ne Temasukasi, xe alaxu vilesisi
'o la lamana molu teitexi no opo loxotolo mukaa xaviinu mulu'e muieisou.
4 La sou anu mulapau mulai no lia, io mulomusou itema vile muvikalanu
lexe, “Saulo, Saulo, Loxovaa la sou nini na'oxonu masualeli 'o?”
5 La sou Saulo muavuti, la mutali lexe, “Nini 'ena'ei, nini Tila?” La sou
Anu mukolinu, “Eni Iesu e nini na'oxo masumasualeli.
6 Ia natulu mo nalai na'una no 'a tuala tila ne, la sou ivikala nenixu mii
ma'ia ane sou nini na'oxonu.”
7 Ta mitema ane ilo'a Saulo mimuamua'i ne mitulu tasiausi, ane'i
milomusou itema vile muvivikala ia imaisou uasi.
8 Xe Saulo muavuti no lia sou mutulu xe iou mukaa la mumaisou mivile
uasi. La sou ane'i mitila'u no avolu sou mi'unalaixu ne Temasukasi.
9 Anu muxolu voxo tatalu ne iou isivoxosi mo u'ani xe uie uasi.
10 Itema vile anu muxolu ne Temasukasi ualasou lexe Ananiasi anu
molomolo vile noxou Iesu. Tila mu'ava mune'e noxou no anu mii loxo
aipiepienasi aloxo 'o, “Ananiasi.” La anu mukoli 'ava lexe, “Tila, eni ano
'o.”
11 La sou Tila muvikalanu aloxo 'o, “Nalutu mo nalai no tani noxou Iudasi
no 'a vote'i ane ualasou lexe ‘vote'i muisalili.’ La natali'isou itema vile
ualasou lexe Saulo sie Tasisi, anu a uxoxolu sou ulinga ulai noxou Lataua.
12 Xe no anu mii e loxo aipiepiena ne la anu mumaisou itema vile ualasou
lexe Ananiasi une'e la umulaxu avolu no kisou lexe sou iou lamana la.”
13 Xe Ananiasi muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Tila eni elomusou a'alo ta
piena sou itema ane ne, mo 'ili'ilixo masumasua ane anu mu'oxo noxi'a ta
mitema noxine ne Ielusalemu.
14 Mo anu muno'u xavi noxi'a ta kisikisi'a ta aili'i la sou anu mune'e
ne sou lexe utetelisi'a mo usakisakine'i ane'i ukalusi, xo ane'i ne ilotu mo
ilinga no 'a ualasine.”
15 ✡Ia Tila muvikalanu la aloxo 'o, “Nalai, xo eni esosovosou itema ane
ne sou uxali itema sou xaixai noxilo sou ua'aloxu ualasilo ulai noxi'a ta
mitema ane'i ane ta Iutaia uasi, mo ta tatananu tuala, mo ta Isilaeli ta
'ilu'ilusune'i kalumo.
16 ✡La Eni alosou tu'utu'umaxu ta piena sou anu utavulenu no mine anu
ua'aloxu ualasilo.”
17 Ioxe la sou Ananiasi mulutu mulai sou mu'una no tani ane ne, la
mumulaxu avolu no kisou xe muxexee la muvikala lexe, “Vivilo Saulo,
Tila Iesu e mupalaa noxine no vote'i no mine nini nene'e 'o, mupalusilo
ene'e noxine sou lexe nini namalei lamana mo na'ana'ana no anu Uleenu
Tavuna.”
18 Xe alaxu vilesisi 'o, la mii loxo sinana xaxasinu e muxolu no iou ne
mulapau sou muxexesou iou la anu mumalei la. La sou anu muavuti
mu'ulosou,
19 mo mu'ani la'ilali, la sou anu xaviinu mulivu muxali la.

Saulo Musoko Xaixai ne Temasukasi Xe ne Ielusalemu

La sou Saulo ilo'a ta molomolo noxou Iesu mixolu voxo mose'i la ne
Temasukasi.
20 Mukalu, la sou anu muavuti sou musoko mua'alo no taasou lalotu
noxi'a ta Iutaia lexe Iesu Anu Lataua 'Olu.

✡ **9:15:** Apo 26:2, 6; 27:24; Rom 1:5 ✡ **9:16:** 2Ko 11:23-28

21 ✡Xe ta mitema mukalusi ane milomusou a'alo noxou ne la ane'i
mikuluke la mitali'i lexe, “Loxovaa, itema ne mu'oxo masua noxi'a ta
mitema ane milotu mo milinga no 'a ualasou Iesu ne Ielusalemu, anu ane?
Mo tava'u aloxo ne la sou anu mune'e lai 'o, sou usakisakine'i mo ulaixa'a
noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i?”
22 ✡Ia Saulo xaviinu muxali tatila sou mua'alo lamana laixe noxi'a ta
Iutaia ane'i ane mixolu ne Temasukasi ne lexe Iesu ne Anu Kalisito. Ane'i
milomu a'alo aloxo ne la ane'i tane'i lilisi ia mixolu.
23 Ili'i xe voxo ta piena mukalu, la sou ta Iutaia misakii vaikala sou lexe
ivau usoli.
24 Ia Saulo mulavusou xavutalai'a ne. Ane'i milutu la sou no aso mo no
'olovoxo no anu tuala tila aiaitengaxu sou lexe ivau usoli.
25 ✡Ia ta molomolo noxou mino'u no 'olovoxo ka mitaanu no 'a lakela
tatila io mikalaanu muuatu no taxa sou mi'italonu mulu'elai no ale no anu
vimelu sou tuala tila ne.
26 ✡Anu mulai xe muxali ne Ielusalemu la anu mutovo sou lexe upita
noxi'a ta molomolo noxou Iesu, ia ane'i mukalusi ne mi'umolu, xo
mimulaxu tane'i lexe anu ta molomolo vile noxou Iesu manina ane ne uasi.
27 ✡Ia Valunavasi muno'u sou mulaixu noxi'a ta mitema sou xaixai. Anu
mua'aloi'a sou Saulo mumaisou Tila mo Tila muvikala noxou no vote'i, mo
mua'aloi'a kalumo sou mua'alo pekia'u no anu ualasou Iesu ia u'ume uasi
ne Temasukasi.
28 La sou Saulo muxolu noxi'a ne mo muxixao papaxe no nano ne
Ielusalemu sou muvikala pekia'u no anu ualasou Tila.
29 Anu muvivikala la ilo'a ta Iutaia ane milavusou ivikala no anu vaikala
Xiliki, mi'oto sou anaxa'a. La ane'i mitovo sou lexe ivau usoli.
30 No mine ta vimovimou milavusou xavutalai'a ne, la ane'i misaxanu
milu'elaixu ne Kaisalia mole mipalusou mulai ne Tasisi.
31 Aloxo ne la sou, ta mitema sou lalotu no nano mukalusi ne Iutaia, mo
Xalilaia xe Samalia milavusou la sou ta mitema mixolu se'isisi laixe. Xo
Uleenu Tavuna musu'uline'i mo mu'oxo pekia'a la sou ane'i mixali ta piena
mo no 'a maulixa'a ne la ane'i mimama'u mo mixolu no laaxu Tilasi.

Ainiasi Ilee Dokasi

32 Ioxe, no mine Pita muavuti xe mumuamua'i mulai no xalexalee tani
mukalusi no lia tila ane ne, la anu mununa mumaisi'a ta mitema noxou
Lataua e mixolu ne Luda.
33 Anu mulai ne la muxalisou itema vile ualasou lexe Ainiasi ne vasimolu
misoisoli io muai no luu tauu ie muxatele tatalu.
34 Ia Pita muvikala mulai noxou aloxo 'o, “Ainiasi, Iesu Kalisito upamauli-
neni mo nini naxali laixe. Naavuti natulu mo napaipounu luusine.” Xe
alaxu vilesisi anu muavuti mutulu.
35 La ta mitema mukalusi ane mixolu ne Luda mo Saroni ne mimaisou
aloxo ne, la ane'i mixiu opone'i sou milai noxou Tila.
36 Sema molomolo vile noxou Iesu ualasie lexe Tavita ualasie no anu
vaikala Xiliki lexe Dokasi mixolu no tuala ne Iopa. Ane ne ilavusou i'oxo
'ili'ilixo laixe mo ilavusou isu'uline'i ta mitema ane i'a mimii uasi.
37 No voxo ane ne la ane mipipiena mo misoli. La vasimele ne mi'ulosou
ka mimulaxe no 'a tani lalaxu ane teitexi.
38 Tuala ne Luda ne muxolu 'alai se ne Iopa nesi. La sou no mine ta
molomolo noxou Iesu milomusou Pita lexe anu a muxolu ne Luda, la ane'i

✡ **9:21:** Apo 8:3 ✡ **9:22:** Apo 18:28 ✡ **9:25:** 2Ko 11:32-33 ✡ **9:26:** Xal 1:17-19 ✡ **9:27:** 1Ko 9:1

mipalusiʹa ta mulu ta tamei milai noxou sou milingau lexe, “Nini napalea naneʹe noxixe io navoxovoxo mamu.”
39 Ioxe Pita muavuti, la iloʹa ilou milai, xe milai mixali la aneʹi milai minoʹu mitelaixu no ʹa tani lalaxu ane teitexi. Ta sema ta vaalu mukalusi mitulu mixaliline'i, ia mitatama xe mimaxamaxaʹu tokolomo veveeni mo tokolomo seʹi la, ane Dokasi miʹoxonu no mine iloʹa mixoxolusi ʹo.
40 Ia Pita mupalusiʹa milailai no ale mukalusi, io sou anu muluʹe muxo no ʹa tavaʹu vulenu sou mulinga noxou Lataua. Xe mukalu la muxiu mulai no anu vasimele sema e misoli ne, io muvikala lexe, “Tavita naavuti natulu.” La ane iei mukaa la, xe mimaisou Pita, la ane miavuti mitalupexa.
41 Anu mutetelisie no avolu io musuʹuline sou mutulusie, ka Pita muʹavaliʹa ta mitema noxou Lataua iloʹa ta sema ta vaalu mineʹe sou anu mumaxae noxiʹa lexe ane mimauli la.
42 Ta mitema ta piena ne Iopa mukalusi ne milomusou aʹalo sou mii ane Pita muʹoxonu ne, la ta mitema ta piena mimulaxu taneʹi noxou Tila.
43 La Pita muxolu voxo ta piena ne Iopa noxou itema vile ualasou lexe Saimoni. Saimoni ne anu itema sou uʹoxonu mii iouiou no anu ta mimii sosoieʹi.

10

Kolunelio Musova Itema Vile sou Muʹavalou Pita

1 Itema vile muxolu ne Kaisalia ualasou lexe Kolunelio anu tila noxiʹa ta mitema sou ʹotoʹoto. No nano no anu laʹoluxaʹa ilemo lexe ta mitema sou ʹotoʹoto noxiʹa ta Itali.
2 Anu itema ne iloʹa aneʹi mukalusi e mixolu no tani noxou ne mimamaʹu mo mixolu no laaxu Lataua mo mimulinu ʹilixo noxou Lataua laixe, anu ulavusou uitinu lamoli mo mimii ulai sou usuʹulineʹi ta mitema ne Iutaia ane iʹa mimii uasi, mo mulavusou ukilaka noxou Lataua utotomu.
3 Xe no voxo vile no anu aso iou tatalu no ʹoloʹolovoxo, la anu mumaisou mii vile loxo aipiepiena, la anu mumaisou angelo vile noxou Lataua muneʹe mupalaa noxou io muvikala lexe, “Kolunelio.”
4 La Kolunelio mumatakisou ne no ʹa ʹumesi ia mutaliʹi lexe, “Mii maʹia ne, Tila?” La angelo mukolinu taliʹiou aloxo ʹo, “Lataua mulomusou lingalinga noxine mulai noxou mo xavutalasou mimii ane nini neʹoxonu sou neitinu lamoli mo mimii mulai sou musuʹulineʹi ta mitema ane iʹa mimii uasi ne muxolu no ʹa xavutala noxou Lataua mo Anu mumasaxau.
5 Ioxe, napalusiʹa ta mitema ilai ne Iopa, mo ikamulinu itema vile ualasou lexe Saimoni, ualasou vile la lexe Pita sou iʹavalou uneʹe.
6 Anu a uxoxolu noxou Saimoni ane vile itema sou uʹoxonu mii iouiou no anu ta mimii sosoieʹi, ne taasou mutulu no luaki paʹumolu.”
7 Angelo ane muvivikala noxou ne mulai mukalu, la Kolunelio muʹavaliʹa ta mitema sou xaixai noxou tamei xe itema sou ʹotoʹoto vile noxou anu kalumo ne ulavusou umulinu ʹilixo noxou Lataua laixe. Xe anu ulavusou sou uxolu noxou Kolunelio utotomu.
8 Kolunelio muaʹaloiʹaxu mimii mukalusi, ane muxali noxou ne mukalu la sou mupalusiʹa sou milutu milai ne Iopa.

Pita Mumaisou Mii loxo Aipiepiena

9 Ta mitema ane Kolunelio mupalusiʹa milai ne la miai no voteʹi. Xe kakau la aneʹi miavuti mimuamuaʹi la, xe aso lixinu la aneʹi mixali ʹalai ne Iopa. No voxo ngiou ane ne la Pita mutelai no tani laxaʹu sou ukilaka noxou Lataua.
10 La anu musolixu mo mumasaxa sou uʹani, ia aneʹi a uao milalaxiinu laʹilalisio io anu mumaisou mii vile loxo aipiepiena.

11 Anu mumalei sou lexe opo loxotolo mukisi io mii vile iou loxo lavalava
tatila mitetelisou no ʼa telexu tamiʼa io miluʼe no lia.
12 No nano no ʼa lavalava ne ta mimii iouiou aneʼi ane imuamuaʼi no ʼa
tavaʼa tamiʼa mo talaxavale iouiou sou lialia xe ta ngiala sou ivava no vaʼa
ne miʼanaʼana no anu.
13 La Pita mulomusou itema vile muvikala lexe, “Pita, natulu mo
naveʼaxene ta mimii ne seʼi mo naʼiʼa.”
14 ✡Ia Pita muvikala aloxo ʼo, “Tila, umomomo sou eni aʼoxo loxo ne uasi,
xo eni aʼou mii vile ane nuniʼu no ieni mo tavuna sou eni aʼou mii no ieni
ne uao.”
15 ✡Ia vaikala muneʼe noxou alaxu tameisou la, “Mimii ne Lataua
muʼoxonu muxali malemalenga ne mamu sou nini nalemolu lexe nuniʼu.”
16 Mii ane ne muxali alaxu tatalu mukalu, xe alaxu vilesisi ʼo la lavalava
ne mulivu mutelai no opo loxotolo.
17 Ioxe, Pita anu a muxavutala piena no anu mii ane anu mumaisou ne
lexe laaxu a loxovaa, la ta mitema ane Kolunelio mupalusiʼa mineʼe ne
mitaliʼisiʼa ta mitema sou tani noxou Saimoni mo aneʼi a mineʼe mitulu
no ʼa aitengaxu vimelu sou tani.
18 Xe aneʼi miʼava sou mitaliʼi lexe Saimoni e ualasou vile lexe Pita anu a
uxoxolu ne.
19 Ia Pita anu a uao uxavutalasi o sou mii ane loxo aipiepiena e anu
mumaisou ne la Uleenu Tavuna muvikala muneʼe noxou lexe, “Saimoni
nalomu, ta mitema tatalu aneʼi a ikakamulineni.
20 Naavuti mo naluʼelai no lia mo nongiʼa ngalai io naxavutala piena
mamu, xo eni epalusiʼa a mineʼe ne.”
21 Pita muluʼe no lia la muvikalaneʼi ta mitema ne aloxo ʼo, “Eni itema
e ngingi ngekakamulileli ne eni ano ʼo. Io tavaʼu loxovaa la sou ngingi
ngeneʼe ʼo?”
22 La ta mitema ne mikolinu taliʼi noxou lexe, “Nexi mexe noxou
Kolunelio e tila noxiʼa ta mitema sou ʼotoʼoto teneʼe ʼo, anu itema laixe mo
ulavusou umamaʼu mo uxolu no laaxu Lataua, xe ta mitema ta Iutaia ta
piena mukalusi ne ilavusou itoxonu. Ia Angelo noxou Lataua muvikalanu
lexe anu uʼavaline naneʼe no tani noxou mo sou lexe anu ulomu noxine no
anu maʼia ane nini nalemolu.”
23 La sou Pita muʼunaneʼi ta mitema ne no nano no tani sou musaxilaʼa
no anu ʼolovoxo ane ne.

Pita Mulai no Tani Noxou Kolunelio

Xe lamana no voxo ane vile la sou iloʼa milutu milai. Ta vimovimoʼa
moseʼi noxou Iesu ne Iopa ne milutu sou iloʼa milai.
24 Xe no voxo vile ane iliʼi, la iloʼa mixali ne Kaisalia. Ia Kolunelio ne anu
muxolu sou muloopalaneʼisi la muʼavaliʼa ta minuminu iloʼa ta menexu
maninasou mineʼe mipita no tani noxou.
25 No voxo mine Pita muxali muʼuna no tani, la Kolunelio mualaxu la
muxolaʼu tavaʼu muluʼe noxou Pita tavaʼu sou mulotu.
26 ✡Ia Pita mutulusou la muvikala lexe, “Natulu, xo eni kalumo ne eni
amitemasi.”
27 Pita muvikala noxou ia muʼuna la muxalisiʼa ta mitema ta piena mipita
ia mixoxolu.
28 Xe anu muavuti la muvikalaneʼi aneʼi ane mixolu, ne aloxo ʼo, “Ngingi
menge ngalavu lexe lapuloto muvikala pekiaʼu lexe mamu sou itema Iutaia
vile uxolu upita mo uxixaosiʼa ta mitema aneʼi ane ta Iutaia uasi. Ia

✡ **10:14:** Liv 11:1-47; Ese 4:14 ✡ **10:15:** Mak 7:15, 19 ✡ **10:26:** Apo 14:13-15; Pal 19:10

Lataua mumaxaˈuieli lexe mamu sou eni alemolu itema vile lexe nuniˈu
mo malemalenga uasi mamu.
29 La sou no mine ngingi ngeˈavalilo lexe eni aneˈe, la eni aloloxolo ngenge
uasi. Ia eni ataliˈisinge lexe ngeˈavalilo eneˈe sou maˈia?”
30 La Kolunelio mukolinu taliˈi noxou aloxo ˈo, “Voxo tamiˈa Mukalu. Eni
ekilaka mulai noxou Lataua. Eni exolu no tani noxilo no aso iou iouvilesisi
aloxo ˈo ne aso iou tatalu. Xe emalei loxo ˈo la, itema vile tokolomou muiei
musuku muxali mutulu no talaxo alaxu vilesisi la mii ane ne muxali no
talaxo la anu voxo tamiˈa mulai mukalu.
31 Io muvikala aloxo ˈo, ‘Kolunelio, Lataua mulomusou lingalinga nox-
ine mulai noxou mukalu, mo Anu muxavutalanu ˈilixo noxine ane nini
neˈoxonu sou neitinu lamoli mo mimii mulai sou musuˈulineˈi ta mitema
ne ane iˈa mii uasi.
32 La sou mupalusiˈa ta mitema moseˈi milai ne Iopa sou iˈavalou itema
ane ualasou lexe Saimoni e ualasou vile lexe Pita, ia anu muxolu no tani
noxou Saimoni ane vilemo e uxoxolu no luaki paˈumolu. Saimoni ne anu
itema sou uˈoxonu mimii iouiou no anu ta mimii sosoieˈi.’
33 Aloxo ne, la sou eni epalea epalusiˈa milai miˈavaline, mo nini neˈoxonu
ˈilixo laixe sou neneˈe mo ano ˈo nexi mukalusi ˈa tepita no iou Lataua sou
talomu no anu vaivaikala ukalusi ane Tila mulosine sou navikalanexixu.”
34 ✡Ioxe Pita muavuti sou muvikala aloxo ˈo, “Vaimomo ˈo, eni elavusou
lexe Lataua ulavusou uˈoxonu ˈilixo laixe noxiˈa ta Iutaiasi uasi,
35 ia umasaxaiˈa ta mitema no ˈa xalexalee lia ukalusi aneˈi ane ilavusou
ixoo no laaxu mo iˈoxonu ˈilixo ane muisalili.
36 Vaikala ane ˈo ne Lataua mulosixe nexi ta mitema sie Isilaeli muvikala
sou aˈalo laixe sou opo seˈisisi noxou Lataua e noxou Iesu Kalisito. Anu Tila
noxinge mukalusi.
37 ✡Ngingi ngelavusou mii maˈia ane muxali musoko ne Xalilaia mo
muˈanaˈana no tuatuala mukalusi ne Iutaia iliˈi no anu aˈalo sou ˈuloˈulo
ane Ioanesi muaˈaloxu.
38 ✡Ngingi ngelavusou lexe anu Iesu Kalisito sie Naseleti ne Lataua
mulosou Uleenu Tavuna mo muˈanaˈana no anu xavi tatila. Mo Anu
mumuamuaˈi no tuatuala mo muxaxai laixe noxiˈa ta mitema mo mupa-
mauline ˈi ta mitema ane satani muˈoxo masuaneˈi xo Lataua anu muxolu
noxou.
39 Nexi ne ta mitema sou taaˈaloxu mimii mukalusi ane Anu muˈoxonu
no xalexalee tuatuala no lia ˈo noxixe ta Iutaia mo ta Ielusalemu. Aneˈi
mililixu no anu ovu valautu la mivau musoli.
40 Ia no voxo tatalusou la Lataua mutulusou la, mo muˈoxonu mupalaˈa
mo ta mitema mimaisou.
41 ✡Ta mitema ne Iutaia ukalusi ne imaisou uasi, ia nexisi ane temaisou.
Io loxo Lataua musosovosixe sou nexi taaˈaloxu lamana. Nexi noxiˈa teˈani
mo teie iliˈi no mine Anu mutulu la no ˈa soli.
42 ✡Anu muvikala pekiaˈu noxixe sou lexe taaˈaloxu ulai noxiˈa ta mitema
mo tavikala lamana lexe Anu ne Lataua musosovosou lexe Anu uxali itema
sou ulavusou ulevinu ˈilixoiˈa ta mitema ane imaumauli mo aneˈi ane
misoisoli.
43 ✡Ta mitema sou palomatana mukalusi ne aneˈi miaˈaloxu la mivikala
lexe no anu Ualasou la ta mitema ukalusi e imulaxu taneˈi noxou ne, Lataua
ululusou susu noxiˈa.”

✡ **10:34:** Lap 10:17; Rom 2:11 ✡ **10:37:** Mat 4:12-17 ✡ **10:38:** Mat 3:16; Luk 4:17-21 ✡ **10:41:** Luk 24:42-43; Apo 1:8 ✡ **10:42:** Apo 17:31; 1Pi 4:5 ✡ **10:43:** Ais 53:5-6; Iel 31:34; Apo 2:38

44 ✡No mine Pita anu uvivikala loxonesi ʼo, la Uleenu Tavuna muneʼe
noxiʼa aneʼi mukalusi ane milomusou aʼalo ne.
45 Aneʼi ta mitema ta Iutaia mimuxaxu taneʼi noxou Lataua e iloʼa Pita
mineʼe ne mikuluke xe Lataua munixiu Uleenu Tavuna muluʼe noxiʼa ta
mitema aneʼi ane ta Iutaia uasi kalumo.
46 ✡Xo aneʼi milomusiʼa mivivikala no anu vaikala iouiou mo miʼitiʼitinu
ualasou Tila. La sou Pita muvikala lexe,
47 “Umomomo sou itema vile utalosiʼa sou iʼulo mamu? Ia aneʼi minoʼu
Uleenu Tavuna iou vilesisi aloxo nenge tenoʼu ne.”
48 ✡La sou anu muvikala pekiaʼu noxiʼa lexe aneʼi iʼulo no anu ualasou
Iesu Kalisito. Aneʼi miʼulo mukalu la mitaliʼisou Pita sou lexe iloʼa ixolu
voxo moseʼi.

11

Pita Muaʼaloiʼa Aneʼi ne Ielusalemu sou Mii Maʼia Ane Anu Muʼoxoʼoxonu

1 No voxo ane ne, la ta aposeli xe ta vimovimoʼa ane aneʼi mixolu ne Iutaia
milomu lexe ta mitema aneʼi ane ta Iutaia uasi kalumo aneʼi a milomusou
vaikala noxou Lataua.
2 No mine Pita muxali ne Ielusalemu la aneʼi ta mitema ane xooxoo
ungasiʼa mo mimulaxu taneʼi noxou Lataua laʼiaxaʼa la anaxasou.
3 ✡La sou aneʼi mivikala Pita aloxo ʼo, “Loxovaa la sou nini nelai no taasiʼa
ta mitema ane xooxoo ungasiʼa uasi mo nongiʼa ngeʼani no taasiʼa ne.”
4 La sou Pita muavuti sou muaʼaloiʼa sou mimii mukalusi ane muxali
aloxo ʼo,
5 ✡ “No mine uao eni exolu ne Iopa io, ekilaka, la emaisou mii vile loxo
aipiepiena, la emaisou mii vile iou loxo lavalava tatila molu no opo loxotolo
muluʼe. Mii vile mutetelisou no ʼa telexu tamiʼa io muluʼenu noxilo.
6 Ioxe eni emasaxa lexe alavusou mimii ne la sou eni emalei laixe no anu
la etongoneʼi ta mimii iouiou aneʼi ane imuamuaʼi no tavaʼa tamiʼa mo ta
vova mo talaxavale iouiou sou lialia xe ta ngiala sou ivava no vaʼa.
7 La elomusou itema vile muvikalaleli lexe, ‘Pita, natulu mo navauxene
ta mimii ne seʼi mo naʼiʼa.’
8 Ia eni evikala aloxo ʼo, ‘Tila, umomomo sou eni aʼoxo loxo ne uasi, xo
eni aʼou mii vile ane nuniʼu no ienu mo tavuna sou eni aʼou mii no ieni
uao.’
9 La vaikala muneʼe noxilo alaxu tameisou la, ‘Mimii ane Lataua
muʼoxonu muxali malemalenga ne, mamu sou nini nalemolu lexe nuniʼu.’
10 Mii ane ne muxali aloxo ne alaxu tatalu mukalu, la lavalava e iloʼa ta
mimii no nano no anu ne mulivu mutelai no opo loxotolo.
11 No mine lavalava mutelai no opo loxotolo mukalu, la alaxu vilesisi la
ta mitema tatalu ne itema vile e muxolu ne Kaisalia mupalusiʼa ne, aneʼi
mixali no tani ane nexi texoxolu no anu.
12 Xe Uleenu Tavuna muvikalaleli lexe, ‘Ngongiʼa ngalai io naxavutala
piena uasi,’ la sou ta vivilo muxatele vile ne nexi noxiʼa temuamuaʼi telai
teʼuna no taasou itema ne.
13 Teʼuna mukalu, la sou itema ne muaʼalo mexi lexe anu mumaisou
angelo vile mutulu no iou no nano no tani noxou. La sou angelo ne
muvikalanu lexe, ‘Napalusiʼa ta mitema seʼi ilai ne Iopa, mo ikamulinu
Saimoni e ualasou vile lexe Pita. Mo ivikalanu lexe uneʼe noxine,

---

✡ **10:44:** Apo 11:15; 15:8 ✡ **10:46:** Apo 2:4; 19:6 ✡ **10:48:** Apo 19:5 ✡ **11:3:** Apo 10:28; Xal 2:12 ✡ **11:5:** Apo 10:9-48

14 ✡sou uvikalaneni no anu vaikala mo sou Lataua upamaulingengi
ngongiʹa ta tema taasine ukalusi.’
15 ✡Ioxe itema e muʹavalilo ne muvivikala mukalu, xe eni esokosou
evivikala sio, la Uleenu Tavuna muluʹe noxiʹa iouvilesisi loxo no mine
muluʹe noxinge tei.
16 ✡La sou eni exavutalanu vaikalau Tila e muvikala lexe, ‘Ioanesi
uʹulosiʹa ta mitema no anu lexa, io ngingi ne Lataua uʹulosinge no anu
Uleenu Tavuna.’
17 La sou ngingi ngelavusou vaimomo ʹo Anu Lataua mulosiʹa mii iou
vilesisi aloxo mulosinge ne si. No mine nenge temulaxu tanenge noxou Tila
Iesu Kalisito. Aloxo ne la sou eni itema maʹia sou ataluxu masaxa noxou
Lataua ulai noxiʹa.”
18 ✡Ioxe ta mitema milomusou vaikala noxou Pita, la xavutala sou
laʹiaxaʹa ne mukalu mo anaxaʹa mutomu, ia miʹosasi sou miʹiti Tila ualasou
sou mivikala aloxo ʹo, “Mii vile uasi, Lataua mumasaxa lexe ta mitema aneʹi
ane ta Iutaia uasi ne ixiu oponeʹi mo inoʹu mauli.”

Ta Mitema ne Antioki Misoko sou Milavusou Iesu Kalisito

19 ✡Ioxe, no mine ta mitema mivau Sutepano musoli xe iliʹi, la aneʹi
miʹoxo lexe iveʹaveʹa ta mitema ane aneʹi milavusou Iesu mo mimuxaxu
taneʹi noxou. La sou aneʹi miʹumeʹume la mipaxele sou milailai ne Ponisia,
xe Kipulosi mo Antioki sou miaʹaloxu aʹalo laixe sou Iesu noxiʹa ta Iutaia
aneʹisisi. Io iaʹaloxu noxiʹa ta mitema aneʹi ane ta Iutaia uasi mamu.
20 Ia seʹi noxiʹa ne aneʹi sou tuala ne Kipulosi mo tuala ne Kilene milai
mipita ne Antioki sou miaʹaloxu aʹalo laixe sou Tila Iesu noxiʹa ta mitema
aneʹi ane ta Iutaia uasi kalumo.
21 La sou Lataua xaviinu muxolu noxiʹa aloxo ne, xe ta piena mixiu
oponeʹi la sou mimuxaxu taneʹi noxou Tila.
22 ✡Xe ta mitema sou lalotu aneʹi ane mixolu ne Ielusalemu milomusou
aʹalo ane ne, la sou mipalusou Valunavasi sou mulai ne Antioki.
23 No mine muxali la mumaisou lexe Lataua mualusiʹa ta mitema laixe
manina la anu muʹosa. La sou anu muavutinoxu xavutalaiʹa sou imuxaxu
taneʹi noxou Tila utotomu.
24 Xe anu Valunavasi ne itema laixe manina. Mo Uleenu Tavuna muxoo
noxou la anu itema sou muxamuxaxu tanu, xe ta mitema ta piena mixiu
maulixaʹa sou mineʹe noxou Tila mukalusi.
25 ✡Ioxe, Valunavasi muavuti la mulai ne Tasisi sou mukamulinu Saulo.
26 Anu muxalisou Saulo mukalu, la sou mutilonu sou ilou mivaxa ne
Antioki. Mo iloʹa ta mitema mixolu tauu ie vile, sou milosieʹixaʹa ta mitema
ta piena no anu vaikalau Lataua. La sou no voxo ane ne ta molomolo
noxou Iesu mo ta mitema ane ilavusou Lataua uasi aneʹi minoʹu uala lexe
ta mitemau Kalisito.
27 No voxo ane ne kalumo, la ta mitema sou palomatana seʹi meʹa ne
Ielusalemu miluʹe ne Antioki.
28 ✡Ioxe vile noxiʹa ualasou lexe Axavosi ne mutulu xe no anu xavi Uleenu
Tavuna, la anu muvikala palomatana, lexe tausoli vile toxoxaʹa uxali no
tuatuala ukalusi no lia ʹo, la iliʹi no anu Kulaudio uxolu loxo tatananu tuala,
la anu muxali.
29 No mine ta molomolo noxou Iesu Kalisito milomusou Axavosi muvikala
palomatana aloxo ne, la sou aneʹi mipitanu xavutala sou isuʹuineʹi ta

---

✡ **11:14:** Apo 16:31 ✡ **11:15:** Apo 2:4 ✡ **11:16:** Apo 1:5 ✡ **11:18:** Apo 13:48; 14:27 ✡ **11:19:** Apo 8:1-4 ✡ **11:22:** Apo 4:36 ✡ **11:25:** Apo 9:30 ✡ **11:28:** Apo 21:10

vimovimo'a ne Iutaia no anu lamoli xe mimii sevile umomomo no anu
maulixa'a.
30 ✡Ane'i mi'oxonu aloxo ne mukalu, la sou mipalusi'a Valunavasi ilou
Saulo milaixu noxi'a ta tatila sou lalotu.

12

Elodesi Muvau Iakovo Musoli Io Mutatuxu Pita no Anu Taasou Navunavu

1 No voxo ane ne la, tatananu tuala Elodesi musokou 'oto'oto ane ne sou
muve'avea' ta temanu lalotu noxou Iesu.
2 La sou anu muvikalane'i sou mivau Iakavo e Ioanesi vimou ne no anu
laviso la musoli.
3 Xe Elodesi mulavusou lexe ta Iutaia mimasaxau mii ane anu mu'oxonu
ne la sou anu mutatuxu Pita kalumo. Mu'oxnu mii ane ne muxali no anu
Voxo e Ixutuxu Veletixa'a Vitanisi.
4 La sou anu mutetelisou Pita sou mutatuxu no anu taasou navunavu.
Anu mu'italonu Pita no avo'a ta mitema sou 'oto'oto la'oluxa'a tami'a sou
misaxila'u. Mino'a ta mitema tamitami'a no nano noxi'a ta mitema sou
'oto'oto la'oluxa'a tami'a ne sou mixali loxo mavulovexa mo mulu'e no
lia ta'uve mo muxatele vile sou isaxila'u. Elodesi mu'oxonu aloxo ne xo
umasaxa lexe utulusou Pita no anu vaivaikala no ie'i ta mitema tavu'alo
ili'i no anu voxo e isosovosou sou Lataua Mupolopepeene'i ta Isilaeli no
anu.
5 La sou Pita muxolu no nano no taasou navunavu. Ia ta tema lalotu
ikilakasou pekia'u ulai noxou Lataua sou usu'ulinu.

Angelo Mulaanu Pita no Anu Taasou Navunavu

6 Ioxe Elodesi musosovosou voxo vile sou lexe utulusou Pita no anu
vaivaikala. Ia tei no anu voxo ane ne xe no 'olovoxo, la Pita muai no taine'i
ta mitema sou 'oto'oto tamei xe misakisakiinu no anu seni tamei kalumo.
Xe ta mitema sou isaxila'u aitengaxu taasou navunavu ne kalumo ane'i a
mitutulu sou isaxila'u aitenga.
7 Xe alaxu vilesisi 'o la, angelo vile noxou Tila muxali mutulu la lamanaxu
mukaa no nano no taasou navunavu ne. La angelo mukopesou Pita no
vainu sou mutulusou la muvikala aloxo 'o, “Napalea natulu.” Muvikalanu
aloxo ne, la seni e misakiinu Pita no anu ne mululu no avolu la mulapau
muai no lia.
8 La angelo muvikalanu lexe, “Nano'u tokolomomeni ane veveeni mo
nasakiinu utupokonexe mo namuxaxu siove sou tava'ine mo namulileli.”
La Pita mu'oxonu aloxo ne.
9 La sou muavuti mumulinu angelo sou mulai no ale. Ia anu ulavusou
lexe anu umulinu angelo manina sou ane uasi. Anu muxavutala lexe anu
mumaisou mii loxo aipiepiena ane.
10 ✡Ia uasi anu mumulinu angelo manina. La sou ilou mipolopepeenu
aitenga vile mo tameisou xe tatalusou la anu aitenga pekia'u sou ulai no
tuala tila. Aitenga ane ne pekia'u ia molu mukisi vitanisi. La sou ane'i ilou
miuatu no ale la mimuamua'i mimulinu vote'i milai, la alaxu vilesisi angelo
mu'umesou Pita sou mulai.
11 La sou Pita xavutalau muxali lamana. Sou muvikala lexe, “Ae, eni
e'oxo lexe eni emaisou mii loxo aipiepiena ano 'o si, la uasi. Eni emaisou
mii manina. Tila mupalusou angelo noxou vile ane mune'e musu'ulileli no
anu navunavu ane ta Iutaia i'oxe i'oxo umulinu masaxa noxou Elodesi sou
i'oxonu noxilo.”

✡ **11:30:** Apo 12:25 ✡ **12:10:** Apo 5:19

12 Anu mulavusou lexe Lataua musuʹulinu, la sou anu mulai no tani noxie
Malia e Ioanesi e ualasou vile lexe Maluko nenu. Ta mitema ta piena aneʹi
a mipipita sou ikilaka ulai noxou Lataua.
13 Anu muxali no tani ne la mutulu no ale io mupolopolo no aitenga, la
sou sema sou xaixai vile e ualasie lexe Loda. Ane mineʹe sou lexe ikisiinu
aitenga, la ua.
14 Ane mitongonu Pita xolinu, la ane miʹosa misevile la ikisiinu aitenga
la ua, miiave milivu sou miʹava kakaa mulai noxiʹa ta menexie lexe, “Pita
anu a ututulu no ale no aitenga ʹo.”
15 Xe ta menexie miavuti la mivikalane aloxo ʹo, “Nini nexovulaulau ne.”
La ane pekiaʹe sou mivikala pekiaʹu lexe, “Manina, anu a ututulu no aitenga
ʹo,” La sou aneʹi miʹoxe, “Male nini nemaisou angelo* noxou ane.”
16 No mine aneʹi ixixilieʹi ngatoʹo loxo ne, la Pita anu a upolopolo no
aitengasi ʹo. La sou aneʹi mimaisou la mineʹe mikisi aitenga, la sou
mimaisou lexe anu Pita maninasou, la aneʹi mikuluke manina.
17 Xe anu muavuti, la muavimaxuxuneʹi no avolu sou lexe ivikala
mamu. Io anu muaʹaloiʹa no anu mii maʹia ane Tila muʹoxonu noxou
sou mulaanixu no anu tani sou navunavu, sou muatu no ale. La sou anu
muvikalaneʹi lexe, “Ngaʹaloiʹa Iakovo iloʹa ta vivinge no anu mii ʹo.” Io anu
mulutu sou mulai no tuala vile vaʹaxu.
18 ✡Ia no kakau manina ʹo, la ta mitema sou ʹotoʹoto ne mixovulaulau
manina, la sou aneʹi miavuti sou mitalitaliʹisiʹa ngatoʹo lexe, “Pita mulai
neʹei?”
19 Xe Elodesi mulomu aloxo ne, la mupalusiʹa ta mitema sou mikamulinu
Pita, xe anu uxolu uasi, la sou anu utulusiʹa ta mitema sou isaxilaʹu aitenga
no anu vaikala sou lexe iveʹa isoisoli xo aneʹi isaxilaʹu Pita laixe uasi. Xe
iliʹi, la anu Elodesi muvula ne Iutaia sou mulai telo ne Kaisalia sou muxolu
lai ne.

Elodesi Musoli

20 No mine Elodesi laʹiaxuiʹa ta mitema siʹe Taia xe Saidoni, la aneʹi mipita
laʹoluxaʹa vilesisi sou milai mimaisou. Tei la Valasutosi munoʹu vaikala
lamana noxiʹa sou usuʹuineʹi la mutaliʹisou Elodesi lexe opoonu uai seʹisisi
noxiʹasi xo aneʹi milavusou lexe aneʹi inoʹu laʹilali no anu tuala tila ane anu
musaxilaʹu nesi.
21 Ioxe, no voxo ane ne, la Elodesi mutokolomoxu tokolomo sou mutuxu
tuala noxou mo muxolu no anu puloulou noxou anu mutuxu tuala ne.
La musosovosou voxo vile sou lexe uvivikala noxiʹa no anu. La sou anu
mupitaneʹi sou muvikalaneʹi.
22 No mine anu muvivikala noxiʹa, la ta mitema miʹavaʹava lexe, “Lataua
vile a uvivikala o, itema uasi.”
23 ✡Xe alaxu vilesisi ʹo la angelo noxou Tila muvau avile a alalainesi xo
anu muʹiti ualasou io Lataua uasi. La sou ta polikoka mingangasou la
musoli avile.
24 ✡Aloxo ne la sou vaikala noxou Lataua muxali pekiaʹu mo muleme
mulai no tuatuala mukalusi.
25 ✡La sou Valunavasi ilou Saulo mikalusou xaixai ne Ielusalemu mukalu
la sou mukasi noxou Ioanesi e ualasou lexe Maluko sou iloʹa meʹa ne
Ielusalemu sou milai ne Antioki.

---

* **12:15:** Loopala noxiʹa ta Iutaia lexe ta mitema vilevilesi ne uleeneʹi a uxolu la sou uxali noxiʹa no mine imauli. Imauli uasi isoli ne la ilavusiʹasi lexe angelo noxiʹa ane. ✡ **12:18:** Apo 5:22-24
✡ **12:23:** Tan 5:20 ✡ **12:24:** Ais 55:11 ✡ **12:25:** Apo 11:29-30; 15:37

13

Misosovosiʹa Valunavasi Ilou Saulo sou Mipalusiʹa Milai Miaʹaloxu Vaikala Noxou Lataua no Tuatuala

1 Ioxe, ta mitema ane aneʹi mimuxaxu taneʹi noxou Iesu e mixolu ne
Antioki ne seʹi ne ta mitema sou palomatana xe seʹi ne ta mitema sou
ilosiʹa lavulavu sou ʹilixo laixe noxou Lataua. Vile noxiʹa anu Valunavasi
mo Simeoni e ualasou vile lexe Nixelu xe Lukio anu itema sie Kilene mo
Saulo xe Manaeni. Manaeni ne ilou tatananu tuala Elodesi mivaitami no
mine no molomoloxaʹa.
2 ✡No mine aneʹi iloʹa ta mitema ne mipita sou mipelemu mo milotu
noxou Tila, la Uleenu Tavuna muvikalaneʹi aloxo ʹo, “Ngakalipalaneʹi
Valunavasi ilou Saulo mo ngaxexeneʹi ilou ixolu vaʹaxu sou iʹoxonu xaixai
ane Eni eʹavaliʹaxu.”
3 ✡La sou aneʹi mipelemu mo milingasiʹa xe miʹitalonu avoʹa noxiʹa ilou
sou mialusiʹa mukalu, la sou mipalusiʹa ilou milai.

Valunavasi Ilou Saulo Milai Mixali ne Kipulosi

4 No voxo ane ne, la Uleenu Tavuna muxolu noxiʹa la mulutulixaʹa ne
Antioki sou miluʹe no Selukia, la mitelo no anu lasipi mivaxa no laʹolu ne
Kipulosi.
5 ✡No mine aneʹi mixali ne Salamisi, la milai no taasou lalotu noxiʹa ta
Iutaia sou misoko miaʹaloxu vaikalau Lataua. No voxo ane ne, la Ioanesi
e ualasou vile lexe Maluko ne iloʹa kalumo sou musuulineʹi ilou no anu
xaixai.
6 Aneʹi mixixaoxao no nano no laʹolu Kipulosi, xe mukalu, la sou aneʹi
miuatulai ne Paposi, la sou mixalisou itema vile anu itema sou aalu
iouiou vile e ualasou lexe Balu-Iesu e itema siʹe Iutaia ne anu itema sou
palomatana kalakalavoi.
7 Anu itema ane ne mulavusou ilou itema sou usaxilaʹu laʹolu ane ne e
ualasou lexe Seluxio-Paulo e anu itema sou lavulavu laixe. Anu muʹaviliʹa
Valunavasi ilou Saulo milai noxou xo anu mumasaxa lexe ulomusou
vaikala noxou Lataua.
8 Ia itema sou lavulavu sou aalu iouiou ne ualasou vile no anu vaikala
Xiliki lexe Elimasi ne mumasaxa lexe uʹoxo pekiaʹusou xavutala noxou
itema sou usaxilaʹu laʹolu ne sou umuxamuxaxu tanu noxou Iesu uasi, la
sou muvikala sou muʹoxo latolosiʹa Valunavasi ilou Saulo.
9 Ia Saulo e ualasou vile lexe Paulo ne Uleenu Tavuna muʹanaʹana noxou,
la anu mumatakisou Elimasi ne la muvikalanu aloxo ʹo,
10 “Nini satani ʹolu. Nini itema sou naʹoxo masuanu mimii laixe. Nini
neʹanaʹana no anu ʹilixo sou kalakalavoi ilou iisuiisu, mo nini namitema
sou naxiuxiunu mii ane Tila muʹoxonu manina ne sou naxalixu uxali
kalavoi.
11 ✡Mo namaisou vaimomo ʹo si, la Tila xaviinu uluʹe noxine la ieni
utomu mo namaisou lamana vile la uasi maxuveeni sevile.” Xe alaxu
vilesisi ʹo la mii e loxo tamuxala isivoxoxu ne muneʹe mutomu iou, la sou
anu mukamuli itema vile sou lexe usuʹulinu sou utetelisou no avolu mo
usuʹulinu sou utilau.
12 Ioxe itema sou usaxilaʹu laʹolu mumaisou mii aloxo ne, la mukuluke
no anu vaikala Tila la sou xavutalau muavuti sou mumuxamuxaxu tanu
noxou Tila.

✡ **13:2:** Apo 9:15 ✡ **13:3:** Apo 6:6 ✡ **13:5:** Apo 12:12; 15:39 ✡ **13:11:** Apo 9:8

Valunavasi Ilou Paulo Mia'aloxu Vaikala Noxou Lataua ne Antioki Ane Muxolu no Nano no Tuala Xalee Tila Pisitia

13 ✡Paulo ilo'a ta mitema e mimulinu ne mutelo no lasipi me'a ne Paposi
milai ne Peluxa ane'i mixolu no nano xalee lia tila ne Pamfulia, la Ioanesi
e ualasou vile lexe Maluko ne mu'umesi'a a lai ne sou mulivu mulai ne
Ielusalemu.
14 Io ane'i me'a ne Peluxa ne mole milai mixali ne Antioki anu muxolu no
nano no xalee lia tila ne Pisitia. Xe no voxo Tavuna, la ane'i milai mi'una
no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou mixolu no lia.
15 Ioxe ane'i miitisou Lavuku sou lapuloto noxou Mosesi xe vaikala
ane ta mitema sou palomatana mikaukavunu. La ili'i sou ta tatila
no 'a taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne mipalusou itema vile sou mulai
muvikalane'i Paulo ilou Valunavasi aloxo 'o, "Ta vivixe, nexi tamasaxa lexe
ngingi ngane'e mo lexe mengi vaikala mose'i lailaixe, la ngapeletotosi'a ta
mitemamexi no anu."
16 La Paulo mutulu la mutolosou avolu mulai noxi'a ta mitema sou lexe
ixolu tasiau xo anu uvivikala. La sou anu musoko sou muvikala aloxo 'o,
"Ngingi ta mitema sie Isilaeli, mo ngingi ta mitema ane ta Iutaia uasi ia
ngalavusou ngalolotu ulai noxou ne, ngingi ngalomu une'e noxilo.
17 ✡Ngingi ta Isilaeli Latauamengi xo Anu musosovosi'a ta 'ilu'ilusungengi
mukalu, la mu'oxone'i sou milai mixolu ne Aixiputo mole mixali ta piena
misevile, xe mukalu la sou anu molu mulivunixa'a no Anu xavi noxou sou
milaa ne Aixiputo.
18 ✡La Anu mutavule tu'umaxu no anu 'ilixo noxi'a mo musaxila'a
mumomomo loxo tauu ie itemaxu tamei no nano no xalee lia vitanisi.
19 ✡Xe Anu muavuti, la mualivulane'i ta mata muxatele tamei ne Kanani.
Io mu'italonu lialia ane ne noxi'a ta mitema ne Isilaeli.
20 ✡La sou mimii ta piena muxali no nano no anu tauu ie itemaxu
mavulovexa tamei mo mavulovexa ta'uve (450). Xe ili'i no mine ta Isilaeli
mino'u lialia ane ne mo mixolu no anu mukalu, la sou Lataua molu
musosovosi'a ta mitema ane sou lexe itulu ta kisikisi'a sou iulaxune'i ne
mulai mutalo no mine itema sou palomatana Samueli muxali.
21 ✡Xe ta mitema miavuti la milinga sou itema vile sou uxali loxo ane'i
i'a motuxu tuala vile. La sou Lataua mulosi'a Saulo e Kisi 'olu xe anu no
anu mata noxou Beniamini. La anu muxali mutuxu tuala noxi'a la muxolu
musaxila'a mumomomo loxo tauu ie itemaxu tamei.
22 ✡Ia Lataua muavuti la, la muxexeenu, io musosovosou Deviti sou
muxali mutuxu tuala noxi'a. Xe Anu muavuti la muvikala lamana noxi'a
aloxo 'o, 'Eni exexeenu Saulo io esosovosou Deviti anu Iesi 'olu ne anu
itema vile e Eni elavusou opoonu lexe ulai la anu umulimuli masaxa noxilo
ukalusi.'
23 ✡La sou Lataua mulosi'a ta Isilaeli Iesu itema sou pamauli ne loxo
musakiinu vaikalasou. Lexe itema sou pamauli uxali noxou Deviti.
24 ✡La sou no mine Iesu uxali uao, la Ioanesi e itema sou u'ulosinge
mua'alo la muvikalane'i ta mitema sie Isilaeli lexe ixiu opone'i mo ixiu
tumaliau 'ilixo masumasua noxi'a mo sou anu Ioanesi u'ulosi'a.
25 ✡No voxo ane Ioanesi sou ukalusou xaixai noxou, la anu mutalisi'a ta
mitema aloxo 'o, 'Ngingi ngemaisilo la ngexavutala lexe eni 'ena'ei io? Eni
itema e ngingi ngaxoxomaiou Anu a eni 'o uasi. Ia ngingi ngalomu Anu

---

✡ **13:13:** Apo 15:38 ✡ **13:17:** Mul 1:7; 6:6; 12:51 ✡ **13:18:** Iti 14:34; Lap 1:31-32 ✡ **13:19:** Lap 7:1; Ies 14:1 ✡ **13:20:** Kis 2:16; 1Sa 3:20 ✡ **13:21:** 1Sa 8:5, 19; 10:20-24 ✡ **13:22:** 1Sa 13:14; 16:12; Lex 89:20 ✡ **13:23:** 2Sa 7:12-16 ✡ **13:24:** Mat 3:1-2 ✡ **13:25:** Ioa 1:20, 27

itema ne ili'i xe une'e la eni amomomo sou alulusou lamota sou siovesou
tava'u uasi, xo eni amitema vitanisi.'
26 Ioxe, ngingi ta vivilo e ngingi Avalaamu ta 'ilu'ilusunu, xe ngingi ane
ta Iutaia io ngemama'u noxou mo ngetoxonu, ngingi ngalomu, vaikala sou
mauli mune'e noxinge muisalili.
27 Ia ta mitema ilo'a ta tatila ane'i ane mitulu loxo ta kisokisou tuala tila
ne Ielusalemu ilavusou Iesu loxo Anu itema sou pamauli uasi. La mivau
musoli. Ia ane'i mi'oxonu aloxo ne la mumomomo sou vaikala noxi'a ta
mitema sou palomatana milemolu tei e ane'i iitisou mo ilomusou no voxo
Tavuna utotomu.
28 ✡Ixalisou susu vile noxou sou ivau usoli no anu uasi, ia ane'i xavine'i
vitanisi sou mivikalanu Pilato lexe uvau Iesu usoli.
29 ✡Ane'i mi'oxo aloxo ne noxou sou mimomomo sou mimii ane muai no
nano no anu Lavuku Tavuna teinu. Mukalu, la sou ane'i milaxanixu teitexi
no ovu valautu sou milu'e mimulaxu no anu lulu.
30 Ia Lataua mutulusou no anu lulu sou soli la mumauli.
31 ✡Ili'i no anu la ta mitema ukalusi e ilo'a Iesu mimuamua'i no vote'i
me'a ne Xalilaia sou mitelai ne Ielusalemu mimaisou no voxo ta pieana.
32 Ioxe la sou mii e nexi taa'alomengi a'alo laixe no anu 'o ne
nexi taa'alomengi sou itema e Lataua musakiinu vaikala sou noxi'a ta
'ilu'ilusunenge tatei lexe upalusou une'e sou ulivulinenge.
33 ✡Aloxo ne, la sou Anu mutulusou Iesu no 'a lulu sou soli sou lexe
umomomo sou vaikala ane Anu musakinusinge noxi'a ta 'ilu'ilusunenge
tatei. Vaikala sou mii ane ne mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku
sou Lexe tameisou muvikala aloxo 'o, 'Nini ne nini 'alixeni. Vaimomo 'o
Eni axolu loxo Eni Mamine.'
34 ✡Aloxo ne, la sou anu Momu ne mutulusou no anu lulu sou soli, mo uai
u'ui no anu lulu ne uasi. Anu muvikala aloxo 'o, 'Eni emasaxa lexe aalusine
no anu aalu iou vilesisi aloxo Eni ealusou mutuxu tuala Deviti. Aalu ane
laixe anu uxali manina.' La sou mii ane Anu mulemolu ne muxali manina
loxo Anu musakiinu vaikalasou.
35 ✡La sou vaikala vile kalumo muxolu no anu Lavuku sou Lexe muvikala
aloxo 'o, 'Nini umomomo sou namalanixu Itema sou xaixai noxine e
malemalenga ne uai u'ui no nano no lulu ne uasi.'
36 Ioxe la sou nenge telavusou lexe Deviti ne no mine uao mumauli mo
muxoxolu no lia 'o, la anu itema sou umulinu masaxa noxou Lataua mo
anu u'oxo xaixai laixe manina. Ia ili'i no mine anu musoli, xe miasixu no
anu lulusi'a ta 'ilu'ilusunu, la vasimolu ne muai mu'ui no nano no lulu ne.
37 Io Itema ane ne Lataua mutulusou no anu lulusou soli, la vasimolu uai
u'ui no lulu ne uasi.
38 Aloxo ne la sou ta vivilo eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou laixe aloxo
'o, no anu soli noxou Iesusi la anu muxexeenu susu noxinge aloxo nexi
tea'alomengixu.
39 ✡Io lapuloto noxou Mosesi ne umomomo sou uxexeenu 'ilixo ma-
sumasua noxinge sou ngaxali ngaisalili uasi. Ia Anu itema ane ne si Anu
mumomomo sou uxexeenu 'ilixo masumasua noxi'a ta mitema ane'i ane
imuxamuxaxu tane'i noxou, la sou Anu uleme'a lexe ta mitema lailaixe.
40 La sou ngingi ngaxaxai laixe, xo loxo 'o io mii e ta mitema sou
palomatana milemolu tatei ne uxali u'oxo masuangengi.
41 ✡'Ngingi ta mitema e ngamolovila'isou Lataua.
Xe ngakuluke, mo ngasoli.

✡ **13:28:** Mat 27:22-23 ✡ **13:29:** Mat 27:59-60 ✡ **13:31:** Apo 1:3, 8 ✡ **13:33:** Lex 2:7 ✡ **13:34:** Ais 55:3 ✡ **13:35:** Lex 16:10 ✡ **13:39:** Rom 10:4 ✡ **13:41:** Ava 1:5

Xo Eni aˈoxonu mii vile uxali no nixi noxinge.
La sou lexe itema vile uvikalangengi no anu mii ane lexe Eni aˈoxonu ne,
la ngingi ngamuxaxu tangengi no anu uasi.’ ”

42 No mine Paulo muaˈalo mukalu xe ilou Valunavasi milaa no taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia, la ta mitema mitalisiˈa ilou sou lexe no Voxo Tavuna ane iliˈi la, ilou ilivu ineˈe la sou iaˈaloiˈa la no anu vaikala ne.
43 Iliˈi no mine aneˈi milaa no alalotu, la ta mitema ta Iutaia ta piena xe ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi io imulinu lalotu moxiˈa ta Iutaia sou iloˈa ta Iutaia milotu mipita no taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia ne mimulineˈi Paulo ilou Valunavasi. Sou ilou mipeletotosiˈa sou lexe itulu pekiaˈa aloxo ne si no anu alauna noxou Lataua.
44 Xe iliˈi no anu Voxo Tavuna ane ne, la sexasisisou ta mitema ukalusi no anu tuala tila ane ne mineˈe mipita sou milomusou vaikala noxou Tila.
45 Ioxe no mine ta Iutaia mimaisou lexe ta mitema ta piena musuku milomuxu vaikala noxou Tila, la sou aneˈi oponeˈi masuau Paulo xe mivikala tumalou noxou xe mivikala masumasua no anu aˈalo noxou kalumo.
46 ✡Aloxo ne, la sou Paulo ilou Valunavasi mivikala pekiaˈu io iˈume uasi ia ilou mivikalaneˈi aloxo ˈo, “Vaikalau Lataua ne tanixu lexe taaˈaloxu tei a noxinge ne. Ia xo ngingi ngexiunu tumalingeu, la iou loxo ngingi ngexavutala lexe nganoˈu mauli ane kaluxusou uasisi uasi. La sou ngingi ngalomu. Nexi noxou vaimomo ˈo taxiu ulai noxiˈa ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi.
47 ✡Xo Tila mupalusixe la muvikala aloxo ˈo,
‘Eni apalusine sou nalaixu lamana ane ˈo noxiˈa ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi.
Mo sou ta mitema ukalusi no lialia ˈo inoˈu mauli ane kaluxusou uasi.’ ”
48 Xe ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi ne milomusou vaikala ane ne, la aneˈi miˈosa mo miitinu Tila ualasou sou vaikala noxou. La sou ta mitema ta piena e Lataua musosovosiˈa sou lexe inoˈu mauli ane kaluxusou uasi ne mixali ta mitema sou imuxamuxaxu taneˈi.
49 Aloxo ne, la sou vaikala noxou Tila mutaasou xalee lia tila ane ne mukalusi.
50 Xe ta Iutaia laˈiaxaˈa la sou miˈuna taneˈi noxiˈa ta sema e ualasiˈa tatila aneˈi ane milavusou ilotu noxou Lataua mo ta kisokisou sou xalee lia tila ane ne. La sou aneˈi miavuti sou miˈoxe iveˈaveˈa Paulo ilou Valunavasi sou mikusaiˈa milai vaˈaxu no xalee lia tila noxiˈa.
51 ✡Xe aneˈi ilou miavuti, la mivutasou lomulo no tavaˈa mulai noxiˈa io ilou mixililiieˈi ia milai ne Ikonia.
52 La ta mitema aneˈi ane mimuxaxu taneˈi noxou Iesu ne mixamulinu ˈosaˈosa mo miˈanaˈana no anu Uleenu Tavuna.

14

Valunavasi Ilou Paulo Mixali Mixolu ne Ikonia

1 No mine Paulo ilou Valunavasi mixali ne Ikonia, la miˈuna no nano no anu tani sou lalotu noxiˈa ta Iutaia loxo aneˈi ilavusou iˈoxoˈoxonu utotomu xe misokou sou miaˈaloxu vaikalau Lataua. La miaˈaloxu laixe manina, la sou ta Iutaia ta piena xe ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi ta piena musuku mimuxamuxaxu taneˈi noxou Iesu.

✡ **13:46:** Apo 3:26; 18:6 ✡ **13:47:** Ais 49:6 ✡ **13:51:** Mat 10:14; Apo 18:6

2 Ia ta Iutaia ane imuxaxu tane'i uasi ne mi'una tane'i noxi'a ta mitema
ane'i ane ta Iutaia uasi sou ilo'a la'iaxa'a mo opone'i masuai'a ta mitema
ane'i ane mimuxaxu tamei noxou Iesu.
3 ✡La ane'i ilou mixolu maxuveeni lai ne mo mivikala pekia'u sou Tila
io ilou i'ume uasi. La Anu mulosi'a xavi sou mi'oxonu sosovo iouiou xe
mii ane talavusou uasi. Anu mumaxau lexe a'alo sou alauna noxou ne anu
maninasou.
4 La ta mitema no nano no anu tuala tila ne mikalipala la'oluxa'a tamei.
La'oluxa'a vile mivulu noxi'a ta Iutaia, xe la'oluxa'a vile mivulu noxi'a ta
aposeli.
5 ✡Xe no mine ta Iutaia ilo'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi miavuti, la
mipita noxi'a ta kisikisi'a, sou lexe i'oxo masuane'i ta aposeli mo i'oxo lexe
ive'a no anu kulu mo isoli.
6 Ia ane'i ilou milavusou mii ane ta mitema mivikala lexe i'oxonu ne, la
ane'i ilou mi'ume milai no tuala tila ta tamei ne Lisita xe ne Delube mo no
tuala mose'i la no pa'upa'umolu ne no xalee lia tila ne Likaonia.
7 La ane'i ilou misolo xaixai sou mia'aloxu a'alo laixe no tuatuala ane ne.

Valunavasi Ilou Paulo Mia'alo ne Lisita Xe ne Delube

8 Xe itema vile lai ne Lisita ne, no mine nenu mivo'onu mo la tava'u ne
mukilikalu la umuamua'i uasi muxoxolusi.
9 Anu muxolu sou mulomu no mine Paulo mua'alo. La Paulo mumatak-
isou xe mumaisou lexe anu mumuxaxu tanu sou lexe uxali laixe la,
10 la sou mu'ava lexe, “Naavuti mo natulu.” Aloxo ne, la itema ne
mupisikei sou mutulu la mumuamua'i a vile.
11 ✡No mine ane'i ta mitema ane mine'e mipita mimaisou mii ma'ia ane
Paulo mu'oxo ne, la ane'i mi'ava no anu vaikala noxi'a Likaonia aloxo 'o,
“Ta lataua mixali loxo ta mitema mo milu'e mixali noxinge 'o.”
12 Ane'i mivikala aloxo ne la mimoxo'u Valunavasi lexe Seusu, xe Paulo
mimoxo'u lexe Elumesi xo anu Paulo ne tila sou u'oxonu vaivaikala.
13 La tani sou lalotu noxou lataua ilemo lexe Seusu ne mutulu se 'alai no
aitengaxu vimelu sou tuala tila ne. La sou aili'i sou muno'a ta bulumakau
ta mulu mose'i mo seseenu mose'i misakiinu tavalanu mune'enu no
aitengaxu tuala tila xo anu ilo'a ta mitema ane mine'e mipita ne, imasaxa
lexe i'iaiamai'a Paulo ilou Valunavasi no anu sou ilotu noxi'a.
14 Ia no mine ta aposeli Paulo ilou Valunavasi milomusou mii ane ne,
la ane'i mikakakanu tokolomoi'a, ia miiave miuna noxi'a ta mitema ane
mine'e mipita ne, la mi'ava'ava aloxo 'o,
15 ✡ “Ngingi ta mitema 'o, tava'u loxovaa la sou ngingi nge'oxo 'ilixo ano.
Nexi kalumo ne nexi ta mitemasi aloxo ngingi ne. Ia nexi taa'aloxu a'alo
laixe ulai noxinge lexe ngingi ngaxiu tumalinge no anu mimii vitavitanisi
ane ngingi ngalotu no anu ne. Io ngaxiu ulai noxou Lataua anu mumauli
mo mukoinu loxotolo mo lialia xe luaki ilou mimii mukalusi mo ta mimii
ane muxolu no nano no anu.
16 ✡Tatei la Lataua iou muvaxai'a ta mitema no xalexalee tuatuala no lia
'o sou mimulinu 'ilixo noxi'a vilevilesi.
17 ✡Ia Anu mupala'alixu mii vile noxou. Anu mumaxa'u 'ilixo laixe sou
mulosinge la'iua molu no loxotolo mulu'e noxinge, mo Anu mulosinge
la'ilali temanu no anu voxovoxosou mo mulosinge la'ilali ta piena, la
mu'oxonenge te'osa manina.”
18 Ane'i ilou mivikala aloxo ne, ia ta mitema ne pekia'a sou i'oxo iaiama
ne sia, la ane'i ilou mixamuli ialuxu manina mo mitalosi'a.

✡ **14:3:** Mak 16:20; Eva 2:4 ✡ **14:5:** Apo 14:19 ✡ **14:11:** Apo 28:6 ✡ **14:15:** Lex 146:6; Apo 10:26 ✡ **14:16:** Apo 17:30 ✡ **14:17:** Iel 5:24

19 ✡Ka sou, ta Iutaia mose'i me'a ne Antioki xe Ikonia mine'e, la milapunu
xavutalai'a ta mitema ane mine'e mipita ne sou mivau Paulo no anu kulu,
mukalu la milavelavenu milaixu no ale no anu vimelusou tuala tila ne la
misuanu muai ne xo mikalavoi lexe anu musoli.
20 Ia ta mitema noxou Iesu mipita mixaliliiou, la anu muavuti mutulu sou
mulivu mu'unalai no tuala tila. No voxo ane vile, la anu ilou Valunavasi
milutu sou milai ne Delube.

Ane'i La Ilivu Noxi'a Paulo Ilou Valunavasi

21 Ane'i mia'aloxu a'alo laixe no tuala tila ne la ta mitema ta piena mixali
ta mitema noxou Iesu. Io ane'i ilou milivu milai ne Lisita xe ne Ikonia mo
ne Antioki,
22 ✡sou mi'oxo pekia'u opone'i ane'i ane ta mitema noxou Iesu, mo
mipeletotosi'a sou lexe itulu pekia'a no anu muxamuxaxu tane'i ane ne la
mivikalane'i aloxo 'o, “Nenge tamuamua'i no anu vote'i sou tu'utu'umaxu
ta piena tei ka sou ta'una no anu saxisaxila'u noxou Lataua.”
23 Mo ane'i misosovosi'a ta tatila noxi'a ta mitema ilotu noxou Iesu
vilevilesi ne, mo ane'i ilou mipelemu sou mikilaka, sou mi'italone'i ane'i
ane mimulaxu tane'i ne noxou Tila.
24 Ioxe ili'i, la Paulo ilou Valunavasi mimuamua'i no nixi no anu xalee lia
ne Pisitia, la mixali no anu xalee lia ne Pamfulia.
25 Xe mia'aloxu vaikala noxou Lataua no tuala tila ne Peluxa, mukalu la
milu'e no tuala tila ne Atalia.
26 ✡Ane'i ilou mitelo no lasipi ne Atalia, la milivu milai ne Antioki. Tuala
tila ane ne tei la ane'i ilou mixolu no anu mo ta mitema noxou Lataua
mi'italone'i milai no anu alauna noxou Lataua, sou lexe i'oxonu xaixaine
anu a mikalusou mo a milivu mine'e ne.
27 ✡Io ane'i mixali lai ne, la mipitane'i ta mitema e ilotu noxou Iesu ne
mukalusi, sou mia'aloi'axu mimii mukalusi ane Lataua mu'oxonu noxi'a,
mo mukisinu aitenga noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi sou ane'i
mimuxaxu tane'i noxou.
28 La ane'i ilo'a ta mitema noxou Iesu ne mixolu lai ne maxuveeni.

15

Mipita sou Vaivaikala ne Ielusalemu

1 ✡Ioxe ta mitema mose'i me'a ne Iutaia milu'e ne Antioki, la milosiexa'a
ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu no anu lavulavu aloxo 'o,
“Lexe xooxoo ungasinge umulinu 'ilixo ane Mosesi mulosixe lavulavu sou
uasi, la umomomo sou ngingi ngamauli uasi.”
2 ✡Mii ane ne muavutinoxu Paulo ilou Valunavasi opone'i, la ilo'a
mi'otosou anaxa'a sou. La sou ane'i misosovosi'a Paulo ilou Valunavasi
ilo'a mose'i la ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu sou lexe ilai telo ne
Ielusalemu sou imaisi'a ta mitema sou xaixai ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema
noxou Lataua mo imomosou vaikala ane ne.
3 La sou ta mitema ilotu noxou Iesu mipalusi'a sou milai. Xe ane'i
mimuamua'i mipolo ne Ponisia xe ne Samalia, la mia'aloxa'a ta mitema
ane'i ane ta Iutaia uasi ne mixiu milai noxou Lataua. A'alo ane ne muxalixu
'osa'ila tatila noxi'a ta mitema mukalusi ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou
Iesu.

✡ **14:19:** Apo 17:13; 2Ko 11:25 ✡ **14:22:** Apo 15:32; 1Te 3:3 ✡ **14:26:** Apo 13:1-2 ✡ **14:27:** Apo 15:4, 12 ✡ **15:1:** Xal 5:2 ✡ **15:2:** Xal 2:1

4 ✡No mine mixali ne Ielusalemu, la ta mitema e ilotu noxou Iesu ilo'a ta
aposeli mo ta tatila noxi'a ta mitema noxou Lataua misexelaxa'a, xe ane'i
mia'aloxu mimii mukalusi e Lataua mulosi'a xavi sou mi'oxonu.
5 Ia ta Palisaio mose'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu miavuti la
mivikala lexe, "Ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ne anu laixe lexe xooxoo
ungasi'asi mo ane'i imulinu lapuloto noxou Mosesisi.
6 Ioxe, ta aposeli ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema ilotu noxou Iesu mipita
sou mimaisou mii ane ne.
7 ✡No mine vaikala ta piena muxali no anu, la Pita muavuti sou muvikala
mulai noxi'a aloxo 'o, "Ta vivilo, ngingi ngelavusou lexe tatei, la Lataua
musosovosilo no taingengi sou lexe a'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito
noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mo sou ane'i ilomusou la imuxaxu
tane'i.
8 ✡Lataua e mulavusou ta mitema mukalusi opone'i ne musosovosi'a
ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi la sou mulosi'a Uleenu Tavuna aloxo
mulosinge ne si.
9 Anu mu'oxonu 'ilixo iouvilemo noxinge ta Iutaia xe iouvilemo noxi'a
ane'i ta Iutaia uasi. Ane'i mimuxaxu tane'i noxou Tila, la sou opone'i
muxali malemalenga no iou Lataua.
10 ✡La sou loxovaa ane ngingi nga'oxe ngatovonu Lataua vaimomo
'o? Tava'u loxovaa la sou ngamuxaxu mii ane tu'umaxu no laxasi'a ta
molomolo noxou Iesu sou imulinu lapuloto noxou Mosesi e umomomo sou
ta xaixaisinge mo nenge kalumo tamomomo sou tatavulenu uasi 'o?
11 ✡Aloxo ne uasi, nenge temuxaxu tanenge, la nenge temauli xo Tila Iesu
mulosinge alauna noxou aloxo ane'i nesi."
12 Pita muvikala aloxo ne, la ta mitema mukalusi e ane'i mipita ne mixolu
tani mukii. Sou milomu mulai noxi'a Valunavasi ilou Paulo mia'aloi'a
sou sosovo iouiou xe mii ane talavusou uasi e Lataua mulosi'a xavi sou
mu'oxonu no taine'i ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.
13 ✡No mine ane'i mia'alo mukalu, la Iakovo muavuti mutulu la mu-
vikalane'i aloxo 'o, "Ta vivilo, ngalomu noxilo.
14 Saimoni mua'alomengi lamana no anu soko mii ne Lataua mu-
maxa'u masaxa noxou sou muno'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mo
mu'oxone'i mixali ta mitema noxousi.
15 Mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana ne muisalili ilou ane
nenge tea'aloxu aloxo ane'i mikaukavunu nesi,
16 ✡ 'Ili'i, la eni alivu ane'e xo tani alelaxu noxou Deviti ne mulapau mo
mumamulo,
ia Eni atulusou la mo apaipounu.
17 Mo sou ta mitema pausi'a umomomo sou ikamuli Tila,
mo ta mitema ane'i ukalusi ane ta Iutaia uasi ne Eni a'avali'a
mo ixali ta mitema noxilo.
Tila e u'oxonu mimii ukalusi ne muvikala aloxo 'o.
18 Anu mupala'anixu tatei mo.'
19 Eni xavutalaxeni aloxo ne, ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi ia ixiu
ine'e noxou ne talosi'a tu'umaxu sou itavule mamu.
20 ✡Ia laixe lexe nenge takaukavu ulai noxi'a sou tavikalane'i lexe, mamu
sou ngingi nga'ou la'ilali ane nuni'u xo ane'i miiamanu noxi'a ta lataua
kalakalavoi, mo ngapolopepeenu 'ilixo sou vote'i loxo i'oxo susu noxi'a ta

---

✡ **15:4:** Apo 14:27 ✡ **15:7:** Apo 10:1-43 ✡ **15:8:** Apo 10:44; 11:15 ✡ **15:10:** Mat 11:30; Xal 3:10
✡ **15:11:** Xal 2:16; Ep 2:5-8 ✡ **15:13:** Xal 2:9 ✡ **15:16:** Amo 9:11-12 ✡ **15:20:** Mul 34:15-17; Liv 17:10-16

sema, mo ngaˈou mii sou poosi ane miailiˈosou mo musoli ne mamu, mo
sialuxu a uxolu no anusi ˈo.
21 Xo tatei mo ne ta mitema miaˈaloxu lapuloto noxou Mosesi no anu
tuatuala tatatila mukalusi, mo no voxo Tavuna utotomu ne, la miitisou no
nano no tani sou lalotu noxiˈa ta Iutaia.”

Uoli Voloxu Ulai Noxiˈa ta Mitema Aneˈi Ane ta Iutaia Uasi Ia Mimuxaxu Taneˈi Noxou Iesu

22 Ioxe, ta aposeli iloˈa ta mitema noxou Lataua iloˈa ta tatilasiˈa mukalusi
misakii xavutala la misosovosiˈa ta mitema seˈi noxiˈa ne, ka mipalusiˈa
iloˈa Paulo ilou Valunavasi milai ne Antioki. Aneˈi misosovosiˈa Iudasi e
milemo lexe Valusavasi xe Sailasi. Aneˈi ilou e miuli noxiˈa ta mitema aneˈi
ane mimuxaxu taneˈi noxou Iesu ne.
23 Uoli voloxu ane aneˈi misovanu noxiˈa ilou ne mikaukavunu aloxo ˈo,
“Nexi ta vivinge ta mitema sou xaixai iloˈa ta tatilasiˈa ta mitema ane Iesu
mupalusiˈa tasovanu uoli voloxu ane ˈo ulai noxinge ta mitema aneˈi ane ta
Iutaia uasi ia aneˈi imuxaxu taneˈi noxou Iesu aneˈi ane ixolu no tuala tila
ne Antioki mo no xalee lia tila ne Silia xe ne Kilikia mukalusi. Sexela ilou
ˈosaˈosa ulai noxinge.
24 Nexi telomu lexe ta mitema moseˈi meˈa noxixe ˈo milai noxinge mo
aneˈi a miˈoxo vulaulaunu xavutalamengi no anu vaivaikala noxiˈa. Ia nexi
tapalusiˈa uasi.
25 La sou nexi mukalusi tesakiinu xavutala mo tasosovosiˈa ta mitema
moseˈi sou tepalusiˈa iloˈa ta menexinge manina e Valunavasi ilou Paulo
ilai noxinge.
26 Ta mitema ane ne aneˈi miˈitalonu maulixaˈa sou ualasou Tila noxinge
Iesu Kalisito.
27 Aloxo ne, la sou nexi tepalusiˈa Iudasi ilou Sailasi. Sou ivikala imulinu
vaikala e tekaukavunu ne no ˈa anaxaˈa la.
28 ✡Xo anu laixe noxou Uleenu Tavuna xe noxinge kalumo lexe sou nexi
tamuxaxu tuˈumaxu ta piena noxinge mamu. Ia ngingi ngamulinu ˈiliˈilixo
aloxo ˈo si.
29 Mamu sou ngingi ngaˈou laˈilali ane aneˈi miiamanu mulai noxiˈa ta
lataua kalakalavoi, mo ngaˈou mii ane sialuxu uasi, mo mii sou poosi ane
miailiˈosou mo musoli ne xiasinu mamu, xe ngapolopepeenu ˈilixo sou
voteˈi loxo iˈoxo susu noxiˈa ta sema. Laixe sou lexe ngingi ngapolopepeenu
mimii ane ne la laixe noxinge. Vaikala noxixe anu anesi.”
30 La sou, aneˈi mipalusiˈa ta mitema milutu miluˈe ne Antioki, la
mipitaneˈi ta mitema noxou Lataua sou milosiˈa uoli voloxu ane ne.
31 Xe ta mitema miitisou la miˈosasou vaivaikala sou peletoto ane muxolu
no nano no anu ne.
32 Iudasi ilou Sailasi ne aneˈi ta mitema sou palomatana kalumo, la sou
aneˈi ilou mivikala piena sou mipeletotosiˈa mo miˈoxo pekiaˈa aneˈi ane
imuxaxu taneˈi noxou Iesu.
33 Aneˈi ilou mixolu lai ne Antioki ne maxuveeni sevile, ka sou aneˈi
imuxaxu taneˈi noxou Iesu ne mialusiˈa no anu opo seˈisisi, io mipalusiˈa
milivu milai noxiˈa aneˈi ane mipalusiˈa ne.
34 *
35 Ia Paulo ilou Valunavasi mixolu lai ne Antioki, la aneˈi iloˈa ta mitema
ta piena moseˈi mixaxai sou milosiˈa ta mitema lavulavu mo miaˈaloxu
vaikala noxou Tila.

Paulo Ilou Valunavasi Oponeˈi Vilesisi Uasi

✡ **15:28:** Mat 23:4 * **15:34:** Ia Sailasi muxavutala lexe uxolu lai ne.

36 Mo voxo seˈi iliˈi, la Paulo muvikala noxou Valunavasi lexe, “Nenge
talivu talai mo tamaisiˈa ta vivinge no anu tuala ta tatila ukalusi ane
nenge teaˈaloxu vaikala noxou Tila noxiˈa, mo tamaisiˈa lexe xoluxoluxaˈa
a loxovaa.”
37 ✡La Valunavasi mumasaxa lexe unoˈu Ioanesi e ualasou vile lexe
Maluko sou iloˈa ilou ilai.
38 ✡Ia Paulo umasaxa aloxo ne uasi, xo tavaˈu lexe anu muˈumesiˈa ne
Pamfulia, mole iloˈa isolonu xaixai ilai ua.

Paulo Mumuamuaˈi sou Xaixai Tameisou

39 La sou, aneˈi ilou miˈotosou anaxaˈa ta piena sou mii ane ne. Mole aneˈi
ilou mikalipala, la Valunavasi munoˈu Maluko la ilou mitelo no lasipi sou
milai ne Kipulosi.
40 Ia Paulo musosovosou Sailasi, xe ilou milutu la aneˈi ane ta mitema
noxou Iesu miˈitaloneˈi milai no anu alauna noxou Tila sou ilou milai.
41 Aneˈi ilou milai la mimuamuaˈi mipolo no anu xalee lia tila ne Silia xe
ne Kilikia sou miˈoxo pekiaˈa ta mitema noxou Lataua.

16

Timoti Mumulineˈi Paulo Ilou Sailasi

1 ✡Paulo mulai muxali ne Delube, ka mulai ne Lisita. La itema vile noxou
Iesu ualasou lexe Timoti anu muxolu no tuala tila ane ne. Nenu ne ane
sema Iutaia vile mo mimuxaxu tane noxou Iesu. Io momu ne anu itema sie
Xiliki.
2 ✡Ta mitema aneˈi ane mimuxaxu taneˈi noxou Iesu ne Lisita mo ne
Ikonia mivikalasou lexe anu itema laixe.
3 Mo Paulo mumasaxa sou unoˈu ilou ilai. La sou Paulo muvikalasou
xooxoo mungasou xo tavaˈu lexe ta Iutaia aneˈi ane mixolu lai ne aneˈi
mukalusi milavusou lexe Timoti momu ne anu itema sie Xiliki.
4 ✡No mine aneˈi mimuamuaˈi milai no tuatuala ta tatila la miaˈaloxu
vaivaikala ane aneˈi ta aposeli iloˈa ta tatila noxiˈa ta mitema noxou Lataua
misakii xavutalasou lai ne Ielusalemu sou lexe ta mitema imulinu.
5 La sou ta mitema sou lalotu mixali pekiaˈa no anu ˈilixo sou imuxaxu
taneˈi, la sou sosovosiˈa muleleme mutelai tatila no voxovoxo.

Paulo Mumaisou Itema Vile ne Makedonia no Anu Mii Loxo Aipiepiena

6 ✡Paulo iloˈa Sailasi ilou Timoti mimuamuaˈi mipolo no xalee lia tila ne
Pilixia mo Xalatia, xo Uleenu Tavuna mutaluxaˈa sou miaˈalo no ˈa vaikala
no nixi no xalee lia tila ne Asia
7 Xe no mine aneˈi mixali ne Pilixa ne Misia, la mitovo sou lexe iˈunalai
no xalee lia tila ne Vetinia, ia Uleenu noxou Iesu muvikalaneˈi lexe ilou ilai
mamu.
8 La sou aneˈi mipolo mivaxa ne Misia, la miluˈe mixali ne Toloasi.
9 No ˈolovoxo, la Paulo mumaisou mii loxo aipiepiena ne, sou itema vile
ne Makedonia mututulu la muvikalanu Paulo sou mulingau lexe. “Napolo
naneˈe lai ne Makedonia mo nasuˈulinexi.”
10 Paulo mumaisou mii e loxo aipiepiena mukalu xe iliˈi, la nexi tepalea
telalaxi sou telutu telai ne Makedonia. Xo nexi telavu manina lexe Lataua
muˈavalixe sou talai taaˈaloxu aˈalo laixe sou Iesu Kalisito ulai noxiˈa ta
mitema no xalee ane ne.

Litia Mixiu Mineˈe Noxou Iesu

✡ **15:37:** Apo 12:12, 25 ✡ **15:38:** Apo 13:13; Kol 4:10 ✡ **16:1:** Apo 14:6; 2Ti 1:5 ✡ **16:2:** Pil 2:19-22 ✡ **16:4:** Apo 15:23-29 ✡ **16:6:** Apo 18:23

11 La sou nexi tetelo no lasipi ne Toloasi, la teiave telapu mulai sou telai
ne Samatoreki, xe no anu voxo vile la tesuku telai ne Neapolisi.
12 Xe telutu lai ne, la temuamuaˈi telai ne Pilipai. Tuala ane ne ta Romu
mixolu no anu, mo anu tuala tila vile muuli no xalee lia tila ne Makedonia.
La nexi texolu lai ne voxo moseˈi.
13 No anu Voxo Tavuna, la nexi telaa no aitengaxu tuala tila sou telai no
ale no lexa vile paˈumolu. Nexi telai ne xo texavutala lexe taxalisou tanixaˈa
ta mitema sou ikilaka no anu vile sou takilaka no anu, la nexi texalisiˈa ta
sema e mipita mixoxolu ne la sou tetalupexa teluˈe no paumeˈa la tesoko
sou teaˈalo mulai noxiˈa.
14 Vile noxiˈa ta sema e mixolu ne ualasie lexe Litia ane sema sie tuala tila
ne Taiatila ane milavusou misovanu tokolomo kakato. Mo ane milavusou
milotu noxou Lataua. Mo Tila mukisiinu opoone sou ilomu laixe no anu
aˈalo ane Paulo muaˈaloxu.
15 No mine ane iloˈa aneˈi mukalusi e mixolu no tani noxie ne miˈulo
mukalu, la ane milingaixe, la mivikala aloxo ˈo, “Lexe ngingi ngexavutala
lexe eni emuxaxu taleli manina noxou Tila, la nganeˈe mo ngaxolu no tani
noxilo.” La sou ane milingaixe pekiaˈu mole nexi temulinu linga noxie ne.

Mitatuxaˈa Paulo Ilou Sailasi no ˈa Taasou Navunavu

16 Xe voxo vile, la nexi telai no anu tanixaˈa ta mitema sou ikilaka no anu.
La texalisie sema sou ipalupalusie vile vuanga ne uleenu masua muxolu
noxie, la ulosie lavulavu sou ilavusou mii e uxali uao la ane iaˈaloxu tei.
Ane miˈoxo aloxo ne, la ta tatilasie xaixaie ne, aneˈi minoˈu lamoli tatila no
anu.
17 ✡Ia no voxo ane ne, la ane mimulinexi noxiˈa Paulo, la iˈavaˈava aloxo
ˈo, “Ta mitema ane ne aneˈi ta mitema noxou Lataua e muxolu teitexi
manina ta mitema sou xaixai sou iaˈalomengi no anu voteˈi sou tanoˈu
mauli.”
18 Ane mivivikala aloxo ne voxovoxo utotomu, xo mole Paulo ne muto-
tosa, la sou muxiu sou muvikalanu uleenu masua ne aloxo ˈo, “No anu
Ualasou Iesu Kalisito, la eni avikalaneni lexe, nalaa mo naxexesie sema
vuanga ne.” Alaxu vilesisi la uleenu masua ne muxexesie sema vuanga
ne.
19 Ioxe ta tatilasie sema vuanga ne mimaisou aloxo ne, la laiaxaˈa xo voteˈi
sou lamoliˈa e inonoˈu ane tasiauxu ne. La sou aneˈi milasilasineˈi Paulo
ilou Sailasi sou minoˈa ilou mineˈeneˈi no ieˈi ta tatila no tanixu pitapita.
20 ✡Aneˈi minoˈa ilou milaixiˈa noxiˈa ta kisikisiˈa sou ilomusou vaivaikala
ne Romu, la mivikalaneˈi aloxo ˈo, “Ta mitema ane ˈo, aneˈi ta mitema sie
Iutaia. Ia aneˈi mineˈe ˈo la, miˈoxo ˈilixo masumasua no nano no anu tuala
tila noxinge.
21 Aneˈi ilosieˈi ta mitema sou tuala tila noxinge ˈiliˈilixo noxiˈa e nenge
ta Romu umomomo sou taˈoxonu uasi xo anu umulinu lapuloto noxinge
uasi.”
22 ✡Xe ta mitema mukalusi miavuti, la mipitaxaˈa ilou sou mipuapuasiˈa
ilou. Xe ta kisikisiˈa sou xalee tuala tila ne mivikala pekiaˈu ulai noxiˈa ta
mitema sou ˈotoˈoto, la mikakaa tokolomo ia ilou xe mipuapuasiˈa ilou no
anu puate.
23 Miveˈa ilou alaxu ta piena aloxo ne mukalu, la sou mitatuxaˈa ilou no
nano no taasou navunavu. Io mivikalanu itema sou usaxilaˈu aitenga sou
lexe utatuxaˈa ilou pekiaˈu mo usaxilaˈu aitenga laixe.

✡ **16:17:** Mak 1:24 ✡ **16:20:** Mak 13:9 ✡ **16:22:** 2Ko 11:25; 1Te 2:2

24 Itema sou usaxilaˈu aitenga mulomusou vaikala pekiaˈu ane ne, la
muitaloneˈi ilou milai no nano no anu kaveutu vile kituˈa no nano no anu
taasou navunavu ne, io sou musakiinu tavaˈa ilou no anu ovu alelaxu.
25 Ia no ˈa ˈolovoxo ane ne, la Paulo ilou Sailasi mixolu sou ilingalinga xe
ilelexesi sou iitinu Lataua Ualasou. La ta menexiˈa e iloˈa mixolu no nano
no anu taasou navunavu ne ixolu sou ilolomusiˈa ilou.
26 Milomusiˈa ilou aloxo ne, xe mikuluke loxo ˈo la ˈuniˈuni toxoxaˈa
muˈumuˈumunu taasou navunavu ne, la lia mupaupau mo savana mutao-
tao, la sou aitenga mukisikisi, xe seni e misakineˈi ta mitema mukalusi avoˈa
ilou tavaˈa no anu ne mululu kalumo.
27 ✡Ioxe itema sou usaxilaˈu aitenga mukuluke, xe mumalei loxo ˈo la
aitengaxu taasou navunavu mukisikisi, xe anu muavuti la muxavutala lexe
ta mitema mukalusi e mixolu no nano no taasou navunavu ne aneˈi a
miumeume mukalu. La sou anu muavuti munoˈu laviso sou lexe molu uvau
sou usoli.
28 Ia Paulo muˈavakaka mulai noxou lexe, “Navilaˈisi ne sou navene
nasoli mamu xo nexi a taxoxolu ˈo.”
29 Xe anu itemasou usaxilaˈu aitenga ne muavuti la muˈava lexe inoˈu telu
uneˈe, xe munoˈu telu mukalu, la sou anu muiave muˈuna, la muˈoloˈolo mo
muˈume manina, la sou mulapau muluˈe noxiˈa Paulo ilou Sailasi talaxaˈa.
30 ✡La sou anu munoˈa ilou milaa mukalu, la mutalisiˈa ilou lexe, “Ngingi
ta tatila tamei ˈo, eni aˈoxonu maˈia la sou anoˈu mauli ane laixe?”
31 La sou aneˈi ilou mukolinu aloxo ˈo, “Nini namuxaxu taneni noxou Tila
Iesu. La sou ngingi nongiˈa ta tema taasine nganoˈu mauli ane lailaixe ne.”
32 Xe aneˈi ilou miavuti, la miaˈaloiˈa iloˈa ta tema taasou no anu vaikala
noxou Tila.
33 No ˈolovoxo ane ne si, la itema sou usaxilaˈu aitenga ne munoˈa ilou sou
mulai muˈuinu xalexalevineˈi ilou no anu lamalasile. Xe mukalu, la Paulo
ilou Sailasi miˈulosiˈa iloˈa ta tema taasou ne a no ˈolovoxo nesi.
34 Mukalu, la anu mukasi noxiˈa Paulo ilou Sailasi sou iloˈa milai no
taasou sou mulosiˈa ˈani moseˈi sou mioˈu. Mo aneˈi iloˈa ta tema taasou
miˈanaˈana no ˈa ˈosaˈosa manina xo aneˈi mukalusi mimuxamuxaxu taneˈi
noxou Lataua.
35 Xe no ˈa kakau ane ne, la ta kisikisiˈa sou ilomusou vaivaikala
mipalusiˈa ta mitema sou inoˈa ta mitema ilaixaˈa no taasou navunavu
sou lexe ilai ivikalanu itema ane usaxilaˈu aitengsou lexe, “Napalusiˈa ta
mitema tamei ne ilai.”
36 La sou itema sou usaxilaˈu aitenga ne muvikalanu Paulo no anu
vaivaikala aloxo ˈo, “Ta kisikisiˈa sou ilomusou vaivaikala mipalusiˈa
ta mitema sou inoˈa ta mitema ilaixaˈa no taasou navunavu mineˈe
mivikalaleli lexe eni alulusinge ngongou Sailasi mo ngalai, la sou ngongou
ngalai ia opo seˈisisi uxolu noxinge ngongou.”
37 Ia Paulo muavuti, la muvikalaneˈi ta mitema sou inoˈa ta mitema
ilaixaˈa no taasou navunavu aloxo ˈo, “Nexi noxou texamulinu navunavu
sou mivexe noxou no ieˈi ta mitema tavuˈalo mo mitatunexe noxou no
nano no taasou navunavu. Ia nexi noxou ne nexi ta mitema sie Romu. Ia
aneˈi italisixe noxou mo ilavusixe lexe nexi tesusu manina ˈo uasi. La sou
loxovaa la aneˈi iˈoxe ngingi nganeˈe ngavikalanexi noxou sou talai vitanisi
ˈo. Uasisi manina. Aneˈi meˈa ineˈe ipalusixe noxou talaa.”
38 Ioxe ta mitema sou inoˈa ta mitema ilaixaˈa no taasou navunavu ne
miaˈaloiˈa ta kisikisiˈa sou ilomusou vaivaikala lexe Paulo ilou Sailasi ne

✡ **16:27:** Apo 12:18-19 ✡ **16:30:** Apo 2:37

ane'i ta mitema sie Romu. Xe ane'i milomu aloxo ne, la ane'i mimama'u manina.
39 La sou ane'i mine'e noxi'a ilou sou mivikalane'i ilou aloxo 'o, “Ta vivixe nexi tatali'isinge ngongou sou ngalulusou susu noxixe. Xo nexi talavusinge ngongou lexe ngingi nenge nenge'a sie Romu uasi. La sou nexi te'oxongengi masua loxo 'o.” La ane'i milaalixa'a miuatula'i no taasou navunavu. Mo mivikalane'i lexe, “Ngaxexee no tuala tila 'o.”
40 La sou ane'i ilou milaa no taasou navunavu sou milai no tani noxie Litia. Noxie Litia no tani ne, la ane'i ilou mixalisi'a ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ane'i a mixoxolu lai ne sou ane'i ilou mipeletotosi'a, mukalu la sou ane'i ilou milai.

17

Paulo Ilou Sailasi Mixolu ne Tesalonika

1 Ioxe, Paulo ilo'a ta menexu milutu ne Pilipai, la sou milai mixali ne Ampipolisi xe Apolonia, la sou mixali ne Tesalonika. La taasou lalotu noxi'a ta Iutaia vile a muxolu no tuala tila ane ne.
2 Xe Paulo muavuti la mu'oxo 'ilixo loxo anu u'oxo'oxonu sou mulai mu'una no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo no anu Voxo Tavuna tatalu lololi ne anu mu'oxo ane sou ilo'a mivavei no anu vaikala e muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua.
3 Sou mulamananixa'a sou lexe ilamana lexe Kalisito ne une'e sou utavule tu'utu'umaxu mo usoli ka umauli la. La sou anu muvikalane'i aloxo 'o, “Iesu anu ane eni a'aloxu noxinge Anu ane Kalisito.”
4 Aloxo ne, la sou ta mitema ta Iutaia se'i noxi'a mimuxamuxaxu tane'i ne mimuline'i Paulo ilou Sailasi. Mo ta Xiliki ta piena ane'i ane milotu noxou Lataua xe ta sema ane ualasi'a tatila ta piena kalumo mimuxaxu tane'i la mimuline'i ilou.
5 Ia ta Iutaia mimaisi'a aloxo ne, la ane'i opone'i masuai'a, la sou mi'avali'a ta mitema ta masua ane'i ane ilavusou ixixaoxao vitanisi, sou mipita la miavutinoxu xavutalai'a ta mitema mukalusi no nano no tuala tila sou mi'ava'ava mole laixa'a, la sou milai mimamulonu tani noxou Iasoni sou lexe ikamuline'i Paulo ilou Sailasi la ilaixa'a sou itulusi'a no ie'i ta mitema.
6 Ia no mine ane'i mikakamuline'i xe ixalisi'a uasi, la ane'i mino'a Iasoni ilo'a ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu se'i sou milasilasine'i milailixa'a noxi'a ta tatila sou tuala tila ane ne. Io ane'i miungaunga mulai noxi'a aloxo 'o, “Ta mitema ane'i ane ilavusou i'oxo 'ilixo masumasua no tuatuala mukalusi ane'i a mixali noxinge 'o sou i'oxo masuanu tuala tila na'a nenge.
7 ✡Ane'i mine'e la Iasoni mumulaxa'a no tani noxou. Ane'i ta mitema mukalusi ane'i ane ilavusou imulinu lapuloto noxou Kaisari* uasi. Xo ane'i mi'oxo lexe mutuxu tuala noxi'a vile anu ualasou lexe Iesu.”
8 Xe ta mitema ane mine'e mipita ilo'a ta kisokisou sou tuala tila ne milomusou vaikala ane ne, la mikuluke mo mimama'u.
9 La sou ta kisokisou sou tuala tila ne mivikalane'i Iasoni ilo'a ane ta mitema ane mimulaxu tane'i noxou Iesu se'i mino'u lamoli sou milaane'i no anu.

Paulo Ilou Sailasi Mia'aloxu A'alo Laixe ne Belea

10 Ioxe alaxu vilesisi 'o la no 'olovoxo ne, ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne mipalusi'a Paulo ilou Sailasi sou milai ne Belea. Ilou

✡ **17:7:** Luk 23:2; Ioa 19:12 * **17:7:** Naitisou Ualauala laalaaxu.

mixali ne Belea, la ilou milai miˈunalai a vile no taasou lalotu noxiˈa ta
Iutaia.
11 Ta Iutaia seˈi ane mixolu ne Belea ne ˈilixoiˈa loxo aneˈi ane mixolu ne
Tesalonika ne uasi. Aneˈi ta mitema ta lailaixe manina. La sou no mine
aneˈi milomusou vaikala lailaixe noxou Paulo, la aneˈi mimasaxau manina
xe utotomu ne aneˈi milavusou sou iitiitisou vaikala no ˈa Lavuku Tavuna
la sou aneˈi mimasaxa lexe ilavusou vaikala e Paulo muaˈalo no anu ne lexe
manina.
12 La sou ta Iutaia ta piena xe ta Xiliki ta sema aneˈi ane ualasiˈa tatila
tapiena mo ta mulu ta Xiliki tapiena ne mimuxamuxaxu taneˈi.
13 Ia no mine ta Iutaia aneˈi ane mixolu ne Tesalonika milomu lexe Paulo
muaˈaloxu vaikala noxou Lataua ne Belea la, sou aneˈi milaulatala sou
mineˈe miavutinoxu xavutalaiˈa ta mitema aneˈi ane ne sou oponeˈi masua.
14 Xe alaxu vilesisi ˈo la, ta mitema aneˈi ane mimuxaxu taneˈi noxou Iesu
ne mipalusou Paulo mupolo mulai no luaki. Ia Sailasi ilou Timoti mixolu
ne Belea.
15 Io ta mitema aneˈi ane misaxanu Paulo ne milai mixalixu ne Atenasi,
xe sou lexe ilivu, la Paulo muvikala pekiaˈu noxiˈa lexe ilivu la ivikalaneˈi
Sailasi ilou Timoti lexe ilou ipalea ineˈe noxou.

Paulo Muaˈaloxu Aˈalo Laixe ne Atenasi

16 No mine Paulo muxoxomaiˈa Sailasi ilou Timoti ne Atenasi, la anu
mumaisou lataua kalakalavoi ta piena muˈanaˈana no nano no tuala tila
ane ne, la anu opoonu mutamasiˈa ta mitema aneˈi ane ne.
17 ✡La sou anu iloˈa ta mitema ta Iutaia xe ta mitema aneˈi ane ta Iutaia
uasisi io milotu noxou Lataua ne mipita mivivikala no nano no taasou lalotu
noxiˈa ta Iutaia. Mo anu no anu tanixu pitapita no voxovoxo sou iloˈa
mivivikalaneˈi ta mitema aneˈi ane mixixaoxao vitanisi.
18 Xe ta mitema sou lavulavu seˈi no ˈa laˈoluxaˈa aneˈi ilemeˈa lexe
ta Epikulosi† xe seˈi no ˈa laˈoluxaˈa aneˈi ilemeˈa lexe ta Suloiki, iloˈa
Paulo anaxaˈa muteloiˈa ngatoˈo, la sou seˈi mivikala aloxo ˈo, “Itema ane
muvikala xovulaulau ne umasaxa lexe uvikala a loxovaa ne?” Xe seˈi
miˈoxo lexe, “Male itema ne uˈoxe uaˈalomenge sou latauaiˈa tuala vile
vaˈaxu.” Aneˈi mivikala iouiou noxou Paulo aloxo ne xo anu muaˈaloiˈa
noxou Iesu xe soli mo tulu noxiˈa ta mitema.
19 La sou aneˈi mikasi noxou Paulo sou milaixu noxiˈa ta mitema sou
isaxilaˈu lapuloto ilemolu lexe Aleopaxosu.‡ Sou mivikalanu lexe, “Nexi
temasaxa lexe talavusou lavulavu alavua ane nini nalolosiˈa ta mitema ˈo.
20 Xo nexi telomusou mimii ane nini neaˈaloxu ne, la mutama iou vilemo
no ˈa sangalixe. La sou nexi temasaxa lexe talavusou kalumo.”
21 Xe ta Atenai iloˈa ta mitema sou tuala vaˈavaˈaxu e mipita ne Atenai ne
milolomusou voxovoxo la aneˈi mukalusi ne mimasaxa lexe ilai vaˈavaˈaxu
uasi mixolu anesi sou milolomusou vaikala sou alauna la aneˈi kalumo
mivivikalaneˈi ngatongatoˈo no anu.
22 Ioxe Paulo muavuti mutulu no ieˈi ta mitema mipita noxiˈa e ilemolu
lexe Aleopaxosu, ne la muvikala aloxo ˈo, “Ngingi ta mitema sie Atenasi ˈo
ne, eni emaisinge ngingi ngalotu no anu lataua ta piena manina.
23 Xo no mine eni exolu ˈo, la eni emuamuaˈi no nano no tuala ˈo,
mo emaisou mimii mukalusi ane ngingi ngalotu no anu. La eni exalisou
valovalo vile mikaukavu no anu lexe, ‘Lataua ane ˈo ne talavusou uasi.’ La

---

✡ **17:17:** Apo 18:19 † **17:18:** Epikulosi xe Suloiki ne laoluxaˈa vile e misosovosou lavulavu iouvilemo e no nano ne Atenasi. ‡ **17:19:** Aleopaxosu ne anu leleˈe vile ne uxoxolu teitexi no laxaˈilu ualasou lexe Alesi ne lataua sou ˈotoˈoto noxiˈa ta Xiliki.

sou Lataua ane nesi ane eni aˈalomengi no Anu xo ngingi ngelotu noxousi
ia ngalavusou uasi.
24 ✡Lataua ane ne Anu Tila sou opo loxotolo mo lialia kalumo, mo Anu
mukoinu xalexalee tuatuala mo mimii mukalusi. Mo itema vile utulusou
taasou lalotu sou Lataua uxoxolu no nano no anu uasi.
25 ✡La sou itema vile umomomo sou uˈoxo mii vile no avolu, ka itema vile
ulosou uasi xo Anu umomomo sou ulingau mivile noxou evile uasi. Anu
molusi ane mulosinge ta mitema mukalusi mauli no anu tauuxu mo mimii
mukalusi.
26 Itema vilesisi Lataua mukoinu nesi anu muxalixaˈa ta mitema
mukalusi no xalexalee tuatuala. Sou musosovosiˈa mixolu no xalexalee
lialia mukalusi. Anu molu musosovosou voxo ane aneˈi ixolu sou imauli
no anu mo mulosieixu pilipilixa sou lialiaxaˈa.
27 ✡Lataua muˈoxo aloxo ne sou lexe aneˈi ikamulinu la ixalisou male, ia
Anu uxolu vaˈaxu noxinge vilevilesi uasi.
28 Xo Anu Latauasi, la sou mulosinge mauli ilou xavi sou texoxolu mo
temuamuaˈi. Aloxo ne la sou ta mitema seˈi noxinge ne milavusou la sou
mivikala lexe, ‘Nenge ne Lataua ta ˈolu kalumo.’
29 ✡Ioxe nenge ne nenge Lataua ta ˈolu, la sou mamu sou nenge taxavutala
lexe Lataua ne Anu loxo mii ane ta mitema iˈoxonu no anu xoulu ilou siliva
mo lavoˈo uasi. Xo Lataua ne itema vile upuinu no avolu sou ulotu noxou
uasi.
30 La sou Lataua ne mulavusiˈa ta mitema ane ilavusou uasi tei ne, la
anu umomomo sou uvikala ta piena noxiˈa uasi. Ia vaimomo ˈo ne ta
mitema mukalusi no xalexalee tuatuala la Anu muvikalaneˈi pekiaˈu lexe
ixiu oponeˈi.
31 ✡Xo Anu musosovosou voxo vile mukalu sou utulusiˈa ta mitema
ukalusi no xalexalee lialia no anu vaikala. Xo tavaˈu lexe Anu muˈoxo
ˈilixo lailaixe sou mupalusou Itema vile e Anu musosovosou lexe uluˈe sou
usolisinge no lia ˈo mo Anu molu mutulu sou no anu lulu sou soli. Aloxo
ne, la sou ta mitema ukalusi imuxaxu taneˈi noxou no anu xaixai ane Anu
muˈoxonu.”
32 Ioxe no mine aneˈi milomusou Paulo muaˈaloxu soli ilou tulu xe, la seˈi
noxiˈa ne miavuti sou mimolovilaˈi noxou xe seˈi mivikalanu lexe, “Nexi
temasaxa lexe talomusou mii e nini nelemolu ne la.”
33 Aloxo ne, la sou anu Paulo muavuti mulutu sou muˈume mulai, la aneˈi
mixoxolu ne.
34 Ia seˈi noxiˈa ne mimuxamuxaxu taneˈi mo mimulinu. Vile noxiˈa
ne Dionisiusi ne anu vile noxiˈa Aleopaxosu, xe sema vile ualasie lexe
Damalisi, mo ta mitema seˈi la.

18

Paulo Mulai Muxolu ne Kolinito

1 Iliˈi la Paulo mulutu ne Atenai, la sou anu muˈume muvaxa ne Kolinito,
sou mulai muxolu a lai ne.
2 ✡No mine anu muxolu lai ne, la muxalisou itema vile sie Iutaia ne
ualasou lexe Akuila ne nenu mivoˈonu no xalee lia tila ne Pontasi ilee semau
Pilisila. Ilou meˈa loxo no xalee lia tila ne Itali milai loxo ne Kolinito, xo
Kulaudio mutuxu tuala ne Romu mumasaxa lexe ta Iutaia ixolu no tuala
tila ne Romu ne uasi. La sou Paulo muxalisiˈa ilou ne.

✡ **17:24:** 1Ta 8:27; Apo 7:48 ✡ **17:25:** Lex 50:12 ✡ **17:27:** Lex 145:18; Iel 23:23 ✡ **17:29:** Ais 40:18-20; 44:10-17; Apo 19:26 ✡ **17:31:** Lex 96:13 ✡ **18:2:** Rom 16:3

3 ✡Sou ilo'a mixolu mixaxai xo ane'i ilou mi'oxonu xaixai iouvilesisi loxo
anu Paulo mu'oxonu nesi sou ilo'a isimesimenu lavalava sou tani alelaxu.
4 Xe no Voxo Tavuna utotomu, la anu mulai no taasou lalotu noxi'a ta
Iutaia sou ilo'a mivivikala ngatongato'o sou anu mutovonu lexe ulapune'i
ta Iutaia ilo'a ta Xiliki sou lexe imuxaxu tane'i no 'a mii ma'ia ane anu
ulelemolu.
5 ✡Xe no mine Sailasi ilou Timoti me'a ne Makedonia milu'e, la Paulo
ne muxaxai pekia'u utotomu sou mua'alo a'alo ulai noxi'a ta Iutaia lexe
umaxa'u Iesu ne Anu itema sou pamauli.
6 ✡Ia ta Iutaia ne mimasaxa sou ilomu noxou Paulo uasi, la mivikala
masua noxou, la sou anu muvutasou tokolomoxu, io muvikala mulai noxi'a
aloxo 'o, “Lexe ngingi ngaxexee noxou Lataua, la anu susu noxinge la. Io
eni e'oxonu xaixai noxilosinge mukalu. Ia vaimomo 'o sou eni alai noxi'a
ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi.”
7 La sou Paulo mulutu lai ne, la mulai no tani noxou itema vile ualasou
lexe Taitusi Iusutosi anu itema sou ulotu noxou Lataua. Mo taasou ne
mutulu 'alai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia.
8 La Kilisuposi e itema sou usaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo ta
mitema mukalusi ane'i mixolu no tani noxou ne mimuxaxu tane'i noxou
Tila. Mo ta mitema ta piena ne Kolinito ne milomusou, la mimuxaxu tane'i
mo mi'ulo.
9 No anu 'olovoxo vile, la Tila muvikalanu Paulo no anu mii loxo
aipiepiena 'o lexe, “Na'ume mamu, ia navikala ulalaisi 'o, mo natalo uasi.
10 ✡Xo Eni axolu noxine. Mo evile sou u'oto noxine mo u'oxo masua
noxine uasi. Tava'u lexe ta mitema noxilo ta piena ane'i ixolu no nano
no tuala tila ne.”
11 Aloxo ne, la sou Paulo muxolu lai ne tauu ie vile mo pa'usou. Sou
mulosi'a ta mitema lavulavu no 'a vaikala noxou Lataua.
12 Xe no mine Xalio muxolu loxo itema sou usaxila'u xalee lia tila ne
Akaia, la ta Iutaia miavuti mipita sou mi'oxo masua noxou Paulo mo
milaixu sou mitulusou no anu vaivaikala.
13 La ane'i mia'alo aloxo 'o, “Itema ane 'o ne, anu mulapunu xavutalaia'a
ta mitema sou ilotu noxou Lataua io no 'a ane umulinu lapuloto uasi.”
14 Xe lexe Paulo sou ukolinu vaikala noxi'a la ua, Xalio muavuti la
muvikalane'i ta Iutaia aloxo ne, “Lexe ngingi ta Iutaia 'o, ngakalapu sou
'ilixo masua mo nga'alasou lapuloto, la eni alomungenge.
15 Ia mii ano 'o ne sou talitali sou vaivaikala mo ualauala mo lapuloto
noxinge la sou ngingi menge ngalai mo ngamomosou. Xo eni amasaxa sou
avelunu vaivaikala sou mii ane 'o uasi.”
16 La sou anu mukusai'a mixexee no anu tanixu vaivaikala.
17 Mu'oxone'i aloxo ne, la sou ane'i mitetelisou Sositenesi e itema sou
usaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, la mivau 'alai no anu aitengaxu
taasou tani e itulusi'a ta mitema no anu vaivaikala no anu. Ia Xalio ne
umaxa'u lexe anu tanu u'oxonu mii ane ne sevile uasi.

Pilisila Ilou Akuila

18 ✡Paulo muxolusi o ne Kolinito ne voxo ta piena mukalu, la anu
Mu'italone'i ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu, io mutelo
no lasipi sou mulai ne Silia. La Pilisila ilou Akuila mitelo sou ilo'a milai. No
mine anu utelo no lasipi uao, muxolu ne Kenkulia si 'o, la anu muxotosou
laxusou xo tava'u lexe anu musakii vaikala vile mulai noxou Lataua.

✡ **18:3:** Apo 20:34 ✡ **18:5:** Apo 17:14-15 ✡ **18:6:** Apo 13:46, 51; 20:26 ✡ **18:10:** Ies 1:9; Ais 41:10 ✡ **18:18:** Iti 6:18; Apo 21:24

19 Xe ane'i mixali ne Epeso, la Paulo mu'italone'i Pilisila ilou Akuila lai ne,
io anusisi mulai mu'una no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou ilo'a mixolu
mivikalasou.
20 Xe ane'i mitali'isou lexe ilo'a ixolu maxuveeni si 'o, la anu umasaxa
uasi.
21 Ia no mine sou anu mulutu, la anu muvikala aloxo 'o "Lexe Lataua
umasaxa, la eni alivu ane'e noxinge la." Muvikala aloxo ne mukalu, la
mu'italone'i mo muionei io mutelo no lasipi ne Epeso sou mulai.
22 No mine anu muxali ne Kaisalia, la mutelo ne Ielusalemu sou
mu'osasi'a ta mitema ilotu noxou Iesu. Mukalu la mulai mulu'e ne Antioki.

Paulo Mumuamua'i sou Xaixai Tatalusou

23 Paulo muxolu lai ne Antioki ne voxo mose'i xe ili'i la anu muavuti
mulutu lai ne sou mumuamua'i no tuatuala mukalusi no xalee lia tila ne
Xalatia xe Pilixia sou mu'oxo pekia'a ta molomolo noxou Iesu.
24 Ia itema Iutaia vile ualasou lexe Apolosi nenu mivo'onu ne Alekisan-
dolia ne mune'e ne Epeso. Anu ne itema sou vaivaikala laixe mo lavulavu
tatila no anu Lavuku Tavuna.
25 Anu ne muno'u lavulavu no anu vote'i noxou Tila, mo umasaxa uxali
pekia'u no nano no opoonu, sou mua'alo mo mulosi'a lavulavu sou Iesu
muisalili. Ia anu mulavusou 'ulo'ulo ane noxou Ioanesi sou 'ulosi'a ta
mitema 'o si.
26 Anu muavuti musoko sou mua'alo pekia'u io u'ume uasi no nano no
taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. Xe Pilisila ilou Akuila milomusou, la ane'i
mi'avalou mulai no tani noxi'a sou mia'alo noxou lamana laixe no anu
vote'i noxou Lataua.
27 No mine anu Apolosi mumasaxa lexe ulai ne Akaia, la ta mitema ane'i
ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu mipatetelinu Apolosi no anu vaivaikala
se'i mo mikaukavu mulai noxi'a ta molomolou Iesu lai ne Akaia sou lexe
ilooxu mo ino'u. Xe Apolosi muxali la musu'uli tatila mulai noxi'a ane'i ane
no anu alauna noxou Lataua la ane'i mimuxaxu tane'i.
28 ✡Xe anu mutulu no anu Lavuku Tavuna lexe Iesu ne Anu Kalisito. La
sou anu mu'otoxu vaikala pekia'u mulai noxi'a ta Iutaia no ie'i ta mitema
ta piena mo anu mulu'elailixu xavutala masua noxi'a ne.

19

Paulo Mulai ne Epeso

1 ✡Ioxe no mine Apolosi muxolu ne Kolinito, la Paulo mumuamua'i
mupolo no nano no laxatetelo no xalee lia tila ne. La mulai muxali ne Epeso.
Muxali lai ne la muxalisi'a ta molomolo noxou Iesu mose'i.
2 ✡La anu mutali'isi'a aloxo 'o, "Loxovaa 'o, no mine ngingi ngemuxaxu
tangengi, la Uleenu Tavuna muxolu noxinge?" La ane'i mikolinu tali'i
noxou aloxo 'o, "Nexi talomusou Uleenu Tavuna sevile uasi."
3 La anu mutali'i la aloxo 'o, "Ia loxovaa, 'ulo'ulo iou anevaa ane ngingi
nge'ulo no anu?" La ane'i mikolinu lexe, "'Ulo'ulo noxou Ioanesi."
4 ✡Xe Paulo muavuti la muvikalane'i lexe, "'Ulo'ulo noxou Ioanesi ne anu
'ulo'ulo sou taxiu oponenge. Anu muvikalane'i ta mitema sou imuxaxu
tane'i noxou Anu ane une'e ili'i noxou. Ane une'e ili'i ne, Anu ane Iesu."
5 Ane'i milomusou vaikala ane ne, la ane'i mi'ulo no anu ualasou Tila
Iesu.

✡ **18:28:** Apo 9:22 ✡ **19:1:** 1Ko 3:6 ✡ **19:2:** Apo 8:16 ✡ **19:4:** Mat 3:11

6 ✡Ioxe no mine Paulo mumulaxu avolu teitexi noxiʹa xe Uleenu Tavuna muneʹe muxolu noxiʹa, la aneʹi mivikala no anu vaikala iouiou mo miaʹaloxu palomatana noxou Lataua.
7 Aneʹi mukalusi ne itiitisiʹa loxo mavulovexa vile mo muluʹe no lia tamei.
8 Xe Paulo muʹuna no anu taasou lalotu noxiʹa ta Iutaia ne la muvikala pekiaʹu ia uʹume uasi mumomomo loxo soʹio tatalu. Anu iloʹa mivikala sou lexe ulapunu xavutalaiʹa no anu saxisaxilaʹu noxou Lataua.
9 Ia moseʹi noxiʹa ne oponeʹi pekiaʹu mo imuxaxu taneʹi uasi. La aneʹi mivikala masumasua sou voteʹi noxou Tila ane ne no ieʹi ta mitema ta piena. La sou Paulo iloʹa ta mitema aneʹi ane mimuxaxu taneʹi noxou Iesu miʹumesiʹa milai vaʹaxu. Aneʹi mipita sou mivikala no voxovoxo utotomu no anu taasou lavulavu noxou Tilanosi.
10 Aneʹi mixaxai aloxo ne si mumomo mo tauu ie tamei. Aloxo ne la sou ta Iutaia iloʹa ta Xiliki mukalusi aneʹi mixolu no anu xalee lia tila ne Asia ne milomusou vaikala noxou Tila.
11 ✡Lataua mulosou Paulo xavi iouvilemo sou muʹoxonu sosovo iouiou aloxo ʹo.
12 ✡Ta mitema minoʹu lavalava xasixu la mineʹe mimuxaxu vaxa noxou Paulo vasimolu xe mukalu la minoʹu mulai sou mimulaxu muvaxa noxiʹa ta mitema e mipipiena no vasimeʹa la aneʹi laixeneʹi. Mo ta uleenu ta masumasua mixexesiʹa kalumo.
13 Ia ta Iutaia moseʹi aneʹi mixixaoxao sou mixexeneʹi ta uleenu masumasua ne mitovonu sou lexe ikusaiʹa ta uleenu ta masumasua no anu Ualasou Tila Iesu, la aneʹi mivikala aloxo ʹo, “Nexi takusainge no nano no anu Ualasou Iesu e Paulo muaʹaloxu, la sou nexi tavikalangengi pekiaʹu lexe ngalaa mo ngaxexee.”
14 Sukeva e tilasiʹa ta ailiʹi noxiʹa ta Iutaia ta ʹolu muxatele tamei aneʹi ilavusou iʹoxoʹoxonu aloxo ne.
15 Ia alaxu vile la uleenu masua vile ne muavuti la mukolineʹi aloxo ʹo, “Iesu ne eni elavusou mo Paulo ne eni elavusou, ia ngingi ngataʹei ʹo?”
16 La sou itema ane uleenu masua muxolu noxou ne xaviinu muʹoki. Anu muiliʹe la mupeilaulineʹi xe muveʹaveʹa masua mole misomisou vasimeʹa ne mukakaka mo vasimeʹa ne siasialuxu la miʹume milai no ale ne pangapangaʹasi.
17 ✡Xe no mine ta Iutaia ʹiloʹa ta Xiliki mukalusi aneʹi mixolu lai ne Epeso ne milavusou mii ane muxali ne, la aneʹi mimamaʹu la miitiitinu ualasou Tila Iesu.
18 Ta piena noxiʹa ane mimuxaxu taneʹi mukalu mineʹe mitulu no ieʹi ta mitema latala ne io mivikala lamana no anu ʹilixo masumasua ane aneʹi miʹoxonu.
19 Mo ta piena noxiʹa aneʹi ane milavusou miʹoxonu kasila ilou saa mo aalu iouiou ne miitaxusou lavukuiʹa e mikaukavu mimii ne no anu, ka mineʹe mipita sou mielaxu no ieʹi ta mitema tavuʹalo. Xe miitisou lamolisou lavuku e miʹelaxu ne mipita la itiitisou muxali loxo itemaxu mavulovexa taʹuve alaxu mavulovexa taʹuve (50,000).
20 Aloxo ne la sou vaikala noxou Tila muxali pekiaʹu mo mulutu mulai no tuatuala mukalusi.
21 ✡No mine mimii ane ʹo muxali mukalu, la Paulo mumuxau xavutala sou lexe ulai ne Ielusalemu la upolo ulai ne Makedonia xe ne Akaia. Anu muvikala lexe, “Iliʹi no mine eni apolo alai ne ukalu, la eni alai amaisiʹa ne Romu kalumo.”

✡ **19:6:** Apo 8:17; 10:44, 46 ✡ **19:11:** Apo 14:3 ✡ **19:12:** Apo 5:15 ✡ **19:17:** Apo 5:11 ✡ **19:21:** Apo 23:11; Rom 1:13

22 Anu mupalusiʹa ta mitema sou suʹuli tamei noxou e Timoti ilou Elasito
sou milai ne Makedonia. Ia anu muxolu sevile lai no xalee lia tila ne Asia.

ʹOtoʹoto Lai ne Epeso

23 ✡No voxo ngiiou ane ne, la ta mitema miʹavaʹava mo laiʹaxaʹa muxali
ne Epeso ne xo no anu voteʹi noxou Tila.
24 Xo itema vile ualasou lexe Demeteliusi e itema sou uʹoxonu mimii no
anu siliva muxaxai sou muʹoxonu taasou lalotu tovolai sou kitukituʹa noxie
lataua kalavoi Alutemisi. Anu muʹoxo aloxo ne, la ta mitema sou xaixai
minoʹu lamoli kituʹa uasi.
25 Anu muʹavaliʹa ta mitema sou xaixai iloʹa ta menexiʹa seʹi e ixaxai iloʹa
la mineʹe mipita io anu muvikala aloxo ʹo, “Ta menexixe ngingi ngelavu
lexe nenge tenoʹu lamoli laixe no anu xaixai ane ʹo.
26 Ia ngingi ngamaisou mo ngalomusou itema ane Paulo anu mulapuneʹi
mo muxovulauneʹi ta mitema ta piena lai ne Epeso mo no anu xalee lia
tila ne Asia mukalusi. Anu muvikala lexe lataua ane ta mitema iʹoxonu no
avoʹa ne anu lataua maninasou uasi.
27 Vaikala ane ʹo ne uʹoxonu masuanu xaixai noxinge la xaixai noxinge
uxali mii vitanisi, la taasou lalotu noxiʹa lataua tatila Alutemisi kalumo ne
uxali mii vitanisi kalumo. Mo ta mitema mukalusi no xalee lia tila ne Asia
mo xalexalee lialia ukalusi ne ilotu noxie la uasi, xo uala tatila noxie ne
mumasua mo ukalu vitanisi.”
28 No mine aneʹi milomusou aloxo ne, la aneʹi laʹiaxaʹa masua mo miavuti
sou miʹava lexe, “Alutemisi noxiʹa ta Epeso ne ane tatila manina.”
29 ✡Alaxu vilesisi la tuala tatila ne ʹava toxoxu muxali no anu mukalusi.
Xe ta mitema miavuti la mitetelisiʹa Xaiusu ilou Alisitaluko e tavaitamiou
Paulo sou iloʹa mimuamuaʹi. Aneʹi ilou ne sie Makedonia. Xe ta mitema
mixasilisou milapuneʹi ilou la iloʹa miʹuna no tani tilasou pitapita ne.
30 Ia Paulo ne mumasaxa sou upalaʹa noxiʹa ta mitema latala ne, ia ta
molomolo noxou ne miapixu la ulai uasi.
31 Mo ta menexu moseʹi kalumo e aneʹi ta tatila no xalee lia tila ne Asia
misovanu vaikala muneʹe noxou milingau pekiaʹu lexe ulai no nano no tani
tila sou pitapita ne mamu.
32 La sou ta mitema ta piena aneʹi mipita ne mixovulaulausi. Moseʹi
miʹava sou milemolu mivile xe moseʹi ne miʹava sou milemolu mii vilemo.
La ta piena noxiʹa ne ilavu lexe tavaʹu loxovaa la sou mineʹe mipita ne uasi.
33 La ta Iutaia misounu Alekisanda mulai muʹuli no talaxaʹa. Io ta mitema
moseʹi miʹavaʹava sou mipelaʹu. La anu mukamiieʹi no avolu sou lexe anu
uvikala lamana noxiʹa.
34 Ia no mine aneʹi milavusou lexe anu itema Iutaia vile, la aneʹi mukalusi
ne miʹava mukei umomomo loxo aso iou tamei aloxo ʹo, “Alutemisi noxiʹa
ta Epeso ne ane tatila manina.”
35 La itema sou kaukavu no anu tuala tila ne mutulu la mutolosou avolu
sou ta mitema ixolu tasiau la muvikala lexe, “Ta mitema sie Epeso, ta
mitema mukalusi no lialia ʹo, milavusou lexe tuala tila ne Epeso ne anu
usaxilaʹu taasou lalotu noxie tila Alutemisi ilou lavoʹo tavuna noxie ane
mulapau molu no loxotolo muluʹe.
36 La sou loxo mimii ano ʹo ne anu itema vile umomomo sou usingisou
uasi, mo ngingi ne ngaxoo tani ukisi io ngaʹoxonu anangenge vitanisi
mamu.
37 Ngingi ngeneʹe neʹi ta mitema ano ʹo lai ʹo, ia aneʹi ipulumasou inoʹu
mii vile no ʹa taasou lalotu mo ivikala ipupuiou lataua mengi uasi.

✡ **19:23:** 2Ko 1:8 ✡ **19:29:** Apo 20:4; 27:2; Kol 4:10; Plm 1:24

38 Lexe aloxo ne la Demeteliusi iloʻa ta menexu ta mitema sou xaixai
ne lexe itelonu vaikala noxou evile. La voxo sou vaivaikala mo itema sou
ulomusou vaikala anu a uxolu. La sou iloʻa imomomo sou vaikala sou.
39 Xe lexe mii maʻia la ane ngingi ngamasaxa lexe ngaxalixu la sou ngingi
ngamomosou no anu voxo sou pitapita.
40 Ia ano ʻo ne laixe uasi lexe nenge tanoʻu masua sou tatulu no ʻa vaikala
sou ʻotoʻoto no anu mimii ane muxali vaimomo ʻo. Lexe aloxo ne la nenge
tamomomo sou takoli vaikala uasi xo mii ane ne tavaʻu uasi.”
41 Iliʻi no mine anu muvikala aloxo ne mukalu, la anu mupalusiʻa ta
mitema milailai.

20

Paulo Mumuamuaʻi ne Makedonia Xe ne Xiliki

1 Ioxe no mine anaxaʻa piena sou ʻotoʻoto toxoxu ne mutalo, la Paulo
muʻavaliʻa ta molomolo noxou Iesu mineʻe, mo anu mupeletotosiʻa sou
muʻoxo pekiaʻa, mukalu la muʻitaloneʻi sou muioneʻi io mulutu sou mulai
no xalee lia tila ne Makedonia.
2 Anu mulalai no xalee lia ane ne, la muvikala no anu vaikala sou peletoto
ta piena lai noxiʻa ta mitema, xo la mulai muxali ne Xiliki.
3 La anu muxolu lai ne soʻio tatalu. Xo ta Iutaia misakii vaikala sou lexe
ivau no mine anu ʻalai sou utelo no lasipi sou ulai ne Silia. La sou anu
mumuxaxu xavutala sou lexe ulivu upolo ne Makedonia.
4 Aneʻi ane tavaitamiou Paulo sou iloʻa mimuamuaʻi milai ane Supateli
anu itema sie Belea e Pulosi ʻolu, xe Alisitaluko ilou Sekundosi sie Tesa-
lonika, xe Xaiosi sie Delube, xe Tukiko ilou Tolopimosi sie xalee lia tila ne
Asia xe Timoti kalumo.
5 Ta mitema ane ne miʻuli milai mixomaiexi ne Toloasi.
6 Ia nexi texolu ne Pilipai mutalo no mine voxo tatila sou Ixutuxu
Veletixaʻa Vitanisi mukalu, la sou nexi tetelo no anu lasipi. Tetelo no lasipi
sou telutu telai. Xe voxo taʻuve sou, la nexi telai texali noxiʻa aneʻi ane
mixomaieʻi ne Toloasi. La nexi texolu voxo muxatele tamei.

Paulo Mutulusou Iutikasi no Anu Soli ne Toloasi

7 No anu voxo muxatele vilesou* no anu ʻolovoxo, la nexi teneʻe tepita sou
taseʻiseʻinu veleti. Paulo muaʻalo mulai noxiʻa ta mitema. La anu muvikala
mulalaisi ʻo xo mole ʻolovoxo lixilixinu xo anu ulutu no voxo ane vile.
8 Tani lalaxu teitexi ne nexi tepita no anu ne lalamo sou ta piena.
9 Itema maulu vile ne muxolu no anu aitenga sou sivo ualasou lexe
Iutikasi. Anu iou muvuvu manina ia Paulo muvikala mulalaisi ʻo. Xe no
mine anu mupasipaa ai mukalu, la anu mulapau molu no anu tani lalaxu
tatalusou la mulai mutuvu no lia. Xe aneʻi miluʻe miitinu, la anu musoli ne.
10 Xe Paulo muluʻe la musuʻanu muai vaxa teitexi noxou itema maulu ne,
la musavunoxu io muvikala lexe, “Ngaʻume mamu. Xo anu a umauli.”
11 La sou anu mulivu mulai teitexi la, sou museʻi veleti mo muoʻu. Xe iliʻi
no mine Paulo muvivikala xo mole lamana, la anu mulutu sou mulaa.
12 Ia ta mitema minoʻu itema maulu ne mumauli ne sou iloʻa milai no
taasiʻa, la taneʻi laixe manina.

Paulo Muvikala Laixe sou Muioneʻi ta Tatila Noxiʻa ta Mitema Noxou Lataua ne Epeso

---

* **20:7:** Voxo muxatele vile ne anu voxo noxiʻa ta Iutaia sou iseʻiseʻinu veleti.

13 Ioxe nexi teuli telai tetelo no lasipi, sou teiave telai texali ne Asosi. La
nexi texomaiou Paulo sou utelo no anu lasipi. Anu muvikalanexi sou nexi
ta'oxonu aloxo ne xo anu umuamua'i no tava'u ulai uxali lai ne.
14 No mine anu muxalisixe ne Asosi, la nexi tetelonu no anu lasipi sou
noxi'a telai texali ne Miteleni.
15 La nexi telutu lai ne xe voxo ane vile, la texali 'alai ne Kiosi, xe voxo
ane vile la, la tevalautu tevaxa ne Samosi, xe no anu voxo ane ili'i la texali
ne Miletosi.
16 Paulo musakiinu xavutala lexe ane'i iiave ine'e la ipolopepeenu Epeso
ne si, xo tava'u lexe anu mumasaxa sou upaipalunu voxo maxuveeni no
xalee lia tila ne Asia mamu. Xo anu upalepalea lexe umomomo la uxali ne
Ielusalemu no anu voxo sou Pentikosi.
17 ✡Nexi texali ne Miletosi, la Paulo mukalaanu anaxui'a ta tatila noxi'a
ta mitema noxou Lataua ne Epeso sou lexe ine'e noxou.
18 ✡No mine ane'i mine'e mixali, la anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi
ngelavu sou maulixo anu a loxovaa no voxo lololi ane eni exolu noxinge 'o
musoko no anu voxo ane eni ene'e e'una no anu xalee lia tila ne Asia.
19 Ta Iutaia misakii vaikala sou mi'oxo masualeli ne anu axo tu'umaxu
mo tovotovo ta piena, ia eni etaloxolixo avilesi sou e'oxonu xaixai noxou
Tila ilou ieli lexaxu piena.
20 Ngingi ngelavu lexe eni evikala pekia'u la a'ume uasi sou a'aloxu mii
ma'ia laixe ane sou usu'ulingengi. Ia eni elosinge lavulavu ne no ie'ngi ta
mitema ta piena mo tasinge vilevilesi,
21 la eni evikala pekia'u ulai noxi'a ta Iutaia ilo'a ta Xiliki. Lexe ane'i ne
ixiu mo ilai noxou Lataua, mo imuxaxu tane'i noxou Tila noxinge Iesu.
22 Mo ane 'o ne masaxa pekia'u noxou Uleenu Tavunasi la sou eni alai ne
Ielusalemu, ia alavusou mii ma'ia ane uxali noxilo lai ne uasi.
23 ✡Eni elavusou lexe no anu tuatuala tatila ane eni alai no anu ne
Uleenu Tavuna uvikalaleli lamana lexe taasou navunavu mo tu'utu'umaxu
ta piena anu a ulooxo.
24 ✡Ia eni amaisou mauli noxilo ne anu loxo mii vitanisi noxilo. Eni
amasaxa akalusou iaveiave saisale mo amomomo sou xaixai ane Tila Iesu
mulosilo ne ukalu manina. Xaixai ane ne sou a'aloxu lamana a'alo laixe
sou alauna noxou Lataua.
25 Ia vaimomo 'o eni elavu lexe umomomo sou vile noxinge ngingi ane
eni elai ea'aloxu saxisaxila'u noxou Lataua noxinge ne umaisilo la uasi.
26 Aloxo ne, la sou eni avikala lamana ulai noxinge, vaimomo 'o aloxo 'o.
Lexe vile noxinge usoli la eni susu noxilo uasi.
27 Xo eni evikala pekia'u mo a'ume uasi sou a'aloxu masaxa lololinu
noxou Lataua mulai noxinge ne.
28 ✡La sou ngingi menge ngasaxilainge nongi'a ta mitema noxou
Lataua mukalusi loxo ta sipsip la'olu'oluxa'a ne ane Uleenu Tavuna
musosovosinge sou ngasaxila'a. Ngaxali loxo ngingi ta mitema sou saxila'u
noxi'a ta mitema la'oluxa'a noxou Lataua ane Anu muno'u uulusi'a no anu
sialuxu.
29 ✡Eni elavu lexe alutu alai io ili'i, la ta a'aa ta vova ta la'ia i'una noxinge,
la umomomo sou imalanixi'a ta sipsip la'oluxa'a ne uasi.
30 Mo loxo no nano nonixi noxinge ne la, ne ta mitema mose'i iavuti la
a'alo kalakalavoi sou ilapune'i ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou
Iesu sou imuline'i.
31 ✡La sou ngaxolu la ngasaxilainge laixe. Ngaxavutala lexe no anu tauu

---

✡ **20:17:** Apo 18:21 ✡ **20:18:** Apo 18:19–19:10 ✡ **20:23:** Apo 9:16; 21:11 ✡ **20:24:** Apo 21:13; 2Ti 4:7 ✡ **20:28:** 1Ti 4:16; 1Pi 5:2-4 ✡ **20:29:** Mat 7:15; Ioa 10:12 ✡ **20:31:** 1Te 2:11

ie tatalu la no ʼolovoxo mo no aso ne eni epelaʼinge utotomu mo ieli lexaxu
unixisinge.
32 Mo vaimomo ʼo, eni aʼitalongengi ngalai no avolu Lataua mo ngalai no
anu vaikala sou alauna noxou ane. Vaikala anu umomomo sou utulusinge
pekiaʼu xe ulosinge mimii laixe noxou noxiʼa aneʼi mukalusi ane anu ta
naʼu manina.
33 ✡Eni aisuxu itema vile silivau ilou xoulu mo tokolomou uasi.
34 ✡Ngingi menge ngelavusou lexe eni melo exaxai no avolo tamei ʼo sou
musuʼulinexi noxiʼa ta menexilo.
35 No anu mimii mukalusi ane eni eʼoxonu, la eni elosiengi lexe no anu
xaixai pekiaʼu io aloxo ʼo, la nenge tasuʼulineʼi aneʼi ane mamalaxaʼasi.
Taxavutalanu vaivaikala noxou Tila Iesu muvikala aloxo ʼo, ‘Anu laixe lexe
nenge taʼosa sou taitinu mii ia taʼosa sou tanoʼusi uasi.’ ”
36 No mine anu muvikala aloxo ne mukalu, la iloʼa mukalusi mixolau
tavaʼa muluʼe no lia sou mikilaka.
37 La aneʼi mukalusi ne mitama tila noxou Paulo mo miaulaxu xe
miʼosasou.
38 Mii e muxalixu tama toxoxu noxiʼa ane vaikalau e muʼoxe aneʼi
imomomo sou imaisou iou la uasi. Mukalu la sou aneʼi misaxanu mulai
no ʼa lasipi.

21

Paulo Mutelo no Lasipi sou Mulivu ne Ielusalemu

1 Ioxe no mine nexi telutu, la teiooneʼi ta tatila noxiʼa ta mitema noxou
Lataua, la nexi telai tetelo no lasipi. Nexi tetelo no lasipi mukalu, la teiave
teisalili telai ne Kosi xe iliʼi no voxo vile la, la texali ne Lodosi, xe mexe ne
Lodosi ne, la texali ne Patala.
2 La texalisou lasipi vile e lexe sou ulalai ne Ponisia. La sou nexi tetelo no
anu sou telai.
3 Telai la tepolopepee laʼolu ne Kipulosi muxolu no avoxe ae, la nexi telai
teʼisalili sou texali no xalee lia tila ne Silia, la telai tetulu no tuala tila ne
Taia. La aneʼi miluʼenu mimii ane muai no anu lasipi.
4 ✡La nexi texalisiʼa ta molomolo noxou Iesu. La nexi texolu lai ne voxo
muxatele tamei. Xe Uleenu Tavuna muvikalaneʼi, la aneʼi mivikalanu Paulo
lexe ulai ne Ielusalemu mamu.
5 Ia noxiʼa texolu voxo muxatele tamei aloxo ne mukalu, la sou nexi
telutusou telai. La aneʼi iloʼa ta semasemaiʼa mo ta ʼiliʼiliʼa mukalusi ne
milutu sou misaxanexi mexe loxo no tuala tila sou telai no luaki paumolu.
La sou telai texolau tavaixe muluʼe no lia sou tekilaka.
6 Mukalu, la sou nexi noxiʼa teioonexi ngatongatoʼo. Sou aneʼi milivu no
tuala xe nexi tetelo no lasipi sou telai.
7 Tetelo no lasipi ne Taia sou telai texali no tuala tila ne Telemisi mukalu,
la sou lexe temuamuaʼi la texalisiʼa la teʼosasiʼa ta mitema aneʼi ane
mimuxaxu taneʼi noxou Iesu, la noxiʼa texolu voxo vile.
8 ✡Xe iliʼi la nexi telutu sou texali no tuala tila ne Kaisalia. Ia teʼuna texolu
no tani noxou Pilipi, itema sou uaʼaloxu aʼalo laixe. Pilipi ne anu itema vile
anu vile noxiʼa aneʼi ta mitema muxatele tamei e ta mitema misosovosiʼa
ne Ielusalemu sou iʼoxo xaixai sou isuʼulineʼi ta mitema noxou Iesu.
9 Ta ʼolu ta vuanga tamiʼa ne itaulaʼi uasi ia aneʼi ipalamatananeʼi ta
mitema no anu vaivaikala noxou Lataua.

✡ **20:33:** 1Ko 9:11-12 ✡ **20:34:** Apo 18:3; 1Te 2:9 ✡ **21:4:** Apo 20:23 ✡ **21:8:** Apo 6:5; 8:40

10 ✡Nexi texolu lai ne voxo ta piena, la sou itema sou palomatana vile
ualasou lexe Axavosi ne molu ne Iutaia muluˈe muxali ne Kaisalia.
11 ✡Xe muneˈe muxali noxixe mukalu, la munoˈu utupokoxu Paulo, ka
musakiinu avolu ilou tavaˈu no anu. Io muvikala aloxo ˈo, “Uleenu Tavuna
muvikalaleli lexe, ‘Mo sou utupoko ˈo, ulai uxali ne Ielusalemu, la ta Iutaia
isakiinu aloxo ˈo ka iˈitalonu ulai noxiˈa ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi.’ ”
12 Xe nexi telomusou aloxo ne, la nexi noxiˈa ta mitema aneˈi ane lai ne
tavikala pekiaˈu lexe Paulo ne ulai ne Ielusalemu uasi.
13 ✡Ia Paulo muavuti la mukolinexi aloxo ˈo, “Tavaˈu loxovaa la sou
ngingi ngatatamasilo e ngaˈoxo xavutalaxeni mamalaxu ˈo? Ngalomu, eni
elalaxii sou alai mo isakisakileli ne Ielusalemu mo ivelo asoli kalumo no
anu ualasou Tila Iesu.”
14 Nexi tetovo temulesou aloxo ne, xe anu ulomunexe uasi, la sou nexi
texolu tasiausi ne ia tevikala lexe, “Mivile uasi, mii maˈia ne Tila umasaxa
lexe uˈoxonu, la uˈoxonusi.”

Paulo Muxali ne Ielusalemu

15 Ioxe iliˈi no voxo seˈi, la sou nexi telalaxinu mimemimexi sou telutu
telai ne Ielusalemu.
16 No mine nexi telutu ne Kaisalia ne la ta molomolo noxou Iesu sie
Kaisalia ne mimulinexi sou misaxanexi telai no tani noxou Nesoni anu
itema sie Kipulosi ne anu muxali molomolo noxou Iesu tatei mo. La nexi
taxolu no tani noxou ne.
17 No mine nexi texali ne Ielusalemu, la ta mitema aneˈi ane mimuxaxu
taneˈi noxou Iesu ne minoˈixe la miˈosasixe tatila manina.
18 Iliˈi no voxo vile la, la Paulo mukasi noxixe sou noxiˈa telai temaisiˈa
Iakovo iloˈa ta tatila noxiˈa ta mitema noxou Lataua no mine mineˈe mipita.
19 ✡La Paulo muˈosasiˈa no anu xaixai noxou la muaˈaloiˈa sou mimii e
Lataua muˈoxonu muxali no tatexa noxiˈa ta mitema aneˈi ane ta Iutaia
uasi.
20 ✡Xe aneˈi milomu la, miiti ualasou Lataua mo mivikala Paulo lexe,
“Vivixe, nini nelavu lexe ta Iutaia ta piena manina aneˈi mimuxaxu taneˈi
noxou Iesu mo aneˈi pekiaˈa sou imulinu lapuloto noxou Mosesi.
21 Ia aneˈi milomu lexe ta Iutaia mukalusi e ixolu no nano no taineˈi ta
mitema aneˈi ane ta Iutaia uasisi lexe nini nelosieˈi lexe mamu sou imulinu
lapuloto noxou Mosesi. La nini nevikalaneˈi lexe xooxoo ungasiˈa ta ˈiliˈa
mamu mo imulinu ˈiliˈilixo ane noxiˈa ta xasixasiˈa ne la mamu.
22 Ia nenge taˈoxo a loxovaa? Xo aneˈi ilomusine lexe nini a nexali ˈo.
23 ✡La sou nini namulinu xavutalamexi vile e nexi tavikalaneni. Nexi
noxiˈa ta mitemamexi tamiˈa e misakiinu vaikala ulai noxou Lataua a
taxolu ˈo.
24 Nini nanoˈa ta mitema ne mo ngongiˈa ngalai ngaˈoxonu ˈiliˈilixo sou
ngaxali malemalenga no iou Lataua. Mo nini nalotonu mimii moseˈi sou
aneˈi iamanu ulai noxou Lataua. La sou isalanu kisiˈa laxusou ne. Naˈoxo
aloxo ne mo sou ta mitema ukalusi ilavusou lexe vaikala ane mitelo noxine
ne anu manina uasi. Ia aneˈi ilavu lexe nini nelavusou namulinu lapuloto
mulapu.
25 ✡Tei la nenge tekaukavunu vaikala vile aloxo ˈo sou tesovanu mulai
noxiˈa ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi e mimuxaxu taneˈi noxou Iesu.
La sou teˈuna tanenge noxiˈa aloxo ˈo, ngingi ngaˈou laˈilali ane aneˈi
miiamanu mulai noxiˈa ta lataua kalakalavoi mamu, mo ngaˈou mii ane

✡ **21:10:** Apo 11:28 ✡ **21:11:** Apo 20:23; 21:33 ✡ **21:13:** Apo 20:24 ✡ **21:19:** Apo 15:12
✡ **21:20:** Apo 15:1, 5 ✡ **21:23:** Iti 6:1-20; Apo 18:18 ✡ **21:25:** Apo 15:29

sialuxu uasi, mo mii sou poosi ane miaili'osou mo musoli ne xiasinu mamu,
mo ngapoloxalonu 'ilixo sou vote'i."
26 ✡Aloxo ne la sou Paulo mukasi noxi'a ta mitema e ilo'a misakiinu
vaikala mulai noxou Lataua. Xe voxo vile ili'i la ilo'a mimulinu 'ilixo sou
ixali malemalenga. La anu mu'unalai no nano no anu taasou lalotu tatila
noxou Lataua sou muvikalane'i ta aili'i lamana lexe voxo sou ane'i ixali
malemalenga. Mo ane'i vilevilesi iama ulai noxou Lataua.

Ta Iutaia Mitetelisou Paulo no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua

27 Ia no mine voxo muxatele tamei asou ukalu no mine ane'i ixali
malemalenga no iou Lataua, la ta Iutaia me'a no xalee lia tila ne Asia
mimaisou Paulo no mine muxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou
Lataua. La sou ane'i miavutinoxu xavutalai'a ta mitema ta piena mukalusi
sou laiaxa'au Paulo la sou mitetelisou.
28 La mi'ava kaka lexe, "Ta Isilaeli, ngasu'ulinexi. Xo itema ane 'o
itema sou ulosie'i ta mitema mukalusi no tuatuala sou ixililine'i noxinge
ta mitema ne Isilaeli mo ixililiiou no anu lapuloto noxou Mosesi xe taasou
lalotu tatila noxou Lataua menge kalumo. Mo u'oxo 'ilixo anenesi uasi. Anu
muno'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi, sou mi'una mi'oxo masuanu tani
tavuna noxou Lataua."
29 ✡Ane'i mivikala aloxo ne, xo tei la ane'i mimaisou Tolopimosi sie Epeso
ilo'a Pauloena mi'una mixolu no tuala tila ne la sou ane'i mixavutala lexe
Paulo mulaixu Tolopimosi ne no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua.
30 Ia ane'i milomusou vaikala ane ne, la ta mitema mukalusi ne
Ielusalemu ne xavutalai'a mu'oxo iouiou, la sou miiave mine'e mipita sou
mitetelisou Paulo sou milapunu mulai no ale muxexee no anu taasou lalotu
tatila noxou Lataua. Xe miavuti la mutatusou aiaitenga alaxu vilesisi.
31 Ioxe no mine ane'i mi'oxe ivau Paulo sou usoli aloxo ne, la sou
'ava'avaxa'a ilou a'alo mulai muxalisou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto sie
Romu. Anu mulomu lexe ta mitema mukalusi sie Ielusalemu la'iaxa'a mo
ane'i miavutinoxu 'oto'oto.
32 Xe alaxu vilesisi 'o la anu mukasi noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ilo'a
ta tatila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto, ne sou ilo'a miave milai noxi'a ta
mitema e mipita sou mi'oxe ivau Paulo usoli ne. Xe ane'i mimaisou kisi'a
ta mitema sou 'oto'oto ilo'a ta mitema sou 'oto'oto noxou mine'e si la ane'i
ivau Paulo la ua.
33 La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mutetelisou Paulo ia muvikala
pekia'u noxou vile noxi'a ne sou lexe usakiinu no anu seni tamei. Mukalu
la sou anu mutali'isi'a lexe anu itema 'ei xe anu mu'oxo ma'ia.
34 Xe ta mitema ta piena e mipita ne miavuti la ane'i vilevilesi mi'ava'ava
iouiou xo mole kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne umomomo sou ulomusou
vaikala manina vile no anu mii ane ne uasi, xo 'ava tavu'alo. La sou anu
muvikala pekia'u noxi'a ta mitema sou 'oto'oto lexe ino'u Paulo mo ilaixu
no taasi'a.
35 No mine ane'i milaixu la mitulusou no anu valovalo sou aitengasi'a. Xe
mimalei loxo 'o la ta mitema mukalusi ne la'iaxa'au mu'oki'oki sou i'oxe
ine'e ivau Paulo usoli, la sou ane'i mivo'onu milutunoxu la.
36 ✡Xo ane'i ta mitema mukalusi e mipita ne italo uasi, ane'i i'ava
pekia'usi lexe, "Ngavau usoli."

Paulo Mupala'alixu Tanu Mulai Noxi'a ta Iutaia

✡ **21:26:** 1Ko 9:20 ✡ **21:29:** Apo 20:4 ✡ **21:36:** Luk 23:18

37 Ioxe ta mitema sou ˈotoˈoto iˈoxe ilaixu Paulo no nano no taasiˈa la
ilaixu uao, ia anu mutaliˈisou kisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto lexe, “Loxovaa,
eni umomomo sou avikala sevile noxine?” La anu mukolinu lexe, “Ia nini
nelavusou vaikala noxiˈa ta Xiliki ne?
38 ✡Eni emaisine la exavutala itema vile sie Aixiputo e tatei la muavuti-
noxu ˈotoˈoto noxiˈa ta tatila sou tuala tila, la mulapuneˈi ta mitema
itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei (4,000) e milavusou ˈilixosou
ˈotoˈoto iouiou, la iloˈa milai mixolu no xalee lia vitanisi, taatei ne ane nini
ˈo?”
39 Xe Paulo muavuti la mukolinu aloxo ˈo, “Eni itema sie Iutaia nenilo
mivoˈoleli ne Tasisi e no xalee lia tila ne Kilikia mo eni itema sou tuala tila
ane ne. Tuala ane ne anu uala no anu mutila. La sou laixe sou namalalixo
mo avikala sevile noxiˈa ta mitema ˈo.”
40 Ioxe no mine kisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto mupelemasaxanu Paulo
mukalu, la sou Paulo mutulu no valovalo sou aitenga, la mutovolaˈi no
avolu mulai noxiˈa ta mitema mo muvikaleneˈi sou lexe ixolu tasiau. La
sou aneˈi mixolu tasiau, la anu muvikaleneˈi no anu vaikala Evalaio.

22

1 La anu musokou muvikala aloxo ˈo, “Ta vivilo mo ta mamilo, ngalo-
musilo mo eni apalaˈalixo noxinge vaimomo ˈo lexe eni aˈoxo susu vile
uasi.”
2 Xe no mine aneˈi mimuxaxu sangaliˈa sou lexe ilomu sou vaikala noxou
ˈo la milomusou muvikaleneˈi no anu vaikala Evalaio. La sou aneˈi mixolu
tasiau manina. Io sou anu muvikaleneˈi aloxo ˈo,
3 ✡ “Eni amitema sie Iutaia manina e nenilo mivoˈoleli ne Tasisi no xalee
lia tila ne Kilikia. Ia eni exali tila no nano no anu tuala tila Ielusalemu. La
sou eni exali loxo itema vile e exolu no laˈaxu Xamalieli sou mulosielixu
lavulavu toxotoxoxu no anu lapuloto noxinge nengeˈa ta xaixasinge. Mo
eni exaxai pekiaˈilo manina sou lexe amomomo sou amulinu Lataua aloxo
ngingi mukalusi ngaˈoxonu vaimomo ˈo.
4 ✡Eni elavusou aveˈaveˈa ta mitema e imulinu voteˈi laixe isoisoli. Mo
eni alapuneˈi ta mulu iloˈa ta sema sou alai aˈunaneˈi no taasou navunavu.
5 Aloxo ˈo kisiˈa ta ailiˈi iloˈa laˈoluxaˈa ta tatila noxiˈa ta Iutaia umomomo
sou ivikalangengixu ne, anu manina. Mo aneˈi mikaukavunu vaikala
vile siˈa ta vimovimoˈa e mixolu ne Temasukasi la eni elaixu sou lexe
asakisakineˈi aneˈi ane mimuxaxu taneˈi noxou Iesu ne sou alaixaˈa no
taasou navunavu ne Ielusalemu sou ilosiˈa navunavu.
6 La sou eni emuamuaˈi xe exali ˈalai ne Temasukasi no mine aso
mukulupa muisalili ˈo, la alaxu vilesisi ˈo la lamana vile toxoxaˈa muˈiei
molu teitexi no loxotolo muluˈe muieisilo.
7 Xe eni elapau la eluˈe no lia. La sou elomusou itema vile muvikalaleli
lexe, ‘Saulo, Saulo, loxovaa la sou nini neˈoxonu masumasualeli ˈo?’
8 Xe eni eavuti la etalisou aloxo ˈo, ‘Tila, nini ˈenaˈei?’ La sou Anu muko-
lileli aloxo ˈo, ‘Eni Iesu itema sie Naseleti ane nini neˈoxo masumasualeli.’
9 No mine Anu muvivikalaleli loxo ne, la ta mitema ane noxiˈa temua-
muaˈi ne mimaisou lamanasi ia ilomusou itema e uvikalaleli ne uasi.
10 Xe eni eavuti la etali sou aloxo ˈo, ‘Tila, eni aˈoxo maˈia?’ La sou anu
Tila muvikalaleli lexe, ‘Natulu, mo nalai naˈunalai ne Temasukasi. Xo itema
vile anu a uxoxolu lai ne anu uvikalaneni no anu mii maˈia ane Lataua
musosovosine sou nini naˈoxonu.’

✡ **21:38:** Apo 5:36-37 ✡ **22:3:** Apo 5:34 ✡ **22:4:** Apo 8:3

11 Xe ta mitema e aneˈi ane nexi noxiˈa temuamuaˈi ne miavuti la mitilailo
no avolo sou noxiˈa teˈunalai ne Temasukasi, xo lamana tatila muiesou ieli
la isivoxo mo amalei uasi.
12 Xe itema vile ualasou lexe Ananiasi e itema vile umulinu lapuloto
noxinge laixe, mo ta mitema ta Iutaia ta piena mixolu lai ne ilavusou
itoxonu laixe,
13 anu muneˈe mutulu ˈalai noxilo la muvikalaleli aloxo ˈo, ‘Vivilo Saulo,
ieni ukaa.’ Xe alaxu vilesisi ˈo la eni ieli mukaa la mo emaisou.
14 La anu muvikalaleli aloxo ˈo, ‘Lataua noxiˈa ta xaixasinge musosovo-
sine sou lexe nalavusou masaxa noxou, mo namaisou Itema ane itema sou
ˈilixo mulapu, mo nalomusou vaikalau e ulaa no anaxu uisalili.
15 Xo nini naxali loxo anu itemau sou naaˈaloiˈa ta mitema mukalusi no
anu mii maˈia ane nini nemaisou xe nelomusou.
16 La sou vaimomo ˈo nini naxoxomaio maˈia ˈo? Natulu mo nalinga no
ualasou la sou naˈulo mo uxexeenu ˈiliˈilixo masumasua noxine.’
17 Ioxe no mine eni elivu ne Ielusalemu, la elai euˈna no taasou lalotu
tatila noxou Lataua sou ekilaka. Ekilaka la emaisou mii vile loxo aipiepiena.
18 ✡Mii e emaisou ne Tila muvivikalaleli aloxo ˈo, ‘Napalea naxexesou
tuala tila ne Ielusalemu alaxu vilesisi mo nalai. Xo aneˈi imasaxa lexe
ilomusou aˈalosilo e nini naaˈaloxu uasi.’
19 ✡Ioxe eni eavuti la evikalanu aloxo ˈo, ‘Tila, aneˈi milavusilo lexe tatei
la eni elai no taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia mukalusi sou esakisakineˈi mo
eveˈaveˈa ta mitemameni aneˈi ane mimuxaxu taneˈi noxine.
20 ✡Mo no mine aneˈi mivau itema sou uaˈaloxu ualasine e ualasou lexe
Sutepano, la eni etulu ˈalai ne sou esaxilaˈu tokolomoiˈa veveeni ne xe
emaisou no ieli no mine aneˈi mivau musoli mo sialuxu munixi loxo ne,
la eni opoleli vilesisi no anu mii ane aneˈi miˈoxonu.’
21 ✡Xe, Tila muvikalaleli aloxo ˈo, ‘Nalai, xo Eni apalusine sou nalai no
paxa noxiˈa ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi.’ ”

Paulo Muvikalaneˈi Lexe Eni Amitema sie Romu Manina

22 No mine ta mitema ta piena e mineˈe mipita ne milomusou muvikala
aloxo ne, la sou aneˈi miavuti sou miˈava toxotoxoxu mo mikaikaitolonu io
mivikala lexe, “Ngavau usoli. Itema ane loxo ne umomomo sou uxolu no
lia ˈo uasi.”
23 Xe aneˈi miavuti la miungaunga mo milulusou tokolomo sou vasimeˈa
sou mipeinu mulai teitexi xe miˈatonu lialia sou mipei mulai teitexi.
24 La sou kisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto muvikala pekiaˈu noxiˈa lexe ta
mitema sou ˈotoˈoto ilaixu Paulo no nano no taasiˈa. Io muvikalaneˈi lexe
ipuapuasou mo italiˈisou pekiaˈu lexe tavaˈu loxovaa la sou ta mitema
tavuˈalo ne miˈava toxotoxoxaˈa mulai noxou loxo ne.
25 ✡Xe no mine aneˈi misakisakiinu mukalu sou lexe ipuapuasou la
Paulo muvikalanu tila noxiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto a ututulu. La sou
anu muavuti la muvikala aloxo, “Loxovaa, umomomo sou nini napuapua
sou itema sie Romu? A lexe nini natulusilo no anu vaivaikala tei io, ka
napuapuasilo loxo ne, la anu laixe.”
26 Xe tila noxiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto mulomusou aloxo ne, la anu mulai
noxou kisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto sou muvikalanu aloxo ˈo, “Nini naˈoxo
a loxovaa? E itema ˈo ne anu itema sie Romu.”
27 La sou kisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto mulai noxou Paulo sou mutaliˈisou
aloxo ˈo “Navikalaleli nini itema sie Romu manina?” La Paulo muˈoxe
“Ani.”

✡ **22:18:** Apo 9:29-30 ✡ **22:19:** Apo 8:3; 26:9-11 ✡ **22:20:** Apo 8:1 ✡ **22:21:** Apo 9:15 ✡ **22:25:** Apo 16:37

28 Xe la kisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto ne mukolinu aloxo ˈo, “Eni elotonu
xoluxolu noxilo no anu lamoli tatila.” Xe Paulo muavuti la muvikalanu
lexe, “Ia eni no mine nenilo mivoˈoleli la eni amitema sie Romu manina.”
29 ✡La sou alaxu vilesisi ˈo la, ta mitema sou ˈotoˈoto iloˈa kisiˈa ta mitema
sou ˈotoˈoto ne italiˈi sou la uasi. Anu mumamaˈu xo anu itema sie Romu
manina ia anu musakiinu no anu seni.

Ta Tatila sou Ivelunu Vaivaikala Milomusou Vaikala Noxou Paulo

30 Voxo vile iliˈi, la kisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto mumasaxa lexe ta Iutaia
ipalaˈanixu susu maˈia ane Paulo muˈoxonu manina. La sou anu mululusou
no anu seni, io muvikala pekiaˈu noxiˈa ta tatilasiˈa ta ailiˈi iloˈa ta tatila
sou ivelunu vaivaikala mukalusi sou mipita la sou anu mupalusou Paulo
muneˈe sou mutulusou no ieˈi.

23

1 Xe Paulo mumatakisiˈa ta tatila sou ivelunu vaivaikala ne la mu-
vikalaneˈi lexe, “Ta vivilo, noxou Lataua iou la eni emomomo sou eˈoxo
xaixaiou no anu xavutala lailaixesi mo a muneˈe mutalo vaimomo ˈo, io
axavutala lexe aˈoxonu ˈilixo vile masua uasi.”
2 ✡Anu muvikala aloxo ne, la kisiˈa ta ailiˈi e ualasou lexe Ananiasi ne
muvikala pekiaˈu noxiˈa ta mitema e mitulu ˈalai noxou ne lexe isavalou
anaxu ne.
3 ✡Ia Paulo muavuti la muvikalanu lexe, “Lataua usavaline xo nini loxo
vimelu e mikaukavunu mukea no ale io no nano ne nuniˈu. Nini neneˈe
nexolu sou netelo vaikala sou lapuloto noxilo, ia nini mene la nealasou
lapuloto sou nepalusiˈa misavalilo.”
4 Xe aneˈi e mitutulu ˈalai noxou Paulo ne miavuti la mivikalanu lexe,
“Ae, nini namamaˈu sou navikalanu kisiˈa ta ailiˈi noxou Lataua no anu
vaivaikala aloxo ne uasi.”
5 ✡La sou Paulo muvikala lexe, “Ta vivilo, eni alavusou itema ne lexe
anu kisiˈa ta ailiˈi noxou Lataua uasi. La sou eni evikala loxo ne, ia eni
emamaˈu xo vaikala noxou Lataua vile muvikala aloxo ˈo, ‘Mamu sou
ngingi ngavikala masua noxiˈa ta tatilasinge.’ ”
6 ✡Ia Paulo mulavusiˈa lexe aneˈi seˈi noxiˈa ta tatila sou ivelunu vaikala
ne ta Sadokaio xe seˈi ne ta Palisaio mineˈe. La sou anu muvikala tatila
noxiˈa ta tatila sou ivelunu vaikala aloxo ˈo, “Ta vivilo, eni amitema sou
Palisaio mo ˈiliˈa. La sou eni atulu no ˈa vaivaikala vaimomo ˈo, xo eni
aloopalanu tulu noxiˈa ta mitema aneˈi ane misoisoli no anu lulu.”
7 No mine anu muvikala aloxo ne, la aneˈi mixavutala iouiou mo miˈoto
sou anaxaˈa, la sou ikalipala muxali nonixi noxiˈa ta Palisaio iloˈa ta
Sadokaio.
8 ✡Xo ta Sadokaio mivikala lexe angelo uxolu uasi, mo uleenu uasi kalumo
mo itema usoli ka utulu la uasi. Ia ta Palisaio siˈa mimuxaxu taneˈi no anu
mimii mukalusi ne lexe anu manina.
9 Xe aneˈi miavuti la miˈava toxotoxoxu la sou ta mitema sou lavulavu no
ˈa lapuloto e aneˈi ta Palisaio ne miavuti mitulu mitoloxaxa sou io mivikala
lexe, “Nexi tamaisou itema ane ˈo uˈoxo susu vile uasi. Ia loxo ˈo io uleenu
vile, uasi la angelo vile noxou.”
10 La aneˈi miˈotosou anaxaˈa mole ˈotoˈoto muxali tatila manina. La sou
kisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto mumaisou la mumamaˈu manina, xo loxo ˈo io
Paulo uxoto mautu tamei no avoˈa la sou muvikala pekiaˈu mo mupalusiˈa

---

✡ **22:29:** Apo 16:38 ✡ **23:2:** Ioa 18:22-23 ✡ **23:3:** Mat 23:27 ✡ **23:5:** Mul 22:28 ✡ **23:6:** Apo 26:5 ✡ **23:8:** Mat 22:23

ta mitema sou 'oto'oto milu'e sou milaxinu Paulo noxi'a sou milaixu no
taasi'a.
11 ✡Ili'i no 'olovoxo ane ne, la Tila muxali mutulu 'alai noxou Paulo io
muvikalanu aloxo 'o "Natulu pekia'ine mo na'ume mamu. Xo Eni emasaxa
lexe nini naa'aloxu ualasilo lai ne Romu 'o loxo nea'aloxu ne Ielusalemu."

Ta Iutaia Misakiinu Vaikala sou Lexe Ivau Paulo Usoli

12 Xe no kakau 'o, la ane'i ta Iutaia mipita laoluxa'a sou misakii vaikala
lexe ipelemu la i'ani mo iie uasi utalo no mine ivau Paulo usoli.
13 Ta mitema e misakii vaikala ne ane'i ta mitema itemaxu tamei mo
mose'i la.
14 Ane'i milai noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i mo ta tatila noxi'a ta mitema
noxi'a ta Iutaia mivikalane'i lexe, "Nexi tesakii vaikala pekia'u aloxo 'o,
nexi umomomo sou ta'ani uasi utalo no mine tava'u Paulo usoli.
15 ✡La sou vaimomo 'o, ngingi ta tatila sou ngavelunu vaivaikala ne
ngelinga mulai noxou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto vile sou nga'oxo loloxu
lexe isaxanu Paulo une'e noxinge sou ngatali'isou laixe sou ngaxalisou susu
noxou. La sou nexi talooxu xe anu une'e la une'e uxali noxinge uao, la nexi
tava'u usoli."
16 Ia no mine ane'i mivivikala loxo ne, la Paulo vimou sema 'ilie anu a
muxoxolu ne, la sou mulomusou vaikala ane ne, la anu mulai no tani noxi'a
ta mitema sou 'oto'oto sou muvikalanu Paulo.
17 Xe Paulo mulomu aloxo ne, la mu'avalou tila vile noxi'a ta mitema sou
'oto'oto la muvikalanu lexe, "Nano'u maulu 'o mo nalaixu noxou kisinge,
xo anu muno'u vaivaikala mose'i sou uvikalanu no anu."
18 La sou anu muno'u sou mulaixu noxou kisi'a, la muvikalanu lexe,
"Paulo e anu muxolu no taasou navunavu mu'avalilo la muvikalaleli lexe
ane'enu maulu 'o noxine xo anu iou vaivaikala mose'i sou ulemolu noxine."
19 Xe kisi'a ne muavuti, la mukasi noxou maulu ne avolu sou ilou milai
mitulu va'axu la mutalisou lexe, "Mii ma'ia ane nini namasaxa lexe nane'e
navikalalelixu 'o?"
20 La anu muvikalanu lexe, "Ta Iutaia misakii vaikala vile mukalu, sou
mi'oxe ne'iela, la i'oxo loloxene lexe nasaxanu Paulo ulai noxi'a ta tatila
sou ivelunu vaivaikala sou itali'isou laixe no anu tava'u susu noxou.
21 Ia nalomuxa'a mo napalusou Paulo ulai noxi'a mamu. Xo ta mitema
itemaxu tamei noxi'a mo mose'i la ne ane'i a ixoxolu iloloo mo mipelemu
sou i'ani xe iie uasi ulai uxali no mine ane'i ivau usoli. Mo ane'i a iloloo mo
ixoxomaiou vaikala makolinu noxine."
22 La sou kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mupalusou maulu ne mulai la
muvikalanu lexe, "Nini navikalanu itema vile no anu mii e nevikalalelixu
'o mamu."

Mivulanu Paulo Mulai Noxou Peliki Tila Muxolu Musaxila'u Xalee Lia Tila ne Iutaia

23 Xe anu tila noxi'a ne muavuti la mu'avali'a ta tatila tamei noxi'a ta
mitema sou 'oto'oto ne sou muvikala pekia'u noxi'a ilou lexe, "Ino'a ta
mitema sou 'oto'oto itemaxu mavulovexa vile, xe ane'i ane mitelo noxi'a
ta oosi mavulovexa muxatele tamei, mo ane'i ane itavule lalumiso itemaxu
mavulovexa vile kalumo. Sou ngalutu maasi no a aso iou muxatele tami'a
no 'olovoxo 'o sou ngalai ne Kaisalia.
24 Nini nalosou Paulo ta oosi mose'i kalumo mo sou uiiave no anu mo
nasaxila'u laixesi sou nalai naxalixu noxou Peliki anu itema sou usaxila'u
xalee lia tila ne Iutaia."

✡ **23:11:** Apo 27:24; 28:16, 23 ✡ **23:15:** Apo 25:3

25 Kisiʹa ta mitema sou ʹotoʹoto mukaukavunu uoli voloxu vile kalumo
sou inoʹu ulai sou ilosou Peliki muvikala aloxo ʹo,
26 “Eni Kulaudio Lusio, Eni esovanu aso laixe ulai noxine mo ekaukavu
vaivaikala ano ʹo ulai noxine, nini tila Peliki e nini nasaxilaʹu xalee lia tila
ne Iutaia.
27 ✡Sou avikalaneni aloxo ʹo. Itema ane ʹo ne ta Iutaia mitetelisou
mo miʹoxo lexe ivau usoli. Ia eni noxiʹa ta mitema sou ʹotoʹoto noxilo
teutululunu xo eni elavusou lexe anu itema sie Romu.
28 ✡La sou eni emasaxa lexe alavusou lexe tavaʹu maʹia la sou aneʹi
milalixu sou utulu no ʹa vaivaikala, la elaixu noxiʹa ta tatila sou ivelunu
vaivaikala.
29 La eni exalisou lexe aneʹi mitaliʹitaliʹisou mo milaixu sou utulu no ʹa
vaivaikala ne sou lapuloto noxiʹa ta Iutaia. Ia mii ane ne anu umomomo
sou nenge tatelonu vaikala sou noxou itema mo tavaʹu usoli xe tatatuxu no
taasou navunavu uasi.
30 ✡Ia no mine eni elomusou aneʹi misakiinu vaikalasou lexe ivau usoli
la sou eni epalusou mupalea mulai noxine. Eni kalumo evikala pekiaʹu
noxiʹa sou lexe ilai iaʹalomeni no anu tavaʹu lexe aneʹi ilaixu sou utulu no
ʹa vaivaikala vitanisi noxou.”
31 Ioxe ta mitema sou ʹotoʹoto miavuti la mimulinu vaikala pekiaʹu noxou
tila noxiʹa la sou mukasi noxou Paulo sou iloʹa milutu no ʹolovoxo lixinu ne
sou milai mixali no tuala tila ne Antipatilisi.
32 Xe no anu voxo vile iliʹi la ta mitema sou ʹotoʹoto mitaliʹisiʹa aneʹi ane
mitelo noxiʹa ta oosi sou misaxanu Paulo milaixu ne Kaisalia. Io aneʹi seʹi
milivu no taasiʹa.
33 No mine aneʹi ane mitelo noxiʹa ta oosi ne mixali ne Kaisalia, la milosou
Peliki anu itema sou usaxilaʹu xalee lia tila ne Iutaia ne uoli voloxu ne xe
milailixu Paulo kalumo sou miʹitalonu no avolu.
34 Xe anu muitisou vaivaikala no anu uoli voloxu ne mukalu, la sou
mutaliʹisou Paulo lexe, “Nini itema sou xalee lia tila ane ʹei?” La anu
mukolinu lexe, “Eni itema sou xalee lia tila ne Kilikia.”
35 Xe anu mulavusou aloxo ne, la muvikalanu lexe, “Eni alomusine no
mine aneʹi ane mitelo vaikala noxine ne ixali.” La sou anu muvikala
pekiaʹu noxiʹa sou lexe itatuxu Paulo no tani tatila noxou Elodesi.

24

Paulo Mutulu no Anu Vaivaikala no Iou Peliki

1 Ioxe voxo taʹuve mupolo mukalu, la kisiʹa ta ailiʹi Ananiasi iloʹa ta tatila
noxiʹa ta Iutaia moseʹi mo itema sou uvelunu vaikala e ualasou lexe Tetulusi
ne miluʹe ne Kaisalia sou mitelonu vaivaikalaiʹa noxou Paulo no iou tila sou
usaxilaʹu xalee lia tila ne Iutaia.
2 Xe no mine tila sou usaxilaʹu xalee lia tila ne Iutaia muʹavalou Paulo
muʹuna, la Telutulusi musokosou muxalixu susu noxou Paulo no iou Peliki
aloxo ʹo, “Nexi texolu seʹisisi laixe maxuveeni no anu saxilaʹu noxine, Tila
Peliki. Mo xavutala laixe noxine anu mupaipounu mimii sou uxali laixe no
anu xalee tuala tila no nano ʹo.
3 Nexi talemo laixe noxine, tila Peliki no anu mimii ane ne la nexi
taʹosasine manina musuku no xalee xalee tuala mukalusi.
4 Ia sou loxo nexi taʹoxoneni natotosa no anu vaivaikala maxuveeni
mamu. La sou eni alinga lexe nini naʹoxonu laixe loxo sou nalomusou
vaikala noxixe.

✡ **23:27:** Apo 21:30-33; 22:25-27 ✡ **23:28:** Apo 22:30 ✡ **23:30:** Apo 23:16-23; 24:1-9

5 ✡Nexi texalisou itema ane 'o lexe anu itema vile sou u'oxonu susu sou
uaavutinoxu 'oto'oto no taine'i ta Iutaia no xalexalee tuatuala mukalusi.
Mo anu ne muuli noxi'a la'oluxa'a vile lalotu kalavoi e ileme'a lexe ta
Nasalini.
6 ✡Mo mutovo sou lexe u'oxo masuanu vimelu sou tani tila noxou Lataua
kalumo. La sou nexi tetetelisou.
7 *
8 Io muvikala pekia'u noxi'a sou ta mitema itelo vaikala noxou sou lexe
ine'e itulu no ieni sou vaivaikala. Ia lexe nini mene natalitali'isou laixe,
loxovaa nini nalavusou vaivaikala ane nexi tatelonu noxou 'o ne manina
sou?”
9 Xe ta Iutaia miavuti la misolonu vaikala e mitelo noxou Paulo ne la
mivikala lexe vaivaikala ane Telutulusi mulemo ne anu manina.
10 Xe no mine tila sou usaxila'u xalee lia tila mutovola'i mulai noxou
Paulo sou lexe uvikala, la anu mukolinu aloxo 'o, “Eni elavu lexe nini
nexaxai sou nexililie'i sou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema tauu ie tapiena
no anu tuala xalenu ano. La sou vaimomo 'o eni a'osasi sou a'oxonu vaikala
ulai noxine sou latolosilo.
11 Lexe nini natali'i la nini umomomo sou nalavu lexe eni alai telo ne
Ielusalemu sou alotu ulai noxou Lataua voxo mavulovexa mo mulu'e no
lia tameisi io usuku uasi.
12 Ia ta mitemaxeni e mitelo vaikala noxilo ixalisilo lexe nexi noxou
itema vile ta'otosou ananexe no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua mo
aavutilixu xavutalai'a ta mitema la'oluxa'a no nano no anu taasou lalotu
noxi'a ta Iutaia, mo no nano no tuala tila ne uasi.
13 Mo ane'i imomomo sou ilemo lexe susu ane ane'i itelonu vaikala une'e
noxilo ne manina 'o uasi.
14 Ia anu aloxo 'o, eni avikalaneni lexe eni elotu noxou Lataua noxi'a ta
xaixasinge no mine emulinu vote'i noxou Tila ane ilemo lexe la'oluxa'a vile
lalotu kalavoi. Eni emuxaxu taleli no anu mimii mukalusi ane muisalili
no anu lapuloto noxou Mosesi mo mii ane ta mitema sou palomatana
mikaukavunu.
15 ✡Xe loopala noxilo ne anu iouvilesisi noxi'a ta mitema ta Iutaia ane 'o.
Nexi taloopala mulai noxou Lataua lexe ili'i la ta mitema ane ta lailaixe mo
ta masumasua e misoisoli ne itulu imauli la.
16 La sou eni peki'ailo utotomu sou asaxila'u opoleli uxolu uisalili no iou
Lataua mo no ie'i ta mitema kalumo.
17 Ioxe eni exolu no tuala va'ava'axu tauu ie ta piena mukalu, la eni ene'e
ne Ielusalemu sou elailixu su'uli se'i ulaisou usu'uline'i ta mitema ane xa'a
la'ilali ilou i'a tokolomo uasi. Xe e'oxonu iaiama se'i mulai noxou Lataua.
18 ✡No mine eni e'oxonu iaiama sou axali malemalenga no nano no taasou
lalotu tatila noxou Lataua, la ane'i mixalisilo mine eni e'oxonu loxo ne. La
no voxo ane ne nexi noxi'a ta mitema tapiena uasi mo eni a'una no anu
'ava vile uasi.
19 Ia ta Iutaia mose'i me'a no xalee lia tila ne Asia a mixolu. Ia laixe lexe
ixali no ieni mo ia'aloxu susu mose'i noxilo lexe ane'i milavusou.
20 Ia lexe uasi la ane'i ane mixolu 'o ivikala lamana no anu susu ma'ia
ane ane'i mixalisou noxilo no ie'i ta tatila sou ivelunu vaivaikala.
21 ✡Ia mii vilesisi ane eni e'avamolu no mine eni etulu no ie'i no 'a aloxo
'o, ‘Ta mitema ane misoisoli ne itulu imauli la. Tava'u a loxo ne, la sou nini
natulusilo no anu vaivaikala no iengi vaimomo.’ ”

✡ **24:5:** Apo 17:6 ✡ **24:6:** Apo 21:28-30 * **24:7:** Ia kisi'a ta mitema sou 'oto'oto ualasou lexe Lusio mune'e no 'a xavi sou mulaxinu muxexeenu no avoxe. ✡ **24:15:** Ioa 5:28-29 ✡ **24:18:** Apo 21:17-28 ✡ **24:21:** Apo 23:6

22 ✡Ia Peliki ne anu mulavu laixe no anu vote'i noxou Tila ane ne la sou
musukunu voxo sou vaivaikala, la muvikala lexe, “No mine kisi'a ta mitema
sou 'oto'oto ualasou lexe Lusio une'e la sou eni alomusou mo alapunoxu
vaivaikala noxinge.”
23 Anu muvikala pekia'u noxou tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto sou
u'italonu Paulo no anu taasou navunavu ia ulosou navunavu pekia'u
malaxo uasi ia no anu tani taiinu mose'i, la uapixa'a ta menexu sou ine'e
noxou mo isu'ulinu no anu mimii se'i sou isaxila'u uasi.
24 Voxo mose'i mupolo mukalu, la Peliki ilee semau Dalusila ane sie Iutaia
ne mine'e mixali, la anu mu'avalou Paulo mune'e sou milomusou mine anu
mua'alo no anu 'ilixosou itema umuxaxu tanu noxou Kalisito Iesu.
25 Xe no mine Paulo mua'alo muvula no anu 'ili'ilixo lailaixe mo saxila'u
muamua'inenge mo voxo sou Lataua ututulusinge no anu vaivaikala ili'i,
la Peliki ne mu'ume la muvikala aloxo 'o, “A'alo mutalo aloxo ne o sou
vaimomo 'o. Io nini nalai. Io no mine eni axalisou voxo taiinu vile, la eni
a'avaline nane'e la.”
26 No ano voxo ngiou ane ne, la anu muloloopala lexe Paulo uxolixolinu
mo ulosou lamoli sou lexe ululusou, la sou anu mu'avalou utotomu sou ilou
mivivikala.
27 Tauu lele'e tamei mukalu, la itema e ualasou lexe Polukiusi Fesuto
muno'u Peliki tanixu. Ia Peliki mumasaxa lexe u'oxo ta Iutaia opone'i
laixe noxou la anu iou muvaxau Paulo muxolu no nano no anu tani sou
navunavu ne.

25

Paulo Mutulu no Anu Vaivaikala no Iou Fesuto

1 Ioxe Fesuto muxali tila no xalee lia tila ne Iutaia. Anu muxali muxolu
no xalee lia tila ne Kaisalia voxo tatalu, mukalu la anu mulai telo ne
Ielusalemu.
2 ✡La ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila noxi'a ta Iutaia mixali mitulu
no iou sou mixalixu vaivaikalasou susu ma'ia ane Paulo mu'oxonu.
3 ✡Ane'i milinga pekia'u noxou Fesuto lexe ulomuxa'a sou uvulanu Paulo
ulai ne Ielusalemu xo ane'i milalaxi mo miloo sou lexe ulai la ivau no vote'i.
4 Ia Fesuto muavuti la mukolinu vaikala noxi'a aloxo 'o, “Paulo ne eni
atetelisou uxolu lai ne Kaisalia. Ia eni melosi a sexasisi sou alai lai ne.
5 La sou anu laixe lexe ngingi ngapalusi'a ta tatila mose'i noxinge ne ine'e
sou noxi'a talai mo i'oxo pekia'unu vaikala sou susu utelo noxou mitema
ne alai ne lexe anu mu'oxonu mii mose'i mususu.”
6 Anu ilo'a lexe ixolu voxo muxatele tatalu xe uasi la voxo mavulovexa,
la sou anu muulaxune'i sou mulu'elai ne Kaisalia. Xe no anu voxo ane vile
la, la anu muxolu sou mutilovosou vaivaikala, la sou anu muvikala pekia'u
lexe ine'enu Paulo uxali no iou.
7 ✡Xe no mine Paulo mune'e muxali, la ta Iutaia ane'i ane me'a ne
Ielusalemu mine'e ne mitulu mixaliliiou sou mixalixu vaikala ta piena sou
susu masumasua mutelo noxou e umomomo sou ane'i ivikala lexe anu
manina no anu uasi.
8 La sou Paulo muxilili la muvikala aloxo 'o, “Eni a'oxonu susu vile no
anu lapuloto noxi'a ta Iutaia uasi mo a'oxonu susu vile no anu taasou
lolotu tatila noxou Lataua uasi mo a'oxonu susu vile noxou Kaisari uasisi
manina.”
9 Ia Fesuto mumasaxa lexe u'oxo ta Iutaia tane'i laixe noxou, la sou
muvikalanu Paulo aloxo 'o, “Lexe nini nemasaxa la nalaitelo ne Ielusalemu

✡ **24:22:** Apo 23:26 ✡ **25:2:** Apo 24:1 ✡ **25:3:** Apo 23:15 ✡ **25:7:** Apo 24:5-6

mo natulu no ieli mo alomusou vaivaikala noxine sou susu maˈia ane aneˈi
mitelonu noxine ne?”
10 Ioxe Paulo muavuti la mulivunoxu taliˈi noxou aloxo ˈo, “Eni vaimomo
ˈo si a atutulu noxou Kaisari no nano no anu tani sou utilovosou vaivaikala
noxiˈa ta mitema ˈo. La sou anu laixe lexe nini natilovosou vaivaikala
noxilo ano ˈo. Eni aˈoxonu susu vile noxiˈa ta Iutaia uasi aloxo nini mene
nelavusou laixe ne.
11 Ia lexe eni eˈoxonu susu vile umomomo sou eni asoli la eni amomomo
sou aˈume uasi. Ia lexe vaivaikala ane ta Iutaia mineˈe mitelo noxilo ne anu
manina uasi, la itema vile umomomo sou uˈitaloleli alai no avoˈa uasi. Eni
amasaxa lexe Kaisari ulomusou vaikala noxilo.”
12 Ioxe iliˈi no mine Fesuto muvivikala noxiˈa ta mitema aneˈi ane sou
ilosou xavutala ne mukalu, la sou anu muvikalanu Paulo aloxo ˈo, “Nini
nemasaxa lexe Kaisari ulomusou vaikala noxine. La sou nini nalai noxou.”

Fesuto Mutaliˈisou Tatananu Tuala Axulipa sou Ulomusou Vaivaikala Noxou Paulo

13 Voxo moseˈi mupolo mukalu, la tatananu tuala e Axulipa ne ilee
Belunike mixali ne Kaìsalia sou imaxaˈu latiloxo noxiˈa ulai noxou Fesuto.
14 ✡Xe no mine aneˈi mixolu voxo ta piena lai ne, la Fesuto muvikalasou
tuˈumaxu noxou Paulo mulai noxou tatananu tuala. La anu muvikala aloxo
ˈo, “Itema vile e uxoxolu ˈo ne Peliki mumulaxu no anu taasou navunavu
mo a uxoxolu o ia anu mulai.
15 La no mine eni elai ne Ielusalemu, la ta tatilasiˈa ta ailiˈi iloˈa ta tatila
noxiˈa ta Iutaia mixalixu vaikala sou susu e mitelonu noxou. Mo milinga
noxilo sou avikala lexe anu itema sou umamulo lapuloto.
16 Ia eni evikalaneˈi lexe, ‘ˈIlixo noxiˈa ta Romu aloxo ne uasi. Ia anu
laixe lexe itema ne iloˈa ta mitema ane mitelonu vaivaikala mutelo noxou
ne ineˈe itulu no anu vaivaikala, la anu umomomo sou muxilili la muvikala
no anu vaivaikala maˈia ane aneˈi mitelo noxou ne.’
17 La sou no mine aneˈi mimuleli lai ne, la eni alapu voxo sou mii ane
ne uasi. Ia no anu voxo ane vile iliˈi, la eni exolu sou eˈavamolu pita sou
vaivaikala. La sou evikala pekiaˈu sou ineˈenu itema ne no nano.
18 Xe no mine ta mitema sou itelo vaikala miavuti sou ivikala, la aneˈi
mitelo vaikala sou susu vile uasi ane eni exavutala lexe aneˈi itelo vaikala
no anu.
19 Ia aneˈi iloˈa anaxaˈa sou mii moseˈi no anu lalotuiˈa mo sou mitema
ane musoli e ualasou lexe Iesu, ia Paulo muaˈalo lexe Anu mumauli.
20 La eni ne xavutalaxeni lamana sou atilovosou mo axalisou mii ane loxo
ne tavaˈu uasi. La sou eni etaliˈisou aloxo ˈo lexe anu umasaxa la ulai ne
Ielusalemu, mo utulu no anu vaivaikala sou susu ane aneˈi mitelonu noxou
ne lai ne.
21 Ia xo Paulo muˈoxolinga noxou sou lexe utetelisou uxolu utalo no mine
tila noxiˈa ta Romu molu ulomusou vaikala noxou. La sou eni evikala
pekiaˈu sou lexe itetelisou ixolu utalo no mine eni apalusou ulai noxou
Kaisari.”
22 Aloxo ne, la sou Axulipa muvikala mulai noxou Fesuto lexe, “Eni
emasaxa sou lexe eni melo alomusou vaikala noxou mitema ane ne.” La
anu mukolinu lexe “Neˈiela, la sou nini nalomusou vaikala noxou.”

Paulo Mutulu no Iou Axulipa

23 No anu voxo ane vile, la Axulipa ilee Belunike mimulaxu tokolomoiˈa
lailaixe, ka iloˈa kisiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto mo ta mitema miulaxu tuala

✡ **25:14:** Apo 24:27

tatila mulai no nano no tani sou pita. Xe no anu vaikala pekiaˈu noxou
Fesuto, la aneˈi mineˈe miˈunanu Paulo.
24 Xe Fesuto muavuti la muvikala aloxo ˈo, “Tatananu tuala Axulipa, mo
ngingi ukalusi e ngeneˈe ngepita ˈo, ngingi ngamaisou itema ne. Ta Iutaia
laˈoluxaˈa lololi ne mixalixu masaxa noxiˈa silo ne Ielusalemu mo lai ne
Kaisalia, la aneˈi miˈavaˈava lexe anu umomomo sou uxolu umauli usuku
la uasi.
25 Ia eni axalisou lexe anu uˈoxonu mii vile ane anu umomomo sou anu
usoli no anu uasi. Ia xo anu molu mulinga mulai noxou tila noxiˈa ta Romu.
La sou eni emuxaxu xavutala lexe apalusou ulai ne Romu.
26 Ia eni alavusou mii vile manina sou Paulo, sou eni akaukavunu mo
ulai noxou tila ne uasi. Aloxo ne la sou eni eneˈenu no ieni tatananu tuala
Axulipa, mo aneˈi mukalusi ˈo. Mo sou lexe nenge nengeˈa talomusou lexe
taxalisou tavaˈu susu ne, la sou eni akaukavunu ulai.
27 Xo eni exavutala lexe anu laixe uasi sou tapalusou itema sou unoˈu
navunavu vitanisi, io taaˈalo lamana no anu vaivaikala sou susu ane mitelo
noxou uasisi, uasi.”

26

1 La sou Axulipa muvikala mulai noxou Paulo aloxo ˈo, “Laixe lexe
nini mene navikalasine.” La Paulo muavuti sou mutovolaˈi no avolu mo
musokou sou muvikala sou muˈoxo latolosou.
2 “Tatananu tuala Axulipa. Eni examuli laixe sou atulu no ieni vaimomo
ˈo sou loxo aˈoxonu latolosilo no anu vaivaikala mukalusi ane ta Iutaia
mitelonu noxilo.
3 Xo nini nelavu laixe no anu ˈiliˈilixo mukalusi noxiˈa ta Iutaia mo no
anu mimii ane telavusou taˈotosou ananexe sou. La sou eni alinga noxine
lexe naxolu seˈisisi mo nalomu laixe uneˈe noxilo.
4 Ta Iutaia mukalusi ne milavusou maulixo mo xoluxoluxo no mine
molomoloxo mo milavusilo no mine eni esokou xaixai noxilo no nano no
xalee tuala tila noxilo mo ne Ielusalemu kalumo.
5 ✡Aneˈi milavusilo maxuveeni mo lexe imasaxa la umomomo sou
iaˈaloxu lexe eni emulinu voteˈi pekiaˈu noxixe iouvilemo sou talotu noxou
Lataua la eni ne exali axo Palisaio vile.
6 ✡Ia loopala noxilo no anu mii maˈia ane Lataua musakii vaikala sou
noxiˈa ta xaixasinge, la sou eni a atulu no anu vaivaikala sou vaimomo ˈo.
7 Vaikala e misakiinu ne ane ta mata noxinge ta Isilaeli mavulovexa mo
muluˈe no lia tamei iloloopala sou lexe imaisou uxali manina no mine loxo
aneˈi ilolotu noxou Lataua no aso mo no ˈolovoxo utotomu. Nini tila. Ta
Iutaia itulusilo no anu vaivaikala ˈo xo eni loopala ane nesi.
8 Sou tavaˈu loxovaa ane ngingi ukalusi ngaxavutala lexe ngingi ngamux-
axu tangengi lexe Lataua umomomo sou utulusiˈa aneˈi ane misoisoli uasi
ˈo?
9 ✡Eni kalumo exavutala lexe anu laixe sou eni aˈoxonu mii mukalusi seˈi
e umomomo sou uˈoxo masuanu Iesu sie Naseleti ualasou.
10 Mo mimii ane nesi eni eˈoxonu ne Ielusalemu. No anu xavi noxiˈa ta
tatilasiˈa ta ailiˈi, la eni emuxaxaˈa ta mitema ta piena noxou Lataua, no
nano no anu tani sou navunavu, mo no mine ta tilasiˈa iveˈa isoli, la eni
kalumo apalaˈanixu masaxa noxilo sou lexe aneˈi isoli.
11 Alaxu piena, la eni alutu alai no anu ta taasou lalotu noxiˈa ta Iutaia
mukalusi sou elosiˈa ialuxu mo etovo eveˈa sou lexe ixiu tumaliˈa mo ivikala

✡ **26:5:** Pil 3:5-6 ✡ **26:6:** Apo 23:6; 28:20 ✡ **26:9:** Apo 8:3

masua noxou Iesu. Eni laˈiaxoiˈa manina la elai kalumo no tuala tatila vaˈavaˈaxu sou aˈoxo masuaneˈi.
12 Mo no anu muamuaˈi ane loxo ne vile, la eni elalai ne Temasukasi no
anu xavi mo noxiˈa ta tatilasiˈa ta ailiˈi,
13 Tila noxilo, no anu aso mukulupa, la eni emuamuaˈi no voteˈi, ia
emaisou lamana vile molu no opo loxotolo ne kaaxu muaulixu aso ia muiei
muneˈe mutaasixe noxiˈa ta menexilo e temuamuaˈi ne.
14 La nexi mukalusi ne telapalapau telai no lia. Ia, eni elomusou itema
vile muvikala muneˈe noxilo no anu vaikala Evalaio aloxo ˈo, ‘Saulo, Saulo,
Loxovaa ane nini naˈoxonu masualeli ˈo? Anu pekiaˈu noxine sou nini
navalinu tavaineu mii ane anaanaxu.’
15 La sou eni etaliˈi aloxo ˈo, ‘Nini ˈenaˈei, nini Tila?’ La Tila mukolileli
aloxo ˈo, ‘Eni Iesu ane nini naˈoxo masumasualeli ˈo.
16 Ia naavuti natelo mo natulu no tavaine. Eni exali noxine ne sou
asosovosine aloxo itema sou xaixai noxilo vitanisi mo aloxo itema sou
uaˈaloxu mii maˈia ne nini namaisou noxilo mo mii maˈia ane eni amaxaˈu
noxine iliˈi.
17 Eni aˈumeneni noxiˈa ta mitema noxine mo noxiˈa ane ta Iutaia uasi.
Eni apalusine noxiˈa ta mitema aneˈi ta Iutaia uasi,
18 ✡sou nakisiinu ieˈi mo naxiuneˈi me ˈa no anu isivoxo ineˈe no anu
lamana. Mo ixexee no anu xavi noxou satani io ineˈe noxou Lataua mo
sou Lataua ululusou susu noxiˈa mo aneˈi inoˈu saxisaxilaˈu noxou Lataua
loxo aneˈi ane mimuxaxu taneˈi noxilo mo mixali ta mitema noxou Lataua
maninasou.’
19 Aolxo ne la sou tatananu tuala Axulipa, eni alomuxu mii loxo aipiepi-
ena e molu no opo loxotolo.
20 Tei ne eni esoko eaˈalo noxiˈa aneˈi ane mixolu ne Temasukasi mo
noxiˈa aneˈi ane mixolu ne Ielusalemu, mo no xalee lia ne Iutaia mukalusi
mo noxiˈa ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi kalumo. Eni eaˈalo lexe laixe
sou aneˈi ixiu oponeˈi no anu ˈilixo masumasua io ineˈe noxou Lataua, mo
ˈilixoneˈi umaxaˈu lexe aneˈi mixiu mukalu.
21 Tavaˈu aloxo ne, la sou ta Iutaia mitetelisilo no taasou lalotu tatila
noxou Lataua, mo miˈoxe ivelo asoli.
22 Ia Lataua musuˈulilelisi mo eni exolu laixe muneˈe muxali no voxo ane
vaimomo ˈo, la sou eni atulu pekiaˈilo ˈo sou aaˈalo lamana ulai noxiˈa ta
mitema vitavitanisi mo ta mitema ta tatila kalumo. Eni avikala iouvilesisi
no anu mii maˈia ane ta mitema sou palomatana iloˈa Mosesi mivikala lexe
uxali uasi.
23 ✡Aneˈi mivikala lexe Kalisito ne Anu utavule tuˈumaxu e Anu itema
sou utulu tei no anu soli, la sou Anu uaˈaloxu lamana ulai noxiˈa ta mitema
noxou la mo ulai noxiˈa ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi kalumo.”
24 No mine Fesuto mulomusou vaivaikala noxou Paulo ne la sou muavuti
la mukaitolonu Paulo la muvikalanu aloxo, “Paulo, nini nenoˈu lavulavu
tatila la sou lavulvau noxine ne a uxovulaulaulixene mukalu.”
25 La Paulo muavuti la muvikala aloxo ˈo, “Tila Fesuto, eni axovulaulau
uasi. Mii maˈia ane eni alelemolu ne, anu manina mo mulapu.
26 Tatananu tuala Axulipa anu munoˈu lavulavu no anu mii ane eni
umomomo sou avikala papaxe ulai noxou. Eni elavu lexe mii vile no anu
mimii ano ˈo ne utalume noxou uasi xo mimii ane ˈo uxali no mailuˈa uasi.
27 Tatananu tuala Axulipa, loxovaa nini nemuxaxu taneni no anu vaikala
noxiˈa ta mitema sou palomatana? Eni elavu lexe nini nemuxaxu taneni.”

✡ **26:18:** Ais 42:16; Ep 2:2; Kol 1:13 ✡ **26:23:** Luk 24:44-47; 1Ko 15:20

28 La Axulipa muvikalanu Paulo aloxo ʼo, “Nini nexavutala a loxovaa, no
anu voxo ataxu se aloxo ʼo ne, la nini namomomo sou naʼoxoleli axali itema
noxou Kalisito?”
29 La sou Paulo muavuti mukolinu aloxo ʼo, “Voxo ataxu mo voxo veveeni
ne anu mivile uasi, xo eni akilaka noxou Latauasi ne ninisisi uasi, ia aneʼi
ukalusi ane ilolomu noxilo vaimomo ʼo ne umomomo sou ixali aloxo eni ʼo.
Ia eni amasaxa lexe nini nasakii no anu seni uasi loxo eni ʼo.”
30 Xe tatananu tuala muavuti mutulu, la itema tila sou usaxilaʼu xalee lia
tila ne Iutaia mo Belunike mo aneʼi ane iloʼa mixolu ne mitulu kalumo.
31 No mine mipaxele sou milalaa, xe mivivikala ngatongatoʼo la mivikala
aloxo ʼo “Itema ano ʼo uʼoxonu mivile masua ane umomomo sou usoli mo
uxolu no anu taasou navunavu uasi.”
32 La sou Axulipa muvikala mulai noxou Fesuto lexe, “Itema ano ʼo ne
lexe anu ulinga sou utulu mo uvikala no iou Kaisari uasi, la nini umomomo
sou nalulusou ulai.”

27

Paulo Mutelo no Lasipi sou Mulai ne Romu

1 Ioxe no mine nexi telutu sou lexe talai ne Itali, la aneʼi mipalusiʼa iloʼa ta
mitema e mixolu no taasou navunavu ne milai noxou tila noxiʼa ta mitema
sou ʼotoʼoto e ualasou lexe Iuliasi. Anu vile no nano no anu laʼoluxaʼa noxou
tatananu tuala Auxusuto.
2 ✡La sou nexi tetelo no lasipi vile e molu muneʼe no tuala tila ne
Adolamitiami. La sou anu lasipi molu loxo lai ne teʼuna sou uʼuna uuatu
no tuatuala moseʼi muxolu no luaki paʼupaʼumolu ne Asia. La sou telutu
telai. La itema vile ualasou lexe Alisitaluko sie Tesalonika no xalee lia tila
ne Makedonia anu a noxiʼa tekei ne.
3 Xe no voxo vile iliʼi la, la nexi telutu sou telai teʼuna ne Saidoni la
Iuliasi muʼoxo ʼilixo laixe noxou Paulo sou mupelemasaxa noxou lexe ulai
umaisiʼa ta menexu mo unoʼu laʼilali ilou mimii moseʼi noxiʼa.
4 Xe mukalu la nexi tetelo no lasipi la sou telutu telai la sivo toxoxaʼa
muneʼe loxo no laxunexi, la sou nexi texexee teʼuna ne paʼumolu no ʼa
laʼolu Kipulosi sou tepolopepeenu atume iou, xo atume ne xaviinu misevile
sou uʼoxe uʼuouosixe.
5 La sou nexi teiave telai ʼalai loxo no xalee lia tila ne Kilikia xe ne
Pamfulia mukalu la sou nexi telai texali ne Mila no nano no xalee lia tila ne
Lisia.
6 No mine nexi telai lai ne, la tila noxiʼa ta mitema sou ʼotoʼoto mumaisou
lasipi sie Alekisandolia vile ne mulutu sou lexe ulai ne Itali, la sou anu
muʼitalonexi no anu lasipi ane ne.
7 Ioxe nexi telutu lai ne la lasipi ne umomomo sou uiave xaviinu uasi mole
nexi teiave seʼisisi voxo tapiena mo ta mitema sou xaixai ne mitovo xavineʼi
sou mipamuxanu lasipi ne ia uiave xaviinu malaxo uasi xo sivo toxoxaʼa
mulivulivusou. Ia aneʼi axiaxisi xo mole nexi telai texali no tuala tila ne
Kuniidosi la sivo mutalunexe mole talai la ua. La sou nexi texiu telai no
paʼumolu laʼolu Kiliti sou teʼume tepolopepeenu atume iou. La nexi teiiave
ʼalai no kusinou ne Salumoni.
8 Xe ta mitema sou xaixai no lasipi ne miavuti la xavineʼi manina sou
mipamuxanu lasipi ne no luaki paʼumolusi, la sou nexi teneʼe texali no
tuala vile e ilemo lexe Tanixu lasipi laixe* ne muxolu ʼalai no tuala tila ne
Lasia.

✡ **27:2:** Apo 19:29 * **27:8:** No tanixu lasipi laixe sou uʼuna no anu.

9 La voxo ta piena mukalu ia sivo ne muxolu pekiaˈu xo mole mulaulixu
sosovo sou voxo noxiˈa ta Iutaia e sou ipelemu no anu la sou anu voxo sou
xasi tatila la Paulo muvikalaneˈi sou upeletotosiˈa lexe,
10 “Ngalomu, eni elavusou lexe nenge talai maasi, la taxalisou sivo tatila
la taˈuoˈuo mo lasipi ilou mimii tapiena ˈo tasiauxu mo nenge kalumo.”
11 Ia tila noxiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto ne mulomusou Paulo muvikala
aloxo ne, la anu ulomuxu uasi, ia anu mumulinu vaikala noxou itema sou
usaxilaˈa ta mitema sou xaixai sou lasipi ne ilou moosou lasipi.
12 Aneˈi mitulu lai ne la mixamulinu sivo tatila misevile xo anu voxo sou
sivo kalumo, la sou aneˈi italume no xalee vile laixe uasi. La sou ta mitema
tavuˈalo no lasipi ne mivikala lexe, “Nenge taxexee no tuala ane ˈo mo talai
ne Pinikusi mo tatalume no anu sivo tatila ˈo.” Tuala ne Pinikusi ne muxolu
no nano ne Kiliti no xalee mulai loxo no mine aso uluˈelai no anu.

Sivo Muavutinoxu Xasi Toxoxaˈa

13 No mine aneˈi mimaisou sivo ane muneˈe loxo no xalee toˈo no anu
ne xaviinu uasi la aneˈi mixavutala lexe laixe sou ilutu ilai, la sou aneˈi
milapu axa e misakii no lamota sou mivau tuˈumaxu lasipi no anu ne
mutelo mukalu, la sou aneˈi milutu sou lexe ilai iˈuna ne Kiliti.
14 Ia maxuveeni uasi la, sivo vile xaviinu misevile. Sivo ane ne sivo molu
mununa no anu laˈolu. Sivo ane ne ilemo lexe, “sivo molu mununa.”
15 Sivo toxoxaˈa ne muneˈe mutuvuvaxa no lasipi ne la mulivu sou pekiaˈu
misevile mole ta mitema sou xaixai sou lasipi ne xavineˈi sou ixiunu lasipi
mo ilivu ne la umomomo uasi. La sou aneˈi miˈitalonu lasipi nesi sou sivo
mutavulenu mulaixu no xalee ulai.
16 La sou mulai mupolopepeenu no anu laˈolu vile kituˈa ilemo lexe
Kauda. Xe no mine laˈolu se ne mutaluxu sivo sevile la nexi tetovo xavinexi
la sou telapunu lasipi kituˈa e lasipi ane tatila ulalapunu ne muneˈe mutelo
no anu lasipi ane tatila.
17 La ta mitema mimulaxu lasipi kituˈa teitexi no ˈa lasipi tatila. La sou
ta mitema mipolo lamota sou misakiinu mipita no lia no anu lasipi ane tila
ne. Sou lexe utetelisou lasipi ane tila ne sou pekiaˈu. Mo sou no mine lexe
anu uiave xe ulai utuvu no anu lialia ane muxolu no lia no luaki Silutisi ne,
la anu upau uasi. Xe mukalu la sou aneˈi miluˈenu lavalava sou lasipi sou
sivo mutavulenu lasipi.
18 Ia iliˈi no voxo vile, la sivo ne ukalu uasi, anu muxali toxoxaˈa mole ta
mitema sou xaixai sou lasipi ne misokou sou mipeinu mimii seˈi no lasipi
ne sou muxexesou.
19 Xe no voxo tatalusou, la aneˈi meˈa mipeinu misomisou lasipi seˈi.
20 Nexi temaisou lexe nexi umomomo sou tamaisou aso mo ta oto uasi
voxo ta piena mo sivo tatila muˈoxoˈoxoneˈi. La sou nexi ta piena ne
texavutala lexe nexi tamomomo sou tamauli la uasi.
21 Voxo ta piena ne ta mitema iˈani la uasi. La sou Paulo muavuti mutulu
no nixi io muvikala aloxo ˈo, “Ngingi ukalu ˈo, ngalomu. Lexe ngingi
ngalomuxosi io nengeˈa taxolu no laˈolu ne Kiliti ˈo, la umomomo sou nenge
nengeˈa taxalisou voxo masua ane ˈo loxo ˈo uasi, mo umomomo sou ngingi
ngapeinu mimii ta piena loxo ˈo uasi.
22 Ia vaimomo ˈo avikalangengi lexe ngingi ukalusi opongengi uai seˈisisi,
xo umomomo sou ngingi vile tasiaungenge uasi. Mimii no lasipi ilou lasipisi
anu tasiau.
23 Xo vaimomo no ˈolovoxo, la angelo noxou Lataua e eni noxou mo elotu
noxou ne muneˈe mutulu no paˈumelo.

24 ✡La muvikalaleli aloxo ˈo, ‘Paulo naˈume mamu, xo nini nalai sou
natulu no iou Kaisari xe Lataua ulosine mauli noxinge ngingi ngexolu no
lasipi ne.’
25 Aloxo ne, la sou anu laixe lexe ngingi umomomo sou ngaˈume uasi.
Xo eni amuxaxu taleli noxou Lataua lexe mii ne uxali noxinge aloxo Anu
mulemolu.
26 ✡Ia sivo utavulenu ulai uˈosonixu no laˈolu vile.”

Lasipi Muˈoso La Muvalavala

27 Xe no voxo mavulovexa mo muluˈe no lia tamiˈa sou no ˈolovoxo,
la nexi tepuati telai no luaki e ualasou lexe Adolia no ˈolovoxo lixinu
manina. Xe no ˈolovoxo lixinu ulai ˈalai, la ta mitema sou xaixai no lasipi
ne mixavutala lexe lasipi ne no anu luaki paˈumolu.
28 Aloxo ne la sou aneˈi mikalanu mii e sou itilovosou lautu no anu
muluˈelai no lia no lexa xe mitelo mitilovosou, la tilovosou lautu ne
mumomomo loxo mita itemaxu tamei. La aneˈi misuku sevile la, mukalu
la mikalaanu mii e sou itilovosou lautu no anu ne mulai no lia la. Xe
milapunu mutelo sou mitilovosou, la mitaxu muxali loxo mavulovexa
tatalu la laoutuxu muluˈelai.
29 Xe aneˈi mimamaˈu sou lexe loxo ˈo io lasipi ulai utuvu no anu
kulukulu, la aneˈi misuanu axa e misakii no anu lamota ne tamiˈa lololi
no tau lasipi mulai no lia sou muvatuˈumaxu lasipi sou mutulu. Io aneˈi
mikilaka sou lexe lamana palea.
30 Ta mitema sou xaixai no anu lasipi ne mikamuli voteˈi sou lexe iˈume
no anu lasipi ne, la aneˈi milaxalixu lasipi kituˈa e mitelo misakii teitexi ne
sou mikalavoi lexe aneˈi isuanu axa seˈi no anu uuli no lasipi kusinou sou
uvatuˈumaxu lasipi.
31 Xe Paulo muavuti la muvikalanu tila noxiˈa ta mitema sou ˈotoˈoto
ne aloxo ˈo, “A lexe ta mitema ne ixolu teitexi no lasipi ˈo si, la ngingi
ngamauli.”
32 Xe ta mitema sou ˈotoˈoto miavuti la mixotonu lamota sou lasipi kituˈa
ne sou mulapau muluˈelai no luaki.
33 Ioxe ˈalaˈalaisou lamana ukea la Paulo muavuti la muvikalaneˈi aloxo,
‘Ngingi nganoˈu ˈani seˈi mo ngaˈou xo ngaˈani uasi voxo mumomomo loxo
mavulovexa vile mo muluˈe lia tamiˈa mukalu.’
34 Aloxo ne la sou eni avikalangengi pekiaˈu lexe ngaˈou laˈilali moseˈi
mo ngaˈou sou uˈoxo pekiaˈinge. Xo ngalomu, ngingi vile umomomo sou
tasiaungenge uasi. Ngingi ta piena ne maasi la ngamauli.”
35 Anu muvikalaneˈi aloxo ne mukalu xe iliˈi, la anu munoˈu veleti
ka mutulu no talaxaˈa sou muvikala laixe noxou Lataua mukalu, la
museˈiseˈinu sou mulosiˈa mioˈu.
36 Xe aneˈi mukalusi oponeˈi laixe mo miˈosa la meˈa minoˈu laˈilali sou
mioˈu.
37 Nexi mukalusi e texolu no lasipi ne nexi ta mitema itemaxu
mavulovexa mo itemaxu tatalu mo mavulovexa vile mo muxatele vile (276).
38 Aneˈi miˈani mukalu, la mipeinu uiti moseˈi mulai no luaki sou lexe
papaxesou lasipi.
39 Xe no mine lamana mukea ˈo, la aneˈi imomomo sou itongonu tani
xalee maˈia ne lexe aneˈi ilalai no anu ne uasi. Ia aneˈi mimaisou luaki
laluˈuxu minu vile ne mulai no nano manina. Ia tasiˈisou lailaixe misevile.
La sou aneˈi mixavutala lexe aneˈi umomomo sou iuˈnalaixu lasipi no anu.
La lasipi ulai uˈoso no lia.

✡ **27:24:** Apo 23:11 ✡ **27:26:** Apo 28:1

40 Xe ane'i miavuti la mixotosou lamota sou axa e misakiinu sou uvau
tu'umaxu lasipi ne la musua mutaolu no lia no luaki ne. Xe miavuti la
milulusou lamota sou lavole tatila ta tamei e sou i'isalilinoxu lasipi no anu.
Xe ane'i miavuti la mitelaixu lavalava e sou sivo utuvu no anu la ulutunoxu
lasipi ne. Io sivo mutavulenu lasipi sou mu'unalaixu no tasi'i ne.
41 Mu'unalai la ulai uxali no tasi'i uasi, xo mu'oso no anu lia minuvile e
muxolu no luaki tanu. La lasipi kusinou mutotole pekia'u manina no anu,
mole mutulu a vile. La sou xasi mune'e mu'otu'otunu lasipi nesi xo mole
muvalavala.
42 Xe ta mitema sou 'oto'oto miavuti la mi'oxo lexe ive'ave'a ta mitema e
mixolu no taasou navunavu e ilo'a mixolu teitexi no lasipi ne sou isoli, xo
loxo 'o io ipisikei ilu'e no luaki la inoou sou ilai ixali no ale la i'ume'ume.
43 Ia tila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto ne mumasaxa lexe usu'ulinu Paulo,
la sou anu mukaitolone'i ta mitema sou 'oto'oto lexe mamu sou ive'a ta
mitema ane mixolu no anu taasou navunavu e mitelo no lasipi. Ia anu
muvikala pekia'u noxi'a ta mitema e imomomo sou noou sou lexe ipisikei
ilu'e la sou inoou ilai ixali no tasi'i tei.
44 Xe ane'i ane ilavusou inoou uasi, la ipuati no anu ovu alelaxu ilou lasipi
alealelaxu e muvalavala ne sou ilai ixali no anu no ale. Mu'oxo aloxo ne la
sou ane'i tavu'alo mukalusi ne milai mixali no tasi'i mo mimauli mole vile
tasiauxu uasisi.

28

Paulo Ena Mi'una no La'olu ne Maluta

1 Ioxe no mine nexi teuatu no ale mukalusi, la nexi temauli la texalisou
la'olu ne ualasou lexe Maluta.
2 ✡Ia ta moosou tuala no la'olu ne mimaisixe, la mi'oxonu 'ilixo lailaixe
manina noxixe, sou mi'osasixe mo mitauxusixe navu. Xo nexi sivevexe
kalumo no anu la'iua mo tani lelemesou.
3 Xe Paulo muavuti la molu mumolo siala se'i sou mune'e mu'italonu
no navu. Ia no mine Paulo muatonu ovu loxo ne, la ulavu uasi ne sinana
veveeni masua vile a muxolu no nano no ovu ne. Ia anu mune'e mu'talonu
ovu ne no navu, xe sinana veveeni masua muxamulinu navu ialuxu, la
mupisikei muatu la mungasou Paulo avolu.
4 No mine ta moosou tuala no la'olu ne mimaisou sinana veveeni masua
mu'alateinu Paulo avolu la mulili mulu'e. Ane'i mimaisou aloxo ne, la ane'i
mivikalane'i ngatongato'o lexe, “Itema ane 'o ne, mane anu itema masua
sou uve'a ta mitema isoli. La sou anu usoli no anu voxo masua e muxalisou
no luaki 'o uasi, ia vaimomo 'o lataua sou ukoli ulivu umasaxa lexe anu
umauli la uasi.”
5 ✡Ia Paulo muavuti la musupeinu sinana veveenu masua ne mulai
mu'una no navu ia tu'umaxu vile mo pipiena vile uxali noxou Paulo uasi.
6 ✡Ia ta moosou tuala no la'olu ne mimaisou la itulu io imolo tane'i sou
iutitiiou lexe avolu usoxo mo ulapau usoli palea. Ia mimalei ta veveeni la
Paulo avolu usoxo mo ulapau mo usoli uasi, la sou ane'i mixavutala lexe,
“Itema ane 'o, anu itema uasi male anu lataua vile ane.”
7 Alai no lia ane mixolu no anu ne lialiaxu tila noxi'a ta mitema sou tuala
ane ne e ualasou lexe Papulio. Anu mu'osasixe mo mulailinexe no taasou.
La texolu voxo tatalu sou musaxilaixe laixe manina.
8 Ia momu ne mupipiena tatila manina. Mo anu a vasimolu ialuxu xe
nixinixi mu'oki noxou mo anu a muai. Ia Paulo mulomusou la mulai noxou
sou mulingasou xe mumulaxu avolu vaxa noxou sou mupamaulinu.

✡ **28:2:** 2Ko 11:27 ✡ **28:5:** Mak 16:18 ✡ **28:6:** Apo 14:11

9 Xe ta mitema sou tuala no laˈolu ane ne mimaisou aloxo ne, la mineˈeneˈi
ta mitema e mipipiena ne noxou sou mupamaulineˈi kalumo.
10 Aneˈi mitaxanexi laixe manina. Xe no mine nexi sou talutu, la
miitimexi mimii ta piena manina sou misuˈulinexi.

Paulo Muxali ne Romu

11 Iliˈi no ˈa soˈio tatalu e nexi texolu no laˈolu ne la nexi tetelo no lasipi.
Lasipi mutulu no laˈolu ne no anu voxo sou sivo tatila. Anu lasipi sou tuala
tila ne Alekisandolia. Ia no kusinou uˈuli ne kaukavuneˈi lataua kalavoi e
ualasou lexe Seusu ta ˈolu tamei.
12 Tetelo no anu la sou telai texali no tuala vile e ualasou lexe Silakiusu la
texolu lai ne voxo tatalu.
13 Xe telutu lai ne la telai texali no tuala tila ne Lexiumu. Xe iliˈi no voxo
vile la, la sivo mutoˈo la muneˈe mutavulenexi xe voxo vile iliˈi, la nexi texali
ne Puteoli.
14 Texali lai ne la nexi texalisiˈa ta vivixe moseˈi la miˈavalixe sou lexe
noxiˈa taxolu la sou texolu voxo muxatele tamei mukalu la sou nexi teneˈe
ne Romu.
15 No mine ta mitema mimulaxu taneˈi noxou Iesu mixolu ne Romu ne
milomusixe, la aneˈi mialanexe sou mineˈe mixalisixe no voteˈi. Noxiˈa
texalisixe ngatoˈo no mataona vile e milemolu lexe Apiusu e tani sou isova
laˈilali no anu xe mataona vile la milemo lexe tani tatalu sou ta mitema iai
no anu. Xe Paulo mumaisiˈa la mulemo laixe musuku mulai noxou Lataua
mo munoˈu xavi manina.
16 No mine nexi texali ne Romu, la aneˈi mipalamatananu Paulo sou ilou
itema sou ˈotoˈoto vile aneˈisisi ixolu no tani vile sou anu usaxilaˈu.

Paulo Muaˈaloxu Aˈalo Laixe Noxou Iesu ne Romu

17 Mixali mixolu voxo tatalu mukalu, xe iliˈi, la Paulo muˈaliˈa ta tatila
noxiˈa ta Iutaia, xe aneˈi mineˈe mipita mukalu, la Paulo muvikalaneˈi aloxo
ˈo, “Ta vivilo, eni aˈoxo susu noxiˈa ta mitemamenge uasi mo mipoloxalonu
ˈiliˈilixo noxiˈa ta xaixasinge uasi, ia aneˈi mitetelisilo ne Ielusalemu,
mukalu la miˈitaloleli elai noxiˈa ta Romu.
18 ✡Aneˈi ta mitema ta Romu mitaliˈitaliˈisilo la sou mimasaxa lexe
milulusilo ˈo xo eni aˈoxonu susu vile masua sou asoli no anu uasi.
19 ✡Ia no mine ta Iutaia mixilili muˈoki no anu vaikala ane noxiˈa ta
Romu la sou eni elinga lexe atelai noxou Kaisari sou molu ulomusou vaikala
noxilo. Ia loxo eni atulusiˈa ta mitema noxilo no anu vaikala sou mivile uasi.
20 ✡Tavaˈu aloxo ne, la sou eni emasaxainge sou lexe amaisinge mo
avivikala sevile noxinge. Xo loxo eni emuxaxu taleli no anu mii maˈia ane
nenge ta Isilaeli taxoxomaiou la sou aneˈi misakileli no anu seni vaimomo
ˈo anu anesi.”
21 Xe aneˈi miavuti la mikolinu vaikalau aloxo ˈo, “Nexi talomusou
vaikalasine vile molu ne Iutaia uneˈe uasi. Mo ta vivinge moseˈi meˈa ne
Iutaia loxo lai ne ineˈe sou iaˈalomexi no anu mivile masua e nini neˈoxonu
uasi.
22 ✡Ia laixe lexe nexi talomusou xavutalamengi. Xo nexi telavusou lexe
ta mitema ukalusi iˈoxo lexe anu masua noxiˈa ta mitema laˈoluxaˈa alavua
ne Iutaia.”
23 Aloxo ne, la sou aneˈi meˈa misosovosou voxosiˈa sou utotomu no kakao
ulai uxali no ˈolovoxo ne aneˈi tavuˈalo milai mineˈe noxou Paulo no tani
sou anu mulamanalixaˈa no anu ˈilixo sou saxisaxilaˈu noxou Lataua, mo

✡ **28:18:** Apo 26:31 ✡ **28:19:** Apo 25:11 ✡ **28:20:** Apo 26:6-7 ✡ **28:22:** Apo 24:14

anu mumasaxa lexe mulapuneʹi ineʹe noxou Iesu no anu vaivaikala muxolu
no anu lapuloto noxou Mosesi xe lavuku noxiʹa ta mitema sou palomatana.
24 La sou seʹi noxiʹa ne mimuxaxu taneʹi no anu aʹalo noxou xe seʹi ne
imuxaxu taneʹi uasi.
25 Aloxo ne la sou aneʹi miavuti sou miʹotosou anaxaʹa mo imulaxu
xavutalaiʹa vilesisi uasi mo miʹume milivu. La sou Paulo muvikalaneʹi
no anu vaikala vile aloxo ʹo, “Uleenu Tavuna muxolu noxou itema sou
palomatana Aisaia la muvikalaneʹi ta xaixasinge no anu vaikala manina
vile aloxo ʹo,
26 ✡ ‘Nalai noxiʹa ta mitema ane ne, mo navikalaneʹi lexe
mii e ilolomusou ne umomomo sou ilavusou uasi.
Mo mii e imaisou ne umomomo sou itongonu uasi.
27 Xo ta mitema ne mitatusou oponeʹi
mo sangaliʹa kalumo ne mutomutomu
xe ieʹi ne seleveenu mukalu la imalei uasi.
Loxo ʹo io ieʹi laixe xe imalei mo sangaliʹa laixe sou ilomusou vaikala
xe ilavusou vaikala laaxu la ixiunu oponeʹi la sou eni apamaulineʹi.’
28 Aloxo ne la sou, eni amasaxainge sou lexe ngalavusou lexe vaikala ane
Lataua upamaulinenge la Anu mulosiʹa ta mitema aneʹi ane ta Iutaia uasi
la aneʹi ilomusou.”
29 *
30 Xe no mine anu muxolu tauu leleʹe ta tamei lai ne, la muxolu no anu
taasou vile e sou ululotonu utotomu. La anu muʹosasi sou umasaxaiʹa lexe
aneʹi ineʹe no tani noxou.
31 Xe anu muavuti la muvikalaneʹi mo uʹume uasi. Anu muaʹaloiʹa no anu
saxisaxilaʹu noxou Lataua mo mulosiʹeixu lavulavu sou Tila Iesu Kalisito
mo itema vile sou utaluxu uasi.

✡ **28:26:** Ais 6:9-10 * **28:29:** Iliʹi no mine anu muvikala aloxo ne, la aneʹi ta Iutaia anaxaʹa muteloiʹa ngatongatoʹo toxoxaʹa manina.

UOLI VOLOXU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA ROMU

Vaikala lamana

Paulo mukaukavunu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a ta temanu lalotu ne Romu, xo anu mumasaxa lexe uvikalane'i lamana lexe anu mumasaxa lexe ulai umaisi'a. Anu mumasaxa lexe ulai uxolu mo ilo'a ixaxai sevile mo mumasaxa lexe usu'uli sevile xe ukalu la sou anu ulai ua'aloxu a'alo laixe no xalee lia tila ne Sipeini. No anu uoli voloxu noxou Paulo, la anu muvikala lamana no anu a'alo laixe sou Iesu Kalisito mo no anu 'ilixo ma'ia ta mitema ane noxou Kalisito imulinu no anu maulixa'a.

Tei la Paulo musovanu aso laixe noxou mulai noxi'a ta temanu lalotu noxou Kalisito ne Romu, mo muvikalane'i lamana lexe anu ukilakasi'a utotomu. Xe il'i la anu mupala'alixu tava'u a loxovaa la sou anu mukaukau-vunu uoli voloxu ne. Tava'u aloxo, "No anu vote'i sou tamuxaxu tanengesi la sou Lataua umoxo'inge lexe nenge ta mitema mulapu." (1:17) Vaikala kisou sou a'alo noxou Paulo ane.

Paulo musolonu vaivaikala noxou sou mulamanalixu vaikala kisou ne la aloxo 'o. Ta mitema tavu'alo iouiou no lialia 'o ilo'a ta Iutaia mo ta Xiliki ne ane'i iouvilesisi. Ane'i tavu'alo ne, ane'i ta mitema sou susu mukalusi. Aloxo ne la sou Paulo mulamanalixu lexe, ta mitema ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu Kalisito la Lataua ulivulixa'a la ilo'a Lataua ixolu xe ixali Iesu ta vimovimou. Mo lexe Lataua ulivulixu itema vile la itema ne maulixu uxiu uxali alavua. La ilou Lataua ixolu xe Uleenu Tavuna u'ana'ana noxou. Aloxo ne la sou xavi no anu susu xe soli umomomo sou usaxila'u xe utaloxolixu la uasi. No anu mautunu 5-8, la Paulo mululusou laaxu lapuloto noxou Lataua xe xaviinu Uleenu Tavuna no anu itema maulixu no mine umuxaxu tanu noxou Iesu. No anu mautunu 9-11, la Paulo mupala'alixu tu'umaxu noxou no anu masaxa noxou Lataua noxi'a ane'i ta Iutaia xe ta mitema ane ta Iutaia uasi. Paulo mukalusou vaivaikala noxou la muvikala lexe tei la Lataua musosovosi'a ta Iutaia ne lexe anu ta na'u mu'isalili, ia ane'i me'a la, la itongonu mii ma'ia e Lataua umasaxa lexe u'oxonu noxi'a ne uasi, la mixiunu tumali'a noxou Iesu. Ane'i mi'oxonu aloxo ne la ta mitema tavu'alo va'ava'axu mimuxaxu tane'i noxou Iesu. Xavutala talume noxou Lataua lexe ta Iutaia i'oxonu aloxo ne, mo sou no anu xaixai noxou Iesusi, la Lataua ulivulixa'a ta mitema ane va'ava'axu. La sou Paulo mu'oxu lexe anu susu noxi'a ta Iutaia xo mixiu tumali'a noxou Iesu la sou Lataua mualaunasi'a leviani. Ia anu muxavutala lexe male ili'i la ane'i ta Iutaia ilivu ine'e ixali ta mitema noxou Iesu la.

Xe kaluxusou vaivaikala noxou la anu muvikala no anu 'ilixo ma'ia ta mitema noxou Kalisito imulinu no anu maulixa'a. Anu muvivikala tavu'alo no anu 'ilixo sou tamasaxainge ngatongato'o. Xe muvikala no anu 'ilixo sou taxolu no laaxa'a mo talomuxa'a ta mitema e ilaxunenge no anu xoluxolunenge xe muvikala kalumo no anu 'ilixo sou tasu'uline'i ta menexinge. Xe kaluxusou vaivaikala noxou manina la mukalusou no anu vaikala sou sexela xe 'osa'ila.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana xe vaikala kisou 1:1-17

La'ia noxou Lataua mulai noxi'a ta mitema sou susu 1:18–3:20

Vote'i ma'ia ta mitema i'oxonu la sou Lataua umoxo'a lexe ane'i ta mitema mulapu 3:21–5:21

Mauli alavua taxalisou noxou Iesusi 6–8

Ta Isilaeli mixiunu tumali'a noxou Iesu 9–11
'Ili'ilixo noxi'a ta mitema noxou Kalisito 12:1–15:13
Vaikala kaluxusou ilou vaikala sou sexela 15:14–16:27

1 ✡Eni Paulo, amitema sou xaixai noxou Kalisito Iesu. Anu musosovosilo
mo mu'avalilo, sou exali aposeli noxou, sou a'aloxu a'alo laixe noxou
Lataua.
2 ✡A'alo laixe ne, Lataua muvikalane'i ta mitema sou palomatana tei la
sou ane'i mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou
Lataua.
3 Anu a'alo laixe ne sou 'Olu Iesu, anu muxali loxo itema, xo anu mutu'u
ovuxu Deviti.
4 Xe no mine Lataua mutulusou no anu soli, la Uleenu Tavuna noxou
Lataua mulosienge lexe anu Lataua 'Olu ne xaviinu musuku. Anu Iesu
Kalisito Tila noxinge.
5 ✡Mo noxousi la Lataua mualaunasixe, mo no anu ualasou, la sou eni
exali aposeli noxou. Anu mu'oxonu aloxo ne mo sou noxixesi la sou ane'i
ane ta Iutaia uasi imuxaxu tane'i noxou Iesu, xe imulinu vaivaikala noxou.
6 Mo ngingi kalumo ngelomusou 'ava noxou Iesu Kalisito xe ngemulinu
vaivaikala noxou la ngingi kalumo ngexali ta mitema se'i noxou ane.
7 ✡La sou eni ekaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxinge ngingi tavu'alo
e Lataua mumasaxainge misevile mo mu'avalinge la ngexali ta mitema
noxou ne Romu ukalusi. Eni akilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou
Lataua Maminge mo Tila Iesu Kalisito uxolu noxinge.

Paulo Umasaxa Lexe Uxaxasi'a ta Romu

8 Tei la eni alemolu laixe noxou Lataua noxilo no ualasou Iesu Kalisito
noxinge ukalusi, xo ta mitema tavu'alo no xalexalee tuatuala mukalusi 'o
milomusou a'alosinge lexe ngingi ngemuxaxu tangengi noxou Iesu Kalisito.
9 Xo Lataua e eni a'oxonu xaixai noxou sou a'aloxu a'alo laixe sou 'Olu
mulavusou taleli mukalusi. Anusi mulavusou lexe eni axavutalangengi
utotomu.
10 ✡La sou no anu lakilaka noxilo. Mo utotomu la eni akilaka aloxo 'o,
lexe no anu masaxa noxou la anu molu u'oxonu vote'isilo ukisi, la sou eni
ane'e noxinge.
11 Xo eni emasaxa lexe amaisinge manina, la sou aalusinge no anu alualu
mose'i no anu Uleenu Tavuna sou uxolu noxinge mo u'oxonu pekia'inge.
12 Ia xavutala noxilo aloxo, eni emasaxa lexe muxamuxaxu tangengi
noxinge usu'ulileli xe eni noxilo usu'ulingengi aloxo ne la sou anu
usu'ulinenge nenge'a ngatongato'o.
13 ✡Mo ta vivilo, eni emasaxa lexe ngalavu laixe lexe eni alaxu tapiena
exavutala sou ane'e noxinge, ia mimii tavu'alo u'au'ausilo la alai noxinge
uasi mo a muxali vaimomo 'o. Eni amasaxa lexe ane'e asu'ulingengi mo
sou ngaxali ta mitema noxou Iesu Kalisito loxo ane'i ta mitema ane'i ane ta
Iutaia uasi no tuatuala mose'i 'o.
14 Xo eni xaixai noxilo sou asu'uline'i ta Xiliki xe ane'i ane ta Xiliki uasi
mo ane'i ane milavu xe ane'i ane ilavu uasi kalumo.
15 Aloxo ne la sou eni opoleli muavuti lexe ane'e noxinge ne Romu mo
a'alomengi no anu a'alo laixe sou Iesu Kalisito kalumo.

Xavi sou A'alo Laixe Noxou Iesu

✡ **1:1:** Apo 9:15 ✡ **1:2:** Rom 16:25-26 ✡ **1:5:** Apo 26:16-18; Xal 2:7-9 ✡ **1:7:** Iti 6:25-26 ✡ **1:10:** Apo 19:21; Rom 15:23 ✡ **1:13:** Apo 19:21

16 ✡Eni amaela sou aʼaloxu aʼalo laixe sou Iesu Kalisito uasi, xo anu xavi
noxou Lataua ane, mo anu xaviinu sou ulivulixaʼa ta mitema e mimuxaxu
taneʼi. Aneʼi ta Iutaia tei xe ukalu la sou aneʼi ane ta Iutaia uasi kalumo.
17 ✡Xo no anu aʼalo laixe ne la Lataua mulosienge no anu ʼilixo lailaixe
noxou e Anu muxali lamana noxiʼa ta mitema. Lexe nenge tamuxaxu
tanenge no ʼa soko ulai utalo no ʼa kaluxusou la sou anu umoxoʼinge lexe
nenge ta mitema telapu no iou. Aloxo vaikala mikaukavunu muai no nano
no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo ʼo. “Ta mitema
ane imuxaxu taneʼi, la Lataua umoxoʼa lexe aneʼi ta mitema milapu mo
aneʼi ixolu imauli.”

Laʼia Noxou Lataua Mulai Noxiʼa ta Mitema sou Susu.

18 Xo Lataua e muxolu teitexi no opo loxotolo ne laʼia noxou muxali
lamana noxiʼa ta mitema mukalusi e mixiunu tumaliʼa noxou xe iʼoxonu
ʼiliʼilixo masumasua. No anu ʼiliʼilixo masumasua noxiʼa ne la mutatusou
vaikala manina.
19 ✡La sou ta mitema ne milavusou ʼiliʼilixo tavuʼalo noxou Lataua ne xo
Anu molu mulamanalixu noxiʼa.
20 ✡Ioxe, musoko no mine Lataua mukoinu mimii latala mukalusi mo
muneʼe muxali vaimomo ʼo, la ta mitema mimaisou mimii tavuʼalo e Lataua
muʼoxonu ne. No anu mimii nesi la ta mitema mimaisou ʼiliʼilixo talume
seʼi noxou Lataua mo mimaisou xaviinu kaluxu uasi mo aneʼi milavusou
Lataua lexe Anu a loxovaa. La sou itema vile umomomo sou uvikala lexe
eni alavusou Lataua uasi, uasi, xo mimii tavuʼalo ne muai lamana no ieʼi ta
mitema mo milavusou lexe Lataua mukoinu mimii latala mukalusi ne.
21 ✡Aloxo ne la sou aneʼi milavusou Lataua manina, io aneʼi iʼitinu
ualasou mo ilemolu laixe noxou loxo anu Lataua uasi. Ia xavutalaiʼa mo
taneʼi ne isivoxo mutomu la iʼoxovulaulausi loxo ilavu uasi.
22 ✡La sou aneʼi itooxaʼa la iʼoxo lexe aneʼi ta mitema sou lavulavu, ia uasi,
aneʼi mixovulaulau mukalu.
23 ✡Mo mixiunu tumaliʼa noxou Lataua e umauli kaluxu uasi la ilotu
noxou la uasi, ia ilotu noxiʼa ta mimii ane aneʼi meʼa mipuineʼi e ixolu
maxuveeni uasi loxo itema mo ta ngiala mo ta mimii iouiou no lialia xe
ta sinana veveeni.
24 La sou ta mitema mixiunu tumaliʼa noxou Lataua aloxo ne la Lataua
muxiunu tumalou noxiʼa la aneʼi mimulinu masaxa masua sou vasimeʼa,
sou iʼoxonu masuanu vasimeʼa no anu ʼiliʼilixo masumasua sou voteʼi.
25 Mo aneʼi ne mixiunu vaikala manina noxou Lataua la muxali loxo
vaikala kalavoi, mo ilotu noxou Lataua e mukoinu mimii latala mukalusi
ne uasi, ia ilotu noxiʼa ta mimii e anu mukoineʼi. Latauasi anu tavaʼu mimii
latala mukalusi la sou laixe lexe nenge ta mitema taʼitinu ualasou utotomu
mo kaluxu uasi. Manina.
26 Xo aneʼi miʼoxonu aloxo ne, la Lataua mutautaloneʼi mixolu mimulinu
masaxa masumasua sou vasimeʼa ne. Aloxo ne la ta semasiʼa imulinu ʼilixo
laixe sou taulaʼi la uasi, aneʼi meʼa ixiuiʼa la, la sou iʼoxonu ʼilixo sou voteʼi.
27 ✡Mo anu iouvilesisi aloxo ne noxiʼa ta mulu kalumo, imulinu ʼilixo laixe
sou taulaʼi la uasi, ia oponeʼi uavuti loxo navu sou ixiuiʼa ta menexiʼa la, la
sou iʼoxonu ʼilixo sou voteʼi. Ta mulu ane iʼoxonu ʼiliʼilixo sou maela noxiʼa
ta menexiʼa ne aneʼi meʼa minoʼu lakolisou ʼilixo masua noxiʼa ne.

✡ **1:16:** Mak 8:38; Apo 13:46; 1Ko 1:18-24 ✡ **1:17:** Ava 2:4; Rom 3:21-22 ✡ **1:19:** Apo 14:15-17; 17:24-28 ✡ **1:20:** Iop 12:7-9; Lex 19:1 ✡ **1:21:** Ep 4:17-18 ✡ **1:22:** Iel 10:14; 1Ko 1:20 ✡ **1:23:** Lap 4:15-19; Lex 106:20 ✡ **1:27:** Liv 18:22; 20:13; 1Ko 6:9

28 Aloxo ne la sou aneʼi ixavutala sou ixolu no laaxu Lataua uasi, la anu
muʼitaloneʼi milai mimulinu xavutala masumasua noxiʼa sou iʼoxoʼoxonu
ʼiliʼilixo masumasua e lexe iʼoxoʼoxonu uasi ne.
29 La maulixaʼa ne muʼanaʼana no anu ʼiliʼilixo masumasua, la
iʼoxoʼoxonu ʼiliʼilixo masumasua aloxo ʼo, imulinu ʼilixo laixe uasi, mo
iisuxu ta menexiʼa miʼamiʼa mo iʼoxonu loloxaʼa ta menexiʼa la inoʼu
miʼamiʼa. Mo oponeʼi masuaiʼa ta menexiʼa e miʼamiʼa tavuʼalo mo ilavilavi
ilou iʼotoʼoto xe xavutala sou isaxilaʼu mii vile uasi imamumamulonusi. Xo
aneʼi ta mitema sou munumunu.
30 ʼIliʼilixo ne muʼanaʼana noxiʼa mo imunumunuxaʼa ngatongatoʼo
mo ikalavoisiʼa ta mitema sou iʼoxonu ualasiʼa masuasi. Mo mixali ta
uluau Lataua, mo ipulipulinu anaxaʼa iouiou mo itootooxaʼa xe iʼitiʼitinu
ualasiʼasi. Mo ixoxolu la ixavutala voteʼi moseʼi sou ʼiliʼilixo masumasua
alaalavua la sou iʼoxonu, la ilomuxaʼa ta mamiʼa iloʼa ta neniʼa uasi.
31 Mo xavutala vile laixe uxolu noxiʼa la uasi, mo ivikala lexe iʼoxonu mii
vile la imulinu vaikalaiʼa mo iʼoxonu uasi, xe iʼoxonu laixe noxiʼa ta mitema
uasi iʼoxoo masuaneʼisi.
32 Aneʼi milavusou lapuloto lailaixe noxou Lataua e, lexe ta mitema ane
iʼoxonu ʼiliʼilixo aloxo ne, laixe lexe iveʼa isoisoli. Xo aneʼi isolonu sou
iʼoxoʼoxonu ʼiliʼlixonesi uasi, aneʼi iʼitinu ualasiʼa aneʼi ane iʼoxoʼoxonu
ʼiliʼilixo ne kalumo.

2

Lataua Utulusiʼa ta Mitema no Anu Vaivaikala

1 ✡Aloxo ne la sou ngingi ngaʼoxonu masuangengi sou ngasuʼanu anan-
genge ulai noxou menexinge no anu susu noxou. Ngingi ngaʼoxonu aloxo
ne, la ngingi menge ngavivikalasinge la ane, mo ngingi menge ngaʼoxonu
masuangengi la, xo ngingi ngaʼoxonu ʼiliʼilixo iouvilesisi aloxo menexinge
ne uʼoxoʼoxonu ne.
2 Xo nenge telavusou lexe ta mitema ane iʼoxonu ʼiliʼilixo aloxo ne, la
Lataua uʼoxonu ʼilixo laixe la ulosiʼa ulusou ʼilixo maʼia ane aneʼi miʼoxonu
ne.
3 La sou nini namitema vitanisi no lia ʼo natilovosiʼa ta menexine ne no
anu ʼiliʼilixoneʼi ne ia nini kalumo naʼoxoʼoxonu ne. La sou nini nexavutala
a loxovaa? La sou nini namomomo sou naʼume no anu laʼia noxou Lataua?
4 ✡Mo Lataua muʼoxonu ʼilixo laixe manina la ukolinu susu noxine ne
palea uasi, muxolu seʼisisi mo mulosine voxo maxuveeni sou lexe nini
naxiu tumalineu ʼilixo masua. La sou ʼilixo laixe noxou Lataua e muʼoxonu
noxine ne, nini nemaisou a loxovaa? Nini nemaisou loxo mii vitanisi, ne?
5 La sou nini netatusou oponeni xe naxiunu tumalineu ʼilixo masua uasi,
la anu loxo nini mene natetelonu tuʼumaxu utelo noxine la. No anu voxo
mine laʼia noxou Lataua uxali lamana no anu voxo mine Anu utulusiʼa ta
mitema no anu vaivaikala.
6 ✡La Lataua ulosiʼa ta mitema vilevilesi ulusou umomomo no anu
ʼiliʼilixo maʼia ane aneʼi miʼoxonu.
7 Noxiʼa aneʼi ane xavineʼi sou iʼoxoʼoxonu ʼilixo laixe mo ikakamuli
voteʼi sou iloʼa Lataua ixolu teitexi no opo loxotolo, mo inoʼu uala tila, xe
inoʼu mauli ane ukalu uasi, la Lataua ulosiʼa mauli ane kaluxu uasi.
8 ✡Ia noxiʼa aneʼi ane ixavutala noxiʼasi mo ixiunu tumaliʼa no anu
vaikala manina xe imulinu ʼiliʼilixo masumasuasi, la laʼia noxou Lataua
uxolu noxiʼa la inoʼu navunavu tatila manina.

✡ **2:1:** Mat 7:1-2; Ioa 8:7 ✡ **2:4:** Ep 1:7; 2Pi 3:15 ✡ **2:6:** Lex 62:12; Xav 24:12; Mat 16:27; 2Ko 5:10
✡ **2:8:** 2Te 1:8

9 Tu'utu'umaxu mo navunavu uxali noxi'a ta mitema tavu'alo e
i'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua aloxo ne. Ta Iutaia tei xe ili'i la noxi'a
ane'i ane ta Iutaia uasi.
10 Ia Lataua ulosi'a ta mitema ane mi'oxo'oxonu 'ili'ilixo laixe opo se'isisi
xe uala tila. Usoko noxi'a ta Iutaia tei xe ili'i la noxi'a ane'i ane ta Iutaia
uasi.
11 Xo Lataua umomomo sou u'oxonu tulatula noxou evile uasi.
12 La sou ta mitema e ilavusou lapuloto uasi la i'oxonu 'ili'ilixo masuma-
sua ne iulua mo ane'i ane milavusou lapuloto ia i'oxo'oxonu susu ne ane'i
iulua kalumo.
13 Xo ta mitema e milomusou lapuloto vitanisi la imulimulinu uasi ne
ane'i ilapu no iou Lataua uasi. Ia ane'i ane milomusou lapuloto xe
imulimulinu la Lataua uleme'a lexe ane'i ta mitema mulapu.
14 ✡Ta mitema e ta Iutaia uasi ane'i va'axu mo ne, ane'i i'a lapuloto sou
imulinu uasi, ia no anu xavutalai'asi la imulimulinu 'ili'ilixo loxo lapuloto
mulemolu ne. Manina ane'i i'a lapuloto uasi, ia xavutalai'a uulaxune'i
sou imulimulinu lapuloto ne, la xavutala noxi'asi ne muxali loxo lapuloto
noxi'a.
15 Musoko no mine ane'i mi'oxonu aloxo ne, la 'ilixone'i mumaxau lexe
mii ma'ia lapuloto mulemolu lexe imulimulinu ne Lataua mukaukavunu
muxolu no nano no tane'i. Mo no anu 'ili'ilixo muxali muatu no anu
xavutalai'a ne mumaxa'u lexe lapuloto muxolu no nano no opone'i ne,
manina mo voxo mose'i la xavutalai'a uvikalane'i lexe ngingi ngesusu xe
uvikalane'i lamana lexe ngingi ngasusu uasi.
16 Anu uxali no anu voxo e Lataua musosovosou sou utulusi'a ta mitema
no anu vaivaikala sou 'ili'ilixo talume mo xavutala talume noxi'a e mixolu
la mi'oxo'oxonu. Aloxo no anu a'alo laixe eni ea'aloxu lexe Lataua
u'italonu xaixai sou utilovosi'a ta mitema ukalusi ne no avolu Iesu Kalisito.

Ta Iutaia Ivikala Lexe Ane'i Ixali Laixe no Anu Lapuloto

17 Ia vaimomo 'o eni avikalangengi ta Iutaia lamana aloxo 'o, ngingi ngex-
avutala lexe no anu vote'i sou ngamulinu lapuloto laixe, la anu umomomo
sou usu'ulingengi. Mo mamu sou nga'itinu ualasinge la ngavikala lexe nexi
ta mitema noxou Lataua.
18 Ngingi ne ngelavusou masaxa noxou Lataua ne, mo ngeno'u lavulavu
no anu lapuloto ne mukalusi sou ngamulinu 'ili'ilixo ma'ia mulapu.
19-20 ✡Ngingi ngexavutala manina lexe no anu maulingenge la ngingi
ngeno'u lavulavu manina no anu lapuloto, mo ngelavusou mimii mukalusi
la mii ma'ia ngalemolu ne anu manina Lataua nexi temomomo sou talosie'i
ane'i ane ie'i seleselevenu vote'i, mo taxolu loxo telu sou ukaasi'a ane'i
ane ixoxolu no isivoxo mo taxali ta mitema sou talosie'i ta mitema ane
ixovulaulau no anu lavulavu, xe taxali ta tisa noxi'a ta molomolo ta
kitukitu.
21 ✡Laixe, sou lexe ngingi ngapotone'i ta mitema, ia loxovaa ngingi
umomomo sou ngapotongengi tei o uasi? Ngingi ngavikalane'i ta mitema
lexe ngapakali mamu, ia male ngingisi ngapakali?
22 Mo ngingi ngavikalane'i ta mitema lexe ngongie menexine semau ngaai
mamu mo sema kalumo aloxo ne, ia ngingisi ngalavusou nga'oxo'oxonu
'ilixo ane ne? Mo ngingi ngamasaxai'a ta lataua kalakalavoi uasi, ia male
ngingi ngalavusou ngalai ngapakali no nano no taasou lalotu noxi'a?
23 Ngingi nga'itinu ualasinge la ngavikala lexe, “Nexi telavusou lapuloto
noxou Lataua.” Ia ngamulinu uasi, la ngingi ngelavusou lexe ngingi
nga'oxonu Lataua ualasou masua uasi?

✡ **2:14:** Apo 10:35 ✡ **2:19-20:** 2Ti 3:5 ✡ **2:21:** Mat 23:3-4

24 ✡Anu aloxo mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna
muvikala aloxo ʼo, “Xo no anu ʼilixo noxinge ta Iutaiasi la ta mitema vaʼaxu
ivikala masua noxou Lataua.”
25 Lexe ngingi ngamulinu lapuloto laixe la ʼilixo sou xooxoo ungasinge
ne anu maninasou, ia loxo ngingi ngamulinu lapuloto ne laixe uasi, la anu
loxo xooxoo ungasinge uasi.
26 ✡Ia lexe aneʼi ane xooxoo ungasiʼa uasi ia imulimulinu ʼiliʼilixo laixe e
lapuloto muvikalaneʼi sou imulinu, la aneʼi mixali loxo xooxoo mungasiʼa.
27 La sou ngingi ne mikaukavunu lapuloto a muxolu sou ngamulinu mo
xooxoo mungasinge ia ngamulinu lapuloto laixe uasi, la aneʼi ane xooxoo
ungasiʼa uasi ipupuiengi xo aneʼi mimulinu lapuloto ia ngingi uasi.
28 Ia itema e muxolu Iutaia no anu ualasi ne anu Iutaia maninasou uasi,
ʼilixo sou xooxoo ungasinge ne, anu mii sou vasimengesi uasi.
29 ✡Xo itema e uxali Iutaia no anu opoonu xe xavutalau la anu Iutaia
maninasou. Mo ʼilixo sou xooxoo ungasou ne uxolu kalumo no nano no
anu opoonu xe xavutalau, mo uxali no anu ʼilixo sou umulinu lapuloto
e mikaukavunu ne uasi, anu mii Uleenu Tavuna uxalilixu noxou itema
maulixu. Itema aloxo ne no ieʼi ta mitema la iʼitinu ualasou uasi, ia noxou
Lataua, la Anu uʼitinu ualasou.

3

ʼIlixo Masua Umomo sou Uaʼulixu ʼIlixo Laixe Uasi

1 Lexe ʼilixo sou xooxoo ungasinge anu mii sou vasimengesi uasi, la sou
ta Iutaia iuliuli noxiʼa aneʼi vaʼaxu a loxovaa? Mo mii maʼia laixe uxali no
anu ʼilixo sou xooxoo ungasinge ne?
2 Lataua mulosinge mimii iouiou lailaixe manina no anu voteʼi iouiou.
Tei manina la Anu mulosiʼa ta Iutaia vaikala noxou mo mumuxaxu tanu
noxiʼa sou imulinu vaivaikala ne.
3 Ia seʼi noxiʼa ne ilavusou imulinu vaikala ne uasi. La sou a loxovaa
noxiʼa? Mo lexe aneʼi imuxaxu taneʼi uasi, la sou loxovaa no anu ʼilixo ne
la aneʼi imomomo sou iʼoxonu Lataua sou umulinu vaikala noxou uasi, ne?
4 ✡Uasisi manina! Ta mitema latala ne ta mitema sou kalavoi mukalusi, ia
Lataua anusisi ne uvikala la uvikala maninasou utotomu. Aloxo kaukavu
muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou ne muvikala aloxo ʼo.
“La sou no mine nini navivikala la ta mitema latala ne imaisou lexe
vaivaikala noxine ne maninasou no mine itulu no anu vaivaikala,
ia aneʼi ixavutala sou isuʼanu vaivaikala kalakalavoi seʼi uneʼe noxine
la nini nauaulixaʼa.”
5 Lexe susu noxinge uxalilixu ʼilixo mulapu noxou Lataua uxali lamana,
la sou nenge tavikala a loxovaa? No mine Lataua ulosinge lakolisou susu
noxinge, la Anu muʼoxonu ʼilixo masua ne? “Eni avivikala no anu xavutala
noxiʼa ta mitema aloxo ʼo.”
6 Uasisi manina! Lexe Lataua umulinu ʼilixo mulapu utotomu uasi, la sou
Anu umomomo sou utilovosiʼa ta mitema laixe a loxovaa?
7 La sou no anu xavutala noxou itema la anu uxavutala aloxo ʼo, “No mine
eni asusu la Lataua unoʼu uala tila, xo no anu susu noxilosi ne la sou ʼilixo
mulapu noxou Lataua ne uxali uatu lamana. Lexe eni eʼoxonu aloxo ne, ia
loxovaa la sou anu uʼoxo lexe eni amitema sou susu, la sou ulosilo lakolisou
susu noxilo ʼo?”
8 La sou anu aloxo ʼo, nenge taʼoxoʼoxonu susu mo sou no anu voteʼi aloxo
ne, la sou ʼilixo laixe uxali. Ta mitema moseʼi ikalavoisixe, la ivikala lexe

✡ **2:24:** Ais 52:5 ✡ **2:26:** Xal 5:6 ✡ **2:29:** Lap 30:6; Kol 2:11 ✡ **3:4:** Lex 51:4

no anu aˈalo noxixe la tevikala aloxo ne. Ta mitema e mivikala aloxo ne, aneˈi meˈa inoˈu tuˈumaxusou.

Itema Vile Ulapu no Iou Lataua Uasi

9 ✡La sou nenge tavikala a loxovaa, nenge ta Iutaia temulinu ˈilixo laixe
ia aneˈi ta mitema vaˈaxu uasi? Uasisi manina, la sou anu mumaxaˈu lexe,
nenge ta Iutaia mo aneˈi ta Iutaia uasi, nenge ta mitema sou susu mukalusi.
10 ✡Anu aloxo kaukavu muai no nano no Lavuku Tavuna teinu muvikala
aloxo ˈo,
“Itema vile ulapu no iou Lataua uasi,
11 mo itema vile lavulavu noxou laixe uasi,
mo itema vile ukakamulinu Lataua uasi.
Itema vile aloxo ne uasisi manina.
12 Aneˈi tavuˈalo ne milai vaˈaxu mukalu
la sou aneˈi mukalusi ne mixali ta mitema ta masumasua mukalusi.
Vile noxiˈa ulavusou uˈoxonu ˈilixo laixe uasisi manina.”
13 ✡“Anaxaˈa ne, muˈaˈa loxo lulu anaxu a uxoxolu,
mo no anu vaivaikalaiˈa la ilavusou ikalakalavoi.”
“Mo anaxaˈa ne muˈanaˈana no anu vaivaikala sou uˈoxonu masuanu
itema
loxo sinana veveeni lexaxu e uˈoxoneˈi ta mimii la isoisoli.”
14 ✡“Mo vaivaikala e ulaa no anaxaˈa ne sou vaikala masumasua
xe vaikala sou uˈoxonu masuaneˈi ta menexiˈasi sou ulosiˈa
tuˈutuˈumaxusi.”
15 ✡ “Mo tavaˈa uiavelixaˈa utotomu sou iave ilai iveˈa ta mitema isoisoli.
16 Xe ilai aloxovaa ne ixalixu mamulosi
xe ilosiˈa aneˈi moseˈi tuˈutuˈumaxu no anu maulixaˈasi.
17 Mo ilavusou ˈilixo sou opo seˈisisi ˈo uasi,
18 ✡mo uxali uatu no ieˈi ne, ilavusou iˈumolu Lataua uasi.”
19 Vaimomo ˈo nenge telavusou lexe vaivaikala e lapuloto mulelemolu
ne, anu muvivikala noxiˈa aneˈi ane mixolu no laaxu lapuloto ne. Aloxo ne,
mo sou itema vile umomomo sou uvikala lexe, “Eni amitema laixe,” uasi.
Nenge ta mitema tavuˈalo no lialia mukalusi ˈo ne, nenge ta mitema sou
susu no iou Lataua mukalusi.
20 ✡Aloxo ne la sou no anu ˈilixo sou tamulinu lapuloto, la itema vile
umomomo sou uvikala lexe eni elapu no iou Lataua. Uasisi manina.
Lapuloto ne anu sou ulosienge sou susu noxinge.

Itema Umuxaxu Tanu Noxou Iesu La Anu Umoxoˈu Lexe Itema Mulapu no Iou Lataua

21 Ia vaimomo ˈo ˈilixo e Lataua muˈoxonu sou mumoxoinge lexe nenge
ta mitema telapu no iou Lataua ne a muxali lamana mukalu. Anu uxali
no anu voteˈi sou tamulinu lapuloto uasi, anu muxali no anu voteˈi vilemo.
Vaikala muai no anu lapuloto noxou Mosesi mo lavuku noxiˈa ta mitema
sou palomatana milemolu ˈilixo maˈia Lataua muˈoxonu.
22 ✡ˈIlixo ne aloxo ˈo, ta mitema ukalusi e imuxaxu taneˈi noxou Iesu
Kalisito, la Lataua umoxoˈa lexe aneˈi ta mitema milapu no iou, ia no anu
voteˈi vile la uasi.
23 Xo nenge ta mitema latala ne tesusu mukalusi mo tamomomo sou
ngeˈa Lataua taxolu tapita mo taˈitinu Lataua ualasou teitexi no opo
loxotolo uasi.
24 ✡Ia Lataua mualaunasinge laixe, la sou no anu xaixai noxou Kalisito

---

✡ **3:9:** Rom 1:18–2:24; 3:23 ✡ **3:10:** Lex 14:1-3; 53:1-3 ✡ **3:13:** Lex 5:9; 140:3 ✡ **3:14:** Lex 10:7
✡ **3:15:** Ais 59:7-8 ✡ **3:18:** Lex 36:1 ✡ **3:20:** Lex 143:2; Rom 7:7; Xal 2:16 ✡ **3:22:** Xal 2:16
✡ **3:24:** Rom 5:1

Iesu la Anu munoˈinge telivu, la sou Lataua mumoxoˈinge lexe nenge ta
mitema telapu no iou. Nenge texali ta mitema mulapu no iou Lataua ne no
anu xaixai e nenge menge taˈoxonu uasi, Lataua mulosinge vitanisi no anu
xaixai noxou Kalisito Iesu.
25 Lataua mukalanu ˈOlu Iesu muluˈe musoli, la sou sialuxu munixi sou
muxexeenu susu noxiˈa ta mitema aneˈi ane mimuxaxu taneˈi no anu soli
noxou Iesu. Anu muˈoxonu aloxo ne sou mumaxaˈu lamana ˈilixo e Anu
muˈoxonu sou mumoxoˈinge lexe nenge ta mitema telapu. Xo tei, la ta
mitema isusu, ia Lataua laˈiaxu mo ukolinu susu noxiˈa ne palea uasi, Anu
muxolu iou muvaxaiˈasi.
26 Ia vaimomo ˈo Lataua mulosienge lexe Anusisi anu mulapu. La sou
aneˈi mukalusi ane mimuxaxu taneˈi noxou Iesu la Lataua umoxoˈa lexe
aneˈi milapu.
27 La sou nenge taˈitinenge no anu mii maˈia? Mii vile sou nenge
taˈitinenge no anu uasi. Mo tavaˈu aloxovaa la sou nenge taˈitinenge ˈo? Xo
nenge teˈoxo xaixai laixe? Uasi. Ia no anu ˈilixo sou tamulaxu tanengesi.
28 La sou vaimomo ˈo nenge telavusou lexe, itema vile umomomo sou
uxali itema mulapu no iou Lataua no anu voteˈi sou umulinu mii maˈia
ane lapuloto muvikalanu sou umulinu uasi, no anu voteˈi sou tamulaxu
tanengesi.
29 ✡Ia loxovaa, Lataua ne Anu Lataua noxiˈa ta Iutaiasi? Loxovaa anu
Lataua noxiˈa aneˈi ane ta Iutaia uasi kalumo uasi? Uasi, anu Lataua noxiˈa
aneˈi ta Iutaia uasi kalumo.
30 ✡Aloxo ne la sou anu Lataua vilesisi, la sou aneˈi ane xooxoo mungasiˈa
imuxaxu taneˈi noxou Iesu la Anu umoxoˈa lexe aneˈi ane ne ta mitema
milapu. Anu iou vilesisi aloxo ne noxiˈa aneˈi ane xooxoo ungasiˈa uasi
kalumo.
31 ✡La sou nenge tavikala lexe ˈilixo sou tamulaxu tanenge ne anu mii tila
ne? Ia loxovaa lapuloto anu uxali mii vitanisi ne? Uasisi manina! Laixe
lexe nenge tatetelisou lapuloto pekiaˈu kalumo.

4

Avalaamu Mumulaxu Tanu Noxou Lataua La sou Lataua Mumoxoˈu Lexe Anu Itema Mulapu

1 Avalaamu ne anu ˈilusunenge mo anu itema iouvilesisi aloxo nenge ˈosi.
Aloxo ne la sou nenge tavikala a loxovaa no anu maulixu?
2 Avalaamu mumulinu ˈilixo laixe la sou no anu ˈilixonesi, la Lataua
mumoxoˈu lexe anu itema mulapu. Lexe aloxo ne la sou anu uˈitinu ualasou
no anu xaixai e anu muˈoxonu ne. Ia no iou Lataua la anu muxali itema
mulapu no anu voteˈi ane ne uasi.
3 ✡Xo vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua
muvikala a loxovaa? Anu muvikala aloxo ˈo, “Avalaamu mumulaxu tanu
noxou Lataua, la sou Lataua mumoxoˈu lexe anu itema mulapu.”
4 Aloxo itema e uxaxai xe ilotonu la anu loxo mii milosou vitanisi uasi,
anu munoˈu ne sou lakolisou xaixai noxou.
5 Xo anu aloxo itema e uˈoxoˈoxonu xaixai laixe uasi sou uxali itema ulapu
no iou Lataua, ia mumuxaxu tanu noxou Lataua lexe Lataua umoxoˈa ta
mitema sou susu lexe aneˈi ta mitema milapu, mo umulaxu tanu kalumo,
la sou Lataua umoxoˈu lexe anu itema mulapu.

✡ **3:29:** Rom 10:12 ✡ **3:30:** Lap 6:4; Xal 3:20 ✡ **3:31:** Mat 5:17 ✡ **4:3:** Tav 15:6; Xal 3:6

6 No anu vaivaikala noxou Deviti la anu muvikala kalumo lexe ta mitema
ane imulimulinu 'ili'ilixo lailaixe sou ixali ilapu no iou Lataua ne ane'isisi
i'osa uasi. Ane'i ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixo laixe uasi kalumo ne i'osa.
7 ✡Mo muvikala kalumo aloxo 'o,
Ane'i ane Lataua muxiunu tumalou no anu susu noxi'a,
xe muxexeenu susu noxi'a la ane'i i'osa.
8 Mo itema 'ena'ei ane Lataua tanu vulusiou susu noxou ne, la anu u'osa.
9 La sou loxovaa, ane'i ane xooxoo mungasi'asi i'osa? Uasi, ane'i ane
xooxoo ungasi'a uasi si i'osa? Nenge tevikala lexe, "Avalaamu mumuxaxu
tanusi la sou Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu."
10 Ioxe, la sou Lataua mumoxo'u Avalaamu lexe anu itema mulapu ne
a talu? No mine xooxoo mungasou, o uasi no mine xooxoo ungasou uao?
Uasi. Tei no mine xooxoo ungasou Avalaamu uao, la Lataua mumoxo'u lexe
anu itema mulapu.
11 ✡Xo anu xooxoo ungasou uao, ia anu mumuxaxu tanu noxou Lataua tei,
la sou no anu 'ilixo sou xooxoo mungasou ne Lataua mulosou loxo sosovo
lexe anu itema mulapu. Aloxo ne la sou ta mitema ane xooxoo ungasi'a
uasi ia mimuxaxu tane'i noxou Lataua ne anu Avalaamu ta 'ilusunu, mo
Lataua umoxo'a lexe ane'i ta mitema mulapu.
12 Mo anu 'ilusune'i ane'i ane xooxoo mungasi'a kalumo, mo no anu
'ilixo sou xooxoo mungasi'asi uasi. Ia ane'i xooxoo mungasi'a xe mimulinu
'ili'ilixo noxou 'ilusunenge Avalaamu mo mimuxaxu tane'i noxou Lataua,
loxo Avalaamu mu'oxonu tei no mine xooxoo ungasou uao.

Lataua Muxavutalanu Vaikalau E Musakiinu

13 ✡Lataua musakiinu vaikala noxou Avalaamu ilo'a ta 'ilu'ilusunu lexe
ulosi'a lialia ukalusi. Lataua mu'oxonu aloxo ne xo Avalaamu mumulinu
lapuloto laixesi uasi, Lataua mu'oxonu aloxo ne xo anu mumuxaxu tanu
xe anu itema mulapu.
14 ✡La sou lexe ane'i ane mimulinu lapuloto laixe ne ane'isisi ino'u
mimii ukalusi e Lataua musakiinu vaikalasou sou ulosinge ne, la 'ilixo sou
tamuxaxu tanenge ne anu uxali loxo mii vitanisi. Mo vaivaikala e Lataua
musakiinu ne, anu uxali loxo vaikala vitanisi kalumo.
15 ✡Xo lapuloto uxolu ia tamulinu laixe uasi, la anu u'oxonu Lataua
la'iaxu. Ia no mine lapuloto uxolu uasi, la sou nenge talavusou lexe itema
ususu uasi.
16 ✡La sou no anu alauna noxou Lataua la mumasaxau Avalaamu misevile
mo ta 'ilu'ilusunu e ixali ili'i la sou Anu musakiinu vaikala noxou ne. Aloxo
ne la sou no anu 'ilixo sou imulaxu tane'isi la mimii e Lataua musakiinu
vaikalasou ne Anu ulosi'a Avalaamu ta 'ilu'ilusunu. Anu ulosi'a ane'i ane
mimulinu lapuloto laixesi uasi, ulosi'a ane'i ane mimuxaxu tane'i kalumo
loxo Avalaamu. Nenge mukalusi ne 'ilusunenge ane Avalaamu ne.
17 ✡Aloxo vaikala muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou
Lataua muvikala aloxo 'o, "Eni e'oxoneni nexali 'ilusune'i ta mitema no
tuatuala no lia 'o mukalusi." Mo anu muxali loxo anu 'ilusunenge no iou
Lataua. Anu mumuxaxu tanu noxou Lataua e ulavusou utulusi'a ta mitema
misoisoli la imauli, xe Lataua e uvikalasi la mimii e uxali mo tamaisou uasi
ne anu uxali.
18 ✡Avalaamu ulavusou lexe Lataua u'oxonu mimii ne uxali manina
a loxovaa uasi. Ia anu muloopalasi, la sou loopala noxou ne muxali
maninasou lexe anu 'ilusune'i ta mitema no lialia 'o mukalusi. Anu

✡ **4:7:** Lex 32:1-2 ✡ **4:11:** Tav 17:10-11 ✡ **4:13:** Tav 17:4-6; 22:17-18; Xal 3:29 ✡ **4:14:** Xal 3:18
✡ **4:15:** Rom 3:20; 5:13 ✡ **4:16:** Xal 3:7 ✡ **4:17:** Tav 17:5 ✡ **4:18:** Tav 15:5

aloxo Lataua muvikalanu ne, lexe “Ta ˈiliˈiline, mo ta ˈiluˈilusuneni xe ta xaixasine maasi la ixali tavuˈalo manina.”

19 ✡Avalaamu taleleˈexu sexasisi sou uxali loxo itemaxu taˈuve (100) mo tanu mumulinu maulixu la anu itema tila mo vasimolu ne usoisoli. Mo anu mulavusou lexe Sela kalumo imomomo sou ipalaa la uasi. Ia mimii ne utaloxolixu uasi, anu mumuxaxu tanu noxou Lataua pekiaˈu.

20 Xo Lataua musakiinu vaikala lexe uˈoxonu mimii ne la sou Avalaamu muxavutala no anu la mumuxaxu tanu pekiaˈu manina no anu vaivaikala ne la tanu usasalo uasi. Anu mumuxaxu tanu noxou Lataua la sou no anu muxamuxaxu tanu noxou ne muˈoxonu pekiaˈu mo muˈitinu Lataua ualasou sou mii maˈia ane Lataua uˈoxonu noxou.

21 Mo xavutalau mutulu pekiaˈu lexe Lataua umomomo sou uˈoxonu mimii e anu musakiinu vaikalasou ne uxali manina.

22 ✡Tavaˈu aloxo ne la sou Lataua mumoxoˈu lexe anu itema mulapu.

23 Aloxo ne la sou vaikala vile muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo ˈo, “Lataua mumoxoˈu lexe anu itema mulapu.” Vaikala ane ne sou Avalaamusi uasi.

24 Vaikala e mikaukavunu muxolu ne anu singe kalumo. Xo nenge temuxaxu tanenge noxou Lataua lexe Anu mutulusou Tila noxinge Iesu no anu soli, la sou Lataua mumoxoˈinge lexe nenge ta mitema telapu.

25 ✡Lataua mukalanu Iesu muluˈe no lia ˈo la ta mitema mivau musoli sou muxexeenu susu noxinge. Ia Lataua mutulusou no anu soli la mumauli la, aloxo ne la sou Lataua mumoxoˈinge lexe nenge ta mitema telapu.

5

Opo Seˈisisi Xe ˈOsaˈila

1 La sou no mine nenge tamuxaxu tanenge noxou Lataua la anu mumoxoˈinge lexe nenge ta mitema telapu. Mo noxou Tila noxinge Iesu Kalisitosi la Anu muxalixu opo seˈisisi no tainenge nenge nengeˈa Lataua.

2 Noxou Iesusi la Anu mukisiinu voteˈisinge ta mitema ane temuxaxu tanenge noxou Lataua. La sou vaimomo ˈo nenge texolu no nano no anu alauna noxou, mo texolu teloopalasi noxou Lataua sou unoˈinge la nengeˈa taxolu taˈosaˈosa teitexi no opo loxotolo.

3 ✡La sou nenge taˈosasou ane nesi uasi, nenge taˈosasou tuˈutuˈumaxu ane muxali noxinge kalumo, xo nenge telavusou lexe no anu tuˈutuˈumaxu ne la anu uˈoxonu pekiaˈinge.

4 Mo tatulu pekiaˈinge no ˈa tuˈutuˈumaxu, xe lexe tauaˈalixu tuˈutuˈumaxu ne, la nenge taxolu sou taloopalasi.

5 Mo nenge taxolu taloloopalasi, la nenge tamomomo sou tamaela uasi, xo Lataua mulosinge Uleenu Tavuna muneˈe muxolu noxinge, la muˈanaˈanalinenge no anu ˈilixo sou tanengexaˈa ta menexinge.

6 La sou ngamaisou, no mine nenge xavinenge sou menge tasuˈulinenge la uasi, la Lataua musosovosou voxo sou Kalisito muneˈe musolisinge nenge ta mitema sou susu, la mulivulinenge.

7 Mo anu umomomo sou itema vile usoli sou usuˈulinu itema vile ˈilixonu mulapu uasi, ia lexe anu mumaisou itema ne muˈoxonu ˈilixo laixe la sou anu male umomomo sou ulai usoli sou usuˈulinu.

8 ✡La nenge texolu loxo ta mitema sou susu ia Kalisito muneˈe musolisinge. No anu ˈilixo e Lataua muˈoxonu ne, la mumaxaˈu lamana lexe anu tanunenge misevile.

✡ **4:19:** Tav 17:17 ✡ **4:22:** Tav 15:6 ✡ **4:25:** Ais 53:4-5 ✡ **5:3:** Iak 1:2-3; 1Pi 1:5-7 ✡ **5:8:** Ioa 3:16; 1Ioa 4:10

9 ✡La sou no mine Kalisito musoli xe sialuxu mu'uinenge, la sou Lataua
mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu. La sou nenge telavusou lexe
Anu usu'ulinenge laixe no anu voxo sou la'ia noxou Lataua uxali.
10 Xo no mine nenge texolu tauluau Latauasio, la 'Olu mune'e musoli,
la sou no anu soli noxou ne la muxalixu opo vilesisi muxolu no tainenge
nenge'a Lataua. Vaimomo 'o Lataua 'Olu muno'u mauli kaluxu uasi, mo
nenge ane opo vilesisi muxolu no tainenge nenge'a Lataua, talavu laixe
lexe nenge tano'u mauli no anu maulixu kalumo.
11 Mo no anu anenesi uasi, ia nenge ta'osa toxoxa'a manina noxou Lataua
kalumo no anu xaixai noxou Tila noxinge Iesu Kalisito mu'oxonu, la sou
muxalixu opo vilesisi no tainenge nenge'a Lataua la.

Adamu Muxalixu Soli Ia Kalisito Muxalixu Mauli

12 ✡La sou nenge telavusou lexe itema vilesisi e Adamu mu'oxonu susu, la
sou susu muxali no lia 'o, la susu muxalixu soli, mo no anu vote'i ane nesi
la soli muno'a ta mitema mukalusi, xo ane'i latala ne misusu mukalusi.
13 ✡Xo no mine lapuloto uxali no lia 'o uao, la susu muxolu tei. Ia lexe
lapuloto uxolu uasi, la Lataua umomomo sou uxavutalanu susu vilevilesi
noxi'a ta mitema uasi.
14 Ia musoko no anu voxo noxou Adamu mune'e muxali no anu voxo
noxou Mosesi ne soli muno'a mo mulai muxali noxi'a ane'i ane i'oxonu
susu iouvilesisi loxo Adamu mu'oxonu uasi ne soli muno'a kalumo.

Adamu Musosovosou Itema Vile Ane sou Uxali Ili'i Anu Iesu Kalisito

15 Ia susu noxou Adamu ne iouvilesisi loxo mii lailaixe Lataua mulosinge
vitanisi uasi. Susu noxou itema vilesisi la sou mu'oxone'i ta mitema
tavu'alo la isoisoli. Ia alauna noxou Lataua ne xavi musuku, la mutaasi'a
ta mitema tavu'alo mukalusi. No anu alauna noxou itema vilesisi Iesu
Kalisitosi, la Lataua mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu, la sou anu
loxo mii lailaixe Lataua mulosinge vitanisi.
16 Mo anu aloxo ne la, mii lailaixe e Lataua mulosinge vitanisi ne
mua'ulixu mii ma'ia ane susu noxou itema vilesisi muxalixu ne. Mo no anu
susu noxou itema vilesisi nesi, la Lataua utilovosou 'ilixo noxi'a ta mitema
la sou iulua. Ia mii lailaixe e Lataua mu'oxonu noxinge vitanisi ne aloxo 'o,
no mine ta mitema mi'oxonu susu tavu'alo ia Lataua mumoxo'a lexe ane'i
ta mitema milapu.
17 Xo itema vilesisi mu'oxonu susu, la sou no anu susu noxousi ne la soli
muxali musaxila'u maulixa'a ta mitema. Ia alauna noxou Lataua xe mii
lailaixe noxou e mulosinge vitanisi ne mua'ulixu soli ne mo xavi musuku.
Aloxo ne la sou nenge talavusou manina aloxo 'o, ta mitema e Lataua
mualaunasi'a laixe xe mumoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu ne ixolu
imauli utotomu no anu xaixai noxou itema vilesisi, Iesu Kalisito.
18 ✡Anu aloxo ne la sou anu muxali aloxo 'o, itema vile mususu mo no
anu susu noxousi ne, la sou Lataua utulusi'a ta mitema ukalusi no anu
vaivaikala. Mo anu aloxo itema vilesisi mu'oxonu 'ilixo mulapu mo no anu
'ilixo noxousi ne, la sou Lataua umoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu
mo ulosinge mauli.
19 ✡Xo anu iouvilesisi aloxo 'o, itema vilesisi ulomuxu Lataua uasi, la sou
no anu susu noxousi ne la mu'oxone'i ta mitema tavu'alo mixali ta mitema
sou susu. Mo anu kalumo aloxo, itema vilesisi mulomuxu vaikala noxou
Lataua la sou no anu 'ilixo noxousi ne, la u'oxone'i ta mitema tavu'alo la
ixali ta mitema milapu.

✡ **5:9:** Rom 1:18; 2:5; Ep 2:3-5 ✡ **5:12:** Tav 3:6; Rom 6:23 ✡ **5:13:** Rom 4:15 ✡ **5:18:** 1Ko 15:22
✡ **5:19:** Ais 53:11

20 La sou no mine ta mitema mino'u lapuloto ia imulinu uasi, la susu
muxali mu'oki. Ia no mine susu uxali u'oki la alauna noxou Lataua uxali
u'oki manina.
21 ✡Anu aloxo susu muxolu musaxila'a ta mitema la muxalixu soli xe
no anu alauna noxou Lataua, la anu uxolu usaxila'a ta mitema. No anu
xaixai noxou Tila noxinge Iesu Kalisito, la sou Lataua mualaunasinge, mo
mumoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu xe tano'u mauli ane kaluxu
uasisi.

6

Adamu Muxalixu Soli Ia Kalisito Muxalixu Mauli

1 Ioxe, la sou nenge tavikala a loxovaa, ta'oxonu susu ulalaisio mo sou
alauna noxou Lataua uxali tatila ne?
2 Mii vile aloxo ne uasisi manina! Nenge tesoisoli mukalu ne, mo
teua'ulixu 'ilixo sou soli ne, ia loxovaa la sou nenge tatetelisou uxoxolu no
anu maulinenge ulalai sio 'o?
3 ✡Mo ngalavusou lexe nenge mukalusi ne te'ulo la texolu noxou Iesu
Kalisito, mo no anu 'ilixo ane ne, la anu loxo nenge mukalusi te'ulo no nano
no anu soli noxou ne. Ia ngingi ngalavusou uasi?
4 ✡La sou no mine nenge te'ulo la aloxo nenge nenge'a Iesu tasoli mo
mi'asinenge no lulu. Mo aloxo no anu xavi noxou Maminge xe mutulusou
Kalisito no anu soli, la nenge kalumo tetulu ta'osasou Maminge no anu
mauli alavua.
5 Lexe nenge nenge'a Kalisito tepita xe tesoli mukei, la nenge nenge'a
takei tatulu aloxo anu mutulu ne.
6 ✡Nenge telavusou lexe opo teinu noxinge ne a tevau musoli ne, mo
telilixu ilou Kalisito teitexi no ovu valautu ne, la sou ukalusou xavi susu
e uxolu uxaxai no anu vasimenge. Anu aloxo ne la sou susu umomomo sou
usaxila'inge la uasi.
7 Xo itema ane musoli la anu muxolu va'axu no anu susu ne.
8 Vaimomo 'o, lexe nenge nenge'a Kalisito tesoli mukei, la nenge tamux-
axu tanenge lexe nenge nenge'a tano'u mauli ukei kalumo.
9 Xo nenge telavusou lexe Kalisito musoli mo mutulu ne, la umomomo
sou usoli la uasi, mo soli xaviinu sou utaloxolixu la uasi.
10 Xo Anu musolisinge nenge latala ukalusi alaxu vilesisi la mutaloxolixu
xavi susu ne. Ia vaimomo 'o Anu muxolu mumauli mo mu'itinu Lataua
ualasou.
11 ✡Ngingi kalumo ngaxavutalanu aloxo 'o, ngingi kalumo ne ngesoli mo
susu xaviinu sou usaxila'inge la uasi. Ia ngexolu ngepita noxou Kalisito
Iesu la ngemauli mo ngongi'a Lataua ngexolu.
12 ✡Aloxo ne, la sou mamu sou susu uxolu usaxila'u vasimenge mo
u'oxongengi la ngamulinu masaxa masua sou vasimenge ne. Xo vasimenge
ne anu usoli ane.
13 ✡Mo mamu sou nga'italonu mingemingengi no vasimenge no anu susu,
loxo anu mii sou nga'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua no anu. Ia anu laixe
lexe nga'italonu maulingenge ukalusi ulai noxou Lataua aloxo ta mitema e
misoli ia mitulu mimauli la. Mo ngalosou mingemingengi no vasimenge mo
Lataua usaxila'u loxo anu mimii sou nga'oxonu 'ili'ilixo mulapu no anusi.
14 ✡Anu aloxo ne la susu usaxila'inge la uasi, xo ngingi vaimomo 'o
ngaxolu no laaxu lapuloto la uasi, ngexolu no nano no anu alauna noxou
Lataua.

✡ **5:21:** Rom 6:23 ✡ **6:3:** Xal 3:27 ✡ **6:4:** Kol 2:12 ✡ **6:6:** Xal 5:24 ✡ **6:11:** 2Ko 5:15; Xal 2:19
✡ **6:12:** Tav 4:7 ✡ **6:13:** Rom 12:1 ✡ **6:14:** 1Ioa 3:6

Nenge ta Mitema sou Taxaxai no Anu ʼIlixo Mulapu

15 Nenge taxolu no laaxu lapuloto la uasi, la sou nenge tavikala a loxovaa?
Male anu laixe sou nenge taʼoxonu susu xo nenge texolu no nano no anu
alauna noxou Lataua? Mii vile aloxo ne uasisi manina!
16 ✡Ngingi ngelavusou aloxo ʼo, no mine ngaʼitalonu maulingenge ulai
noxou itema vile mo ngalolomuxu vaikalau, la ngingi ngaxali loxo ta
mitema sou ngaxaxai no laaxu susu, la anu unoʼinge ulai no anu soli xe
ngaxaxai sou ngamulinu vaivaikala noxou Lataua laixe, la uʼoxongengi
ngaxali laixe mo Lataua umoxoʼinge lexe ngingi ngamitema ngelapu. Ia
ngingi ngalavusou aloxo ne uasi?
17 Ia nenge talemolu laixe musuku noxou Lataua xo ngingi tei la ngexolu
ngexaxai no laaxu susu mo ngexali ta mitema sou xaixai noxou. Ia
vaimomo ʼo ngingi ngelomusou aʼalo maninasou no anu vaikala noxou
Lataua la ngemulinu maninasou no tangengi.
18 Ngingi susu musakisakingengi ia vaimomo ʼo, Lataua mululusinge la
ngexali ta mitema sou xaixai vitanisi sou ʼilixo mulapu.
19 Eni evivikala ne, loxo nenge ta mitema tavivikala, mo sou ula-
mana noxinge. Xo tei no mine ngingi ngalamana uasi, la ngeʼitalonu
mingemingengi no vasimenge no anu susu, la ngaʼoxonu ʼilixo laixe uasi
mo ngeʼoxonu ʼiliʼilixo masumasua iouiou seʼi no anu. Ia vaimomo ʼo ngingi
ngelamana la uʼoxongengi ngaxali ta mitema malemalenga.
20 No mine ngingi ngexolu ngexaxai no laaxu susu, la ngaxolu no laaxu
ʼilixo laixe mo ngamulinu uasi.
21 Ia ngingi ngenoʼu mii maʼia laixe no anu ʼiliʼilixomengi tei e vaimomo
ʼo ngingi ngamaela no anu ʼo? ʼIliʼilixo ne lakolisou ane soli nesi!
22 Ia vaimomo ʼo Lataua mululusinge no anu sakisaki sou susu mo
muʼoxongengi ngexali ta mitema sou ngaxaxai vitanisi noxou. La sou
ulosinge lakolisou ane uʼoxongengi ngaxali malemalenga mo nganoʼu
mauli laixe utotomu mo kaluxu uasi.
23 ✡Aloxo ne la sou ta mitema ane ixaxai no laaxu susu ne inoʼu lakolisou
ane soli nesi. Ia mauli kaluxu uasi tenoʼu ne Lataua mulosinge vitanisi no
anu xaixai noxou Tila noxinge Iesu Kalisito.

7

Vaikala Tovolaʼi no Anu Taulaʼi

1 Vaivaikala noxilo ane ʼo ulai noxinge ngingi ta vivilo ane ngelavusou
lapuloto laixe aloxo ʼo, no mine itema uxolu umaumauli o, la anu muxolu
no anu saxisaxilaʼu no anu lapuloto, ia no mine usoli la lapuloto usaxilaʼu
la uasi. Ngingi ngalavusou aloxo ne uasi?
2 Eni atovolaʼinu aloxo, lexe sema itaulaʼi ia mulue usoli uao, la ane
mixolu no anu sakisaki sou taulaʼi noxou mulue sio. Ia lexe mulue ne usoli,
la sou sakisaki sou taulaʼi ne usakiine la uasi,
3 la sou ane imomomo sou itaulaʼi la. Xo sakisaki sou taulaʼi usakiine la
uasi. Ia lexe mulue usoli uao ia ane ilai iuluxu mulu vile la, la ilemele lexe
ane sema sou voteʼi.
4 ✡La sou anu iouvilesisi aloxo ne noxinge ngingi ta vivilo ne kalumo.
Ngingi vasimenge ne mupita noxou Kalisito vasimolu, la anu loxo ngingi
kalumo ngesoli mo ngaxolu no anu saxisaxilaʼu no anu lapuloto la uasi.
Vaimomo ʼo ngingi ngexolu no anu saxisaxilaʼu noxou itema vilemo e
musoli xe mutulu mo ngexali ta mitema noxou, aloxo ne sou nenge
taʼoxonu ʼiliʼilixo lailaixesi no iou Lataua.

✡ **6:16:** Ioa 8:34; 2Pi 2:19 ✡ **6:23:** Rom 5:12, 15 ✡ **7:4:** Rom 6:2, 11

5 Xo no mine nenge texolu temulimulinu masaxa no anu vasimengesi, la
lapuloto muavutinoxu masaxa masua sou vasimenge, xe muxaxai no anu
maulinenge la teˈoxonu susu. No anu ˈilixo ane nesi la neneˈaxu ane soli
nesi.
6 ✡Ia vaimomo ˈo nenge tesoli, mo teˈumesou mimii e musakisakinenge
tei ne, mo usakisakinenge la uasi. La sou vaimomo ˈo nenge taxaxai sou
tamulimulinu lapuloto e mikaukavunu muai no anu lavuku ne la uasi.
Nenge taˈoxonu xaixai no anu voteˈi alavua e Uleenu Tavuna uavutinenge
sou taˈoxonu.

Susu Muˈoxonu Masuanenge Latala Mukalusi

7 ✡Lexe lapuloto anu muavutinoxu masaxa masua sou vasimenge, la sou
nenge tavikala a loxovaa? Lapuloto ne anu mii masua loxo susu ne? Vaikala
vile uai aloxo ne, uasisi manina! Ia lexe lapuloto uxolu sou usuˈulileli uasi,
la eni amomomo sou alavusou mii maˈia e susu ne uasi, ia xo lapuloto
muxolu la sou eni elavusou. Anu aloxo ˈo, lapuloto muvikala lexe, “Naisuxu
menexine miiu vile mamu.” Lexe lapuloto uvikala aloxo ne uasi, la eni
amomomo sou alavusou lexe ˈilixo sou isuisu ne anu susu uasi.
8 Ia susu mukamuli voteˈi sou vaikala e muxolu no anu lapuloto ne, la
muavutinoxu ˈilixo sou isuisu iouiou no nano no opoleli. Lexe lapuloto ne
uasi, la susu ne loxo anu mii musoli.
9 No mine eni alavusou lapuloto uasi la eni enoˈu mauli, ia no mine
elavusou lapuloto la susu muasaxa mutelo mupalaˈa xe mumauli. La eni
esoli.
10 Eni emaisou aloxo ˈo, lapuloto noxou Lataua ne muneˈe sou itema
unoˈu mauli no anu. Ia eni la emaisou lexe, lapuloto ne muneˈe la ulosilo
mauli uasi, muneˈe la muˈoxoleli esoli.
11 ✡Xo susu mukamuli voteˈi no anu lapuloto ne xe muˈoxo loloxo la
muvelo esoli.
12 ✡Aloxo ne la sou anu loxo lapuloto ne anu malemalenga mo lapuloto
noxou Lataua ne malemalenga mo mulapu xe lailaixe manina.
13 Ia loxovaa, male mii e lailaixe ne muvelo la esoli? Mii vile aloxo ne
uasisi manina! Susui ane muvelo la esoli ne. Anu muˈoxonu mii e lailaixe
ne la muˈoxoleli esoli. Anu muˈoxonu aloxo ne, sou uxalixu xaixai noxou
lamana, la nenge talavusou lexe susu ne anu mii masua manina. No anu
ˈilixo ane ne, la lapuloto noxou Lataua muxalixu xaixai no anu susu ne
muxali lamana manina, lexe anu mii masua. Masua manina.
14 Xe nenge telavusou lexe lapuloto noxou Lataua ne anu mii molu
noxousi. Ia eni amitema sou opo teinu la amomomo sou amulinu masaxa
noxou Lataua uasi, xo susu musakisakileli la exali amitema sou xaixai
vitanisi noxou.
15 ✡Xo eni alavusou lexe tavaˈu loxovaa la sou eni aˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo
ˈo uasi. ˈIliˈilixo ane eni amasaxa manina sou lexe aˈoxoˈoxonu ne, ane eni
aˈoxonu uasi. Ia ˈiliˈilixo e eni amasaxa sou aˈoxoˈoxonu uasisi manina ne,
ane eni alavusou aˈoxoˈoxonu utotomu ˈo.
16 Mo lexe eni aˈoxonu ˈiliˈilixo e eni amasaxau sou aˈoxoˈoxonu uasi,
la anu mumaxaˈu lexe lapuloto noxou Lataua ne anu mii laixe no anu
xavutala noxilo.
17 Aloxo ne, la anu mumaxaˈu lexe eni melo aˈoxonu mimii ne uasi, ia
susu e muxolu no nano no anu maulixosi ne ane anu molu muˈoxonu ne.
18 Xo eni elavusou lexe mii vile laixe uxolu no nano no anu maulixo uasi.
Eni avivikala no anu opo teinu noxilosi. Anu umomomo sou eni aˈoxonu
ˈilixo laixe e eni emasaxa sou aˈoxonu ne, ia eni aˈoxonu uasi.

✡ **7:6:** Rom 8:2; 6:4 ✡ **7:7:** Mul 20:17; Lap 5:21 ✡ **7:11:** Tav 3:13 ✡ **7:12:** 1Ti 1:8 ✡ **7:15:** Xal 5:17

19 La sou 'ilixo laixe e eni emasaxa lexe a'oxonu, ane eni a'oxonu uasi,
ia 'ilixo masua e eni amasaxau sou a'oxonu uasi ne, ane eni a'oxo'oxonu
utotomu 'o.
20 Ia vaimomo 'o lexe eni a'oxonu mimii e eni amasaxau sou a'oxo'oxonu
uasi, la anu mumaxa'u lexe eni melo a'oxonu mimii ne uasi, ia susu e
muxolu no nano no anu maulixo ne ane anu molu u'oxo'oxonu ne.
21 La sou eni emaisou lexe 'ilixo ane ne muxolu musaxila'u maulixo.
La sou no mine eni amasaxa sou a'oxonu 'ilixo laixe la 'ilixo masua
utalutaluxo.
22 Xo no nano no taleli manina, la eni emasaxau lapuloto noxou Lataua
ne.
23 ✡Ia eni emaisou lexe lapuloto vilemo a muxolu uxaxai no anu
milemileli no vasimelo mukalusi 'o. Mo lapuloto ane vilemo ne u'oto no anu
lapuloto noxou Lataua e uxolu no anu xavutalaxeni ne. Lapuloto ane vile
ne, anu lapuloto sou susu, mo anu musakiskileli la musaxilau milemileli no
vasimelo mukalusi.
24 Eni tu'umaxu ane 'o mu'oxo masualeli manina! 'Ena'ei tanuxo la sou
uxexeenu vasimolu soli e uxoxolu noxilo 'o?
25 ✡Eni alemolu laixe noxou Lataua no anu xaixai noxou Tila noxinge
Iesu Kalisito sou musu'ulileli. La sou eni melo no anu xavutala noxilo la
eni exolu no anu saxisaxila'u no anu lapuloto noxou Lataua, ia no anu opo
teinu noxilo la eni exolu no anu lapuloto sou susu.

8

Uleenu Tavunasi Uxolu Noxinge La Ulosinge Mauli

1 La sou nenge ane texolu noxou Kalisito Iesu, la nenge tamomomo sou
tatulu no anu vaivaikala sou lapuloto uasi.
2 Xo nenge nenge'a Iesu texolu tepita, la lapuloto no anu Uleenu Tavuna
mulosinge mauli, mo mulivulinenge no anu lapuloto sou susu xe soli.
3 Lapuloto umomomo sou usu'ulinenge uasi, xo opo teinu noxinge
mu'oxonenge la xavinenge sou tamulinu lapuloto ne uasi. Ia mii e lapuloto
umomomo sou u'oxonu uasi ne Lataua molusi mu'oxonusinge ta mitema
sou susu. Anu mune'e sou muxexeenu susu noxinge, xe no anu vasimolu
la mutaloxolixu susu xaviinu.
4 ✡Anu mu'oxonu aloxo ne sou 'ilixo laixe sou lapuloto uxali no anu
maulinenge, xo vaimomo 'o nenge tamuamua'i no anu opo teinu la uasi,
nenge tamuamua'i no anu 'ilixo noxou Uleenu Tavuna.
5 Ane'i ane imuamua'i no anu 'ilixo sou opo teinu, la masaxa noxi'a
ne uxolu no anu 'ili'ilixo sou opo teinusi sou imulimulinu. Ia ane'i ane
imuamua'i no anu 'ilixo noxou Uleenu Tavuna, la xavutala noxi'a ne sou
imulinu masaxa noxou Uleenu Tavunasi.
6 Lexe itema uxavutala sou umulinu masaxa sou opo teinu la anu usoli,
ia itema e xavutalau umulinu masaxa noxou Uleenu Tavuna, la anu uno'u
mauli mo opoonu uxolu se'isisi.
7 Itema e xavutalau utulu sou umulinu masaxa sou opo teinu, mo
utaloxolixu sou umulinu lapuloto noxou Lataua uasi, la anu muxali uluau
Lataua.
8 Lataua u'osasi'a ane'i ane imulinu masaxa sou opo teinu ne uasi.
9 ✡Ia ngingi ne ngamuamua'i no anu masaxa sou opo teinu la uasi, ia
no anu Uleenu Tavuna. Ia lexe Lataua Uleenu uxolu noxinge manina, la

✡ **7:23:** Xal 5:17; 1Pi 2:11 ✡ **7:25:** 1Ko 15:57 ✡ **8:4:** Xal 5:16, 25 ✡ **8:9:** 1Ko 3:16; 12:3

ngingi ngamuamua'i no anu 'ilixo noxou Uleenu Tavuna. Mo lexe itema
ane Kalisito Uleenu uxolu noxou uasi, la anu noxou Kalisito uasi.
10 ✡Ia lexe Kalisito uxolu noxinge, la uleengengi umauli xo ngingi ngexali
ta mitema ngelapu no iou Lataua, ia vasimenge ne usoli, xo no anu sususi.
11 Mo lexe Uleenu Lataua e mutulusou Iesu no anu soli uxolu noxinge, la
Anu ane mutulusou Kalisito no anu soli ne Uleenu uxolu noxinge kalumo.
Mo no anu xaixai no anu Uleenu la Lataua ulosou vasimenge e musoli ne
mauli kalumo.
12 Aloxo ne, la sou ta vivilo, nenge xaixai noxinge sou tamulinu masaxa
sou opo teinu mo taxolu ta'oxo'oxonu 'ili'ilixo sou uasi.
13 ✡Lexe ngingi ngamulimulinu 'ili'ilixo sou opo teinu la ngingi ngasoli. Ia
lexe no anu xavi Uleenu Tavuna, la ngingi ngamomomo sou ngavau 'ili'ilixo
masumaua e uxoxolu no anu vasimenge ne, la sou ngingi ngamauli.
14 Ane'i ane Lataua Uleenu uulaxune'i no anu muamua'ixa'a la ane'i ixali
Lataua ta 'olu.
15 ✡ ✡Xo Uleenu ane Lataua mulosinge ne, anu sou u'oxongengi ngaxali
ta mitema sou xaixai vitanisi la mo nga'ume la uasi. Ia Anu mu'oxongengi
la ngexali Lataua ta 'olu. Mo no anu xavi Uleenu Tavuna, la nenge ta'ava
ulai noxou lexe, “Aba* mamilo.”
16 ✡Uleenu Tavuna nesi usu'ulinu uleenenge, la nenge tavikala ulaa uatu
no ananenge lexe nenge Lataua ta 'olu.
17 Vaimomo 'o lexe nenge Lataua ta 'olu, la nenge tamomomo sou tano'u
mimii lailaixe ne. Mimii lailaixe ne Kalisito muno'u tei, la nenge kalumo
tano'u aloxo Anu ne ili'i. Lexe nenge tano'u tu'utu'umaxu aloxo Anu
muno'u ne la sou nenge kalumo tano'u uala tila loxo Anu muno'u ne.

Nenge Tano'u Mauli Laixe Ili'i

18 Eni no anu xavutala noxilo la emaisou aloxo 'o, uala tila mo xoluxolu
laixe e tano'u ili'i ne, uxali lamana la ua'ulixu tu'utu'umaxu e nenge taxolu
no anu vaimomo 'o.
19 Xo ta mimii latala e Lataua mukoine'i ne ixomaiou voxo e Lataua
musosovosou sou upala'alixa'a ta 'olu ixali lamana ne uxali, la ixolu ne
imolomolou tane'i xe iutitiiou voxo ne lexe uxali.
20 ✡Xo ta mimii latala e no lia 'o ne mixolu aloxo nesi sou ikalu vitanisi.
Ane'i ixali no anu masaxa noxi'a uasi, Lataua mu'oxone'i sou ixolu aloxo
ne, ia ane'i ixolu la imolomolou tane'isi.
21 Mo xavutalai'a utulu no anu voxo e Lataua musosovosou sou ululusi'a
no anu sakisaki sou ikalu vitanisi mo i'ui ne, ilo'a Lataua ta 'olu ixolu laixe,
mo mii vile usakisakine'i la uasi.
22 Nenge telavusou lexe mimii latala e Lataua mukoinu ne, muxamulinu
navunavu tatila loxo navunavu e sema ixamulinu sou ivo'o keakea. La
ane'i latala ne a ixoxolu itatama xe iungaunga mo mune'e muxali vaimomo
'o.
23 ✡La ta mimii nesi itatama xe iungaunga uasi, nenge ane Lataua
mulosinge Uleenu Tavuna loxo mii lailaixe tei ne, nenge kalumo. Nenge
kalumo taxamulinu navunavu mo tatama no nano no tanengesi, la taxolu
se'isisi xe taxolu tautitiiou voxo sou Lataua upala'alinenge lexe nenge texali
anu ta 'olu ne uxali lamana noxinge, mo vasimenge ukalusi uxiu uxali
iouvilemo.
24 No anu loopala noxinge nesi, la Lataua upamaulinenge. Ia lexe nenge
temaisou mii ma'ia e nenge teloloopalanu ne muxali la anu ane ne loopala

---

✡ **8:10:** Xal 2:20 ✡ **8:13:** Xal 6:8; Kol 3:5 ✡ **8:15:** Mak 14:36; 2Ti 1:7 ✡ **8:15:** Xal 4:5-7; Pal 21:7 * **8:15:** Aba ne no anu vaikala Alamu la laaxu lexe mamilo. ✡ **8:16:** 2Ko 1:22 ✡ **8:20:** Tav 3:17-19 ✡ **8:23:** 2Ko 5:2-4

maninasou uasi. 'Ena'ei uxolu umolomolou tanu no anu mii ma'ia ane
mumaisou muxali?
25 Ia lexe nenge taxolu ta molomolou tanenge no anu mii e uxali uao, la
nenge taxolu taxomaiou se'isisi.
26 Mo no anu vote'i iouvilesisi aloxo ne, no mine nenge xavinenge uasi
la Uleenu Tavuna une'e sou usu'ulinenge. Nenge talavusou mii ma'ia
sou takilakasou uasi la Anu usu'ulinenge sou ukilakasou. Anu ukilaka la
uvilivolovolonu anaxu la umomomo sou nenge talavusou mii ma'ia e Anu
ulelemolu ne uasi.
27 ✡Xo Anu mulavusou tanenge no nano mukalusi ne, Anusisi mulavusou
xavutalau Uleenu Tavuna, xo Uleenu Tavuna mumulinu xavutala noxou
Lataua la sou ukilakasi'a ta mitema noxou.

Mii Vile Umomomo sou Uxexenenge no Anu Tanutanuxu Noxou Lataua Uasisi Manina

28 ✡Mo nenge telavusou lexe Lataua mu'oxonu mimii latala muxaxai
mupita ne sou u'oxone'i ane'i ane imasaxau ixali laixe. Ane'i ta mitema
e Anu mu'avali'a sou imomomosou mii ma'ia ukalusie anu Lataua mux-
avutala sou u'oxonu ne uxali manina.
29 ✡Xo ane'i ane Lataua musosovosi'a tei mo mukalipalane'i ne sou ixali
loxo anu ta 'olu. La ta 'olu tavu'alo ixolu la vimo'a laposalaxu ane 'Olu ne.
30 Mo ane'i ane Anu musosovosi'a, tei ne Anu mu'avali'a kalumo. Mo
ane'i ane Anu mu'avali'a, la mumoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu. Xe
ane'i ane mumoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu, la Anu u'iti ualasi'a mo
ulosi'a mauli laixe noxou kalumo loxo Anu musakiinu vaikalasou tei.
31 ✡Ioxe la sou nenge tavikala a loxovaa no anu mii e Lataua mu'oxonu
ne? Lexe Lataua uvulu noxinge, la sou 'ena'ei umomomo sou u'oxonu
masuanenge.
32 Anu u'apisou 'Olu uasi, ia mupalusou mune'esi sou musu'ulinenge
latala mukalusi. Lexe Anu u'apixu 'Olu uasi ia mulosingesi, la sou Anu
umomomo sou u'apisou mii tavu'alo e lexe ulosinge vitanisi kalumo ne a
loxovaa?
33 ✡Lataua musosovosinge lexe nenge ta na'u muisalili, la sou 'ena'ei
umomomo sou utulusinge no anu vaivaikala? Uasi. Lataua anusisi
ulavusou umoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu.
34 'Ena'ei uvikala lexe nenge tamomosou tano'u lakolisou susu noxinge?
Uasi. Kalisito Iesu anusisi ane musoli xe mutulu kalumo ne, mo Anu a
mulai muxolu muvaisa'inu Lataua no avolu tema e xaviinu musuku, mo
uvivikalanu Lataua sou usu'usu'ulinenge kalumo.
35 'Ena'ei umomomo sou uxexenenge no anu tanutanuxu noxou Kalisito
'o? Mo lexe tu'umaxu uxali noxinge, mo lexe tano'u navunavu, mo ta
mitema i'oxonu masuanenge, mo tasolinenge mo menge tokolomo uasi, mo
mii vile masua uxali sou u'oxonu masuanenge xe 'oto'oto uxali noxinge, la
loxovaa, mimii ne umomomo sou uxexenenge no anu tanutanuxu noxou
Kalisito? Uasisi manina.
36 ✡Manina, mimii ne uxali aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku
Tavuna teinu, muvikala aloxo,
“Nexi texolu loxo ta mitema noxine,
aloxo ne la sou ane'i ivexevexe tasoisoli.
Ane'i imaisixe ne loxo nexi ta sipsip sou ive'a isoli.”

✡ **8:27:** Lex 139:1 ✡ **8:28:** Ep 1:11 ✡ **8:29:** Kol 1:18; Eva 1:6 ✡ **8:31:** Lex 118:6 ✡ **8:33:** Ais 50:8-9 ✡ **8:36:** Lex 44:22

37 Ia aloxo ne uasi, no anu tanutanuxu noxou Kalisito, la mimii ne uxali
noxinge a loxovaa ne, ia utotomu ne umomomo sou utaloxolinenge uasi,
nenge tauliuli manina.
38 Xo eni emuxaxu taleli manina lexe mii vile loxo soli mo mauli, mo ta
angelo mo ta uleenu ta masumasua e xavineʼi musuku, mo mimii e muxolu
vaimomo ʼo mo mimii ane uxali iliʼi, mo mimii iouiou e xaviinu musuku,
39 mo mimii sou teitexi mo mii no lialia ʼo, xe mimii moseʼi la muxolu
no paʼumenge ʼo ne, umomomo sou uxexenenge no anu tanutanuxu noxou
Lataua uasisi manina. Tanutanuxu noxousinge ne no anu xaixai noxou Tila
noxinge Kalisito Iesusi.

9

Lataua Iloʼa ta Mitema E Anu Musosovosiʼa Lexe Anu ta Naʼu Muisalili

1 Eni amitema noxou Kalisito, la sou vaivaikala noxilo ʼo ne manina, mo
akalavoi uasi. Uleenu Tavuna muʼoxonu xavutalaxeni lamana mo no nano
no taleli manina eni elavusou lexe vaivaikala noxilo ʼo ne manina.
2 Utotomu ne eni opoleli utatama mo axolu laixe uasi, xe axavutala
tavuʼalo manina no nano no talelisinge ngingi ta Iutaia.
3 ✡Eni emasaxa lexe eni axexee noxou Kalisito mo asuʼa avile, aloxo ne la
sou asuʼulingengi ta vivilo ane nenge nengeʼa texali no anu mata vilesisi.
4 ✡Aneʼi ta mitema ta Isilaeli, mo aneʼi ta mitema e Lataua musosovosiʼa
lexe anu ta ʼolu maninasou. Aneʼi mimaisou Lataua xaviinu mo iloʼa Lataua
mixalixu opo vilesisi no taineʼi la mupitaneʼi, mo mulosiʼa lapuloto noxou
sou imulinu, mo mulosieʼi ʼilixo sou lalotu xe iloʼa misakiinu vaikala.
5 Mo ta xaixasiʼa iloʼa ta ʼilusuneʼi mixali kisou matamata mo no anu mata
nesi la Kalisito muxali itema no anu. Mo Kalisito anu Lataua mo mimii
latala ne muxolu no anu saxisaxilaʼu noxou la sou nenge taʼitinu ualasou
utotomu mo kaluxu uasi. Manina.
6 La sou anu loxo vaikala noxou Lataua musakiinu noxiʼa tei ʼole ne uxali
mii vitanisi uasi. Xo eni elavusou lexe ta mitema tavuʼalo ne mixali no nano
noxiʼa ta Isilaeli ia ta Isilaeli manina uasi.
7 ✡La sou nenge tavikala lexe, xo aneʼi mutuʼu ovuxaʼa mo mixali no anu
sialuxu Avalaamu ta ʼolu ne, uasi. Tei manina la Lataua muvikala aloxo ʼo,
“Noxou Aisakisi la sou uxalixaʼa ta xaixasine iloʼa ta ʼiliʼiline.”
8 ✡Laaxu vaikala ne aloxo ʼo, ta molomolo ane mixali no anu sialuxu
Avalaamu la aneʼi Lataua ta ʼolu uasi, ia aneʼi ane mixali no anu vaikala
e Lataua musakiinu lexe uʼoxonu xe no anu loopala la aneʼi inoʼu uala lexe
Avalaamu ta ʼolu.
9 ✡Xo vaikala e Lataua musakiinu lexe uʼoxonu ne muvikala aloxo ʼo, “No
anu voxo e eni esosovosou, la eni alivu aneʼe. Eni alivu uneʼe no voxo ne la
no anu xavi Uleenu Tavuna la Sala ivoʼo ʼilie mulu vile.”
10 Vaikala ane nesi uasi, ia noxie Liveka kalumo lexe, Liveka ta ʼilie ta
tamei ne mamiʼa vilesisi. Aneʼi mamiʼa vilesisi ne ane Aisaki, anu xasinge
ne.
11-12 ✡Ia Lataua umulinu ʼilixo loxo Anu uʼoxonu utotomu sou molu
usosovosou itema no anu masaxa noxousi, la uxavutala no anu xaixai
noxou itema ne uasi, ia Anu molu uʼavalou itema mo usosovosou. Aloxo
ne la sou no mine Liveka ivoʼoneʼi ta ʼilie ta mulu tavunaxaʼa ta sema ta
tamei ne uao, mo ilou ilavusou iʼoxonu ʼilixo laixe xe masua uao, la Lataua
muvikalane aloxo ʼo, “Ulai, la ʼiline uxali tei uxolu no laaxu ane kokope.”

✡ **9:3:** Mul 32:32 ✡ **9:4:** Mul 4:22; Liv 1–10; Lex 147:19; Rom 15:8; Eva 9:5 ✡ **9:7:** Tav 21:12
✡ **9:8:** Xal 4:23 ✡ **9:9:** Tav 18:14 ✡ **9:11-12:** Tav 25:23

13 ✡Anu aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna noxou
Lataua, muvikala aloxo ʼo, “Eni esosovosou Iakovo mo aalusou ia Esau ne
eni aalusou uasi.”
14 La sou nenge tavikala a loxovaa? Lataua muʼoxonu ʼilixo masua?
Uasisi manina.
15 ✡Xo Anu muvikalanu Mosesi aloxo ʼo, “Lexe eni amasaxa lexe aʼoxonu
alauna sou itema vile, la eni aʼoxonu noxou, mo amasaxa lexe talelixu itema
vile, la eni talelixu.”
16 ✡Aloxo ne la sou no anu alauna noxou Lataua, la molu usosovosou
itemasi, ia uxali no anu masaxa xe xaixai noxou itemasi uasi.
17 ✡Xo loxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou
Lataua muaʼaloxu Lataua sou muvikalanu tatananu tuala ne Axiputo
Palao aloxo ʼo, “Eni eʼoxoneni nexali tatananu tuala sou tavaʼu aloxo,
eni amasaxa lexe amaxaʼu xavileli noxine mo sou ta mitema imaisou la
iaʼaloxu uala tila noxilo no xalee tuatuala no lialia ʼo ukalusi.”
18 Anu aloxo nesi, la sou nenge telavusou aloxo ne, lexe Lataua umasaxa
ualauna sou itema vile, la anu ualaunasou xe umasaxa utatusou itema vile
xavutalau pekiaʼu la anu utatusou.
19 La sou vile noxinge uavuti la uvikalaleli aloxo ʼo, “Lexe Lataua uʼoxonu
aloxo ne, ia loxovaa la sou Anu uʼoxo lexe nenge tesusu ʼo? ʼEnaʼei
umomomo sou umulinu masaxa noxousi ia ulomu no anu masaxa noxou
Lataua uasi?”
20 ✡Ia nini namitema a loxovaa la sou namomomo sou nalavixu Lataua no
anu ʼilixo e Anu muʼoxonu ne? Loxovaa umomomo sou lasopeni e iʼoxonu
no anu pilika ne umomomo sou upupuiou itema e uʼoxonu ne, la uvikala
lexe, “Ae loxovaa la sou nini neʼoxoleli loxo ʼo?”
21 ✡Itema e uʼoxonu lasopeni ne, anu molu uʼoxonu no anu masaxa
noxou. Anu umasaxa ukapikapi pilika lavoʼonu vilesisi ia uʼoxonu lasopeni
ta tamei no anu, la anu umomomo. Vile sou xaixai ta tatila xe vile sou ixaxai
no anusi. Ia aloxo ne la loxovaa umomomo uasi?
22 Lataua ulavusou uʼoxonu aloxo ne kalumo. Anu umasaxa lexe
uxalixu laʼia noxou uxali lamana mo ta mitema latala imaisou la ilavusou
lexe Lataua anu xaviinu musuku. Lasolasopeni e mulalaxii sou Anu
umamulonu ne, a mutaʼolu mulalaxii mukalu, ia Anu umamulonu palea
uasi muxolu maxuveni. Ia lexe Anu uʼoxonu aloxo ne la a loxovaa?
23 Mo Anu umasaxa kalumo lexe umaxaʼu xaviinu ne uxali lamana mo
xoluxolu lailaixe manina e Anu mulalaxiinu tei sou ulosiʼa ta lasolasopeni
ne sou ixolu no nano no alauna noxou. Anu mulalaxiinu lasolasopeni ne
tei manina sou ulosiʼa uala tila xe inoʼu xoluxolu laixe.
24 Mo ta lasolasopeni e sou ixolu no anu alauna noxou ne ane nenge ta
mitema e Anu muʼavalinge. No anu mata noxiʼa ta Iutaiasi uasi, ia noxiʼa
aneʼi ane Iutaia uasi kalumo.
25 ✡Aloxo Anu mulemolu no anu lavuku noxou Osea muvikala aloxo ʼo.
“Ta mitema e tei la eni amoxoʼa lexe ta mitema noxilo uasi ne,
eni amoxoʼa lexe ta mitema noxilo.
Mo aneʼi ane eni talelixaʼa uasi ne, iliʼi la eni talelixaʼa.
26 ✡Mo no xalee lia e eni evikalaneʼi lexe, ‘ngingi ta mitema noxilo uasi’ ne,
no anu xalee lia vilesisi ane ne, la eni avikalaneʼi lexe,
ngingi Lataua e umauli utotomu mo xaviinu misevile ta ʼolu.”
27 ✡Mo Aisaia muxavutala noxiʼa ta Isilaeli la muvikala aloxo ʼo,
“Manina lexe ta Isilaeli ixali tavuʼalo loxo ioʼi no tasiʼi,

✡ **9:13:** Mal 1:2-3 ✡ **9:15:** Mul 33:19 ✡ **9:16:** Ep 2:8 ✡ **9:17:** Mul 9:16 ✡ **9:20:** Ais 29:16; 45:9 ✡ **9:21:** Iel 18:6 ✡ **9:25:** Ose 2:23 ✡ **9:26:** Ose 1:10 ✡ **9:27:** Ais 10:22-23

ia tata'eisi ane Tila upamauline'i.
28 Xo Tila mutilovosi'a ta mitema no lia 'o mukalu,
la sou Anu umomomo sou uvovoxo uasi,
upasipaanu voxo ne une'e ataxusi sou utulusi'a ta mitema no lia 'o
ukalusi no anu vaivaikala."
29 ✡Mimii ne uxali aloxo Aisaia mulemolu tei. Anu muvikala aloxo 'o,
"Lexe Tila xaviinu musuku usalasi'a ta xaixasinge se'i ixolu tei uasi,
la nenge takalu kalumo loxo ta Sodomu ilo'a ta Xomola."

Ta Isilaeli Imuxaxu Tane'i Uasi

30 La sou nenge tavikala a loxovaa? Nenge tavikala lexe ane'i ane Iutaia uasi ne i'oxonu xaixai vile sou ixali ta mitema ilapu uasi, ia ane'i mixali ta mitema milapu no iou xo ane'i mimuxaxu tane'i noxou.
31 Ia ta Isilaeli e xavixavine'i sou imulimulinu lapuloto sou lexe ixali ta mitema ilapu ne ixali ta mitema ilapu no iou Lataua uasi.
32 ✡Tava'u loxovaa la sou ane'i ixali ta mitema ilapu ua ne? Xo ane'i imuxaxu tane'i uasi. Ane'i mikalavoi lexe no anu xaixaisi, la ane'i ixali ta mitema ilapu no iou Lataua. Ane'i mitulaki la milapu no anu kulu sou itulaki no anu.
33 ✡Aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua, muvikala aloxo 'o,
"Ngalomu, Eni emuxaxu kulu vile a muai no laxa'ilu ne Ielusalemu,
sou u'oxone'i ta mitema itulakisou la ilapau.
Ia ane'i ane imuxaxu tane'i no anu la imomomo sou iulu'a uasi."

10

1 Ta vivilo, eni masaxa noxilo tatila lexe Lataua upamauline'i ta Isilaeli, la utotomu ne eni akilaka noxou Lataua sou mii nesi.
2 Xo eni elavusi'a manina, la avikala lamana aloxo 'o, ane'i masaxa noxi'a tatila sou imulinu masaxa noxou Lataua, ia ilamana laixe no anu masaxa noxou Lataua uasi.
3 Xo ane'i ilavusou mo itongonu 'ilixo ma'ia e Lataua umulinu la sou umoxo'inge lexe nenge ta mitema telapu ne uasi, la me'a i'oxe i'oxonu no anu xavine'isi sou ixali ta mitema milapu. Mo italoxolixa'a noxou Latauasi mo imulinu masaxa noxou la sou Anu molu umoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu uasi.
4 Xo nenge telavusou lexe Kalisito mune'e la mukalusou 'ilixo sou imulimulinu lapuloto ne, mo sou ane'i imuxaxu tane'i noxou la ane'i latala ne ixali ta mitema milapu no iou Lataua.
5 ✡Xo Mosesi mukaukavunu vaivaikala sou 'ilixo ma'ia ane ta mitema imulinu la sou Lataua umoxo'a lexe ane'i ta mitema milapu. La anu muvikala aloxo 'o, "Itema e umulimulinu 'ili'ilixo sou lapuloto 'o laixe ukalusi, la anu umauli."
6 ✡Ia ta mitema ane mixali ta mitema milapu xo ane'i mimuxaxu tane'i noxou Lataua ne milavusou vaikala e muai aloxo ne, "Mamu sou tangengi uvikala lexe, 'ena'ei mumomomo sou ulai teitexi no opo loxotolo?" (Vaikala ane loxo ne, anu loxo ngingi ngemasaxa lexe ngalivunoxu Kalisito ulu'e.)
7 Mo mamu sou ngavikala lexe "'Ena'ei umomomo sou ulai no lia no aso iou?" (Vaikala ane loxo ne, anu loxo ngingi ngemasaxa lexe ngatulusou Kalisito utulu no anu soli la ane.)

✡ **9:29:** Ais 1:9 ✡ **9:32:** Ais 8:14 ✡ **9:33:** Ais 28:16; 1Pi 2:6 ✡ **10:5:** Liv 18:5 ✡ **10:6:** Lap 30:12-14

8 Ia laaxu vaikala ne maninasou aloxo ʼo, “Vaikala ne a muxolu ʼalai no
paumenge ne, mo muxolu no anangenge xe anu muxolu no tangengi.” Anu
vaikala ne, ane vaikala sou lexe ngingi ngamuxaxu tangengi ne ane ngingi
ngalolomusou nexi taalomengixu utotomu o.
9 Lexe nini navikala lamana no anaxene no ieʼi ta mitema lexe, “Iesu
anu Tila.” Xe namuxaxu taneni lexe Lataua mutulusou no lulu, la Lataua
upamaulineni.
10 Xo nenge temuxaxu tanenge noxou la sou Lataua umoxoʼinge lexe
nenge ta mitema telapu, xe no anangenge tapalaʼalixu lexe nenge temux-
axu tanenge noxou la sou Lataua upamaulinenge.
11 ✡Aloxo vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou
Lataua muvikala aloxo ʼo, “Ta mitema e mimuxaxu taneʼi noxou, la
imomomo sou iulua uasi.”
12 ✡La sou ta Iutaia iloʼa aneʼi ane ta Iutaia uasi ne aneʼi mixali vilesisi mo
Anu muxali Tila noxiʼa aneʼi mukalusi mo Anu ualusiʼa aneʼi ane ilavusou
iʼava sou suʼuli ulai noxou.
13 ✡La sou, “Ta mitema ukalusi e ilavusou ilinga sou suʼuli no ualasou Tila,
la Anu upamaulineʼi.”
14 Ia lexe aneʼi imuxaxu taneʼi noxou uasi, la sou aneʼi ilinga sou suʼuli
a loxovaa? Mo lexe ilomusou aʼalosou uasi, la sou imuxaxu taneʼi noxou a
loxovaa? Mo lexe itema vile uaaloiʼa uasi, la sou aneʼi ilomusou aʼalo ne a
loxovaa?
15 ✡Mo lexe ipalusiʼa ta mitema sou ilai iaʼalo uasi, la sou nexi taaʼalo a
loxovaa? Aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou
Lataua muvikala aloxo ʼo. “Anu laixe manina noxiʼa ta mitema e sou ineʼe
iaʼaloxu aʼalo laixe noxinge.”
16 ✡Ia ta Isilaeli tavuʼalo iʼosasou aʼalo laixe ne uasi. Aloxo Aisaia
mulemolu tei aloxo ʼo, “Tila, ʼenaʼei umuxaxu tanu no anu vaikala e nexi
teaʼaloxu ne?”
17 La sou nenge telavusou lexe nenge talomusou vaikala noxou Lataua, la
sou nenge tamuxaxu tanenge. Nenge talomusou aʼalo ne, anu molu noxou
Kalisito.
18 ✡Ia eni ataliʼi aloxo, loxovaa aneʼi ta Iutaia ilomusou aʼalo ne uasi? Uasi,
aneʼi milomusou ne. Nenge telavusou lexe,

“Ta mitema no xalexalee tuatuala no lia ʼo mukalusi ne milomusou xolineʼi
ne,
mo ta mitema mukalusi no lia ʼo milomusou aʼalo laixe ne.”

19 ✡Eni ataliʼi la aloxo ʼo, loxovaa ta Isilaeli ilavusou vaikala ne laaxu uasi?
Ngingi ngexavutalanu vaikala noxou Mosesi? Anu muvikala aloxo ʼo.

“Eni anoʼa ta mitema no xaleenu tuala vile e ualasiʼa uasi
xe mixolu mixovulaulausi, mo no anu ʼilixo e eni aʼoxonu ne,
la uʼoxonu opongengi masuaiʼa xe laʼiangenge mo ngaisu.”

20 ✡Mo Aisaia muvikala pekiaʼu kalumo aloxo ʼo,

“Ta mitema ane ikakamulileli uasi, a aneʼi mixalisilo ne.
Eni epalaʼalixo lamana noxiʼa aneʼi ane italiʼitaliʼisilo uasi.”

21 ✡Ia Lataua muxavutalaneʼi ta Isilaeli, la muvikala no anaxu Aisaia
aloxo ʼo.

“No voxovoxo utotomu ne eni atolosou avolo mo axomaieʼi ta mitema e
ilomuxu vaikala noxilo uasi,
xe ilomu sou ixiu maulixaʼa uasi ne, lexe ineʼe noxilo.”

✡ **10:11:** Ais 28:16 ✡ **10:12:** Apo 15:9 ✡ **10:13:** Ioe 2:32 ✡ **10:15:** Ais 52:7 ✡ **10:16:** Ais 53:1
✡ **10:18:** Lex 19:4 ✡ **10:19:** Lap 32:21 ✡ **10:20:** Ais 65:1 ✡ **10:21:** Ais 65:2

11

Lataua Mualaunasiʹa ta Isilaeli Moseʹisi

1 ✡Ioxe, eni atali'i la aloxo 'o, loxovaa Lataua muxiunu tumalou noxi'a ta
mitema noxou io? Mii vile aloxo ne uasisi manina! Eni amitema vile sie
Isilaeli kalumo ano 'o, mo eni vile noxi'a Avalaamu ta xaixasou ano 'o, mo
eni amitema vile no anu mata noxou Beniamini ano 'o.
2 Lataua uxiunu tumaloui'a ta mitema noxou e Anu musosovosi'a tei lexe
anu ta na'u uasi. Loxovaa, ngaxavutalanu a'alosou Eliasi muai no nano no
anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua uasi? Anu muvikala pekia'u mulai
noxou Lataua la mua'aloxu 'ilixone'i ta Isilaeli aloxo 'o.
3 ✡ "Tila, ane'i mive'ava'a ta mitema sou palomatana noxine misoisoli
mukalu, mo mimamulonu valovalo sou i'elaxu mimii ulai noxine mukalu,
ia enisisi a axoxolu 'o, mo ane'i i'oxo lexe ivelo asoli kalumo."
4 ✡La Lataua mukolinu a loxovaa? Anu mukolinu aloxo 'o, "Eni
tana'axeni mo tasosovosi'a ta mitema ta mulu itiitisi'a muxali loxo 7,000 a
ixoxolu. Ane'i ta mitema e ilavusou ixola'u tava'a mo itangatulu no talaxu
lataua kalakalavoi Baalu, mo ilotu noxou uasi."
5 La sou anu aloxo vaimomo 'o kalumo, ta mitema xulumuxa'a sevilesi a
Lataua mualaunasi'a la musosovosi'a lexe anu ta na'u.
6 ✡Ia no anu alauna noxousi la sou Anu musosovosi'a lexe anu ta
na'u. Anu uxavutala no anu xaixai laixe noxi'a e ane'i mi'oxonu ne
la sou musosovosi'a uasi. Lexe ane'i mi'oxonu xaixai laixe la sou Anu
musosovosi'a ne, la alauna ne anu alauna uasi.
7 La sou nenge tavikala a loxovaa? Mii e ta Isilaeli xavixavine'i sou
lexe ino'u ne, ane ino'u uasi, ia ane'i xulumuxa'a sevilesi e Lataua
musosovosi'asi ne ane mino'u. Mo ane'i mose'i ne mitatusou tane'i mukalu
ne.
8 ✡Aloxo vaikala vile mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna
teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o,
"Lataua mu'oxone'i mixolu loxo itema e muai muva'amiminu.
Mo mu'oxonu ie'i seleveenu, la imalei la uasi xe mu'oxonu sangali'a
mutomu,
la ilomu la uasi, la muxolu aloxo ne mune'e muxali vaimomo 'o."
9 ✡Mo Deviti kalumo muvikala no anu mii ne aloxo 'o.
"Eni amasaxa lexe, no mine ipita no anu lavilelu vile toxoxa'a mo
i'au'ausou,
la lavilelu ne uxali loxo mii sou u'oxonu masuane'isi,
mo uxali loxo uoi sou i'amo no anu,
mo loxo lulu sou ipatolo no anu xe uxali loxo mii sou u'oxone'i itulaki
no anu,
la ulosi'a tu'utu'umaxusi.
10 Mo ie'i seleveenu la imalei la uasi,
xe na'oxonu xine'i ukilikalu la ulanga uxoxolu utotomu aloxo ne."

Lataua Mulivulixaʹa ta Mitema E ta Isilaeli Uasi

11 ✡Ioxe, eni emasaxa lexe atali'i la aloxo 'o, no mine ta Isilaeli milapau
ne, la loxovaa ane'i imomomo sou itulu la uasi, mo isu'a avile io? Mii vile
aloxo ne uasisi manina. Xo ane'i mixiunu tumali'a noxou Lataua, la sou
Anu mulivulixa'a ane'i ane ta Iutaia uasi la mu'oxone'i ta Isilaeli opone'i
masuai'a xe miisu.
12 No mine ta Isilaeli mixiunu tumali'a noxou Lataua la Anu musu'uline'i
ta mitema no xalee lialia mukalusi 'o laixe manina. Mo no mine ta Isilaeli

✡ **11:1:** 1Sa 12:22; Lex 94:14; Pil 3:5 ✡ **11:3:** 1Ta 19:10, 14 ✡ **11:4:** 1Ta 19:18 ✡ **11:6:** Xal 3:18
✡ **11:8:** Lap 29:4; Ais 29:10 ✡ **11:9:** Lex 69:22-23 ✡ **11:11:** Apo 13:46

imulinu Lataua uasi, la Anu mu'oxo laixe manina noxi'a ane'i ane ta Iutaia uasi. Ia lexe ta Isilaeli ilivu une'e noxou Lataua, la Anu usu'uline'i ta mitema latala ukalusi lailaixe manina.
13 La sou vaivaikala noxilo 'o ne ulai noxinge ngingi ta mitema ane ta Iutaia uasi aloxo 'o. Lataua mupalusilo sou alai axaxai noxinge, la mu'oxoleli e'osa manina sou alai axaxai ne,
14 La eni emolo taleli lexe male eni a'oxonu aloxo ne, la sou tatema tualasilo imaisou mii ma'ia e Lataua u'oxonu noxinge ne xe iisu la sou ine'e. No anu 'ilixo aloxo ne, la sou eni amomomo sou alivulixa'a mose'i noxi'a.
15 Ia Lataua umasaxai'a ta Isilaeli la uasi, la Anu muxalixu opo vilesisi muxolu no taine'i ilo'a ta mitema no lia 'o sou ilo'a mixolu. Ia lexe Anu uno'a ta Isilaeli ilivu ine'e noxou, la anu uxali a loxovaa? Anu ulivulixa'a la anu loxo ta mitema ane misoisoli ne, itulu ino'u mauli.
16 No mine lexe uiti unene'a xe lingamo la ane'i ino'u mose'i sou i'oxonu veleti no anu, ia lexe ane'i i'oxonu veleti no anu xe ino'u vile ilosou Lataua loxo mii sou ilosou, la anu loxo veleti ukalusi ne anu muxali loxo mii sou ilosou Lataua ukalusi. Mo lexe ovu uli'u ne anu noxou Lataua la avoavolu kalumo ne anu noxou Lataua.
17 ✡Ta Isilaeli ne aloxo ovu olivu e muleme lailaixe ne, ia Lataua mulixisou avoavolu mose'i la muxexeenu musu'a. Ia ngingi ta mitema va'axu mo ne aloxo olivu vova e muleme no siasila, ia Lataua muno'inge ngene'e, la muteinongenge vaxa no anu ovu laixe ne ainu, sou ngeno'u tanixu ane anu muxexeenu 'ole. La vaimomo 'o ngingi ngexolu laixe mo ngeno'u 'ani laixe molu no anu ovu uli'u ne.
18 La sou ngingi ane ta Iutaia uasi ngaxavutala lexe ngingi ngelaixe mo ngeuliuli no anu ovu avoavolu maninasou ne uasi. Lexe xavutala aloxo ne muxolu noxinge, la anu laixe lexe ngaxavutala tei aloxo 'o. Ngingi ovu avoavolu ne ngano'u la'ilali la sou ngasu'ulinu ovu uliuli'u uasi. Ovu uliuli'usi ane anu uno'u la'ilali la sou usu'ulinu avoavolu ne.
19 Ngingi ngavikala lexe, “Lataua muxatelesou ovu avoavolu ne muxexee la sou Anu muno'inge la mulai muteinonengi vaxa sou ngano'u tanixu.”
20 Anu manina, Lataua mu'oxonu aloxo ne. Ia Anu muxexene'i ne, xo tava'u aloxo 'o, ane'i imuxaxu tane'i uasi, ia ngingisi ngemuxaxu tangengi la sou ngexolu laixe loxo Lataua ta 'olu ne. Ia ngatoongenge no anu mamu, ia anu laixe lexe ngingi ngamama'u kalumo.
21 Ia ngaxavutala kalumo aloxo 'o, xo loxo tei la Lataua iou uvaxau ovu avoavolu e muxolu tei ne uasi, la sou Anu u'oxonu iouvilesisi noxinge kalumo aloxo ne.
22 ✡La sou ngaxavutala laixe, xo Lataua e xaviinu musuku ne ulavusou u'oxonu 'ilixo laixe noxinge xe u'oxo masuanenge kalumo. Anu u'oxo masuane'i ane'i ane imulinu 'ilixo noxou uasi, ia Anu u'oxonu 'ilixo laixe noxinge lexe ngingi ngaxolu pekia'inge sou ngamulimulinu 'ili'ilixo noxou. Ia lexe uasi la Anu upeesinge ngaxexee kalumo.
23 Mo lexe ane'i ta Iutaia ane Anu mupepeesi'a tei ne lexe imuxaxu tane'i la, la sou Anu uno'a ine'e la uteinoxa'a ilivu no anu ovu ainu ne kalumo la. Xo Lataua anusisi Anu molusi umomomo sou uteinoxo'a ilivu no tanixa'a la.
24 Xo ngingi ta Iutaia uasi ne ngelavusou manina lexe ngingi tei ne, ngingi ovu olivu e mutulu no siasila avoavolu ane, ia Lataua mupeesinge la muno'inge ngene'e sou muteinongenge muvaxa no anu ovu olivu e laixe ne. Anu aingengi manina ane ne uasi. La sou anu mii vile pekia'u uasi, anu se'isisi noxou Latauasi sou uno'u ovu avoavolu e mupepeesou muxexeenu tei ne ka uteiteinoxu ulivulivulixa'a no tanitanixa'a la.

✡ **11:17:** Ep 2:11-19 ✡ **11:22:** Ioa 15:2, 4

Lataua Muxavutala sou Upamauline'i ta Isilaeli Ukalusi

25 Ioxe ta vivilo, eni emasaxa lexe alamananixu vaikala talume vile, mo
ngingi ngalamana no anu aloxo 'o, mamu sou ngaitingengi lexe ngingi
ta mitema sou lavulavu ane. Vaikala talume ne aloxo 'o, opone'i mo
xavutalai'a ta Isilaeli xalee vile ne mutatu mukalu. Xavutalai'a ne utatu
uxoxolu aloxo ne ulai utalo no mine itiitisi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia
uasi ne umomomo no anu itiiti e Lataua musosovosou sou ixali ta mitema
noxou.
26 ✡La sou Anu ulivulixa'a ta Isilaeli ukalusi, aloxo kaukavu muai no nano
no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua teinu muvikala aloxo 'o,
"Itema sou pamauli molu ne Ielusalemu la une'e,
la sou Anu usu'uline'i ta mitema e Iakovo muxalixa'a ne,
la sou Anu uxiune'i no anu 'ili'ilixo masumasua noxi'a.
27 ✡Mo no anu voxo ane ne, la Eni asakiinu vaikala noxilo,
nexi noxi'a taxali no anu opo vilesisi uxolu no tainexi
no mine Eni axexeenu susu noxi'a ukalusi."
28 Xo ta Isilaeli mixiunu tumali'a no anu a'alo laixe ne la mixali tauluau
Lataua, mo no anu 'ilixo nesi la sou Anu musu'ulingengi ane'i ane ta
Iutaia uasi sou ngexali ta mitema noxou Lataua. Ia tei manina la Lataua
musosovosi'a sou ixali ta mitema noxou muisalili, mo Anu tanuxa'asio.
Anu u'oxonu aloxo ne noxi'a xo muxavutalane'i ta tamutu'u ovuxa'a tatei.
29 Aloxo ne, la sou Anu mumaxau lexe, no mine Lataua usosovosi'a ta
mitema xe ualusi'a, la umomomo sou uxiunu xavutalau la uasi.
30 Xo ngingi ta Iutaia uasi ne tei la ngalumuxu vaikala noxou Lataua uasi,
mo vaimomo 'o, la ta Isilaeli ilolomu la uasi kalumo, la sou no anu 'ilixo
nesi la Lataua mualaunasinge.
31 Ngingi ngalolomu uasi tei, ia Lataua mualaunasinge anu iouvilesisi
aloxo ne, vaimomo 'o ta Isilaeli ilomuxu vaikala noxou Lataua la uasi, ia
xo Anu mualaunasinge la Anu ualaunasi'a kalumo aloxo ngingi ne.
32 Xo Lataua iou muvaxau 'ilixo sou lolomu uasi ne musakisakine'i ta
mitema mukalusi, xo Anu umasaxa lexe umaxa'u tanutanuxu noxou ne
uxali lamana noxi'a ta mitema ukalusi.

Nenge Ta'itinu Lataua Ualasou

33 ✡'Ae, ngamaisou Lataua ne lailaixe mo iouvilemo manina, 'ili'ilixo
lailaixe mo xavutala lailaixe mo lavulavu lailaixesi mu'ana'ana noxou
manina, mo mulu'elai musuku. Nenge ta mitema tamomomo sou talavusou
laaxu xavutala noxou ne ukalusi uasi, mo tamomomo sou tamulinu vote'i
noxou ne ukalusi uasi.
34 ✡Xo vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua
muvikala aloxo 'o,
"'Ena'ei mulavusou xavutala noxou Tila?
Mo 'ena'ei umomomo sou upelapela'u?"
35 ✡ "Mo 'ena'ei mulosou Lataua ma'ia tei,
la sou Anu mukolinu la mulosou lakolisou mune'e noxou?
Uasi! Evile uasi."
36 ✡Xo Lataua anu mukoinu mimii latala mukalusi mo Anu tava'u mimii
latala mukalusi, mo mimii latala ne, Anu na'u mukalusi. La sou nenge
ta'itinu ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

✡ **11:26:** Ais 59:20-21 ✡ **11:27:** Iel 31:33-34 ✡ **11:33:** Ais 55:8-9 ✡ **11:34:** Ais 40:13; 1Ko 2:16
✡ **11:35:** Iop 41:11 ✡ **11:36:** 1Ko 8:6

12

Nenge Maasi Talosou Lataua Maulinenge Ukalusi Ulai Noxou loxo Anu Mii Na'u

1 ✡La sou ta vivilo, eni axavutala xo Lataua mualaunasinge lailaixe manina, la sou eni avikalangengi pekia'u aloxo 'o. Laixe lexe ngingi ngalosou Lataua vasimenge ukalusi loxo Anu mii na'u uisalili. Mo no mine ngingi ngaxoxolu o la ngingi ngaxali loxo Anu ta na'u uisalili, mo nga'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi e Anu umasaxau. Ngingi nga'oxonu aloxo ne, loxo anu 'ilixo sou lalotu maninasou ulai noxou no anu ulengengi.

2 Mo mamu sou ngamulinu 'ili'ilixo masumasua noxi'a ta mitema no lialia 'o. Ia nga'italongengi ulai noxou Latauasi mo Anu molu uxiunu xavutalamengi uxali alavua, mo 'ilixomengi uxali alavua kalumo. La sou ngingi ngamomomo sou ngalavu laixe no anu masaxa noxou Lataua. La ngingi ngalvusou 'ilixo laixe, mo 'ili'ilixo e Lataua umasaxau, mo 'ilixo e mumomomo laixe manina.

3 ✡Xo Lataua mualaunasilo la mulosilo xaixai noxou sou axaxaisou, la sou eni amasaxa lexe avikalangengi vilevilesi lamana aloxo 'o. Mamu sou ngingi ngaxavutala lexe ngingisi lavulavumengi mo 'ili'ilixo noxingesi anu laixe mua'alixa'a ane'i mose'i. Uasi. Ia anu laixe lexe ngingi ngaxolu se'isisi mo tangengi umulimulinu 'ili'ilixomengi mo ngaxavutala laixe umomomo no anu sosovo sou muxamuxaxu tangengi e Lataua mulosinge.

4 ✡Nenge telavusou lexe nenge vilevilesi ne vasimenge vilesisi, ia minem-inenge tavu'alo mupita la sou anu muxalixu vasimenge ne ia mineminenge vilevilesi xaixaiiou iouvilemo.

5 Anu iouvilesisi aloxo nenge ta mitema tavu'alo, ia noxou Kalisito, la nenge texali vilesisi. Mo nenge texali tangatanganenge mo tasu'usu'ulinenge ngatongato'o.

6 ✡No anu alauna noxou Lataua mu'oxonu mune'e noxinge, la Anu mulosinge vilevilesi lavulavu sou xaixai iouvilesisi uasi, loxo mii lailaixe Anu mulosinge vitanisi. Lexe Anu mulosou itema vile lavulavu sou upalomatanane'i ta mitema, la anu u'oxonu mo uvivikala, umomomo no anu sosovo sou muxamuxaxu tanu noxou.

7 Mo lexe itema vile Anu mulosou lavulavu sou usu'uline'i ta mitema, la anu laixe lexe anu u'oxonu maninasou mo usu'uline'i ta mitema laixe, mo lexe vile Anu mulosou lavulavu sou uxaxai loxo tisa sou ulosiexa'a ta mitema no anu vaikalau Lataua, la anu laixe sou anu u'oxonu maninasou xaixai loxo anu tisa.

8 Mo lexe itema vile muno'u lavulavu sou upeletoto mo mamaatola, la anu laixe lexe anu u'oxonu maninasou sou umamaatolane'i ta mitema. Mo lexe vile uno'u lavulavu sou usu'uline'i ta mitema e pa'usi'a no anu mimii mose'i, la anu laixe lexe anu u'oxonu aloxo ne, mo ulosi'a mimii ukalusi. Mo lexe vile uno'u lavulavu sou uulaxune'i ta mitema, la anu laixe lexe anu u'oxonu xaixai noxou sou usaxila'a ta mitema laixe. Mo lexe itema vile ulavusou tanuxa'a ta mitema, la anu u'oxonu ilou 'osa'ilasi.

Nenge Tamasaxai'a ta Menexinge Mo Tanengexa'a

9 No mine tangengixa'a ta menexinge, la anu laixe lexe ngingi tanen-gengixa'a maninasou, ia ngakalakalavoi uasi. Nga'umolu 'ilixo masumasua ia ngetetelisou 'ilixo laixe.

✡ **12:1:** Rom 6:11, 13; 1Pi 2:5 ✡ **12:3:** 1Ko 12:11; Ep 4:7; Pil 2:3 ✡ **12:4:** 1Ko 12:12, 27 ✡ **12:6:** 1Ko 12:4-11; 1Pi 4:10-11

10 ✡Anu laixe lexe ngingi ngamasaxaiˈa ta menexinge maninasou no
tangengi loxo ta vivinge maninasou. Mo anu laixe lexe ngingi utotomu ne
ngaˈitinu ta menexinge ualasiˈasi, ia ngingi uasi.
11 Ngingi xavingengi mo ngaxaxai utotomu, ia ngatotosa uasi, la sou
Uleenu Tavuna uavutilingenge no anu masaxa sou ngaˈoxonu xaixai noxou
Tila.
12 ✡Mo ngingi ngaxolu ngaloloopalasi la ngingi ngaˈosa, lexe tuˈumaxu
uxali noxinge, la ngatulu pekiaˈinge mo ngakilaka utotomu.
13 ✡Lexe ta mitema noxou Lataua moseˈi iˈa mimii xe xaˈa ˈani uasi, la
ngingi ngasuˈulineˈi. Mo lexe taasila ineˈe noxinge, la ngasaxilaˈa laixe.
14 ✡Mo lexe ta mitema iˈoxonu masuangengi, la ngakilakasiˈa sou Lataua
usuˈulineˈi, ia ngakilakaxaˈa sou Lataua uˈoxo masuaneni mamu.
15 No mine ta mitema iˈosa, la ngalai mo ngongiˈa ngaˈosa, xe itama la
ngalai mo ngongiˈa ngatama.
16 ✡Mo ngaˈoxonu opongengi iouvilesisi aloxo ne noxiˈa ta mitema
ukalusi, mo ngaˈitingengi mamu, ia utotomu ne ngaˈosa sou ngalai ngongiˈa
ta mitema e ilavusou iˈoxonu tilasiˈa uasi ne ngaxolu ngapita. Mo
ngaˈitingengi lexe ngingisi ngelavusou mimii latala mukalusi mamu.
17 ✡Lexe ta mitema iˈoxonu masua noxinge la ngakolinu no anu masua
mamu. Ngalaxaˈingengi laixe mo sou ngaˈoxonu ˈilixo laixesi no ieˈi ta
mitema.
18 Mo anu laixe lexe ngingi ngatovonu sou ngakamuli votevoteˈi moseˈi
sou ngaxalixu xoluxolu seˈisisi no taingengi, ia ˈotoˈoto ilou lavilavi uxolu
no taingengi mamu.
19 ✡Ta menexilo e eni emasaxainge musuku, lexe iˈoxonu masuangengi,
la laˈiangenge mo ngakolinu mamu, ia ngalosou Lataua taiinu sou Anu
molu ukolinu no anu laˈia noxou. Aloxo kaukavu muai no nano no anu
Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua, muvikala aloxo ˈo. “ˈIlixo sou lakoli
ne, Eni xaixai noxilo ane, Eni melo akolinu ˈilixo noxiˈa ne, mo sou aˈoxonu
masuaneˈi manina.”
20 ✡Aloxo ne la sou, “Lexe itema muˈoxonu masua noxinge ne usolixu, la
ngaˈaˈanu, xe usoliu lexa la ngaienu. No mine ngingi ngaˈoxonu aloxo ne,
la ngapamaelanu manina.”
21 Mamu sou iengi uvaxau ˈilixo masua utaloxolingenge, ia ngingi
ngataloxolixu no anu ˈilixo laixe noxinge.

13

Ngingi Ngaxolu no Laxaˈa ta Tatilasinge no Tuala

1 ✡Ngingi latala ne ngaxolu no laxaˈa ta tatilasinge. Xo nenge telavusou
lexe ta tatilasinge e mixolu sou isaxilaˈinge no lia ˈo ixali vitanisi uasi,
Lataua molu mumulaxaˈa mo mulosiˈa xavi sou isaxilaˈinge.
2 Aloxo ne la sou ta mitema e ilomuxaˈa ta tatilasiˈa uasi, la anu loxo
aneˈi ilomuxaˈa ta mitema e anu Lataua molu mumulaxaˈa uasi. Ta mitema
ane iˈoxonu ˈilixo aloxo ne, la inoˈu lakolisou ne masua sou ˈilixo e aneˈi
miˈoxonu ne.
3 ✡Ta tatila e mixolu sou isaxilaˈinge ne sou ta mitema ane iˈoxonu
ˈiliˈilixo laixe iˈumeˈa uasi, aneˈi mixolu ne sou aneˈi ane iˈoxonu ˈiliˈilixo
masumasua iˈumeˈa la ixolu seˈisisi. La sou lexe nini namasaxa lexe

✡ **12:10:** 1Pi 1:22 ✡ **12:12:** 1Te 5:16-18 ✡ **12:13:** Eva 13:2 ✡ **12:14:** Mat 5:44; 1Ko 4:12
✡ **12:16:** Xav 3:7 ✡ **12:17:** 1Te 5:15 ✡ **12:19:** Lap 32:35; Mat 5:39 ✡ **12:20:** Xav 25:21-22; Mat
5:44 ✡ **13:1:** Xav 8:15; Tit 3:1 ✡ **13:3:** 1Pi 2:13-14

naxolu laixesi mo naʼume uasi, la nini naʼoxonu ʼilixo lailaixesi, la sou anu uʼosasine mo uʼitinu ualasine.
4 Xo tatilasinge ne anu itema sou xaixai noxou Lataua ane, sou usuʼulineni la xoluxoluxene uxali laixe. Ia lexe nini naʼoxonu ʼilixo masua la sou nini naʼume, xo nini nelavusou lexe laviso e anu utetelisou ne, utetelisou vitanisi uasi. Anu itema sou xaixai noxou Lataua, sou ukolinu la ulosiʼa ta mitema ane ilavusou iʼoxonu ʼiliʼilixo masumasua navunavu.
5 Aloxo ne la sou anu laixe sou nenge taxolu no laxaʼa ta tatilasinge, mo taʼume xo aneʼi ilosinge navunavu, la sou nenge tamulinu vaivaikala noxiʼasi uasi. Ia nenge taʼoxonu aloxo ne xo nenge telavusou manina lexe anu ʼilixo laixe sou nenge tamulinu aloxo ne.
6 ✡Xo anu tavaʼu aloxo ne la sou nenge vilevilesi tasuʼanu lamoli ne, xo ta tatilasinge ne aneʼi ta mitema sou xaixai noxou Lataua, la sou utotomu ne iʼoxonu xaixai sou isaxilaʼinge laixe. La sou nenge tasuʼanu lamoli ne ulai sou usuʼulineʼi.
7 Mo lexe ivikalangengi sou naleanu lamoli ulai noxiʼa sou mimii moseʼi, la anu laixe lexe ngingi ngalosiʼa. Mo lexe ivikalangengi sou ngasuʼanu lamoli ulai noxiʼa ta kisokisou sou tuala, la anu laixe sou ngingi ngasuʼanu. Mo lexe ngaxolu no laaxu tila noxinge, la ngalomusou vaikalau mo ngamaxaʼu ʼilixo laixe noxinge noxou, mo lexe vile uxolu kisinge, la laixe lexe ngingi ngatoxonu mo ngalomuxu, mo ngaxolu no laaxu, xe ngaʼitinu ualasou.

Anu Laixe Lexe Nenge Tamasaxainge Ngatongatoʼo Manina Xo Voxo a ʼAlai Mukalu

8 ✡Lexe ngingi ngalingau mimii noxiʼa ta menexinge, la ngakolinu uasi, uasi. Ngingi ngakolinu. Ia anu anesi ʼilixo sou ngamasaxainge ngatongatoʼo manina. Xo itema e umasaxaiʼa ta menexu musuku la anu mumulinu lapuloto noxou Lataua laixe mo mumomomo sou.
9 ✡Nenge telavusou lexe lapuloto noxou Lataua muvikalanenge aloxo ʼo, “Ngingi ane ngetaulaʼi, ngaʼoxonu ʼilixo sou voteʼi mamu, mo ngavau itema usoli mamu, mo ngapakali mamu xe ngaisuxu ta menexinge miʼamiʼa mamu.” Lapuloto ane ne ilou lapuloto moseʼi e muxolu la ne anu mupita muxali no anu vaikala vilesisi aloxo ʼo. “Anu laixe lexe nini namasaxaiʼa ta menexine laixe loxo nini nemasaxaine.”
10 ✡Itema e umasaxau menexu vile manina la anu umomomo sou uʼoxo masuanu uasi. Itema e uʼoxonu aloxo ne sou umasaxaiʼa ta menexu lailaixe, la anu mumulinu ʼilixo sou lapuloto manina.
11 ✡Xo eni avikalangengi sou ngaʼoxonu ʼilixo ne xo ngingi ngelavusou voxo vaimomo e nenge texolu no anu ʼo ne. Vaimomo ʼo anu voxo sou nenge taai la uasi, anu voxo sou nenge tatulu xo anu voxo sou tuʼtuʼumaxu la nenge tatulu pekiaʼinge. Xo no mine nenge temuxaxu tanenge alavua noxou Kalisito, la nenge texolu temolomolo tanenge no anu voxo sou Lataua upamaulinenge, la sou voxo ne no paxa la uasi, anu a muneʼe ʼalai mukalu.
12 ✡ʼOlovoxo ne anu asou ukalu, mo anu asou lamana ukea. La sou anu laixe sou nenge tatautalonu ʼiliʼilixo sou isivoxo ne mo uxolu, ia tanoʼu misomisou lamana mo tatelonu no vasimenge loxo tokolomo sou ʼotoʼoto.
13 ✡Anu laixe lexe nenge tamuamuaʼi uisalili loxo itema umuamuaʼi no lamana. Ia tamuamuaʼi no anu ʼilixo sou lavilelu toxotoxoxaʼa mo ʼilixo sou taiexu lexa pekiaʼu mo ʼilixo sou voteʼi mo tamulinu masaxa masua

---

✡ **13:6:** Mat 22:21 ✡ **13:8:** Mat 22:39-40; Iak 2:8 ✡ **13:9:** Mul 20:13-15, 17; Lap 5:17-19, 21
✡ **13:10:** 1Ko 13:4-7 ✡ **13:11:** Ep 5:14; 1Te 5:6-7 ✡ **13:12:** 1Ioa 2:8 ✡ **13:13:** Luk 21:34; Ep 5:18

sou vasimenge mamu, mo talavilavinenge xe oponenge masumasuainge
ngatongatoˈo mamu.
14 ✡Ia laixe lexe ngingi nganoˈu Tila Iesu Kalisito uneˈe uxolu no anu
maulingenge. Mo ngaxavutala sou ngamulinu masaxa masua sou vasi-
menge la mamu.

14

Tatilovosou ˈIlixo Noxiˈa ta Menexinge Mamu

1 ✡Itema vile umuxaxu tanu ia loopala noxou ne pekiaˈu uao, la laixe sou
nganoˈu uˈuna no anu lalotu, ia ngatovonu sou ngaˈotoxu no anu vaivaikala
sou mimii iouiou mo ngaˈotoˈoto no ananenge uasi.
2 ✡Itema vile mumuxaxu tanu manina, la sou no anu muxamuxaxu tanu
noxou ne, la anu uˈou laˈilali iouiou ne ukalusi, ia itema vile ane umuxaxu
tanu pekiaˈu uasi la anu uˈou kamakalasi.
3 ✡Ia itema e ulavusou uˈou laˈilali iouiou ukalusi ne, laixe lexe upupuiou
menexu e uˈou laˈilali iouiou uasi ne mamu. Mo itema e ulavusou uˈou
laˈilali ukalusi uasi ne, laixe lexe upupuiou itema e ulavusou uˈou laˈilali
ukalusi ne mamu, mo uvavaaxu mamu. Xo itema ne Lataua munoˈu
mulivunoxu kalumo.
4 ✡Nini ˈenaˈei sou natilovosou ˈilixo noxou itema sou xaixai noxou itema
vilemo ne? Lexe anu utulu pekiaˈu no anu xaixai noxou xe lexe ulapau no
anu xaixai noxou, la anu mii noxou tilasou. Ia anu utulu pekiaˈu no anu
xaixai noxou xo Tila anusi mumomomo sou uˈoxonu utulu pekiaˈu.
5 ✡No anu xavutala noxou itema vile, la anu uˈoxo lexe voxo vile ne anu
tila no anu voxo moseˈi. Xe no anu xavutala noxou itema vile, la anu uˈoxo
lexe voxo tavuˈalo ne anu iouvilesisi. Ia ta mitema vilevilesi ilavusou no
nano no taneˈi manina muˈoki lexe xavutala anevaa anu manina.
6 Lexe itema vile usosovosou voxo vile loxo anu voxo tatila sou ulotu no
anu, la anu uˈoxonu aloxo ne sou uxavutalanu Tila sou uvikala laixe ulai
noxou. Mo itema vile ulavusou uˈani laˈilali la anu uˈani ulai noxou Lataua.
Mo itema e ulavusou uˈou laˈilali ukalusi uasi ne anu uˈoxonu aloxo ne sou
uxavutalanu Tila, la sou anu uata ne. Mo anu kalumo ulemolu laixe ulai
noxou Lataua.
7 Nenge telavusou lexe no tainenge ˈo ne itema vile maulixu ne anu molu
usaxilaˈu uasi mo solixu, ne anu molu usoli no anu masaxa noxou uasi.
8 ✡Lexe nenge taxolu tamaumauli la anu mii noxou Tila. Mo lexe nenge
tasoli la anu mii noxou Tila kalumo. La sou lexe nenge taxoxolu ta
maumauli mo lexe nenge tasoli kalumo ne, la anu mii noxou Tilasi.
9 Tavaˈu aloxo nesi, la sou Kalisito musoli xe mutulu kalumo, aloxo ne la
sou uxali Tila noxiˈa aneˈi ane misoisoli xe aneˈi ane imaumauli kalumo.
10 ✡Ia nini ˈenaˈei manina la sou nini namomomo sou natilovosou
ˈiliˈilixou vivine, xe natalotaloxolixu vivine ˈo? Nenge telavusou lexe nenge
latala ne iliˈi la taxali tatulu no anu vaivaikala no iou Lataua.
11 ✡Xo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua
muvikala aloxo ˈo.
“Eni Tila, eni axolu amauli utotomu, eni evikala manina.
Ta mitema tavuˈalo no lia ˈo ineˈe noxilo la ixolaˈu tavaˈa sou ilotu
noxilo,
la ivikala lamana lexe eni Lataua maninasou.”

✡ **13:14:** Ep 5:11 ✡ **14:1:** Rom 15:7 ✡ **14:2:** Tav 9:3-4 ✡ **14:3:** Kol 2:16 ✡ **14:4:** Mat 7:1; Iak 4:11-12 ✡ **14:5:** Xal 4:10-11 ✡ **14:8:** Xal 2:20 ✡ **14:10:** 2Ko 5:10 ✡ **14:11:** Ais 45:23; Pil 2:10-11

12 La sou nenge vilevilesi tatulu sou tapalaˈalixu ˈiliˈilixo menge noxou
Lataua.
13 Aloxo ne la sou anu laixe lexe nenge takalu no anu ˈilixo sou tatilovosou
ˈilixo noxiˈa ta vivinge. Ia taxavutala laixe mo tatovo tamulinu xavutala
vileli, mo sou tatovo sou taˈoxonu mii vile uxolu sou utaluxu voteˈisiˈa xe
taˈoxonu uai sou itulakisou la uˈoxoneˈi ilapau no anu susu mamu.
14 ✡Tila Iesu muˈoxonu xavutala noxilo lamana, la eni elavusou manina
lexe, laˈilali mii vile anu masua no iou Lataua uasi. Ia lexe itema vile
uxavutala lexe mii vile anu masua no anu xavutalau, la anu laixe lexe anu
mii ne uxolu masua avile.
15 ✡Mo lexe nini naˈou mii vile no iou vivine vile, ia anu vivine ne
mulavusou lexe mii ne masua no iou Lataua, la nini naˈoxonu masuanu
opoonusi, ia tanenixu uasi Kalisito musoli la mulivunoxu vivine ne, la sou
nini navilaˈisou opoonu no anu laˈilalixene ne mamu.
16 Lexe ngingi ngexavutala lexe mimii seˈi ne laixe, la ngasaxilaˈinge laixe,
loxo ˈo io no anu ˈilixomengisi la uˈoxoneˈi aneˈi moseˈi la ivikala masua no
anu mii ne.
17 Xo saxisaxilaˈu noxou Lataua ne anu mii sou laˈilali xe mii sou lexa e
taiexu ˈo uasi. Ia ˈilixo maninasou sou saxisaxilaˈu noxou Lataua ne, ane
ˈilixo mulapu, mo opo seˈisisi, xe ˈosaˈila e Uleenu Tavuna uxalixu no anu
maulingenge.
18 Xo itema e umulinu ˈilixo aloxo ne, mo uˈoxonu xaixai noxou Kalisito,
la Lataua umasaxau no anu ˈilixo noxou, mo ta mitema kalumo ivikalasou
laixe.
19 ✡La sou anu laixe lexe nenge tatovonu xavinenge mo taˈoxonu ˈiliˈilixo
e umomomo sou uxalixu opo vilesisi no tainenge, mo ˈiliˈilixo sou uˈoxonu
pekiaˈu loopala noxiˈa ta menexinge la uˈoxoneˈi ileme no anu uleeneˈi.
20 ✡Nini naxavutala no anu laˈilalisi la sou uvilaˈisou xaixai noxou Lataua
uasi. Laˈilali latala ne anu laixe sou ˈaniˈani, ia lexe nini naˈou laˈilali vile e
menexine vile uoˈou uasi xe uˈoxonu ulapau, la nini neˈoxonu ˈilixo masua.
21 Lexe nini naˈou mimii iouiou mo naiexu lexa pekiaˈu mo naˈoxonu
mimii moseˈi la e anu umomomo sou uˈoxonu vivine ulapau, la anu laixe
lexe nini naˈoxonu mamu.
22 Aloxo ne la sou lexe nini nemuxaxu taneni no anu mimii e nini
naˈoxoˈoxonu ne a loxovaa, la anu mii noxinge ngongou Latauasi. Mo itema
e uxavutala lexe mimii e sou ˈaniˈani ne anu laixe mukalusi ia mii vile sou
uˈoxonu masuanu uasi, la anu uˈosa manina.
23 Ia itema e uˈou mimii ne ia uxavutala tametamei no anu ˈilixo e anu
muˈoxonu ne, la anu muˈoxo masuanu. Xo anu uˈani umulinu loopala
noxou uasi, la sou mimii e nenge taˈoxonu umulinu loopala noxinge uasi,
la nenge tesusu.

15

1 Nenge ane loopala noxinge pekiaˈu la xaixai noxinge sou tasuˈulineˈi
aneˈi ane loopala noxiˈa pekiaˈu uasi no anu tuˈutuˈumaxu noxiˈa. Ia
taxavutalanengesi sou tasuˈusuˈulinengesi uasi.
2 ✡Ia anu laixe lexe nenge vilevilesi taxavutalaneˈi ta vivinge kalumo, sou
tasuˈulineˈi sou iˈoxonu ˈilixo laixe mo tasuˈulineˈi sou taˈoxonu loopala
noxiˈa utulu pekiaˈu.
3 ✡Xo nenge telavusou lexe Kalisito kalumo muneˈe la uxavutala sou
usuˈulinusi uasi. Ia aloxo vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna

✡ **14:14:** Apo 10:15; Tit 1:15 ✡ **14:15:** 1Ko 8:11-13 ✡ **14:19:** Rom 12:18; 15:2 ✡ **14:20:** 1Ko 8:13 ✡ **15:2:** 1Ko 10:24, 33 ✡ **15:3:** Lex 69:9

teinu noxou Lataua muvikala aloxo ʼo, “Ta mitema mivikalasine masumasua, la vaikala masumasua noxiʼa ne misuʼanu mutelo noxilo.”
4 ✡Xo vaikala tavuʼalo e mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua tei ne, aneʼi mikaukavunu sou talomusou la usuʼulinenge sou tanoʼu lavulavu no anu. Vaivaikala ne sou upelapelaʼinge mo uʼoxonu tanenge pekiaʼu sou tamuxaxu tanenge noxou Latauasi.
5 Eni akilakasinge lexe Lataua anusisi upelapelaʼinge mo Anu anusisi ulosinge xavi sou ngaxaxai ngapita mo opo vilesisi uxolu no taingengi, mo Anu usuʼulingengi sou ngamulinu ʼilixo noxou Kalisito Iesu.
6 La sou ngingi ukalusi ne ngapita ngaxali no anu xavutala vilesisi, mo ngapitanu anangenge sou ngaʼitinu Lataua ualasou. Anu Lataua xe anu Tila noxinge Iesu Kalisito Momu.
7 ✡Mo ngasexelangenge ngatongatoʼo mo nganoʼa ta mitema ineʼe ngongiʼa ngaxolu ngapita, aloxo Kalisito muʼoxonu noxinge tei, la musexelangenge sou munoʼinge ngeneʼe ngexolu noxou. No anu ʼilixo ne la sou ngingi ngaʼitinu Lataua ualasou.
8 ✡Mo eni avikalangengi aloxo ʼo, Kalisito muxali itema sou xaixai sou usuʼulineʼi ta Iutaia, Anu muʼoxonu aloxo ne, mo sou ulamana lexe vaikala noxou Lataua ne anu manina, mo no anu ʼilixo ne, la anu umomosou vaikala e Lataua musakiinu noxiʼa ta xaixasiʼa tatei.
9 ✡Anu aloxo ne, la sou ta mitema ane ta Iutaia uasi, la iʼitinu Lataua ualasou no anu alauna noxou ne. Aloxo vaikala mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo ʼo,
“Tavaʼu aloxo ne, la sou eni aʼitinu ualasine no taineʼi ta mitema ane ta Iutaia uasi.
Mo alexe lexesou aʼitinu ualasine.”
10 ✡Mo vaikala vile la mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala kalumo aloxo ʼo,
“Ngingi ta mitema ane ngaxali no anu mata noxiʼa ta Isilaeli uasi ne,
ngingi ngongiʼa ta mitema noxou Lataua ngaʼosa ukei.”
11 ✡Mo muvikala vile la aloxo ʼo,
“Ngingi ta mitema ane ta Iutaia uasi ne ngaʼitinu Tila ualasou,
mo ta mitema latala ukalusi no lia ʼo ilexe mo iʼitinu ualasou.”
12 ✡Mo Aisaia kalumo muvikala aloxo ʼo,
“Iesi xasou vile uxali iliʼi la usaxilaʼa ta mitema latala no xalexalee tuatuala no lia ʼo ukalusi.
Ta mitema ane ta Iutaia uasi ne mixolu sou imolomolo taneʼi noxousi sou uneʼe la usuʼulineʼi.”
13 Eni akilaka lexe Lataua e nenge taxolu taloloopala noxou sou ulosinge mii lailaixe ne, Anu molu uʼanaʼanalingenge no anu ʼosaʼila tatila xe opo seʼisisi loxo ngingi ngemuxaxu tangengi noxou sou uʼoxonu ne, mo no anu xavi Uleenu Tavuna la uʼanaʼanalingenge la ngaxolu sou ngaloopalasi.

Paulo Mulai Muaʼaloxu Aʼalo Laixe Noxiʼa ta Mitema E Ilavusou Lataua Uasi

14 Ta vivilo, eni no anu xavutalaxeni, la eni elavusou manina lexe ngingi ngalavusou ngaʼoxonu ʼilixo laixe utotomu. Mo ngingi ngenoʼu lavulavu no anu mimii iouiou mukalusi, la sou ngingi vilevilesi ne ngamomomo sou ngalosiengi ngatongatoʼo.
15 Ia vaikala noxilo seʼi e eni ekaukavunu ʼo ne anu pekiaʼu sevile, ia eni amamaʼu sou akaukavunu uasi. La eni emasaxa lexe alivunoxu

✡ **15:4:** 2Ti 3:16 ✡ **15:7:** Rom 14:1 ✡ **15:8:** Mat 15:24 ✡ **15:9:** Lex 18:49; Apo 3:25 ✡ **15:10:** Lap 32:43 ✡ **15:11:** Lex 117:1 ✡ **15:12:** Ais 11:10; Pal 5:5

xavutalamengi no anu mimii mose'i sou ngaxavutala no anu la. Xo Lataua
mualaunasilo.
16 ✡Ia musosovosilo sou exali itema sou xaixai noxou Kalisito Iesu sou
alai a'aloxu a'alo laixe sou Kalisito Iesu noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia
uasi. Mo no anu xaixai noxilo ne, la eni axaxai loxo ta mitema sou ielaxa'a
ta sipsip, sou a'aloxu a'alo laixe noxou Lataua. Eni exali loxo ta mitema
sou i'elaxa'a ta sipsip, mo emasaxa lexe ano'a ine'e sou alosou Lataua loxo
anu mii na'u sou talosou la Anu u'osasi'a manina. Mo Uleenu Tavuna
mu'oxone'i mixali Anu ta na'u muisalili.
17 Nexi noxou Kalisito Iesu texaxai tepita la sou eni a'osasou xaixai noxou
Lataua sou a'oxonu.
18 Eni maasi la avikalangengi no anu mii vile la uasi, ia emasaxa lexe
a'alomengi no anu mii ma'ia Kalisito mu'oxonu mukalu no anu maulixo,
sou eulaxune'i ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi mine'e sou mimulinu
vaikala noxou Lataua. Anu musu'ulinu vaivaikala noxilo la mu'oxonu
mimii mose'i lailaixe muxali no avolo.
19 Mo no anu xavi no anu Uleenu Tavuna, la mulosilo xavi sou e'oxonu
sosovo iouiou muxali. La esokou exaxai ne, ne Ielusalemu mo exixaoxao
sou ea'aloxu a'alo laixe sou Kalisito mulai noxi'a ta mitema mukalusi no
tuatuala no paxapaxa, la elai exali avile no xalee lia tila ne Ililikumu.
20 ✡Eni no anu masaxa tatila noxilo aloxo 'o, eni amasaxa sou a'aloxu
a'alo laixe sou Kalisito ulai noxi'a ta mitema ane milavusou mukalu uasi,
ia a'aloi'a ane'i ane ilavusou uao. Xo eni amasaxa sou atulusou tani teitexi
no anu kokovu itema vile mumulaxu tei uasi.
21 ✡Ia aloxo kaukavu vile mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku
Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo 'o,
“Ta mitema e ilomusou a'alosou tei uasisi manina ne ane'i ilomusou,
la ane'i imaisou.
Xe ane'i ane ilomusou vaikala noxou uasi ne,
ilomusou la ilavusou.”
22 ✡Xaixai nesi mu'au'ausilo no anu voxo tapiena la alai axali noxinge
uasi.

Paulo Umasaxa Lexe Ulai Umaisi'a ta Romu

23 Ioxe aloxo eni elemolu tei lexe xaixai mu'au'ausilo la ane'e axali
noxinge uasi. Ia vaimomo 'o xaixai no xalee ane 'o ne mukalu, la sou eni
xavutalaxeni mutulu sou ane'e noxinge. Xo xavutalaxeni mutulu sou lexe
ane amaisinge ne muxolu tatei mo mo mune'e muxali vaimomo 'o.
24 La sou lexe eni alai no xalee lia tila ne Sipeini la eni exavutala lexe
apolo une'e loxo noxinge mo amaisinge tei o, ukalu la sou eni alai. Mo
eni a'osa sou amaisinge mo taxolu tasexelanenge ngatongato'o xe nenge'a
taxolu sevile ukalu, la sou ngingi ngasu'ulileli sou alai ne Sipeini.
25 ✡Ia vaimomo 'o eni alai ne Ielusalemu mo asu'uline'i ta mitema noxou
Lataua ne tei o.
26 ✡Xo ta mitema mose'i mixolu no taine'i ta mitema noxou Lataua
no xalee lia tila ne Makedonia xe ne Akaia mipitanu su'uli se'i sou ulai
usu'uline'i ne Ielusalemu.
27 ✡Xo xavutala sou su'uli ne ane'i me'a mi'osa sou mi'oxonu, la sou no
anu 'ilixo e ane'i mi'oxonu ne anu laixe, xo ane'i mii vile ta Iutaia mi'oxonu
mulai noxi'a ia ikolinu uasi. Mii e ikolinu uasi ne aloxo 'o, ane'i ta mitema
ane ane'i ta Iutaia uasi ne, vote'i sou su'uli sou uleene'i ne a noxi'a ta

---

✡ **15:16:** Rom 1:5; 11:13 ✡ **15:20:** 2Ko 10:15-16 ✡ **15:21:** Ais 52:15 ✡ **15:22:** Rom 1:13
✡ **15:25:** 1Ko 16:1-4 ✡ **15:26:** Apo 24:17; 1Ko 16:1; 2Ko 8:1; 9:2, 12 ✡ **15:27:** 1Ko 9:11

Iutaiasi ne. La sou anu laixe sou aneˈi mikolinu sou misuˈulineˈi no anu mimii sou vasimenge.

28 La sou eni alailixu suˈuli ˈo, mo lexe melo alai aˈitalonu noxiˈa ukalu xe iliˈi lexe eni alai ne Sipeini, la sou eni apolo uneˈe loxo noxinge mo amaisinge tei o, xe ukalu la sou eni alai.

29 ✡La eni elavusou lexe eni aneˈe noxinge, la alualu e noxou Kalisito muxolu noxilo ˈo ne uˈanaˈana noxinge manina.

30 ✡La sou vaikala pekiaˈu noxilo ulai noxinge ngingi ta vivilo aloxo ˈo, ngasuˈulileli mo nengeˈa tapita sou takilaka pekiaˈu silo ulai noxou Lataua sou usuˈulileli. Xo nenge temuxaxu tanenge noxou Tila noxinge Iesu Kalisito mo Uleenu Tavuna muxalixu ˈilixo sou tanengexaˈa ta menexinge muxolu no nano no oponenge.

31 Ngakilakasilo mo sou eni alai ne Ielusalemu, la ta mitema noxou Lataua ane mixolu ne iˈosa sou inoˈu suˈuli maˈia noxilo. Mo ngakilakasilo sou Lataua uˈumeleli no avoˈa ta Iutaia moseˈi e ilavusou imuxaxu taneˈi noxou Lataua uasi.

32 Mo lexe masaxa noxou Lataua, la eni aˈosa manina no mine eni aneˈe amaisinge, la nengeˈa taxolu sevile mo amaˈila mo anoˈu xavi la.

33 Eni akilaka lexe opo seˈisisi noxou Lataua uxolu noxinge latala ukalusi utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

16

Paulo Musovanu Aso Laixe Mulai Noxiˈa ta Mitema Tavuˈalo

1 Eni emasaxa lexe ngingi ngaˈoxonu laixe noxie vivinge Vipi. Ane sema ne utotomu la ixaxai sou isuˈulinu lalotu no nano no tuala tila ne Senikilia.

2 La sou lexe ane ilai ixali noxinge, la eni emasaxa lexe nganoˈe ineˈe ngongiˈa ngaxolu loxo nenge nengeˈa noxou Tila, mo ngasexelaxe no anu ˈilixo noxinge nenge ta mitema noxou Lataua. Mo lexe tuˈumaxu vile noxie, la ngingi ngasuˈuline, xo ane misuˈusuˈulineˈi ta mitema tavuˈalo mo misuˈulileli kalumo.

3 ✡Eni emasaxa lexe ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxie Pilisila xe mulue Akuila. Aneˈi ta menexilo e nexi noxiˈa texaxai tepita no anu xaixai noxou Kalisito Iesu.

4 Aneˈi ilou misuˈulileli laixe, xe ta mitema iˈoxo lexe iveˈaxu suˈuli ne, la aneˈi ilou iˈume uasi. La sou eni amasaxa lexe alemolu laixe noxiˈa ilou, ia enisisi uasi, aneˈi ta temanu lalotu no tuatuala noxiˈa ta mitema ane aneˈi ta Iutaia uasi ne, oponeˈi kalumo aloxo ne.

5 Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxiˈa ta temanu lalotu e ilavusou ipita no tani noxiˈa ilou kalumo. Mo ngasovanu aso laixe noxilo kalumo ulai noxou vivilo e Epainetusi e eni emasaxau musuku. Anu anusisi muxiunu maulixu mo mumuxaxu tanu noxou Kalisito tei noxiˈa ta mitema mukalusi no xalee lia tila ne Asia.

6 Mo ngasovanu aso laixe tatila noxilo ulai noxie Malia kalumo. Xo ane miˈoxonu xaixai tatila manina sou misuˈulingengi.

7 Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxiˈa Anitolonikusi ilou Iuniasi kalumo. Ta tulaleli ta tamei ne nexi noxiˈa tekei texolu no nano no taasou navunavu. Aneˈi ilou ualaisiˈa muuliuli noxiˈa ta mitema sou xaixai noxou Lataua. Mo aneˈi ilou mimuxaxu taneˈi noxou Kalisito tei noxilo.

8 Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Amipiliatusi anu menexilo no anu ˈilixo noxou Kalisito.

✡ **15:29:** Rom 1:11 ✡ **15:30:** 2Ko 1:11; Kol 4:3; 2Te 3:1 ✡ **16:3:** Apo 18:2

9 Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Ulivanusi anu nenge
menexinge no anu xaixai noxou Kalisito. Mo ngasovanu aso laixe noxilo
kalumo ulai noxou Sitakisi anu menexilo eni emasaxau manina.
10 Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Apelisi kalumo. Anu itema
vile e ta mitema ilemolu lexe anu itema sou umulimulinu Kalisito laixe. Mo
ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxiʹa Alisitovulusi iloʹa aneʹi ane ixoxolu
no tani noxou.
11 Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou tulaleli Elotioni, mo ngaso-
vanu aso laixe noxilo ulai noxiʹa aneʹi ane ixoxolu no tani noxou Nasisusi
kalumo. Aneʹi ta mitema noxou Tila.
12 Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxiʹa Tilipina ilee Tiliposa, aneʹi
ta sema ta tamei ilavusou ixaxai xavineʹi manina no anu xaixai noxou Tila.
Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxie Pesisi, ane sema vile ilavusou
ixaxai xaviine no anu xaixai noxou Tila kalumo.
13 ✡Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Luvusi, anu itema laixe no
anu xaixai noxou Tila, mo ulai noxie nenu, e ane loxo nenilo kalumo.
14 Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Asinikilitusi mo Pelexoni
mo Elemesi mo Patalovaisi mo Elemasi, xe ulai noxiʹa ta vivilo e aneʹi iloʹa
ixoxolu.
15 Mo ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxou Piloloxusi mo Iulia mo
Neliusi ilee vimou mo Olinipasi xe ta mitema noxou Lataua e aneʹi iloʹa
ixoxolu ipita ne.
16 ✡Mo ta temanu lalotu noxou Kalisito lai ʹo misovanu aso laixe kalumo
ulai noxinge. Mo ngingi ukalusi ne ngasexelangenge ngatongatoʹo no anu
ʹilixo noxinge nenge ta mitema noxou Lataua.
17 ✡Ioxe, eni peletoto pekiaʹu noxilo ulai noxinge ta vivilo ne aloxo ʹo,
ngalaxaʹingengi laixe noxiʹa ta mitema seʹi no taingengi. Aneʹi maasi la
ipupuiou vaikala e ngingi ngenoʹu ne, la ixalixu mamulo xe valavala. La
sou ngaxolu vaʹaxu noxiʹa ta mitema aloxo ne.
18 ✡Xo ta mitema ane iʹoxoʹoxonu ʹiliʹilixo aloxo ne, ilavusou iʹoxonu
xaixai noxou Tila noxinge Kalisito uasi, aneʹi ilavusou imulinu masaxa no
anu vasimeʹasi. Mo aneʹi ilavusou iʹoxonu vaikala soxu e lailaixe manina,
mo iʹoxonu vaikala tuʹatuʹaxu la iʹoxonu loloxaʹa aneʹi ane ilavu laixe
malaxo uasi.
19 ✡Xo ngingi ngalavusou ngamulimulinu vaikala noxou Lataua laixe, la
aʹalosinge muiaveiave mulai no tuatuala mukalu mo ta mitema milomusou,
la muʹoxoleli eni eʹosa manina noxinge. Ia eni emasaxa lexe ngingi ngalavu
laixe no anu ʹilixo laixe xe ʹilixo masua la ngaʹume no anu.
20 ✡Mo anu voxo ʹalaisi sou Lataua opo seʹisisi uʹoxongengi ngataxapal-
isou Satani uxolu no laangenge. Alauna noxou Tila noxinge Iesu uxolu
noxinge.
21 ✡Eni tangaxo Timoti e noxou texaxai tepita musovanu aso laixe ulai
noxinge kalumo. Mo ta tulaleli Lukiosi mo Iasoni xe Sosipatele, aneʹi
kalumo misovanu aso laixe ulai noxinge.
22 Mo eni Tetiusi e ekaukavunu vaivaikala noxou Paulo ʹo, esovanu aso
laixe ulai noxinge kalumo no nano no anu ualasou Tila.
23 ✡Mo Xaiosi kalumo musovanu aso laixe ulai noxinge. Anu itema ne
eni axoxolu no taasou, nexi noxiʹa ta temanu lalotu mukalusi. Mo Elasito,
anu itema sou usaxilaʹu lamoli noxou kisou tuala tila ne xe vivinge Kuatosi,
aneʹi ilou kalumo misovanu aso laixe ulai noxinge.

✡ **16:13:** Mak 15:21 ✡ **16:16:** 1Ko 16:20; 1Pi 5:14 ✡ **16:17:** Mat 7:15; Tit 3:10 ✡ **16:18:** Pil 3:19; 2Pi 2:3 ✡ **16:19:** Rom 1:8; 1Ko 14:20 ✡ **16:20:** Tav 3:15 ✡ **16:21:** Apo 16:1-2; 19:22; 20:4 ✡ **16:23:** Apo 19:22; 1Ko 1:14

24 Alauna noxou Tila noxinge Iesu Kalisito uxolu noxinge ukalusi uto-
tomu. Manina.
25 ✡Ioxe, nenge ta'itinu Lataua ualasou, xo Anusisi mumomomo sou
u'oxongengi ngatulu pekia'inge, mo ngamuxaxu tangengi manina no anu
a'alo laixe sou Iesu Kalisito e eni ea'alomengixu. Xo vaikala ne mutalume
tatei ia vaimomo 'o ne a muxali lamana ne.
26 Mo vaimomo 'o ne anu mulamana avile, mo no anu vaivaikala noxi'a
ta mitema sou palomatana e mikaukavunu ne, sou Lataua e kaluxu uasi ne
mivikalanexi lexe nexi talai taa'aloi'a ta mitema no anu vaivaikala noxi'a
ne. Mo sou ta mitema no tuatuala ukalusi ilavusou xe ilamana, la imuxaxu
tane'i noxou Lataua xe imulinu 'ili'ilixo e Anu umasaxau.
27 Manina misevile, Lataua laixe Anusisi lavulavu noxou mutila manina.
La sou laixe lexe nenge taxolu mo tanenge umulinu mimii ta tatila e Anu
mu'oxonu no avolu Iesu Kalisito ne. Lexe nenge tanenge umulinu laixe, la
nenge ta'itinu Lataua ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

✡ **16:25:** Rom 1:5; Ep 1:9; 3:5, 9; Kol 1:26

UOLI VOLOXU VILE ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA KOLINITO

Vaikala lamana

No anu voxo noxou Paulo, la anu mulai mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito no tuala tila ne Kolinito. Tuala tila ne Kolinito ne muxolu no xalee lia tila ne Akaia no xalee noxi'a ta Xiliki. Anu Paulo musokou lalotu xe mutounu lalotu no nano no tuala tila ne Kolinito ne. Ia no mine anu mu'umesi'a sou mulai muxaxai no xalexalee leviani, la tu'utu'umaxu muxali noxi'a ta temanu lalotu ne Kolinito. Tava'u aloxo ne la sou anu mukaukauvunu uoli voloxu ane 'o sou ulai umomosi'a no anu tu'utu'umaxu noxi'a ne.

Paulo tanuxa'a ta temanu lalotu ne Kolinito ne, xo loxo 'o io tu'utu'umaxu ne utaloxolixu muxamuxaxu tane'i, xe loxo 'o io u'oxone'i la imuinu 'ili'ilixo lailaixe la ua'a. Mo mulamanalixu talitali'i mose'i no anu 'ilixo sou taula'i lexe ane'i ane mitautaula'i imulinu 'ilixo sou taula'i laixe mo muvikala lexe tu'utu'umaxu uxali ne xo Uleenu Tavuna uulaxune'i no anu xavutalai'a sou ulosi'a xavutala laixe uasi. Mo muvikala no anu 'ili'ilixo no anu lalotu, mo xaixai iouiou e Uleenu Tavuna ulosi'a ta mitema vilevilesi, xe muvikalane'i lamana lexe ta mitema misoisoli ne, ili'i la itulu imauli la. Tu'utu'umaxu noxi'a ta Kolinito ne mu'oxonu Paulo opo tu'umaxu manina, la sou anu mulamanalixa'a no anu masaxa noxou Lataua la mua'aloxu a'alo laixe ne, sou ane'i ilavu laixe lexe vaikala noxou Lataua muvikala no anu tu'utu'umaxu ne aloxo ua.

No nano no anu mautunu 13, la mupala'alixu lamana lexe 'ilixo sou tamasaxai'a ta menexinge manina ne, ane mii lailaixe Lataua mulosi'a ta mitema noxou. 'Ilixo ane ne, anu mua'ulixo 'ili'ilixo leviani.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-9
Kalikalipala muxali no nano no anu lalotu 1:10–4:21
'Ilixo sou vote'i 5–6
Vaikala sou taula'i 7
La'ilali i'elaxu ulai noxi'a ta lataua kalakalavoi 8:1–11:1
'Ili'ilixo sou lalotu maniasou 11:2–14:40
Iesu ilo'a ane'i ane mimuxaxu tane'i itulu imauli la 15
Vaikala lamana sou su'uli xe muamua'i noxou Paulo 16

1 Eni Paulo itema e Kalisito Iesu mupalusilo no anu masaxa noxou Lataua
la mu'avalilo mo vivinge Sosutenisi,
2 tekaukavu uoli voloxu ano 'o ulai noxinge ta mitema sou lalotu noxou
Lataua lai ne Kolinito. Kalisito Iesu mu'avalinge mo ngexolu va'axu loxo ta
mitema noxou Lataua, mo ta mitema ukalusi no tuatuala ipita mo ilinga no
ualasou Tila noxinge Iesu Kalisito, anu Tila noxi'a mo Tila noxinge kalumo.
3 Alauna mo opo se'isisi molu noxou Lataua Maminge mo Tila Iesu
Kalisito ulai noxinge.

Vaikala sou 'Osa

4 Eni utotomu ne alemo laixe ulai noxou Latauamenge xo noxou Iesu
Kalisito la Lataua mualaunangenge ngingi ta Kolinito misevile.
5 Xo noxousi la Lataua mu'ana'analinenge no anu mimii lailaixe sou
Uleenu. Mimii lailaixe ane ne anu vaivaikalamengi mukalusi xe no anu
lavulavumengi mukalusi.

6 Xo tava'u loxo a'alo laixe sou Kalisito ane nexi tea'aloxu ne muxali
pekia'u no nano noxinge.
7 Aloxo ne la sou ngingi ngaxoo va'axu no anu mimii lailaixe vile noxou
Lataua Uleenu ne uasi, no mine ngingi ngaloopala sou ngaxoxomaiou Tila
noxinge Iesu Kalisito ulivu une'e.
8 ✡Anu Tila u'oxo peki'ainge ulai utalo no anu voxo kaluxusou mo sou
susu vile uxolu noxinge uasi no anu voxo noxou Tila noxinge Iesu Kalisito.
9 ✡Lataua uvikala maninasi ne mu'avalinge nge'una no anu pitapita sou
mauli noxou 'Olu Iesu Kalisito anu Tila noxinge mo Anu umulinu vaikala
aloxo 'o.

Kalikalipalaa no Nano no Anu Lalotu

10 ✡Ioxe ta vivilo no anu ualasou Tila noxinge Iesu Kalisito, la eni
atali'isinge pekia'u ulai noxinge lexe ngingi latala ukalusi ne opongengi
vilesisi noxinge ngatongato'o mo sou kalikalipalaa uxali nonixingengi
mamu. Ngingi ngaxolu ngapita laixe manina no anu xavuxavutala noxinge
mo masaxa noxinge ne uxali vilesisi.
11 Xo ta vivilo, Kuloe ta tulatulanu mose'i mivikalaleli lexe vaikala sou
'oto'oto a uxolu noxinge ne.
12 ✡Ma'ia ane eni elemo noxinge ne aloxo 'o, ngingi vile na'oxe,
“Eni amulinu Paulo,”
xe vile la,
“Eni amulinu Apolosi,”
xe vile la,
“Eni amulinu Kepasi,”
xe vile la,
“Eni amulinu Kalisito.”
13 Loxovaa, Kalisito ne muvalavala? Loxovaa, Paulo ane musoli no anu
ovu valautusinge? Loxovaa, ngingi nge'ulo no anu ualasou Paulo?
14 ✡Eni a'osa musuku lexe eni a'ulosine nini vile uasi, ia Kulisipasi ilou
Xaiosi ane'isisi.
15 La sou mamu sou itema vile uvikala lexe ngingi nge'ulo no anu ualasilo.
16 ✡Ia maninasi eni e'ulosi'a Sutepano tatulatulaanu kalumo. Xe ili'i no
anu ne eni axavutalanu lexe eni a'ulosou evile la uasi.
17 Xo Kalisito mupalusilo sou lexe a'ulosi'a ta mitema uasi, ia sou a'aloxu
a'alo lailaixe noxou Iesu Kalisito. Anu mupalusilo sou a'aloxu Lataua
vaikalau no anu lavulavu noxou itema uasi, xo mamu sou eni a'oxo ovu
valautu noxou Kalisito uxali loxo mii vitanisi.

Kalisito ne Anu Xavutala Lailaixe Mo Xavi Noxou Lataua

18 ✡Xo vaikala sou ovu valautu ne anu laixe uasi no anu lolomu noxi'a
ta mitema ane'i ane ixoxolu ia uleene'i ne ulai usoli, ia noxinge nenge ane
Lataua upamaulinenge mo ulosinge mauli, vaikala ane ne anu xavi noxou
Lataua.
19 ✡Xo kaukavu sou muai no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o,
“Eni amamulonu xavutalai'a ta mitemasou xavutala lailaixe
mo a'oxo lavulavui'a ta mitema sou lavulavu tatila uxali mii vitanisi.”
20 ✡Itema sou xavutala laixe ne anu ava? Mo itema sou lavulavu no anu
lapuloto ne ava? Mo itema sou lavulavu sou 'oto'oto no anu vaikala sou
mimii no lia 'o ne ava? Lataua mu'oxonu lavulavu sou lia 'o ne uxali laixe
uasi.

✡ **1:8:** 1Te 3:13; 5:23 ✡ **1:9:** 1Te 5:24; 1Ioa 1:3 ✡ **1:10:** Pil 2:2 ✡ **1:12:** Apo 18:24-28; 1Ko 3:4 ✡ **1:14:** Apo 18:8; Rom 16:23 ✡ **1:16:** 1Ko 16:15 ✡ **1:18:** Rom 1:16 ✡ **1:19:** Ais 29:14 ✡ **1:20:** Iop 12:17; Ais 19:12; 33:18; 44:25

21 ✡Xo no anu xavutala laixe noxou Lataua la anu muˈoxonu pekiaˈu
noxiˈa ta mitema no ˈa lialia sou meˈa ilavusou no anu lavulavu noxiˈa uasi.
Aneˈi ixavutala lexe vaikala noxou Lataua laixe uasi. Ia Lataua muˈosasi no
anu vaikala ane nexi teaˈaloxu sou upamaulineˈi aneˈi ane imuxaxu taneˈi
no anu.
22 Ta Iutaia imasaxau sosovo iouiou xe ta Xiliki ikamuli xavutala laixe.
23 ✡Ia nexi taaˈaloxu Kalisito solixu no anu ovu valautu. Aˈalo ane ne anu
loxo mii sou kuluke noxiˈa ta mitema ne Iutaia, xe ta mitema aneˈi ane ta
Iutaia uasi la aneˈi iˈoxe aˈalo ne aˈalo vulaulausi.
24 ✡Ia ta Iutaia iloˈa ta Xiliki ane Lataua muˈaveliˈa ne miˈoxe Kalisito anu
xavi mo xavutala laixe noxou Lataua.
25 ✡Xo mii maˈia noxou Lataua ane ta mitema iˈoxo lexe anu laixe uasi.
Ne anu tila mo muuaulixu lavulavu noxiˈa ta mitema. Xe mii maˈia noxou
Lataua ane ta mitema iˈoxo lexe anu mamalaxusi ne mii pekiaˈu muuaulixu
xavi noxou itema.
26 ✡Ioxe ta vivilo, ngaxavutalangengi tei no voxo mine Lataua
muˈavalinge. La ta peina noxinge ne lavulavumengi tila no ieˈi ta mitema
sou lialia ˈo uasi. Mo ta piena noxinge ne nganoˈu xavi uasi. Xe ta piena
noxinge ne sou uala ta tatila uasi.
27 Ia Lataua muilou mii ane ta mitema iˈoxe laixe uasi ne sou mupamae-
laneˈi ta mitema sou lavulavu ta tatila no anu. Xe Lataua muilou mii ane
mamalaxu no lialia ˈo ne sou mupamaelaneˈi ta mitema pekipekiaˈa no anu.
28 Mo anu muiloiˈa aneˈi ane ualasiˈa kituˈa no anu lialia mo ta mitema
iˈoxe aneˈi mii vitanisi. Xe mii vitanisi no ieˈi ta mitema ne sou umamulonu
mimii ane ta mitema sou lialia ixavutala lexe anu mii tila.
29 ✡Aloxo ne mo sou itema vile umomomo sou utooxu no iou Lataua uasi.
30 ✡Xo loxo noxousi la sou ngingi ngexolu noxou Kalisito Iesu e muxali
loxo lavulavu laixe noxinge molu noxou Lataua. Xo noxou Iesu anu aloxo
ˈo ˈilixo sou tamuamuaˈi ulapusi mo taxolu loxo ta mitema noxou Lataua
ane anu mulivulinenge.
31 ✡Anu aloxo ne loxo Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe,
“ˈEna ˈei ane molu utooxu la anu utooxu Tila anusisi.”

2

Aˈalo sou Soli noxou Kalisito no Anu Ovu Valautu

1 Ta vivilo, no mine eni eneˈe noxinge eaˈalomengi lamana no anu vaikala
noxou Lataua, la eni eaˈalomengi no anu vaikala pekipekiaˈu mo lavulavu
tatila uasi.
2 Xo eni emasaxa lexe no mine eni exolu lai noxinge ne la axavutala
no anu mii vile la uasi, ia Iesu Kalisito anusisi mo soli noxou no anu ovu
valautu.
3 ✡Eni eneˈe noxinge ne eni mamalaxosi mo eˈoloˈolo muˈoki xe eˈume.
4 ✡Vaivaikala noxilo mo aˈalo noxilo ne ulaa no anu lavulavu tatila mo
vaikala pekiaˈu uasi. Ia no anu vaikala ane sou umaxaˈu xavi no anu Uleenu
Tavuna.
5 Mo sou ngingi ngamuxaxu tangengi no anu lavulavu laixe noxiˈa ta
mitema uasi, ia no anu xavi noxou Lataua.
6 Manina, nexi tevivikala no anu aˈalo sou xavutala laixe ulai noxiˈa ta
mitema ane lingamoxaˈa. Ia xavutala laixe ane ne anu sou lialia ˈo mo
noxiˈa ta kisokisou sou lialia ˈo uasi xo aneˈi ne ulai la tasiauxaˈasi.

✡ **1:21:** Mat 11:25 ✡ **1:23:** Rom 9:32; 1Ko 2:14 ✡ **1:24:** Kol 2:3 ✡ **1:25:** 2Ko 13:4 ✡ **1:26:** Mat 11:25; Iak 2:5 ✡ **1:29:** Ep 2:9 ✡ **1:30:** Iel 23:5-6 ✡ **1:31:** Iel 9:24 ✡ **2:3:** Apo 18:9; 2Ko 10:1 ✡ **2:4:** 1Te 1:5

7 Uasi, nexi tevivikala no anu xavutala talume laixe noxou Lataua.
Xavutala laixe e mutalume ne Lataua muitinexe lumamo no mine ukoinu
lialia'o uao.
8 Ta kisokisou vile sou lialia 'o ne ulavusou uasi, xo lexe ane'i milavusou,
la umomomo sou ane'i ivau Tila sou mimii laixe 'o usoli no anu ovu valautu
uasi.
9 ✡Ia uasi xo kaukavu muai no Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o,
“Mii ane itema vile umaisou uasi
mo sangalou ulomusou uasi
xe uxali no anu xavutalau uasi ne.
Lataua muloosi'a ane'i ane imasaxau Lataua Uleenu no tane'i manina.”
10 Ia Lataua mupala'alixu noxinge no anu Uleenu. Uleenu ne ukaka-
mulinu mimii ukalusi, mo loxo mimii utalume no nano noxou Lataua ne
anu mulavusou.
11 Xo itema vile ulavusou xavutalau itema vile uasi ia mitema ne anu
uleenusi ane molu mulavusou anu aloxo itema vile ulavusou xavuxavutala
noxou Lataua uasi, ia anu Lataua Uleenusi molu mulavusou.
12 Nenge tano'u Uleenu ane sou lialia 'o uasi. Ia teno'u Uleenu ane molu
noxou Lataua. Sou lexe nenge talavusou mii ma'ia ane Lataua mulosingesi.
13 La sou mii ma'ia e nenge tavivikala no anu ne itema ulosoiengixu
uasi. Ia no anu vaivaikala e Uleenu Tavuva mulosiexixu. La sou nenge
talamananixu mimii no anu Uleenu manina no nano no anu vaivaikala
noxou Uleenu.
14 Ia ta mitema ane Uleenu noxou Lataua uxolu noxi'a uasi ne imomomo
sou ino'u mii ane une'e no anu Uleenu noxou uasi. Xo vaikala noxou Uleenu
uxali mii vitanisi noxi'a mo anu ulavusi'a uasi. Ia ane'i milavusou mii ma'ia
ane Uleenu ulemolu noxi'a ne.
15 Itema ane mu'ana'ana no anu Uleenu Tavuna ne, la anu ulevinu mimii
ukalusi, ia evile umomomo sou ulevinu uasi.
16 ✡Xo
“'Ena'ei mulavusou xavutala noxou Tila mo ulosou xavutala?”
Ia nenge telavusou xavutala noxou Kalisitosi.

3

Kalikalipalaa no Nano no Anu Lalotu

1 Ta vivilo, eni evikalangengi ne loxo avikalane'i ta mitema ane'i ane
mi'ana'ana no anu Uleenu Tavuna uasi. Ia eni evikalangengi loxo ta
mitema ane'i ane mixolu no anu 'ilixo sou lialia 'o si. Mo 'ilixoi'a loxo ta
molomolosi no nano noxou Kalisito.
2 ✡Eni uao elosinge sususi 'o ia alosinge la'ilali pekia'u uasi, xo ngingi
ngamomomo sou nga'ou uao. Manina xo ngingi ne ngamomomo uao.
3 ✡Ngingi ne uao ngaxolu loxo ta mitema sou lialiasi 'o. Xo 'ilixo sou
sangalako ilou 'oto'oto a muxolu noxinge ia ngingi ne xavutala lexe ngingi
ne ta mitema sou lialia uasi? Mo ngingi ngalavusou lexe 'ilixomengi ne loxo
ta mitema sou lialia 'o si uasi?
4 ✡Xo no mine ngingi vile uvikala lexe,
“Eni amulinu Paulo,”
xe vile u'oxe,
“Eni amulinu Apolosi.”
La sou loxovaa, 'ilixomengi ne mumaxa'inge lexe ngingi ta mitema sou
lialia 'o si uasi?

✡ **2:9:** Ais 64:4 ✡ **2:16:** Ais 40:13 ✡ **3:2:** Eva 5:12-13; 1Pi 2:2 ✡ **3:3:** 1Ko 1:10-11 ✡ **3:4:** 1Ko 1:12

5 ✡Ioxe, Apolosi ne anu mii maʹia? Xe eni Paulo ne eni mii maʹia? Ia nexi
noxou ne ta mitema sou xaixai vitanisi sou lexe ngingi ngamuxaxu tangengi
noxou Tila. Xo Tila mulosixe xaixai vilevilesi sou taxaxaisou.
6 Eni sou atotounu ovu ngiaxu xe Apolosi sou unixiʹu lexasou ia Latauasi
anu uʹoxonu uleme.
7 Aloxo ne la sou anu ane mutotounu ne mo anu ane munixiʹu lexasou ne
ualasiʹa uasi. Ia Latauasi xo Anu uʹoxonu mii uleme.
8 ✡La sou itema ane utounu ovu ngiaxu mo itema ane unixiʹu lexasou
ne aneʹi ilou miʹoxonu xaixai iou vilesisi. Mo sou ulai la anu ulotoneʹi
umomomo no anu xaixaiiʹa ilou vilevilesi.
9 Xo nexi noxou ne tanganexesi sou xaixai noxou Lataua. Xe ngingi ne
aloxo Lataua xaixu mo Lataua taasou.
10 No anu alauna ane Lataua mulosilo la eni sou etulusou tani tavaʹu aloxo
itema ane munoʹu lavulavu tatila sou utulusou tani laixe. Io moseʹi aneʹi
itulusou tani teitexi no anu, ia ane vilevilesi ne ilaxaʹi laixe sou itulusou a
loxovaa.
11 ✡Xo evile umomomo sou utulusou lavoʹo sou tani tavaʹu vile la vaʹaxu
no anu ane mutulu tei ne uasi. Tani tavaʹu ane tei ne anu Iesu Kalisito.
12 Mo lexe moseʹi itulusou tani teitexi no anu tani tavaʹu ne no anu mimii
loxo xoulu ilou siliva mo lavoʹo lailaixe e lapeisou tila musuku xe ovu mo
iaʹeiaʹe ainu ilou uiti ainu,
13 ✡la sou xaixaiou ne umaxaʹu mii maʹia ane lailaixe no anu. Xo no voxo
ane ne mimii e mutalume ne uxali no lamana. Anu upalaʹalixu no anu navu
ne sou utovonu xaixai maninasou noxiʹa ta mitema vilevilesi.
14 Lexe tani ane itema vile utulusou ne uela uasi, la sou moosou ne unoʹu
ulusou xaixaiou ne.
15 Ia lexe tani ne uela ukalusi la xaixaiou ne usuʹa vitanisi, la anu moosou
ne uʹume uxexee no anu navu mo umauli.
16 ✡Loxovaa ngingi ngalavu lexe ngingi ne taasou lalotu noxou Lataua mo
Lataua Uleenu a uxolu noxinge ne uasi?
17 Ia lexe itema vile uʹoxo masuanu taasou lalotu noxou Lataua la Lataua
uʹoxo masuanu kalumo. Xo taasou lalotu noxou Lataua ane ne anu tavuna
noxou mo ngingi nesi ane taasou lalotu noxou.
18 La sou mamu sou opongengi molu ukalavoingengi la. Xo lexe vile
noxinge ne uxavutala lexe anu itema sou lavulavu no anu mimii sou lialia
ʹo, la laixe lexe anu uxali loxo itema sou uxovulaulau mo sou iliʹi la anu
uxali loxo itema sou lavulavu.
19 ✡Xo xavutala laixe sou lialia ʹo ne anu loxo xavutala vulaulausi noxou
Lataua iou. Xo Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo ʹo,
“Anu uavoixaʹa ta mitema sou xavutala laixe ne no anu lavulavu tatila sou
lialia ʹo.”
20 ✡Mo Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo ʹo la,
“Tila mulavusou lexe xavuxavutala noxiʹa ta mitema sou lavulavu ne anu
mii vitanisi.”
21 Aloxo ne la sou mamu sou ngingi ngatooxaʹa ta mitema la. Xo mimii
ukalusi ne ngingi ngaangingisi.
22 Loxo Paulo ilou Apolosi mo Kepasi xe lialia ʹo ilou mauli xe soli mo
mimii ane muxolu vaimomo ʹo xe iliʹi kalumo ne mimii ane ne ngingi
ngaangingi ukalusi.
23 Mo ngingi ne noxou Kalisito xe Kalisito ne anu noxou Lataua.

✡ **3:5:** Apo 18:4, 11, 27-28 ✡ **3:8:** Mat 16:27; Ep 2:20-22 ✡ **3:11:** Ais 28:16; 1Pi 2:4-6 ✡ **3:13:** 1Ko 4:5 ✡ **3:16:** 1Ko 6:19; 2Ko 6:16 ✡ **3:19:** Iop 5:13 ✡ **3:20:** Lex 94:11

4

Ta Mitema sou Xaixai Noxou Kalisito Vitanisi

1 Aloxo ne, la sou ngingi ta mitema ngalavusixe lexe nexi ta mitema sou
xaixai noxou Kalisito vitanisi, mo loxo nexi ta mitema sou tasaxila'u mii
ma'ia ane Lataua mutalumeiou.
2 ✡La sou laixe lexe ta mitema ane isaxila'u xaixai ne ane'i ixaxai sou laixe
manina imulinu masaxa noxou Tilasi'asi.
3 Lexe ngingimenge xe uasi la ta mitema sou ivelunu vaivaikala ne
ngailevinu 'ilixoxeni la eni taleli papaxexu uasi. Manina xo eni melo ne
alevinu 'ilixoxeni la uasi.
4 Aloxo ne la sou xavutalaxeni laixe ne anu mulamanasi. Ia xavutalaxeni
umomomo sou ulevileli uasi. Ia Tilasi anu molu ulevileli no anu.
5 ✡La sou mamu sou ngingi ngailevingengi vitavitanisi tei no mine voxo
uao uasi ngaxomaiou Tilasi molu une'e. La mii ma'ia ane mutalume tei
ne Anu uvulaxu uai lamana xe mii ma'ia uxolu utalume no xavutalai'a ta
mitema, la anu uxali lamana. La sou no voxo ane ne la ta mitema vilevilesi
ino'u 'osailai'a molu noxou Lataua.
6 ✡Ioxe ta vivilo eni emasaxa lexe alingainge sou ngano'u mimii noxixe
noxou Apolosi sou usu'ulingengi mo sou ngingi iengi umulinexi noxou no
anu laaxu mimii e nexi talelemolu e mikaukavu aloxo 'o,
"Mamu sou ngalai nga'oki la ngapolopepeenu mimii e mikaukavunu."
La sou ngaitinu itema vile ngatelaixu xe ngataloxolixu vile ulu'elai uasi.
7 ✡Xo 'ena'ei mu'oxongengi la ngexali iouvilemo noxi'a se'i ne? Mii ma'ia
ane ngingi ngeno'u, ia Lataua ulosinge uasi? Ia lexe ngingi ngeno'u mii ne
molu noxou Lataua mukalu, la sou loxovaa la ngingi ngatoongenge.
8 Xo mimii e ngemasaxau ne a ngeno'u mukalu ne mo ngingi ngexali loxo
ta mitema sou lavuluti mukalu. Mo ngingimenge ngexali loxo ta tatananu
tuala io nexi uasi. Laixe musuku sou ngingi ngexali loxo ta tatananu tuala
manina mo sou nexi kalumo taxali ta tatananu tuala loxo ngingi.
9 Xo eni emaisou aloxo Lataua mumulanexe ta aposeli ne mutulusixe
ili'i noxi'a ta mitema laoluxa'a teexu loxo ta mitema ane sou ive'a isoli no
tatexa'a. La ta mitema no anu lialia ukalusi mimatakisixe mo ta angelo
mimatakisixe kalumo.
10 Nexi ne loxo ta mitema e xavutalai'a laixe uasi sou Kalisito, ia ngingi
ngexali loxo ta mitema sou lavulavu musuku no nano noxou Kalisito mo
nexi mamalanexesi ia ngingi pekia'inge. Ngingi ualasinge tatila ia nexi
ualasixe ne kitu'asi.
11 ✡Xo tatei mo muxali vaimomo 'o ne nexi tasosolinexesi mo limilanexe
'esi'esi xe tokolomonexe xasixasixusi xe ivevexe kalumo la nexi sixe tani
sou taxolu no anu uasi.
12 ✡Aloxo ne la sou nexi mexe te'oxo xaixai ialuxu no avoxe, no mine
ta mitema isa'isixe la nexi taalusi'a xe ane'i i'oxo masuanexi la nexi
tatuluxusi,
13 no mine nexi talomusou vaikala masumasua e ane'i ilavinexe no anu
ne la nexi takolinu no anu vaikala laixe mo opo se'isisi. Musoko ne mune'e
muxali vaimomo 'o la nexi texali loxo mosomoso e tasusuanu no ie'i ta
mitema ukalusi no lialia 'o.
14 Eni ekaukavunu vaikala ane 'o mulai noxinge sou apamaelangengi
uasi, ia sou apeletotosinge loxo ngingi ta 'alixeni e talelingenge misevile.

✡ **4:2:** Luk 12:42 ✡ **4:5:** 1Ko 3:8 ✡ **4:6:** Rom 12:3 ✡ **4:7:** Rom 12:6 ✡ **4:11:** 2Ko 11:23-27
✡ **4:12:** Mat 5:44; 2Te 3:8

15 ✡Mo lexe ngingi mengi ta mitema loxo 10,000 sou isaxilaˈinge no nano
noxou Kalisito, ia ngingi ta maminge ta piena uasi. Xo no nano noxou
Kalisito Iesu la eni exali loxo maminge no anu aˈalo laixe noxou.
16 ✡Aloxo ne la sou eni alingainge sou ngamulinu tavaˈilo tanixu.
17 ✡Tavaˈu aloxo ne la sou eni apalusou ˈalixeni Timoti ne ulai noxinge.
Anu ne eni talelixu misevile xo mumulaxu taanu mulolutu noxou Tila. Sou
lexe ulosoiengixu voteˈi sou maulixu Kalisito Iesu e muxolu noxilo ˈo. Ioxe
eni elosinge lavulavu noxiˈa ta mitema ilotu noxou Iesu no anu tuatuala
vilevilesi ukalusi.
18 Xo seˈi noxinge ne uao ixolaxolasi ˈo. Xo aneˈi ixavuxavutala lexe eni
maasi amomomo sou aneˈe noxinge uasi.
19 Ia uasi xo eni aneˈe noxinge paleasi lexe Tila umasaxa aloxo ne. No
mine eni aneˈe la eni ataxunu mo alomusou vaikalaiˈa ta mitema sou
xolaxola e ivivikala ne uasi. Ia xavi maˈia ane aneˈi minoˈu ne.
20 ✡Xo saxisaxilaˈu noxou Lataua ne anu mii sou vaivaikalasi uasi, anu
mii sou xavi.
21 La sou mii maˈia ane ngingi ngemasaxau mukalu? Xo loxovaa eni
aneˈe noxinge ne la aneˈe anoˈu vuate, uasi aneˈe noxinge no nano no anu
talelingenge mo uleenu sou opo seˈisisi?

5

Ngaxexeenu Vivinge Ane Uˈoxonu ˈIlixo sou Voteˈi

1 ✡Eni elomusiˈa ta mitema miaˈaloxeni lexe ˈilixo sou voteˈi a muxolu no
nano noxinge ne. ˈIlixo ane ne anu masua manina xo ta mitema aneˈi ane
imulaxu taneˈi noxou Iesu uasi ne iˈoxonu uasi, ia no nano noxinge ne la
itema vile muˈoxo ˈilixo sou voteˈi noxie momu semau.
2 La ngingi ne ngetoongenge mo ngeˈoxo muitinu! Ia loxovaa la
xavutalamengi navuxu mo utama la sou ngaxexeenu itema ane muˈoxonu
ˈilixo masua loxo ne mo uxexesinge no taingengi ne uasi?
3 ✡Manina lexe eni a axolu noxinge no vasimelo uasi ne ia no a uleleli la
eni a exolu noxinge ne. Mo eni eilevinu itema e muˈoxo ˈilixo ne loxo eni a
exolu lai ne.
4 No mine ngingi ngapita no nano no ualasou Tilasinge Iesu, la eni a exolu
noxinge ne no ˈa uleleli, mo xavi noxou Tilasinge Iesu a muxolu ne,
5 ✡la sou nenge taˈitalonu itema ane ne ulai noxou Satani mo sou vasimolu
sou ˈilixo masua ne umamulo usuˈa ia uleenu umauli no voxo noxou Tila.
6 ✡ˈIlixomengi sou ngatotoongenge ne anu laixe uasi. Loxovaa ngingi
ngalavusou lexe iisi sevile kituˈa ne tamulaxu no ˈa veleti latotopesou lololi
la usoxolixu uxali tatila uasi?
7 ✡La sou ngaxexeenu iisi teinu, mo ngingi ngaxali loxo veleti latotopesou
alavua e iisi sou uasi. Mo sou ngingi ngaxali laixe aloxo ne. Xo Kalisito
Sipsip ˈOlu noxinge sou voxo ane Lataua mupolopepeeneˈi ta Isilaeli no anu
ne anu a miiamanu mukalu ne.
8 ✡Aloxo ne la sou nenge tasolonu ˈosaˈila sou voxo tila aloxo ta Isilaeli
miˈoxo no ˈa voxo ane ne no anu iisi teinu uasi mo iisi ane sou susu xe
masaxa masumasua uasi, ia no anu veleti ane iisi no anu uasi anu veleti e
malemalenga mo maninasi.
9 Tei la eni ekaukavumengi no nano no anu uoli voloxu noxilo lexe sou
ngingi ngaxolu ngapita noxiˈa ta mitema sou iˈoxonu ˈilixo sou voteˈi ne
uasi.

✡ **4:15:** Xal 4:19 ✡ **4:16:** Pil 3:17 ✡ **4:17:** Apo 19:22 ✡ **4:20:** 1Ko 2:4 ✡ **5:1:** Liv 18:7-8; Lap 22:30 ✡ **5:3:** Kol 2:5 ✡ **5:5:** 1Ti 1:20 ✡ **5:6:** Xal 5:9 ✡ **5:7:** Ais 53:7; 1Pi 1:19 ✡ **5:8:** Lap 16:3

10 Uasi ne laaxu lexe ngaxexesi'a ta mitema sou lialia 'o e i'oxonu 'ilixo
sou vote'i mo iisu la ipulumasi'a xe itangatulu sou ilotu noxi'a ta lataua
kalakalavoi ne uasi. Xo lexe ngingi nga'oxo aloxo ne la umomomo sou
ngingi ngaxexee sou lialia 'o avile.
11 ✡Ia vaimomo 'o eni akaukavumengi lexe mamu sou ngingi ngaxolu
ngapita noxi'a ta mitema ane'i ane me'a ileme'a lexe ane'i ne ta vivinge
noxou Kalisito ia ane'i milavusou 'ilixo sou vote'i mo valamoa* xe itangat-
ulu ulai noxi'a ta lataua kalakalavoi mo ane'i ane ivikala masumasua noxi'a
ta mitema xe iiexu lexa pekia'u u'oki mo iisu la ipulumasi'a. Ta mitema ane
loxo ne ngongi'a ngaxolu ngapita mo nga'ani mamu.
12 Xaixai ma'i ane noxilo sou eni ailevinu 'ilixoi'a ta mitema ane ixolu
no ale no 'a lalotu? Ia loxovaa ngingi ne umomomo sou ngailevinu 'ilixoi'a
ane'i ane ixolu no nano no 'a lalotu uasi?
13 ✡Xe ta mitema ane ilavusou ilotu uasi ne Lataua molu uilevinu 'ilixoi'a.
"Ngaxexene'i ta mitema ane sou masaxa masumasua ne ixexee no tain-
gengi."

6

'Ilixo sou ta Mitema Noxou Lataua Itulu no 'a Vaivaikala

1 Ia lexe ngingi vile utelo vaikala noxou menexu sou mii vile, la loxovaa
anu uavuti sou ulaixu no laxune'i ta mitema ane iisalili uasi sou iilevinu ia
ulaixu noxi'a ta mitema noxou Lataua uasi?
2 ✡Mo ngingi ngalavusou lexe Lataua ta mitemau ne ulai la iilevine'i ta
mitema sou lialia 'o? Mo lexe aloxo ne la loxovaa la ngingi ngailevinu
vaikala kitukitu'a e muxolu no taingengi ne uasi?
3 Mo loxovaa ngingi ngalavu lexe nenge tamomomo sou tailevinu 'ilixoi'a
ta angelo. Loxovaa ngingi ngalavusou aloxo ne uasi? La mimii sou lialia 'o
ne nenge tailevinu laixe sou mauli!
4 Aloxo ne la sou lexe vaivaikala ane loxo ne uxali no taingengi la ngalaixu
noxi'a ta mitema e ualasi'a uasi no nano no 'a lalotu ne mo ngatulu no ie'i
sou iilevinu vaivaikalamengi!
5 Eni elemolu mii ane 'o sou apamaelangengi, xo loxovaa anu se'isisi
lexe vile no taingengi noxinge ne anu lavulavuu umomomo sou uiilevinu
vaivaikala ane loxo ne no taine'i ane mimulaxu tane'i ne uasi?
6 Ia uasi xo ngingi vile ne ulai utulusou vimou no ie'i ta mitema ane
imuxaxu tane'i noxou Lataua uasi ne sou itelo vaikala noxou!
7 Manina musuku lexe 'ilixo sou ngatulusinge ngatongato'o no 'a
vaivaikala ne laaxu lexe ngingi ngauauli uasi ngelapau mukalu. Ia loxovaa
la sou ngingi ngamalalixa'a sou i'oxo masuangengi ua? Xe loxovaa la sou
ngingi ngamalanixi'a mo i'oxonu 'ilixo sou ipulumau mimemimengi ua?
8 Ia uasi xo ngingi menge la ne ngekalavoi sou ngepuluma sou nge'oxo
susu, ngingi nge'oxo mii aloxo ne noxi'a ta vivinge ne la.
9 ✡Ngalavu uasi lexe ta mitema ane i'oxonu 'ilixo masumasua la umo-
momo sou ualasi'a utelo sou mimii no 'a saxisaxila'u noxou Lataua uasi?
Mamu sou opongengi ukalavoingengi la. Ta mitema sou i'oxo 'ilixo sou
vote'i mo ta mitema ane ilotu noxou lataua kalakalavoi mo ane'i ane i'oxo
'ilixo sou vote'i noxi'a ta sema ane mitautaula'i xe ta mulu ane ixiui'a
ngatongato'o xe ta mulu ane 'ilixoi'a sou i'oxo 'ilixosou vote'i,

---

✡ **5:11:** 2Te 3:6; Tit 3:10 * **5:11:** valamoa ne laaxu lexe matea. ✡ **5:13:** Lap 13:5; 17:7 ✡ **6:2:** Pal 20:4 ✡ **6:9:** Xal 5:19-21; Ep 5:5; Pal 22:15

10 mo ta mitema sou pulumasiʹa xe ta mitema sou valamoa* mo aneʹi sou
iiexu lexa pekiaʹu uʹoki mo imunumunu xe aneʹi ane iisu la ipulumasiʹa la
aneʹi ane imomomo sou iʹunalai no ʹa saxisaxilaʹu noxou Lataua uasi.
11 ✡Moseʹi noxinge ne tei la ʹilixomengi aloxo ne. Ia vaimomo ʹo la Lataua
muʹulosinge mo ngexali laixe loxo anu ta naʹu muisalili ne no anu ualasou
Tila Iesu Kalisto mo no anu Uleenu Lataua.

Vasimenge ne Anu Taasou Uleenu Tavuna

12 ✡Mimii to seʹi ne eni emomomo sou aʹoxonu. Ia mimii tavuʹalo ne
umomomo sou usuʹulileli uasi. Mii tavuʹalo ne eni emomomo sou aʹoxonu
ia umomomo sou eni amalalixu mii vile usaxilaʹilo mo usakisakileli uasi.
13 ✡Laʹilali ne sou oponenge xe oponenge ne sou laʹilali ia Lataua
umamuloneʹi ilou ukei. Mo vosimenge ne mii sou voteʹi uasi, ia anu mii
noxou Tila, xe Tila a muxolu no vasimenge.
14 ✡Xe no ʹa xaviinu la Lataua mutulusou Tila no ʹa soli mo anu utulusinge
kalumo.
15 ✡La sou loxovaa, ngingi ngalavusou lexe vasimenge ne Kalisito vasi-
molu ane uasi? Loxovaa umomomo sou eni anoʹu Kalisito vasimolu ka
apitanu ilou sema sou voteʹi vasimele? Umomomo uasi ane.
16 ✡Loxovaa ngingi ngalavu lexe ʹei ane upitanu vasimolu noxie sema sou
voteʹi ne la aneʹi ilou mixali vasimeʹa vilesisi. Xo vaikalasou muai aloxo ʹo,
“ta tamei ipita la aneʹi vasimeʹa vilesisi.”
17 ✡Ia anu ane ilou Tila ipita, la aneʹi ilou ixali vilesisi no nano no anu
Uleenu.
18 Ngaxexee no anu ʹilixo sou voteʹi xo susu ane seʹi iʹoxonu ne no ale
no vasimolusi, ia anu ane uʹoxonu susu sou voteʹi la anu molu ususu no
vasimolu la.
19 Loxovaa ngalavu lexe vasimenge ne taasou lalotu noxou Uleenu
Tavuna e Lataua mulosinge mo anu uxolu no nano noxinge ne uasi? Ngingi
ne ngingisisi la uasi.
20 ✡Xo ngingi ne Lataua munoʹu ʹulu tatilasinge misevile. Aloxo ne la sou
ngatoxonu Lataua no anu vasimenge ne.

7

Vaikala sou Taulaʹi

1 Ioxe vaimomo ʹo eni akolinu vaivaikala ane ngingi ngekau-kavunu.
Lexe itema utaulaʹi uasi ne anu laixe.
2 Ia tavaʹu aloxo ʹilixo sou voteʹi muxali muʹoki, la sou laixe sou ta
mulu vilevilesi ne itaulaʹixaʹa ta semaiʹa uisalilisi. Xe ta sema vilevilesi ne
kalumo itaulaixaʹa ta muluiʹa uisaʹilisi.
3 Mo sou mulue umomosou uʹoxo ʹilixo sou taulaʹi ne ulai noxie semau
xe semau iʹoxo aloxo ne kalumo ulai noxou mulue.
4 Mo semau vasimele ne anesisi naesi uasi, ia mulue nau kalumo.
Iouvilesisi aloxo ne, mulue vasimolu ne anusisi nausi uasi ia semau naʹe
kalumo.
5 Io mamu sou ngaʹapisou vasimenge ngatoʹo noxinge la. Ia laixe lexe
ngingi ngongou ngaʹoxonu aloxo ne no voxo seʹi mo sou opo seʹisisi sou
ngingi ngasaxilaʹinge vaʹaxu sou lakilakasi xe ukalu la nganeʹe ngapita la
mo sou Satani utovongengi xo loxo ngingi ngamomomo sou ngasaxilaʹinge
la uasi ne mamu.

---

* **6:10:** valamoa ne laaxu lexe matea. ✡ **6:11:** Tit 3:3-7 ✡ **6:12:** 1Ko 10:23 ✡ **6:13:** 1Te 4:3-5 ✡ **6:14:** Rom 8:11; 1Ko 15:20; 2Ko 4:14 ✡ **6:15:** Ep 5:30 ✡ **6:16:** Mat 19:5 ✡ **6:17:** Ioa 17:21-23; Rom 8:9-11 ✡ **6:20:** 1Ko 7:23; 1Pi 1:18-19

6 Vaikala ane eni elemolu ʼo ne anu loxo vaikala manina sou ngamulinu
uasi. Vaikala ane ʼo sou usaxilaʼingesi.
7 Eni amasaxa lexe ta mitema ukalusi ne ixolu si aloxo eni ataulaʼi uasi.
Ia uasi xo ta mitema vilevilesi ne Lataua mualusiʼa iouiou. Vile naʼu aloxo
ʼo xe vile naʼu aloxo ʼolele.
8 Ano ʼo eni avikala ulai noxiʼa ta samula mo ta vaalu aloxo ʼo. Anu laixe
sou lexe aneʼi ixolu samulaxaʼa aloxo eni ʼosi.
9 ✡Ia lexe aneʼi meʼa imomomo sou isaxilaʼa uasi, la aneʼi itaulaʼisi mo
laixe, xo loxo ʼo io taneʼi ialuxu sou taulaʼixaʼa.
10 ✡Eni aʼitalonu vaikala pekiaʼu ano ʼo ulai noxiʼa aneʼi ane mitautaulaʼi,
eni avikala uasi anu Tila muvikala lexe mamu sou sema iʼumesou mulue io
ixolu vaʼaxu.
11 Ia lexe ane iʼoxonu aloxo ne, la ane ixolusi io itaulaʼi la uasi xe uasi
la ane ilivu sou itaulaʼixu mulue la. Xe mamu sou mulu ukusaie semau
ixexee.
12 Eni avikala ulai noxinge ngingi ane leviani ne aloxo, eni avikala ia Tila
uasi. Lexe vivinge vile uʼuluxe semau ne imulaxu tane uasi ia imasaxa lexe
ixolu noxousi la anu umomomo sou ukusaie ixexee mamu.
13 Mo lexe sema vile iuluxu mulue vile ne umulaxu tanu uasi, ia anu
umasaxa lexe uxolu noxiesi ne la ane imomomo sou ikusau uxexee mamu.
14 Xo sema mulue ane ulavusou umulaxu tanu uasi ne muxali vaʼaxu loxo
Lataua naʼu ne a noxie semau nesi, xe mulu semau ane ilavusou imulaxu
tane uasi ne, mixali vaʼaxu loxo Lataua naʼu ne a noxou mulue nesi. Lexe
aloxo ne uasi, la ta ʼiliʼa ne ixali nuniiʼa, ia anu aloxo ne la sou aneʼi ne
mixali loxo Lataua ta naʼu.
15 ✡Ia lexe aneʼi ane imulaxu taneʼi uasi ia imasaxa lexe iʼume ixexee la
ngamalalixaʼa iʼoxonu aloxo ne. Mulu mo sema ane mimulaxu taneʼi ne mii
vile usakineʼi uasi, Lataua muʼavalinge ne sou taxolu no anu opo seʼisisi.
16 ✡Xo nini semau, nelavu a loxovaa, lexe nini nemomomo sou na-
pamaulinu mulumeni uasi? Xe nini mulue nelavu a loxovaa, lexe nini
nemomomo sou napamauline semameni uasi? Nexi talavusou uasi.

Utetelisou Mauli Iou Aloxo Lataua Mulosou no Mine Anu Muʼavalou

17 Anu aloxo ne la sou itema vilevilesi ne anu utetelisou mauli iou aloxo
Lataua mulosou no mine anu muʼavalou. Vaikala ane ne eni alosinge ulai
no anu lalolalotu noxinge ukalusi.
18 Loxovaa itema vile xooxoo mungasou tei mukalu ia Lataua muʼavalou?
La mamu sou anu uxexeenu xooxoo anaxu tanixu ne. Xe loxovaa itema vile
xooxoo ungasou uasi ia Lataua muʼavalou? La mamu sou anu umalanixu
sou xooxoo ungasou la.
19 ✡Xo xooxoo ungasinge ne anu mii vitanisi mo xooxoo ungasinge uasi
ne anu mii vitanisi kalumo. Ia mii ane maninasi a lexe tamulinu lapuloto
noxou Lataua.
20 Itema vilevilesi ne uxolu no nano no anu mauli e anu muxolu no anu
io Lataua muʼavalou.
21 Loxovaa nini nexolu loxo itema sou uxaxai vitanisi no mine Lataua
muʼavaline? La mamu sou mii ane ne uʼoxo oponeni tuʼumaxu. Ia lexe
umomomo sou nini mene naululusine la sou tila anu ululusine no anu
sakisaki, la naʼoxonu aloxo ne.
22 ✡Xo anu ane muxolu loxo itema sou ipalupalusousi, ia Tila muʼavalou
ne la anu uxali loxo itema noxou Tila ane mululu no anu sakisaki mo

✡ **7:9:** 1Ti 5:14 ✡ **7:10:** Mat 5:32 ✡ **7:15:** Rom 14:19 ✡ **7:16:** 1Pi 3:1 ✡ **7:19:** Rom 2:25; Xal 5:6; 6:15 ✡ **7:22:** Plm 1:16; 1Pi 2:16

vasimolu papaxe. Xe iouvilesisi aloxo ne la itema ane vasimolu papaxe, ia
Tila mu'avalou, la anu uxali loxo itema noxou Kalisito sou upalupalusousi.
23 Ngingi ne Lataua muno'u 'ulu tilasinge la sou ngaxali loxo ngamitema
sou ta mitema ipalupalusingesi mamu.
24 Ta vivilo, nenge vilevilesi ne taxolu noxou Lataua no anu mauli aloxo
texolu no anu tei no mine anu mu'avalinge.
25 Ano 'o vaikalasi'a ta samula. Eni ano'u vaikala pekia'u molu noxou
Tila uasi. Ia eni avelunu vaikala ano 'o aloxo eni Paulo ane no anu alauna
noxou Tila la Anu uvikala ne maninasi.
26 Xo tava'u loxo tu'utu'umaxu vaimomo 'o la eni exavutala lexe anu laixe
noxinge sou ngaxolu aloxo ngexolu ne.
27 Loxovaa nini netaula'i? Ia ngakamuli vote'i sou naxexeene semameni
mamu. Xe loxovaa nini nataula'i uasi? La nakamuli ne sema sou nauluxe
mamu.
28 Ia lexe nini netaula'i la nini na'oxonu susu uasi. Xe lexe vuanga vile
itaula'i la ane i'oxonu susu uasi. Ia ane'i ane itaula'i la ane'i ixalisou
tu'utu'umaxu tapiena no anu maulixa'a. Mo eni emasaxa sou aumengengi
no anu mii ane ne.
29 Ta vivilo, vaikala noxilo ne laaxu aloxo 'o. Voxo anu a ataxu ne. Mo
usoko 'o ulai la ta mulu ane mi'uluxa'a ta semai'a ne ixolu aloxo ane'i ia
sema uasi,
30 xe ane'i ane itatama ne ixolu loxo ilavusou itatama uasi, xe ane'i ane
i'osa'osa ne ixolu loxo ilavusou 'osa'osa uasi. Mo ane'i ane ilavusou ilotonu
mimii ne ixolu loxo ta mitema ane'i i'a mimii sou imulaxu uasi.
31 ✡Xe ane'i ane ilavusou ixaxai no anu mimii sou lialia 'o ne uxali loxo
'au'au tatila no anu maulixa'a uasi. Xo lialia 'o ne ilou mimii no anu ne anu
aso ukalu.
32 Eni amasaxa lexe masaxa sou tangengi utulu mimii sou lialia 'o mamu.
Itema ane utaula'i uasi ne anu tanu utulu xaixai noxou. Tila anu umasaxa
sou u'oxonu mimii ane Tila umasaxau mo u'osasou.
33 Ia itema ane mutaula'i ne xavutalau u'au'au no anu mimii ane sou
lialia 'osi. Anu umasaxa sou u'oxonu mimii ane semau imasaxau mo
i'osasou.
34 La masaxa mo xavutala noxou ne mukalipala. Sema ane itaula'i uasi
mo vuangasi ne ane ixavutala u'oki no anu xaixai noxou Tila. Masaxa
tatila noxie ne lexe iitine ikalusi ilai noxou Tila no anu vasimele mo uleene
kalumo, ia sema ane mitaula'i ne ixavuxavutala no anu mimii ane sou lialia
'osi. Ane imasaxa sou i'oxonu mimii ane mulue umasaxau mo u'osasou.
35 Eni avivikala no anu vaikala ano 'o ne sou u'oxongengi ngaxolu laixe,
ia loxo eni akakapingenge uasi. Eni emasaxainge sou ngaxolu la ngamulinu
'ili'ilixo uisalili mo sou nga'oxonu xaixai noxou Tila laixe io xavutalamengi
ukalikalipala mamu.
36 Lexe itema vile uxavutala lexe anu mu'oxonu 'ilixo laixe uasi ulai noxie
vuanga e misosovosiesi lexe anu u'uluxe ne uasi, mo ane mixolu tauu lele'e
piena mukalu io anu uxamulinu masaxa sou taula'i, la anu u'oxonu axo
mumasaxaie ne. La anu ususu uasi. Ane'i ilou itaula'i.
37 Ia itema ane molu mu'oxonu xavutalau io evile upalusou sou utaula'i
uasi, mo umomomo sou usaxila'u masaxa noxou la, xe xavutalau muxali
pekia'u lexe anu u'uluxe vuanga ne uasi. La itema ane ne mu'oxonu mii
laixe kalumo.
38 La sou anu ane mu'uluxe vuanga ne mu'oxonu mii laixe. Ia anu ane
u'uluxe uasi ne, mu'oxonu mii laixe musuku.

✡ **7:31:** 1Ioa 2:17

39 ✡Sema ne ixolu no ʼa sakisaki sou taulaʼi noxou mulue no voxo ane
anu uxolu umauli. Ia lexe mulue usoli la ane ilulu no anu sakisaki ane ne,
mo ane imomomo sou itaulaʼixu itema ʼenaʼei e ane imasaxau ia laixe lexe
itema ne anu noxou Tila.
40 Ia noxilo la eni exavutala lexe loxo ane ixolu aloxo nesi la ane iʼosa
manina. Mo eni exavutala lexe Lataua Uleenu a muxolu noxilo ʼo.

8

Laʼilali Ane Iʼelaxu Ulai Noxiʼa ta Lataua Kalakalavoi

1 ✡Ioxe ano ʼo ne vaivaikala sou laʼilali ane miʼelaxu mulai noxiʼa ta lataua
kalakalavoi. Nenge telavu lexe nenge mukalusi ne tenoʼu lavulavu. Ia
lavulavu vitanisi ne uxalixu ʼosaʼosa kalakalavoi mo nenge taʼitinenge. Ia
tanengexaʼa ta menexinge nesi uʼoxonenge taxali pekiʼainge.
2 ✡Itema ane uxavutala lexe anu mulavusou mii moseʼi ne, anu ulavusou
mii maʼia ane laixe lexe sou anu ulavusou ne uasi.
3 Ia itema ane tanuxu Lataua no tanu ne, Lataua mulavusou.
4 ✡Ano ʼo vaikala sou taʼou mii xiasinu ane miʼelaxu ulai noxiʼa ta lataua
kalakalavoi. Nenge telavu lexe lataua kalakalavoi ne anu mii vitanisi
manina no ʼa lialia ʼo. Mo telavu lexe ta lataua moseʼi la uasi, ia Lataua
vilesisi.
5 Mo loxo umomomo sou mimii ta piena ane ilemeʼa lexe ta lataua loxo
teitexi no opo loxotolo mo no ʼa lialia ʼo ne anu manina ta lataua ne tapiena
mo ta tatila ne tapiena,
6 ✡ia noxinge la Latauamenge anu a uxolu mo Anu vilesisi. Anu Maminge
e Anusi tavaʼu mimii mukalusi mo maulinenge sou taxaxai noxou. Mo Tila
noxinge ne Anu a uxolu ia Anu vilesisi. Anu Iesu Kalisito e tavaʼu mimii
mukalusi xe tavaʼu maulinenge.
7 Ia ta mitema mukalusi ne ilavusou mii ane ʼo ne uasi. Ta mitema seʼi a
uao ixavutalasou ilotu no ʼa lataua kalakalavoisi o la sou no mine aneʼi iʼou
mii xiasinu la aneʼi ixavutalanu lexe mii ane ne aneʼi miʼelaxu mulai noxiʼa
ta lataua kalakalavoi, mo loxo xavutalaiʼa mamalaxusi la aneʼi ixamulinu
loxo aneʼi nuniʼa.
8 La sou laʼilali ne umomomo sou uneʼe nenge ʼalai noxou Lataua uasi. Mo
lexe nenge taʼou uasi la umomomo sou nenge taxali masua no iou Lataua
uasi, xe lexe nenge taʼou la umomomo sou nenge taxali laixe no iou Lataua
uasi.
9 ✡Ngingi ngasaxilainge laixe xo loxo ʼo io ngingi ngaʼoxonu aloxo ne
umulinu vasimenge manamanaʼu ne la uʼoxoneʼi aneʼi ane mamalaxaʼa ne
ikuluke mo ilapau no anu uasi.
10 Xo lexe itema vile ane xavutalau mamalaxusi ne umaisinge ngingi ane
ngenoʼu lavulavu ane loxo ne ngaʼaniʼani no nano no taasou lalotu noxou
lataua kalakalavoi, la masaxa uxali noxou sou uʼou mii maʼia ane miʼelaxu
mulai noxiʼa ta lataua kalakalavoi ne.
11 ✡Aloxo ne la sou vivinge soxu ane xavutalau mamalaxusi e Kalisito
musolisou ne, ngingi ngavilaʼisou no anu xavutalamengi ane ne.
12 Mo lexe ngingi ngasusulixaʼa ta vivinge aloxo ne mo ngamamulonu
xavutalaiʼa se mamalaxu ne la ngingi ngesusu noxou Kalisito.
13 ✡Aloxo ne la sou lexe mii maʼia ane eni aʼou ne uʼoxonu vivilo sou
ulapau no ʼa susu, la eni umomomo sou aʼou mii xiasinu ane ne la mamu.
Mo sou eni aʼoxonu sou ulapau uasi.

✡ **7:39:** Rom 7:2-3 ✡ **8:1:** Apo 15:29 ✡ **8:2:** Xal 6:3 ✡ **8:4:** Lap 4:39; 6:4; Xal 4:8 ✡ **8:6:** Ep 4:5-6 ✡ **8:9:** Rom 14:13-15; Xal 5:13 ✡ **8:11:** Rom 14:15, 20 ✡ **8:13:** Rom 14:21

9

Xaixai Muisalili Noxou Mitema Ane Iesu mupalusou

1 ✡Loxovaa eni vasimelo manamanaˈu uasi? Loxovaa eni itema ane
aposeli uasi? Loxovaa eni amaisou Iesu anu Tila noxinge uasi? Ia loxovaa
ngingi ne loxo neneaxu xaixaixeni noxou Tila uasi?
2 ✡Mo lexe seˈi iˈoxe eni amitema ane Iesu mupalusilo uasi ia ngingi
ngaˈoxo lexe eni itema ane Iesu mupalusilo noxinge. Xo ngingi ne aloxo
sosovo sou xaixai noxilo noxou Tila.
3 Anu vaikalaxeni ˈo sou latolosilo ulai noxiˈa ta mitema ane ixolu sou
iilevinu xaixaixeni.
4 ✡Loxovaa anu muisalili sou nexi tanoˈu laˈilalinexe xe lexanexe kalumo
uasi?
5 Mo loxovaa anu uisalili sou nexi tanoˈa ta semamexi ane mimulamulaxu
taneˈi sou noxiˈa taxixaoxao loxo ta aposeli mo Tila ta vimovimou xe Kepasi
kalumo uasi?
6 Loxovaa nexi noxou Valunavasi nexisisi taˈoxonu xaixai no avoxe sou
usuˈulinu xoluxolu nexesi?
7 Itema ane uxaxai loxo itema sou ˈotoˈotoiˈa, la anu molu umoloxou ˈani
la? Xe ˈenaˈei ane utou xai sou uaini vile la anu umomomo sou uˈani no
anu uasi? Xe ˈenaˈei ane utuvuˈa ta sipsip uiexu susuneˈi lexaxu la uasi?
8 Loxovaa ngingi ngaxavutala lexe eni amulimulinu xavutalaiˈa ta
mitemasiˈa eˈoxonu vaikala ane ˈo? Lapuloto muvikala aloxo ne.
9 ✡Xo mikaukavunu no anu lapuloto noxou Mosesi aloxo ˈo,
“Mamu sou ngasamalinu ta bulumakau anaxaˈa no mine aneˈi uao
iˈuveˈuveˈu laˈilali sosousou no alesi ˈo.”
Loxovaa? Lataua muvivikala ne siˈa ta bulumakau? Uasi.
10 ✡Anu aloxo ˈo vaikala tovolaˈi ane ne singe. Xo anu umasaxa lexe nenge
taˈoxo loxo itema ane umamulonu lialia no xai. Xe itema ane uxexeenu
laˈilali sosou. Aneˈi ilou miˈoxo aloxo ne xo aneˈi ilou iloopala lexe ulai la
aneˈi inoˈu ˈulusou neneaxu xaixaiiˈa ilou ne.
11 ✡Anu aloxo nexi tetounu mii sou Uleenu nonixi noxinge ˈo. Ia ngingi
ngalosixe mii ane sou usuˈuli vasimenge la loxovaa? Anu uisalili? Ia uasi.
Xo nexi tanoˈu mii e nexi tetounu nesi temanu.
12 ✡Ia lexe seˈi inoˈu mimii lailaixe moseˈi aloxo ne noxinge la male nexi
ne tanoˈu tavuˈalo manina. Ia xo mimii lailaixe moseˈi e lexe nexi tanoˈu
noxinge ne nexi talinga sou tanoˈu uasi. Aloxo ne la sou nexi tatavulenu
tuˈumaxu ne xo tamasaxa sou tanoˈu uasi xo maasi la utaluxu voteˈi sou
aˈalo laixe sou Kalisito.
13 ✡Ngaxavutala lexe aneˈi ane ixaxai no nano no ˈa taasou lalotu tatila
noxou Lataua aneˈi inoˈu laˈilali no nano no ˈa taasou lalotu tatila noxou
Lataua ne. Xe aneˈi ane isuˈuli no ˈa xaixai no nano no ˈa valovalo la aneˈi
iˈani no anu mii ane aneˈi miˈelaxu mulai mimulaxu no valovalo ne.
14 ✡Anu iouvilesisi aloxo Tila muvikala pekiaˈu lexe aneˈi ane iaˈaloxu
aˈalo laixe la aneˈi inoˈu xoluxolu lailaixe no lialia ˈo sou aˈalo laixe ane ne.
15 Ia eni anoˈu mii vile uasi. Mo eni akaukavunu mimii moseˈi sou anoˈu
noxinge uasi. Eni asoli ne mii vitanisi, ia eni aˈosasou aˈaloxu aˈalo laixe
mo anoˈu mii vile uasi ne anu tila.
16 ✡Aloxo ne la sou no mine eni aˈaloxu aˈalo laixe la amomomo sou
aˈitileli sou uasi xo eni aˈaloxu aˈalo laixe ane ˈo no anu masaxa ane

---

✡ **9:1:** Apo 22:17-18; 26:16; 1Ko 15:8-9 ✡ **9:2:** 2Ko 3:2-3 ✡ **9:4:** Luk 10:8 ✡ **9:9:** Lap 25:4; 1Ti 5:18 ✡ **9:10:** 2Ti 2:6 ✡ **9:11:** Rom 15:27 ✡ **9:12:** Apo 20:34; 2Ko 11:9 ✡ **9:13:** Lap 18:1-3 ✡ **9:14:** Mat 10:10; Xal 6:6 ✡ **9:16:** Iel 20:9

muavutilixo sou aˈalo. Masua manina noxilo lexe eni aˈaloxu aˈalo laixe uasi.
17 La sou eni umomomo sou anoˈu ˈuluxeni sou xaixai ane ˈo uasi. Xo eni melo aˈoxonu no ˈa masaxa noxilo uasi. Eni eˈoxonu umulinu masaxa noxou.
18 Ioxe la sou eni anoˈu ˈuluxeni ane loxovaa? Xo mimii e lexe eni anoˈu loxo ˈuluxeni noxiˈa ta mitema ˈo ane eni anoˈu mimii uasi ˈo. Ia ˈulu vilesisi e lexe eni anoˈu ne ane eni aˈaloxu aˈalo laixe ulai noxiˈa ta mitema.
19 La sou eni amasaxa lexe axolu vasimelo papaxesi. Ia axali loxo itema sou xaixai vitanisi noxou itema vile uasi. Eni melosi aˈoxoleli axali loxo itema sou xaixai vitanisi noxiˈa ta mitema ukalusi.
20 ✡Aloxo ne la sou no mine eni axolu no nixi noxiˈa ta Iutaia la eni axali loxo aneˈi ta Iutaia. Mo sou ano a ineˈe. Xe no mine eni axolu no nixi noxiˈa aneˈi ane imulinu lapuloto la eni axali loxo eni amitema sou amulinu lapuloto ia eni axolu no anu lapuloto uasi. Eni aˈoxo aloxo ne la sou eni amomomo sou alapuneˈi aneˈe neˈi noxou Kalisito.
21 Ioxe no mine eni aneˈe noxiˈa aneˈi ane ilavusou lapuloto uasi la eni axali loxo itema e ulavusou lapuloto uasi. Ia eni asusu no anu lapuloto noxou Lataua uasi. Eni emulinu lapuloto noxou Kalisito. Eni aˈoxo aloxo ne mo sou alapuneˈi aneˈi ane ilavusou lapuloto uasi ne ineˈe noxou Kalisito.
22 ✡La sou no ieˈi aneˈi ane imulamulaxu taneˈi pekiaˈu uasi la eni kalumo axali loxo aneˈi ne sou alapuneˈi. Eni amasaxa lexe amulinu ˈilixoiˈa ta mitema ukalusi mo sou no ˈa ˈiliˈilixoiˈa nesi la asuˈulineˈi sou inoˈu maulixu Kalisito.
23 No ˈa ˈilixo ane eni aˈoxonu ne sou eni aˈosa sou aˈaloxu aˈalo laixe noxiˈa ne mo neneˈaxu uxali la eni aˈosa misevile.
24 Ngingi ngalavu laixe xo no ˈa voxo sou saisale la ta mitema tavuˈalo iiave no ˈa saisale ia vilesisi noxiˈasi anu unoˈu ˈulu. Ngalavusou uasi ngaiave xavingengi mo sou nganoˈu ˈulu ukalusi.
25 ✡Xo ta mitema ukalusi ane iˈoxonu vilavilaˈi sou saisale no lia ˈo aneˈi taneˈi utulu pekiaˈu manina no anu. Xo aneˈi imasaxa lexe iˈoxo aloxo ne mo sou inoˈu kisivaluiˈa. Kisivalu ane aneˈi inoˈu ne ulai la ukalu. Ia ane nenge taˈoxonu ˈo sou tanoˈu kisivalu ane kaluxusou uasi.
26 Aloxo ne la sou eni umomomo sou aiave loxo itema e uiave masumasua mo utotosa uasi. Mo eni umomomo sou aˈoto la asuanu avolo vitavitanisi loxo itema e usuˈanu avolu vitavitanisi no nixi uasi.
27 ✡Eni avaˈu vasimelo uisalili mo sou aˈoxonu vasimelo ne umulinu masaxa noxilo mo sou ulai xe eni aˈaloiˈa ta mitema la eni kalumo anoˈu uuluxeni xo loxo ˈo io anoˈu uasi.

10

Aˈalosiˈa ta Isilaeli Usuˈulingengi Xo loxo ˈo Io Ngalapau no ˈa Tovotovo

1 ✡Ta vivilo, eni emasaxa lexe ngingi ngalavu laixe lexe tatei ne ta ˈiluˈilusunenge mixolu no laaxu sauma e maminge mulosiˈa sou mupamux-aneˈi no ˈa voteˈi. La sou aneˈi mimulinu sou mixisaˈi sou luaki.
2 La sou aneˈi miˈulo no ˈa sauma xe no ˈa luaki ne sou mixali ta mitemau Mosesi.
3 ✡Xo aneˈi mukalusi ne miˈani no ˈa laˈilali sou Uleenu iouvilesisi.
4 ✡Mo miie no anu Uleenu iouvilesisi ne munixi loxo lexa no ˈa lavoˈo tatila mo anu a iloˈa imuamuaˈi ne. Lavoˈo tatila ane ne anu Kalisito.

✡ **9:20:** Apo 21:20-26 ✡ **9:22:** 2Ko 11:29 ✡ **9:25:** Pil 3:14; 2Ti 2:4-5; 4:7-8 ✡ **9:27:** Rom 8:13; 13:14 ✡ **10:1:** Mul 13:21-22; 14:22-29 ✡ **10:3:** Mul 16:35 ✡ **10:4:** Mul 17:6; Iti 20:11

5 ✡Ia Lataua u'osasou tavu'alo noxi'a ne 'ilixoi'a uasi. La sou misoisoli
mole vasime'a mutautaolu no xalee lia vitanisi.
6 ✡Ioxe la sou mii ane ne anu uxali loxo sosovo vile e sou nenge tamaisou
la usu'ulinenge sou tapoloxalonu 'ilixo masumasua ane ane'i mi'oxonu.
7 ✡La sou mamu sou ngingi ngalotu noxi'a ta lataua kalakalavoi loxo ane'i
se'i noxi'a mi'oxonu. Xo mikaukavunu no 'a Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o,
"Ane'i ixolu sou i'ani xe iie ukalu la ane'i ilai sou imolovila'isi'a ta sema."
8 ✡Mo nenge kalumo mamu sou ta'oxonu 'ilixo sou vote'i loxo ane'i se'i
mi'oxonu. Xo no voxo ane ne la ta mitema 23,000 misoisoli no voxo vilesisi
sou susu noxi'a.
9 ✡Xe mamu sou nenge tatovonu Tila loxo ane'i se'i noxi'a mi'oxonu xo
ane'i mi'oxo aloxo ne la ta sinana veveeni mingangasi'a la misoisoli.
10 ✡La sou ngingi ngavikala masua noxou Lataua loxo se'i noxi'a
mi'oxonu mamu. Xo ane'i mi'oxonu aloxo ne la angelo sou uve'a ta mitema
isoli mune'e muve'a misoisoli.
11 Mii ane muxali noxi'a ne anu loxo sosovo la sou ane'i mikaukavunu
muxolu mo sou nenge tamaisou la taumolu xo nenge taxolu no mine voxo
kalukaluxusou.
12 La sou ngingi ngexavutala lexe ngingi ngetulu peki'ainge la ngalaxa'i
laixe xo loxo 'o io ngalapau.
13 Tovotovo iouvilemo a muxali noxinge ne uasi ia iouvilesisi loxo uxaxali
noxi'a ta mitema 'o si. Mo Lataua ne umulinu vaikalausi, la sou Anu
umalanixu tovotovo ane umomomo sou ngingi ngauaulixu uasi ne uxali
noxinge uasi. Ia no mine tovotovo uxalisinge la Anu kalumo ne upolonu
vote'isinge la sou ngingi ngamomomo sou ngalapau uasi.

Lavilelu Noxou Lataua Kalakalavoi Xe 'Ani Noxou Tila

14 Aloxo ne la sou ta menexilo emasaxainge, lexe nga'ume ngaxexee no
anu 'ilixo sou lalotu noxi'a ta lataua kalakalavoi.
15 Eni avikala ulai noxi'a ta mitema ane sou lavulavu, lexe ngingimenge
ngailevinu mii ma'ia ane eni elemolu noxinge ne.
16 ✡Paku sou tavikala laixe musuku no anu ne upitanenge no nano no anu
sialuxu Kalisito. Mo veleti ane nenge tase'ise'nu ne upitanenge no nano no
anu vasimolu Kalisito.
17 ✡Tava'u lexe veleti vilesi ne la sou nenge tavu'alo ne taxali vasimolu
vilesisi. Xo nenge ukalusi ne tavaisuxu veleti vilesisi ne.
18 ✡Xavutalamengi umuline'i ta mitema ne Isilaeli. Ane'i ane i'ou mii e
mi'elaxu ne la loxovaa ipita no 'a valovalo noxou Lataua.
19 ✡Loxovaa vaikalaxeni ne laaxu lexe mii ane mi'elaxu mulai noxou
lataua kalavoi ne anu mii vile manina mo lataua kalavoi ne anu mii vile
manina?
20 ✡Uasisi ane. Mii ane ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi i'elaxu ne ane'i
i'elaxu ulai noxi'a ta uleenu masumasua ia ulai noxou Lataua uasi. Mo eni
amasaxa sou ngingi ngapita noxi'a ta uleenu masumasua mamu.
21 ✡Mo umomomo sou ngingi ngaie no 'a pakuxu Tila xe pakuxa'a ta
uleenu masumasua kalumo uasi. Xe umomomo sou ngingi nga'ani no 'a
valovalo sou 'ani noxou Tila xe no 'a valovalo sou 'ani noxi'a ta uleenu
masumasua kalumo uasi.
22 ✡Loxovaa, nenge tatovo sou ta'oxonu Tila la'iaxu mo ulavinenge?
Loxovaa, nenge peki'ainge muaulixu anu xaviinu?

✡ **10:5:** Iti 14:29-30 ✡ **10:6:** Iti 11:4, 34; 1Ko 10:11 ✡ **10:7:** Mul 32:6 ✡ **10:8:** Iti 25:1-9 ✡ **10:9:** Iti 21:5-6 ✡ **10:10:** Iti 16:41-49 ✡ **10:16:** Mat 26:26-28 ✡ **10:17:** Rom 12:5 ✡ **10:18:** Liv 7:6 ✡ **10:19:** 1Ko 8:4 ✡ **10:20:** Lap 32:17; Pal 9:20 ✡ **10:21:** 2Ko 6:15-16 ✡ **10:22:** Lap 32:21

Ane'i Ane Imulaxu Tane'i ne Vasime'a Papaxesi

23 ✡La sou mimii ta piena ne anu laixe sou nenge ta'oxonu ia anu mimii ta
piena ne umomomo sou usu'ulinu xoluxolunenge uasi. Mo mimii ta piena
ne anu laixe sou nenge ta'oxonu ia anu mimii tapiena ne umomomo sou
u'oxo maulixa'a ta menexinge ne uleme pekia'u uasi.
24 ✡Mo mamu sou nenge ta'oxo lexe tasu'ulinengesi uasi. Nenge
tasu'uline'i ta menexinge kalumo.
25 La sou mimii ane xiasinu e ta mitema itaolunu la ngano'u noxi'a mo
nga'ousi. Ia mamu sou ngaxavutala piena no anu mo ngatali'isou.
26 ✡Xo,
"Lialia mo mimii ta piena e muxolu no anu 'o ne anu mii noxou Tilasi."
27 Mo ane'i leviani e ilavusou imulaxu tane'i uasi i'avalinge io ngamasaxa
lexe ngalai xe nga'ani la nga'ou mii ma'ia ane mimulaxu no talangenge ne.
Io ngaxavutala piena no anu mo ngatali'isou uasi.
28 ✡Ia lexe vile uvikalangengi aloxo 'o,
"Mii ane ne milaixu sou mi'elaxu ulai noxi'a ta lataua kalakalvoi."
La mamu sou ngingi nga'ou. Ngaxavutala laixe xo itema ne muvikalan-
gengi io maasi xe ngingi nga'ou la ngingi ngasusu noxou itema ne.
29 La sou ngaxavutala laixe noxou itema xavutalau. Ia ngingi ngaxavutala
ngaangingi uasi. Ia tava'u loxovaa la sou xavutalau itema vile mo ne
usakingengi mo ulevingengi ne?
30 ✡Ia lexe eni a'ou mii ane eni evikala laixe musuku no anu. La sou loxovaa
la itema vile mo ne uvikala masua noxilo no anu? Eni elavusou lexe eni
evikala laixe musuku noxou Lataua mukalu la sou eni e'ou.
31 ✡La sou mii ma'ia mukalusi ane ngingi nga'ou xe ngaiexu mo nga'oxonu
ne sou ngaitinu Lataua ualasou no anu.
32 ✡Mamu sou ngasusulixa'a se'i noxi'a ta Iutaia xe ta Xiliki xe lalotu noxou
Lataua sou ilapau no anu.
33 ✡Xo eni kalumo atovonu sou alosi'a ta mitema ukalusi 'osa'osa no 'a vote'i
mose'i. Xo eni melo amomomo sou axalisou xeli xoluxolu laixe mo uasi. Xo
xoluxolu laixe ne noxi'a ta mitema ukalusi sou ane'i ino'u mauli no anu.

11

1 ✡Ngamuli 'ili'ilixo noxilo aloxo eni emulinu 'ili'ilixo noxou Kalisito.

'Ili'ilixo sou Umaxa'u Lalotu Maninasou

2 Eni a'osasinge sou ngaxavutalaleli mo mimii tapiena e eni epotongengi
no anu la ngetetelisou pekia'u loxo eni evikalangengi no anu.
3 ✡Ia vaimomo 'o eni emasaxainge sou ngalavu lexe ngingi ta mulu
ukalusi kisinge 'a Kalisito, xe ngingi ta sema kisinge 'a ta mulumengi, xe
Kalisito kisou 'a Lataua.
4 Xo ta mulu ukalusi ane'i ane ilavusou ilinga mo ipalomatana io isuasou
kisi'a la ane'i itaxaanu kisi'a uasi.
5 Xe ta sema ukalusi ane'i ane ilavusou ilinga mo ipalomatana io isuasou
kisi'a uasi la ane'i itaxa anu kisi'a uasi. Anu aloxo ane'i ane milui kisi'a. La
sou anu laixe lexe ta sema isuasou kisi'a.
6 Ia lexe sema ne ilavusou isuasou kisie uasi la ane ixotosou laxusie mo
uxali ataxusi. Xe lexe ane imaela sou ixotosou laxusie, la ane isuasou kisie.

✡ **10:23:** 1Ko 6:12 ✡ **10:24:** Rom 15:1-2 ✡ **10:26:** Lex 24:1 ✡ **10:28:** 1Ko 8:7 ✡ **10:30:** 1Ti 4:4 ✡ **10:31:** Kol 3:17 ✡ **10:32:** Rom 14:13 ✡ **10:33:** 1Ko 9:20-22 ✡ **11:1:** 1Ko 4:16 ✡ **11:3:** Tav 3:16; Ep 5:23

7 ✡Mamu sou itema usuˈasou kisou. Xo anu loxo tovolaˈisou Lataua mo
tokolomo noxou Lataua mo uˈitinu Lataua. Ia sema ne ane tokolomo laixe
noxou mulue.
8 ✡Xo mulu muxali noxie sema uasi. Sema mixali noxou mulu.
9 Aloxo ne la sou anu ukoinu mulu ie sema uasi, mukoine sema iu mulu.
10 Avaˈu aloxo ne la sou sema isuasou kisie sou sosovosou xavi ane ne
sou ta angelo imaisou.
11 Tila la sema ixolu vaˈaxu mo xe mulu uxolu vaˈaxu mo uasi, xo mulu
ne anu sou usuˈuline sema xe sema ne sou isuˈulinu mulu.
12 Aloxo ne xo sema mixali noxou mulu, la sou mulu muxali noxie sema.
Ia mimii ukalusi ne molu noxou Lataua.
13 La sou ngingi menge ngailevingengi la. Xo lexe sema ane isuasou kisie
uasi io ilinga noxou Lataua la ane miˈoxonu ˈilixo laixe ane?
14 ˈIlixomenge nenge ta mitemasi ulosienge lexe itema ane kisou laxusou
veveenu la anu muˈoxo ˈilixo masua sou maela.
15 Ia lexe sema e laxusie veveenu ne, la ane tokolomoxe? Xo laxusie
veveenu ne sou usuˈasou kisie.
16 Ia lexe itema vile umasaxa lexe uvikala tumalou no anu mimii ane
nenge tevikala no anu ˈo, ia nexi tamulinu ˈilixo vile la uasi mo ta tema
lalotu noxou Lataua iˈoxo aloxo ˈo.

Laˈilali Noxou Tila

17 Ioxe vaimomo ˈo eni emasaxa lexe avikalangengi no ˈa ˈilixomengi seˈi
e eni aˈosasinge no anu uasi. Xo no anu pitapita noxinge sou vaivaikala la,
ˈilixo laixe vile uxali no anu uasi.
18 ✡Xo tei la eni elomu lexe no mine ngingi nganeˈe ngapita loxo ta
mitema no ˈa lalotu, la kalikalipala uxolu no nixi noxinge ne noxiˈa seˈi.
Eni elavusou manina.
19 Male lexe kalipala uxali no nixi noxinge aloxo ne la sou ngingi
ngatongongengi laixe sou ngalavusiˈa aneˈi ane masaxa noxou Lataua
muxolu noxiˈa manina.
20 La sou no mine ngingi ngapita loxo ne la laˈilali ane ngingi ngaoˈou ne
anu loxo laˈilali noxou Tila uasi.
21 Xo loxo ngingi vile ne uˈou, la vile no nixi noxinge ne, uavuti ka uˈou
ukalu avile mole utapaxaˈa seˈi. La sou vile uxamuli lexe musolixu xe vile
ulai uie mo uˈoxovulaulau.
22 Loxovaa taasinge sou ngaˈani mo ngaie no anu uasi? Mo loxovaa
ngexavutala lexe ta mitema e ilotu noxou Lataua ne anu mii vitanisi la sou
ngingi ngeˈoxoneˈi ta vivinge aneˈi ane xaˈa laˈilali uasi mimaela no nano
no anu ne? Mii maˈia ane sou eni alemolu noxinge? Male ngeˈoxo lexe eni
eˈosasinge no ˈa ˈilixo ane ne? Uasi manina.

23 Xo vaikala ane eni enoˈu muneˈe noxou Tila ne eni kalumo elosinge.
No ˈolovoxo la Tila Iesu e mixiu tumaliˈa noxou ne munoˈu veleti.
24 Xe no mine lexe sou useˈinu, la muvikala laixe musuku no anu la
muvikala aloxo ˈo, “Ane ˈo ne eni vasimelo e alosinge mo ngingi ukalusi
ngaˈou mo sou ngaxavutalaleli no anu.”
25 ✡Mo iouvilesisi aloxo nesi no mine mioˈu laˈilali mukalu la anu
mutetelisou paku io muvikalasou la, “Paku ane ˈo anu sosovo sou vaikala
alavua ane misakiinu. Anu ˈo ne eni sialuxo. Ngaˈoxo aloxo ne, ngingi
ukalusi ngaie no anu mo sou ngaxavutalaleli.”

✡ **11:7:** Tav 1:26-27 ✡ **11:8:** Tav 2:18-23 ✡ **11:18:** 1Ko 1:10-12 ✡ **11:25:** Mul 24:6-8; Eva 8:8-13

26 Aloxo ne la sou lexe ngingi vile uo'u veleti ane ne xe uie no 'a paku ane
ne la utotomu ne anu uxavutala soli noxou Tila ne ulai utalo no mine anu
ulivu une'e.
27 ✡La sou lexe 'ena'ei ane mu'ou veleti ane ne xe muie no 'a paku noxou
Tila ne ia anu uxavutala laixe uasi no anu la anu mu'oxo susu no anu Tila
vasimolu ilou sialuxu ne.
28 La sou itema molu uxavutala tei 'o xe ili'i la anu u'ou veleti ne xe uie
no 'a paku ane ne.
29 Xo lexe se'i i'ani xe iie ia itaxa Tila vasimolu ne uasi la vasimolu ne
utulusi'a no 'a vaivaikalasou.
30 Anu aloxo ne la sou tavu'alo noxinge ne, pekia'a uasi xe se'i mipipiena
xe tavu'alo ne misoisoli a vile.
31 Ia lexe nenge menge tailevi maulinenge laixe tei 'o la sou nenge tatulu
no 'a vaivaikala uasi.
32 ✡Ioxe no mine nenge tatulu no 'a vaivaikala noxou Tila, la anu loxo
nenge texolu no laaxu tu'umaxu sou 'ilixo masua noxinge sou taxali u'isalili
mo sou nenge tatulu no 'a vaivaikala uasi loxo ta mitema sou lialia itulu no
anu vaivaikala.
33 La sou ta vivilo no mine ngingi ngane'e ukalusi sou nga'ani la laixe sou
ngaxomaie'i ta menexinge se'i 'o.
34 Ia lexe vile noxinge ne usolixu la laixe sou u'ani no taasou xo loxo 'o
io pitapita noxinge ne uxalixu 'ilixo sou itelo vaikala noxinge. No mine eni
ane'e la sou eni aisalilinoxu vaikala pa'usou noxinge.

12

Xaixai Iouiou Noxou Uleenu Tavuna

1 Ta vivilo eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou xavi iouiou sou i'oxo
xaixai noxou Uleenu Tavuna.
2 ✡La sou ngingi ngalavu lexe no mine ngingi ngexolu loxo ta mitema
ane imulaxu tane'i noxou Iesu uasi, la mii vile ulapungengi ngalai noxi'a
ta lataua kalakalavoi ane ivivikala uasi ne la ngingi ngalaisi.
3 ✡Aloxo ne la sou eni avikalangengi lexe vile noxinge ne Uleenu Lataua
uxolu noxou la umomomo sou ulevetesou Iesu uasi. Mo lexe vile noxinge
Uleenu Tavuna uxolu noxou la umomomosou uvikala lexe, “Iesu ne Anu
Tila,” uasi.
4 ✡Uleenu Tavuna ulosou xavi iouiou sou u'oxonu xaixai, ia anu Uleenu
Vilesisi.
5 Mo xaixai iouiou kalumo, ia anu Tila vilesisi.
6 Lataua anusisi mulosi 'a ta mitema ukalusi xaixai iouiou, ia anu molu
ulosi'a xavi sou i'oxonu.
7 No 'a xaixai vilevilesi la Uleenu Tavuna ulosi'a ta mitema xavi mo sou
isu'uline'i se'i.
8 Io Uleenu Tavuna iouvilesisi nesi a ulosou itema vile xavi sou uvivikala
no 'a xavutala laixe xe noxou itema vile la ulosou xavi sou uvivikala no 'a
lavulavu laixe.
9 Uleenu iouvilesisi nesi ulosou itema xavi sou ulavusou umulamulaxu
tanu noxou Iesu, mo ulosou vile xavi sou ukilakasi'a ta mitema la imauli la.
10 Xe vile sou umaxa'u sosovo sou xavi, mo vile sou ua'alo palomatana,
xe vile sou uilevine'i ta uleenu, mo vile sou uvikala no anu vaikala iouiou
xe vile sou uxiunu vaikalau ane uvivikala no anu vaikala iouiou.

✡ **11:27:** Eva 10:29 ✡ **11:32:** Eva 12:5-6 ✡ **12:2:** Ava 2:18-19 ✡ **12:3:** 1Ioa 4:2-3 ✡ **12:4:** Rom 12:6

11 ✡Xe xaixai mukalusi ne anu xaixaiou Uleenu iouvilesisi. Ia Anu
mulosiˈa vilevilesi loxo no anu masaxa noxousi.

Vasimolu Vile ne Anu Lololisi Ia Vilevilesi ne Mixali Piena no Anu

12 ✡Vasimolu vile ne anu lololisi ia piena muxali no anu. Mo vilevilesi ne
piena ia aneˈi ixalixu vasimolu vilesisi. La sou noxou Kalisito ne anu aloxo
nesi.
13 ✡Xo nenge mukalusi ne teˈulo no anu Uleenu vilesisi sou teˈuna no anu
vasimolu vilesisi. Nenge ta Iutaia mo nenge ta Xiliki xe nenge ta mitema
sou ipalupalusinge mo ta mitema ane evile usakisaki uasi. La sou nenge
mukalusi ne tenoˈu Uleenu vilesisi sou taiexu.
14 Ioxe la sou vasimolu vile ne piena ia uxalixu vilesisi uasi.
15 Lexe tavaˈu uvikala lexe, “Eni avolu uasi, la sou eni noxou vasimolu ne
uasi,” la anu umomomo sou tavaˈu ne utolosou sou uxolu loxo vile no anu
vasimolu ne kalumo.
16 Mo lexe sangalou uvikala lexe, “Eni iou uasi la sou eni noxou vasimolu
ne uasi,” la anu umomomo sou sangalou ne utolosou sou uxolu loxo vile no
anu vasimolu ne kalumo.
17 La sou lexe vasimolu lololi ne iousi la sou anu ulomu a loxovaa? Lexe
vasimolu lololi ne anu sangalousi la sou anu utuma a loxovaa?
18 Ia maninasou. Lataua mumuxaxu vasimolu vilevilesi ne no nano no
anu vasimolu vile aloxo anu mumasaxau sou uxali.
19 Lexe aneˈi ukalusi ne ixali loxo iouvilesisi la sou vasimolu ne uxolu a
neˈei?
20 Anu aloxo ne la sou paˈupaˈusou ne piena ia vasimolu ne vilesisi.
21 Mo iou ne umomomo sou uvikala ulai noxou avolu lexe, “Eni emo-
momo io amasaxaine uasi,” uasi. Xe kisou ne umomomo sou uvikala ulai
noxou tavaˈu lexe, “Eni emomomo io a masaxaine uasi,” uasi.
22 Xo anu aloxo ˈo, vasimolu paˈupaˈusou ane loxo mamalaxaˈa si ne anu
umomomo sou aneˈi ixexee uasi.
23 Xe paˈupaˈusinge ane nenge taxavutala lexe tatoxoneˈi malaxo uasi ne
nenge tatoxoneˈi laixe. Xe vasimenge paˈupaˈusou ane laixe umomomo sou
tamaxaˈu uasi ne nenge tatalumeu laixe,
24 io paˈupaˈusinge aneˈi ipalaˈa ne tatalumeiei laixe uasi. Ia Lataua
mupitanu vasimolu paˈupaˈusou la muitalonu sou tatoxonu tatila mulai no
anu paˈupaˈusou ane uxolu vitanisi.
25 Anu aloxo ne mo sou kalikalipalaa uxali no nano no ˈa vasimolu ne
mamu, ia lexe paˈupaˈusou ne xavutalaneˈi ne umomomo sou usaxilaˈa
ngatongatoˈosi.
26 Lexe paˈusou vile unoˈu navunavu, la paˈupaˈusou ukalusi ne iloˈa
inoˈu navunavu. Mo lexe paˈusou vile unoˈu tooxu, la paˈupaˈusou ukalusi
ne iloˈa iˈosa.
27 ✡Ioxe ngingi ne vasimolu Kalisito, mo ngingi vilevilesi ne anu vasimolu
paˈupaˈusou.
28 ✡Xe no nano no anu ta mitema ilotu noxou Iesu la Lataua musosovosiˈa
ta mitema ane Iesu mupalusiˈa, xe tameisou ane ta mitema sou palomatana,
xe tatalusou ane ta mitema sou ilosinge lavulavu, xe ta mitema sou iˈoxonu
sosovo iouiou, xe aneˈi ane inoˈu xavi sou iˈoxoneˈi ta mitema ixali laixe,
xe aneˈi ane sou suˈuli, xe aneˈi ane inoˈu xavi sou iulaxunu xaixai, xe
kaluxusou aneˈi ane ivikala no anu vaikala iouvilemo.

✡ **12:11:** 1Ko 7:7 ✡ **12:12:** 1Ko 10:17 ✡ **12:13:** Xal 3:28 ✡ **12:27:** Rom 12:5 ✡ **12:28:** Ep 4:11-12

29 Loxovaa, ane'i mukalusi ne ane'i ta mitema ane Iesu mupalusi'a? Ane'i
mukalusi ne ta mitema sou palomatana? Mo ane'i mukalusi ne ta mitema
sou ilosinge lavulavu? Loxovaa ane'i mukalusi ne i'oxonu sosovo iouiou?
30 Mo loxovaa, ane'i mukalusi ne mino'u xavi sou pamauli i'oxone'i ta
mitema ixali laixe? Loxovaa, ane'i mukalusi ne ivikala no anu vaikala
iouiou? Loxovaa ane'i mukalusi ne ixiunu vaikala iouvilemo ne? Uasi
Lataua musosovosi'a vilevilesi sou i'oxo xaixai ane ne.
31 ✡Ia ngingi ngamasaxau xavi sou xaixai lailaixe vaimomo 'o ne u'oki.

13

Tanutanuxu

La sou Eni Alosiengixu Vote'i Ane Laixe Manina

1 Lexe eni avivikala no anu vaikala iouvilemo noxi'a ta mitema mo noxi'a
ta angelo kalumo, ia tanutanuxu uxolu no nano noxilo uasi, la eni ne aloxo
xolalau utama piena xe xalamo e mitixitixinu vitanisi.
2 ✡Lexe eni eno'u xavi sou palomatana mo elavulavu no anu xavutalae'u
talume ukalusi mo lavulavu laixe ukalusi no 'a muxamuxaxu taleli ne tatila
mo pekia'u umomomo sou usukunu alaele ulai va'axu. Ia tanutanuxu
uxolu no nano noxilo uasi, la eni ne a mii vitanisi.
3 Lexe eni alosi'a mimii noxilo ukalusi ne ulai noxi'a ta mitema ane i'a
mimii uasi mo a'italonu vasimelo ulai noxi'a ta mitema sou i'elaxu no navu
ia lexe tanutanuxu uxolu no nano noxilo uasi, la eni amomomo sou ano'u
mii vile uasi.
4 Itema e tanuxa'a ta menexu ne anu uxolu se'isisi mo umasaxai'a
maninasou. Anu uiisuiisu uasi mo utooxu mo uitinu uasi.
5 Mo anu u'oxo 'ilixo masua uasi xe anu loxo tanuxusi uasi mo anu loxo
opoo lai'a palea uasi xe anu loxo kalapusou susu ane mi'oxonu noxou ne
uasi.
6 ✡Tanutanuxu ne loxo sou 'osa'osa no anu 'ilixo masua uasi ia 'osa'osa
no nano no anu 'ilixo umuli vaikala laixe maninasou.
7 ✡Xo anu usaxilainge utotomu, anu loxo sou umulaxu tanu utotomu anu
loxo uloopala utotomu mo anu utulu pekia'u utotomu.
8 Tanutanuxu ne umomomo sou utalo uasi ia vaivaikala sou palomatana
anu a uxolu ne ia ulai la utalo mo vaivaikala iouiou ne ulai la tasiau ukalu
xe lavulavu ne ulai la uxexee avile.
9 Xo nenge telavusou mimii pa'upa'usousi mo nenge taa'alo no 'a a'alosou
palomatana pa'upa'usousi.
10 Ia no voxo mine mii ane lololinu ne uxali la mimii ane pa'upa'usou 'o
ne ukalu avile.
11 No voxo mine eni molomoloxo sio, la vaivaikalaxeni mo xavuxavuta-
laxeni mo xamuxamuli noxilo ne anu iouvilesisi aloxo ta molomolo nesi. Xe
no mine exali loxo itema tila 'o la eni e'italonu 'ili'ilixo noxi'a ta molomolo
ne mulai ili'i no tumalilo.
12 Vaimomo 'o nenge tamaisou mimii xalexusi loxo no anu titilo, ia ili'i la
nenge tamaisou Lataua 'alaiou no ienge. Vaimomo 'o eni alavusou Lataua
ne maninasou uasi ia ili'i la eni alavusou maninasou loxo Anu mulavusilo
manina.
13 ✡Xo vaimomo 'o mii tatalu anu a muxolu. 'Ilixo sou tamuxamuxaxu
tanenge mo taloopala sou tano'u mimii ane lailaixe ili'i xe tanutanuxu. Ia
anu tila mo muuli noxi'a manina ane tanutanuxu.

✡ **12:31:** 1Ko 14:1 ✡ **13:2:** Mat 17:20 ✡ **13:6:** Rom 12:9 ✡ **13:7:** 1Pi 4:8 ✡ **13:13:** 1Te 1:3

14

Xavi sou Palomatana Mo Vaikala Iouvilemo

1 ✡La sou ngamulinu vote'i sou tanutanuxu mo ngamasaxau xavi iouiou
sou i'oxonu xaixai noxou Uleenu Tavuna ne u'oki. Laixe lexe ngano'u xavi
sou palomatana.
2 Xo itema ane uvivikala no anu vaikala iouvilemo ne uvivikala noxi'a ta
mitema uasi ia noxou Latauasi. Xo itema vile ulavusou mii e anu ulelemolu
ne uasi. Anu ua'aloxu mimii mutalume ne no anu uleenusi.
3 Ia ta mitema ane'i palomatana ne ivivikala ulai noxi'a ta mitema sou
ane'i ileme pekia'a mo ipeletotone'i xe i'oxonu opone'i uai laixe.
4 Anu ane uvivikala no anu vaikala iouvilemo ne anu usu'ulinu anusisi.
Ia anu ane upalomatana ne anu usu'uline'i ta mitema ilotu noxou Iesu sou
ileme.
5 Eni emasaxainge vilevilesi ukalusi lexe ngavivikala no anu vaikala
iouvilemo ia emasaxa mu'oki lexe ngingi ngapalomatana. Anu ane
upalomatana ne anu tila mo muaulixu anu ane uvivikala no anu vaikala
iouvilemo. Ia laixe lexe anu uxiunu vaikala ne mo sou ta mitema ilotu
noxou Iesu ukalusi ne ino'u su'uli no anu la ileme.
6 Ioxe ta vivilo noxou Iesu, lexe eni ane'e noxinge ia avivikala no anu
vaikala iouvilemo la eni asu'ulingengi laixe a loxovaa? Mo lexe eni
a'alomengi no 'a mii ma'ia mutalume ia apala'alixu mo lavulavu laixe xe
vaikala palomatana la alosinge vaikala sou usu'ulinu.
7 Mo loxo mimii ane mauli no anu uasi ia tamaxusi, loxo kita xe susapu
ne ta mitema imomomo sou ilavusou lexe ma'ia ane ilelexe no anu ne a
loxovaa no mine mimii ne tamaxu vitanisi.
8 Mo aloxo ne la lexe xolalau utama lamana uasi, la 'ena'ei ane uloo sou
'oto'oto?
9 La sou anu aloxo nesi noxinge, lexe ngingi ngavivikala no anu vaikala
ane ta mitema ilavusou uasi. La ane'i ilavusou mii ane ngingi ngalelemolu
ne a loxovaa? Anu aloxo ngingi ngevivikala ne mulai no nixi vitanisi.
10 Manina vaikala tapiena iouiou anu a uxolu no anu lialia 'o, ia vile
noxi'a ne laaxu uasisi, uasi.
11 Ia lexe eni alavusou vaikala ane itema vile uvikala no anu ne laaxu
uasi, la eni ne aloxo aasila noxou itema ane uvivikala ne xe anu ne aloxo
aasila noxilo.
12 La sou anu aloxo nesi noxinge. Xo loxo ngingi ngemasaxa mu'oki sou
ngano'u xavi iouiou sou i'oxonu xaixai noxou Uleenu Tavuna. La ngatovo
ngaxaxai pekia'inge sou ngano'u xavi ane usu'uline'i ta mitema ilotu noxou
Iesu sou itulu pekia'a mo ileme.
13 Mo tava'u aloxo ne la sou itema ane uvivikala no anu vaikala iouvilemo
ne ukilaka lexe anu umomomo sou uxiunu vaikalasou mii ma'ia ane anu
mulemolu ne.
14 La sou lexe eni akilaka no anu vaikala iouvilemo la uleelelisi a ukilaka
io xavutalaxeni ne umaxa'u nene'axu lakilakaxeni ne uasi.
15 Ioxe la sou eni a'oxonu mii ma'ia? Eni akilaka no anu uleeleli mo
no anu xavutalaxeni kalumo xe eni alexe lexe no anu uleeleli la no anu
xavutalaxeni kalumo.
16 Ia lexe nini naitinu ualasou Lataua no anu uleenenisi mo navikala laixe
musuku la sou itema vile vitanisi ane uxolu no nixingengi ne ulavusou
uvikala lexe manina a loxovaa? Xo anu ulavusou mii ma'ia ane nini
nalelemolu ne uasi.

✡ **14:1:** 1Ko 12:31; 14:39

17 Male nini navivikala laixe noxou Lataua ne anu laixe ia itema ane vile
ˈolele ne anu unoˈu suˈuli vile uasi manina.
18 Eni avikala laixe noxou Lataua xo euaulingenge mukalusi sou avivikala
no anu vaikala iouvilemo.
19 Ia no mine ta mitema ilotu noxou Iesu ipita la laixe lexe eni avikala
no anu vaikala mautunu taˈuvesi ane ulamana xe eni avikala sou aneˈi
inoˈu lavulavu no anu, io anu tila no anu vaikala 10,000 mautunu vaikala
iouvilemo.
20 ✡Ioxe ta vivilo mamu sou xavutala-mengi loxo ta molomolo ta kituk-
ituˈa. Ia ixavutala no anu ˈilixo masumasua la aneˈi loxo ta keakea. Xo ta
keakea ne ilavusou iˈoxonu ˈilixo masua uasi. Io no anu xavutalamengi la
ngaˈoxo aloxo ta mitema ta tatila.
21 ✡Xo kaukavu muai no anu lapuloto aloxo ˈo,
“ ‘Noxiˈa ta mitema sou vaivaikala iouvilemo mo no anu anaxaˈa taasila,
la eni avivikala noxiˈa ta mitema ane ne, eni aˈoxonu aloxo ne.
Ia aneˈi imomomo sou ilomu noxilo uasi.’ Tila muvikala aloxo ne.”
22 La sou vaikala iouvilemo ane loxo sosovo ne anu noxiˈa aneˈi ane
imulaxu taneˈi uasi, ia noxiˈa aneˈi ane imulaxu taneˈi uasi. Xe vaikala
palomatana ne noxiˈa aneˈi mimulaxu taneˈi. Ia aneˈi ane mimulaxu taneˈi
uasi ne aneˈi uasi.
23 ✡Ioxe lexe ta mitema ilotu noxou Iesu ipita io ane ukalusi ne ivivikala
no anu vaivaikala iouvilemo, ia ta mitema moseˈi ane ilavusou vaivaikala
ne uasi xe imulaxu taneˈi uasi ne ilomusinge la ixavutala lexe ngingi
xavutalamengi muˈoxo vulusi.
24 ✡Ia lexe ngingi ngavikala palomatana io itema vile ane umuxaxu tanu
uasi xe vile ane ulavulavu uasi ne uˈuna, la vaivaikalamengi ne uxiu
opoonu xe ulavu lexe anu itema sou susu la ngingi ta piena ukalusi ne
ngailevinu ˈilixou ne,
25 la sou mii ane mutalume no nano no tanu ne anu a uai no tatexa ne. La
anu utaloxo uluˈe sou ulotu noxou Lataua, la uvikala tama lexe, “Manina,
Lataua anu a uxolu no nixingengi ˈo.”

Voteˈi sou Muamuaˈixu Lalotu

26 ✡Ioxe ta vivilo nenge tavikala a loxovaa? No mine ngingi nganeˈe
ngapita sou ngalotu la vilevilesi ne inoˈu xaixai loxo lexe, xe vaikala
sou lavulavu, mo mii moseˈi ane Lataua mumaxaˈu no iengi xe vaikala
iouvilemo. Mo ane sou uxiunu vaikala iouvilemo. Mimii ane ne sou uˈoxo
lalotu utulu pekiaˈu mo uleme.
27 Lexe moseˈi ivivikala no anu vaikala iouvilemo, xe tamei uasi la tatalusi
aneˈi ivikala, io ivikala ukeikei uasi, vile uvikala ukalu la vile uvikala. Xe
laixe lexe itema vile sou uxiunu vaikalaiˈa ne anu a uxolu kalumo.
28 Ia lexe itema vile sou uxiunu vaikala ne uasi, la itema ane uvivikala
no anu vaikala iouvilemo ne, uxolu tani ukisi no anu pita sou lalotu ne. Io
uvivikala noxousi xe noxou Latauasi.
29 ✡Mo sou ta mitema sou palomatana tamei, uasi la tatalusi ane ivikala,
io aneˈi ane ixolu ne ilomulangiou mo iilevinu vaikalaiˈa ne laixe manina.
30 Ia lexe Lataua ulosou itema vile e uxoxolu no lia ne mii vile la itema
ane muvivikala tei ne anu utalo.
31 Xo ngingi ukalusi ne ngemomomo sou ngapolomatana vilevilesi mo sou
ta mitema ukalusi ne ilamana mo pekiaˈa.
32 Ta uleenu sou vaikala palomatana ne aneˈi imulinu vaikala noxiˈa ta
mitema sou ipalomatana nesi.

✡ **14:20:** Ep 4:14 ✡ **14:21:** Ais 28:11-12 ✡ **14:23:** Apo 2:13 ✡ **14:24:** Ioa 16:8 ✡ **14:26:** 1Ko 12:8-10 ✡ **14:29:** 1Te 5:21

33 Xo Lataua ne loxo anu Lataua sou uˈoxonu mimii vitavitanisi uasi, ia
anu Lataua sou opo seˈisisi.
Loxo no anu laˈolaˈoluxu noxiˈa ta mitema ilotu noxou Iesu,
34 ✡mo ta sema ne ixolu tani ukisi no nano no a lalotu. Aneˈi ne imomomo
sou ivivikala uasi ia iluˈeneˈi sou imulinu loxo lapuloto noxou Mosesi
mulemolu.
35 Lexe aneˈi imasaxa sou ilavusou mii vile, la aneˈi italiˈisiˈa ta muluiˈasi
no taasiˈa, xo ta sema ivikala no nano no ˈa lalotu ne anu mii sou maela
manina.
36 Loxovaa vaikala noxou Lataua ne tavaˈu musoko a noxinge ne? Uasi,
loxovaa ngingi ta mitema ane nesi ane ngenoˈu vaikala noxou Lataua ne?
Ia evile inoˈu vaikalau uasi.
37 ✡Mo lexe itema vile uxavutala lexe anu ne itema sou palomatana,
xe uasi la munoˈu xavi iouiou sou iˈoxonu xaixai noxou Uleenu Tavuna
ilavusou lexe mii maˈia ane eni akaukavunu ulai noxinge ˈo ne anu loxo
vaikala pekiaˈu noxou Tila.
38 Ia lexe anu umulaxu xavutalau no anu uasi, la anu kalumo ne
ngamulaxu xavutalamengi no anu vaikalau ne mamu.
39 Anu aloxo ne la sou ta vivilo ngaˈoxo masaxa noxinge pekiaˈu sou
ngapalomatanasi, io vaikala iouvilemo ne ngatavuna sou mamu.
40 Ia ngaˈoxonu mii ukalusi ne umomomo laixe no anu voteˈi sou
muamuaˈixu lalotu.

15

Kalisito Mumauli La

1 Ioxe, ta vivilo, eni emasaxa sou alivunoxu xavutalamengi sou aˈalo laixe
noxou Iesu Kalisito ane eni eaˈaloxu noxinge mo ngingi ngenoˈu mo sou
ngingi ngatulu pekiaˈinge no anu ne.
2 No anu aˈalo ane nesi ane Lataua mupamaulingengi no anu ne lexe
ngingi ngateteli pekiaˈu no anu vaikala ane eni eaˈaloxu noxinge ne xo lexe
uasi la ngingi ne ngamuxamuxaxu tangengi vitanisi.
3 ✡Xo mii maˈia ane eni enoˈu ne ane eni akalanu uneˈe noxinge, aloxo anu
mii tatila manina lexe Kalisito musoli sou susu noxinge aloxo vaikalasou
muai no anu Lavuku Tavuna teinu ne,
4 ✡la sou miˈasixu xe mumauli mutulu la no anu voxo tatalusou loxo
vaikalasou muai no anu Lavuku Tavuna teinu.
5 ✡Mo anu mupalaˈa noxou Pita xe mukalu la noxiˈa ta molomolo noxou
mavulovexa mo muluˈe no lia tamei.
6 Xe iliˈi no anu la anu mupalaˈa alaxu vilesisi noxiˈa ta vimovimou moseˈi
noxou sosovosiˈa loxo itemaxu itemaxu vile mo itemaxu taˈuve (500). Piena
moseˈi noxiˈa ne uao imaumaulisio, ia moseˈi a misoisoli mukalu ne.
7 ✡Mukalu la anu mupalaˈa noxou Iakavo xe mukalu la mupalaˈa noxiˈa
ta aposeli ne mukalusi,
8 ✡mo kaluxusou la anu mupalaˈa noxilo kalumo. Eni ne aloxo itema ane
nenu mivoˈo lalaanu.
9 ✡La sou eni ne akituˈa noxiˈa ta aposeli ne mo lexe eni laixe sou ilemelo
lexe aposeli uasi. Xo eni eˈoxo masuaneˈi ta mitema sou lalotu noxou
Lataua.
10 ✡Ia no anu alauna noxou Latauasi la sou eni exali amitema iou aloxo ˈo.
Mo alauna noxou ane muneˈe noxilo ne loxo mii vitanisi uasi. Eni exaxai

✡ **14:34:** 1Ko 11:3; 1Ti 2:12 ✡ **14:37:** 1Ioa 4:6 ✡ **15:3:** Ais 53:5-12 ✡ **15:4:** Mat 12:40; Apo 2:24-32 ✡ **15:5:** Mat 28:16-17; Luk 24:34 ✡ **15:7:** Apo 1:3-4 ✡ **15:8:** Apo 9:3-6 ✡ **15:9:** Ep 3:8; 1Ti 1:15 ✡ **15:10:** 2Ko 11:23

pekiaˈilo mo euaulixaˈa ta aposeli mukalusi ne. Io loxo eni uasi, ia alauna
noxou Latauasi ane muxolu noxilo sou eˈoxonu xaixai ne.
11 Mo lexe eni aˈalomengi xe ta menexilo iaˈalomengi, la nexi noxiˈa
taaˈaloxu vaikala iouvilesisi la sou ngingi ngamulaxu tangengi no anu.

Ta Mitema Aneˈi Ane Misoisoli ne Imauli La

12 Ia lexe nexi teaˈalo lexe Kalisito mutulu mumauli la no anu soli, la sou
loxovaa moseˈi noxinge ne italiˈi lexe ta mitema imomomo sou itulu la no
ˈa soli uasi?
13 Mo lexe mauli la noxiˈa ta mitema ane misoisoli ne uasi la Kalisito ne
anu mutulu mumauli la uasi kalumo.
14 Ia lexe Kalisito ne utulu umauli la uasi la aˈalo noxixe mo loopala
noxinge ne anu mii vitanisi.
15 La sou aloxo ne la nexi loxo ta mitema sou aˈalo kalakalavoi no anu
mii ane Lataua muˈoxonu, xo nexi teaˈaloxu Lataua lexe anu mutulusou
Kalisito mumauli la no anu soli. Ia manina lexe anu utulusou Kalisito
umauli la uasi aloxo ne la sou lexe aneˈi ane misoisoli ne itulu imauli la
uasi.
16 Xo lexe aneˈi ane misoisoli ne itulu imauli la uasi la sou lexe Kalisito ne
anu utulu umauli la uasi avile.
17 Mo lexe Kalisito ne utulu umauli la uasi, la loopala noxinge ne anu mii
vitanisi. Mo susu noxinge ne anu a uao uxolusinge ne sio.
18 La sou aneˈi ane mimuxaxu taneˈi kalumo noxou Kalisito ka misoisoli
ne aneˈi misuasua mukalu.
19 Mo sou lexe loopala noxinge noxou Kalisito ne sou mauli no anu lialia
ˈosi la loopalasinge ne uaulixu masuanenge avile mo ta mitema ukalusi no
anu lialia ˈo.
20 Ia manina Kalisito ne mutulu mo mumauli la no anu soli. Anu aloxo
Anu mutulu tei ne sou aneˈi ane misoisoli la imauli la.
21 ✡Xo loxo soli muneˈe noxou itema vile la mauli la noxiˈa aneˈi ane
misoisoli ne uneˈe noxou itema vile kalumo.
22 Xo anu aloxo ˈo noxou Adamu la ta mitema ukalusi isoli. Xe noxou
Kalisito la ta mitema ukalusi ne inoˈu mauli.
23 ✡Ia vilevilesi ne naˈa voxo mo, xe Kalisito, Anu loxo itema ane mutulu
tei xe no mine Anu ulivu uneˈe, la aneˈi ane ta noxou ne itulu imauli.
24 Voxo kaluxusou uxali la Anu uitalonu saxisaxilaˈu ulai noxou Momu
Lataua. No mine anu Kalisito umamulonu mo ukalusiˈa ta kisikisiˈa ta
uleenu masumasua e pekipekiaˈa mo xavineˈi mulolutu.
25 ✡Xo anu uulaxunu sou saxisaxilaˈu ulai utalo no mine Kalisito utaol-
uneˈi ta uluau ukalusi ne no lia no laaxu xavi noxou.
26 ✡Uluau ukalusou sou umamulonu mo ukalusou ane soli ne.
27 ✡Xo “Lataua muˈitalonu mimii mukalusi ne no lia no laaxu xavi noxou
Kalisito.”
Io vaikala lexe mimii mukalusi ne muˈitalonu no laaxu ne anu mula-
manasi lexe Lataua e muˈitalonu mimii mukalusi no tavaˈu Kalisito ne. Ia
Lataua anu molusi uxolu no laaxu uasi.
28 Ia no mine anu uˈoxonu mimii aloxo ne ukalu la sou ˈOlu molu
mumulinu Lataua e muˈitalonu mimii mukalusi no laaxu ne, mo sou Lataua
umomomo sou uxolu no anu mimii ukalusi.
29 Ioxe lexe mauli la uasi la sou mii maˈia ane aneˈi e miˈulosiˈa sou
isuˈuineˈi ta mitema e misoisoli ne iˈoxonu? Lexe aneˈi e misoisoli ne

---

✡ **15:21:** Rom 5:12 ✡ **15:23:** 1Te 4:16; Pal 20:5 ✡ **15:25:** Mat 22:44 ✡ **15:26:** Pal 20:14
✡ **15:27:** Lex 8:6

umomomo sou itulu imauli la uasi avile la sou loxovaa no anu ˈuloˈulo ane
miˈulosiˈa ta mitema sou isuˈulineˈi ne?
30 ✡Xe loxovaa noxixe, la sou nexi taˈitalongengi no anu tuˈutuˈumaxu
utotomu ˈo?
31 Eni atavulenu soli no voxo utotomu evikala manina aloxo ne xo ta
vivilo loxo eni eˈosasinge sou ngexolu no nano noxou Iesu Kalisito anu tila
noxinge.
32 ✡Lexe eni eˈotoxaˈa ta mimii ta vova ne Epeso sou mii masaxa noxilosi
la mii maˈia ane eni enoˈu? Lexe aneˈi ane misoisoli ne itulu imauli la uasi,
la, “Nenge taˈani mo taie xo neˈiela la nenge tasoisoli.”
33 Mamu sou ngamulinu kalakalavoi noxiˈa ta mitema. “Xo ta mitema ta
masumasua ne ivilaˈisou ˈilixo laixe ne.”
34 La sou ngatulu no anu lavulavu ane muxolu noxou itema vile lailaixe
lexe ngingi ngamulinu, io ngataluxu no anu ˈilixo sou ngaˈoxonu susu.
Mo seˈi noxinge ne ilavusou Lataua uasi ne eni avikala aloxo ne sou
apamaelangengi.

Vasimenge Ane Umauli La

35 Ia male itema vile utaliˈi lexe, “Ta mitema ane misoisoli ne ulai la itulu
imauli la a loxovaa ˈo? Vasimeˈa ne uxali iou a loxovaa?”
36 ✡Xovulaulau! Mii maˈia ane nini natounu ne anu usoli tei ˈo la sou anu
upau sou uleme.
37 La sou no mine nini natounu la loxo natounu ovu lololi e uxali iliˈi ne
uasi, ia ngiaxu vitanisi. Male uiti ngiaxu, uasi, la mii vilemo ngiaxu.
38 Ia Lataua ulosiˈa vasimeˈa loxo anu molu mumasaxau. Mo ngiaxu
iouiou vilevilesi ne anu ulosiˈa ainu vilevilesi mo.
39 Xe mimii no lia ˈo ne anu iouvilesisi uasi. Nenge vasimenge mo xe ta
mimii ane imuamuaˈi no ˈa lialia ne vasimeˈa mo xe ta ngiala ne vasimeˈa
mo ia ta sinana ne vasimeˈa iouvilemo.
40 Anu aloxo ne la sou mimii sou loxotolo ne naˈu vasimolu mo xe mimii
sou lialia ne naˈu vasimolu mo. Ia mimii sou loxotolo e lailaixe ne anu
vasimolu iouvilesisi mo mimii lailaixe sou lialia ˈo ne vasimolu iouvilemo.
41 Mo aso ne anu naˈu kaaxu lailaixe mo xe soˈio ne anu naˈu kaaxu
lailaixe mo. Ia ta oto ne naˈa kaaxaˈa mo. Io ta oto kaaxaˈa ne uxali iouiou
mo lailaixe manina.
42 Anu iou aloxo nesi no anu mauli la noxiˈa aneˈi ane misoisoli. Vasimolu
ane miˈasixu ne anu umasua ia vasimolu ane utulu umauli la ne anu
umomomo sou uui la uasi.
43 ✡No mine miˈasixu la vasimolu ne laixe uasi ia mutulu mumauli la no
anu mimii lailaixe. Miˈasixu la mamalaxusi ia mutulu mumauli la no anu
xavi tatila.
44 Vasimolu e miasixu ne anu sou lialia ˈo si ia anu mumauli la, la
vasimolu ne sou uleenu. La sou vasimolu sou lialia ˈo xe vasimolu sou
uleenu kalumo ne.
45 ✡La sou kaukavusou muai lexe, “Adamu anu tei ne muxali loxo itema
mumaulisi,” ia Adamu ane iliˈi ne muxali loxo Uleenu sou ulosiˈa ta mitema
mauli.
46 Xo uleenu ne uluˈe tei uasi. Vasimolu muluˈe tei ka sou uleenu.
47 La sou itema ane tei ne anu molu no anu lomulo sou lialia ˈo, xe itema
ane tameisou ne anu molu no opo loxotolo.
48 Anu aloxo ta mitema sou lialia ˈo ne aneˈi loxo itema sou lialia. Xe aloxo
ta mitema sou opo loxotolo ne la sou aneˈi loxo itema sou opo loxotolo.

✡ **15:30:** Rom 8:36 ✡ **15:32:** Ais 22:13 ✡ **15:36:** Ioa 12:24 ✡ **15:43:** Pil 3:20-21 ✡ **15:45:** Tav 2:7

49 Mo anu iouvilesisi aloxo nenge texali loxo ta mitema ane sou lialia ʼo
ia iliʼi la nenge taxali loxo itema ane sou opo loxotolo.
50 Ioxe eni avikalangengi, ta vivilo lexe mii ane vasimenge lialia ʼo ne
umomomo sou uxolu kalumo no nano no ʼa saxisaxilaʼu noxou Lataua uasi.
Mo mii ane ukalu ne umomomo sou upita ilou mii ane lailaixe mo kaluxu
uasi, uasi.
51 ✡Ngalomu, eni avikala ngengixu vaikala utalume vile aloxo ʼo. Nenge
moseʼi ne tasoli uasi, ia nenge ukalusi ne taxiu vasimenge,
52 no mine ane ne uxali loxo ienge uʼamo no anu xoolau utama kaluxusou.
Xo no mine xoolau utama la aneʼi ane misoisoli ne itulu imauli la, ia isoli la
uasi, mo nenge ne vasimenge uxiu ukalusi.
53 ✡La sou vasimolu ane umamulo ne utokolomo no anu mimii lailaixe
ane umamulo uasi. Mo vasimolu ane musoli ne utokolomo no anu mimii
ane sou umauli mo kaluxu uasi.
54 ✡No mine vasimolu ane umamulo ne utokolomoxu no anu mimii
lailaixe ane umamulo uasi. Xe vasimolu ane sou soli ne utokolomoxu no
anu mimii ane sou umauli mo kaluxu uasi. Lexe mimii ane ne uxali la
vaikala e mikaukuvunu ne uxali maninasou aloxo ne. “Soli ne mumamulo
avile mo Lataua muuaulixu.”
55 ✡ “Soli, xavineni ava? Soli, tavimeni ava?”
56 ✡Xe tavi sou soli ne anu a ʼilixo masumasua mo xavi sou ʼilixo masua
ne anu ane lapuloto.
57 Ia talemolu laixe ulai noxou Lataua! Anu mulosinge xavi sou tauauli
no anu muneʼe noxou Tila noxinge Iesu Kalisito.
58 Anu aloxo ne la sou ta vivilo e emasaxainge manina, ngatulu pekiaʼinge
io ngasasalo no anu mii vile uasi. Utotomu ne ngalosinge ukalusi ulai no
anu xaixai noxou Tila. Xo ngingi ngelavu lexe xaixai noxinge no nano
noxou Tila ne anu vitanisi uasi.

16

Mipitanu Lamoliiʼa ta Mitema Noxou Lataua

1 ✡Ioxe ano ʼo vaikala sou lamoli ane mipitaiʼa ta mitema noxou Lataua.
Ngaʼoxonu mii maʼia e evikalaneʼi ta mitema e ilotu noxou Iesu no tuatuala
no nano ne Xalatia sou iʼoxonu.
2 No anu voxo usoko sou voxosou lalotu utotomu, la ngingi vilevilesi ne
ngamulaxu lamoli moseʼi no paʼumolu. Paʼusou no nano no anu lamoliu e
unonoʼu. Ngapitanu uai, mo sou eni aneʼe la ataxusou la uasi.
3 Xe no mine eni axali la alosiʼa ta mitema ane ngingi ngesosovosiʼa
ne uoli voloxu sou vaikala lamana ilou lolovolo noxinge ne sou ilaixu ne
Ielusalemu.
4 Lexe anu laixe sou eni alai kalumo la aneʼi ivaitaoleli.

Kilaka Noxou Paulo

5 ✡Eni Apolo alai ne Makedonia xe iliʼi la sou aneʼe noxinge. Xo eni Apolo
alai aloxo ne Makedonia tei ne.
6 ✡Male eni axolu maxuveeni sevile noxinge male no ʼa voxosou sivo mo
tani lelemesou ne ukalu avile, mo sou ngingi ngasuʼulileli no anu muamuaʼi
xo lexe sou alai neʼei.
7 Eni amasaxa sou amaisingesi vaimomo ne loxo exixaosingesi ka alai
uasi, eni eloopala lexe axolu maxuveeni sevile noxinge, lexe Tila umasaxa
aloxo ne.

✡ **15:51:** Mat 24:31; 1Te 4:15-17 ✡ **15:53:** 2Ko 5:4 ✡ **15:54:** Ais 25:8 ✡ **15:55:** Ose 13:14
✡ **15:56:** Rom 7:13 ✡ **16:1:** Rom 15:25-26; 2Ko 8:1-9 ✡ **16:5:** Apo 19:21 ✡ **16:6:** Rom 15:24

8 Ia eni axolu lai ne Epeso ne ulai utalo no 'a voxosou Pentikosi.
9 ✡Xo aitenga tatila sou xaixai ane lexe eni axaxaisou ne anu mukisi
noxilo, xe ta mitema tapiena ane sou ivikala no tumalilo ne ane'i a ixoxolu.
10 ✡Io, lexe Timoti une'e la ngasaxila'u laixe lexe mii vile u'oxonu u'ume
no mine anu uxoxolu noxinge ne mamu. Xo anu uxaxaisou xaixai noxou
Tila, iou aloxo eni 'osi.
11 ✡Evile no voxo ane ne umomomo sou ngaitalonu ngalomuxu mo
nga'osasou mamu. Ia no anu muamua'ixu sou ulivu une'e noxilo la
nga'italonu no 'a opo se'isisi. Eni autiti'a ilo'a ta vimovimou.
12 ✡Ano 'o ne vaikalasou vivinge Apolosi. Eni epeletotosi'a pekia'u sou
lexe ulai noxinge ilo'a ta vivinge. Anu umasaxa sou ulai palea vaimomo 'o
uasi, ia anu ulai no mine anu uxamulinu loxo voxo laixe noxou sou ulai.
13 Ngatulu mo ngaloosinge, mo xavingengi voxovoxo no anu muxam-
uxaxu tangengi la sou ngaxali loxo ta mitema sou ngatulu peki'ainge mo
nga'ume uasi.
14 Nga'oxonu mimii ukalusi ne mo tanengexa'a ta menexine no anu
alauna.
15 ✡Ngingi ngelavu lexe ta temanu tani noxou Sutepano ne ane'i mixiu tei
milai noxou Iesu no nano ne Akaia mo ane'i miitine'i milai no anu xaixai
noxi'a ta mitema noxou Lataua. Ia ta vivilo eni apeletotosinge pekia'u,
16 sou ngalu'engengi no laaxa'a ta mitema ane'i iou aloxo ne mo ane'i
ukalusi e imuline'i sou isu'uli no anu xaixai ne.
17 Eni e'osa no mine Sutepano ilou Potunatasi xe Akaikusi mixali xo ane'i
mimomomosou mi'oxonu mii ane ne ngingi ta Kolinito nga'oxonu uasi.
18 Xo ane'i mi'oxonu opoleli muai laixe mo noxinge kalumo. Ta mitema
ane loxo ne umomomo sou talavusi'a laixe.

'Osa'ila Kaluxusou

19 ✡Ta mitema ilotu noxou Iesu no xalee lia tila ne Asia mi'italonu 'osa'ila
noxi'a mune'e noxinge. Akuila mo Pilisila miiongengi no nano no ualasou
Tila, mo ane'i ta mitema e ilotu noxou Iesu ane ilavusou ipita no tani noxi'a
ne kalumo.
20 Ta vivinge mukalusi ane mixolu lai 'o mi'italonu 'osa'ila noxi'a mune'e
noxinge. Ngasexelangenge ngatongato'o mo ngatimunu xalengengi no 'a
'osa'ila noxou Lataua.
21 Eni Paulo melo akaukavunu 'osa'ila ane 'o no avolo.
22 ✡Lexe itema vile tanuxu Tila uasi, la uno'u tu'umaxu no voxo mine Tila
ulivu une'e. Nini nane'e, Tila.
23 Alauna noxou Tila Iesu uxolu noxinge.
24 Tanutanuxu noxilo ulai noxinge ukalusi no nano noxou Kalisito Iesu.
Manina.

✡ **16:9:** Apo 19:8-10; 2Ko 2:12 ✡ **16:10:** 1Ko 4:17 ✡ **16:11:** 1Ti 4:12 ✡ **16:12:** 1Ko 3:6 ✡ **16:15:** 1Ko 1:16 ✡ **16:19:** Apo 18:2, 18, 26 ✡ **16:22:** Xal 1:8-9; Pal 22:20

UOLI VOLOXU TAMEISOU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA KOLINITO

Vaikala lamana

No anu uoli voloxu ane 'o ne Paulo mukaukavunu mulai noxi'a ta Kolinito, xo ta mitema mose'i no nano no tuala tila ne Kolinito mi'oxonu vaikala masumasua mose'i mulai noxou. Aloxo ne la sou anu mukaukavunu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a sou lexe uxalixu opo vilesisi no taine'i la.

No nano no anu vaivaikala noxou Paulo, la anu muvikala lamana no anu vaikala pekipekia'u e anu muvikalane'i no anu tei. Anu umasaxa lexe ulamanalixa'a no anu tava'u a loxovaa la sou anu mu'oxonu vaikala tu'utu'umaxu ne. Anu mu'oxonu aloxo ne, xe leviani noxi'a ilomu uasi, la misu'anu vaikala masumasua mulai noxou. Xe mupala'alixu 'osa'ila noxou, xo mulomusou lexe ta mitema milomu la mixiunu maulixa'a.

Xe mukalusou vaivaikala noxou la muvikalane'i ta Kolinito sou isu'uline'i ta mitema noxou Lataua ane xa'a mimii uasi no xalee lia tila ne Iutaia. Xe kaluxusou manina, la Paulo mulamanalixa'a lexe ta aposeli kalakalavoi mose'i 'a ixoxolu ne, la sou ane'i itovonu sou i'oxonu masuanu xe ipupuiou xaixai noxou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Paulo mulamanalixu 'ili'ilixonu xe xaixai noxou 1:1-7
Ipitanu su'uli ulai noxi'a ta mitema ne Ielusalemu 8–9
Paulo mulamanalixu no anu xaixai noxou 10:1–13:10
Vaikala kaluxusou ilou vaikala sou sexela 13:11-14

1 Eni Paulo itema e Kalisito Iesu mupalusilo no anu masaxa noxou Lataua
mo musosovosilo. Nexi noxou vivilo Timoti takaukavu uoli voloxu ano 'o
ulai noxinge ta mitema ilotu noxou Iesu ne Kolinito, mo noxi'a ta mitema
ane'i imulaxu tane'i noxou Lataua no 'a tuatuala ukalusi no lia tila ne Akaia.
2 Alauna mo opo se'isisi ulai noxinge molu noxou Lataua Maminge mo
anu Tila Iesu Kalisito

Anu Lataua sou Mamaatola Tapiena Ukalusi

3 ✡Ta'itinu Lataua e Tila noxinge Iesu Kalisito Momu, anu tanutanuxu
Momu anu Lataua sou mamaatola piena ukalusi.
4 Anu e mamaatolanenge no anu tu'utu'umaxu noxinge ukalusi, mo sou
nexi tamomomo sou mamaatolane'i ane'i ane tu'utu'umaxu se'i uxalisi'a
no anu vaikalau Lataua ane Anu mulosienge.
5 ✡Xo anu aloxo tu'utu'umaxu noxou Kalisito unixi u'una no anu mauli-
nenge 'o ne la mamaatola molu noxou Kalisito ne iouvilesisi unixi une'e
u'ana'ana kalumo.
6 Lexe oponexi tu'umaxu, la anu ne sou umamaatolanenge no 'a mauli
noxixe, lexe nexi tano'u vaikala la anu ne sou umamaatolanenge ane
uxalixu 'ilixo sou ngaxolu se'isisi mo ngatavulenu tu'utu'umaxu ane loxo
nexi tatavulenu 'o.
7 Mo loopala noxixesinge ne anu pumuxu, xo nexi telavu lexe aloxo
tu'utu'umaxu noxixe ne ngingi ngatavulenu kalumo la mamaatola noxixe
ne ulai noxinge kalumo.
8 ✡Ta vivixe, nexi tamasaxa manina lexe ngingi ngelavusou, sou
tu'utu'umaxu ane nexi tetavulenu no anu xalee lia tila ne Asia.

✡ **1:3:** Rom 15:5 ✡ **1:5:** Lex 34:19 ✡ **1:8:** Apo 19:23; 1Ko 15:32

Tu'utu'umaxu ane ne anu tatila manina mo umomomo sou nexi tataloxolixu la uasi mole nexi ne lexe tasoli avile.
9 Manina, no nano no tanexi la nexi taxamulinu tu'umaxu sou soli. Ia anu muxali ne sou lexe nexi tamomomo sou tasoa noxixe mamu ia noxou Latauasi, Anu e utulusi'a ta mitema no 'a soli.
10 ✡Anu mupamulinexi no anu masua sou soli ane loxo ne, mo Anu upamaulinexi. Nexi teloopalanu lexe Anu usolonu sou upamaulinexisi.
11 Xo aloxo ngingi ngesu'ulinexi no anu lakilaka noxinge. La sou tapiena imomomo sou ivikala laixe noxou Latauamenge sou alauna laixe mune'e noxixe loxo lakolisou lakilaka noxi'a tapiena.

Paulo Muxiunu Xavutala E Anu Muloonu

12 Ioxe nexi ta'itinexi aloxo, xavutalamexi laixe noxi'a ta mitema ne mumaxa'ixe lamana lexe no anu xoluxolunenge nenge'a no anu lialia 'o ne la nexi texolu no anu 'ilixo vilemo mo malemalenga ane molu noxou Lataua. Nexi te'oxonu aloxo ne loxo no anu xavuxavutala e talavusou lexe mii ane laixe xe mii ane masua sou lialia 'o uasi ia loxo no anu alauna noxou Latauasi.
13 Xo nexi takaukavumengixu mii vile ane ngingi ngamomomo sou ngaitisou mo ngalavu sou uasi ne uasi. Eni eloopala lexe ngingi ngalavusou mimii lamana ukalusi. Mo eni eloopala lexe,
14 ✡aloxo ngingi ngelavusixe sevilesi ia ngingi ngalavusixe ukalusi, la ngingi ngamomomo sou nga'osasixe ne aloxo nexi ta'osasinge kalumo no anu voxo noxou Tila Iesu.
15 Anu aloxo ne xo eni exavutala pekia'u no anu mii ane 'o, eni emulaxu xavutala sou akilisinge tei o mo sou ngingi ngamomomo sou ngano'u su'uli alaxu tamei.
16 ✡Eni emulaxu xavutalaxeni lexe sou akilisinge no mine alai ne Makedonia xe melo ne Makedonia ane'e la alivu ane'e noxinge, xe ili'i la sou ngingi ngasu'ulileli sou ngasaxaleli sou alai ne Iutaia.
17 No mine eni emulaxu xavutalaxeni sou mii ane ne la, loxovaa eni e'oxonu papaxesi? Uasi loxovaa eni e'oxonu sou emulaxu xavutalaxeni loxo ane'i ta mitema no lia 'o ixavutala 'o si mo sou eni avikala ukeikei lexe "Ee, la ee" no mine "Uasi, la uasi?" Aloxo ne uasi.
18 Ia manina sou aloxo Lataua anu umulinu vaikalausi, la sou a'alo noxixe ulai noxinge ne anu loxo "Ee," xe "Uasi," la uasi.
19 ✡Xo Lataua 'Olu Iesu Kalisito e nexi noxi'a Sailasi mo Timoti telaanu vaikalasou nonixi noxinge ne anu loxo "Ee," no mine "Uasi," ne uasi ia noxou ne la anu utotomu ne "Ee," si.
20 ✡Xo mii vile uasi mii tapiena anu Lataua musakiinu vaikalasou ne anu muxali "Ee," noxou Kalisito. Anu aloxo ne la sou noxousi ne la "manina" ne nenge ta'itinu Lataua ualasou.
21 Ioxe la sou anu Lataua e mupitanenge no anu mauli noxou Kalisito anu molu musosovosinge la sou nenge'a tatulu peki'ainge.
22 ✡Mo mu'italonu sosovo noxou mo mutomusinge lexe nenge ta na'u ne muxolu noxinge. Mo mumulaxu Uleenu no nano no tanenge aloxo sosovo sou mii mai'a ane Anu ulosinge ili'i.
23 Eni alemolu la Lataua mulavusou xavutalaxeni aloxo ne mo eni talelingenge sou lexe alivu alai ne Kolinito uasi.

✡ **1:10:** 2Ti 4:18 ✡ **1:14:** 2Ko 5:12; Pil 2:16 ✡ **1:16:** 1Ko 16:5-6 ✡ **1:19:** Apo 18:5 ✡ **1:20:** Pal 3:14 ✡ **1:22:** 2Ko 5:5; Ep 1:13-14

24 ✡Anu loxo nexi tauli sou taulaxu tangengi uasi. Ia nenge nengeˈa
taxaxai ne sou ˈosaˈosamengi. Xo tavaˈu aloxo, ngingi ngamulaxu tangengi
la ngatulu pekiˈainge.

2

1 ✡Aloxo ne la sou eni exavutala pekiaˈu lexe mamu sou eni aˈoxonu
navunavu vile la sou alai akilisinge.
2 Xo lexe eni aˈoxonu opongengi tuˈumaxu, la sou ˈenaˈei la ane uxolu sou
uˈoxoleli aˈosa? Ngingisi.
3 Eni ekaukavu aloxo ne mo sou loxo eni aneˈe la mamu sou taleli utama
noxiˈa ta mitema ia sou iˈoxoleli aˈosa ne. Eni eloopala pekiaˈu noxinge
mukalusi lexe ˈosa noxilo ne uxolu ulai noxinge ukalusi kalumo.
4 ✡Xo eni ekaukavumengi ˈo no anu taleli utamasinge mo uxoto toxoxaˈa
xe ieli lexaxu piena, sou lexe aˈoxongengi ngatama uasi, ia sou loxo uˈoxo
oponengi ngalavusou manina tanutanuxu noxilo singe no anu ˈilixo sou
talulusou susu noxiˈa ta mitema sou susu.
5 Ioxe lexe itema vile muxalixu opo tuˈumaxu, la anu uˈoxonu opoleli
tuˈumaxu uasi. Ia anu muˈoxongengi latala mukalusi ne opongengi
tuˈumaxu, la laixe lexe taˈoxonu uxali masua uˈoki mamu.
6 Navunavu ane ta piena noxinge mitelonu noxou ne anu mumomomo
noxou.
7 Ia aloxo ne uasi, umomomo sou ngingi ngalulusou susu noxou mo nga-
mamaatolanu, mo sou anu umomomo sou opo tuˈumaxu toxoxu uluˈelaixu
a vile mamu.
8 Eni apelaˈinge aloxo ne mo sou ngingi ngaˈoxo pekiaˈunu tanutanuxu
noxinge sou ne la, mo sou anu ulavusou lexe ngingi tangengixu.
9 Tavaˈu a loxovaa la sou eni ekaukavumengi ne sou amaisinge lexe
ngingi ngamomomo sou ngatulu pekiˈainge no anu tovotovo mo ngalomu
sou ngamulinu mimii ukalusi ne.
10 Lexe ngingi ngalulusou susu noxou itema vile la eni kalumo alulusou
susu noxou. Mo mii maˈia ane eni elulusou ne mo lexe mii vile sou alulusou
la eni alulusou no iou Kalisito ne singe.
11 ✡Mo sou Satani ne umomomo sou utaloxolinenge mamu xo loxo nenge
talavusou xavuxavutala talume noxou ne.

Ta Mitema Ane sou Ixaxaisou Vaikala Ane Musakii Alavua

12 ✡Ioxe no mine eni elutu elai ne Toloasi sou alaanu vaikala sou aˈalo
laixe sou Kalisito la exalisou lexe Tila mukisiinu aitengasilo lai ne.
13 ✡Ia xavutalaxeni ne uai seˈisisi uao, xo tavaˈu lexe eni axalisou vivilo
Tito lai ne uasi. La sou eni eioneˈi io elai avile ne Makedonia.
14 Ia laixe musuku noxou Lataua e uulaxunexi utotomu no anu uauli
noxou Kalisito mo taxavutalanu vaikala sou mii ane loxo tumaulixu sou
lavulavu laixe noxou ne tasukunu ulai no xalexalee tani ukalusi no mine
nenge talai.
15 Xo nexi ne loxo noxou Lataua la nexi aloxo lomolomo tumaˈu lailaixe
ulai noxou Lataua sou Kalisito nonixineˈi ta mitema aneˈi ane mimulaxu
taneˈi noxou Iesu minoˈu pamauli xe aneˈi ane mimulaxu taneˈi noxou Iesu
uasi ane sou isoisoli.
16 ✡Aneˈi ane imulaxu taneˈi noxou Iesu uasi la aneˈi ne tumaˈa masua
sou soli, xe aneˈi ane imulaxu taneˈi noxou Iesu la aneˈi tumaˈa uliulixu
sou mauli. Ioxe, mo ˈenaˈei ane mumomomo sou xaixai ane loxo ne?

✡ **1:24:** 1Pi 5:3 ✡ **2:1:** 1Ko 4:21 ✡ **2:4:** Apo 20:31 ✡ **2:11:** Luk 22:31 ✡ **2:12:** Apo 14:27; 1Ko 16:9 ✡ **2:13:** Apo 20:1 ✡ **2:16:** Luk 2:34; 2Ko 3:5-6

17 Xo nexi ne loxo tapiena e iˈoxonu sou ixixaolixu vaikalau Lataua sou
loxo inoˈu mii no anu uasi. Anu aloxo ne uasi. Noxou Kalisito la nexi
tavivikala no iou Lataua ne laixe maninasi, loxo ta mitema ane Lataua
mupalusiˈa mineˈe.

3

1 ✡Ioxe mo loxovaa nexi a tasokou sou taˈitinu ualasixe la? Uasi loxovaa
nexi loxo ta mitema moseˈi sou tamasaxau uoli voloxu sou uˈitinu ualasixe
ulai noxinge, uasi molu noxinge?
2 ✡Ngingi nesi ne ane uoli voloxu noxixe e tekaukavunu no nano no tanexi
la ta mitema mukalusi milavusou mo miitisou.
3 ✡Ngingi ngamaxaˈu lexe ngingi ne uoli voloxu molu noxou Kalisito,
neneˈaxu xaixai mexi kaukavusou ne no anu suˈi uasi. Ia no anu Uleenu
Lataua e muxolu umauli mo no anu lavoˈo alelaxu uasi ia no nano noxiˈa
ta mitema taneˈi.
4 Nexi tanexi mutulu pekiaˈu mo tevau tuˈumanexe noxou Lataua xo nexi
noxou Kalisito.
5 Anu loxo nexi mexe a ne temomomo sou teˈoxonu mimii ane ne uasi, ia
lavulavu noxixe sou xaixai ne molu noxou Lataua.
6 ✡Anu muˈoxonexi temomomo sou taxali loxo ta mitema sou isax-
ilaˈu vaikala ane musakii alavua ne loxo no anu vaikala sou lapuloto e
mikaukavu uasi ia no anu Uleenu, xo vaikala sou lapuloto ne uvenge tasoli
ia Uleenu ne ulosinge mauli.

Lamanaxu Vaikala Ane Musakii Alavua

7 ✡Ioxe lexe xaixai ne muxalixu soli ne muxotonu kaukavusou no ˈa lavoˈo
ia muxali ilou lamanaxu mo ta Isilaeli imomomo sou imataki uisalili ulai
noxou Mosesi alaiou uasi xo anu lamanaxu ia iliˈi la anu tasiauxu la,
8 la sou loxovaa? Xaixai ane no anu Uleenu ˈo lamanaxu uˈoki manina.
9 ✡Mo lexe xaixai ane utulusiˈa ta mitema ˈilixoiˈa no ˈa susu noxiˈa
lamana sou ne, anu lamanaxu musuku la lamanaxu xaixai ane uxalixu
ˈilixo muisalili ne anu lamanaxu toxoxaˈa manina.
10 Xo mii ane lamanaxu loxo ne tei e Mosesi mukaukavu, ia tamomosou
ilou lamana ane lapuloto alavua noxou Lataua ne toxoxaˈa ane vaimomo
ˈo la anu lamanaxu la uasi.
11 Mo lexe mii ane uxolu lavuu uasi ne lamanaxu aloxo ne, la mii ane
uxolu lavuu ne lamanaxu toxoxaˈa manina.
12 La sou no mine nexi taloopala aloxo ne la nexi pumunenge manina.
13 ✡Nexi ne loxo Mosesi e muvausou alaiou sou utaluxaˈa ta Isilaeli mo
sou imataki sou no mine lamanaxu tasiauxu ne uasi.
14 Ia xavutalaiˈa ne muxo lololi xo mune muxali vaimomo ˈo ne pupuni
ane ne uxolu no mine iitisou vaikala ane musakii tei. Anu uxexee uasi xo
loxo noxou Kalisitosi la sou anu uxexee.
15 Mo loxo no anu voxo ane vaimomo ˈo ne no mine iitisou lapuloto noxou
Mosesi la pupuni ne utaluxu taneˈi.
16 ✡Ia no mine itema ˈenaˈei ane uxiu ulai noxou Tila, la pupuni ane ne
uxexesou.
17 ✡Ioxe Tila ne Anu a Uleenu ne mo neˈei e Tila Uleenu uxolu la sakisaki
vile usakinenge uasi vasimenge manamanaˈu.
18 Mo nenge ukalusi ane tavaˈuvaˈusou alaienge uasi ne nenge loxo titilo
sou tamaisou lamana noxou Tila, mo taxiu taxali loxo Anu ne la no anu

✡ **3:1:** Apo 18:27; 2Ko 5:12 ✡ **3:2:** 1Ko 9:2 ✡ **3:3:** Mul 24:12; Iel 31:33; Ese 36:26-27 ✡ **3:6:** Iel 31:31; Ioa 6:63; 1Ko 11:25 ✡ **3:7:** Mul 34:29 ✡ **3:9:** Lap 27:26; Rom 1:17 ✡ **3:13:** Mul 34:33 ✡ **3:16:** Mul 34:34 ✡ **3:17:** Ioa 8:36; Rom 8:2

lamana ʼuieii utatila voxovoxo ne sou ane molu noxou Lataua e anu Uleenu ne.

4

Mimii Lailaixe Musuku Uxolu no Anu Vexavexasou no ʼa Lialia ʼo

1 Anu aloxo ne la sou loxo no anu alauna noxou Lataua la Anu mulosixe xaixai ane ʼo. La sou nexi taʼolevalele uasi.
2 ✡Mo nexi taxexeenu ʼiliʼilixo ane tavuna mo ane tamaela no anu ne. Nexi taʼoxonu ʼilixo sou kalakalavoi uasi mo tapolo vile vaikala noxou Lataua uasi. Anu aloxo ne uasi. Ia nexi taaʼaloxu vaikala manina ne ulamanasi. Aloxo ne ta mitema itoxonexi mo ta mitema xavutalaiʼa ulamana la sou ulai no anu xavutala laixe ne mumaxaiʼxe lamana noxiʼa ta mitema ukalusi ne no iou Lataua.
3 Mo lexe aʼalo laixe noxou Iesu Kalisito ane nexi teaʼaloxu ne pupuni mutaluxu, la pupuni mutaluxu ne noxiʼa aneʼi ane sou isoisoli.
4 ✡Xo anu Satani lataua sou lialia ʼo ne mutatusou xavutalaiʼa ta mitema ane imulaxu taneʼi noxou Kalisito uasi ne mo sou mamu sou aneʼi imaisou lamana no anu aʼalo laixe sou lamanaxu Kalisito e Anu sosovo maninasou noxou Lataua nesi.
5 Xo nexi talaa vaikalasixe la uasi, ia Iesu Kalisito ne, lexe anu Tila, mo nexi mexe la ne aloxo ta mitema sou xaixai noxou sou Iesu nesi.
6 ✡Xo Lataua anu e muvikala lexe, “Lamana uiei molu no nano no ʼa isivoxo uuatu,” ne muʼoxonu lamanaxu muiei no nano no tanexi sou ulosinge lamana sou talavusou laixe sou lamanaxu Lataua no ʼa alaiou Kalisito ne.
7 ✡Ia nexi tenoʼu mii ane laixe musuku ne aloxo no anu vexavexasou no lialia ʼo sou tamaxaʼu lexe xavi toxotoxoxaʼa ukalusi ne anu molu noxou Latauasi ia nexi mexe takoiinu uasi.
8 ✡Nexi ne texamuli tuʼutuʼumaxu muxaliliexi mukalusi, ia umamulonexi uasi, mo tanexi lili ia tanexi utaloxo uasi.
9 Mo iʼoxo masuanexi ia nexisisi taxolu uasi, xe ipuasixe ia ikalusixe uasi.
10 ✡Utotomu ne nexi taxixaolixu solixu Iesu no anu vasimexe mo sou mauli noxou Iesu ne umomomo sou upalaʼa no anu vasimexe kalumo.
11 ✡Xo nexi e tamauli ne ane tatavulenu soli sou Iesu mo sou maulixu umomomo sou upalaʼa no anu vasimexe e sou soli ʼo.
12 Aloxo ne la sou soli anu a uxaxai no nano noxixe, ia mauli anu a uxaxai no nano noxinge ta Kolinito.
13 ✡Aloxo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo ʼo, “Eni emulaxu taleli, aloxo ne la sou eni evikala ne.” No anu Uleenu ane nesi sou mulamulaxu tanenge ne la sou nenge kalumo tamulaxu tanenge mo sou tavikala aloxo ne.
14 ✡Anu aloxo ne xo nenge telavu lexe Anu ane mutulusou Tila Iesu no anu soli ne utulusixe kalumo nengeʼa Iesu mo upitanenge nengeʼa sou upamotoninenge no talaxu.
15 Mimii ukalusi ane ʼo ne sou umomomosinge, mo sou alauna ane uʼanaʼanalinenge ta mitema tavuʼavuʼalo ne umomomo sou uuavutinoxu vaikala ʼosa laixe sou aneʼi iiti Lataua no ʼa lamanaxu musuku ne.
16 ✡Anu aloxo ne la sou nexi taʼolevalele uasi. Manina loxo vasimexe no ale anu a sou usoli ne ia tanexi no nano ne uxaxali alavua no voxovoxo utotomu.

✡ **4:2:** 2Ko 2:17; 1Te 2:5 ✡ **4:4:** Ep 2:2; Kol 1:15; Eva 1:3 ✡ **4:6:** Tav 1:3; Ais 9:2; 2Ko 3:18 ✡ **4:7:** 2Ko 5:1 ✡ **4:8:** 2Ko 1:8; 7:5 ✡ **4:10:** 1Ko 15:31 ✡ **4:11:** Rom 8:36 ✡ **4:13:** Lex 116:10 ✡ **4:14:** 1Ko 6:14 ✡ **4:16:** Ep 3:16

17 ✡Xo tuˈutuˈumaxu noxixe ne uxolu maxuveeni uasi, uxolu voxo ataxusi.
Ia Lataua ukolinexi no ˈa lamana ane uxolavu ane muuaulixu tuˈutuˈumaxu
mukalusi ne muˈoki manina mo ukalu uasi.
18 ✡La sou nexi tautitisou mii maˈia ane no texa ˈo uasi ia mii maˈia ane
no anu. Xo mii maˈia ane no texa ne anu ulai la ukalu, ia mii maˈia ane no
anu ne anu tamaisou uasi ne. Anu uxolu utotomu mo ukalu uasi.

5

Taasinge no Anu Opo Loxotolo

1 ✡Ioxe nenge talavu lexe taasinge sou taxolu no anu no lia ˈo ne umamulo,
ia Lataua mutulusou taasinge vile. Anu taasinge lavuˈu ne a uxolu teitexi
no opo loxotolo. Tani ane ne ta mitema itulusou no avoˈa uasi.
2 ✡Aloxo ne la sou nenge tanenge utulu mo temasaxa lexe tanoˈu taasinge
teitexi no opo loxotolo ne la sou usuˈasinge loxo tokolomomenge.
3 No mine loxo nenge ta tokolomo ne, la nenge vasimenge vitanisi uasi.
4 Xo no mine nenge a uao taxoxolu no anu tani e uxolu umamulosi ane
ˈo sio, la nenge tanenge utulu mo tatavule tuˈutuˈumaxu ne. Xo nenge
tamasaxa sou taxexeenu tani ane ˈo uasi, ia lexe tatokolomo no anu tasinge
sou opo loxotolo. Aloxo ne mo sou mii maˈia ane sou usoli ne umomomo
sou uxalixu mauli.
5 Ioxe, anu Latauasi ane mukoinenge sou tavaˈu aloxo ne. Mo mulosinge
Uleenu aloxo sosovo sou mii maˈia ane anu muloonusinge iliˈi.
6 ✡Anu aloxo ne la sou utotomu ne nenge taloopala pekiaˈu mo talavu lexe
loxo no mine nenge taxolu no ˈa tuala no vasimenge la nenge taxolu vaaxu
noxou Tila.
7 Nenge taxolu ˈo ne tamulaxu tanengesi ia loxo tamaisou mii no ienge
uasi.
8 ✡Nenge ne taloopala pekiaˈu, eni avikala mo emasaxa muˈoki lexe
taxexesou vasimenge ˈo ia talai nengeˈa Tila taxolu no tuala noxou Lataua.
9 ✡La sou nenge xavinenge mo sou taˈoxonu uˈosasinge no mine loxo
nenge taxoxolu no tuala no ˈa vasimenge no lia ˈo mo taxexee no anu
vasimenge kalumo.
10 Xo nenge ukalusi ne taxali no tatexa no laxunu Kalisito sou ulosinge
nenge vilevilesi ne lakolisou mii maˈia laixe xe masua ane nenge teˈoxonu
no mine texolu no ˈa vasimenge no lia ˈo.

Xaixai sou Ulivunoxu Xolu Pita Noxinge Nengeˈa Lataua

11 Ioxe anu aloxo ne, mo nexi telavu lexe taˈumolu Tila ne a loxovaa la
sou nexi tatovonu sou tavikalaneˈi ta mitema pekiaˈu sou. Mii ane lexe nexi
taˈoxonu ne Lataua mulavusou. Mo eni eloopala lexe anu mulamana no ˈa
xavutalamengi laixe kalumo.
12 Nexi a tatovo sou taˈitinexi noxinge la ne uasi. Ia takaukavu ano ˈo sou
ngingi ngaˈosasou ˈilixonexi. Mo sou ngingi ngamomomo sou ngakolinu
vaikalaiˈa aneˈi ane iˈosa sou mii ane imaisou no alesi ia no nano no taneˈi
ne uasi.
13 Mo lexe nexi xavutalamexi uxovulaulau, la anu noxou Lataua, xe lexe
nexi xavutalamexi ne muisalili, la anu loxo sou usuˈulingengi.
14 Xo tanutanuxu noxou Kalisito ne muavutilinexe xo nexi ne telamana
laixe lexe itema vilesisi musoli siˈa ta mitema mukalusi, la sou anu aloxo ta
mitema mukalusi ne misoli.
15 ✡Mo Anu musolisinge mukalusi sou lexe aneˈi ane ixolu imauli ne ixolu

---

✡ **4:17:** Rom 8:17-18 ✡ **4:18:** Kol 1:16 ✡ **5:1:** 2Ko 4:7 ✡ **5:2:** Rom 8:23 ✡ **5:6:** Eva 11:13-16
✡ **5:8:** Pil 1:23 ✡ **5:9:** Kol 1:10; 1Te 4:1 ✡ **5:15:** Rom 14:7-8

no ʼa masaxa naʼa la uasi ia imulinu masaxa noxou anu Kalisito e musolisiʼa
ka mutulu mumauli la nesi.
16 La sou usoko vaimomo ʼo mo ulai iliʼi ne nenge tatilovosou itema vile
no ʼa lavulavu sou lialia ʼo uasi. Mo loxo tei la nenge tetilovosou Kalisito no
anu voteʼi ane loxo ne, ia nenge taʼoxonu la uasi ne.
17 ✡Anu aloxo ne, la sou lexe itema vile uxolu noxou Kalisito la anu uxali
alavua, ane tei ne a mulai ne io alavua a muxali!
18 ✡Mimii ane ʼo ne anu molu noxou Lataua e mumomomosinge sou opo
vilesisi la ne a noxou Kalisito nesi mo mulosinge xaixai sou taʼoxo opo
vilesisi noxiʼa ta mitema kalumo la.
19 ✡Mo aʼalomexi ne lexe Lataua muʼoxonu opo vilesisi noxiʼa ta mitema
no lialia ʼo noxou Kalisito. La sou Anu iou siʼisou susu noxiʼa ta mitema.
Mo Anu muʼitalonu aʼalo sou opo vilesisi la a muneʼe noxixe mo taaʼaloxu
noxiʼa ta mitema.
20 Anu aloxo ne la sou nexi ne tasosovosou Kalisito sou taaʼaloxu, aloxo
Lataua anu a uxolu noxixe ia uʼavaʼava ne. Nexi tasolonu Kalisito anaxu
sou tatalitaliʼisinge lexe opo vilesisi noxou Lataua uxolu noxixe la.
21 ✡Xo Lataua muʼoxonu anu e uʼoxonu susu vile uasi ne sou muxali loxo
mususu ne singe, sou lexe nenge taxolu noxou la nenge taxali taʼisalili
noxou Lataua.

6

1 Ioxe loxo Lataua ta menexu sou taxaxai la nexi talingainge lexe sou
nganoʼu alauna noxou Lataua ia ngapaipalunu vitanisi mamu.
2 ✡Xo anu uvivikala no nano no Lavuku Tavuna teinu aloxo ʼo,
“No anu voxo sou aʼoxo laixe noxinge,
la eni elomusinge.
Mo no ʼa voxo sou pamauli la eni esuʼulingengi.”
Eni avikalangengi, io vaimomo ʼo ne anu voxo sou alauna noxou Lataua
mo vaimomo ʼo ne anu voxo sou pamauli.

Paulo Muxamulinu Ialuxu Masua

3 Nexi tamulaxu mii vile sou utaluxu voteʼisiʼa ta mitema uasi, mo sou
ipupuiou xaixaimexi uasi.
4 Ia no anu votevoteʼi ukalusi ne la nexi taʼitinexi lexe nexi ta mitema
sou xaixai noxou Lataua ne. Mo nexi tetulu pekiaʼixe xe tetavulenu
tuʼutuʼumaxu mo tanexi utama piena.
5 ✡Xe aneʼi ipuapuasixe mo imulanexe no nano no ʼa taasou navunavu xe
ta mitema laiʼaixe la ilosixe navunavu tatila manina. Mo taxaxai pekiaʼu
xe ʼolovoxo utotomu ne la taai laixe uasi. Xe tanoʼu ʼani laixe uasi.
6 ✡Mo no anu ʼilixo malemalenga xe lavulavu laixe mo tataloxolinenge
mo ʼilixo laixe noxiʼa ta mitema ne no anu Uleenu Tavuna mo no anu ʼilixo
sou tanexixaʼa ta mitema manina.
7 Vaivaikalamexi ne maninasi mo no anu xavi noxou Lataua, la nexi
tanoʼu ʼilixo muʼisalilisi aloxo mii sou ʼotoʼoto no anu avoxe tema xe ae.
8 Mo no anu ʼilixo sou toxo xe ʼilixo sou pamaela mo ikalapuunexi xe
iʼiti ualasixe, mimii ne anu manina ia mimaisou aloxo nexi ta mitema sou
kalavoi. Ia mii vile uasi, nexi tavikala maninasi.
9 ✡Ta mitema iʼoxe ilavusixe uasi ia milavusixe, mo lexe tasoisoli ia nexi
tamaumaulisio, xe mivexe ia ivexe tasoli uasi.

✡ **5:17:** Rom 8:1; Xal 6:15 ✡ **5:18:** Rom 5:10 ✡ **5:19:** Rom 3:23-25 ✡ **5:21:** Eva 4:15 ✡ **6:2:** Ais 49:8 ✡ **6:5:** 2Ko 11:23-27 ✡ **6:6:** 1Ti 4:12 ✡ **6:9:** 2Ko 4:10

10 Mo tanexi utama uˈoki ia utotomu ne taˈosaˈosasi xe nexi mexi lavuluti
uasi ia taˈoxoneˈi tapiena ixali ta mitema sou lavuluti, nexi texolu vitanisi
ia nexi tamaisou lexe nexi mexi mimii tavuˈalo manina.
11 Nexi tevikala lamana mulai noxinge ta Kolinito, mo tanexi muxavuta-
langengi.
12 Nexi ne a taˈapisou tanexi noxinge ne uasi, ia ngingisi ane
ngaˈapiˈapisou tangengi noxixe ne.
13 ✡Ia eni avikalangengi loxo ngingi eni ta ˈalixeni, ngingi kalumo ne
tangengi uxavutalanexi.

Mamu Sou Ngapita Noxiˈa ta Mitema Ane Imulaxu Taneˈi Noxou Iesu Uasi

14 ✡Mamu sou ngapita noxiˈa ta mitema ane imulaxu taneˈi noxou Iesu
uasi. Xo ˈiliˈilixo lailaixe xe ˈiliˈilixo masumasua ne imomomo sou ipita a
loxovaa? Mo loxovaa, maˈia ane lamana ilou isivoxo ipita ne?
15 Xe Kalisito ilou satani ne isakii vaikala a loxovaa? Mo mii maˈia ane
mumomomo sou itema ane umulaxu tanu noxou Kalisito xe ane umulaxu
tanu uasi ne ivelusiˈa ngatoˈo?
16 ✡Mo vaikala masaxa maˈia ane uxolu nonixineˈi taasou lalotu noxou
Lataua xe ta lataua kalakalavoi? Xo nenge ne taasou lalotu noxou Lataua
ane uxolu umaumauli. Aloxo Lataua muvikalaneˈi ta mitema noxou lexe,
“Eni axolu noxiˈa mo amuamuaˈi nonixineˈi,
mo eni ne axali Lataua noxiˈa,
xe aneˈi ne ixali ta mitemaxeni.”
17 ✡“Anu aloxo ne la sou ngalaa ngaxexesiˈa
mo ngaxolu vaˈaxu anu Tila mulemolu.
Ngalaisou mii vile nuniˈu mamu
mo sou eni aˈosa sou anoˈinge nganeˈe.”
18 ✡“La sou eni axali loxo Maminge
xe ngingi ngaxali loxo ta ˈalixeni ta mulu mo ta sema
Tila xaviinu sou uˈoxonu mimii ukalusi Anu mulemolu.”

7

1 Loxo nenge tenoˈu mii ane Lataua musakiinu vaikalasou ne la sou ta
menexilo e eni emasaxainge misevile, menge taˈoxonu sou taˈumenenge no
anu mimii ukalusi ane uˈoxonu vasimenge mo uleenenge nuniˈu, io nengeˈa
xavinexeu ane laixe xo tamamaˈu noxou Lataua mo taxali laixe no voxo
utotomu.

ˈOsaˈosa Noxou Paulo

2 Ngakisii tangengi. Nexi tasusunoxu evile uasi, nexi taˈoxo masuanu
evile sou utaloxo no ˈa tanutanuxu noxou uasi, mo nexi taˈoxo loloxu evile
sou tanoˈu miiumiiu uasi.
3 Eni alemolu mii ane ˈo loxo sou apupuiengi uasi. Eni elemolu tei lexe
masaxasinge no nano no tanexi ne umomo loxo nengeˈa utotomu taxolu
tapita xo mo tasoli.
4 Eni avikalangengi mo aˈume uasi. Mo aˈosasinge muˈoki. Ngingi e
mamaatolanenge toxoxaˈa mo no anu tuˈutuˈumaxu mukalusi noxixe ne
la ˈosaˈosa noxilo ne muˈoki avile.
5 ✡Xo no mine nexi teneˈe ne Makedonia, la vasimexe ˈo ne umaˈila uasi,
ia tuˈutuˈumaxu iouiou muxali. No paumexe la ˈotoˈoto no ˈa vasimexe mo
tanexi ne kalaua.

✡ **6:13:** 1Ko 4:14 ✡ **6:14:** Ep 5:11 ✡ **6:16:** Liv 26:12; 1Ko 3:16 ✡ **6:17:** Ais 52:11; Pal 18:4
✡ **6:18:** 2Sa 7:14; Iel 31:9 ✡ **7:5:** 2Ko 2:13

6 Ia Lataua anu e ulavusou umamaatolane'i ane tane'i utaloxo ne
mumamaatolanexi no anu xali noxou Tito.
7 Mo loxo no anu xali noxou nesi uasi, ia anu muvikalaleli sou su'uli
ane ngingi ngelosou xe ngemamaatolanu kalumo, anu mumamaatolaleli
kalumo. Anu muvikalanexixu masaxa noxingesixe sou lexe ngamaisixe,
mo tangengi uxoto mo tangengi ialuxu sou ngaxavutalaleli la sou 'osa'osa
noxilo ne mu'oki avile.
8 ✡Manina lexe eni e'oxo tangengi mutama no anu uoli voloxu noxilo
ia eni taleli u'oxongenge uasi. Mo loxo eni taleli u'oxongengesou la eni
emaisou lexe uoli voloxu noxilo ne mu'oxo navungenge ia anu loxo sou
voxo va'utunusi.
9 Ia vaimomo 'o eni a'osa, ne tava'u loxo sou tangengi mutama ne uasi,
ia tama no tangengi ne muulilaxungengi sou ngaxiu ulai noxou Lataua. Xo
tama no tangengi ne anu mumulinu masaxa noxou Lataua la sou anu loxo
nexi a ta'oxonu masuangengi ne uasi.
10 ✡Tama no tanenge ane noxou Lataua ne sou uxalixu ulai noxou Lataua
ane uulaxunenge ulai no anu pamauli mo tanenge utama la uasi, ia tama
no tanenge ane sou misomisou ne lialia 'o ne uxalixu soli.
11 Ngamaisou lexe tama no tanenge ane noxou Lataua ne muxalixu mimii
noxinge aloxo 'o ngavasivasinangenge no anu 'ilixo masua. Xe ngano'u
la'iasou sou ngamasaxa lexe nga'oxonu 'ilixo muisalili mo la'iangengeu
susu xe ngaungaunga no mine ngamaisou itema u'oxonu susu mo xavu-
talamengi muavuti sou nga'oxonu 'ilixo laixesi. Mo tangegni utamasi'a
ta mitema ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua xe ngakaitolonu itema e
umulinu 'ilixo mulapu uasi.
12 Mo loxo eni ekaukavunu mulai noxinge ne, anu loxo sou mitema vile
ane mu'oxonu susu, mo mitema ane mususunoxu ne uasi, ia sou lexe
no laaxunu Lataua la ngingi ngamomomo sou menge ngamaisinge lexe
ngeitingengi ngene'e noxixe ne a loxovaa.
13 No anu mamaatola ne la, la nexi temasaxa sio sou temaisou Tito lexe
mu'osa a loxovaa, xo ngingi mukalusi ne ngesu'ulinu la sou anu muxolu
mu'osa.
14 Eni etoongenge noxou, xo ngapamaelaleli uasi. Ia anu aloxo mimii
mukalusi ane nexi telemolu mulai noxinge ne maninasi, la sou nexi
tatoongengesi noxou Tito ne mumaxa'usi lexe anu manina kalumo.
15 Mo tanungenge toxoxa'a sio no mine anu uxavutalangengi lexe ngingi
ukalusi ne ngalolomu mo ngelooxu no anu 'ume xe ngetoxonu.
16 Eni a'osa lexe mumomomo sou eni aloopala pekia'u ukalusi noxinge
sou ngingi nga'oxonu mii ma'ia anu Lataua umasaxau.

8

Mamaatola sou Iaiama Toxoxa'a

1 ✡Mo vaimomo 'o ta vivixe, nexi tamasaxainge sou ngalavusou alauna
ane Lataua mulosi'a ta mitema e ilotu noxou Iesu no tuatuala ukalusi no
xalee lia tila ne Makedonia.
2 Ane'i ixolu no 'a tovotovo ane ialuxu musuku xe ane'i i'a mimii uasisi
manina ia 'osa'osa noxi'a ne mu'ana'ana mutelo mu'oki manina no anu
iaiama toxoxa'a.
3 Xo eni aa'alo lamana lexe ane'i miitiu tapiena musuku loxo ane'i
mimomomo sou iitiu, mo mu'oki musuku sio muaulixu sosovo sou iitiu.
Ane ne loxo ane'i me'a mi'oxonu no anu masaxana'asi.

✡ **7:8:** 2Ko 2:4 ✡ **7:10:** Mat 27:3-5; Eva 12:16-17 ✡ **8:1:** Rom 15:26; 2Ko 9:1-2

4 Ane'i mitalisixe pekia'u sou lexe i'una no anu alauna mo xaixai noxou
ane ne ulai noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Ielusalemu.
5 Mo ane'i mi'oxonu loxo nexi teutitiou nesi uasi, ia tei la ane'i me'a
milosi'a milai noxou Tila xe ili'i la sou ane'i me'a milosi'a mine'e noxixe
ne mimulinu masaxa noxou Latauasi.
6 La sou nexi tevikala pekia'u noxou Tito, xo anu musokou xaixai ne tei,
la sou lexe anu usolonu mo ukalusou xaixai sou alauna ne singe.*
7 ✡Ia lexe ngingi ngexali laixe manina no anu mimii latala mukalusi
loxo ngamulamulaxu tangengi mo vaivaikalamengi xe lavulavumengi mo
tangengi sou su'uli xe no anu masaxasixe la ngamaisinge lexe ngingi
ngaxali laixe manina kalumo no anu alauna ane 'o sou ngaitinu mii.
8 Eni avikala pekia'u noxinge uasi ia amasaxa sou atovonu laixenu
tanutanuxu noxinge ne lexe tatila no mine atilovosou lexe masaxa sou
su'uli noxi'a va'axu ne uxali manina no tangengi maninasou.
9 ✡Xo ngingi ngelavusou alauna noxou Tila noxinge Iesu Kalisito ne lexe
Anu ne loxo itema sou lavuluti ia loxo mu'oxosinge la sou muxali loxo
itema sou lavuluti uasi mo sou no anu 'ilixo sou mimii noxou ne la ngingi
ngamomomo sou ngaxali loxo ta mitema sou lavuluti.
10 Mo eni apela'inge laixe no 'a iaiama e ngingi ngaavuti sou nga'oxonu.
Tau lele'e ane mukalu 'o la ngingi ngeuli no 'a iaiama ne sou ngeitiu, xo
ngingi ngemasaxa sou nga'oxonu aloxo ne.
11 Aloxo ne la sou vaimomo 'o ngakalusou xaixai ane ne mo sou masaxa
sou pekia'u sou lexe nga'oxonu ne, laixe sou ngakalusou no anu ne.
12 ✡Xo lexe masaxa sou ngaitiu mii anu a uxolu noxinge ne, la sou mii ane
ngaitiu ne anu loxo mii laixe e anu u'osasou. Lexe ane'i vilevilesi imasaxa
imomomo sou ilosou la ane'i ilosou, xe ane'i i'a uasi la anu mii vile uasi.
13 Masaxa noxixe ne sou lexe ane'i mose'i ixexee tu'umaxu io i'italonu
tu'umaxu noxingesi uasi ia lexe ngingi ngongi'a ngaxamuli ialuxu ukei, la
mimii ne umomomo laixesi.
14 No anu voxo vaimomo 'o la ngingi mimemimengi piena ne ngaitiu sou
umomomo sou mii ma'ia ane ane'i imasaxau, mo sou ili'i xe mii ma'ia piena
la iitiu sou umomomo sou mii ma'ia ane ngingi ngamasaxau. Aloxo ne la
sou mimii umomomo laixe.
15 ✡Aloxo Lavuku Tavuna teinu mikaukavusou lexe,
“Anu ane mupitanu piena ne na'u tapiena musuku uasi,
xe anu mupitanu tata'eisisi ne na'u tata'eisisi avile uasi.”

Mipalusou Tito Mulai ne Kolinito

16 Eni alemolu laixe noxou Lataua, e mumulaxu masaxasinge iouvilesisi
loxo ane uxolu noxilo no nano noxou Tito tanu kalumo sou tasu'ulingengi.
17 Xo nexi tetali'isou lexe ulai noxinge la anu u'osasi uasi, ia anu a unene'e
noxinge ne no anu masaxa maninasou xe no anu xavutalasi.
18 Mo nexi a tapalusou vivixe e ta temanu lalolalotu mukalusi mi'itinu
sou xaixai laixe noxou sou mua'aloxu a'alo laixe noxou Iesu ne a ilou ilai.
19 Mii anenesi uasi, ia anu ne ta temanu lalolalotu misosovosou sou
muvaitaonexi no mine nexi tetavulenu iaiama e nexi te'oxonu sou tatoxonu
anu Tila no anu mo, sou tamaxa'u masaxa maninasou noxixe sou su'uli.
20 Nexi tamasaxa sou xavutalamengi masua lexe nexi noxou tapolo
xalonu iaiama no anu vote'i vile uasi. No anu vote'i ane nexi taxaxai sou
iaiama tatila o no anu laixesi.

---

* **8:6:** Tito anu mutaxusou lamoli. ✡ **8:7:** 1Ko 16:1-2 ✡ **8:9:** Mat 8:20; Pil 2:6-7 ✡ **8:12:** Mak 12:43-44 ✡ **8:15:** Mul 16:18

21 Xo nexi tamasaxa sou ta'oxonu mii ma'ia e muisalilisi ne loxo no iou
Latauasi uasi, ia no ie'i ta mitema kalumo.
22 Mo vivixe vile la, nexi tapalusou ilo'a ilai ne anu vivixe e tetovonu
alaxu tavu'alo no anu vote'i piena mo temaisou lexe anu ne masaxa noxou
mu'oki. Xo anu muloopala pekia'u toxoxa'a mune'e noxinge vaimomo 'o
sou usu'ulingengi u'oki manina.
23 Xe Tito ne, anu loxo menexilo sou noxou taxaixai nonixi noxinge, io ta
vivixe ne ane'i loxo ta mitema sou a'alo noxou Iesu no anu lalolalotu xe sou
uala tila noxou Kalisito.
24 ✡Aloxo ne la sou ngamaxa'u lamanaxu tanutanuxu noxinge ne ulai
noxi'a ta mitema ane ne mo taitingengi no 'a xaixai noxixesi, mo sou ta
tema lalolalotu ukalusi ne imomomo sou imaisou lexe manina.

9

1 ✡Manina lexe eni umomomo sou akaukavu ulai noxinge sou iaiama ne
mulai noxi'a ta mitema noxou Lataua ne Ielusalemu ne uasi.
2 Xo eni elavusou masaxa pekia'u noxinge sou su'uli ne mo eni etoon-
genge mulai noxi'a ta Makedonia, ea'aloi'a lexe no anu tauu lele'e ane
mukalu 'o, ngingi ne Akaia ne ngeloo sou ngaitinu su'uli. Tangengi ialuxu
ne muavutinoxu xavutalai'a tapiena sou i'oxonu.
3 Ia eni apalusi'a ta vivixe mo sou iitingengi noxixe singe sou mii ane 'o
ne uxali xalusousi mamu, ia laixe sou ngingi ngaloo sou nga'oxo iaiama,
loxo eni evikalane'i ta Makedonia sou lexe ngingi nga'oxonu.
4 Xo lexe ta mitema se'i ne Makedonia noxi'a tane'e xe ixalisinge no mine
ngaxolu ngaloo sou nga'oxo iaiama uasi, la nexi tavikala vilesinge uasi
nexi tamaela xe ngingi kalumo ngamaela xo nexi teloopala pekia'u mu'oki
noxinge.
5 La sou eni exavutala pekia'u sou apalusi'a ta vivilo 'o mo sou ilai
imaisinge tei mo ikalusou xaixai sou imomomo sou iaiama ane ngingi
ngesakii vaikalasou. La sou ngaitiu no 'a masaxa noxinge maninasou ia
ngaitiu no 'a masaxa noxi'a ta mitema uasi.

Toutou Maninasou

6 ✡Ngaxavutalanu mii ano 'o. 'Ena'ei ane utotou kitu'asi la ukokoli
kitu'asi kalumo, xe 'ena'ei ane utotou u'oki la ukokoli tapiena kalumo.
7 Mitema vilevilesi ne laixe lexe uitiu mii ma'ia ane tanu muvikala lexe
sou uitiu, ia loxo no anu masaxa mo 'ilixo sou opo manina ia no 'a xavutala
tamei uasi, mo no 'a masaxa noxou itema uasi. Xo Lataua umasaxau
mitema ane u'osa sou uitiu mii.
8 Mo Lataua ne mumomomo sou u'oxonu alauna ukalusi ne u'ana'ana
noxinge, mo sou no anu mimii ukalusi utotomu ne nganono'u mimii ukalusi
ane ngingi ngaxaliliou, mo sou nga'ana'ana no anu xaixai ane lailaixe.
9 ✡Aloxo mikaukavusou muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu lexe,
“Anu muvelunu iaiama noxou mu'oki mulai noxi'a ta mitema ane'i i'a
lavuluti uasi.
Xe 'ilixo muisalili noxou ne uxolu utotomu mo ukalu uasi.”
10 ✡Mo Lataua anu e uveluvelunu mii ngiangiaxu ulai noxou mitema sou
utounu xe veleti sou ta'ou ne uvelunu mo u'oxo tilanu tanixu mii ngiaxu
noxinge mo u'ana'ananixu kokoli sou 'ilixo muisalili noxinge ne kalumo
utelai u'oki.
11 ✡Ngingi ne u'oxongengi ngaxali loxo ta mitema sou lavuluti no anu
vote'i piena ukalusi la sou ngingi ngamomomo sou ngaiaiama u'oki no anu

✡ **8:24:** 2Ko 7:13-14 ✡ **9:1:** 2Ko 8:1-7 ✡ **9:6:** Xav 11:24-25 ✡ **9:9:** Lex 112:9 ✡ **9:10:** Ais 55:10 ✡ **9:11:** 2Ko 1:11; 4:15

mimii ukalusi, xe loxo nexi talaixu iaiamamengi maninasou ne la sou ta
mitema tavuˈalo ilemolu laixe ulai noxou Lataua.
12 Xo xaixai sou iaiama ane ngingi ngaˈoxonu ˈo ne, anu loxo ngaitiˈa sou
umomomo sou mii maˈia aneˈi iˈa uasi, ia anu uxali uatu no anu vaikala
piena sou vaikala laixe ulai noxou Lataua kalumo.
13 Xo tavaˈu no anu xaixai sou iaiama noxou Lataua ane ˈo e ngingi
ngemaxaingexu loxo ngingi ngamulinu vaikala lamana sou aˈalo laixe
sou Kalisito, mo sou iaiama maninasou noxinge no anu lavilelu noxinge
ngongiˈa mo noxiˈa ta mitema ukalusi. La ta mitema iˈitinu Lataua no anu
suˈuli laˈoluxu noxinge ne.
14 Xe no anu lakilaka noxiˈa singe la taneˈi ulai noxinge, xo tavaˈu no anu
alauna tatila manina ane Lataua mulosinge ne.
15 Vaikala ˈosaˈosa laixe ne ulai noxou Lataua sou iaiama noxou ane
vaikala umomomo sou tavikala vile no anu la uasi ne.

10

Vaikala Pekiaˈu Noxou Paulo sou Xaixaiou Noxou Lataua

1 ✡Eni alinga ulai noxinge sou ngaxavutala ˈilixo ane ne noxou Kalisito,
la sou eni Paulo e nenge taxolu seˈisisi mo taluˈenenge noxou Kalisito. Eni
e no mine axolu noxinge la amitema sou axolu tasiau ia eni amitema sou
avikala pekiaˈu no mine axolu vaˈaxu.
2 ✡Eni alingainge lexe no mine eni aneˈe la mamu sou avikala pekiaˈu
loxo. No mine eni aneˈe noxinge la eni umomomo sou avikala ulai noxiˈa
ta mitema moseˈi ane ixavutala mo ivikala ikalavoi lexe nexi taxolu tamauli
no anu ˈiliˈilixo sou lialia ˈosi uasi.
3 Manina nexi taxolu no anu lialia ˈo, ia nexi taˈoxonu ˈotoˈoto noxixe loxo
ta mitema sou lialia ˈo iˈoxonu uasi.
4 ✡Mimii sou ˈotoˈoto ane nexi taˈotoˈoto no anu ne anu mimii sou ˈotoˈoto
sou lialia ˈo uasi. Ia anu xavi noxou Lataua sou umamulonu vimelu
pekipekiaˈu ne uluˈe.
5 Nexi tamamulonu vaikala ˈotoˈoto mo ta mitema moseˈi meˈa iavuti
itooxaˈa sou ioxe italuxu xavutala sou ilavusou Lataua. Mo nexi talokilok-
isou xavutalaiˈa ta mitema ukalusi sou taˈoxonu ilomu ulai noxou Kalisito.
6 Lexe ngingi ngalolomu laixe ukalu, la nexi ne taloo sou taˈitalonu
tuˈumaxu utelo noxiˈa ta mitema ukalusi ane ilavusou ilolomu uasi.
7 Ngingi ne ngamaisixe no anu mimii vasimolu no alesi. Ia lexe mitema
vile xavutalau pekiaˈu lexe anu noxou Kalisito, la anu uxavutalanexi laixe
la lexe nexi noxou Kalisito aloxo anu nesi.
8 ✡Xo lexe eni atooxu xavi e Tila mulosixe muˈoki sevile la, sou tatulusinge
ngatelo io loxo sou talapungengi ngaluˈe uasi. La eni umomomo sou amaela
sou atooxu sevile la uasi.
9 Eni amasaxa lexe eni avasi ieli sou aˈoxongengi ngaˈume no anu uoli
voloxu noxilo mamu.
10 Xo moseˈi ivikala lexe, uoli voloxu noxou tuˈumaxu mo pekiaˈu
musuku, ia anu mitema uxolu la anu mamalaxusi mo vaivaikalau ne mii
vitanisi.
11 Ta mitema ane loxo ne laixe sou ilamana lexe nexi a loxovaa ane no
anu uoli voloxu noxixe no mine nexi taxolu vaˈaxu mo nexi pekiaˈixe la,
nexi taxolu iouvilesisi noxinge mo nexi pekiaˈixe.
12 Nexi taˈoxonu loxo sou tanoˈu sosovo xe tamomosinge noxiˈa moseˈi
ane iˈitinu ualasiˈa mamu. Ia no mine aneˈi meˈa itilovosiˈa noxiˈa la aloxo

✡ **10:1:** 1Ko 2:3 ✡ **10:2:** 1Ko 4:21 ✡ **10:4:** Ep 6:13-17 ✡ **10:8:** 2Ko 13:10

ne, mo me'a imomosi'a no tane'i la aloxo ne, la ane'i ne ilavusou mii ma'ia
ne uasi.
13 ✡Nexi ne, a loxovaa la, nexi tatoonexe uauli musuku uasi, ia nexi
tasolonu tooxu noxixe ulai no anu xaixai ane Lataua mulosixe sou taxaxai
sou, xaixai ne ane mune'e muxali noxinge kalumo ne.
14 Nexi ne talai taalasou xaixai texu noxixe uasi, xo anu aloxo ne la lexe
nexi tane'e taxali noxinge uasi. Ia nexi ne teuli sou tene'enu a'alo laixe sou
Kalisito noxinge.
15 La sou loxo nexi taalasou tou noxixe sou tatotou xai texu ane ane'i
va'axu mixaxaisou ne uasi. Nexi taloopala lexe, no mine mulamulaxu
tangengi noxou Kalisito uleme ulalai, la xai noxixe nonixi noxinge ne usuku
u'oki manina.
16 Anu aloxo ne la sou nexi tamomomo sou talaanu a'alo laixe sou Kalisito
no xalexalee lia uuli no laxungengi xo nexi tamasaxa sou taitinexi sou
xaixai ane muxali mukalu no anu xai noxou itema vile uasi.
17 ✡Ia, "'Ena'ei ane lexe uitinu, la uitinu mii ane Tila mu'oxonu."
18 ✡Xo anu loxo mitema ane molu u'iti'itinu la ne, anu uxali laixe no iou
Lataua uasi, ia mitema anu ane Tila molu u'itinusi.

11

Paulo Xe ta Mitema sou Xaixai Kalakalavoi

1 Eni aloopala lexe ngingi ngamomomo sou ngamalalixo no anu vaikala
kalakalavoi noxilo uasi. Ia ngingi ne a nge'oxo'oxonu loxo ne mukalu.
2 ✡Eni talelingenge aloxo Lataua anu tanungenge. Eni esakiinu vaikala
noxinge sou mulumengi vilesisi e Kalisito mo sou eni amomomo sou
alaixinge noxou aloxo lasove malemalenga ilai noxousi.
3 ✡Ia eni taleli kalaua xo loxo Iva mikatululu no anu looloo noxou iaulu io
xavuxavutalamenge ne u'oxo vile la umomomo sou uxexeenu xolu noxinge
e laixe mo muisalili mulai noxou Kalisito ne, la u'oxongengi ngalai va'axu.
4 ✡Xo lexe ta mitema mose'i ine'e ilaa vaikala sou Iesu ane va'axu noxou
Iesu ane nexi tea'aloxu vaikala sou, xe lexe ngingi ngano'u uleenu vilemo
no anu ane ngingi ngeno'u tei, mo a'alo laixe ane vile mo no anu ane ngingi
ngeno'u tei 'o, la ngingi ngalooxu mo ngalomusousi ia ngamuline'i uasi.
5 ✡Ia eni axavutala lexe eni akitu'a sevile no laaxa'a ta mitema sou xaixai
iou ane mi'uli loxo ne uasi.
6 ✡Eni melo loxo amitema sou vaivaikala laixe uasi, ia lavulavuxeni ne
mu'oki. Nexi te'oxonu mii ane 'o lamana laixe mulai noxinge no anu
votevote'i piena mukalusi.
7 ✡Loxovaa anu susu sou eni alu'eleli la io atelainixinge sou alaanu a'alo
laixe noxou Lataua ulai noxinge vitanisi io uulusilo uasi?
8 ✡Eni exaxaisinge ne io eno'u su'uli noxi'a lalolalotu mose'i la sou no anu
'ilixo ne loxo eni epakaline'i.
9 Mo no mine eni exolu noxinge ne io emasaxau mii vile, la eni elosinge
ngingi vile ne tu'umaxu uasi, xo ta vivixe ane me'a ne Makedonia mine'e
ne misaxila'ilo no anu mii ane eni no anu uasi. Eni melo eutulululeli la sou
alosinge tu'umaxu no anu vote'i vile uasi, mo eni asolonu 'ilixo aloxo ne
sio.

✡ **10:13:** Rom 12:3 ✡ **10:17:** Iel 9:24; 1Ko 1:31 ✡ **10:18:** 1Ko 4:4 ✡ **11:2:** Ep 5:26-27 ✡ **11:3:** Tav 3:4, 13 ✡ **11:4:** Xal 1:8-9 ✡ **11:5:** 1Ko 15:10; 2Ko 12:11 ✡ **11:6:** 1Ko 2:1, 13 ✡ **11:7:** 1Ko 9:18 ✡ **11:8:** 2Ko 12:13; Pil 4:15-16

10 Maninasou, loxo vaikala manina noxou Kalisito anu a uxolu noxilo ʼo,
la itema vile no nano no xalee lia tila ne Akaia umomomo sou utalosou
tooxu noxilo ne uasi manina.
11 Sou tavaʼu a loxovaa ne? Xo eni amasaxainge uasi? Lataua mulavusou
lexe eni emasaxainge manina.
12 Mo eni asolonu sou aʼoxoʼoxonu mii maʼia ane eni aʼoxoʼoxonu ne
lakolisou uasi. Mo sou aʼoxo latoloxaʼa aneʼi ane imasaxa sou inoʼu taiinu
ane sou lexe ta mitema imaisiʼa lexe aneʼi mimomomo aloxo nexi ʼosi no
anu xaixai ane aneʼi itooxaʼa sou ne.
13 Xo ta mitema ane loxo ne, aneʼi ta mitema sou xaixai manina uasi,
ta mitema sou xaixai kalakalavoi, ixiuxiuneisi loxo ta mitema ane Kalisito
mupalusiʼa.
14 Mo tanenge liliu uasi, xo Satani ne molu uxixiunu sou uxali loxo anu
angelo vile sou lamana.
15 Anu mi sou kuluke uasi kalumo, lexe ta mitema sou xaixai noxou Satani
ne ixiuneʼi sou ixali loxo ta mitema sou xaixai sou ʼilixo muisalilisi. Ia
kaluxu noxiʼa ne umomomo no anu ʼilixo noxiʼa lakolisousi.

Paulo Mutooxu sou Tuʼutuʼumaxu Noxou

16 Eni avikala la, ngamalanixu itema vile unoʼilo sou xovulaulau uasi. Ia
lexe ngingi ngaxavutala aloxo ne, ioxe la nganoʼilo aloxo nganoʼu mitema
ane uʼoxo vuluvulusi ne, mo sou eni amomomo sou atooxo sevile kituʼa.
17 Mo eni melo avau tuʼumaxo no anu ʼilixo sou e etooxo no anu ne,
eni avivikala loxo Tila mumasaxa uasi, ia aloxo mitema ane uxovulaulau
uvivikala.
18 Xo loxo ta mitema tapiena aneʼi a itootooxaʼa loxo ta mitema sou lialia
iʼoxoʼoxonu ʼo, la eni kalumo ne atooxo.
19 Ngingi ngaʼosa sou ngalomu seʼisisi noxiʼa ta mitema ane iʼoxo
vuluvulusi xo loxo ngingi ne xavutalamengi laixe musuku!
20 Manina musuku, xo ngingi ne ngalomu seʼisisi noxiʼa ta mitema ane
ipalupalusingesi mo ikalusou mimemimengi mo ikalakalavoingengi mo
iʼitineʼi iuli noxinge mo isavalinge no alaiengi ne kalumo.
21 ✡Eni amaela sou avikala lamana lexe nexi ne mamalanexe musuku sou
taʼoxonu aloxo ne. Maʼia ane itema vile pekiaʼu sou uitinu, eni avivikala
loxo itema ane uʼoxo vuluvulusi, lexe eni kalumo pekiaʼilo sou aʼitileli no
anu.
22 Loxovaa, aneʼi ta Evalaio? La eni kalumo. Loxovaa aneʼi ta Isilaeli? La
eni kalumo. Loxovaa aneʼi Avalaamu ta xaixasou? La eni kalumo.
23 ✡Loxovaa aneʼi ta mitema sou xaixai noxou Kalisito? Eni avikala loxo
xavutalaxeni laixe uasi. Eni euli noxiʼa sio. Eni exaxai xavileli muʼoki
musuku, exolu no nano no anu taasou navunavu alaxu piena musuku, mo
mivelo muʼoki alaxu piena musuku, mo male asoli lalalaxu.
24 ✡Alaxu taʼuve la eni enoʼu vuate noxiʼa ta Iutaia mavulovexa tatalu mo
muxatele tamiʼa.
25 ✡Alaxu tatalu la mivelo no anu maxei, alaxu vile la miʼotoxo no anu
kulu, alaxu tatalu la uaxa tila mumamulosilo, la epaipalunu voxo vile xe
ʼolovoxo vile no luaki loxousi.
26 ✡Eni emuamuaʼi mutotomu. Eni male apuati no anu lexa muʼaniʼani
mo aulua no avoʼa ta mitema sou pakali no votevoteʼi, enoʼu masua noxiʼa
ta tema tualasilo ta Iutaia la, enoʼu masua noxiʼa ta mitema ane aneʼi ta
Iutaia uasi, enoʼu masua no nano no tuala tila, enoʼu masua no sasila, enoʼu

✡ **11:21:** Pil 3:5 ✡ **11:23:** Apo 16:23 ✡ **11:24:** Lap 25:3 ✡ **11:25:** Apo 14:19; 16:22 ✡ **11:26:** Apo 9:23; 14:5

masua no luaki, mo masua noxi'a ta vivilo e ilosi'a lavulavu kalakalavoi
noxi'a ta mitema.
27 Eni exaxaisou xaixai ialuxu musuku mo no 'olovoxo piena la aai uasi.
Eni esolixo xe limilaxo 'esi'esi sou lexa mo voxo piena la a'ani uasi. Enixeni
mimii sou utaluxu vasimelo uasi mo sivevelo la poluvuvu muvelo.
28 No pa'umolu mimii latala ane ne, la no voxo utotomu ne eni taleli
ialuxu sou asaxila'a ta temanu lalolalotu ne ukalusi.
29 'Ena'ei ane mamalaxu io eni axamuli mamalaxo uasi? Uasi eni kalumo
mamalaxo. Xe 'ena'ei ane mu'oxo susu io eni taleli u'elau uasi? Uasi eni
kalumo taleli u'elau.
30 Lexe eni aitileli la laixe lexe eni aitileli sou mimii ane umaxailo lexe
eni mamalaxosi.
31 Anu Lataua e Tila Iesu Momu, Anu e laixe sou ta'itinu ualasou utotomu
mo kaluxu uasi ne, mulavusou lexe eni akalakalavoi uasi.
32 ✡Ne Temasukasi la tatananu tuala Aletasi muvikalanu mitema sou
usaxila'u xalee lia ane ne sou miloo sou aiaitenga sou tuala tila ne
Temasukasi sou lexe itetelisilo.
33 Ia uasi xo eni ne mitaaleli no nano no lakela io mikalaleli elu'e no anu
aitenga sou sivo no vainu vimelu sou milu'elalixo mole e'ume exexee no
avolu.

12

Mii Loxo Aipiepiena Xe Palapala'anixu Palanga Noxou Paulo

1 Eni aitileli, mo loxo mii vile uxali uasi ne, ia eni asuku alai no anu mii
loxo aipiepiena 'o mo palapala'anixu palanga molu noxou Tila Lataua.
2 Eni elavusou mitema vile noxou Kalisito ane tauu lele'e mavulovexa mo
mulu'e no lia tami'a mulai mukalu 'o la Uleenu Lataua mutelaixu no anu
opo loxotolo tatalusou. Male loxovaa no anu vasimolu, xe uasi la no anu
uleenu, eni alavusou uasi Latauasi mulavusou.
3 Male loxovaa no anu vasimolu, xe uasi la no anu uleenu, eni alavusou
uasi Latauasi mulavusou.
4 Mutelai no anu tuala laixe noxou Lataua la anu mulomusou mimii ane
umomomo sou mitema vile molu no anu vaikalau uasi. Mimii ane ne
tavuna sou mitema ua'aloxu.
5 Eni amasaxa sou aitinu mitema ane loxo ne, ia amasaxa sou a'itileli la
uasi. Eni a'itileli ne loxo sou mamalaxo nesi.
6 Mo lexe eni amasaxa sou a'itileli la, eni ne loxo itema ane u'oxo
vuluvulusi uasi, xo loxo eni ne avivikala no anu vaikala maninasi. Ia
eni a'oxonu a'itileli loxo ne uasi mo sou itema vile uxavutala u'oki noxilo
uaulixu malemalei mo lolomu noxilo mamu.
7 ✡Sou loxo uutulululeli mo sou mamu sou eni melo a'osasilo u'oki la sou
xaixai tatila sou palanga ane eni emamaisou upala'a 'o. La sou Lataua
mumalanixu mii anaanaxu 'o ne no nano no 'a xiasileli ne sou ulosilo
navunavu. Mii ane ne anu loxo mitemau Satani sou u'oxo masualeli.
8 Alaxu tatalu la eni elinga noxou Tila sou lexe uxexeenu sou uxexesilo.
9 ✡Ia Anu muvikala mulu'e noxilo aloxo, “Alauna noxilo ne anu umo-
momosine ukalusi, xo xavi noxilo ne anu uxali lololi no mine nini
mamalaxene.” Aloxo ne la sou eni a'itileli mo a'osa no 'a mamalaxo noxilo
ne. La sou ane'i ilavusou lexe xavi noxou Kalisito a uxolu noxilo.
10 Anu tava'u aloxo ne, la sou loxo noxou Kalisito la eni a'osa manina no
anu mamalaxosi ne mo no nano no anu vaikala sou italoxolixo ne mo no

✡ **11:32:** Apo 9:23-25 ✡ **12:7:** Iop 2:6 ✡ **12:9:** Pil 4:11-13

nano no anu ialuialuxu ne mo iˈoxo masualeli mo no anu tuˈumaxu. Xo no
mine eni mamalaxosi ne la eni axali pekiˈailo.

Xavutalau Paulosiˈa ta Kolinito

11 ✡Eni eˈoxoleli exali loxo mitema vile e eˈoxo vuluvulusi, ia ngingisi ane
ngeulaxuleli sou ngeˈoxoleli loxo ne. Eni ne lexe ngingi ngaˈitinu ualasilo,
xo eni ne loxo a kituˈa sevile no laaxaˈa ta aposeli ia eni axolu no laaxaˈa ta
aposeli tei ne uasi. Ia uasi eni amitema vitanisi.
12 ✡Mimii ane mumaxaˈu mitema sou xaixai noxou ne aloxo sosovo iouiou
xe mii ane tanenge liliou la mii ane xaviinu mo ane muxali nonixingengi
ne no anu ˈilixo sou etavule tuˈutuˈumaxu muˈoki.
13 ✡Eni aˈoxongengi ˈilixo vile mo noxiˈa ta temanu lalolalotu vaˈavaˈaxu
uasi. Ia mii ane ˈosi, lexe eni ne alosinge tuˈumaxu uasi. Ngaxiu tumalingeu
susu noxilo ane ne.
14 Eni a elalaxii sou axixaosinge sou iave tatalusou mo eni amomomo sou
alosinge tuˈumaxu uasi. Xo mii ane eni emasaxau ne anu a mimemimengi
ne uasi, ia ngingi nesi xo anu aloxo ta ˈiliˈa ne umomomo ixaxai sou
isuˈulineˈi ta mamiˈa iloˈa ta neniˈa uasi, ia ta mamiˈa iloˈa ta neniˈa ane
ixaxai sou isuˈulineˈi ta ˈiliˈa.
15 Aloxo ne la sou eni ne aˈosa manina sou apaipalunu mimii ukalusi
noxilo ne singe no ˈa uleengengi mo apaipalunu maulixo. Ia lexe eni
amasaxainge uˈoki, la loxovaa ngingi ngamasaxailo sevile kituˈa?
16 Lexe ngingi aloxo ne, la eni ne alosinge tuˈumaxu uasi. Mo eni loxo
mitema sou kalakalavoi sou anoˈu lamoli uasi. Ia moseˈi noxinge ne miˈoxo
lexe eni amitema aloxo ne.
17 Loxovaa eni ekalusou mimemimengi noxiˈa ta mitema ane epalusiˈa
milai noxinge ne?
18 ✡Eni etaliˈisou Tito sou ulai noxinge mo epalusou vivinge vile a sou
ilou Tito ilai ne ukalavoi sou ukalusou mimemimengi uasi, loxovaa, anu
mukalusou? Loxovaa nexi noxou taxaxai no anu xavutala iouvilesisi mo
tamulinu voteˈi iouvilesisi uasi?
19 Loxovaa ngingi ngexavuxavutala lexe nexi taˈoxo latolosixe ulai
noxinge? Nexi ne tevivikala no iou Lataua aloxo aneˈi ane noxou Kalisito,
mo ta vivixe e tamasaxainge manina, mimii ukalusi ane nexi teˈoxonu ne,
anu sou uˈoxongengi ngatulu pekiˈainge.
20 Xo eni aˈume lexe no mine eni aneˈe la umomomo sou axalisinge
loxo eni emasaxainge lexe ngingi ngaxali aloxo ne uasi. Mo umomomo
sou ngingi ngaxalisilo loxo ngingi ngemasaxailo lexe axali aloxo ne uasi.
Eni aˈume sou ˈotoˈoto mo sangalako mo opo laˈilaˈiaxaˈa xe matea sou
mii mo vaikala sou taloxolixaˈa ta mitema xe munumunu mo totopaxa xe
xovulaulau male a uxolu noxinge ne.
21 ✡Eni aˈume lexe no mine eni aneˈe la, la Lataua noxilo uluˈeleli no
laxungengi. La eni atamasiˈa ta piena aneˈi ane misusu tei io ixiu tumaliˈa
no ˈa ˈilixo nuninuniˈu ne uasi xe ˈilixo sou voteˈi xe masaxa masumasua
ane aneˈi miˈoxonu ne.

13

Vaikala sou Tololovo Kaluxusou Noxou Paulo

1 ✡Ano ˈo ne, xixao noxilo ulai uoxinge tatalusou. “Mimii ukalusi ne uxali
manina loxo ta mitema ta tamei uasi ia tatalu imaisou mo miaˈaloxu,” loxo
Lavuku Tavuna teinu mulemolu.

✡ **12:11:** 2Ko 11:5 ✡ **12:12:** Rom 15:19 ✡ **12:13:** 2Ko 11:9 ✡ **12:18:** 2Ko 8:6, 16-18 ✡ **12:21:** 2Ko 13:2 ✡ **13:1:** Lap 19:15; Mat 18:16; 1Ti 5:19

2 Vaikala sou tololovo ano ʼo ne eni elosinge no mine eni exixao elai
noxinge alaxu tameisou ne. Vaimomo ʼo eni axolu vaʼaxu ʼo ia avikala la.
Xo no anu lai noxilo la atalosiʼa aneʼi ane misusu tei ne mo moseʼi la,
3 xo loxo ngamasaxa sou apalaʼalixu Kalisito lexe Anu molu uvikala
noxilo. Anu ne loxo mamalaxu sou uxaxaisinge uasi, ia anu ne pekiaʼu
misevile noxinge ne.
4 ✡Xo loxo sou talavusou manina la anu ne mivau musoli no anu ovu
valautu ne no mine Anu mamalaxusi. Ia Anu uxolu mauli no anu xavi tatila
noxou Lataua. Aloxo nesi la nexi ne mamalanexe noxou, ia no anu xavi
tatila noxou Lataua la nexi taxolu tamauli noxou sou taxaxaisinge.
5 ✡Ioxe iengi umulingengi la sou ngamaisinge lexe loxovaa ngingi ngexolu
no anu mulamulaxu tangengi, menge ngatovongengi la. Loxovaa ngingi
ngalavu lexe Kalisito Iesu anu a uxolu noxinge ne uasi? Ia lexe, manina
uasi la ngingi ngapolopepee pamauli ne.
6 Mo eni emulaxu taleli lexe ngingi ne ngalavusou lexe nexi tapolopepee
pamauli ne uasi.
7 Ioxe vaimomo ʼo nexi takilaka noxou Lataua lexe ngingi ngaʼoxonu mii
vile ususu mamu. Anu sou loxo ta mitema imaisou lexe nexi tenoʼu pamauli
nesi uasi. Mo aneʼi imaisixe la nexi loxo tapolopepee pamauli ne ia ngingi
ne ngaʼoxonu mii maʼia ane muʼisalilisi.
8 Nexi taxaxai sou vaikala maninasi, ia tamomomo sou taʼoxonu mii vile
sou utaluxu uasi.
9 Nexi ne taʼosa no voxovoxo ane nexi mamalanexe ia ngingi ne
pekiaʼinge. Mo lakilaka noxixe ne singe sou lingamongenge noxou Kalisito.
10 ✡Anu tavaʼu aloxo ne la sou eni exolu vaʼaxu ia ekaukavunu mimii
anoʼo ulai noxinge, mo sou no mine eni aneʼe la umomomo sou aʼoxonu
suʼu nonginge no anu xavi ʼo mamu. Xavi ane Tila mulosilo ne sou
umamulongengi ngaluʼe uasi ia utulusinge pekiaʼu.

Sexesexela Kalukalusou

11 Kaluxusou la ta vivilo, ʼosaʼosa ulai noxinge lexe xavingengi sou
lingamongenge noxou Kalisito. Ngalomu no anu peletoto noxilo, ngaʼoxonu
xavutalamengi uxali vilesisi, mo ngaxolu no anu opo seʼisisi. Mo sou
tanutanuxu noxou Lataua mo opo seʼisisi noxou umomomo sou uxolu
noxinge.
12 Ngasexelangenge ngatongatoʼo mo ngatimunu xalengengi no ʼa ʼosaʼila
noxou Lataua. Ta mitema noxou Lataua ukalusi isovanu sexela noxiʼa
uneʼe noxinge.
13-14 Eni akilaka lexe umomomo sou alauna noxou Tila Iesu Kalisito mo
tanutanuxu noxou Lataua, xe noxou Uleenu Tavuna uxolu noxinge ukalusi.

✡ **13:4:** Pil 2:7-8 ✡ **13:5:** 1Ko 11:28 ✡ **13:10:** 2Ko 10:8

UOLI VOLOXU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA XALATIA

Vaikala lamana

No nano no anu uoli voloxu noxou Paulo mulai noxi'a ta Xalatia 'o, la anu muvivikala no anu tu'tu'umaxu e muxali noxi'a ta Xalatia no mine ane'i ta mitema ane ta Iutaia uasi milomusou a'alo laixe la mimuxaxu tane'i noxou Iesu Kalisito. Xo tei la ane'i ta Iutaia maninasousi mimulinu Iesu. Ia no mine Paulo mune'e mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito, la ane'i ta mitema ane ta Iutaia uasi mixali ta molomolo noxou Iesu. La sou ane'i ta Iutaia maninasou mi'oxo lexe anu laixe sou ta mitema ane ta Iutaia uasi ne imulinu lapuloto noxou Mosesi loxo ane'i ta Iutaia mimulinu, la sou ane'i ixali ta mitema noxou Iesu. La sou Paulo muavuti la muvikalane'i lamana lexe no anu 'ilixo sou imulinu lapuloto laixe la ixali ta mitema mulapu uasi. Anu muvikalane'i lexe ta mitema ixali ta mitema mulapu no iou Lataua no anu vote'i sou imuxaxu tane'i noxou Iesusi.

Xo ta Iutaia mose'i milutu milai no xalee lia tila ne Xalatia la mivikalane'i ta mitema e mixali ta mitema noxou Iesu ne lexe ane'i imulinu lapluloto noxou Mosesi. No mine Paulo mulomusou aloxo ne la sou mukaukavu uoli voloxu 'o, sou muxamuxaxu tane'i xe mumomosou 'ilixo noxi'a e ta mitema ne misusunoxu no anu lavulavu kalakalavoi noxi'a ne. Paulo musokou la mu'oxo latolo sou xaixai noxou, la muvikala lexe xaixai noxilo 'o ne, Lataua molu musosovosilo. Mo muvikala lexe eni amulinu masaxa noxilo xe itema vile upalusilo sou a'oxonu xaixai ane 'o uasi. Lataua molu mu'avalilo sou exali aposeli, mo mulosilo xaixai ane 'o sou alai a'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito ulai noxi'a ta mitema ane imuxaxu tane'i noxou Iesu Kalisito, la ane'i ixali ta mitema mulapu no iou Lataua.

Paulo mukalusou vaivaikala noxou aloxo 'o, no mine nenge tamuxaxu tanenge noxou Kalisito, la Uleenu Tavuna ulaxunenge no anu 'ilixo sou tamasaxai'a ta menexinge. No anu muxamuxaxu tanenge nesi la sou anu uxalixu nene'axu ane sou tamsasaxai'a ta menexinge.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-10
Paulo mulamanalixu xaixai noxou loxo aposeli xe 'ilixo sou muxamuxaxu tanenge 1:11–2:21
'Ilixo sou tamulinu lapuloto la taxali itema mulapu uasi no anu 'ilixo sou tamuxaxu tanenge noxou Iesusi 3:1–4:31
Noxou Kalisitosi la nenge taxali telapu 5:1–6:10
No anu soli noxou Iesu la nenge taxali alavua, ia no anu 'ilixo sou xooxoo ungasinge uasi 6:11-18

1 Eni aposeli Paulo. Ta mitema ipalusilo mo itema vile ulosilo xaixai ane
'o uasi. Ia Iesu Kalisito mulosilo xaixai ane 'o xe Momu Lataua e mutulusou
no anu soli.
2 Nexi noxi'a ta vivilo noxou Iesu e texoxolu 'o tekaukavunu uoli voloxo
ane 'o ulai noxinge ta temanu lalotu ukalusi no xalee lia tila ne Xalatia.
3 Nexi takilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Maminge Lataua mo
Tila Iesu Kalisito uxolu noxinge.
4 ✡Anu Kalisito mumulinu masaxa noxou Lataua Maminge la muitalonu
maulixu sou muxexeenu susu noxinge. Anu mu'oxonu aloxo ne, la sou

✡ **1:4:** Xal 2:20

musu'ulinenge sou muxexenenge no anu mauli masumasua sou lialia vaimomo 'o.
5 Anu aloxo ne la sou laixe lexe nenge ta'itinu Lataua ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

A'alo Laixe Vilesisi

6 Eni ekuluke manina no anu 'ilixo ngingi nge'oxonu ne. Xo no anu alauna noxou Kalisito la Lataua mu'avalinge sou ngexali ta mitema noxou, ia ngepalea alaxu vilesisi nge'ume la ngelai ngemulinu a'alo vilemo ane mupolo va'axu manina no anu a'alo laixe.
7 ✡Ta mitema mose'i no taingengi itovonu sou ixovulaulaulingenge la ixiuxiunu a'alo laixe sou Kalisito ne. Ia a'alo laixe sou Kalisito ne anu vilesisi mo uxiuxiu uasi. Mo a'alo vile la uasisi manina.
8 ✡A'alo laixe ne, nexi tea'alomengixu tei. Ia lexe nexi, uasi la angelo vile molu teitexi no opo loxotolo ulu'e ua'alomengi no anu a'alo iouvilemo loxo ane nexi tea'alomengixu tei ne, la itema ane loxo ne, anu uulua no navu kaluxu uasi.
9 Nexi tevikalangengixu tei mo vaimomo 'o eni avikalangengixu la. Ia lexe evile ua'alomengi no anu a'alo laixe iouvilemo no anu ane ngingi ngeno'u tei, la anu laixe lexe itema ne uulua no navu kaluxu uasi.
10 ✡Mo vaimomo 'o ngingi ngexavutala a loxovaa. No anu vaivaikala noxilo 'o? Eni a'oxonu sou ta mitema i'osasilo no anu, uasi ia eni a'oxonu sou Lataua u'osasilo. Lexe eni a'oxonusi sou ta mitema i'osasilo no anu la eni amitema sou xaixai noxou Kalisito uasi.

A'alo sou Paulo Mine Lataua Mu'avalou

11 ✡Ta vivilo, eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou laixe lexe a'alo laixe e eni ea'aloxu noxinge tei ne, itema vile ukoinu vitanisi uasi.
12 Mo itema vile ulosilo mo itema vile ulosielixu uasi. Ia Iesu Kalisito molu mupala'alixu lamana noxilo.
13 ✡Ngingi ngelomusou a'alosou mimii eni e'oxo'oxonu tei no mine emulimulinu 'ili'ilixo sou lalotu noxi'a ta Iutaia, la e'oxoo masuane'i ta mitema noxou Lataua manina xe etovo sou lexe amamulonu lalotu ne ukalusi.
14 ✡Xo eni taleli utulu pekia'u manina sou amulimulinu 'ili'ilixo noxi'a ta 'ilu'ilusunexi. No anu 'ilixo ane ne la eni e'oxoleli euliuli noxi'a ta maulu ta Iutaia ane lasililinexe vilesisi.
15 ✡Ia no mine atie ivo'oleli uao, la Lataua musosovosilo xe no anu alauna noxou la mu'avalilo. Eni exolu mulai muxali no anu voxo anu molu musosovosou la sou,
16 Anu mupala'alixu 'Olu lamana noxilo. Anu mu'oxonu aloxo ne mo sou eni amomomo sou a'aloxu a'alo laixe sou 'Olu ulai noxi'a ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. No mine Anu mupala'alixu ne, la atali'isou itema vile uasi.
17 Mo atelai ne Ielusalemu sou amaisi'a ane'i ane mixali ta aposeli tei noxilo uasi. Ia eni elutu alaxu vilesisi 'o la elai exolu no xalee lia vitanisi ne Alevia. Xe ili'i la sou elivu ene'e no tuala tila ne Temasukasi.
18 ✡Xe tauu lele'e tatalu mukalu, la sou eni etelai ne Ielusalemu sou eno'u lavulavu se'i noxou Pita. La nexi noxou texolu ne voxo mavulovexa mo mulu'e lia ta'uve (15).
19 No voxo mine eni elai exolu ne la amaisi'a ta aposeli mose'i uasi, ia emaisou Iakovo e Tila vimou kokope.

✡ **1:7:** Apo 15:1, 24 ✡ **1:8:** 1Ko 16:22 ✡ **1:10:** 1Te 2:4 ✡ **1:11:** Mat 16:17 ✡ **1:13:** Apo 8:3
✡ **1:14:** Apo 22:3 ✡ **1:15:** Ais 49:1; Xal 2:7 ✡ **1:18:** Apo 9:26-27

20 Vaivaikala noxilo e akaukavunu ulai noxinge ʼo ne akalavoi uasi,
evikala manina no iou Lataua.
21 ✡Xe iliʼi la exixaoxao no xalee lia tila ne Silia xe ne Kilikia.
22 Ia ta mitema noxou Kalisito mixolu no ʼa ta taasou lalotu no xalee lia
tila ne Iutaia ne imaisou ieli tei uasi.
23 Aneʼi milomusou aʼalosilosi lexe, “Itema e tei la muʼoxo masuanenge,
anu a vaimomo ʼo muxiu mo uaʼaloxo aʼalo laixe no anu ʼilixo sou
muxamuxaxu tanenge e tei la muʼoxoo masuanu.”
24 Aneʼi milomusou aʼalosilo aloxo ne, la miʼitinu Lataua ualasou.

2

Ta Aposeli Miʼosa sou Iloʼa Paulo Ipita

1 ✡Ioxe tauu ie mavulovexa mo muluʼe lia tamiʼa mukalu la nexi noxou
Valunavasi tetelai ne Ielusalemu la. Nexi noxou telai la tenoʼu Tito noxiʼa
tekei tetelai.
2 Eni elai xo Lataua molu mupalusilo sou lexe alai. Xe no mine exolu ne la
noxiʼa ta kisokisou no ʼa lalotusi tevivikala, mo eaʼaloiʼaxu aʼalo laixe ane
eni eaʼaloxu mulai noxiʼa ta mitema ane aneʼi ta Iutaia uasi. Eni eʼoxonu
aloxo ne la evikala noxiʼasi aneʼi ane miʼoxo lexe aneʼi ta kisokisou. Xo
loxo ʼo io ipupuiou xaixai noxilo e eʼoxonu tei xe ane eʼoxonu vaimomo ʼo
la uxali mii vitanisi.
3 Ia uasi, xo Tito e nexi noxiʼa telai ne anu Xiliki, ia ipalusixe lexe
tapasipaa sou noxou talai mo xooxoo ungasou uasi.
4 ✡Mimii ane ne muxali xo seʼi ne ikalavoi lexe aneʼi ta vivinge kalumo la
mipakisi miʼuna mixolu no anu pita noxixe. Aneʼi mineʼe mixolu no tainexi
imamalei pakali sou ilomusou aʼalosou mauli maʼia Kalisito Iesu muʼoxonu
noxinge no mine mululusinge no anu sakisaki sou temulimulinu lapuloto,
la texolu vasimenge manamanaʼu. Ia aneʼi imasaxa lexe iʼoxonexi taxali ta
mitema sou xaixai vitanisi.
5 Aloxo ne, la sou nexi talomuxaʼa uasi, texolu maxuveeni sevile, xo
nexi temasaxa lexe aʼalo laixe maninasou ne uxolu no anu maulingenge
utotomu.
6 Ta mitema moseʼi mixolu loxo ta tatila sou lalotu. Ia no anu xavutala
noxilosi la aneʼi ane minoʼu uala tila xe aneʼi ane inoʼu uala tila uasi ne,
anu mii vitanisi no iou Lataua. Xo Lataua ulavusou uxavutala no anu uala
noxiʼa ta mitema uasi. No anu vaivaikala noxilo la ta kisokisou e minoʼu
uala tila ne, ilemolu mii vile la uasi.
7 ✡Aneʼi mimaisou lexe Lataua mulosilo xaixai sou aʼaloxu aʼalo laixe ulai
noxiʼa ta mitema aneʼi ane ta Iutaia uasi. Xe iouvilesisi aloxo mulosou Pita
xaixai sou uaʼaloxu aʼalo laixe ulai noxiʼa ta Iutaia.
8 Lataua mulosou Pita xavi sou uxaxai loxo aposeli noxiʼa ta Iutaia, la sou
anu iouvilesisi aloxo ne. Anu mulosilo xavi sou axaxai loxo aposeli noxiʼa
ta mitema aneʼi ane ta Iutaia uasi.
9 Ta mitema mimaisiʼa Iakovo iloʼa Pita ilou Ioanesi mixali loxo ta tatila no
anu lalotu, ia aneʼi mimaisou lexe no anu alauna noxou Lataua la mulosilo
xaixai ane ʼo, la sou milapu avoxe noxou Valunavasi sou misexelanexe sou
texali loxo ta vimovimoʼa maninasou. La sou nexi noxiʼa tesakiinu vaikala
lexe maasi la nexi noxou taxaxai noxiʼa ta mitema ane aneʼi ta Iutaia uasi
ia aneʼi la ixaxai ulai noxiʼa ta Iutaia ulovo.
10 ✡Xe mivikalanexi noxou no anu mii vilesisi lexe no anu xaixai noxixe
la taxavutalaneʼi aneʼi ane iʼa mii uasi mixolu no nano no lalotu noxiʼa mo

✡ **1:21:** Apo 9:30 ✡ **2:1:** Apo 15:2 ✡ **2:4:** Xal 1:7; 5:1, 13 ✡ **2:7:** Apo 22:21 ✡ **2:10:** Apo 11:29-30

tasuˈulineˈi. Mii ane ne muxolu no anu xavutala noxilo tei sou lexe eni aˈoxonu.

Paulo Muxililiu Pita

11 Ia iliˈi no mine Pitaˈ muneˈe ne Antioki, la eni elavixu no iou, xo anu muˈoxonu ˈilixo laixe uasi.
12-13 ✡Susu noxou ne aloxo ˈo, no mine Iakovo iloˈa aneˈi moseˈi ixali uao, la Pita iloˈa ta mitema ane aneˈi ta Iutaia uasi ilavusou iˈaniˈani. Ia no mine aneˈi mineˈe mixalixali, la Pita muˈume la muxolu vaˈaxu noxiˈa ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi ne. Xo muˈume noxiˈa aneˈi xulumuxaˈa ane ilavusou imulinu ˈilixo sou xooxoo ungasiˈa pekiaˈu ˈole. Mo ta Iutaia moseˈi mimulinu miˈuna no anu kalavoi noxou ne, la sou no anu kalavoi ne muˈoxonu Valunavasi la mususunoxu.
14 No mine eni emaisou lexe aneˈi imulinu vaikala manina sou aˈalo laixe uasi, la sou eavuti la elavixu Pita no ieˈi aneˈi latala ne aloxo ˈo, “Nini ne Iutaia, ia nini xoluxoluxene loxo aneˈi ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi. Ia tavaˈu a loxovaa la sou nini natovo sou lexe naˈoxoneˈi imulinu xoluxolu noxiˈa ta Iutaia ne?
15 Nenge texali no anu mata noxou Iutaia no mine mivoˈonenge, ia nenge taxali no anu mata noxiˈa aneˈi ta mitema aneˈi ane ta Iutaia uasi e ilavusou iˈoxoˈoxonu susu uasi.
16 ✡Mo nenge talavusou lexe Lataua umoxoˈu itema vile lexe anu itema mulapu no anu voteˈi sou umulinu lapuloto laixe uasi. Ia Anu umoxoˈu lexe itema mulapu no anu voteˈi sou umuxaxu tanu noxou Kalisito Iesu. Aloxo ne, la sou anu laixe lexe nenge tamuxaxu tanenge noxou Kalisito Iesu. No anu voteˈi ane nesi la sou Lataua umoxoˈinge lexe nenge ta mitema telapu, ia no anu voteˈi sou tamulimulinu lapuloto laixe uasi. Xo no anu voteˈi sou tamulimulinu ˈiliˈilixo sou lapuloto laixe ne umomomo sou uˈoxonu itema vile uxali itema mulapu no iou Lataua uasi.
17 No mine nenge temulinu voteˈi sou tamuxaxu tanenge noxou Kalisito la sou nenge texali ta mitema telapu no iou Lataua. La sou anu muai lamana lexe nenge ta Iutaia ne nenge kalumo ta mitema sou susu iouvilesisi aloxo aneˈi ane ta Iutaia uasi ˈole. La sou laxovaa Kalisito umasaxa lexe uˈoxonu susu uxali utila? Uasisi manina!
18 Lexe eni atulusou ulivu mii maˈia e eni emamulonu, la anu mumaxaˈu lexe eni amitema sou amulinu lapuloto uasi.
19 Ia no anu ˈilixo sou amulinu lapuloto la mulailixo no anu voteˈi sou soli. La sou no anu lapuloto la muˈoxoleli esoli, mo sou lexe no anu voteˈi anenesi la eni amomomo sou noxou Lataua taxolu.
20 ✡Mo no mine mililinu Kalisito teitexi no ovu valautu, la eni kalumo. La sou mauli ane muxolu noxilo ˈo ne, eni maulixo uasi, mauli noxou Kalisito ane uxolu noxilo ˈo. Mauli ane muxolu noxilo vaimomo ˈo ne, eni emauli no anu muxamuxaxu taleli noxilo noxou Lataua ˈOlu e Anu tanuxo la sou muitalonu maulixusilo.
21 Eni amasaxa sou avilaˈisou alauna noxou Lataua vitanisi uasi. Xo lexe no anu voteˈi sou tamulimulinu ˈiliˈilixo sou lapuloto laixe uˈoxonu itema uxali ulapu no iou Lataua, la soli noxou Iesu ne anu uxali mii vitanisi.”

3

Voteˈi sou Lapuloto Xe Voteˈi sou Muxamuxaxu Tanenge

1 Ngingi ta Xalatia ne ngexovulaulau misevile! Nexi telosiengixu Iesu Kalisito ne, mo ngingi ngemaisou mulili no ovu valautu no iengi ne. Ia

✡ **2:12-13:** Apo 11:3 ✡ **2:16:** Apo 15:10-11; Rom 3:20-28; Xal 3:11 ✡ **2:20:** Xal 1:4

loxovaa, maasi evile muˈoxo lolongenge sou xavutalamengi muxovulaulau
ne?
2 Eni amasaxa lexe ataliˈisinge no anu taliˈi vile aloxo ˈo, Ngingi ngenoˈu
Uleenu Tavuna no anu voteˈi maˈia manina? No anu voteˈi sou ngamulinu
lapuloto laixe? Uasi, no anu voteˈi sou ngelomusou aˈalo laixe noxou Iesu
xe ngemuxaxu tangengi no anu?
3 Loxovaa ngingi ngexovulaulau avile io? Ngamaisou, tei la ngingi
ngesokou muamuaˈi noxinge no anu xaviinu Uleenu Tavuna, ia loxovaa
ngingi ngatovo sou ngakalusou no anu xavingengi io?
4 Loxovaa tuˈutuˈumaxu e muxali noxinge tei ne, ngingi ngetavulenu
vitanisi, ne? Ia noxilo la eni emaisou lexe ngingi ngatavulenu vitanisi uasi.
5 Lataua mulosinge Uleenu Tavuna noxou mo muˈoxonu sosovo seˈi no
taingengi mo ngemaisou ne. Ia tavaˈu a loxovaa la sou Anu muˈoxonu
loxo ne? Xo ngingi ngemulinu lapuloto laixe, ne? Uasi, no anu voteˈi sou
ngelomusou aˈalo laixe xe ngemuxaxu tangengi no anu, ne?
6 ✡Ngaxavutalanu maulixu Avalaamu loxo Lavuku Tavuna teinu mu-
vikala aloxo ˈo, “Anu mumuxaxu tanu noxou Lataua, la sou Lataua
mumoxoˈu lexe anu itema mulapu.”
7 Aloxo ne la sou ngingi ngalavusou laixe lexe aneˈi ane imuxaxu taneˈi,
la aneˈi Avalaamu ta ˈolu ane.
8 ✡Tei manina la Lataua mulavusou lexe iliˈi la aneˈi ane ta Iutaia uasi
imuxaxu taneˈi la Anu umoxoˈa lexe ta mitema milapu. Aloxo ne la sou
Anu muvikalanu Avalaamu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu
aloxo ˈo, “Noxinesi la Lataua ualusiˈa ta mitema ukalusi.”
9 Avalaamu mumuxaxu tanu la sou Lataua mualusou. Anu iouvilesisi
aloxo ne noxiˈa aneˈi ane imuxaxu taneˈi la Lataua ualusiˈa.
10 ✡Ia Lataua uˈoxonu masuaneˈi aneˈi ane ixavutala lexe no anu voteˈi
sou imulinu lapuloto laixe la ixali ta mitema ulapu no iou Lataua. Xo
vaikala muai no nano no anu Lavuku noxou Lataua muvikala aloxo ˈo,
“Lexe ta mitema ane imulinu vaivaikala muai no nano no anu lavuku sou
lapuloto laixe utotomu uasi, la Lataua uˈoxo masuaneˈi.”
11 ✡La sou anu muai lamana lexe Lataua umomomo sou umoxoˈu itema
vile lexe anu itema mulapu no anu voteˈi sou umulinu lapuloto laixe uasi.
Xo vaikala muai no nano no anu Lavuku noxou Lataua muvikala aloxo ˈo,
Ta mitema ane mimuxaxu taneˈisi ane Lataua umoxoˈa lexe aneˈi ta mitema
milapu mo aneˈi inoˈu mauli.
12 ✡La sou voteˈi sou tamulimulinu lapuloto laixe ne anu mii sou
muxamuxaxu tanenge uasi. Xo vaikala muai no nano no anu Lavuku noxou
Lataua muvikala aloxo ˈo, “Itama e umulimulinu lapuloto laixe ukalusi la
anu uxalisou mauli no anu.”
13 ✡Ioxe, no anu lapuloto la muvikala lexe, itema umulinu lapuloto uasi
la anu uulua. Ia Kalisito musuˈulinenge la munoˈu taninenge la muulua, la
muxali loxo itema sou uulua, la mulivulinenge. Sou umomomo sou vaikala
muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo ˈo, “Ta mitema
taˈei e ilili no ovu ne Lataua umaisiˈa lexe aneˈi iuuluasi.”
14 Aloxo tei no mine Lataua mualusou Avalaamu la muvikalanu lexe
ualusiˈa ta mitema ane ta Iutaia uasi. Mo no anu xaixai noxou Iesu Kalisitosi
la mulivulinenge, la sou alualu ane ne muxali maninasou mukalu. Aloxo ne
la sou lexe nenge tamuxaxu tanenge la tanoˈu Uleenu Tavuna loxo Lataua
musakiinu vaikalasou tei.

✡ **3:6:** Tav 15:6 ✡ **3:8:** Tav 12:3; Rom 4:3, 16 ✡ **3:10:** Lap 27:26 ✡ **3:11:** Ava 2:4; Xal 2:16
✡ **3:12:** Liv 18:5 ✡ **3:13:** Lap 21:23; Rom 8:3

Lapuloto Umomosou Uxexeenu Mii Ma'ia Lataua Musakiinu Vaikalasou Tei Uasi

15 Ta vivilo eni a'oxonu vaikala tovola'i vile no anu maulinenge ta mitema
aloxo 'o. Loxo itema vile sexasisi sou usoli, la ilou vile isakiinu vaikala sou
lexe anu uno'u tanixu, la anu loxo vaikala ne anu musakii. Ia umomomo
sou itema vile uxexeenu xe umuxaxu vaikala vile no latanu la uasi.
16 ✡Anu aloxo tei la Lataua musakiinu vaikala noxou Avalaamu xe noxou
'ilusunu. Vaikala vile muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala
lexe, “Noxou 'ilusunu,” laaxu lexe ta mitema tavu'alo uasi, ia muvikala
lexe, “Noxou 'ilusuneni,” laaxu lexe vilesisi. Anu muvivikalasou 'ilusunu
vilesisi ne, ane Kalisito.
17 ✡Vaikala noxilo ne laaxu aloxo 'o, Lataua musakiinu vaikala noxou
Avalaamu tei, xe tauu ie itemaxu mavulovexa tami'a mo mavulovexa tatalu
(430) mulai mukalu xe ili'i la lapuloto muxali. Lapuloto ne anu muxali ili'i
manina, la sou anu umomomo sou uxexeenu xe ukalusou mii ma'ia Lataua
musakiinu vaikalasou tei uasi.
18 ✡La sou loxo nenge tamulimulinu lapuloto laixe sou tano'u mimii
lailaixe e Lataua mulalaxiinu sou ulosinge, la anu loxo nenge tano'u no anu
vote'i sou ane musakii tei uasi. Ia no anu alauna noxou Lataua mulosou
Avalaamu no anu vaikala e anu musakiinu.
19 ✡Lexe anu aloxo ne, la sou tava'u a loxovaa la sou lapuloto anu muxolu?
Lapuloto anu muxali xo Lataua mumasaxa lexe susu tava'u uxali uatu
lamana ulai uxali no mine Avalaamu 'ilusunu e Anu musakiinu vaikalasou
tei 'ole uxali. Lataua mulosi'a ta angelo lapuloto ne la ane'i mipala'alixu
noxou itema sou utulu no nixi la sou anu itema ne mupala'alixu noxinge.
20 Ia lexe Lataua ne Anu vilesisi la umomomo sou itema sou utulu nonixi
ne uxolu uasi.
21 ✡Lexe anu aloxo ne, la sou anu a loxovaa, lapuloto ne mupupuiou
vaikala e Lataua musakiinu tei? Uasisi manina! Xo lexe Lataua mulosinge
lapuloto vile la e umomomo sou tano'u mauli no anu la anu laixe lexe nenge
talomuxu mo tamulinu laixe la sou nenge latala taxali ta mitema mulapu.
22 Ia vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe,
susu musakisakine'i ta mitema mukalusi, Lataua mu'oxonu aloxo ne mo
sou nenge tamuxaxu tanenge noxou Iesu Kalisito, la nenge tamomomo sou
tano'u mii ma'ia ane Lataua musakii vaikalasou tei lexe ulosi'a ane'i ane
mimuxaxu tane'i.
23 ✡Tei no mine 'ilixo sou tamuxaxu tanenge uxali uao, la nenge texolu
no anu sakisaki sou tamulimulinu lapuloto mulai mutalo no mine 'ilixo sou
tamuxaxu tanenge muxali lamana noxinge
24 ✡La sou lapuloto ne anu loxo itema sou upelainge sou usaxilaingesi
sou uolenenge talai noxou Kalisito, aloxo ne mo sou lexe nenge tamuxaxu
tanenge la taxali ta mitema mulapu.
25 Mo vaimomo 'o 'ilixo sou tamuxaxu tanenge a muxali, la sou lapuloto
e tamulimulinu loxo upelainge ne usaxilainge la uasi.

No Anu Vote'i sou Tamuxaxu Tanengesi La sou Nenge Taxali Lataua ta 'Olu

26 ✡Ngingi ngemuxaxu tangeni xe ngexolu noxou Kalisito Iesu la sou
ngexali Lataua ta 'olu.
27 ✡Mo ngingi mukalusi e nge'ulo no nano no ualasou Kalisito ne ngeno'u
mo ngingi ngetokolomoxu Kalisito loxo ngetaanu tokolomo veveeni.

✡ **3:16:** Tav 12:7 ✡ **3:17:** Mul 12:40 ✡ **3:18:** Rom 4:14 ✡ **3:19:** Apo 7:38; Rom 5:20 ✡ **3:21:** Rom 8:2-4 ✡ **3:23:** Xal 4:3 ✡ **3:24:** Rom 10:4 ✡ **3:26:** Ioa 1:12 ✡ **3:27:** Rom 6:3

28 ✡Mo ngingi ngexali loxo Kalisito ta naˈu la sou kalipala uxolu no
taingengi loxo ta Iutaia, mo ta Xiliki, mo ta mitema sou xaixai vitanisi, mo ta
mitema ixolu no anu masaxa noxiˈa mo ta mulu xe ta sema uasi. Xo noxou
Kalisito la kalikalipala uasi ngingi latala ne ngexali vilesisi manina.
29 ✡Mo lexe ngingi noxou Kalisito, la ngingi Avalaamu ta ˈiluˈilusunu xe
ngingisi sou nganoˈu mii maˈia e Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe
ulosiˈa Avalaamu ta minuminu iliˈi.

4

1 Vaikala noxilo ne aloxo ˈo. Lexe itema vile ˈolu vilesisi ne iliˈi la unoˈu
miumiu momu ne, la uxali loxo anu miumiu muisalili. Ia tei no mine anu
mauluxu la anu muxolu loxo itema sou xaixai vitanisi.
2 Anu uxolu no laxaˈa aneˈi ane misaxilaˈu iloˈa aneˈi ane mitulu muuli
ulai utalo no anu voxo e momu musosovosou mulovo.
3 ✡Mo nenge kalumo aloxo ne. No mine nenge uao ta molomolo la nenge
texolu no laxaˈa ta uleenu e misaxilaˈu loxotolo xe lialia ˈo. La miˈoxonenge
texali ta mitema sou xaixai vitanisi noxiˈa.
4 ✡Ia no anu voxo e Lataua musosovosou muxali manina la mupalusou
ˈOlu maninasou muluˈe. Nenu mivoˈonu muxali loxo itema la muxolu no
laaxu lapuloto.
5 Anu muˈoxonu aloxo ne mo sou unoˈu ulusinge ta mitema texolu no
laaxu lapuloto, xe uˈoxonenge taxali Lataua ta ˈolu.
6 ✡Xo ngingi ngexali lataua ta ˈolu, la sou Anu mupalusou Uleenu ˈOlu
ne muneˈe muxolu no nano noxinge. Uleenu ne uxolu noxinge la sou
uavutilinenge sou taˈava lexe, “Aba, Mamixe.”
7 La sou ngingi ngaxolu loxo ta mitema sou xaixai vitanisi la uasi, ia
ngexali loxo Lataua ˈolu. Xe no mine nini naxolu loxo Lataua ˈolu la nini
nalavusou lexe nini namomomo sou nanoˈu mimii lailaixe noxou e Anu
mulalaxiinu sou ulosiˈa ta ˈolu.

Paulo Tanuxaˈa ta Xalatia

8 Tei manina la ngingi ngalavusou Lataua uasi, ngingi ngexolu loxo ta
mitema sou xaixai vitanisi noxiˈa ta mimii e aneˈi Lataua uasi.
9 Ia vaimomo ˈo ngingi ngelavusou Lataua, uasi avikala lexe Lataua
mulavusinge. Ia tavaˈu loxovaa la sou ngingi ngaxiu ngalivu ulai noxiˈa
ta uleenu ta masumasua mo sou e xavineˈi uasi ne. Loxovaa ngingi
ngemasaxa lexe ngalivu ngalai ngaxolu no laxaˈa mo ngaxali ta mitema
sou xaixai vitanisi noxiˈa la?
10 ✡Ngingi utotomu ne ngalavusou ngasosovosou voxo ta tatila sou lalotu
mo soˈio alavua xe lalotu ta tatila sou tauu ie alavua.
11 Eni taleli umulinu ˈilixomengi la emamaˈu, xo loxo ˈo io xaixai noxilo
e epulipulileli sou eˈoxonu ne uxali mii vitanisi.
12 Ta vivilo, eni linga noxilo toxoxaˈa ulai noxinge lexe laixe sou ngaxali
aloxo eni ˈo. Xo eni ne exali aloxo ngingi ne. Mo ngingi ngaˈoxonu susu vile
uneˈe noxilo uasi.
13 Ngingi ngexavutalanu, tavaˈu a loxovaa la sou eni eneˈe eaˈalomengi
no anu aˈalo laixe tei ne? Xo pipiena vile muˈoxoleli.
14 No mine pipiena ne muˈoxoleli la vasimelo mamalaxu la mulosinge
tuˈumaxu, la ngingi ngamatapialeli mo ngalevetesilo uasi. Ia ngingi
ngeˈosasi sou ngenoˈilo eˈuna exolu noxinge loxo angelo noxou Lataua vile
xe loxo Kalisito Iesu.

✡ **3:28:** Rom 10:12 ✡ **3:29:** Rom 4:13 ✡ **4:3:** Kol 2:20 ✡ **4:4:** Ioa 1:14; Rom 1:3 ✡ **4:6:** Rom 8:15-17 ✡ **4:10:** Rom 14:5; Kol 2:16

15 No anu voxo ane ne ngingi ngeˈosasilo misevile. Ia ˈosaˈila noxinge ne
mulai ˈava? Eni avikalangengi lexe no anu voxo ane ne ngingi ngeˈoxonu
aloxo ne, anu mumomomo loxo ngingi ngaluvunu iengi lavoˈonu la
ngalosilo.
16 Ia loxovaa, eni elaanu vaikala manina mulai noxinge la sou
muˈoxongengi ngemaisilo exali loxo uluamengi, ne?
17 Ngalomu, aneˈi ta mitema ne iitineˈi itulu noxingesi sou inoinge, ia
ixavutala sou isuˈulingengi uasi. Aneˈi masaxa noxiˈa ne sou ikalipalanenge
nengeˈasi, mo sou ngingi tangengi utulu noxiˈasi sou ngasuˈulineˈi.
18 Lexe tanenge utulu manina sou taˈoxonu ˈilixo laixe noxiˈa aneˈi moseˈi
la anu laixe. La ngaˈoxonu utotomu, no mine nenge nengeˈa taxoxolu mo
no mine nenge nengeˈa taxolu uasi kalumo.
19 Ta ˈalixeni, eni examulinu navunavu iouvilesisi loxo sema ixamulinu
navunavu sou ivoˈo. Eni examulinu navunavu ane ˈo singe, xo eni emasaxa
lexe maulixu Kalisito lololinu uxolu noxinge.
20 Eni talelingenge manina, xo vaimomo ˈo nengeˈa taxolu uasi, ia lexe
nenge nengeˈa taxolu la eni amomomo sou asuˈulingengi no anu vaikala
lailaixe moseˈi. Ia eni talelingenge manina, xo alavusou lexe asuˈulingengi
no anu voteˈi a loxovaa uasi.

Axali Ilee Sala

21 Ioxe, ngingi ta mitema e ngamasaxa lexe ngaxolu no laaxu lapuloto
vaimomo ˈo ngavikalaleli. Male ngingi ngalavusou vaivaikala sou lapuloto
uasi?
22 ✡Vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muaˈaloxu
Avalaamu lexe anu muxalixaˈa ta ˈolu ta tamei. ˈOlu vile muxalixu noxie
sema e ane sema sou xaixai vitanisi xe ˈolu vile muxalixu noxie semau
muˈisalili.
23 ✡ˈOlu ane muxali noxie sema sou xaixai vitanisi ne mupaa no anu voteˈi
sou taxalixaˈa ta ˈilinge ˈo. Ia ˈolu ane mupaa noxie semau muˈisalili ne
muxali no anu vaikala noxou Lataua e musakiinu tei.
24 Aˈalo ane ne anu tovolaˈisi, xo ta sema ta tamei ne misosovosou opo
vilesisi e Lataua musakiinu vaikalasou ta tamei. Axali misosovosou opo
vilesisi e Lataua musakiinu vaikalasou tei no laxaˈilu ne Sioni, mo ta ˈilie
ne ixali ta mitema sou xaixai vitanisi.
25 Axali ane misosovosou laxaˈilu ne Sioni muxolu no xalee lia tila ne
Alevia, xe musosovo sou Ielusalemu vaimomo ˈo. Xo ane iloˈa ta ˈilie mixali
ta mitema sou xaixai vitanisi.
26 ✡Ia Ielusalemu ane vile muxolu teitexi no opo loxotolo ne anu Sala ne
anu neninge maninasou ane.
27 ✡Xo vaikala vile muai no nano no anu vaikala noxou Lataua teinu
muvikala aloxo ˈo.
“Nini sema e nalavusou napalaa uasi
mo naxamulinu navunavu sou lavuloˈo uasi ne naˈosa,
mo nalexe lexe sou ˈosaˈila xe naˈavaˈava toxotoxoxaˈa sou namaxaˈu
ˈosaˈila noxine.
Xo maasi la ta ˈiline ixali tavuˈalo, uaˈulixe sema e ipapalaa.”
28 ✡Ta vivilo, vaimomo ˈo ngingi aloxo Aisaki xo ngingi ngexali Lataua ta
ˈolu no anu voteˈi e anu musakiinu tei.
29 ✡No anu voxo ne la molomolo e mupaa no anu voteˈisou ixalixaˈa ta
molomolo ne muxiu la muˈoxonu masuanu molomolo ane mupaa no anu
xaviinu Uleenu Tavuna.

✡ **4:22:** Tav 16:15; 21:2 ✡ **4:23:** Rom 9:7-9 ✡ **4:26:** Eva 12:22; Pal 21:2, 10 ✡ **4:27:** Ais 54:1
✡ **4:28:** Tav 15:4-5; Rom 9:7 ✡ **4:29:** Tav 21:9-10; Ioa 8:35

30 Ia vaikala noxou Lataua muvikala a loxovaa? Anu muvikala lexe,
Ngaxexene sema sou xaixai vitanisi ne ilou ʼilie. Xo ʼilie ne umomomo
sou ukalipala mimii noxou molomolo e momu muxalixu noxie semau
maninasou ne uasi.
31 Aloxo ne la sou ta vivilo nenge telavusou lexe nenge texali noxie sema
sou xaixai vitanisi uasi, nenge texali noxie sema e ane tilasie sema sou
xaixai vitanisi.

5

Noxou Kalisitosi La sou Anu Mululusinge

1 Kalisito mululusinge no anu sakisaki sou lapuloto mo nenge vasimenge
manamanaʼu. La sou laixe lexe ngatulu pakiaʼinge, mo iengi uvaxaiʼa ta
mitema iʼoxongengi ngaxali ta mitema sou xaixai vitanisi la mamu.
2 Ae, ngalomu, eni Paulo avikalangengi aloxo ʼo, lexe ngingi ngamalalin-
genge sou xooxoo ungasinge, la xaixai noxou Kalisito ne uxali mii vitanisi
noxinge.
3 Ngingi ta mitema ukalusi e ngamalalingenge ulai sou xooxoo ungasinge
eni avikalangengi lamana la aloxo ʼo, lexe ngingi ngaʼoxonu aloxo ne la anu
laixe lexe ngamulinu lapuloto ukalusi.
4 Ngingi taʼei e ngaʼoxo lexe ngamulinu lapuloto laixe mo sou ngaxali
ngalapu no iou Lataua, la ngingi ngexolu vaʼaxu noxou Kalisito. Mo
ngexolu no nano no anu alauna noxou Lataua la uasi.
5 Ia no anu xaviinu Uleenu Tavuna la nenge temuxaxu tanenge noxou
Lataua mo taxolu taloopalasi noxou sou umoxoʼinge lexe nenge ta mitema
mulapu.
6 ✡Xo lexe itema uxolu noxou Kalisito, la xooxoo ungasou xe ane xooxoo
ungasou uasi ne anu mii vitanisi. Ia ʼilixo sou itema umuxaxu tanu la
uavutinoxu opoonu sou umasaxaiʼa aneʼi moseʼi, la anu ʼilixo ane ne anu
mii maninasou.
7 Ngingi ngeiave no anu saisale ne la ngeiave laixesi. Ia ʼenaʼei utalu-
taluxu voteʼisinge la sou muʼoxongengi ngamulinu vaikala manina ua, ne?
8 Xavutala ane loxo ne, anu molu noxou, Anu ane muʼavalinge ne uasi.
9 ✡Ngamaisou isi kituʼasi, ia uʼoxonu veleti la usoxo toxoxaʼa.
10 ✡Eni emuxaxu taleli manina noxou Tila lexe Anu usuʼulingengi la
ngamulinu xavutala vile uasi, ʼei ane muʼoxo aloxo ne, unoʼu ʼulusou susu
noxou ne.
11 Ta vivilo, lexe eni a aʼalo no anu ʼilixo sou xooxoo ungasinge ulalaisio ia
tavaʼu loxovaa la sou aneʼi iʼoxoʼoxonu masualeli sio ʼo? Ia lexe eni avikala
lexe xooxoo ungasiʼa ta mulu, la vaikala sou ovu valautu ne umomomo sou
uʼoxoo masuanu xavutalamengi uasi.
12 Ta mitema e ixovulaulaulixu xavutalamengi ne, xavineʼi lexe xooxoo
ungasinge ukalusi. Ia lexe aneʼi imasaxa aloxo ne, la anu laixe lexe aneʼi
ixotosou vasivasimeʼa uxexee avile.
13 ✡Ioxe ta vivilo, Lataua muʼavalinge sou ngaxolu vasimenge mana-
manaʼu. Ia no mine ngexolu vasimenge manamanaʼu aloxo ne, la mamu
sou ngaxavutala lexe, nexi texolu laixenenge, mo nexi tamomomo sou
tamulinu masaxa noxinge sou vasimenge. Ngingi ngaʼoxonu aloxo ne uasi,
ia laixe lexe ngamasaxainge ngatongatoʼo xe ngaxali ta mitema sou xaixai
noxinge ngatongatoʼo.

✡ **5:6:** 1Ko 7:19; Xal 6:15 ✡ **5:9:** 1Ko 5:6 ✡ **5:10:** 2Ko 11:15; Xal 1:7 ✡ **5:13:** 1Pi 2:16

14 ✡Vaikala sou lapuloto mukalusi ne mupita muxolu no nano no anu
lapuloto vilesisi ane lexe, Nini namasaxai'a ta menexine aloxo nini ne-
masaxaine.
15 Ia lexe ngingi ngalavilavi xe nga'oto'oto ngatongato'o, la ngalaxa'i xo
maasi la ngingi ngaulua ukei.

Mauli no Anu Uleenu Tavuna Xe Mauli sou Masaxa sou Vasimenge

16 Ioxe, la sou eni avikalangengi aloxo 'o, laixe lexe Uleenu Tavuna
uulaxungengi no anu muamua'ingenge. Lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne,
la ngingi ngamomomo sou ngamulinu masaxa sou vasimenge uasi.
17 ✡Xo nenge telavusou aloxo 'o, masaxa sou vasimenge ne utovo sou
utaloxolixu Uleenu Tavuna xe Uleenu Tavuna ne utovo sou utaloxolixu
masaxa sou vasimenge. Ane'i ilou i'oto noxi'a ngatongato'o, la mii ma'ia
e ngingi ngamasaxa lexe nga'oxonu ne, ngamomomo sou nga'oxonu uasi.
18 Ia lexe Uleenu Tavuna uulaxungengi, la ngingi ngamomomo sou
ngaxolu no laaxu lapuloto uasi.
19 ✡Ngingi ngelavusou masaxa sou vasimenge 'ili'ilixo sou ne aloxo 'o,
'ili'ilixo sou vote'i mo 'ilixo e nuni'u manina, xe opo uavuti sou 'ilixo
masumasua.
20 Mo 'ilixo sou lalotu noxi'a ta lataua kalakalavoi mo 'ilixo sou i'oxonu
ta'uluxu masua, mo 'ilixo sou molomolosilane'i mo 'oto'oto xe lavilavi, mo
opo masumasua, mo iisuiisu, mo 'ilixo sou tatoonenge mo sangalako mo
'ilixo sou la'ia xe 'ilixo sou kalikalipala.
21 Xe opone'i masuai'a ta menexi'a e mi'ami'a tavu'alo mo iiexu lexa
pekia'u ulolutu la i'itine'i xe ipulipuli anaxa'a. Eni evikalangengixu tei,
ia vaimomo 'o avikalangengixu la. Ta mitema ane ilavusou i'oxo'oxonu
'ili'ilixo aloxo ne, umomomo sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua
uasi.
22 Ia xaixai no anu Uleenu Tavuna uxalixu nene'axu aloxo 'o, 'ilixo sou
tamasaxai'a ta menexinge manina, 'ilixo sou 'osa'ila, 'ilixo sou opo se'isisi,
'ilixo sou la'ianenge palepalea uasi, 'ilixo sou ta'oxonu 'ilixo laixesi noxi'a
mose'i mo 'ilixo sou tamuamua'i ulapusi xe 'ilixo sou ta'oxonu xaixai la
ta'oxonu maninasousi.
23 Mo 'ilixo sou xolu se'isisi xe 'ilixo sou tataloxolinenge. Vaikala no anu
lapuloto vile uapinenge sou tamulinu 'ili'ilixo ane ne uasi.
24 ✡Ane'i ane noxou Kalisito Iesu mipilixinu vasime'a ilou masaxa masua
sou vasime'a ne, la mililinu no ovu valautu mo musoli ne.
25 Aloxo ne, la sou lexe nenge teno'u mauli laixe no anu Uleenu Tavuna,
la anu laixe lexe Anu molu uulaxunenge no anu muamua'i noxinge.
26 ✡La sou anu laixe sou ta'iti'itinenge mo taavuavutinoxu oponenge
ngatongato'o xe taiisuiisu nenge ngatongato'o mamu.

6

Ta'oxonu 'Ilixo Laixesi

1 ✡Ta vivilo noxou Iesu, lexe ngingi ngelavusou vile noxinge mulapau no
anu susu, la anu laixe lexe ngingi ane Uleenu Tavuna musaxila'inge ngalai
ngasu'ulinu se'isisi sou ngalivunoxu. Ia ngalaxa'ingengi, loxo 'o io tovotovo
uxali noxinge la ngalapau kalumo.
2 ✡Mo anu laixe lexe ngatavulenu tu'umaxu noxinge ngatongato'o, xo no
anu vote'i ane ne, la ngingi ngamulinu lapuloto noxou Kalisito laixe.

✡ **5:14:** Liv 19:18; Rom 13:9 ✡ **5:17:** Rom 7:15-23 ✡ **5:19:** 1Ko 6:9-10 ✡ **5:24:** Rom 6:6; Kol 3:5
✡ **5:26:** Pil 2:3 ✡ **6:1:** Mat 18:15 ✡ **6:2:** Rom 15:1

3 Ia lexe itema vile uxavutala lexe anu muuliuli ia anu uuliuli uasi, la
molu muʹoxo loloxu ane.
4 Itema vilevilesi ne laixe lexe utilovosou xaixai noxou lexe muʹoxonu
xaixai laixe xe uʹoxonu laixe uasi. Lexe anu utilovosou xaixai noxou xe
muʹoxo laixe, la sou anu umomomo sou utooxu no anu, ia utilovosou ʹilixo
noxou noxiʹa ane aneʹi moseʹi uasi.
5 ✡Xo itema vilevilesi utavulenu tuʹutuʹumaxu sou xaixai noxou ulovo.
6 ✡Aloxo ʹo, lexe itema vile unoʹu lavulavu no anu vaikala noxou Lataua,
la laixe sou umilaʹanu mimii moseʹi lailaixe noxou ne ulai noxou tisa noxou.
7 ✡Ngingi menge ngaʹoxo lolongenge mamu. Evile umomomo sou uʹoxo
loloxu Lataua uasisi mania. Itema vile utounu mii maʹia no xaixu ne, la
anu unoʹu temanu mii ne uʹisalili.
8 Lexe itema vile umulimulinu masaxa sou vasimolu, la anu loxo anu
utotou ane. Ia uxalixu neneʹaxu sou anu unoʹu ne mamulosi. Ia lexe
umulimulinu ʹiliʹilixo no anu Uleenu Tavuna la loxo anu utotou ane. Xe iliʹi
sou unoʹu temanu, la neneʹaxu ane Uleenu Tavuna ulosou mauli lailaixe
utotomu mo kaluxu uasi.
9 La sou anu laixe lexe nengeʹa tatotosa sou taʹoxoʹoxonu ʹiliʹilixo lailaixe
mamu. Xo loxo nenge tapaupauxe uasi la nenge tanoʹu temanu xai ne no
anu voxo sou muʹisalili.
10 Aloxo ne la sou lexe nenge texalisou taiinu sou taʹoxonu ʹilixo laixe
noxiʹa ta mitema ukalusi, la laixe sou taʹoxonu. Mo laixe lexe taʹoxonu
maninasou ulai noxiʹa ta mitema ane mimuxaxu taneʹi noxou Tila.

Vaikala Vateteli Xe Vaikala sou ʹOsaʹila

11 Ngamaisou kaukavu toxotoxoxaʹa no anu uoli voloxu ʹo ne, eni melo
ekaukavunu no avolo.
12 Ngalomu, ta mitema e xavineʹi, la ipalusinge sou lexe xooxoo ungasinge
ne iʹoxo lexe iʹoxonu aloxo ne, xo imasaxa lexe inoʹu uala tila no ieʹi ta
mitema. Aneʹi iʹoxonu aloxo ne xo tavaʹu aloxo ʹo. Loxo ʹo io aneʹi imuxaxu
taneʹi no anu ovu valautu noxou Kalisito la ta mitema iʹoxonu masuaneʹi.
13 Aneʹi e xooxoo mungasiʹa ne ilavusou imulinu voteʹi sou lapuloto laixe
uasi, ia aneʹi xavineʹi sou lexe xooxoo ungasinge. Mo sou aneʹi inoʹu uala
tila no anu mii maʹia miʹoxonu noxinge ne.
14 Ia eni aʹitinu ualasilo xe itema vile ualasou uasi, ia laixe lexe aʹitinu ovu
valautu noxou Tila noxinge Iesu Kalisitosi. Xo no anu soli noxou no anu ovu
valautu la ʹiliʹilixo sou lialia ʹo musoli no anu xavutalaxeni. Mo anu loxo
eni kalumo a esoli no ovu valautu ne, la eni amomomo sou amulimulinu
ʹiliʹilixo no lialia ʹo uasi.
15 ✡La sou vaimomo ʹo ʹilixo sou xooxoo ungasinge ne anu mii vitanisi xe
xooxoo ungasinge uasi ne anu mii vitanisi kalumo. Ia mii mutila ane lexe
nenge texali alavua.
16 Eni akilaka lexe alauna mo opo seʹisisi noxou Lataua uxolu noxiʹa aneʹi
taʹei e ilavusou imulinu lapuloto ane ʹo. Aneʹi ta mitema ane ne aneʹi ta
Isilaeli maninasou noxou Lataua.
17 ✡Ioxe sou akalusou vaivaikala noxilo la avikala aloxo ʹo. Eni amasaxa
sou itema vile ulosilo tuʹumaxu la uasi. Ta mitema mivelo mo kulue
tanitanixu a muxolu no vasimelo ʹo, xo anu mumaxaʹu lexe eni itema sou
xaixai maninasou noxou Iesu.
18 Ta vivilo noxou Iesu, eni akilaka lexe alauna noxou Tila noxinge Iesu
Kalisito uxolu no anu ulengengi. Manina.

✡ **6:5:** Rom 14:12 ✡ **6:6:** 1Ko 9:11, 14 ✡ **6:7:** Rom 8:13 ✡ **6:15:** Xal 5:6; 2Ko 5:17 ✡ **6:17:** 2Ko 4:10

UOLI VOLOXU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA EPESO

Vaikala lamana

Paulo mukaukavu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a ta Epeso, xo umasaxa sou ulamanalixa'a aloxo 'o. Xavutala noxou Lataua ne lexe upitanu mimii teitexi no opo loxotolo mo mimii no lialia 'o ne uxolu no laaxu Kalisito mo Anu uxolu kisou mimii ne ukalusi (1:10). La sou Lataua mumasaxa lexe uavutinoxu ta mitema noxou sou ipita ixolu noxou Kalisito mo ixali vilesisi.

Paulo musokou vaivaikala noxou la mulamanalixu vaikala kisou lexe Lataua musosovosi'a ta mitema noxou la mupitane'i no anu vote'i a loxovaa. Anu mulamanalixu lexe no anu tanutanuxu noxou Lataua, la mu'oxone'i mixali vilesisi. No anu xaixai noxou Iesu la Lataua mululusou susu noxi'a, xe mulivulixa'a no anu sakisaki sou susu. Mo Anu mulosi'a Uleenu Tavuna loxo Anu sosovo noxou sou u'oxonu mimii lalaixe loxo Anu musakiinu vaikalasou tei (1:14). Xe tameisou la Paulo muvikala lexe ta mitema ane ilo'a Kalisito mipita ne ipita ixali vilesisi no anu maulixa'a. No anu viavaikala noxou Paulo la anu mu'oxonu vaikala tovola'i mose'i sou ulamanalixa'a ta mitema noxou Lataua lexe ane'i mipita noxou Iesu la ane'i mixali vilesisi. Anu mu'oxo lexe ta temanu lalotu ne loxo itema vasimolu ia Kalisito anu muxali kisou (4:1). Mo mutovola'inu vile lexe aloxo tani, ia Iesu anu loxo atolaxu tani (2:19-22). Xe aloxo sema ilou mulu mitaula'i, la Iesu aloxo sema mulue (5:22-32). No anu uoli voloxu ane 'o la nenge tamomomo sou tamaisou lamana mii ma'ia lailaixe Lataua mu'oxonu mulai noxi'a ta mitema noxou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2
Kalisito anu kisou mimii mukalusi 1:3-14
Lakilaka noxou Paulo 1:15-23
Noxou Kalisitosi la nenge temauli 2:1–3:21
'Ilixo sou lalotu maninasou 4:1–6:20
Vaikala sou sexela xe lakilaka 6:21-24

1 ✡Eni Paulo aposeli noxou Kalisito Iesu no anu masaxa noxou Lataua
mupalusilo sou akaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxinge ngingi ta
mitema noxou Lataua, mo ngingi ane ngemuxaxu tangengi noxou Kalisito
Iesu ne Epeso.
2 Eni akilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge mo Tila
Iesu Kalisito uxolu noxinge.

Alualu Noxou Kalisito Mune'e Noxinge

3 ✡Ta'itinu Lataua ualasou anu Tila noxinge Iesu Kalisito Momu. Noxou
Kalisito la sou Anu mualusinge no anu mii lailaixe teitexi no opo loxotolo
sou usu'uli uleenenge.
4 ✡Xo no mine Anu ukoinu mimii uao la, Anu musosovosinge. Mo no iou
Lataua la nenge malemalenga mo ta noxou la, ta mitema ixalisou susu vile
noxinge uasi.
5 ✡No anu tanutanuxu noxou Lataua la Anu xavutalau lexe, noxou Iesu
Kalisito la Anu umoxo'inge lexe nenge taxali loxo anu ta 'olu. Anu tanu mo
masaxa tatila noxou aloxo ne.

✡ **1:1:** Apo 18:19-21; 19:1 ✡ **1:3:** Ep 2:6 ✡ **1:4:** Ioa 15:16 ✡ **1:5:** Ioa 1:12

6 La sou nenge ta'itinu Lataua ualasou no anu alauna lailaixe ane Anu
mulosinge vitanisi muxolu noxou Iesu anu ane Anu tanuxu musuku.
7 ✡Alauna tatila mu'ana'ana noxou Lataua la muno'u 'ulusinge no anu
sialuxu Iesu. La sou Anu mululusou susu noxinge no anu alauna noxou.
8 No anu alauna noxou la Anu mu'ana'analinenge no anu xavutala laixe
mo lavulavu lailaixe.
9 ✡Mo Anu mumolo tanuou mii mai'a ane lexe Anu u'oxonu no anu
xaixai naxou Kalisito. Ia xavutalau ne tei la mutalume, ia vaimomo 'o Anu
mulosiengexu xavutala noxou ne. Anu u'oxonu manina sou ne.
10 ✡Xavutala ne aloxo 'o, xavutalau ne. Mo voxo ulai ukalu la Anu
mupitanu mimii latala teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o mukalusi ne
muxolu loxo kisi'a Kalisito.
11 ✡Mo noxou Kalisito la sou Anu xavutala mo masaxa noxou anu
ane mu'oxonu mimii latala mukalusi ne musosovosixe lexe nexi ta na'u
maninasou.
12 Anu musosovosixe ta Iutaiasi tei, xo nexi teloopala noxou Kalisito. La
sou nexi ta'itinu Lataua no anu alauna lailaixe noxou ne.
13 Mo ngingi kalumo ngelomusou vaikala manina noxou Kalisito. La sou
ngexali ngexolu noxou la anu a'alo lailaixe sou Lataua mupamaulingengi.
Mo ngemuxaxu tangengi noxou Kalisito la sou mumomomo sou vaikala
noxou Lataua e musakii tei lexe umulaxu sosovo vile noxinge. Sosovo
noxou ne ane Uleenu Tavuna noxou.
14 ✡Nenge teno'u Uleenu Tavuna la sou nenge tamomomo sou tano'u
mimii lailaixe teitexi no opo loxotolo ane Lataua mulalaxiinu sou ulosi'a
tamitema noxou. La sou nenge ta'itinu ualasou no anu alauna noxou singe.

Lakilaka Noxou Paulo

15 Aloxo ne la sou no mine eni elomusinge lexe ngingi ngemuxaxu
tangengi noxou Tila Iesu mo ngingi tangengixa'a ta mitema noxou Lataua.
16 La sou eni axavutalangengi no anu lakilaka noxilo mo alemolu laixe
noxou Lataua utotomu.
17 ✡Mo utotomu ne eni akilaka ulai noxou Lataua e Tila noxinge Iesu
Kalisito. Anu Maminge xavi musuku lexe ulosinge Uleenu sou ulosinge
xavutala lailaixe, mo ngalavusou Lataua laixe, xe upalapala'alixu laaxu
vaivaikala noxou ane mutalume.
18 Mo eni akilaka kalumo lexe ukisiinu xavutalamengi mo sou xavutala-
mengi ulamana no anu mii ma'ia ane anu mu'avalinge la ngingi ngeloopala
no anu, mo ngalavusou laixe lexe lavuluti lailaixe ne Lataua ulosi'a ta
mitema noxou.
19 ✡Mo eni akilaka lexe nenge ta mitema ane tamuxaxu tanenge noxou ne,
talavusou xavi noxou Lataua a uxolu noxinge. Xavi noxou Lataua e uxaxai
noxinge ne anu uxaxai la xavi musuku umomomo sou tatilovo sou uasi.
20 ✡Xe no mine musoli la no anu xavi noxou Latauasi la mutulusou. No
anu xavi ano 'o la Lataua mulaixu sou muxolu no avolu tema teitexi no opo
loxotolo.
21 ✡La Anu muxolu kisi'a ta uleenu ane mixolu teitexi no opo loxotolo, mo
muxolu kisi'a ta mitema e iulaxune'i ta mitema no lia 'o mo ta tatila no lia
ukalusi 'o xe ta uleenu ane xavine'i musuku kalumo. Anu muno'u uala tila
manina. Uala tila ne sou vaimomo 'osi uasi, sou 'ili'i kalumo.

✡ **1:7:** Ep 2:7; Kol 1:14 ✡ **1:9:** Rom 16:25 ✡ **1:10:** Kol 1:16, 20 ✡ **1:11:** Rom 8:28-29 ✡ **1:14:** 2Ko 1:22 ✡ **1:17:** Kol 1:9 ✡ **1:19:** Kol 1:11 ✡ **1:20:** Lex 110:1; 2Ko 13:4; Kol 2:12 ✡ **1:21:** Kol 1:16; 2:10

22 ✡Mo Lataua mumuxaxu mimii latala muxolu no laaxu mo musosovo
sou lexe Anu uxolu kisou mimii latala ukalusi, mo uxolu kisou noxiʹa ta
mitema ilotu noxou Iesu.
23 ✡Lalotu ne anu Kalisito vasimolu. Anu muxolu mo muʹanaʹana no anu
mimii latala mukalusi mo muʹanaʹana no anu lalotu noxou.

2

Nenge Tesoisoli Ia Kalisito Mutulusinge

1 ✡Ngingi tei la ngeʹoxoʹoxonu ʹiliʹilixo masumasua mo susu la muvau
ulengengi musoisoli.
2 ✡No mine ngingi ngemulimulinu xoluxolu mo muamuaʹi masumasua
sou lialia ʹo, mo ngemulinu ʹilixo noxou kisiʹa ta uleenu ta masumasua e
musaxilaʹu la vaʹa vitanisi teitexi no loxotolo. Anu uleenu ne ane uxolu
uxaxai no nano no anu maulixaʹa ta mitema ane moseʹi ilolomu uasi
vaimomo ʹo.
3 ✡Nenge ngeʹa tei la texolu no taineʹi mo xavutalamenge muavuti la
temulimulinu masaxa masua sou vasimenge sou umomomo sou masaxa no
anu vasimenge. Nenge teʹoxonu aloxo ne, la nenge kalumo texo no nano no
anu laʹia noxou Lataua ane Anu mulalaxiinu sou ulosiʹa ta mitema ukalusi
ane moseʹi imulimulinu ʹiliʹilixo ane ne.
4-5 ✡Manina susu noxinge teʹoxoʹoxonu la muvau uleenenge musoisoli,
ia xo no anu alauna mo tanu tanuxu lailaixe noxou Lataua muʹanaʹana no
anu alauna misevile la sou mutulusinge temauli noxou Kalisito. Ani no anu
alauna tatila noxou Latauasi la sou Anu mupamaulingengi.
6 ✡Mo Anu mutulusinge ngeʹa Kalisito la mupalupexasinge no
paʹumolu teitexi no opo loxotolo mo ngeʹa Iesu Kalisito texolu tepita.
7 Anu muʹoxonu aloxo ne noxinge mo uʹoxonu kalumo noxiʹa aneʹi ane
iliʹi. Anu muʹoxonu aloxo ne sou umaxaʹu alauna tatila noxou singe noxou
Kalisito Iesu. Alauna tatila noxou ne umomomo sou tatilovo sou uasisi
manina.
8-9 ✡La sou no anu alauna noxou la, Anu mupamaulingengi xo ngingi
ngemuxaxu tangengi noxou. Mii ane ʹo, ngaʹitinu ualasinge lexe ngingi
ngeʹoxonu muxali no anu xaixai noxinge, mo lakolisou xaixai noxinge uasi.
Anu Lataua molusi mulosinge vitanisi.
10 ✡Lataua anu mukoinenge, la sou Anu mupuinenge. Sou nenge
tamuamuaʹi no anu voteʹi sou ʹilixo laixe ane Anu mulalaxiinu tei lexe
nenge tamulinu.

Noxou Kalisito La Nenge Taxali Vilesisi

11 Aloxo ne la sou ngingi ane ngaxali no anu mata noxiʹa ta Iutaia uasi
ngaxavutala ulivu. Ta Iutaia ilemenge lexe ngingi xooxoo ungasinge uasi,
ia aneʹisisi xooxoo mungasiʹa. ʹIlixo ane ne iʹoxo noxiʹa ta mulusi vasimeʹa
mo ixaxaisou no ʹa avoʹa.
12 ✡Mo ngaxavutala ulivu, tei no mine ngingi ngamuxaxu tangengi noxou
Kalisito uao, la ngingi ngexolu vaʹaxu noxou. Mo ngaxavutalanu laixe, tei
la ngingi ngexolu loxo ta asila mo ngexali no anu mata noxiʹa ta Isilaeli
uasi. Lataua musakiinu vaikala mo mulosiʹa ta Isilaeli lapuloto, la ngingi
ngexolu vaʹaxu noxiʹa. Mo no mine ngingi ngexoxolu no lia ʹo la ngaloopala
sou nganoʹu mii vile laixe iliʹi uasi mo ngalavusou Lataua uasi.

✡ **1:22:** Lex 8:6 ✡ **1:23:** Rom 12:5; Ep 4:10, 15; Kol 1:18 ✡ **2:1:** Kol 1:21; 2:13 ✡ **2:2:** Kol 3:7; Tit 3:3 ✡ **2:3:** Kol 3:6 ✡ **2:4-5:** Rom 6:11-13 ✡ **2:6:** Kol 2:12 ✡ **2:8-9:** 1Ko 1:29-31; 2Ti 1:9 ✡ **2:10:** Tit 2:14 ✡ **2:12:** Rom 9:4; Kol 1:21

13 ✡Mo tei la ngingi ngexolu no paxa manina. Ia vaimomo ʼo, no anu
sialuxu Kalisito la munoʼinge ngelivu muneʼe ʼalai noxou mo ngexolu
ngepita noxou Kalisito Iesu.
14 ✡Xo noxou Kalisitosi la mulosinge opo seʼisisi mo muʼoxonu xoluxolun-
genge muxali laixe. Tei la ta Iutaia mimolosilangengi mo mikalipalangengi.
Ia noxou Kalisito la mumamulonu vimelu e muxolu no taingengi la ngingi
ngexali vilesisi.
15 ✡Mo anu soli noxou la Anu mumamulonu lapuloto noxou Mosesi mo
vaivaikala maumautunu ilou lapuloto sou. Anu muʼoxonu aloxo ne sou
mupitaneʼi ta mitema laʼoluxaʼa ta tamei ne, mixali alavua mo vilesisi. No
anu ʼilixo ane ne la sou Anu muxalilixu opo seʼisisi no tainenge.
16 ✡Mo no anu soli noxou no ovu valautu la Anu mupitaneʼi ta mitema
laʼoluxaʼa ta tamei ne mixali vilesisi muneʼe noxou Lataua. No anu ovu
valautu ne la Anu mukalusou ʼilixo sou imolomolosilangengi ne.
17 ✡Mo Anu muneʼe la muaʼaloxu aʼalo laixe sou opo seʼisisi. Anu
muaʼaloxu noxiʼa aneʼi ane mixolu ʼalai xe noxiʼa aneʼi ane mixolu no paxa
kalumo.
18 La sou no anu mii maʼia ane Kalisito muʼoxonu ne mukisiinu
voteʼisinge ta Iutaia xe aneʼi ane ta Iutaia uasi. Mo no anu Uleenu vilesisi
muxolu noxinge la sou nenge tamomomo sou talai noxou Maminge.
19 ✡Ngingi ngeʼoxonu aloxo ne la sou ngingi ngexolu loxo ta asila la ua,
ngingi ngexali loxo aneʼi mo ngexali ta mitema noxou Lataua xe ngexali
Lataua ta ʼolu.
20 ✡Mo ngingi ngexali loxo tani Lataua mutulusou. Nexi ta mitema ane
Iesu mupalusixe, mo ta mitema sou palomatana, nexi aloxo lavoʼo sou tani
tavaʼu. Ia Kalisito Iesu Anu loxo lavoʼo mutila manina sou tani tavaʼu ne.
21 ✡Noxousi, xe nenge nengeʼa tapita la tani lololinu ne utulu. Anu utulu
la uxali taasou lalotu tatila noxou Tila sou talotu ulai noxou Lataua no anu.
22 ✡Mo noxousi la Anu mutulusinge kalumo la ngexali taasou Uleenu
Lataua sou uxoxolu no anu.

3

Paulo Muaʼaloxu Aʼalo Laixe sou Iesu Mulai Noxiʼa Aneʼi Ane ta Iutaia Uasi

1 ✡Tavaʼu xo eni Paulo itema sou xaixai noxou Kalisito Iesu esuʼulingengi
ta mitema aneʼi ane ta Iutaia uasi, la sou exolu no nano no taasou
navunavu.
2 ✡Eni elavu sou lexe ngingi ngelomu sou lexe no anu alauna noxou
Latauamenge, la Anu musosovosilo sou aʼoxonu xaixaisinge noxou.
3 ✡Mo mii maʼia ane mutalume tei ne mupalaʼa noxilo la sou eni ekaukavu
sevile no anu tei ne.
4 No mine ngingi ngaitisou la sou ngingi ngamomomosou, ngalavusou
lexe eni elavu manina no anu mii maʼia mutalume noxou Kalisito.
5 Mii maʼia ane mutalume noxiʼa ta mitema ane tatei, vaimomo ʼo Uleenu
mupalaʼalixu noxixe ta mitema sou ane Iesu mupalusiʼa mo ta mitema sou
palomatana noxou.
6 ✡Mii maʼia ane mutalume ne aloxo ʼo, no anu aʼalo laixe sou Iesu Kalisito
la muʼoxongengi ta mitema aneʼi ane ta Iutaia uasi ngenoʼu mii maʼia ane Lataua

✡ **2:13:** Kol 1:20 ✡ **2:14:** 1Ko 12:13 ✡ **2:15:** Kol 2:14 ✡ **2:16:** Sek 9:10; Kol 1:20, 22 ✡ **2:17:** Ais 57:19 ✡ **2:19:** Ep 3:6 ✡ **2:20:** 1Ko 3:11 ✡ **2:21:** 1Ko 3:16 ✡ **2:22:** 1Pi 2:5 ✡ **3:1:** Pil 1:7, 13 ✡ **3:2:** Kol 1:25 ✡ **3:3:** Ep 1:9-10; Kol 1:26 ✡ **3:6:** Ep 2:13, 16-19

musakiinu vaikala sou tei noxou Iesu lexe ta Isilaeli inoʻu ne. No anu xaixai
noxou Kalisito Iesusi la ngingi nganoʻu kalumo.

7 ✡Lataua muʻoxoleli exali amitema sou xaixai noxou. Mo no anu alauna
noxou la Anu mulosilo xavi noxou la sou eni exali itema sou xaixai noxou.
Sou aʻaloxu aʻalo laixe sou Iesu.
8 ✡Mo ta mitema noxou Lataua ne miuaʻulixo, ia eni ne uasisi manina mo
amii vitanisi. Ia Anu mualaunasilo laixe la mulosilo xaixai sou aaʻaloxu
aʻalo sou mimii laixe sou Kalisito e tatilovo sou uasi ulai noxiʻa ta mitema
aneʻi ane ta Iutaia uasi.
9 La sou vaimomo ʻo eni aʻoxonu ulamana noxinge aloxo ʻo. Lataua
mukoinu mimii latala mukalusi la mimii latala anu mutalume iou noxiʻa
aneʻi tatei. Ia vaimomo ʻo Anu mulosilo xaixai sou a aʻaloxu mimii maʻia
ane mutalume ne. Anu uʻoxonu uxali maninasou.
10 Tei la Anu mutalume iou ia vaimomo ʻo la Anu muʻoxonu lalotu
noxou muxali. Mo anu mumasaxa lexe no anu lalotu noxou la aneʻi ane
mixolu teitexi no loxotolo mo ta tatila noxiʻa ta uleenu e misaxilaʻu loxotolo
ilavusou mo imaisou xavutala lailaixe iouiou noxou ne uxali lamana noxiʻa.
11 Tatei manina la Lataua muxavutala lexe uʻoxonu mii ane kaluxu uasi
ne uxali, ia vaimomo ʻo no anu xaixai noxou Kalisito Iesu Tila noxinge, la
sou Anu muʻoxonu mimii ne muxali manina.
12 ✡Xo nenge noxou Kalisito, mo nenge temuxaxu tanenge noxou Kalisito
la sou nenge tamamaʻu sou talai noxou Lataua uasi.

13 La sou eni avikalangengi aloxo, ngaxavutala malaxo no anu tuʻumaxu
ane noxilo singe ʻo uasi xo eni aʻitingengi.

Lakilaka Noxou Paulo Siʻa ta Epeso

14 Tavaʻu aloxo ʻo, la sou eni axolau tavaʻilo voʻuxu uluʻelai no talaxu la
akilaka ulai noxou Maminge.
15 Aneʻi ane mixolu teitexi no opo loxotolo xe aneʻi ane ixoxolu no lia ʻa.
Mo Anu molu mumoxoʻu ualaualasiʻa, mo aneʻi loxo ta mata noxou.
16 Eni akilaka ulai noxou Maminge lexe, no anu mimii tavuʻalo lailaixe
iouiou noxou, la Anu uʻanaʻanalingenge no anu xavi Uleenu noxou mo
uxolu no nano noxinge, la uʻoxonu pekiaʻinge.
17 ✡La sou Kalisito umomomo sou uxolu noxinge xo ngingi ngemuxaxu
tangengi. Mo eni akilaka lexe ʻilixo sou tangengi noxou Lataua tanengin-
genge ngatongatoʻo uxali utila no anu maulingenge. Mo usiatoto loxo ovu
uliʻu uluʻelai no lia.
18 Mo ngingi ngongiʻa ta mitema noxou Lataua nganoʻu xavi, mo ngalavu
sou manina ʻilixo noxou Kalisito sou tanuxaʻa ta mitema. Masaxa noxou ne
mutila manina mo veveeni manina mo mulai teitexi manina xe muluʻelai
no lia manina.
19 La sou ngingi ngelavusou ʻilixo noxou Kalisito sou tanungenge ne anu
mutila manina mo muaulixu lavulavu. Ia ngingi ngelavusou, la sou mimii
ane noxou Lataua ne anu uʻanaʻanalingenge no anu.

20 Ia noxou la Anu umomomo sou uʻoxonu mimii tavuʻalo. Mimii ane
ne muaʻulixu mimii ane nenge texavutalanu mo tekilaka. Ia no anu xavi
noxou ane uxolu uxaxai noxinge ne, muaʻulixu mimii ane ne.
21 La sou no voxovoxo utotomu ta mitema ukalusi e ilotu noxou Iesu
taʻitinu ualasou Lataua no ualasou Kalisito Iesu utotomu mo kaluxu uasi.
Manina.

✡ **3:7:** Kol 1:25 ✡ **3:8:** 1Ko 15:9-10 ✡ **3:12:** Ioa 14:6; Rom 5:2 ✡ **3:17:** Ioa 14:23; Kol 1:23; 2:7

4

Nenge Texali Vilesisi Noxou Kalisito

1 ✡Eni Paulo exolu no nano no taasou navunavu xo eni eˈoxonu xaixai
noxou Tila aloxo ne la sou, eni avikalangengi pekiaˈu aloxo ˈo. Lataua
muˈavalinge sou ngataxanu ˈava noxou mo ngamulinu manina. Mo
ngamulinu ˈiliˈilixo mulapu noxou.
2 ✡Mo ngataloxolingenge manina noxiˈa ta menexinge mo opongengi uai
seˈisisi noxiˈa. Mo laˈiangengeiˈa paleaiˈa uasi. Ngingi ngamulinu ˈiliˈilixo
mulapusi. Mo tanengingenge ngatongatoˈo.
3 ✡Mo xavingengiu ˈilixo sou ngaxolu ngapita. No anu xavi Uleenu la
Anu ulosinge opo seˈisisi, la sou usakingengi la ngaxolu ngapita mo ngaxali
vilesisi.
4 Nenge texali vasimenge vilesisi mo Uleenu Tavuna vilesisi uxoo
noxinge. Aloxo Lataua muˈavalinge la sou ngingi ngaloopala no anu mii
vilesisi. Mii vilesisi ne lexe Lataua umomomosou vaikala noxou la ulosinge
mimii lailaixe ane Anu muˈavalingexu ne.
5 Tila anu vilesisi mo muxamuxaxu tanenge ne vilesisi xe ˈilixo sou taˈulo
ne anu vilesisi.
6 ✡Mo Lataua vilesisi anu Maminge nenge latala mukalusi. Anu usaxilaˈa
ta mitema mukalusi mo Anu uxaxai noxiˈa ta mitema mukalusi xe Anu
uxolu no nano noxiˈa ta mitema mukalusi.
7 ✡Ia noxinge vilevilesi la Anu mualaunasinge laixe la sou Kalisito
mumilaˈanu mimii lailaixe noxou ne sou mulosinge.
8 ✡Tavaˈu aloxo ne la sou vaikala mikaukavunu muai no nano no anu
Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo ˈo.
“No voxo ane Anu mutelai teitexi
la munoˈa ta mitema tavuˈalo mitilitiliˈusiˈa milai kalumo
la mumilaˈanu mimii lailaixe noxiˈa ta mitema.”
9 ✡Ia Anu mutelai teitexi laaxu a loxovaa? Anu laaxu lexe Anu muluˈe no
lia ˈo mo muluˈelai no lia manina.
10 Anu ane muluˈe no lia ˈosi ane mutelai teitexi no loxotolo mo muaˈulixu
loxotolo ne ia mulai teitexi manina. Anu muˈoxonu aloxo ne mo sou Anu
uxolu no anu mimii latala no lia ˈo mo opo loxotolo ukalusi la sou Kalisito
uxali usaxilaˈu mii mukalusi.
11 ✡Anusisi ane mulosiˈa ta mitema xaixai sou ixaxaisou. Seˈi mulosiˈa
xaixai sou mixali ta mitema ane Iesu mupalusiˈa. Moseˈi mulosiˈa xaixai
sou mixali ta mitema sou palomatana, moseˈi mixali ta mitema sou iaˈaloxu
aˈalo laixe sou Iesu ulai noxiˈa ta mitema moseˈi mixali ta mitema sou
isaxilaˈa ta mitema mo ilosiˈa ta mitema lavulavu sou imulinu ˈiliˈilixo
maˈia Lataua umasaxau.
12 Kalisito mulosiˈa ta mitema xaixai ane ne sou mulalaxineˈi ta mitema
noxou Lataua sou iˈoxonu xaixai laixe noxou. Aloxo ne la sou lalotu noxou
Kalisito uleme xe utulu pekiaˈu.
13 ✡Anu usolonu ulai uxali no mine nenge taxali vilesisi no anu muxa-
muxaxu tanenge, mo no anu lavulavu noxinge noxou Lataua ˈOlu. Mo
lalotumenge uleme uxali utila ulai uxali no mine nenge maulinenge
umomomo loxo Kalisito noxou.
14 La sou nenge tamomomo sou taxolu loxo ta molomolo la uasi.
Mo mamu sou ngalomuxu vaivaikala noxiˈa ta mitema sou isuisu mo

---

✡ **4:1:** Kol 1:10 ✡ **4:2:** Kol 3:12-13 ✡ **4:3:** Kol 3:14-15 ✡ **4:6:** 1Ko 12:6 ✡ **4:7:** Rom 12:3, 6
✡ **4:8:** Lex 68:18 ✡ **4:9:** Ioa 3:13 ✡ **4:11:** 1Ko 12:28 ✡ **4:13:** Kol 1:28

kalakalavoi. Xo anu u'oxongenge la xavutalamenge ulai une'e loxo lasipi
xasi mo atume utavutavulenu.
15 ✡Ia tanengexa'a ta menexinge mo tavikala maninasi noxi'a. La sou Anu
u'oxonenge taleme noxou Kalisito e Anu kisinge.
16 No anu saxisaxila'u noxou la Anu mu'oxonu mineminenge iouiou
no vasimenge ne mupitanu mo mutoxotoxo vaxa la sou muxali itema
vasimolu. La sou no anu mineminenge iouiou no vasimenge ne uxaxaisou
xaixai na'u vilevilesi la uxali tatila mo uleme loxo Kalisito tanunenge.

Ngaxolu loxo Lamana ta 'Olu

17 ✡La sou eni avikalangengixu mimii 'o mo apeletotosinge no ualasou
Tila lexe, mamu sou ngaxolu loxo ta mitema ane'i ane ta Iutaia uasi. Ane'i
xavutalai'a ne uxovulaulau vitanisi.
18 Mo xavutalai'a ne lamana uasi mo ie'i isivoxo xe mitatusou opone'i
pekia'u la sou mu'oxone'i mixolu va'axu no anu mauli ane noxou Lataua.
19 Mo xavutala laixe ne musu'a la sou mu'oxone'i la imaela no anu
'ili'ilixo masumasua ane i'oxo'oxonu ne uasi manina. Mo mi'unalai
manina no anu 'ili'ilixo masumasua utotomu misevile.
20 Ia ngingi ngene'e sou ngalavusou Kalisito no anu vote'i aloxo ne uasi.
21 Mo eni elavusou lexe ngingi ngelomusou a'alosou, mo Anu mulosiengi
mukalu. Sou ngamulinu vaikala manina ane muxolu noxou Iesu.
22 ✡Mo mulosiengi sou ngamulinu mauli ane ngemulimulinu tei ne uasi.
Mo ngaxexeenu itema ane teinu e uxolu noxinge la u'oxonu masuangengi la
sou uavutilixu xavutala masumasua la sou u'oxongengi ngaulua ne usu'a.
23 ✡Mo xavutalamengi ne uxiu mo uxali alavua manina.
24 ✡Mo ngingi ngemulinu mauli alavua la ngexali itema ane alavua, loxo
ta mitema Lataua mukoine'i sou ixali loxo Anu, sou ngemulinu 'ili'ilixo
mulapu mo malemalenga manina mo ngexolu va'axu no anu 'ili'ilixo
masumasua manina.
25 ✡Aloxo ne la sou ngasu'anu 'ilixo sou ngakalakalovoine'i ta mingemin-
gengi ia ngavikalane'i maninasi. Xo nenge vilevilesi 'o tapita no anu
Kalisito vasimolu.
26 ✡Lexe ngingi la'iangenge la mamu sou u'oxongengi ngasusu. Mo mamu
sou la'iangenge uxoxolu ulai uxali no aso ulu'elai.
27 Mo mamu sou ngalosou Satani taiinu vile.
28 La sou 'ei ane upakapakali ne mamu sou upakapakali. Ia laixe lexe anu
uxaxai mo ususunu avolu ulu'elai no lia mo sou umolo mimii la usu'uline'i
ane'i ane xa'a mimii uasi.
29 ✡Mo ngavivikala la mamu sou vaikala masumasua ulaa no anangenge.
Ia ngaleanu vaivaikala lailaixesi sou u'oxonu pekia'a ane'i ane imasaxau
su'uli xe usu'uline'i no anu alauna ane'i ane ilolomu kalumo.
30 ✡Xo voxo a une'e la sou Lataua mululusinge mo musosovosinge no anu
Uleenu Tavuna noxou sou ulotongengi ngalivu. La sou mamu sou ngalosou
Uleenu Tavuna noxou Lataua tu'umaxu.
31 ✡La sou laixe lexe ngaxexeenu 'ilixo sou opo masumasua mo 'ilixo sou
la'iangenge mo 'ilixo sou ngakaikaitolo la ngaleanu vaikala masumasua
noxi'a ta mitema.
32 ✡Ia tangengixa'a mo nga'oxonu 'ilixo sou opo se'isisi noxi'a ta
menexinge ngatongato'o. Mo ngaxiunu tumalingeu 'ilixo ma'ia ane'i

---

✡ **4:15:** Kol 1:18; 2:19 ✡ **4:17:** Rom 1:21; 1Pi 1:14 ✡ **4:22:** Rom 8:13; Kol 3:9 ✡ **4:23:** Rom 12:2 ✡ **4:24:** Tav 1:26; Kol 3:10 ✡ **4:25:** Sek 8:16; Kol 3:8-9 ✡ **4:26:** Lex 4:4; Iak 1:19-20 ✡ **4:29:** Kol 4:6 ✡ **4:30:** Ais 63:10; Ep 1:13-14; 1Te 5:19 ✡ **4:31:** Kol 3:8 ✡ **4:32:** Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13

mi'oxonu mune'e noxinge. Aloxo noxou Kalisito la Lataua muxiunu tumalouu 'ili'ilixo masumasua noxinge.

5

1 ✡Lataua tanungenge misevile loxo anu ta 'olu, la sou laixe lexe ngingi ngamulimulinu 'ili'ilixo loxo Anu u'oxo'oxonu.
2 ✡Mo no anu xoluxolungenge la ngamasaxainge ngatongato'o. Aloxo Kalisito mumasaxainge la mulosou maulixusinge loxo mii tuma'u lailaixe mo iaiama lailaixe manina uela ulai noxou Lataua.
3 La sou mamu sou nga'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i mo 'ili'ilixo masumasua iouiou xe ngaisuisuxu ta menexinge mi'ami'a la ngavivikala sou. Xo ngingi ngexali ta mitema noxou Lataua la 'ili'ilixo ane ne nga'oxonu uasi.
4 Mo a'alo masumasua mo a'alo ane laixe uasi xe suku masumasua nga'oxonu uasi, ngasu'anu mo usu'a. Vaivaikala aloxo ne anu laixe sou ngingi nga'oxo'oxonu uasi, ia laixe lexe ngingi ngavikala laixe noxou Latauasi.
5 ✡Xo ngingi ngelavusou laixe lexe ta mitema ane i'oxo'oxonu 'ilixo sou vote'i mo 'ili'ilixo masumasua iouiou mo isuisu ne ane'i umomomo sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou Kalisito mo Lataua e no anu opo loxotolo uasi. Ta mitema ane aloxo ne, 'ili'ilixo ane ne muxali loxo lataua noxi'a.

Tamuamua'i no Anu Lamana

6 ✡La sou mamu sou itema vile u'oxonu lolongenge no anu vaivaikala ane tematemanu uasi la ngamulinu. Xo la'ia noxou Lataua uxolu noxi'a ane'i ane imulinu 'ili'ilixo ane ne xe ilolomu uasi.
7 Aloxo ne la sou mamu sou ngingi ngongi'a ngaxolu ngapita.
8 ✡Xo tei la ngingi ngexolu no isivoxo, ia vaimomo 'o Tila mu'oxongengi la ngingi ngexolu no lamana. La sou ngamuamua'i loxo lamana ta 'olu.
9 Xo ngingi lamana ta 'olu la sou 'ili'ilixo lailaixe mo 'ili'ilixo mulapu xe 'ilixo sou vaikala manina uxolu noxinge, la anu umaxa'u nene'axu lamana anesi.
10 Mo ngingi ngatovo ngatilovosou 'ili'ilixo ma'ia manina ane ngingi nga'oxonu la Tila u'osa no anu.
11 Ngaxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua sou isivoxo ne xo anu uxalilixu nene'axu vile laixe uasi. Ia ngano'u 'ili'ilixo masumasua ne uatu mo ngamulaxu lamana.
12 Xo tamaela sou talemolu 'ili'ilixo ma'ia ane mi'oxo'oxonu mutalume ne.
13 ✡Ia lamana uxalilixu mii ma'ia ane mutalume ne uxali lamana.
14 ✡Xo no anu lamanasi la sou mimii latala e mutalume ne muxali lamana. La sou umomomo sou vaikala aloxo 'o.
"Nini 'ena'ei neai, ne natulu.
Natulu no anu soli.
Mo Kalisito lamanaxu uieisine."
15 ✡Mo ngasaxila'u muamua'ingenge laixe ia mamu sou ngamuamua'i loxo itema xavutalau laixe uasi, uasi. Ngamuamua'i loxo itema xavutalau laixe.
16 Mo vaimomo 'o anu voxo nga'angingi sou nga'oxonu 'ili'ilixo lailaixe xo vaimomo 'o anu voxo masumasua. Xo itema sou isivoxo u'oxonu lolongenge.

✡ **5:1:** Mat 5:48 ✡ **5:2:** Mul 29:18; Eva 10:10 ✡ **5:5:** 1Ko 6:9-10; Kol 3:5 ✡ **5:6:** Rom 1:18; Kol 2:4, 8 ✡ **5:8:** Ioa 12:36; Ep 2:13; Kol 1:13; 1Pi 2:9 ✡ **5:13:** Ioa 3:20-21 ✡ **5:14:** Ais 26:19; Rom 13:11 ✡ **5:15:** Kol 4:5

17 Aloxo ne la sou ngaxolu ngaxovulaulau uasi, ia ngalavu sou masaxa
noxou Tila a loxovaa.
18 ✡Mo ngaiexu lexa pekiaˈu mamu xo anu sou uxovulaulaulingenge la
ngasuˈa avile. Ia laixe lexe ngaˈanaˈana no anu Uleenu Tavuna.
19 ✡Mo lexe ngavivikalangengi ngatongatoˈo la laixe lexe ngavivikala no
anu lexe e muai no nano no anu Lavuku sou lexe, mo ngalexe la ngalexe
lexe sou lalotu. Xe lexe maˈia Uleenu uxalilixu no tangengi sou ngalexenu.
Mo ngalexe no anangenge mo ngalexe no nano no tangengi ulai noxou Tila.
20 ✡Mo utotomu la ngavikala laixe ulai noxou Lataua anu Maminge no
anu mimii tavuˈalo ukalusi no ualasou Tila noxinge Iesu Kalisito.

Vaikala Ulai Noxiˈa ta Mulu Iloˈa ta Semasemaiˈa

21 ✡Ngingi ngaxolu no laangenge ngatongatoˈo xo ngingi ngaˈume mo
ngatoxonu Kalisito.
22 ✡Ta sema ngaxolu no laaxaˈa ta mulumulumengi mo ngalomuxaˈa loxo
ngingi ngexolu no laaxu Kalisito mo ngelomuxu.
23 ✡Xo mulu anu muxolu kisie semau loxo Kalisito anu muxolu kisou
lalotu. Xo lalotu anu Kalisito vasimolu mo Anu mupamaulinu.
24 Ia aloxo lalotu uxolu no laaxu Kalisito la ngingi ta sema kalumo ngaxolu
no laaxaˈa ta mulumulumengi no anu mimii latala ukalusi.
25 ✡Mo ngingi ta mulu kalumo ngamasaxiˈa ta semasemamengi misevile.
Aloxo Kalisito mumasaxau lalotu misevile la mulosou maulixu sou.
26 ✡Mo muˈulosou lalotu mo muxali malemalenga manina mo muxali ta
naˈu no anu lexa xe no anu vaikala noxou.
27 ✡Mo umasaxa lexe ulalaxiinu lalotu noxou ne uxali laixe mo uleleme
manina no iou. Mo nuni vile mo xoxoa mo mimii iouiou uxolu no anu
lalotu noxou ne uasi. Anu umasaxa lexe lalotu noxou ne uxolu vaˈaxu no
anu ˈiliˈilixo masumasua mo ixalisou susu vile no anu uasi.
28 Anu iouvilesisi aloxo ta mulu ngamasaxaiˈa ta semasemamengi man-
ina aloxo ngamasaxainge manina. ˈEnaˈei ane umasaxaie semau la anu
mumasaxau kalumo.
29 Xo itema vile ulavusou uˈoxonu masuanu vasimolu uasi, ia anu uaˈanu
xe usaxilaˈu laixesi. Anu iouvilesisi aloxo Kalisito uˈoxonu no anu lalotu.
30 Xo nenge vilevilesi tepita la sou texalilixu lalotu ne vasimolu muxali.
31 ✡La sou vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala
aloxo ˈo,
“Tavaˈu aloxo ne la sou mulu uˈumesiˈa momu ilee nenu la ulai ilee semau
ixolu ipita sou ixali vilesisi.”
32 ✡Vaikala ane ˈo ne laaxu tatila manina mo mutalume ia eni elavusou
lexe anu mulemo Kalisito ilou lalotu noxou.
33 Ia anu aloxo ne ulai noxinge ngingi ngamulu vilevilesi lexe ngamasax-
aie semameni manina aloxo ngingi ngamasaxainge manina ne. Xe ngingi
ngasema kalumo ngatoxonu mulumengi.

6

Vaikala Ulai Noxiˈa ta Molomolo Mo ta Mamiˈa Iloˈa ta Neniˈa

1 ✡Ta molomolo, ngatoxoneˈi ta maminge iloˈa ta neninge. Xo ngingi
noxou Tila. Xo anu ˈilixo laixe sou ngamulinu ane.

✡ **5:18:** Luk 21:34 ✡ **5:19:** Kol 3:16 ✡ **5:20:** Kol 3:17 ✡ **5:21:** 1Pi 5:5 ✡ **5:22:** Kol 3:18; 1Pi 3:1 ✡ **5:23:** 1Ko 11:3; Ep 1:22 ✡ **5:25:** Kol 3:19; 1Pi 3:7 ✡ **5:26:** Tit 3:5 ✡ **5:27:** 2Ko 11:2; Kol 1:22 ✡ **5:31:** Tav 2:24; Mat 19:5 ✡ **5:32:** Pal 19:7 ✡ **6:1:** Kol 3:20

2 ✡Vaikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua
mikaukavunu aloxo ʼo, “Ngatoxoneʼi ta maminge iloʼa ta neninge.”
Xo anu lapuloto muai tei aloxo ne mo misakiinu vaikalasou aloxo ʼo,
3 “Lexe ngingi ngaʼoxonu aloxo ne la sou mimii maʼia ane ngingi
naʼoxonu ne uxali laixesi la ngaʼosa mo ngaxolu maxuveeni no lia ʼo.”
4 ✡Mo vaikala ulai noxiʼa ta molomolo ta mamiʼa aloxo ʼo. Mamu
sou ngaʼoxoneʼi ta ʼilinge laʼiaxaʼa. Ia ngingi ngaʼoxonu ʼilixo laixe mo
ngamomosiʼa xe ngapotoneʼi no anu vaikala noxou Tila.

Vaikala Ulai Noxiʼa ta Mitema sou Ixaxai Vitanisi Iloʼa ta Tatilasiʼa

5 ✡Mo ngingi ta mitema sou ixaxai vitanisi ngalomuxaʼa ta tatilasinge no
lia ʼo mo ngatoxoneʼi. Mo ngaʼume noxiʼa la ngaʼoxonu xaixai laixe manina
no ieʼi. Aloxo ngingi ngaʼoxonu ulai noxou Kalisito.
6 Loxo ʼo io ngingi ngaʼoxo lexe ngaʼoxonu xaixai laixesi no mine
aneʼi ixoxolu imamaisingesi la iʼosasingexu. Ia aloxo ne uasi, ngingi
ngaʼoxonu xaixai loxo ngingi ta mitema sou xaixai vitanisi noxou Kalisito
mo opongengi uʼosa sou ngamulinu masaxa noxou Lataua.
7 La sou ngaxaxai no opongengi maninasou. Xo xaixai e ngingi ngaʼoxonu
ne ngaʼoxonu ulai noxiʼa ta mitema uasi. Ngingi ngaʼoxonu loxo ngaʼoxonu
ulai noxou Tila.
8 ✡Xo ngingi ngelavusou lexe ta mitema sou ixaxai vitanisi mo aneʼi ane
ixaxai vitanisi uasi ne Tila ulosiʼa ʼulu sou xaixai laixe noxiʼa ukalusi.
9 ✡Mo ngingi ta tatilasiʼa ta mitema sou ixaxai vitanisi kalumo ngaʼoxonu
ʼilixo laixe noxiʼa mo ngaʼoxoneʼi iʼumenge mamu. Xo ngingi ngelavusou
lexe ngingi ngongiʼa ne Tila noxinge a uxolu teitexi no opo loxotolo mo iliʼi
la uʼoxonu tulatula noxou evile uasi.

Ngatelonu Tokolomo sou ʼotoʼoto Noxou Lataua

10 Ioxe, vaimomo ʼo eni amasaxa akalusou vaivaikala noxilo ulai noxinge
aloxo ʼo. Ngingi ngongiʼa Tila ngepita, mo no anu xavi musuku noxou la
uʼoxongengi ngatulu pekiaʼinge.
11 ✡La sou ngatelonu tokolomo sou ʼotoʼoto noxou Lataua utelo no
vasimenge. Mo sou utalungenge xe uʼoxongengi ngatulu pekiaʼinge sou
ngalooxu xavutala kalakalavoi noxou Satani e lexe uʼoxonu noxinge.
12 ✡Xo ʼotoʼoto ane ʼo ne sou nenge taʼoto noxiʼa ta mitema e vasimeʼa
loxo nenge ʼo uasi. Nenge taʼoto noxiʼa ta uleenu ane mixolu teitexi mo
taʼoto noxiʼa ta uleenu ane iulaxuneʼi ta uleenu, mo noxiʼa ta mimii ane
xavineʼi musuku e misaxilaʼu isivoxo no lialia ʼo. Xe taʼoto noxiʼa ta uleenu
ta masumasua e muxolu teitexi no loxotolo.
13 Aloxo ne la sou ngatelonu tokolomo sou ʼotoʼoto noxou Lataua ne
ukalusi mo uxoo no vasimenge. Mo sou no anu voxo masua la ngingi
ngaʼoto ulivu pekiaʼinge. Xe iliʼi no anu ʼotoʼoto ne ukalu la ngingi ngatulu
pekiʼainge mo ngalapau uasi.
14 ✡Lexe ngingi ngamasaxa ngatulu pekiaʼinge la ngasakiinu vaikala
manina loxo sini sou ngautupokolixu no vaimenge, mo ʼiliʼilixo mulapu
loxo siovexu lutungengi.
15 ✡Mo ngalalaxii sou ngalai ngaʼaloxu aʼalo laixe sou opo seʼisisi noxou
Lataua loxo siove sou tavaʼinge ngataanu no tavaʼinge.
16 Mo mii vile mutila no anu tokolomo sou ʼotoʼoto ne sou nganoʼu
utotomu ane muxamuxaxu tangengi loxo xaliau. Xo no anu xaliau ne la

---

✡ **6:2:** Lap 5:16 ✡ **6:4:** Lex 78:4; Xav 22:6; Kol 3:21 ✡ **6:5:** Kol 3:22-23; Tit 2:9-10; 1Pi 2:18 ✡ **6:8:** 2Ko 5:10; Kol 3:24-25 ✡ **6:9:** Rom 2:11; Kol 4:1 ✡ **6:11:** Rom 13:12; 2Ko 10:4 ✡ **6:12:** 1Pi 5:8-9 ✡ **6:14:** Ais 11:5; 59:17; 1Te 5:8 ✡ **6:15:** Rom 10:15

ngingi ngamomomo sou ngataluxu lalumiso axexexaxu noxou itema masua
e lexe uto'omenge no anu.
17 ✡Mo ngaxavutalanu 'ilixo sou Lataua mupamaulingengi uxolu no
kisinge ngataanu loxo siove sou utaluxu kisinge. Xe ngano'u vaikala noxou
Lataua ngatetelisou loxo lavisou Uleenu Tavuna.
18 ✡Mo utotomu la nga'oxonu lakilaka iouiou ulai noxou Lataua no anu
xavi no anu Uleenu Tavuna, sou usu'ulingengi no anu taitaiinu a loxovaa.
Mo ngatetelisou 'ilixo ane ne uxolu no anu xavutalamengi pekia'u. Mo
ngaloo xe ngakilakasi'a ta mitema noxou Lataua utotomu.
19 ✡Mo ngakilakasilo kalumo lexe no mine eni avivikala la Lataua ulosilo
vaivaikala sou alemolu, mo sou eni a'ume uasi la a'aloxu a'alo laixe noxou
Iesu ma'ia mutalume ne.
20 ✡Xo eni itema sou a'aloxu a'alo laixe noxou Iesu e Lataua mupalusilo
la sou eni misakileli no nano no taasou navunavu 'o. La sou ngakilakasilo
mo sou eni a'alo la a'ume uasi mo a'alo no anu mii ma'ia ane lexe a'aloxu.

Vaikala Kaluxusou

21 ✡Ia eni amasaxa lexe ngalavu laixe no anu xoluxoluxo mo mimii ma'ia
ane eni a'oxo'oxonu 'o la sou Tukikosi anu vivilo e eni emasaxau musuku
xe itema sou xaixai manina noxou Tila molu ua'alomengi no anu mimii
ukalusi.
22 Anu tava'u aloxo ne la sou eni epalusou mulai noxinge mo sou ngingi
ngalavusou lexe nexi texolu a loxovaa xe umamaatolasinge.
23 Mo eni akilaka lexe opo se'isisi noxou Lataua Maminge mo Tila Iesu
Kalisito uxoo noxinge ta vivilo ngamasaxainge misevile ngatongato'o mo
ngamuxaxu tangengi.
24 Xe akilaka lexe alauna uxolu noxinge ukalusi e tangengi noxou Tila
noxinge Iesu Kalisito utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

✡ **6:17:** Eva 4:12 ✡ **6:18:** Luk 18:1; Kol 4:2; 1Te 5:17 ✡ **6:19:** Kol 4:3-4; 2Te 3:1 ✡ **6:20:** 2Ko 5:20; Plm 1:9 ✡ **6:21:** Apo 20:4; Kol 4:7-8; 2Ti 4:12

UOLI VOLOXU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA PILIPAI

Vaikala lamana

No mine Paulo musokou xaixai noxou la anu mulai ne Pilipai tei sou mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito. Pilipai ne anu tuala tila ne Iuropu no xalee lia tila ne Makedonia (Aposeli 16:8-15). Paulo mukaukavu uoli voloxu ane 'o no mine anu muxolu no nano no taasou navunavu ne Romu. No mine anu muxolu no taasou navunavu ne, la mulomusou a'alosi'a ta Pilipai lexe ta mitema mose'i mine'e mia'aloi'a no anu a'alo kalakalavoi mose'i, la muxovulauvaulixa'a. Ia no mine nenge taitiiti no nano no anu uoli voloxu 'o, la tamaisou mimii e mu'oxonu Paulo opo tu'umaxu no anu ne uasi. Mimii ne mutalume ia tamaisou lexe Paulo mumuxaxu tanu noxou Iesu pekia'u manina xe 'osa'ilasi mu'ana'ana noxou.

Paulo mukaukavunu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a ta Pilipai ne sou ulemolu laixe noxi'a. Xo tei no mine anu mumasaxau su'uli, la ane'i misu'ulinu laixe. Mo anu umusaxa lexe u'oxonu pekia'a. Xo loxo 'o io ane'i ixavutalanu no anu tu'umaxu noxou xe tu'utu'umaxu noxi'a, la ulosi'a tu'umaxu la. La sou anu muvikalane'i lexe mii tatila Lataua mulosinge ane mauli. Mauli ne ngeno'u noxou Kalisito Iesu. La musolonu la lexe mauli e ngeno'u ne, ngeno'u no anu 'ilixo sou ngemulimulinu lapuloto noxi'a ta Iutaia uasi. Anu muvikalane'i lamana lexe mauli alavua e ane'i mino'u ne, xo ane'i mimuxaxu tane'i noxou Kalisito. Mo muvikalane'i lexe laixe lexe ane'i imulinu masaxa noxi'a mo i'itine'i mamu, ia imulinu 'ilixo noxou Kalisito. Anu u'itinu mo uxavutala lexe anu itema tila xe umulinu masaxa noxou uasi. Anu mutaloxolixu sou mu'oxonu xaixai e Lataua mupalusou sou u'oxonu. Mo muvikala lexe ta mitema e mixolu noxou Kalisito ne opo se'isisi noxou Lataua xe 'osa'ila u'ana'ana no anu mauilixa'a utotomu.

No anu uoli voloxu ane 'o la tamaisou lexe muvikala pekia'u no anu 'ili'ilixo sou 'osa'ila, tatulu pekia'inge, tapita xe xavinenge no anu mauli ane teno'u no mine temuxaxu tanenge noxou Kalisito. Xe tamaisou lexe no nano no anu uoli voloxu 'o, la nenge tamaisou lexe Paulo tanuxa'a ta temanu lalotu ne Pilipai manina.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2
Paulo mukilakasi'a ta Pilipai 1:3-11
Misakisakiinu Paulo la musu'ulinu a'alo laixe 1:12-26
Vateteli noxou Paulo 1:27–2:18
Tito ilou Epapulotitosi 2:19-30
Ngalaxa'i noxi'a ta uluamengi 3:1–4:1
Vateteli kaluxusou mo vaikala sou sexela xe kaluxusou 4:2-23

1 ✡Eni Paulo, nexi noxou Timoti ta mitema sou xaixai noxou Kalisito Iesu,
tekaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxinge ngingi ta mitema ane Kalisito
Iesu ta na'u mo ta tatila sou isaxila'inge ilo'a ta mitema sou xaixai no 'a
lalotu ne Pilipai.

2 Nexi noxou takilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge
mo Tila Iesu Kalisito uxolu noxinge.

Lakilaka Noxou Paulo

✡ **1:1:** Apo 16:12-40

3 Eni alemo laixe musuku ulai noxou Lataua utotomu, no mine eni
axavutalangengi.
4 No mine eni akilakasinge ngingi latala, la no voxovoxo ne eni aˈosa
manina.
5 Xo musoko no mine nenge nengeˈa teaˈaloxu aˈalo laixe sou Iesu mo
muneˈe muxali vaimomo ˈo la nenge nengeˈa texaxai tepita.
6 ✡Xo eni elavusou manina aloxo ˈo. Lataua musokou xaixai laixe noxinge
mo Anu a usosolonu sio xe ukalusou manina no voxo ane Kalisito Iesu ulivu
uneˈe la.
7 La sou anu laixe manina lexe eni axamulinu aloxo ne singe ukalusi lexe
Lataua usolonu xaixai noxou. Xo ngingi latala ne, nenge nengeˈa texaxai
tepita no anu xaixai laixe ane Lataua mualaunasilo la mulosinge. Mo eni
aˈosa sou axavutalangengi utotomu no mine aneˈi misakisakileli, xe no
mine utotomu eni aˈoxo latolosou xe aˈoxo pekiaˈusou aˈalo laixe noxou
Iesu.
8 Lataua mulavusou manina lexe no nano no anu masaxa noxou Kalisito
Iesu la eni emasaxainge ngingi latala no nano no taleli manina sou
amaisinge.
9 La sou eni akilakasinge aloxo ˈo. Ngingi ngalavusou vaikala maninasou
musuku mo ngalavusou mii maˈia ane laixe xe masua, la sou ˈilixo sou
tangengingenge ngatongatoˈo uxali pekiaˈu musuku.
10 ✡Mo eni akilakasinge la aloxo ˈo. Ngingi umomomo sou ngatongonu
mii maˈia ane maninasou mo ngaxolu vaˈaxu no anu ˈiliˈilixo masumasua
xe ixalisou susu vile noxinge uasi ulai uxali no voxo ane Kalisito ulivu uneˈe.
11 Mo maulingenge uˈanaˈana no anu ˈiliˈilixo ane mulapu molu noxou
Iesu Kalisito sou ngingi ngalosou uala tila mo ngaˈitinu ualasou Lataua.

Misakii Paulo La Anu Musuˈulinu Aˈalo Laixe sou Iesu

12 Ioxe, ta vivilo noxou Iesu. Eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou lexe mii
maˈia ane muxali noxilo ˈo ne, musuˈulinu aˈalo laixe sou musuku mulai no
tuatuala.
13 ✡Anu aloxo ne, la sou ta mitema sou ˈotoˈoto isaxilaˈa ta tatila sie Romu
mukalusi iloˈa ta mitema latala moseˈi milavusou lexe eni exolu no anu
sakisaki xo eni amitema sou xaixai noxou Kalisito.
14 Tavaˈu xo eni exolu no anu sakisaki, la sou mii ane ne muˈoxonu
pekiaˈa ta vivilo latala noxou Tila sou miaˈaloxu vaikala noxou Lataua.
Aneˈi miaˈalo la iˈume uasi, ia mitulu pekiaˈa.
15 Ia anu manina xo seˈi iaˈaloxu Kalisito ualasou ia aneˈi oponeˈi
masuailo, mo iˈoxonu sou lexe iuaulixo no anu, xe seˈi iaˈalo no anu
xavutala laixe.
16 Aneˈi ane iaˈalo no anu xavutala laixe iˈoxo aloxo ne xo aneˈi taneˈixo
mo milavusou lexe Lataua mumulaxo lexe sou aˈoxonu latolosou aˈalo laixe
noxou Iesu.
17 Ia aneˈi ane iaˈaloxu Kalisito ualasou no anu opo masua ne, iˈoxo aloxo
xo aneˈi mimasaxa lexe ualasiˈa uxali tila noxilo la iˈoxonu xaixai laixe uasi.
Mo mimasaxa lexe aneˈi iˈoxonu tuˈutuˈumaxu uneˈe noxilo no mine eni
axoxolu no anu sakisaki ˈo.
18 Ta mitema iaˈaloxu Kalisito ualasou no anu xavutala iouiou. Seˈi iaˈalo
no anu xavutala masua xe seˈi no anu xavutala laixe. Ia anu mii vile uasi! Ia
mii tila noxilo ne aloxo ˈo. Eni emasaxa lexe ta mitema ilomusou aˈalosou
Kalisito ˈosi. Tavaˈu aloxo ne, la eni aˈosa. Ani, eni aˈosaˈosa utotomu aloxo
ne.
19 ✡Xo eni elavu lexe no anu lakilaka noxinge mo suˈuli noxou Uleenu

✡ **1:6:** 1Ko 1:8 ✡ **1:10:** 1Te 5:23 ✡ **1:13:** Apo 28:30 ✡ **1:19:** 2Ko 1:11

Tavuna noxou Iesu Kalisito, la anu usu'uli sou upamaulileli.
20 La sou eni emasaxa manina mo eloopala lexe eni umomomo sou
amaela no anu mii vile uasi. Ia axolu pekia'ilo mo sou eni a'itinu Kalisito
ualasou vaimomo 'o mo utotomu no anu mii ma'ia ane eni a'oxonu mo
alemolu. Mo eni a'itinu ualasou no mine eni amauli xe no mine eni asoli.
21 ✡Xo eni maulixo ne, noxou Kalisito 'osi xe eni asoli la anu mii laixe
manina.
22 Ia lexe eni amauli no lia 'o, la eni amomomo sou asolonu xaixai noxilo
mo asu'uline'i ta mitema tavu'alo ino'u Kalisito no anu maulixa'a. Ia eni
asosovosou vote'i anevaa? Eni alavusou uasi!
23 ✡La sou mii ta tamei ne muatasilo manina. Ia masaxa tila noxilo ne
lexe eni alaisi mo axolu noxou Kalisito. La mii ane ne, anu laixe manina
musuku.
24 Ia, xo noxingesi la anu mii tatila lexe eni amauli no lia 'o.
25 Eni elavu manina aloxo ne, la sou eni elavusou lexe eni axolu mo nenge
nenge'a taxolu mo tasolonu xaixai mo sou ngingi ngamulaxu tangengi
pekia'u musuku noxou Iesu mo nga'osa manina.
26 No mine eni ane'e noxinge la, la ngingi ngatoxoleli manina noxou
Kalisito Iesu.
27 ✡Ioxe, eni avikalangengixu mii vile tatila aloxo 'o. Ngamomosou
muamua'ingenge mo maulingenge umomomo no anu a'alo laixe noxou
Kalisito. Xe no mine eni ane'e mo amaisinge, mo no mine eni axolu va'axu
ia alomusou a'alosinge, la eni alavusou lexe ngingi opongengi vilesisi.
Mo ngetulu pekia'inge xe xavutalamengi vilesisi mo ngetulu ngepita sou
ngexaxaisou a'alo laixe sou Iesu sou ta mitema imulaxu tane'i no anu.
28 Mo eni elavusou lexe ngingi nga'ume'a ane'i ane ilea anaxa'a une'e
noxinge uasi. Ngingi ngamaisou aloxo ne, la anu sosovo lexe Lataua
ukalusi'a, ia Anu upamaulingengi. Mii ane ne anu molu noxousi.
29 ✡Xo Anu mualaunasinge mo mupelemasaxangengi lexe ngingi nga-
muxaxu tangengi noxou Kalisito la ngano'u navunavusou kalumo.
30 La sou vaimomo 'o, ngingi ngexalisou tu'utu'umaxu iouvilesisi aloxo
ngingi ngemaisou muxali noxilo tei mo ngelomusilo lexe mii ane ne 'a
uxoxolu noxilo sio.

2

Iesu Mutaloxolixu La sou Laixe Lexe Nenge Kalumo Tataloxolinenge

1 Aloxo ne, la sou eni atali'isinge aloxo 'o. Maulingenge noxou Kalisito
ne, mu'oxonu xavutalamengi pekia'u? Mo tanutanuxu noxou muxolixolin-
gengi? Mo ngingi ngongi'a Uleenu Tavuna ngexolu ngepita? Xe ngingi
ngamasaxai'a mo tangengixa'a ta menexinge?
2 Lexe ngingi ngakolileli laixe, la eni avikalangengi aloxo 'o. Ngingi
xavutalamengi vilesisi mo ngingi tangengixa'a ta menexinge no 'a opo ilou
xavutala vilesisi. Ngingi nga'oxonu aloxo ne, la eni a'osa manina.
3 ✡Mo eni avikalangengi la aloxo 'o. Lexe ngingi nga'oxonu mii ma'ia,
la mamu sou ngaxavutalangengisi mo nga'oxonu sou ane'i i'itinu ualasin-
gesi, ia ngataloxolingenge mo ngamaisi'a ta menexinge loxo ane'i teitexi
noxinge.
4 ✡Mamu sou ngingi ngaxavutalanu mimemimengisi mo maulignengesi.
Ia ngaxavutalanu ta menexinge mi'ami'a mo maulixa'a kalumo.
5 La sou ngingi ngano'u xavutala laixe aloxo noxou Kalisito Iesu.

✡ **1:21:** Xal 2:20 ✡ **1:23:** 2Ko 5:8 ✡ **1:27:** Ep 4:1; 1Te 2:12 ✡ **1:29:** Apo 16:19-40 ✡ **2:3:** Xal 5:26 ✡ **2:4:** 1Ko 10:24

6 ✡Anu Lataua manina, ia uxavutala lexe Anu Lataua mo utetelisou xavi
noxou Lataua uasi.
7 ✡Ia Anu muxolu vitanisi loxo itema sou xaixaisi noxou Lataua mo
muxali loxo nenge ta mitema ʼosi.
8 ✡Mo ta mitema mimaisou loxo itema. Ia Anu mutaloxolixu mo
mumulinu masaxa nouxou Momu mulai mutalo no anu soli noxou no mine
mililixu teitexi no ovu valautu.
9 ✡Xo Anu muʼoxonu aloxo ne la sou Lataua mutelailixu muxolu teitexi
manina, mo mulosou uala ane mutila no anu uala tavuʼalo mukalusi,
10 ✡mo sou no anu uala noxou Iesu ne, la ta mitema xe ta mimii latala
ukalusi teitexi no opo loxotolo, mo no lia ʼo, mo no tuala noxiʼa aneʼi ane
misoisoli ixolaʼu tavaʼa sou ilotu noxou.
11 ✡Mo ta mitema latala ukalusi ipalaʼalixu Iesu Kalisito lamana no ʼa
anaxaʼa lexe, “Anu Tila.” La sou aneʼi iʼitinu Lataua Maminge ualasou.

Ngakaakaa loxo ta Oto

12 La sou ta menexilo e eni emasaxainge misevile. Aloxo ngelomuxo
utotomu no mine nenge ngeʼa texolu mo ngalomuxo lailaixe no mine
eni eʼumesinge ʼo, ngasolonu ngaxaxaisou mauli ane kaluxu uasi e ngenoʼu
mukalu. Ngaxaxaisou mauli ane ne, la ngaʼume mo ngamamaʼu.
13 Xo Lataua anu muxolu noxinge mo uxaxaisinge sou ngaʼosasou
ngamulinu masaxa noxou mo ngaʼoxonu xaixai ane anu mumasaxa lexe
ngingi ngaʼoxonu.
14 Mo ngaʼoxonu xaixai mii maʼia, la mamu sou ngakalakalapu piena mo
ngaʼotosou anangengesou.
15 ✡Mo sou ngingi ngaxali ta mitema ane imaisou susu vile noxinge la
ivikala piena no anu uasi. Mo ngaxali Lataua ta ʼolu ane susu vile uxolu
noxinge uasi no taiineʼi ta mitema ane ta masumasua mo xavutalaneʼi
masumasua. Ngaxolu no taiineʼi, la ngakaakaa loxo ta oto.
16 Mo ngatetelisou vaikala sou mauli pekiaʼu. Ngaʼoxo aloxo ne, la eni
aʼitinu ualasinge no voxo ane Kalisito ulivu uneʼe. Xo anu umaxaʼu lexe
xavileli mo xaixai noxilo ne, mii vitanisi uasi.
17 Ngingi ngemulaxu tangengi noxou Iesu, la sou ngaʼoxoʼoxonu xaixai
ulai noxou Lataua. Ia lexe eni asoli mo sialuxo unixi no anu xaixai ne la
loxo aneʼi inixiʼu uaini loxo iaiama noxilo ulai noxou Lataua, la eni aʼosa
mo nenge ngeʼa taʼosasi.
18 ✡La sou laixe lexe ngingi kalumo ne, nenge ngeʼa taʼosa.

Timoti Ilou Epapulotitosi

19 Ia eni emasaxa manina lexe eni ʼalaʼalai sou apalusou Timoti ulai
noxinge lexe Tila Iesu uvikalaleli, la sou eni kalumo aʼosa no mine
alomusou aʼalosinge noxou.
20 Xo eni axalisou itema vile ane mulavusou masaxa noxilo loxo anu
Timoti ʼo uasi. Anu uxavutalangengi loxo eni axavutalangengi.
21 ✡Xo ta mitema ukalusi ne ixavutalanu mii noxiʼasi ia ixavutalanu mii
noxou Iesu Kalisito uasi.
22 Ia ngingi ngelavusou lexe Timoti muʼoxonu xaixai laixe noxou. Mo nexi
noxou tapita taxaxaisou aʼalo laixe noxou Iesu loxo itema vile ilou ʼolu.
23 La sou eni emasaxa manina lexe eni apasipaa apalusou no voxo ane
eni elavusou lexe mii maʼia uxali noxilo.

✡ **2:6:** Ioa 1:1-2; 17:5 ✡ **2:7:** Ioa 1:14; 2Ko 8:9 ✡ **2:8:** Eva 5:8; 12:2 ✡ **2:9:** Apo 2:33; Ep 1:20-21; Eva 1:3-4 ✡ **2:10:** Rom 14:11 ✡ **2:11:** Rom 10:9 ✡ **2:15:** Tan 12:3; Pil 1:10; 1Te 2:19 ✡ **2:18:** Pil 3:1; 4:4 ✡ **2:21:** 2Ti 4:10

24 Mo elavusou manina lexe eni kalumo ʼalaʼalai sou aneʼe noxinge lexe
Tila uvikalaleli.
25 ✡Ia eni exavutala lexe eni apalusou Epapulotitosi ulivu ulai noxinge.
Anu vivilo noxou Iesu, mo noxou texaxai tepita, xe anu mutulu no paʼumelo
loxo itema sou ʼotoʼoto. Mo anu kalumo itema sou unoʼu vaikala ulai
noxinge ane ngepalusou muneʼe sou usuʼulileli no anu mii maʼia ane eni
emasaxau.
26 Eni apalusou ulivu, xo anu tanu uʼoxongenge ngingi latala mo umasaxa
umaisinge la, la opo tuʼumaxu. Xo ngingi ngelomusou lexe anu pipiena
muʼoxonu.
27 Anu mupipiena ne, manina mo sexasisi sou usoli, ia uasi. Xo Lataua
mualaunasou. Ia Anu ualaunasousi uasi, Anu mualaunasilo kalumo sou
musuʼulileli la eni axamulinu tuʼutuʼumaxu malaxo loxo tei uasi.
28 Aloxo ne, la sou eni apasipaa mo apalusou ulai noxinge. Mo sou ngingi
ngamaisou la, la ngaʼosa. Xe eni kalumo opoleli uai seʼisisi sevile.
29 Anu ulai uxali noxinge, la ngingi ngasexelaxu mo ngaʼosasou manina
loxo ta mitema noxou Tila iʼosasiʼa mo ngataxaneʼi ta mitema aloxo anu ne.
30 Xo ʼalaʼalaisi, la anu usoli no anu xaixai noxou Kalisito ia uxavutalanu
maulixu uasi. Ia anu muʼoxonu aloxo ne noxilo sou munoʼu taningenge.
Xo ngingi ngaʼoxonu noxilo uasi.

3

ʼIlixo Mulapu Maninasou

1 Ioxe, ta vivilo noxou Iesu. Eni avikalangengi aloxo ʼo. Ngaʼosa noxou
Tila! Vaivaikala ano ʼo, ngingi ngelomusou ia eni atotosa sou akaukavunu
la uasi, xo anu sou usuʼulingengi.
2 Ngingi ngasaxilaʼinge laixe noxiʼa ta mitema loxo ta aʼaa mo ngasax-
ilaʼinge noxiʼa aneʼi ane iʼoxoʼoxonu ʼiliʼilixo masumasua iloʼa aneʼi ane
ikalavoi sou ixotoxotosou vasimeʼasi.
3 ✡Ia nengesi xooxoo mungaasinge manina. Xo nenge talotu noxou
Lataua no anu Uleenu, mo nenge taʼitinu Kalisito Iesu ualasou xe nenge
tamulaxu tanenge no anu mii maʼia ane nenge taʼoxonu uasi.
4 ✡Ia eni amulaxu taleli no anu mii maʼia ane eni aʼoxonu. Ia mimii
tavuʼalo no lia ʼo a uxolu sou amulaxu taleli no anu.
Ia lexe evile uxavutala lexe mimii seʼi a uxolu sou anu umulaxu tanu no
anu, la anu umomomo noxilo uasi. Xo noxilo ne, tavuʼalo manina.
5 ✡Vile aloxo ʼo. Nenilo mivoʼoleli xe voxo muxatele tatalusou, la xooxoo
mungaasilo. Mo tameisou aloxo ʼo. Eni itema Isilaeli no anu mata
Beniamini xe eni Evalaio maninasou. Eni Palisaio vile mo emulimulinu
lapuloto noxou Mosesi mukalusi.
6 ✡Xe eni emasaxau Lataua misevile la exaxai pekiaʼu, sou eʼoxo ma-
suaneʼi ta mitema ilalotu noxou Iesu mo evile uxalisou susu vile noxilo no
anu lapuloto noxou Mosesi uasisi.
7 ✡Ia eni ekalavoi lexe mimii ane ne toxoxaʼa musuku noxilo, ia uasi.
Vaimomo ʼo eni elavu lexe mimii ne anu mii vitanisi noxou Kalisito.
8 Mimii ane nesi uasi ia mimii latala mukalusi ne, eni elavusou lexe anu
kalumo mii vitanisi. Xo eni elavusou mii maʼia ane toxoxaʼa musuku no
mine eni elavusou lexe Kalisito Iesu anu Tila noxilo. Noxousi, la eni esuʼanu
mimii ane ne mukalu. Xo eni elavusou lexe mimii ane ne mii vitanisi loxo
mosomoso. La sou eni esuʼanu, mo sou anoʼu Kalisito,
9 ✡mo sou nexi noxou taxolu tapita. La Lataua umoxoʼilo lexe eni itema

---

✡ **2:25:** Pil 4:18 ✡ **3:3:** Rom 2:29 ✡ **3:4:** Apo 22:3 ✡ **3:5:** Luk 1:59; Apo 23:6; 2Ko 11:22 ✡ **3:6:** Apo 8:3 ✡ **3:7:** Mat 13:44-46 ✡ **3:9:** Rom 3:21-22

mulapu, xo xavileli sou emulimulinu lapuloto noxou Mosesi uasi, ia eni
emulaxu taleli noxou Kalisito la sou Lataua mumoxoˈilo lexe eni itema
mulapu.
10 ✡Mo eni emasaxa lexe alavusou Kalisito mo xavi no anu tulu noxou no
anu soli xe nexi noxou tapita tanoˈu tuˈutuˈumaxu vilesisi mo eni asoli loxo
Anu musoli.
11 Mo eni eloopala manina lexe eni kalumo atulu no anu soli.

Paulo Xaviinu sou Ukalusou Saisale Noxou

12 ✡Ia eni avikala lexe anoˈu mii ane ne uao. Mo eni axali itema
laixe manina uao. Ia eni xavileli sou anoˈu mii ane ne ane Kalisito Iesu
musosovosilo lexe eni anoˈu.
13 La sou ta vivilo noxou Iesu. Eni ne, melo axavutala lexe anoˈu ukalusi
uasi, ia mii vilesisi eni aˈoxonu. Eni talelivulusiou mii maˈia ane iliˈi no
tumalilo ia ieli uuli mo aˈatusilo sou anoˈu mii maˈia ane uai no talaxosi.
14 ✡Mo eni xavileli sou alai axali no anu sou anoˈu lakolisou iave.
Lakolisou iave ne, Lataua musosovosilo sou nexi noxou taxolu teitexi loxo
Kalisito Iesu muxolu noxilo.
15 ✡La sou nenge latala ane xavutalamenge muxali pekiaˈu manina, la
taxavutala loxo eni elemolu ne. Mo lexe seˈi xavutalaiˈa vilemo la Lataua
ulamanalixu no anu xavutalaiˈa.
16 Ia mii tila manina ne aloxo ˈo. No anu xoluxolu ilou muamuaˈinenge,
la tamuli xoluxolu aloxo nenge tenoˈu tei ne.
17 ✡Ta vivilo noxou Iesu, ngingi ngapita mo ngamulileli no anu mii maˈia
ane eni aˈoxoˈoxonu. Mo ngamalei laixe noxiˈa aneˈi ane imulimulinexi.
18 Xo ta mitema tavuˈalo iulua no anu soli noxou Kalisito no ovu valautu
loxo eni evikalangengixu lalalaxu tei. Mo vaimomo ˈo kalumo atamasiˈa, la
avikalangengixu la.
19 ✡Aneˈi ta mitema ane loxo ne, iliˈi la iulua no ˈa navu. Mo masaxa sou
vasimeˈa ne muxali tila noxiˈa. Mo aneˈi iˈitinu ualasiˈa no anu mii maˈia
ane aneˈi iˈoxoˈoxonu. Ia iliˈi la imaela. Xo xavutalaiˈa ne, muˈanaˈana no
anu mimii sou no lia ˈosi.
20 ✡Ia nenge ne tualasinge no lia ˈo uasi, tualasinge manina ˈa uxolu teitexi
no opo loxotolo. Nenge taxolu taxomaiou itema sou pamauli teitexi molu
no opo loxotolo uneˈe, Anu Tila Iesu Kalisito.
21 ✡Anu ne, xaviinu musuku la umomomo sou usaxilaˈu mimii latala
ukalusi. La sou no anu xavi ane ne, Anu uxiunu vasimenge ane usoli xe
uˈui la uxali lailaixe manina loxo anu noxou.

4

1 ✡La sou ta vivilo noxou Iesu e emasaxainge musuku. Ngingi ngatulu
pekiaˈinge noxou Tila aloxo eni evikalangengixu. Eni talelingenge mo
amasaxainge lexe amaisinge la. Xo ngingi ngeˈoxoleli eˈosa. Ngingi ta
menexilo ane amasaxainge misevile! Noxingesi la anu loxo kisivalu noxilo.

Peletoto Noxou Paulo

2 Ioxe, eni avikala pekiaˈu ulai noxiˈa Euotia ilee Suntoke lexe oponeˈi
uxali vilesisi noxou Tila.
3 ✡Ani, eni alingaine nini menexilo manina e nengei texaxai tepita lexe
nini nasuˈulineˈi ta sema ta tamei ne. Xo aneˈi ilou iloˈa Kulemeni mo ta
menexilo mukalusi mitulu no paˈumelo sou noxiˈa teaˈaloxu aˈalo laixe
noxou Iesu. Aneˈi ualasiˈa ne, mikaukavunu mo muai no lavuku sou mauli.

✡ **3:10:** Rom 6:3-5; 8:17 ✡ **3:12:** 1Ti 6:12, 19 ✡ **3:14:** 1Ko 9:24 ✡ **3:15:** 1Ko 2:6 ✡ **3:17:** 1Ko 4:16 ✡ **3:19:** Rom 16:18 ✡ **3:20:** Ep 2:6, 19 ✡ **3:21:** 1Ko 15:28, 42-53 ✡ **4:1:** 1Te 2:19-20 ✡ **4:3:** Luk 10:20

4 Ngingi ngaʻosa noxou Tila no voxovoxo utotomu. Mo eni avika-langengi
la lexe ngaʻosa.
5 ✡Ngaxolu seʻisisi mo ta mitema imaisou ʻilixo ane laixe noxiʻa. Xo anu
ʻalaʻalai sou Tila ulivu uneʻe.
6 ✡Xavutalamengi utulu no anu mimii tavuʻalo mamu. Ia ngaxolu
seʻisisi mo ngakilaka xe ngalingau mimii latala e ngingi ngemasaxau noxou
Lataua. Mo utotomu ne ngalemo laixe noxou.
7 ✡Xo opo seʻisisi noxou Lataua anu tatila musuku. Nenge umomomo sou
talamana no anu uasi. Xo tamulaxu tanenge ilou xavutalamenge ulai noxou
Kalisito Iesusi.
8 Ta vivilo noxou Iesu, vaikala kaluxusou noxilo aloxo ʻo. Ngaxavutalanu
mimii ane maninasou. Mo ʻiliʻilixo ane laixesi noxou Lataua. Mo
ngaxavutalanu mimii ane mulapu, mo ane malemalenga, mo mimii ane
iʻosasingexu, xe ane itaxangengi no anu mo iʻitingengi no anu mo mii aneʻi
imasaxau musuku.
9 ✡Ngaʻoxonu mii maʻia ane ngenoʻu lavulavu no anu mo ngenoʻu
noxilo mo maʻia ngelomusou eni evikalangengixu, xe maʻia ane ngemaisilo
eʻoxonu. La ngaʻoxonu ʻilixo ane ne maninasou. Mo sou Lataua e
mulosinge opo seʻisisi ne uxolu noxinge.

Paulo Mulemolu Laixe no Anu Suʻuli

10 Eni aʻosa misevile noxou Tila xo ngingi ngemaxaʻu tanengi muneʻe
noxilo. Mo ngingi ngesolonu sou ngesaxilailo. Ia voteʻi vile sou ngamaxaʻu
uasi tei.
11 Eni avikalangengixu mii maʻia ne xo anu loxo eni no nano no ʻa ane ne
uasi. Eni enoʻu lavulavu sou no anu mimii ane noxilo mo mimii tavuʻalo
ane muxali.
12 Eni elavusou lexe axolu a loxovaa no voxo ane eni xeni mimii uasi. Mo
elavusou lexe axolu a loxovaa no mine xeni mimii tavuʻalo. Mo elavusou
lexe axolu a loxovaa no mine xenixo ʻani tavuʻalo xe no mine asolixo. Xe
elavusou lexe axolu a loxovaa no voxo sou eni xeni mimii muʻoki xe eni
xeni mimii uasisi manina. La eni enoʻu lavulavu no anu mii ane uxali no
anu maulixo ne.
13 ✡Xo eni amomomo sou aʻoxonu mimii latala no anu xavi noxou Kalisito
ane Anu mulosilo.
14 Ia anu laixe lexe ngingi ngasuʻulileli no anu tuʻutuʻumaxu noxilo.
15 ✡Ngingi ta Pilipai, ngaxavutalanu voxo ane eni esokou sou eaʻaloxu
aʻalo laixe noxou Iesu. No voxo ane eni eʻumesie Makedonia la ngingisi
ta mitema ilotu noxou Iesu ne, ane ngesuʻulileli mo ngekolileli. Ia lalotu
ukalusi isuʻulileli sou ukolileli uasi.
16 No voxo ane eni exolu ne Tesalonika, la ngingi ngesovanu mimii ane
eni emasaxau muneʻe noxilo alaxu moseʻi mo.
17 Anu manina, ia eni amasaxa sou anoʻu mimii ane lexe ngalosilo ne uasi.
Ia amasaxainge lexe ngaʻoxonu lakolisou noxou Lataua utelo no latanu
ʻiliʻilixo laixe.
18 La sou vaimomo ʻo eni enoʻu mimii latala moseʻi la. Ia vaimomo ʻo
eni enoʻu mimii latala ane eni emasaxau. Xo Epapulotitosi musaxanu mii
maʻia lexe ngalosilo ne anu munoʻu muneʻe noxilo. Anu aloxo iaiama ane
tumaʻu lailaixe mielaxu mulai noxou Lataua. Anu mumasaxau mo opoo
muʻosasou.

✡ **4:5:** Eva 10:25; Iak 5:8-9 ✡ **4:6:** Mat 6:25-34; Kol 4:2 ✡ **4:7:** Ais 26:3; Ioa 14:27; Kol 3:15
✡ **4:9:** Rom 16:20 ✡ **4:13:** 2Ko 12:10 ✡ **4:15:** 2Ko 11:9

19 Lataua noxilo uxaxai no anu lavuluti lailaixe noxou Kalisito Iesu
sou ulosinge ta mitema noxou mimii latala umomosinge ane ngingi nga-
masaxau.
20 Ta'itinu Lataua Maminge ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

Vaikala sou Sexela Noxou Paulo Kaluxusou

21 Ngasexelaxa'a ta mitema latala noxou Lataua no ualasou Kalisito Iesu.
Ia ane'i ta vivinge noxou Iesu ane nexi noxi'a texolu 'o misovanu sexela
noxi'a ulai noxinge kalumo.
22 Mo ta mitema latala noxou Lataua mo ane'i ane mixolu no nano no
tani tila noxou Kaisari* lai 'o misova sexela mu'oki noxi'a ulai noxinge.
23 Alauna mo saxisaxila'u noxou Tila Iesu Kalisito uxolu noxinge. Man-
ina.

* **4:22:** Namaisou ualauala laalaaxu.

UOLI VOLOXU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA KOLOSI

Vaikala lamana

Tuala tila ne Kolosi ne muxolu no xalee lia tila ne Asia. Anu muxolu 'alai ne Epeso. Paulo usokou lalotu ne Kolosi uasi. Anu muxolu ne Epeso, ia no mine mupalusi'a ta mitema sou milai mia'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito la mose'i milai ne Kolosi ne.

Ta mitema mose'i no nano no anu lalotu ne Kolosi ne miavuti la mivikalane'i ta mitema lexe, itema umasaxa lexe Lataua upamulinu, la anu ulotu noxi'a "ta maliava ilo'a ta lele'e," mo umulinu 'ilixo mose'i noxi'a ta xaixasi'a loxo xooxoo ungasou xe umulinu lapuloto sou la'ilali laixe xe mimii mose'i la. No mine Paulo mulomusou aloxo ne, la sou anu mukaukavunu uoli voloxu ane 'o mulai noxi'a sou u'oxonu pekia'u xavutalai'a no anu a'alo laixe. Xo ta mitema ne mi'unanu lavulavu kalakalavoi ne sou utaloxolixu 'ilixo sou lalotu xe muxamuxaxu tane'isi. Aloxo ne la sou Paulo muvikalane'i lexe vote'i ane ne sou u'oxonenge talai va'axu noxou Kalisito. La muvikalane'i lexe Kalisito anusisi Anu muxolu kisou mimii latala mukalusi mo Anu anusisi muno'inge telivu ia vote'i ane ne umomomo sou usu'ulinenge uasi. Noxou Kalisitosi la Lataua mukoinu mimii latala no xalexalee lialia mukalusi, mo no anu xaixai noxou Kalisitosi, la Lataua milivulixu mimii latala mukalusi. Kalisito muxolu noxinge la nenge texali alavua xe temulinu 'ilixo noxou muisalili.

No mine Paulo mukaukavunu uoli voloxu 'o mukalu la mulosou Tukikosi sou muno'u mulailixu noxi'a ta Kolosi la Onisimasi muvaitaonu sou ilou milai. Onisimasi ne anu itema sou xaixai vitanisi noxou Pilimoni. No anu uoli voloxu noxou Paulo mulai noxou Pilimoni la Paulo muvivikalasou anu Onisimasi ne noxou tilasou ne.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-14
Kalisito anu tila no anu mimii ukalusi 1:15-23
Paulo muxaxaisou lalotu 1:24–2:7
Taxolu noxou Kalisito la tano'u mauli lololinu 2:8-23
Muamua'i sou mauli alavua 3:1–4:6
Vaikala sou sexela 4:7-18

1-2 Eni Paulo, eni aposeli noxou Kalisito Iesu. No anu masaxa noxou Lataua la eni exali aposeli. Nexi noxou vivinge Timoti tekaukavunu vaikala ane 'o ulai noxinge ngingi ta mitema noxou Lataua e ngemulimulinu no tuala ne Kolosi, ngingi ta vivixe ta mulu xe ta sema ane ngexolu va'axu no anu 'ilixo masumasua xe ngemuxaxu tangingi pekia'u noxou Kalisito. Nexi takilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua uxolu noxinge.

Vaikala Laixe Ilou Lakilaka Noxi'a Paulo Ilou Timoti

3 ✡No anu lakilaka noxixe noxou utotomu ne nexi taxavutalangengi sou takilakasinge, la tavikala laixe musuku ulai noxou Lataua anu Tilasinge Iesu Kalisito Momu.

4 Xo nexi telomusou lexe ngingi ngemuxamuxaxu tangengi noxou Kalisito Iesu mo tangengixa'a ta mitema noxou Lataua mukalusi.

5 ✡Ngingi ngemulimulinu 'ili'ilixo ane ne, xo ngingi ngemolo tangengi lexe ngexomaiou mii ma'ia ane Lataua mumuxaxu muai teitexi no opo

✡ **1:3:** Ep 1:15-16 ✡ **1:5:** Ep 1:13; 1Pi 1:4

loxotolo sou ulosinge ili'i. Mo ngingi ngelavusou mii ane ne no mine ngingi
ngelomusou vaikala manina no anu a'alo laixe noxou Iesu e mune'e muxali
noxinge.
6 A'alo laixe noxou Iesu ne, ta mitema noxou Lataua mia'aloxu mulai
noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala mukalusi no lia 'o, la ta mitema
tavu'alo mimulaxu tane'i no anu mo usukusuku ulai noxi'a ta mitema
tavu'alo la. Anu aloxo musoko sou muxaxai noxinge no taiingengi no voxo
ane ngingi ngelomusou xe ngelavusou alauna noxou Lataua no anu vaikala
manina sou a'alo laixe noxou Iesu.
7 ✡A'alo laixe ane ne, Epapalasi mua'alomengixu mo ngelomusou. Epa-
palasi ne, anu itema vile laixe sou xaixai noxou Kalisito ane. Anu menexixe
mo nexi tamasaxau misevile, mo anu u'oxonu xaixai laixe sou usu'ulinexi
no anu xaixai e nexi tamomomo sou ta'oxonu uasi.
8 Mo anu kalumo anu muvikalanexi no anu 'ilixo sou ngamasaxai'a ta
mitema noxou Lataua mamina xo Uleenu Tavuna muxolu noxinge.

9 ✡Tava'u aloxo ne, la sou musoko no mine nexi telomusou a'alo sou
'ili'ilixo laixe noxinge ne, la nexi tama'ila sou takilakasinge uasi. Mo
utotomu no anu lakilaka noxixe, la nexi takilaka ulai noxou Lataua lexe
Uleenu usu'ulingengi mo ulosinge no anu lavulavu no anu mii ma'ia ane
anu umasaxainge sou ngingi nga'oxonu.
10 Mo nexi takilaka lexe xoluxolungenge uxali laixe loxo Tila mumasaxau.
Mo utotomu ne Anu u'osasinge no anu mii ma'ia ane ngingi nga'oxonu
mo xaixai tavu'alo ne nga'oxo laixe ukalusi xe ngingi lavulavumengi sou
Lataua ne usuku ulai aloxo ne.
11 ✡Mo nexi noxou takilaka lexe, no anu xavi tatila noxou Lataua, la Anu
u'oxongengi xavingengi manina mo sou ngingi ngamomomo sou ngatulu
pekia'inge sou ngatavulenu tu'utu'umaxu mo ngaxolu se'isisi ulai uxali no
mine tu'utu'umaxu ukalu.
12 ✡Xe nga'osasou mo ngalemolu laixe musuku ulai noxou Maminge ane
Anu mulavusinge lexe ngingi ngamomomo sou ngano'u mimii lailaixe e
Anu mulalaxiinu muai sou ulosi'a ta mitema noxou. Ta mitema noxou ne
mixolu no anu lamanaxu.
13 ✡Xo nenge texolu no nano no isivoxo, la isivoxo muvausinge, ia Anu
mulaanenge no anu xavi no anu isivoxo ne, la mumulanenge no anu
saxisaxila'u noxou 'Olu e Anu mumasaxau misevile.
14 ✡Noxou 'Olu nesi, la Lataua mulotonenge telivu xe mululusou susu
noxinge.

Kalisito Anu Tila no Anu Mimii Mukalusi

15 ✡Ia Lataua 'Olu ne, Anu aloxo Lataua e nenge ta mitema tamomomo sou
tamaisou uasi. Mo Anu mupaa tei no anu mimii latala mukalusi e Lataua
mukoinu.
16 Xo noxou 'Olu nesi la sou Lataua mukoinu mimii latala muxolu teitexi
no opo loxotolo xe no lia 'o. Mo Anu mukoinu mimii ane nenge tamaisou xe
ane nenge tamomomo sou tamaisou uasi mo tatananu tuala mo ta uleenu
ane ane'i xavine'i mu'oki, xe ta mitema mitulu kisi'a ta mitema xe ane'i
ta tatila ane mino'u xavi sou isaxila'a ta mitema. Ta mitema latala ne anu
Lataua 'Olusi mukoine'i, la sou ane'i ixolu loxo anu miumiu muisalili.
17 ✡Anu muxolu tei no anu mimii latala mukalusi la sou Lataua mupi-
tane'i noxou sou Anu usaxila'a.

✡ **1:7:** Kol 4:12; Plm 1:23 ✡ **1:9:** Ep 1:16-17 ✡ **1:11:** Ep 1:19; 3:16 ✡ **1:12:** Ep 1:11, 18 ✡ **1:13:** Luk 22:53; Ep 2:2 ✡ **1:14:** Ep 1:7 ✡ **1:15:** Ioa 1:18; 2Ko 4:4 ✡ **1:17:** Ioa 1:1; 8:58

18 ✡Mo Anu kisou lalotu xe lalotu ne anu vasimolu. Anusi anu tavaˈu
mauli mo Anusi musoli ka mutulu tei noxiˈa aneˈi ane misoisoli, la sou
Anusi tila no anu mimii latala mukalusi.
19 ✡Xo Lataua mumasaxa lexe maulixu lololi ne uxolu noxou ˈOlu.
20 ✡Mo Lataua umasaxa lexe noxou ˈOlusi la ta mimii latala teitexi xe no
lia ˈo ne iloˈa ipita ixali vilesisi. Aloxo ne la sou sialuxu ˈOlu munixisinge
no ovu valautu sou mulosinge opo seˈisisi.
21 ✡Xo ngingi tei la ngeˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo masumasua la ngexolu vaˈaxu
la ngexavutala lexe uluamengi ane Lataua.
22 ✡Ia vaimomo ˈo, no anu solixu Kalisito teitexi no ovu valautu, la sou
mupitangengi ngongiˈa ngexali vilesisi. Anu muˈoxonu aloxo ne sou ngingi
ngaxali malemalenga no mine ngalai ngatulu no iou. Mo susu vile uxolu
noxinge uasi xe ngatulu no anu vaivaikala uasi.
23 Ia ngingi ngemuxamuxaxu tangengi pekiaˈu manina. Loxo ˈo io mii vile
uneˈe ulapungengi la uxexengengi no anu aˈalo laixe noxou Iesu e ngingi
ngelomusou la ngemuxaxu tangengi pekiaˈu no anu ne, mo xavutalamengi
usasalo no anu mii maˈia ngeloopalanu mamu. La sou eni Paulo exali itema
sou aˈaloxu aˈalo laixe ne, la sou nexi teaˈaloxu aˈalo laixe ne mulai noxiˈa
ta mitema mukalusi no lia ˈo.

Paulo Muxaxaisiˈa ta Mitema Noxou Lataua

24 La sou vaimomo ˈo, eni aˈosa sou atavulenu tuˈutuˈumaxu sou
asuˈulingengi. Mo eni emasaxa lexe asuˈuineˈi ta mitema noxou Lataua. Xo
ta tema lalotu ne anu Kalisito vasimolu ane aneˈi. Xo navunavu ane Kalisito
mutavulenu sou usuˈuineˈi ta mitema noxou Lataua ne, anu ukalu uao. La
sou eni emasaxa lexe navunavu noxou Kalisito ne, eni melo atavulenu mo
akalusou.
25 ✡Lataua molu musosovosilo la sou eni exali itema sou axaixaisiˈa ta
mitema noxou Lataua mo asuˈuineˈi. Mo muˈitalonu xaixai noxilo xe
mupalusilo sou alosinge vaikala noxou Lataua ukalusi, ia paˈusou uxolu
uasi.
26 ✡Vaikala noxou ne, mutalume noxiˈa ta mitema mukalusi ane mixolu
tatei mo muneˈe muxali vaimomo ˈo. Ia vaimomo ˈo ne anu mupalaˈa
lamana noxiˈa ta mitema noxou.
27 Lataua muˈoxonu aloxo ne, xo Anu mumasaxa lexe aneˈi ane ta Iutaia
uasi kalumo ilavusou mii maˈia lailaixe muˈanaˈana noxou e mutalume
ne uxali lamana. Mii maˈia e mutalume ne, ane lexe Kalisito anu muxolu
noxinge, mo ngaloopala noxousi sou ulosinge mii maˈia lailaixe noxou.
28 Nexi taaˈaloxu Kalisito ulai noxiˈa ta mitema, la tapelaˈaxu laixe mo
talosieˈi ta mitema vilevilesi no anu lavulavu laixe ukalusi. Mo sou lexe
aneˈi iloˈa Kalisito ilai itulu no iou Lataua, la anu Lataua umomomo sou
umaisou susu vile noxiˈa uasi.
29 ✡Aloxo ne, la sou no anu xavi noxou Kalisito e Anu mulosilo ne eni
axaxai xavileli misevile xe atoxavisilo sou mii nesi.

2

1 Eni emasaxa lexe ngingi ngalavusou lexe eni axaxai xavileli manina mo
atoxavisilo sou asuˈulingengi xe ta mitema ta temanu lalotu no tuala tila ne
Laodekia xe ta mitema ane imaisilo xe ilavusilo uasi.
2 Eni aˈoxonu aloxo ne mo sou lexe aavutilingenge mo aˈoxonu pekiaˈinge
no anu ˈilixo sou ngamasaxainge manina mo tanengingenge ngatongatoˈo

---

✡ **1:18:** Apo 26:23; Ep 1:22-23; Pal 1:5 ✡ **1:19:** Kol 2:9 ✡ **1:20:** Ep 1:10 ✡ **1:21:** Rom 5:10; Ep 2:12 ✡ **1:22:** Rom 5:10; Ep 5:27 ✡ **1:25:** Ep 3:2, 7-8 ✡ **1:26:** Rom 16:25-26; Ep 3:5, 9 ✡ **1:29:** Ep 3:7, 20; Pil 4:13

mo opongengi vilesisi, mo sou eni emasaxa lexe ngingi ngano'u xavutala
laixe la u'oxonu muxamuxaxu tangengi pekia'u, mo ngalavusou vaikala
noxou Lataua e mutalume ne. Vaikala noxou Lataua e mutalume ne ane
Kalisito nesi.
3 ✡Xavutala mo lavulavu lailaixe mukalusi e mutalume ne mu'ana'ana
noxou.
4 ✡La sou eni avikalangengi lexe mamu sou itema vile une'e usiasia'u
vaivaikala lailaixe sou ukalavoingengi la u'oxo lolongenge.
5 ✡Manina no vasimenge la nenge'a taxolu tapita uasi, ia no anu
xavutalaxeni la anu loxo eni a nenge'a taxoxolu ne, mo e'osa sou emaisinge
ngexaxai laixe xe ngemuxaxu tangengi pekia'u noxou Kalisito.

Nenge Taxolu Noxou Iesu La Tano'u Mauli Lololinu

6 Ngingi ngeno'u Kalisito Iesu loxo Tila noxinge la sou anu laixe lexe
ngamulinu utotomu.
7 ✡Mo ngasiatoto noxou loxo ovu uli'u muleme mulai musiatoto no lia, mo
loxo tani mutulu no anu atolaxu pekia'u. Xe ngamuxaxu tangengi pekia'u
no anu a'alo laixe e nexi taa'aloxu ne, la ngelemo laixe.
8 Ngasaxila'inge laixe loxo 'o io itema vile une'e u'oxo lolongenge no
anu a'alo kalakalavoi mose'i la u'oxongengi ngamulinu lavulavu noxi'a ta
mitema. Ta mitema aloxo ne mimulinu xavutala noxi'a ta xaixasinge tatei
xe ta uleenu e ilavusou isaxila'u mimii teitexi xe no lialia 'o, ia imulinu
xavutala noxou Kalisito uasi.
9 ✡Nenge telavusou lexe Kalisito anu muxali itema loxo nenge 'o ia Anu
muno'u maulixu lololi noxou Lataua.
10 ✡La sou Anu muxolu kisi'a ta mimii mukalusi e xavine'i mo ane'i ane
mino'u xavi sou ixaxai. Ia ngingi ne noxou Kalisito la sou Lataua mulosinge
mauli lololinu e mu'ana'ana manina.
11 ✡Ngingi ngexolu noxou la ngingi kalumo xooxoo mungasinge. Xooxoo
mungasinge ne no anu 'ilixo noxi'a ta mitema i'oxonu no vasimenge uasi.
Noxou Kalisito la nenge texexeenu 'ili'ilixo masumasua sou opo teinu. La
sou no anu 'ilixo ane nesi la sou anu muxali loxo vote'i maninasou sou
xooxoo ungasinge.
12 ✡Mo no mine ngekelele sou mi'ulosinge la anu loxo mi'asingenge
ngongi'a Kalisito mukei. Xe no mine ngingi ngemuxaxu tangengi no anu
tulu noxou Kalisito xe ngelai ngekelele sou mi'ulosinge, la no anu xavi
noxou Lataua e mutulusou Kalisito la anu loxo ngingi ngongi'a Kalisito
ngetulu ngekei.
13 ✡Tei no mine ngemulinu masaxa masumasua sou vasimenge la
nge'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua xe xooxoo ungasinge uao, la anu
mu'oxongengi ngesoisoli. Ia Lataua mulosinge ngongi'a Kalisito mauli xe
mululusou susu noxinge mukalusi.
14 ✡Mo nenge tamulinu lapuloto noxou Mosesi laixe uasi la anu muxalixu
muatu lamana lexe nenge tesusu xo nenge tamulinu muamua'ixu xe
vote'isou uasi, la sou nenge tatulu no anu vaivaikalasou. Ia Lataua
muxexeenu vaikala sou lexe tatulu no anu vaivaikala ne mo muxexeenu
xaviinu lapuloto ne la mulilinu teiteixi no ovu valautu noxou Kalisito.
15 No anu xavi no anu ovu valautu ne Lataua mukalusou xavi noxi'a ta
uleenu ilo'a ta mimii ane xavine'i mu'oki, la muai lamana no ie'i ta mitema
lexe Anu mua'ulixa'a xe ane'i xavine'i uasisi manina.
16 ✡Aloxo ne la sou mamu sou itema vile une'e upela'inge lexe la'ilali

---

✡ **2:3:** 1Ko 1:24, 30 ✡ **2:4:** Rom 16:18 ✡ **2:5:** 1Ko 5:3 ✡ **2:7:** Ep 3:17 ✡ **2:9:** Ioa 1:14, 16
✡ **2:10:** Ep 1:21-22 ✡ **2:11:** Rom 2:29 ✡ **2:12:** Rom 6:4 ✡ **2:13:** Ep 2:1, 4-5 ✡ **2:14:** Ep
2:14-16; 1Pi 2:24 ✡ **2:16:** Rom 14:1-13

ane ʼo ngaʼou xe ngaiexu lexa ane ʼo xo lapuloto muvikala aloxo ne. Mo
upelaʼingexu voxo tavuna sou lalotu mo pitapita ta tatila sou soʼio alavua
xe voxo sou lalotu no anu voxo muxatele ta tamei.
17 ✡Xo mimii mukalusi ne, anu tovolaʼisou mii maʼia ane sou uxali iliʼisi.
Ia Kalisito anu mii maninasou.
18 Mo lexe itema vile uaʼalomengi no anu mii vile anu mumaisou no
anu aipiepiena noxou mo uvikalangengi lexe ngingi ngataloxolingenge mo
ngalotu noxiʼa ta angelo, la mamu sou ngalomuxu xo utaloxolingenge. Xo
itema ane loxo ne xavutalau ne muʼanaʼana no anu masaxa sou opo teinusi,
la utovonu lexe anu itema sou lavulavu manina.
19 ✡Itema ane loxo ne, anu utoxo noxou Kalisito anu muxali kisinge uasi.
Xo nenge tetoxo no anu kisinge ne la vasivasimenge unoʼu ʼani ane, la
sou uʼoxonu toxotoxo no xinexinenge ilou leʼeleʼesinenge no vasimenge ne
uxali laixe. La sou vasimenge uleme uxali tatila no anu xavi noxou Lataua.
20 ✡Tei la ngingi ngongiʼa Kalisito ngesoli mo ngaxolu no laaxaʼa ta uleenu
e misaxilaʼu mimii e teitexi no loxotolo xe no lia ʼo uasi. Ia tavaʼu loxovaa
la sou ngingi ngamulimulinu lapuloto loxo ta mitema no lia ʼo? Lapuloto e
ngamulimulinu ne aloxo ʼo,
21 “Natetelisou mamu, mo naʼou mamu, xe nakasou mamu.”
22 ✡Lapuloto ilou lavulavu e ta mitema milosiengixu ane loxo ne molu
noxiʼa ta mitemasi sou mimii e tanoʼu xe taxaxai no anu la umamulo alaxu
vilesisi.
23 Lapuloto ane loxo ne anu muxali no anu xavutala laixe, xo anu sou
uavutilinenge no anu lalotu mo uʼoxonenge tataloxolinenge xe ulosou
vasimenge navunavu toxoxaʼa. Ia lapuloto ne umomomo sou usuʼulinenge
sou ukalusou masaxa masua sou opo teinu uasi.

3

Muamuaʼi no Anu Mauli Alavua

1 ✡Tei la ngingi ngesoli ia Lataua mutulusinge ngongiʼa Kalisito, la sou
laixe lexe tangengi utuluu mimii ane teitexi e Kalisito mulai muxolu no anu
puloulou laixe no paʼumolu Lataua no avolu tema.
2 ✡Mo xavutalamengi utuluu mimii teitexi la tangengi utuluu mimii no
lialia ʼo uasi.
3 Xo ngingi ngesoli mo maulingenge maninasou ngongiʼa Kalisito muxolu
mutalume no nano noxou Lataua.
4 Kalisito anu tavaʼu maulingenge, la sou no mine Anu uneʼe upalaʼalixu
lamana la sou ngingi kalumo ngongiʼa anu Kalisito ngakei ngapalaʼa no anu
lamanaxu tatila.
5 ✡Aloxo ne la sou anu laixe lexe ʼiliʼilixo sou lialia e muxolu no nano no
anu maulingenge ne, ngavau mo usoli. ʼIliʼilixo ne anu aloxo ʼo, ʼiliʼilixo
sou voteʼi, mo ʼiliʼilixo ane nuniʼu manina, mo masaxa tatila sou ʼilixo sou
voteʼi, mo masaxa masua sou ʼilixo masumasua, xe ʼilixo sou matea. Xo
ʼilixo sou matea ne anu aloxo ʼilixo sou lalotu no anu lataua kalakalavoi.
6 Ta mitema ane ilomu uasi iʼoxoʼoxonu ʼiliʼilixo ane loxo ne, iliʼi la inoʼu
laʼia noxou Lataua.
7 Tei no anu maulingenge la ngingi ngemulimulinu ʼiliʼilixo ane.
8 ✡Ia vaimomo ʼo anu laixe lexe ngaxexeenu ʼiliʼilixo ane ʼo ukalusi no
anu maulingenge. ʼIliʼilixo ne aloxo ʼo, laʼia, lavilavi, opo masumasua xe
saʼisaʼi masumasua e ulaa no anu anangenge.

✡ **2:17:** Eva 8:5 ✡ **2:19:** Ep 2:21; 4:16 ✡ **2:20:** Xal 4:3, 9; 1Ti 4:3 ✡ **2:22:** Mat 15:9 ✡ **3:1:** Mak 12:36; 16:19; Ep 1:20 ✡ **3:2:** Mat 6:33 ✡ **3:5:** Rom 6:6, 11; Ep 4:19; 5:3-6 ✡ **3:8:** Ep 4:25-29; 5:4

9 ✡Aloxo ne la sou ngakalavoingengi ngatongatoˈo mamu, xo ngingi
ngexexeenu ˈiliˈilixo sou opo teinu ne,
10 ✡mo ngingi ngexali ta mitema ta alavua ne. Lataua e mukoinu
mimii ne Anu muˈoxongengi ngexali alavua, mo mulosinge lavulavu, xe
muˈoxongengi ngexali loxo Anu.
11 ✡La sou nenge texali ta mitema ta alavua mo nenge texali ta mitema
iouvilesisi. Mo mamu sou taxavutala lexe nenge ta Xiliki mo ngenge ta
Iutaia mo nenge ane xooxoo mungasinge xe ane xooxoo ungasinge uasi,
mo ta asila xe nenge ane texolu no tuala no paxapaxa, mo nenge texolu ta
mitema sou xaixai vitanisi xe nenge ane texolusi. Xo Kalisito anu Anusisi,
mo Anusisi muxolu no nano noxinge.
12 ✡Lataua mumasaxainge misevile mo musosovosinge la ngexali ta
mitema noxou mukalusi. Aloxo ne la sou anu laixe lexe ngatokolomongengi
no anu ˈiliˈilixo aloxo ˈo, ngamasaxaiˈa ta menexinge mo tangengixaˈa.
Mo ngataloxolingenge xe ngaˈoxonu ˈilixo laixesi noxiˈa ta mitema xe ta
menexinge isusulingenge la laˈiangenge palepalea mamu.
13 ✡Ngavalangenge ngatongatoˈo mo lexe vile no taingengi ulosinge
tuˈumaxu la laixe lexe ngatavulenusi mo ngalulusou susu noxou loxo Tila
mululusou susu noxinge.
14 ✡Mo ngamasaxainge ngatongatoˈo mo tangegningenge manina. Xo
ˈilixo ane ne muaˈulixu ˈiliˈilixo latala mukalusi, mo ulavusou upitanu
ˈiliˈilixo moseˈi ane lailaixe ne upita uxali vilesisi.
15 ✡Ngingi vilevilesi ngexalixu Kalisito vasimolu xo Lataua muˈavalinge
sou ngaˈoxonu aloxo ne, mo opo seˈisisi noxou ne anu molu mulosinge sou
uxolu no nano no tangengi, la sou anu umomomo sou uxalixu laixe ulai
noxou Lataua.
16 ✡Laixe lexe vaikala noxou Kalisito uxolu uˈanaˈana no nano no
tangengi. Mo laixe lexe ngalosieˈixu moseˈi, mo ngalosieˈi no anu xavutala
laixe xe lavulavu laixe la sou aneˈi imomomo sou iˈoxonu ˈilixo laixesi. La
sou ngingi ngalemolu laixe ulai noxou Lataua no nano no tangengi, mo
ngalexe lexe muxolu no nano no lavuku sou lexe no nano no tangengi, mo
lexe sou lalotu xe lexe e Uleenu Tavuna uxalixu no nano no opongengi.
17 ✡Mo no anu vaivaikala noxinge mo no anu xaixai noxinge mo no anu
mimii latala ngaˈoxonu, la ngaˈoxonu no anu ualasou Kalisito anu Tila
noxinge. Mo ngalemolu laixe ulai noxou Lataua anu Maminge no nano
no ualasou.

ˈIliˈilixo sou ta Mitema Noxou Lataua Ixolu no Nano no Tani Vile Imulinu

18 ✡Ngingi ta sema ane ngetautaulaˈi ne, anu laixe lexe ngingi ngaxolu no
laaxaˈa ta mulumulumengi xo ˈilixo ane ne anu mulovo no iou Lataua.
19 ✡Mo vaikala ulai noxinge ngingi ta mulu ngetaulaˈi kalumo aloxo
ˈo. Anu laixe lexe ngamasaxaiˈa ta semasemamengi manina, mo ngaˈoxo
masuaneˈi mamu.
20 ✡Mo ngingi ta molomolo kalumo, anu laixe lexe ngalomuxaˈa ta
maminge iloˈa ta neninge no anu mimii latala ukalusi. Xo Tila umasaxau
ˈilixo aloxo ne.
21 ✡Mo ngingi ta mamiˈa kalumo ngaˈoxoneˈi laiˈaxaˈa mamu, xo maasi la
aneˈi ixamuli lexe aneˈi imomomo sou iˈoxonu mii vile laixe uasi.
22 ✡Mo ngingi ta mitema sou xaixai vitanisi, anu laixe lexe ngalomuxaˈa
ta tatilasinge no lia ˈo no anu mimii latala ukalusi. Loxo ˈo io ngingi

---

✡ **3:9:** Ep 4:22, 25 ✡ **3:10:** Ep 4:24 ✡ **3:11:** Xal 3:28 ✡ **3:12:** 1Pi 2:9 ✡ **3:13:** Ep 4:2, 32
✡ **3:14:** Rom 13:8-10 ✡ **3:15:** 1Ko 12:27; Ep 4:4; Pil 4:7 ✡ **3:16:** Ep 5:19 ✡ **3:17:** 1Ko 10:31; Ep
5:20 ✡ **3:18:** Ep 5:22 ✡ **3:19:** Ep 5:25 ✡ **3:20:** Ep 6:1 ✡ **3:21:** Ep 6:4 ✡ **3:22:** Ep 6:5-8

nga'oxo lexe nga'oxone'i i'osasinge la nga'oxo xaixai laixe no mine ane'i
ixoxolu imamaisinge. Ia nga'oxonu no nano no opongengi maninasou loxo
nga'oxonu ulai sou ngatoxonu Tila la nga'oxonu xaixai laixesi.
23 No anu mimii ma'ia nga'oxonu ne, la ngaxaxaisou no nano no
opongengi maninasou loxo ngingi nga'oxonu ulai noxou Tila ia nga'oxonu
ulai noxi'a ta mitema uasi.
24 Ngingi ngelavusou lexe ili'i la Tila ulosinge mimii ane anu mulalaxiinu
muai sou ulosi'a ta mitema noxou loxo 'ulusou xaixai noxinge. La sou
anu loxo ngingi ngexolu ta mitema sou xaixai vitanisi noxou Kalisito, mo
Anusisi anu Tilasinge.
25 ✡La sou itema 'ena'ei ane u'oxonu susu ne anu uno'u lakolisou susu
noxou ne, xo Lataua utilovosou 'ilixoi'a ta mitema no anu 'ilixo iouvilesisi.

4

1 ✡Aloxo ne la sou ngingi ta tatilasi'a ta mitema ane ixaxai vitanisi noxinge
ne, laixe lexe nga'oxonu 'ilixo laixesi mo mulapu ulai noxi'a. Xo ngingi
ngelavusou lexe ngingi Tilasinge vile a uxoxolu teitexi no opo loxotolo.

'Ilixo sou Lakilaka Xe 'Ilixo sou Muamua'i Laixe

2 ✡Ngapilixinu maulingenge lololinu no anu 'ilixo sou lakilaka. Xe no
mine ngakilaka la ngalaxa'ingengi laixe mo ngalemolu laixe ulai noxou
Lataua.
3 ✡Mo ngakilakasixe kalumo, mo sou Lataua ukisiinu aitengasou a'alo
laixe noxou e nexi taa'aloxu. A'alo laixe noxou Kalisito ne tei la mutalume
ia vaimomo 'o anu muxali lamana mukalu. Ia ta mitema imasaxa
lexe ilomusou a'alo laixe ne uasi, la sou mi'italoleli no nano no taasou
navunavu.
4 Mo ngakilaka lexe no mine eni aa'aloxu a'alo laixe ne la ulamana xe
umulinu masaxa noxou Lataua.
5 ✡Mo no mine ngingi ngongi'a ane'i ane imulaxu tane'i noxou Iesu uasi,
la utotomu ne ngatovonu sou ngalalaxiinu mo nga'oxonu 'ilixo laixesi ulai
noxi'a.
6 ✡Utotomu no anu vaivaikalamengi la nga'oxonu vaikala laixesi umo-
momo sou tu'axu no anu lolomu noxi'a ta mitema. Xe no mine itali'isinge
no anu tali'i mose'i la anu laixe lexe ngakolinu no anu xavutala laixesi.

Vaikala sou Sexela Noxou Paulo Kaluxusou

7 ✡Tukikosi anu vivinge e tamasaxau manina mo nexi noxou taxaxai laixe
utotomu noxou Tila, anu molu ua'alomengixu xaixai e eni a'oxo'oxonu 'o.
8 ✡Eni epalusou mulai noxinge xo tava'u aloxo 'o. Anu ulai mo sou
ua'alomengixu xoluxolunexe lai 'o a loxovaa xe u'oxonu pekia'inge no anu
xoluxolungenge.
9 ✡Eni epalusou Onisimasi a ilou ikei ilai noxinge. Xo Onisimasi ne anu
vivinge maninasou e nenge tangengixu mo anu u'oxo laixe noxingesi. Ane'i
ilou la sou ia'alomengixu mimii latala e muxali lai 'o.
10 ✡Alisitaluko, anu menexilo nexi noxou texolu no nano no taasou
navunavu mo musovanu aso laixe noxou mulai noxinge mo Maluko e
anu Valunavasi iau musovanu aso laixe noxou kalumo mulai noxinge.
Lexe anu ulai noxinge la anu laixe sou ngasexelaxu mo ngano'u, aloxo
evikalangengixu mukalu ne.

✡ **3:25:** Rom 2:11 ✡ **4:1:** Ep 6:9 ✡ **4:2:** Ep 6:18; Pil 4:6 ✡ **4:3:** Rom 15:30; Ep 6:19 ✡ **4:5:** Ep 5:15-16 ✡ **4:6:** Ep 4:29; 1Pi 3:15 ✡ **4:7:** Ep 6:21 ✡ **4:8:** Ep 6:22 ✡ **4:9:** Plm 1:10-12 ✡ **4:10:** Apo 12:12; 13:13; 15:37-39; 2Ti 4:11

11 Mo Iesu, ualasou vile ilemolu lexe Iasitusi, musovanu aso laixe noxou
kalumo ulai noxinge. Aneˈi tatalu ne aneˈi ta Iutaia e imulaxu taneˈi noxou
Iesu nexi noxiˈa e taxaxai tapita, mo misuˈulileli laixe manina sou nexi
noxiˈa taaˈaloxu saxisaxilaˈu noxou Lataua.
12 ✡Mo temanu tualasinge Epapalasi musovanu aso laixe noxou ulai
noxinge kalumo. Anu itema vile sou xaixai noxou Kalisito Iesu. Utotomu
ne anu ukilakasinge pekiaˈu lexe ngingi ngatulu pekiaˈinge mo ngamulinu
masaxa noxou Lataua xe ngaˈoxonu loxo ngingi totoxongengi no anu mo
ngamulaxu tangengi no anu mimii ukalusi.
13 Eni amasaxa lexe avikalangengixu aloxo ˈo. Anu uxaxai xaviinu
manina sou usuˈulingengi ngongiˈa ta temanu lalotu ne Laodekia xe tuala
tila ne Ielapolisi.
14 Mo Luka anu dokuta e nexi temasaxau musuku ilou Temasi misovanu
aso laixe noxiˈa ulai noxinge kalumo.
15 Mo eni emasaxa lexe ngingi ngasovanu aso laixe noxilo ulai noxiˈa ta
vivinge no tuala tila ne Laodekia mo ulai noxie Nimpasi iloˈa ta temanu
lalotu ixoxolu no taasie.
16 No mine ngingi ngaitisou uoli voloxu noxilo ˈo ukalu la laixe lexe
ngalosiˈa ta temanu lalotu ne Laodekia sou iitisou kalumo, xe ngingi la
nganoˈu uoli voloxu ane noxiˈa ta Laodekia la ngaitisou.
17 ✡Mo ngavikalanu Akipasi lexe, “Naxaxaisou xaixai noxou Tila e
mulosine laixe mo nakalusou.”
18 ✡Vaivaikala ane ˈo eni Paulo melo ekaukavunu no avolo sou asova aso
laixe ulai noxinge. Ngaxavutalaleli xo eni a axoxolu no taasou navunavu ˈo.
Eni akilaka lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge. Utotomu mo kaluxu
uasi. Manina.

✡ **4:12:** Kol 1:7; Plm 1:23-24 ✡ **4:17:** Plm 1:2 ✡ **4:18:** 1Ko 16:21

UOLI VOLOXU VILE ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA TESALONIKA

Vaikala lamana

Tuala tila ne Tesalonika ne anu tuala tila sou xalee lia tila ne Makedonia. No voxo mine Paulo mulutu ne Pilipai la anu mulai musokou lalotu ane no tuala tila ne. (Aposeli 17:1-9) No mine Paulo mulai mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito ne la ta mitema tavu'alo mimulinu vaikala noxou la mixali ta mitema noxou Kalisito. Ia no mine ta Iutaia mimaisou aloxo ne la opone'i masuau Paulo, la mikusau ne Tesalonika.

Ioxe ili'i no mine anu mulai muxolu ne Kolinito, la vaitamiou Timoti mune'e mua'alou sou mimii e muxali ne Tesalonika ne. Xe anu muavuti la ilou Timoti mikaukavu uoli voloxu mulai noxi'a sou u'oxonu xavutalai'a pekia'u. Mo muvikala laixe noxi'a sou mulomusi'a lexe ane'i mimuxaxu tane'i pekia'u noxou Iesu xe 'ili'ilixo lailaixe mi'oxonu sou mimasaxai'a ngatongato'o. Mo muvikalane'i lexe imulinu 'ilixo e ane'i mi'oxo'oxonu no mine ane'i ilo'a mixoxolu tei la ane'i mi'oxo'oxonu. Xe ta temanu lalotu mose'i male ilamana laixe uasi, la mi'oxonu talitali'i mose'i la sou Paulo mukolinu talitali'i noxi'a ne. Tali'i noxi'a ne lexe no mine Kalisito ulivu une'e, la Anu ulivu une'e a loxovaa? Mo ta mitema e mimuxaxu tane'i ia misoisoli tei no mine Kalisito ulivu une'e uao 'o, loxova, no mine Anu ulivu une'e la ane'i ino'u mauli kaluxu uasi kalumo? Xe Anu ulivu une'e no anu voxo ma'ia manina? Paulo mukolinu talitali'i noxi'a la muvikalane'i lexe imulimulinu 'ili'ilixo lailaixesi mo ixaxai tasiausi xe ixolu se'isisi mo ilalaxine'i sou ixomaiou voxo mine Kalisito ulivu une'e.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala sou 'osa'ila 1
Paulo mulamanalixa'a ta Tesalonika no anu xaixai noxi'a 2-3
Mauli ane Lataua u'osasou 4:1–5:22
Vaikala kaluxusou ilou lakilaka xe vaikala sou sexela 5:23-28

1 ✡Eni Paulo, nexi noxi'a Sailasi ilou Timoti tekaukavunu vaikala ane 'o
mulai noxinge ngingi ta mitemau Lataua ne Tesalonika e ngingi ngongi'a
Lataua Maminge mo Tila Iesu Kalisito ngepita vilesisi.
Nexi talinga lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua umomomo sou
uxolu noxinge.

Ane'i Milemo Laixe sou Xaixai Noxi'a ta Tesalonika

2 Nexi taxavutalangengi ngingi latala mo talemo laixe musuku ulai noxou
Lataua no voxovoxo utotomu no 'a lakilaka noxixe.
3 ✡Mo nexi taxavutalangengi utotomu no iou Lataua Maminge no anu
'ili'ilixo laixe e ngingi ngemuxaxu tangengi noxou la sou nge'oxonu, mo
xaixai toxoxa'a e ngingi tangengixa'a ta mitema la sou nge'oxonu sou
ngesu'uline'i. Xe taxavutalanu tulungenge pekia'u no anu tu'utu'umaxu
xo nga'osasou ngaloopala Tilasinge Iesu Kalisito mine ulivu une'e.
4 Ngingi nge'oxo 'ilixo aloxo ne, xo ngingi ta vivixe e Lataua tanunenge
misevile. Nexi telavu lexe anu musosovosinge lexe ngingi ta na'u.
5 ✡Xo nexi tea'alomengixu a'alo laixe noxou Iesu, la tavikalangengixu no
anu ananexesi uasi. Ia tevikalangengixu no anu xavi mo no anu Uleenu
Tavuna, la ngelavu lexe temulaxu tanexi pekia'u no anu ane. Mo ngingi

✡ **1:1:** Apo 17:1-9 ✡ **1:3:** 1Ko 13:13; Kol 1:4-6 ✡ **1:5:** 1Ko 2:4-5

ngelavusou 'ili'ilixo e nexi te'oxonu sou usu'ulingengi no anu voxo ane nexi
texolu noxinge ne.
6 ✡No voxo ane ngingi nge'osasou vaikala noxou Lataua sou ngeno'u xo
Uleenu Tavuna muxaxai noxinge, no mine ngingi ngexalisou tu'utu'umaxu
tavu'alo ne. La ngingi ngemulimulinu 'ili'ilixo noxixe mo noxou Tilasinge.
7 La sou ngingi ngemaxa'u 'ili'ilixo laixe sou ta mitema latala ane
imuxamuxaxu tane'i noxou Iesu no xalee lia tila ne Makedonia mo ne Akaia
imaisou la imulinu.
8 Xe vaikala noxou Tila e ngingi ngea'aloxu ne, ulai noxi'a ta mitema
ne Makedonia xe ne Akaiasi uasi, mulai noxi'a ta mitema no tuatuala
ukalusi loxo xalamo tamaxu ulai noxi'a ta mitema. Mo ane'i milomusou
a'alosinge lexe ngingi ngamuxamuxaxu tangengi noxou Lataua. La sou
nexi umomomosou tavikalane'i no 'a vaikala vile la uasi.
9 Xo ta mitema me'a ia'alongenge sou mimii ane muxali no mine nexi
tene'e noxinge la nge'osasixe. Mo mia'alongenge lexe ngingi nge'ume'a
ta lataua sou kalakalavoi mo ngelivu ngene'e noxou Lataua maninasou
umauli utotomu sou lexe ngingi ngaxaxai noxou,
10 mo ngingi ngaxomaiou 'Olu Iesu ane musoli ia Lataua mutulusou xe
ili'i la molu no opo loxotolo ulu'e mo upamaulinenge no anu la'ia noxou
Lataua e unene'e.

2

Paulo Ena Mivikala no Anu Xaixai Noxou ne Tesalonika

1 Ioxe, ta vivixe. Ngingi menge ngelavusou xaixai ane nexi te'oxonu no
voxo ane nexi texolu noxinge ne, anu munene'a.
2 ✡Xe ngingi ngelavusou kalumo lexe no voxo ane nexi tane'e noxinge
uao, la nexi texolu ne Pilipai la nexi teno'u navunavu mo mipamaelanexi.
Ia no voxo ane nexi tene'e texali noxinge, la Lataua noxinge musu'uilinexi
sou lexe nexi tetulu pekia'ixe noxi'a ta uluamexi mo tea'aloxu vaikala
noxou mulai noxinge.
3 Xo no voxo ane nexi telingainge sou lexe ngamuxaxu tangengi noxou
Iesu, la vaivaikalamexi ne upolo va'axu no anu vaikala manina noxou
Lataua mo uxali vitanisi sou xavutala masumasua xe takalavoingengi uasi.
4 ✡Nexi vaikalamexi ne sou u'oxone'i ta mitema i'osa uasi, ia anu sou
u'oxonu Lataua u'osa, xo Anu mulavusou oponexi. Nexi tavikala aloxo ne,
xo Lataua mulosixe xaixai sou lexe nexi taa'aloxu a'alo laixe noxou Iesu.
5 Mo ngingi ngelavusou lexe nexi ta'oxonu vaivaikala se'i sou taxolixolin-
gengi mo tavikalangengi sou ta'umenu mii ma'ia ane noxinge ne uasi.
Lataua kalumo Anu mulavusixe aloxo ne.
6 Mo nexi taxaxai sou tano'u uala tila noxi'a ta mitema xe noxinge uasi.
7 Nexi ta mitema sou xaixai noxou Kalisito, la nexi umomomosou
tavikalangengi sou nasu'ulinexi. Ia nexi texolu no taiingengi, la nexi texolu
se'isisi loxo ta molomolo ta neni'a isaxila'a sou ilosi'a susu.
8 Nexi temasaxainge misevile, la sou nexi te'osa sou talosinge a'alo laixe
noxou Lataua. Ia a'alo laixe noxou Lataua nesi uasi, talosinge maulinexe
kalumo. Xo ngingi ngexali loxo nexi tanexingenge manina.
9 ✡Mo ngingi ta vivixe, ngelavu manina no anu xaixai toxoxa'a e nexi
te'oxonu mo tu'utu'umaxu e muxali noxixe no voxo ane nenge'a texolu. Mo
ngingi ngelavu lexe nexi tea'aloxu a'alo laixe noxou Lataua mulai noxinge,
la nexi texaxai no aso xe no 'olovoxo sou talosinge tu'utu'umaxu noxou
evile uasi.

✡ **1:6:** Apo 17:5-9 ✡ **2:2:** Apo 16:19-24; 17:1-9 ✡ **2:4:** Xal 1:10 ✡ **2:9:** Apo 20:34

10 Mo ngingi ngongiˈa Lataua ngemaisou lexe nexi texolu no taiingengi
ane ngemuxaxu tangengi noxou Iesu, la texolu vaˈaxu no anu ˈiliˈilixo
masumasua loxo Lataua mumasaxau, mo temulinu ˈiliˈilixo muˈisalili xe
taˈoxonu susu vile no iengi sou ngavikala masua uneˈe noxixe uasi.
11 ✡Xe ngingi ngelavu lexe nexi teˈoxonu ˈiliˈilixo mulai noxinge aloxo ta
molomolo ta mamiˈa iˈoxonu ulai noxiˈa ta ˈiliˈa.
12 Ia nexi telosinge vaivaikala sou teavutilixu xavutalamengi mo tepele-
totosinge xe texolixolingengi sou lexe ngingi ngaxolu la maulingenge ne
umomomo no anu masaxa noxou Lataua e muˈavalinge sou ngaˈunalai no
anu saxisaxilaˈu noxou mo nganoˈu mimii lailaixe ane Anu ulosinge.
13 ✡La nexi talemo laixe musuku ulai noxou Lataua no voxovoxo utotomu.
Xo no mine ngingi ngelomusou vaikala noxou Lataua e nexi teaˈaloxu
noxinge, la ngingi ngenoˈu vaikala ane ne loxo vaikala noxou itema vile
uasi, ia ngenoˈu loxo anu vaikala noxou Lataua ane anu uxaxai noxinge
ngingi ta mitema ane ngemuxamuxaxu tangengi noxou Iesu.
14 ✡Ta vivixe, ngingi ngexali loxo ta mitema noxou Lataua ne Iutaia.
Aneˈi ta mitema ane ne, iloˈa Kalisito Iesu mipita vilesisi. Ngingi ngenoˈu
navunavu ne no avoˈa ta mitema sou tualasinge, la anu aloxo ta mitema
noxou Lataua ne Iutaia ne minoˈu navunavu no avoˈa ta Iutaia.
15 ✡Aneˈi ta Iutaiasi ane mivau Tila Iesu musoli mo miveˈaveˈa ta mitema
sou palomatana kalumo, xe mikusaixe. Aneˈi miˈoxonu ˈiliˈilixo aloxo ne, la
sou Lataua uˈosasiˈa uasi mo aneˈi mixali loxo ta uluaiˈa ta mitema tavuˈalo
mukalusi.
16 Aneˈi italutaluxu voteˈi sou lexe nexi tamomomo sou taaˈaloxu aˈalo
laixe ulai noxiˈa ta mitema ta tematana aneˈi mata noxiˈa ta Iutaia uasi xo
aneˈi imasaxa lexe Lataua upamaulineˈi ta mitema ane ne uasi. Anu aloxo
ne, la sou aneˈi iˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo masumasua muˈokiˈoki tani misevile.
La sou opo laˈia noxou Lataua a muneˈe muxolu noxiˈa mukalu ne.

Paulo Ena Mimasaxa Misevile sou Lexe Imaisiˈa ta Tesalonika La

17 Ioxe, ta vivixe. Nenge ngeˈa tekalipala mo texolu vaˈaxu mo
tamaisou ienge maxuveeni malaxu uasi, ia tanexi a uxoxolu noxinge ne sio.
Anu aloxo ne, la nexi masaxa noxixe mutila musuku sou lexe tamaisinge
la, la sou tepulili lexe taneˈe noxinge.
18 Nexi tetovonu sou lexe taneˈe noxinge. Eni Paulosi, la etovo lexe alai
ka alai la, ia Satani utalutalunexe.
19 ✡Tavaˈu xo nexi temasaxa lexe tamaisinge la, xo no iou Tila Iesu no
mine Anu lailivuxu sou ulivu uneˈe la, la mii maˈia ane uˈoxonexi sou
taloopala mo taˈosa xe tanoˈu kisivalu ane usosovosou lexe nexi teˈoxonu
xaixai laixe? No anu xaixai noxingesi ane.
20 Ani, manina musuku. Nexi taˈosasinge mo taˈitinu ualasinge.

3

1 ✡Nexi texavutala lexe sou taneˈe noxinge ne maxuveeni mukalu, la sou
nexi texavutala lexe nexi noxou Sailasi a taxolu ne Atenai,
2 ✡ia nexi tepalusou Timoti sou mulai noxinge. Timoti ne, anu vivixe no
anu ualasou Iesu mo itema sou xaixai noxou Lataua sou uaˈaloxu aˈalo laixe
noxou Kalisito. Nexi noxou tepalusou mulai noxinge sou ngatulu pekiaˈinge
mo tapeletotosinge no anu muxamuxaxu tangengi noxou Iesu,

✡ **2:11:** Apo 20:31 ✡ **2:13:** 2Te 2:13 ✡ **2:14:** Apo 17:5 ✡ **2:15:** Apo 9:23, 29; 13:45, 50; 14:2, 5, 19 ✡ **2:19:** Pil 2:15-16; 4:1; 2Te 1:4 ✡ **3:1:** Apo 17:15 ✡ **3:2:** Apo 16:1-3

3 ✡mo sou se'i noxinge ne ixolu ukalipala no anu tu'utu'umaxu ane ngingi
ngeno'u uasi. Tu'utu'umaxu ane ne, ngingi ngelavu manina lexe Lataua
musosovosinge lexe nenge tatavulenu.
4 Xo no voxo ane nenge nenge'a texoxolu 'o, la tevivikalangengi lexe
nenge tano'u tu'utu'umaxu iouiou. La ngingi ngelavu lexe mii ane ne, anu
muxali manina loxo nexi tevikalangengixu tei.
5 Tava'u aloxo ne, la sou eni axomaiou vote'i sou lexe ane'e noxinge ne
maxuveeni mukalu, la sou eni epalusou sou alavu lexe ngingi ngamuxa-
muxaxu tangengi noxou Iesu a loxovaa? Xo eni exavutala lexe itema sou
tovotovo utovongengi muxamuxaxu tangengi noxou Iesu, la xaixai noxixe
ne, anu uxali mii vitanisi.

Timoti Mua'alo A'alo Laixe Si'a ta Tesalonika Mulai Noxou Paulo La Anu Mu'osa

6 ✡Ia Timoti mu'umesinge, la vaimomo 'osi anu mulivu mune'e noxixe.
Muxali noxixe, la mua'alomexixu a'alo laixe singe lexe ngingi ngemux-
amuxaxu tangengi manina noxou Iesu mo ngemasaxainge ngatongato'o.
Mo muvikalanexi lexe utotomu ne ngingi ngaxavutalanexi laixe mo ngingi
ngemasaxa manina sou lexe ngamaisixe loxo nexi temasaxa manina sou
tamaisinge.
7 ✡Ta vivixe, nexi telavusinge aloxo ne, xo ngingi ngemulaxu tangengi
noxou Lataua la sou ngingi ngepeletotosixe sou tatulu pekia'ixe no anu
tu'utu'umaxu ilou navunavu.
8 Nexi telavu lexe ngingi ngetulu pekia'inge noxou Tila, la sou vaimomo
'o nexi texamuli lexe vasimexe papaxe mo te'osa.
9 Nexi texavutalangengi, la nexi ta'osa misevile no iou Lataua. La talemo
vaikala laixe musuku anevaa ulai noxou Lataua sou lakolisou 'osa ane
ngingi ngelosixe ne?
10 No voxo utotomu no aso xe no 'olovoxo ne, nexi talavusou telinga
pekia'u ulai noxou Lataua lexe nexi tane'e tamaisinge la, sou lexe mux-
amuxaxu tangengi noxou Iesu ne mamalaxu, la nexi tasu'ulingengi sou
ngatulu pekia'inge.
11 ✡Nexi talinga lexe Lataua Maminge molu ilou Tila Iesu noxinge i'oxonu
vote'isixe sou nexi talai noxinge.
12 Mo nexi talinga lexe Tila usu'ulingengi sou ngamasaxainge ngaton-
gato'o manina mo ngamasaxai'a ta mitema va'ava'axa'a ukalusi loxo nexi
temasaxainge manina.
13 Xe nexi talinga lexe Lataua u'oxonu opongengi pekia'u, mo sou ta
mitema imaisou 'ili'ilixomengi, la ito'omenge no anu vaivaikala uasi mo
ngaxolu malemalenga no iou Lataua Maminge no mine Tila noxinge Iesu
Kalisito ulivu une'e ilo'a Lataua ta na'u ane malemalenga ukalusi.

4

Ta Tesalonika Imulinu 'Ili'ilixo Ane sou U'oxonu Lataua U'osa

1 Ta vivixe, vaivaikala noxixe kaluxusou ne aloxo 'o. Nexi telosiengixu
'ili'ilixo ane sou lexe ngingi ngamulinu sou u'oxonu Lataua u'osa, la ngingi
ngemulinu mukalu ne. Ia nexi noxi'a Tila Iesu tavikalangengi pekia'u la
lexe ngamulinu utotomu utotomu aloxo ne la.
2 Xo ngingi ngelavusou vaivaikala e nexi telosinge. Ia vaivaikala ane ne,
anu molu noxou Tila Iesu.

✡ **3:3:** 2Ti 3:12 ✡ **3:6:** Apo 18:5 ✡ **3:7:** 2Te 1:4 ✡ **3:11:** 2Te 2:16-17

3 ✡Mo ngelavu aloxo ʼo. Lataua mumasaxa lexe ngingi ngaxolu vaʼaxu no
anu ʼiliʼilixo masumasua. Mo ngaxiu tumalingeu ʼiliʼilixo sou voteʼi,
4 ✡mo ngingi vilevilesi ngalavu lexe ngasaxilaʼu vasimenge la ngaʼoxo
ʼiliʼilixo ane Lataua mumasaxau mo ngataxaanu loxo mii ane Lataua
mulosinge,
5 ia ngamulinu masaxa tatila sou ʼiliʼilixo sou voteʼi uasi loxo ta mitema
ane ilavusou Lataua uasi ilavusou iʼoxoʼoxonu.
6 Mo ngaʼoxonu susu noxiʼa ta vivinge xe ngakalavoineʼi sou ngaʼumenu
mii maʼia ane naʼa uasi. Xo Tila anu ulosiʼa ta mitema ane iʼoxonu ʼiliʼilixo
ane ne navunavusou. Anu aloxo nexi tevikalangengixu pekiaʼu tei lexe
mamu sou ngaʼoxonu.
7 ✡Xo Lataua muʼavalinge sou lexe taʼoxonu ʼiliʼilixo masumasua uasi, ia
taʼoxonu ʼiliʼilixo ane Anu mumasaxau.
8 ✡La sou anu ane uxiu tumalouu vaivaikala ane ne, la anu uxiu tumalouu
vaivaikala noxiʼa ta mitema uasi, ia anu uxiu tumalouu vaivaikala noxou
Lataua e ulosinge Uleenu Tavuna.
9 ✡Ia nexi tamomomo sou takaukavu vaikala seʼi sou ʼilixo sou tanengin-
genge ngatongatoʼo uasi, xo Lataua anu mulosiengixu mukalu ne.
10 Mo ngingi a ngelavusou ngamasaxaiʼa ta vivinge latala ne Makedonia.
Ia nexi tavikala pekiaʼu lexe ulai noxinge ngingi ta vivixe lexe ngingi
ngaʼoxonu utotomu utotomu aloxo ne la.
11 ✡Mo ngingi ngaxolu seʼisisi mo ngaʼoxonu xaixai sou usuʼuli maulı-
nenge mo ngaxavutalanu xaixaimengi mo ngaxaxaisou no avongesi loxo
nexi tevikalangengi.
12 Mo sou ta mitema ane ilavusou Lataua uasi imaisinge, la itoxongengi
mo iʼosasou ʼiliʼilixo noxinge ne, xe ngingi ngalingau laʼilali noxiʼa ta
mitema seʼi uasi.

Lailivuxu Tila Iesu Kalisito

13 Ta vivixe, nexi temasaxa lexe ngingi umomomo sou ngalavu noxiʼa ta
mitema ane misoisoli, mo sou ngatamasiʼa mamu loxo ta mitema tavuʼalo
e imolo taneʼi noxou Lataua mo ixomaiou voxo ane Iesu ulivu uneʼe uasi,
itatamasi.
14 ✡Nenge tamuxamuxaxu tanenge noxou Iesu lexe Anu musoli ka
mumauli la. La sou nenge tamuxamuxaxu tanenge lexe Lataua ilou Iesu
iloʼa aneʼi ane minoʼu Iesu no anu maulixaʼa ia misoli, ineʼeneʼe.
15 ✡No anu vaivaikala noxou Tila, la nexi tavikalangengi aloxo ʼo. Nenge
ane tamauli vaimomo ʼo mo ulai utalo no voxo ane Tila ulivu uneʼe, la nenge
umomomo sou tauli noxiʼa aneʼi ane misoisoli tei uasi.
16 Xo no voxo ane Lataua uvikala toxoxaʼa mo ta angelo iʼava xe xoolau
noxou Lataua utama, la Tila anu molu no opo loxotolo sou uluʼe no lia. La
sou aneʼi ane minoʼu Kalisito no anu maulixaʼa ia misoisoli ne, aneʼi itulu
sou imauli la.
17 Xe iliʼi, la nenge ane tamauli mo a taxoxolu ʼo ne, Lataua utokinenge
ngeneʼa aneʼi ane misoisoli sou talai teiteixi no umuumu mo tamaisou Iesu.
La sou nenge ngeneʼa Tila taxolu tapita utotomu mo kaluxu uasi.
18 Tavaʼu aloxo ne, la sou ngingi ngapeletotosinge ngatongatoʼo no anu
vaivaikala ane nexi telemolu ne, mo sou uavutilixu opongengi sou ngatulu
pekiaʼinge noxou Iesu.

✡ **4:3:** 1Te 5:23; 1Pi 1:16 ✡ **4:4:** 1Ko 6:13 ✡ **4:7:** Eva 12:14; 1Pi 1:15-16 ✡ **4:8:** Luk 10:16; 2Ko 1:22 ✡ **4:9:** Ioa 13:34 ✡ **4:11:** Ep 4:28 ✡ **4:14:** Rom 14:9; 1Ko 15:3-4, 12 ✡ **4:15:** 1Ko 15:51-52

5

1 Ioxe, ta vivixe. Nexi umomomo sou takaukavu mo tavikalangengixu
voxo noxou Tila Iesu lexe Anu ulivu une'e talu uasi,
2 ✡xo ngingi ngelavu laixe lexe voxo ane ne uxali ukulukengengi loxo
itema sou pakali uxali no 'olovoxo lixinu.
3 ✡Xe no mine ta mitema ivikala lexe, “Nenge texolu laixesi mo ta'umolu
mii vile uasi,” la mii sou u'oxo masuane'i ne uxali ukulukene'i loxo
navunavu uxali noxie sema sou ivo'onu 'ilie. Ia ane'i imomomo sou
imaxalexu mii ane ne uasi.
4 Io, ta vivixe. Ngingi ngaxolu no isivoxo uasi, la sou voxo ane ne uxali
ukulukengengi loxo itema sou pakali uxali no anu uasi.
5 ✡Ngingi latala ne, ngexali loxo aso xe lamana ta 'olu, ia nenge no anu
'olovoxo xe isivoxo la uasi.
6 La sou nenge taxolu loxo ta mitema sou iai uasi, ia ienge lamanasi mo
tautitiiou xe nenge menge tasaxila'inge no anu.
7 Xo ane'i ane iai ne, iai no 'olovoxosi xe ane'i ane iiexu lexa pekia'u mo
ixovulaulau ne, iiexu no 'olovoxosi.
8 ✡Ia nenge ta mitema ane texolu no anu lamana, la sou nenge menge
tasaxila'inge laixe mo nenge tamuxamuxaxu tanenge noxou Lataua mo
tamasaxau manina aloxo itema sou 'oto'oto utaanu tokolomo pekia'u sou
utaluxu lutunu xe tamolo tanenge mo taloopala Lataua sou upamaulinenge
aloxo itema sou 'oto'oto utaanu kisivalu e pekia'u sou utaluxu kisou.
9 Xo Lataua musosovosinge sou lexe taxolu no anu la'ia noxou uasi, ia
upamaulinenge noxou Tilasinge Iesu Kalisito.
10 ✡Anu musolisinge sou lexe nenge nenge'a anu Iesu taxolu tapita no
voxo ane Anu ulivu une'e. Ia lexe nenge tamauli uasi ia tasoli, la anu mii
vile uasi, nenge nenge'a tamauli mo taxolu tapitasi.
11 La sou ngingi ngapeletotosinge ngatongato'o mo ngasu'ulingengi
ngatongato'o aloxo ngingi nga'oxo'oxo vaimomo 'o.

Vaikala Kaluxusou

12 Ta vivixe, nexi talingainge aloxo 'o. Ngingi ngatoxone'i ane'i ane ixaxai
pekia'u no taiingengi. Xo Tila musosovosi'a lexe ane'i iulaxungengi mo
imomosou xavutalamengi.
13 I'oxonu xaixai aloxo ne, la sou ngingi ngatoxone'i xe tanengixa'a
mo ngamasaxai'a manina. Mo ngingi ngongi'a ngaxolu, la opongengi uai
se'isisi.
14 ✡Mo ta vivixe. Nexi tapeletotosinge lexe ngingi ngamomosi'a ane'i ane
itotosa mo ixaxai uasi. Mo ngingi nga'oxo pekia'a ane'i ane imama'u mo
ngasu'uline'i ane'i ane uao mamalaxa'a. Xe ngingi nga'oxo se'isisi noxi'a
ta mitema.
15 ✡Ia mamu sou ngakolinu 'ili'ilixo masumasua e ta mitema i'oxo une'e
noxinge. Ia no voxovoxo utotomu ne, ngatovo sou nga'oxonu 'ili'ilixo laixe
noxinge ngatongato'o mo ulai noxi'a ta mitema ukalusi.
16 ✡Utotomu ne, nga'osa'osa,
17 mo ngakilaka no voxovoxo utotomu.
18 ✡Mo ngalemo laixe musuku ulai noxou Lataua no anu mimii tavu'alo
ukalusi. Xo ngingi ta mitema ane noxou Kalisito Iesu, la sou Lataua
mumasaxainge lexe nga'oxonu 'ili'ilixo ane ne.

✡ **5:2:** Mat 24:42-43; 2Pi 3:10; Pal 3:3 ✡ **5:3:** Mat 24:39; Luk 21:34-35 ✡ **5:5:** Rom 13:12 ✡ **5:8:** Ais 59:17; Ep 6:14, 17 ✡ **5:10:** Rom 14:8-9; 1Te 4:14 ✡ **5:14:** 2Te 3:6, 11 ✡ **5:15:** Rom 12:17; 1Pi 3:9 ✡ **5:16:** Pil 4:4 ✡ **5:18:** Ep 5:20

19 ✡Ia mamu sou ngasitanoxu ulee noxou Lataua loxo nenge tasitanoxu
navu.
20 Mo mamu sou ngaxiu tumalingeu vaikala palomatana noxou Lataua.
21 ✡Ia ngatilovosou laixe vaikala tavu'alo ukalusi, mo sou ngalavu lexe
ane laixe manina la ngatetelisou,
22 xe ane masua la ngaxiu tumalingeusi.
23 ✡Nexi talinga lexe Lataua ane itema sou opo se'isisi u'oxongengi
ngaxali loxo ngingi ta na'u. Mo talinga lexe Anu molu usaxila'u tanenge ilou
uleenenge mo vasimenge, mo sou Tila Iesu Kalisito ulivu une'e la uvikala
masua une'e noxinge uasi.
24 Lataua ane mu'avalinge ne, nenge telavu lexe Anu umulinu vaikala
noxou, la u'oxonu loxo Anu mulemolu.
25 ✡Ta vivixe. Ngalingasixe kalumo.
26 Xe ngasexelaxa'a ta vivinge ukalusi loxo ngingi ta mitema noxou
Lataua.
27 Mo eni avikalangengi loxo Tila uvikalangengi lexe ngingi ngaitisou
kaukavu ane 'o ulai noxi'a ta vivixe ukalusi.
28 Nexi talinga lexe alauna noxou Tila noxinge Iesu Kalisito uxolu
noxinge.

✡ **5:19:** Ep 4:30 ✡ **5:21:** 1Ioa 4:1 ✡ **5:23:** 2Te 3:3 ✡ **5:25:** Kol 4:3; 2Te 3:1

UOLI VOLOXU TAMEISOU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA TESALONIKA

Vaikala lamana

Ta mitema no tuala tila ne Tesalonika ne, no mine Paulo ilou Timoti mikaukavu mulai noxi'a tei sou lailivuxu Kalisito ne, la ane'i xavutalai'a uai laixe uasi. Xo leviani mi'oxo lexe voxo sou Kalisito ulivu une'e ne, anu muxali. La sou Paulo ilou Timoti mikaukavunu uoli voloxu ta tameisou 'o la, sou imomosou xavutalai'a la.

Paulo mulamanalixa'a lexe voxo ne uxali uao. Anu muvikala lexe tei sou Kalisito ulivu une'e, la 'ilixo sou lolomu lailaixe ne usu'a, xe 'ili'ilixo masumasua ne utila manina. Mo ta mitema ixolu no laaxu itema vile ualasou lexe "'ilixo nuni'u manina" sou uulaxune'i. Mo itema ne uvikala masumasua noxou Kalisito.

Paulo muvikalane'i lexe itulu pekia'a no anu muxamuxaxu tane'i noxi'a mo itavulenu tu'utu'umaxu. Anu muvikalane'i lexe ixaxai xavine'i mo isaxila'a ngatongato'o laixe loxo anu Paulo ilo'a tavaitamiou i'oxo'oxonu.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1
Pateteli noxou Paulo 2
Tali'i sou su'uli no anu lakilaka 3

1 Eni Paulo, nexi noxi'a Sailasi ilou Timoti tekaukavu vaikala ane 'o mulai
noxinge ngingi ta mitemau Lataua ne Tesalonika e ngingi ngongi'a Lataua
Maminge mo Tila Iesu Kalisito ngepita vilesisi.
2 ✡Nexi talinga lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge ilou
Tila Iesu Kalisito umomomo sou uxolu noxinge.

Vaikala Laixe Musuku Ilou Linga Noxi'a Paulo Ena Mulai Noxou Lataua

3 Ta vivixe, utotomu ne nexi talavusou talemolu laixe musukusi singe ulai
noxou Lataua mo anu laixe sou nexi ta'oxonu aloxo ne. Xo muxamuxaxu
tangengi ne, anu muxali pekia'u maninasou mo 'ilixo sou ngingi vilevilesi
tanengingenge ngatongato'o ne, anu muxali laixe.
4 ✡Anu aloxo ne, la sou ane nexi ta'itinu ualasinge no taiine'i ta mitema
sou lalolalotu noxou Lataua. Xo ngingi ngetulu pekia'inge mo ngemuxam-
uxaxu tangengi noxou Lataua, la no anu tu'utu'umaxu tavu'alo xe tovotovo
iouiou muxali noxinge ne, ngingi ngetavulenusi.
5 La mimii latala ane muxali noxinge ne, anu sosovo sou lexe Lataua
uiloinge no anu xavutala noxou ane mulapu. Xo tu'utu'umaxu ilou
tovotovo ane ngingi ngetatavule ne, anu mu'oxongengi sou ngingi ngaxolu
no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua.
6 ✡Lataua anu mulapu, la sou Anu molu ukolinu tu'utu'umaxu noxi'a
ane'i ane milosinge,
7 ✡mo Anu umasaxa lexe uxexeenu tu'utu'umaxu ane ngingi ngetavule
ne, la ulosinge nenge'a ma'ila. Anu u'oxonu mii ane ne uxali no voxo ane
Tila Iesu ilo'a ta angelo noxou xavine'i i'umesou opo loxotolo, ia ilu'e ixali
lamana no anu navu lamixu.
8 ✡No voxo ane ne, la sou ane'i ane ilavusou Lataua mo ilomuxu a'alo
laixe noxou Tila noxinge Iesu uasi ne, Anu ulosi'a navunavu.
9 ✡Ta mitema ane ne, Lataua ulosi'a navunavu sou 'ili'ilixo noxi'a mo

✡ **1:2:** Rom 1:7 ✡ **1:4:** 2Ko 7:4; 1Te 2:19 ✡ **1:6:** Rom 12:19 ✡ **1:7:** 1Te 3:13 ✡ **1:8:** Ais 66:15
✡ **1:9:** Ais 2:10

usu'ane'i avilesi ilai ixolu va'axu manina noxou Tila mo imaisou xavi laixe
noxou la uasi.
10 ✡No mine Tila Iesu ulivu une'e, la ta mitema noxou Lataua i'itinu
ualasou mo ta mitema ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou i'osasou misevile.
Mo ngingi kalumo nga'oxonu aloxo ne, xo ngingi ngemuxaxu tangengi no
anu a'alo laixe noxou Iesu e nexi tea'aloxu noxinge.
11 ✡Xe nexi texavutalanu mii ane ne mo 'ava noxou Lataua noxinge la
sou utotomu ne nexi talinga lexe Lataua noxinge usu'ulingengi sou ngingi
namulinu 'ili'ilixo ane umomomo no iou. Mo nexi talinga lexe no anu
xavi noxou ne, la Anu usu'ulingengi no anu vote'i mulapu mo nga'oxonu
'ili'ilixo laixe mo xaixai tavu'alo e ngingi ngemuxaxu tangengi noxou Iesu
sou lexe nga'oxonu.
12 La sou no mine ngingi nga'oxonu aloxo ne, la nexi talinga sou lexe
ngingisi ane nga'itinu ualasou Tila noxinge Iesu xe Anu u'itinu ualasinge
kalumo no anu alauna noxou Lataua noxinge xe Tila Iesu Kalisito.

2

Sosovo Se'i Uxali Tei, Ka sou Kalisito Une'e

1 Ioxe, ta vivixe, nexi talingainge aloxo 'o. No anu lailivuxu Tilasinge
Iesu Kalisito ane une'e la utokinenge no anu sou nenge nenge'a Iesu taxolu
tapita, la nexi talinga lexe ngalomusou vaikala ane 'o laixe.
2 Nexi texavutala lexe ta mitema se'i mivikalangengi lexe voxo noxou
Tila a muxali mukalu ne. Male, vile noxi'a mukalavoingengi no anu
vaikala e ulee vile sou kalavoi mulosou. Xe vile noxi'a mua'alomengixu
mo vile noxi'a mukalavoingengi lexe nexi tekaukavu aloxo ne. Ia ngingi
ngelomusi'a mivikala aloxo ne, la mamu sou ngakuluke mo nga'olo'olo.
3 ✡Mo mamu sou ngalomuxu itema vile va'axu ukalavoingengi no anu
vote'i iouiou mo vaivaikala noxou vitanisi. Xo voxo noxou Tila uxali uao,
la ta mitema tavu'alo ixiu tumali'au Lataua xe itema e umasaxa umulinu
lapuloto noxou Lataua uasi uxali upala'a tei. Ia ili'i, la itema ane ne, Lataua
ukalusou no tualasi'a ta mitema misoisoli.
4 ✡Anu uxiu tumalou Lataua mo uxiu tumaloui'a ta mimii ane ta mitema
ilavusou ilotu noxi'a. Ia anu molu u'itinu ualasou sou uxali tila noxi'a mo
uxolu teitexi no tani tila noxou Lataua sou uvikala lamana lexe, “Enisi eni
Lataua.”
5 Nenge nenge'a texoxolu, la ngaxavu-talanu mimii ane evikalangengixu
'ole uasi?
6 Mo ngingi ngelauvusou ma'ia ane mutaluxu vote'isou itema ne, la sou
anu uxali upala'a lamana vaimomo uasi, ia anu uxali upala'a lamana no
voxo ane Lataua ulemolu lexe anu uxali.
7 Xo anu ane mutaluxu vote'isou mo utetelisou ne, ulai utalo no anu voxo
ane sou anu u'italonu ulai. Ia vaimomo 'o, la uxaxai xaviinu, la Lataua
uno'u mo sou ulailixu va'axu.
8 ✡La no voxo ane itema e umasaxa umulinu lapuloto noxou Lataua uasi
ne uxali upala'a lamana, xe Tila Iesu uvau usoli no anu anaxu tauuxu ilou
lamanaxu no mine anu ulivu une'e.
9 ✡Ia itema ane umasaxa umulinu lapuloto noxou Lataua uasi ne, uxali
la u'oxonu xaixai noxou Satani. Anu u'oxonu xaixai sou kalakalavoi ane ta
mitema imaisou la tane'i liliiou xe u'oxonu sosovo iouiou kalumo.
10 Mo anu u'oxonu 'ili'ilixo masumasua iouiou sou ukalavoine'i ane'i
ane imuamua'i no vote'i ane ne sou ilai iulua. Xo Lataua mulosi'a

---

✡ **1:10:** Kol 3:4 ✡ **1:11:** Kol 1:9; 1Te 1:2-3 ✡ **2:3:** 1Ti 4:1; 1Ioa 2:18; 4:3 ✡ **2:4:** Ese 28:2; Tan 11:36 ✡ **2:8:** Ais 11:4; Pal 19:15 ✡ **2:9:** Pal 13:11-13

vaikala manina sou lexe upamauline'i no anu, ia ane'i mixiu tumali'au mo
imasaxau sou ino'u uasi.
11 Tava'u aloxo ne, la sou Lataua musovanu xavi sou xovulaulau mulai
noxi'a, mo sou ane'i imuxaxu tane'i no anu mimii sou kalakalavoi.
12 Tava'u sou ta mitema tavu'alo ane imuxaxu tane'i no anu vaikala
manina uasi, ia i'osasou 'ili'ilixo masumasua sou i'oxonu ne, Lataua
utulusi'a no anu vaivaikala.

Ngatulu Pekia'inge

13 ✡Ia, ta vivixe e Tila ulavusou umasaxainge misevile. Utotomu ne, nexi
talavusou talemolu laixe musuku ulai noxou Latauasinge. Xo tatei no mine
Lataua ukoinu mimii uao, la Anu musosovosinge sou lexe upamaulingengi.
Uleenu Tavuana uxaxai noxinge mo u'oxongengi ngaxali ta mitema noxou
Latauasi xe ngamuxaxu tangengi no anu vaikala manina noxou.
14 La Anu mu'avalinge no anu a'alo laixe noxou Tila Iesu Kalisito noxinge
e nexi tea'aloxu sou lexe ngingi ngano'u mimii lailaixe ane Anu ulosinge.
15 La sou ta vivixe, ngatulu pekia'inge mo ngatetelisou vaivaikala e
nexi telosiengixu xe tekaukavu mo telelemolu no ananexe la tesova mulai
noxinge.
16 Tila noxinge Iesu Kalisito anusi ilou Lataua Maminge mimasaxainge,
la sou mi'oxonu alaunasinge mo utotomu ne mipeletotosinge sou tatulu
pekia'inge mo mi'xonenge tamolo tanenge sou taloopala Iesu ulivu une'e.
17 La nexi talinga lexe ane'i ilou iavutilixu opongengi mo i'oxongengi
pakia'inge sou ngamulinu 'ili'ilixo lailaixe ukalusi mo ngavikala la
ngavikala laixesi.

3

Ngalinga Noxou Lataua sou Usu'ulinexi

1 Ioxe, ta vivixe. Vaikala kaluxusou aloxo 'o. Nexi tatali'isinge lexe ngingi
ngalinga noxou Lataua sou usu'ulinexi, mo sou nexi taa'aloxu vaikala
noxou Tila la ulai upalea noxi'a ta mitema no tuatuala ukalusi mo itoxonusi
loxo mulai noxinge la ngingi ngetoxonu.
2 Mo ngalinga noxou Latauasi lexe Anu uxexenexi no avo'a ta mitema ta
masua ilou 'ilixoi'a masua, xo ngingi ngelavusou lexe ta mitema tavu'alo
ne imuxaxu tane'i noxou Kalisito uasi.
3 Ia Tila ne, Anu itema sou uvikala lexe u'oxonu mii vile, la Anu u'oxonusi.
La sou Anu u'oxongengi pakia'inge mo uvimelusinge noxou itema masua.
4 ✡Nexi noxi'a Tila telavu manina lexe ngingi a nga'oxo'oxonu mo
ngamulimulinu 'ili'ilixo ane nexi tevikalangengixu lexe ngingi nga'oxonusi
utotomu.
5 Xe nexi talinga lexe Tila uulaxungengi, mo sou ngingi ngamulinu
manina 'ilixo noxou Lataua sou umasaxai'a ta mitema mo 'ilixo noxou
Kalisito sou mutulu pekia'u no anu tu'utu'umaxu.

Vaikala Peletotosi'a Ane'i Ane Ixaxai Uasi

6 ✡Ioxe, ta vivixe. Nexi tavikalangengi pekia'u no anu ualasou Tila Iesu
Kalisito uvikalangengi lexe ngingi ngaxolu va'axu noxi'a ta vivinge latala
e ixolu vitanisi mo ixaxai uasi xe imulinu vaivaikala e nexi telosiengixu ne
uasi.
7 ✡Xo ngingi menge ngelavusou lexe ngingi ngamulinu 'ili'ilixomexi a
loxovaa? Nenge nenge'a texoxolu, la nexi taxolu vitanisi uasi,

---

✡ **2:13:** Ep 1:4; 2Te 1:3 ✡ **3:4:** 2Ko 7:16; Xal 5:10 ✡ **3:6:** Rom 16:17 ✡ **3:7:** Pil 3:17

8 ✡mo nexi tanoˈu laˈilalixaˈa ta mitema vitanisi uasi. Ia nexi texaxai
xavinexi no aso xe no ˈolovoxo, mo sou nexi talosinge tuˈutuˈumaxu no anu
xoluxolungenge uasi.
9 ✡Nexi umomomo sou tavika-langengi lexe ngalosixe mii loxo laˈilali, ia
nexi taˈoxo aloxo ne uasi. Xo nexi temasaxa lexe tamaxaˈu ˈiliˈilixo ane
laixe ulai noxinge sou ngamuli ˈilixonexi.
10 Xo nenge nengeˈa texoxolu, la nexi telosinge lapuloto vile aloxo ˈo, “ˈEi
ane uxaxai uasi, la umomomo sou unoˈu laˈilali vitanisi uasi.”
11 ✡Ia nexi telomusiˈa xo moseˈi no taiingengi ne lexe ixolu vitanisi mo
ixaxai uasi ia iˈauˈausou ivivikalasou xaixai noxiˈa ta mitemasi.
12 ✡Nexi noxiˈa Tila Iesu Kalisito tavikalaneˈi ta mitema ane ne pekiaˈu
lexe aneˈi ixolu laixe mo iˈoxonu xaixai sou usuˈulineˈi no anu laˈilalixaˈa.
13 ✡Ia ta vivixe. Ngingi ne, mamu sou ngatotosa sou ngamulinu ˈiliˈilixo
ane laixe.
14 Ia lexe itema vile noxinge ne umulinu vaivaikala e nexi tekau-kavu
xe telosiengixu uasi, la ngingi ngasaxilaˈinge noxou itema ne mo ngaxolu
vaˈaxu noxou. La sou anu umaela no anu ˈiliˈilixo anu muˈoxonu ne.
15 ✡Ia ngingi ngamaisou itema ane ne loxo anu uluamenge ne uasi,
ia ngapeletotosou pekiaˈu sou ngapaipounu xavutalau loxo anu vivinge
manina noxou Iesu.

Vaikala Kaluxusou

16 Ioxe, nexi talinga lexe Tila anu itema sou tavaˈu opo seˈisisi molu
uˈoxongengi ngaxolu no anu opo seˈisisi no voxovoxo utotomu e no voxo
laixe xe no voxo ane tuˈutuˈumaxu uxalisinge kalumo. Tila umomomo sou
uxolu noxinge ngingi latala ne ukalusi.
17 Eni Paulo, ia eni ekaukavunu vaivaikala no avolo sou esova aso laixe
mulai noxinge ne. Ia no mine eni akaukavunu vaivaikala noxilo sou asova
ulai noxiˈa ta mitema, la eni alavusou akaukavunu no anu avolosi, mo sou
aneˈi ilavusou lexe sosovo noxilo ane.
18 Eni alinga lexe alauna noxou Tila noxinge Iesu Kalisito umomomo sou
uxolu noxinge ngingi latala ukalusi.

✡ **3:8:** 1Te 2:9 ✡ **3:9:** 1Ko 9:4; 1Te 1:6 ✡ **3:11:** 1Ti 5:13 ✡ **3:12:** 1Te 4:11 ✡ **3:13:** Xal 6:9
✡ **3:15:** 1Te 5:14

UOLI VOLOXU VILE ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXOU TIMOTI

Vaikala lamana

Timoti anu maulu vile mumuxaxu tanu noxou Iesu, la muxali itema noxou Iesu. Anu sou tuala tila ne Lisita no xalee lia tila ne Xalatia. Nenu ne ane sema Iutaia xe momu ne anu Xiliki. No mine Paulo muxixaoxao no tuatuala sou mulai mua'aloxu a'alo laixe sou Kalisito, la Timoti mumulinu (Aposeli 16:1-3). No mine ilou mine'e mixali ne Epeso la Paulo muitalonu Timoti muxolu ne sou usaxila'u lalotu ne, ia anu mulai ne Makedonia (1:3). Ia no mine anu mulavusou lexe ulivu une'e palea uasi, la sou anu mukaukavu uoli voloxu ane 'o mulai noxou (3:14-15).

Mii tei Paulo mupela'u Timoti no anu ane lexe anu usaxila'a ta temanu lalotu laixe noxi'a ta mitema mose'i e itovo sou italoxolixu muxamuxaxu tane'i noxi'a noxou Iesu. Ta mitema ixavutala lexe mimii no lialia 'o ne anu masua mukalusi. La sou lexe itema vile umasaxa lexe uno'u mauli kaluxu uasi, la laixe lexe anu u'ou lailali mose'i mamu xe utaula'i mamu (1:3-7; 4:1-8; 6:3-5, 20-21). Mii ta tameisou Paulo mupela'u Timoti no anu ane lexe usaxila'u lalotu xe uxaxaisou laixe. Xe mupela'uxu sou 'ili'ilixo ma'ia ta kisokisou lalotu ilo'a ta mitema sou xaixai no anu lalotu imulinu xe uxolu no anu maulixa'a (3:1-13, 5:17-25), la sou ane'i imomomo sou ino'u xaixai no 'a lalotu.

Vaikala kaluxusou la mupela'u Timoti no anu 'ilixo ma'ia anu umulinu la sou anu uxali itema sou xaixai laixe noxou Iesu Kalisito. Xe mupela'u no anu xaixai noxou sou uxaxaisi'a ta mitema e mimuxaxu tane'i la'uluxa'a iouiou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2
Pateteli no anu lalotu xe xaixaisou lalotu 1:3–3:16
Paulo mupatetelinu Timoti no anu xaixai noxou 4:1–6:21

1-2 ✡Eni Paulo, ekaukavunu vaikala ane 'o mulai noxine, nini Timoti. Nini loxo 'alixeni manina, xo nemulaxu taneni noxou Kalisito Iesu. Eni ne, Lataua anu itema sou pamauli ilou Kalisito Iesu, mipalusilo lexe eni itema sou xaixai noxou Kalisito Iesu e nenge tamolo tanenge sou taxomaiou ulivu une'e.

Eni alinga lexe alauna mo tanutanuxu mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge nenge'a mo Tila noxinge Kalisito Iesu umomomo sou uxolu noxine.

Nasaxila'ine Noxi'a ta Mitema sou Kalakalavoi

3 Tei no mine eni elutu sou elai ne Makedonia, la eni elinga'ine pekia'u lexe nini naxolu ne Epeso ne sio. Mo sou navikalane'i ta mitema se'i pekia'u lexe ane'i ilosieixa'a ta mitema lavulavu ane iouvilemo ne uasi.

4 ✡Mo lexe ane'i ixiu tumali'au a'alo vitavitanisi ne mo nana veveeni noxi'a ta 'ilu'ilusune'i ilo'a ta xaixasi'a ne. Mimii ane loxo ne, uxovu-laulaulixu xavutalai'a, xe anu ulavusou usu'uline'i ta mitema sou imuxaxu tane'i noxou Lataua mo i'oxonu xaixai noxou uasi.

5 Ia, tava'u vaikala pekia'u ane eni elosine 'o ne, xo eni emasaxa lexe ane'i itetelisou 'ilixo sou imasaxai'a ta mitema. Lexe ane'i opone'i ne,

✡ **1:1-2:** Apo 16:1-3; Tit 1:4 ✡ **1:4:** 1Ti 4:7; Tit 1:14

malemalengasi mo maninasou xe aneˈi imuxamuxaxu taneˈi maninasou
noxou Iesu, la sou mii tatalu ne, uxalixu ˈilixo ane sou imasaxaiˈa ta mitema.
6 Seˈi noxiˈa mipolo vaˈaxu no anu ˈiliˈilixo ane ne, la sou milai no anu
vaikala vitavitanisi ne.
7 Aneˈi imasaxa lexe ilosieixu ta mitema no anu lapuloto noxou Lataua,
ia ilavusou mii maˈia ane aneˈi ilelemolu ne mo ilavusou vaikalaiˈa tavaˈu
ne uasi.
8 ✡Nenge latala telavusou lexe lapuloto noxou Lataua ne, anu mii laixe
lexe nenge tamulinu laixe.
9 Lapuloto ne, anu sou siˈa ta mitema mulapu uasi. Anu sou usuˈulineˈi
ta mitema ta masua aloxo ˈo. Ta mitema ane ixiu tumaliˈau mo imulinu
lapuloto uasi. Mo aneˈi ane mixiu tumaliˈa noxou Lataua xe ilavusou iˈoxo
ˈiliˈilixo masumasua. Mo ta mitema ane ilavusou imasaxau ˈilixo noxou
Lataua uasi, ia imulinu ˈilixo sou lialia. Mo ta mitema e ilavusou iveˈa ta
mamiˈa iloˈa ta neniˈa mo ta mitema isoisoli.
10 Mo ta mitema ane ilavusou iˈoxoˈoxonu ˈilixo sou voteˈi, mo ta mulu
ane ilavusou iˈoxo ˈilixo masua noxiˈa ta mulu la, mo ta mitema ane
ilavusou ipakalineˈi ta mitema sou ilotoneˈi, mo ta mitema sou kalavoi xe
ta mitema e iˈoxonu pekiaˈu sou kalavoi noxiˈa, la ilemolu manina teitexi.
Lapuloto ne, sou usuˈulineˈi ta mitema aloxo ne, mo usuˈulineˈi aneˈi ane
ixiunu tumaliˈa no anu ˈiliˈilixo seˈi laixe ane vaikala manina noxou Lataua
ulemo kalumo.
11 Lavulavu manina ne, anu muxolu no anu aˈalo laixe noxou Lataua
e Anu itema sou ualusinge. Anu muˈitalonu muneˈe noxilo sou lexe eni
aaˈaloxu.

Alauna Noxou Tila Muneˈe Noxou Paulo

12 ✡Eni alemolu laixe musuku ulai noxou Kalisito Iesu, Tila noxinge ane
Anu mulosilo xavi. Xo musosovosilo mo mulavusilo lexe eni emomomo sou
aˈoxonu xaixai noxou.
13 ✡Tei, la eni evikala masua mulai noxou Kalisito Iesu mo eni eˈoxo
masuaneˈi ta mitema e imulimulinu, mo eni eveˈa ta mitema. Ia Lataua
tanuxo, xo eni alavusou aˈalo laixe noxou uao mo amuxaxu taleli noxou
uao.
14 La sou Tila noxinge muˈanaˈanalixo no anu alauna noxou xe
musuˈulileli sou emuxamuxaxu taleli noxou Kalisito Iesu, la sou eni
emasaxaiˈa ta mitema kalumo.
15 ✡Eni amitema vile sou ˈilixo masua ano, ˈilixo masua noxilo muuli
noxiˈa ta mitema sou ˈilixo masua mukalusi. Ia Kalisito Iesu muluˈe no
lia ˈo sou umapaulinenge ta mitema sou ˈilixo masua. Vaikala ane ne,
manina misevile, mo anu umomomo sou ta mitema tavuˈalo ilomusou mo
imuxamuxaxu taneˈi no anu.
16 Eni amitema sou ˈilixo masua manina, ia Anu tanuxo tei sou ulosieixu
ta mitema lexe Anu itema sou laˈiaxuiˈa palepalea uasisi manina. Aneˈi ta
mitema ilavusou aloxo ne, la sou aneˈi kalumo imuxaxu taneˈi noxou sou
inoˈu mauli ane kaluxu uasi.
17 Anu tatananu tuala sou usaxilaˈinge no voxovoxo utotomu. Anu
umomomo sou usoli uasi, mo itema vile umomomo sou umaisou uasi. Anu
Anusisi Lataua manina. Nenge tatoxonu mo taˈitinu ualasou no voxovoxo
utotomu mo kaluxu uasi. Manina.
18 Timoti, nini loxo ˈalixeni. Eni apeletotosine no anu vaikala e ta mitema
sou palomatana mivikalanenixu no anu tei. Lexe nini namulinu vaikala
ane ne, la naˈotoˈoto pekiaˈu.

✡ **1:8:** Rom 7:12, 16 ✡ **1:12:** Apo 9:15; 1Ko 15:9-10; Xal 1:15-16 ✡ **1:13:** Apo 8:3; 9:1-5 ✡ **1:15:** Luk 19:10

19 Nini naˈotoˈoto, la namuxamuxaxu taneni mo oponeni manina. Xo ta
mitema seˈi ne, mixiu tumaliˈa no anu mii tamei ne. La sou aneˈi misusu
no anu muxamuxaxu taneˈi.
20 ✡Tamei noxiˈa ne, ualasiˈa aloxo ˈo Amenio ilou Alekisanda. La eni
emuxaxaˈa ilou no avolu Satani, mo sou aneˈi ilou ilavusou lexe ilea vaikala
masua ulai noxou Lataua la uasi.

2

Voteˈi sou Lalotu

1 La sou eni alingaine pekiaˈu tei aloxo ˈo. Nini nakilakasiˈa ta mitema
ukalusi. Lexe nini nakilakasiˈa, la nalinga ulai noxou Lataua no anu mii
maˈia ane aneˈi mimasaxau mo nakilakasiˈa sou Lataua usuˈulineˈi mo
navikala laixe ulai noxou Lataua no anu mii maˈia ane anu muˈoxonu mulai
noxiˈa ta mitema.
2 Mo nakilakasiˈa ta tatananu tuatuala iloˈa ta tatila sou tuatuala kalumo.
Mo sou nenge oponenge uai seˈisisi la taxolu laixe. Taxolu la tamulinu
ˈiliˈilixo ane Lataua mumasaxau mo tatoxoneˈi ta mitema kalumo.
3 ˈIlixo sou lakilaka ane loxo ne, anu laixe misevile no iou Lataua, Anu
itema sou pamauli.
4 Anu umasaxaiˈa ta mitema tavuˈalo ukalusi sou lexe imauli mo ilavu
laixe no anu vaikala manina.
5 Xo nenge telavu lexe Lataua anu vilesisi, mo ailiˈi vilesisi a muxolu sou
upitaneˈi ta mitema iloˈa Lataua vilesisi, ailiˈi ane ne, Anu ane Kalisito Iesu.
6 ✡Anu muˈitalo maulixu sou ulosiˈa ta mitema latala. Mii ane ne, muxali
no voxo ane Lataua musosovosou.
7 ✡Tavaˈu aloxo ne, la sou anu Lataua musosovosilo sou aaˈaloxu Iesu
mo exali amitema sou xaixai noxou Iesu Kalisito mo itema sou alosieixu ta
asila sou imuxaxu taneˈi mo ilavusou vaikala manina. Eni akalavoi uasi.
Eni evikala maninasi.
8 Eni emasaxa lexe nini nalosieˈixaˈa ta mulu no tuatuala ukalusi sou lexe
aneˈi itolosou avoˈa ulai teitexi sou ilinga. Lexe aneˈi ilinga, la laˈiaxaˈaiˈa
ta mitema mo oponeˈi tamei uasi.
9 ✡Mo eni emasaxa lexe nini nalosieˈi ta sema no anu voteˈisou tokolo-
moiˈa. Itokolomo, la ixavutala laixe, ka sou itokolomo laixe no ieˈi
ta mitema. Ia itokolomo no anu tokolomo ane sou uˈoxonu ta mulu
xavutalaiˈa masua uasi. Ixiunu laxusiˈa uxali iouiou uasi mo iˈai xapo
iouiou uasi mo itokolomoxu mimii ane lamolisou toxotoxoxaˈa uasi.
10 ✡Ia aneˈi ivikala lexe itoxonu Lataua, la anu laixe lexe iˈoxonu xaixai
laixe. Aneˈi iˈoxonu aloxo ne, la anu tokolomoxaˈa maninasou ane.
11 Eni emasaxa lexe aneˈi ta sema ne ilavu aloxo ˈo. Aneˈi ixolu seˈisisi mo
ilomuxu vaikala noxiˈa ta mulu.
12-14 ✡Anu aloxo ˈo Lataua mukoinu Adamu tei xe iliˈi, la sou mukoine Iva.
Mo Adamu ulomuxu vaikala noxou Satani uasi, ia semasi ane milomuxu
vaikala noxou Satani mo ane miˈoxonu ˈilixo masua. La sou eni emasaxa
lexe ta sema ilosieixaˈa ta mulu mo ixolu tila noxiˈa ta mulu sou isaxilaˈa
uasi. Aneˈi ixolu seˈisisisi.
15 Lexe imuxamuxaxu taneˈi noxou Lataua xe imasaxaiˈa ta mitema mo
itetelisou ˈilixo laixe noxou Lataua no anu xavutalaiˈa laixe, la sou no voxo
ane sou aneˈi ivoˈoneˈi ta ˈiliˈa, la anu Lataua usuˈuleneˈi.

✡ **1:20:** 1Ko 5:5; 2Ti 4:14-15 ✡ **2:6:** Rom 3:29-30; Xal 1:4 ✡ **2:7:** Apo 9:15; Xal 2:7-8; 2Ti 1:11
✡ **2:9:** 1Pi 3:3-5 ✡ **2:10:** 1Ti 5:10 ✡ **2:12-14:** Apo 8:3; 9:1-5; 1Ko 14:34; 2Ko 11:3; Xal 3:1-6

3

Tila sou Usaxilaˈu Xaixai Noxiˈa ta Mitema Noxou Lataua

1 ✡Ioxe, itema vile umasaxa lexe uxali tila vile sou usaxilaˈu xaixai noxiˈa
ta mitema noxou Lataua, la anu umasaxa lexe uˈoxonu xaixai laixe manina.
Vaikala ane ne, anu manina musuku.
2 ✡Lexe anu umasaxa aloxo ne, la ususu no ieˈi ta mitema uasisi manina.
Anu umasaxa lexe utaulaˈi, la uˈuluxe sema vilesisi. Xavutalau lamana mo
anu molu usaxilaˈu muamuaˈixu. Xe ta mitema imaisou, la itoxonu. Xe
anu umaisiˈa ta mitema, la usexelaxaˈa mo usuˈulineˈi. Anu ulaixe no anu
xaixai sou ulosieixu ta mitema lavulavu.
3 Mo anu uiexu uaini, la uiexu tavuˈalo malaxo uasi. Mo uˈotoˈoto uasi.
Ia uˈoxo seˈisisi noxiˈa ta mitema mo iloˈa ta mitema iˈoto sou anaxaˈa uasi.
Mo umasaxau lamoli malaxo uasi.
4 Anu itema sou usaxilaˈe semau iloˈa ta ˈolu mo ta mitema ane ixolu no
taasou laixe, mo ta ˈolu ilomuxu vaikalau mo itoxonu laixe.
5 Lexe anu ulavusou usaxilaˈa laixe uasi, la anu umomomo sou usaxilaˈa
ta mitema noxou Lataua uasisi manina.
6 Itema vile muxiunu opoonu alavua, la umomomo sou unoˈu xaixai ane
ne uasi. Xo anu uxali tila, la uˈitinu ualasou. Anu uˈoxonu aloxo ne, la
Lataua ulosou navunavu loxo ulosou Satani.
7 ✡Xe ta mitema aneˈi ilavusou Lataua uasi, imaisou la aneˈi kalumo
ivikala laixesi no anu xaixai noxou, mo sou aneˈi ivikala masua ulai noxou
mo anu uˈamo no anu uoi noxou Satani uasi.

Ta Mitema sou Xaixai Noxiˈa ta Mitema Noxou Lataua

8 Ioxe, ta mitema seˈi imasaxa lexe ixali ta mitema sou xaixai noxiˈa ta
mitema noxou Lataua sou isuˈulineˈi, la aneˈi kalumo xoluxoluxaˈa laixesi,
mo sou ta mitema imaisiˈa, la ivikala masua ulai noxiˈa uasi, itoxoneˈisi.
Aneˈi levexaˈa utatanga uasi mo iiexu uaini tavuˈalo uasi. Mo ikalavoineˈi
ta mitema sou iˈumenu lamoliˈa ilou miˈamiˈa uasi.
9 Ia aneˈi ixavutala laixe mo itetelisou vaikala manina ane Lataua
mulosienge nenge ta mitema ane temulaxu tanenge no anu.
10 Xe ngingi ngatovoneˈi tei mo lexe ngaxalisou susu vile noxiˈa uasi, la
aneˈi ixali ta mitema sou xaixai noxiˈa ta mitema noxou Lataua.
11 ✡Xe ta semasemaiˈa kalumo xoluxoluxaˈa laixesi mo ta mitema imaisiˈa
la ivikala masua ulai noxiˈa uasi, itoxoneˈisi. Aneˈi ilavixaˈa ta mitema uasi
mo iiexu uaini tavuˈalo uasi. Aneˈi ivikala lexe iˈoxonu mii vile, la imulinu
vaikalaiˈa mo iˈoxonusi.
12 Ioxe, nenge talivu uneˈe noxiˈa ta mitema sou xaixai noxiˈa ta mitema
noxou Lataua. Aneˈi itaulaˈi, la iˈuluxe sema vilesisi mo isaxilaˈa ta ˈiliˈa
laixe mo ta mitema ane ixolu no taasiˈa.
13 Aneˈi iˈoxonu xaixai noxou Lataua laixe, la ta mitema iˈitinu ualasiˈa.
Mo aneˈi iˈume noxiˈa ta mitema uasi. Aneˈi itulusi mo ivikala lamana no
anu muxamuxaxu taneˈi noxou Kalisito Iesu.
14-15 Eni emasaxa lexe aneˈe noxine, ia mii vile utetelisilo mo axali palea
noxine uasi, la laixe lexe nini namalei no anu vaikala e eni ekaukavunu ˈo.
Anu sou ulosienixu mii maˈia nini naˈoxonu ulai noxiˈa ta mitema noxou
Lataua. Aneˈi ne, lalotu noxou Lataua ane usoli uasi. Aneˈi loxo loe xe
vuluvulu sou vaikala manina noxou Lataua.
16 ✡Nenge tavikala manina lexe mii ane utalume ne, anu mutila musuku.
Mii ane ne, anu no anu ˈilixo ane Lataua mumasaxau.
“Mii ane mutalume ne, muxali mupalaˈa itema manina,

✡ **3:1:** Apo 20:28 ✡ **3:2:** Tit 1:6-9 ✡ **3:7:** 2Ko 8:21 ✡ **3:11:** Tit 2:3 ✡ **3:16:** Mak 16:19; Ioa 1:14; Kol 1:23

mo Uleenu Tavuna mupala'alixu lexe Anu itema mulapu.
Ane'i ta angelo mimaisou,
mo ta mitema mia'aloxu ualasou noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala mukalusi.
La sou ta mitema no lia mimuxamuxaxu tane'i noxou.
Lataua muno'u mulivunoxu mulai no opo loxotolo.”

4

Vaikala Peletoto Ulai Noxou Timoti

1 Uleenu Tavuna muvikala lamana aloxo 'o. Ili'i, la ta mitema se'i ixiu tumali'a mo imuxamuxaxu tane'i noxou Lataua uasi. Ia ilomuxa'a ta uleenu sou ixovulaulaulixa'a mo imulinu lavulavu noxi'a ta uleenu masua.
2 Lavulavu ane ne, molu noxi'a ta mitema sou kalakalavoi. Ane'i ilavusou i'oxonu susu utotomu, ia ixamuli lexe ane'i isusu uasi.
3 ✡Ane'i ivikala lexe ta mitema itaula'i uasi mo i'ou la'ilali se'i uasi. Ia Lataua mukoinu la'ilali sou nenge ta mitema e tamuxamuxaxu tanenge xe telavusou vaikala manina, ta'ou. Ta'ou, la nenge tavikala laixe ulai noxou Lataua.
4 Lexe nenge tavikala laixe ulai noxou Lataua, la nenge telavu lexe mimii tavu'alo e Lataua mukoinu ne, laixe mukalusi. Mamu sou nenge tasu'anu.
5 Xo vaikala noxou Lataua mo lakilaka noxinge mu'oxonu la'ilali ne, muxali loxo noxou Lataua.
6 Lexe nini nalosi'a ta mitema noxou Lataua vaikala ane ne, la nini naxali loxo itema sou xaixai laixe noxou Kalisito Iesu. La sou nini na'ana'analixene no anu vaivaikala manina e nenge tamuxamuxaxu tanenge no anu mo no anu lavulavu laixe e nini nemulinu.
7 ✡Xe nini naxiu tumalineu a'alo vitavitanisi sou no lia mo a'alo vitavitanisi e ta sema ta tatila ilavusou ia'aloxu. Ia nini naxaxaisine pakia'u, mo sou nini namulinu 'ilixo ane Lataua mumasaxau.
8 Nini na'ilii vasimene, la anu laixe noxine sevile. Ia namulinu 'ilixo ane Lataua mumasaxau, la anu laixe noxine manina. Anu ulosine mauli sou vaimomo mo mauli ane sou ili'i.
9 Vaikala ane ne, manina musuku, mo anu umomomo sou ta mitema tavu'alo ilomusou mo imuxamuxaxu tane'i no anu.
10 ✡Nexi taxaxai xavinexi mo ta'oto'oto pekia'u. Xo nexi tamolo tanexi noxou Lataua, anu umauli mo kaluxu uasi. La sou anu Lataua upamauline'i ta mitema ukalusi, mo umasaxa manina lexe upamauline'i ane'i ane imuxamuxaxu tane'i noxou.
11 Eni emasaxa lexe nini nasolonu nalosieixu ta mitema lavulavu ane ne mo navikalane'i pekia'u lexe ane'i imulinu.
12 ✡Nini uao namaulu 'o. Ia eni emasaxa lexe nini natulu pekia'ine, mo sou ane'i imaisine la ilevetesine uasi. Nini na'oxonu 'ili'ilixo laixe, mo sou ta mitema imaisou 'ili'ilixoneni, la ane'i imulinu. Nini na'oxonu 'ilixo laixe no anu vaikalameni, mo no anu muamua'ixene, mo no anu 'ilixo sou namasaxai'a ta mitema, mo no anu 'ilixo sou muxamuxaxu taneni noxou Lataua, mo no anu 'ilixo sou naxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua.
13 Lexe eni umomomo sou ane'e palea uasi, la nini nalailixu maulixene no anu mii tatalu aloxo 'o. Naitisou vaikala noxou Lataua ulai noxi'a ta mitema, mo naa'aloi'a laixe, xe nalosie'i ta mitema no anu vaikala noxou Lataua.

✡ **4:3:** Tav 9:3; Rom 14:6; 1Ko 10:30-31 ✡ **4:7:** 1Ti 1:4 ✡ **4:10:** 1Ti 2:3-4 ✡ **4:12:** Tit 2:15

14 ✡No voxo ane ta tatila noxiˈa ta mitema noxou Lataua mimuxaxu avoˈa
no kisine sou mialusine lexe nini naˈoxonu xaixai noxou Lataua, la ta
mitema sou palomatana mivikalaneni sou Lataua mulosine xavi, mo sou
naˈoxonu xaixai noxine laixesi. Xavi ane Lataua mulosine muxolu noxine
ne, naxiu tumalineu uasi.
15 Utotomu ne, nini natovotovonu mii tatalu e eni evikalanenixu mo
nalailixu maulixene manina no anu. La sou ta mitema imaisine, la ilavu
lexe xaixai noxine muxalixu temanu.
16 Nini nasaxisaxilaˈine laixe mo nasaxisaxilaˈu vaikalameni sou
nalosieixu ta mitema no anu. Nini naˈoxonu aloxo ne utotomu, la anu
usuˈulineni xe usuˈulineˈi ta mitema ane ilomusou vaikalameni.

5

Vaikala Peletoto Ulai Noxiˈa ta Mitema Seˈi

1 Eni emasaxa lexe nini nakaitolonu aululu mamu. Napelaˈu seˈisisisi
loxo mamine. Naˈoxo aloxo ne ulai noxiˈa ta maulusine loxo ta vivine.
2 Mo naˈoxo aloxo ne ulai noxiˈa ta sema ta aululu loxo ta nenine xe ta
vuangasine loxo ta vivine ta sema, ia namaisiˈa ta vuangasine la naxavutala
masua noxiˈa mamu.
3 Eni emasaxa lexe nini natoxoneˈi ta sema ta vaalu ane aneˈisisi ixoxolu,
mo evile sou usaxilaˈa uasi. La nini nasuˈulineˈi.
4 Ia lexe sema vaalu vile ane ta ˈilie mo ta xaixasie a iloˈa ixoxolu, la nini
nasuˈulineˈi mo ilavu laixe no anu xaixai ane muuli no anu xaixai tavuˈalo.
Xaixai ane ne aloxo ˈo. Aneˈi imaxaˈu ˈiliˈilixo ane Lataua mumasaxau ulai
noxiˈa ta mitema ane iloˈa ixoxolu no taasiˈa mo ikolinu xaixai toxoxaˈa e
ta mamiˈa iloˈa ta neniˈa mo ta xaixasiˈa miˈoxonu sou misaxilaˈa no mine
aneˈi ta molomoloxaˈa. Xo Lataua mumasaxau ˈilixo ane ne misevile.
5 Sema vaalu ane anesisi ixoxolu ne, ane imolo tane sou ixomaiou Lataua
sou usuˈuline mo ilavusou ilinga noxou Lataua no voxovoxo.
6-7 Navikalaneˈi ta sema ta vaalu pekiaˈu lexe aneˈi iˈoxonu aloxo ne. Mo
sou ta mitema vaˈaxu imaisiˈa, la ivikala masua noxiˈa uasi. Ia sema vaalu
vile iˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo sou voteˈi, la ane mixiu tumalie noxou Lataua, mo
ane loxo misoli mukalu.
8 Xe lexe itema vile ulavusou usaxilaˈa ta tulanu iloˈa ta ˈolu xe semau
uasi, la anu musuˈanu muxamuxaxu tanu noxou Lataua. Anu uˈoxonu
aloxo ne, la anu muxali masua manina noxiˈa ta mitema ane ilavusou
imuxamuxaxu taneˈi noxou Lataua uasi.
9 Nasosovosiˈa ta sema ta vaalu ane lexe aneˈi ixali ta sema sou xaixai
noxiˈa ta mitema noxou Lataua, la nasovosiˈa e tauu iexaˈa muuaulixu tauu
ie itemaxu tatalu xe miˈuluxu mulu vilesisi.
10 Mo aneˈi ualasiˈa muxali mupalaˈa lexe aneˈi ta sema sou iˈoxoˈoxonu
xaixai lailaixesi. Xaixai loxo isaxilaˈa ta ˈiliˈa laixe mo isaxilaˈa ta mitema
ane meˈa no tuala vaˈaxu mo imulaxaˈa no laaxaˈa ta mitema, la iˈoxonu
xaixai sou isuˈulineˈi ta mitema noxou Lataua loxo iˈuinu tavaˈa. Mo
isuˈulineˈi ta mitema no anu tuˈutuˈumaxu noxiˈa xe aneˈi ilailixu maulixaˈa
no anu xaixai laixe ukalusi.
11 Ia ta sema ta vaalu ane ta aululu uao ne, nasosovosiˈa sou lexe ixali
ta sema sou xaixai noxiˈa ta mitema noxou Lataua mamu. Xo xavutalaiˈa
sou taulaˈi uavuti, la sou aneˈi ixiunu tumaliˈa noxou Kalisito sou imasaxa
itaulaˈi la.
12 Aneˈi mixiunu tumaliˈau vaikala e mivikala tei lexe imulinu Kalisito.
La sou ta mitema ilavu lexe aneˈi mixiunu tumaliˈau, la ivikala lexe aneˈi
misusu.

✡ **4:14:** 2Ti 1:6

13 ✡Ane'i i'oxonu aloxo ne, ia ane'i ilavusou ixaxai kalumo uasi. Ane'i
ilavusou ixixaoxao vitanisi mo i'una no tatani sou imunumunuxa'a ta
menexi'a mo ipupuie'i. Ane'i ipupuie'i ta menexi'a, la ane'i ilemolu vaikala
se'i laixe no anu lolomu noxi'a uasi.
14 ✡La sou eni emasaxa lexe ta sema ta vaalu ane ta aululu uao ne, itaula'i.
Mo ipalaane'i ta 'ili'a mo isaxila'u taasi'a. Ane'i i'oxonu xaixai aloxo ne, la
evile umomomo sou uvikala masua ulai noxi'a uasi.
15 Xo eni elavu lexe se'i noxi'a ne, mixiu mo mimulinu Satani.
16 Lexe sema vile imuxamuxaxu tane noxou Iesu, ia no tani noxie ne,
sema vile vaalu ilo'a ixoxolu, la laixe lexe ane isaxila'e. Mo sou ta mitema
noxou Lataua itavule tu'umaxu uasi. Xo ane'i sou isaxila'a ta sema ta vaalu
ane ane'isisi ixoxolu mo evile usaxila'a uasi.
17 Ta tatila e isaxila'u xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua laixe ne, laixe
lexe ta mitema ilotone'i laixe. Xe laixe manina lexe ilotone'i ane'i ane ia'alo
xe ilosie'i ta mitema no anu vaikala noxou Lataua tei.
18 ✡Xo vaikala noxou Lataua muvikala aloxo 'o, "Ta bulumakau ixaxai
sou imalamalaxo'u uiti ngiaxu sou sosou uxexee, la umomomo sou isamali
anaxa'a uasi, mo sou ane'i isolixa'a la i'ani uiti temanu se'i." Xe anu aloxo
'o, "Ta mitema sou xaixai noxi'a ta mitema noxou Lataua ixaxai, la ta
mitema noxou Lataua ilotone'i kalumo."
19 ✡Mamu sou nalomusou susu noxou tila vile noxi'a ta mitema noxou
Lataua. Ia lexe ta mitema tamei, uasi la tatalu imaisou mo ilavusou susu
ane ne, la sou nini nalomusou.
20 ✡Ane'i ane ilavusou i'oxonu susu, la natulusi'a uuli no ie'i ta mitema.
Mo nakaitolone'i, mo sou ta menexi'a imaisi'a, la imama'u.
21 No iou Lataua mo Kalisito Iesu xe ta angelo musosovosi'a, la eni
avikalaneni pekia'u lexe nini namulinu vaikala e eni elosine ne. Mamu sou
namasaxai'a ta mitema se'isi, ia namasaxai'a ta mitema tavu'alo ukalusi.
22-23 Naiexu lexasi mamu. Naiexu uaini sevile sou usu'ulinu oponeni xe
uxexeenu pipiena e ulavusou uxali noxine utotomu. Lexe nini namulaxu
avone noxou itema kisou sou nasovosou lexe uxali itema vile sou xaixai
noxi'a ta mitema noxou Lataua, la naxavutala mo namalei laixe. La sou
namulaxu avone vaxa no kisou. Mo namulinu 'ili'ilixo masua noxi'a ta
mitema uasi. Nini naxolu va'axu no anu.
24 Xo ta mitema se'i mi'oxonu 'ili'ilixo masumasua mo itulu no anu
vaivaikala uao, ia 'ili'ilixo masumasua noxi'a muxali mupala'a lamana. Ia
'ili'ilixo masumasua noxi'a ta mitema se'i ne, utalume xe ili'i la sou anu
uxali upala'a lamana.
25 Anu aloxo ne, xaixai laixe noxi'a ta mitema se'i muxali mupala'a
lamana, ia xaixai laixe ane mutalume, ili'i la sou uxali upala'a lamana.

6

1 ✡Ioxe, ta mitema noxou Lataua ane ixolu loxo ta mitema sou ipalu-
palusi'a vitanisi xe itavule tu'utu'umaxu, la laixe lexe ane'i itoxone'i ta
tatilasi'a manina mo ilomuxa'a laixe. Ane'i i'oxonu aloxo ne, mo sou
evile uvikala masua ulai noxou Lataua mo vaikala noxou e mulosiengexu
'ili'ilixo noxou uasi.
2 ✡Lexe vile noxi'a ta tatilasi'a umuxamuxaxu tanu noxou Iesu, la itema
sou upalupalusou vitanisi ne uvikala lexe anu kalumo itema noxou Lataua
loxo eni. Tava'u aloxo ne, la sou anu utaloxolixu tila noxou ne. Ia eni
avikala pekia'u lexe anu utaloxolixu tila noxou mamu. Anu uxaxai laixe
loxo itema sou upalupalusousi. Xo ane'i ane ino'u mimii laixe no anu xaixai

✡ **5:13:** 2Te 3:11 ✡ **5:14:** 1Ko 7:9 ✡ **5:18:** Lap 25:4; Mat 10:10; 1Ko 9:9 ✡ **5:19:** 2Ko 13:1
✡ **5:20:** Ep 5:11 ✡ **6:1:** Ep 6:5 ✡ **6:2:** Plm 1:16

noxou itema sou upalupalusiʹa ne, aneʹi ta mitema noxou Lataua mo ta mitema e Lataua mumasaxaiʹa manina. Nalosieixu ta mitema vaikala ane ʹo mo napalaʹalixu sou imulinu.

Masaxa sou Lamoli

3 ✡Lexe itema vile ulosieixu vaikala vilemo, ia ulomuxu vaikala manina noxou Tila noxinge Iesu Kalisito mo vaikala e ulosiengexu ʹiliʹilixo noxou Lataua uasi,
4 la nenge telavu lexe anu itema vile sou uʹitinu ualasou mo ulavusou mii vile uasi. Ia utalitaliʹi no anu mimii tavuʹalo, ia talitaliʹi noxou ne usuʹulineʹi ta mitema uasi, mo anu iloʹa iʹotosou anaxaʹa no anu vaikala manina noxou Lataua. Anu uʹoxo aloxo ne, la uʹoxoneʹi ta mitema ixali aloxo ʹo. Iisuiisuxaʹa ngatongatoʹo mo iʹotoʹoto sou anaxaʹa ngatongatoʹo xe ikalavoisiʹa ta mitema ngatongatoʹo, ia imuxamuxaxu taneʹi ngatongatoʹo noxiʹa uasisi manina
5 ✡mo iʹotoʹoto sou anaxaʹa utotomu. Xe aneʹi xavutalaiʹa muxovulaulau mo taneʹi vulusiu vaikala manina noxou Lataua. Xe aneʹi ixavutala lexe ʹiliʹilixo noxou Lataua ne, anu voteʹi vile sou ikamuli lamoli no anu ane.
6-8 ✡Ia nenge telavu lexe tepaa no lia ʹo, la texali pangapangaingesi. Tatavule mii vile sou taneʹenu uasi. Ia vaimomo nenge texolu no lia ʹo, la tenoʹu laʹilali ilou tokolomo xe tani. Io nenge tasoli, la tanoʹu mii vile no lia ʹo sou tauatulailixu uasi, talai vitanisi. La sou ʹilixo sou tamuxamuxaxu tanenge noxou Lataua, la anu usuʹulinenge misevile lexe nenge taʹosasou mii maʹia ane nenge tatetelisou vaimomo ʹo.
9 Ia ta mitema seʹi ne, imasaxa lexe ixali ta mitema sou lavuluti. Ta mitema ane aloxo ne, la aneʹi ilapau no anu tovotovo xe iʹamo no anu uoi noxou Satani. Mo imulinu masaxa masua sou lialia ʹo mo masaxa ane sou uʹoxoneʹi masua. La sou iliʹi, la aneʹi iulua manina.
10 ✡Xo masaxa sou lamoli ne, anu tavaʹu vile sou uxalixu ʹiliʹilixo masumasua tavuʹalo ane. Ta mitema seʹi, masaxa noxiʹa no anu lamoli, la sou aneʹi mixovulaulau no anu muxamuxaxu taneʹi noxou Iesu mo mixamulinu tuʹutuʹumaxu tavuʹalo ngatongatoʹo noxiʹa.

Xavineni no Anu ʹOtoʹoto Laixe

11 ✡Ia nini ʹo, nini namitema sou xaixai noxou Lataua. Nini naxolu vaʹaxu no anu ʹiliʹilixo masumasua ane ne ukalusi. Ia naxaxai xavineni sou namulinu ʹiliʹilixo ane mulapu mo ʹiliʹilixo ane Lataua mumasaxau. Namuxamuxaxu taneni noxou Iesu mo namasaxaiʹa ta mitema mo naxolu seʹisisi sou natavule tuʹutuʹumaxu xe oponeni seʹisisi noxiʹa ta mitema.
12 ✡Nini namuxamuxaxu taneni noxou Lataua mo naʹotoʹoto no anu ʹotoʹoto ane laixe. Natetelisou mauli ane kaluxu uasi ane Lataua muʹavaline sou naxaxaisou, no mine nini nepalaʹalixu taneni lexe Iesu anu Kalisito no ieʹi ta mitema.
13 ✡No iou Lataua e ulailixu mauli no anu mimii latala, xe Kalisito Iesu e mupalaʹalixu laixe lexe Anu ʹei, mulai noxou Pontio Pilato, la eni avikalaneni pekiaʹu
14 lexe namulinu vaikala e eni elosine mo nasusu uasi, mo sou vaikala vile masua uneʹe noxine uasi. Nini naxaxai laixe aloxo ne, mole ulai utalo no voxo ane sou Tila noxinge Iesu Kalisito ulivu uneʹe no anu.
15 ✡No voxo ane Lataua molu musosovosou, la Anu ukalanu Iesu Kalisito ulivu uneʹe. Lataua anu itema sou ualusinge mo Anusisi usaxilaʹinge. Anu

---

✡ **6:3:** Xal 1:6-9 ✡ **6:5:** 2Ti 3:8; 4:4; Tit 1:14 ✡ **6:6-8:** Iop 1:21; Pil 4:11-12; 1Ti 4:8; Eva 13:5 ✡ **6:10:** Ep 5:5 ✡ **6:11:** 2Ti 2:22 ✡ **6:12:** 1Ko 9:25-26; 2Ti 4:7 ✡ **6:13:** Ioa 18:36-37 ✡ **6:15:** Pal 17:14

tatananu tuala noxi'a ta tatananu tuatuala no lia 'o ukalusi mo anu Tila
noxi'a ta tatila ukalusi.
16 Anu anusisi ulavusou usoli uasi mo uxoxolu no anu lamanaxu, ia evile
umomomo sou ulai 'alai noxou uasi manina. Tatei mo mune'e muxali
vaimomo 'o, itema vile umaisou uasi xe nenge tamomomo sou tamaisou
uasi. Tatoxonu mo xavi noxou uxoxolu kaluxu uasi. Manina.
17-19 ✡Nenge telavu lexe Lataua ulosinge mimii tavu'alo sou u'oxonenge
ta'osa. Tava'u aloxo ne, la sou ta mitema sou lavuluti ne, i'itinu ualasi'a
mamu. Mo imolo tane'i no anu mimii ane umaxoa palea ne uasi, ia imolo
tane'i noxou Latauasi. Mo lexe ane'i imasaxa ino'u mauli ane kaluxu uasi,
la laixe lexe ane'i ta mitema sou lavuluti ne, i'oxonu 'ili'ilixo aloxo 'o sou
usu'uline'i ili'i. I'oxonu xaixai laixe sou usu'ulune'i ta mitema mo imaxa'u
alauna noxi'a mo ivelu mimii noxi'a. Eni emasaxa lexe nini navikalane'i ta
mitema sou lavuluti pekia'u lexe ane'i i'oxonu aloxo ne.
20-21 ✡Ioxe Timoti, nini naxiu tumalineu vaivaikala sou lialia e temanu
uasi mo vaikala ane vilemo no anu vaikala noxou Lataua e ta mitema ilemo
lexe lavulavu manina. Ta mitema se'i mimulinu vaikala ane ne, la tane'i
musauxalo no anu muxamuxaxu tane'i mukalu. La sou nini nasaxila'u
vaivaikala ane eni elosine ne. Ioxe, vaikala noxilo utalo aloxo ne.
Ia eni alinga lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge.

✡ **6:17-19:** Mat 6:20; Luk 12:20-21 ✡ **6:20-21:** 1Ti 1:6; 2Ti 2:18

UOLI VOLOXU TAMEISOU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXOU TIMOTI

Vaikala lamana

Timoti ne anu muxaxai iouvilesisi aloxo Paulo. La sou anu Paulo mukaukavu mulai noxou sou mupelaʼu sou umulimulinu ʼiliʼilixo lailaixesi. Mo umulinu vaikala noxou Lataua laixe xe uaʼaloxu aʼalo laixe sou Iesu Kalisito ulai noxiʼa ta mitema la uʼoxo maninasou. Mo no mine ta mitema ilosou tuʼutuʼumaxu, la anu utulu pekiaʼu mo uxaxaisou xaixai noxou e Lataua mulosou sou uxaxaisou ne.

Paulo mupelaʼu Timoti lexe ulomuxaʼa ta mitema ilavusou mii vile uasi ne mamu. Xo vaikala ane loxo ne, anu umomomo sou uxalixu mii vile laixe uasi, ia uxalixu mamulosi no anu lolomu noxiʼa ta mitema. Xe muvikalanu Timoti lexe anu umulinu ʼilixo noxou anu Paulo. Laixe sou umuxaxu tanu pekiaʼu mo opo seʼisisi uʼanaʼana noxou, mo umasaxaiʼa ta mitema moseʼi maninasou xe tuʼutuʼumaxu iouiou uxali noxou, la anu laixe lexe anu utavulenusi.

Aʼalo muai no nano aloxo ʼo

Vaikala lamana 1:1-2
Vaikala ʼosaʼila ilou peletoto noxou Paulo 1:3–2:26
Tuʼutuʼumaxu uxali no anu voxo kalukaluxusou 3:1-9
Paulo muaʼaloxu xaixai noxou 3:10–4:18
Vaikala kaluxusou xe vaikala sou sexela 4:19-22

1-2 ✡Eni Paulo, ekaukavunu vaikala ano ʼo mulai noxine nini Timoti. Eni emasaxaine loxo nini ʼalixeni maninasou. Lataua musakiinu vaikala noxou lexe ʼei ane umuxaxu tanu noxou Kalisito Iesu, la unoʼu mauli ane kaluxu uasi. La sou Lataua mupalusilo loxo itema sou xaixai noxou Kalisito Iesu sou aaʼaloiʼa ta mitema no anu aʼalo laixe ane ne.

Eni alinga lexe alauna mo tanutanuxu mo opo seʼisisi noxou Lataua Maminge nengeʼa mo Tila noxinge Kalisito Iesu, umomomosou uxolu noxine.

Vaikala Peletoto

3 ✡Eni avikala laixe ulai noxou Lataua e eni aʼoxoʼoxonu xaixai noxou, la alavusou axavutalaneni utotomu no anu linga noxilo. Lataua ane eni alavusou axaxai noxou loxo ta xaixasilo iloʼa ta ʼiluʼilusuleli mixaxai tei no anu oponeʼi maninasou.

4 Eni axavutalanu tama noxine, la eni emasaxa lexe eni amaisine la. Lexe eni amaisine, la eni aʼosa manina.

5 ✡Eni axavutalaneni no anu muxamuxaxu taneni manina noxou Kalisito Iesu. Xo tei, la xasine ualasie lexe Loi ilee nenine Onike, aneʼi mimuxaxu taneʼi noxou, la sou eni elavu lexe nini kalumo namuxamuxaxu taneni noxou loxo aneʼi ilou ne.

6 ✡Tavaʼu aloxo ne, la sou eni avikalaneni la lexe nini naavutilixu mii laixe ane Lataua mulosine no voxo ane eni emulaxu avolo no kisine.

7 ✡Uleenu ane Lataua mulosine ne, anu sou uʼoxonenge taʼume uasi. Anu sou ulosinge xavi mo, sou uʼoxonenge tamasaxaiʼa ta mitema xe, sou usuʼulinenge sou tasaxilaʼu muamuaʼinenge.

✡ **1:1-2:** Apo 16:1; 1Ti 1:2 ✡ **1:3:** Apo 23:1 ✡ **1:5:** Apo 16:1 ✡ **1:6:** 1Ti 4:14 ✡ **1:7:** Rom 8:15

8 La sou mamu nini namaela sou naaˈaloxu Tilasinge ualasou, mo mamu
namaela noxilo e eni axoxolu no taasou navunavu, xo eni exaxai noxou
Iesu. Ia eni emasaxa lexe no anu xavi noxou Lataua, la nini natavulenu
tuˈutuˈumaxu sou aˈalo laixe loxo eni atatavulenu ˈo.
9 ✡Lataua mupamaulinenge mo muˈavalinge, sou lexe nenge taxolu
vaˈaxu no anu ˈiliˈilixo masumasua. Nenge teˈoxonu ˈiliˈilixo laixe, la sou
Anu upamaulinenge mo uˈavalinge uasi, Anu muˈoxonu aloxo ne, no anu
xavutala ilou alauna noxousi. Alauna ne, Anu mumaxaˈu noxou Kalisito
Iesu tatei no mine Lataua ukoinu mimii uao.
10 ✡Ia vaimomo ˈo, alauna ne muxali mupalaˈa lamana noxou Kalisito
Iesu, Anu itema sou pamauli. Anu mutaloxolixu soli, ia no anu aˈalo laixe
noxou, la mulosinge mauli ane kaluxu uasi.
11 ✡Lataua musosovosilo lexe eni aaˈaloxu aˈalo laixe xe amitema sou
xaixai noxou Iesu mo amitema sou alosieixu ta mitema lavulavu.
12 Anu aloxo ne, la sou eni atavule tuˈutuˈumaxu ˈo. Ia eni amaela no anu
uasi. Xo eni elavusou ˈei ane eni emulaxu taleli noxou mo elavusou manina
lexe Anu usaxilaˈu mii ane eni eˈitalonu mulai noxou mole ulai utalo no
voxo ane Anu ulivu uneˈe la.
13 Mii maˈia ane nini nelomusou noxilo, la nelavu lexe anu vaikala noxou
Lataua mo nalosieixu ta mitema no anu. Mo namuxamuxaxu taneni noxou
Kalisito Iesu mo namasaxaiˈa ta mitema loxo Kalisito Iesu mumasaxaine.
14 ✡Eni emasaxa lexe nini nasaxilaˈu mii laixe ane Lataua muˈitalonu
noxine laixe no anu xavi noxou Uleenu Tavuna e uxolu noxinge.
15 Nini nelavusou aloxo ˈo. Ta mitema noxou Lataua latala no xalee lia
tila ne Asia ne, aneˈi mixiu tumaliˈa muneˈe noxilo mukalu ne. Ta tamei
noxiˈa ualasiˈa lexe Pixelo ilou Emoxenesi.
16 Ia eni alinga lexe Tila tanuxu Onesipolo iloˈa ta tema tani noxou. Xo
anu muˈoxonu opoleli muˈosa alaxu tavuˈalo misevile mo umaela noxilo
sou aneˈi misakileli ˈo uasi,
17 ia anu molu muneˈe no tuala tila ne Romu, la anu ukakamulileli
misevile xoo mole muxalisilo.
18 Eni alinga lexe Tila tanuxu no voxo ane Iesu ulivu uneˈe la. Xo nelavu
laixe lexe no tuala tila ne Epeso ne, la anu musuˈulileli laixe no anu mimii
tavuˈalo misevile.

2

1 Ioxe, nini Timoti loxo ˈalixeni, nini natulu pekiaˈine no anu alauna
noxou Kalisito Iesu.
2 Vaivaikala e nini nelomusou noxilo no ieˈi ta mitema tavuˈalo ne, nini
naˈitalonu vaikala ane ne ulai noxiˈa ta mitema e nini nemaisiˈa lexe aneˈi
imomomo sou ilosieixu ta mitema no anu kalumo.
3 ✡Nini natavule tuˈutuˈumaxu loxo itema sou ˈotoˈoto laixe noxou
Kalisito Iesu aloxo eni atatavulenu ˈo.
4 Lexe itema vile uxali loxo itema sou ˈotoˈoto, la anu uˈoxonu xaixai sou
ˈotoˈoto nesi, mo sou tila noxou uˈosasou. Ia umomomo sou uˈoxonu xaixai
seˈi e anu ulavusou uˈoxonu no tualasou uasi.
5 ✡Xe itema vile sou uiave no anu iaveiave sou uuaulixaˈa ta menexu, la
anu umulinu lapuloto sou uauli, xe uasi la anu umomomo sou uuaulixaˈa
mo unoˈu kisivalu sou uuli no anu iaveiave noxou uasi.
6 ✡Xe itema vile uxaxai no xai xaviinu misevile, la anu itema sou unoˈu
temanu tei.

✡ **1:9:** Ep 2:8-9; Tit 3:5 ✡ **1:10:** Eva 2:14 ✡ **1:11:** 1Ti 2:7 ✡ **1:14:** 1Ti 6:20 ✡ **2:3:** 2Ti 1:8
✡ **2:5:** 2Ti 4:8 ✡ **2:6:** 1Ko 9:7

7 Naxavutala laixe no anu vaivaikala eni elosine ne. Nini naxavutala
laixe, la Tila ulosine xavutala lamana sou nalavu no anu mimii latala.
8 ✡Mo naxavutalanu Iesu Kalisito. Anu ʼilusunu ane Deviti e tatananu
tuala ne Isilaeli, mo Lataua mutulusou no anu soli. Anu aʼalo laixe eni
aaʼaloxu noxiʼa ta mitema ane.
9 ✡Eni aaʼaloxu aʼalo laixe noxou Iesu, la sou eni atatavule tuʼutuʼumaxu
mo aneʼi misakileli loxo itema ane sou muʼoxonu susu. Ia vaikala noxou
Lataua ne, umomomo sou aneʼi isakiinu uasi.
10 Anu aloxo ne, la sou eni aʼosasou tuʼutuʼumaxu e muxalisilo sou
asuʼulineʼi ta mitema ane Lataua musosovosiʼa sou aneʼi inoʼu mauli noxou
Kalisito Iesu mo ixolu noxou utotomu no tuala ane lamanaxusi.
11-13 ✡“Lexe nenge tasoli loxo Anu musoli,
la nenge tamauli loxo Anu mumauli.
Xe lexe nenge taʼosasou tuʼutuʼumaxu e uxalisinge no lia ʼo,
la nenge nengeʼa taxolu sou tasaxilaʼu tuala teitexi.
Xe lexe nenge tasingisou,
la Anu usingisinge kalumo.
Xe voxo seʼi, la nenge taxiu tumalingeu Iesu,
ia Anu ulavusou uxiunu tumalouinge uasi.
Xo Anu molu usingisou uasi.”
Vaikala ane ne, anu umomomo sou nenge tamuxaxu tanenge no anu.

Itema sou Xaixai Noxou Lataua E Anu Musosovosou

14 ✡Eni emasaxa lexe nini naavutilixu xavutalaiʼa ta mitema no anu
vaivaikala e eni alosine ne. Mo navikalaneʼi pekiaʼu no iou Lataua aloxo ʼo.
Mamu sou iʼotoʼotosou anaxaʼa no anu vaivaikala. Xo iʼotoʼotosou anaxaʼa,
la usuʼulineʼi ta menexiʼa uasi. Ia uʼoxo masuaneʼi aneʼi ane ilomusiʼa.
15 ✡Nini pekiaʼine sou nalailixu maulixene ulai noxou Lataua loxo Anu
musosovosine loxo nini itema sou xaixai noxou. Nini namaela mamu, ia
nalosieixu ta mitema laixe no anu vaikala manina.
16 ✡Naxiu tumalineu vaivaikala vitavitanisi sou lia ʼo. Xo aneʼi ane ivikala
no anu vaikala vitavitanisi ne, aneʼi ixolu vaʼaxu noxou Lataua,
17 ✡mo vaivaikala noxiʼa ne, uveʼa ta menexiʼa loxo vovolea vila masua
manina. Tamei noxiʼa ualasiʼa lexe Amenaio ilou Piletusi.
18 Aneʼi ilou mipolo vilenu vaikala manina. La aneʼi ivikala lexe Lataua
mutulusiʼa ta mitema misoisoli mukalu ne. La sou aneʼi mixovulaulaulixaʼa
ta mitema seʼi no anu muxamuxaxu taneʼi noxiʼa.
19 ✡Ta mitema seʼi miʼoxonu aloxo ne, ia Lataua mutulusou mii vile
pekiaʼu manina loxo vuluvulu sou tani. Kaukavu muxolu no anu aloxo ʼo.
Vile lexe, “Tila mulavusiʼa ta mitema ane aneʼi ta naʼu manina.” Xe vile
aloxo ʼo, “Ta ʼei ane ipalaʼalixu lexe Iesu anu Tila, la aneʼi ixiu tumaliʼau
ʼiliʼilixo masumasua.”
20 No nano no tani tatila, la mimii seʼi sou taʼani no anu loxo paku ilou
latotope mo lakupapa a uai. Ioxe, seʼi ne, miʼoxonu no anu xoulu ilou siliva
sou voxo tilasi xe seʼi, la miʼoxonu no anu ovu ilou lialia, anu sou voxovoxo
vitanisi.
21 La sou lexe itema vile uxolu vaʼaxu no anu ʼiliʼilixo masumasua, la anu
uxali itema sou xaixai noxou Tila, loxo paku ilou latotope ane sou voxo
tilasi. Anu uxolu vaʼaxusi sou uʼoxonu xaixai noxou tatananu tani tila ne
xe uloosi sou xaixai laixe ukalusi.

✡ **2:8:** Rom 1:3; 1Ko 15:4 ✡ **2:9:** Ep 3:1, 13; Pil 1:12-14 ✡ **2:11-13:** Mat 10:33; Rom 3:3-4; 2Ko 4:11; Tit 1:2 ✡ **2:14:** 1Ti 6:4; Tit 3:9 ✡ **2:15:** 1Ti 4:6 ✡ **2:16:** 1Ti 4:7 ✡ **2:17:** 1Ti 1:20 ✡ **2:19:** Iti 16:5; Ais 52:11; Ioa 10:14; 1Ko 8:3

22 ✡La sou nini naxiu tumalineu ʼilixo sou voteʼi ane ta maulu ilavusou
iʼoxoʼoxonu. Ia ngingi ngongiʼa aneʼi ane ilinga noxou Tila no anu oponeʼi
maninasou, ngamulinu ʼiliʼilixo ane laixe mo ngamuxamuxaxu tangengi
noxou Kalisito mo ngamasaxaiʼa ta mitema la opongengi uai seʼisisi.
23 ✡Namuxaxu xaleeneniu vaivaikala vulaulau. Xo nini nelavu lexe mii
ane ne, uxalixu ʼotoʼoto sou anaxaʼa.
24 Mamu sou itema sou xaixai noxou Tila iloʼa ta menexu iʼotoʼotosou
anaxaʼa. Ia anu uʼoxo laixe noxiʼa ta mitema ukalusi, mo anu ulosieixu ta
mitema no anu vaikala noxou Lataua laixe xe anu itema sou laʼiaxuiʼa ta
mitema palea uasi.
25 Mo anu itema sou upelaʼa ta mitema seʼisisi ane aneʼi imasaxau
uasi. Anu upelaʼa ta mitema, la male Lataua upelemasaxaneʼi lexe ixiunu
xavutalaiʼa mo ilavusou vaikala manina.
26 Mo aneʼi xavutalaiʼa lamana, la iʼume no anu uoi noxou Satani e
mutetelisiʼa sou iʼoxonu xaixai noxou.

3

Voxo Kaluxu

1 ✡Ia eni emasaxa lexe nini nalavu aloxo ʼo. No voxo ane voxo kaluxusou
uxali, la tuʼutuʼumaxu tavuʼalo uxali.
2 Tuʼutuʼumaxu uxali, la ta mitema ne, taneixaʼasi mo imasaxau lamolisi.
Mo aneʼi imasaxa ixali tila mo iʼitinu ualasiʼa. Ilea vaikala masumasua mo
ilomuxaʼa ta neniʼa iloʼa ta mamiʼa uasi mo ivikala laixe ulai noxiʼa kalumo
uasi. Aneʼi imulinu ʼiliʼilixo ane Lataua umasaxau uasi.
3 Mo aneʼi taneixaʼa ta mitema uasi, mo ixiunu tumaliʼau ʼiliʼilixo
masumasua uneʼe noxiʼa uasi. Mo ikalavoisiʼa ta mitema. Mo aneʼi
ilavusou isaxilaʼu muamuaʼixaʼa laixe uasi. Mo aneʼi iʼoto, la ivea ta
mitema. Mo aneʼi imasaxau ʼiliʼilixo ane laixe uasi.
4 Aneʼi ixiu tumaliʼaiʼa ta menexiʼa mo aneʼi iavuti palea sou imulinu
xavutala masua noxiʼa. Xe aneʼi ixavutala lexe aneʼisi ta laixe manina.
Aneʼi imasaxau Lataua uasi, ia aneʼi imasaxau mimii no anu vasimeʼa sou
ʼosaʼosasi.
5 ✡Naxolu vaʼaxu noxiʼa ta mitema ane ne. Xo aneʼi ikalavoi lexe
mimulinu ʼiliʼilixo ane Lataua mumasaxau. Ia uasi, no anu vasimeʼasi.
Aneʼi mixolu vaʼaxu no anu xavi sou ʼiliʼilixo ane Lataua mumasaxau.
6 Seʼi noxiʼa ne, iʼunalai no tanitani sou ivikala seʼisisi ulai noxiʼa ta sema
ane xavutalaiʼa mamalaxu sou ta sema imulinu vaikalaiʼa. Aneʼi ta sema
ne, milavu lexe misusu tavuʼalo, ia oponeʼi uavuti sou iʼoxonu ʼiliʼilixo
masumasua tavuʼalo la.
7 Aneʼi ta sema imasaxa lexe inoʼu lavulavu no anu vaikala noxou Lataua
utotomu, ia imomomo sou ilavu no anu vaikala manina ne uasi.
8 ✡Ta mitema ane ne, aneʼi mitelo anaxaʼau vaikala manina noxou Lataua,
loxo Ianesi ilou Iamulesi mixiu tumaliʼau Mosesi. Aneʼi ixavutala no anu
mii masumasuasi, la sou milapalapau no anu muxamuxaxu taneʼi noxou
Lataua.
9 Ia aneʼi isolonu iʼoxonu ʼiliʼilixo ane ne uasi, xo ta mitema latala imaisou
mo ilavu lexe ʼilixoiʼa ne masumasua mukalu loxo ta mitema tamei, Ianesi
ilou Iamulesi.

Vaikala Peletoto Ulai Noxou Timoti

10 Ia nini nelavu manina no anu vaivaikala eni elosine, mo muamuaʼixo
mo mii ane eni exavutala sou aʼoxonu, mo muxamuxaxu taleli noxou

✡ **2:22:** 1Ti 6:11 ✡ **2:23:** 1Ti 4:7 ✡ **3:1:** 1Ti 4:1 ✡ **3:5:** Mat 7:15, 21; Tit 1:16 ✡ **3:8:** Mul 7:11

Lataua mo la'iaxo palepalea uasi, mo talelixa'a ta mitema xe etavule
tu'utu'umaxu ia e'oxonu xaixai noxou Lataua.
11 ✡Mo nini nelavu manina lexe ta mitema ne Antioki mo Ikonia mo Lisita
ne, ane'i milosilo tu'utu'umaxu mo mivelo masualeli loxo 'o. Eni exalisou
tu'utu'umaxu tavu'alo, ia e'oxonu xaixai noxou Latauasi. Voxovoxo ne, eni
exalisou tu'utu'umaxu ne, ia Tila mu'umeleli no anu.
12 ✡Anu manina musuku lexe itema vile umuxaxu tanu noxou Kalisito
Iesu mo umasaxa lexe umulinu 'ili'ilixo ane Lataua mumasaxau, la anu
uxalisou tu'utu'umaxu.
13 Ia ta mitema ta masua ilo'a ta mitema ane sou ikalakalavoine'i ta
mitema lexe ane'i ta mitema sou ilosieixu vaikala noxou Lataua, la ane'i
ilo'a ikalavoine'i ngatongato'o. La sou ane'i ilo'a ixali masua avile.
14 Ia nini natetelisou vaikala e nelomusou noxilo mo nelavusou. Xo nini
nelavusou lexe 'ei ane mulosine lavulavu,
15 mo nelavusou Lavuku Tavuna no mine nini molomoloxene. Lavuku
Tavuna ne, ulosine lavulavu, mo sou nini namuxaxu taneni ulai noxou
Kalisito Iesu, la Lataua upamaulineni.
16 ✡Vaivaikala latala e muxolu no nano no Lavuku Tavuna 'o ne, Lataua
mutausou. Anu usu'ulinenge sou talavu no anu vaikala manina noxou
Lataua xe upela'ingexu susu ma'ia nenge te'oxonu sou umomosinge mo
ulosiengexu 'ili'ilixo ane mulapu.
17 Mo sou itema sou xaixai noxou Lataua ne, ulaxalaxa'i no anu laixe
manina sou umomomo sou u'oxonu xaixai laixe ukalusi.

4

1 No iou Lataua ilou Kalisito Iesu e Anu utulusi'a ta mitema ane'i ane
imamauli xe ane'i ane misoisoli no anu vaivaikala mo Anu ulivu une'e no
lia 'o sou usaxila'inge, eni avikalaneni pekia'u manina aloxo 'o.
2 Nini xavineni sou naa'aloxu vaikala noxou Iesu Kalisito ulai noxi'a
ta mitema. Voxo se'i, la ane'i ilomuxene xe voxo se'i, la ane'i imasaxa
lexe ilomuxene uasi, ia nini naxaxaisi sou naa'aloi'axu utotomu. Napela'a
ta mitema sou susu noxi'a mo nakaitolone'ixu, ia naavutilixa'a lexe sou
imulinu 'ili'ilixo noxou Lataua. Nini nalosi'a ta mitema lavulavu aloxo ne,
la nini na'oxo se'isisi noxi'a mo la'iaxene palea uasi.
3 ✡Xo ili'i, la ta mitema ilomuxu vaikala noxou Lataua uasi. Ia sangali'a
uavuavuti sou ilomusou vaikala ane ane'i imasaxau, la sou ane'i i'avali'a
ta mitema tavu'alo sou ilosieixu ta mitema lavulavu, sou ine'e ilosieixu
vaikala ane ane'i imasaxa lexe ilomusou.
4 Ane'i ixiunu tumali'au vaikala manina noxou Lataua, ia imulinu a'alo
vitavitanisi.
5 Ia eni avikalaneni pekia'u aloxo 'o la. Nini naxavutala laixe utotomu mo
natulu pekia'ine mo natavule tu'utu'umaxu ane uxali noxine xe naxaxai
sou naa'aloi'axu ta mitema a'alo laixe noxou Kalisito Iesu. Nini na'oxonu
xaixai noxou Tila noxine, la na'oxonu maninasousi.
6 ✡Xo eni ne, voxo sou soli noxilo ne a mune'e 'alai mukalu. Lexe eni asoli,
la sialuxo unixi loxo uaini ulai noxou Lataua.
7 ✡Eni e'oto'oto laixe no anu 'oto'oto loxo amitema sou 'oto'oto vile laixe.
Mo eni eiave no anu iaveiave noxilo mukalu, loxo amitema sou aiave no
anu saisale. Xe eni ететelisou muxamuxaxu taleli noxou Iesu laixe mo
mune'e mutalo vaimomo 'o.

✡ **3:11:** Apo 13:14-52; 14:5, 8-20 ✡ **3:12:** Mat 16:24; Ioa 15:20; Apo 14:22 ✡ **3:16:** Rom 15:4
✡ **4:3:** 1Ti 4:1 ✡ **4:6:** Pil 2:17 ✡ **4:7:** 1Ti 6:12

8 ✡La sou Lataua mulalaxiinu kisivalu vile noxilo. Kisivalu ne, eni anoʹu
sou euli no anu saisale no voxo ane Tila ulosilo. Anu ulosilosi uasi, ulosiʹa
aneʹi ane Lataua mumoxoʹa lexe aneʹi ta mitema mulapu no voxo ane Anu
utulusiʹa ta mitema no anu vaivaikala. No voxo ane ne, la anu ulosiʹa ta
mitema latala e ixomaiou Iesu manina sou ulivu uneʹe kalumo.

Paulo Mumasaxa Lexe Timoti Upalea Ulai Noxou

9 Eni alingaiʹine lexe nini napulili sou napalea uneʹe noxilo.
10 ✡Xo Temasi muxolu noxilo tei, ia anu mumasaxau ʹiliʹilixo sou lialia
ʹo misevile, la sou anu muʹumesilo mo mulai ne Tesalonika. Xe Kulesikesi
kalumo mulai no xalee lia tila ne Xalatia. Mo Tito kalumo mulai no xalee
lia tila ne Talematia.
11 Aneʹi miʹumesilo mukalu, ia nexi noxou Lukasi a taxoxolu ʹo. Lexe nini
naneʹe noxilo, la ngingi ngongou Maluko nganeʹe. Xo anu usuʹulileli no anu
xaixai noxilo.
12 Eni epalusou Tukiko sou mulai no tuala ne Epeso.
13 ✡Nini naneʹe noxilo, la nanoʹu tokolomoxeni veveeni a muai no taasou
Kalipo no tuala ne Toloasi. Xe nanoʹu lavukuxeni. Ia taneni vulusi uasi,
nanoʹu lavuku seʹi ane miʹoxonu no anu sipsip sosou kalumo.
14 ✡Ia itema sou uʹoxonu mimii no anu kopa, ualasou lexe Alekisanda ne,
anu mulosilo tuʹutuʹumaxu tavuʹalo misevile. Eni alingau Tila noxilo lexe
anu ukolinu ʹiliʹilixo ane anu muʹoxonu muneʹe noxilo ʹo.
15 Anu aloxo ne, la sou nini kalumo nasaxilaʹine noxou. Xo anu ne, anu
mutautalo ananexe no voxo ane nexi teaʹaloxu aʹalo laixe noxou Kalisito
Iesu.
16 Xe no voxo ane aneʹi mitulusilo no anu vaivaikala tei, la eni eʹoxo
laixesousi. Ia itema vile utulu no paʹumelo sou usuʹulileli uasi, ta menexilo
miʹumesilo sou milailai mukalu. Ia eni alinga ulai noxou Lataua lexe Anu
ukolinu ʹilixo e aneʹi miʹoxonu muneʹe noxilo ne uasi.
17 Aneʹi miʹumesilo, ia Tila noxilo ne uʹumesilo uasi. Anu mutulu no
paʹumelo sou mulosilo xavi sou eni eaʹaloxu aʹalo laixe ukalusi ulai noxiʹa
ta mitema, mo sou ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi ne ilomusou.
Anu Tila noxilo ne, muʹumeleli mulivunoxilo no anu tuʹutuʹumaxu ane ne,
loxo anu muʹumeleli no anaxu mii vile ilemolu lexe laeoni.
18 La sou eni elavu manina lexe iliʹi, la Tila noxilo uʹumeleli no anu
ʹiliʹilixo masumasua e ta mitema iʹoxo uneʹe noxilo mo ulailixo laixesi no
tuala noxou teitexi no opo loxotolo. Eni alinga lexe nenge taʹitinu Tila
noxinge ualasou utotomu mo ukalu uasi. Manina.

Vaikala Kaluxu

19 ✡Nasova aso laixe noxilo ulai noxie Pilisila ilou mulue Akuila mo
Onesipolo ilee semau iloʹa ta ʹolu.
20 ✡Elasito muxolu no tuala ne Kolinito, ia Tolopimosi ne, eni eʹumesou
no tuala ne Mileto, xo pipiena muʹoxonu ne.
21 Eni emasaxa lexe voxo sou laʹiua usoko uao, ia nini napulili sou naneʹe
noxilo. Uvuloi mo Puteni mo Lino iloʹa Kalautia xe ta mitema noxou Lataua
tavuʹalo misova aso laixe mulai noxine.
22 Eni alinga lexe Tila uxolu noxine mo alauna noxou uxolu noxinge
kalumo.

✡ **4:8:** 1Ko 9:24-25 ✡ **4:10:** Apo 15:37-39; 2Ko 8:23; Kol 4:14 ✡ **4:13:** Apo 20:6 ✡ **4:14:** Ais 59:18; Rom 2:6 ✡ **4:19:** Apo 18:2; 2Ti 1:16-17 ✡ **4:20:** Apo 19:22; 20:4; Rom 16:23

UOLI VOLOXU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXOU TITO

Vaikala lamana

Tito ne anu itema Iutaia uasi. Ia no mine Paulo mua'aloxu a'alo laixe sou Iesu Kalisito, la muxiunu opoonu mo mumuxaxu tanu, la muxali itema noxou Kalisito. Anu mumulinu Paulo mo musu'ulinu no anu xaixai noxou. La sou male Paulo muitalonu Tito muxolu no la'olu ne Kuleta sou usaxila'u lalotu lai ne. Aloxo ne la sou Paulo mukaukavu uoli voloxu ane 'o mulai sou mupelau lexe ta Kuleta ne 'ilixone'i laixe malaxo uasi. La sou lexe itema vile umasaxa uxali kisou vile no anu lalotu, la anu umulinu 'ili'ilixo lailaixesi. Xe ili'i la Paulo muvikalanu Tito lexe usu'uline'i ta mitema xulumuxa'a iouiou ne mo ulosi'a lavulavu no 'a xoluxoluxa'a. Ta mitema e la'oluxa'a ne ane, ane'i ta mulu ilo'a ta sema ta auaululu mo ta maulu ilo'a ta vuanga xe ta mitema sou xaixai vitanisi.

Xe sou mukalusou vaivaikala noxou la muvikalanu Tito lexe ulosie'i ta mitema 'ilixo sou imasaxai'a ngatongato'o mo opo vilesisi uxolu no taine'i. Ia ilavixa'a mo i'oto'oto xe ixalixu kalikalipala no anu lalotu mamu.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-4
'Ilixonu itema umomomo sou uxali kisou vile no anu lalotu 1:5-16
Xaixai noxi'a ane'i xulumuxa'a vilevilesi 2:1-15
Pelepeletoto noxou Paulo 3:1-11
Vaikala kaluxusou 3:12-15

1 Eni Paulo, eni ekaukavu vaikala ane 'o mulai noxine Tito. Eni aposeli
noxou Lataua mo amitema sou xaixai noxou Iesu Kalisito. Xo Lataua mu-
sosovosilo lexe a'oxonu pakia'usou muxamuxaxu tane'i noxi'a ta mitema e
anu musosovosi'a lexe ta na'u, mo asu'uline'i sou ilavusou vaikala manina
noxou Lataua, mo sou imulinu 'ili'iloxo ane Lataua mumasaxau.
2 ✡Eni a'oxonu xaixai ane ne, sou lexe ane'i imolo tane'i no anu mauli
ane kaluxu uasi. Mauli ane ne, Lataua e ulavusou ukalavoi uasi, musakii
vaikala noxou tatei no mine Anu ukoinu mimii latala 'o uxali uao lexe Anu
ulosi'a.
3 Ia ili'i no anu, la vaikala noxou muxali lamana no voxo ane Anu
musosovosou. Anu musosovosi'a ta mitema se'i sou mia'aloxu vaikala
noxou. No anu vote'i ane ne, la Anu mu'oxonu vaikala noxou muxali
mupala'a noxilo. La sou Lataua, Anu itema sou mapauli, muvikala pekia'u
mune'e noxilo sou lexe eni aa'aloxu vaikala noxou.
4 ✡Anu aloxo ne, la sou ane eni ekaukavu vaikala ane 'o mulai noxine
Tito. Xo nini nemuxaxu taneni noxou Iesu Kalisito, la sou nini nexali loxo
eni 'alixeni maninasou mo muxamuxaxu tanenge noxinge nengei ne, anu
muxali vilesisi.
Eni alinga ulai noxou Lataua Maminge ilou Kalisito Iesu, Anu itema sou
pamauli lexe ane'i i'ana'analixene no anu alauna mo i'oxonu oponeni uai
se'isisi.

Xaixai Noxou Tito

5 Tava'u xo eni e'italoneni nexolu no la'olu ne Kuleta ne, sou lexe nini
namomosou xaixai pa'upa'usou e ukalu uao mo nasosovosi'a ta tatila

✡ **1:2:** Kol 1:27 ✡ **1:4:** Rom 1:7; 2Ko 8:23; Xal 2:3

noxiʼa ta mitema noxou Lataua no tuatuala ukalusi ne Kuleta loxo eni
evikalanenixu tei.
6 ✡Nasosovosiʼa, la nasosovosiʼa aneʼi e ilavusou iʼoxonu susu no ieʼi ta
mitema uasi xe ta semaiʼa vilesisi. Mo ta ʼiliʼa ne, imuxamuxaxu taneʼi
noxou Kalisito, mo sou aneʼi umomomo sou iʼoxonu ʼiliʼilixo sou voteʼi mo
itelo anaxaʼaiʼa ta neniʼa iloʼa ta mamiʼa uasi.
7 Xo nelavusou lexe tila sou usaxilaʼu xaixai noxiʼa ta mitema noxou
Lataua ne, anu uʼoxonu xaixai noxou Lataua. La sou mamu sou ususu
no ieʼi ta mitema mo uʼitinu ualasou mo opo ialuxu palea mo uiexu uaini
tavuʼalo mo ulavusou uʼotoʼoto xe ukalavoineʼi ta mitema sou uʼumenu
lamoliʼa ilou miʼamiʼa.
8 Ia laixe lexe anu itema sou usexelaxaʼa ta mitema mo usuʼulineʼi
mo umasaxau ʼiliʼilixo laixe tavuʼalo ukalusi mo anu molu usaxilaʼu
muamuaʼixu laixe. Anu itema sou umulinu ʼiliʼilixo ane mulapu mo uxolu
vaʼaxu no anu ʼiliʼilixo masumasua,
9 mo anu utetelisou pekiaʼu vaikala manina e aneʼi milosiouxu mo anu
umuxamuxaxu tanu no anu. La sou anu umomomo sou uavutilixu oponeʼi
ta mitema no anu vaikala manina sou lexe aneʼi itulu pekiaʼu noxou
Kalisito, mo sou umomosiʼa ta mitema e imasaxa lexe imulinu vaikala
manina uasi, la sou aneʼi ilavu lexe aneʼi mipolo vaʼaxu.
10 ✡Xo ta mitema tavuʼalo ane mipolo vaʼaxu ne. Aneʼi imasaxa lexe
ilomuxu vaikala manina noxou Lataua uasi, mo ivivikala vitavitanisi xe
ixovulaulaulixaʼa ta mitema no anu vaikala noxiʼa. Tavuʼalo noxiʼa ne,
aneʼi xooxoo mungaasiʼa ne.
11 ✡Aneʼi iʼoxo aloxo ne, sou lexe ikalavoineʼi ta mitema sou iʼumenu
lamoliʼa ilou miʼamiʼa. Aneʼi ixovulaulaulixu xavutalaiʼa ta mitema latala
no tani vilevilesi. La sou navikalaneʼi pekiaʼu lexe mamu sou aneʼi ivivikala
aloxo ne.
12 Itema sou palomatana vile noxiʼa ane anu muvikala aloxo ʼo, “Ta
mitema ne Kuletasi ane aneʼi ilavusou ikalakalavoi utotomu, aneʼi ta
mitema ta masua loxo ta mimii ta vova mo ta pauxee.”
13 ✡Vaikala noxou ne, anu manina. La sou nini navikala pekiaʼu ulai
noxiʼa sou namomosou muxamuxaxu taneʼi noxiʼa noxou Lataua uxali
manina,
14 ✡mo mamu sou ilomusou aʼalo vitavitanisi noxiʼa ta Iutaia mo lapuloto
iouiou noxiʼa ta mitema ane ilavusou ixiu tumaliʼau vaikala manina.
15 ʼEi ane mumulaxu tanu noxou Lataua, la mimii latala ne anu masua no
anu uasi. Ia ʼei ane mususu manina mo umuxamuxaxu tanu noxou Kalisito
uasi, la mii vile laixe noxou uasi. Xo xavutalau mo tanu ne, masua mukalu.
16 ✡Aneʼi ivikala lexe aneʼi milavusou Lataua, ia ʼiliʼilixoneʼisi mumaxaʼu
lexe aneʼi mixiu tumaliʼa noxou Lataua. La sou anu umasaxaiʼa uasisi
manina, xo aneʼi imulinu uasi mo aneʼi umomomo sou iʼoxonu xaixai vile
laixe uasisi manina.

2

Vaikala Peletoto Ulai Noxiʼa ta Mitema Seʼi

1 Ia nini nalosieixu ta mitema lavulavu no anu vaikala manina noxou
Lataua.
2 Nini nalosieixu ta mulu ta aululu, la navikalaneʼi aloxo ʼo. Imuxa-
muxaxu taneʼi noxou Lataua mo taneʼixaʼa ta mitema mo ixolu seʼisisi
sou itavule tuʼutuʼumaxu. Mamu sou iiexu uaini tavuʼalo mo ta mitema

---

✡ **1:6:** 1Ti 3:2-7; 2Ti 2:24-26 ✡ **1:10:** 1Ti 4:7 ✡ **1:11:** 2Ti 3:5-6; 1Pi 5:2 ✡ **1:13:** 2Ti 4:2 ✡ **1:14:** 1Ti 4:7 ✡ **1:16:** 1Ioa 1:6; 2:4

imaisou ʼilʼilixo laixe noxiʼa la itoxoneʼisi xe aneʼi meʼa isaxilaʼu mua-
muaʼixaʼa laixe.
3 ✡Navikalaneʼi ta sema ta aululu kalumo lexe aneʼi imulinu ʼiliʼilixo
ane Lataua mumasaxau loxo itema sou xaixai noxou Lataua umulinu, mo
ivikala masua ulai noxiʼa ta mitema uasi, mo iiexu uaini tavuʼalo malaxo
uasi, ia ixolu loxo ta sema sou ilosiʼa ta mitema lavulavu no anu mii maʼia
ane laixe.
4 Mo sou aneʼi imomomo sou ilosieixu ta sema lexe aneʼi imasaxaiʼa ta
mulumuluiʼa iloʼa ta ʼiliʼiliʼa mo
5 ✡meʼa isaxalaʼu muamuaʼixaʼa laixe mo ilai noxiʼa ta mulu vaʼaxu uasi
mo isaxilaʼu tani mo iʼoxo seʼisisi noxiʼa ta mulumuluiʼa iloʼa ta ʼiliʼiliʼa xe
ilomuxaʼa ta muluiʼa laixe. La sou ta mitema ivikala masua no anu vaikala
noxou Lataua uasi.
6 Navikalaneʼi ta maulu kalumo lexe meʼa isaxilaʼu muamuaixaʼa laixe.
7 ✡Ia mii maʼia ane nini naʼoxonu, la anu upalaʼalixene no ieʼi ta mitema
lexe nini namitema sou xaixai laixe noxou Lataua, la sou aneʼi imulineni.
Nini nalosieʼixaʼa ta mitema, la nalosieixu laixe mo namolovilaʼi no anu
uasi,
8 ✡mo navivikala la navikala ulapusi mo sou ta mitema ixalisou susu vile
no anu uasi xe ta uluameni ivikala masua uneʼe noxine uasi, ia imaela xo
aneʼi vaikala vile sou ilea noxinge nengei uasi.
9 ✡Navikalaneʼi ta mitema sou ipalupalusiʼa kalumo lexe aneʼi ixolu no
laaxaʼa ta tatilasiʼa no anu mimii tavuʼalo ukalusi mo iʼoxonu xaixai laixe
sou aneʼi iʼosasiʼa no anu, ia mamu sou itelo anaxaʼa.
10 Mo mamu sou ipakali mimii noxiʼa, ia ilomuxaʼa ta tatilasiʼa laixe.
Aneʼi ta tatilasiʼa imaisou mii maʼia ane aneʼi iʼoxonu, la imulaxu taneʼi
noxiʼa manina mo iisuxu vaikala noxou Lataua, Anu itema sou pamauli.
11 Xo alauna noxou Lataua, anu muxali lamana sou upamaulineʼi ta
mitema latala.
12-13 ✡No voxo ane nenge tamolo tanenge sou taxomaiou mii ane lailaixe
– anu lailivu noxou Iesu Kalisito uxali no anu lamana noxou, anu Lataua
noxinge tila, Anu itema sou pamauli, – la alauna noxou ne, anu ulosienge
lexe no voxo ane vaimomo, nenge taxiu tumalingeu ʼiliʼiloxo masua
e Lataua umasaxa uasi mo masaxa sou mimii tavuʼalo sou no lia ʼo,
ia tasaxilaʼu muamuaʼinenge laixe mo tamuamuaʼi ulapu mo tamulinu
ʼiliʼilixo ane Lataua mumasaxau.
14 ✡Iesu Kalisito muʼitalonu maulixu singe sou Anu munoʼinge mulivuli-
nenge no anu ʼiliʼilixo masumasua mo mukalipalanenge loxo anu ta naʼu
manina, sou lexe nenge tamasaxa lexe taʼoxonu xaixai ane laixesi.
15 ✡Vaikala ane eni elosine ne, nini navikalaneʼi ta mitema no anu mo
naavutilixaʼa sou imulinu xe namomosiʼa no anu susu noxiʼa, xo Lataua
musosovosine lexe nini itema sou xaixai noxou. Naxaxai laixe aloxo ne,
mo sou evile sou uvikala masua ulai noxine uasi.

3

ʼIliʼilixo Laixe Ane Tito Umulinu

1 ✡Nini naavutilixu xavutalaiʼa ta mitema noxine, sou lexe ixolu no
laaxaʼa ta mitema ane isaxilaʼa iloʼa ta tatilasiʼa mo ilomuxu vaikalaiʼa laixe
mo ixolu iloo sou iʼoxonu xaixai lailaixesi.

✡ **2:3:** 1Ti 3:11 ✡ **2:5:** Ep 5:22 ✡ **2:7:** 1Ti 4:12 ✡ **2:8:** 1Pi 2:15 ✡ **2:9:** 1Ti 6:1 ✡ **2:12-13:** 1Ioa 2:16 ✡ **2:14:** Mul 19:5; Lap 7:6; Ese 37:23; Xal 1:4; 1Pi 2:9 ✡ **2:15:** 1Ti 4:12 ✡ **3:1:** Rom 13:1-7; 1Pi 2:13-14

2 Ipelaʹa seʹisisi mo iʹoxonu ʹilixo lailaixe ulai noxiʹa ta mitema tavuʹalo
ukalusi. Ia mamu sou ivikala masua noxou itema vile mo iʹotoʹotosou
anaxaʹa.
3 ✡Xo tei, la nenge kalumo ne, xavutalemenge laixe uasi la talomuxu
vaikala noxou Lataua uasi mo aneʹi mikalavoinenge. Mo temulinu masaxa
masua iouiou mo ʹiliʹiloxo sou voteʹi, la anu musakinenge la umomomo sou
talulusou uasi mo texolu no anu ʹiliʹilixo masua sou oponenge masuaiʹa ta
mitema mo teisunenge ngatongatoʹo, la sou aneʹi imasaxainge xe nenge
tamasaxaiʹa uasi.
4 Ia, no mine tanutanuxu ilou alauna noxu Lataua, Anu itema sou
pamauli muxali mupalaʹa lamana noxinge,
5 ✡la Anu upamaulinenge no anu ʹiliʹilixo laixe e nenge teʹoxonu uasi.
Anu mupamaulinenge no anu alauna noxousi, la muʹulosinge no anu
Uleenu Tavuna sou texali alavua la.
6 ✡Lataua munixiʹu Uleenu Tavuna muluʹe muʹanaʹana noxinge no anu
xaixai noxou Iesu Kalisito, Anu itema sou pamauli.
7 No anu alauna noxousi, la sou anu Lataua umoxoʹinge lexe nenge taxali
ta ʹolu ane mulapu no iou sou tanoʹu mauli ane kaluxu uasi e nenge tamolo
tanenge no anu.
8 Vaikala ane ne, anu manina misevile. Mo umomomo sou nenge
tamuxaxu tanenge no anu. La sou eni emasaxa lexe nini navikala pakiaʹu
ulai noxiʹa ta mitema no anu mimii latala e eni elemolu, mo sou aneʹi
ane imuxamuxaxu taneʹi noxou Lataua ne, ixavutala laixe ka sou ilailixu
maulixaʹa no anu ʹiliʹilixo laixesi. Mii ane eni elemolu tei ne lexe aneʹi
imulinu, la anu mii laixe sou usuʹulineʹi ta mitema.
9 ✡Ia naxiu tumalineu talitaliʹi vitavitanisi mo nanasiʹa ta ʹiluʹilusuneʹi
iloʹa ta xasixasiʹa mo ʹotoʹotosou anaxaʹa vitavitanisi xe ʹotoʹoto no anu
lapuloto noxou Mosesi. Xo mimii ane ne, umomomo sou usuʹulineni uasi
mo anu mii vitanisi.
10 ✡Ia lexe vile uxolu sou ukalipalaneʹi ta mitema noxou Lataua, la
navikalanu sou namomosou xavutalau. Lexe naʹoxonu aloxo ne alaxu vile
xe tamei, ia ulomuxu vaikalameni uasi, la naxexeenu.
11 Nini nelavusou lexe itema ane loxo ne, anu mupolo vaʹaxu avile mo
uʹoxoʹoxo susu. Mii ane ne, mumaxaʹu lexe anu mususu manina.

Vaikala Kaluxusou

12 ✡No voxo ane lexe eni apalusou Atemasi, ia uasi la apalusou Tukiko
ulai noxine, la nini napulili sou naneʹe noxilo ne Nikopoli. Xo eni emasaxa
lexe no voxo sou laʹiua, la eni axoxolu ʹole.
13 ✡Xe eni emasaxa manina lexe nini xavineni sou napalusiʹa Sena ilou
Apolosi. Sena ne, anu itema sou lapuloto ane. Nasuʹulineʹi ilou no anu
mimii sou muamuaʹixaʹa, mo sou aneʹi imuamuaʹi la ixamuli tuʹumaxu no
anu mii vile uasi.
14 ✡Ta mitema noxinge kalumo inoʹu lavulavu sou ilailixu maulixaʹa no
anu xaixai laixe sou ixalixu mii maʹia ane sou usuʹulinu xoluxoluxaʹa no
anu. Ia ipaupauxee mamu.
15 Ta mitema latala ane noxiʹa texolu ʹo, aneʹi misova aso laixe mulai nox-
ine. Mo milemo aso laixe noxixe ulai noxiʹa ta mitema ane imuxamuxaxu
taneʹi noxou Iesu mo ane imasaxaixe.
Eni alinga lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge ngingi latala ne
ukalusi.

✡ **3:3:** 1Ko 6:9-11; Ep 2:1-2; 5:8 ✡ **3:5:** 2Ti 1:9; Eva 10:22 ✡ **3:6:** Apo 2:17-18 ✡ **3:9:** 2Ti 2:14, 16 ✡ **3:10:** Mat 18:15-17 ✡ **3:12:** Ep 6:21-22; Kol 4:7-8 ✡ **3:13:** Apo 18:24; 1Ko 3:5-6 ✡ **3:14:** Ep 4:28

UOLI VOLOXU ANE PAULO MUKAUKAVU MULAI NOXOU PILIMONI

Vaikala lamana

Pilimoni ne anu itema tila vile. Male anu temanu lalotu vile ne Kolosi. Itema sou xaixai vitanisi vile noxou ualasou lexe Onesimosi mu'ume la mulai muxolu to tuala tila vile. Ia no mine anu mu'ume mulai muxolu ne la muxalisou Paulo. Xe Paulo musu'ulinu la anu muno'u Kalisito no anu maulixu, la muxali itema vile noxou Kalisito.

No voxo ane ne, anu Paulo muxolu no anu sakisaki, la umomomo sou ulai umaisou Pilimoni ne uasi. Ia anu mukakavunu uoli voloxu 'o, la mulosou anu Onesimosi sou muno'u mulailixu noxou tilasou ne. No nano no anu uoli voloxu ne, la anu muvikalanu Pilimoni ne lexe ulavixu itema sou xaixai vitanisi ne mamu. Xo anu Onesimosi ne muxali itema vile noxou Kalisito ne. La sou laixe lexe anu usexelaxu mo uno'u ulivu loxo anu vimou maninasou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1-3
Vaikala sou 'osa'ila xe lakilaka 4-7
Linga noxou Paulo mulai noxou Pilimoni sou Onesimosi 8-22
Vaikala kaluxusou 23-25

1 Eni Paulo, ane'i misakisakileli mo eni a axoxolu no taasou navunavu,
xo eni amitema sou xaixai noxou Kalisito Iesu.
Nexi noxou Timoti, anu loxo vivinge noxou Iesu Kalisito, tekaukavu
kaukavu ane 'o mulai noxine Pilimoni, nini menexixe maninasou ane nexi
temasaxau xe nini itema sou xaixai noxixe vile.
2 ✡Eni ekaukavu mulai noxine Apia kalumo, nini loxo vivixe sema xe
mulai noxine Akipasi kalumo, nini loxo itema sou 'oto'oto noxixe, xo nini
nexaxai noxou Kalisito Iesu loxo itema sou 'oto'oto loxo nenge nengei
texaxai no anu. Mo eni ekaukavu mulai noxi'a ta mitema noxou Lataua
kalumo ane ane'i ilavusou ipipita no tani noxine.
3 Nexi talinga lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua Maminge ilou Tila
noxinge Iesu Kalisito uxolu noxinge.

Linga Noxou Paulo

4 No mine eni alinga ulai noxou Lataua noxilo, la eni axavutalaneni mo
avikala laixe ulai noxou uto-tomu.
5 Xo eni elomu lexe nini namuxamuxaxu taneni noxou Tila noxine Iesu
mo namasaxai'a ta mitema noxou Lataua ukalusi.
6 Nenge nenge'a tamuxamuxaxu tanenge noxou Lataua, la sou eni alinga
lexe nini namaxa'u no anu maulixene loxo nini nemuxaxu taneni noxou
Lataua manina. La sou nini nalavu manina no anu mimii latala laixe ane
nenge teno'u noxou Kalisito.
7 ✡Nini loxo vivilo, nini nemasaxai'a mo nesu'uline'i ta mitema noxou
Lataua sou imuxamuxaxu tane'i pekia'u ulai noxou Kalisito, la sou eni
e'osasine misevile mo nini neavutilixo sou opoleli muai se'isisi.

Lingasou Onesimosi

8 Eni amomomo sou avikalaneni pekia'u no anu mii vile sou lexe nini
na'oxonu, xo nini loxo vivilo noxou Kalisito.

✡ **1:2:** Kol 4:17; 2Ti 2:3 ✡ **1:7:** 2Ko 7:4

9 Ia, eni atali'isinexu aloxo ne uasi. Atali'isine se'isisi xo eni elavu lexe
nini itema sou namasaxai'a ta mitema noxou Lataua. Eni aululu mukalu,
ia ane'i misakisakileli mo a axoxolu no taasou navunavu.
10 ✡Ia eni Paulo atali'isinexu Onesimosi, anu muxali loxo 'alixeni. Xo anu
mumulaxu tanu noxou Iesu no mine eni exoxolu no taasou navunavu.
11 Tei, la anu ulavusou u'oxonu xaixai laixe sou usu'ulineni uasi, ia
vaimomo anu mumomomo sou u'oxonu xaixai laixe sou usu'ulinenge
nengei.
12 La sou eni apalusou ulivu ulai noxine. Anu ne, e'eleli manina ane.
13 No mine eni exoxolu no taasou navunavu, la emasaxa lexe anu uxolu
noxilo sou uno'u tanixene mo usu'ulileli sou aa'aloi'a ta mitema a'alo laixe
noxou Iesu Kalisito.
14 Ia lexe nini napelemasaxaleli uasi, la eni umomomo sou amulinu
masaxa noxilo uasi. Lexe nini nasu'ulileli sou nalivunoxu Onesimosi ulivu
noxine, la nini na'oxonu mii ane ne, no anu masaxa noxinesi. Eni avikala
pekia'u noxine, la sou nini na'oxonu aloxo ne uasi.
15 Tava'u xo anu Onesimosi mu'umesine se kitu'a ne, male nini nalivulixu
une'e noxine mo sou uxolu noxine utotomu.
16 ✡Anu ulivu une'e uxolu noxine, la anu loxo itema vitanisi sou napalu-
palusou uasi. Anu muxiu mo muxali loxo vivine e nenge temasaxau. Eni
emasaxau, ia nini kalumo nemasaxau misevile, loxo itema sou ipalupalu-
sou mo nenge vivinge noxou tila, ia anu noxine kalumo.
17 La sou lexe nini menexilo sou nengei ta'oxonu xaixai noxou Tilasinge,
la na'avalou Onesimosi une'e noxine loxo nini na'avalilo.
18 Xe lexe anu mususu noxine mo ukolinu lamolimeni uasi, la eni akolinu.
19 Xo eni Paulo melo ekaukavu ano 'o. La sou eni melo akolinu
lamolimeni. Ia eni avikalaneni lexe nini nakolinu xaixai e eni e'oxo mulai
noxine sou nemuxaxu taneni noxou Kalisito 'ole, uasi.
20 Vivilo. Eni emasaxa manina lexe nini nasu'ulileli, xo nenge nengei
tamuxamuxaxu tanenge noxou Tila noxinge. Nini na'avalou Onesimosi
une'e sou uxolu noxine, la eni opoleli u'osasou Kalisito.
21 Eni ekaukavu aloxo ne, xo eni elavu lexe nini nalomuxu linga noxilo
mo nini na'oxonu xaixai se'i e eni atali'isinexu uasi.
22 ✡Avikalangengi no anu mii vile la. Eni alingainge sou ngingi ngaki-
lakasilo ulai noxou Lataua, mo sou eni alai noxinge. La sou eni emasaxa
lexe nini napaipounu tani kapiutuxu vile sou lexe eni ane'e, la aai no anu.
23 ✡Epapalasi musova aso laixe mulai noxine. Anu kalumo ne, ane'i
misakisakiinu mo nexi noxou texolu no taasou navunavu, xo anu kalumo
mua'aloxu Kalisito Iesu ualasou.
24 ✡Mo ane'i ane nexi noxi'a taxaxai tapita no anu xaixai noxou Lataua,
ualasi'a lexe Maluko mo Alisitaluko mo Temasi ilou Luka, ane'i kalumo
misova aso laixe mulai noxine.
25 Eni alinga lexe alauna noxou Tila Iesu Kalisito uxolu noxine.

✡ **1:10:** 1Ko 4:15; Kol 4:9 ✡ **1:16:** 1Ti 6:2 ✡ **1:22:** Pil 1:25; 2:24 ✡ **1:23:** Kol 1:7 ✡ **1:24:** Kol 4:10-14

UOLI VOLOXU ANE MULAI NOXI'A TA EVALAIO

Vaikala lamana

Uoli voloxu ane 'o mikaukavunu mulai noxi'a ta mitema xulumuxa'a ane mixali ta mitema noxou Kalisito. Ia ta mitema mose'i mi'oxo masuane'i xe milosi'a tu'utu'umaxu mose'i la mutaloxolixa'a no anu muxamuxaxu tane'i noxi'a. La anu muvikalane'i lamana lexe Iesu Kalisito anusisi umomomo sou ulosiengexu 'ilixo maninasou noxou Lataua.

Anu mulemolu mii tatalu: (1) Iesu anu Lataua 'Olu maniasou. Anu muxolu no lia 'o la mutavulenu tu'utu'umaxu tavu'alo. Mo anu muuliuli noxi'a ta mitema sou palomatana tatei ilo'a ta angelo xe Mosesi. (2) Iesu anu muuliuli noxi'a ta aili'i tatei. Lataua muvikalasou lexe Anu uxolu aili'i utotomu mo kaluxu uasi. (3) Iesu anu muxolu loxo kisi'a ta aili'i teitexi no opo loxotolo mo Anu umomomo sou ulivulixa'a ta mitema ane imuxaxu tane'i noxou. 'Ili'ilixo sou lalotu e Mosesi mulemolu ne, anu tovola'i sou xaixai noxou Iesusi ane.

Uoli voloxu ane 'o no anu mautunu 11 xe 12 la mua'aloxa'a ta mitema e mimuxaxu tane'i manina sou tatei. Sou ulosie'i ta mitema no anu 'ilixo sou tamuxaxu tanenge maninasou ulai utalo no anu voxo kaluxusou. Xe muvikala lexe no voxo tu'utu'umaxu uxalisi'a la imuxaxu tane'i noxou Iesu pekia'u. Mo ie'i ulai noxou Iesusi no voxo sou tu'utu'umaxu iouiou uxalisi'a.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-3
Kalisito anu muuliuli noxi'a ta angelo ilo'a ta aili'i xe Mosesi 1:4–7:28
Iesu anu muxali kisi'a ta aili'i teitexi no opo loxotolo 8–10
Tava'u 'ilixo sou muxamuxaxu tanenge 11–12
Vaikala kaluxusou ilou pelepletoto 13

Lataua Muvikalanu No 'a Anaxu 'Olu

1 Tatei la Lataua muvikalane'i ta xaixasinge alaxu tavu'alo no anu vote'i iouiou no anaxa'a ta mitema sou palomatana.

2 ✡Ia vaimomo no anu voxo kalukaluxusou 'o, la Lataua muvikalanenge no anaxu 'Olu. Anu musosovosou 'Olu ne sou usaxila'u mimii latala ukalusi sou uxali ta na'u, mo no avolu 'Olu nesi la Lataua mukoinu mimii latala no lialia 'o mukalusi.

3 ✡Mo anu 'Olu ne mupala'alixu lamanaxu Lataua la iaaxu muieisinge mukalusi. Mo anu iouvilesisi loxo Lataua muisalili, mo no anu xavi no anu vaikala noxou la mutetelisou mimii latala mukalusi muxolu pekia'u. Xe ili'i no mine Anu mukalusou xaixai noxou sou mukalusou susu xe mu'oxone'i ta mitema mixali malemalenga mukalu, la mulai mutalupexa no paumolu Tatananu tuala ane tatila manina teitexi no opo loxotolo, la muxolu no avolu tema.

4 ✡Anu mulai muxolu ne la, Lataua mulosou uala ne tatila manina muuliuli manina noxi'a ta angelo, la sou Anu muxali tatila noxi'a ta angelo.

5 ✡Xo Lataua umoxo'u angelo vile lexe,
“Nini, eni 'alixeni mo vaimomo 'o eni axali Maminesi.”
Mo muvikala kalumo lexe,
“Eni axali loxo Anu Momu. Xe Anu uxali loxo 'alixeni.”

✡ **1:2:** Ioa 1:3 ✡ **1:3:** Ioa 14:9; Kol 1:20; Eva 8:1 ✡ **1:4:** Pil 2:9 ✡ **1:5:** 2Sa 7:14; 1A'a 17:13; Lex 2:7; Apo 13:33

Ne, Lataua muvikalanu angelo vile aloxo ne? Uasi.
6 ✡Mo no mine Lataua mupalusou 'Olu laposalaxu mulu'e no lialia 'o la Anu muvikala aloxo 'o,
“Ta angelo noxou Lataua ukalusi ine'e ilotu noxou.”
7 ✡Xe noxi'a ta angelo la Lataua muvikalasi'a aloxo 'o,
“Anu Lataua u'oxone'i ta angelo noxou ixali loxo atumesi
xe u'oxone'i ta mitema sou xaixai noxou ixali loxo navu lamixu.”
8 ✡Xe Anu muvikalasou 'Olu aloxo 'o,
“Lataua, nini nexolu no anu puloulousine sou Tatananu tuala utotomu mo kaluxu uasi.
Mo nini nasaxila'a ta mitema noxine la naulaxune'i no anu 'ilixo mulapusi.
9 Nini namasaxau 'ili'ilixo ane mulapusi ia namasaxau 'ili'ilixo ane ma-sumasua uasi.
Aloxo ne la sou Lataua noxine munixi'u ueli sou 'osa'ila mu'ana'ana noxine
sou musosovosine lexe nini neuliuli noxi'a ta menexine.”
10 ✡Mo Lataua muvikalasou 'Olu la aloxo 'o,
“Tila, tatei manina no mine nekoinu mimii latala no lialia 'o,
la nemuxaxu tavatava'u laixe sou mu'oxonu pekia'u.
Mo nekoinu loxotolo ilou mimii iouiou teitexi ne anu nene'axu xaixai noxinesi.
11 Mimii ukalusi ne ulai la umamulosi
ia nini la naxolu aloxo nesi.
Mo lialia ilou loxotolo ne umanaunu loxo tokolomo mamuxanu.
12 Mo ulai la napipinu loxo itema upipinu mo'e,
xe nakolinu alavua aloxo itema uxexeenu tokolomo teinu
ia ukalanu tokolomo alavua.
Ia nini ne naxolu aloxo nesi,
mo tauu iexene ne kaluxusou uasisi manina.”
13 ✡Tei la Lataua muvikalanu 'Olu lexe,
“'Alixeni nane'e mo natalupexa no pa'umelo no avolo tema ulai umomomo
no mine eni amulaxa'a ta uluameni no laaxene sou namalomaloxo'a no tava'ine.”
Ia Anu muvikalanu angelo noxou vile aloxo ne a talu? Uasi.
14 ✡Ta angelo ukalusi ne ane'i ta uleenusi sou i'oxonu xaixai noxou Latauasi, sou upalusi'a ilai isu'uline'i ane'i ane ulai la ino'u mauli.

2

Pamauli Noxou Lataua ne Anu Mii Tatila Manina

1 Ioxe aloxo nenge telomusou tei lexe Lataua 'Olu muuliuli, la sou anu laixe sou nenge tatetelisou vaikala laixe ne pekia'u. Mo talaxa'i laixe, loxo 'o io tasasalo la taxexesou.
2 ✡Tatei la vaikala ane mulaa no anaxa'a ta angelo sou mivikalane'i ta xaixasinge ne mupala'a lexe anu manina, xo ta mitema mixola'u mo imulinu laixe uasi la mixalisou tu'umaxu umomomo no anu 'ilixoi'a.
3 ✡Ane ne tatei ia vaimomo 'o vote'i sou pamauli lailaixe a mupala'a. La sou lexe nenge taxiunu tumalingeu xaixai tatila noxou Lataua ne, la sou nenge ta'ume mo tapolopepeenu la'ia noxou Lataua ne a loxovaa? Tei la Tatila molu mupala'alixu vote'i sou pamauli noxi'a ane'i tatei, xe ane'i ta

✡ **1:6:** Lap 32:43; Rom 8:29 ✡ **1:7:** Lex 104:4 ✡ **1:8:** Lex 45:6-7 ✡ **1:10:** Lex 102:25-27 ✡ **1:13:** Lex 110:1 ✡ **1:14:** Lex 34:7; 91:11 ✡ **2:2:** Xal 3:19 ✡ **2:3:** Eva 10:29; 12:25

'ei ane milomusou, la mia'aloxu noxinge vaimomo 'o lexe vaikala ne anu manina.
4 ✡Mo Lataua kalumo muvalaxu vaikalai'a lexe vaikala ne anu manina, la mu'oxonu sosovo iouiou mo xaixai pekipekia'u mose'i, xe mumila'anu lavulavu sou xaixai iouiou no anu Uleenu Tavuna mulai noxi'a ta mitema vilevilesi no anu masaxa noxousi.

Iesu Anusisi Anu Itema sou Pamauli

5 Aloxo ne, la sou no anu lialia alavua ane uxali ili'i e tevivikalasou 'o, la Lataua usosovosi'a ta angelo sou iulaxunu uasi.
6 ✡Xo aloxo itema vile muvikala muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o,
"Itema 'o anu ne mii ma'ia manina 'o,
la sou nini taneni u'oxoxu malaxo 'o?
Anu mii vitanisi,
ia tava'u loxovaa la sou nini nasaxila'u itema 'Olu laixe 'o?
7 Nini ne'oxonu muxolu,
no laaxa'a ta angelo no anu voxo ataxusesi.
Mo nemulaxu no anu tanixene lailaixe ne mo ne'itinu ualasou
xe nelosou uala tila.
8 Xe nemulaxu sou mimii latala ukalusi e nekoinu ne
uxolu no anu saxisaxila'u noxou xe uxolu no laaxu."
No mine Lataua muitalonu mimii mukalusi mulai no anu saxisaxila'u noxou la mii vile uxolu vitanisi uasi. Ia vaimomo 'o nenge tamaisou itema usaxila'u mo ulaxunu mii vile uasi.
9 ✡Ia nenge tamaisou Iesu la Anu muno'u uala tatila manina, xo tei la Anu muxolu no laaxa'a ta angelo voxo ataxusi sou muno'u tanixa'a ta mitema sou musoli. La ane ne anu vote'i sou alauna noxou Lataua sou usu'uline'i ta mitema. Xo Iesu mutaloxolixu mo mutavulenu tu'utu'umaxu mumomomo no anu soli, aloxo ne la sou Lataua mu'itinu ualasou xe mulosou uala tila xe mimii latala muxolu no laaxu.
10 Lataua anusisi Anu tava'u mimii latala mukalusi mo Anu molu mukoinu mimii latala mukalusi. La sou Anu mumasaxa lexe ta 'olu tavu'alo ne i'unalai ixolu no nano no anu xoluxolu laixe noxou Lataua teitexi no loxotolo. Lataua muxalixu vote'i sou pamauli ne ane noxou Iesusi nesi, la sou mu'oxonu mutavulenu navunavu. No anu navunavu ne la Anu mu'oxonu Iesu muuliuli manina sou mutulu moosou pamauli noxi'a Lataua ta 'olu. La sou 'ilixo e Lataua mu'oxonu ne anu lailaixe manina.
11 ✡La sou anu Iesu mukalipalane'i ta mitema milapu la mixali Lataua ta 'olu xe ane'i ta mitema e Anu mukalipalane'i ne, ane'i mami'a vilesisi, la sou Anu umaela sou umoxo'a lexe Anu ta vimovimou uasi.
12 ✡La muvikalanu Lataua aloxo 'o,
"Eni amoxomoxo'u ulasine mo apala'alixu noxi'a ta vivilo.
Xe no mine nexi tapita sou talotu,
la eni alexenu lexe sou a'itinu ualasine."
13 ✡Mo muvikala la aloxo 'o,
"Eni axolu aloopala noxou Latauasi sou u'oxonu mii ma'ia Anu mulemolu."
Xe muvikala la aloxo 'o,
"Namalei, eni exolu no taine'i Lataua ta 'olu e Anu mulosilo."
14 ✡Lataua ta 'olu e Iesu muleme'a ne, ane ane'i ta mitema imaumauli. La sou Iesu muxali itema aloxo ane'i ne sou ulai no anu soli. Anu mu'oxonu

---

✡ **2:4:** Mak 16:20; 1Ko 12:4, 11 ✡ **2:6:** Lex 8:4-6 ✡ **2:9:** Pil 2:8-9 ✡ **2:11:** Mat 25:40 ✡ **2:12:** Lex 22:22 ✡ **2:13:** Ais 8:17-18 ✡ **2:14:** 1Ioa 3:8; Pal 12:10

aloxo ne sou mutaloxolixu Satani anu itema e xaviinu sou u'oxone'i ta
mitema isoisoli.
15 Mo 'ume sou soli musakisakiinu maulixa'a ta mitema no anu xolux-
oluxa'a, la sou Iesu musoli sou mululusi'a no anu sakisaki no anu 'ume sou
soli ne.
16 Manina misevile, Iesu mune'e mu'oxonu xaixai tatila ne sou usu'uline'i
ta angelo uasi, ia Anu mu'oxonu xaixai ne sou musu'uline'i Avalaamu ta
xaixasou.
17 Xo Anu anusisi sou usu'uline'i ta vimovimou la anu vote'i vilesisi ane
Anu uxali uisalili aloxo ane'i nesi. Mo sou aloxo ne la Anu uxali kisi'a ta
aili'i e mu'ana'ana no anu 'ilixo sou alauna manina mo umulinu vaivaikala
noxou Lataua la u'oxonu xaixai noxou laixesi. Xaixai ne ane sou uxexeenu
susu noxi'a ta mitema.
18 Xe no mine tovotovo uxalisi'a la Anu umomomo sou usu'uline'i xo Anu
muxamulinu navunavu no anu tovotovo iouvilesisi aloxo ane'i ixamulinu
ne.

3

Iesu Muno'u Uala Tila Mua'ulixu Mosesi

1 ✡Ioxe ta vivilo, noxou Iesu Lataua muxolu teitexi no opo loxotolo
mu'avalinge mo mukalipalangengi lexe ngingi ta noxou muisalili ngaxolu.
Mo ngaxavutala Iesu. Anu aposeli noxou Lataua mo kisi'a ta aili'i e nenge
temuxaxu tanenge noxou xe taa'aloxu ualasou lamana.
2 Anu mumulinu vaikala noxou Lataua mo muxaxaisou xaixai ane Lataua
musosovosou sou uxaxaisou ne laixe. Xaixai noxou ne anu iouvilesisi
aloxo Mosesi mu'oxonu, sou muxaxaisi'a ta mitema laixe loxo ane'i Lataua
taasou.
3 Ia Lataua mulosou Iesu uala tila manina mua'ulixu Mosesi. Aloxo
nenge telavusou itema vile utulusou tani vile lailaixe manina la. Nenge
tavikalasou tani ne malaxo uasi, ia talosou uala tila manina noxou moosou
e mutulusou ne.
4 Aloxo tanitani ne itema vilevilesi mutulusou, ia Lataua anu molu
muxalixu mimii latala mukalusi.
5 ✡Mosesi ne anu itema sou xaixai noxou Lataua mo mumulinu vaikala
noxou Lataua la mu'oxonu xaixai laixesi sou musaxila'u tani noxou. Mo
anu muvikala lamana no anu mii ma'ia ane sou Lataua ulemolu ili'i.
6 Ia Kalisito ne Anu Lataua 'Olu la sou anu xaixai noxou ne sou musaxila'a
ta mitema mukalusi loxo ane'i tani noxou Lataua. La mumulinu vaikala
noxou Lataua la, mu'oxonu maninasou xaixai noxou ne. La sou nenge
ane tanenge utulu pekia'u mo ta'osa'osa sou tano'u mii ma'ia nenge texolu
teloloopalanu sou tano'u, la nenge kalumo ne texolu loxo Lataua taasou.

Ta Mitema Ilomuxu Lataua Uasi ne Ilaxa'i Laixe

7 ✡La sou anu aloxo Uleenu Tavuna mulemolu, Anu muvikala aloxo 'o,
“Vaimomo 'o lexe ngalomusou Lataua xolinu
la mamu sou ngatatusou opongengi pekia'u
8 ✡loxo ta 'ili'ilisungengi mi'oxonu tatei.
Xo no voxo loxo mixolu no xalee lia 'esi'esi
la mixiunu tumali'a noxilo xe mitovoleli.
9 La mimaisou mimii ta tatila e'oxonu muxali noxi'a
mumomomo no anu tauu ie itemaxu ta tamei (40).
10 Xo ta mitema no anu taunu ane ne mi'oxonu la'iaxo la eni evikala lexe,

✡ **3:1:** Iti 12:7; Eva 4:14; 7:26 ✡ **3:5:** Iti 12:7; Lap 18:15-19 ✡ **3:7:** Lex 95:7-11 ✡ **3:8:** Mul 17:7; Iti 20:2-5

‘Ta mitema ane ʼo ne, oponeʼi muxolu vaʼaxu noxilo manina,
mo ilavusou imulinu voteʼi noxilo e lexe imulinu ne la uasisi.’
11 ✡La miʼoxoleli laʼiaxo la eni evikalaneʼi aloxo ʼo,
‘Manina teitexi, aneʼi imomomo sou iʼunalai no nano no tualasou maʼila
noxilo uasisi manina.’ ”
12 Ta vivilo noxou Iesu, ngalaxaʼingengi laixe, loxo ʼo io vivinge vile no taingengi ne opo masumasua muxolu no anu xavutalau la umomomosou umuxaxu tanu uasi la uxiunu tumalou noxou Lataua e Anu umauli.
13 La sou anu laixe sou ngapatetelingengi ngatongatoʼo no voxovoxo utotomu. Xo nenge tamaisou voxo vilevilesi uxaxai la nenge tavikala lexe anu voxo ane vaimomo ʼo si, ia talavusou telexu uasi. Aloxo ne la sou anu laixe sou ngasuʼulingengi ngatongatoʼo mo ngaavutinoxu xavutalamengi, loxo ʼo io ʼilixo sou susu uʼoxo loloxaʼa seʼi noxinge la itatusou taneʼi pekiaʼu.
14 No mine nenge temuxaxu tanenge noxou Lataua pekiaʼu, la loopala noxinge ne pekiaʼu manina. Lexe nenge tatulu pekaʼinge aloxo ne ulai utalo no telexu, la nenge nengeʼa Kalisito taxolu tapita.
15 ✡Aloxo Lavuku Tavuna teinu, muvikala aloxo ʼo,
“Vaimomo ʼo, lexe ngalomusou xolinu,
la mamu sou ngatatusou opongengi pekiaʼu loxo ta ʼiluʼilusungengi miʼoxonu tatei.
Xo ta ʼiluilusungengi miʼoxonu tatei aloxo ne
la mixiunu tumaliʼa noxilo xe mitovoleli.”
16 ✡Aneʼi ta ʼei ane miavutinoxu Lataua opoonu la laʼiaxuiʼa no mine milomusou vaikala noxou la mixiunu tumaliʼaou ne? Aneʼi ta mitema mukalusi ane Mosesi muulaxuneʼi milaa ne Aixiputo.
17 ✡Mo anu laʼiaxuiʼa ta ʼei mumomomo no anu tauu ie itemaxu ta tamei? Anu laʼiaxuiʼa aneʼi ta mitema e misusu xe misoisoli la vasimeʼa mutaʼotaʼolu no xalee lia ʼesiʼesi ne.
18 Xe noxiʼa ta ʼei e Lataua muvikalaneʼi pekiaʼu lexe umomomo sou iʼunalai no nano no tualasou maʼila noxou uasi ne? Anu muleleme'a ta mitema e imulinu vaikala noxou uasi.
19 La sou nenge tamaisou lexe aneʼi imomomo sou iʼunalai no tuala sou maʼila uasi, xo tavaʼu vilesisi aloxo ʼo imulaxu taneʼi uasi.

4

Ta Mitema Noxou Lataua Ixolu Imaʼila

1 Vaikala e Lataua musakiinu tei lexe ta mitema aneʼi ane miloopalasi ane iʼunalai no tuala sou maʼila noxou ne anu a mukisi sio mo a ututulu sio. La sou nengeʼa talaxaʼi loxo ʼo io seʼi noxinge maasi la iʼunalai no tuala ne uasi.
2 Nenge kalumo telomusou aʼalo laixe noxou Iesu e aneʼi milomusou ne usuʼulineʼi uasi xo aneʼi milomusou ia imuxaxu taneʼi no anu uasi.
3 ✡Aloxo ne la sou vaimomo ʼo nenge ane temuxaxu tanengesi ane tamomomo sou taʼunalai no tuala sou maʼila ne, aloxo Lataua mulemolu. Anu muvikala aloxo ʼo,
“Aloxo ne la sou eni laʼiaxo, la evikalaneʼi lexe,
‘Manina teitexi, aneʼi imomomo sou iʼunalai no tuala sou maʼila noxilo uasisi manina.’ ”
Lataua muvikala aloxo ne la anu manina, xo tatei no mine Anu mukoinu mimii latala mukalusi, la Anu mulalaxiinu tuala sou maʼila kalumo ne a muxolu.

✡ **3:11:** Iti 14:21-23 ✡ **3:15:** Eva 3:7-8 ✡ **3:16:** Iti 14:1-35 ✡ **3:17:** 1Ko 10:10 ✡ **4:3:** Lex 95:11; Eva 3:11

4 ✡Aloxo vaikala vile muai no nano no anu vaikala noxou Lataua sou voxo
muxatele tamei muvikala aloxo ʼo “Lataua mukalusou xaixai noxou xe no
anu voxo muxatele tameisou la Anu mumaʼila.”
5 ✡Mo aloxo no anu vaikala mautunu e nenge telomusou tei la muvikala
lexe, “Aneʼi imomomo sou iʼunalai no nano no tuala sou maʼila noxilo uasisi
manina.”
6 La sou anu mumaxaʼu lexe tuala sou maʼila ne anu a uxoxolusio sou
ta mitema moseʼi iʼunalai no anu, xo aneʼi ane tatei milomusou aʼalo laixe
noxou Iesu ia imulinu uasi la iʼunalai uasi.
7 ✡Aloxo ne la sou Lataua musosovosou voxo vile la, la sou voxo ne
ane vaimomo ʼo. Anu muvikalaneʼi ta mitema tatei no anu vaikala aloxo
telomusou tei ne. Mo tauu ie tavuʼalo mulai mukalu xe iliʼi la Anu
mulemolu no anaxu Deviti la. La Anu muvikala aloxo ʼo,

“Vaimomo ʼo lexe ngalomusou xolinu
la ngatatusou opongengi pekiaʼu mamu.”

8 ✡Lexe Iesua mulosiʼa ta mitema maʼila, la Lataua usosovosou voxo vile
la sou maʼila la uasi.
9 Aloxo ne la sou nenge talavusou laixe lexe voxo vile sou maʼila noxiʼa
ta mitema noxou Lataua a uxoxolusio. Maʼila ne iouvilesisi aloxo voxo
manina sou maʼila.
10 ✡Mo nenge telavusou lexe itema ane mukalusou xaixai noxousi la anu
uʼunalai no tuala sou maʼila noxou Lataua. Anu iouvilesisi aloxo Lataua
mukalusou xaixai noxou mukalu, la sou anu mumaʼila.
11 Aloxo ne la sou anu laixe lexe nengeʼa xavinenge mo sou taʼunalai no
tuala sou maʼila ne. Loxo ʼo io seʼi noxinge imulinu ʼilixo noxiʼa aneʼi taatei
sou ilomu uasi la uʼoxoneʼi ilapau la umomomo sou iʼunalai uasi.
12 ✡Xo vaikala noxou Lataua ne anu mauli mo anu xaviinu mo anaxu
manina muaʼulixu laviso e anaxu tatamei. Vaikala ne utoʼomolu itema
la uʼunalai no nano manina no anu uleenu ilou tanu upita xe ukalipala
toxotoxo no anu itema xinuxinu mo xinuxinu taxutaxulunu. Xe utilovosou
xavutalanu mo masaxa muxolu no nano no tanu.
13 Mimii e Lataua mukoinu mukalusi ʼo ne mii vile umomomo sou
utalume no iou uasi. Mimii latala e Lataua mukoinu ne muxolu lamana
no iou mukalusi, upalaʼa xe uai no tani keakea. Mo Anusisi utilovosou
ʼiliʼilixomenge ukalusi.

Iesu Anu Muxali Tatila Kisiʼa ta Ailiʼi Tatila Noxinge

14 ✡Ioxe kisiʼa ta ailiʼi tatila noxinge muʼunalai mo a muxolu teitexi no
opo loxotolo. Anu Iesu e Lataua ʼOlu. La sou muxamuxaxu tanenge noxou
e telemolu ne, anu laixe sou nengeʼa tatetelisou pekiaʼu.
15 Xo nenge tovotovo uxali noxinge la nenge xavinenge sou tataloxolixu
uasi la uʼoxonenge pelesinge. Ia loxo ʼo io nenge xavutalamenge uvikala
lexe kisiʼa ta ailiʼi noxinge ne loxo ʼo io tanunenge uasi. Uasi Anu
tanunenge, xo tovotovo iouiou e uxali noxinge vaimomo ʼo ne anu muxali
noxou sou mutovonu tei kalumo, ia Anu ususu uasi.
16 ✡La sou laixe lexe nenge talai alai no ʼa xoluxolu laixe noxou Lataua
ia taʼume uasi. Taʼunalai no nano no anu alauna noxou. Lexe nenge talai
noxou la sou tamaisou alauna noxou xe tanutanuxu noxou noxinge. Mo
lexe tuʼumaxu uxalisinge la Anu usuʼulinenge.

✡ **4:4:** Tav 2:2 ✡ **4:5:** Lex 95:11 ✡ **4:7:** Lex 95:7-8 ✡ **4:8:** Lap 31:7; Ies 22:4 ✡ **4:10:** Eva 4:4
✡ **4:12:** Ep 6:17; Pal 1:16; 19:13-15 ✡ **4:14:** Eva 3:1; 10:23 ✡ **4:16:** Eva 10:19

5

1 Ioxe, voteˈisou itema uxali kisiˈa ta ailiˈi ne aloxo ˈo. Lataua ulosou
xaixai sou usosovosou itema vile no taineˈi ta menexu la utulusou xe ulosou
xaixai sou usosovosiˈa ta mitema no anu mii maˈia iˈoxonu ulai noxou
Lataua. Xe ta mitema inoˈu mimii moseˈi sou ineˈe ilosou ailiˈi la uˈelaxu
mo uvau ukalu la uˈelaxu sou uxexeenu susu noxiˈa.
2 Xe ta mitema ane lavulavuiˈa uasi mo ane milai vaˈaxu ineˈe noxou sou
uxaxaisiˈa la umalalixaˈasi xo anu kalumo ne pekiaˈu sou uxaxaisiˈa uasi.
3 ✡La sou no mine aneˈi inoˈa ta mimii ineˈe sou lexe anu uˈelaxu sou
uxexeenu susu noxiˈa la anu uˈoxonu sou uxexeenu susu noxou kalumo.
4 ✡Itema uxali kisiˈa ta ailiˈi ne anu unoˈu uala tatila manina, la sou
itema vile umomomo sou ukelelixu uˈuna no anu xaixai ˈo no anu masaxa
noxousi uasi. Xo Lataua anusisi uˈavalou itema ne la sou ulosou xaixai sou
uxaxaisou loxo anu muˈoxonu noxou Aloni taatei.
5 ✡Mo Iesu kalumo ne Anu aloxo ne, Anu molu muneˈesi ka molu
mulosou uala tila sou muˈoxonu muxali kisiˈa ta ailiˈi uasi. Ia Lataua
molu musosovosou sou uˈoxonu xaixai ane. Xo loxo Anu mulemolu, la
muvikalanu lexe,
“Nini ne, eni ˈalixeni, mo vaimomo ˈo eni exali Mamine.”
6 ✡Mo no anu kaukavu vile muai no anu vaikala noxou Lataua la Lataua
muvikala la aloxo ˈo,
“Nini naxolu loxo ailiˈi vaimomo ˈo mo kaluxu uasi,
mo nenoˈu tanixu Melikisateki.”
7 ✡No anu voxo e Iesu muxolu mo mumauli loxo itema no lia ˈo, la Anu
mukilaka mutotomu mulai noxou Lataua, xe muvikalanu sou usuˈulinu.
Anu mukilaka toxotoxoxaˈa xe mutama iou lexaxu munixi mulai noxou
Lataua, xo mulavusou lexe Lataua anusisi umomomo sou usuˈulinu no anu
soli. Lataua mulomuxu la mukolinu lakilaka noxou xo Anu mutaloxolixu.
8 Manina anu Lataua ˈOlu, ia Anu mutavulenu tuˈutuˈumaxu. Aloxo
ne, la sou no anu tuˈutuˈumaxu ne mulosou lavulavu lexe no anu
ˈilixo sou umulinu masaxa noxou Latauasi, xe ulolomuxusi, la utavulenu
tuˈutuˈumaxu.
9 Xo Anu mumulinu masaxa noxou Momu laixe, la sou Anu muxali kisiˈa
ta ailiˈi laixe manina mo tavaˈu pamauli noxiˈa ta mitema mukalusi ane
imulinu masaxa noxou, xe ulosiˈa mauli ane kaluxu uasi.
10 Xo Anu muˈoxonu aloxo ne la sou Lataua musosovosou sou muxali
kisiˈa ta ailiˈi tatila manina la munoˈu tanixu Melikisateki.

Mamu sou Taxolu Tatovava loxo ta Molomolo ta Kitukituˈa

11 No anu ngiou ane Iesu muxali kisiˈa ta ailiˈi loxo Melikisateki ne,
nexi tamomomo sou taaˈalomengixu tavuˈalo. Ia nexi tamomomo sou
talamanalixu ukalusi uasi, xo ngalomusou laixe ia xavutalamengi ne
utovava sio.
12 ✡Ngingi ngexolu no nano no anu lalotu mo ngexali ta mitema noxou
Kalisito maxuveni. Mo vaimomo ˈo ne ngingi ngamomomo sou ngaxali
ta tisa sou ngalosiˈa moseˈi lavulavu. Ia uasi ngingi ngatovavasi la sou
ngamasaxa lexe ngaxolusi ia ta mitema seˈi ineˈe sou iaˈalomengi no
anu lavulavu se ngenoˈu tei noxou Lataua no anu vaikala la. Xo ngingi
ngamomomo sou menge nganoˈu laˈilali pekiaˈu mo ngaˈou uasi. Ngingi
uao ngaiexu susu loxo ta keakea sio.
13 Nenge telavusou lexe ta mitema e iiexu susu sio ne aneˈi uao ta keakea
sio, mo ilavusou ˈilixo mii maˈia laixe xe masua uasi.

✡ **5:3:** Liv 9:7; 16:6 ✡ **5:4:** Mul 28:1 ✡ **5:5:** Lex 2:7 ✡ **5:6:** Lex 110:4; Eva 6:20; 7:1 ✡ **5:7:** Mat 26:36-46; Pil 2:6-8 ✡ **5:12:** 1Ko 3:1-3

14 Ia laˈilali pekiaˈu ne ta mitema ta tatila naˈa. Aneˈi ta mitema ane
loxo ne aneˈi milavusou voteˈi sou itilovosou mii maˈia ane masua xe mii
maˈia ane laixe. Xo aneˈi mitotovonu sou miˈoxoˈoxonu mutotomu no anu
maulixaˈa.

6

Taxiu no Anu Xaixai sou Soli

1 Aloxo ne la sou anu laixe lexe nenge tasuku talai mo tanoˈu lavulavu
noxiˈa ta tatila, ia taxolu taninenge vilesisi mo talivulivuxu lavulavu se
tenoˈu tei no anu vaikala noxou Kalisito uasi. Xo nenge talivulivuxu
lavulavu se tenoˈu tei ne, la anu aloxo nenge talalaanu savana sou tani
utotomu ia tani utulu uao. Aloxo ne la sou mamu sou tasolonu vaivaikala
no anu ˈilixo sou taxiunu tumalinge no anu ˈilixo masumausa e mauli no
anu uasi xe no anu ˈilixo sou tamuxaxu tanenge noxou Lataua.

2 Mo mamu sou talivu talai taaˈaloxu ˈilixo sou ˈuloˈulo iouiou e nenge
teˈulo no anu mo no anu ˈilixo sou tamuxaxu avonge no kisiˈa ta mitema,
mo taaˈaloxaˈa ta mitema misoisoli itulu mo tuˈumaxu ane kaluxu uasi e
iliˈi la tanoˈu lakolisou susu noxinge no mine tatulu no anu vaivaikala no
iou Lataua. La sou anu laixe lexe taxoxolu no anu aˈalo aloxo ne uasi tasuku
mo tanoˈu aˈalo e noxiˈa ta tatila.

3 Ia lexe Lataua upelemasaxanenge lexe nenge taˈoxonu aloxo ne, la
nenge taˈoxonu.

4 Lexe ta mitema moseˈi ne Lataua mulamanalixaˈa mo mutovoneˈi xe
mixamulinu mii maˈia lailaixe e Lataua mulosiˈa molu teitexi no opo
loxotolo ne, mo Uleenu Tavuna muxolu noxiˈa.

5 Mo milomusou aˈalo laixe no anu vaikala noxou Lataua la lailaixe xe
mixamulinu xavi noxou Lataua e sou uxali no anu voxo vile iliˈi.

6 ✡Ia lexe aneˈi ilapau la aneˈi imomomo sou ilivu ineˈe sou ixiunu oponeˈi
uasi. Xo aneˈi miˈoxonu aloxo ne la anu loxo mivau Lataua ˈOlu mo mililixu
no ovu valautu alaxu vile la xe mipamaelanu no ieˈi ta mitema tavuˈalo.

7 Voxo tavuˈalo laˈiua usili uluˈe no lialia, la lialia uiexu. Mo lexe ta
mitema itotou laˈilali no anu lialia ne xe lialia ne uxalixu ˈaniˈani tavuˈalo
sou usuˈulineˈi ta mitema ne, la Lataua ualusou lialia ne.

8 ✡Ia lexe lialia ane lamota ˈanaˈanaxu ilou iaˈeiaˈe masumasuasi uleme
no anu, la lialia ne, anu masua. Anu aloxo ne la tatananu xai ne uvikalasou
lexe anu lialia masua mo ulai iliˈi sou kaluxusou la uˈela no navu.

9 Ta vivixe maninasou noxou Iesu, nexi tavivikala aloxo ˈo ulai noxinge,
ia nexi temuxaxu tanexi lexe mamulo ne uxali noxinge uasi. Xo no nano
no tanexi la nexi temaisou xoluxolungenge ne laixe umomomo sou Lataua
upamaulingengi.

10 ✡Xo Lataua ne Anu ulavusou utilovosinge laixe ia ususunoxu uasi.
La sou umomomo sou tanu vulusiou xaixai noxinge e ngeˈoxonu sou
ngemaxaˈu tanutanuxu noxinge mulai noxou ne uasi. Tanutanuxu noxinge
mulai noxou ne, mupalaˈa muatu no anu suˈuli noxinge mulai noxiˈa ta
mitemaou. Mo ˈilixo sou alauna ne ˈa ngasosolonu ulalai sio.

11 La sou nexi temasaxa lexe ngingi vilevilesi ne xavingengi mo
ngaˈoxonu xaixai iouvilesisi aloxo ne no anu maulingenge ulai avile uxali
no anu voxo sou nganoˈu mii maˈia e ngexolu mo ngelolopalanu.

12 Nexi temasaxa lexe ngatotosa mamu. Ia ngatovo sou ngatovotovolaˈinu
ˈilixo noxiˈa aneˈi mimuxaxu taneˈi maninasou mo mitaloxolixaˈa xe

✡ **6:6:** Mat 10:22; Eva 10:26-27; 1Ioa 5:16 ✡ **6:8:** Tav 3:17-18; Mat 13:7, 22 ✡ **6:10:** Eva 10:32-34

mixolu se'isisi la mino'u mii ma'ia e Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe ino'u.

Mii Ma'ia E Lataua Musakiinu Vaikalasou Tei ne Uxali Maninasou

13 ✡Tatei no mine Lataua ilou Avalaamu misakiinu vaikala, la itema vile ualasou tila ua'ulixu Lataua uasi. La sou Lataua umomomo sou u'oxonu pakia'usou vaikalau la uvikala lexe manina teitexi no ualasou. Aloxo ne la sou Lataua muvikala lexe manina teitexi no ualasilo la.
14 La sou muvikala aloxo 'o, "Manina teitexi, eni aalusine mo a'oxone'i ta 'ili'iline ilo'a ta xaixasine ixali tapiena manina."
15 La Avalaamu utotosa uasi muxolu se'isisi maxuveeni xe ili'i la sou anu muno'u mii e Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe ulosou ne.
16 Lexe ta mitema ivikala lexe manina teitexi no ualasou itema vile, la anu laaxu lexe itema ne anu ualasou tatila mua'ulixu noxi'a. Xe loxo ta mitema ixililiou itema vile la anu vote'i sou u'oxonu pekia'usou vaikala noxou aloxo. Anu uvikala lexe manina teitexi no ualasou itema vile tatila manina mua'ulixu la utomunoxu anaxa'a ane'i ane itovo sou lexe italoxolixu ne.
17 Xo tei la Lataua musakiinu vaikala lexe Anu mumasaxa lexe u'oxonu laixe noxi'a ane'i ane ino'u mimii laixe e Lataua musakiinu vaikalasou ili'i. La sou anu mu'oxonu pekia'usou vaikala noxou ne xe anu umomomo sou uxiunu xavutalau uasi la sou muvikala lexe manina teitexi.
18 ✡Aloxo ne la sou vaimomo 'o vaikala ta tamei anu a muxolu. Lataua musakiinu vaikala xe muvikala lexe manina teitexi. No anu mii ta tamei ne umomomo sou uxiu uasi. Xo no mine Lataua usakiinu vaikala sou mii vile la ulavusou ukalavoi uasi, xe uvikala lexe manina teitexi la ukalavoi uasi. Aloxo ne la sou mu'oxonu pekia'inge nenge ta mitema ane te'ume telai texolu 'alai noxou Lataua taxavutalanu mii ma'ia ane Anu musakiinu vaikalasou lexe tano'u, la sou u'oxonenge tatulu pekia'inge mo taxolu se'isisi xe taloopalanu mii ma'ia sou tano'u.
19 ✡Aloxo ne la sou mii e nenge teloopalanu ne anu muxolu loxo axa e pumuxu manina no anu ulenenge. Xo loopala ane ne mu'unalai no nano manina no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mu'unalai no nano manina no anu kaveutu e tavuna manina no tumalou lavalava tatila e mulili no nano ne.
20 Iesu muulaxunenge mulai no nano no kaveutu ne sou musu'ulinenge xo Anu muxali kisi'a ta aili'i uno'u tanixu Melikisateki, ka uxolu utotomu mo kaluxu uasi.

7

Aili'i Melikisateki ne Anu Ualasou Tatila Manina

1 ✡Ioxe, Melikisateki anu tatananu tuala ne Salemu mo anu aili'i noxou Lataua e Anu muxolu teitexi manina. No mine Avalaamu ulai ilo'a ta tatananu tuala mi'oto xe anu mua'ulixa'a no anu 'oto'oto ne mukalu la mulivu mune'e xe Melikisateki muxalisou Avalaamu la anu mualusou.
2 Xe Avalaamu muavuti la muvelunu mimii e muno'u no anu 'oto'oto ne la'oluxu mavulovexa, la mulosou Melikisateki la'oluxu ane mavulovexasou pa'usou. Uala Melikisateki ne loxo taxiunu, la anu laaxu lexe anu tatananu tuala e u'oxonu 'ili'ilixo mulapusi. Mo anu tatananu tuala ne Salemu kalumo, la lexe taxiunu kalumo, la anu laaxu lexe, tatananu tuala sou opo se'isisi.
3 Melikisateki ne no nano no anu vaikala noxou Lataua 'o ulamanalinenge uasi. La sou anu mulamana lexe momu mo nenu xe nanasou uasi.

✡ **6:13:** Tav 22:16-17 ✡ **6:18:** Iti 23:19 ✡ **6:19:** Liv 16:2-3 ✡ **7:1:** Tav 14:17-20

Mo voxo sou nenu mivoˈonu xe voxo sou usoli uasi loxo Lataua ˈOlu, xe
muxolu loxo ailiˈi utotomu mo kaluxu uasi.
4 Loxo xavutalamenge umulinu la anu munoˈu uala tila manina. Xo
loxo mutuˈu ovunenge Avalaamu ne anu itema tila kalumo ia mutongonu
Melikisateki lexe anu mutila noxou, la sou muvelunu mimii e munoˈu no
anu ˈotoˈoto ne la mulosou mavulovexasou paˈusou.
5 ✡Xo lapuloto noxou Mosesi muvikala lexe ta mitema ukalusi ixexeenu
mavulovexasou paˈusou la ilosiˈa ta ailiˈi e aneˈi mixali noxou Levi. Manina
aneˈi mukalusi ne tamutuˈu ovuxu Avalaamu mo aneˈi ta vimovimoˈa ne,
ia aneˈi ta Levisi imomomo sou itaxusou mavulovexasou paˈusou noxiˈa ta
vimovimoˈa ne.
6 Ia Malikisateki ne anu uxali no anu mata noxou Levisi uasi, ia anu
munoˈu mavulovexasou paˈusou no anu mimii e Avalaamu munoˈu no anu
ˈotoˈoto. La mualusou Avalaamu anu itema e Lataua musakiinu vaikala
noxou.
7 Aloxo ne la sou nenge telavusou lexe itema e ualusou vile ne anu tila
noxou xe anu ane munoˈu alualu ne anu kokope noxou anu ane mualusou.
8 Noxiˈa ta Isilaeli la ta Levi e inonoˈu mavulovexasou paˈusou ne ilavusou
isoisoli, ia Melikisateki ne anu muaˈulixaˈa mo nenge telavusou lexe anu
usoli uasi.
9 Mo asolonu vaikala noxilo, la nenge tavikala lexe Avalaamu mulosou
Melikisateki mimii mavulovexasou paˈusou ne, la anu aloxo Levi utaxusou
mavulovexasou paˈusou ne anu kalumo mulosou.
10 Xo no mine Avalaamu muxalisou Melikisateki no voteˈi xe mulosou
mavulovexasou paˈusou ne, la Levi upaa uao, ia anu a muxolu no nano no
vasimolu mutuˈu ovuxu Avalaamu ne.

Iesu Anu Aloxo Melikisateki

11 Ioxe, lexe Lapuloto muvikala lexe aneˈi ane ixali no anu mata noxou
Levisi ane ixali ta ailiˈi, mo noxiˈasi la ta mitema ixali laixe. La sou ailiˈi
vile la umomomosou unoˈu tanixu loxo Melikisateki ilou Aloni uasi.
12 Ia xaixai alavua noxou la anu laixe lexe lapuloto kalumo uxiu uxali
alavua.
13 Xo ailiˈi alavua e Lataua mulelemolu lexe anu uxolu ailiˈi utotomu mo
kaluxu uasi ne, anu no anu mata vilemo itema vile no anu mata noxou
uxaxai loxo ailiˈi no anu valovalo sou uˈelaxu mimii tatei uasi.
14 ✡Ia nenge telavusou lamana lexe Tila noxinge ne anu muxali no anu
mata noxou Iuda. Mo Mosesi uˈoxonu vaikala vile siˈa aneˈi mata ane ne
lexe ixali ta ailiˈi uasi.
15 Ioxe nenge tamaisou lexe vaikala sou ailiˈi alavua vilemo iouvilesisi
loxo Melikisateki uxali, la anu muxali lamana. La muaˈulixaˈa ta ailiˈi e ta
Levi ne.
16 Xo ta Levi ne mixali ta ailiˈi loxo lapuloto muvikala, ia Anu ne uasi. Anu
muxali ailiˈi ne no anu xavi no anu mauli ane uxolu utotomu mo kaluxu
uasi.
17 ✡Xo vaikala vile muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala
aloxo ˈo,
“Nini naxolu loxo ailiˈi utotomu mo kaluxu uasi, aloxo Melikisateki.”
18 La sou vaikala ane loxo ne, mumaxaˈu lexe Lataua muxexeenu lapuloto
ane teinu ne, xo anu xaviinu sou usuˈulinenge la uasi, la muxali mii vitanisi.
19 ✡Xo ˈilixo sou tamulimulinu lapuloto noxou Mosesi ne uˈoxonu mii vile
lailaixe uasi ia mii muaˈulixu lapuloto ne ane no anu ˈilixo sou loopalasi, la
sou vaimomo ˈo nenge tamomomosou taneˈe ˈalai noxou Lataua.

✡ **7:5:** Iti 18:21 ✡ **7:14:** Ais 11:1; Mat 2:6; Pal 5:5 ✡ **7:17:** Eva 5:6 ✡ **7:19:** Eva 10:22; Iak 4:8

20 Lataua musosovosou Iesu sou muxali aili'i la Anu muvikala lexe
manina teitexi tei la mose'i e mixali ta aili'i tei ne Anu u'oxonu aloxo ne
noxi'a uasi.
21 ✡Ia noxou Iesusi la vaikala vile muai no nano no anu Lavuku Tavuna
noxou Lataua teinu muvikala sou aloxo 'o,
"Tatila muvikala lexe, manina teitexi tei lexe,
'nini naxolu loxo aili'i utotomu,' mo kaluxu uasi,
la umomomo sou uxiunu xavutalau uasi."
22 ✡Xo Lataua muvikala aloxo ne, la sou anu laaxu lexe Iesu anu muxalixu
muuatu lamana opo vilesisi e Lataua musakiinu vaikalasou mune'e noxi'a
ta mitema.
23 Tatei la ta mitema tavu'alo mixaxai loxo ta aili'i, ia vaimomo 'o
misoisoli la ixolu isolonu xaixai noxi'a la uasi.
24 Ia Iesu anu umauli utotomu mo kaluxu uasi. Xo aloxo ne, la Anu uxolu
uxaxai aili'i kaluxu uasi.
25 ✡Aloxo ne la sou Anu umomomo sou upamauline'i manina ane'i ane
ine'e 'alai noxou Lataua no anu ualasou. Xo Anu uxolu ukikilakasi'a
utotomu.
26 Anu kisi'a ta aili'i e nenge temasaxau ane, xo Anu malemalenga
manina, mo mulapu no iou Lataua, xe mii vile nuni'u uxolu noxou uasi.
La sou Lataua mukalipalanu muxexee noxi'a ta mitema sou susu la mulai
mutalupexasou va'axu teitexi no opo loxotolo.
27 ✡Anu ulavusou u'elaxu mimii no voxovoxo utotomu loxo ta kisikisi'a
ta aili'i tatei uasi. Xo ta aili'i tatei ne i'elaxu mimii sou susu noxi'a xe ukalu,
la sou i'elaxu sou susu noxi'a ta mitema. Ia Iesu ne Anu u'oxonu aloxo ne
uasi, Anu mu'italonu maulixu teitexi no ovu valautu alaxu vilesisi ne la anu
ane si.
28 Lapuloto usosovosou kisi'a ta aili'i ne, ane'i ta mitemasi ne ma-
malaxa'asi. Ia ili'i no anu lapuloto la Lataua musosovosou 'Olu, la sou
mu'oxonu vaikala e manina teitexi ne sou. Mo Anu musosovosou 'Olu ne
Anu muxali kisi'a ta aili'i lailaixe manina uxolu utotomu mo kaluxu uasi.

8

Iesu Anu Muxali Kisi'a ta Aili'i Noxinge Teitexi no Opo Loxotolo

1 Ioxe, vaikala e nenge talelemolu ne laaxu maninasou aloxo 'o. Nenge
menge kisi'a ta aili'i vile lailaixe a uxoxolu. Anu muxolu mutalupexa no
anu puloulou noxou tatananu tuala ane tatila manina uxolu teitexi no opo
loxotolo, la mulai muxolu no pa'umolu no avolu tema.
2 Anu muxolu uxaxai loxo aili'i no taasou Lataua teitexi no loxotolo. Tani
ne anu tani alelaxu tavuna noxou Lataua e Anu Lataua molu mutulusou, ia
ta mitema itulusou no avo'a uasi.
3 Xo kisi'a ta aili'i ne xaixai sou ino'u mimii sou ilai ilosou Lataua loxo
anu na'u xe i'elaxu mimii ulai noxou, la anu Iesu kalumo u'oxonu xaixai
iouvilesisi aloxo ane'i mi'oxonu ne.
4 Lexe Anu uxolu no lia 'o la Anu umomomo sou uxali loxo aili'i uasi, xo
ta aili'i a mixolu tei 'o sou ino'u mimii ulai noxou Lataua loxo anu na'u loxo
lapuloto muvikala ne.
5 ✡Ane'i mixolu mixaxaisou xaixai noxi'a loxo ta aili'i no nano no anu
taasou lalotu no lialia 'o. Taasou lalotu no lia 'o ne anu musosovosou xe
tovola'i sou taasou lalotu maninasou uxolu teitexi no opo loxotolo. Tava'u
aloxo ne la sou no mine Lataua muvikalanu Mosesi sou tani alelaxu tavuna

✡ **7:21:** Eva 5:6 ✡ **7:22:** Eva 8:6; 12:24 ✡ **7:25:** Rom 8:34 ✡ **7:27:** Eva 5:3 ✡ **8:5:** Mul 25:40; Kol 2:17; Eva 9:23

noxou Lataua la Anu mupeletotosou la muvikala aloxo ʼo, “No mine nini
natulusou taasou lalotu ne, la anu laixe lexe nini natulusou umomomo
aloxo eni elosienixu teitexi no laxaʼilu ne, ia natulusou no anu masaxa
noxine mamu.”
6 ✡Ia xaixai noxiʼa ta ailiʼi moseʼi. Xo anu Iesu muxali loxo itema
utulu nonixi sou uʼoxonu pekiaʼusou opo vilesisi alavua ne muaʼulixu ane
muʼoxonu tei ne. Mo mimii e Lataua muxalixu opo vilesisi la musakiinu
vaikala sou tanoʼu ne muaʼulixu mimii e muxalixu opo vilesisi la musakiinu
vaivaikala noxiʼa aneʼi tatei lexe inoʼu ne.
7 Xo lexe susu vile uxali no anu opo vilesisi e Lataua musakiinu tei uasi,
la umomomo sou opo vilesisi alavua uxali la uasi.
8 ✡Ia Lataua muxalisou susu noxiʼa ta mitema la muvikala aloxo ʼo,
“Tila muvikala lexe, ‘Ngalomu, eni esosovosou voxo vile a unene ʼe sou
eni axalixu opo vilesisi alavua no tani noxiʼa ta Isilaeli xe no tani noxiʼa
ta Iuta.
9 Opo vilesisi nexi noxiʼa tesakinu ne
iou loxo ane eni eʼoxonu noxiʼa ta ʼilusuʼilusuneʼi tatei ne,
no mine eni etilaʼa no avoʼa sou elaalixaʼa ne Aixiputo mineʼe ʼo uasi.
Xo aneʼi imulinu vaikala e nexi noxiʼa tesakiinu sou opo vilesisi ne uasi,
la sou eni Tila exiunu tumalilo noxiʼa.’
10 Eni Tila avikala aloxo ʼo,
No anu voxo ane ne, axalixu opo vilesisi no nixineʼi ta Isilaeli ne aloxo
ʼo.
Eni amuxaxu lapuloto noxilo uxolu no anu xavutalaiʼa
mo akaukavunu vaikala noxilo uxolu no nano no taneʼi.
Mo eni axolu loxo aneʼi Latauaiʼa xe aneʼi ixali loxo eni ta mitemaxeni.
11 Mo anu voxo ane ne la umomomo sou vile la uvikalaneʼi
xe ulosiouxu menexu vile mo vimou vile,
la uvikalaneʼi lexe, ‘Ngingi laixe lexe ngalavusou Lataua,’ la uasi.
Xo aneʼi tavuʼalo musoko noxiʼa ta kitukituʼa moso ʼo ne
mulai muxali noxiʼa ta kisokisou ta tatila ne milavusilo mukalusi,
12 Xo aneʼi milavusilo, la sou eni alulusou susu noxiʼa e miʼoxonu ne
la axavutalanu la uasi.”
13 Aloxo ne la sou no anu vaikala sou muxalixu opo vilesisi alavua la
ne, la anu mumaxaʼu opo vilesisi ane Anu musakiinu tei ne anu teinu. Xe
mii ane muxali teinu ne anu umomomo sou uxolu maxuveeni uasi, xo anu
mamuxanu xe uʼui la ukalu vitanisi.

9

ʼIlixo sou Lalotu no Taasou Lalotu Ane no Lia ʼo

1 ✡Ioxe, aloxo Lataua iloʼa ta Isilaeli misakiinu opo vilesisi tei no anu ʼilixo
sou ilotu ulai noxou, la Anu mulosiʼa lapulotosou sou imulinu. Mo tani
alelaxu noxou Lataua kalumo ʼa muxolu no lia ʼo.
2 No nano no tani alelaxu noxou Lataua ne mutulusou aloxo ʼo, no anu
kaveutu ane iʼuna no anu tei ne la telu tanixu sou itulusou no anu xe
valovalo sou veleti. Veleti e imulaxu no anu valovolo ne, anu Lataua naʼu
muisalili. Kaveutu ne ilemolu lexe, “Kaveutu Tavuna.”
3 ✡Xe kaveutu ta tameisou e mukaveutunu mutulu no tumalou ane tei ne
la mililixu lavalava sou muxixotonu. Kaveutu ane ta tameisou ne. Kaveutu
ane ne ilemolu lexe, “Kaveutu Tavuna Manina.”

✡ **8:6:** Eva 7:22 ✡ **8:8:** Iel 31:31-34 ✡ **9:1:** Mul 25:23–26:30 ✡ **9:3:** Mul 26:31-33

4 ✡No nano no anu Kaveutu ane ne la valovalo sou iˈelaxu mii tumaˈu
lailaixe sou iaˈuxuxu ulai noxou Lataua miˈoxonu no anu xoulu a mutulu
no nano. Mo kesi sou opo vilesisi noxou Lataua misuˈasou paˈupaˈumolu
no anu xoulu. No nano no anu kesi ne la lisi xoulu vile mana muai no nano
no anu xe Aloni vilaxoxu malusou muleme no anu xe lavoˈo alelaxu sou
lapuloto noxou Lataua ta tamei a muai no nano.
5 ✡Xe no latanu kesi ne mipuineˈi ta angelo ta tamei mitulu miialanu
vivisiˈa teitexi no tanixu sialu e inixiˈu sou uxexeenu susu noxiˈa ta mitema.
Ta angelo ta tamei e mitulu miialanu vivisiˈa musuˈasou kesi anaxu ne
misosovosou Lataua lexe Anu a muxolu no nano no anu kaveutu ne. Ia
vaimomo ˈo nenge tamomomo sou tasisimulinu mimii ukalusi uasi.
6 ✡Ioxe ilalaxiinu aloxo ne ukalu, la sou ta ailiˈi iˈunalai no nano no anu
kaveutu ane tavuna no ale sou iˈoxonu xaixaiiˈa no voxovoxo ne.
7 ✡Ia kisiˈa ta ailiˈi anusisi alaxu vilevilesi no anu tauu ie vile uˈunalai no
nano no anu kaveutu ta tameisou e Tavuna Manina ˈole. No mine uˈunalai
ne, la uˈunalai vitanisi uasi, anu unoˈu sialu la uˈunalailixu. Sialu ne anu
ulai upeipeinu no nano ne sou uxexeenu susu noxou xe uxexeenu susu
noxiˈa ta mitema ane iˈoxonu ia ilavusou uasi kalumo.
8 No anu ˈilixo ane ne la Uleenu Tavuna mulosienge aloxo ˈo. Voteˈi sou
taˈunalai no nano no anu Kaveutu Tavuna Manina no anu tani alelaxu
noxou Lataua no lia ˈo ne ulamana noxinge uasi.
9 ✡Anu tani ne anu loxo sosovo sou ulosienge sou mimii ane uxali no anu
voxo vaimomo ˈo no anu tani alelaxu sou lalotu noxou Lataua. Aneˈi inoˈu
mimii ineˈenu sou ilosou Lataua mo iˈelaxu ulai noxou kalumo. Ia mimii
latala ne umomomo sou uˈisalilinoxu xavutalaiˈa uasi.
10 La sou mimii e miˈoxoˈoxonu ne anu loxo mii sou ˈaniˈanisi xe mii
sou iiexusi xe mii sou ˈuloˈulosi. Lapuloto ane ne anu sou vasimengesi, ia
Lataua mulosiˈa lapuloto sou imulinu aloxo ne ulai uxali no anu voxo ane
anu Lataua uˈoxonu mimii uxali alavua.

Iesu Munixiˈu Sialuxu

11 Ia vaimomo ˈo Kalisoto muneˈe la muxolu loxo kisiˈa ta ailiˈi sou mimii
lailaixe ane muxali. Anu muˈunalai no nano no anu tani sou lalotu alelaxu
tavuna noxou Lataua e lailaixe manina muaˈulixu tani sou lalotu alelaxu
tavuna noxou Lataua ane tatei. Tani alelaxu tavuna noxou Lataua e Anu
muneˈe muxolu uxaxai no anu ne anu lailaixe manina, muaˈulixu ane ta
mitema mitulusou no avoˈa. Xo anu mii sou lialia ˈo uasi.
12 Mo no mine Anu muˈunalai no nano no anu Kaveutu Tavuna Manina
no tani alelaxu sou lalotu noxou Lataua ne, la unoˈu sialuxu xoutu mo
bulumakau mulu uasi. No mine muˈunalai no nano no anu Kaveutu Tavuna
Manina ne, la munoˈu sialuxu muˈisalili ane mulai munixiˈu ne. Anu mulai
muˈoxonu aloxo ne lalalaaxu uasi, muˈoxonu alaxu vilesisi mo anesi. Anu
muˈoxonu aloxo ne sou mulotonenge telivu sou tanoˈu mauli ane kaluxu
uasi.
13 ✡Ia no anu ane tei, lexe ta mitema ixali nuniˈa no iou Lataua la ta ailiˈi
inoˈu sialuxu xoutu xe bulumakau mulu ilou lomuloxe bulumakau sema e
miˈelaxe la ipeipeinu utelo noxiˈa ta mitema sou iˈulosiˈa no anu sou ixali
malemalenga. No anu ˈilixo ane ne la sou aneˈi ixali malemalenga no iou
Lataua xe sosovo lexe Anu ta naˈu muisalili.
14 ✡Ia sialuxu Kalisito muaˈulixu ane ne, mo Anu susu vile uxolu noxou
uasisi manina. Mo no anu xavinu Uleenu e mumauli utotomu kaluxu
uasi, la Anu muˈitalonu maulixu mulai noxou Lataua loxo mii sou uˈela

---

✡ **9:4:** Mul 16:33; 25:10-16; 30:1-6; Iti 17:8-11; Lap 10:3-5 ✡ **9:5:** Mul 25:18-22 ✡ **9:6:** Iti 18:2-6
✡ **9:7:** Liv 16:2-34 ✡ **9:9:** Eva 10:1-2 ✡ **9:13:** Liv 16:15-16; Iti 19:9, 17-19; Eva 10:4 ✡ **9:14:** 1Pi 1:18-19

ulai noxou. La sou no anu sialuxu ne la u'uinu vasimengesi uxali
malemalengasi uasi. Anu uiasou susu noxinge la xavutalamenge uxali
malemalenga no iou Lataua. La sou taxavutalanu lexe no anu 'ilixo sou
tamulinu xaixai sou lapuloto tei e tano'u mauli no anu uasi ne tamulinu
la uasi. La sou nenge tamomomo sou ta'oxonu xaixai noxou Lataua e
mumauli utotomu mo kaluxu uasi.
15 Tava'u xo Kalisito mu'oxonu aloxo ne, la sou Anu muxali loxo
itema utulu nonixi sou u'oxonu pekia'u vote'i sou opo vilesisi ane alavua
ne. Anu musoli ne sou mulotone'i no anu susu noxi'a no mine mixolu
mimulimulinu 'ilixo sou ixalixu opo vilesisi tei ne. Aloxo ne la sou ta
mitema ane milomusou 'ava noxou Lataua xe imulinu, la ino'u mauli
ane kaluxu uasi e Lataua musakiinu vaikalasou tatei lexe ulosi'a ta 'olu
muisalili ne.
16 Anu aloxo ne, la sou anu aloxo 'o, lexe itema vile usoli ia umasaxa
lexe 'olu uno'u tanixu no anu miumiu la ukaukavunu lapepa vile loxo sou
uxalixu opo vilesisi sou 'olu uno'u tanixu. Ia anu umomomo sou uno'u
vitanisi uasi, lexe momu usoli la sou anu umomomo sou uno'u.
17 Xo lexe itema ne umaumauli sio la mimii ne uaisi. Ia lexe anu usoli la
sou nene'axu kaukavu no anu lapepa e musakiinu ne uxali manina.
18 La sou anu iouvilesisi aloxo vote'i sou ixalixu opo vilesisi tei xe i'oxo
pekia'usou la ino'u sialuxu bulumakau mulu xe xoutu sou ilai inixi'u.
I'oxonu aloxo ne la uxalixu nene'axu vile laixe uasi. Xo i'oxonu xe ukalu
la i'oxonu la.
19 ✡Mo tei la Mosesi mu'oxonu aloxo, no mine mupelapela'a ta mitema
mukalusi no anu lapuloto noxou Lataua sou imulinu mukalu, la muno'u
sialuxu bulumakau mulu xe xoutu sialuxu la muxiunu ilou lexa. Xe mukalu
la muno'u sipsip lauolauoinu laxusou la musakiinu muvaxa no anu ovu
isopu avolu telexu. Xe mukalu la muvolivolinu no anu sialu ilou lexa la
mumuainu mupeipeisou lavuku sou lapuloto xe mupeipeisi'a ta mitema
kalumo.
20 No mine mumuainu la muvikalane'i ta mitema aloxo 'o, “Sialu ane
'o ne anu mu'oxonu pekia'usou vaikala e Lataua musakiinu noxinge sou
ngamulinu.”
21 ✡Anu mu'oxonu aloxo ne mukalu, la mu'oxonu iouvilesisi aloxo ne no
tani alelaxu tavuna noxou Lataua, xe no anu mimii iouiou e muai no nano
no tani tanu e ino'u sou ixaxaisou no anu lalotu no voxovoxo ne.
22 ✡Aloxo ne, la sou anu aloxo 'o, no anu 'ilixo sou lapuloto, la sialusi anu
umomomo sou u'uinu mimii latala uxali malemalenga. Mo lexe sialuxu mii
vile unixi uasi, la umomomo sou Lataua uxexeenu susu noxi'a ta mitema
uasi.
23 ✡Mimii ane no anu tani alelaxu sou lalotu noxou Lataua no lia 'o ne
anu tovola'i sou mii ma'ia ane uxoxolu teitexi no opo loxotolo ane. No lia
'o la sialuxa'a ta mimii u'uinu mimii uxali malemalenga no iou Lataua. Ia
maninasou teitexi no opo loxotolo la 'ilixo sou mimii uxali malemalenga ne
no anu sialu ane lailaixe manina.
24 Nenge telavusou lexe Kalisito u'unalai no nano no anu Kaveutu Tavuna
noxou Lataua ane ta mitema mitulusou no avo'a uasi. Tani alelaxu ne anu
musosovosou tani alelaxu sou lalotu noxou Lataua manina sou ane Anu
mu'unalai no anu ne. Anu mu'unalai no nano no opo loxotolo muisalili.
Mo vaimomo 'o Anu a uxoxolu no pa'umolu Lataua sou usosovosinge no
iou.
25 Anu mu'unalai teitexi no opo loxotolo lalalaxu sou u'italonu maulixu
noxou Lataua uasi. Loxo kisi'a ta aili'i u'oxo'oxonu utotomu no anu tauu

✡ **9:19:** Mul 24:6-8 ✡ **9:21:** Liv 8:15, 19 ✡ **9:22:** Liv 17:11 ✡ **9:23:** Eva 8:5; 10:1

ie vilevilesi. Anu unoˈu sialuxaˈa ta mimii la uˈunalailixu no anu Kaveutu
Tavuna Manina sou unixiˈu ulai noxou Lataua. Sialu e anu ulai unixiˈu ne
anu naˈu uˈisalili uasi.
26 ✡Lexe Anu uˈoxonu lalalaxu, la Anu unoˈu tuˈumaxu alaxu tavuˈalo
manina. Usoko no mine Lataua musoko mukoinu mimii latala no lia ˈo
mukalusi mo uneˈe uxali vaimomo ˈo. Ia uasi. Anu mupalaˈa muneˈe la
muˈitalonu maulixu alaxu vilesisi manina. Xo voxo kalukaluxusou la sou
Anu muˈunalai muˈitalonu maulixu loxo mii sou iˈelaxu ulai noxou Lataua.
Anu muˈoxonu aloxo ne sou uxexeenu susu.
27 Anu aloxo ta mitema ne isoli alaxu vilesisi, xe iliˈi la ixali itulu no anu
vaivaikala noxou Lataua.
28 Anu aloxo Kalisito muˈitalonu maulixu alaxu vilesisi sou muxexeenu
susu noxiˈa ta mitema latala mukalusi. Xe iliˈi la anu uneˈe upalaˈalixu
la. Ia no mine uneˈe la ne, la uneˈe sou utavulenu tuˈutuˈumaxu no anu
susu la uasi. Anu uneˈesi sou unoˈa aneˈi ane mixolu mixoxomaiou sou
ulivunoxaˈa.

10

Kalisito Muˈitalonu Maulixu Alaxu Vilesisi

1 Lapuloto noxou Mosesi tei ne anu tovolaˈi sou mii maˈia lailaixe sou
uxali iliˈisi. Ia anu mii maninasou uasi. Xo no anu lapuloto la ineˈenu mii
iouvilesisi utotomu no anu tauu ie vilesisi sou iˈelaxu ulai noxou Lataua
lalalaxu. Ia no anu voteˈi ane ne umomomo sou uˈoxoneˈi ta mitema e
mineˈe milotu ne ixali malemalenga vile uasi.
2 Ia lexe aneˈi ineˈenu mimii sou iˈelaxu ulai noxou Lataua xe mixa-
mulineˈi lexe aneˈi mixali laixe mukalu, la umomomo sou ineˈe iˈoxonu
lalalaxu la uasi. Xo aneˈi miˈoxonu alaxu vilesisi ne, anu mumomomo.
3 Ia uasi, aneˈi iˈelaxaˈa ta mimii ulai noxou Lataua utotomu no anu tauu
ie vilevilesi, la sou anu uˈoxoneˈi ixavutalanu susu noxiˈa la.
4 ✡Xo sialuxaˈa ta bulumakau ta mulu xe ta xoutu umomomo sou
ukalusou susu avile uasi manina.
5 ✡Aloxo ne la sou no mine Kalisito sou uneˈe no lia ˈo, la muvikalanu
Lataua aloxo ˈo,
“Nini namasaxau mo taneni utulu no anu mimii e ineˈe ilosine
xe mimii iˈelaxu ulai noxine uasi.
Ia nelalaxinusilo vasimelo vile sou axolu no anu.
6 Mimii e ineˈe iˈelaxu no navu ulai noxine mo ane iˈelaxu sou uxexeenu
susu ne,
nini namasaxau kalumo uasi.
7 La sou eni evikala aloxo ˈo,
‘Lataua, eni ano ˈo, sou amulinu masaxa noxine
loxo mikaukavunu vaikalasilo muai no anu Lavuku Tavuna.’ ”
8 Tei la Anu muvikala no anu ˈilixo sou mimii iˈelaxu mo ineˈenu mimii
noxine loxo nini naˈanini mo iˈelaxu sou uxexeenu susu, la nini namasaxau
mo taneni utulu no anu uasi. Manina loxo aneˈi mimulinu lapuloto sou
miˈoxonu, ia nini namasaxau uasi.
9 Xe iliˈi la, la Anu muvikalanu Lataua aloxo ˈo, “Eni a enˈe ˈo sou amulinu
masaxa noxine.” La sou Lataua muxexeenu ˈilixo sou iˈelaxaˈa ta mimii
tatei ia muxalixu ane alavua sou unoˈu tanixu ane tatei.
10 ✡Xo Iesu Kalisito mumulinu masaxa noxou Momu mo muˈitalonu
vasimolu alaxu vilesisi sou muxexeenu susu noxinge, la sou nenge texali
ta mitema ta malemalenga manina.

✡ **9:26:** Eva 10:10 ✡ **10:4:** Eva 9:13 ✡ **10:5:** Lex 40:6-8 ✡ **10:10:** Eva 9:12

11 ✡Mo aloxo ta aili'i vilevilesi ilavusou i'oxo'oxonu utotomu sou i'oxonu
xaixai noxi'a. Ane'i itutulu ixaxai sou i'elaxu mimii ulai noxou Lataua,
lalalaaxu xe iouvilesisi. Ia umomomo sou uxexeenu susu uasisi manina.
12 Ia noxou Kalisito la mu'italonu maulixu alaxu vilesisi mulai noxou
Lataua sou uxexeenu susu. Mo mii ane ne anu umomomo sou ukalu uasi,
uxolu utotomu. Anu mu'oxonu aloxo ne mukalu, la mutalupexa noxou
Lataua pa'umolu no avolu tema.
13 ✡Mo Anu a uxoxomaiou voxo ane sou umalaxo'a ta uluau no tava'u.
14 Xo no anu mii e Kalisito mu'oxonu alaxu vilesisi mauli noxou Lataua
ne, la mu'oxone'i ane'i ane ta na'u mi'isalili mixali malemalenga manina
kaluxu uasi.
15 Mo Uleenu Tavuna muvikalanengexu mii ne kalumo. Tei la Anu
muvikala aloxo 'o,
16 ✡ "Tila muvikala aloxo 'o,
'Eni axalixu 'ilixo sou opo vilesisi
mo amomosou vaikala noxi'a no anu voxo ne aloxo 'o.
Eni amulaxu lapuloto noxilo no opone'i
xe akaukavunu uxolu no anu xavutalai'a.'
17 ✡Xe mukalu la musolonu aloxo 'o,
'Susu noxi'a mo 'ili'ilixo masumasua e mi'oxo'oxonu ne,
maasi la eni amomomo sou axavutalanu la uasi.' "
18 La sou lexe Lataua tanu vulusiu susu ne la tane'enu mii vile la sou
uxexeenu susu la uasi.

Tamuxaxu Tanenge Mo Tatulu Pekia'inge

19 ✡Aloxo ne la sou ta vivilo noxou Iesu nenge telavusou manina lexe no
anu sialuxu Iesusi la sou nenge tamomomo sou ta'unalai no anu Kaveutu
ane Tavuna Manina. Ia ta'ume uasi.
20 ✡Nenge tamomomo sou ta'unalai no anu vote'i alavua e mauli no anu.
Vote'i alavua ne Anu molu mukisiinu sou ta'unalai no anu. Ta'unalai la
tapolo no anu lavalava tatila loxo aitenga. Xo lavalava ne anu musosovosou
vasimolu.
21 Mo nenge menge aili'i tatila a uxolu sou usaxila'a ta temanu tani noxou
Lataua.
22 ✡La sou laixe lexe nenge tamuxaxu tanenge maninasou mo talai 'alai
noxou Lataua no anu opo laixe maninasou. Xo Anu mupeipeisinge no
anu sialuxu sou mu'uiinu tanenge sou muxexeenu susu muxolu no anu
mo mukalusou susu masumasua te'oxo'oxonu no anu xavutalamenge. Xe
mu'uinu vasimenge no anu lexa ane malemalenga manina.
23 Mo mii ma'ia nenge tepala'alixu lamana xe teloopala no anu, la anu
laixe lexe nenge tatetelisou pekia'u, mo tamuxaxu tanenge no anu. Xo Anu
ane musakiinu vaikalasou tei ne, uvikala la, u'oxonu maninasou vaikalau.
24 Xe anu laixe lexe nenge taxavutalane'i ta menexinge. Mo takamuli
vote'i sou ta tasu'uline'i mo taavutilixa'a no anu 'ilixo sou tane'ixa'a
ngatongato'o xe imulinu 'ili'ilixo lailaixesi.
25 ✡La sou anu laixe lexe nenge'a tatotosa no anu 'ilixo sou tapitapita
mamu, loxo ane'i mose'i i'oxo'oxonu. Ia tapitapita utotomu la nenge
tamomomo sou tapeletotosinge mo ta'oxonu pekia'inge ngatongato'o. Xo
ngamaisou voxo noxou Tila sou ulivu une'e a 'ala'alai mukalu.

✡ **10:11:** Mul 29:38 ✡ **10:13:** Lex 110:1 ✡ **10:16:** Iel 31:33; Eva 8:10 ✡ **10:17:** Iel 31:34
✡ **10:19:** Eva 4:16 ✡ **10:20:** Mat 27:51 ✡ **10:22:** Liv 8:30; Ese 36:25; Ep 5:26 ✡ **10:25:** Eva 3:13

26 ✡Mo lexe nenge teno'u lavulavusou vaikala e manina ia ili'i xe taxiunu
tumalinge no anu mo tamulinu masaxa noxinge sou ta'oxonu sususi, la mii
vile la ta'elaxu sou uxexeenu susu noxinge ne uasisi manina.
27 ✡Ia ta'ume manina, mo taxomaiou voxo tila sou tatulu no anu
vaivaikala noxou Lataua. Mo navu tatila a mulalaxii sou u'elaxa'a ta uluau
Lataua.
28 ✡Mo nenge telavusou lapuloto noxou Mosesi muvikala tei aloxo 'o.
Lexe itema vile umulinu lapuloto noxou Mosesi uasi xe ususu, ia ta mitema
ta tamei xe tatalu milavusou xe ia'aloxu la itema ne umomomo sou tane'ixu
mo imoxotalosou uasi, ivau usoli avile.
29 ✡La sou ngingi ngexavutala a loxovaa noxou itema e umaapitasou
Lataua 'Olu? Itema ne uno'u tu'umaxu tatila manina. Xo no anu sialuxu
Kalisitosi la uxalixu opo vilesisi. La u'uinu itema ne la uxali loxo Lataua
na'u mu'isalili. Ia itema ne u'oxonu sialu ne uxali loxo mii vitanisi manina,
xe upupuiou Uleenu Tavuna sou alauna.
30 ✡Nenge telavusou lexe Lataua muvikala aloxo 'o, "'Ilixo sou lakoli ne
eni na'axeni, eni melo akolinu susu noxi'a." Mo muvikala la aloxo 'o,
"Tatila molu utulusi'a ta mitema noxou no anu vaivaikala."
31 Ae, manina misevile, lexe itema vile uxomaiou voxo sou Lataua e
umauli utotomu ukolinu susu noxou, la anu u'ume xe tanu kalaua manina.
32 Tangengi ulivu mo ngaxavutalanu voxo tatei no mine vaikala lamana
noxou Lataua muxali noxinge. No anu voxo ane ne la tu'utu'umaxu ta
tatila muxali noxinge mo ngetavulenu tu'utu'umaxu, ia ngingi ngetulu
pekia'inge.
33 Mo alaxu mose'i la mitulusinge no ie'i ta mitema tavu'alo la
mito'oto'omenge no anu vaivaikala mose'i xe mixililiengi. Xe no mine
mi'oxo masuane'i se'i la ngingi ngongi'a ngeno'u tu'umaxu mukei.
34 ✡Mo no mine mimulaxa se'i noxinge no taasou navunavu la ngigni
tangengixa'a la nge'oxo laixe noxi'a. Mo no mine mine'e mi'umenu
mimemimengi la ngingi nge'osasi. Xo ngingi ngelavusou lexe mimii lailaixe
noxinge maninasou e kaluxusou uasi a mulalaxii muaai.
35 La sou lexe ngingi ngetulu pekia'inge mo ngaxolu se'isisi tei aloxo ne la
mamu sou ngasu'anu 'ili'ilixo ane ne. Xo ili'i la ngano'u lakolisou lailaixe
manina.
36 Laixe lexe ngatulu pekia'inge aloxo ne. Mo sou lexe ngamulinu masaxa
noxou Lataua laixe, la ngano'u mii ma'ia ane Anu musakiinu vaivaikalasou
lexe ngingi ngano'u.
37 ✡ "Xo maxuveeni uasi. Voxo sou Anu une'e a 'ala'alai mukalu.
La une'e ne. Mii vile utaluxu uasi, une'e ne upasipaasi.
38 Ia anu ane mulapu no anu muxamuxaxu tanu noxou la anu uxolu,
ia anu ane usukususuku ulivu la eni a'osasou uasi."
39 Ia nenge ta mitema sou tasukususuku talivu mo ta ulua avile uasi. Nenge
ta mitema sou temuxaxu tanenge mo ta mitema sou tano'u mauli.

11

Tava'u 'Ilixo sou Muxamuxaxu Tanenge

1 ✡Tava'u tamuxamuxaxu tanenge ne aloxo 'o. Mii ma'ia ane nenge
teloloopalanu sou tano'u ne, nenge tano'u. Mo tamaisou no ienge uasi ne,
ia nenge tano'u manina.

✡ **10:26:** Eva 6:4-8 ✡ **10:27:** Ais 26:11 ✡ **10:28:** Lap 17:6; 19:15 ✡ **10:29:** Mat 12:30-32; 1Ko 11:27-29 ✡ **10:30:** Lap 32:35-36; Lex 135:14 ✡ **10:34:** Mat 5:11-12; 6:20 ✡ **10:37:** Ava 2:3-4 ✡ **11:1:** 2Ko 5:7

2 Ta mitema sou tatei mimuxaxu tane'i la Lataua mu'osasi'axu.

3 ✡Nenge temuxaxu tanenge la telavusou lexe loxotolo ilou lialia muxali
no anu vaikala noxou Latauasi. Aloxo ne la sou mimii e nenge temaisou
'o ne, Lataua mukoinu no anu mimii e nenge tamomomosou tamaisou no
ienge uasi.

4 ✡Aveli mumuxaxu tanu noxou Lataua xe mu'elaxu mimii mulai noxou
Lataua, la Anu mu'osasouxu. La mumasaxau mimii e anu mu'elaxu ne, ia
u'osasou ane noxou Kaini uasi. Xo Aveli mumuxaxu tanu la sou Lataua
mu'osasouxu no anu mimii e anu mu'elaxu mulai noxou ne. La mumoxo'u
lexe anu itema mulapu. La sou Aveli musoli, ia vaimomo 'o no anu
muxamuxaxu tanu noxou ne, a ua'alomenge sio.

5 ✡Enoko mumuxaxu tanu noxou Lataua, la Lataua muno'u mulailixu
teitexi no opo loxotolo ia usoli uasi. Ta mitema ikakamulinu, la ixalisou
uasi, xo Lataua muno'u. Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe, tei no mine
Lataua uno'u Enoko uao, la anu 'ilixonu ne lailaixe manina no iou Lataua.

6 Ia itema e umuxaxu tanu noxou Lataua uasi la umomomo sou Lataua
u'osasou uasi. Xo itema ane une'e 'alai noxou ne anu laixe lexe umuxaxu
tanu lexe Lataua anu a uxolu. Mo umuxaxu tanu lexe Anu ulosi'a ane'i ane
ikakamulinu ului'a.

7 ✡Noa kalumo mumuxaxu tanu noxou Lataua la sou Lataua muvikalanu
lamana no anu mii ma'ia sou uxali ili'i e Noa umaisou no iou uao. La sou
anu mulomuxu vaikala noxou Lataua la mu'oxonu lasipi vile. La anu ilee
semau mo ta 'olu mi'unalai mixolu no nano no anu lasipi la mimauli ia
isoisoli uasi. No anu muxamuxaxu tanu noxou Noa la anu mupala'alixu
susu noxi'a ta mitema no lialia 'o mukalusi. Xo anu mumuxaxu tanu noxou
Lataua la sou Lataua mu'osasou la mumoxo'u lexe anu vile noxi'a ane'i ane
Lataua mumoxo'a lexe ane'i milapu.

8 ✡Mo Avalaamu kalumo mumuxaxu tanu noxou Lataua, la sou no mine
Lataua mu'avalou sou ulai no xalee lia vile e Lataua mulosou lexe anu na'u
muisalili, la anu mulomuxu vaikala noxou Latauasi. Ia anu ulavusou lexe
no 'a xalee anevaa uasi, la anu mumuxaxu tanusi la mulai.

9 ✡Anu mumuxaxu tanu la mulai muxolu no anu lia xalenu e Lataua
muvikalanuxu tei lexe ulosou. La mutulusou tani alelaxu sou muxolu no
anu loxo aasila molu no tuala vile mune'e muxolu. Mo Aisaki ilou Iakovo
kalumo ane'i ilo'a mixolu no anu tani alelaxu ne sou mixomaiou tuala
tatila.

10 Xo anu tanu u'oxoxu tuala tatila e Lataua molu muxavutalanu sou
utulusou a loxovaa, xe mukalu la Anu molu mutulusou. Tuala tatila ne
anu tava'u pumuxu manina.

11 ✡Xo Avalaamu mumuxaxu tanu noxou Lataua la semau Sala kalumo
mimuxaxu tane lexe ane sema tila mo ilavusou ipalaa uasi, xo ane
miua'ulixu tauu ie sou ipalaa. Ane mimuxaxu tane noxou Latauasi lexe
Anu umomomo sou u'oxonu mii ma'ia musakiinu vaikalasou lexe u'oxonu
ne uxali maninasou. La sou mu'oxone la sou ane imomomosou ipalaa, la
mivo'onu 'ilie.

12 ✡Mo noxou itema vilesisi nesi Avalaamu anu itema tila mo vasimolu
musoisoli mo xaviinu sou upalaa la uasi. Ia anu mumomomo sou
muxalixa'a ta xaixasou ilo'a ta 'ilusu'ilusunu mixali tavu'alo manina loxo
ta oto teitexi no loxotolo xe io'iio'i no tasi'i e taitisou la takalasou uasi.

✡ **11:3:** Tav 1:1; Lex 33:6; Ioa 1:3 ✡ **11:4:** Tav 4:3-10 ✡ **11:5:** Tav 5:21-24 ✡ **11:7:** Tav 6:13–7:1
✡ **11:8:** Tav 12:1-5 ✡ **11:9:** Tav 35:12 ✡ **11:11:** Tav 18:11-14; 21:2; Rom 4:19 ✡ **11:12:** Tav 15:5; 22:17

13 ✡Ane'i ta mitema ane ne mimuxaxu tane'i noxou Lataua mulai no anu
soli noxi'a. No mine mixoxolu no lia 'o la ino'u mimii e Lataua musakiinu
vaikalasou lexe ulosi'a ne uasi. Ane'i mitulu la mimaisou mimii ne muxolu
la'ala'a manina noxi'a la misexelaxusi. La mivikala lamana lexe ane'i ta
asilasi mo ixolu maxuveeni uasi.
14 Ta mitema ane ivikala loxo ne, la anu mumaxa'u lexe ane'i ikaka-
mulinu tualasi'a maninasou a uao.
15 Mo lexe ane'i ixavutala no anu tualasi'a e ane'i mi'umesou ia mine'e
ane'i imomomo sou ilivu.
16 Ia uasi, ane'i xavutalai'a ututulu no anu tuala e lailaixe manina. Tuala
ne a teitexi no opo loxotolo. Aloxo ne la sou Lataua umomomo sou umaela
uasi no mine imoxo'u lexe Anu Lataua noxi'a. Xo Anu mulalaxiinu tuala
vile tatila si'a sou ilai ixolu no anu.
17-18 ✡Lataua muvikalanu Avalaamu aloxo 'o, “Noxou 'iline Aisakisi la
ta xaixaisine ilo'a ta 'ilu'iulusuneni ixali tavu'alo.” Ia no mine Lataua
mutovonu Avalaamu lexe uvau 'olu vilesisi ne mo u'elaxu ulai noxou, la
anu mu'oxonusi xo anu mumuxaxu tanu noxou Lataua.
19 ✡Xo Avalaamu muxavutala aloxo 'o, lexe Aisaki usoli la Lataua
umomomo sou utulusou la. La sou anu loxo Avalaamu mulivunoxu 'olu
no anu soli.
20 ✡Mo Aisaki mumuxaxu tanu noxou Lataua la mualusi'a Iakovo ilou
Esau sou xoluxoluxa'a ili'i.
21 ✡Mo Iakovo mumuxaxu tanu noxou Lataua, la sou 'ala'alai sou usoli
la anu mualusi'a Iosepu ta 'olu. Anu muteteli telixu no anu vilaxoxu sou
mulotu mulai noxou Lataua.
22 ✡Iosepu mumuxaxu tanu noxou Lataua kalumo, la sou no mine 'ala'alai
sou usoli, la anu muvikalane'i lexe ili'i la ane'i i'umesie Aixiputo. Mo
mupela'axu vasimolu sou i'oxonu a loxovaa.
23 ✡Mo Mosesi nenu ilou momu mimuxaxu tane'i noxou Lataua la
no mine nenu mivo'onu mukalu la mutalumeiou so'io tatalu. Xo ane'i
mimaisou keakea ne loxo ta keakea mose'i uasi mo anu iou lailaixe. Mo
ane'i ilou i'ume sou imamulonu lapuloto noxou tatananu tuala ne uasi.
24 Mo Mosesi mumuxaxu tanu noxou Lataua, la sou no mine anu muxali
tila, la anu umasaxa lexe ane'i ilemolu lexe anu Palao 'olu 'ilie uasi.
25 Mo anu muxavutala lexe laixe sou uno'u tu'utu'umaxu iouvilesisi aloxo
ta mitema noxou Lataua inono'u ne. Anu umasaxa umulinu 'ili'ilixo sou
susu mo uxamulinu 'osa'ila ane ataxu ne uasi.
26 Anu muxavutala lexe no mine ipamaelanu xo anu noxou Kalisito, la
anu mii tatila mo muuliuli manina. Mua'ulixu lavuluti iouiou ne Aixiputo.
Xo anu xavutalau utulu no anu mii ma'ia lailaixe e sou anu uno'u loxo 'ulu
noxou ili'i.
27 Anu mumuxaxu tanu noxou Lataua la sou anu Mosesi mu'ume mulaa
ne Aixiputo. Mo tatananu tuala la'iaxuu ia anu u'umolu uasi. Mo anu
mutulu pekia'u xo anu mumaisou Lataua e ta mitema imamaisou uasi no
iou.
28 ✡Mo anu mumuxaxu tanu noxou Lataua la muvikalane'i ta Isilaeli sou
imulinu la'ilali sou Lataua mupolopepene'i ta Isilaeli laixe la mi'ou no anu
voxo e Lataua iou muvaxai'a la mixolu laixe. Mo muvikalane'i la milutu
sialu no aiaitengasi'a mo sou angelo sou uve'a ta 'ili'a ta laposalaxa'a une'e
xe umaisou la upolopepeene'i.

✡ **11:13:** Tav 23:4; 1A'a 29:15; Lex 39:12; 1Pi 2:11 ✡ **11:17-18:** Tav 21:12; 22:1-14 ✡ **11:19:** Rom 4:17 ✡ **11:20:** Tav 27:27-29, 39-40 ✡ **11:21:** Tav 47:31–48:20 ✡ **11:22:** Tav 50:24-25; Mul 13:19 ✡ **11:23:** Mul 1:22; 2:2 ✡ **11:28:** Mul 12:21-30

29 ✡Ta Isilaeli mimuxaxu tane'i noxou Lataua la mixisa'isou luaki lao-
laoinu ne aloxo mimuamua'i no lia esisi. Ia ta Aixiputo itovo sou lexe
imuline'i la mi'uo'uo la misoisoli.
30 ✡Mo ta mitema mimuxaxu tane'i noxou Lataua. La vimelu sou tuala
tila ne Ieriko mumamumamulo no mine ta mitema mimuamua'i mixixao
alaxu muxatele ta tamei.
31 ✡Mo sema sou vote'i Le'evu mimuxaxu tane noxou Lataua kalumo, la
misu'uline'i ta mitema ta tamei e mitalume mine'e mimaisou tuala tila ne
tanu. La ta mitema e ilavusou imuxaxu tane'i noxou Lataua uasi iulua ia
ane iulua uasi.
32 ✡Xe eni maasi la amomomo sou a'aloxa'a Xitioni mo Valaka mo
Samusoni mo Ieputa mo Deviti mo Samueli xe ta palomatana uasi. Xo taiinu
sou a'aloxa'a uasi.
33 ✡Ane'i ta mitema ne mimuxaxu tane'i noxou Lataua la mitaloxolixa'a
ta tatananu 'oto'oto la mia'ulixa'a. Ane'i mi'oxonu 'ilixo mulapu la sou
mino'u mii ma'ia e Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe ulosi'a ne. Xe
mitomunoxu ta laeoni anaxa'a.
34 ✡Mo misitanoxu navu toxotoxoxa'a, mo mi'ume la laviso umomomo
sou uto'ome'a isoli uasi. Mo pelepelesi'asi ia ane'i mixali xavine'i. Ia ili'i
la ane'i xavine'i manina no anu 'oto'oto, la milelemuline'i ta mitema sou
'oto'oto no tuala va'ava'axu.
35 ✡Xe mose'i misoisoli, ia mitulu mimauli la, la milivu mulai noxi'a ta
neni'a la. Xe mose'i ne ta uluai'a mitatuxa'a no taasou navunavu mo
mi'oxoo masuanu vasime'a manina mo 'ala'ala'i sou isoli. Sou itovone'i
lexe ixiunu tumali'a noxou Lataua, ia uasi, xo ane'i tane'i mutuluu voxo
lailaixe sou Lataua utulusi'a no anu soli la imauli la. Ane'i milavusou lexe
ane'i isoli la Lataua utulusi'a la sou ino'u mauli lailaixe manina.
36 ✡Mose'i noxi'a la misukune'i mo mimolovila'isi'a mo mipuapuasi'a xe
misakisakine'i la mimulaxa'a no taasou navunavu.
37 ✡Mo mive'ave'a no anu kulu mo mixotosou vasime'a no anu lasoo
la mautunu ta tamei. Mose'i la mive'ave'a misoisoli no anu laviso e
i'oto'oto no anu. Mose'i noxi'a i'a lavalava uasi, misakiinu sipsip ilou xoutu
laxusousi la mixixaoxao, mo pa'usi'a no anu mimii tavu'alo sou vasime'a
manina mo milosi'a tu'utu'umaxu xe mi'oxo masuane'i manina.
38 La sou mi'ume milai va'ava'axu sou mitalume. Se'i mi'ume milai
mixolu no xalee lia 'esi'esi mose'i no laxalaxa'ilu mose'i no kulu taxataxanu
xe se'i milai mixolu no lia taxataxanu. 'Ilixo noxi'a ne iouvilemo manina,
mua'ulixu 'ilixo noxi'a ta mitema no lialia 'o mukalusi e ane'i mixolu no
taine'i ne.
39 Ane'i ta mitema mukalusi ne Lataua mu'itinu ualasi'a xo ane'i mimux-
axu tane'i noxou. Ia vile noxi'a ne uno'u mii ma'ia e Lataua musakiinu
vaikalasou lexe ulosi'a ne uasi.
40 Xo tei manina la Lataua mulalaxiinu mii vile lailaixe manina sou nenge
latala tano'u. Ia Anu uxalixu noxi'a ane'i ane mixali tei palea uasi, xo Anu
mumasaxa lexe nenge kalumo taxali laixe manina loxo ane'i.

12

Lataua Ulavusou Umomosi'a ta 'Olu

✡ **11:29:** Mul 14:21-31 ✡ **11:30:** Ies 6:12-21 ✡ **11:31:** Ies 2:1-21; 6:21-25; Iak 2:25 ✡ **11:32:** Kis 4:6–5:31; 6:11–8:32; 11:1–12:7; 13:2–16:31; 1Sa 1:1–25:1; 16:1; 1Ta 2:11 ✡ **11:33:** Tan 6:1-27 ✡ **11:34:** Tan 3:23-27 ✡ **11:35:** 1Ta 17:17-24; 2Ta 4:25-37 ✡ **11:36:** 1Ta 22:26-27; Iel 20:2; 37:15; 38:6 ✡ **11:37:** 2A'a 24:21

1 ✡Ta mitema tatei latala ne milosienge no anu voteˈi sou tamuxaxu
tanenge mo aneˈi mitulu mixalilinenge loxo tamuxala toxoxaˈa. Aloxo ne la
sou laixe lexe nenge tasuˈanu mimii iouiou e tuˈutuˈumaxu xe susu iouiou e
usakisakinenge la uˈoxonenge taiave xavinenge uasi ne mo usuˈa. Ia tatulu
pekiaˈinge mo taiave no anu iaveiave sou uauli e Lataua musosovosinge
sou taiave no anu.
2 La sou laixe lexe ienge ulai noxou Iesusi, Anu tavaˈu muxamuxaxu
tanenge, mo iliˈi la Anusi ulosinge neneˈaxu mii e temuxaxu tanenge no
anu. Mo Anu mulavusou lexe umulinu masaxa noxou Latauasi, la iliˈi la
uˈosa xe uxolu laixe manina. No mine Anu muxavutalanu la mutavulenu
tuˈumaxu la musoli no ovu valautu. Anu mutavulenu maela teitexi no ovu
valautu, ia Anu uxavutala no anu uasi. Ia vaimomo ˈo Anu muxolu no anu
puloulou no paˈumolu Lataua no avolu tema
3 Loxo ngaxavutalanu maulixu Iesu la ngamaisou lexe ta mitema sou susu
mixililiou, ia Anu mutulu pekiaˈu. Anu muˈoxonu aloxo ne la sou laixe lexe
ngingi kalumo ngatotosa mo opongengi usalulu mamu, ngatulu pekiaˈinge.
4 Manina ngigni ngeˈoto xavingengi sou ngataloxolixu susu, ia no anu
ˈotoˈoto ne la sialungenge unixi uao.
5 ✡La sou loxovaa tangengi vulusiu peletoto noxou Lataua sou muˈoxonu
pekiaˈinge loxo Anu ta ˈolu. La anu kaukavu muai no nano no anu Lavuku
Tavuna teinu muvikala aloxo ˈo,
“ˈAlixeni, no mine Tila uˈoxonu mii vile noxine,
la namaisou lexe mii vitanisi mamu,
mo no mine umomosine la oponeni tuˈumaxu mamu.
6 Xo Lataua ulavusou umomosiˈa aneˈi ane Anu tanuxaˈa,
mo no mine Anu unoˈu itema vile xe umoxoˈu lexe ˈolu,
la Anu ulavusou upuasou kalumo.”
7 ✡Aloxo ne la sou ngatulu pekiaˈinge no mine nganoˈu tuˈumaxu mo iengi
uvaxaˈu Lataua umomosinge loxo Anu ta ˈolu. Loxovaa itema vile ulavusou
upuasiˈa ta ˈolu no mine isusu uasi? Uasi anu umomosiˈa.
8 Lataua ulavusou umomosiˈa ta ˈolu ukalusi. Ia lexe Anu umomosinge
uasi, la anu laaxu lexe ngingi ta ˈolu manina uasi. Ngigni ta ˈolo voteˈi.
9 Mo loxo ngamaisou, nenge ta maminge no lia ˈo ilavusou imomosinge,
la sou nenge tatoxoneˈi. Lexe nenge tataxaneˈi ta maminge no lia ˈo laixe, la
anu laixe sou nenge tamulinu maminge sou ulenenge, la sou nenge tamauli.
10 Ta maminge no lia ˈo ne imomosinge maxuveeni uasi umomomo no
anu masaxa noxiˈasi. Ia Lataua umomosinge ne sou usuˈulinenge manina
sou nenge tanoˈu ˈilixo malemalenga noxou.
11 ✡No mine maminge ulosinge tuˈumaxu sou umomosinge, la nenge
taˈosasou uasi. Anu navunavu, ia iliˈi la nenge tanoˈu lavulavu no anu, la
taxolu seˈisisi sou tamulinu ˈiliˈilixo mulapusi la tanoˈu neneaxu ne anu ane
opo seˈisisi.
12 ✡Aloxo ne, la sou lexe avonge musoisoli mo ulilili vitanisi la ngaavuti-
noxu utelo mo ngaxaxai no anu. Mo lexe tavaˈinge musoisoli la ngaavuti-
noxu mo ngatulu.
13 ✡Mo ngamuamuaˈi no anu voteˈi mulapu. Mo sou tavaˈinge e musoisoli
ne usoisoli la uasi, anu uxali laixe la.

Loxo Taxiunu Tumalinge Noxou Lataua, La Tuˈutuˈumaxu Uxali Noxinge

14 Xavingengi sou ngatovo ngaxalixu xoluxolu laixe mo opo seˈisisi noxiˈa
ta mitema ukalusi. Mo xavingengi sou ngamulinu ˈiliˈilixo mulapu noxou

---

✡ **12:1:** 1Ko 9:24-25 ✡ **12:5:** Iop 5:17; Xav 3:11-12; Pal 3:19 ✡ **12:7:** Lap 8:5 ✡ **12:11:** Iak 3:17-18 ✡ **12:12:** Ais 35:3 ✡ **12:13:** Xav 4:26

Lataua, xo ta mitema ane imulinu 'ili'ilixo noxou Lataua, la imaisou Tila iou.
15 Ngalaxa'ingengi laixe, loxo 'o io se'i noxinge ine'e 'alai no anu alauna
noxou Lataua si ka i'ume ilivu. Mo loxo 'o io vile noxinge uxali loxo
ovu vile la uliu e masua ulu'elai no lia ne muxali no taingengi, la uxalixu
tu'utu'umaxu noxinge la u'oxongengi ngaxali masua no iou Lataua.
16 ✡Ngalaxa'ingengi laixe mo sou vile noxinge u'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i
mo uxiunu tumalou noxou Lataua loxo Esau mu'oxonu mamu. Anu
muxavutala no anu la'ilali se kitu'asi, la mulotonu no anu tanixu loxo anu
laposalaxu.
17 ✡Ngingi ngelavusou lexe ili'i xe anu xavutalau muxiu sou uno'u alualu
laixe noxou momu la umomomo uasi mo momu umasaxau uasi. Anu
mutama sou lexe uno'u alualusou ia vote'i vile sou anu uxiunu opoonu sou
u'isalilinoxu uasi.
18 ✡Ioxe, loxo ngingi la ngaxali no anu laxa'ilu mo ngakasou uao. Ia
ane'i ta Isilaeli tatei mixali no laxa'ilu ne Sinai e ane'i mimomomo sou
mixamulinu la mimaisou navu ilou isivoxo toxoxa'a xe la'ave.
19 ✡Mo milomusou xolau mutama xe milomusou itema xolinu tila mu-
vivikalane'i, la mi'ume manina. Ane'i milomusou aloxo ne la sou milinga
pekia'u noxou Mosesi lexe, ane'i imasaxa lexe ilomu la uasi.
20 ✡Xo ane'i mimama'u no anu vaikala ne. Vaikala ne aloxo 'o, “Lexe
itema vile xe ta mimemimengi ta temene ilo'a ta vova mose'i ine'e ilaisou
laxa'ilu 'o, la ngave'a no anu kulu mo isoisoli.”
21 ✡Ane'i mimaisou la mi'olo'olo manina mo Mosesi kalumo. La muvikala
lexe, “Eni e'ume xe e'olo'olo.”
22 Ia ngingi ne ngalai no anu mii vile aloxo ne uasi. Ngingi ngexali no
laxa'ilu ne Sioni mo ngexali ne Ielusalemu teitexi no opo loxotolo no anu
tuala tila noxou Lataua e uxolu umauli utotomu. Ngigni ngelai ngexali
noxi'a ta angelo tavu'alo e tavu'alo manina ixoxolu ipita sou i'osa'osa no
anu.
23 Mo ngexali no anu pita noxi'a ta laposalaxa'a e ualasi'a mikaukavunu
muai teitexi no opo loxotolo. Ngingi ngexali noxou Lataua e utulusi'a ta
mitema no anu vaivaikala, mo ngexali noxi'a ta ulene'i ta mitema misoisoli
tatei e 'ilixone'i mulapu xe mixali laixe manina.
24 ✡Mo ngexali noxou Iesu anu itema utulu nonixi sou u'oxonu pekia'usou
'ilixo sou opo vilesisi alavua, mo no anu sialuxu e mupeinusinge. Sialuxu
ne muxalixu a'alo laixe mua'ulixu sialuxu Aveli.
25 ✡La sou ngalaxa'i laixe, mamu sou ngaxiunu tumalinge noxou Lataua
e uvikala. Tatei no lialia 'o la Mosesi mulosi'a ta mitema vaikala pekia'u
la ane'i imasaxa ilomusou mo imulinu uasi, la vote'i vile sou i'ume no anu
lakolisou uasi. Ia Lataua muxolu teitexi no opo loxotolo mupeletotosinge ia
nenge talomuxu vaikala uasi la texiunu tumalinge noxou. La sou loxovaa,
nenge tamomomo sou ta'ume la tapoloxalonu 'ulusou susu noxinge ne?
Uasisi manina.
26 ✡Xo tatei xe muvivikala la xolinu mu'umu'umunu lialia. Ia vaimomo
'o Anu musakiinu vaikalasou aloxo 'o, “Alaxu vile la eni akunoxu lialia la,
ia lialiasi uasi loxotolo kalumo.”
27 Lataua mulemolu lexe alaxu vile la Anu ukunoxu lialia ilou loxotolo la
mimii e Anu mukoinu ne uxexee, ia mii ane ukunikuni uasi la anu uxolu.

✡ **12:16:** Tav 25:29-34 ✡ **12:17:** Tav 27:30-40 ✡ **12:18:** Mul 19:16-20; Lap 4:11-12 ✡ **12:19:** Mul 20:18-21; Lap 5:22-27 ✡ **12:20:** Mul 19:12-13 ✡ **12:21:** Lap 9:19 ✡ **12:24:** Tav 4:10; Eva 8:6 ✡ **12:25:** Eva 2:1-3; 10:26-29 ✡ **12:26:** Axa 2:6

28 La sou laixe lexe nenge talemolu laixe noxou Lataua mo talotu noxou
no anu ˈilixo ane Anu mumasaxau mo taˈitinu ualasou mo tamamaˈusou la
taxolu no laaxu. Xo nenge telavusou lexe nenge texolu no anu saxisaxilaˈu
noxou, la saxisaxilaˈu noxou ne anu pumuxu manina.
29 ✡Xo Lataua noxinge ne anu loxo navu ialuxu manina e uˈelaxu mimii
la uˈela avile.

13

Vaikala sou Peletoto Kaluxusou

1 Ioxe, laixe lexe ngingi utotomu ne tangengixaˈa ta vivinge noxou Iesu.
2 ✡Mo no mine ta asila meˈa no tuala vile ineˈe no tualasinge la iengi
uvaxaiˈa mamu ngaˈavaliˈa ineˈe no tani. Tangengi vulusi mamu, xo no
anu ˈilixo ane ne, la ta mitema moseˈi miˈoxonu noxiˈa ta angelo ia ilavusou
uasi.
3 Mo ngaxavutalaneˈi aneˈi ane mixolu no taasou navunavu loxo ngingi
kalumo ˈa ngongiˈa ngexolu ne. Mo ngaxavutalaneˈi aneˈi ane minoˈu
tuˈumaxu loxo ngingi kalumo nganoˈu tuˈumaxu.
4 ✡Xe ngiou no anu taulaˈi la ngataxanu laixe mo ngasaxilaˈu
taulaˈingenge ne laixe. Ia ngailanu ˈilixo masumasua sou voteˈi no anu
uasi. Xo ngingi ngelavusou lexe Lataua utulusiˈa no anu vaikala aneˈi ane
itaxanu taulaˈi uasi xe iˈoxonu ˈilixo sou voteˈi.
5 ✡Mo mamu sou masaxa sou lamoli utila no anu maulingenge. Mii maˈia
ngenoˈu ne la anu mumomomo ane. Xo Lataua muvikala aloxo ˈo, “Eni
amomomo sou aˈumesinge mo ieli uvaxainge ngaxolu vitanisi uasi.”
6 ✡La sou nenge taˈoxo pekiaˈinge no anu vaikala ne aloxo ˈo,
“Tila anu ulavusou usuˈulileli,
la sou eni aˈume uasi.
Ta mitema iˈoxonu mii maˈia noxilo?”
7 ✡Ngaxavutalaneˈi ta kisokisou no anu lalotu e miulaxungenge xe
miaˈaloxu vaikala noxou Lataua tatei muneˈe noxinge. Ngaxavutalanu
maulixaˈa mimuamuaˈi no anu xe ˈilixo sou mimuxaxu taneˈi a loxovaa
la ngatovosou ngamulinu.
8 Iesu Kalisito ne muxolu iouvilesisi tatei mo vaimomo ˈo xe iliˈi mo
kaluxu uasi.
9 ✡Aloxo ne la sou, ngalomusou potopoto iouvilemo io ngamulinu mo
ulapungengi ngalai vaˈaxu mamu. Anu laixe lexe opongengi utulu no anu
alauna noxou Latauasi, xo anusi uˈoxonu pekiaˈinge. Ia tangengi utulu no
anu lapuloto iouiou sou laˈilali vitanisi uasi. Xo ˈilixo ane loxo ne umomomo
sou usuˈulineˈi ta mitema sou imulinu uasi.
10 Nenge valovalo vile noxinge ˈa uxoxolu no tani alelaxu sou lalotu noxou
Lataua. Mo ta mitema e ilavusou ixaxai no nano no taasou lalotu noxiˈa ta
Iutaia ne ilavusou inoˈu ˈani no anu uasi.
11 ✡Kisiˈa ta ailiˈi utavulenu ta mimii sialuxaˈa la unoˈu uˈunalailixu no
anu Kaveutu ane Tavuna Manina sou unixiˈu loxo mii sou uxexeenu susu.
Ia ta mimii vasimeˈa ne ixutuxaˈa no ale no tanixu pita noxiˈa ta Isilaeli tei.
12 ✡Mo aloxo Iesu kalumo ne munoˈu navunavu no ale no anu aitengaxu
vimelusou tuala tila, sou sialuxu unixisiˈa ta mitema la ixali malemalenga.
13 ✡La sou laixe lexe nenge kalumo talai noxou no ale no anu tanixu
pitapita ne, mo sou nengeˈa tatavulenu maela ukei.

✡ **12:29:** Lap 4:24; 9:3 ✡ **13:2:** Tav 18:1-8; 19:1-3; Rom 12:13 ✡ **13:4:** Ep 5:5 ✡ **13:5:** Lap 31:6, 8; Ies 1:5 ✡ **13:6:** Lex 118:6 ✡ **13:7:** 1Ko 4:16 ✡ **13:9:** Rom 14:17 ✡ **13:11:** Liv 16:27 ✡ **13:12:** Ioa 19:17 ✡ **13:13:** Eva 12:2

14 ✡Xo no lialia ʼo nenge tualasinge tatila vile ulavusou uxoxolu avile uasi.
Ia nenge tanenge uʼoxoxu tuala tila ane iliʼi sou uxali.
15 ✡Aloxo ne la sou anu laixe sou nenge taʼitinu Lataua ualasou utotomu
no ualasou Iesu, la ʼilixo ne anu uxolu loxo mii nenge taʼoxonu ulai noxou
sou uʼelaxu sou uxexeenu susu noxinge. Xe tavikala laixe sou ulaa no
ananenge la Anu uʼosasou.
16 ✡Mo ngaʼoxonu ʼilixo laixe noxiʼa ta menexinge mo ngaitixaʼa xe
ngaitiʼa mimii. Tangengi vulusiou ʼilixo ne sou ngaʼoxonu uasi. Xo ʼilixo
ne anu loxo mii ngeʼoxonu mulai noxou Lataua. ʼIlixo ane ne Anu uʼosasou
manina.
17 ✡Ngaxolu no laaxaʼa ta tatilasinge mo ngalomuxaʼa xo aneʼi ilavusou
isuʼulingengi xe isaxilaʼinge. Xe iliʼi la iaʼaloxu noxou Lataua no ʼa xaixai
noxiʼa miʼoxonu. No mine ngingi ngaʼoxonu aloxo ne, la aneʼi iʼosa sou
iʼoxonu xaixai noxiʼa laixe, ia oponeʼi tuʼumaxu uasi. Ia lexe ngingi
ngalosiʼa opo tuʼumaxu la aneʼi imomomo sou isuʼulingengi laixe uasi.
18 ✡La sou ngakilakasixe xo nexi temasaxa manina lexe tamulinu ʼiliʼilixo
lailaixe utotomu, xe nexi telavusou lexe tanexi muxolu malemalenga
manina.
19 Eni linga pekiaʼu noxilo ulai noxinge lexe ngakilakasilo pekiaʼu mo sou
eni apalea aneʼe noxinge.
20 ✡Tila noxinge Iesu, Anu itema xaviinu sou usaxilaʼa ta sipsip, mo
sialuxu muʼoxo pekiaʼusou opo vilesisi sou xoluxolu laixe mo kaluxu uasi.
Lataua mutulusou no anu soli mo Lataua anu tavaʼu opo seʼisisi.
21 Anu molusi uʼoxonu pekiaʼu ʼiliʼilixo lailaixe e muxolu no anu maulin-
genge umomomo sou ngamulinu masaxa noxou laixe. No anu xaixai noxou
Iesu Kalisito la sou uʼoxonenge latala taʼoxonu ʼiliʼilixo e Anu mumasaxau.
Xe taʼitinu ualasou utotomu mo kaluxu uasi. Manina.
22 Ta vivilo noxou Iesu, eni emasaxa lexe ngalomusou vaivaikala peletoto
noxilo ʼo laixe manina. Xo uoli voloxu e eni ekaukavunu ʼo ne veveeni uasi.
23 Mo emasaxa aʼalomengi lexe vivinge Timoti ʼa milulusou mo mulaa no
taasou navunavu. Ia lexe anu uneʼe uxali noxilo palea, la nexi noxou takei
taneʼe sou tamaisinge.
24 Ngasovanu aso laixe noxixe ulai noxiʼa ta kisokisou no anu lalotu iloʼa
ta mitema latala noxou Lataua ukalusi. Mo ta mitema ne Itali e mineʼe
mixolu ʼo, misovanu aso laixe noxiʼa mulai noxinge kalumo.
25 Eni akilaka lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge latala ukalusi
utotomu.

✡ **13:14:** Eva 11:10, 16; 12:22 ✡ **13:15:** Lex 50:14, 23 ✡ **13:16:** Pil 4:18 ✡ **13:17:** 1Te 5:12
✡ **13:18:** Apo 24:16; 2Ko 1:12 ✡ **13:20:** Iel 32:40; Ese 37:26; 1Pi 2:25

UOLI VOLOXU ANE IAKOVO MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA ISILAELI

Vaikala lamana

Uoli voloxu noxou Iakovo 'o ne, anu mukaukavunu vaikala lailaixe tavu'alo no nano sou usu'uline'i ta mitema sou imulinu no anu maulixa'a. Anu mukakavunu vaikala tovola'i tavu'alo sou usu'uline'i ta mitema xavutalai'a mo ilavusou xe ixavutalanu vaivaikala noxou laixe.

Anu muvikala lexe itema e umuxaxu tanu noxou Iesu ne anu umomomo sou uxolu vitanisi uasi. Anu u'oxonu 'ilixo laixe noxi'a ane'i mose'i, la sou anu umaxa'u lexe itema ne mumuxaxu tanu maninasou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1
Tovotovo iouiou 1:2-18
Talomusou la ta'oxonu 1:19-27
Ngaixengengi mamu 2:1-13
Muxamuxaxu tanenge xe u'oxonu 'ilixo laixe maninasou 2:14-26
Tasaxila'u ananenge 3:1-12
Lavulavu iou ta tamei 3:13-18
Ngataloxolingenge noxou Lataua 4
Peletoto ulai noxi'a ta mitema sou lavuluti 5:1-6
Tu'utu'umaxu uxalisinge la ngaxolu se'isisi 5:7-12
Ngakilaka la ngamuxaxu tangengisi 5:13-20

1 ✡Eni Iakovo, amitema sou xaixai vitanisi noxou Lataua mo noxou Tila
Iesu Kalisito. Eni ekaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxinge ngingi ta
Isilaeli mata mulelia tamei e ngelai ngexolu no xalexalee tuatuala mukalusi
no lia 'o. Eni asova aso laixe ulai noxinge.

Tovotovo Iouiou

2 ✡Ngingi ta vivilo ta mitema noxou Lataua, no mine tovotovo iouiou
uxalisinge, la nga'osasou manina!
3 ✡Xo ngingi ngelavu lexe tovotovo ane ne utovonu muxamuxaxu tan-
gengi noxou Lataua ia utaloxolingengi uasi la Anu umaxa'u lexe ngingi
xavingengi sou ngatulu pekia'inge no anu.
4 Ia lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne utotomu, la 'ili'ilixomengi uxali laixe
la. La sou ngingi ngaxali pekia'inge manina mo ngaxali laixe, ia 'ilixo vile
pa'usinge no anu uasi.
5 ✡Ia lexe vile noxinge iu lavulavu laixe uasi, la anu ulinga ulai noxou
Latauasi. Xo Anu u'osasou ulosiouxusi, ia ulavusou uapisou uasi.
6 Ia no mine anu ulinga, la anu umuxaxu tanu noxou Latauasi. Ia mamu
sou anu uxavutala tapiena, xo anu ane uxavutala piena la anu loxo xasi no
luaki ane sivo utausou la ulai une'e.
7 Itema ane loxo ne, la mamu sou anu uxavutala lexe Tila ulosou mii ma'ia
ane anu mumasaxau.
8 Xo anu itema sou xavutala tamei mo nenge umomomo sou tamulaxu
tanenge no anu mii ma'ia ane anu u'oxonu uasi.
9 Aloxo ne, la sou itema vile noxou Lataua ane iu mimii uasi ne, laixe lexe
anu u'osa. Xo anu mumulaxu tanu noxou la anu mu'itinu ualasou.

✡ **1:1:** Mat 13:55; Apo 15:13; Xal 1:19; 1Pi 1:1 ✡ **1:2:** Rom 5:3-5 ✡ **1:3:** 1Pi 1:7 ✡ **1:5:** Xav 2:3-6

10 ✡Mo laixe lexe itema sou lavuluti kalumo u'osa no mine Lataua
uxexeenu lavulutiu la mutaloxolixu ualasou. Xo itema loxo ne, ukalu
vitanisi loxo ia'eia'e seseenu.
11 Aso utelo xe atume utavule ialuxu, la uxutuxu ia'eia'e seseenu. La
sou ia'eia'e seseenu lailaixe ne, uxali masua mo uxalo la ulapau. Aloxo
ne, la sou itema sou lavuluti kalumo ukalu vitanisi no mine anu uxaxaisou
lavulutiu ne.
12 Ia Lataua ualusou anu ane utulu pekia'u no anu tovotovo, xo no mine
anu muaulixu ne la Lataua ulosou kisivalu sou mauli aloxo anu musakii
vaikala tei lexe ulosi'a ane'i ane mimasaxau.
13 Lexe tovotovo uxali noxou itema vile, la mamu sou uvikala lexe
tovotovo ane ne molu noxou Lataua. Xo evile umomomo sou utovonu
Lataua, mo sou u'oxonu 'ilixo masua uasi. Mo Lataua kalumo utovonu evile
sou u'oxonu 'ilixo masua uasi.
14 Ia vote'i sou tovotovo u'oxonenge vilevilesi ne aloxo 'o. Masaxa masua
sou visimenge muxolu tei, la sou anu molu ulapunenge sou nenge ta'oxonu
'ili'ilixo masumasua.
15 Xe ili'i, la masaxa masua mumauli no oponenge. Xe ili'i, la anu muxali
muuatu sou ta'oxonu 'ili'ilixo masumasua. La sou 'ili'ilixo masumasua ne,
muxali mu'oki, la sou neneaxu ane soli ne si.
16 Ta mitema noxou Lataua e eni emasaxainge! Mamu sou ta mitema
i'oxoo lolongenge.
17 Xo mimii latala molu teitexi noxou Lataua ne lailaixe manina, ia mii
vile masua uasi molu teitexi noxou Maminge e anu mukoinu lamana no
opo loxotolo. Ia anu uxiuxiu loxo xaleenenge uasi.
18 ✡Anu musosovosinge lexe nenge texali ta 'olu no mine nenge temulinu
vaikala manina. La sou Lataua uno'inge tei no anu mimii latala e anu
mukoinu mukalusi.

Talomusou La Ta'oxonu

19 La sou ta mitema noxou Lataua e eni emasaxainge, ngingi ngaxavu-
talanu vaivaikala ane 'o laixe. Eni emasaxa lexe ngingi ngavikala tapiena
uasi, ia ngalomungenge ngatongato'o. Mo emasaxa lexe ngingi ngaxavutala
laixe tei ka sou ngavikala, ia mamu sou la'iangenge palea.
20 ✡Xo ngingi la'iangenge ngatongato'o, la 'ilixo ane ne umomomo sou
usu'ulingengi sou nga'oxonu 'ili'ilixo ane Lataua mumasaxau uasi.
21 ✡La sou ngaxiu tumalingeu 'ili'ilixo masumasua mo 'ili'ilixo ane u'oxo
masuane'i ta mitema, ia nga'osa sou ngano'u vaikala noxou Lataua mo
ngaxaxaisou no anu maulingenge. Vaikala noxou ne, Lataua mutounu no
opongengi loxo ta mitema mitounu ovu ngiaxu no xai sou upamaulingengi.
22 ✡Ia ngalomusou vaikalasi uasi, ngamulinu mii ma'ia ane anu mule-
molu. Ia ngamulinu uasi, la ngingi menge ngakalavoingengi.
23 Xo vaikala ane ne manina, anu ane ulomusousi ia umulinu uasi, la anu
loxo itema e mumaisou xaleexu no anu titilo.
24 Ia anu mumaisou mukalu, xe mulai ia alaxu vilesisi la iou si'isou lexe
anu iou a lovoxaa.
25 ✡Ia lexe itema vile umalei lailaixe no anu lapuloto ane mululusi'a ta
mitema muxali maninasou noxou Iesu mo u'oxonu aloxo ne utotomu, la
anu umomomo sou tanu vulusiou mii ma'ia ane anu mulomusou ne uasi,
ia anu u'oxonusi. La sou itema ane loxo ne, Lataua ualusou no anu mii
ma'ia ane anu u'oxonu.

✡ **1:10:** Ais 40:6-7 ✡ **1:18:** Ioa 1:13 ✡ **1:20:** Liv 7:9 ✡ **1:21:** Kol 3:8; 1Pi 2:1 ✡ **1:22:** Mat 7:26; Rom 2:13 ✡ **1:25:** Rom 8:2; Iak 2:12

26 ✡Lexe itema vile uvikala lexe anu itema sou lalotu ia anu usaxilaˈu
vaivaikalau laixe uasi, la anu molu mukalavoinu. No anu ˈilixo noxou ane
ne, la lalotu noxou ne mii vitanisi.
27 Lalotu ane Lataua Maminge uˈosasou ne, anu lalotu maninasou mo
kalavoi vile no anu uasi. Lexe itema vile uvikala lexe anu itema sou
lalotu maninasou, la anu usaxilaˈa ta oloxola iloˈa ta sema ta vaalu no anu
tuˈutuˈumaxu noxiˈa. Mo anu usaxilaˈu no anu ˈiliˈilixo masumasua noxiˈa
ta mitema ane ilavusou Lataua uasi, mo sou ˈiliˈilixo masumasua noxiˈa ne
uxoo masua uasi.

2

Mamu sou Ngailoinge

1 ✡Ta vivilo ta mitema noxou Lataua! Ngingi ngemulaxu tangengi noxou
Tila noxinge Iesu Kalisito ane nenge taˈitiˈiti ualasou utotomu, la sou mamu
sou ngailoinge.
2 Ioxe, no mine ngingi ngapita no taasou lalotu noxinge, la ta mitema
tamei miˈuna. Ilou miˈuna, la vile noxiˈa ilou mutaataa tokolomo iouiou
lailaixe no vasimolu, ia tokolomo ne lamolisou toxotoxoxaˈa. Ia vile noxiˈa
ilou ne, mutaa tokolomo masumasuasi.
3 Ngamaisiˈa aloxo ne, la ngataxanu ane mutokolomo lailaixe. La
ngavikalanu lexe, “Naneˈe mo naxolu no anu luu laixe ˈo.” Ia ngavikalanu
soxu e mutokolomo masumasuasi ne lexe, “Nalai natulu ˈole.” Xe uasi la,
“Naneˈe naxolu no lia no tavaˈilo.”
4 Lexe ngingi ngaˈoxo ˈiliˈilixo aloxo ne, la ngingi ngailoinge manina ane
mo ngailevineˈi manina, xo xavutala masua muxolu noxinge.
5 ✡Ta vivilo ta mitema noxou Lataua e eni emasaxainge, ngalomusou
vaikala noxilo aloxo ˈo. Ngingi ngelavusou manina lexe Lataua mu-
sosovosiˈa ta mitema aneˈi ane iˈa lavuluti uasi no lia ˈo sou lexe aneˈi ixali
ta mitema sou lavuluti no iou Lataua, xo aneˈi mimuxaxu taneˈi noxou.
Mo musosovosiˈa sou iˈunalai no anu saxisaxilaˈu noxou, xo anu musakii
vaikala tei lexe anu upelemasaxaneˈi aneˈi ane mimasaxa iˈunalai.
6 Ia ngingisi ngepamaelanu itema e iu lavuluti uasi. Ia ˈenaˈei ane miˈoxo
masuangengi? Mo ˈenaˈei mimasaxa sou itulusinge no anu vaivaikala?
Aneˈi ane ta mitema sou lavuluti.
7 Mo aneˈi ivikala masua sou uala lailaixe noxou itema ane ngingi noxou.
8 ✡Lexe ngingi ngamulinu lapuloto toxoxaˈa muxolu no nano no anu
Lavuku Tavuna teinu, la ngingi ngemu-linu ˈilixo laixe. Lapuloto toxoxaˈa
ne, mikaukavu aloxo ˈo, “Ngamasaxaiˈa ta mitema aloxo ngingi ngemasax-
ainge.”
9 ✡Ia lexe ngingi ngeixexaˈa ta mitema, la ngingi ngeˈoxo ˈilixo masua.
Xo ngingi ngamulinu lapuloto ane Lataua muvikalangengi lexe ngamulinu
uasi.
10 ✡Vaikala ane ne, manina. Xo anu ane umulinu lapuloto noxou Lataua
latala ukalusi, ia ususu no anu mii vile la anu unoˈu navunavusou xo anu
mumamulonu lapuloto latala mukalu ne.
11 ✡Xo anu ane muvikala lexe, “Mamu sou ngalai noxiˈa aneˈi ane
mitautaulaˈi.” ne muvikala kalumo aloxo ˈo, “Mamu sou ngavau itema
usoli.” Lexe ngingi ngalai noxiˈa aneˈi ane mitaulaˈi uasi, ia ngevau itema
musoli la ngingi ngemamulonu lapuloto mukalu.

✡ **1:26:** Lex 141:3 ✡ **2:1:** Apo 10:34; Iak 2:9 ✡ **2:5:** 1Ko 1:26-28 ✡ **2:8:** Mat 19:19; Xal 5:14
✡ **2:9:** Lap 1:17 ✡ **2:10:** Liv 19:37; Iti 20:7-12, 24; Mat 5:19 ✡ **2:11:** Mul 20:13-14; Rom 13:9

12 ✡La sou ngingi ngavikala mo nga'oxonu ma'ia, la ngaxavutala laixe.
Xo Lataua utulusinge no anu vaivaikala sou lapuloto noxou ane anu
ngapamaulinenge sou ngano'u navunavu uasi.
13 ✡Xo lexe itema vile u'oxo alauna sou menexu vile uasi, la Lataua
u'oxo alaunasou kalumo uasi. Ia itema vile u'oxo alaunasou menexu vile,
la Lataua kalumo u'oxonu alaunasou no mine Lataua utulusou no anu
vaivaikala.

Muxamuxaxu Tanenge Noxou Lataua ne, Uxalixu 'Ili'ilixo Lailaixe

14 Ta vivilo ta mitema noxou Lataua! Lexe itema vile uvikala lexe
anu umuxamuxaxu tanu noxou Lataua ia 'ili'ilixo ne laixe uasi, la sou
muxamuxaxu tanu noxou Lataua ne upamaulinu a loxovaa? Uasisi
manina. Anu umomomo sou upamaulinu uasi.
15 ✡Ioxe, eni atovola'i sou ulamanalingenge aloxo 'o. Lexe vile noxinge
noxou la'ilali mo iu tokolomo uasi,
16 ia vile noxinge uvikalanu lexe, “Lataua ualusine. Nalai na'ani laixe mo
nataa tokolomomeni sou u'oxo vasimene ialuxu.” Ia ulosou mii vile sou
usu'ulinu vasimolu uasi, la vaikala ne usu'ulinu a loxovaa? Uasisi manina.
17 Aloxo ne, la sou muxamuxaxu tanenge noxou Latauasi ia menexu
'ili'ilixo laixe uasi, la muxamuxaxu tanenge ne musoli loxo itema.
18 ✡Xe itema vile muvikala lexe, “Ta mitema mose'i imuxamuxaxu tane'i
noxou Lataua xe se'i i'oxo 'ili'ilixo laixe.”
Ia eni avikalanu aloxo 'o, “Nini natovo namaxa'u loopalasi noxine noxou
Lataua ia menexu 'ili'ilixo laixe uasi une'e noxilo. Ia eni, la amaxa'u
loopala noxilo noxou Lataua no anu 'ili'ilixo laixe noxilo ulai noxine. La
sou ta mitema imaisou.”
19 Ngingi ngemuxaxu tangengi lexe Lataua vilesisi a uxoxolu. La anu mii
vile uasi. Ia ta ulee ta masumasua kalumo mimulaxu tane'i aloxo ne la
i'olo'olo.
20 Ngingi ngexovulaulau misevile. Muxamuxaxu tangengi noxou
Latauasi ia menexu 'ili'ilixomengi laixe uasi, la muxamuxaxu tangengi ne,
mii vitanisi. Ia ngingi ngamasaxa ngalavu laixe no anu?
21 ✡Tatei, la mutu'u ovunenge Avalaamu muaisou 'olu Aisaki no valovalo
sou ulosou Lataua. Xe no mine anu mu'oxonu aloxo ne, la Lataua
mumoxo'u lexe anu itema mulapu.
22 ✡Ngingi ngelavu lexe anu umuxaxu tanu noxou Latauasi uasi, anu
mumulinu vaikala noxou Lataua mo mu'oxonu. La sou 'ilixo ma'ia ane
anu mu'oxonu ne, anu mumaxa'u lexe Avalaamu mumuxaxu tanu noxou
Lataua manina.
23 ✡La kaukavu vile no nano no Lavuku Tavuna teinu ne muxali manina.
Kaukavu ne aloxo 'o, “Avalaamu mumuxaxu tanu noxou Lataua, la sou
Lataua mumoxo'u lexe anu itema mulapu.” La sou ane'i mimoxo'u lexe
anu Lataua menexu.
24 La sou ngingi ngelavu aloxo 'o. Itema vile umuxaxu tanu noxou
Latauasi uasi, ia anu u'oxo'oxonu 'ili'ilixo laixe, la Lataua umoxo'u lexe
anu itema mulapu.
25 ✡Anu aloxo noxou Avalaamu, Lataua mumoxo'e Reebu ane sema sou
vote'i kalumo lexe ane sema milapu? Xo ane misu'uline'i ta mitema e Iosua
mupalusi'a la mi'ume milai no vote'i vileli.

✡ **2:12:** Xal 6:2; Iak 1:25; 1Pi 2:16 ✡ **2:13:** Mat 5:7; 18:32-35 ✡ **2:15:** 1Ioa 3:17 ✡ **2:18:** Xal 5:6
✡ **2:21:** Tav 22:9-12 ✡ **2:22:** Eva 11:17-18 ✡ **2:23:** Tav 15:6; 2A'a 20:7; Ais 41:8 ✡ **2:25:** Ies
2:1-21; Eva 11:31

26 La sou nenge telavusou aloxo ʼo. Itema vile umuxaxu tanu noxou
Lataua ia uʼoxonu ʼiliʼilixo laixe uasi, la muxamuxaxu tanu ne anu musoli
loxo itema uleenu uxolu noxou uasi.

3

Tasaxilaʼu Ananenge

1 Ta vivilo ta mitema noxou Lataua! Ngingi ngelavusou aloxo ne, la sou
mamu sou ngingi tavuʼalo ngaxali ta mitema sou ngelosieixaʼa ta mitema
noxou Lataua lavulavu. Xo ngingi ngelavusou lexe nenge ta mitema ane
loxo ne, la Lataua utulusinge no anu vaivaikala tapiena. Ia anu utulusiʼa ta
mitema vitavitanisi no anu vaivaikala tapiena uasi.
2 Xo nenge latala ne, tasusu no anu ʼiliʼilixo iouiou. Lexe itema vile ususu
no anu vaivaikalau uasi, la anu itema lailaixe, mo umomomo sou usaxilaʼu
no anu ʼiliʼilixo iouiou.
3 Ioxe, eni atovolaʼi sou ulamanalingenge aloxo ʼo. No mine nenge
tamasaxa lexe oosi ulomunenge, la tasamali anaxu. La sou nenge tasaxilaʼu
sou ulai a loxovaa no anu masaxa noxingesi.
4 Xe vile la aloxo ʼo. Lasipi ne, anu mii toxoxaʼa ia lavolesou e uxolu
iliʼi no taʼu ne isusuʼa nesi. Ia no mine atume utavulenu, la itema sou
uulaxunu lasipi ne usaxilaʼu lavole ne sou lasipi ulai a loxovaa no anu
masaxa noxousi.
5 Anu aloxo samalisou oosi anaxu xe lavolesou lasipi, ananenge ne
anu mii isusuʼa no vasimenge kalumo. Ia nenge tavivikala no anu, la
anu uʼiti ualasinge lexe nenge tamomomo sou taʼoxonu mii toxoxaʼa.
Ngaxavutalanu navu latoxonu. Anu mii kituʼasi, ia uʼani la lokoma toxoxaʼa
ne uʼelasi.
6 ✡Ananenge ne, anu kalumo loxo navu mo anu loxo tuala vile e ta
mitema sou iʼoxoʼoxonu ʼiliʼilixo masumasua. Anu muxolu no vasimenge,
ia anu uʼoxonu masua vasimenge latala ukalusi. Xe anu uʼelaxu muamuaʼi
noxinge no anu maulinenge loxo navu. La sou anu uʼela no anu navu ane
uʼaniʼani mo kaluxu uasi.
7 Ta mitema imomomo sou isaxilaʼa ta mimii ta vova iouiou mo ta ngiala
mo ta mimii ane ixalaxala no lia xe ta mimii iouiou no luaki. Tei mo muneʼe
muxali vaimomo ʼo.
8 ✡Ia evile umomomo sou usaxilaʼu anaxu uasi. Anaxu ne, umaʼila sou
ulemolu vaikala masumasua uasi loxo lamotaxu uveʼa ta mitema isoisoli.
9 No anu ananenge ne, la nenge taʼitinu Tila noxinge mo Maminge
ualasou xe no anu ananenge ne, la nenge tameletaloneʼi ta mitema ane
Lataua mukoineʼi loxo anu.
10 No anu ananenge vilesisi, la nenge taʼitinu ualasou Lataua xe tamele-
taloneʼi ta mitema. Ia ta mitema noxou Lataua, mamu sou ngaʼoxo aloxo
ne.
11 Loxovaa? Umomomo sou lexa laixe xe lexa sixula ilou ikei iuatu no
lexa iouvilesisi? Uasisi manina.
12 Ta vivilo ta mitema noxou Lataua! Loxovaa? Umomomo sou ovu lovo
uneneʼa la uxalixu ovu olivu temanu? Mo umomomo sou ovu uaini uneneʼa
la uxalixu lovo temanu? Uasisi manina. Anu aloxo lexa sixula umomomo
sou uxalixu lexa laixe uasi.

Lavulavu no Lia ʼo Xe Lavulavu Molu Teitexi

13 Mo vile no taiingengi uvikala lexe anu mulavusou ʼilixo maʼia ane laixe
xe masua sou umulinu mo anu mulavusou lexe anu umuamuaʼi laixe no lia

✡ **3:6:** Mat 12:36-37; 15:11, 18-19 ✡ **3:8:** Rom 3:13

ʼo a loxovaa. Anu uvikala aloxo ne, la laixe lexe anu uʼoxonu ʼiliʼilixo laixe
sou umaxaʼu lavulavu noxou mo utaloxolixu no anu maulixu.
14 Ia lexe ngingi ngaxavutala masua noxiʼa ta menexinge mo ngaxavu-
talangengisi ngemasaxau manina mii maʼia aneʼi minoʼu, la mamu sou
ngingi ngaʼiti ualasingesi. Lexe ngingi ngaʼoxo aloxo ne, la ngingi ngexiu
tumalingeu vaikala manina noxou Lataua.
15 Lavulavu ane loxo ne, anu molu noxou Lataua uluʼe uasi. Ia anu mii
sou no lia ʼosi mo anu noxou Uleenu Tavuna uasi, ia anu molu noxou uleenu
masua.
16 Xo no mine ngingi ngaxavutala masua noxiʼa ta menexinge mo
ngaxavutalangengisi xe ngemasaxau manina mii maʼia aneʼi minoʼu, la
ngingi ngakalikalipala no anu xoluxolungenge mo ngaʼoxonu ʼiliʼilixo
masumasua.
17 Ia itema ane unoʼu lavulavu molu noxou Lataua, la anu umulinu
ʼiliʼilixo ane Lataua mumasaxau tei. Mo anu opo seʼisisi noxiʼa ta menexu,
mo umasaxa sou ulomusiʼa mo aneʼi ilemolu maʼia la anu ulomuxaʼa mo
anu itema sou alauna manina mo anu uʼoxonu ʼiliʼilixo laixe sou usuʼulineʼi
ta mitema mo anu uixexaʼa ta mitema uasi xe anu ukalavoi lexe anu
mulavusou uasi.
18 ✡La sou itema vile uʼoxo opo seʼisisi noxiʼa ta menexu la anu loxo itema
utounu laʼilali ngiaxu no xai mo usuʼulineʼi sou iʼoxo opo seʼisisi ngaton-
gatoʼo, la tavuʼalo noxiʼa imulinu ʼiliʼilixo sou isuʼulineʼi ngatongatoʼo aloxo
Lataua mumasaxaiʼa sou lexe iʼoxonu.

4

Ngaʼitalonu Maulingenge Ulai Noxou Lataua

1 ✡Ia moseʼi noxinge iʼoxonu opo seʼisisi noxiʼa ta menexiʼa uasi. Tavaʼu
loxovaa la sou ngingi ngaʼotoʼoto mo ngaʼotoʼotosou anangenge ngaton-
gatoʼo? Eni akoli aloxo ʼo. Masaxa masua ane muxolu no opongengi mo
uʼotoʼoto no anu xavutalamengi laixe ne, anu tavaʼu ʼotoʼoto no taiingengi
ane.
2 Ngingi ngemasaxau mii vile manina, ia nganoʼu uasi. Mo ngingi
ngeisuxu ta menexinge miʼamiʼa la ngaveʼa isoisoli, ia umomomo sou
nganoʼu mii maʼia ane ngingi ngemasaxau uasi. La sou ngingi ngaʼotosou
anangenge mo ngaʼotoʼoto. Ia ngingi umomomo sou nganoʼu uasi, xo ngingi
ngalinga ulai noxou Lataua uasi.
3 No mine ngingi ngalinga ulai noxou Lataua, la nganoʼu uasi. Xo
xavutalamengi sou mii maʼia ane ngingi ngelingau ne, laixe uasi. Ngingi
ngelingau ne sou uʼoxongengi ngaʼosa no anusi.
4 ✡Ngingi ta mitema sou ngexiu tumalingeu Lataua! Ngingi ngalavusou
mii ane ʼo uasi? Anu manina lexe ngingi ngemasaxau ʼiliʼilixo masumasua
no lia ʼo, la ngingi ngamasaxa ngamulinu ʼilixo noxou Lataua uasi. Mo ʼei
ane umasaxau ʼiliʼilixo no lia ʼo, la anu uxali uluau Lataua.
5 Mo ngingi ngaxavutala lexe vaikala noxou Lataua ane ʼo ne, mii vitanisi?
anu muvikala aloxo ʼo, “Lataua muisuxu uleenenge manina ane anu
muʼitalo noxinge.”
6 ✡Ia anu uisuxu uleenengesi uasi. Anu mualaunasinge tatila manina. La
sou vaikala noxou muvikala lexe, “Lataua uxiu tumaloui'a aneʼi ane iʼiti
ualasiʼa, ia anu ualaunasiʼa aneʼi ane mitaloxolixaʼa.”
7 ✡La sou eni akaitolongengi pekiaʼu aloxo ʼo. Ngingi ngaxolu no laaxu
Lataua mo ngatulu pekiaʼinge mo sou ngakusaʼu Satani, la anu uʼume.

✡ **3:18:** Mat 5:9; Eva 12:11 ✡ **4:1:** Rom 7:23 ✡ **4:4:** Rom 8:7; 1Ioa 2:15 ✡ **4:6:** Xav 3:34; 1Pi 5:5 ✡ **4:7:** Ep 6:12

8 ✡Mo ngingi ngalivu ngane'e 'alai noxou Lataua, mo sou Anu kalumo une'e 'alai noxinge. Ngingi nga'ui avonge xo ngingi ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua. Mo ngaxavutalanu Latauasi, xo ngingi xavutalamengi mukalipala no anu 'ilixo sou lia xe 'ilixo noxou Lataua.
9 La sou laixe lexe opongengi tu'umaxu mo tangengingenge mo ngatama ngaelieli. Mo laixe lexe ngakeke uasi ia ngatama, xe nga'osa uasi ia ngalokungengi.
10 ✡Ngingi nga'oxo aloxo ne mo ngataloxolingenge no iou Lataua, la Anu u'itinu ualasinge.
11 Ta vivilo ta mitema noxou Lataua, mamu sou ngalea anangenge noxinge ngatongato'o. Lexe vile noxinge uvikala masua noxou vimou mo utulusou no anu vaivaikala, la anu uvikala masua no anu lapuloto noxou Lataua mo muilevinu. No mine ngingi ngailevinu lapuloto noxou Lataua, la ngingi ngamulinu uasi ia ngeno'u tanixu lapuloto mo ngexolu sou ngailevine'i ta mitema.
12 ✡Ia itema vilesisi Anu mulosinge lapuloto mo Anu sou uilevingesi Anu a uxoxolu. Anu umomomo sou upamaulinenge xe ukalusinge. Ia ngingi ne, ngingi 'ei sou ngailevine'i ta menexinge? Uasi.

Mamu sou Nga'itingengi

13 ✡Ioxe, ngalomu noxilo. Ngingi ane ngavikala lexe, “Maasi uasi ne'iela, la nenge talai no tuala vile se 'ole, uasi. Talai la taxolu tauu ie vile mo ta'oxonu xaixai sou tano'u lamoli no anu.”
14 ✡Ngingi ngavikala aloxo ne, ia ngingi ngalavusou mii ma'ia ane uxali ne'iela uasi manina. Ia eni atovola'i maulingenge a loxovaa ane? Maulingenge ne aloxo umuumu ane uxalisi ka tasiauxu.
15 Ngingi ngavikala aloxo ne uasi, ia laixe lexe ngavikala aloxo 'o, “Lexe masaxa noxou Tila, la sou nenge taxolu mo ta'oxo'oxonu mimii ma'ia ane nenge temasaxau.”
16 Ngingi ngalavusou ngavikala aloxo ne uasi. Ia ngingi nga'itinu ualasinge lexe ngingi ngamomomo sou ngasaxila'u mimii ukalusi. 'Ilixo ane ne, anu masua.
17 ✡La sou anu ane mulavusou mii ma'ia ane laixe lexe u'oxonu la u'oxonu. Ia anu mulavusou ia u'oxonu uasi, la anu mususu.

5

Peletoto Ulai Noxi'a ta Mitema sou Lavuluti

1 Ioxe, ta mitema sou lavuluti. Ngingi ngatama mo ngaelielisou tu'utu'umaxu ane 'ala'alaisou uxalisinge.
2 ✡Tu'utu'umaxu ane ne, uxali noxinge manina. Lavulutimengi ne umamulo vitanisi mo tokolomomengi ne ta su'uve itotokolonu.
3 Xe lamolimengi kalumo ne ukukakuka. No mine ngamaisou lamolimengi ukukakuka, la mii ane ne anu usosovosou lexe Lataua utulusinge no anu vaivaikala ka sou uleangengi ngalai no navu. La sou ngatama, xo ngingi ngesua la'oluxu lavulutimengi no anu voxo kaluxusou.
4 ✡Ngamaisou! Ta mitema e miluvunu xai temanu noxinge ia ngingi ngamomosi'a uasi ne, ane'i ikakatu lexe ngingi ngamomosi'a. La katu noxi'a ne, Tila xaviinu musuku mulomusou.

✡ **4:8:** Ais 1:16; Sek 1:3; Mal 3:7 ✡ **4:10:** Iop 5:11; 1Pi 5:6 ✡ **4:12:** Rom 2:1; 14:4 ✡ **4:13:** Luk 12:18-20 ✡ **4:14:** Lex 39:5, 11; Xav 27:1 ✡ **4:17:** Luk 12:47 ✡ **5:2:** Mat 6:19 ✡ **5:4:** Lap 24:14-15

5 ✡Ngingi ngexolu no lia ʼo la xoluxolungenge laixe manina mo ngekalu-
sou masaxa noxinge no anu mimii iouiou sou musuʼulingengisi. Ngingi
aloxo ta memee e iʼaniʼani xoo mole ixali totongotongolixu la iveʼaveʼa.
6 Mo ngingi ngetulusiʼa ta mitema ta lailaixe no anu vaivaikala mo
ngeveʼaveʼa misoisoli. Ia aneʼi ilea anaxaʼa uneʼe noxinge uasi.

Ngatuluxu Tuʼutuʼumaxu

7 ✡La sou ta vivilo ta mitema noxou Lataua, ngingi ngatulu pekiaʼinge ulai
utalo no mine Tila ulivu uneʼe la. Ngaxavutalanu tatananu xai. Anu utotou
laʼilali no xaixu, la anu uxomaiou voxo sou laʼilali uleme laixe ulai utalo no
voxo sou laʼiua usokou.
8 ✡Ngingi kalumo ngaxomaiou mo ngamulaxu tangengi pekiaʼu. xo voxo
sou Tila ulivu uneʼe ne ʼalai.
9 Mo ta vivilo ta mitema noxou Lataua, mamu sou ngalea anangenge
noxinge ngatongatoʼo. Ia ngingi ngaʼoxo aloxo ne, la Lataua utulusinge no
anu vaivaikala. Itema sou utulusinge no anu vaivaikala, anu a utulu ʼalai
no aitenga.
10 Ta mitema noxou Lataua, ngingi ngamulinu ʼilixo aloxo ta mitema
sou palomatana miʼoxonu. Aneʼi mituluxu tuʼutuʼumaxu no mine aneʼi
miaʼaloxu Tila ualasou.
11 ✡Ngamaisou! Nenge telavu lexe Lataua ualusiʼa aneʼi ane mituluxu
tuʼutuʼumaxu. Ngingi ngelomusou aʼalosou Iopu lexe anu mutuluxu
tuʼutuʼumaxu kalumo mo ngemaisou mii maʼia ane Tila muxalixu noxou.
No anu ane ne, la nenge telavusou lexe Tila anu itema sou tanutanunenge
mo ualaunasinge manina.
12 ✡Ioxe, ta vivilo ta mitema noxou Lataua, mii tila no anu vaivaikala
noxilo vile la aloxo ʼo. Mamu sou ngavikala lexe manina teitexi mo manina
no lia ʼo xe manina neʼei neʼei la. Mo no mine ngavikala lexe “Ani,” la
vaikalamengi uxali manina loxo ngingi ngelemolu xe ngavikala lexe “Uasi,”
la vaikalamengi uxali manina loxo ngingi ngelemolu la. Ia lexe ngaʼoxo
aloxo ne uasi, la Lataua utulusinge no anu vaivaikala.

Ngakilaka La Ngamulaxu Tangengi Noxou Lataua Manina

13 Lexe vile noxinge utavule tuʼutuʼumaxu, la laixe lexe anu ukilaka. Mo
lexe vile noxinge uʼosa, la laixe lexe anu ulexe mo uʼitinu Lataua ualasou.
14 ✡Xe vile noxinge pipiena uʼoxonu, la laixe lexe anu uʼavaliʼa ta tatilasou
lalotu ineʼe ikilakasou mo iʼulosou no anu ueli. Aneʼi iʼoxonu aloxo ne no
anu ualasou Tila.
15 ✡Xo itema vile umulaxu tanu noxou Lataua manina, ia ukilakasou
itema e pipiena muʼoxonu, la itema ne umauli mo Tila utulusou. Lexe anu
muʼoxonu ʼiliʼilixo masua moseʼi, la Lataua uxiu tumalouu.
16 La sou ngapalaʼalixu ʼiliʼilixo masumasua noxinge ulai noxiʼa ta
menexinge ngatongatoʼo mo ngakilakasinge ngatongatoʼo. Ngaʼoxo aloxo
ne, la Lataua upamaulingengi. Xo lakilaka noxou itema mulapu ne, uxaxai
la xaviinu musuku.
17 ✡Aloxo Eliasi. Anu itema loxo nenge ʼosi. Ia anu mukilaka xaviinu lexe
laʼiua umomomo sou usili uasi, la laʼiua usili uasi no xalee ane ne no tauu
ie tatalu mo soʼio muxatele vile.
18 ✡Xe anu mukilaka la, la laʼiua musili. La sou musilisou lialia, la laʼilali
no xai muleme.

✡ **5:5:** Luk 16:25 ✡ **5:7:** Lap 11:14; Iel 5:24 ✡ **5:8:** Rom 13:11-12; 1Pi 4:7 ✡ **5:11:** Mul 34:6; Iop 1:21-22; 2:10; Lex 103:8 ✡ **5:12:** Mat 5:34-37 ✡ **5:14:** Mak 6:13 ✡ **5:15:** Mat 17:18-20 ✡ **5:17:** 1Ta 17:1; 18:1 ✡ **5:18:** 1Ta 18:42-45

19 ✡Ta vivilo ta mitema noxou Lataua! Lexe vile no taiingengi mupolo
va'axu no anu vaikala noxou Lataua, la laixe lexe vile noxinge ulivunoxu
une'e.
20 ✡Ngaxavutala vaivaikala ane 'o. 'Ei ane usu'ulinu itema sou 'ili'ilixo
masua xe ulivunoxu no anu xoluxolu masumasua, la Lataua upamaulinu
no anu soli mo usu'asou 'ili'ilixo masumasua tavu'alo noxou.

✡ **5:19:** Xal 6:1 ✡ **5:20:** Xav 10:12; 1Pi 4:8

UOLI VOLOXU VILE ANE PITA
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA MITEMA NOXOU LATAUA
Vaikala lamana

Uoli voloxu noxou Pita 'o ne, mukaukavu sou u'oxonu pekia'a ta mitema no 'a lalotu e mimuxaxu tane'i noxou Iesu, ia mitavulenu tu'utu'umaxu toxotoxoxa'a. Anu muvikala lexe laixe sou ane'i xavutalanu a'alo laixe sou Iesu Kalisito la. A'alo ne aloxo 'o. Iesu musoli xe ili'i la mutulu la mo musakiinu vaikala lexe ili'i la Anu ulivu une'e la. La sou anu laixe lexe ane'i ixolu se'isisi sou ixomaiou.

Anu muvikala lexe tu'utu'umaxu e muxali noxi'a ne sou utovonu muxamuxaxu tane'i noxi'a. Aloxo ne, la anu laixe lexe ane'i itulu pekia'a ulai uxali no voxo ane Iesu Kalisito ulivu une'e la, la sou Anu ulosi'a 'ulusou.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2
Ta'itinu Lataua ualasou so alauna xe vote'i sou pamauli noxou 1:3-12
Ngaxolu va'axu no anu 'ilixo masumasua 1:13–5:11
Tava'u kaukavu ane 'o 5:12
Vaikala sou sexela kaluxusou 5:13-14

Pita ne Anu Itema sou Xaixai Noxou Iesu Kalisito

1 Eni Pita, eni aposeli noxou Iesu Kalisito, eni ekaukavunu vaivaikala
ane 'o mulai noxinge ngingi ta asila noxou Lataua ane ngelongolau tani
la ngelai ngexolu no xalexalee lia ta tatila ne Pontosi, mo ne Xalatia, mo ne
Kapodosia, mo ne Asia, xe ne Bitinia.
2 ✡Lataua Maminge mulavusinge mo musosovosinge xo nenge texali
malemalengainge no 'a xaixai noxou Uleenu, mo ngalomuxu Iesu Kalisito la
sou Anu u'ulosinge no anu sialuxu. Eni akilaka lexe alauna mo opo se'isisi
noxou Lataua u'ana'ana mo uxolu noxinge.

Ta'osasou Lataua sou Loopala Ane Kaluxu Uasi

3-4 ✡Mo nenge ta'osasou Latauamenge anu Iesu Kalisito Tila noxinge
Momu, xo Anu mutulusou Iesu no anu soli, ilou tulu noxou la nenge
teno'u mauli alavua, xo Anu mualaunasinge. No anu mauli ane ne u'oxo
pekia'inge sou taloopala no anu mauli ane kaluxu uasi ane uai teitexi no
opo loxotolo. Mimii ane ne umomosou umamulo mo nuninuni'u mo ukalu
vitanisi uasi.
5 ✡Ngingi ngemulaxu tangengi noxou Iesu la ngano'u mauli ane kaluxu
uasi e Lataua mulalaxiinu sou ngano'u uxali manina sou no voxo kaluxu-
sou, xo Anu usaxilainge no anu xavi noxou.
6 ✡Aloxo ne la sou ngingi nga'osa manina xo tu'utu'umaxu ane muxali
noxinge la mu'oxongengi ngetama ne umomomo sou uxolu maxuveeni
uasi.
7 ✡La sou tu'utu'umaxu ne sou utovonu muxamuxaxu tangengi lexe
ngingi ngamuxaxu tangengi maninasou. Aloxo xoulu e i'elaxu sou moso-
moso uxexee ia xoulu maninasousi uxali, anu iouvilesisi aloxo muxamux-
axu tangengi ne, la muxamuxaxu tangengi ne mua'ulixu xoulu, xo xoulu ne
anu ukalu vitanisi. Lexe ngingi ngatulu pekia'inge no anu muxamuxaxu

✡ **1:2:** Rom 8:29; 2Te 2:13 ✡ **1:3-4:** Kol 1:12 ✡ **1:5:** Ioa 10:28; 17:11 ✡ **1:6:** Iak 1:2; 1Pi 5:10
✡ **1:7:** Xav 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Iak 1:3

tangengi ulai uxali no voxo ane Iesu Kalisito uxali lamana la Lataua
u'osasinge mo uitinu ualasinge.
8 ✡Ia ngingi ngamaisou Iesu Kalisito uasi ia tangengixu, mo vaimomo
'o ngingi ngamaisou uasi. Ngingi ngamuxaxu tangengi noxou la nga'osa
manina, 'osa'ila ane ne umomomo sou ngaa'aloxu la ngakamuli vaikala
lexe ngaa'aloxu a loxovaa. Uasisi manina. Xo 'osa'ila ane ne sou teitexi no
opo loxotolo.
9 Ngingi nga'osa aloxo ne xo neneaxu muxamuxaxu tangengi ane lexe
ngingi ngano'u mauli ane kaluxu uasi noxou Lataua.
10 ✡No anu mauli ane kaluxu uasi ne, la ta mitema sou palomatana
mikakamuli laixe mo tali'i tavu'alo no anu, ia mipalomatana no anu lexe
mauli ane kaluxu uasi ne ngingi nga'angingi.
11 ✡Mo Uleenu Kalisito muxolu noxi'a ta mitema sou palomatana la anu
muvikalane'ixu mo mupala'alixu navunavu ane uxali noxou Kalisito xe
ili'i no anu la Anu uno'u uala tila. Uleenu muvikalane'ixu tei loxo ne la
sou ane'i mikakamuli xe mixavuxavutala lexe itema 'ena'ei manina xe
imamaanu ma'ia manina ane anu une'e.
12 Mo muvikalane'i lamana lexe mimii ane ane'i mia'aloxu ne umomomo
sou uxali no imamaa noxi'a uasi, ia anu muxali no anu imamaa noxinge.
Ia vaimomo 'o Lataua mupalusou Uleenu Tavuna molu teitexi no opo
loxotolo mulu'e mo no anu xavi no 'a Uleenu Tavuna, la ta mitema sou
a'alo mia'aloxu a'alo laixe mulai noxinge. Mo no anu a'alo laixe ne la ta
angelo iisu mo imasaxa lexe imaisou kalumo.

Ngaxolu Va'axu no Anu 'Ilixo Masumasua

13 Ioxe, aloxo ne la sou, ngaxavutala laixe mo xavutalamengi uloo, mo
ngaxolu se'isisi, mo ngaloopala manina no anu alauna noxou Lataua e no
anu voxo sou Iesu Kalisito ulivu une'e la ulosinge.
14 ✡Xo tei ngingi ngalavu uasi, la nge'oxonu 'ili'ilixo masumasua, ia
vaimomo 'o la ngingi ngelavusou aloxo ne la sou mamu sou nga'oxonu la.
Ngalolomu aloxo ta molomolo ilolomu.
15 Ia ngingi ngaxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua aloxo Anu ane
mu'avalinge ne Anu tavuna.
16 ✡Xo kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala
aloxo 'o, “Ngaxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua, xo eni exolu va'axu
no anu 'ili'ilixo masumasua.”
17 ✡No mine ngingi ngavivikala ulai noxou Lataua, la ngingi ngamoxo'u
lexe Mamixe, xo Anu utilovosou xaixai noxinge vilevilesi ane ngingi
nge'oxo'oxonu, mo no anu tilovo noxou ne la Anu utilovosou laixe manina
umomomo sou u'oxonu tulatula vile no anu uasi. Aloxo ne la ngingi ngax-
olu se'isi'si mo ngamama'u noxou Lataua xo tuala ane ngingi ngaxoxolu no
anu no voxovoxo 'o ne anu tualasinge manina uasi. Ngingi ngaxolu loxo ta
asilasi.
18 Mo ngingi ngelavusou lexe tei la ngingi ngemaisou 'ili'ilixo ane
mauli no anu uasi noxi'a ta 'ilu'ilusungengi la ngemulinu la sou Lataua
mulotongengi ngelivu no anu mimii ane anu ukalu vitanisi loxo siliva mo
xoulu uasi,
19 ✡Anu mulotongengi ngelivu no anu sialuxu Kalisito ne lailaixe misevile
loxo sipsip 'olu e mii vile loxo xalevi mo vuvuli u'oxonu vasimolu uasi.

✡ **1:8:** Ioa 20:29; 2Ko 5:7 ✡ **1:10:** Mat 13:16-17 ✡ **1:11:** Lex 22; Ais 53; Luk 24:26-27 ✡ **1:14:** Rom 12:2; Ep 2:3; 4:17-18 ✡ **1:16:** Liv 11:44-45; Mat 5:48 ✡ **1:17:** Rom 2:11; Pal 2:23 ✡ **1:19:** Apo 20:28; Eva 9:12-14

20 ✡Anu Lataua mulavusou Kalisito tei no mine ukoinu mimii latala no lia
ˈo uao. Ia no voxo kaluxusou la Anu muxali lamana sou usuˈulingengi.
21 ✡La sou no anu xaixai noxou Kalisito, la ngingi ngemuxaxu tangengi mo
ngaloopala noxou Lataua. Xo Anu mutulusou Kalisito no lulu la mulosou
uala tila.
22 ✡La sou ngingi vaimomo ˈo ngelomusou aˈalo laixe mo ngamulinu xo
Anu muˈoxongengi ngexali malemalenga. Mo sou ngingi tangengixaˈa ta
vivinge noxou Iesu ngatongatoˈo no tangengi manina.
23 Ngingi ngelolomusou aˈalo laixe ane ne vaikala noxou Lataua ane
kaluxusou uasi mo ngemulimulinu la Anu muˈoxongengi ngexali alavua.
Mauli alavua e ngingi ngenoˈu ne aloxo ovu ngiaxu e ulapau la uˈui vitanisi
uasi, ia anu aloxo ane ulapau la uleme.
24 ✡Xo,
“Ta mitema tavuˈalo ne aloxo iaˈeiaˈe
mo tokolomoxaˈa ne lailaixe aloxo iaˈeiaˈe seseenu.
Mo iaˈeiaˈe uxalo la sesenu ulapau.
25 Ia vaikala noxou Tatila aloxo ne uasi.
Anu umauli utotomu mo kaluxusou uasi.”
Vaikala ne ane aˈalo laixe e miaˈalomengi no anu.

2

1 ✡Aloxo ne, la sou ngasuˈanu ˈiliˈilixo sou ngalea anangenge ulali
noxiˈa ta vivinge ngatongatoˈo, mo ngakalakalavoi mo ngavivikala la
vaikalamengi temanu uasi, mo ngaiisuiisu, xe saisaˈi masumasua ulaa no
anangenge uasi.
2 Aloxo ta keakea ipaa alavua la imasaxa lexe iiexu susu noxiˈa ta
neniˈa, la sou ngingi kalumo ngasoliu mo ngamasaxau susu ane lailaixe
manina. Susu lailaixe ne ane vaikala noxou Lataua lexe ngingi ngenoˈu la
uˈoxongengi ngaleme mo ngenoˈu mauli ane kaluxu uasi.
3 ✡La sou ngingi ngatovo ngaˈoxonu aloxo ne la ngamaisou alauna noxou
Tila.

Lavoˈo sou Mauli Xe ta Mitema Ane Lataua Musosovosiˈa

4 Ta mitema mipianu lavoˈo sou mauli ne, ia ngingi nganeˈe noxou xo
lavoˈo sou mauli ne Lataua musosovosou mo no iou la Anu lailaixe manina.
5 ✡Mo ngingi kalumo aloxo lavoˈo sou mauli e Lataua Uleenu utulusou
taasou no anu, aloxo ne la ngingi ngaxali ta ailiˈi noxou Lataua manina. Xo
no anu xaixai noxou Iesu Kalisito la ngingi ngelosou maulingenge mulai
noxou Lataua loxo mii maˈia ane lailaixe anu mumasaxau manina.
6 ✡Xo vaikala muai no nano no ˈa Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo
ˈo,
“Ngamaisou, eni Lataua amuxaxu lavoˈo
sou tani tavaˈu uai ne Sioni.
Lavoˈo sou tani tavaˈu ne eni esosovosou
xo Anu lailaixe misevile.
Lexe Anu ane umuxaxu tanu noxou
la anu umomomo sou umaela uasisi manina.”
7 ✡La sou Iesu muxali loxo lavoˈo lailaixe sou tani tavaˈu noxinge ngingi
ane ngemuxaxu tangengi noxou, ia aneˈi ane imaxaxu taneˈi uasi aloxo
kaukavu muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu. Vaikala ane ne
muvikala aloxo ˈo,

✡ **1:20:** Ep 1:4; 2Ti 1:9-10 ✡ **1:21:** Ioa 14:6; Rom 5:1-2 ✡ **1:22:** Ioa 13:34; Rom 12:10 ✡ **1:24:** Ais 40:6-8 ✡ **2:1:** Ep 4:22; Iak 1:21 ✡ **2:3:** Lex 34:8 ✡ **2:5:** Ep 2:21-22; Pal 1:6 ✡ **2:6:** Ais 28:16; Ep 2:20 ✡ **2:7:** Lex 118:22

“Ta mitema sou itulusou tani mipianu lavoˈo ne,
ia lavoˈo ane ne muxali lavoˈo sou tani tavaˈu maninasou.”
8 ✡Mo, vaikala vile la muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo ˈo,
“Lavoˈo ane ne ta mitema itulakisou la ilapau,
mo kulu toxoxaˈa utaluxaˈa,”
xo aneˈi ilomuxu mo imulinu vaikala noxou Lataua uasi. La sou aneˈi itulaki, loxo Lataua muxavutalanu lexe aneˈi iˈoxo aloxo ne.
9 ✡Ia ngingi ne Lataua musosovosinge mo mukalipalangengi ngexali ta mitema noxou manina, mo muˈoxongengi ngexali loxo ta ailiˈi sou ngaxaxai no nano no tani noxou tatananu tuala. Anu muˈoxonu mo musosovosinge aloxo ne sou lexe ngingi ngaˈaloxu mii maˈia lailaixe ane Lataua muˈoxonu noxinge sou mulivulingenge no isivoxo ngeuatu no anu lamana lailaixe misevile noxou.
10 ✡Tei ne ngingi ta mitema noxou Lataua uasi, ia vaimomo ˈo la ngingi ta mitema noxou Lataua. Xo tei la ngingi ngalavusou alauna noxou Lataua uasi, ia vaimomo ˈo ne ngingi ngelavusou.
11 ✡Ta menexilo e eni emasaxainge misevile, ngingi aloxo ta asila e meˈa no tuala vile ineˈe ixolu maxuveeni uasi ne avikalangengi pekiaˈu aloxo ˈo. Ngaxolu vaˈaxu no anu masaxa masua sou vasimenge ane uˈotoˈoto no anu xavutalamenge.
12 ✡Mo ngaˈoxonu ˈiliˈilixo lailaixesi no ieˈi ta mitema ane imuxaxu taneˈi noxou Lataua uasi. Mo sou aneˈi ivikala masua noxinge lexe, “Ngingi ta mitema sou ˈiliˈilixo masumasua,” ia aneˈi imaisou ˈiliˈilixo lailaixe noxinge la iˈitinu Lataua ualasou no voxo ane Anu ulivu uneˈe.

Ngalomuxaˈa ta Tatilasinge no Tuala Mo Tatananu Tuala

13 ✡La sou ngaxolu no laxaˈa ta tatilasinge no tuala mo lapuloto ane aneˈi miˈoxonu loxo ngingi noxou Tila Iesu Kalisito. Mo ngalomuxu tatananu tuala ane anu mutila manina,
14 mo ta kisiˈa ta mitema no ˈa tuala sou aneˈi ilosiˈa ta mitema sou susu tuˈutuˈumaxu xe iiti ualasiˈa ta mitema ane iˈoxonu ˈiliˈilixo lailaixesi.
15 ✡Xo anu masaxa noxou Lataua lexe ngingi ngaˈoxonu aloxo ne la vaikala vile umomomo sou ulaa uasisi manina no anaxaˈa ta mitema e ivikala lailaixe uasi xe ilavu uasi.
16 Mo ngingi ngamuamuaˈi aloxo ta mitema e Iesu Kalisito mululusinge, ia ngingi ngaxavutala lexe Kalisito mululusinge la ngingi ngamomomo sou ngatalumeiou ˈilixo masumasua noxinge. Uasi, ia ngamuamuaˈi aloxo ta mitema sou xaixai noxou Lataua.
17 ✡Xe ngataxaneˈi ta mitema latala mo tangengixaˈa ta vivinge noxou Lataua, mo ngamamaˈu noxou Lataua, la ngataxanu tatananu tuala tila.
18 ✡Ngingi ta mitema sou xaixai ane ngaxaxai no nano no tani, ngaxolu no laxaˈa mo ngaˈume noxiˈa ta tatilasinge. Ngalomuxaˈa mo ngatoxoneˈi aneˈi ane ipaipoungengisi, ia ngalomuxaˈa mo ngaˈume noxiˈa aneˈi ane ipaipoungengi uasi kalumo.
19 Lexe ˈenaˈei ane unoˈu navunavu, ia uˈoxonu susu vile uasi mo tamaxu uxolu no nano no opoonusi ia uxolu seˈisisi la anu mumulinu masaxa noxou Lataua manina. Xo ˈenaˈei ane anu uˈoxonu aloxo ne la Lataua uˈosasou.
20 ✡Ia lexe ˈenaˈei ane ivauxu susu noxou ia uxolu seˈisisi, la sou anu uxali a loxovaa? Anu unoˈu sou susu noxou lexe ngingi ngaˈoxonu ˈiliˈilixo

---

✡ **2:8:** Ais 8:14 ✡ **2:9:** Lap 7:6; 14:2; Ais 9:2; Apo 26:18; Ep 5:8 ✡ **2:10:** Ose 2:23 ✡ **2:11:** Xal 5:17, 24 ✡ **2:12:** Mat 5:16 ✡ **2:13:** Tit 3:1 ✡ **2:15:** 1Pi 3:16 ✡ **2:17:** Rom 12:10 ✡ **2:18:** Ep 6:5 ✡ **2:20:** 1Pi 3:14, 17

lailaixesi ia ngano'u navunavu vitanisi mo ngaxolu se'isisi la anu 'ilixo ane
ne Lataua u'osasinge no anu.
21 ✡Xo aloxo Lataua mu'avalinge xo Kalisito muno'u navunavusinge
mo musolisinge. No anu vote'i ane ne la Anu mulosiengexu lexe ngingi
ngamulinu xua'u.
22 ✡"Kalisito u'oxonu susu vile uasi,
mo vaikala masua vile ulaa no anaxu uasi."
23 ✡Ta mitema mivivikalasou masumasua ia anu ukoline'i uasi mo ane'i
mitetelisou xe mivau la Anu ulivuxa'a mo u'ume uasi. Ia Anu mu'italonu
maulixusi mulai noxou Lataua e Anu utilovosou 'ili'ilixo noxi'a ta mitema
la utilovosou laixesi.
24 ✡Anu mutavule susu noxinge no vasimolu teitexi no ovu valautu.
Anu mu'oxonu aloxo ne la sou nenge taxolu va'axu no anu susu mo
tamulinu 'ili'ilixo mulapu. No anu navunavu mo vovomasou ane ne la Anu
mupamaulingengi.
25 ✡Xo ngingi aloxo ta sipsip e mixovulaulau la milai va'axu, ia vaimomo
'o ngingi ngelivu ngene'e noxou itema sou usaxila'a ta sipsip mo tila sou
usaxila'u tangenge.

3

Vaikala Ulai Noxi'a ta Mulu Ilo'a ta Semasemai'a

1-2 ✡Aloxo ne la sou ngingi ta sema ane ngetaula'i ngaxolu no laxa'a ta
mulumulumengi, mo sou lexe ta mulumulumengi ane'i ilomuxu vaikala
noxou Lataua uasi ixiunu maulixa'a. Ane'i ixiunu maulixa'a no anu
vaivaikala noxinge uasi, ia lexe imaisinge nga'umolu Lataua xe no anu
'ili'ilixo lailaixe noxingesi la sou ane'i ixiunu maulixa'a.
3 ✡Mo no anu tokolomomengi la, ngingi ngasakisakiinu laxusinge mo
ngatokolomoxu tokolomo ane mi'oxonu no anu xoulu xe tokolomo ane
lailaixe musuku sou vasimengesi uasi.
4 Ia ngatokolomonu tangengi no nano no anu 'ili'ilixo lailaixe ane
umomomo sou ukalu vitanisi uasi, loxo 'ilixo sou ngaxolu no laxa'a mo
'ilixo sou ngaxolu se'isisi no anu uleengengi xo anu 'ili'ilixo ane ne anu
lailaixe manina no iou Lataua.
5 Xo ta sema ta tatila taatei mimulinu 'ili'ilixo ane ne, la ane'i mimulaxu
tane'i xe miloopala noxou Lataua. Ane'i mi'oxonu aloxo ne, la sou
tokolomoxa'a ne lailaixe manina mo ixolu no laxa'a ta mulumului'a.
6 ✡Aloxo Sala milomuxu mulue Avalaamu xe i'avalou lexe tila, lexe ngingi
kalumo nga'oxonu 'ili'ilixo lailaixesi mo nga'ume no anu mii vile uasi, la
ngingi ngexali loxo Sala ta 'ili'ilie.
7 ✡Aloxo ne la sou ngingi ta sema ta mulumului'a kalumo ngaxavutala
laixe no mine ngingi ngongi'a ngaxoxolu la ngapaipoune'i xe ngataxane'i
xo ane'i vasime'a pekia'u uasi. Xo ane'i kalumo ino'u mauli ane lailaixe
noxou Lataua, ngingi nga'oxonu aloxo ne la sou mii vile umomomo sou
utaluxu lakilaka noxinge uasi.

Tatavulenu Tu'utu'umaxu sou 'Ilixo Laixe

8 Ioxe vaikala kaluxusou aloxo 'o ngingi latala ne xavutalamengi mo
opongengi uxali vilesisi mo tangengixa'a ta vivinge noxou Iesu mo
nga'oxonu 'ilixo lailaixesi ulai noxi'a ta vivinge xe ngaxolu no laxa'a.

✡ **2:21:** Mat 16:24; Ioa 13:15 ✡ **2:22:** Ais 53:9 ✡ **2:23:** Ais 53:7; 1Pi 3:9 ✡ **2:24:** Ais 53:5-6; Rom 6:11 ✡ **2:25:** Ese 34:5-6; Mat 9:36; Ioa 10:14; Eva 13:20-21 ✡ **3:1-2:** Ep 5:22 ✡ **3:3:** 1Ti 2:9 ✡ **3:6:** Tav 18:12 ✡ **3:7:** Ep 5:25

9 Mo lexe ta mitema iˈoxo masuangengi mo ivikalasinge masumasua la
mamu sou ngakolinu no anu ˈilixo masua xe vaikala masua, ia ngakilakasiˈa
sou Lataua ualusiˈa utotomu. Xo Lataua muˈavalinge lexe ngingi ngaˈoxonu
aloxo ne la sou anu ualusinge.
10 ✡Xo Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo ˈo,
“Anu ane umasaxa lexe maulixu uxolu maxuveeni
mo umaisou aso ulai uˈuna,
la usaxilaˈu anaxu no anu vaikala masumasua
xe vaikala kalakalavoi.
11 Mo anu uxiunu tumalou no anu ˈiliˈilixo masumasua
ia uˈoxonu ˈiliˈilixo lailaixesi mo opo seˈisisi noxiˈa ta mitema.
Anu laixe lexe uˈoxonu aloxo ne utotomu.
12 Xo Tila umaisiˈa mo usaxilaˈa aneˈi ane iˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo mulapu
mo ikilaka la anu ulomuxaˈa.
Ia Anu uxiu tumaloui ˈa
aneˈi ane iˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo masumasuasi.”
13 Lexe ngingi ngaˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo lailaixesi, la sou ˈenaˈei umomomo
sou uˈoxonu masuangengi?
14 ✡Xo lexe ngingi ane ngaˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo lailaixesi ia nganoˈu
tuˈutuˈumaxu no anu la ngaxavutala tapiena mo ngaˈume uasi xo Lataua
ualusinge.
15 Ia ngamulaxu Kalisito Tila no nano no tangengi mo ngaxoxolu la
ngalalaxii utotomu xo ta mitema ineˈe la italiˈisinge lexe loopala noxinge
ne laaxu a loxovaa, la ngakolineˈi laixesi.
16 ✡Ngatoxoneˈi mo ngakolineˈi seˈisisi la ngakolineˈi no anu vaikala xati
uasi, ngataloxolingenge mo ngataxaneˈi mo ngamulinu xavutala lailaixesi.
Mo sou ta mitema imoxoˈinge mo ivikalasinge masumasua ia imaisinge
ngaˈoxoˈoxonu ˈiliˈilixo lailaixesi loxo ngingi noxou Kalisito la aneˈi meˈa
ixiu imaela no anu vaivaikalaiˈa la.
17 Xo lexe masaxa noxou Lataua lexe ngingi nganoˈu navunavu no anu
ˈiliˈilixo lailaixe la anu laixe, ia lexe ngingi nganoˈu navunavu no anu
ˈiliˈilixo masumasua la anu lakolisou ˈilixo masua noxinge.
18 Xo Kalisito musoli sou susu noxinge alaxu vilesisi. Anu susu vile noxou
uasi, ia musoli sou susu noxinge sou ulivulinenge talai noxou Lataua. Anu
muxali itema la ta mitema mivau musoli ia Lataua mutulusou no anu
Uleenu.
19 No mine Anu musoli la Uleenu mulai muaˈaloxu vaikala noxou Lataua
mulai noxiˈa ta mitema ane misoisoli la uleeneˈi mulai muxolu no taasou
navunavu.
20 ✡Ta mitema ne tatei no anu voxo noxou Noa no mine anu muˈoxonu
lasipi, la Lataua muxomaieˈi lexe ixiunu maulixaˈa ia ilomu uasisi manina.
Aneˈi ilomu uasi la sou ta mitema muxatele tatalusi mimauli no anu lexa
toxoxaˈa.
21 La sou lexa ne anu sosovosou ngaˈulo no anu la Lataua upamaulingengi
vaimomo ˈo. Ngingi ngaˈulo ne sou ngaxexeenu nuni no vasimenge
uasi ia anu loxo ngingi ngasakiinu vaikala ulai noxou Lataua lexe ngingi
ngaˈoxonu ˈiliˈilixo lailaixesi no iou. Xo no anu soli ilou tuluxu Iesu Kalisito
la sou Lataua mupamaulingengi.
22 Mo vaimomo ˈo Anu mulai muxolu teitexi no opo loxotolo no avolu
Momu tema xe aneˈi ane xavineˈi muˈoki ilomuxu la iloˈa ta angelo ixolu
no laaxu.

✡ **3:10:** Lex 34:12-16 ✡ **3:14:** Ais 8:12-13; Mat 5:10; 1Pi 2:20; 4:14 ✡ **3:16:** 1Pi 2:12 ✡ **3:20:** Tav 6–7

4

Xoluxolu Laixe Noxou Lataua

1 ✡Aloxo Kalisito muxamulinu navunavu no vasimolu la sou ngingi
kalumo ngano'u xavutala laixe aloxo ne. Xo anu ane muno'u navunavu
no vasimolu la anu susu vile noxou la uasi.
2 La sou no mine ngingi ngamauli ngaxoxolu no voxovoxo no lia 'o
la ngamulinu masaxa masua sou vasimenge uasi, ia ngamulinu masaxa
noxou Latauasi.
3 ✡Xo ngingi ngepaipalunu voxo latala mukalu la ngemulinu 'ili'ilixo
masumasua ane ta mitema e imulaxu tane'i noxou Lataua uasi i'oxo'oxnu.
'Ili'ilixo masumasua ne anu aloxo 'o, 'ilixo sou vote'i, mo ngemulinu
masaxa masua sou vasimenge, mo 'ilixo sou ngeiexu lexa pekia'u utotomu,
mo 'ilixo sou lavilelu utotomu xe ngamulinu lapuloto noxou Lataua uasi la
ngelotu noxi'a ta lataua kalakalavoi.
4 Ta mitema ane imulaxu tane'i noxou Lataua uasi ikuluke manina
mine ngingi ngamuline'i no anu 'ilixo masumasua noxi'a uasi, la ane'i
ivikalasinge masumasua manina.
5 ✡Ane'i me'a imomosou vaikala ulai noxou Lataua e Anu ulalaxii sou
utilovosou 'ili'ilixo noxi'a ta mitema ane imaumauli xe ane'i ane misoisoli.
6 Anu a'alo laixe ne mia'aloxu kalumo mulai noxi'a ane'i ane misoisoli.
No anu solixa'a ne ane ta mitema anu Lataua utulusi'a no 'a vaivaikala. Ia
anu a'alo laixe ne anu mia'aloxu noxi'a aloxo ne la sou ane'i imauli no 'a
ulene'i aloxo Lataua umasaxai'a sou imauli.
7 ✡Xo voxo sou mimii latala no lia 'o 'ala'alai sou ukalu. La sou ngaxolu
se'isisi mo ngasaxila'u xavutalamengi laixe mo ngaloo no anu lakilaka.
8 ✡La sou tangengixa'a ta vivinge manina xo 'ilixo ane ne anu mutila no
anu 'ili'ilixo latala mukalusi mo anu usu'asou susu latala manina.
9 ✡Mo ta vivinge ine'e no taasinge la ngongi'a ngasexelangenge ngaton-
gato'o mo ngasaxila'a laixe, ia ngavivikalasi'a ili'i la uasi.
10 ✡Lataua mualaunasinge laixe la mulosinge xaixai iouiou vilevilesi
la sou ngingi ngaxaxaisou. La sou ngingi ngaxaxaisou xaixai iou ma'ia
noxinge vilevilesi ne sou ngasu'uline'i ta vivinge no nano no anu tangengi
manina.
11 Lexe vile noxinge uno'u xaixai sou ua'aloxu vaikala noxou Latauasi la
anu ua'alo, xe vile noxinge uno'u xaixai sou usu'uline'i ta mitema la anu
u'oxonu aloxo ne no anu xavi ane Lataua mulosou. Aloxo ne la sou Lataua
uno'u uala utila no anu mimii latala ane nenge ta'oxonu. Xo no anu xaixai
noxou Iesu Kalisito la nenge ta'oxonu aloxo ne la sou Lataua uno'u uala
utila mo xavi utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

Tatavulenu Tu'utu'umaxu sou Taxali Loxo ta Mitema Noxou Kalisito

12 Ta menexilo e eni emasaxainge misevile, navunavu mo tu'utu'umaxu
uxali sou utovongengi ia mamu sou ngakuluke no anu lexe mii vilemo a
uxali ne.
13 ✡Ia nga'osa lexe ngingi ngano'u navunavu loxo Kalisito muno'u, la
sou no voxo ane Anu ulivu une'e ilou xavi la ngingi nga'osa manina mo
ngaili'eli'e.
14 ✡Lexe ngingi ngamulinu Kalisito, ia ta mitema ivikalasinge masumasua
la Lataua Uleenu e xavi musuku uxolu noxinge mo ualusinge.

✡ **4:1:** Rom 6:2, 7 ✡ **4:3:** Ep 2:2-3 ✡ **4:5:** Apo 10:42 ✡ **4:7:** Rom 13:11-12 ✡ **4:8:** 1Pi 1:22
✡ **4:9:** Eva 13:2 ✡ **4:10:** Rom 12:6-8 ✡ **4:13:** Apo 5:41; Iak 1:2; 1Pi 1:6-7 ✡ **4:14:** 1Pi 2:20

15 Ia mamu sou vile noxinge unoʹu navunavu loxo itema uvau itema usoli,
mo itema sou pakali, mo itema sou uʹoxo ʹiliʹilixo masumasua xe loxo itema
sou usaxou ta mitema miʹamiʹa.
16 Ia lexe ngingi nganoʹu tuʹutuʹumaxu loxo ta mitema imulaxu taneʹi
noxou Kalisito la mamu sou ngamaela, ia ngaxolu loxo itemau Lataua xo
Anu unoʹu tuʹutuʹumaxu ane ne.
17 Ioxe, xo voxo a muxali sou Lataua utilovosou ʹiliʹilixo noxiʹa ta mitema.
Lexe anu usokou noxinge nenge ta mitema e temulaxu tanenge noxou
Kalisito, la sou loxovaa noxiʹa aneʹi ane imulinu vaikala noxou Lataua uasi
iliʹi?
18 ✡Mo sou vaikala vile muai no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo
ʹo,
“Lexe anu mii pekiaʹu noxou Lataua sou usuʹulineʹi
ta mitema aneʹi ane milapu,
ia anu pekiaʹu musuku noxou sou usuʹulineʹi
aneʹi ta mitema ane mixiunu tumaliʹa noxou Lataua
la iʹoxonu ʹiliʹilixo masumasua.”
19 La sou aneʹi ane Lataua umasaxa lexe inoʹu tuʹutuʹumaxu no anu
ʹiliʹilixo iʹoxonu laixe mo iʹitalonu maulixaʹa ulai noxou Lataua anu
mukoinu mimii latala mo Anu usaxilaʹa laixe loxo Anu muvikala.

5

Ta Tatila sou Lalotu Iloʹa ta Maulu

1 Ioxe vaikala ane ʹo ulai noxiʹa ta tatila sou lalotu ane mixolu no
taingengi. Eni apeletoto loxo tatila vile no anu lalotu kalumo mo eni
emaisou Kalisito munoʹu navunavu manina no ieli la no anu voxo ane Anu
ulivu uneʹe no ʹa lamanaxu.
2 ✡Vaikala ane ʹo aloxo ʹo. Ngasaxilaʹa ta mitema noxou Lataua mixolu
no taingengi laixe loxo itema sou usaxilaʹa ta sipsip mo ngamaisiʹa
mo ngaulaxuneʹi laixe. Mo ngaxaxai loxo ta mitema ivikalangengi sou
ngaʹoxonusi uasi mo ngaxaxaisi sou lamolisi uasi, ia ngaxaxai loxo ngingi
ngamasaxa mo ngaʹosa sou ngaʹoxonu manina loxo Lataua umasaxainge
lexe ngaʹoxonu.
3 ✡Mo ngingi ngaʹoxonu tilasinge noxiʹa ta mitema uasi ia ngaulaxuneʹi
loxo ta sipsip imulinu tatananeʹi.
4 Ngingi ngaʹoxonu aloxo ne, xe Tila noxiʹa ta mitema e usaxilaʹa ta
sipsip ulivu uneʹe la ngingi nganoʹu kisivalu lailaixe. Kisivalu ane ne anu
umomomo sou kaluxu uasi.
5 ✡Ioxe peletoto ane ʹo ulai noxinge, ngingi ta maulu kalumo aloxo ʹo.
Ngalomuxaʹa ta tatilasinge mo ngaluʹengengi no laaxaʹa ta tatilasinge xo,
“Lataua uxiu tumaloiʹa aneʹi ane italoxolixaʹa mo ixolu seʹisisi uasi,
ia Anu uualusiʹa aneʹi ane iluʹeneʹi.”
6 ✡La sou ngataloxolingenge mo ngaxolu seʹisisi no laaxu Lataua anu
xaviinu sou usaxilaʹinge, xe iliʹi no anu voxo ane Lataua musosovosou
uxali, la Anu uitinu ualasinge.
7 ✡Aloxo ne la sou ngalosou tuʹutuʹumaxu maʹia muxolu no anu xavuta-
lamengi, xo Anu tanungenge.
8 ✡Ngaxolu seʹisisi mo ngaloo laixe xo uluamengi satani uxixaoxao mo
ungiulele loxo laeoni ukakamuli itema sou uʹou.

✡ **4:18:** Xav 11:31 ✡ **5:2:** Ioa 21:15-17; Apo 20:28 ✡ **5:3:** 2Ko 1:24; Pil 3:17; Tit 2:7 ✡ **5:5:** Xav 3:34; Ep 5:21; Iak 4:6 ✡ **5:6:** Mat 23:12; Luk 14:11; Iak 4:10 ✡ **5:7:** Mat 6:25-30 ✡ **5:8:** 1Te 5:6

9 ✡La sou ngatulu pekia'inge no anu muxamuxaxu tangengi mo nga'apixu
la ngakusa'u, xo ngingi ngalavusou lexe ta vivinge no xalexalee tuatuala no
lia 'o ukalusi kalumo ino'u navunavu iouvilesisi.
10 Ia Lataua itema sou alauna tatila Anu mu'avalinge xo no anu xaixai
noxou Kalisito, la sou Lataua mu'avalinge ta'unalai no anu lamana noxou
ane kaluxu uasi. Aloxo ne la sou navunavu ngingi ngano'u ne umomomo
sou uxolu maxuveeni uasi. Navunavu ane ne sou u'oxongengi ngaxali
lailaixe manina mo Lataua ulosinge xavi sou ngatulu pekia'inge xe u'oxonu
pekia'u muxamuxaxu tangengi.
11 Xavi noxou Lataua uxolu mo kaluxu uasi, manina.

Vaikala sou 'Osa Kaluxusou

12 ✡No anu su'uli noxou Sailasi eni emaisou anu loxo vivilo manina. Eni
ekaukavunu vaikala pelepeletoto ataxu se 'o ulai noxinge ne anu alauna
noxou Lataua maninasou ane eni apala'alixu ulai noxinge la sou no anu
alauna ne ngatulu pekia'inge.
13 ✡Ta mitema sou lalotu noxou Lataua mixolu ne Vaviloni misova vaikala
sou 'osa mulai noxinge mo Maluko e loxo 'alixeni musovanu aso laixe ulai
noxinge kalumo.
14 Mo ngasexelaxa'a ta menexinge ngatongato'o la ngasexelaxa'a loxo
ngingi ngemasaxai'a maninasou. Eni akilaka lexe opo se'isisi uxolu
noxinge ngingi latala ane noxou Kalisito.

✡ **5:9:** Ep 6:11-13; Iak 4:7 ✡ **5:12:** Apo 12:2, 25; 13:13; 15:22, 37-40 ✡ **5:13:** Apo 12:2; 2Ti 4:11

UOLI VOLOXU TAMEISOU ANE PITA
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA MITEMA NOXOU LATAUA

Vaikala lamana

Uoli voloxu ta tameisou noxou Pita 'o ne, mukaukavunu mulai noxi'a ta mitema e mixali ta mitema noxou Kalisito tatei. Anu mukaukavu mulai noxi'a xo ta tisa kalakalavoi mose'i i'oxo loloxa'a no anu lavulavu kalakalavoi la u'oxonu muxamuxaxu tane'i noxi'a utaloxo xe u'oxone'i la imulinu 'ili'ilixo lailaixe la uasi. Mo muvikalane'i lexe itetelisou vaikala noxi'a ta aposeli e milosi'a pekia'u. No anu vote'i ane ne la sou ane'i imomomo sou ilavusou Lataua xe Tila Iesu Kalisito maninasou. Xo ane'i ta aposeli ne mimaisou Iesu no ie'i xe milomusou lapuloto noxou.

Ta mitema mose'i mivikala lexe Iesu umomomo sou ulivu une'e la uasi. La sou anu muvikalane'i lexe Iesu ne ulivu une'e manina. Ia Anu ulive une'e palea uasi ne, xo Lataua "umasaxa lexe itema vile uulua uasi, ia Anu mumasaxa lexe ta mitema ukalusi ixiunu opone'i la sou Anu uxolu se'isisi sou uxomaie'i" (3:9).

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-2
Sosovo xe 'ava noxou Lataua 1:3-21
Ta tisa kalakalavoi 2:1-22
Voxo noxou Tila 3:1-16
Nenge tasaxila'inge mo taxomaiou Tila 3:17-18

1 Eni Saimoni Pita itema sou xaixai noxou Iesu Kalisito mo eni Aposeli, ekaukavunu vaivaikala ane 'o mo esovanu mulai noxi'a ane'i ane no anu 'ili'ilixo mulapu noxou Lataua noxinge mo Anu itema sou pamauli Iesu Kalisito mulosie'i la sou ane'i mimuxaxu tane'i kalumo iouvilesisi laixe aloxo nexi 'o.

2 Xo ngingi ngelavusou Lataua mo Iesu anu Tila noxinge, la sou eni akilaka lexe alauna mo opo se'isisi noxou u'ana'ana noxinge manina.

Lataua Musosovosinge Mo Mu'avalinge

3 Aloxo nenge telavusou lexe Tila Iesu anu Lataua e no anu uala tila Anu muno'u mo 'ili'ilixo lailaxe noxou Anu mu'avalinge, la no anu xavi noxou mo Anu mulosinge mimii tavu'alo nenge temasaxau sou usu'ulinu maulinenge mo tamuamua'i no anu 'ili'ilixo noxou Lataua.

4 No anu 'ili'ilixo ne la sou Anu ulosinge mimii ta tatila xe lailaixe ane Anu musakiinu vaivaikalasou tei lexe ulosinge, la sou no anu mimii e Anu ulosinge ne, usu'ulingengi sou ngamulinu 'ilixo noxou Lataua, mo usu'ulingengi la ngaxolu va'axu no anu 'ilixo masumasua noxi'a ta mitema e imulinu masaxa masumasua sou vasime'a iulua mo ino'u navunavu.

5 Xe tava'u aloxo ne, la sou ngatovonu xavingengi sou ngamuxaxu tangengi manina sou menexu 'ilixo lailaixe ne, la sou ngingi ngalavusou Lataua.

6 ✡Mo lexe ngingi ngalavusou Lataua la sou ngingi ngamomomo sou ngamulinu masaxa sou vasimenge uasi, mo lexe ngingi ngamulinu masaxa sou vasimenge uasi, la ngingi ngamomomo sou ngatulu pekia'inge no voxo sou tu'utu'umaxu uxalisinge, mo lexe ngingi ngamomomo sou ngatulu pekia'inge la sou ngamuamua'i no anu 'ili'ilixo noxou Lataua,

---

✡ **1:6:** Xal 5:22-23

7 mo lexe ngamuamua'i no anu 'ili'ilixo noxou Lataua la sou ngingi
tangengixa'a ta vivinge ngatongato'o, xe lexe ngingi tangengixa'a ta vivinge
ngatongato'o la tangengixa'a no nano no tanengi maninasou.
8 Xo lexe 'ili'ilixo ane ne uxolu no nano no anu maulingenge la anu uleme
mo uxali tatila, la ngingi ngalavusou Tila noxinge Iesu Kalisito la ngingi
ngaxali loxo mii vitanisi mo unene'a mo ngiangiaxu uasi, uasi.
9 Ia lexe 'ei ane 'ili'ilixo ane ne uxolu no anu maulixu uasi la anu
loxo itema iou seleveenu mo umalei ulai no paxa uasi, anu ulavusou lexe
'ili'ilixo masumasua e anu mu'oxonu tei 'olele ne Lataua uxexee uasi.
10 La sou ta vivilo, ngatovonu xavingengi manina mo nga'oxonu 'ava mo
sosovo noxou Lataua noxinge uxali maninasou. Xo lexe ngingi nga'oxonu
aloxo ne, la mivile umomomo sou utaloxolingenge uasi manina.
11 Lexe ngingi ngamulinu vote'i ane ne la aitenga ukisi noxinge la ngingi
nga'unalai no tuala saxisaxila'u noxou Tila noxinge mo itema sou pamauli
Iesu Kalisito teitexi no opo loxotolo e kaluxu uasi.

Palomatana sou Vaikala Noxou Lataua

12 La sou ngingi ngalavusou mimii ane ne mo ngatulu pekia'inge no anu
vaikala manina ane ngingi ngeno'u vaimomo, ia eni amomomo sou axiu
tumaliloinge uasi mo aavuavutilixu xavutalamengi utotomu no anu mimii
ne.
13 Eni axavutala lexe anu laixe sou eni aavuavutilixu xavutalamengi no
mine eni uao axoxolu loxo tani alelaxu noxou Lataua.
14 ✡Xo aloxo Tila noxinge Iesu Kalisito muvikalaleli lamana mo eni
elavusou lexe sexasisi sou tasaxanu vasimelo ulai no lia.
15 Mo eni atovo xavileli manina sou aavuavutilixu xavutalamengi uto-
tomu mo sou ili'i no anu soli noxilo la ngingi umomomo sou ngaxavutalanu
mimii ne.
16 ✡Nexi taa'alomengi no anu a'alosou lailivuxu Tila noxinge Iesu Kalisito
mo xavi noxou 'o ne, xo nexi temaisou manina no iexi, ia loxo tamulinu
a'alo vitanisi mo xavutala noxi'a ta mitema uasi.
17-18 ✡Xo no mine nexi noxou Iesu texolu teitexi no alaele tavuna, la nexi
temaisou Lataua anu Momu mutoxonu mo mulosou uala tila. Mo nexisisi
telomusou xolinu Lataua mulaa no anu lamanaxu e xaviinu musuku ne
molu teitexi no opo loxotolo muvikala aloxo 'o,
"Anu 'alixeni ane, e eni talelixu misevile mo opoleli u'osasou misevile."
19 La sou nexi temaisou mo telavusou manina lexe vaivaikala noxi'a ta
mitema sou palomatana ne anu muxali sou, la sou anu laixe lexe ngingi
kalumo ngamuxaxu no tangengi, xo anu Iesu loxo telu ukaakaa no isivoxo
mo ulai utalo no mine lamana ukea loxo xuae sou lamana ukaa no nano no
opongengi.*
20 Mo mii mutila lexe ngingi ngalavusou ne aloxo 'o, vaivaikala noxi'a
ta mitema sou palomatana e mikaukavunu muai no nano no anu Lavuku
Tavuna noxou Lataua ne i'oxonu no anu xavutalai'asi uasi.
21 ✡Xo vaivaikala noxou Lataua uxali no anu masaxa noxou itema vile
uasisi manina. Ia Lataua anusisi molu ulosi'a ta mitema sou palomatana
vaivaikala la sou ane'i ivivikala no anu xavi Uleenu Tavuna.

2

Ta Mitema sou Ilosieixa'a Lavulavu Kalakalavoi

1 ✡Ia, tatei la ta mitema sou palomatana kalakalavoi mixolu no taine'i

---

✡ **1:14:** Ioa 21:18-19; 2Ko 5:1 ✡ **1:16:** Mat 17:1-5 ✡ **1:17-18:** Mat 17:5 * **1:19:** Ulai utalo no mine lamana ukea ne anu voxo sou ta mitema itulu no anu vaivaikala. ✡ **1:21:** 2Ti 3:16; 1Pi 1:11-12 ✡ **2:1:** Mat 24:11; Iud 1:4

ta Isilaeli. La sou anu iouvilesisi aloxo ta mitema sou ilosinge lavulavu
kalakalavoi kalumo ixolu no taingengi. Ane'i itoke i'una la ilosiengi
lavulavu kalakalavoi la ixovulaulaulinenge mo ngapolo vaaxu. La ane'i
mixiunu tumali'a noxou Tila noxi'a e mulotone'i milivu. Ane'i mi'oxonu
aloxo ne, ia sexasisi sou iuluamulinu.
2 No anu kalakalavoi noxi'a ne, la ta mitema tavu'alo imulinu 'ilixo
masumasua no anu masaxa masumasua sou vasime'a sou imaela no anu,
la sou u'oxone'i ta mitema la ivikala masumasua no anu vote'i manina sou.
3 Xo no anu masaxa noxi'a ta mitema sou ilosinge lavulavu kalakalavoi
ne iisuxu mimii tavu'alo la i'oxo vaivaikala kalakalavoi mose'i no anu
xavutalai'asi sou i'oxo lolongenge la ino'u lamolimengi. Xo Lataua e
Anu utulusi'a no anu vaivaikala mo u'oxo masuane'i muloo tatei mo sou
ukalusi'a ne uai uasi anu 'a uxoxolu.
4 ✡Xe ngingi ngelavusou lexe ta angelo mi'oxonu susu la Lataua utat-
alosi'a uasi, ia mupeine'i mulu'elai no taxa e isivoxo toxoxa'a mo tuala sou
navunavu sou ixomaiou voxo sou itulu no anu vaivaikala.
5 ✡Xo ta mitema tatei mi'oxo susu la Anu utatalosi'a uasi, Anu mu'oxonu
alipaa toxoxa'a la mukalusi'a ta mitema e imulinu 'ili'ilixo noxou Lataua
uasi. Ia Anu musaxila'u Noa anusisi itema sou a'alo no anu 'ili'ilixo mulapu
noxou Lataua ilo'a ta mitema muxatele ta tameisi mimauli.
6 ✡Mo anu mu'oxonu masuanu sou mu'elaxu tuala tatila tamei ne Sodomu
xe ne Xomola la muxali lomulosi. Anu mu'oxonu aloxo ne sou mumaxa'u
mii ma'ia ane sou uxali ili'i no 'a maulixa'a ta mitema e imulinu 'ili'ilixo
lailaixe noxou Lataua uasi.
7-8 ✡Mo Loti anusisi Lataua mu'umenu xo anu muxolu no taine'i ta
mitema e i'oxonu 'ili'ilixo masumasua manina. No voxovoxo utotomu
la anu mulolomusi'a xe mumaisi'a mi'oxo'oxonu 'ili'ilixo ne la tanu
mutamasi'a manina, xo ane'i imulinu 'ilixo mulapu uasi.
9 Anu aloxo ne la sou ta mitema e imulimulinu 'ili'ilixo lailaixe noxou
Lataua, tovotovo uxalisi'a la Tila mulavusou vote'i anevaa sou u'umene'i,
la usolonu sou ulosi'a navunavu ane'i ane imulinu 'ili'ilixo mulapu uasi
ulai utalo no voxo ane sou ane'i itulu no anu vaivaikala.
10 ✡Mii ane 'o ne uxali manina noxi'a ane'i ane xavutalai'a uavuti sou
imulinu masaxa masua sou vasime'a la mixiu tumaliau vaikala noxi'a ta
tatilasi'a. Ta mitema ne mi'oxonu tilasi'a la i'ume uasi la mivikala masua
noxi'a ane'i ane ta lailaixe ixoxolu teitexi.
11 ✡La sou ane'i ta angelo e ixoxolu teitexi ne xavine'i musuku muaulixa'a
ta mitema ne, ia ilavusou i'otosou anaxa'a no iou Tila uasi.
12 ✡Xo ta mitema ne ane'i aloxo ta mimii e Lataua mukoine'i mixolu no lia
'o imulimulinu masaxa sou vasime'asi, ia ilavusou ixavutala uasi mo ane'i
loxo ta mimii e mixali mixolu no lia 'o sou ta mitema ive'ave'a la isoisolisi.
Ia ta mitema ne ivikala masua no anu mii ma'ia e ane'i ilavusou uasi. Ane'i
iulua kalumo aloxo ta mimii e Lataua mukoine'i.
13 Ane'i ino'u lakolisou navunavu ma'ia ane ane'i mi'oxonu mulai noxi'a
ta mitema. Mo ane'i ixavutala lexe no anu 'ilixo sou ngingi ngongi'a nga'ani
ngapita la anu mauli ane. Ane'i i'oxonu mimii no aso uieiei sou umomomo
sou masaxa sou vasime'a, xe ane'i i'oxonu aloxo ne la imaa nunisinge mo
ipamaelangengi no anu 'ilixo masumasua noxi'a.
14 Ane'i masaxa lexe imuline'i ta sema sou vote'isi mo masaxa tatila
noxi'a sou i'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i ia i'oxonu aloxo ne la ukalusou
masaxa noxi'a uasi, sisixa'a sio. Mo ane'i ilapune'i ta mitema e xavutalai'a
pekia'u uasi la i'oxonu 'ili'ilixo ne kalumo. Mo ane'i milavu manina no

✡ **2:4:** Iud 1:6 ✡ **2:5:** Tav 6–8; 2Pi 3:6 ✡ **2:6:** Tav 19:24; Iud 1:7 ✡ **2:7-8:** Tav 19:1-16 ✡ **2:10:** Iud 1:7-8, 16 ✡ **2:11:** Iud 1:9 ✡ **2:12:** Iud 1:10

anu ˈilixo sou isuisu. Aneˈi miˈoxonu aloxo ne la aneˈi mixolu no laaxu tuˈutuˈumaxu noxou Lataua.
15 ✡Aneˈi miˈoxonu aloxo ne, la imulinu voteˈi noxou laixe uasi
mipolopepeenu mo milai vaˈaxu, mimulinu voteˈi noxou Balamu anu Beori
ˈolu. Anu mumasaxau lamoli la muˈoxonu susu.
16 ✡Ia Lataua laˈiaxu xo anu muˈoxonu susu sou umasaxau lamoli
noxou tatananu tuala la sou donki anu mii vile ulavusou uvivikala uasi
ne, muxiunu xolinu loxo itema mo mutaluxu xavutala noxou itema sou
palomatana ne no anu susu noxou.
17 ✡Ta mitema ne aneˈi aloxo pupulu e lexa no anu uasi mo aloxo
tamuxalaxu uali e laˈavexu uali uneˈe la utavulenu ulai. Aneˈi ta mitema
ne Lataua mulalaxiinu tualasiˈa sou ilai ixolu no anu ne isivoxo manina mo
kaluxu uasi.
18 Aneˈi ipulipulinu anaxaˈa vitanisi mo itooxaˈa no anu susu noxiˈa ne.
Mo iˈoxonu ˈilixo masua no anu masaxa masua sou vasimeˈa sou itovo
ilapuneˈi ta mitema ane itovo iˈume noxiˈa ta mitema e imulimulinu voteˈi
mukilikalu ne.
19 Mo aneˈi ivikalaneˈi ta mitema lexe imulineˈi la aneˈi ilulusiˈa, ia aneˈi
ta mitema ne susu musakisakineˈi la ilulu uasi. Aneˈi mixali loxo itema sou
xaixai vitanisi, xo loxo itema vile umulaxu mii vile uuli no anu maulixu la
anu uxali loxo itema sou ipalupalusou no anu mii ne.
20 ✡Xo no anu lavulavu noxiˈa noxou Tila noxinge mo itema sou pamauli
Iesu Kalisito, la ta mitema miˈume no anu ˈiliˈilixo masumasua noxiˈa ta
mitema e sou iˈoxonu masuaneˈi. Xe iliˈi la aneˈi milivuu ˈiliˈilixo ne la
mixali masua avile, xo tei la anu masua ia ane ˈo la anu masua a vile.
21 ✡La sou anu laixe lexe mamu sou aneˈi inoˈu lavulavu no anu voteˈi
sou ˈilixo mulapu ne. Xo aneˈi milavusou xe mukalu la mixiunu tumaliˈa
no anu lapuloto noxou Lataua e Anu molu mulosieˈixu.
22 ✡La sou aneˈi miˈoxonu aloxo ne la anu mumomomo sou vaikala vile
sou peletotosinge aloxo ˈo, “Aˈaa uexi xe ukalu la ulivu ulai uˈou la.” Mo
aloxo, “Memee uˈulo no lexa xe ukalu la ulai umalinga no pita la.”

3

Voxo sou Tila Ulivu Uneˈe

1 Ta menexilo e eni amasaxaine misevile, kaukavu ta tamei sou ˈo
eni akaukavunu ulai noxinge la. No nano no anu kaukavu ta tamei
la anu vaivaikala sou aavuavutilixu xavutalamengi mo uˈoxongengi sou
ngaxavutalanu vaivaikala ane laixesi.
2 ✡Eni amasaxa lexe ngingi ngaxavutalanu vaivaikala noxiˈa ta mitema
sou palomatana noxou Lataua tatei mo lapuloto noxou Tila noxinge mo
itema sou pamauli e ta aposeli noxou Lataua miaˈalomengixu.
3 ✡Mii mutila laixe lexe ngingi ngalavusou tei aloxo ˈo, no anu voxo
kalukaluxu sou la ta mitema e imulimulinu masaxa masua sou vasimeˈa
imolovilaˈisou lalotu noxinge.
4 ✡La aneˈi ivikala imolovilaˈi lexe, “Anu musakiinu vaikala tei lexe
Kalisito ulivu uneˈe, la avaˈa? Ta ˈilusulusunenge misoisoli mukalu no
musoko no mine Lataua musokou mimii muneˈe muxali vaimomo ˈo la
mimii uxiu uasi a uxolu no tanixu ˈo si.”

✡ **2:15:** Iti 22:7; Iud 1:11; Pal 2:14 ✡ **2:16:** Iti 22:28-35 ✡ **2:17:** Iud 1:12-13 ✡ **2:20:** Mat 12:45 ✡ **2:21:** Luk 12:47-48 ✡ **2:22:** Xav 26:11 ✡ **3:2:** Iud 1:17 ✡ **3:3:** 1Ti 4:1; Iud 1:18 ✡ **3:4:** Mat 24:48

5 ✡Ia ane'i ixavutala laixe uasi tane'i vulusi lexe tatei manina no mine
Lataua musokou sou mukoinu mimii la mukoinu loxotolo mo lia muxali
muatu no anu lexa. Mimii ne anu mukoinu muxali no anu vaikalasi.
6 ✡Mo no anu lexa ne kalumo la anipaa toxoxa'a mukalusi'a ta mitema
no lia 'o tatei.
7 Ia loxotolo ilou lia e uxoxolu vaimomo 'o ne imulinu vaikala noxou
Lataua, mo ixolu iloo sou navu uasi. Ane'i ixoxolu aloxo ne ulai utalo no
anu voxo ane Lataua utulusi'a ta mitema e imulinu 'ili'ilixo noxou Lataua
uasi itulu no anu vaivaikala mo iulua.
8 ✡La sou ta menexilo e eni amasaxainge misevile, mamu sou tangengi
vulusiou mii ane 'o aloxo 'o. Voxo vile noxou Tila ne anu aloxo tauu ie
itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000) mo tauu ie itemaxu mavolovexa ta'uve
(1,000) ne aloxo voxo vilesisi.
9 ✡Mo ta mitema mose'i milavusou lexe Tila u'oxoo se'isisi sou u'oxonu
mimii uxali loxo anu musakiinu vaikala sou tatei. Ia aloxo ne uasi, anu
uxolu se'isisi mo uxomaiengi, xo umasaxa lexe itema vile noxinge uulua
uasi. Anu umasaxa lexe ta mitema latala ixiunu opone'i ukalusi

Loxotolo Alavua Mo Lia Alavua.

10 ✡Tila uxolu se'isisi mo uxomaiengi ia voxo sou Tila ulivu une'e ne aloxo
itema sou pakali. Mo no voxo ane ne la loxotolo upau la luluxu tatila loxo
lele'e xe alaxu vilesisi la tasiauxu avile mo ta mimii iouiou mixolu teitexi
no loxotolo mo no lia 'o mo lia ilou xaixai iouiou e ta mitema i'oxo'oxonu
no lia 'o ne umamulo mo u'ela ukalusi.
11 Ioxe lexe no anu vote'i anenesi la mimii latala ne ukalu, la sou ngingi
ngamauli a loxovaa? Lexe ngingi ngamasaxa lexe ngamauli la, ngaxolu
va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua mo ngamulinu 'ili'ilixo noxou Lataua.
12 Mo ngingi ngaxolu ngaloloopalasi lexe voxo noxou Lataua ne uvoovoxo
uasi uxali upasipaasi. Ia no anu voxo ane ne la loxotolo u'ela ukalusi mo
ta mimii iouiou mixolu no anu mo ta mimii ane mixolu no lia 'o kalumo ne
navu uieine'i la isiali vitanisi.
13 ✡Mo sou nenge taxolu taloloopalasi no anu mii ma'ia e Anu musakiinu
vaikala sou tatei. Anu ane loxotolo alavua mo lia alavua mo 'ili'ilixo
mulapusi u'ana'ana no anu.
14 La sou ta menexilo e eni amasaxainge misevile, lexe ngingi ngaxoxolu
sou ngaxomaiou voxo ne uxali la ngatovonu xavingengi manina sou
nga'oxonu susu vile mo ixalisou susu vile mo vuvuli vile uxolu noxinge
uasi. Ngingi nga'oxonu aloxo ne xe no mine Anu une'e la opongengi uai
se'isisi xo ngingi ngongi'a ngaxolu.
15 ✡Nenge'a talavusou laixe lexe Tila anu uxolu se'isisi mo uxoxomaienge
ne xo Anu umasaxa lexe nenge latala tamauli ukalusi. Aloxo vivinge
nenge'a Paulo e nenge temasaxau misevile, Lataua mulosou lavulavu la
Anu mukaukavu mulai noxinge la mulelemolu kalumo.
16 No anu kaukavu noxou mukalusi ne la Anu muvivikala no anu mimii
iouvilesisi ane. Mo no nano no anu kaukavu noxou ne la Anu muvivikala
no anu mimii mose'i pekia'u sou nenge talavusou. La sou ta mitema
mose'i ilavusou uasi mo xavutalai'a pekia'u uasi, itovo lexe ilulusou laaxu
la ikalakalavoi no anu. Ane'i mi'oxonu no anu a'alo mose'i muai no nano
no anu Lavuku Tavuna noxou Lataua kalumo. Ane'i mi'oxonu aloxo ne la
iuluasi.

✡ **3:5:** Tav 1:6-9 ✡ **3:6:** Tav 7:11; 2Pi 2:5 ✡ **3:8:** Lex 90:4 ✡ **3:9:** Ava 2:3; 1Ti 2:4 ✡ **3:10:** Mat 24:29, 35; Luk 12:39; 1Te 5:2 ✡ **3:13:** Ais 65:17; 66:22; Pal 21:1, 27 ✡ **3:15:** Rom 2:4

17 ✡Aloxo ne la sou ta menexilo e eni amasaxainge misevile, ngingi
ngelavusou mimii ne, la sou ngasaxilaˈinge laixe. Loxo ˈo io nga-
mulinu ˈiliˈilixo noxiˈa ta mitema e imulinu lapuloto noxou Lataua uasi
la uˈoxongengi ngalai vaˈaxu. Ngingi ngaˈoxonu aloxo ne mamu, xo
ngingi ngaˈoxonu aloxo ne la uˈoxongengi ngalapau no anu muxamuxaxu
tangengi.
18 La ngingi ngaleme no nano no anu alauna mo lavulavu noxinge noxou
Tila noxinge mo itema sou pamauli Iesu Kalisito. Eni akilaka lexe taˈitinu
Tila noxinge ualasou vaimomo ˈo mo utotomu mo kaluxu uasi. Manina.

✡ **3:17:** Mak 13:33; 1Ko 10:12

KAUKAVU VILE ANE
IOANESI
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA MITEMA NOXOU LATAUA VAIKALA SOU MAULI
Vaikala lamana

Uoli voloxu noxou Ioanesi ane mukaukavunu tei 'o ne tava'u ta tamei. Anu umasaxa lexe usu'uline'i ta mitema sou ilo'a Lataua ilou 'Olu Iesu Kalisito ixolu ipita utotomu. Xe mupeletotosi'a lexe ilaxaine'i noxi'a ta tisa kalakalavoi. Xo maasi la i'oxonu loloxa'a la ilai va'axu noxou Lataua. Ta tisa kalakalavoi i'oxo lexe mimii no lialia 'o ne, anu masua. Mo Iesu anu Lataua 'Olu kalumo. Xo Anu mune'e muxolu no lialia 'o la muxali itema loxo nenge ta mitema 'o si, mo mu'oxonu 'ili'ilixo loxo nenge ta mitema no lia 'o ta'oxo'oxonu 'o. Ane'i mivikala aloxo 'o lexe itema vile umasaxa ilou Lataua ixolu, la anu laixe lexe anu uxavutalanu mimii no lialia 'o uasi. 'Ilixo lailaixe xe 'ilixo sou tamasaxai'a ta menexinge ne anu mii sou lialia 'o uasi. La sou ngaxavutala sou ngamulinu 'ili'ilixo ane ne.

Ioanesi muvikala lamana lexe, ilomuxa'a sou imulinu lavulavu ane ne uasi. Anu muvikala lexe Iesu anu muxali itema maninasou. La sou ta mitema e mimuxaxu tane'i noxou Iesu ne imasaxau Lataua xe imasaxai'a ngatongato'o.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-4
'Ili'ilixo sou lamana xe isivoxo 1:5–2:27
Lataua ta 'olu xe Satani ta 'olu 2:28–4:6
Tamulinu 'ilixo noxou Lataua 4:7–5:12
Vaikala kaluxusou 5:13-21

1 ✡Mii ane muxolu tatei no mine Lataua ukoinu mimii uao ne, nexi
telomusou mo temaisou no iexi mo temaisou laixe manina mo tekasou. Anu
vaikala sou mauli ane nexi taa'aloxu 'o.
2 ✡Mauli ane ne muxali, la nexi temaisou. La sou nexi tavikala lamana no
anu 'o, xe taa'aloxu mauli ane ukalu uasi ulai noxinge. Mauli ane kaluxu
uasi ne, Anu ilou Momu Lataua mixolu mipita, ia Anu muxali noxixe.
3 Tava'u xo nexi taa'alomengixu mii ane nexi temaisou mo telomusou ne,
nexi temasaxa lexe nenge nenge'a taxali vilesisi. Taxali vilesisi, la nenge
tapita noxou Maminge ilou 'Olu, Iesu Kalisito.
4 ✡Nexi tekaukavunu vaivaikala ane 'o, sou lexe nenge taxali vilesisi, la
nexi ta'osa manina.

Tamulimulinu 'Ilixo sou Lamana

5 ✡Lataua anu lamana, ia 'ilixo sou isivoxo vile uxolu noxou uasisi
manina. Anu a'alo ane ne, nexi telo-musou noxou Iesu Kalisito, la sou nexi
taa'alomengixu.
6 ✡Lexe nenge tavikala lamana lexe nenge noxou Lataua texali vilesisi, ia
nenge tamuli-mulinu 'ili'ilixo sou isivoxo, la nenge tekalavoi mo tamulinu
vaikala manina noxou Lataua uasi.
7 Ia lexe nenge tamulimulinu 'ili'ilixo sou lamana loxo anu umulimulinu,
la nenge nenge'a taxolu tapita mo sialuxu 'Olu Iesu munixisinge la sou
nenge noxou Lataua taxali laixe no anu 'ilixo masumasua ukalusi.

✡ **1:1:** Ioa 1:1 ✡ **1:2:** Ioa 1:14 ✡ **1:4:** Ioa 16:24 ✡ **1:5:** 1Ti 6:16; Iak 1:17 ✡ **1:6:** 1Ioa 2:4

8 ✡Lexe nenge tavikala lexe nenge ta'oxonu 'ilixo vile masua uasi, la
nenge xavutalamenge ukalavoinenge, mo vaikala manina noxou Lataua
uxolu noxinge uasi.
9 Ia lexe nenge tapala'alixu 'ili'ilixo masumasua noxinge, la Lataua uxiu
tumalouu 'ili'ilixo ne, mo ukalipalanenge no anu 'ili'ilixo masumasua,
xo Lataua uvikala lexe u'oxonu mii ma'ia, la umulinu vaikala noxou, la
u'oxonu mii laixesi.
10 Lexe nenge tavikala lexe nenge ta'oxonu 'ili'ilixo masumasua uasi, la
nenge tavikala lexe Lataua anu itema sou kalavoi. Mo vaikala manina
noxou Lataua uxolu no nano no maulinenge uasi.

2

1 ✡Ta molomoloxeni e eni amasa-xainge, ngalomu. Tava'u xo eni
ekaukavu vaivaikala ane ne, xo eni emasaxa lexe ngingi nga'oxonu 'ilixo
vile masua uasi. Ia lexe evile u'oxonu susu vile, la anu mii vile uasi. Xo
nenge telavusou lexe itema vile sou utulu no pa'umenge sou usu'ulinenge,
la uvivikala ulai noxou Maminge, Anu a muxolu. Itema ane anu mulapu
manina, anu Iesu Kalisito.
2 ✡Anu mulosou maulixu sou muno'inge mulivulivunenge no anu 'ili'ilixo
masumasua noxinge. Anu mu'oxonu aloxo ne singesi uasi, sou si'a ta
mitema no xalee xalee tuatuala ukalusi kalumo.
3 Lexe nenge tamulimulinu lapuloto noxou Lataua, la telavu lexe nenge
telavusou Lataua.
4 Itema vile uvikala lexe anu mulavusou Lataua, ia umulinu lapuloto
noxou Lataua uasi, la anu itema sou kalavoi mo vaikala manina noxou
Lataua uxolu noxou uasi.
5 ✡Ia lexe itema vile umulinu vaikala manina noxou Lataua, la anu tanuxu
menexu manina loxo Lataua tanuxu. 'Ilixo ane ne, uxolu noxinge, la nenge
telavu lexe nenge texolu noxou.
6 Evile uvikala lexe uxolu noxou Lataua, la laixe lexe anu umulinu Iesu
xua'u.
7 ✡Ta menexilo e eni amasaxainge, ngalomu. Eni akaukavunu lapuloto
vile alavua ulai noxinge uasi, eni akaukavu lapuloto ane teinu e ngingi
ngelomusou no mine ngemuxaxu tangengi noxou Kalisito. Lapuloto ane
teinu ne, anu a'alo ane ngingi ngelomusou.
8 ✡Ia eni akaukavunu lapuloto ano o loxo lapuloto alavua ulai noxinge.
'Ilixo noxou Iesu mo 'ilixo noxinge mumaxa'u lexe lapuloto ane ne, anu
manina. Xo 'ilixo sou isivoxo, anu asou ukalu, ia lamana maninasou
mukaasinge mukalu.
9 ✡Itema vile ane anu uvikala lexe anu muxolu no anu lamana, ia tanuxu
vimou uasisi, la anu a uxoxolu no isivoxo sio.
10 ✡Ia anu ane tanuxu vimou, la anu muxolu no anu lamana. La sou anu
ususu no anu 'ilixo vile masua uasi.
11 ✡Ia anu ane tanuxu vimou uasi, la anu muxolu no isivoxo mo uxixaoxao
no isivoxo. La ulavusou lexe anu ulai ne'ei uasi, xo isivoxo la anu umalei
uasi.
12 Ta molomoloxeni e amasaxainge, eni akaukavumengi, xo Lataua
muxiu tumalouu 'ili'ilixo masumasua noxinge no anu ualasou Tila Iesu.

✡ **1:8:** Lex 32:5; Xav 28:13 ✡ **2:1:** Eva 7:25-26 ✡ **2:2:** Ioa 1:29; Kol 1:20; 1Ioa 4:10 ✡ **2:5:** Ioa 14:21, 23 ✡ **2:7:** Ioa 13:34; 2Ioa 1:5-6 ✡ **2:8:** Ioa 1:9; Rom 13:12 ✡ **2:9:** 1Ioa 4:20 ✡ **2:10:** Rom 14:13 ✡ **2:11:** Ioa 12:35

13 Mo kaukavu kalumo ulai noxiʹa ta mamiʹa, xo ngingi ngelavusou Iesu
ane muxolu tatei no mine Lataua ukoinu mimii uao. Mo kaukavu kalumo
ulai noxiʹa ta maulu, xo ngingi ngetaloxolixu itema masua.
14 Mo kaukavu kalumo ulai noxiʹa ta molomoloxeni e amasaxaiʹa la, xo
ngingi ngelavusou Maminge Lataua. Mo ulai noxiʹa ta mamiʹa la, xo ngingi
ngelavusou Iesu ane muxolu tatei no mine Lataua ukoinu mimii uao. Xe
ulai noxiʹa ta maulu la, xo ngingi xavingengi mo vaikala noxou Lataua
mumauli noxinge, la ngetaloxolixu itema masua.

Mamu sou Tangengixu Mimii sou Lia ʹO

15 ✡Mamu sou tangengixu lia xe mimii sou lia ʹo uasi. Lexe itema vile
tanuxu mimii sou lia ʹo, la tanutanuxu noxou Maminge Lataua uxolu noxou
uasi.
16 ✡Xo mimii latala sou lia ʹo ne, anu molu noxou Maminge Lataua uasi,
ia anu molu no lia ʹosi. Mimii sou lia ʹo ne, aloxo ʹo. Masaxa sou vasimenge
loxo ta mitema imasaxau lamoli mo ʹilixo sou voteʹi moseʹi la. Mo ta mitema
iisuiisu, xe iʹitinu ualasiʹa no anu mii maʹia ane itetelisou mo no anu mii
maʹia ane aneʹi miʹoxonu.
17 ✡Mimii latala sou lia ʹo mo masaxa noxiʹa ta mitema sou mimii no lia
ʹo, ulai la ukalu. Ia itema ane anu umulinu masaxa noxou Lataua, la anu
umauli no voxovoxo, ia usoli uasi.

Ngasaxilaʹinge Noxiʹa ta Uluau Kalisito

18 ✡Ta molomoloxeni e amasaxainge, ngalomu. Nenge ʹa sou taxali
ʹalai no anu voxo sou kaluxu. Ngingi ngelomusou lexe uluau Kalisito a
unene'e. Ia vaimomo ʹo, aneʹi ta uluau Kalisito tavuʹalo a mixalixali. Aneʹi
mixalixali, la sou telavu lexe nenge asou taxali ʹalai no anu voxo sou kaluxu.
19 ✡Aneʹi miʹumesinge mo milai, la mumaxaʹu lexe aneʹi ta noxinge uasi.
Manina lexe aneʹi ta noxinge, la aneʹi ixolu mo nenge nengeʹa taxolu, ia
uasi.
20 ✡Ia ngingi, Uleenu Tavuna anu a muxolu noxinge. Mo ngingi latala
ngelavusou vaikala manina noxou Lataua.
21 Eni akaukavu aloxo ʹo, xo ngingi ngelavusou vaikala manina noxou
Lataua e kalavoi vile uxolu no anu uasi. La lexe ngingi ngalavusou uasi, la
eni amomomo sou akaukavu aloxo ne uasi.
22 ✡ʹEi ane anu itema sou kalavoi? Anu ane uvikala lexe Iesu Kalisito ane
e itemasou ulivulinenge uasi, la anu itema sou kalavoi ane. Itema ane loxo
ne, anu uluau Kalisito mo uvikala lexe Maminge Lataua mo ʹOlu Iesu ixolu
uasi.
23 ✡Itema ane uvikala lexe ʹOlu Iesu ne uxolu uasi, la Maminge Lataua
uxolu noxou uasi. Ia itema ane mulavusou ʹOlu Iesu, la Maminge Lataua
muxolu noxou.
24 Ngatetelisou mii ane ngingi ngelo-musou tei no mine ngingi ngemux-
axu tangengi noxou Kalisito. Lexe anu a uxolu, la ngingi kalumo ngaxolu
noxou ʹOlu Iesu mo.

Maminge Lataua

25 Lexe nenge tatetelisou mii ane ne, la Kalisito musakii vaikala sou lexe
ulosinge mauli ane ukalu uasi.
26 Eni ekaukavumengi ne, siʹa ta mitema ane ineʹe sou itovo ixolu-
laulaulingenge.
27 ✡Ngingi ne, ngenoʹu Uleenu Tavuana mo Anu a muxolu noxinge, la

✡ **2:15:** Rom 8:7 ✡ **2:16:** Rom 13:14 ✡ **2:17:** Mat 7:21 ✡ **2:18:** Mat 24:5; 2Ioa 1:7 ✡ **2:19:** Apo 20:30 ✡ **2:20:** 1Ko 2:15; 2Ko 1:21; 2Ioa 1:2 ✡ **2:22:** 1Ioa 4:3; 2Ioa 1:7 ✡ **2:23:** Ioa 5:23; 1Ioa 4:15; 5:1 ✡ **2:27:** Ioa 16:13

sou itema vile une'e sou ulosinge lavulavu la uasi. Xo Uleenu Tavuna ulosiengixu mimii latala mo Anu manina, ia Anu kalavoi uasi. Ngingi ngaxolu noxou Kalisito loxo Uleenu Tavuna anu mulosiengixu.

Lataua ta 'Olu

28 La sou, ta molomoloxeni e amasa-xainge, ngalomu. Ngaxoxolu noxou Kalisito, mo sou Anu ulivu une'e, la ngingi nga'olo'olo mo ngamaela noxou uasi.
29 ✡Ngingi ngelavu lexe Lataua anu itema sou mulapu, la ngingi ngelavu lexe ane'i ane imulinu 'ilixo ane mulapu ne, Lataua ta 'olu.

3

1 ✡Ngamaisou! Tanutanuxu noxou Lataua Maminge noxinge, Anu mutila musuku, la sou Anu mumoxo'inge lexe nenge ta 'olu mo vaimomo 'o nenge taxolu loxo anu ta 'olu manina. Tava'u xo ta mitema no lia 'o ilavusinge uasi, xo ane'i ilavusou Lataua uasi.
2 ✡Ta menexilo e amasaxainge, ngalomu. Nenge telavusou lexe nenge Lataua ta 'olu, ia nenge talavusou lexe ili'i, la nenge taxali a loxovaa la, uasi. Ia nenge telavu lexe ili'i no mine Kalisito ulivu une'e, la nenge taxali loxo Anu, xo nenge tamaisou loxo anu Lataua.
3 'Ei ane anu umolo tanu no anu xali noxou Kalisito ne, anu uxolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua loxo Anu.
4 Ane'i ane i'oxonu 'ili'ilixo masumasua ne, imulinu lapuloto noxou Lataua uasi. Xe ane'i ane i'oxonu 'ili'ilixo masumasua ne, mixiu tumali'au Lataua mo lapuloto noxou ne, mii vitanisi no maulixa'a.
5 ✡Ia ngingi ngelavusou lexe Kalisito mulu'e no lia 'o sou uxexee 'ili'ilixo masumasua noxinge. Xo Anu 'ilixo vile masua uxolu noxou uasi.
6 Itema ane uxolu noxou Kalisito uasi, la anu u'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua uasi. Anu ane usolonu sou u'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua, la anu mutongonu mo mulavusou Kalisito uasi.
7 Ta molomoloxeni e amasaxainge. Ngalomu. Ngasaxila'inge laixe noxi'a ta mitema sou kalavoi, xo isusulingenge. Anu u'oxonu 'ilixo laixe no iou Lataua, la anu itema vile mulapu no iou Lataua loxo anu Kalisito mulapu.
8 ✡Anu ane u'oxonu 'ili'ilixo masumasua ne, anu noxou Satani, xo Satani musokou 'ilixo masumasua no mine Lataua musokou sou mukoinu mimii latala mo mune'e muxali vaimomo 'o. Tava'u aloxo ne, la sou Lataua 'Olu mulu'e no lia 'o sou ukalusou xaixai noxou Satani.
9 ✡La sou anu ane molu noxou Lataua ne, anu usolonu sou u'oxonu 'ilixo vile masua uasi, manina musuku lexe anu umomomo sou usolonu la uasi. Xo Lataua maulixu muxolu noxou.
10 No anu 'ilixo ane ne, la sou talavu lexe ta 'ei ane Lataua ta 'olu xe ta 'ei ane Satani ta 'olu. Xe ane'i ane i'oxonu 'ili'ilixo masua, la ane'i Lataua ta 'olu uasi. Mo ane'i ane imasaxai'a ta vimovimo'a noxou Lataua uasi, la ane'i kalumo aloxo ne.

Ngamasaxainge Ngatongato'o

11 ✡Lapuloto ane ngingi ngelomusou tei no mine ngingi ngemulaxu tangengi noxou Iesu ne, aloxo 'o. Ngingi ngamasaxainge ngatongato'o.
12 ✡Ia mamu sou ngamulinu 'ilixo noxou Kaini. Anu noxou Satani, la sou muvau vimou la musoli. Tava'u a lovoxaa, la sou anu muvau? Anu muvau, xo mumaisou lexe mii ma'ia ane anu mu'oxonu ne, laixe uasi, ia mii ma'ia ane anu vimou mu'oxonu ne, laixesi no iou Lataua.

✡ **2:29:** 1Ioa 3:10 ✡ **3:1:** Ioa 1:12-13; 16:3 ✡ **3:2:** 2Ko 3:18 ✡ **3:5:** Ioa 1:29; 1Pi 2:22-24; 1Ioa 2:2 ✡ **3:8:** Ioa 8:44 ✡ **3:9:** 1Ioa 5:18 ✡ **3:11:** Ioa 13:34 ✡ **3:12:** Tav 4:8

13 ✡Ia, ngingi ta mitema noxou Lataua, io ta mitema sou lia ʼo imasaxainge
uasi, la ngakuluke mamu.
14 ✡Nenge telavusou lexe nenge texolu vaʼaxu noxou Lataua la nenge loxo
tesoli, ia nenge telivu noxou la nenge loxo temauli. Nenge telavu aloxo ne
xo nenge temasaxainge ngatongatoʼo. ʼEi ane umasaxaiʼa ta vimovimou
uasi, la anu ulavusou Iesu uasi mo anu uxolu loxo anu musoli.
15 ✡Anu ane umasaxaiʼa ta vimovimou uasi, anu itema sou uveʼa ta
mitema isoisoli. Mo nenge telavusou lexe itema loxo ne, umomomo sou
unoʼu mauli ane ukalu uasi, uasi.
16 ✡Iesu Kalisito muʼitalonu maulixusinge, la no anu soli noxou ne, nenge
telavusou ʼilixo sou tamasa-xainge ngatongatoʼo. La sou eni evikalangengi
pekiaʼu lexe nenge kalumo taʼitalonu maulinenge siʼa ta vivinge.
17 ✡Ia lexe itema vile iu lavuluti tavuʼalo, mumaisou vimou vile iu lavuluti
uasi, la tanuxu uasi, la anu tanutanuxu noxou Lataua uxolu noxou a
loxovaa?
18 ✡Ta molomoloxeni e amasaxainge, ngalomu. Tanengexaʼa no anu
ananenge ilou vaikalasi mamu. Lexe nenge tanengexaʼa manina, la
tasuʼulineʼi maninasou.
19-20 Taʼoxonu aloxo ne, la nenge telavu lexe vaikala manina noxou
Lataua muxolu noxinge mo telavu lexe xavutalamenge uvikala lexe nenge
tesusu, ia oponenge uai seʼisisi no iou Lataua. Xo xavutala noxou Lataua
ne, anu iouvilemo mo mulavusou ʼilixo latala mukalusi.
21 ✡Ta menexilo e amasaxainge. Ngalomu. Lexe xavutalamenge uvikala
lexe nenge tasusu uasi, la tanenge lili no iou Lataua uasi.
22 Mo tanoʼu mii maʼia e nenge temasaxa lexe Anu ulosinge. Xo nenge
temulinu lapuloto noxou Lataua mo teʼoxonu xaixai lailaixe, la Anu
uʼosasinge.
23 ✡Lapuloto noxou Lataua e anu muvikala pekiaʼu lexe nenge tamulinu
ne aloxo ʼo. Ngamuxamuxaxu tangengi no anu ualasou noxou Iesu Kalisito,
Lataua ʼOlu mo ngamasaxainge ngatongatoʼo.
24 ✡Aneʼi ane imulinu lapuloto noxou Lataua ne, aneʼi ixolu noxou Lataua
xe Anu uxolu noxiʼa kalumo. Nenge telavusou no anu Uleenu Tavuna ane
anu Lataua mulosinge lexe Lataua uxolu noxinge.

4

Ngamaisiʼa ta Uleenu Laixe

1 ✡Ta menexilo e amasaxainge, ngalomu. Mamu sou ngamuxaxu tangengi
noxiʼa ta uleenu ukalusi. Ngamaisiʼa laixe lexe aneʼi meʼa noxou Lataua,
uasi meʼa vilemo. Xo ta mitema sou palomatana kalavoi tavuʼalo milaa
miluʼe no lia ʼo mukalu.
2 ✡Ta uleenu ane ivikala manina lexe Iesu Kalisito anu muxali itema man-
ina, la aneʼi ta uleenu ane ne meʼa noxou Lataua. No anu palapalaʼalixu
noxiʼa, la ngingi ngalavusou lexe uleenu ane ne, Anu noxou Lataua manina.
3 ✡Ia ta uleenu ane ipalaʼalixu lexe Iesu Kalisito ane uxali itema manina
uasi, la aneʼi meʼa noxou Lataua uasi. Anu uleenu noxou uluau Kalisito e
ngingi ngelomusou lexe anu uneneʼe. Ia vaimomo ʼo, anu muxali.
4 ✡Ngingi ta molomoloxeni e amasaxainge. Ngalomu. Ngingi noxou
Lataua e Anu muxolu noxinge ne la sou xavi e mulosinge ne, muaulixu

✡ **3:13:** Ioa 5:18-19 ✡ **3:14:** Ioa 5:24 ✡ **3:15:** Pal 21:8 ✡ **3:16:** Ioa 13:1; Xal 1:4 ✡ **3:17:** Lap 15:7 ✡ **3:18:** Iak 2:15-16 ✡ **3:21:** Eva 4:16 ✡ **3:23:** Ioa 6:29; 13:34 ✡ **3:24:** 1Ioa 4:13 ✡ **4:1:** Mat 7:15; 1Te 5:21; 1Ioa 2:18; 2Ioa 1:7 ✡ **4:2:** 1Ko 12:3 ✡ **4:3:** 1Ioa 2:18 ✡ **4:4:** Mat 12:29; 1Ioa 5:4-5

anu ane muxolu no lia 'o. La sou ngingi ngetaloxolixa'a ta uluau Kalisito
mukalu.
5 ✡Ane'i sou no lia 'osi mo mii ma'ia ane ane'i ilemolu ne, sou no lia 'osi
kalumo. La sou ta mitema no lia 'o, ilomuxa'a.
6 Ia nenge noxou Lataua mo 'ei ane mulavusou Lataua, la anu ulomu
noxinge, ia 'ei ane noxou Lataua uasi, la anu ulomu noxinge uasi. No
anu 'ilixo ane nesi, la sou nenge tatongonu uleenu ane manina xe ane sou
kalavoi.

'Ilixo Noxou Lataua sou Tamulinu

7-8 Ta menexilo e amasaxainge, ngalomu. Nenge telavusou lexe 'ilixo sou
tamasaxai'a ta mitema ne molu noxou Latauasi. La sou 'ei ane umasaxai'a
ta menexu, la anu Lataua 'olu mo mulavusou Lataua. Ia 'ei ane umasaxai'a
ta menexu uasi, la anu Lataua 'olu mo ulavusou Lataua uasi. Io, nenge
telavusou Lataua mo telavusou lexe anu itema sou umasaxai'a ta mitema,
la sou laixe lexe nenge kalumo tamasaxainge ngatongato'o.
9 ✡Lataua mupalusou 'Olu anu vilesisi mulu'e no lia 'o, sou mulosinge,
la sou nenge temauli. No anu soli noxou 'Olu Iesu, la Anu mumaxa'u
tanutanuxu singe.
10 ✡Nenge tanengexu Lataua tei uasi, ia Anusi tanunenge la sou mu-
palusou 'Olu Iesu mulu'e sou mulosou maulixu singe sou muno'inge
mulivulivunenge no anu 'ili'ilixo masumasua noxinge. Anu mulosou
maulixu singe sou uxolixolinu Lataua no anu la'ia noxou. Mii ane Lataua
mu'oxonu singe ne, Anu 'ilixo manina sou umasaxai'a ta mitema.
11 Ta menexilo e amasaxainge, ngalomu. Lataua mumasaxainge misevile,
la sou eni avikalangengi pekia'u lexe nenge kalumo tamasaxainge ngaton-
gato'o.
12 ✡Io, itema vile umaisou Lataua iou uasi tatei mo mune'e muxali
vaimomo 'o. Ia lexe nenge tamasaxainge ngatongato'o, la Lataua uxolu
noxinge mo 'ilixo noxou Lataua sou umasaxai'a ta mitema umauli noxinge
no anu maulingenge.
13 ✡Lataua mulosinge Uleenu, la sou nenge telavusou lexe nenge texolu
noxou xe Anu muxolu noxinge.
14 La sou nenge temaisou lexe Maminge Lataua mupalusou 'Olu mulu'e
no lia 'o sou upamauline'i ta mitema. La nenge taa'a'aloi'a ta mitema no
anu.
15 Lexe 'ei ane upala'alixu lexe Iesu anu Lataua 'Olu, la Lataua uxolu
noxou xe anu uxolu noxou Lataua.
16 La sou nenge telavusou lexe Lataua umasaxainge mo tamuxamuxaxu
tanenge no anu.
Lataua anu itema sou umasaxai'a ta mitema. La sou 'ei ane utetelisou
'ilixo ane ne, la anu uxolu noxou Lataua xe Lataua uxolu noxou.
17 Nenge taxolu noxou Lataua xe Lataua uxolu noxinge, la 'ilixo sou
tamasaxai'a ta mitema umauli noxinge no anu maulingenge. La sou nenge
ta'olo'olo no voxo sou tatulu no anu vaivaikala uasi. Xo nenge temulinu
'ilixo sou tamasaxai'a ta mitema loxo Anu mu'oxonu no lia 'o.
18 'Ei ane ulavusou umasaxai'a ta menexu, la no voxo sou utulu no anu
vaivaikala la anu u'ume uasi. Xe 'ilixo sou umasaxai'a ta menexu umauli
manina noxou, la anu u'ume uasisi manina. Ia 'ei ane anu mulavu lexe
umasaxai'a ta menexu uasi, la anu u'ume xo mulavusou lexe Lataua ulosou
navunavu. Anu ane u'ume, la 'ilixo sou umasaxai'a ta menexu umauli
noxou uasi.

✡ **4:5:** Ioa 8:47; 15:19 ✡ **4:9:** Ioa 3:16 ✡ **4:10:** Rom 5:8-10; 1Ioa 2:2 ✡ **4:12:** Ioa 1:18 ✡ **4:13:** 2Ko 1:22; 1Ioa 3:24

19 Nenge tamasaxainge ngatongato'o xo Lataua mumasaxainge tei.
20 'Ei ane uvikala lexe umasaxau Lataua, ia umasaxai'a ta vimovimou
uasi, la anu itema sou kalavoi. Mo anu ane umaisi'a ta vimovimou, ia
umasaxai'a uasi, la anu umomomo sou umasaxau Lataua ane anu umaisou
uasi ne, uasi.
21 ✡'Ei ane umasaxau Lataua, la eni avikalanu pekia'u lexe anu
umasaxai'a ta vimovimou kalumo. Lapuloto ane ne, Lataua mulosinge.

5

Tamuxamuxaxu Tanenge Noxou Lataua 'Olu

1 ✡Mo 'ei ane anu umuxamuxaxu tanu vaikala lexe Iesu anu Kalisito, la
anu Lataua 'olu manina. Ia 'ei ane anu umasaxau Maminge Lataua, la anu
umasaxau 'Olu Iesu kalumo.
2 Lexe nenge tamulinu lapuloto noxou Lataua xo tamasaxau Lataua, la
nenge telavu lexe nenge temasaxai'a Lataua ta 'olu.
3 ✡Lexe nenge tamasaxau Lataua, la tamulinu lapuloto noxou. Ia
tamulinu, la pekia'u uasi, se'isisisi.
4 Xo nenge temuxaxu tanenge noxou Iesu, la tetaloxolixu xavi sou lia
'o. Xe 'ei ane anu muxali Lataua 'olu, la anu utalotaloxolixu 'ili'ilixo
masumasua no lia 'o.
5 Anu ane umuxamuxaxu tanu lexe Iesu anu Lataua 'Olu, la anu
utalotaloxolixu 'ili'ilixo masumasua sou no lia 'o.
6 ✡Iesu Kalisito anu mulu'e no lia 'o, la Anu mu'ulo no anu lexa xe musoli
la sialuxu musiali. Anu mune'e, la u'ulo no lexasi uasi, Anu mu'ulo no anu
lexa xe musoli la sialuxu musiali kalumo. Uleenu Tavuna anu ukalavoi uasi,
ia Anu kalumo uvivikala lamana lexe Iesu anu Lataua 'Olu.
7 Ia Uleenu Tavunasi uasi, mii tamei kalumo mivikala lamana aloxo ne.
8 ✡Ane'i lexa xe sialu. La sou ane'i tatalu ivikalasou Iesu, la vaikalai'a
vilesisi.
9 ✡Nenge tamulaxu tanenge no anu vaikala noxi'a ta mitema, la manina
lexe nenge tamulamulaxu tanenge no anu vaikala manina noxou Latauasi.
Ia Anu muvikala lexe Iesu anu Lataua 'Olu.
10 ✡'Ei ane umuxamuxaxu tanu noxou Lataua 'Olu, la utetelisou vaikala
lexe Iesu anu Lataua 'Olu no anu maulixu. 'Ei ane umuxaxu tanu noxou
Lataua uasi, la anu mu'oxonu Lataua muxali loxo itema sou kalavoi. Xo
anu umulaxu tanu no anu vaikala noxou Lataua lexe Iesu anu Lataua 'Olu,
uasi.
11 Lataua muvikala lexe ulosinge mauli ane ukalu uasi. Xe mauliu ane
ne, muxolu noxou 'Olu Iesu.
12 ✡'Ei ane anu uno'u 'Olu, la anu uno'u mauli. Ia 'ei ane anu uno'u Lataua
'Olu uasi, la anu uno'u mauli uasi.

Vaikala sou Kaluxu

13 ✡Ioxe, eni ekaukavunu vaivaikala ane ne ulai noxinge ngingi e
ngamuxamuxaxu tangengi noxou Lataua 'Olu, mo sou ngingi ngalavu laixe
lexe ngingi ngeno'u mauli ane ukalu uasi.
14 ✡Nenge telavusou Lataua manina lexe mii ma'ia ane nenge talinga no
anu masaxa noxou, la Anu ulomunengesi.
15 Lexe nenge telavu lexe Anu ulomunenge, la mii ma'ia ane nenge
telingau ne, telavu lexe nenge teno'u mukalu.

✡ **4:21:** Mak 12:29-31 ✡ **5:1:** 1Ioa 4:15 ✡ **5:3:** Ioa 14:15, 23-24 ✡ **5:6:** Ioa 1:29-34 ✡ **5:8:** Ioa 15:26 ✡ **5:9:** Ioa 5:32-37 ✡ **5:10:** Ioa 5:36-40 ✡ **5:12:** Ioa 3:36 ✡ **5:13:** Ioa 20:31 ✡ **5:14:** Ioa 14:13-14; 1Ioa 3:21-22

16 ✡Ioxe, 'ei ane anu mumaisou itema vile noxou Lataua u'oxonu 'ilixo
vile masua sou u'oxonu usoli uasi, ia anu ukilakasou, la Lataua ulosou
mauli. Eni avivikalasi'a ane'i ane i'oxonu 'ilixo vile masua sou u'oxone'i
isoli uasi. Ia 'ilixo vile masua u'oxone'i ta mitema, la isoisoli. Ia eni
avikalane'i lexe ikilakasou uasi.
17 'Ili'ilixo masumasua, anu masua no iou Lataua. Ia se'i anu u'oxone'i
ta mitema isoisoli uasi.
18 ✡Nenge telavu lexe 'ei ane muxali Lataua 'Olu, la umomomo sou
usolonu 'ili'ilixo masumasua uasi. Anu usaxila'u, la sou Satani umomomo
sou u'oxonu mii vile masua noxou uasi.
19 Mo nenge telavu lexe nenge kalumo Lataua ta 'olu mo telavu lexe
Satani usaxila'u lia 'o mukalusi.
20 Mo nenge telavu kalumo lexe Lataua 'Olu mulu'e no lia 'o sou
mulosinge lavulavu, la sou nenge talavusou lexe 'ei Anu Lataua manina.
La sou nenge texolu noxou Lataua mo noxou 'Olu Iesu Kalisito kalumo.
Anu Lataua manina mo Anu mauli ane ukalu uasi.
21 La sou, ta molomoloxeni e amasaxainge, ngalomu. Ngasaxila'inge laixe
noxi'a ta maliava sou kalavoi.

✡ **5:16:** Mat 12:31 ✡ **5:18:** 1Ioa 3:9

KAUKAVU TAMEISOU ANE IOANESI
MUKAUKAVU MULAI NOXIE SEMA VILE
Vaikala lamana

Uoli voloxu ane 'o ne, tila vile no anu lalotu mukaukavunu mulai noxie sema vile e anu mumasaxaie mulolutu ilo'a ta 'ilie. Ta mitema tavu'alo mi'oxo lexe vaikala ne laaxu lexe ta temanu lalotu no anu taasou lalotu vile. Anu muvikalane'i lexe imasaxai'a ngatongato'o xe ilaxaine'i noxi'a ta mitema sou kalakalavoi no anu kalakalavoi noxi'a.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1-3
Tamulinu 'ilixo sou tamasaxainge maninasou 4-6
Ngalaxa'ingengi noxi'a ta mitema sou kalakalavoi 7-11
Vaikala kaluxusou 12-13

1-2 Eni atatila. Akaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxine nini sema
ngongi'a ta 'iline e Lataua musosovosine. Tava'u xo vaikala manina noxou
Lataua mumauli noxinge mo muxolu noxinge no voxovoxo utotomu, la sou
eni e'osa manina. Ia enisisi a'osa uasi, ane'i ane milavusou vaikala manina
noxou Lataua kalumo mi'osasinge.
3 Nenge telavusou vaikala manina noxou Lataua mo temasaxainge
ngatongato'o, la sou eni emasaxa lexe alauna mo tanutanuxu mo opo
se'isisi noxou Lataua Maminge ilou 'Olu Iesu Kalisito uxolu noxinge.
4 ✡Eni emaisi'a ta 'iline se'i mimulinu vaikala manina noxou Lataua loxo
anu Maminge muvikala pekia'u lexe nenge tamulinu. Eni emaisi'a aloxo
ne, la sou e'osa manina misevile.
5 ✡La sou vaimomo 'o, eni akaukavunu lapuloto vile alavua noxine
nini sema uasi. Ia ekaukavunu lapuloto e Lataua mulosinge tei no mine
nenge temuxaxu tanenge noxou Iesu. Lapuloto ne muvikala pekia'u lexe
tamasaxainge ngatongato'o.
6 Tamasaxainge ngatongato'o, la nenge tamulimulinu lapulapuloto
noxou. Aloxo ngingi ngelomusou tei lexe Lataua muvikala pekia'u lexe
ngingi ngemulinu 'ilixo sou ngamasaxai'a ta mitema.
7 ✡Ngingi ngamulinu lapuloto noxou Lataua lexe ngamasaxainge ngaton-
gato'o, xo ta mitema tavu'alo ilavusou ikalavoine'i ta mitema a milaa milu'e
no lia 'o mukalu. No anu vaivaikala noxi'a, la ivikala lexe Iesu Kalisito anu
uxali itema manina uasi. Ta mitema e ivikala aloxo ne ne, ane'i ikalavoine'i
ta mitema xo ane'i ta ulua Kalisito.
8 La sou ngasaxila'inge laixe noxi'a, loxo 'o io ngaxovulaunu lakolisou
xaixai laixe e nge'oxonu no lia 'o uasi. Ia ngano'u lakolisou umomomo no
anu xaixai e nge'oxonu.
9 'Ei ane upolopepeenu mii ane Kalisito mulosiengexu mo utetelisou uasi,
la Lataua uxolu noxou uasi. Ia 'ei ane utetelisou mii ane ne, la Maminge ilou
'Olu ixolu noxou.
10 Xe lexe itema vile une'e no tani noxine, ia une'enu mii ane Kalisito
ulosiengixu uasi, la na'osasou mo na'avalou ulai no tani noxine uasi.
11 Ia 'ei ane u'osasou mo u'avalou ulai no tani noxou, la anu u'oxonu
'ili'ilixo masua loxo anu u'oxo'oxonu ne.
12 Eni vaivaikala tavu'alo lexe akaukavumengixu a uxolu. Ia eni amasaxa
lexe akaukavunu no anu su'i uasi. Emasaxa lexe alai noxinge mo nenge'a

✡ **1:4:** 3Ioa 1:3 ✡ **1:5:** 1Ioa 2:7 ✡ **1:7:** 1Ioa 4:1-3

taxolu tapita sou tavivikala. Lexe nenge'a taxolu tapita, la nenge ta'osa manina.

13 Vaivaikala noxilo asenesi. Ia vivine ane 'o Lataua musosovosie ta 'ilie misovanu aso laixe ulai noxinge.

KAUKAVU TATALUSOU ANE IOANESI
MUKAUKAVU
Vaikala lamana

Uoli voloxu noxou Ioanesi tatalusou 'o ne, tila vile no anu lalotu mukaukavunu mulai noxou tila vile no anu lalotu ualasou lexe Xaiosi. Anu mu'osasou Xaiosi xo anu usu'uline'i ta mitema noxou Lataua laixe. Xe muvikalanu lexe ulaxa'inu laixe noxou itema vile ualasou lexe Diotelepasi.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1-4
Vaikala sou 'osa'ila muai noxou Xaiosi 5-8
Diotelepasi mu'oxonu 'ilixo laixe uasi 9-10
Demeteliusi mu'oxonu 'ilixo laixe 11-12
Vaikala kaluxusou 13-15

1 ✡Eni atatila. Eni akaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxine, nini Xaiosi
e eni emasaxaine misevile.
2 Menexilo e eni emasaxaine. Eni alinga ulai noxou Lataua lexe mii ma'ia
ane nini na'oxonu la uxali laixesi, mo maulixene uxali laixesi loxo uleeneni
muxolu laixe.
3 ✡Ta mitema noxou Lataua se'i mine'e mia'aloxene lexe nini na-
mulimulinu vaikala manina noxou Lataua no anu maulixene, la eni e'osa
misevile.
4 Xo eni alavusou a'osasi no mine eni alomu lexe ta mitema e
imulimulileli ne imulimulinu vaikala manina noxou Lataua.
5 Menexilo e eni emasaxaine. Eni alomusou lexe no mine ta mitema
sou xaixai noxou Lataua muxali noxine, la nini netoxone'i mo nesu'uline'i
laixe. Ia ieni uvaxai'a loxo ane'i ta asila uasi.
6 ✡Ane'i mia'aloi'a ta mitema noxou Lataua no anu mii ma'ia ane nini
ne'oxonu noxi'a xo nini tanenixa'a. Nini napalusi'a ta mitema aloxo ne la,
la na'oxonu laixe ulai noxi'a kalumo no anu 'ilixo ane Lataua mumasaxau.
7 ✡Ane'i milai sou mia'aloi'a ta mitema e ilavusou Lataua uasi sou Iesu
ualasou. Ia ane'i ino'u su'uli vile noxi'a uasi.
8 La sou eni avikala pekia'u lexe nenge tamaxa'u alauna noxinge mo
su'uli noxinge ulai noxi'a ta mitema aloxo ne. Mo sou nenge nenge'a
taxaxaisou vaikala manina noxou Lataua.
9 Eni ekaukavu mulai noxinge ta mitema noxou Lataua, ia Diotelepasi
anu umasaxa lexe uuli no anu xaixai noxou Lataua. La anu ulomunenge
uasi.
10 La sou lexe eni ane'e mo aa'alomengixu 'ili'ilixonu. Anu itema sou
umunumununenge mo u'oxonu a'alo se'i kalakalavoisinge. Anu u'oxonu
aloxo nesi uasi. Anu umaisi'a ta mitema sou xaixai noxou Lataua inene'e,
la u'osasi'a mo u'avali'a sou ine'e uasi. Mo anu u'apixa'a ta mitema ane
i'osasi'a mo i'avali'a ta mitema sou xaixai noxou Lataua lexe ine'e. Mo
ilo'a ixolu ipita uasi, ukusai'a ilai va'axu no 'a lalotu.
11 ✡Menexilo e amasaxaine. Mamu sou namulinu 'ilixo masua, ia
namulinu 'ilixo laixe. 'Ei ane u'oxonu 'ilixo laixe, la anu itema vile noxou
Lataua. Ia 'ei ane u'oxonu 'ilixo masua, la anu umaisou Lataua uasi.

✡ **1:1:** Apo 19:29; Rom 16:23 ✡ **1:3:** 2Ioa 1:4 ✡ **1:6:** Tit 3:13 ✡ **1:7:** 1Ko 9:11-12 ✡ **1:11:** 1Ioa 3:6-10

12 Io, Demeteliusi ne, ta mitema latala mukalusi mivikala laixesou. Xe
'ili'ilixo noxou molu uvikala lexe anu itema laixe. La sou nenge kalumo
tavikala laixesou mo nini nelavusou lexe a'alo noxixesou ne manina.
13 ✡Eni vaivaikala tavu'alo lexe akaukavumengixu a uxolu. Ia eni
amasaxa lexe akaukavunu no anu su'i uasi.
14 Emasaxa lexe alai noxine palea mo nenge taxolu tapita sou tavivikala.
15 Vaikala noxilo asenesi. Ia emasaxa lexe opo se'isisi uxolu noxine. Mo
ta menexine 'o isovanu aso laixe ulai noxine. Xe nini nasovanu aso laixe
kalumo noxilo ulai noxi'a ta menexilo ne vilevilesi.

✡ **1:13:** 2Ioa 1:12

UOLI VOLOXU ANE IUDASI
MUKAUKAVU MULAI NOXI'A TA MITEMA NOXOU LATAUA
Vaikala lamana

Uoli voloxu noxou Iudasi 'o ne anu iouvilesisi loxo uoli voloxu noxou Pita ta tameisou. Anu mupelea'a lexe ilaxa'ine'i noxi'a ta tisa kalakalavoi e i'oxo lexe ane'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu kalumo. Anu muvikalane'i lamana lexe itulu pekia'a no anu muxamuxaxu tane'i noxou Iesu e mino'u tei ne. Ia itema vile umomomo sou uxiunu vikalasou mii ane temuxaxu tanenge no anu tei ne uasi (3).

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1-2
Tava'u loxova la sou Iudasi mukaukavu 'o 3-4
Ngalaxa'ingengi noxi'a ta tisa kalakalavoi 5-16
Ngamuxaxu tangengi maninasou xe ngatulu pekia'inge 17-23
Vaikala kaluxusou 24-25

1 ✡Eni Iudasi, eni ekaukavunu vaivai-kala ane 'o ulai noxinge ngingi ane
Lataua Maminge mu'avalinge. Anu mumasaxainge xe ngingi ngaxolu no
anu saxisaxila'u noxou Iesu Kalisito. Eni amitema sou xaixai vitanisi noxou
mo eni Iakovo vimou.
2 Eni alinga lexe 'ili'ilixo sou alauna mo opo se'isisi xe 'ilixo sou
ngamasaxainge ngatongato'o uleme no anu maulingenge.

Ta Mitema Mose'i Ilosiengixu A'alo Vilemo

3 Ta menexilo e eni emasaxainge. Eni emasaxa manina lexe apasipaa mo
akaukavu ulai noxinge sou ngapamauli ane nenge nenge'a teno'u, ia eni
akaukavu aloxo ne uasi, elavusou lexe eni akaukavunusi mo avikalangengi
pekia'u lexe ngingi ngatulu pekia'inge no anu muxamuxaxu tangengi ane
Lataua mu'italonu mulai noxi'a ta mitema noxou tei.
4 ✡Xo ta mitema mose'i mitalume mo mi'una mixolu no taiingengi. Ia
ta mitema aloxo ne, Lavuku Tavuna muvikala tatei lexe Lataua utulusi'a
no anu vaivaikala, xo ane'i mixiu tumali'au mo ane'i mixiunu vaikala sou
alauna noxou Lataua sou imulinu 'ili'ilixo masumasua xe misingisou Iesu
Kalisito ane Anusisi usaxila'inge mo Tila noxinge.
5 ✡Ngingi ngelavusou mii ane 'o mukalu ne. Ia eni emasaxa lexe
avikalangengi la. Tila mulaane'i ta mitema noxou ne Aixiputo, ia ili'i la
anu mukalusi'a ane'i ane imulaxu tane'i noxou uasi.
6 ✡Mo ta angelo ane Lataua mulosi'a xaixai ne, ia mialasou pilixasou
xaixai noxi'a la anu musakisakine'i no anu lamota ane umomomo sou
uxoto uasi mo mitatuxa'a no isivoxo ulai utalo no voxo tila ane itulu no
anu vaivaikala.
7 ✡Mo anu aloxo ta Sodomu ilo'a ta Xomola mo ane'i ane mixolu 'alai
noxi'a. Ane'i milosou maulixa'a no anu 'ili'ilixo sou vote'i mo masaxa
masua noxi'a ne mu'oxone'i la ixiui'a la. Ta mitema aloxo ne mitovola'inu
lexe ane'i ta mitema loxo ne ino'u navunavu no anu navu ane kaluxu uasi.
8 Ia ta mitema ane mitalume mo mixolu no taiingengi ne, ane'i
imulimulinu 'ili'ilixo masumasua aloxo ane'i ne. Ane'i ta mitema sou

✡ **1:1:** Mat 13:55 ✡ **1:4:** Xal 2:4; 2Pi 2:1 ✡ **1:5:** Mul 12:51; Iti 14:29-30 ✡ **1:6:** 2Pi 2:4 ✡ **1:7:** Tav 19:1-25; 2Pi 2:6, 10

aipiepiena mo ane'i me'a i'oxo masua vasime'a mo mixiu tumali'au xavi
noxou Lataua la mivikala masua noxi'a ane'i ane ta lailaixe ixoxolu teitexi.
9 ✡Ia no mine tila noxi'a ta angelo Mikaeli ilou Satani mi'otosou
anaxa'asou Mosesi vasimolu, la anu ulea vaikala vile masua noxou Satani
uasi ia anu muvikala lexe, “Tila ukaitoloneni!”
10 ✡Ia ane'i ne, ivikala masua no anu mii ma'ia ane ilavusou uasi. Ia mii
ma'ia ane milavusou no mine mipaa no lia 'o ne, anu aloxo lavulavu noxi'a
ta a'aa e xavutalai'a uasi. Lavulavu aloxo ne, anu molu u'oxo masuane'i.
11 ✡Ane'i ixalisou tu'utu'umaxu tatila! Xo ane'i imulinu 'ili'ilixo noxou
Kaini mo ane'i mimasaxau lamoli la mimulinu kalavoi noxou Balamu.
Xe ane'i mixiu tumali'ai'a ta mitema ane Lataua musosovosi'a loxo Kora
mu'oxonu.
12 ✡Xe ngingi ngemasaxainge ngatongato'o ia ngapita sou nga'ani, la
ane'i itaxa uasi ine'e ixolu i'ani ulu'esi. La 'ilixo noxi'a ne, anu loxo nuni
vile muxolu no anu lavalava kea. Mo ane'i me'a isaxila'asi, la sou ane'i
loxo tamuxala vitanisi e atume utavutavulenu ia la'iua uxali no anu uasi.
Mo ane'i loxo ovu ane voxosou sou unene'a ia temanu uasi muxalo la
miluvunu. Ta mitema ane loxo ne, isoli alaxu tamei aloxo ovu ne.
13 Mo ane'i 'ili'ilixone'i ne, imaelamulinu loxo xasi no luaki une'e upei la
livilivixu. Mo ane'i aloxo ta oto ane ixolu tanixa'a vilesisi uasi, la Lataua
umulaxa'a no isivoxo manina ane ukalu uasi.
14 ✡Adamu 'ilusunu, anu Enoko mupalomatanangengisi'a ta mitema ne
aloxo 'o, “Ngamaisou, Tila unene'e ilo'a ane'i ane noxousi. Itiitisi'a ne
tavu'alo tavu'alo manina.
15 Anu une'e sou utulusi'a ta mitema ukalusi no anu vaivaikala mo ulosi'a
ta mitema latala ane mixiunu tumali'au noxou Lataua navunavu. Xo ane'i
mi'oxonu 'ili'ilixo masumasua ane umomomo no iou Lataua uasi, mo ane'i
itaxaanu uasi la ane'i milea anaxa'a noxou.”
16 Ta mitema ane ne, ikaalapu utotomu mo ikamuli susu noxi'a ta mitema
mo imulimulinu masaxa masua sou vasime'a. La i'itinu ualasi'a xe i'itinu
ta mitema ualasi'a vitanisi sou ino'u mi'ami'a.

Ngasaxila'ixe Laixe

17 Ia ta menexilo e eni emasaxainge. Ngaxavutalanu vaivaikala ane ta
mitema ane Tilasinge Iesu Kalisito mupalusi'a mitotokalasou.
18 ✡La ane'i mivikalangengi aloxo 'o, “No anu voxo kaluxusou, la ta
mitema imolovila'isou a'alo laixe xe imulinu masaxa masua noxi'a ane
Lataua u'osasou uasi.
19 Ta mitema ane ne, mo Uleenu Tavuna uxolu noxi'a uasi, ane'i sou
ikalipalangengi la sou ane'i imulinu masaxa ane muxolu noxi'a no mine
mipaa no lia 'o.
20 ✡Ia ngingi ta menexilo e eni emasaxainge. Ngingi ngamulaxu tangengi
noxou Lataua anusisi mo ngasu'ulingengi mo nga'oxonu pakia'inge nga-
tongato'o loxo ngingi ngapita sou ngatulusou tani vile mo ngakilaka no anu
xavi noxou Uleenu Tavuna.
21 La ngaxolu loxo Lataua mumasaxainge mo ngaxomaiou voxo ane
Tilasinge Iesu Kalisito mualaunasinge sou ulosinge mauli ane kaluxu uasi.
22 Nga'oxo alaunasi'a ane'i ane ixavutala piena
23 ✡Mo ngapamauline'i ane'i ane sou i'ela no navu mo nga'oxo alau-
nasi'a ta mitema mose'i la ngasaxila'inge laixe. Mo ngaxolu va'axu no

---

✡ **1:9:** Tan 10:13, 21; 12:1; Sek 3:2; 2Pi 2:11; Pal 12:7 ✡ **1:10:** 2Pi 2:12 ✡ **1:11:** Tav 4:7-8; Iti 16:1-35; 2Pi 2:15; 1Ioa 3:12 ✡ **1:12:** 2Pi 2:13, 17 ✡ **1:14:** Tav 5:18, 21-24 ✡ **1:18:** 2Pi 3:3 ✡ **1:20:** Kol 2:7 ✡ **1:23:** Sek 3:2; Pal 3:4

anu ˈiliˈilixo masumasua e iˈoxoˈoxonu loxo ngaˈumolu lavalava e pita muteiteisou.

Taˈitinu Lataua Ualasou

24 Nenge taˈitinu ualasou anu ane umomomo sou usaxilaˈinge la ngalapau uasi mo ngasusu uasi la unoˈinge ngalai ngaxolu no paˈumolu ane lailaixe. Ngaxolu la ngaˈosaˈosasi.

25 ✡Anu Lataua anusisi mupamaulinenge noxou Iesu Kalisito anu Tila noxinge. La sou nenge taˈitinu ualasou mo tataxanu mo taˈosasou saxisaxilaˈu mo xavi noxou musoko tatei no mine anu mukoinu mimii mo muneˈe mutalo vaimomo ˈo xe iliˈi la mo kaluxu uasi. Manina.

✡ **1:25:** Rom 16:27; 2Pi 3:18

PALAPALA'ALIXU NOXOU IOANESI
VAIKALA LAMANA
Vaikala lamana

Palapala'alixu noxou Ioanesi 'o ne mukaukavunu no mine ta mitema mi'oxonu masuane'i ta mitema noxou Lataua, xo ane'i mimuxaxu tane'i lexe Iesu Kalisito anu Tila noxi'a. Anu umasaxa lexe u'oxonu pekia'a ta mitema noxou Lataua no anu muxamuxaxu tane'i noxi'a mo sou itulu pekia'a no anu voxo sou tu'utu'umaxu.

Lavuku ane 'o mua'aloxu mimii ane uxali ili'i. Ta mitema noxou Lataua male milamana no anu mimii ane 'o ia ane'i ane ilolotu uasi ne ilamana uasi. Laaxu vaikala tovotovola'i no nano 'o aloxo 'o. Iesu Kalisito anu Tila mo no avolu la Lataua umamulone'i ta uluau ilo'a Satani. No mine Iesu ukalusou xaixai noxou la Lataua u'itinu ualasi'a ta mitema ane mimuxaxu tane'i pekia'u xe mitulu pekia'a. La ilo'a Lataua ixolu mo tu'umaxu vile uxalisi'a la uasi. Xo Lataua ulosi'a 'ulusou xaixai laixe noxi'a mo Anu u'oxonu mimii uxali alavua.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala lamana 1:1-8
Malemalei noxou Ioanesi xe uoli voloxu mulai no 'a taasou lalotu muxatele tamei 1:9–3:22
Puloulou teitexi no opo loxotolo 4-5
Sakisaki muxatele tamei 6:1–8:1
Xoolau muxatele tamei 8:2–11:19
Ta mitema misosovosou mimii iou xe mii ma'ia muxali 12-14
Ta angelo muxatele tamei mo tu'utu'umaxu muxatele tamei 15-16
Vaviloni ane loxo sema sou vote'i 17:1–19:5
Sipsip 'Olu utaula'i 19:6-10
Iesu Kalisito ulivu une'e 19:11-21
Misakisakiinu Satani muxolu tauu ie itemaxu mavulovexa ta'uve 20:1-6
Mikalusou Satani avile 20:7-10
Voxo sou ta mitema itulu no anu vaivaikala 20:11-15
Loxotolo ilou lia xe Ielusalemu alavua 21:1–22:5
Vaikala kaluxusou 22:6-21

1 ✡Vaivaikala ane 'o, Lataua mulosou Iesu Kalisito tei lexe upala'alixu noxi'a ta mitema sou xaixai vitanisi noxou sou ilavusou mii ma'ia ane 'ala'alasi sou uxali maninasou. La sou anu Iesu muavuti, la mupalusou angelo vile noxou sou mune'e mulosielixu eni itema sou xaixai vitanisi noxou, ualasilo lexe Ioanesi.

2 Angelo mulosielixu mimii mukalu, la eni ekaukavunu mimii latala e eni emaisou. No anu kaukavu noxilo ne, eni ea'aloxu vaivaikala manina noxou Lataua mo vaivaikala manina noxou e anu Iesu mupala'alixu.

3 ✡Ia Lataua ualusou 'ei ane uitisou vaivaikala e anu mutotokalasou, mo anu ualusi'a ane'i ane ilomusou mii ma'ia ane eni ekaukavunu mo imulaxu no tane'i. Xo 'ala'alaisi sesi sou mimii e eni emaisou ne, uxali manina.

Vaivaikala Noxou Lataua Ulai Noxi'a ta Mitema Noxou ne Asia

4 ✡Eni alinga lexe alauna mo opo se'isisi noxou Lataua uxolu noxinge ngingi ta mitema noxou no tuala muxatele tamei no xalee lia tila ne Asia. Ia enisisi alinga aloxo ne uasi. Anu ane muxolu tatei mo muxolu vaimomo

✡ **1:1:** Pal 22:6 ✡ **1:3:** Pal 22:7, 10 ✡ **1:4:** Mul 3:14-15; Pal 3:1; 4:5

'o mo ili'i la anu une'e ilo'a ta uleenu muxatele tamei e ixoxolu 'alai no pa'umolu,
5 ✡mo alauna mo opo se'isisi noxou Iesu Kalisito uxolu noxinge. Anu mu'oxonu xaixai laixe sou mua'aloxu a'alo laixe noxou Lataua mo Anu mumauli tei noxi'a ta mitema e misoisoli, xe Anu usaxila'a ta tatanaanu tuatuala no lia 'o kalumo.
Iesu tanunenge, la sou musolisinge mo sialuxu munixi sou mululusinge no anu sakisaki sou 'ili'ilixo masumasua.
6 ✡No anu soli noxou ne, la Anu mu'una-lailinenge no anu saxisaxila'u noxou Lataua mo nenge texali loxo ta aili'i sou taxaxai noxou Lataua, anu Maminge. La sou nenge ta'itinu ualasou mo Anu molu usaxila'inge no anu xavi mo lamana noxou no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi! Manina.
7 ✡Ngamaisou! Anu a unene'e no anu tamuxala, la ta mitema latala imaisou mine unene'e. Mo ane'i ane mito'omolu kalumo imasiou. La ta mitema latala no lia 'o ne, itama. Ani, mii ne, uxali manina.
8 ✡Lataua anu Tila mo xaviinu musuku misevile, muxolu tatei mo muxolu vaimomo 'o mo ili'i la Anu une'e, muvikala lexe, "Eni exolu tatei mo, mo ili'i la eni axolu."

Eni Emaisou Kalisito

9 Eni Ioanesi, ea'aloxu vaikala manina noxou Lataua mo eni apala'alixu vaikala noxou Iesu Kalisito, la sou ane'i mikusailo elai exolu no la'olu vile ilemo lexe Patomosi. Eni vivinge, xo nenge nenge'a tamulinu Iesu, la sou nenge taxaxamulinu navunavu, ia taxolu se'isisi mo tatulu pekia'inge no anu tu'utu'umaxu, mo nenge taxomaiou voxo ane Lataua usaxila'inge.
10 Ia no voxo sou lalotu, la Uleenu Tavuna mu'ana'ana noxilo, la elomusou 'ava tatila no tumalilo loxo itema vile mutaunu xoolau.
11 La muvikala aloxo 'o, "Nakaukavunu no anu mipipinu mii ma'ia ane nini namaisou mo nasova ulai noxi'a ta mitema noxou Lataua no tuala muxatele tamei ano, tuala ne Epeso mo ne Sumuna mo ne Peluxamo mo ne Tiatila mo ne Saludesi mo ne Piladelupia xe ne Laodekia."
12 Eni elomusou aloxo ne, la exiu sou lexe amaisou 'ei ane muvikalaleli ne. La emaisou mii sou itulusou telu xoulu no anu muxatele tamei, ia mulalami manina.
13 ✡Ia no taiinu, la emaisou itema vile loxo Itema 'Olu mutaa tokolomo veveeni molu teitexi la mulai muxali no lia no tava'u. Mo emaisou utupoko xoulu vile mulamilami no lutunu.
14 ✡Mo emaisou kisou laxusou ne mukea manina loxo sipsip laxusou xe loxo tamuxala mo iou ne uvaxa loxo navu lamixu.
15 Mo tava'u ne loxo barasi ulamilami e mixutu la mosomoso vile uxolu no anu uasisi. Mo xolunu ne loxo lexa utaloxo no kisou ulu.
16 ✡Mo utetelisi'a ta oto muxatele tamei no avolu tema, mo lavisou vile anaxu tamei ne anaxu misevile mulaa muuatu no anaxu. Xe iou ne loxo aso e ukaa lailaixe.
17 ✡Eni emaisou aloxo ne, la elapau loxo itema musoli mulu'e no tava'u. La sou Anu mumulaxu avolu tema noxilo, la muvikalaleli lexe, "Na'ume mamu, xo eni exolu tei mo ili'i la eni axolu,
18 mo eni tava'u mauli, la sou eni esoli. Ia namaisou, eni emauli mo umomomo sou asoli la uasi. Mo eni amomomo sou atulusou itema vile musoli mo alaane'i ane'i ane mixolu no tualasi'a ta mitema misoisoli.

✡ **1:5:** Lex 89:27; Kol 1:18 ✡ **1:6:** 1Pi 2:9; Pal 5:10; 20:6 ✡ **1:7:** Tan 7:13; Sek 12:10; Mat 24:30; Ioa 19:34-37; 1Te 4:17 ✡ **1:8:** Pal 21:6; 22:13 ✡ **1:13:** Tan 7:13; 10:5 ✡ **1:14:** Ese 43:2; Tan 7:9; 10:6; Pal 2:18; 19:12 ✡ **1:16:** Eva 4:12; Pal 2:12; 19:15 ✡ **1:17:** Ais 44:6; 48:12; Pal 2:8; 22:13

19 Ioxe, nini nakaukavunu mii maˈia ane nini nemaisou mo mii maˈia ane
nini namaisou vaimomo ˈo mo mii maˈia ane sou uxali iliˈi.
20 Ia, laaxu ta oto muxatele tamei e nini nemaisiˈa etetelisiˈa no avolo
tema mo mii sou itulusou telu xoulu no anu muxatele tamei ne, aloxo ˈo. Ta
oto muxatele tamei ne, musosovosiˈa ta angelosiˈa ta mitema noxou Lataua
no tuala muxatele tamei, xe mii sou itulusou telu no anu muxatele tamei
ne, musosovosiˈa ta mitema noxou Lataua no tuala muxatele tamei.”

2

Vaikala Ane ˈo Ulai Noxiˈa ta Epeso

1 ✡ “Nini nakaukavu vaivaikala ane ˈo ulai noxou angelo noxiˈa ta mitema
noxou Lataua ne Epeso. Itema e utetelisiˈa ta oto muxatele tamei no avolu
tema xe umuamuaˈi no taiinu mii sou itulusou telu xoulu no anu muxatele
tamei ane mulamilami ne, uvikala aloxo ˈo,
2 ✡‘Eni elavusou ˈiliˈilixomengi mo xaixai tatila e ngingi ngeˈoxonu. Mo
eni elavu lexe ngingi ngatulu pekiaˈinge no anu tuˈutuˈumaxu mo ngingi
ngamomomo sou ngatulu noxiˈa ta mitema ta masua la uasi. Mo eni
elavusou lexe ngingi ngetovoneˈi aneˈi ane mikalavoingengi lexe aneˈi ta
mitema noxou Iesu sou upalupalusiˈa la ngelavusiˈa lexe aneˈi ta mitema
sou kalakalavoisi.
3 Mo ngingi ngetulu pekiaˈinge mo ngexolu seˈisisi no anu tuˈutuˈumaxu
xo ngingi ngemulileli no ualasilo ia ngingi ngatotosa uasi.
4 Ia eni akalapuusinge. Xo ngingi tei la ngemasaxailo, ia vaimomo ˈo la
ngamasaxailo uasi.
5 ✡La sou ngingi ngaxavutalanu ˈilixo laixe ngingi ngemulinu tei. Ia
vaimomo ˈo ngingi ngelapau! La sou ngingi ngaxiu mo ngamulinu ˈiliˈilixo
ane ngingi ngeˈoxoˈoxo tei sou ngamasaxailo. Lexe ngingi ngaxiu uasi,
la eni aneˈe axexeenu mii sou itulusou telu no anu noxinge no tanixu ne
asukunu ulai vaˈaxu.
6 Ia eni aˈiti ualasinge, xo ngingi ngamasaxau ˈiliˈilixo noxiˈa aneˈi ane
mimulinu xavutala noxou Nikolasi uasi manina aloxo eni kalumo.’
7 ✡ˈEi ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalaneˈi
ta mitema noxou Lataua no anu laixe. Xe anu ane ualulixu ˈotoˈoto, la eni
apelemasaxanu sou uˈou ovu sou mauli ngiaxu. Ovu ne, mutulu no nano
no tuala laixe noxou Lataua.”

Vaikala Ane ˈo Ulai Noxiˈa ta Sumuna

8 “Nini nakaukavu vaivaikala ane ˈo ulai noxou angelo noxiˈa ta mitema
ne Sumuna. Itema e sokoˈu mo kaluxu xe musoli ia mumauli la ne, Anu
uvikala aloxo ˈo,
9 ✡‘Eni elavusou lexe ngingi ngaxamulinu navunavu mo mengi mimii
uasi, ia noxou Iesu Kalisito la ngingi mengi mimii tavuˈalo. Mo eni elavu
lexe ta mitema ane aneˈi ikalavoi lexe aneˈi ta Iutaia ne, ivikala masuasinge.
Ia aneˈi ta Iutaia manina uasi, aneˈi ta mitema noxou Satani.
10 ✡Ia mamu sou ngaˈume no anu navunavu e ˈalaˈalai sou ngingi
ngaxalisou. Eni avikalangengi lexe itema masua anu Satani umulaxaˈa seˈi
noxinge no nano no taasou navunavu sou utovongengi mo ngingi ngaxolu
no anu navunavu ane ne voxo mavulovexa. Ia ngingi ngatulu pekiaˈinge
ulai utalo no voxo ane ngingi ngasoli, la eni alosinge mauli ane kaluxu uasi
loxo eni alosou itema e muuli no anu saisale kisivalu.’

✡ **2:1:** Pal 1:16 ✡ **2:2:** 1Ioa 4:1 ✡ **2:5:** Pal 3:3 ✡ **2:7:** Tav 2:9; Pal 22:2, 19 ✡ **2:9:** 2Ko 11:14-15; Pal 3:9 ✡ **2:10:** 2Ti 4:8; Iak 1:12

11 ✡'Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvika-
lane'i ta mitema noxou Lataua no anu laixe. Xe anu ane uaulixu 'oto'oto,
la anu umomomo sou uulua no anu soli tameisou uasi.”

Vaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Peluxamo.

12 “Nini nakaukavu vaivaikala ane 'o ulai noxou angelo noxi'a ta mitema
ne Peluxamo. Itema e utetelisou laviso anaxu tamei ia laviso ne anaxu
misevile ne, uvikala aloxo 'o,
13 ‘Eni elavusou lexe ngingi ngaxoxolu no tani ane ne Satani musaxila'u.
Ia ngingi ngamulimulileli kalumo. Xe no voxo ane ta mitema no tualasinge
e Satani muxolu no anu ne mivau Antipasi sou musoli, la ngingi ngaxiu
tumalingeilo uasi. Io anu ne, anu mu'oxonu xaixai laixe sou mua'aloxu
ualasilo.
14 ✡Ia eni akalapuusinge no anu mimii mose'i, xo ta mitema se'i no
taiingengi ne mimulinu vaivaikala e Balamu mulosie'ixu. Tatei, la anu
mulosiouxu Balaki sou mu'oxone'i ta Isilaeli sou misusu la mi'ou la'ilali
e milosi'a ta Maliava sou kalakalavoi. Xe mi'oxonu 'ili'ilixo masumasua
sou vote'i.
15 Aloxo ta mitema mose'i no taiingengi kalumo mimulinu vaivaikala e
Nikolasi mulosie'ixu.
16 La sou ngaxiu. Ia lexe ngingi ngaxiu uasi, la eni 'ala'alai sou alivu ane'e
noxinge. Ane'e la a'otoxa'a no anu laviso no anaxo.’
17 ✡'Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvika-
lane'i ta mitema noxou Lataua no anu laixe. Xe anu ane ualulixu 'oto'oto,
la eni aitiu la'ilali ilemo lexe mana e mitalumeu. Mo eni alosou lavo'o kea
vile. No anu lavo'o kea ne, la mikau-kavunu uala vile alavua no anu, ia anu
ane uno'u lavo'o ane nesi ulavusou.”

Vaivaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Tiatila

18 ✡ “Nini nakaukavu vaivaikala ane 'o ulai noxou angelo noxi'a ta
mitema noxou Lataua ne Tiatila. Lataua 'Olu e iou loxo navu lamixu xe
tava'u loxo barasi ulamilami ne, uvikala aloxo 'o,
19 ‘Eni elavusou 'ili'ilixomengi mo 'ilixo sou ngemasaxau Kalisito mo
muxamuxaxu tangengi noxou mo xaixai e ngingi nga'oxo'oxonu ulai
noxi'a ta menexinge mo elavu lexe ngingi ngetulu pekia'inge no anu
tu'utu'umaxu. Mo elavu lexe 'ili'ilixo e ngingi nga'oxo'oxonu ne muaulixu
'ilixo ane ngingi nge'oxo tei.
20 ✡Ia eni akalapuusinge, xo ngingi iengi muvaxaie sema to ne ualasie
lexe Iseveli. Ane mele milemele lexe ane sema palomatana vile. Ane
milosie'ixa'a ta mitema sou xaixai noxilo vitanisi sou mi'oxonu 'ili'ilixo
masumasua sou vote'i mo mi'ou la'ilali ane milosi'a ta Maliava sou
kalakalavoi.
21 Eni elosie voxo mose'i sou lexe ixiu no anu 'ili'ilixoie sou vote'i ne, ai
ane imasaxa uasi.
22 La sou eni alosie pipiena mo ixamuli navunavu tatila mo iailixu no
luusie. Mo eni alosi'a ane'i ane mitaula'i ia milai noxie navunavu toxoxa'a
lexe ane'i ixiu tumali'au 'ili'ilixo noxie uasi.
23 ✡Mo eni ave'ave'a ane'i ane mimulimuline isoisoli. La sou ta mitema
noxou Lataua ukalusi ne, ilavu lexe eni elavusou manina ta mitema tane'i
ilou xavutalai'a mo eni akoli ulai noxinge no anu mii ma'ia ngingi vilevilesi
nga'oxonu.

✡ **2:11:** Pal 20:14; 21:8 ✡ **2:14:** Iti 22:1–25:2; 31:16; 2Pi 2:15 ✡ **2:17:** Mul 16:4, 14-15, 33-34; Ais 62:2; Ioa 6:48-50 ✡ **2:18:** Pal 1:14-15 ✡ **2:20:** 1Ta 16:31; 2Ta 9:22 ✡ **2:23:** Lex 7:9; Iel 17:10; Pal 20:12-13

24 Ia eni avikalangengi ngingi ta mitema paˈusou ne Tiatila e ngingi
ngamulinu vaivaikalaie mo ngalavusou mii noxou Satani ane mutalume
uasi. Eni amomomo sou alosinge tuˈutuˈumaxu seˈi uasi.
25 ✡Ia ngatetelisou mii maˈia ane ngingi ngenoˈu ulai utalo no mine eni
alivu aneˈe.’
26 ✡ˈEi ane uuaulixu ˈotoˈoto mo uˈoxonu mii maˈia ane eni emasaxau
ulai utalo no anu voxo ane anu usoli ne, la eni alosou xavi sou usaxilaˈa ta
mitema no xalexalee tuatuala ukalusi.
27 ‘Anu usaxilaˈa no anu vilaxoxu aeni ane xaviinu musuku sou umamu-
loneˈi ta mitema loxo latotope ane miˈoxonu no anu lia utuxusi aloxo eni
enoˈu xavi noxou Mamilo.
28 ✡Mo eni alosou xuae sou lamana ukea.’
29 ˈEi ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalaneˈi
ta mitema noxou Lataua no anu laixe.”

3

Vaivaikala Ane ˈo Ulai Noxiˈa ta Saludesi

1 ✡ “Nini nakaukavu vaivaikala ane ˈo ulai noxou angelo noxiˈa ta mitema
noxou Lataua ne Saludesi. Itema ane mutetelisiˈa ta ulee muxatele tamei
noxou Lataua mo ta oto muxatele tamei uvikala aloxo ˈo, ‘Eni elavusou
ˈiliˈilixomengi. Ta mitema ivikala lexe ngingi loxo ngemauli, ia uasi to
ngingi loxo ngesoisoli.
2 Ngingi ngatulu mo ngaavutunoxou mii maˈia ane uxoxolu noxinge sio ia
ˈalaˈalaisou ukalu. Xo eni amaisou ˈiliˈilixomenge uxali laixe mo umomomo
no iou Lataua noxilo uasi.
3 ✡La sou ngaxavutalanu mii maˈia ane ngingi ngelomusou mo ngenoˈu.
La sou ngamulinu mo ngaxiu tumalingeu ˈiliˈilixo masumasua. Ia lexe
ngingi ngatulu uasi, la eni aneˈe akulukengengi loxo itema sou pakali uneˈe.
Ia ngingi ngalavusou aso iou ane eni eneˈe no anu uasisi manina.
4 ✡Ia ta mitema moseˈi no taiingengi ne Saludesi ne, aneˈi mitaanu
tokolomo nuniˈu uasi. Nexi noxiˈa tatokolomoxu tokolomo kea mo noxiˈa
tamuamuaˈi takei, xo aneˈi mimomomo.
5 ✡Anu ane muuaulixu ˈotoˈoto ne, la anu utokolomoxu tokolomo kea loxo
aneˈi. La sou eni umomomo sou aiasou ualasou no anu lavuku sou mauli
uasisi manina. Ia eni amoxoˈu ualasou no iou Mamilo iloˈa ta angelo noxou.’
6 ˈEi ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalaneˈi
ta mitema noxou Lataua no anu laixe.”

Vaivaikala Ane ˈo Ulai Noxiˈa ta Piladelupia

7 ✡ “Nini nakaukavunu vaivaikala ane ˈo ulai noxou angelo noxiˈa ta
mitema noxou Lataua ne Piladelupia. Vaivaikala ane ˈo ne, noxou ane
noxou Lataua mo uvikala lexe uˈoxonu maˈia la Anu umulinu. Anu
utetelisou xavi sou usaxilaˈu siliko sou aitenga. Loxo Deviti la sou Anu
ukisiinu aitenga, la umomomo sou evile utatusou uasi. Xe Anu utatusou
aitenga, la umomomo sou evile ukisiinu uasi.
8 ✡Eni elavusou ˈiliˈilixomengi, la sou ngamaisou eni ekisiinu aitengasinge
mo a ututulu no laxungengi. Aitengasinge ne, umomomosou evile utatusou
uasi. Mo eni elavusou lexe ngingi xavi sevile a uxoxolu, la ngingi ngemulinu
vaivaikala noxilo mo ngatalume noxilo uasi.

✡ **2:25:** Pal 3:11 ✡ **2:26:** Lex 2:8-9 ✡ **2:28:** Pal 22:16 ✡ **3:1:** Pal 1:4, 16 ✡ **3:3:** Mat 24:43-44; 1Te 5:2; Pal 2:5; 16:15 ✡ **3:4:** Iud 1:23 ✡ **3:5:** Mul 32:32-33; Mat 10:32; Luk 12:8 ✡ **3:7:** Ais 22:22 ✡ **3:8:** 1Ko 16:9

9 ✡Ia ngamaisou, ta mitema ane ipita noxou Satani ane'i me'a imoxo'a
lexe ane'i ta Iutaia ia uasi, ane'i ta mitema sou kalakalavoi. La eni a'oxone'i
ine'e itangatulu no tavainge mo ilavusou lexe eni emasaxainge.
10 ✡Ngingi ngemulinu vaivaikala noxilo mo tu'utu'umaxu muxalisinge la
ngexolu se'isisi, la sou eni asaxila'inge no anu voxo sou tovotovo. Voxo sou
tovotovo ne, anu 'ala'alai sou uxali no xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi
sou utovone'i ane'i ane mixolu no lia 'o.
11 Eni 'ala'alai sou alivu ane'e, la sou ngingi ngatetelisou pekia'u mii
ma'ia ane ngingi ngeno'u, mo sou evile umomomo sou u'umenu kisivalu
no kisinge muxamuxaxu uasi.
12 ✡Anu ane muaulixu 'oto'oto ne, la eni a'oxonu loxo atulusou tani tila
noxou Lataua noxilo. Anu umomomo sou uxexee uasi mo eni akaukavunu
ualasou Lataua noxilo no anu. Mo eni akaukavunu ualasou tuala noxou
Lataua noxilo, anu Ielusalemu alavua. Ielusalemu alavua ne, anu molu
teitexi noxou Lataua noxilo ulu'e. Mo eni akaukavunu ualasilo alavua no
anu kalumo.
13 'Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalane'i
ta mitema noxou Lataua no anu laixe."

Vaivaikala Ane 'o Ulai Noxi'a ta Laodekia

14 "Nini nakaukavunu vaivaikala ane 'o ulai noxou angelo noxi'a ta
mitema noxou Lataua ne Laodekia. Vaivaikala ane 'o ne, noxou itemasou
Manina, Anu uvikala lexe u'oxonu mii ma'ia la Anu umulinu vaikala noxou
mo Anu mua'aloxu a'alo laixe noxou Lataua mo Anu usaxila'u mimii latala
ane Lataua mukoinu mukalusi.
15 ✡Ia eni elavusou 'ili'ilixomengi. Ngingi xavingengi malaxo uasi sou
ngamulinu vaivaikala noxilo loxo lexa lelemesou xe ialuxu uasi. La sou
eni emasaxa lexe ngingi ngaxali loxo lexa ialuxu, xe uasi la ngaxali loxo
lexa lelemesou.
16 Tava'u xo ngingi loxo lexa ialuxu mo lexa lelemesou uasi, ia ngingi loxo
lexa ialuxu malaxo uasi, la eni 'ala'alai sou aexingengi uuatu no anaxo.
17 ✡Ia ngingi ngavikala lexe. 'Eni amitema sou lavuluti. Eni eno'u mimii
iouiou mukalu, la sou eni emasaxau mii vile la uasi.' Ia ngingi ngalavusou
lexe xoluxolungengi ne masumasua uasi. Ta maula moso ngalavusou lexe
ngingi ngexolu vitanisi mo iengi seleveenu xe paxapaxainge uasi.
18 ✡La sou eni apeletotosinge lexe ngingi ngalotonu xoulu noxilo ane
mielaxu no navu mo muxali alavua la sou ngingi ngaxali itema sou lavuluti,
la sou ngingi ngalotonu tokolomo kea noxilo mo ngataanu sou utaluxu
vasimenge e paxapaxa'u, la ngamaela uasi. Mo ngalotonu lamalasile noxilo
sou iengi, mo sou ngamalei.
19 ✡Ane'i ane eni emasaxai'a, la eni akaitolone'i mo apuasi'a. La sou
xavingengi mo ngaxiu 'ili'ilixomengi.
20 ✡Ngamaisou! Eni a atutulu no aitenga mo apolopolo. Lexe 'ei ane
ulomusilo mo ukisiinu aitenga, la eni a'unalai mo nexi noxou ta'ani tapita.
21 Noxou anu ane muaulixu 'oto'oto ane ne, la eni apamatolanu sou nexi
noxou taxolu no xavi muxolu no anu, loxo eni euaulixu 'oto'oto ne la nexi
noxou mamilo texolu no luusou.
22 'Ei ane sangalou, la ulomusou vaikala ane Uleenu Tavuna muvikalane'i
ta mitema noxou Lataua no anu laixe."

✡ **3:9:** Ais 45:14; 49:23; 60:14; Pal 2:9 ✡ **3:10:** Luk 21:19; 2Ti 2:12 ✡ **3:12:** Ais 62:2; 65:15; Pal 14:1; 21:2 ✡ **3:15:** Rom 12:11 ✡ **3:17:** Luk 12:21; 1Ko 4:8 ✡ **3:18:** Ais 55:1 ✡ **3:19:** 1Ko 11:32; Eva 12:6; Pal 2:5 ✡ **3:20:** Ioa 14:23

4

Luusou no Opo Loxotolo

1 ✡Anu mulosilo vaivaikala ne mukalu xe eni emalei, la emaisou aitenga
vile mukisi no opo loxotolo. La eni elomusou itema xolinu loxo xoolau e
muvikalaleli tei muvikala aloxo ʼo, “Natelo mo alosienixu mii maʼia ane
uxali manina iliʼi no vaivaikala ane elosine.”
2 ✡Eni elomusou vaivaikala ne mukalusi ka Uleenu Tavuna muʼanaʼana
noxilo, la emaisou itema vile uxoxolu no luu no opo loxotolo.
3 ✡La vasimolu ne kaukavuxu loxo lavoʼo vevesinu xe lauolauoinu. Xe
muloxu leleʼe kaukavuxu vevesinu muxixaonu luu ne.
4 ✡Mo no anu luu itemaxu vile mo tamiʼa ne ta tatila itemaxu vile mo
tamiʼa a mixolu mixixaonu ne la ta tatila itemaxu vile mo tamiʼa ixoxolu
no anu. Mo aneʼi mitokolomo no anu tokolomo kea xe mitaanu kisivalu
miʼoxo no anu xoulu.
5 ✡Ia no luu ane no nixi, la leleʼe ulamilami xe upaupau la luluxu
uvalivalixumu. Xe no talaxu, la telu muxatele tamei ukaakaa. Anu ta ulee
noxou Lataua muxatele tamei.
6 ✡Mo no talaxu, la emaisou mii vile loxo laxalasi toxoxaʼa loxo luaki
mulamilami. Mo no nixi no luu ne, la eni emaisiʼa ta mii tamiʼa mitulu
mixixaonu luu ne. Ia aneʼi ta mitema, ne ieʼi tavuʼalo misevile mutaasou
vasimeʼa, iliʼi xe uʼuli.
7 Vile noxiʼa ne, anu iou loxo laeoni. Tameisou ne, iou loxo bulumakau
mulu. Tatalusou ne iou loxo itema xe tamiʼasou ne, iou loxo nenusuluvi
uvavava teitexi.
8 ✡Ta mii tamiʼa ne, aneʼi vilevilesi vivisiʼa muxatele vile, mo ieʼi tavuʼalo
mutaataasou mukalusi, mo mutaasou vivisiʼa laalaaxu kalumo. Ia no aso
xe no ʼolovoxo, la aneʼi imaʼilasou ivikala aloxo ʼo uasi. Ivikala lexe,
“Lataua malemalenga mo malemalenga mo malemalenga.
Anu Tila mo xaviinu musuku misevile.
Anu muxolu tei mo vaimomo ʼo xe iliʼi la ulivu uneʼe.”
9 No mine ta mii ne iʼitinu ualasou mo itaxaanu xe ilemo laixe noxou anu
ane muxolu no luu mo umauli no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi,
10 ✡la ta tatila itemaxu vile mo tamiʼa italoxo uluʼelai no talaxu itema e
uxolu no luu sou ilotu noxou ane umauli no voxovoxo utotomu mo kaluxu
uasi. Aneʼi miluvusou kisivaluiʼa mo mimulaxu no talaxu, la mivikala aloxo
ʼo.
11 “Nini Tilasixe xe Lataua noxixe,
nini umomomo sou iʼitinu ualasine mo itaxaneni,
xe iʼosasine sou xavi noxine. Xo nini nekoinu mimii latala mukalusi
mo no anu masaxa noxine la aneʼi mixali mo mixolu.”

5

Kaukavu Ane Mipipinu Xe Sipsip ʼOlu

1 ✡Mo itema uxolu no luu ne ia no avo tema, la eni emaisou kaukavu
vile mipipinu muai. Kaukavu ne, mikaukavunu xalee vile xe xalee vile mo
misakiinu no anu sakisaki muxatele tamei.
2 Mo eni emaisou angelo vile xavi misevile muʼava tatila aloxo ʼo, “ʼEi
umomomosou ululusou sakisaki mo uxavulalanu kaukavu ne?”
3 Ia evile uxolu teitexi no opo loxotolo mo no lia ʼo xe no nano no lia
umomomo sou uxavulalanu kaukavu ne mo umaisou uasi.

✡ **4:1:** Pal 1:1, 10 ✡ **4:2:** Ais 6:1 ✡ **4:3:** Ese 1:28 ✡ **4:4:** Pal 3:18 ✡ **4:5:** Ese 1:13; Sek 4:2; Pal 1:4; 8:5; 11:19; 16:18 ✡ **4:6:** Ese 1:5-10, 22; 10:14 ✡ **4:8:** Ais 6:2-3; Ese 1:18; 10:12 ✡ **4:10:** Pal 19:4 ✡ **5:1:** Ais 29:11; Ese 2:9-10

4 Eni atatama xo ixalisou evile umomomo sou uxavulalanu kaukavu ne
mo umaisou uasi.
5 ✡La vile noxiʹa ta tatila muavuti la muvikalaleli aloxo ʹo, “Natama uasi.
Namaisou! Laeoni molu no anu mata Iudasi mo Anu Deviti uliʹu muaulixu
Satani. La sou Anu mumomomosou ululusou sakisaki muxatele tamei xe
uxavulalanu kaukavu ne.”
6 ✡Anu muvikalaleli mukalu, la eni emaisou Sipsip ʹOlu ututulu no nixi
no luu. La ta mii tamiʹa iloʹa ta tatila mixixaonu. Sipsip ʹOlu ne, anu loxo
mivau mo sikilinu muxatele tamei xe iou muxatele tamei. Iou muxatele
tamei ne, anu ta ulee noxou Lataua muxatele tamei ane mipalusiʹa miluʹe
no lia ʹo mukalusi.
7 Anu muavuti la muneʹe noxou itema e uxoxolu no luu ne sou munoʹu
kaukavu ane mipipinu muai no avolu tema.
8 ✡Anu munoʹu mukalu, la ta mii tamiʹa iloʹa ta tatila itemaxu vile
mo tamiʹa mixolaʹu tavaʹu sou milotu noxou. Aneʹi vilevilesi mitetelisou
susapu xe paku miʹoxo no anu xoulu ia mii iʹelaxu la tumaʹu lailaixe
muʹanaʹana no anu. Tumaʹu lailaixe ne, anu lakilaka noxiʹa ta mitema
noxou Lataua.
9 ✡La aneʹi milexe lexe vile alavua aloxo ʹo,
“Nini nemomomo sou nanoʹu kaukavu ne mo nalulusou sakisaki,
xo nini neuluasiʹa mo no anu sialuxene,
la nini nenoʹu ulusiʹa ta mitema noxou Lataua ane mata noxiʹa iouiou
mo vaikalaiʹa iouiou mo vasimeʹa kaukavunu iouiou no xalee xalee
tuatuala mukalusi.
10 ✡Mo nini nesosovosiʹa mo mixali ta tatanaanu tuala
xe ta ailiʹi sou ixaxai noxou Lataua noxinge.
La sou aneʹi isaxilaʹa ta mitema latala no lia ʹo ukalusi.”
11 ✡Milexe mukalu, la emaisiʹa ta angelo tavuʹalo mo elomusou xolineʹi. Ia
itiitisiʹa tavuʹalo musuku mo umomomosou taʹitisiʹa uasi. Aneʹi mixixaonu
luu iloʹa ta mii tamiʹa xe ta tatila.
12 La milexe tatila manina aloxo ʹo,
“Sipsip ʹOlu anu muulua ne,
umomomosou unoʹu xavi mo lavuluti mo lavulavu noxou Lataua
xo Anu xaviinu.
Xe nenge tataxaanu mo taʹiti ualasou mo taʹosasou.”
13 Mo elomusiʹa ta mimii latala mukalusi no opo loxotolo mo no lia ʹo mo
no laaxu lia mo no luaki milexe. Aneʹi latala mukalusi mixolu no anu ne,
milexe aloxo ʹo.
“Itema ane muxolu no luu mo Sipsip ʹOlu ne,
nenge taʹosasiʹa mo ta tataxaneʹi
xe taʹitinu ualasiʹa no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi,
xo aneʹi xavineʹi sou isaxilaʹu mimii latala ukalusi.”
14 Aneʹi milexe mukalu, la ta mii tamiʹa mivikala lexe “Manina,” xe ta
tatila mixolaʹu tavaʹa sou milotu noxiʹa.

6

Sakisaki

1 ✡Mo eni emaisou Sipsip ʹOlu mululusou sakisaki vile no anu sakisaki
muxatele tamei. La eni elomusou vile noxiʹa ta mii tamiʹa ne muvikalaleli
la xolinu loxo leleʹe upau la luluxu. Muvikala aloxo ʹo, “Naneʹe.”

✡ **5:5:** Tav 49:9; Ais 11:1, 10; Pal 22:16 ✡ **5:6:** Sek 4:10; Ioa 1:36; Pal 13:8 ✡ **5:8:** Lex 141:2; Pal 8:3-4 ✡ **5:9:** Lex 33:3; 40:3; 96:1; 98:1 ✡ **5:10:** Mul 19:6; Ais 61:6; Pal 1:6; 20:6 ✡ **5:11:** Tan 7:10; Eva 12:22 ✡ **6:1:** Pal 4:6; 5:1

2 ✡Eni emalei la oosi kea vile a ututulu no talaxo. Itema ane muxolu no
oosi lataanu ne, mutetelisou pasiko mo milosou kisivalu. La anu muiave
mulai loxo itema muuliuli no anu ʼotoʼoto.
3 Xe no mine anu mululusou sakisaki tameisou, la eni elomusou tameisou
noxiʼa ta mii tamiʼa ne muvikala aloxo, “Naneʼe.”
4 La oosi vile ane lauolauoinu loxo navu ututulu no talaxo. La itema
muxolu no latanu oosi ne, aneʼi milosou xavi sou uxexeenu opo seʼisisi
noxiʼa ta mitema no lia ʼo ukalusi mo sou aneʼi iveʼa ngatongatoʼo isoisoli.
Aneʼi milosou viso vile tatila.
5 Xe no mine anu mululusou sakisaki tatalusou la eni elomusou tatalu
sou noxiʼa ta mii tamiʼa ne muvikala aloxo ʼo, “Naneʼe.” Eni emalei, la oosi
vile ane muxusi a ututulu no talaxo. Itema ane muxolu no oosi latanu ne,
mutetelisou mii sou itilovosou no avolu.
6 La eni elomusou mii vile xolinu loxo itema no taiineʼi ta mii tamiʼa ne.
La anu muvikala aloxo ʼo, “Uiti ngiaxu Lita vile* umomomo no anu Denalia†
vile. Xe bali ngiaxu Lita tatalu umomomo no anu Denalia vile. Ia ngaʼoxo
masuanu ueli ilou uaini uasi. Ia ngasaxilaʼu uulusou laixe.”
7 Xe no mine anu mululusou sakisaki tamiʼasou, la eni elomusou kaluxu-
sou noxiʼa ta mii tamiʼa ne muvikala aloxo ʼo, “Naneʼe.”
8 ✡Eni emalei, la oosi vile ane kuakuala a ututulu no talaxo. Itema ane
muxolu no oosi latanu ne, ualasou lexe soli. La tualasiʼa ta mitema misoisoli
muxolu ʼalai noxou. Ia Lataua mulosiʼa xavi sou iveʼaveʼa ta mitema no
lia ʼo no xalee tamiʼasou. Iveʼaveʼa no anu viso mo kaetoto xe pipiena
masumasua. Mo ta mimii ta vova no lia ʼo iveʼaveʼa.
9 Xe no mine anu mululusou sakisaki taʼuvesou, la eni emaisiʼa ta
mitema e miveʼaveʼa uleeneʼi no valovalo laaxu. Aneʼi miveʼaveʼa xo aneʼi
mimulinu vaivaikala noxou Lataua xe mimuxamuxaxu taneʼi noxou Iesu
mulai mutalo no mine misoisoli.
10 La aneʼi miʼava tatila aloxo ʼo, “Nini Tila e usaxilaixe mo ninisisi
Lataua noxixe xe nini itema sou kalavoi uasi. Nexi taxolu voxo taʼei, la
sou nini natulusiʼa ta mitema ixolu no lia no anu vaivaikala mo nakolinu
sialunexe?”
11 ✡La anu mulosiʼa tokolomo kea vilevilesi mo muvikalaneʼi lexe, “Ngax-
olu maxuvee sevile ʼo, mo ngaxomaieʼi ta mitema sou xaixai vitanisi noxilo
ane aneʼi ta vivinge noxou Iesu mo iveʼa isoisoli ʼo loxo aneʼi miʼoxonu
noxinge. Lexe itiitisiʼa umomomo ukalu, la sou eni akolinu.”
12 ✡Xe no mine anu mululusou sakisaki muxatelevilesou xe eni emalei,
laliua toxoxaʼa muxali. La aso muxali suinu loxo tokolomo vile muximuxi
miʼoxonu no anu mee laxusou mo soʼio muxali lauolauoinu loxo sialu.
13 ✡Mo ta oto teitexi no loxotolo milapalapau miluʼe no lia loxo atume
toxoxaʼa uʼelesou ovu lovo ngangingangisou la ulapalapau ulai no lia.
14 ✡Xe loxotolo tasiauxu loxo mipipinu kaukavu, la laxalaxaʼilu ilou
laʼolaʼolu no luaki mivulasou tanixaʼa.
15 ✡Mimii ne muxali, la ta tatanaanu tuatuala mukalusi iloʼa ta ʼiliʼiliʼa mo
ta tatila sou xaixai noxiʼa ta mitema sou ʼotoʼoto mo ta mitema sou lavuluti
mo ta mitema xavixavineʼi mo ta mitema sou xaixai vitanisi iloʼa ta mitema
ane aneʼi meʼa isaxilaʼa mukalusi no lia ʼo ne, milai mitalume no taxataxa
mo no lavoʼo laalaaxu.

✡ **6:2:** Sek 1:8; 6:1-6 * **6:6:** Lita vile ne loxo Kilo vile no ʼa lalaisi. † **6:6:** Denalia vile noxiʼa ta Romu ane anu uulu sou itema vile unoʼu sou muxaxai no anu no voxo vile lololi no xai ane lingamo. ✡ **6:8:** Iel 15:1-3; Ese 5:12, 17; 14:21 ✡ **6:11:** Pal 7:9, 13; 19:14 ✡ **6:12:** Mat 24:29; Apo 2:20; Pal 8:12; 11:13; 16:18 ✡ **6:13:** Ais 34:4 ✡ **6:14:** Pal 16:20 ✡ **6:15:** Ais 2:10, 19, 21

16 ✡La ane'i mi'ava mulai no laxalaxa'ilu mo lavolavo'o lexe, “Ngalapau
ulu'e mo ngatalumeiou iexi noxou ane ane muxolu no luu mo sou umaisixe
uasi mo no anu la'ia noxou Sipsip 'Olu.
17 ✡Xo voxo toxoxa'a sou la'ia noxi'a ilou a muxali 'o la 'ei umomomo sou
utuluxu?”

7

Lataua Musosovosi'a ta Isilaeli 144,000

1 ✡Anu mululusou sakisaki muxatele vile mukalu, la eni emaisi'a ta
angelo tami'a mitulutulu no xalee lia kusikusinou tami'a. Ane'i mitulutulu
sou mitaluxu atume iou tami'a, la uilisou lia mo luaki xe ovuovu uasi.
2 Mo eni emaisou angelo vile molu no xalee ane aso utelo no anu unene'e
la mutetelisou sosovo noxou Lataua ane umauli. Anu mune'e la mu'ava
toxoxa'a mulai noxi'a ta angelo tami'a e Lataua mulosi'a xavi sou i'oxo
masuanu lia ilou luaki.
3 ✡Aloxo 'o, “Ngingi ngaxolu 'o, mo nenge nenge'a tateinu sosovo no
'alaie'i ta mitema sou xaixai vitanisi noxou Lataua noxinge tei 'o. Xe ukalu,
la sou ngingi nga'oxo masuanu lia ilou luaki mo ovuovu.”
4 ✡Mu'ava aloxo ne mukalu, la eni elomusou itiitisi'a ane'i ane mino'u
sosovo ne muxali loxo 144,000 no anu mata noxi'a ta Isilaeli mukalusi.
5 Mata noxou Iudasi mino'u sosovo itiitisi'a muxali loxo 12,000.
Mo mata noxou Lubeni 12,000 mo mata noxou Gado 12,000.
6 Mo mata noxou Aseli 12,000 mo mata noxou Napitali 12,000
mo mata noxou Manase 12,000
7 mo mata noxou Simeoni 12,000 mo mata noxou Levi 12,000
mo mata noxou Isikali 12,000
8 mo mata noxou Sevuloni 12,000 mo mata noxou Iosepu 12,000
xe mata noxou Beniamini 12,000.

Ta Mitema Tavu'alo Mitaanu Tokolomo Kea

9 Eni emaisou itiitisi'a ta Isilaeli mukalu xe emalei la, emaisi'a ta mitema
tavu'alo manina umomomo sou taitisi'a uasi ane mata noxi'a iouiou mo
vasime'a kaukavuxu iouiou mo vaikalai'a iouiou no xalexalee tuatuala
mukalusi. Ane'i mitutulu no talaxa'a itema muxolu no luu ne ilou Sipsip
'Olu, la mitaanu tokolomo kea mulalusi xe mitetelisou xoolou volovoloxu
no avo'a.
10 ✡La ane'i mi'ava tatila aloxo 'o,
“Lataua noxinge ane muxolu no luu ilou Sipsip 'Olu upamaulinenge.”
11 Ane'i mi'ava tatila aloxo ne, la ta angelo ane mitulu mixixaone'i itema
muxolu no luu ilo'a ta tatila mo ta mii tami'a milapau milu'elai no talaxo
itema muxolu no luu ne sou milotu noxou Lataua.
12 ✡Ia mivikala aloxo 'o,
“Manina lexe nenge ta'osasou Lataua noxinge mo ta'itinu ualasou
mo talemolu laixe noxou xe ta taxanu no voxovoxo utotomu mo kaluxu
uasi.
Xo anu itema sou lavulavu mo xavi noxou ne xaviinu misevile.
Manina.”
13 La vile noxi'a ta tatila mutali'isilo aloxo 'o, “Ane'i ta 'ei e mitaanu
tokolomo kea mo me'a ne'ei?”

✡ **6:16:** Luk 23:30 ✡ **6:17:** Ioe 2:11; Mal 3:2 ✡ **7:1:** Iel 49:36; Tan 7:2 ✡ **7:3:** Ese 9:4, 6; Pal 9:4
✡ **7:4:** Pal 14:1, 3 ✡ **7:10:** Pal 5:6-7 ✡ **7:12:** Pal 5:12

14 ✡La ekolinu aloxo ʼo, “Tila, nini nelavusiʼa.” La anu muvikala lexe,
“Aneʼi ta mitema ne, aneʼi miuaulixu tuʼutuʼumaxu toxotoxoxaʼa la miʼuinu
tokolomoiʼa no anu sialuxu Sipsip ʼOlu la muxali kea.
15 La sou aneʼi milai mixolu no luu talaxu Lataua sou ixaxai noxou no
taasou no aso xe no ʼolovoxo. La itema ane muxolu no luu ne uxolu noxiʼa.
16 ✡La aneʼi isolixaʼa mo isoliu lexa la uasi. Mo aso umomomo sou uveʼa
mo ialuxaʼa la uasi.
17 ✡Xo Sipsip ʼOlu e muxolu no nixi no luu ne anu usaxilaʼa loxo itema
sou usaxilaʼa ta sipsip mo anu uoleneʼi ilai no lexa sou mauli iou. Xe Lataua
uiasou ieʼi lexaxu.”

8

Sakisaki Muxatele Tameisou

1 Xe no mine Sipsip ʼOlu mululusou sakisaki muxatele tameisou, la teitexi
no opo loxotolo ne tani mukii maxuvee sevele.
2 La eni emaisiʼa ta angelo muxatele tamei mitulu no talaxu Lataua. Aneʼi
mitulu mukalu, la anu mulosiʼa xoolau muxatele tamei.
3 ✡Xe eni emalei, la angelo vile la munoʼu mii e tumaʼu lailaixe vexasou
miʼoxo no anu xoulu muneʼe mutulu no anu valovalo. La Lataua mulosou
mii tumaʼu lailaixe tavuʼalo manina sou uʼelaxu ulai noxou ilou lakilaka
noxiʼa ta mitema noxou no anu valovalo e miʼoxonu no anu xoulu mutulu
no talaxu itema muxolu no luu.
4 No avolu angelo ne, la mii tumaʼu lailaixe iauxuxu ilou lakilaka noxiʼa
ta mitema noxou Lataua mutelai noxou Lataua.
5 ✡La angelo munoʼu navu no valovalo ne sou mutaa muʼuna no anu
mii tumaʼu lailaixe vexasou la muʼanaʼana. Mukalu, la anu munoʼu sou
muleanu muluʼe no lia ʼo. La leleʼe ulamilami mo luluxu uvalivalixumu xe
laliua ukunikuni.

Xoolau

6 Angelo muʼoxonu mimii ne mukalu, la ta angelo muxatele tamei e mite-
telisou xoolau muxatele tamei ne ʼalai sou itaunu.
7 ✡Angelo vile noxiʼa mutaunu xoolau noxou, la aesi lavolavonu mo navu
mupita ilou sialu muxali mulapalapau muluʼe no lia ʼo. La sou ta mitema
mo ovuovu no anu xalee tatalusou lia ʼo mo iaʼeiaʼe latala mukalusi muʼela.
8 Xe angelo tameisou noxiʼa mutaunu xoolau noxou, la mii vile loxo
laxaʼilu toxoxaʼa uʼeʼela ia meleanu muluʼelai no luaki. La xalee tatalusou
luaki sialu mukalusi.
9 Mo ta mimii no luaki xalee tatalusiʼa misoisoli xe xalee tatalusiʼa lasipi
tavuʼalo ne mumamumamulo mukalu.
10 Xe angelo tatalusou noxiʼa mutaunu xoolau noxou, la oto tatila vile
uʼeʼela loxo telu molu teitexi no loxotolo mulapau muluʼe no xalee tatalusou
lexalexa mo pupupulu.
11 ✡Oto ne ulasou lexe sixula. La sou xalee tatalusou lexalexa ne muxali
sixula mukalusi xe ta mitema tavuʼalo miiexu la misoisoli.
12 ✡Xe angelo tamiʼasou noxiʼa mutaunu xoolau noxou, la xalee tatalusou
aso ilou soʼio mo ta oto ne mivau la muxali isivoxo. La sou xalee tatalusou
aso ilou ʼolovoxo ne lamanasou uasi.
13 ✡Xe eni emalei, la emaisou suluvi nenu vile uvavava teitexi nonixi
manina mo elomusou uʼavaʼava tatila aloxo ʼo, “Tuʼutuʼumaxu uxali

✡ **7:14:** Tan 12:1; Mat 24:21 ✡ **7:16:** Ais 49:10 ✡ **7:17:** Lex 23:2; Ais 25:8; Pal 21:4 ✡ **8:3:** Mul 30:1-3; Pal 5:8 ✡ **8:5:** Mul 19:16-19; Liv 16:12; Pal 11:19; 16:18 ✡ **8:7:** Mul 9:23-26; Ese 38:22; Ioe 2:30 ✡ **8:11:** Iel 9:15 ✡ **8:12:** Ese 32:7; Pal 6:12-13 ✡ **8:13:** Pal 9:12; 11:14

manina noxinge ngingi ane ngaxolu no lia ne. Xo ʼalaʼalaisou ta angelo tatalu e itaunu xoolau noxiʼa uao itaunu.”

9

1 ✡Xe angelo taʼuvesou noxiʼa mutaunu xoolau noxou, la eni emaisou oto vile molu teitexi no loxotolo mulapau muluʼe no lia. Anu muluʼe, la milosou siliko sou ukisiinu aitenga sou taxa e kaluxu uasi.
2 ✡Ia no mine anu mukisiinu, la navu umuxu muuatu no anu loxo itauxu saavu toxoxaʼa. La umuxu isivoxoxu mutaasou aso ilou loxotolo.
3 La ta musiaʼe ta taula mixali no anu navu umuxu ne, la xavineʼi loxo ta tanga sou miluʼe no lia ʼo.
4 ✡La mivikalaneʼi lexe umomomo sou iʼoxo masuanu iaʼeiaʼe ilou sesesee mo ovuovu no lia ʼo uasi, ia imaisiʼa ta mitema ane sosovo noxou Lataua uxolu no ʼalaieʼi uasi la ikasiʼasi.
5 Aneʼi milosiʼa xavi sou iveʼaveʼa isoisoli uasi, ia ilosiʼa navunavusi soʼio taʼuve. Xe navunavu ane aneʼi ixamulinu ne, anu loxo tanga uvenge la taxamulinu.
6 ✡No nano no voxo ane ne, la ta mitema ikakamuli solixaʼa, ia isoli a loxovaa? Mo aneʼi imasaxa lexe isoli, ia soli uʼumeʼa ulai.
7 ✡Ia ta taula ne, ieʼi loxo ta oosi sou ʼotoʼoto. Mo no kisikisiʼa, la mitaataa loxo kisivalu miʼoxo no anu xoulu, xe ieʼi loxo ta mitema.
8 ✡Laxusiʼa ne loxo ta sema laxusiʼa xe anaxaʼa loxo laeoni anaxu.
9 ✡Xe no anu tokolomoiʼa, la mii sou siovesou lutuneʼi miʼoxonu no anu aeni xe vivisiʼa luluxu loxo ta oosi mo karisi tavuʼalo ipasipaa iiave sou ilai iʼoto.
10 Xe aneʼi xelaʼa loxo tanga e utuvanenge no anu, la xavi no anu xelaʼa ne umomomo sou ulosiʼa ta mitema navunavu uxolu soʼio taʼuve.
11 Xe aneʼi tilasiʼa kalumo, tila ne anu angelo sou taxa e kaluxu uasi. Ualasou no anu Evalaio la ilemolu lexe Abadoni xe no anu vaikala noxiʼa ta Xiliki la ilemolu lexe Apolioni.*
12 La tuʼutuʼumaxu vile a mukalu ne. Ia ta tamei la a uxali uao.
13 Xe angelo muxatele vilesou noxiʼa mitaunu xoolau noxou, la eni elomusou ʼava vile muxali no anu sikilinu tamiʼa utulu no anu valovalo ia miʼoxonu no anu xoulu no talaxu Lataua.
14 Anu muvikalanu angelo muxatele vilesou noxiʼa e utetelisou xoolau ne aloxo ʼo, “Nalulusiʼa ta angelo tamiʼa e misakisakineʼi mixolu no lexa tila ne ualasou lexe no anu si Iuplatesi.”
15 La sou ta angelo tamiʼa e mixolu miloo sou aso ngiou ilou voxo mo soʼio xe tauu ie ane Lataua musosovosou sou ilulusiʼa. Lataua ululusiʼa sou ilai iveʼaveʼa xalee tatalusiʼa ta mitema isoisoli.
16 La eni elomusou itiitisiʼa ta mitema sou ʼotoʼoto mixolu no lataneʼi ta oosi mumomomo loxo 200 milioni.
17 Xe no malemalei noxilo loxo aipiepiena, la eni emaisiʼa ta mitema sou ʼotoʼoto mixolu no lataneʼi ta oosi aloxo ʼo. Aneʼi tokolomoiʼa ne, mii sou siovesou lutuneʼi vile vilesi muxolu no lutuneʼi. Ia mii sou siovesou lutuneʼi ne, kaukavuxu lauolauoinu manina loxo navu mo ʼelaʼela manina xe kuakuala loxo taupea. Mo ta oosi ne, kisiʼa loxo ta laeoni ia navu ilou umuxu mo taupea ialuxu ulaa no anaanaxaʼa.
18 La aneʼi miveʼaveʼa xalee tatalusiʼa ta mitema no anu mii masumasua tatalu ane navu ilou umuxu mo taupea ialuxu ulaa no anaanaxaʼa.

✡ **9:1:** Pal 20:1 ✡ **9:2:** Tav 19:28; Mul 10:12-15; Ioe 2:2, 10 ✡ **9:4:** Pal 7:3 ✡ **9:6:** Iop 3:21; Iel 8:3 ✡ **9:7:** Ioe 2:4 ✡ **9:8:** Ioe 1:6 ✡ **9:9:** Ioe 2:5 * **9:11:** Ualasou laaxu ne lexe itema sou umamulo mimii.

19 Ta oosi ne, xavineʹi muxolu no anaxaʹa ilou xelaʹa mo xelaʹa iaulu xe
kisou a uxolu no anu. La aneʹi iʹoxonu masuaneʹi ta mitema no anu.
20 ✡Ia ta mitema ane isoisoli no anu mii masumasua tatalu uasi ne, ixiunu
tumaliʹa no anu mii maʹia ane aneʹi miʹoxonu no avoʹa uasi. Aneʹi ikalu
no anu ʹilixo sou ilolotu noxiʹa ta ulee masumasua sou kalakalavoi iloʹa ta
mimii ane mipuineʹi no anu xoulu ilou siliva mo barasi xe lavoʹo ilou ovu
uasi. Aneʹi ta mimii ne, ilavusou imamalei mo ililomu xe imuamuaʹi uasi.
21 Mo aneʹi ixiunu tumaliʹa no anu ʹilixo sou iveʹa ta mitema isoisoli mo
ʹilixo sou saasaa iouiou mo ʹiliʹilixo masumasua iouiou sou voteʹi xe ʹilixo
sou pakali uasi.

10

Angelo Xe Kaukavu Vile Kituʹa Mipipinu

1 Mo eni emaisou angelo vile la xaviinu musuku molu teitexi no opo
loxotolo muluʹe. Anu muluʹe la tamuxala mutaasou vasimolu mukalusi mo
muloxu leleʹe muxolu no kisou mo iou loxo aso xe tavaʹu loxo atola navu
uʹaniʹani no anu.
2 Mo anu mutetelisou kaukavu vile kituʹa mipipinu muxavutala muai no
avolu. Anu mutulusou tavaʹu tema no luaki xe tavaʹu ae mutulusou no lia.
3 Anu mutulu mukalu, la muunga toxoxaʹa loxo laeoni. No mine anu
muunga, la leleʹe muxatele tamei mukululu sou muvikala.
4 ✡Xe no mine leleʹe muxatele tamei muvikala, la eni sou lexe asokoʹu
akaukavunu mii maʹia ane eni elomusou ne. La ua, eni elomusou ʹava
vile molu teitexi no opo loxotolo muluʹe noxilo aloxo ʹo, “Napalaʹalixu mo
nakaukavunu vaikala ane leleʹe muxatele tamei mulemolu uasi.”
5 ✡La angelo e eni emaisou tavaʹu vile mutulu no luaki xe vile no lia
mutolosou avolu tema mulai teitexi no opo loxotolo,
6 sou musosovo lexe manina teitexi noxou anu ane umauli utotomu mo
kaluxu uasi mo mukoinu loxotolo ilou lia mo luaki iloʹa ta mimii mixolu no
anu. Xe mukalu, la muvikala lexe, “Lataua uvoovoxo la uasi!
7 ✡Ia no mine angelo muxatele tameisou noxiʹa utaunu xoolau noxou,
la mii maʹia noxou Lataua e mutalume ne, uxali lamana ukalusi aloxo
anu muvikalaneʹi ta mitema sou xaixai vitanisi noxou ane ta mitema sou
palomatana.”
8 Anu muvikala aloxo ne mukalu, la ʹava e eni elomusou tei molu teitexi
no opo loxotolo muluʹe noxilo la muvikalaleli la aloxo ʹo “Nalai mo nanoʹu
kaukavu mipipinu ane muxavulala uai no avolu angelo e tavaʹu vile mutulu
no luaki xe vile no lia ʹole.”
9 ✡La sou eni elai noxou angelo ne sou lexe ulosilo kaukavu kituʹa ane
mipipinu. La anu muvikalaleli aloxo ʹo “Nanoʹu mo naʹou. Naʹou, la tuʹaxu
no anaxene loxo unuxu ia sixula no oponeni.”
10 La eni elai enoʹu kaukavu kituʹa mipipinu noxou angelo avolu la eʹou.
La tuʹaxu no anaxo loxo unuxu ia sixula no opoleli.
11 La anu muvikalaleli lexe, “Nini nalai mo napalomataneʹi no anu mii
maʹia uxali iliʹi noxiʹa ta mitema tavuʹalo ane mixolu no tuatuala mo,
vaivaikalaiʹa iouiou xe ta tatanaanu tuala.”

11

Ta Mitema Tamei Mipalomatananu

✡ **9:20:** Lex 115:4-7; 135:15-18; Tan 5:23; Pal 16:9, 11 ✡ **10:4:** Tan 12:4, 9 ✡ **10:5:** Lap 32:40; Tan 12:7 ✡ **10:7:** Amo 3:7 ✡ **10:9:** Ese 2:8–3:3

1 ✡Angelo muvikalaleli aloxo ne mukalu, la milosilo lukae mautunu vile
loxo vilaxo sou itilovosou mimii no anu. La mivikalaleli lexe, “Nalai mo
natilovosou tani tila noxou Lataua mo valovalosou xe naitisiʹa ta mitema
ane ilotu no anu.
2 ✡Ia ieni uvaxau mo natilovosou taiinu ane muxolu no ale no tani tila
noxou Lataua uasi, xo taiinu ane ne milosiʹa ta asila. La aneʹi imaapitasou
tuala tila noxou Lataua soʹio itemaxu tamei mo tamei.
3 Ia eni apelemasaxaneʹi ta mitema tamei sou ipalomatana no anu vaikala
noxilo voxo 1260. Aneʹi ilou itokolomoxu tokolomosou tama.”
4 ✡Aneʹi ilou ane ovu olivu tamei xe mii sou itulusou telu no anu tamei
e ututulu no talaxu. Lataua anu tila sou usaxilaʹa ta mitema no lia ʹo
mukalusi.
5 ✡Ia lexe evile utovosou uʹoxo masuaneʹi, la navu ulaa no anaxaʹa sou
uʹelaxaʹa ta uluaiʹa. La sou ʹei ane umasaxa uʹoxo masuaneʹi, la anu usolisi.
6 ✡La sou aneʹi ta mitema tamei ne Lataua ulosiʹa xavi sou itatusou
loxotolo la laʹiua usili uasi no mine aneʹi ilou ipalomatana no anu vaikala
noxou. Mo ulosiʹa xavi sou ixiunu lexa uxali sialu xe ipuapuasiʹa ta mitema
no lia ʹo ukalusi no anu tuʹutuʹumaxu iouiou alaxu tavuʹalo no ʹa masaxa
noxiʹa.
7 ✡Xe no mine aneʹi ilou ipalomatana no anu vaikala noxou Lataua ukalu,
la mii vova e uxolu no taxa ane kaluxu uasi ne ulaa uuatusou iloʹa iʹoto.
Iloʹa iʹoto la anu xaviinu musuku la uveʹa ilou isoisoli.
8 ✡La vasimeʹa ilou usuʹanu uai no voteʹi no tuala tila itovolaʹinu lexe
Sodomu ilee Aixiputo. No anu tuala tila ane ne, la aneʹi mililixu Tila noxiʹa
ilou no ovu valautu ane.
9 La ta mitema ane vasimeʹa kaukavunu iouiou mo mata iouiou mo
vaivaikalaiʹa iouiou no xalexalee tuatuala mukalusi ineʹe imamaisou
vasimeʹasi voxo tatalu mo paʹusou, ia imasaxa sou inoʹu mo iʹasixu uasi.
10 Mo aneʹi ane ixoxolu no lia ʹo iʹosasiʹa la isovaiʹa mimii ngatongatoʹo.
Xo ta mitema sou palomatana tamei milosiʹa tuʹutuʹumaxu ne misoisoli.
11 ✡Ia voxo tatalu xe paʹusou mukalu, la tauuxu Lataua sou mauli muʹuna
noxiʹa ilou, la ilou mitulu. Aneʹi mimaisiʹa ilou aloxo ne, la mimamaʹu
manina misevile.
12 ✡Aneʹi ilou mitulu mukalu, la milomusou ʹava toxoxaʹa molu teitexi no
opo loxotolo muluʹe noxiʹa ilou aloxo ʹo, “Ngongou ngatelo.” La aneʹi ilou
mitelai no anu tamuxala, ia ta uluaiʹa mitulu mimaisiʹa ilousi.
13 ✡No mine aneʹi ilou mitelaisi ka laliua toxoxaʹa manina mukunikuni,
la xalee mavulovexasou tuala tila ne mumamulo. Xe ta mitema itiitisiʹa
muxali loxo 7,000 misoisoli no anu. Ia aneʹi ane isoisoli uasi ne mimamaʹu
la miʹitinu Lataua uxolu no opo loxotolo ualasou.
14 ✡La tuʹutuʹumaxu tameisou a mukalu ne. Ia tatalusou a ʹalaʹalaisi sou
uxali.

Xoolau Muxatele Tameisou

15 ✡Xe angelo muxatele tameisou noxiʹa mutaunu xoolau noxou, la ʹava
tavuʹalo toxotoxoxaʹa molu teitexi no opo loxotolo mivikala aloxo ʹo,
“Ta mitema no tuatuala mukalusi no lia ʹo ne,
mixali Tilasinge ta naʹu mo Kalisito noxou.
La Anu usaxilaʹa no voxovoxo utotomu mo kaluxu uasi.”

✡ **11:1:** Ese 40:3; Sek 2:1-2 ✡ **11:2:** Luk 21:24; Pal 13:5 ✡ **11:4:** Sek 4:3, 11-14 ✡ **11:5:** 2Sa 22:9; Lex 97:3 ✡ **11:6:** Mul 7:17-20; 1Sa 4:8; 1Ta 17:1 ✡ **11:7:** Tan 7:21; Pal 12:17; 13:7; 17:8 ✡ **11:8:** Luk 13:34 ✡ **11:11:** Ese 37:5, 10 ✡ **11:12:** 2Ta 2:11 ✡ **11:13:** Pal 6:12; 16:18 ✡ **11:14:** Pal 9:12 ✡ **11:15:** Mul 15:18; Lex 10:16; Tan 2:44; 7:14

16 La ta tatila itemaxu vile mo tamiʹa e mixolu no luusiʹa no talaxu Lataua
ne, mitangatulu muluʹelai no lia sou milotu noxou,
17 ia mivikala aloxo ʹo,
“Nini Tila mo Lataua xavineni musuku misevile nemauli tei
mo nemauli vaimomo ʹo.
Nexi talemolu laixe ulai noxine, xo nini xavineni musuku
la sou nini nasaxilaʹa ta mitema no lia ʹo.
18 ✡La aneʹi ta mitema no lia ʹo laʹiaxaʹa.
Ia voxosou laʹia noxine a muxali.
La nini natulusiʹa ta mitema misoisoli no anu vaivaikala
sou nalosiʹa lakolisou xaixai noxiʹa aneʹi ane ta mitema sou xaixai vitanisi
ane mipalomatana no anu vaikala noxine iloʹa ta mitema noxine
mo aneʹi ane inoʹu uala tila uasi xe aneʹi ane minoʹu uala tila la mitoxoneni.
Mo nakalusiʹa aneʹi ane miʹoxo masuaneʹi ta mitema.”
19 ✡Aneʹi mivikala aloxo ne mukalu, la tani tila noxou Lataua teitexi no
opo loxotolo mukisi. La eni emaisou lavokisi sou vaikala noxou Lataua ane
musakii no anu no nano no taasou lalotu noxou Lataua. Mo emaisou leleʹe
ulamilami mo upaupau la luluxu uvalivalixumu. Mo laliua ukunikuni xe
aesi lavolavoʹo toxotoxoxaʹa ulapalapau.

12

Sema Ilou Iaulu Toxoxaʹa

1 Mo sosovo vile toxoxaʹa muxali no opo loxotolo ne aloxo ʹo. Sema
vile mitokolomo no anu aso xe soʹio no laaxu tavaʹe mo kisivalu xe ta oto
mavulovexa mo mulelia tamei mixolu no anu kisie.
2 ✡Ane opoone mo voxo sou lavuloʹo muneʹe ʹalai, la miungaunga xo
mixamuli navunavu toxoxaʹa.
3 ✡Mo sosovo vile la muxali no opo loxotolo la aloxo ʹo. Iaulu vile
toxoxaʹa ia lauolauoinu mo kisou muxatele tamei mo sikilisou mavulovexa
xe kisivaluxu muxatele tamei muxolu no kisou.
4 ✡La anu muvali xelaʹu, la xalee tatalusiʹa ta oto no loxotolo milapalapau
miluʹe no lia. Ia anu muavuti la mulai mutulu no talaxe sema ʹalaʹalai sou
ivoʹo sou lexe ane ivoʹonu keakea ne la anu uʹou.
5 ✡Ia sema ne mivoʹo, la ʹilie mulu. Anu sou usaxilaʹa ta mitema no lia
ukalusi no anu vilaxoxu miʹoxonu no anu aeni. La no mine ane mivoʹonusi
ka mitokinu mulai noxou Lataua sou muxolu no luusou.
6 Ia sema ne, miʹume milai mixolu no xalee lia vitanisi. Xalee lia ane ne,
Lataua mulalaxiinu sou ane ilai ixolu no anu mo anu usaxilaʹe voxo 1,260.
7 ✡Ia teitexi no opo loxotolo, la ʹotoʹoto toxoxaʹa muxali no taiineʹi Mikaeli
iloʹa ta angelo noxou xe iaulu toxoxaʹa iloʹa ta angelo noxou.
8 Ia anu xaviinu uasi, la miʹumesou tualasiʹa teitexi no opo loxotolo.
9 ✡La iaulu toxoxaʹa iloʹa ta angelo noxou ne, mileaneʹi miluʹe no lia ʹo. La
sou anu uxovulaulaulixaʹa ta mitema latala mukalusi no lia ʹo. Anu sinana
veveeni muxolu tatei ne ilemolu lexe ulee masua xe Satani.
10 ✡La eni elomusou ʹava toxoxaʹa molu teitexi no opo loxotolo aloxo ʹo,
“vaimomo ʹo, voxo sou pamauli mo xavi mo saxisaxilaʹu noxou Lataua
noxinge.

✡ **11:18:** Lex 110:5; 115:13; Rom 2:5; Pal 20:11-13 ✡ **11:19:** Eva 9:4; Pal 8:5; 15:5; 16:21 ✡ **12:2:** Mai 4:10 ✡ **12:3:** Tan 7:7 ✡ **12:4:** Tan 8:10 ✡ **12:5:** Lex 2:9; Ais 7:14; 66:7; Pal 19:15 ✡ **12:7:** Iud 1:9 ✡ **12:9:** Tav 3:1, 14; Luk 10:18; 22:31; Pal 20:2 ✡ **12:10:** Iop 1:9-11; Sek 3:1

Xe xavi noxou Kalisito noxou a muxali.
Xo itema sou ukaitolone'i ta vivinge noxou Iesu no iou Lataua
no aso xe no 'olovoxo ne, mileanu mulu'e.
11 Ia ane'i mitaloxolixu no anu sialuxu Sipsip 'Olu
mo no anu vaikala noxou Lataua ane ane'i mia'aloxu.
Mo ane'i ixavutala no anu maulixa'a malaxo uasi
mo i'ume uasi ulai utalo no mine soli uxalisi'a.
12 ✡Aloxo ne, la sou ngingi ane ngexolu no opo loxotolo ne nga'osa!
Ia tu'umaxu ulai noxi'a ane'i ane mixolu no lia mo no luaki,
xo ulee masua mulu'elai noxinge.
Anu maasi, la la'iaxu misevile xo anu mulavusou lexe voxo noxou asou
ukalu."
13 La sou no mine anu mulavusou lexe ane'i mileanu mulu'e no lia, la anu
mumulimuline sema e mivo'onu keakea mulu sou lexe uvee.
14 ✡Ia sema ne, milosie suluvi nenu toxoxa'a vivisou tamei sou lexe ane
ivava no anu la ilai ixolu no xalee lia vitanisi ane Lataua mulalaxiinu.
Ane ilai ixolu ne no Anu usaxilae, umomomo loxo tauu ie tatalu mo so'io
muxatele vilesi, mo sou ane ixolu va'axu noxou sinana veveeni ne.
15 Ioxe anu iaulu toxoxa'a ne muavuti la mu'exinu lexa mulaa no anaxu
loxo lexa mu'ani sou lexe utavulene sema ne ulailixe.
16 Ia lialia musu'uline sema ne la mu'a'a sou mumalukusou lexa e iaulu
toxoxa'a mu'exinu ne mu'una no lia tanu mukalusi.
17-18 ✡Anu mumaisou aloxo ne la la'iaxuie sema ne misevile la sou
anu muavuti la mulutu sou mulai u'oto noxie sema ne ta 'ili'ilie ilo'a ta
minemine. Ane'i ane milomuxu mo mimulimulinu lapuloto noxou Lataua
mo mimuxaxu tane'i no anu vaikala manina noxou Iesu. La anu iaulu
toxoxa'a mulai mutulu no tasi'i.

13

Ta Mimii ta Vova Tamei

1 ✡Ioxe, eni emaisou mimii ne mukalu xe emalei, la emaisou mi vova
vile muxali muatu no luaki. Anu kisou muxatele ta tamei mo sikilinu
mavulovexa xe kisivalu mavulovexa muxolu teitexi no anu sikiliu 'ole.
Mo kaukavu muxolu no kisou vilevilesi. Kaukavu ne anu vaivaikala
masumasua sou Latauasi.
2 ✡Mo eni emaisou mi vova ne, iou loxo pusi vova toxoxa'a (ta mii kea
ilemolu lexe leopard) mo tava'u loxo mii vile ilemolu lexe bea xe anaxu loxo
laeoni. Anu muatu la iaulu toxoxa'a ne mulosou xavi mo mulosou puloulou
noxou xe xavi tatila sou anu uxaxai loxo anu. 3 ✡No anu kisou muxatele
tamei 'ole la vile iou loxo mivau musoli mo xavaxavanu xe velavelamolusi
ia muvesa. Xe ta mitema tavu'alo mimaisou aloxo ne la mikuluke, la
mimulinu mukalusi.
4 Mo ane'i tavu'alo milotu noxou iaulu toxoxa'a ne xo anu mulosou mii
vova ne xavi tatila, la ta mitema milotu noxou kalumo, la ivivikala lexe,
"'Ena'ei anu aloxo mii vova ne? Mo 'ena'ei umomomo sou u'oto noxou?"
5 ✡La anu mii vova ne mipelemasaxanu sou utilatila anaxu mo uvivikala
sou Lataua masumasua. Anu muno'u xavi ne sou uxaxai umomomo loxo
so'io itemaxu ta tamei mo ta tamei (42).
6 Aloxo ne la sou anu utilatila anaxu mo uvivikala sou Lataua masumasua
mo ualasou mo taasou e anu uxoxolu no anu xe ane'i mixolu teitexi no opo
loxotolo kalumo.

✡ **12:12:** Ais 44:23; 49:13 ✡ **12:14:** Tan 7:25; 12:7 ✡ **12:17-18:** Pal 11:7 ✡ **13:1:** Pal 12:3; 17:3, 7-12 ✡ **13:2:** Tan 7:4-6 ✡ **13:3:** Pal 17:8 ✡ **13:5:** Tan 7:8, 25; 11:36; Pal 11:2

7 ✡Mo anu mipelemasaxanu kalumo sou u'oto noxi'a ta mitema noxou
Lataua la ua'ulixa'a. Mo anu muno'u xavi sou usaxila'a ta mitema
vasime'a kaukavuxunu iouiou mo matamata iouiou mo vaikalai'a iouiou
xe xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi.
8 ✡La ta mitema tavu'alo e mixolu mimauli no lia 'o ukalusi e tei no mine
Lataua musokou mukoinu mimii la, ukaukavunu ualasi'a uai uasi no nano
no anu lavuku sou mauli noxou Sipsip 'Olu e mivau ne ane'i ilotu noxou
mii vova ne.
9 'Ei ane sangalou la ulomusou vaikala ane 'o laixe.
10 ✡Lexe 'ei ane sou imulaxu no taasou navunavu, la anu umulaxu ulaisi,
mo 'ei ane sou ivau usoli no anu laviso la anu ivau usoli no anu laviso. La
sou lexe mimii ane 'o uxali la ta mitema noxou Lataua itulu pekia'u no anu
muxamuxaxu tane'i.
11 Ioxe eni emaisou mimii ane ne mukalu la emaisou mii vova vile la
muxali mutelo no lia. Mii vova ne sikilinu ta tamei mutulu no kisou loxo
Sipsip 'Olu mo uvivikala loxo iaulu toxoxa'a.
12 Anu mii vova ne muxali la muno'u tanixu mii vova tei sou muxaxai
no anu xavi noxou. La mu'oxonu lia mo ta mimii mixolu no lia 'o milotu
noxou mii vova e iou loxo mivau musoli mo xavaxavanu xe velavelamolusi
ia muvesa ne.
13 ✡La mu'oxonu sosovo se'i toxotoxoxa'a no ie'i ta mitema. Sosovo vile
toxoxa'a mu'oxonu no ie'i ta mitema ane mu'oxonu navu molu teitexi no
loxotolo mulu'e no lia 'o.
14 Xo no anu xavi anu muno'u ne, la mu'oxonu sosovo toxotoxoxa'a no
anu sou muno'u tanixu mii vova ane tei. La mu'oxo loloxa'a ta mitema
e mixoxolu no lia 'o. Anu muavuti la muvikalane'i lexe ipuinu mii vile
iouvilesisi aloxo mii vova tei ne mo itulusou. Anu mii vova ne mivau no
anu laviso la xavaxavanu xe velavelamolu mo muvesa ia usoli uasi.
15 Mo anu milosou xavi sou mutaunu tauuxu mulai no anu mii e mipuinu
iou loxo mii vova tei mo sou u'oxonu uvivikala, mo sou lexe ane'i ane
imasaxa sou ilotu no anu mii ne uasi, la ive'ave'a isoisoli.
16 ✡Mo anu muavuti la muvikalane'i ta mitema tavu'alo sou imulaxu
sosovo vile no avo'a tema xe no 'alaie'i. Ane'i ta mitema ane ualasi'a
uasi mo ane'i ane ualasi'a mo ane'i anei'a lavuluti xe ane'i anei'a lavuluti
uasi mo ta mitema ixoxolusi ia mivile usakisakine'i uasi xe ta mitema sou
ipalupalusi'a tavu'alo ne ino'u ukalusi.
17 Mo sou anu ane uno'u sosovo sou ualasou mii vova ne xe itiiti noxou
uasi la umomomo sou ulotoloto xe usovanu mimii uasi.
18 La sou lexe 'ei ane mulavu manina la utovo uxaxaisou itiiti ne anu
musosovo sou itema itiiti noxou. Anu itiiti noxou itema ne aloxo 'o itemaxu
mavulovexa tatalu mo itemaxu tatalu xe muxatele vile (666).

14

Ta Mitema Noxou Sipsip 'Olu Ilexenu Lexe Alavua

1 Ioxe eni emaisou mimii ne mukalu xe emalei la, emaisou Sipsip 'Olu
mutulu teitexi no alaele ne Sioni. Anu ilo'a ta mitema e mikaukavunu
Sipsip 'Olu xe Momu Lataua ualasi'a no 'alaie'i. Ane'i ta mitema ne itiitisi'a
mumomomo loxo 144,000.

✡ **13:7:** Pal 11:7 ✡ **13:8:** Lex 69:28; Pal 17:8; 20:12, 15; 21:27 ✡ **13:10:** Iel 15:2; 43:11; Pal 14:12
✡ **13:13:** 1Ta 18:24-39; Mat 24:24; Pal 19:20 ✡ **13:16:** Pal 14:9-11; 16:2; 20:4

2 ✡Xe elomusou mii vile luluxu teitexi no loxotolo luluxu loxo lexa utaloxo
no kisou matala mo loxo lele'e upau la luluxu. Mo eni elomusou mii ne
luluxu loxo tamaxu susapu e ta mitema mipita xe mivau la mutatama.
3 ✡La emaisi'a ta mitema itiitisi'a loxo 144,000 mitulu talaxa'a mulai no
anu puloulou noxou Lataua mo noxi'a ta mimii tami'a e mimauli xe noxi'a
ta tatila. Ane'i mitulu no talaxa'a ne la ilelexenu lexe vile alavua. Lexe ne
ane'i ta mitema e Lataua mupamauline'i e itiitisi'a loxo 144,000 ane'isisi
milavusou.
4 Ane'i ta mitema ne misaxila'u maulixa'a la malemalenga mo i'oxonu
masuane'i no anu 'ilixo sou ilai noxi'a ta sema uasi, mo ilavu sou 'ilixo ane
ne uasisi manina. Mo ane'i imulimulinu Sipsip 'Olu utotomu mo lexe anu
ulai a loxovaa la ane'i imulinusi. Xo ane'i Lataua mupamauline'i no taine'i
ta mitema mo loxo xai iou vile temanu lingamo tei la anu Lataua mo Sipsip
'Olu na'a.
5 Mo vaikala kalavoi vile ulaa no anaxa'a uasi, xo ixalisou susu vile no
anu maulixa'a uasisi manina.

Vaivaikala Noxi'a ta Angelo Tatalu

6 Mo emalei la, la emaisou angelo vile muvava teitexi no nixi manina. Anu
mune'e sou ua'aloxu a'alo laixe ane kaluxu uasi noxi'a ane'i ane mixolu
no lia 'o no xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi mo matamata iouiou mo
vaikalai'a iouiou xe ta mitema vasime'a kaukavuxu iouiou.
7 Anu mu'ava tatila aloxo 'o, "Nga'ume noxou Lataua mo ngaitinu
ualasou xo voxo noxou Lataua a muxali sou utulusi'a ta mitema no anu
vaivaikala. La sou ngalotu noxou Lataua e Anu mukoinu loxotolo ilou lia
mo luaki xe pupupulu sou lexa."
8 ✡Ioxe angelo ta tameisou muvava mumulinu ane tei la mu'ava kalumo
lexe, "Tuala tatila ne Vaviloni a mumamumamulo mukalu. Ani, anu
mumamulo mukalu ne xo anu loxo sema sou vote'i e mi'oxone'i ta mitema
no xalexaleenu tuatuala no lia 'o la mi'una no nano no anu 'ili'ilixo
masumasua sou vote'i noxie. Anu aloxo ane milosi'a uaini pekia'u la ane'i
miiexu."
9 ✡Ioxe angelo tatalusou muvava mumuline'i ta angelo ta tamei tei la
mu'ava ta tatila aloxo 'o, "Lexe 'ena'ei ane mulotu noxou mii vova ne mo
mulotu no anu mii e mipuinu iou loxo anu ne xe muno'u sosovo noxou
muxolu no 'alaiou xe uasi la no avolu,
10 ✡la anu kalumo uiexu uaini noxou Lataua. Anu uaini noxou Lataua ne
anu la'ia noxou e loxo uaini pekia'u e Anu munixi'u no anu paku ia mii vile
u'unalaxu uasi. Itema ane ne, ne uela no navu mo taupea no ie'i ta angelo
noxou Lataua mo no iou Sipsip 'Olu.
11 ✡La navu e i'elaxa'a no anu ne mo uto'ito'isi'a ne umuxu ne ulai teitexi
mo kaluxu uasi. 'Ena'ei ane ulotu noxou mii vova mo no anu mii e mipuinu
iou loxo mii vova ne xe uno'u sosovo sou ualasou la uno'u uma'ila no anu
navu ne no aso xe no 'olovoxo uasi.
12 ✡Lexe mimii ne uxali la ta mitema noxou Lataua e imulinu lapuloto
noxou mo imuxaxu tane'i noxou Iesu itulu pekia'a."
13 Ioxe angelo tatalusou ne muvivikala mukalu, la elomusou vaikala
molu teitexi no loxotolo muvikala aloxo 'o, "Nakaukavunu vaikala ane 'o
lexe, 'Usoko vaimomo 'o, ane'i ane imuxaxu tane'i noxou Tila ia isoisoli
la i'osa xo Lataua ualusi'a' Angelo muvikala aloxo ne mukalu la Uleenu

---

✡ **14:2:** Pal 1:15; 19:6 ✡ **14:3:** Ais 42:10; Pal 5:9; 7:4 ✡ **14:8:** Ais 21:9; Iel 51:7-8; Pal 17:2; 18:2-3
✡ **14:9:** Pal 13:12-17 ✡ **14:10:** Tav 19:24; Lex 75:8; Ais 51:17, 22; Iel 25:15-16; Ese 38:22; Pal 16:19;
20:10 ✡ **14:11:** Ais 34:10 ✡ **14:12:** Pal 13:10

Tavuna muvikala kalumo aloxo ʼo, ‘Ani manina aneʼi imaʼila no anu xaixai ane aneʼi miʼoxoʼoxonu xo aneʼi inoʼu lakoli sou xaixai lailaixe ane aneʼi miʼoxoʼoxonu.’ ”

Laʼilali no Lia ʼo Lingamo sou Kokoli

14 ✡Ioxe eni emaisou mimii ne mukalu, xe emalei la, la emaisou itema vile loxo itema ʼolu muxolu no anu tamuxala kea ne anu mutaanu kisivalu miʼoxonu no anu xoulu, xe no avolu la mutetelisou laviso vile anaxu manina.
15 Xe ieli mulai la emaisou angelo vile molu no nano no vimelu sou taasou noxou Lataua mulaa muatu la muʼava ta tatila mulai noxou itema e muxolu no anu tamuxala aloxo ʼo, “Nanoʼu lavisomeni mo nakokoli. Xo laʼilali no lia ʼo anu lingamo mukalu xe anu voxo sou kokoli anu muxali.”
16 La sou itema e muxolu no anu tamuxala ne mutangatulu muluʼe no lia xo laʼilali tavuʼalo no lia ʼo ne lingamo mukalusi la sou anu muvalitusou.
17 Mo ieli mulai la emaisou angelo vile la mulaa muatu no opo loxotolo. Anu muatu la mutetelisou laviso vile anaxu manina kalumo no avolu.
18 ✡Xe emaisou angelo vile e musaxilaʼu valovalo sou navu no taasou Lataua muatu la muʼava tatila mulai noxou angelo e mutetelisou laviso anaxu ne aloxo ʼo, “Nanoʼu lavisomeni anaxu misevile ne mo navalitusou uaini kolekolesou no lia mo napitanu xo anu momoxo mukalu.”
19 Angelo ne mulomusou vaivaikala ne mukalu la mutangatulu muluʼe no lia ʼo sou muvalitusou uaini kolekolesou no lia mupitanu, mukalu la mulea mulai. Anu lavoʼo alela sou umutanu uaini kolekolesou ne anu sosovo sou laʼia noxou Lataua manina ane.
20 ✡Anu mutaʼolunu uaini kolekolesou ne no lavoʼo alela mukalu la ta mitema mimalamalaxoʼu no tavaʼa sou lexaxu ulai uxali uaini. Aneʼi miʼoxonu aloxo ne no ale no tuala tatila, la sialu munixi muatu no anu lavoʼo alela ne la musiali mulai muxali loxo kilomita itemaxu mavulovexa mo itemaxu taʼuve (300 kilomita) xe kupaxu mutelo muxali no anu samalisou sou oosi anaxu. (Mita vile mo paʼusou).

15

Ta Angelo Muxatele Tamei Mo Tuʼutuʼumaxu Muxatele Tamei

1 Eni emaisou mimii ne mukalu xe ieli mulai teitexi no loxotolo la, la emaisou sosovo vile tatila manina mo iouvilemo. Eni emaisiʼa ta angelo muxatele tamei xe tuʼutuʼumaxu kaluxusou muxatele tamei. Xo anu laʼia masua manina noxou Lataua kaluxusou ane la ukalu.
2 Mo ieli mulai la emaisou mii vile loxo laxalasi toxoxaʼa loxo luaki ilou navu kalumo. Mo emaisiʼa aneʼi ane miuaulixu mii vova ne mo no anu mii e mupuinu iou loxo anu ne xe no anu itiiti sou ualasou ne itutulu no anu luaki ne paʼumolu. Aneʼi minoʼu susapu noxou Lataua anu mulosiʼa.
3 ✡La aneʼi milexenu lexe vile noxou Mosesi anu itema sou xaixai noxou Lataua mo lexe noxou Sipsip ʼOlu. Lexe ne aloxo ʼo,
“Lataua Tila xaviinu musuku misevile.
Nini nalavusou naʼoxonu mimii ta tatila xe lailaixe manina.
Nini itema mulapu mo navikala maninasi.
Nini tatanaanu tuala noxiʼa ta mitema no lia ʼo ukalusi.
4 ✡Ninisisi nexolu vaʼaxu no anu ʼiliʼilixo masumasua.
La sou ʼenaʼei umomomo sou uʼumene Tila mo uʼitinu ualasine uasi?
Tuatuala no xalexalee lia ukalusi ne ineʼe ipita la ilotu noxinesi.

✡ **14:14:** Tan 7:13 ✡ **14:18:** Ioe 3:13 ✡ **14:20:** Ais 63:3; Pal 19:15 ✡ **15:3:** Mul 15:1; Lex 139:14; 145:17 ✡ **15:4:** Lex 86:9; Iel 10:6-7

Xo 'ili'ilixo mulapu noxine ne muxali manina.”
5 ✡Mo eni emaisi'a milexe mukalu xe ieli mulai teitexi no loxotolo la,
la emaisou taasou lalotu anu tani alelaxu noxou Lataua sou a'alo manina
mukisi.
6 Mo ieli mulai la emaisi'a ta angelo muxatele ta tamei ne mitokolomo no
anu lavalava kea. Lavalavai'a ne maenaxu misevile mo misakiinu utupoko
vile mi'oxonu no anu xoulu la ulamilami miutupokoxu no lutune'i. Ane'i
miuatu la miuatu ilou tu'utu'umaxu muxatele tamei ne.
7 Ane'i miuatu mukalu la vile noxi'a ta mii tami'a e mimauli ne muno'u
latotope xoulu muxatele tamei la mulosi'a. Latotope muxatele tamei ne
mu'ana'ana no anu la'ia masua manina noxou Lataua. Anu Lataua e
umauli utotomu mo kaluxu uasi.
8 ✡Xe ieli mulai la navu umuxu ilou lamanaxu Lataua mo xavi noxou
mutaasou taasou lalotu noxou ne la umomomo sou evile u'unalai no anu
taasou lalotu noxou ne uasi. Mulai muxali no mine ta angelo muxatele
tamei mino'u latotope sou tu'utu'umaxu muxatele tamei noxou Lataua
mukalu.

16

Tavulu sou La'ia Masua Manina Noxou Lataua Muxatele Tamei

1 Eni emaisou aloxo ne mukalu, la elomusou 'ava vile tatila molu no
taasou lalotu noxou Lataua mu'ava muatu noxi'a ta angelo muxatele tamei
ne aloxo 'o, “Ngalai mo nganixi'u tavulu muxatele tamei sou la'ia masua
manina noxou Lataua ne ulu'e lai no lia.”
2 ✡Ane'i ta angelo ne milomu aloxo ne mukalu, la angelo ane muuli mulai
munixi'u tavulu noxou no anu latotope ne mulai no lia. Anu munixi'u
tavulu ne mulu'e la xalevi toxotoxoxa'a ilou navunavu sou toxotoxoxa'a
muxali no vasime'a ta mitema e mino'u sosovo noxou mii vova ne xe milotu
no anu mii e mipuinu iou loxo mii vova ne.
3 ✡Ioxe angelo ta tameisou muavuti la mulai munixi'u tavulu noxou ne
no luaki. La luaki muxiu muxali sialu. Sialu ne loxo ivau itema usoli la
sialuxu, la mu'oxone'i ta mimii iouiou e mixolu no luaki tanu ne misoisoli
mukalusi.
4 Xe angelo tatalusou ne munixi'u tavulu noxou mulu'e no lexa xe no
pupupulu sou lexa ne la muxiu muxali sialu mukalusi.
5 Xe eni elomusou angelo e musaxila'u lexalexa ne muvikala aloxo 'o,
“Lataua nini nexolu vaimomo 'o mo nexolu tei.
Nini nexolu va'axu no anu 'ili'ilixo masumasua
mo natulusi'a ta mitema no anu vaivaikala la nini na'oxonu 'ilixo
ulapu.
Xo nini nevikala la ane'i itulu no anu vaivaikala loxo nini nelemolu ne.
6 Xo ane'i mive'ave'a ta mitema ilo'a ta mitema sou palomatana noxine
misoisoli.
La sou nini nelosi'a sialu sou iiexu mumomomo sou 'ilixo ma'ia ane'i
mi'oxonu.”
7 ✡Mo elomu la, la elomusou 'ava molu no anu valovalo muatu kalumo
aloxo 'o,
“Manina, Tila Lataua anu xaviinu musuku misevile,
nini nevikala lexe natulusi'a ta mitema no anu vaivaikala
la nini na'oxonu manina sou vaikalameni la na'oxo 'ilixo ulapu
la natulusi'a no anu vaivaikala.”

✡ **15:5:** Mul 38:21 ✡ **15:8:** 1Ta 8:10-11; 2A'a 5:13-14; Ais 6:4 ✡ **16:2:** Mul 9:10; Pal 13:12-17
✡ **16:3:** Mul 7:17-21 ✡ **16:7:** Lex 19:9; Pal 15:3

8 Xe angelo tamiˈasou mulai munixiˈu tavulu noxou no aso iou, sou
uˈoxonu aso uiei xaviinu la uieisiˈa ta mitema loxo navu.
9 ✡Xo no anu aso ialuxu e utoˈitoˈisiˈa ta mitema ne la aneˈi ivivikala
masumasua no ualasou Lataua. Anu Lataua ne Anusisi xavi sou usaxilaˈu
tuˈutuˈumaxu ne, la aneˈi ixiunu oponeˈi mo iˈitinu ualasou uasi.
10 ✡Xe angelo taˈuvesou mulai la munixiˈu tavulu noxou no anu puloulou
noxou mii vova e muxali muatu no luaki ne la tuala e anu musaxilaˈu
ne isivoxo mutomu. Xe muˈoxoneˈi ta mitema mixolu ne mixamulinu
navunavu toxoxaˈa la mingangasou levexaˈa.
11 Mo minoˈu navunavu ilou xalevi toxotoxoxaˈa la imasaxa ixiunu
oponeˈi no anu ˈiliˈilixo masumasua noxiˈa e miˈoxonu ne uasi. Ia ivikala
masumasua noxou Lataua sou teitexi.
12 ✡Xe angelo muxatele vilesou munixiˈu tavulu noxou no lexa tila ne
Iupulatesi. Anu munixiˈu la muˈoxonu lexa tatila ne musii sou ulalaxiinu
voteˈisiˈa ta tatanaanu tuala no aso uxali sou ineˈe.
13 Mo eni emalei la emaisiˈa ta uleenu ta masumasua tatalu ieˈi loxo ta
vaˈe milaa muatu. Vile mulaa muatu no anaxu iaulu toxoxaˈa ne mo vile
mulaa no anaxu mii vova ne xe vile mulaa muatu no anaxu itema sou
palomatana kalakalavoi ne.
14 ✡Aneˈi ta uleenu masumasua manina ne ilavusou iˈoxonu sosovo seˈi
uxali. La sou ilai itaxusiˈa ta tatanaanu tuatuala no xalexalee lia ukalusi
mo ineˈe ipita sou iˈoto no anu voxo tatila noxou Lataua e xavi musuku.
15 ✡“La sou ngalomu laixe, eni aneˈe loxo itema sou pakali. Anu ane uxolu
ulalaxii mo ulosou tokolomou laixe la anu uˈosa xo Lataua ualusou. Xo
umomomo sou anu umuamuaˈi pangapangaˈu mo umaela no ieˈi ta mitema
uasi.”
16 ✡La sou aneˈi ta uleenu ta masumasua ne milai mipitaneˈi ta tatanaanu
tuatuala ne no xaleenu lia vile ilemolu no anu vaikala noxiˈa ta Evalaio lexe
Aamaxetoni.*
17 Xe angelo muxatele tameisou muavuti la mulai munixiˈu tavulu noxou
mutelo teitexi no vaˈa vitanisi. Xe no nano no taasou lalotu noxou Lataua, la
vaikala vile muˈava ta tatila muatu no puloulou noxou Lataua aloxo. “Anu
a mukalu.”
18 ✡La leleˈe lamixu mukelekelele mo luluxu muvalivalixumu xe laliua
mukunikuni toxoxaˈa manina. Laliua ne toxoxaˈa manina xo no mine ta
mitema mixolu no lia ˈo la laliua vile toxoxaˈa aloxo ne uxali uasi ia ane ˈo
ne tatila e tatila manina.
19 ✡Laliua toxoxaˈa ne mukuni la tuala tatila ne Vaviloni museˈiseˈi muxali
alelaxu tatalu. Mo tuala tatila no xalexalee tuatuala no lia ˈo mumamuma-
mulo mukalusi. Lataua muxavutalaneˈi tuala tatila ne Vaviloni no ˈiliˈilixo
noxiˈa la muˈoxoneˈi miiexu paku sou uaini noxou. Paku sou uaini e ane
miiexu ne muˈanaˈana no anu laˈia masua manina noxou Lataua.
20 ✡Laliua ne mukuni la muˈoxonu laˈolaˈolu no luaki ne tasiauxu mo
laxalaxaˈilu ne tasiauxu ia uxolu la uasi.
21 ✡Xe muˈoxonu laˈiua tavaˈu toxotoxoxaˈa loxo aesi lavoˈo molu teitexi
no loxotolo muluˈe noxiˈa ta mitema. Laˈiua e tavaˈu toxotoxoxaˈa loxo
lavoˈo ne tuˈumaxu mumomomo loxo kiloxelemu itemaxu ta tamei mo
taˈuve (45kg). Xo anu muˈoxonu laˈiua tavaˈu loxo lavoˈo ne muluˈe muˈoxo
masuaneˈi manina la sou aneˈi mivivikala sou Lataua masumasua.

✡ **16:9:** Pal 9:20-21 ✡ **16:10:** Mul 10:22; Ais 8:21-22 ✡ **16:12:** Ais 11:15 ✡ **16:14:** Pal 19:19
✡ **16:15:** Mat 24:43-44; Pal 3:3 ✡ **16:16:** Sek 12:11 * **16:16:** Aamaxetoni ne ilemolu no anu vaikala ngiala la lexe Armagedon. ✡ **16:18:** Pal 4:5; 8:5 ✡ **16:19:** Pal 14:10 ✡ **16:20:** Pal 6:14
✡ **16:21:** Mul 9:23-24; Pal 11:19

17

Sema sou Voteʼi Ilou Mii Vova

1 ✡Ioxe eni emaisou tuʼutuʼumaxu e muxali noxiʼa ta mitema ne mukalu
la, emaisou angelo vile noxiʼa ta angelo muxatele tamei e munoʼu tavulu no
anu latotope muxatele tamei ne muneʼe la muvikalaleli aloxo ʼo, “Naneʼe
mo alosienixu tuʼutuʼumaxu e sema sou voteʼi inoʼu. Ane mixolu no lexa
tavuʼalo paʼumolu.
2 ✡Ta tatanaanu tuatuala no lia ʼo miʼoxonu ʼilixo sou voteʼi noxie
mo ta mitema e mixolu no lia ʼo milai miʼoxonu ʼilixo sou voteʼi noxie
kalumo. Aneʼi miʼuna no anu ʼilixo masua sou voteʼi noxie ne la muʼoxoneʼi
mixovulaulau loxo miiexu uaini.”
3 ✡Mo Uleenu Tavuna muʼanaʼana noxilo manina la elai no anu Uleenu,
la angelo vile munoʼilo noxou telai no xalee lia vitanisi. Xe nexi noxou telai
texali la emaisie sema vile ixoxolu no latanu mii vova vile. Mii vova ne
lauolauoinu ia kisou muxatele tamei mo sikilinu mavulovexa xe kaukavu
ne mikaukavunu vaivaikala masumasua sou Lataua.
4 ✡Mo emaisie sema ne mitokolomo no anu tokolomo kaukavuxu
malivolololoonu xe lauo-lauoinu mo xoulu ulamilami mo lasala manina xe
xapo iouiou miʼainu no xolane. Mo no avole la mitetelisou paku vile
miʼoxonu no anu xoulu, ia no nano no anu paku ne la ʼiliʼilixo muʼui
e tumaʼu masumasua mo ʼiliʼilixo sou voteʼi nuninuniʼu no iou Lataua
muʼanaʼana no anu.
5 Xe ualasie mikaukavunu muxolu no ʼalaiei ne laaxu mutalume. Ualasie
ne laaxu aloxo ʼo, “Tuala tatila ne Vaviloni ane neniʼa ta sema sou voteʼi mo
ʼiliʼilixo iouiou e tumaʼu masumasua no lia ʼo.”
6 ✡Eni emaisie sema ne la ekuluke manina, xo ane miveʼaveʼa ta mitema
noxou Lataua iloʼa aneʼi ane miaʼaloxu aʼalo laixe noxou Iesu misoisoli la
miiexu sialuxaʼa. Ane miiexu sialuxaʼa la muʼoxone mixovulaulau loxo
miiexu uaini.
7 ✡La angelo muvikalaleli aloxo ʼo, “Nini nemaisou mimii ne la nekuluke?
Nini naxolu mo eni avikalanenixe sema ne xe mii vova e ane mixolu no
latanu e kisou muxatele tamei xe sikiliu mavulovexa ne laaxu. Xo laaxu ne
mutalume ia vaimomo ʼo la eni avikalanenixu.
8 ✡Mii vova e nemaisou ne tei la anu muxolu ia vaimomo ʼo la anu uxolu
uasi. Xe iliʼi la anu uxali utelo no anu taxa e mulai no lia manina ne la ulai
uulua a vile. La sou ta mitema e ixoxolu no lia ʼo e ualasiʼa uai no nano
no anu lavuku sou mauli uasi no mine Lataua usokou ukoinu mimii uao
imaisou mii vova ne la ikuluke manina. Xo tei la anu muxolu ia vaimomo
ʼo la anu uxolu uasi xe iliʼi la anu uxali.
9 La sou itema e mulavu manina la anu ulavusou laaxu. Anu laaxu aloxo
ʼo, mii vova kisou muxatele tamei ne musosovo sou laxaʼilu muxatele tamei
e sema mixolu no anu mo musosovosiʼa ta tatanaanu tuatuala muxatele
tamei.
10 Ta tatanaanu tuala taʼuve a mikalukalu ia muxatele vilesiʼa uxoxolu
vaimomo ʼo xe iliʼi la muxatele tameisiʼa uxali, ia anu uxali la uxolu
maxuveeni uasi.
11 Xe mii vova e tei la anu muxolu xe vaimomo ʼo la anu uxolu uasi, ia
iliʼi la anu uxali tatanaanu tuala muxatele tatalusiʼa. Anu vile noxiʼa aneʼi
ta tatanaanu tuatuala muxatele tamei ne ane e ulai la uulua avile.

✡ **17:1:** Iel 51:12-13 ✡ **17:2:** Ais 23:17; Iel 51:7; Pal 14:8 ✡ **17:3:** Pal 13:1 ✡ **17:4:** Iel 51:7; Pal 18:16 ✡ **17:6:** Pal 18:24; 19:2 ✡ **17:7:** Pal 13:1 ✡ **17:8:** Tan 12:1; Pal 11:7; 13:7

12 ✡Mo mii vova sikilinu mavulovexa e nini nemaisou no kisou ne
musosovosi'a ta tatanaanu tuatuala mavulovexa, ia ane'i ixali uao. Lexe
ixali, la ane'i ino'u xavi sou ilo'a mii vova ne ixaxai aso iou maxuvee uasi.
13 Ane'i ta tatanaanu tuatuala mavulovexa ne xavutalai'a vilesisi manina
sou ilosou mii vova ne xavi mo xaixai noxi'a sou anu uxaxaisou.
14 Mo ane'i ipita la ilo'a Sipsip 'Olu i'oto, la anu Sipsip 'Olu ilo'a ane'i
ta mitema noxou e anu mu'avali'a mo musosovosi'a lexe anu ta na'u xe
ane'i ane mimulimulinu vaikala noxou iua'ulixa'a no anu 'oto'oto ne. Xo
anu Sipsip 'Olu ne anu Tila noxi'a ta tatila xe tatanaanu tuala noxi'a ta
tatanaanu tuatuala."
15 Mo angelo muvikalaleli la aloxo 'o, "Lexa tavu'alo e nini nemaisie
sema sou vote'i mixolu no anu ne anu musosovosi'a ta mitema vasime'a
kaukavuxu iouiou mo tuatuala ta tatila no xalexalee lia 'o mukalusi xe
vaivaikalai'a iouiou no lia 'o ukalusi.
16 ✡Mo mii vova xe sikilinu mavulovexa e nini nemaisou ne ulai la i'oxo
masuane sema sou vote'i ne. Ane'i iavuti la i'oxonu masuane manina mo
ikalanu tokolomoxe la ixolu pangapanga'esi mo ii'eu xiaxiasine xe i'elaxe
no navu ukalusi.
17 Xo Lataua mulosi'a ne'i ta tatanaanu tuatuala xavutala sou i'oxonu
mimii ne uxali manina sou umomomosou mii ma'ia Anu mulemolu tei.
Ane'i xavutalai'a vilesisi sou milosou mii vova ne xavi sou Anu usaxila'a
ulai uxali no mine Lataua u'oxonu maninasou vaikala noxou.
18 Xe sema e nini nemaisie ne misosovo sou tuala ta tila manina e
musaxila'a ta tatanaanu tuatuala no lia 'o."

18

Tuala Tatila ne Vaviloni Mimamulo

1 Ioxe eni emaisou mimii ne mukalu xe ili'i no anu la angelo vile molu
teitexi no loxotolo mulu'e. Anu xaviinu manina xe mulu'e la lamanaxu
muieisou lia 'o mukalusi.
2 ✡Anu mu'ava tatila aloxo,
"Tuala tatila ne Vaviloni a mimamulo mukalu.
Mo ane ixali tualasi'a ta uleenu ta masumasua.
Ane'i ta molosila mo ta ngiala ta masumasua
ilo'a ta ngiala ta la'ila'ia manina ixolu no anu.
3 Xo ta mitema tavu'alo milai noxie la ilo'a mi'oxonu 'ili'ilixo masumasua
sou vote'i,
la mi'oxone'i mixovulaulau loxo milosi'a uaini noxie la miiexu.
Mo ta tatanaanu no lia 'o mi'oxonu 'ilixo sou vote'i ne kalumo noxie.
Mo ta mitema sou isovanu mimii iouiou
la ta mitema ilotonu no lia 'o mino'u lamoli toxotoxoxa'a manina
no anu 'ili'ilixo masumasua noxie ne."
4 ✡Mo eni elomu la, la elomusou 'ava vile la molu teitexi no loxotolo
mulu'e aloxo 'o,
"Ta mitema noxilo ngongi'a ngavaitami malaxo no anu susu noxie mamu,
nga'ume mo ngaxexesie mo sou umomomo sou
nga'una no anu tu'utu'umaxu e sou uxali noxie uasi.
5 ✡Xo Lataua uxavutalanu 'ili'ilixo masumasua e ane mi'oxo'oxonu ne
misu'anu la'oluxu xo mole mutelo muxali teitexi no loxotolo.
6 ✡La sou 'ili'ilixo ma'ia ane mi'oxonu mune'e noxinge
la ngakolinu ulivu noxie aloxo ne alaxu ta tamei.

✡ **17:12:** Tan 7:7, 24 ✡ **17:16:** Pal 18:8 ✡ **18:2:** Ais 13:21; 34:11-14; Iel 50:39; Pal 14:8 ✡ **18:4:** Ais 48:20; Iel 50:8; 51:6, 45; 2Ko 6:17 ✡ **18:5:** Tav 18:20-21; Iel 51:9 ✡ **18:6:** Lex 137:8; Iel 50:15, 29; 2Te 1:6

Mo milosinge uaini ngeiexu la ngakolinu ulivu ulai noxie,
aloxo ne alaxu ta tamei xe ukalu la ngalosie iiexu.
7 ✡Mo ngalosie navunavu manina mo itama,
xo ane i'itinu ualasie la mivikala lexe ane mixolu laixe manina.
Mo tane uvikala lexe ane mixolu loxo sema tatila la i'itinu ualasie mo ivikala lexe,
‘Eni loxo sema valu uasi xe umomomo sou mii vile u'oxoleli atama uasi.’
8 ✡Aloxo ne la sou tu'utu'umaxu masumasua uxali noxie no voxo vilesisi.
Tu'utu'umaxu ne soli mo tama xe kaetoto toxoxa'a
mo ane i'ela no navu xo Tila anu Lataua xaviinu musuku
mulavusou 'ili'ilixo ma'ia ane mi'oxonu la muvikala lexe anu ukalusie.
9 ✡Mo ta tatanaanu tuatuala e mine'e ilo'a mi'oxo'oxonu 'ili'ilixo iouiou sou vote'i la ilo'a mixolu laixe manina imaisou navu umuxu sou i'ela la itama mo ielielisie.
10 Mo imaisou navunavu e muxali noxie ne la i'ume xe itulu va'axu 'olesi ia itama. Ane'i itama la ivikala lexe,
‘Maulamenge Vaviloni,
nini tuala manina mo xavineni musuku,
ia alaxu vilesisi la nini nakalu avile.’
11 ✡Mo ta mitema sou isovanu mimii no lia 'o ukalusi kalumo itama mo ielielisie xo evile umomomo sou ulotonu mi'ami'a ilou mixamixa'a la uasi.
12 ✡Mi'ami'a ilou mixamixa'a loxo xoulu mo siliva mo xapoxapo mo lasala mo lavalava keakea mo malivolololoonu mo xalexalexu xe lauolauoinu, mo ovuovu tuma'u lailaixe mo mimii iouiou mi'oxonu no anu elepani anaxu mo ovuovu iouiou ilotonu la lamoli sou toxoxa'a mo balasi mo aeni mo kulu lailaixe toxoxa'a.
13 Mo mimii tuma'u lailaixe loxo maiau sosou mo misou ielaxu la tuma'u lailaixe mo ueli mo mii tuma'u lailaixe mo uaini ilou olivu lexaxu mo palaua mo uiti mo kau mo sipsip mo oosi mo mii e oosi ulapulapunu sou utavulene'i ta mitema no anu mo isovane'i ta mitema sou ta mitema ilotone'i xe ta mitema imaumauli ne evile ulotonu la uasi.
14 Ta mitema lavuluti la ivikala lexe, mimii e ngiangiaxu nini nemasaxau sou na'ou mo lavuluti iouiou mo tokolomo e lailaixe lamoli sou toxotoxoxa'a ne ukalu avile. La umomomo sou naxalisou la uasi.
15 ✡La ta mitema sou isovanu mimii ne misovanu mimii no nano noxie la mino'u lamoli toxoxa'a ne mimaisou navunavu noxie ne la mi'ume manina la umomomo sou ilai 'alai uasi. Mitulu va'axusi. Ane'i mitama mo mielieli manina,
16 ✡mo mitama mi'ava'ava aloxo 'o,
‘Maulamenge tuala tatila manina,
tatei la tokolomoxe ne lavulavu keakea mo lailaixe manina
mo kaukavuxu iouiou manina.
Anu kaukavuxu malivolololoonu mo lauolauoinu mo lasala
mo xoulu xe xapo iouiou ulamilami no anu vasimele.
17 ✡Xo alaxu vilesisi la tokolomoie ilou lamolie ne tasiauxu.’
La ta mitema e itatavulenu lasipi tavu'alo mo ane'i e iaveiave no lasipi ilai no tuala xalexalee mose'i ne mo ane'i ane ixaxai no nano no lasipi mo ane'i ane maulixa'a muxolu no luaki ne itulu va'axusi la ie'i ukaasi.
18 ✡Ane'i itulu ia ie'i ulai no navu umuxu e u'ie ukalu la i'ava ulai lexe,
‘Tuala tatila vile umomomo aloxo tuala tatila ane 'o uasi manina.’

✡ **18:7:** Ais 47:7-9 ✡ **18:8:** Pal 17:16 ✡ **18:9:** Ese 26:17; 27:30-35 ✡ **18:11:** Ese 27:36 ✡ **18:12:** Ese 27:12-13, 22 ✡ **18:15:** Ese 27:31, 36 ✡ **18:16:** Pal 17:4 ✡ **18:17:** Ais 23:14; Ese 27:27-29 ✡ **18:18:** Ese 27:32

19 La sou ane'i mi'uloxu lomulo no kisi'a xe mitama mo mielieli manina
la mi'ava aloxo 'o,
‘Maulamenge tuala tatila manina,
no mine nexolu la ta mousou lasipi no luaki mixali
ta mitema sou lavuluti no anu lamoli noxiesi.
Ia alaxu vilesisi la ane tasiauxe avile.’
20 ✡Aloxo ne la sou nini loxotolo mo ta mitema noxou Lataua
mo ta mitema sou xaixai noxou xe ta mitema sou palomatana.
Nga'osa manina xo Lataua mukolinu
la mulosie navunavu iouvilesisi aloxo ane mi'oxonu mune'e nixinge.”
21 ✡Xe vaivaikala ne mukalu la emaisou angelo vile xaviinu musuku
mu'itinu lavo'o kulu vile toxoxa'a la muleanu mulai no luaki. La mu'ava
aloxo 'o,
“Tuala tatila ne Vaviloni ne ileanu ulai no luaki aloxo ne
mo umomomo sou ixalisou la uasi.
22 ✡Mo umomomo sou ilomusou susapu mo vei
xe xoolau ta mitema i'oxonu utama no nano ne la uasi,
mo ta mitema sou xaixai iouiou umomomo sou ixaxai no nano ne la uasi,
xe umomomo sou ilomusou lavo'o sou uxiunu uiti luuxu la uasi.
23 ✡Mo telu ukakaa no nano ne la uasi,
mo umomomo sou vaivaikala sou taula'i ilomusou no nano ne la uasi.
Ta mitema sou isovanu mimii mixali ta mitema sou lavuluti
mo xavine'i no ie'i ta mitema no lia 'o mukalusi.
Xo no anu saa kalakalavoi noxine la ne'oxone'i ta mitema
no xalexalee tuatuala no lia 'o milai va'axu mukalusi.
24 ✡Xe no nano la ta mitema sou palomatana ilo'a ta mitema noxou Lataua
xe ane'i ane mive'a misoisoli sialuxa'a munixi,
la sou Lataua mumaisou aloxo ne la mukalusie tuala tatila ne avile.”

19

Ta Mitema Noxou Lataua Mi'osa Xo Vaviloni Mimamulo

1 Ioxe mimii ne mukalu la eni elomusou mivile luluxu toxoxa'a loxo ta
mitema xulumu toxoxa'a ipita teitexi no loxotolo la mi'ava'ava aloxo 'o,
“Ta'itinu IAUE ualasou.
Anusisi mulivulinenge mo Anu xaviinu musuku
la taitinu ualasou Lataua, noxinge.
2 ✡Xo vaikala noxou manina mo mulapu
mo Anu utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala noxou
la Anu utilovosou 'ili'ilixo noxie sema sou vote'i
la mulosie tu'utu'umaxu sou lakolisou 'ili'ilixo masumasua noxie sou vote'i e
mi'oxonu masuane'i ta mitema no anu mo sialuxa'a ta mitema sou xaixai noxou e
ane mive'ave'a misoisoli.”
3 Mo ane'i mi'ava la aloxo 'o,
“Ta'itinu IAUE ualasou.
Mo navusie mielaxe no ano ne umuxu muavuti
la mulai teitexi e teitexi avile.”

✡ **18:20:** Lap 32:43; Ais 44:23; Iel 51:48 ✡ **18:21:** Iel 51:63-64; Ese 26:21 ✡ **18:22:** Ais 24:8; Ese 26:13 ✡ **18:23:** Iel 7:34; 16:9; 25:10 ✡ **18:24:** Iel 51:49; Pal 17:6 ✡ **19:2:** Lap 32:43; Pal 6:10

4 La ta tatila itemaxu vile mo tamiʹa iloʹa ta mii tamiʹa e imaumauli
milapau miluʹe mo mixolaʹu tavaʹu voʹuxu sou milotu mulai noxou Lataua
e muxolu no puloulou noxou ʹole. La miʹava aloxo ʹo,
“Manina. Taʹitinu ualasou IAUE.”
5 Mo ʹava vile molu no puloulou noxou Lataua muatu aloxo ʹo,
“Ngingi ta mitema sou xaixai noxou Lataua
mo ngingi ane ngaʹume noxiʹa
ta mitema ualasiʹa uasi xe ta tatila ngaʹitinu Lataua noxinge ualasou.”
6 ✡Xe elomu la elomusou mii vile luluxu loxo ta mitema xulumu toxoxaʹa
xoluneʹi mo aloxo lexa luluxu xe aloxo leleʹe upaupau la luluxu toxoxaʹa
mo uvalivalixumu miʹava aloxo ʹo,
“Taʹitinu IAUE ualasou xo anu Lataua Tila noxinge xaviinu musuku.
Anu usaxilaʹu mimii ukalusi.
7 ✡Mo nengeʹa taʹosa manina mo taʹitinu Lataua ualasou.
Xo voxo sou Sipsip ʹOlu utaulaʹi a muxali vaimomo ʹo.
Mo semau a mixolu sou ixoxomaiou.
8 Lataua mulosie tokolomo ne mukea manina mo ulamilami
la ane mitokolomo no anu.”
[Tokolomo kea manina ne musosovo sou ʹiliʹilixo mulapu noxiʹa ta
mitema noxou Lataua.]
9 ✡Mo angelo muvikalaleli la aloxo ʹo, “Nakaukavunu vaivaikala ane ʹo
aloxo ʹo, aneʹi ane Lataua muʹavaliʹa mineʹe no anu laʹilali sou taulaʹi
noxou Sipsip ʹOlu la aneʹi iʹosa xo Lataua ualusiʹa.” Mo anu musolonu
vaivaikala noxou manina la aloxo ʹo, “Vaivaikala ane ʹo ne anu vaivaikala
manina noxou Lataua.”
10 ✡Eni emaisou aloxo ne la elapau muluʹe no tavaʹu sou lexe alotu noxou,
ia anu muavuti la muvikalaleli aloxo ʹo. “Mamu nalotu noxilo uasi xo eni
amitema sou xaixai noxou Lataua aloxo nini ne mo ta vivine e mimuxaxu
taneʹi no anu vaivaikala manina noxou Iesu. La sou nalotu noxou Lataua
anusisi xo aʹalo manina noxou Iesu ne anu Uleenu Tavuna muxalilixu
noxiʹa ta mitema sou palomatana la aneʹi milemolu.”

Itema Muxolu no Latanu Oosi Vile Kea

11 ✡Mo eni emalei la emaisou loxotolo mukisi mo emaisou oosi kea vile, xe
itema e muxolu no latanu ne ualasou lexe, itema sou umulimulinu vaikala
noxou Lataua laixe xe itema mulapu manina. Mo utulusiʹa ta mitema no
anu vaivaikala mo uʹoto la umulinu ʹilixo laixe.
12 ✡Anu iou loxo navu lamixu mo kisivalu tavuʹalo muxolu no kisou xe
mikaukavunu uala vile noxou. Ualasou ne Anusisi mulavusou ia evile la
uasisi manina.
13 ✡Mo tokolomoxu veveeni e mutaanu ne sialu mutomu no anu. Mo
ualasou ilemo lexe Vaikala noxou Lataua.
14 Mo ta mitema sou ʹotoʹoto teitexi no loxotolo kalumo ne mixolu no
lataneʹi ta oosi ta kea la miiave mimulinu. Aneʹi mitokolomoxu tokolomo
ne malemalenga mo mukea manina.
15 ✡Mo no anaxu itema e mulaxuneʹi ne la Anu mualavevenu laviso vile
anaxu manina e sou ukalusiʹa ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi no
anu mo usaxilaʹa no anu vilaxoxu aeni. Mo Anu umalamalaxoʹu uaini no
nano no lavoʹo taxaanu sou imalamalaxoʹu uaini no anu ne musosovo sou
laʹia masua manina noxou Lataua e Anu xaviinu musuku.

✡ **19:6:** Pal 14:2 ✡ **19:7:** Ais 61:10; Pal 21:2 ✡ **19:9:** Mat 22:2 ✡ **19:10:** Apo 10:25-26; Pal 22:8-9 ✡ **19:11:** Lex 96:13; Ais 11:4; Pal 1:5; 6:2 ✡ **19:12:** Tan 10:6; Pal 1:14; 2:17 ✡ **19:13:** Ais 63:1-3; Ioa 1:1, 14 ✡ **19:15:** Lex 2:9; Pal 1:16; 14:20

16 ✡Xe no anu tokolomoxu veveeni ne mo no poxoˈu la mikaukavunu uala
aloxo ˈo, Tatanaanu tuala noxiˈa ta tatanaanu tuatuala mo tila noxiˈa ta
tatila.
17 ✡Mo ieli mulai la emaisou angelo vile mutulu no nano no aso iou la
muˈava toxoxaˈa mulai noxiˈa ta ngiangiala iouiou mukalusi ivavava teitexi
no vaˈa vitanisi aloxo ˈo, “Nganeˈe ngapita mo ngaxomaiou laˈilali toxoxaˈa
noxou Lataua,
18 mo sou ngingi ngaˈou xiasineˈi ta tatanaanu tuatuala mo ta mitema
e iulaxuneˈi ta mitema sou ˈotoˈoto mo ta mitema e xavineˈi musuku mo
ta oosi iloˈa ta mitema e ixolu no lataneˈi ta oosi ne xe ngaˈou xiasineˈi ta
mitema no lia ˈo ukalusi. Aneˈi ane mixolu laixe mo mii vile usakisakineˈi
uasi mo aneˈi ane ipalupalusiˈa mo aneˈi ane ualasiˈa uasi xe aneˈi ta
mitema ta tatila.”
19 Xe emalei la, la mii vova iloˈa ta tatanaanu tuatuala mo ta mitema
sou ˈotoˈoto no lia ˈo mukalusi mipita la itema uxolu no latanu oosi iloˈa
ta mitema noxou sou ˈotoˈoto iˈoto.
20 ✡Ia no anu ˈotoˈoto ne la aneˈi mitetelisiˈa mii vova ne ilou itema
sou palomatana sosovo iouiou noxou ne la aneˈi imauli la mileaneˈi ilou
miluˈe no anu kupaxu navu mo taupea. Xo anu muˈoxonu sosovo iouiou
la muˈoxonu loloxaˈa ta mitema sou minoˈu sosovo noxou mii vova ne mo
milotu no anu mii e mipuinu iou loxo mii vova ne.
21 Ia aneˈi latala ne miveˈaveˈa misoisoli mukalusi no anu laviso e itema
muiave no anu oosi kea mualavevenu ˈole. La ta ngiala iouiou mukalusi
mineˈe miˈou xiasineˈi xo mole miˈanaˈana manina.

20

Misakisakii Satani Muxolu Tauu Ie Itemaxu Mavolovexa Taˈuve (1,000)

1 ✡Ioxe eni emaisou mimii ne mukalu xe emalei la, la emaisou angelo
vile molu teitexi no loxotolo muluˈe. Anu muluˈe la mutetelisou siliko sou
aitenga sou taxa veveeni xe lamota aeni toxoxaˈa.
2 ✡Anu muavuti la mutetelisou iaulu toxoxaˈa ne xe mukalu la musak-
isakiinu muxolu tauu ie itemaxu mavulovexa taˈuve (1,000). Anu iaulu
toxoxaˈa ne anu iaulu sou tatei mo ulee masua xe Satani.
3 Angelo ne muavuti la muleanu muluˈe no anu taxa e mulai no
lia manina xe mukalu la musilikonu aitenga xe musakisakiinu mo sou
umomomo sou ukisiinu la utelo sou uˈoxonu loloxaˈa ta mitema no tuatuala
no xalexalee lia ˈo la uasi. Anu uxolu ne ulai uxali no mine tauu ie itemaxu
mavulovexa taˈuve ukalu la ilulusou ia umomomo sou uxolu maxuveeni
uasi.
4 ✡Mo eni emaisou puloulousiˈa ta tatanaanu tuatuala tavuˈalo mutaˈolu
mo aneˈi ane mixolu no puloulou ne minoˈu xavi sou ixaxai sou itulusiˈa ta
mitema no anu vaivaikala. Mo eni emaisou uleeneˈi ta mitema e mixotosou
xolaneˈi la misoisoli xo miaˈaloxu vaikala manina noxou Iesu mo noxou
Lataua. Aneˈi ane no ilotu noxou mii vova mo no anu mii e mipuinu iou
loxo anu ne uasi. Xe inoˈu sosovo noxou mii vova no ˈalaˈalaieˈi mo avoˈa
uasi. Eni emaisiˈa ta mitema ne mixolu mimauli la mo iloˈa Kalisito mixaxai
loxo ta tatanaanu tuatuala mumomomo loxo tauu ie itemaxu mavulovexa
taˈuve (1,000).
5 Anu voxo sou ta mitema misoisoli itulu vile ane. Ia ta mitema latala e
misoisoli ne itulu uasi miainesi xo mole tauu ie itemaxu mavulovexa taˈuve
ne mukalu.

✡ **19:16:** Pal 17:14 ✡ **19:17:** Ese 39:17-20 ✡ **19:20:** Pal 13:12-17; 20:10 ✡ **20:1:** Pal 9:1 ✡ **20:2:** Tav 3:1; Pal 12:9 ✡ **20:4:** Tan 7:9, 22, 27; 1Ko 6:2; Pal 13:17

6 ✡La sou aneʼi ane misoisoli ia mitulu no anu voxo sou itulu ne la,
aneʼi iʼosa xo Lataua musosovosiʼa lexe anu ta naʼu mo ualusiʼa la soli ta
tameisou umomomo sou utaloxolixaʼa la uasi. La aneʼi ixali ta ailiʼi noxou
Lataua mo Kalisito mo iloʼa Kalisito ixaxai ipita loxo ta tatanaanu tuatuala
ulai uxali tauu ie itemaxu mavulovexa taʼuve ukalu.

Mikalusou Satani a Vile

7 Ioxe no anu tauu ie itemaxu mavulovexa taʼuve ukalu la ilulusou Satani
no anu taasou navunavu ne.
8 ✡La ulai uʼoxonu loloxaʼa ta mitema no xalexalee tuatuala no anu
atume iou tamiʼa no lia ʼo ukalusi. Aneʼi ta mitema ne Xoxu ilou Maxoxu
mipitaneʼi sou lexe iʼoto la itiitisiʼa mumomomo loxo ioʼi no luaki paʼumolu.
9 ✡Aneʼi miavuti la milutu no xalexalee no lia la mineʼe mipita sou milutu
milai mixoxosou tuala tatila noxou Lataua e anu mumasaxau misevile iloʼa
ta mitema noxou. Ia navu molu teitexi no loxotolo muluʼe la muʼelaxaʼa
mukalusi.
10 ✡Ia anu ulee masua e muʼoxonu loloxaʼa ta mitema ne mileanu mulai
no anu kupaxu navu mo taupea e mileaneʼi mii vova ilou itema sou
palomatana kalakalavoi miluʼe no anu tei. La aneʼi tatalu ne ixolu mo inoʼu
navunavu no aso mo no ʼolovoxo xe utotomu mo kaluxu uasi.

Voxo sou ta Mitema Itulu no Anu Vaivaikala

11 Xe eni emalei la, la emaisou puloulou kea vile toxoxaʼa muxolu, mo
emaisou itema e muxolu no anu ne. Anu muxolu la lia ilou loxotolo muʼume
mulai tasiauxu avile.
12 ✡Mo eni emaisiʼa ta mitema ta tatila iloʼa ta mitema e ualasiʼa uasi
misoisoli mineʼe mipita no talaxu itema e muxolu no puloulou ne. La
emaisou mixavulalanu lavuku seʼi vile sou mauli xe seʼi sou mikaukavunu
ʼiliʼilixo noxiʼa ta mitema no anu. La sou itema e muxolu no puloulou ne
umaisou ʼilixo maʼia muai no nano no lavuku ne la sou anu utulusiʼa no
anu vaivaikala la inoʼu ʼulusou.
13 ✡Luaki mulivulixaʼa aneʼi ane misoisoli mo mixolu no anu milai xe soli
ilou tuala sou soli mulivulixaʼa aneʼi ane misoisoli la mixolu noxiʼa mulai
sou aneʼi vilevilesi itulu no anu vaivaikala la inoʼu lakolisou mii maʼia anu
muʼoxonu.
14 Xe mukalu la emaisiʼa soli ilou tuala sou soli ne mileaneʼi ilou miluʼe
no anu navu kupaxu. Anu navu kupaxu ne anu soli ta tameisou ane.
15 La sou lexe anu ane imaisou ualasou ikaukavunu uai no nano no anu
lavuku sou mauli uasi la ileanu ulai no navu kupaxu ne.

21

Loxotolo Ilou Lia Alavua

1 ✡Ioxe eni emaisou mimii ne mukalu la emaisou loxotolo ilou lia alavua.
Loxotolo ilou lia tei ne tasiauxu avile mo luaki kalumo uxolu la uasi.
2 ✡Mo emaisou tuala Tavuna tatila noxou Lataua anu Ielusalemu alavua
molu noxou Lataua teitexi no loxotolo ululuʼe. Anu tokolomoxu ne lailaixe
manina loxo sema itokolomo no anu tokolomo lailaixe sou taulaʼi mo ixolu
ilooxu mulue sou uneʼe.
3 ✡Mo elomusou ʼava vile tatila molu no anu puloulou noxou Lataua
muʼava aloxo ʼo, “Namaisou, tani alelaxu noxou Lataua a muneʼe muxolu

---

✡ **20:6:** Pal 1:6 ✡ **20:8:** Ese 38:2, 9, 15-16 ✡ **20:9:** 2Ta 1:10 ✡ **20:10:** Lex 11:6; Pal 19:20; 21:8 ✡ **20:12:** Tan 7:9-10; Mat 25:31-46; Apo 17:31; 2Ko 5:10; Pal 13:8 ✡ **20:13:** Rom 2:6; 1Pi 1:17; Pal 2:23; 22:12 ✡ **21:1:** Ais 65:17; 2Pi 3:13 ✡ **21:2:** Ais 52:1; 61:10; Eva 11:16; 12:22; Pal 3:12 ✡ **21:3:** Liv 26:11-12; Ese 37:27; Sek 2:10; 2Ko 6:16

no taineʼi ta mitema no lia ʼo mo iloʼa ixolu. Mo aneʼi ixali ta mitema noxou
xe Anu uxali Lataua noxiʼa.
4 ✡Anu uiasou ieʼi lexaxu mo soli ilou opo tuʼutuʼumaxu mo tama xe
navunavu la uasi, xo anu mimii sou tei ne anu mukalu avile.”
5 ✡Mo itema e muxolu no puloulou ne muvikala aloxo ʼo, “Namaisou,
eni aʼoxonu mimii alavua mukalusi.” Xe mukalu la muvikalaleli la lexe,
“Nakaukavunu vaivaikala ane ʼo xo vaivaikala ane ʼo ne maninasou mo
umomomo sou itema umuxaxu tanu no anu.”
6 ✡Mo Anu muvikalaleli la aloxo ʼo “Eni ekalusou xaixai noxilo, xo eni tei
mo kaluxusou. Mo eni sokoʼu mimii xe eni kaluxusou mimii. La sou anu
ane usoliu lexa sou uiexu la eni alosou lexa no anu pupulu sou mauli la anu
uiexu la ulotonu uasi.
7 ✡La sou lexe anu ane uaʼulixu ʼotoʼoto la anu unoʼu mimii ane ʼo mo eni
axali Lataua noxou xe anu uxali ʼalixeni.
8 ✡Ia aneʼi ane iʼumekea iloʼa aneʼi ane imuxaxu taneʼi uasi mo aneʼi ane
iʼoxonu ʼiliʼilixo e masumasua manina mo aneʼi ane iveʼa ta mitema isoli
ilou iʼoxonu ʼiliʼilixo masumasua sou voteʼi mo aneʼi ane iʼoxoʼoxonu saa
masumasua iouiou mo aneʼi ilotu noxiʼa ta mimii vulaulau mo aneʼi ane
ivikala la ikalakalavoi ne tualasiʼa ane navu kupaxu e navu uʼaniʼani mo
taupea. Anu soli ta tameisou ane.”

Ielusalemu Alavua

9 Ioxe vile noxiʼa ta angelo muxatele tamei e minoʼu tavulu sou
tuʼutuʼumaxu noxou Lataua kaluxusou muxatele tamei ne muneʼe la mu-
vikalaleli aloxo ʼo, “Naneʼe mo alosienixe Sipsip ʼOlu semau sou uʼuluxe.”
10 ✡Eni eʼanaʼana no anu xaviinu Uleenu Tavuna la elai no anu Uleenu la
angelo ne mukasi noxilo la noxou telai no laxaʼilu tatila vile kisou teitexi.
La mulosielixu Ielusalemu Tuala Tavuna tatila molu noxou Lataua teitexi
no loxotolo ululuʼe.
11 ✡La lamanaxu Lataua mukakaa no tuala tatila ne la lamanaxu e uieiei
ne iouvilemo manina loxo lavoʼo vile lailaixe manina mo ilotonu la lam-
olisou toxoxaʼa mo loxo lavoʼo vile lailaixe ilemo lexe iasupa malemalenga
xe ulamilami loxo ʼo latitilo.
12 ✡Mo vimelu toxoxaʼa mo veveeni mulai teitexi muxoxosou tuala tatila
ne mo aitengaxu mavulovexa mo muluʼe no lia tamei xe ta angelo vilevilesi
mitulu mimomoxu aiaitenga ne. Mo mikaukavunu ualasiʼa ta matamata
mavulovexa mo muluʼe no lia tamei noxiʼa ta Isilaeli no anu aitenga ne.
13 No xalee vimelu telo ʼole la aitengaxu tatalu mo luʼe ʼole aitengaxu
tatalu mo no xaleenu toʼo ʼole la aitengaxu tatalu xe no xaleenu vaxa ʼole
la aitengaxu tatalu kalumo.
14 Mo mimuxaxu lavoʼo kulu sou vimelu tavaʼu mavulovexa mo muluʼe
no lia tamei sou vimelu sou tuala tatila ne uai utelo la usiatoto no anu.
Lavoʼo kulu mavulovexa mo muluʼe no lia tamei ne ualaualasiʼa ta mitema
sou xaixai noxou Sipsip ʼOlu mavulovexa mo muluʼe no lia tamei muxolu
no anu.
15 ✡Mo angelo e uvivikalaleli ne munoʼu tilovo vile miʼoxonu no anu xoulu
sou utilovosou tuala tatila ne no anu ilou aiaitengaxu mo vimelusou.
16 Mo no anu tuala tatila ne la no xalee tamiʼa mo ne mitilovosou la lovaxu
iouvilesisi. Veveeninu mo toxoxaʼa no anu ne mo veveeni utelai teitexi ne

---

✡ **21:4:** Ais 35:10; 65:19; Pal 7:17 ✡ **21:5:** 2Ko 5:17 ✡ **21:6:** Ais 55:1; Iel 2:13; Ioa 7:37; Pal 1:8, 17; 22:17 ✡ **21:7:** 2Sa 7:14; 1Aʼa 17:13; Lex 89:26-27 ✡ **21:8:** Mat 25:41; Pal 20:15; 22:15 ✡ **21:10:** Ese 40:2 ✡ **21:11:** Ais 60:1-2, 19 ✡ **21:12:** Ese 48:30-35 ✡ **21:15:** Ese 40:3; Pal 11:1

anu mulovaxu la itiitisou lova ne iouvilesisi mumomomo loxo lova 2,220
(kilomita).
17 Mo mulovaxu komuko no anu vimelu ne la lovaxu mumomomo loxo
mita itemaxu tatalu mo ta'uve (65 mita). Angelo muno'u lova ne loxo noxi'a
ta mitema inono'u sou ilovaxu mimii no anu.
18 ✡Vimelu ne mi'oxonu no anu lavo'o vile lailaixe ilemolu lexe iasupa xe
tuala tatila ne mi'oxonu no anu xoulu la ulamilami loxo latitilo.
19 Mo no tava'u vimelu ne la mitokolomonu no anu lavo'o se'i lailaixe
manina. Lavo'o ane mimuxaxu tei manina ane ilemolu lexe iasupa mo
ta tameisou ne lavo'o vile 'ela'ela ilemolu lexe sapaia mo lavo'o tatalusou
ilemolu lexe xalukedoni mo lavo'o tami'asou ne kaukavuxu vevesinu
ilemolu lexe emeralu.
20 Mo lavo'o ta'uvesou ne lavo'o kaukavuxu lauolauoinu xe kea
mu'umu'unalaxu ilemolu lexe saludoni mo muxatele vilesou anu lavo'o
lauolauoinu ilemolu lexe koniliani mo muxatele tameisou ne lavo'o vile
poonu ilemolu lexe kulisolite mo muxatele tatalusou ne anu lavo'o vile
la kaukavuxu vevesinu ilemolu lexe velili mo muxatele tami'asou ne anu
lavo'o vile poonu la ilemolu lexe topasi mo mavulovexasou ne anu lavo'o
vevesinu ne ilemolu lexe kulisopulasi mo mavulovexa mo mulu'e no lia vile
ne lavo'o 'ela'ela ilemolu lexe aiasine xe mavulovexa mo mulu'e no lia ta
tameisou ne anu lavo'o malivololoonu ilemolu lexe ametisi.
21 Mo aitenga mavulovexa mo mulu'e no lia tamei ne mi'oxo no anu lasala
mukalusi mo vote'i sou tuala tatila ne mi'oxonu no anu xoulu e mivile
u'unalaxu uasi la ulamilami mo tamalei ulai xalee vile loxo atitilo.
22 Xe eni amaisou taasou lalotu vile uxolu no nano no tuala tatila ne uasi
xo taasou lalotu ane anu Tila Lataua xaviinu musuku ilou Sipsip 'Olu nesi.
23 ✡Mo no nano no tuala tatila ne la umomomo sou aso ilou so'io ukaa la
uasi xo lamanaxu Lataua ukakaa no anu mo Sipsip 'Olu anu telusou.
24 ✡Ta mitema tavu'alo no xalexalee tuatuala ukalusi 'o imuamua'i no
anu lamanaxu ne mo ta tatanaanu tuatuala no lia 'o ino'u mimii lailaixe
noxi'a la ino'u ine'enu.
25 ✡Mo aitengaxu tuala tatila ne voxo vile utatu uasi ukisi uxoxolu aloxo
ne xo 'olovoxo la uasi aso uulualesi.
26 Mo tokolomo iouiou ilou lamoli noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala
no lia 'o ukalusi ne ino'u u'unalai no anu.
27 ✡Mo susu vile uxolu no nano ne uasi ilo'a ta mitema e i'oxo'oxonu
'ilixo sou maela loxo pakali mo 'ilixo sou vote'i mo to se'i la xe ane'i ane
i'oxo'oxonu vaikala kalakalavoi ne umomomo sou i'unalai uasisi manina.
Ia ane'i ane ualasi'a uai no nano no anu lavuku sou mauli noxou Sipsip
'Olu ane'isisi i'unalai.

22

Lexa sou Mauli

1 ✡Ioxe angelo ne muavuti la mulosielixu lexa sou mauli ia anu ulamilami
loxo latitilo mo luuxu no laaxu puloulou noxi'a Lataua ilou Sipsip 'Olu la
musiali muuatu.
2 ✡La muiave mulai nonixi no vote'i toxoxa'a sou tuala tatila ne, xe no
pa'umolu xalee vile xe xalee vile la ovu sou mauli mutulutulu. Ovu ne
ulavusou unene'a alaxu mavulovexa mo mulu'e no lia tamei no anu tauu ie
vile momoxu so'iso'io xe voloxu ne sou u'oxone'i ta mitema no xalexaleenu
lia ukalusi 'o ino'u mauli no anu.

✡ **21:18:** Ais 54:11-12 ✡ **21:23:** Ais 60:19-20; Pal 22:5 ✡ **21:24:** Ais 60:3, 5 ✡ **21:25:** Ais 60:11
✡ **21:27:** Ais 52:1; Ese 44:9; 1Ko 6:9-10 ✡ **22:1:** Ese 47:1 ✡ **22:2:** Tav 2:9; Ese 47:12; Ioe 3:18; Sek 14:8

3 Mo mimii e Lataua umasaxau uasi manina mo ulevetesou lexe uxexee
umomomo sou uxolu no nano ne la uasi. Mo puloulou noxou Lataua mo
Sipsip 'Olu uxolu no nano no tuala tatila ne la ta mitema sou xaixai noxou
ixaxai noxou.
4 ✡La ane'i imaisou iou xe ikaukavunu ualasou no 'alaie'i.
5 ✡La 'olovoxo uasi. Xo anu tila Lataua ulosi'a lamana, la sou ane'i
imomomo sou ixolu no anu lamanaxu telu mo lamanaxu aso uasi. Ane'i
ixali ta tatanaanu tuala no voxovoxo mo kaluxu uasi.
6 ✡Mo angelo ne muvikalaleli aloxo 'o, "Vaivaikala ane 'o ne manina
misevile umomomo sou ta mitema imuxaxu tane'i no anu. Tila anu Lataua
no anu Uleenu la muavutilixa'a ta mitema sou palomatana la mia'alo no
anu vaivaikala noxou. Anu mupalusi'a ta angelo noxou sou ine'e ilosie'i ta
mitema sou xaixai noxou no anu mimii e 'ala'alai sou uxali."

Lailivuxu Iesu

7 ✡Mo angelo ne musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o, "Ngalomu,
eni 'ala'alai sou alivu ane'e. La sou 'ena'ei ane'i umulinu vaivaikala
palopalomatana uai no nano no anu uoli voloxu e misakii 'o, anu u'osa
xo Lataua ualusou."
8 ✡Eni Ioanesi, enisisi ane emaisou mimii ne xe elomusou vaivaikala ne.
Ia no mine eni elomusou xe elomusou mukalu la elapau mulu'e no tava'u
angelo e ulolosielixu mimii ne sou lexe alotu noxou.
9 Ia anu muavuti la muvikalaleli aloxo 'o, "Mamu, nalotu noxilo uasi,
nalotu noxou Lataua anusisi. Xo eni amitema sou xaixai noxou Lataua
aloxo nininesi mo ta vivine ta mitema sou palomatana xe ane'i ane imulinu
vaivaikala no anu uoli voloxu e misakii 'o. Nalotu Lataua!"
10 Mo muavuti la muvikalaleli la aloxo 'o, "Mamu sou natatusou
vaivaikala palopalomatana muai no nano no anu uoli voloxu e misakii 'o
xo voxo a 'ala'alai ukalu.
11 ✡La sou 'ena'ei u'oxo'oxonu susu la anu laixe lexe anu ulai mo usolonu
u'oxo'oxonu susu mo 'ena'ei ane u'oxo'oxonu 'ili'ilixo e iou maemaela no
anu la anu laixe lexe ulai mo usolonu u'oxo'oxonu 'ili'ilixo ane ne. Mo
'ena'ei ane umulimulinu 'ili'ilixo mulapu la laixe lexe anu usolonu u'oxonu
'ilixo mulapu xe 'ena'ei ane umasaxa lexe uxolu va'axu no anu 'ili'ilixo
masumasua la anu laixe lexe anu usolonu sou uxolu va'axu no anu 'ili'ilixo
masumasua ne."
12 ✡ "Ngalomu, eni 'ala'alai sou alivu ane'e la alosi'a ta mitema latala
lakolisou 'ili'ilixo ma'ia ane'i vilevilesi mi'oxonu.
13 ✡Eni tei xe eni kaluxu mo eni soko'u mimii xe eni kaluxusou mimii."
14 ✡Ane'i ane mi'uinu tokolomoi'a la i'osa xo Lataua ualusi'a la ane'i
umomomo sou i'ani no anu ovu sou mauli mo u'unalai no aitenga no tuala
tatila ne.
15 Ia ane'i ane umomomo sou i'una no tuala tatila ne uasi ane ta a'aa
mo ane'i ane i'oxo'oxonu sasaa kalakalavoi mo 'ili'ilixo sou vote'i mo ane'i
mive'a ta mitema misoisoli mo ilotu no anu mimii vulaulau xe ane'i latala
e imasaxa i'oxo'oxonu vaikala kalakalavoisi. Ane'i ta mitema ne ixolu no
ale no tuala tatila noxou Lataua ne.
16 ✡ "Eni Iesu epalusou angelo noxilo sou mulu'e mua'aloxu vaivaikala
manina noxilo mulai nixi'a ta mitema sou lalotu. Xo eni 'ilusuleli ane Deviti
mo eni Deviti uli'u vile ane mo eni loxo xuae sou lamana ukea."

✡ **22:4:** Mat 5:8; Pal 3:12 ✡ **22:5:** Tan 7:18, 27; Pal 5:10; 20:6; 21:23, 25 ✡ **22:6:** Pal 1:1 ✡ **22:7:** Pal 1:3 ✡ **22:8:** Pal 19:10 ✡ **22:11:** Tan 12:10 ✡ **22:12:** Ais 40:10; Iel 17:10; Pal 2:23 ✡ **22:13:** Ais 44:6; Pal 1:8, 17; 21:6 ✡ **22:14:** Tav 2:9; 3:22 ✡ **22:16:** Iti 24:17; Ais 11:1, 10; Rom 1:3; Pal 2:28; 5:5

17 ✡Uleenu Tavuna ilee Sipsip 'Olu semau ivikala lexe, “Nane'e.” Mo anu
ane ulomusou la anu uvikala lexe, “Nane'e.” 'Ena'ei ane usoliu lexa la anu
une'e mo 'ena'ei ane umasaxa manina lexe uie no anu lexa sou mauli ne la
anu laixe lexe anu une'e mo uie vitanisi ia ulotonu uasi.

Vaikala Peletoto Pekia'u Noxou Ioanesi

18 ✡La sou eni apeletoto aloxo 'o lexe 'ena'ei ane mulomusou vaikala
palomatana muai no nano no lavuku 'o ia umuxaxu vaikala se'i utelo no
latanu la, la Lataua umuxaxu tu'utu'umaxu utelo no lataanu noxou.
19 Xe anu ane uxexeenu vaivaikala palomatana e muai no nano no lavuku
'o, la anu umomomo sou u'ani no anu ovu sou mauli uasi, mo umomomo
sou u'unalai no anu Tuala Tavuna Tatila noxou Lataua e mulemolu no anu
lavuku noxou uasi. Lataua uxexeenu mimii ane ne noxou.
20 ✡Mo itema e mua'alo lamana no anu mimii ane ne uvikala lexe, “Ani,
Eni 'ala'alai sou alivu ane'e.” Manina. Tila Iesu, nane'e.
21 Eni alinga lexe alauna noxou Tila Iesu uxolu noxi'a ta mitema noxou
Lataua. Manina.

✡ **22:17:** Ais 55:1; Pal 21:6 ✡ **22:18:** Lap 4:2; 12:32 ✡ **22:20:** Mat 24:30-31; 1Ko 16:22

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mataio 1:1–2:12
2	Mataio 2:13–3:6
3	Mataio 3:7–4:11
4	Mataio 4:12-25
5	Mataio 5:1-26
6	Mataio 5:27-48
7	Mataio 6:1-24
8	Mataio 6:25–7:14
9	Mataio 7:15-29
10	Mataio 8:1-17
11	Mataio 8:18-34
12	Mataio 9:1-17
13	Mataio 9:18-38
14	Mataio 10:1-23
15	Mataio 10:24–11:6
16	Mataio 11:7-30
17	Mataio 12:1-21
18	Mataio 12:22-45
19	Mataio 12:46–13:23
20	Mataio 13:24-46
21	Mataio 13:47–14:12
22	Mataio 14:13-36
23	Mataio 15:1-28
24	Mataio 15:29–16:12
25	Mataio 16:13–17:9
26	Mataio 17:10-27
27	Mataio 18:1-22
28	Mataio 18:23–19:12
29	Mataio 19:13-30
30	Mataio 20:1-28
31	Mataio 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Mataio 21:23-46
2	Mataio 22:1-33
3	Mataio 22:34–23:12
4	Mataio 23:13-39
5	Mataio 24:1-28
6	Mataio 24:29-51
7	Mataio 25:1-30
8	Mataio 25:31–26:13
9	Mataio 26:14-46
10	Mataio 26:47-68
11	Mataio 26:69–27:14
12	Mataio 27:15-31
13	Mataio 27:32-66
14	Mataio 28:1-20
15	Maluko 1:1-28
16	Maluko 1:29–2:12
17	Maluko 2:13–3:6
18	Maluko 3:7-30
19	Maluko 3:31–4:25
20	Maluko 4:26–5:20
21	Maluko 5:21-43
22	Maluko 6:1-29
23	Maluko 6:30-56
24	Maluko 7:1-23
25	Maluko 7:24–8:10
26	Maluko 8:11–9:1
27	Maluko 9:2-29
28	Maluko 9:30–10:12

date	Scripture
1	Maluko 10:13-31
2	Maluko 10:32-52
3	Maluko 11:1-26
4	Maluko 11:27–12:17
5	Maluko 12:18-37
6	Maluko 12:38–13:13
7	Maluko 13:14-37
8	Maluko 14:1-21
9	Maluko 14:22-52
10	Maluko 14:53-72
11	Maluko 15:1-47
12	Maluko 16:1-20
13	Luka 1:1-25
14	Luka 1:26-56
15	Luka 1:57-80
16	Luka 2:1-35
17	Luka 2:36-52
18	Luka 3:1-22
19	Luka 3:23-38
20	Luka 4:1-30
21	Luka 4:31–5:11
22	Luka 5:12-28
23	Luka 5:29–6:11
24	Luka 6:12-38
25	Luka 6:39–7:10
26	Luka 7:11-35
27	Luka 7:36–8:3
28	Luka 8:4-21
29	Luka 8:22-39
30	Luka 8:40–9:6
31	Luka 9:7-27

date	Scripture
1	Luka 9:28-50
2	Luka 9:51–10:12
3	Luka 10:13-37
4	Luka 10:38–11:13
5	Luka 11:14-36
6	Luka 11:37–12:7
7	Luka 12:8-34
8	Luka 12:35-59
9	Luka 13:1-21
10	Luka 13:22–14:6
11	Luka 14:7-35
12	Luka 15:1-32
13	Luka 16:1-18
14	Luka 16:19–17:10
15	Luka 17:11-37
16	Luka 18:1-17
17	Luka 18:18-43
18	Luka 19:1-27
19	Luka 19:28-48
20	Luka 20:1-26
21	Luka 20:27-47
22	Luka 21:1-28
23	Luka 21:29–22:13
24	Luka 22:14-34
25	Luka 22:35-53
26	Luka 22:54–23:12
27	Luka 23:13-43
28	Luka 23:44–24:12
29	Luka 24:13-53
30	Ioanesi 1:1-28

date	Scripture
1	Ioanesi 1:29-51
2	Ioanesi 2:1-25
3	Ioanesi 3:1-21
4	Ioanesi 3:22–4:3
5	Ioanesi 4:4-42
6	Ioanesi 4:43-54
7	Ioanesi 5:1-23
8	Ioanesi 5:24-47
9	Ioanesi 6:1-21
10	Ioanesi 6:22-40
11	Ioanesi 6:41-71
12	Ioanesi 7:1-29
13	Ioanesi 7:30-52
14	Ioanesi 7:53–8:20
15	Ioanesi 8:21-30
16	Ioanesi 8:31-59
17	Ioanesi 9:1-41
18	Ioanesi 10:1-21
19	Ioanesi 10:22-42
20	Ioanesi 11:1-53
21	Ioanesi 11:54–12:19
22	Ioanesi 12:20-50
23	Ioanesi 13:1-30
24	Ioanesi 13:31–14:14
25	Ioanesi 14:15-31
26	Ioanesi 15:1-27
27	Ioanesi 16:1-33
28	Ioanesi 17:1-26
29	Ioanesi 18:1-24
30	Ioanesi 18:25–19:22
31	Ioanesi 19:23-42

date	Scripture
1	Ioanesi 20:1-31
2	Ioanesi 21:1-25
3	Aposeli 1:1-26
4	Aposeli 2:1-47
5	Aposeli 3:1-26
6	Aposeli 4:1-37
7	Aposeli 5:1-42
8	Aposeli 6:1-15
9	Aposeli 7:1-29
10	Aposeli 7:30-50
11	Aposeli 7:51–8:13
12	Aposeli 8:14-40
13	Aposeli 9:1-25
14	Aposeli 9:26-43
15	Aposeli 10:1-33
16	Aposeli 10:34-48
17	Aposeli 11:1-30
18	Aposeli 12:1-23
19	Aposeli 12:24–13:12
20	Aposeli 13:13-41
21	Aposeli 13:42–14:7
22	Aposeli 14:8-28
23	Aposeli 15:1-35
24	Aposeli 15:36–16:15
25	Aposeli 16:16-40
26	Aposeli 17:1-34
27	Aposeli 18:1-21
28	Aposeli 18:22–19:12
29	Aposeli 19:13-41
30	Aposeli 20:1-38

date	Scripture
1	Aposeli 21:1-16
2	Aposeli 21:17-36
3	Aposeli 21:37–22:16
4	Aposeli 22:17–23:10
5	Aposeli 23:11-35
6	Aposeli 24:1-27
7	Aposeli 25:1-27
8	Aposeli 26:1-32
9	Aposeli 27:1-20
10	Aposeli 27:21-44
11	Aposeli 28:1-31
12	Romu 1:1-17
13	Romu 1:18-32
14	Romu 2:1-24
15	Romu 2:25–3:8
16	Romu 3:9-31
17	Romu 4:1-12
18	Romu 4:13–5:5
19	Romu 5:6-21
20	Romu 6:1-23
21	Romu 7:1-14
22	Romu 7:15–8:6
23	Romu 8:7-21
24	Romu 8:22-39
25	Romu 9:1-21
26	Romu 9:22–10:13
27	Romu 10:14–11:12
28	Romu 11:13-36
29	Romu 12:1-21
30	Romu 13:1-14
31	Romu 14:1-23

date	Scripture
1	Romu 15:1-21
2	Romu 15:22–16:7
3	Romu 16:8-27
4	1 Kolinito 1:1-17
5	1 Kolinito 1:18–2:5
6	1 Kolinito 2:6–3:4
7	1 Kolinito 3:5-23
8	1 Kolinito 4:1-21
9	1 Kolinito 5:1-13
10	1 Kolinito 6:1-20
11	1 Kolinito 7:1-24
12	1 Kolinito 7:25-40
13	1 Kolinito 8:1-13
14	1 Kolinito 9:1-18
15	1 Kolinito 9:19–10:13
16	1 Kolinito 10:14–11:1
17	1 Kolinito 11:2-16
18	1 Kolinito 11:17-34
19	1 Kolinito 12:1-26
20	1 Kolinito 12:27–13:13
21	1 Kolinito 14:1-17
22	1 Kolinito 14:18-40
23	1 Kolinito 15:1-28
24	1 Kolinito 15:29-58
25	1 Kolinito 16:1-24
26	2 Kolinito 1:1-11
27	2 Kolinito 1:12–2:11
28	2 Kolinito 2:12-17
29	2 Kolinito 3:1-18
30	2 Kolinito 4:1-12
31	2 Kolinito 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Kolinito 5:11-21
2	2 Kolinito 6:1-13
3	2 Kolinito 6:14–7:7
4	2 Kolinito 7:8-16
5	2 Kolinito 8:1-15
6	2 Kolinito 8:16-24
7	2 Kolinito 9:1-15
8	2 Kolinito 10:1-18
9	2 Kolinito 11:1-15
10	2 Kolinito 11:16-33
11	2 Kolinito 12:1-10
12	2 Kolinito 12:11-21
13	2 Kolinito 13:1-14
14	Xalatia 1:1-24
15	Xalatia 2:1-16
16	Xalatia 2:17–3:9
17	Xalatia 3:10-22
18	Xalatia 3:23–4:20
19	Xalatia 4:21–5:12
20	Xalatia 5:13-26
21	Xalatia 6:1-18
22	Epeso 1:1-23
23	Epeso 2:1-22
24	Epeso 3:1-21
25	Epeso 4:1-16
26	Epeso 4:17–5:2
27	Epeso 5:3-33
28	Epeso 6:1-24
29	Pilipai 1:1-26
30	Pilipai 1:27–2:18

date	Scripture
1	Pilipai 2:19–3:6
2	Pilipai 3:7–4:1
3	Pilipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21–2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18–4:18
9	1 Tesalonika 1:1–2:9
10	1 Tesalonika 2:10–3:13
11	1 Tesalonika 4:1–5:3
12	1 Tesalonika 5:4-28
13	2 Tesalonika 1:1-12
14	2 Tesalonika 2:1-17
15	2 Tesalonika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22–3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Tito 1:1-16
27	Tito 2:1-14
28	Tito 2:15–3:15
29	Pilimoni 1:1-25
30	Evalaio 1:1-14
31	Evalaio 2:1-18

date	Scripture
1	Evalaio 3:1-19
2	Evalaio 4:1-13
3	Evalaio 4:14–5:14
4	Evalaio 6:1-20
5	Evalaio 7:1-19
6	Evalaio 7:20-28
7	Evalaio 8:1-13
8	Evalaio 9:1-10
9	Evalaio 9:11-28
10	Evalaio 10:1-18
11	Evalaio 10:19-39
12	Evalaio 11:1-16
13	Evalaio 11:17-31
14	Evalaio 11:32–12:13
15	Evalaio 12:14-29
16	Evalaio 13:1-25
17	Iakovo 1:1-18
18	Iakovo 1:19–2:17
19	Iakovo 2:18–3:18
20	Iakovo 4:1-17
21	Iakovo 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13–2:10
24	1 Pita 2:11–3:7
25	1 Pita 3:8–4:6
26	1 Pita 4:7–5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Ioanesi 1:1-10

date	Scripture
1	1 Ioanesi 2:1-17
2	1 Ioanesi 2:18–3:2
3	1 Ioanesi 3:3-24
4	1 Ioanesi 4:1-21
5	1 Ioanesi 5:1-21
6	2 Ioanesi 1:1-13
7	3 Ioanesi 1:1-14
8	Iudasi 1:1-25
9	Revelesen 1:1-20
10	Revelesen 2:1-17
11	Revelesen 2:18–3:6
12	Revelesen 3:7-22
13	Revelesen 4:1-11
14	Revelesen 5:1-14
15	Revelesen 6:1-17
16	Revelesen 7:1-17
17	Revelesen 8:1-13
18	Revelesen 9:1-21
19	Revelesen 10:1-11
20	Revelesen 11:1-19
21	Revelesen 12:1-18
22	Revelesen 13:1-18
23	Revelesen 14:1-20
24	Revelesen 15:1-8
25	Revelesen 16:1-21
26	Revelesen 17:1-18
27	Revelesen 18:1-24
28	Revelesen 19:1-21
29	Revelesen 20:1-15
30	Revelesen 21:1-27
31	Revelesen 22:1-21

Ualauala laalaaxu

Aili'i — Ta aili'i ne ane'i ta mitema iouvilemo manina. Xo ane'i Lataua musosovosi'a sou itulu nonixi sou isosovosi'a ta mitema sou i'elaxu mimii ulai noxou. No voxo mine Iesu muxaxai la ane'i ta aili'i mixaxai kalumo sou i'elaxa'a ta mimii ulai noxou Lataua no nano no anu tani tatila noxou. Ta aili'i ne umomomo sou isosovosi'a va'ava'axu uasi, utotomu ne ino'a ane mixali noxou Aloni no anu mata noxou Levi.

Kisi'a ta aili'i anu tatila manina noxi'a ta aili'i. No voxou mine isosovosou aili'i vile sou uxali loxo anu kisi'a, la uxolu uxaxai umomomo loxo tauu ie vilesisi xe ukalu la isosovosou vile sou uno'u tanixu la. Anu anusisi ane ulavusou u'unalai no anu kaveutu ane tavuna manina sou unixi'u sialu ulai noxou Lataua sou uxexeenu susu noxou xe noxi'a ta mitema kalumo.

Ta aili'i mose'i kalumo ileme'a lexe kisi'a ta aili'i. Ta aili'i ane ne ane'i ta tatila manina noxi'a leviani, ilo'a ane'i ane mixaxai loxo kisi'a ta aili'i tei xe kisi'a ta aili'i ane misosovosou sou uxaxai kalumo.

Aixiputo — Aixiputo ne anu xalee lia tila vile 'alai ne Isilaeli. Ta Isilaeli milai mixolu ne la mixali ta mitema sou xaixai vitanisi noxi'a ta Aixiputo mumomomo loxo tauu ie itemaxu mavulovexa ta tamei (400yrs) (Apo 7:34-38).

Aleluia — No mine ta Iutaia imasaxa lexe i'itinu Lataua ualasou la ilavusou i'ava lexe "Aleluia." Vaikala aleluia ne laaxu lexe, "Ta'itinu Iaue ualasou," anu loxo ta'itinu Lataua ualasou (Pal 19:1-6).

Angelo — Ta angelo ne ane'i ilo'a Lataua ixoxolu teitexi no opo loxotolo. Mo ane'i ta mitema sou ino'u vaikala noxou Lataua ulai noxi'a ta mitema. Ane'i ta angelo ne ta mitema uasi, ane'i ta uleenu, mo umomomo sou tamaisi'a uasi, ia ane'i me'a imasaxa lexe ipala'a noxi'a ta mitema, la sou ane'i ixali. Lataua mupalusi'a sou i'oxonu xaixai noxou. Xaixai noxi'a ne sou isaxila'a ta mitema noxou Lataua (Apo 12:6-11; 27:23; Eva 1:14).

Xe voxo mose'i la Lataua upalusi'a sou ilai ivikalane'i ta mitema mose'i no anu a'alo mose'i iouvilemo manina.

Kisi'a ta angelo ne ualasou lexe Mikaeli (Iud 1:9). Xe vile ualasou lexe Xavulieli (Luk 1:19, 26).

Aposeli — Tei la Iesu musosovosi'a ta mitema mavulovexa mo mulu'e lia ta tamei sou mixali ta aposeli noxou (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19; Luk 6:12-16). Ta mitema ne ilo'a Iesu ixoxolu utotomu, xe ulosi'a vaivaikala. No mine Anu musoli xe mutulu la ane'i mimaisou no ie'i. La sou Anu mupalusi'a milai mia'aloi'a ta mitema no anu mii ma'ia ane'i mimaisou no ie'i xe mia'aloxu a'alo laixe. Ane'i mixali kisi'a ta mitema e mimuxaxu tane'i noxou Iesu. No nano no anu lavuku sou a'alo sou xaixai noxi'a ta aposeli la Paulo ilou Valunavasi mo ta mitema mose'i la ne, imoxo'a lexe ane'i ta aposeli. Xo ane'i kalumo ne Iesu Kalisito musosovosi'a xe mupalusi'a sou i'oxonu xaixai noxou.

Dorexoni — Dorexoni ne anu mii vile masua manina. Namaisou no anu Palapala'alixu 12:3, 13:4. Ta mitema mose'i mi'oxo lexe anu loxo tuxemana vile toxoxa'a manina. Xe se'i mi'oxo lexe anu loxo iaulu toxoxa'a. Dorexoni ne anu xaviinu musuku. Anu musosovo sou Satani e anu tila noxi'a ta uleenu ta masumasua.

Elodesi — No nano no anu Lavuku Tavuna alavua la ta mitema tami'a mileme'a lexe Elodesi.

1) Tatananu tuala Elodesi, ilemolu lexe tatananu tuala anu tatila manina, xe kisiʹa ta Iutaia no voxo mine Iesu nenu mivoʹonu. Anu itema nesi ane uʹoxo lexe uvau Iesu usoli no mine Anu keakeaxu (Mat 2:1-22; Luk 1:5).
2) No mine Iesu muaʹaloxu aʹalo laixe xe muʹoxonu sosovo iouiou la Elodesi Antipasi anu muxolu musaxilaʹu xalee lia tila ne Xalilaia. Anu itema nesi ane muʹuluxe Elodiasi, ane vimou semau, mo muxotonu Ioanesi anu itema sou uʹulosiʹa ta mitema xolanu. Mo no mine mitetelisou Iesu sou ivau usoli la minoʹu milailixu noxou Elodesi sou mutalitaliʹisou kalumo (Mak 6:14-29; Luk 23:6-12).
3) Tatananu tuala Elodesi Axulipa (1) tei anu muʹoxonu masuaneʹi aneʹi ane mimuxaxu taneʹi noxou Iesu Kalisito tatei. Mo anu muvau Iakovo e Ioanesi vimou musoli kalumo (Apo 12:1-23).
4) Tatananu tuala Elodesi Axulipa (2) ta tameisou anu muxolu no anu voxo noxou Paulo. No mine Paulo mutulu no anu vaivaikala la anu mulomusou mukalu, la sou mupalusou mulai ne Romu sou mutulu no iou Kaisari (Apo 25:13–26:2; 26:19, 27-32).

Evalaio — Evalaio ne laaxu iouvilesisi loxo Iutaia. Ta mitema e ilemeʹa lexe ta Evalaio ne Avalaamu ta ʹiluʹilusunu. Uala ne mulaa noxou mutuʹu ovuxaʹa vile ilemolu lexe Eveli.

Iesu — Uala Iesu ne laaxu lexe “Itema sou Pamauli” xe laaxu vile lexe “Lataua anu itema sou pamauli noxinge”. Uala moseʹi la mimoxoʹu Iesu no anu kalumo aloxo ʹo Iesu Kalisito, Itema ʹOlu, xe Deviti ʹOlu.

Iosepu — No nano no anu Lavuku Tavuna, la tamaisou mikaukavunu ta mitema tavuʹalo ualasiʹa lexe Iosepu.

1) Iakovo ta ʹolu mavulovexa mo muluʹe lia tamei. Vile noxiʹa ane Iosepu, xe vimou ane Beniamini. Aneʹi mata mavulovexa mo muluʹe lia tamei noxiʹa ta Isilaeli ane (Apo 7:9-14; Ioa 4:5; Eva 1:11; Pal 7:8).
2) Iosepu vile la, anu Malia mulue.
3) Iosepu vile anu Iesu vimou vile (Mat 13:55; Mak 6:13).
4) Iosepu vile la, Iakovo kokope vimou (Mat 27:56; Mak 15:40, 47).
5) Iosepu vile ne anu sie Alimatia. Anu itema sou lavuluti, xe anu vile noxiʹa ta kisokisou noxiʹa ta Iutaia. Mo anu itema laixe vile e ulavusou umulimulinu Iesu Kalisito laixe (Mat 27:57-60; Mak 15:42-46; Luk 23:50-53; Ioa 19:38-42).
6) Iosepu Valusavasi (Apo 1:23) anu itema vile ilou Kalisito mixoxolu xe mumulimulinu. No mine ta aposeli mipita sou lexe isosovosiʹa ta mitema ta tamei. Vile ane Iosepu xe Matiasi. Ia no mine miʹoxonu vilaʹi vile sou lexe ixalisou ʹenaʹei unoʹu tanixu Iudasi, la misosovosou Matiasi.
7) Valunavasi ne aneʹi imoxoʹu lexe Iosepu kalumo (Apo 4:36).

Isi — Isi ne anu mii vile ilavusou iʹoxonu veleti no anu. Anu mii sou uʹoxonu veleti la uxali tatila. No mine aneʹi sou ixutuxu veleti, la inoʹu palaua xe ipaxele isi sevile kituʹa uvaxa no anu la sou anu uʹoxonu veleti usoxo la uxali tatila manina (Mat 13:33; 16:6, 12; 1Ko 5:6-8; Xal 5:9).

Isilaeli — Uala Isilaeli ne anu Iakovo ualasou vile ane. Iakovo ne anu Aisaki ʹolu vile noxie semau Liveka e mivoʹoneʹi ilou vimou mikei. Ta ʹiluʹilusunu Isilaeli ne ilemolu ualasiʹa iouiou manina. Aneʹi ilemaʹa vile lexe “ta Iutaia” xe ilemeʹa lexe “ta Evalaio” kalumo.

Itema sou palomatana — Itema sou palomatana ne anu itema sou uaʹaloxu mii maʹia Lataua muvikalanuxu sou uvikalaneʹi ta mitema no anu. Anu utulu usosovosou Lataua ulai noxiʹa ta mitema.

Tei manina la Lataua mupalusiʹa ta mitema sou palomatana tavuʹalo, loxo Samueli mo Aisaia xe Ielemia. Noxiʹa ta mitema nesi la Lataua muvikalaneʹixu tei. Aneʹi miaʹaloxu lexe Anu uxali a loxovaa, mo uxaxai a loxovaa xe mii maʹia ta mitema iʹoxonu no anu soli noxou. Mo aneʹi mivivikala no anu mimii tavuʹalo ane sou uxali iliʹi no anu voxo kaluxusou no lialia ʹo ukalusi. Mimii ane ne uxali tei no mine Iesu ulivu uluʹe sou utulusiʹa ta mitema no lialia ʹo ukalusi no anu vaivaikala.

Kaisari — Kaisari ne anu uala ta Romu ilavusou ilemolu tila vile xe tatananu tuala ne Romu no anu. Anu uala sou itaxanu tila vile la umomomo sou imoxoʹu ualasou ulovo uasi, imoxoʹu ualasou aloxo ne. No mine ta Romu miʹoto sou minoʹu xalee lia ta tatila moseʹi, la Kaisari anu muxolu kisiʹa ta Romu ne imoxoʹu lexe Kaisari.

Kalisito — Kalisito ne no anu vaikala noxiʹa ta mii kea, la ilemolu vile lexe Mesaia. Uala Kalisito ne no anu vaikala Xiliki xe Mesaia ne no anu vaikala noxiʹa ta Iutaia.

Vaikala ne laaxu lexe, “itema e minixiʹu ueli no kisou sou uxali itema tila vile” xo taatei ne, no mine Lataua usosovosou itema vile sou uxali tatananu tuala la aneʹi inixiʹu ueli no kisou itema ne sou sosovo lexe anu tatananu tuala.

Kanani — Kanani ne anu ualasou lia xalenu e Lataua musakiinu vaikalasou lexe ulosiʹa ta Isilaeli sou ixolu no anu. Vaimomo ʹo la ilemolu lexe Isilaeli. Xe voxo moseʹi la ilemolu lexe Palesutaeni.

Kesi sou opo vilesisi noxou Lataua — Kesi sou opo vilesisi noxou Lataua ne miʹoxonu no anu ovu ia mimulaxu xoulu no ale sou musuʹasou ovu. No nano no anu kesi ne la mimulaxu kulu alelaxu ta tamei e Lataua mukaukavunu lapuloto mavulovexa no anu (Eva 9:4, 5). Ta Isilaeli itavulenu kesi ne utotomu no mine aneʹi imuamuaʹi no tani vitanisi xe no nano noula. Mo kesi ne utotomu imulaxu uai no nano no anu tani sou lalotu noxou Lataua. Kesi ne xe mimii e muai no nano no anu ne Lataua naʹu muisalili. Xo anu musosovosou opo vilesisi e Lataua muʹoxonu mulai noxiʹa ta mitema ne Isilaeli.

Opo vilesisi Lataua musakinu vaikalasou tei — Ta mitema ta tamei isakiinu vaikala vile pumuxu no taineʹi ilou mo ilou oponeʹi vilesisi no anu. Loxo itema vile uʹoxonu opo vilesisi vile, la anu musakiinu vaikala sou uʹoxonu lexe uʹoxonu xaixai noxou menexu ne. Xe anu menexu ne ukolinu la uʹoxonu xaixai noxou. Lataua musakiinu vaikalasou opo vilesisi, la Anu molu muxalixu opo vilesisi noxou, la musakiinu vaikala lexe Anu uxali manina mo Tila noxiʹa ta mitema noxou, lexe aneʹi imulinu.

Lataua musakiinu vaikalasou opo vilesisi ta tamei Lataua muʹoxonu. Opo vilesisi Lataua musakiinu vaikalasou teinu ne Lataua muʹoxonu noxou Mosesi. Anu aloxo ʹo, Lataua muvikala lexe ta mitema taʹei ane imulinu xe imuxaxu lapuloto no taneʹi, la Anu unoʹa loxo aneʹi ta mitema noxou. Ia itema vile umulinu lapuloto ane tei ne ukalusi uasi, mo no anu opo vilesisi Lataua musakiinu tei ne uʹoxonu itema vile uxali ulapu no iou Lataua uasi. Lataua musakiinu vaikalasou opo vilesisi ta tameisou, la Lataua muvikala aloxo, lexe itema vile umuxaxu tanu noxou Iesu Kalisito la Anu unoʹu mo umoxoʹu lexe anu itema mulapu. Xo anu ususu no anu mii vile xe umamulonu lapuloto noxou ne uasi (Luk 1:72; Apo 3:25; 7:8; Xal 3:17; Eva 9:1). Lataua musakiinu vaikala sou opo vilesisi tameisou, Mat 26:28; Mak 14:24; Luk 22:20; Rom 11:27; 1Ko 11:25; 2Ko 3:6; Eva 7:22; 8:6-13; 9:15; 10:16, 29; 12:24; 13:20.

Lapuloto — Lapuloto noxou Lataua ʹa mikaukavunu muai no nano no anu lavuku taʹuve e mikaukavunu tei no anu Lavuku Tavuna teinu. Lavuku taʹuve ne ane, Tavaʹu, Lataua mulivulixaʹa, Itiiti, Levi,

Lapuloto. No nano no anu lavuku ta'uve ne la lapuloto noxou Lataua e mulosou Mosesi sou ta mitema imulinu ne mulemolu lamana, xe mikaukavunu muai no nano ne (Eva 7:5, 9-10; Pal 7:7).

La'ilali sou Lataua mupolopepene'i ta Isilaeli — La'ilai sou Lataua mupolopepene'i ta Isilaeli ne anu mii tatila manina noxi'a ta Iutaia. Lataua mupolopepene'i ta Isilaeli ne laaxu aloxo 'o. Taatei manina no mine ane'i mixali ta mitema sou xaixai vitanisi ne Aixiputo la Lataua musu'uline'i sou mu'umene'i la mulaane'i. Tava'u aloxo ne, la sou utotomu ane'i isosovosou voxo ne sou ixavutalanu. No voxo ane ne la Lataua mupalusou angelo noxou mulai sou muve'ave'a ta Aixiputo ta 'ili'ili'a e ta laposalaxa'a misoisoli. Ia Anu muvikalane'i ta Iutaia lexe tani vilevilesi ivau sipsip 'olu ia ino'u sialuxu la ilutunu no aitengasi'a pa'upa'umolu. Mo sou no mine angelo une'e xe umaisou sialu, la anu upolopepeenu tani ne, ia u'unalai sou uvau molomolo vile uasi (Mat 26:2, 5, 17-19).

La'ilali sou Pentikosi — La'ilali sou Pentikosi ne anu voxo vile tatila manina noxi'a ta Iutaia. Vaikala "Pentikosi" ne laaxu lexe "mavulovexa ta'uve (50)" ta Iutaia ilavusou isosovosou voxo mavulovexa ta'uve ili'i no voxo sou Lataua mupolopepene'i.

No anu voxo sou Pentikosi ne ta Iutaia ilavusou isosovosou voxo sou xai sou uiti lingamo sou imolou. Mo ane'i kalumo ixavutalanu voxo e Lataua mulosou Mosesi lapuloto mavulovexa noxou taatei no laxa'ilu ne Sinai.

Ia vaimomo 'o ta temanu lalotu noxou Kalisito isosovosou voxo sou Pentikosi ne, sou ixavutalanu voxo sou Uleenu Tavuna mulu'e muxolu noxi'a ta mitema e mimuxaxu tane'i noxou Iesu Kalisito. (Apo 2:1-4; 20:16; 1Ko 16:8).

Levi — Levi ne anu vile noxi'a Iakovo ta 'olu mavulovexa mo mulu'e lia tamei ane. Mo anu mata vile noxi'a ta Isilaeli mavulovexa mo mulu'e lia tamei. Mata Levi ne ane'i mikalitotone'i mixolu va'axu noxi'a mata leviani 'ole. Xo xaixai noxi'a ne sou i'oxonu xaixai noxou Latauasi no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua.

Aloni ne anu no anu mata noxou Levi la sou ane'i misosovosi'a la'oluxa'a noxou Aloni nesi sou ixaxai loxo ta 'aili'i.

Mo ta molomolo noxou Iesu e mavulovexa mo mulu'e lia tamei ne, vile noxi'a ualasou lexe Levi. Anu ualasou vile lexe Mataio. (Eva 7:5, 9-10; Pal 7:7; Mat 9:9-13; Mak 2:14; Luk 5:27-29).

Mana — Taatei no mine ta Isilaeli mi'ume ne Aixiputo, la mine'e mixixaoxao no xalee lia vitanisi mumomomo loxo tauu ie itemaxu ta tamei (40yrs). No voxo ane ne la Lataua mulosi'a la'ilali. La'ilali ne ilemolu lexe "mana." Anu ulapau no voxovoxo utotomu molu teitexi no loxotolo ulu'e. Ia no anu voxo tavuna sou lalotu la anu ulapau uasi. A'alosou la'ilali ne a mikaukavunu muai no nano no anu a'alosi'a ta Isilaeli (Mul 16:13-36; Ioa 6:31, 49; Eva 9:4; Pal 2:17).

Masitati — Masitati ne anu ovu vile ualasou aloxo ne. Ngiaxu ne kitukitu manina. Ia no mine uleme la uxali ovu toxoxa'a. Talamana lexe ovu ne a loxovaa uasi, ia anu ovu soxu vile kitu'a (Mat 13:31-32; 17:20; Mak 4:31-32; Luk 13:19; 17:6).

Melikisateki — Nexi talavusou itema e Melikisateki 'o laixe malaxo uasi. Ia lexe naitiiti no nano no anu lavuku Evulaio mautunu 5 ulai uxali no anu mautunu 7, la a'alosou 'a muxolu ne. No nano no anu Tava'u 14:17-20, la mikaukavunu a'alosou lexe no voxo vile la ta mitema sou 'oto'oto mine'e mi'oto la mino'u Avalaamu iau Loti la ilo'a semau mo ta 'olu xe mino'u miumiu, la mino'u mulai. Avalaamu mulai mu'otoxa'a la mutaloxolixa'a, la mulivunoxu Loti ilo'a semau mo ta 'olu xe miumiu

la mulivulixaˈa. Ia no mine Avalaamu ulilivu uneneˈe no voteˈi la muxalisou Melikisateki.

Xe Melikisateki muavuti la muitixu Avalaamu veleti ilou uaini xe mukalu la mualusou. La mukilaka mulai noxou Lataua lexe, Lataua usaxilaˈu mo uˈoxo laixe noxou utotomu. Xe Avalaamu muavuti la muvelunu mimii e anu munoˈu no anu ˈotoˈoto ne la musuˈa laˈoluxu mavulovexa, ia mavulovexasou, la mulosou Melikisateki. Anu aloxo ne, la sou ta Isilaeli ilavusou imulinu sou ilosiˈa ta ailiˈi mavulovexasou miˈamiˈa. La sou Lavuku Evalaio muvikala lexe utotomu imasaxa lexe isosovoiˈa ta ailiˈi, la isosovosiˈa no anu mata noxou Levisi. Ia no anu voxo ane Melikisateki muneˈe muxalisou Avalaamu ne la Levi anu ˈilusunu Avalaamu ne upaa uao. Tavaˈu aloxo ne, la sou vaikala muai no nano no anu uoli voloxu Evalaio muvikala lexe, no mine Avalaamu mulosou Melikisateki mavulovexasou no anu miumiu, la anu aloxo aneˈi ta ailiˈi ukalusi no anu mata noxou Levi ne iˈoxonu aloxo ne ukalusi. Xo iliˈi la aneˈi ixali noxou Avalaamu (Eva 5–7).

Mosesi — Taatei no mine ta Isilaeli mixali ta mitema sou xaixai vitanisi noxiˈa ta Aixiputo, la Lataua musosovosou Mosesi sou uˈumeneˈi noxiˈa ta Aixiputo sou ilaa ilivu ilai no xalee lia e Anu muˈoxo lexe ulosiˈa.

No voxo ane ne la Mosesi muxali itema tila manina noxiˈa ta Isilaeli sou muulaxuneˈi. Lataua muˈavalou Mosesi sou xaixai ne no anu voteˈi iouvilemo manina. Anu muxali noxou no anu voteˈi aloxo, Mosesi mumaisou navu muˈani no anu ovu vile la uvelevelemu ia navu ne uˈou ovu ne uasi. La Mosesi mulavusou lexe Lataua a uxoxolu ne. Ia anu mulutu mulai ˈalai sou lexe umaisou mii ne, la Lataua muvikalanu lexe Anu musosovosou sou uulaxuneˈi ta Isilaeli ilivu ilai no tualasiˈa.

Osana — Vaikala “Osana” ne, anu vaikala sou sexela. No mine itema tila vile uxali, la ta mitema iˈavasou aloxo ne. Anu laaxu lexe “Lataua upamaulinu,” xe “Taitinu ualasou.”

Olivu — Olivu ne anu ovu vile uneneˈa la tematemanu. Temanu ne namaisou la iouvilesisi aloxo ovu noxinge e ilemolu lexe tila (Rom 11:17, 24; Iak 3:12; Pal 11:4).

Ovu valautu — No anu ˈilixo noxiˈa ta Romu, lexe itema vile uˈoxonu ˈilixo vile masua manina loxo uvau itema vile usoli xe upakali menexu vile miu vile, la aneˈi ilosou navunavu la ililixu no ovu valautu mo ivau usoli.

No anu ovu valautu ne aneˈi iˈoxonu aloxo, aneˈi inoˈu ovu ta tamei la ipitanu xe ukalu la sou inoˈu itema la ililinu avoavolu ilou tavatavaˈu xe ukalu, la sou iˈitinu ovu valautu ne utulu la itema ne ulilili no anu mole usoli. Itema e ulili ne, maulamenge uxamulinu navunavu tatila manina ka sou usoli. Anu mii sou maela toxoxaˈa.

Palisaio — Ta Palisaio ne aneˈi ta mitema xulumuxaˈa moseˈi no nano noxiˈa ta Iutaia. Aneˈi ta mitema ta tatila manina. Aneˈi ta mitema sou ixaxai no anu xaixai noxou Lataua, iloˈa ta tisa sou lapuloto. Aneˈi milavu laixe no anu lapuloto noxou Lataua e mulosou Mosesi. Ia aneˈi mimulaxu moseˈi mutelo no latanu la, xe milavu no anu ˈiliˈilixo moseˈi noxiˈa taxaixasiˈa kalumo, la miilanu ilou. Aneˈi utotomu ne itooxaˈa, xo aneˈi iˈoxo lexe aneˈi ta mitema ta laixe manina noxiˈa ta mitema leviani. Ia aneˈi voxo moseˈi la ilavusou ivikala masumasua, xe ikalavoi iˈoxonu xaixai laixe no ieˈi ta mitemasi. Ia uasi xavutalaiˈa ne masumasua manina. La sou aneˈisi ane mipupuiou Iesu la mikamuli voteˈi sou mivau musoli.

Romu — Romu ne anu tuala tatila sou xalee lia tila ilemolu lexe Itali. No voxo noxou Iesu la ta Romu miˈoto la minoˈu tuatuala tavuˈalo no lialia ˈo, la misaxilaˈa mixolu no laxaˈa. Mo miˈoto noxiˈa ta Isilaeli kalumo la

mi'oxone'i mixolu no laxa'a kalumo. Tava'u aloxo ne la sou ta Isilaeli la'iaxa'a xo imasaxa ixolu no anu saxisaxila'u noxi'a ta Romu uasi. La sou ane'i i'oxo lexe ikusai'a mo ixexesi'a.

Sadukaio — Ta Sadukaio ne ane'i ta mitema ta tatila la'oluxa'a mose'i mixolu no taine'i ta Isilaeli. Ane'i ilavusou ilosieixa'a ta mitema no anu lapuloto noxou Lataua e mulosou Mosesi. Mo imasaxa lexe ta mitema imulinu laixe, ilou 'ili'ilixo noxi'a ta xaixasi'a ta Isilaeli manina. Ane'i ixaxai iouvilesisi aloxo ta Palisaio nesi. Ia ane'i voxo mose'i la ilo'a ta Palisaio ilavusou i'oto sou anaxa'a. Xo ta Palisaio imuxaxu tane'i lexe itema usoli ia ili'i la anu utulu la, ia ane'i ne uasi.

Samalia — Samalia ne anu ualasou xalee lia vile. Ta mitema no xalee ane ne, ane'i ta Iutaia maninasou uasi. Xo taatei manina la ane'i mi'uluxa'a ta sema ne ta Iutaia uasi. La sou ane'i ta Iutaia maninasou ne imolosilane'i.

Sioni — Sioni ne ualasou laxa'ilu vile ane mitulusou tuala ne Ielusalemu no anu ne. Mo mitulusou tani tatila sou lalotu noxou Lataua no anu, la sou no nano no tuala tila ne, la laxa'ilu ne anu muxali mii tatila manina mo Lataua na'u mu'isalili. Voxo leviani la Ielusalemu ne ilemolu lexe Sioni (Mat 21:5; Ioa 12:15; Rom 9:33; 11:26; 1Pi 2:6).

Sipsip 'Olu noxou Lataua — Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema mumoxo'u Iesu lexe "Sipsip 'Olu noxou Lataua" Ioa 1:29, 36. No anu 'ilixo noxi'a ta Iutaia la ilavusou ivau sipsip 'olu la i'elaxu ulai noxou Lataua sou uxexeenu susu noxi'a. Mo sialuxu sipsip 'olu ne, anu u'uine'i la ixali malemalenga no iou Lataua. La sou ane'i imoxo'u Iesu lexe Sipsip 'Olu noxou Lataua xo Anu mu'italonu maulixu loxo sipsip 'olu mi'elaxu mulai noxou Lataua sou uxexeenu susu noxinge.

Ta Iutaia — Ta mitema xulumuxa'a e ileme'a lexe ta Iutaia ne ane'i mutu'u ovuxa'a ane Avalaamu.

Uala ta Iutaia ne laaxu lexe, "ta mitema ane mixolu no xalee lia ne Iutaia." Ane'i ta mitema ane ne, mixali no anu mata noxou Iuta. Anu Iuta ne anu mata vile no anu mata mavulovexa mo mulu'e lia ta tamei noxi'a ta Isilaeli. Ia ili'i la uala Iutaia ne ileme'a ta Isilaeli ukalusi no anu.

No anu a'alo laixe sou Iesu Kalisito e Ioanesi mukaukavunu, la anu mumoxo'a ta mitema xulumuxa'a se'i lexe ta Iutaia. Ta mitema e anu mumoxo'a ne, ane ane'i ta kisokisou noxi'a ta Iutaia ne.

Ta mitema ta Iutaia uasi — Ta mitema ta Iutaia uasi no anu vaikala noxi'a ta mii kea la ilemolu lexe "Gentiles." Laaxu lexe ta mitema no xalee lia ta tatila no lialia 'o mukalusi ia ta Iutaia ane'isisi uasi. Aloxo ne la sou ta Iutaia itooxa'a xo ane'isisi Lataua musosovosi'a lexe anu ta na'u, la sou ane'i i'oxonu masuane'i ane'i leviani.

Ta molomolou Iesu — No nano no anu vaikala noxi'a ta mii kea la ileme'a ta molomolo noxou Iesu lexe disaipel. Ta mitema ane imulimulinu mo imuxaxu tane'i noxou mo ilolomusou vaivaikala noxou xe imulimulinu vaivaikala ne ane'i ta molomolo noxou Iesu ane. No nano no anu a'alo sou xaixai noxi'a ta aposeli la uala ne muxiu. La ngamaisou imuxaxu lexe ta molomolo noxou Iesu uasi, mipotongalelene'i lexe, "ane'i ane mimuxaxu tane'i noxou Iesu xe ta vivilo."

Mo alaxu mose'i no anu lavuku noxi'a Mataio, Maluko, Luka xe Ioanesi la, ileme'a lexe, "ta molomolo mavulovexa mo mulu'e lia tamei." Ane'i ta molomolo mavulovexa mo mulu'e lia tamei e Iesu musosovosi'a xe mu'avali'a sou ilo'a ixoxolu. Anu upalusi'a ilai no tuatuala loxo ta aposeli xe ta mitema sou ino'u vaivaikala noxou ilailixu. Loxo anu mulemolu muai no nano no anu lavuku noxou (Mat 10:1-4).

Tani alelaxu tavuna noxou Lataua — Taatei manina no mine ta Isilaeli mixixaoxao no xalee lia vitanisi, la Lataua muvikalanu Mosesi lexe utulusou tani alelaxu vile Anu mupela'uxu laixe sou utulusou a loxovaa. Mo muvikalanu lexe utulusou, la uno'u lavalava laixe manina, ilou ta mimii laxusi'a la ukapi no anu. Tani alelaxu ne mitulusou sou imuxaxu kesi sou opo vilesisi noxou Lataua no anu, ilou lavo'o ta tamei e Lataua mukaukavunu lapuloto mavulovexa no anu ilou mimii mose'i la noxou Lataua.

La sou ta Iutaia ilavusou ilolotu no anu xe i'elaxu mimii ulai noxou Lataua ane utotomu mulai muxali no mine Solomoni mutulusou tani tavuna toxoxa'a sou lalotu.

Taasou lalotu — No tuala ta tatila mo no tuatuala vilevilesi no xalee lia tila noxi'a ta Isilaeli ne, ane'i i'a taasou lalotu vilevilesi. Tani ne anu tani sou ipita no anu no voxo tavuna utotomu. No anu tani ane ne ane'i ilavusou iitisou vaikala noxou Lataua mo ilosie'i ta mitema lapuloto noxou Lataua no anu. Mo ikilaka no anu xe ilolotu no anu. Voxo leviani la ilavusou imomosou susu no nano ne kalumo.

Vaalu, lataua kalakalavoi — Lataua kalakalavoi ne anu ta mitema mipuinu xe mi'oxonu no avo'a la anu masua xe u'oxonu 'ili'ilixo masumasua sou vote'i. Taatei manina la ta Isilaeli milutu mine'e mixolu no xalee liaxa'a ta Isilaeli, la ta mitema ane mixoxolu no xalee lia ne ilavusou ilolotu noxou lataua kalakalavoi. Ia no voxo mose'i la ta Isilaeli kalumo ilavusou ilotu noxou Lataua uasi, ia imuline'i sou ilai ilolotu noxou lataua kalakalavoi ne (Rom 11:4).

Valaka — Valaka ne anu itema vile tila noxi'a ta Isilaeli. Anu ulavusou uulaxune'i no anu 'oto'oto la ane'i italoxolixa'a ta uluai'a tavu'alo. Namaisou a'alosou a muxolu noxou Iud 1:4-5 (Eva 11:32).

Valovalo — Ta Isilaeli i'oxo'oxonu sou i'elaxa'a ta mimii no anu ulai noxou Lataua. Ane'i ive'a ta mimii loxo ta sipsip mo ta xoutu xe ta kau sou i'elaxa'a ulai noxou.

Valovalo ne ane'i i'oxonu no anu lavolavo'o, ita'olunu lavolavo'o utelai xe teitexi la sou anu tanixu mimii sou i'elaxu.

Vaviloni — Vaviloni ne anu ualasou tuala tila vile. Taatei manina, la ta mitema sie Vaviloni mine'e mi'oto noxi'a ta Isilaeli la miualixa'a no anu 'oto'oto ne la mitaloxolixa'a. La sou mino'a ta mitema ne Isilaeli tavu'alo milailixa'a sou mi'oxone'i mixali loxo ta mitema sou xaixai vitanisi noxi'a no tualasi'a. La sou ane'i mixolu ne tauu ie itemaxu tatalu mo mavulovexa (70) (Mat 1:11-12, 17; Apo 7:43).

No nano no anu Palapala'alixu 14:8, 17:5 xe musolonu mulai no anu mautunu mavolovexa mulu'e lia ta'uve mo muvaxa simi tatalu (18), la tuala tila ilemolu lexe Vaviloni a milemolu no nano ne. Ane vaivaikala muai no nano no uoli voloxu noxou 1Pi 5:13, la Vaviloni ne anu kalumo male musosovosou tuala tila ne Romu.

Velesevulu — Velesevulu ne anu uleenu vile ualasou aloxo ne. Anu uleenu sou u'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua sou vote'i. Mata mose'i noxi'a ta Isilaeli ilavusou ilolotu ulai noxou. Tei manina la ualasou lexe Vaalu-sevuvu. Anu ualasou vile lexe Satani. Anu kisi'a ta uleenu ta masumasua.

Voxo tavuna — Voxo tavuna ne anu voxo vile toxoxa'a manina. No nano no anu Tava'u la mikaukavunu a'alo muai lexe, no mine Lataua musoko'u sou mukoinu mimii latala mukalusi no lialia 'o, la Anu muxaxai voxo muxatele vile ia voxo muxatele tameisou la Anu muma'ila. Xo xaixai noxou mukalu. Aloxo ne la sou Lataua muvikala lexe ta mitema ixaxai voxo muxatele vile, ia no anu voxo muxatele tameisou, la anu laixe lexe ane'i ima'ila mo ilotu ulai noxou Lataua.

Noxi'a ta Isilaeli, la ane'i mi'oxonu lapuloto tavu'alo mose'i la sou voxo ne. Ane'i mivikala lexe no anu voxo ne, umomomo sou ta mitema i'oxonu xaixai vile uasisi manina. Mo la'iaxa'a sou voxo ne misevile no mine itema vile umulinu uasi. Tava'u aloxo ne la sou no mine Iesu mupamaulinu itema e pipiena mu'oxonu xe ta molomolo noxou mimolo uiti sou mi'ou no voxo tavuna ne, la ane'i mi'oxo lexe ane'i mixaxai ane.

Xiliki — Xiliki ne anu ualasi'a ta mitema xulumuxa'a no anu xalee lia tila ilemolu lexe Xiliki (Greek). Namaisou no anu mepu la tuala ta tatila sou xalee lia tila ne Xiliki ne ane Atenaisi. Mo tuala tila ne Kolinito ne anu muxolu no nano no xalenu lia tatila ane ne kalumo.

Ta mitema sou xalee lia tila ne Xiliki ne lavulavu muve'a, la ta mitema itaxane'i no anu lavulavu noxi'a ne. Ta mitema tavu'alo ilavusou ivivikala no anu vaikala Xiliki. Aloxo ne la sou no mine Iesu mune'e muxaxai no lialia 'o, la ta mitema latala e mino'u lavulavu ne imomomo sou ivikala no anu vaikala Xiliki. No anu vaikala noxou Lataua alavua ne tei la mikaukavunu no anu vaikala Xiliki.

Xooxoo ungasi'a ta molomolo — No anu 'ilixo noxi'a ta Iutaia, la ta 'ili'a ta mulu no mine ta neni'a ivo'one'i ukalu xe voxo muxatele tatalu ukalu, la sou ino'a ulai sou xooxoo ungasi'a. Xo Lataua muvikalanu Avalaamu lexe ane'i i'oxonu aloxo ne. Ngamaisou a'alosou muxolu no anu Tav 17:9-14.

Lexe xooxoo ungasou itema vile la anu sosovo lexe anu itema Iutaia maninasou. La sou ane'i ilavusou ileme'a ta Iutaia lexe ane'i ane xooxoo mungasi'a. Tei no mine ta mitema misokou sou mia'aloxu a'alo laixe, la ta Iutaia mose'i ne mivikala lexe, itema e Iutaia uasi ia umasaxa sou uxali itema mulapu la anu laixe lexe xooxoo ungasou vasimolu tei 'o. Lexe anu u'oxonu aloxo ne la anu musosovosou lexe anu itema Iutaia vile. Xe ili'i la sou anu uxali itema noxou Kalisito maninasou. No anu vote'i ane ne, la Paulo u'osasou uasi. La sou no mine anu mukaukavunu uoli voloxu mulai noxi'a ta Xalatia mo mulai no tuatuala mose'i la anu muvivikala tavu'alo no anu mii ane ne.

'Ulo'ulo — No nano no anu Lavuku Tavuna, la mikaukavunu a'alosou Ioanesi mu'ulosi'a ta mitema tavu'alo no lexa ne Ioridani. Anu muvikalane'i lexe ixiu no anu 'ili'ilixo masumasua noxi'a mo anu u'ulosi'a, mo sou ane'i latala ilavusou lexe ane'i mixiunu maulixa'a. Ta mitema tavu'alo mimuxaxu tane'i noxou Iesu Kalisito, ia mose'i no taine'i i'ulo la anu umaxa'u lamana noxi'a ta mitema lexe itema ne muxali itema mulapu.

Laaxu 'ulo'ulo ne aloxo 'o,

1) Itema 'ena'ei ane mu'ulo ne anu muxiunu opoonu no anu 'ili'ilixo masumasua noxou e mu'oxo'oxonu tei.
2) Anu mumuxaxu tanu noxou Iesu Kalisito lexe anu musakiinu vaikala lexe anu umomomo sou uxexeenu susu noxou 'ena'ei ane umuxaxu tanu noxou.
3) Anu umasaxa lexe umulinu Iesu Kalisito xe ulomuxusi.